

**Wàlisài Tàacáisi
Wáiwacali Jesucristo
Iwali Wataacái Iyú**

**El Nuevo Testamento
de Nuestro Señor Jesucristo
en el idioma piapoco
[pio]**

Wàlisài Tàacáisi Wáiwacali Jesucristo Iwali Wataacái Iyú

El Nuevo Testamento De Nuestro Señor Jesucristo
en el idioma piapoco de Colombia
[pio]

Texto: © 1986-2009, Wycliffe Bible Translators, Inc.
www.Wycliffe.org

Primera edición
© 1986, La Sociedad Bíblica Internacional

Segunda edición
© 1994, La Sociedad Bíblica Internacional

Tercera edición
© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Edición Revisada
© 2010, José Reynaldo Rodríguez.
E-mail: reystrak@hotmail.com
Roberto Flores Ávila. E-mail: piapocorf30@gmail.com

Colaboradores de traducción:
Walter Rojas Guarín, piapoco (Inírida-Guainía).
Silvio Rodríguez Gaitán, piapoco (Inírida-Guainía)

Colaboradores técnicos:
Wen Jones, SIL Internacional.
Guillermo y Patricia de Gibson, Iglesia Cristiana Nuevos Horizontes.

© Es propiedad de los traductores autores, 2019 Bogotá, D.C. Todos los derechos quedan reservados por los traductores autores. Prohibida la reproducción total o parcial de esta obra por cualquier procedimiento (ya sea gráfico, electrónico, óptico químico, mecánico, fotocopia, etc.) y el almacenamiento o tras-misión de sus contenidos en soportes magnéticos, sonoros, visuales o de cualquier otro tipo, así como el préstamo, alquiler o cualquier otra forma de cesión del uso del ejemplar sin permiso previo y por escrito de los titulares del Copyright.

Visita para más recursos bíblicos en Piapoco.
www.ScriptureEarth.org/pio

Índice

<i>libro</i>	<i>abreviatura</i>	<i>página</i>
Mateo.....	(Mt.).....	5
Marcos	(Mr.).....	91
Lucas.....	(Lc.).....	141
Juan	(Jn.).....	229
Hechos	(Hch.).....	289
Romanos	(Ro.).....	361
1 Corintios	(1 Co.).....	395
2 Corintios	(2 Co.).....	428
Gálatas	(Gá.).....	448
Efesios.....	(Ef.).....	461
Filipenses	(Fil.).....	473
Colosenses.....	(Col.).....	482
1 Tesalonicenses	(1 Ts.).....	490
2 Tesalonicenses	(2 Ts.).....	497
1 Timoteo.....	(1 Ti.).....	502
2 Timoteo.....	(2 Ti.).....	512
Tito	(Tit.).....	519
Filemón.....	(Flm.).....	524
Hebreos.....	(He.).....	527
Santiago	(Stg.).....	553
1 Pedro	(1 P.).....	563
2 Pedro	(2 P.).....	574
1 Juan.....	(1 Jn.).....	581
2 Juan.....	(2 Jn.).....	590
3 Juan.....	(3 Jn.).....	592
Judas.....	(Jud.).....	594
Apocalipsis.....	(Ap.).....	598
Glosario.....		636
Índice temático		648
Leer el Nuevo Testamento		664

Quéwa níái càiyéica watàaníca ìwali
chái, nutààacaté nía yéewacaténá-
cué peebáidaca Cristoca yái Jesús,
yái Dios Iirica. Iná peebáidacaalí-
cué ìwali, yásí pidèniacuéca picáuca
càmíiri imáalàawa ìwalíisená.

San Juan 20.31

MATEO

Icàlidacatái walí cuyàluta ìwali:

Yái cuyàluta Mateo, yácata idàbéeri ichànàacawa cháí Wàlisài Testamento irícu. Néenáca níái báinúaca cuyàluta icàlidéeyéica Tàacáisi Cayábéeri Jesús iináwaná ìwali.

Mateo: Yáasáidaca Jesús, “Rey idéca yàanàaca.”

“Yácata nacái Wacuèriná imàaquéeri walí mawènfiri iyú.”

Itànèerité cuyàluta:

Yácata Mateo, yái itànàatèni, néenacaté níái doce Jesús yéewáidacalé-náica. Quéechaté ípidená Leví, ìwacáidéericaté nacái palata Roma yàasu rey irípiná. Néese, yáté Jesús icámbiaca ípidená Mateo iyú. Iná yácata yái itànàaté yái cuyàlutaca.

Camuí itànèericaté irícu cuyàluta:

Yái cuyàlutaca, Mateo itànàacatèni chábade camuí 60 néenibàa, asáica idé-naamité Cristo, idécanáamité nacái natànàaca yái Lucas yàasu cuyàlutaca.

¿Càináté irípiná itànàani?

Mateo itànàacaté yái cuyàlutaca judíonái irí. Iná itàanica madécaná yàawíríra judíonái fiwítaise ìwali.

Mateo yéewáidéeri wía ìwali:

Mateo yáasáidaca Jesús càide iyúwa Mesías, yácata nacái judíonái yàasu rey. Hebreo iyú ípidená Mesías, Griego itàacái iyú, Cristo. Yácata néená níái ípidenéeyéica báinúaca tàacáisi cayábéeyéi. Icàlidaca nacái ìwali yái Dios icùacatáica yàasunái wenàiwicawa. Imáaláidáaná, ichùuliaca yàasunái wenàiwica yàaca icàlidaca itàacái macái wenàiwica fiwítáaná irí. Mt. 28.19-20.

Versículo máinfiri cawènica:

Mt. 2.2.

Yácata icàlidacatái walí Jesucristo isèenái yàawirináimi ìwali

(Lc. 3.23-38)

1 ¹ Irícu cuyàlutaquúi, yácata náipidenámi ìyacatái níái Jesucristo yàawirináimicaté. Yái Jesucristo yácata, rey David itaquérinámi, Abraham itaquérinámi nacái:^a

a 1.1 Cháí, “hijo de” fimaca wawáimi iyú. Quéwa iwàwáaná fimaca: itaquérinámi, càmicáináté Abraham líri Jesús, càmitaté nacái rey David lírini. Quéwasí nataquérinámica yái José, María nacái, níái Jesús isèenáipinacaté.

² Abraham ìiricaté yái Isaac. Isaac ìiricaté Jacob. Jacob ìiricaté Judá, nía nacái yéenánáica onceté namanùbaca.

³ Judá yéenibecaté, níai Fares, Zérah nacái. Náatúa úipidenáté Tamar. Fares ìiricaté yái Esrom. Esrom ìiricaté Aram.

⁴ Aram ìiricaté Aminadab. Aminadab ìiricaté Naasón. Naasón ìiricaté yái Salmón.

⁵ Salmón ìiricaté Booz, yáatúa úipidenáté Rahab. Booz ìiricaté Obed, yáatúa úipidenáté Rut. Obed ìiricaté Isaí.

⁶ Isaí ìiricaté yái David, israelnái yàasu reycaté.

Rey David ìiricaté Salomón. Uái Salomón yáatúaca, úacataté Urías yàaca-wéetúami quéechaté.^b

⁷ Salomón ìiricaté yái Roboam. Roboam ìiricaté Abías. Abías ìiricaté Asa.

⁸ Asa ìiricaté Josafat. Josafat ìiricaté Joram. Joram ìiricaté Uzías.

⁹ Uzías ìiricaté, yái Jotam. Jotam ìiricaté Acáz. Acáz ìiricaté Ezequías.

¹⁰ Ezequías ìiricaté Manasés. Manasés ìiricaté, Amón. Amón ìiricaté, Josías.

¹¹ Josías itaquérinámicaté, yái Jeconías.^c Quéwa nàyacaté áibanái Josías itaquénáinámi, Israel yàasu cáli finatatá, ipíchatéca natéca nía Babilonia yàasu cáli néré.^d

¹² Néese idécanáamité natéca israelnái Babilonia yàasu cáli néré, yá Jecónías ìiricaté Salatiel. Salatiel itaquérinámicaté Zorobabel.

¹³ Zorobabel ìiricaté, Abiud. Abiud ìiricaté, yái Eliaquim. Eliaquim ìiricaté, Azor.

¹⁴ Azor ìiricaté Sadoc. Sadoc ìiricaté Aquim. Aquim ìiricaté Eliud.

¹⁵ Eliud ìiricaté Eleazar. Eleazar ìiricaté Matán. Matán ìiricaté Jacob.

¹⁶ Jacob ìiricaté José, yái María yàacawéeripinácaté, úái Jesús yáatúacaté, yái ìipidenéerica Cristo.^e

¹⁷ Iná Abraham idénáami, nàyacaté catorce ìiwitáaná israelnái itaquénáinámi, iwérétaté asáica rey David. Néese David idénáami, nàyacaté áibanái catorce ìiwitáaná israelnái itaquénáinámi, iwérétaté natéca nía Babilonia yàasu cáli néré. Néese nàyaca idénáamité Babilonia yàasu cáli néré, nàyacaté áibanái catorce ìiwitáaná israelnái itaquénáinámi àniawa, iwérétaté asáica Cristo.

Asáicaalíté Jesucristo

(Lc. 2.1-7)

¹⁸ Càicaté wawàsi ichàbacawa: Néenialí èeri asáicaalíté Jesús, yái Cristoca, úái María, Jesús yáatúacaté, idéechúaté yeebáca José írí, ucásàanápínátéwa yáapicha. Quéwa ipíchawáiseca naimácaté náapichawáacawa, yá idécaté úalíaca quéenibeca úa, quéwa Espíritu Santo ichàini iyú. ¹⁹ Yái José,

b 1.6 2 S. 12.24. **c** 1.11 Rey Jeconías: ìipidená nacái Joaquín, camuí 598. Ipíchatéca natéca israelnái Babilonia néré. Yái Jeconías, Josías itaquérinámi. **d** 1.11 2 R. 24.14-15; 2 Cr. 36.10; Jer. 27.20; 1 Cr. 3.15-16. **e** 1.16 Yái Mesías, yácata Cristo. Yái idéericaté Yáaniri Dios imàacaca írí ichàini ichùllanápíná iyúwa rey israelnái iwícau.

uàcawéeripinacaté, iyacaté machacànita càide iyúwa Dios iwàwáaná. Ináté yéewa càmita iwàwa icháawàaca uináwaná ùyacàle mìnanaí iríwa, yá fináidacáitaté imàacaca úa ibàacanéeri iyú.

²⁰ Quéwa idècunitàacá José fináidacaté imànica yái wawàsica, yá abéeri ángel Dios néeséeri, yáasáidacatéwa irí yáamacani iricúsewa, íimacaté irí:

“José, pía David itaquérinámica, picá cáalu peedáca piacawéetúawa úái Maríaca.

Quéenibeca úa, quéwa yái ùiri càirica ìyaca udèerìcu, Espíritu Santo ichàini iyúta ìya ùwali.

²¹ Néese, yá asáipináca María íicha abéeri sùmài, yá piàpináca íipidená JESÚS,^f yácáinátá ichúuliadéeripiná yàasunái wenàiwicawa, nabáyawaná íicha.”^g

²² Càicaté ichàbacawa néenialí macáita, yéewacaténáté idéca imànicawa macáita càide iyúwaté Wáiwacali icàlidáanáté profeta Isaías irí, íimacaalíté irí:

²³ “Quéenibepiná abéechúa mànacàu càmfíchúaca idé íimáca asìali yáapicha, yá asáipináca úicha abéeri sùmài. Yá piàpináca íipidená Emanuel.”^h

Emanuel íimáaná: “Dios ìyaca wáapicha.”

²⁴ Néese José icawàacaalítéwa, yáté imànica càide iyúwaté Dios yàasu ángel íimáanáté irí, yá yeedacaté yàacawéetúawa úái Maríaca. ²⁵ Quéwa càmitaté José íimáca úapicha, iwérétaté idéca asáica úicha yái uìrica. Yá José yàacaté íipidená JESÚS.

Abénaméeyéi cáalíacáiyéi yàanàacaté Belén néré

2 ¹ Asáicaté Jesús, Belénⁱ iyacàlená iricu, Judea yàasu cáli íinata. Néeni-
alí èeri rey Herodes ichúuliacaalíté israelnáí yàasu cálica iwicáu. Néese
idécanáamité asáicani, yá nàanàacaté Jerusalén ìyacàlená iriculé, abénamée-
yéi asianái cáalíacáiyéi, síisàade èeri imusúacatáiseacawa. ² Yáté nasutáca née-
míawa Jerusalén iyacàlená mìnanaí:

“¿Aléná ìya yái sùmài wàlisàiricatàacá asáica, judíonái yàasu reycá?
Idéca waicáca yàasu dùlupùta icúacawa chènunibàa. Iwalíise wáalía idé
asáicani. Iná yéewa wàacatéwa néese wàacaténá íimíétacaná.”

³ Néese rey Herodes yéemíacaalíté natàacái iináwaná, yá máinícaté
achúmaca imànica iwàwa, madécanáté nacái Jerusalén ìyacàlená mìnanaí
yáapicha.^j ⁴ Yá càicaté rey Herodes ìwacáidaca macáita níái sacerdotenái

^f 1.21 Jesús íimáaná: Ichúuliadéeri wenàiwica yùuwichàacáisi íicha. Lc. 1.31.

^g 1.21 Sal. 130.8. ^h 1.23 Is. 7.14. ⁱ 2.1 Belén: Abéeri yàcalé ìyéerica mawíenita Jerusalén
irí, ocho mil metro idècuni (8 Km). Yácataté rey David iyacàlemi. ^j 2.3 Achúmamacaté Herodes
iwàwa, càmicáináté iwàwa áiba rey icúaca yái cálica. Yá nacái cáalucaté macáita níái Jerusalén
mìnanaíca, càmicáináté nawàwa ùuwicái wàlisài rey ìwalíise.

fiwacanánáica, nía nacái yéewáidéeyéica níái tàacáisi ichùulièyéica. Yá isutácaté yéemiawa nía, alénápinácaalí asái yái Cristo.

⁵Yá náimacaté rey Herodes irí:

“Belén ìyacàlená nérépiná asáini, Judea yàasu cáli íinata. Càicáité profeta Miqueas itànàaca bàaluité:

⁶‘Pía Belén^k ìyacàlenáca, ìyéchúaca Judea yàasu cáli íinata, caináwanápináca pía quiríta náicha níái áibanái yàcalénái ìyeyéica Judea yàasu cáli íinata.

Piricúsepinácáiná imusúawa yái itéeripinácuéca píiwítápu, yái icuèripináca nacái israelnáí, níái nùasunái wenáiwicaca.’”^l

⁷Néese, yáté rey Herodes imáidaca ibàacanéri iyú níái cáaliacáiyéica. Yá isutácaté yéemiawa nía cayába cainácaalíté èrica yái idàbaté naicáca dùlupùta icúacawa chènunibàa. ⁸Néese, yá ichùuliàcaté nàacawa Belén ìyacàlená néré, yá nacái íimacaté nalí:

“Pìacuéwa néré, pisutácué péemiawa ìwali cayába yái sùmàica. Idéca-náamicué pianàacani, yá picàlidacuéca nulí iináwaná, nùacaténáwa nacái néré, nùacaténá nacái íimiétacaná.”

⁹Néese idécanáamité cáaliacáiyéi yéemiaca rey Herodes itàacái, yáté nàacawa. Quéwa úái dùlupùta naiquéechúacaté nàasu cáli néesewa, yá naicácaté ùacawa chènunibàa napíchalé àniawa, iwéréta uyamáaca ucùacawa iwicáu yái sùmài ìyacatáica. ¹⁰Yá naicácaalíté úái dùlupùtaca, yáté casí-máica nawàwa manuísíwata. ¹¹Nawàlùacaalítéwa capíi iriculé, yá naicácaté sùmài, yátúta María yáapichawa. Yáta nabàlùacatéwa irí nàulul ipùata iyúwa nàacaténá íimiétacaná. Yá nacái nàacùacaté yái nàasu yàalusi cawèníyeyi yàaluca. Yáté nàaca irí oro,^m àicu isééná pumènfíri,ⁿ àicu icáina, pumènfíri nacái.^o ¹²Néese, yáté Dios yàalàaca nía náamacani iricúsewa, ipíchanaté nèepùacawa rey Herodes yàatanábàa. Yáté nèepùacawa áiba àyapu iricubàata nàasu cáli néréwa.

Nachúuliadacaté Jesús Egipto yàasu cáli néré

¹³Néese idécanáamité cáaliacáiyéi yèepùacawa nàasu cáli néréwa, yáté abéeri ángel Dios néeséeri, yáasáidacawa José irí yáamacani iricúsewa. Yáté íimaca irí:

“Picawàawa, pichùnià pìasu wawàsiwa. Pité yái sùmàica yáatúta yáapichawa, piacatétacuéwa aléde Egipto yàasu cáli néré. Nérétaca piyamáacuéwa iwéréta nùcalidacuéca píri tàacáisi àniawa, Rey Herodes yàanápínacáiná icutáca yái sùmàica inúacaténáni.”

¹⁴Néese, yá José icawàacawa táiyápita, yáta yeedáca yái sùmàica, yáatúta yáapichawa, yáté nàacawa Egipto yàasu cáli nérépiná. ¹⁵Yá nàyacaté néréta,

k 2.6 Bàaluité profeta Miqueas itànàacaté asáinápinaté Jesús Belén ìyacàlená iricu.

l 2.6 Mi. 5.2. **m** 2.11 Oro: íba cawènfíri, éwéeri nacái iicacánawa. **n** 2.11 Incienso: Abéeri àicu isééná, pumènfíri isàni, neemérica templo iricu, capíi iricu nacái. Quéwa cawènfíri nacái, íná reynáita níái idéniani. **o** 2.11 Mirra: Abéeri àicu icáina, pumènfírta nacái isàni, ùlucái nacáiri, cawènfíri nacái, iyú judfonái ipusúa níái yéetáníica. Quéwa pucháibanamata pumènica nasàni, áiba cáli néeséeyéi needáca yái íipidenéerica Arabia.

iwérétaté rey Herodes yéetácawa. Càicaté ichàbacawa yái wawàsica, yéewa-caténáté imànicawa càide iyúwaté Dios yàasu profeta ímáanáté:

“Numáidacaté Nuiriwa Egipto yàasu cáli néese.”^p

Rey Herodes ichùuliacaté nanúaca níái sùmanáica

¹⁶ Néese idécanaámité rey Herodes yáalíaca cáalíacáiyéi imèniadacani, yáté calúacani báawanama. Yá fináidacatéwa cáalíacáiyéi itàacái iwali, cainácaalíté idècuni síisài idàbatáiseocaté naicáca dùlupùta icùacawa. Yá ichùuliacaté yàasu úwinái inúaca macáita níái sùmanái càmfíyéicatéca idé idèniaca pucháiba camuí, iyéeyéica Belén iyacàlená iricu, iyéeyéica nacái Belén iyacàlená itéesebàa.^q ¹⁷ Yá càicataté ichàbacawa iyúwaté Dios yàasu profeta Jeremías itànàanáté, ímacaalíté:

¹⁸ “Casànaca néemianícawa níái iyéeyéica Ramá iyacàlená iricu.

Casànaca náicháanica cáiwina.

Níacata Raquel itaquénáinámi níara càí íicháanica, yéenibenái finináwa.

Càmíta nawàwa áibanái ichàiniadaca nawàwa,

idécáanáté néenibenái yéetácawa náicha.”^r

Nèepùadacaté Jesús Egipto néese, Nazaret néré

¹⁹ Néese idécanaámité rey Herodes yéetácawa, yáté abéeri ángel Dios née-séeri, yáasáidacatéwa àniawa José irí yáamacani iricuíséwa.

²⁰ Imacaté irí:

“Pichùniá plasüwa. Pité yái sùmàica, yáatúa yáapichawa, pèepùacuéwa Israel yàasu cáli néré. Idéca néetácawa níái iwàwéeyéicaté inúaca yái sùmàica.”

²¹ Néese, yáté José ichùniaca yàasuwa, yá itecaté sùmài yáatúa yáapichawa, yá nèepùacatéwa Israel yàasu cáli néré. ²² Quéwa José yéemiacaalíté Arquelao iináwaná ichùuliaca iyúwa rey Judea cáli iwicáu, yáanirimi Herodes yàalumíseca, yáté cáaluca yàacawa néré. Quéwa Dios icàlidacaté tàacáisi José irí yáamacani iricuíséwa. Yáté nàacawa machacànita Galilea yàasu cáli néré. ²³ Nàanàacaalíté néré, yáté nàaca nàyaca abéeri yàcalé iricu ípidenéri Nazaret. Càicaté ichàbacawa, yéewacatenáté imànicawa càide iyúwaté profetanái ímáanáté iwali: “Nàanápínáté ípidená, Nazaret néeséeri.”

Juan Bautista icàlida Dios itàacái máisawaliré

(Mr. 1.1-8; Lc. 3.1-9,15-17; Jn. 1.19-28)

3 ¹ Néese madécaná camuí idécanaámité ichàbacawa, nàyacaalítàacá mamáalàacata Nazaret iyacàlená néeni, yá néenialícaté Juan Bautista

p 2.15 Os 1.11. Profeta Oseas itànàacaté yái tàacáisica: Bàaluité Dios imáidacaté Egipto yàasu cáli néese, níái Israel itaquénáinámica presocaalíté nàyaca néré 430 camuí. Néese, yáté Dios imáidaca Egipto yàasu cáli néeseta àniawa yái liri Jesús. **q 2.16** Cáalíacáiyéi icàlidacaté Herodes irí iwali yái idàbáanacaté naicáca dùlupùta. Càmináté idéca ichàbacawa pucháiba camuí, ipíchawáiseca nàanàaca Jerusalén iyacàlená néré, yá idecaté naicáca ucúacawa úái dùlupùtaca. **r 2.18** Jer. 31.15 Ímáaná: Níái yàcalé Belén, Ramá nacái, nàyacaté mawíénita nalíwáaca, Jacob iyacatáicaté bàaluité, yàacawéetúa Raquel yáapichawa. Iná yéewa Mateo fináidacawa iwali yái Jeremías icàlidáanacaté iwali.

idàbaca icàlidaca Dios itàacái wenàiwicanái irí másawaliré, Judea yàasu cáli finata. ²Iimacaté nali:

“Piwènúadacué pfiwítáisewa báawéeri fícha piyacaténacué Dios irípiná, mawiénicáiná Dios yàanàaca icùacaténá yàasunái wenàiwicawa.”^s

³Juan Bautista ìwalitaté yái, càité profeta Isafas itànàaca, càicaalíté fímaca:

“Abéeri asìali imáidáidapíná icàlidaca másawaliré. Càipíná fímaca:

‘Iwàwacutácué pimàacaca píchawa yái pfiwítáise báawéerica, ipíchaca Wacuèriná yàanàaca pìatalécué.

Iwàwacutácué piyaca machacànita càide iyúwa Dios iwàwáaná.’”^t

⁴Yái Juan ibàleca càiricaté ìwalica, namànfírité camello ichùna iyú. Yá nacái idacùacaté ìwallabàawa cuwèesi fímami iyúta.” Yái iyáacaléca, níatái camàpuanáica, máaba ituní nacái, yàanèeyéica iríwa ànalima yèewibàa. ⁵Néese, yá wenàiwicanái yàanàacaté Juan yàatalé néemìacaténá yái icàlidéerica, Jerusalén iyacàlená néeséeyéi, madécaná áibanái yàcalé néeséeyéi iyéeyéicaté Judea yàasu cáli finata, nía nacái iyéeyéicaté inanábàa Jordán idùlepiabàa.

⁶Níái icàlidéeyéica fíchawa yái nabáyawaná namànfíricaté, yá Juan ibautizacaté nía inanábàa Jordán yáaculé.

⁷Quéwa Juan iicácaalíté manùba fariseonái, saduceonái nacái, yàanàacaté yàatalé ibautizacaténá nía, yá fímacaté nali:

“¡Píacué, báawéeyéi fiwítáise wenàiwicaca, piyúunáidasicué pichúulápiná-cawa bautismo iyú, Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha. Càicuéca pimànicade iyúwa àapi ipiacaalíwa quichái ipèrùa fícha! ⁸Iwàwacutácué piyaca machacàníri iyú wenàiwicanái ipíchalé, càide iyúwa idéeyéi iwènúadaca fiwítáisewa báisíta báawéeri fícha, Dios irípiná.

⁹Píacué càì pímaca piríwa: ‘Abraham itaquénáinámica wíaquéi, ínà càmita Dios yùuwichàidapíná wía’ Quéwa núumacué pirí, Dios iwàwacaalí imáalàidacuéca píata. Yáalimápináta imànica áibanái wenàiwica nayú níatái íbanái iyéeyéica cháí, Abraham itaquénáipíná àniawata.

¹⁰Yá nacái idé màulenáca Dios imáalàidáanápíná níái imàníiyéica báawéeri. Càide iyúwa abéeri bànacalé càmicaalí cayába iyacaná, yá iwàwacutá náucacani chipàali iyú neemácaténáni quichái iriculé.”

¹¹Báisítacué núumaca pirí: Núa, nubautizácué pía úni yáaculé, píacué idéeyéica iwènúadaca fiwítáisewa pibáyawaná fíchawa Dios irípiná. Quéwa yái yàanèerica nudénáami, máiníirica cachàinica nuícha quiríta, yái canéerica nuwèni ipíchalé nuíbaidáanápíná irí. Yápináquéi ibànúacué piwàwaliculé Espíritu Santo. Quichái nacái áibanái irí.” ¹²Idéca nacái icáapica yái rast-rillo nacáirica iicacánáwa icusúadacaténá iyú trigo, icaláidacaténá iyacaná yéetaná ìwalíise, ìwacáidaténá trigo iyacaná cayábéeyéi. Yá idènlaca nía abéeri yàalusì iriculé, yá nacái yeemáca yái yéetanámica iriculé yái quichái ipucuéricawa càiripínata.”^x

s 3.2 Dn. 2.44; Mt. 4.17; Mr. 1.15. t 3.3 Is. 40.3. u 3.4 2 R. 1.8. v 3.10 Mt. 7.19.

w 3.11 Iimáaná: Níái càmfíyéica iwàwa iwènúadaca fiwítáisewa nabáyawaná fíchawa, yá nauuicháapínácawa yùuwichàacáisi quichái iriculé. x 3.12 Iwàwáaná fímaca: Níái yeebáidéeyéica iserapínáca nía yàataléwa báawéeyéi fícha. Quéwa níái càmfíyéica yeebáida iwali, yá yúuca-pínáca nía iriculé yá quichái ipucuéricawa càiripínata.

Juan Bautista ibautizáca Jesús

¹³Yá néenialí èerica nacáitaté, Jesús imusúawa Galilea yàasu cáli néese, yàacaténáwa Juan Bautista yàatalé inanábàa Jordán néré, yéewacaténá ibautizácani. ¹⁴Quéwa càmitaté Juan iwàwa ibautizácani.

Yá fimacaté Jesús irí:

“Núatasí yái iwàwacutéeri pibautizáca.”

¹⁵Yá Jesús fimacaté irí:

“Siúcái, pimàacaca numànicani, pibautizáca núa. Iwàwacutáca wamànica machacànita càitáde iyúwa Dios iwàwáaná.”

Néese, yá Juan yeebácaté, ibautizácani.^y

¹⁶Néese idécanáamité ibautizácani, yátaté Jesús imichàacawa úni yáacuise. Yá icácaté yàacucawa chènunfise, yá nacái iicácaté Dios yàasu Espíritu iricucacawa càide iyúwa abéechúa unùcu iicacánáwa, yá uyamáacatéwa iwali.^z ¹⁷Yá nacái néemiácaté Dios isàna itàaníca chènunfise. Càicaté fimaca:

“Yácata Nuìri yái, cáininéerica nuicáca, isíimáidéerica máiní nuwàwa.”^a

Jesús imawèniadacaté Camèniadacáiri

(Mr. 1.12-13; Lc. 4.1-13)

4 ¹Néese, yá Espíritu itécaté Jesús déeculé yáawanái quiríta máisawaliré, yéewacaténá Camèniadacáiri yáalimáidacaté iicáwani, imànipinácaalí ibáyawanáwa ichùuliaca.^b ²Néese idécanáamité Jesús iyaca néré mayáacata cuarenta èeri, cuarenta nacái catá, yáté máapicani. ³Yá Camèniadacáiri yàanàacaté yàatalé, yá fimacaté irí:

“Báisícaalí Dios Iirica pía, pitàaní nací nái íbaca, nawèniacaténáwa pan iyú, yá piyáaca nía.”

⁴Yá Jesús fimacaté irí:

“¡Càmita! Càica Dios itàacái fimaca: ‘Càmita abéeri yàacàsica yái cáu iyú wenàiwica. Cáuta nacái nía macáita iyú yái tàacáisi imusuéricawa Dios inùmalicuise.’”^c

⁵Néese, yá Camèniadacáiri itécaté yáapichawa Jesús Jerusalén iyacàlená néré. Yá nérécaté, nàiriawa Dios icapèe ipùata chènunfiri finatalé, ⁶yá Camèniadacáiri fimacaté Jesús irí:

“Báisícaalí Dios Iirica pía, pipisiawa sfisài cáli finatalé. Càica Dios itàacái fimaca piwáli:

‘Dios ichùuliapináca yàasunái ángelnái icùaca pía,
nacùacaténá pía nacáapi iricuwa,
ipíchaná pinúaca piawawa íba iwéré.’”^d

⁷Yá Jesús fimacaté irí:

y 3.15 Juan ibautizácaté Jesús. Càmitaté ibáyawaná lwalfiseta, càmita cabáyawaná Jesús. Canáca nacái iwali Adán fiwitaíse. Iwàwacutátaté namànica càide iyúwa Dios itàacái fimáaná, Dios ichùulièricaté Moisés itànàaca. z 3.16 Lc. 3.22. a 3.17 Is. 42.1; Mt. 12.18; 17.5; Mr. 9.7; Lc. 9.35. b 4.1 Mt. 3.3; He. 2.18; 4.15. c 4.4 Icàlidaca Quééchéeri Testamento iwali, israel-nái yèepunicaalítéwa máisawalíri yùucubàa, yàacaalíté nayáa maná, pan nacáiri iicacánáwa. Dt. 8.3. d 4.6 Sal. 91.12.

“Càicata nacái Dios itàacái fímaca: ‘Càmita iwàwacutá píalimáida piicáwa Picuèriná Dios, imànicaténá ibáyawanáwa pichùuliacata.’”^e

⁸Néese, yá Camèniadacáiri itécaté yáapichawa Jesús àniawa, dúli chènuníri fínatalé. Yá fínatáiseca yáasáidaté iicá macáita níai yàcalénái iyéeyéica cháí èeri irícu, nàasu yàasusinái cawèninaméeyéi yáapichawa.

⁹Yá fímacaté Jesús írí:

“Nùapíná pirí macáita níai, pibàlùacaalíwa nulí pìulúi ipùata iyúwa, yá nacái piaca nuímiétacaná.”

¹⁰Yá Jesús fímacaté írí:

“Píawa nuícha, Camèniadacáiri! Càica Dios itàacái fímaca: ‘Abéerita Picuèriná Dios, yái yéewéeri piaca fímiétacaná, yá nacái pimànica ichùu-liaca càide iyúwa iwàwáaná.’”^f

¹¹Yá Camèniadacáiri yàacatéwa Jesús ícha. Yá nacái abènaméeyéi ángelnái yàanàacaté yàatalé, namànicaténá írí càide iyúwa iwàwáaná.

Jesús idàbacaté fíibaidacaléwa Galilea yàasu cáli fínata

(Mr. 1.14-15; Lc. 4.14-15)

¹²Néese Jesús yéemiacaalíté iináwaná, náucaca presunái icapèe iriculé Juan Bautista, yáté yèepùacawa Galilea yàasu cáli néré. ¹³Quéwa càmítaté Jesús iyamáa iyaca quirínama Nazaret iyacàlená irícu. Yàacaté iyaca Capernaúm iyacàlená néré, yái yàcalé iyéericaté calisa Galilea idùlepi, Zabulón itaquénáinámi yàasu cálica, Neftalí yáapicha.^g ¹⁴Yá càicataté ichàbacawa macáita càide iyúwaté profeta Isaías itànàanáté Jesús iináwaná ìwali, fímacaalíté:

¹⁵“Píacué iyéeyéica Zabulón itaquénáinámi yàasu cáli fínata, mawiénita lamá idùlepi.

Píacué nacái Neftalí itaquénáinámica, iyéeyéica síisiamade èeri iwàlùacatáiseacawa, depúawáise inanábàa Jordán ìwali.

Galilea yàasu cáli fínata. Nàyacataléca madécaná càmíiyéica israelnái.

¹⁶Níai wenàiwica, càmíiyéicaté yáalíawa Dios ìwali quéecha, siùcade, idé naicáca yái amaléeripináca imànica náiwitáise.

Iná idé amaláca náiwitáise

níai catéeyéicaté fíiwitáise.”^h

¹⁷Iná néese idénáamita yái, yá idàbacaté Jesús icàlidaca nalí Dios itàacái, fímacaté nalí:

“Piwènúadacué píiwitáiseawa báawéeri wawàsi ícha, yéewacaténácué plyaca Dios irípiná, mawiénicáiná Dios yàanàaca, icùacaténá yàasunái wenàiwicawa.”

Jesús imáidaca báinúaca asíanái ibalání

(Mr. 1.16-20; Lc. 5.1-11)

¹⁸Néese idècunitàacá Jesús ìpinaca yàacawa calisa Galilea icalisani idulè-pibàa, yá iicácaté pucháiba asíanái yéenáiquéeyéiwa. Abéeri fípidenéerité

Simón, yái ípidenéeerica nacái Pedro, yéenásàiri Andrés yáapichawa, icùa-déeyéi iyaca yàasu máyawa calisa yáacubàa, ibalánicáináté nía.

¹⁹ Yá Jesús íimacaté nalí:

“¡Aqualécué! Pìacuéwa núapicha, nuéwáidacatenácué picutáidaca wenàiwica, pimànicaténácué nuéwáidacalé iyú níái yeebáidéeyéica nùwali.”

²⁰ Yáta namàacacaté nàasu máyawa, yá nàacatéwa Jesús yáami.

²¹ Yá Jesús yàacatéwa abémáidata calisa idùlepibàata, cayábacatái idècuni, yá iicácaté ipíchaléwa pucháiba asianái àniawa: Abéeri ípidená Jacobo/Santiago yéenásàiri Juan nacái, nàaniri Zebedeo yáapichawa, ibaláníta nacái, ichùnieyéi yàasunái máyawa náidani irìcutawa. Yá Jesús imáidacaté nía nàacaténáwa yáapicha yéewáidacalénáipiná. ²² Yá caquialénamata namàacacaté nàasuwa, nàaniri nacái ídalicu, yá nàacatéwa Jesús yáami.

Jesús yéewáidaca manùba wenàiwica

(Lc. 6.17-19)

²³ Yá Jesús yèepunícaté Galilea yàasu cáli ínatabàa macáita, yéewáidacaté judíonái yéewáidacàalu iricubàa. Icàlidacaté nacái yèepunícawa yái tàacáisi cayábéeerica ìwali yái Dios icùanápínaca yàasunái wenàiwicawa. Ichùniacaté nacái wenàiwica macái uláicái íiwitáaná íicha, macáita nacái níái cáiwíiyéi-caté ìwalíise yàcalénái iricubàa.ⁱ ²⁴ Yá néemiácaté Jesús iináwaná macáita Siria^j yàasu cáli ínatabàa. Yá nàanàidacaté írí níái yùuwichèeyéica madécaná íiwitáaná uláicái, cáiwíiyéi ìwalíise, maliawáiseeyéica espíritu báawéeyéi imànica íiwitáise, tèwacáimi íisíeyéi, càmfíiyéi nacái yéewa íipinaca. Jesús ichùniacaté nía macáita.

²⁵ Yá madécaná wenàiwicanái yàacatéwa Jesús yáami, Galilea yàasu cáli née-seeyéi, Decápolis^k néeseeyéi, Jerusalén ìyacàlená mìnánái nacái, níái ìyèeyéica Judea yàasu cáli ínata, càita nacái níái ìyèeyéicaté abéemáise inanábàa Jordán.

Jesús yéewáidacaté dúli ífinalé manùba wawàsinái ìwali

(Lc. 6.20-23)

5 ¹ Néese Jesús iicácaalíté manùba wenàiwica yàanàaca yàatalé néemiácaténá itàacái, yá írfíacatéwa dúli ífinalé, yá iyamáacaté yáawinacawa néréta. Yá nacái yéewáidacalénái yàanàacaté yàatalé. ² Yá idàbacaté yéewáidaca nía, íimacaté nalí:

Tàacáisi casíimáiyéi imànica wenàiwica iwàwa

³ “Níái wenàiwica machawàaquéeyéica íiwitáise, quéwa nacutácaalí Dios, náalíacáiná yácata yéewéeri iyúdàaca nía, yá casíimáica nawàwa. Iná níacata ìyèeyéipiná aléde Dios icùacataléca yàasunái wenàiwicawa.

⁴ Níái achúmèeyéica iwàwa ibáyawaná ìwalíisewa, níacata Dios ichàinia-déeyéipiná íiwitáise. Iná casíimáipinaca nawàwa.^l

⁵ Níái càmfíiyéica cawèni iicáca yáawawa áibanái íicha, níacata yàasuíyèipiná yái cáli idéericaté Dios imàacaca nalí itàacáiná yàanàapináté nalíni. Casíimáipinaca nàyaca néréwa.

ⁱ 4.23 Mt. 9.35; Mr. 1.39. ^j 4.24 Siria: Yái cáli ìyéeerica depúawalé Israel yàasu cáli íicha.

^k 4.25 Decápolis: Íimáaná, diez yàcalénái ìyèeyéica mawíenita írfwáaca. ^l 5.4 Is. 61.2.

⁶Níái iwàwéeyéica imànica yáawami cayábeerita wawàsica áibanái irí, Dios iyúudàapínaca namànicani. Iná casíimáipínaca nawàwa yáapicha.

⁷Níái iiquéeyéica áibanái ipùalé ìwali yái nawàwacutéerica, Dios iicápináca nacái napùalé. Yá casíimáipínaca nàyaca yáapicha.

⁸Níái iwènúadéeyéica íiwitáisewa báawéeri fícha, masacàcaténá náíwi-táise, níacata iiquéeyéipíná Dios. Iná casíimáipínaca nàyaca yáapichawa.

⁹Níái iyúudéeyéica áibanái nachùniacaténá nàasu wawàsiwa, yéewacaténá nàyaca náapichawáaca matuíbanáita, níacata Dios iiquéeyéipínaca yéenibe iyúwa. Yá casíimáipínaca nawàwa.

¹⁰Níái namàníyéica nàuwidewa, namànicáiná machacànita càide iyúwa Dios iwàwáaná, níacata iyéeyéipíná aléde Dios icùacatáica yàasunái wenàiwicawa. Iná casíimáipínaca nàyaca néré.

¹¹Píacué, nacuíseeyéica báawéeri tàacáisi iyú, namàníyéica nàuwidewa, namàníyéica nacái nachìwawa ìwali báawanama nùwalísená, píacatacué Dios isíimáidéeyéipíná iwàwa. ¹²Iná iwàwacutácué casíimáica piwàwa, piyanídacuéwa nacái manuísíwata, Dios yàapínacáinácué pírí piwèni manuúri aléde chènuniré. Càicataté nacái namànica nàuwidewa profetanái, níái iyéeyéicaté pípchalécué.”^m

Níái yeebáidéeyéica Jesús, càica níade iyúwa ìwidùma, camalási nacái

(Mr. 9.50; 4.21; Lc. 14.34-35; 8.16)

¹³Jesús íimacaté yéewáidacalénái iríwa:

“Píacué càiyéide iyúwa ìwidùma èeri mìnánái irí. Yái ìwidùmaca, caséeri imànica yàacàsi wenàiwica irí. Quéwa càmicaalí puiwa quirínama yái ìwidùmaca, yá canápinácata walíni. Yá iwàwacutá wáucacani bàacháwalé wenàiwicanái ìipinanícaténá ínatabàa.”

¹⁴Càicuéca píade iyúwa camalási, icànéeyéica nalí níái càmfíyéica yeebáida Dios ìwali. Pìyacaalícué machacàníri iyú napíchalé, yácué píasáidaca nalí Dios íiwitáise. Càide iyúwa abéeri yàcalé iyéerica dúli ipùatalicu, asáica wenàiwicanái iicàcani macáita déeculé. ¹⁵Càmíta nacái wapucúada abéeri camalási, yá wamàacani abéeri yàalusi yàapiré. Wapucúadacaalíni, yá wacúadacani chènunibàa yàalu irícuwa, yéewacaténá icànaca amaláwaca macáita níái iyéeyéica caplí iricu. ¹⁶Iná càita nacái iwàwacutácué pìyaca, píibaidacué nacái machacàníri iyú wenàiwicanái ipíchalé, yéewáanápíná nàaca Wáaniri Dios irí cayábéeri, yái iyéerica chènuniré.”

Jesús yéewáidaca nía tàacáisi ichùulíaná ìwali

¹⁷Jesús íimacaté nalí:

“Píacué piyúunáida nùanàaca aléi, nùanàacaténá numáaláidaca yái ley, yá nacái profetanái yéewáidéericaté wía ìwali. Nùanàaca numànica càide iyúwaté náimáaná natànàaca nùwali.

¹⁸Báisítacué núumaca pírí: Idècunitàacá iyaca èeriquéi, yá nacái cálica, càita nacái càmita ichàbapínáwa yái ley itàacáináca, éwita abéechúa letrapíná,

^m 5.12 2 Cr. 36.16; Hch. 7.52. n 5.13 Imáaná: Níái yeebáidéeyéica nutàacái, càmicaalí nàya càide iyúwa Dios iwàwáaná, yá canácata nawèni. Náasáidaca níawawa nàyaca abédanamata èeri mìnánái yáapicha. Yá càulenápináca èeri mìnánái yeebáidaca Jesús.

éwita nacái itàacáiná achúméeripiná, iwéréta idéca ichàbacawa macáita càide iyúwaté náimáaná. ¹⁹Iná cawinácaalí càmita iwàwa yeebáidaca abéeri tàacáisi ley yéénaca, éwita achúméeri tàacáisicani, yéewáidacaalí nacái càmita áiba yeebáidani, yásí mawèñiripiná aléde Dios icùacataléca yàasunái wenàiwicawa. Quéwa yái yeebáidéerica fimáaná macáita, yéewáidéerica nacái áiba yeebáidacani, yásí cawèñiripiná aléde Dios icùacataléca yàasunái wenàiwicawa. ²⁰Iná núumacué pirí: Càmicaalícué pimàni càide iyúwa Dios iwàwáaná, nachàbaníise quiríta níai fariseonáica, nía nacái yéewáidéeyéicaté ley, càmita piwàlùapiná-cuéwa aléde Dios icùacataléca yàasunái wenàiwicawa.”

Jesús yéewáidaca nía lúasi ìwali

(Lc. 12.57-59)

²¹“Idécué píalíacawa ìwali yái náimáanácaté piawirináimi irí bàalutíe: ‘Picá pinúa wenàiwica.’ Cawinácaalí inúa wenàiwica, yá iwàwacutápináca nacái yéetácawa ìwalíise yái ibáyawaná imàñirica.’

²²Quéwa núumacué pirí: Calúacaalí abéeri wenàiwica áiba yáapicha, yá iwàwacutápiná icháawàacani nalí, níai yùuwichàidéeyéica wenàiwica. Yái máiwitáiséeri fiméerica áiba irí, iwàwacutápiná icháawàacani nalí, níai nacháawèeyéica irí wenàiwica. Quéwa yái ‘Dios yùuwide’, fiméerica áiba irí, yásí Dios yúuquéeripiná càiripináta yùuwichàacáisi quichái iriculé.

²³Pianàidacaalí abéeri wawàsi pièripináca Dios irí, aléde icapèe ichàwitani néré piacaténá fimíetacaná, quéwa nérécaalí piwàwali yái báawéeri wawàsi péenásàiri idènièrica piápicha, ²⁴pimàaca chàwita ìpunitatá yái pitéerica piacawa. Pía péenásàiri yàataléwa quéecha, pichùnìacaténá yáapicha piasu wawàsiwa, imàacacaténá nacái iwàwawa pibáyawaná fícha. Néese, yá pèe-pùacawa néré àniawa, piacaténá Dios irí yái pièripináca iyú fimíetacaná.

²⁵Aibacaalí icháawàa pía, pimànicáinása irí báawéerita, iwàwacutá pichùnìaca piasu wawàsiwa yáapicha mesúnamáita, idècunitàacá piacawa yáapicha àyapulicubàa, ipíchaca yèepùadaca pía irí yái nacháawèerica irí wenàiwica. Néese, yá yèepùadapináca pía úwinái irí, náucacaténá pía presunái icapèe iriculé.

²⁶Báisíta núumaca pirí: Càmita pimusúapináwa néese, iwéréta pipáyaidaca macáita iwèni, éwita abéechúa palata ituíná mawèñíchúa iwènicani.”

Níai imàñíyéica báawéeri iiná iyúwa áibanái yàacuéyí yáapicha

²⁷“Píacué idéeyí yáalíacawa ìwali, yái ley fimáanácaté: ‘Píacué piimá áibanái yáapicha, níai càmfíyéicuéca piacawéeyéisiwa.’”

²⁸Quéwa núumacué pirí siucade: Abéeri asialí icáidacaalí abéechúa inanái irí, fináidacaalí imànica úapicha báawéeri iiná iyúwa, yá idéca imànica úapicha ibáyawanáwa iwàwallicúsewa.

²⁹Iná pituí, péewápu néeséechúacaalí imàaca pimànica pibáyawanáwa, pimusúada píchawa úa, piucacaténá úa déeculé. Cayábaca piúcaca píchawa úái piíná yéénaca, ipíchana Dios yúucaca piínánáiná macáita yùuwichà-cáisi quichái iriculé.^q ³⁰Càita nacái, picáapi péewápu néeséericaalí imàaca

o 5.21 Ex. 20.13; Dt. 5.17. p 5.27 Ex. 20.14; Dt. 5.18. q 5.29 Iimáaná: Yáta càì iwàwacutá wáucaca wáichawa yái wáiwitáise báawéerica, wamànicaícha wabáyawanáwa mamáalàacata. Càmita úatái watúica. Mt. 18.9; Mr. 9.47

pimànica pibáyawanáwa, yá iwàwacutá pidalúacani, píucacaténá píchawani. Cayábaca piúcaca píchawa abéeri piiná yéenáwa, ipíchaná Dios yúucaca pía piinánáiná yáapichawa macáita yùuwichàacáisi quichái iriculé.”^r

Jesús yéewáidaca nàwali níái iwàwéeyéica imàacaca yàacawéetúawa

(Mt. 19.9; Mr. 10.11-12; Lc. 16.18)

³¹ Jesús íimacaté:

“Càita nacái ley íimacaté: ‘Yái asiali càmfíríca iwàwa iyaca quirínama yàacawéetúwa yáapichawa, yá iwàwacutá yàaca ulí abéeri cuyàluta, icàlidacataí wenàiwica irí, idéca imàaca ùyaca ulínáamitawa.’

³² Quéwa núumacué pírí siúcade: Abéeri asiali imàacacaalí yàacawéetúawa áiba wawàsi ìwalíise, càmfíríca ìwalíise yái umànínáca báawéeri uiná iyúwa áiba asiali yáapicha, yá icùalétacani, umànicaalí ubáyawanáwa. Yá nacái asiali icásèericawa úapicha, imànita nacái ibáyawanáwa, íimácáiná áiba asiali yàacawéetúwa yáapicha.”

Jesús yéewáidaca ìwali yái wamàacacaalí watàacáíwa áiba irí

³³ “Idécué nacái píalíacawa ìwali, yái tàacáisi nacàlidéericaté píawirináimi irí: ¡Báísíta Dios!, píimacaalícué áiba irí Dios íipidená ìwali, iwàwacutácué pimànica Dios irí càide iyúwacué píimáaná íipidená ìwali.”^s

³⁴ Quéwa núumacué pírí siúcade: Càmita cayába wamàaca watàacáíwa áiba wawàsi íipidená ìwali. Càmita yéewa wáimaca: ¡Báísíta Dios!, càide iyúwa báisiínata èeri iyaca, càipínata nacái báisícata nuicáca pipùalé! Yái èerica, yácata Dios yàalubái yàalu.”^t ³⁵ Ewita cáli íipidená ìwalipíná, yácáináta Dios yái imàaca càinacaalí wawàsica yái ichàbapínáwa cáli ínata. Ewita Jerusalén iyacàlená íipidená ìwalipíná, yácáináta Rey cachàinfiri iyacàle.”^u ³⁶ Càita nacái càmita yéewa pimàaca pitàacáíwa píiwita ìwaliwa, càmicáiná píalimá cabalèeca pimànica abéechúa píiwita ibáináwa, cúulíiwaca nacái. ³⁷ Iná, ¡báísíta! píimacaalí, yá iwàwacutá pitàaníca báisíta. ¡Càmita!, píimacaalí, yá càmita iwàwacutá pimànicaní. Macáita yái tàacáisi wamànírica ipùalé yái watàanírica, yá Camèniadacáiri itàacáicani.”

Jesús yéewáidaca íipuinási ìwali

(Lc. 6.27-36)

³⁸ Jesús íimacaté:

“Idécué píalíacawa càinacaalíté ley íimacaté: ‘Cawinácaalí imusúada áiba ituí, yá nacái iwàwacutáta namusúadaca ituí. Cawinácaalí nacái imáalàa áiba iyéi, yá nacái iwàwacutáta namáalàaca iyéi.’^v

³⁹ Quéwa núumacué pírí siúcade: Picácué píawa íipunita yái wenàiwica báawéerica íiwitáise. Aibacaalí icapèeda pinànli ìwali péewápu néesema, pichùulla icapèedaca abéemàa nacái. ⁴⁰ Aibacaalí icháawàa píá úwínái irí, pimawèniacáináni, iwàwacáiná picamisani, píá iríni. Píá nacái irí yái pèepùanácawa. ⁴¹ Aiba ichùuliacaalí pitéca yáapicha yàasu íisasi abéeri milcatái

r 5.30 Càita nacái, yáta càì íimaca ìwali yái wáiwitáise báawéerica, càmita máini wacáapicata. s 5.33 Lv. 19.12; Nm. 30.2; Dt. 23.21. t 5.34 Is. 66.1; Mt. 23.22. u 5.35 Sal. 48.2. v 5.38 Ex. 21.24; Lv. 24.20; Dt. 19.21.

àyapu icáalaca, yá iwàwacutá pitéca iríni pucháiba milcatái àyapu idècuni.
⁴² Aibacaalí isutá pícha abéeri wawàsi, pía iríni. Yái ichàbéerica pícha abéeri wawàsi, picá pimáisanía fíchani, plà nacái ichàbani.”

Iwàwacutá cáininá waicáca watàlimanáiwa

⁴³ Jesús fimacaté àniawa:

“Idécué píalfacawa càinácaalíté ley fimaca: ‘Cáininá piicáca áiba wenàiwica. Quéwa báawa piicáca yái pitàlimacawa.’

⁴⁴ Quéwa núumacué pirí siúcade: Cáininácué piicáca piùwidenáiwa. Pisutácué Dios fícha nàwali cayábéeri wawàsica, níai imàniyéicuéca pirí báawéeri.

⁴⁵ Càicaalícué pimànica, yásí píasáidapínacuéca Wáaniri Dios yéenibecuéca pía, yái iyéerica chènuniré, yái imàaquéerica yàasu èeri icànaca èeri imanùbaca báawéeyéi irí, cayábéeyéi irí nacái. Imàaquéerica nacái unía yúuwàacawa nalí níai imàniyéica cayábéeri, nía nacái cabáyawanéeyéica.

⁴⁶ Quéwa cáininácaalícué piicáca níatái cáininéeyéicuéca iicáca pía, yá canácata Dios yèeripínacué pirí piwènica chènuniré. Níai iwacáidéeyéica palata Roma yàasu rey irípiná, cáininéeyéita nacái iicáyacácawa. ⁴⁷ Pitàidacaalícué níawami péenánáitawa. ¿Yásícué pimànica piyaca cayábéeri wawàsica nawi-cáubàa quiríta níai áibanáica? Níai èeri mìnánáica càiyéita nacái iicacánáwa imànica iríwàacawa. ⁴⁸ Iná iwalíise, iwàwacutá cayábasíwaca píiuitáiseecué Dios itàacái iyú càide iyúwa Wáaniri Dios, yái iyéerica chènuniré, yái fiwítáiseca yáawami cayábéerita.”^w

Jesús yéewáidaca ìwali yái waicáanáca áibanái ipùalé

6 ¹ Jesús fimacaté nalí àniawa:

“Cayábacué pícha, pimànicaalícué cayábéeri áibanái irí, pimànicáichacuéní wenàiwicanái iicápináta. Càicaalícué pimànica, yá canápinácata Wáaniri Dios yèeripínacué pirí piwènica.

² Piicácaalícué catúulécaneéeyéi ipùalé, piicácué picàlidáida ìwali áibanái irí càide iyúwa namànfíná níai cachìwéeyéica, judíonái yéewáidacàalu iricubàa, bàacháwabàa nacái, yéewacaténá wenàiwica yàaca náimiétacaná. Báisítacué núumaca pirí: yái wenàiwica yàanàaca náimiétacaná, yá idéca nàaca nalí nawèni cháí èeri irícu. ³ Iná piicácaalícué catúulécaneéeyéi ipùalé, picácué picàlidáida ìwali áibanái irí, éwita piacawéerinásíwa irípiná. ⁴ Iwàwacutá pimànicani ibàacanéeri iyú, yéewacaténá yái Wáaniri Dios iyéerica chènuniré, iiquéerica macáita yái wawàsi pimàníríca ibàacanéeri iyú, yá yàapínaca piwèni.”

Jesús yéewáidaca natàaníca Dios yáapícha

(Lc. 11.2-4)

⁵ Jesús fimacaté àniawa:

“Pitàanícaalícué Dios yáapícha, picácué pimàni càide iyúwa namànfíná níai cachìwéeyéica, caséeyéica ibàlùu itàaníca Dios yáapícha judíonái yéewáidacàalu iricubàa, bàacháwa icùluwí iricubàa nacái, wenàiwicanái iicápiná.

Báisítacué núumaca pirí: Idéca wenàiwicanái yàaca nalí nawèni cháí èeri irícu. ⁶ Quéwa piácué, pitàanícaténacué Dios yáapícha, piwàlùacué

piimácaalu iriculéwa, pibàliacué inùma. Yácué pitàaníca Wáaniri Dios yáapicha, yái iiquéerica macáita yái wamànírica ibàacanéri iyú, yá yàapínacuéca piwèni wenàiwicanái yáacúalícu.

⁷Pitàanícaalícué Dios yáapicha, picácué pèpùadáida ìwali madécaná yàawiríá yái tàacáisica càide iyúwa namàníná níái càmfíyéica yáalfawa Dios ìwali, iyúunáidéeyéica Dios yéemíaca irí natàanícaalí yáapicha déecu.

⁸Picácué pimàni càide iyúwa nía. Píaniri Dios yáalfacáináwa ìwali yái wawàsi piwàwacutéericuécá ipíchaca pisutácuéca fíchani. ⁹Iwàwacutácué pitàaníca Dios yáapicha, càì iicacánáwade:

‘Pía, Wáaniri Dios iyéerica chènuniré,
wawàwaca nàaca pípidená ímíétacaná macáita.

¹⁰Pìanàa wàatalé mesúnamáita picúacaténá wía, píasunái wenàiwicaca,
wamànicaténá càide iyúwa piwàwáaná, wía iyéeyéica cháì cáli íinata,
iyúwa namàníná níái lyéeyéica chènuniré.

¹¹Pìá walí siùca, níái yàacàsinái wawàwacutéeyéica èeri imanùbaca.

¹²Pimàaca piwàwawa wabáyawaná fícha
càide iyúwa wamàacáaná wawàwa nabáyawaná fícha, níái
imàníyéica walí báawéeri.

¹³Picá pimàaca báawéeri wawàsi ibasiadacawa walí, canàinéerica wainá
irí, wamànicáicha wabáyawanáwa.

Pichùuliada wía nacái Camèniadacáiri ichàini fícha’,
[Píacáináta yái icuèrica wía canánama,
cachàinírica, caináwanéerica nacái càiripináta. Càicawani.]

¹⁴Pimàacacalícué piwàwawa nabáyawaná fícha níái imàníyéicuécá pirí báawéeri, yá nacái Wáaniri Dios chènuníiséeri imàacapínáca iwàwawa pibáyawaná fíchacué. ¹⁵Quéwa càmicaalícué pimàaca piwàwawa áibanái ibáyawaná fícha, yá nacái càmita Wáaniri Dios imàacapínáta iwàwawa pibáyawaná fíchacué.”

Jesús yéewáidaca ìwali yái wenàiwica ìidacaalíwa

¹⁶“Pìidacaalícuéwa, picácué báawa pinàniacubàa ìwalíise, iyúwa namàníná níái cachìwéeyéica, nawàwacáiná áibanái yáalfacawa nàwali náidacawa. Báisítacué núumaca pirí: Càicáiná namànica, yá idéca wenàiwica yàaca nalí nawèni cháì èeri írìcu. ¹⁷Quéwa píá, pìidacaalíwa, pípia píiwiita ibáináwa cayába pumèníiri aceite iyú, píiba nacái pinàniíwa ¹⁸ipíchaná wenàiwica yáalfaca pìidacawa. Abéerita Wáaniri Dios iicá macáita yái pimànírica ibàacanéri iyú, yá yápinácata yàa piwèniwa.”

Jesús yéewáidaca ìwali yái wàasupínáca chènuniré

(Lc. 11.34-36; 12.33-34; 16.13)

¹⁹Jesús ímacaté:

“Picácué píináida pìwacáida piríwa manùba yàasusi, palata nacái cháì èeri írìcu, yéewacatáica cuwée iyáacani, báawacatáica yàacawa déecucaalí írìacawa, yéewacatáica nacái cayéedèeyéi iwàlùaca yeedácuéca píchani. ²⁰Pìwacáidaca piríwa yàasusi cawèníyeyéi aléde chènuniré, càmicataléca píriasiná

iyáacué píchani, càmicataléca nacái báawapíná yàacawa quirínama, càmicataléca nacái cayéedèyeyí yáalimá iwàlùaca iyéedùacani. ²¹ Iná càì wawàsi ìyacade: Alénácaalíta pidèniacué yái yàasusi cawènfírira, yá nérépínácata píináidacuéwa èeri imanùbaca.”

Yái watuíca, yácata wainá icamalá

(Lc. 11.33-36)

²² “Nayú níái watuíca, yá waicáca níái wawàsináica, yá nacái wáalíaca waicáca cayábéeyéicaalí nía, báawéeyéicaalí nacái nía. Càmicaalí cáuláica níái watuíca, yá wáalíaca waicáca macáita níái cayábéeyéi wawàsináica. ²³ Quéwa cáuláicacaalí níái pituíca, yá yéewaca pimèniadaca píawawa. Yá piyúunáidaca cayábaca macáita níái báawéeyéi wawàsica. Yá nacái piyúunáida báawaca macáita níái cayábéeyéi wawàsináica.”

²⁴ Jesús fimacaté:

“Péemìacué. Canácata wenàiwicaquéi yáaliméeri fibaidaca pucháiba fiwacanánái iríwa abéericuíseta. Yáalimácaalí imànicani, yá cáininápináca iicáca abéerita, yá yáamàapínáca yái áibaca. Càita cáminá càmita píalimácué píibaidaca cayába Dios irí càide iyúwa iwàwáaná, píináidacaalícué máiní piwacáidaca píriwa manuí palata.”

Dios icùaca yéenibewa

(Lc. 12.22-31)

²⁵ Iná yéewa núumaca píricué:

“Picácué achúma piwàwa picáuca ìwaliwa, càinápinácaalí piyacué, piiracué nacái èeri imanùbaca, càinápinácaalí nacái bàlesica yái píwalicué. Báisíta, yá máiní cawènica wayáacalé fícha yái wacáuca Dios yèericaté walí. Càita nacái wainá, máiníca cawènicani quiríta wabàle fícha.^x ²⁶ Iwàwacutácué piicáca picáuwa níái màsibèenái yáaláanfiyéicawa chènunibàa. Càmita nabàna nabànacaléwa, canácata nacái nacapèe nàwacáidacatáipíná nabànacalé ìyacanáwa. Càicáaníta, Wáaniri Dios chènunfiséeri yàa nayáapíná èeri imanùbaca. ¡Quéwa píacué, máinífiyéi cawènica quiríta màsibèenái fícha! ²⁷ Ewita máiní achúmaca abéeri wenàiwica iwàwa, càicáaníta, càmita yáalimá cáalaca imànica icáalacawa, éwita abéeri metro iwaaliabàapíná.

²⁸ Iná núumacué píri àniawa, ¿Cánácué achúma piwàwa bàlesi ìwali? Piicácué picáuwa níái fiwinásica càinácaalí iicácanáwa nadàwinàacawa manacúalibàa. Càmita náibaida nalíwa, càmita nacái needá nalíwa sáawáli ichùta nayèeripíná iyú nabàlewa. ²⁹ Quéwa núumacué píri: Càicáaníta càmitaté rey Salomón yáalimá ìwalica ibàlewa càiri iicácanáwade iyúwa níái fiwinási cayábanaméeyéica, éwitaté càasucani.^y ³⁰ Iná càicaalí nachùnica Dios imànica naicácanáwa macáita níái masicái fiwiná ìyèeyéica manacúalibàa, éwita nàyaca siùca èerita, táwichata, yá wenàiwica yeemápináca nía quichái iriculé chuìcaalí nía.

¡Máiní yáawanái Dios icùaca píacué náicha quiríta! Picácué càì píade iyúwa níái wenàiwica càmfíyéica manuíca iwàwa Dios iwéré. ³¹ Iná picácué achúma

^x 6.25 Iicácanáwa wàyaca: Wàyacaalí wamànica càide iyúwa Dios iwàwáaná, yásí máinfiri cawènica wayáacalé fícha, wabàle fícha nacái. ^y 6.29 1 R. 10.4-7; 2 Cr. 9.3-6.

piwàwa. Picácué càì pìma: Càinápínásica wayáa, càinápínásica wàira. Càinápínásica nacái bàlesica yái wàwali. ³²Nía càináí èeri mìnánáica, càmfíyéica yáaliáwa Dios ìwali, níacata achúméeyéi iwàwa yèepunícawa càiyéi wawàsi ìwali.

Quéwa píacué, idènièyèi Yáaniriwa chènuniré, yái yáalérica piwàwacu-táanácué macáita, níai wawàsi pimáapuèyéicuéca. ³³Iná macái wawàsi fícha pínáidacuéwa ìwali, yái Dios icùanápínácuéca pía yàasunái wenàiwica iyúwa, pimànicué nacái càide iyúwa Dios iwàwáaná. Yásí yàapínáca pírícué macáita níai wawàsi pimáapuèyéicuéca. ³⁴Iná picácué achúma piwàwa táwicha èeri ìwali, táwichacáiná áiba càulenéri wawàsipínáta ichàbapínáwa néenialí. Iná èeri imanùbacata wadèniaca wàasu wawàsi càulenériwa.”

Picácué píchawa áibanái

(Lc. 6.37-38,41-42)

7 ¹Néese Jesús ímacaté nalf àniawa:

“Picácué picháawà áibanái wenàiwica iináwaná, Dios yùuwichàida cáichacué pía nacái pibáyawaná ìwalísewa. ²Iná càinácaalíta iicacánáwa picháawàacuéca áibanái, càipínáta nacái iicacánáwa Dios yùuwichàidapínácuéca pía. Càinácaalíta nacái wawàsica yái pimànicué áibanái írí, càipínáta nacái iicacánáwa Dios imànicuéca pírí wawàsi.

³¿Cáná yáta asái piicáca yái muluísi achúméeri yúuwèericawa péenásàiri ituí iriculé? ¿Cáná càmita asái piicáca yái àicu imuluí manuírí iyéerica pituí iriculé?” ⁴¿Càiná yéewáaná píimaca péenásàiri íríwa: ‘Pimàaca nuedáca píicha yái muluísi achúméeri iyéerica pituí irícu’, iyacaalí pituí irícu abéeri àicu yéemaná manuírí? ⁵¡Píá cachìwéerica! Quéécha iwàwacutá peedáca pituí irícuísewa yái àicu yéemaná manuírí iyéerica pituí irícu, amalácaténá piicáidaca. Néese, yásí yéewaca peedáca péenásàiri ituí irícuísewa yái muluísi achúméeri iyéerica ituí irícu.”

⁶Picácué picálida nalf Dios itàacái níai áuli nacáiyéi íiwitáise, càmicáiná cawèni naicácani, ipíchaná nawènúacawa píipunita, yá namànicuéca pírí báawéeri. Picácué nacái píuca abéechúa íba perla cawènfíchua marranonái írí, nabawàidapínáciná úa iwéréta báawaca namànica úa.”

Pitànicué Dios yáapicha ìwali yái piwàwacutéerica

(Lc. 11.9-13; 6.31)

⁷Jesús ímacaté:

“Pisutácué Dios fícha abémáidata yái wawàsi pimáapuèrica, yásí yàaca píríwani. Pisutácué Dios fícha yái picutéericuéca pèepunícawa, néese, yásí pìanàacuécani. Pinúacué capíi inùma yái Dios ìyacatáica, yásí Dios iicápinácuéca pipùalé. ⁸Iná cawinácaalí isutá Dios fícha abémáidata, yá yàapínáca íríni. Yái icutáidéerica wawàsi, yàanàapínáca íríwani. Yái imáidéerica abémáidata capíi inùma néeni, nàacuapíná íríni.

z 7.3 Íimáaná: Píá manuíríca ibáyawaná, picá piyúunáida máiní cayábaca pía fícha yái achúmérica ibáyawaná. Yáta iwàwacutá achúmaca piwàwa ìwali yái pibáyawaná manuírí pimànírica. a 7.5 Íimáaná: Quéécha iwàwacutá achúmaca piwàwa ìwalíse yái pibáyawaná manuíríca. Néese, yásí yéewa pichùllaca áiba imàacaca ibáyawaná achúmériwa.

⁹Abéeri pìiri, isutácaalí pícha pan, càmita pia írí fba. ¹⁰Isutácaalí pícha abéeri cubái, càmita pia iyáa àapi. ¹¹Ewitacué báawéeyéica fiwitáisea pía, càicáaníta pialimácué piaca nalí cayábéeri wawàsica níái péenibenáicawa. ¡Máiní yáawanáitasí yái Wáaniri Dios iyéerica chènuniré yàapíná nalí yáawami cayábéerita wawàsica, níái isutéeyéica fíchaní!

¹²Iná macái wawàsi ìwalita, pimànicué cayábéeri áibanái írí càide iyúwacué piwàwáaná áibanái namànica pírí cayábéeri, yácáináta ley fímáaná, yáta nacái profetanái yéewáidáaná.”

Capíi inùma achúméri

(Lc. 13.24)

¹³Jesús fimacaté nalí:

“Piwàlùacuéwa achúméri capíi inùma irìcubàata, manuicáiná yái capíi inùma, cáucufrí nacái yái àyapu itéerica aléde yùuwichàacáisi quichái iriculé. Yá nacái manùbaca níái yèyeyéicawa irìcubàa. ¹⁴Quéwa yái capíi inùma achúmérica, yá nacái àyapu máucuíríca, yácata àyapu itéeri wía aléde wadèniacatalépináca wacáuca càmfíri imáalàawa. Quéwa càmita manùba níái yàawa irìcubàa.”

Yái àicu cayábéerica, cayábacata nacái iyacaná

(Lc. 6.43-44)

¹⁵Jesús fimacaté:

“Picácué píchawa níái profeta cachìwéeyéica, yàanèyeyéicuéca piatalé càide iyúwa oveja, quéwa oveja fímamimita yái càì nàwalica, namèniadacaténácué pía. Quéwa yái náiwitáisea, càiride iyúwa níái cháwinái caluýeyéica.

¹⁶Quéwa ìwalíse yái wawàsi namànírica, yá pialápinácuéca cachìwéeyéica nía. Càide iyúwa càmfíná camuíru iyacaná imusúawa áwa yúuba yéetaná ìwalíse. Càita nacái càmita yéewa weedáca úuluú iyacaná tuírí yéetaná fícha.

¹⁷Iná càita nacái, macáita níái àicu cayábéeyéica, cayábacata nacái nàyacaná macáita. Quéwa níái àicu macháitéeyéica, macháitatá nacái nàyacaná macáita.

¹⁸Iná yái àicu cayábéerica, càmita yéewa yàaca báawéeri iyacanásica. Càita nacái yái àicu báawéerica, càmita yéewa yàaca cayábéeri iyacanásica.

¹⁹Yái àicu càmfíríca cayába iyacaná, yá iwàwacutápiná náucacani, neemácaténáni quichái iriculé. ²⁰Iná càipínáta iicacánáwa pialíacuéca nàwali níái profeta cachìwéeyéica, ìwalíseta yái báawéeri wawàsi namànírica.”^b

Càmita wenàiwica iwàlùapínáwa macáita Dios iyacàle iriculé

(Lc. 13.25-27)

²¹Jesús fimacaté:

“Ewita madécaná wenàiwica fímaca nulí: ‘Núiwacali, Núiwacali’, càmita nawàlùapínáwa macáita aléde Dios icùacataléca yàasunái wenàiwicawa. Níata iwàlùapínáwa néré, níái imàníyeyéica càide iyúwa Núaniri Dios iwàwáaná, yái iyéerica chènuniré.

²²Aíba èeri wapíchaléwa, madécaná wenàiwica fimapíná nulí: ‘Wáiwacali, Wáiwacali, wacàlidaté pitàacái áibanái írí. Wáucaté nacái espíritu báawéeyéi

wenàiwica ícha pípidená ìwali. Wamànité nacái madécaná wawàsi pípidená ìwali, níái càmíyéica wenàiwica idé imànica.’

²³Néese, yá núumapínáca nálí amalánama: Càmitacué núaliáwa pìwali. ¡Píacuéwa nuícha, píacué càmíyéica imàaca imànica íbáyawanáwa!”

Jesús yéewáidaca pucháiba caplínái ìwali

(Lc. 6.46-49)

²⁴Jesús ímacaté:

“Yái wenàiwica yéemièrica nutàacái, imànírica nacái càide iyúwa núumáaná írí, càicáaníde iyúwa yái asìali cáaliacáirica, imànírica icapèewa íba finata. ²⁵Néese unía yúuwàacawa cachàini, càita úni yéesacawa, yá nacái cachàinfíri cáuli ipùaca caplì ìwali cachàini. Quéwa càicáaníta, càmita caplì yúuwàawa, íbàlùacáináwa dàalanama íba finata. ²⁶Quéwa yái yéemièricáita nutàacái, càmírica imànì càide iyúwa núumáaná írí, càicáaníde iyúwa yái wenàiwica máiwitáiséerica, yá imànica icapèewa càina finatátá. ²⁷Yá unía yúuwàacawa cachàini, càita úni yéesacawa, yá nacái cachàinfíri cáuli ipùaca caplì ìwali cachàini, yáté caplì yúuwàacawa. Yá nacái imáalàacatéwa macáita.”

²⁸Néese Jesús idécanáamité imáalàida itàaníca, yáté wenàiwicanái icalùadaca yéemiaca yái yéewáidáanáca, yéewáidacáiná nía cáaliacáiri iyú, ²⁹Jesús yéewáidacáinaté nía càide iyúwa yái idènièrica ichàiniwa Dios íiwitáise iyú. Càmita yéewáida càide iyúwaté néewáidáaná níái yéewáidéeyéicaté ley.^{c d}

Jesús ichùniaca abéeri asìali uláicái lepra isèeri

(Mr. 1.40-45; Lc. 5.12-16)

8 ¹Néese idécanáamité Jesús yéewáidaca, yá iricùacatéwa dúli finatáise, yá nacái madécaná wenàiwica yàacatéwa yáami. ²Néese, yá abéeri asìali cáuláiquéeri cacháunéeri ímami lepra iyú, yàacatéwa Jesús yàatalé. Yá íbàlùacawa írí yùluu ipùata iyúwa, yá ímacaté Jesús írí:

“Nuíwacali, núaliaca píalímá pichùniaca núa. Iná piwàwacaalí, yá yéewa pichùniaca núa ícha yái uláicáica.”^e

³Yá Jesús iducúacaté ícáapiwa írí, yá nacái idunùacaté ìwali, yá ímacaté írí:

“Nuwàwaca nuchùniaca pía. ¡Pichùnìawa!”

Yá mesúnamáita canáca ícha yái icháunáca.

⁴Néese, yá Jesús ímacaté írí:

“Péemia cayába. Picá picàlidáida ìwali áibanái írí yái nuchùnianáca pía. Píawa aléde sacerdote néré píasáidacaténá íicá píimamiwa. Pité nacái Dios írí yái pièripínáca ìwalíise, yái ichùnianáca pía càide iyúwaté Moisés ichùllaná wenàiwica imànica, yéewacaténá sacerdotenái yáaliaca canáca píri uláicái lepra quirínama.”^f

c 7.29 Mr. 1.22; Lc. 4.32. **d** 7.29 Níái yéewáidéeyéicaté ley, nacàlidacaté áibanái yéewáidéeyéi íiwitáise ìwali, càinácaalíte náimaca Dios itàacái ìwali. Quéwa Jesús yéewáidacaté Dios itàacái machacànita. **e** 8.2 Abéeri leproso, yái idènièrica uláicái, cacháunéeri ímami macáita. Iná báawaca wenàiwicanái íicácani, casaquèeri nacái napíchalé. Iwàwacutá nacái iyaca déeculé yàcalé ícha. Iná íicácaalí wenàiwica, yá iwàwacutá imáidaca: “Cáuláiquéerica núaquéi.”

f 8.4 Lv. 14.4-32.

Jesús ichùniacaté úwinái fiwitápu yàasu wenàiwica

(Lc. 7.1-10; Jn. 4.43-54)

⁵Néese Jesús iwàlùacaalítéwa Capernaúm iyacàlená iriculé, yáté abéeri romanonái yàasu úwinái fiwitápu, yàacatéwa yàatalé, yái nèerica nacái fipidená centurión. Yá isutácaté Jesús ícha wawàsi manuúsiwata.⁸

⁶Iimacaté irí:

“Nuíwacali, abéeri nùasu wenàiwica yái iriawa aléde nucapèe iricu, càmíiri yéewa lìpnaníca, cáiwíiri nacái máini íwali.”

⁷Yá Jesús íimacaté irí:

“Íyá, núapináca nuchùnicani.”

⁸Yá úwinái fiwitápu íimacaté Jesús irí:

“Nuíwacali, máini cayábaca pía nuícha, nubáiniaca piwàlùacawa nucapèe iriculé. Sísàata iwàwacutá pitàaníca, yá nùasu wenàiwica ichùniapínacawa. ⁹Núalíaca píalímáca pichùuliaca ichùniacawa, núacáiná yeebáidéerita nacái íiwacanánái ichùuliacawa. Yá nacái nudèníaca madécaná úwinái, nudènièyèi nuchàini yáawibàawa. Iná núumacaalí abéeri irí: Píawa, yá yàacawa. Núumacaalí nacái áiba irí: Quialé, yá yàacawa nùatalé. Càita nacái núumacaalí nùasu wenàiwica iríwa: Pimàni nulí abéeri wawàsi, yá imànicani.”

¹⁰Néese Jesús yéemíaca idénáami yái úwinái fiwitápu itàacáica, yá ica-lùadacaté yéemiacani. Yá íimacaté nalí níai wenàiwica yèeyéicatéwa yáami:

“Báisítacué núumaca píri: Canácatáitacá idé nuicáca abéeri israelnái yéena, máiniíri manuúca iwàwa nuwéré càide iyúwa yá asialiquéi. ¹¹Núumacué píri nacái àniawa: Nàanàapínáca madécaná wenàiwica macái cáli néeséeyéi, náawinacaténá nayáapínáca wàawirináimi: Abraham, Isaac, Jacob yáapícha nacái, aléde Dios icùacataléca yàasunái wenàiwicawa. ¹²Quéwa madécaná idàbéeyéicaté Dios imáidaca, iyéeyéipínacaté iriculé yátái icùacatáica yàasunái wenàiwicawa, yúucapínacué pía catéeri iriculé. Yá nérépináca pícháanícué, píamíapínacué nacái piyéiwa quiríquiríwaca isàna, piuwichàacáinácué cáiwina.”^h

¹³Néese, yá Jesús íimacaté úwinái fiwitápu irí:

“Pèepúa picapèe néréwa. Yái pìasu wenàiwicaca idéca ichùniacawa càitáde iyúwa idéená peebáidaca nùwali.”

Yáté néenialícata, úwinái fiwitápu yàasu wenàiwica idé ichùniawa.

Jesús ichùniacaté Pedro iyéeru

(Mr. 1.29-34; Lc. 4.38-41)

¹⁴Néese, yá Jesús yàacatéwa Pedro icapèe néré. Yàanàacaalíté néré, yá iicácaté Pedro iyéeru iriacawa ùalubái finatawa iculuéchúawa. ¹⁵Yá Jesús íibàacaté ucáapi íwali, yáta mecuní ichàbacatéwa úicha. Néese, yáté umichàacawa, yátaté nacái umànicaté nayáapíná.

g 8.5 Centurión: Abéeri romanosàiri, úwinái fiwitápu, icuèrica 100 namanùbaca úwinái quéechatécáwa. Quéwa néese, yá madécaná quiríta 100 ícha úwinái fiwitápucani. **h 8.12** Iwàwàaná íimaca: Itàanica israelnái íwali, idàbéeyéicaté Dios imáidaca, quéwaté càmita neebáida irí. Iná áibanái fiwítáaná wenàiwicapínáta níai iwàlùapínáwa néré.

Jesús ichùniaca madécaná cáuláiquéeyéi

¹⁶Néese catácaalíté yàacawa, yáté natéca Jesús yàatalé manùba maliawái-séeyéi espíritu báawéeyéi imànica fiwitàise. Yáta Jesús ichùuliacaté espíritu báawéeyéi imusúacawa. Yáté itàacái iyúwata imusúada nía. Yá nacái ichùniacaté macáita níái cáuláiquéeyéica. ¹⁷Yá càicaté ichàbacawa yéewacaténá imànicawa càide iyúwaté profeta Isaías itànàanáté iwali, fimacaalíté:

“Yácata ichùnìna wía macái uláicái fícha.

Yácata nacái yeedá wáicha macáita yái wàuwichàanácawa cáiwìnama.”ⁱ

Níái iwàwéeyéica yàacawa Jesús yáami

(Lc. 9.57-62)

¹⁸Néese manùbacaalíté Jesús iicáca wenàiwica itéesebàawa, yá ichùuliacaté yéewáidacalénái itécani abéemàalé calisa. ¹⁹Ipíchaca nàacawa, yáté yàacawa Jesús yàatalé yái yéewáidéericaté ley, yá fimacaté irí:

“Pía, yéewáidéerica, nuwàwa nùacawa píapicha alénácaalíta píawa pée-wáidacalépiná.”

²⁰Yá Jesús fimacaté irí:

“Càulenáca wenàiwica iyaca càide iyúwa nùyáaná. Níái yàlidunáica nadè-niaca nabànwawa, níái cuipìranáica nadèniata nacái namùlubewa. Quéwa núa asiali Dios néeseérica, canácata irícu núalía nuyamáidacawa.”

²¹Yá abéeri yéewáidacalénái yéená fimacaté Jesús irí:

“Nuíwacali, píamàacaca nùyaca nuénánái yáapichawa àta núaniri yéetá-catalétawa. Idécanáami nubàliacani, yásí nùacawa píapicha.”

²²Yá Jesús fimacaté irí:

“Píawa núapicha. Pimàaca nabàliayacácawa níatái iyéeyéica càide iyúwa níái idéeyéica yéetácawa cháí èeri irícu, matufbanáiyéica iyaca Dios fícha.”

Jesús ichùuliacá cáuli iyamáacawa, màladàca nacái

(Mr. 4.35-41; Lc. 8.22-25)

²³Néese, yá Jesús iricùacatéwa ída iriculé yéewáidacalénái yáapichawa. Yá nàacatéwa abéemàalé calisa Galilea. ²⁴Idècunitàacá nàacawa, yá Jesús iimacaté iriacawa ída irícu. Yáta cáuli manuírí idàbacaté ipùaca cachàini calisa iwali. Càita manuínáméeyéi màladàca, yúunidená yùucùaca yàacawa ída iriculé. ²⁵Néese, yá yéewáidacalénái yàacaté icawàidacani, náimacaté irí:

“¡Wáiwacali, pichúuliada wía! ¡Wasawíaca wàacawa!”

²⁶Yá Jesús fimacaté nalí:

“¿Cánacué máiní cáaluca pía, píacué aslanáica càmfíyéita manuí iwàwa nuwéré?”

Yá Jesús imichàacaté ibàlùacawa, yá ichùuliacaté cáuli iyamáacawa, màladàca nacái. Yáté wíuca macáita yái wawàsica. ²⁷Yáté yéewáidacalénái icaluadaníca iicáca manuísíwata yái wawàsica. Yá náimacaté nalíwàaca:

“¿Cawínásica asialiquéi, íná yáalimá cáuli yeebáidaca irí, màladàca nacái, càide iyúwa ichùulianá nía?”

Wenàiwica idèniyéícaté espíritunái báawéeyéi

(Mr. 5.1-20; Lc. 8.26-39)

²⁸ Néese idécanáamité Jesús yàanàaca abéemàalé calisa yéewáidacalénái yáapichawa, Gadara yàasu cáli néré, yáté pucháiba asianái imusúacawa càli-cullimi iricúise, maliawáiséeyéi espíritu báawéeyéi imànica fiwítáise, calué-yéité báawanama. Ináté canáta yáaliméeri ichàbacawa iricubàa yáí àyapuca. Yá nàacatéwa Jesús yàatalé. ²⁹ Yá namáidacaté cachàini, náimacaté:

“¡Jesús, pía Dios Iirica! ¿Cáná pisèiwica walí wawàsi? ¿Yá pìanàaca piùwichàidaca wía yàara, ipíchawáiseca yàanàaca yáí èeri wàuwichàacatái-pinácawa?”

³⁰ Déecuta náicha, nàya manùbéeyéi marranonái iyéeyéi yèepunícawa néenibàa. ³¹ Yá espíritu báawéeyéi isutáca Jesús fícha wawàsi, yá náimacaté irí:

“Pimusúadacaalí wía, pimàaca wawàlùacawa marranonái iriculé.”

³² Yá Jesús íimacaté nalí:

“Pìacuéwa néré.”

Yáta espíritu báawéeyéi imusúacatéwa asianái fícha, yá nawàlùacatéwa marranonái iriculé. Yáta napiacawa macáita quíratàli iriculé, yá nacaláacatéwa úni yáaculé, yáté nàisicùmacawa macáita.

³³ Néese níai asianái icuèyéícaté marranonái, yá napiacatéwa yàcalé iriculé. Yáté nacàlida macáita yáí wawàsi ichàbéericatéwa marranonáimi irí, nalí nacái níai asianái maliawáiséeyéica espíritu báawéeyéi imànicaté fiwítáise.

³⁴ Néese, yá yàcalé mìnánái imusúacatéwa nàacaténá naicáca Jesús yàatalé. Idécanáamité naicàcani, yá nasutácaté fícha wawàsi manuísíwata, yàacaténá-téwa nàasu cáli fícha méetàuculéta.

Jesús ichùniaca abéeri asiali máapinéeri iiná macáita

9 ¹ Néese, yá Jesús iricùacatéwa ída iriculé yéewáidacalénái yáapichawa, yá nachàbacatéwa abéemàalé calisa Galilea. Yá nàanàacaté Capernaúm iyacàlená néré, yáí Jesús iyacatécatáica nacái. ² Yá néenicaté, abénamée-yéi wenàiwica yàanàidaté Jesús yàatalé abéeri asiali cáuláiquéeri, máapinéeri iiná macáita, fíriériwa yàalubái ínatawa. Yá Jesús yáalíacaté manuíca nawàwa iwéré, yá íimacaté máapinéeri irí:

“Pichàiniadawa asiali. Picá achúma piwàwa. Idéca numàacaca nuwàwawa pibáyawaná fícha.”

³ Nàyacaté nacái néeni, abénaméeyéi níai yéewáidéeyéícaté yáí Moisés ità-nèericaté. Yá náimacaté nalíwáacawa:

“Yá asíaliquéi itàanfiri báawanama Dios ípidená iwali, abéericáináta Diosca, yáí yáalimá imàacaca iwàwawa wenàiwica ibáyawaná fícha.”

⁴ Quéwa Jesús yáalíacáináaté iwali yáí nàináidáanácawa, yá íimacaté nalí:

“¿Cánácué máini píináidacawa báawanama piwàwalicúisewa? ⁵ ¿Càiná-cué píimaca? ¿Chánásica yáí máiníríca màulenáca? ¿Yásicái numàacáanaca nuwàwawa cáuláiquéeri ibáyawaná fícha? ¿Yásica nacái nuchùnianácani uláicái fícha? ⁶ Quéwa yéewacaténácué píalíaca nudèniaca nuchàiniwa cháí èeri iricu, núa asiali Dios néeséerica, numàacáanápíná nuwàwa wenàiwica ibáyawaná fícha.”

Yá íimacaté máapinéeri wenàiwica irí:

“Pimichàa pibàlùacawa. Peedá pialubáíwa, pia picapèe néréwa.”

⁷Yátaté imichàaca ibàlùacawa, yá yàacatéwa icapèe néréwa. ⁸Yá wenàiwicanáí, iicácaalíté ichàbacawa yáí wawàsica, yá nacalùadacatéwa, yá nacáí nàacaté cayábéeri Dios irí, ìwalíse yáí Dios imàacáanáca chàinisi wenàiwicanáí irí, nachùnìanàpiná cáuláiquéeyéí.

Jesús imáidaca Mateo

(Mr. 2.13-17; Lc. 5.27-32)

⁹Néese Jesús yàacaalítéwa náicha, yá iicácaté abéeri asìali ípidenéri Mateo, yáawinéeriwa aléde judíonáí ìwacáidacatáica palata Roma ííwítápu irípiná. Jesús itàidaca idénáamini, yá íimacaté irí:

“Aquialé, nuéwáidacalépiná.”

Idécanáamité Mateo fináidacawa, yá imichàacaté ibàlùacawa, yá yàacatéwa Jesús yáapicha.^j

¹⁰Yáta èericani, Jesús yàacaalíté iyáaca iyáacaléwa yéewáidacalénáí yáapichawa Mateo icapèe néré. Yá nacáí nàanàacaté néré madécaná níái ìwacáidéeyéí palata Roma irí, áibanáí yáapicha nacáí, níái báawéeyéícaté iináwaná wenàiwica. Náawinacatéwa néré nacáí mesa iwéré nayáacaténá Jesús yáapicha, yéewáidacalénáí nacáí. ¹¹Néese abénaméeyéí fariseonáí, iicácaalíté Jesús iyáaca iyáacaléwa náapicha, yá nasutácaté néemiawa yéewáidacalénáí:

“¿Cáná iyáa iyáacaléwa náapicha níái ìwacáidéeyéica palata Roma irí, cabáyawanéeyéica nacáí wenàiwica?”

¹²Jesús yéemiacaalíté càí náimaca, yá íimacaté nalí:

“Péemiacué. Níái càmfíyéica cáuláica, càmita nawàwacutá yáí idèpièripináca nía. Níata iwàwacutá idèpiacawa, níái cáuláiquéeyéica. ¹³Piacué pisutáca péemlawa áibanáí wenàiwica càinácaalíté Dios iwàwa íimaca iyú tàacáisiquéí: ‘Yá máiníiri nuwàwa pimànicuéca yáí cáinináanáca piicácuéca áibanáí wenàiwica. Piicácué napùalé ìwali yáí namáapuèrica. Càmita cayába nuicáca yáí peemáanácuéca nulí níawami cuwèesita.’^k Càmita nùanàa numáidaca níái iyúunáidéeyéica cayábaca áibanáí íicha. Níata nùanàa numáidaca, níái cabáyawanéeyéica, nawènúadacaténá náíwítáisewa nabáyawaná íichawa Dios irípiná.”

Jesús yéewáidaca ìwali yáí nàidacaalíwa

(Mr. 2.18-22; Lc. 5.33-39)

¹⁴Néese, yá Juan Bautista yéewáidacalénáí yàacatéwa Jesús yàatalé, yá nasutácaté néemiawani:

“Wía, wàidawa manùba yàawirí, nía nacáí fariseonáica. Quéwa, ¿Cáná càmita nàidawa níái péewáidacalénáica?”

¹⁵Yá Jesús íimacaté nalí:

“Abéeri asìali icàsàacaalíwa ìyaca, níái yàacawéeyéináca càmita àwisi nawàwa, idècunitàacá ìyaca náapicha. Quéwa yàanàpiná èeri, yáí

j 9.9 Quéwa idécanáamité Jesús imáidaca Mateo yàanàpinátéwa yáapicha, yá Mateo imáidacaté nacáí Jesús, yàacaténá iyáaca iyáacaléwa yáapicha icapèe néré. k 9.13 Os. 6.6.

natécatáipíná náicha yái icásèericawa, néenialí èeri, yásí nàidapíná-cawa.”¹⁶

¹⁶ “Canácata wenàiwicaquéi ichanàidéeri abéeri bàlesi wàlisài, éwisèimi wáluma iyú. Càicaalí wamànica, yá wàlisài wáluma itesíaca yái éwisèimi bàlesica, yá quéwanáta manuíca icháuná. ¹⁷ Càita nacái, càmita yéewa wàucàca wàlisài uva ituní éwisèimi cuwèesi fimami iriculé.”¹⁷ Càicaalí wamànica, uva ituní isáacaalíwa, yá éwisèimi fimamisi icacanácawa, càmicáiná imulacàawa quirínama. Yá uva ituní yúucacawa macáita, fimamisi nacái. Quéwa wàucàcanáami wàlisài uva ituní, wàlisài yàalusi iriculé, yá cayábacata nía pucháibanamata.”

Jairo fidu yéetácawa. Abéechúa inanái cáuláiquéechúa

¹⁸ Idècunitàacá Jesús itàaníca ìwali yái wawàsica, yá abéeri judíonái fiwacali yàanàaca. Yá ibàlùacawa yùlulù ipùata iyúwa Jesús irí, yá fimacaté irí:

“Siúcasiwatàacá, idé uétácawa úái nuíduca. Quéwa piacaalíwa núapicha, píibàacaalí nacái ìwali, yásí cáuca úa àniawa.”

¹⁹ Yá Jesús yàacatéwa yáapicha, yéewáidacalénái nacái. ²⁰ Idècunitàacá nàacawa, yá abéechúa inanái imawiénidacatéwa Jesús finatawáise manùbéeyéi wenàiwica yèewi, cáuláiquéechúa, doce camuí irái yàacawa úicha. Yá udunàcaté Jesús ináwani idùlema ìwali, ²¹ úumacáináté ulíwa:

“Ewita nudunùaca ibàle ìwali, yá cayábaca núa.”

²² Yá Jesús iwènúa iicáidaca, yá iicacaté úa, fimacaté ulí:

“Píca achúma piwàwa, inanái. Manuícáiná piwàwa nuwéré, yá idéca pichùnìacawa.”

Yáté néenialícata, cayába úái inanáica uláicái fícha.

²³ Iná Jesús yàanàacaalíté Jairo icapèe néré, yái judíonái fiwacalica, yá iicacaté níai ipùlièyéica flauta,” nía nacái wenàiwica fícháanfiyéicaté uíwitaíse cáiwínáwa iyúwa judíonái fiwitaíse iyáaná. ²⁴ Yá Jesús fimacaté wenàiwica irí:

“Pimusúacuéwa bàacháwalé, úacáiná sùmauca, càmfíchúata yéetáwa, iiméechúacáita.”

Yá wenàiwicanái iicáanicaté Jesús iquíniná, náalíacáináté udéca uétácawa báisita. ²⁵ Iná idécanáamité Jesús imusúadaca níai wenàiwica capli irícuíse, yá iwàlùacatéwa sùmau yàatalé, yéewáidacalénái yáapichawa, usèenái nacái. Yá fíibàacaté sùmau ucáapi ìwali, yá imichàidacaté úa néenialíta yéetácáisi fícha. ²⁶ Yáté Jesús iináwaná icàllàliacawa macáita finatabàa, yái nàasu cálica níai iyéeyéica nalí mawiénibàa.

Jesús ichùnìacaté pucháiba asianái matuíyéi

²⁷ Néese Jesús imusúacaalítéwa nacapèe fícha, yá pucháiba asianái matuíyéi yàacatéwa Jesús yáami, imáidéeyéi cachàini. Náimacaté:

“¡Pía rey David itaquérinámica, piicá wapùalé manuísíwata!”^o

1 9.15 Iwàwáaná fimaca yái versículoca: “Néenialí Jesús iyacaté yéewáidacalénái yáapichawa, ináté càmita iwàwacutá náidacawa. Quéwa yàasu èerité yàacawa náicha, yéetácaalítéwa nacái náicha, yásí nàidacatéwa.” m 9.17 Bàaluité nèepunídaca nàirapínáwa úni, nasucuéri cuwèesi fimami iricu. n 9.23 Flauta: Sànasí casàna cáuli iyú, càiri iicacánáwade iyúwa íwa, casànéeri napùllacaalíni. o 9.27 David itaquérinámí fimáaná: Yácata Cristo, yái càí nàimaca ìwali.

²⁸ Néese Jesús iwàlùacaalítewa capii iriculé, yáté nawàlùacawa yáami néré níái matuíyéica. Yá isutácaté yéemíawa nía:

“¿Peebáidacué núalimáca catuíca numànicuéca pía?”

Yá náimacaté írí:

“Báisíta Wáiwacali, weebáidacani.”

²⁹ Yá Jesús idunùacaté natuí ìwali, yá íimacaté nalí:

“Manuicáinácué piwàwa nuwéré, yácué idéca pichùnìacawa.”

³⁰ Yáté asáica naicáidaca níái asianáica. Quéwa Jesús yàalàacaté nía, íimacaté nalí:

“Picácué picàlida áibanái írí ìwali yái pituí ichùnìanácawa.”

³¹ Quéwa namusúacaalítewa néese, yátaté nacàlidaca ìwali yái Jesús ichùnìanácaté natuí nàasu cáli mìnánái íríwa macáita.

Jesús ichùnìacaté abéeri asiali matàacáiri

³² Néese namusúacaalítewa yáatanáise níái matuíyéimica, yáta áibanái yàa-nàidacaté Jesús yàatalé abéeri asiali matàacáirité espíritu báawéeri imànica.

³³ Yáta Jesús imusúadacaté íicha yái espíritu báawéerica, yá itàanícaté yái matàacáirica. Níái wenàiwica iyéeyéicaté néeni, yáté nacalùadaca naicáca yái wawàsi ichàbéericawa náacúalicu, yá náimacaté:

“Canácatáita wadé waicáca càiri wawàsica cháí Israel yàasu cáli íinata!”

³⁴ Quéwa, yá fariseonái íimacaté Jesús ìwali:

“Jesús imusúada espíritu báawéeyéi wenàiwica íicha, quéwa espíritu báawéeyéi íiwacaliná, yàacáináta írí chàinisi imànínápináni.”

Achúmaca Jesús iwàwa iicáca wenàiwica

³⁵ Càicaté Jesús yèepunicawa yéewáidacaté macái yàcalénái manuínamée-yéi írìcubàa, púubenaméeyéi írìcubàa nacái, judíonái yéewáidacàalu írìcubàa. Icàlidacaté nalí tàacáisi cayábéeri ìwali yái Dios icùnánápináca yàasunái wenàiwicawa. Ichùnìaté nacái wenàiwica macái uláicái ííwítáaná íicha, macáita nacái níái cáiwíiyéica ìwalíise. ³⁶ Jesús íicácaalíté níái manùbéeyéi wenàiwica yèeyéicatéwa yáami, yá catúulécanácaté íicáca nía, càicáiná níade iyúwa wenàiwica iméerèeyéiwa írínámitawa, canéeyéica yáalía íicáca ipùalé, càide iyúwa ovejanái, canéeyéica icuèriná. ³⁷ Néese, yá Jesús íimacaté yéewáidacalénái íríwa:

“Báisíta manùbaca níái wenàiwica iwàwéeyéica yéemíaca nutàacái, quéwa càmita manùba níái icàlidéeyéipináca nalí nutàacái. ³⁸ Iwàwacutácué pisutáca Wáiwacali íicha níái icàlidéeyéipináca nalí nutàacái, ichùuliacaténá nía nàatalé.”^p

Jesús iníwàaca doce asianái yéewáidacalénáipiná

10 ¹ Néese, yá Jesús imáidacaté yàataléwa níái doce yéewáidacalénáica. Yá imàacacaté nalí chàinisi náucacaténá espíritu báawéeyéi, nachùnìacaténá nacái wenàiwica macái uláicái ííwítáaná íicha, yá nacái cáiwíínáca nàwalíise macáita.

² Yácaté náipidená níái doce apóstolnáica: Quéecha Simón, íipidenéerica nacái Pedro, iméeréeri Andrés nacái. Nía nacái Zebedeo yéenibeca: Ibèeri

Santiago, iméeréeri Juan yáapichawa. ³Felipe nacái, Bartolomé, Tomás, Mateo yái iwacáidéericaté palata yéenánái judfonái íchawa Roma yàasu rey írpiná. Jacobo, yái Alfeo ìirica, Tadeo nacái. ⁴Simón nacái, yái ípide-néerica Zelote,^q Judas Iscariote nacái, yái yèepùadéericaté Jesús yùuwidenái íríwa.

**Jesús ichùuliaca yéewáidacalénái icàlidaca ìwali yái
Dios icùanáca yàasunái wenàiwicawa
(Mr. 6.7-13; Lc. 9.1-6)**

⁵Yá Jesús ibànùcaté níái doce yéewáidacalénáica, yá nacái yàlàacaté nía, íimacaté nalí:

“Picácué piawa nàatalé níái càmíiyéica judfonái. Picácué nacái piwà-lùawa nàyacalé ìricubàa, níái iyéeyéica Samaria yàasu cáli íinata.”^r ⁶Níatacué iwàwacutá piacawa yàatalé quéecha, níái israelnái iméeréeyéicawa Dios íicha. ⁷Piacuéwa nàatalé, picàlidacué nalí yá tàacáisiqúei: ‘Mawiénica Dios yàanàaca icùaca yàasunái wenàiwicawa.’ ⁸Pichùniacué cáuláiquéeyéi, cacháunéeyéi uláicái lepra imànica íimami, pimichàidacué níái yéetéeyéicawa, piúcacué espíritu báawéeyéi wenàiwica íicha. Nùaca pírí mawénita yái chàinisica, càita nacái iwàwacutá pichùniacuéca mawénita níái wenàiwicawa.

⁹Picácué pité pisáacuni ìricuwa yái piwèñanápínacuéca wawàsi càide iyúwa oro, palata ituíná, cobre nacái.^s ¹⁰Picácué pité pisáacuni ìricuwa malùesi. Abéeri bàlesita piyacué pìwaliwa, abéerita nacái zapato. Picácué nacái pité picáapi ìricuwa àicu. Macáita níái fíbaidéeyéica áibanái írí nadèniaca wawàsi nayáacatená nayáacaléwa náapicha.

¹¹Pianàacaalícué abéeri yàcalé manuírí ìriculé, achúméeri ìriculé nacái, picutácué abéeri wenàiwica yái yéewéeripínaca yeedácuéca pía yàataléwa cayábéeri iyú. Yátacué piyamáawa icapèe ìricuta idècunitàacá picàlidacuéca nutàacái áibanái írí, iwérétacué piacawa yàcalé íicha. ¹²Piwàlùacaalícuéwa abéeri icapèe ìriculé, pitàidacué nía, pímacué nalí: ‘Dios imàacacué piyaca matufbanáita.’ ¹³Needácaalícué nàataléwa pía cayába, yá Dios imànìpináca nalí cayábéeri. Quéwa càmicaalí náalimá needácuéca pía nàataléwa, yá càmita Dios imànìpiná nalí cayábéeri. Yácué pitàaníca Dios yáapicha càmìcaténá imàni nalí quirínama càide iyúwacué piwàwáaná áibanái írí. ¹⁴Quéwa càmicaalícué needá pía nacapèe ìriculéwa, abéeri yàcalé ìriculé nacái, càmicaalí nacái nawàwa néemiaca yái tàacáisi picàlidéericuéca nalí, yácué iwàwacutá pìmusúacawa náicha. Pichùniacué piabàli ìwalísewa yái cáli ichùmaléca.”^t

¹⁵Báisítacué núumaca pírí: Yàasu èeri Dios yùuwichàidaca níái èeri mìnanaíca, yásí yùuwichàidapínaca nía quiríta Sodoma ìyacàlená mìnanáimi íicha, Gomorra ìyacàlená mìnanáimi íicha nacái.”

q 10.4 Zelote: Íimáaná yái cáinínéerica íicáca yàasu cáliwa, íná iwàwa cayábéeri wawàsica yàasu cáli íríwa. Íná iwàwacutá ipéiaca ìwalíse, ipíchaná áibanái ichùulia yàasu cáli iwícau. **r 10.5** Samaritanonái: judfonáicaté nía, quéwa níái ícàsèeyéicatéwa náapicha níái imàlùdéeyéicaté nàasu cáli, ípídenéeyéica asirionái, néenibenái nacái. Íná Jesús yàasu èeri, yá báawacaté judfonáisiwa íicáca nía. Íná càmítaté cayába samaritanonái íicáca níái judfonáica. **s 10.9** 1 Co. 9.14; 1 Ti. 5.18. **t 10.14** Hch. 13.51.

Piùwidenái ipiadáidapinacué píawa

(Mr. 13.9-13; Lc. 21.12-19)

¹⁶ Jesús íimacaté nálí:

“Siùcade, nubànùacué pía càide iyúwa ovejanái, nèewiré níái wenàiwica cháwi caluéyéi nacáiyéica íiwitáise. Iná pèepunícuéwa cáalíacáiri iyú càide iyúwa abéeri àapi yèepunínáwa. Piyacué nacái nèewi càide iyúwa unùcunái iyaná, càmfíyéica yáalimá imànica báawéeri áibanái irí.”

¹⁷Picácué píchawa níái wenàiwica báawéeyéica íiwitáise, nèepùadacáichacué pía nálí níái judíonái íiwitápunái idènièyéica chàinisi nachùnànapíná wawàsi yàcalé irícu. Nacapèedacáichacué pía judíonái yéewáidacàalu irícu.

¹⁸Natépinacué pía nacuerínánái ipíchaléwa, reynái irí nacái nùwalísená, yéewacatená picàlidacuéca nálí nutàacái nálí nacái níái càmfíyéica judíonái.

¹⁹Quéwa náibàapínacaalícué pía, picácué achúma piwàwa càinápínacaalí tàacáisica yái picàlidapinacué nálí. Néenialípinácáiná, yá Dios imàacapínaca pírfuécú tàacáisi yái iwàwacutéeripínaca picàlidacuéca nálí, ²⁰càmicáiná píapínacué yái càì itàaníca. Yácata Wáaniri Dios yàasu espíritu yái itàanípínacué pinùmálicubàa.

²¹Néenialí èeri, wenàiwica icháawàapíná yéenanáisiwatawa úwinái irí nanúacatená nía. Aiba icháawàapíná iiritawa, nía nacái néenibeca nacháawàapíná nasèenáitawa, nachùulíacatená nanúaca nía.^v ²²Píacué, báawéeyéipíná naicáca macáita nùwalíse. Quéwa yái manuíríca iwàwa nuwéré abémáidata, ìidenièrica yùuwichàacáisi idècunitàacá báawaca, yácata ichúulíeripínáwa yèewíise. ²³Nacutáidacaalícué pía abéeri yàcalé irícu, iwàwacutácué pipiacawa náicha áiba yàcalé iriculé.

Báisítacué núumaca píri: Ipíchaca pímalàidacuéca picàlidaca nuináwaná ìwali, nalícubàa níái yàcalé iyéeyéica Israel yàasu cáli finata, yá nùanàapínaca núa asíali Dios néeséerica.

²⁴Nucàlidacué píri abéeri wawàsi: Níái néewáidéeyéica, càmita cachàini nía quiríta fícha yái yéewáidéerica nía. Càita nacái níái íibaidéeyéica, càmita cachàini nía quiríta náiwacali fíchawa.^w ²⁵Yái yéewáidéerica iwàwacutá cayábaca iwàwa, iyáanápíná càide iyúwa iyáaná yái yéewáidéericani. Yái nàasu wenàiwicaca iwàwacutá cayábaca iwàwa, iyáanápíná càide iyúwa fiwacali iyáaná. Núa, nùyacué píri càide iyúwa caplí fiwacaliná, càicáaníta, yá Beelzebúb^x náimaca nùwali. Máini yáawanáipínata náimacuéca píwali, píacué nuéwáidacaléca.”

Yái iwàwacutéerica cáaluca wía fícha

(Lc. 12.2-9)

²⁶ Jesús íimacaté:

“Picácué cáalu píicáca níái wenàiwicaca. Canácata wenàiwicaquéi yáaliméeri ibàaca ibáyawanáwa Dios fícha, éwita yácani namàníirica ibàacanéri iyú áiba èeripíná, áibanái yáalíawa ìwali macáita. ²⁷Càita nacái, yái nucàlidéericuécúca

u 10.16 Pèepunícuéwa cáalíacáiri iyú càide iyúwa abéeri àapi yèepunínáwa cáalíacáiri iyú yùuwidenái fíchawa. v 10.21 Mr. 13.9-12; Lc. 12.11-12; 21.12-16. w 10.24 Jn. 13.16; 15.20.

x 10.25 Beelzebúb: yácata Camènladacáiri, espíritu báawéeyéi fiwacalica.

pirí ibàacanéri iyú, picàlidacuéni wenàiwica yáacúalicu macáita. Yái nucàlì-déericuéca pirí nusèeseidáwa piúwi irícu, picàlidacuéni cachàini macái wenàiwica yéemiacaténáni. ²⁸ Picácué cáalu pía náicha níái yéewéeyéica inúacuéca piiná, quéwa càmita náalimá nanúaca picáuca. Cáalucué pía Dios íicha, yái yáa-liméerica yúucacuéca piiná, picáuca nacái yúuwichàacáisi quichái iriculé.

²⁹ Péemiacué cayába: Níái màsibèe púubanaméeyéica, càmita cawèni nía. Iná nawénda pucháiba màsibèe, abéechúa palata ituíná iwalífise. Càicàaníta, càmita yéewa abéeri màsibèe achúméeri yéetácawa isicúata, càmicaalí Dios imàaca yéetácawa. ³⁰ Càita nacái Dios icùacuéca pía. Yáaliácawa cawinácaalí piíwita ibáiná imanùbaca. ³¹ Iná picácué cáalu pía, piacáinacué cawèníyíi madécaná màsibèenái íicha.”

Iwàwacutá wacàlidaca Jesús iináwaná áibanái irí

(Lc. 12.8-9)

³² “Cawinácaalí icàlida wenàiwicanái yáacuésemi yái yeebáidáanaca nùwali, yá nacái nucàlidapináca iináwaná yeebáidaca nùwali, Núaniri Dios iríwa yái iyéerica chènuniré. ³³ Quéwa yái ibèerica iináwanáwa yeebáidaca nutàacái wenàiwicanái yáacúalicu, nubàapináta nacái iináwaná Núaniri íichawa yái iyéerica chènuniré.”

Càmita matufbanái wenàiwica iyaca Jesús yàanàaca idénáami

(Lc. 12.49-53; 14.26-27)

³⁴ “Picácué piyúunáida nùanàaca matufbanáicaténá èeri mìnánái iyaca yáapichawáaca. Nùaná aléi càmita matufbanáicaténá wenàiwica iyaca yáapichawáacata, càmicaténá abédanama náiwitáise náapichawáacawa. ³⁵ Nùanáca aléi nàacaténá náipunitawáaca níái wenàiwicaca:

‘Abéeri asíali yúuwidepiná imànica yáaniriwa.

Uái inanáica úuwidepiná umànica úatúawa.

Uái náiniruca úuwidepiná umànica uyéeruwa.

³⁶ Yá níacata wáuwidepiná níái

wéenánái iyéeyéica wáapicha wacapèe iricuta.’ ”y

³⁷ “Yái cáininéerica iicáca yáaniriwa, yáatúa nacái núicha quiríta, càmita yéewa nùasu wenàiwicacani. Càita nacái, yái cáininéerica iicáca ìiriwa, fidu nacái núicha quiríta, càmita yéewa nùasu wenàiwicacani. ³⁸ Yái càmfírìca iwàwa yúuwichàacawa nùwalíná nutàacái iwalífise, càmita yéewa nùasu wenàiwicacani. ³⁹ Yái cawènfírìca iicáca icáuca, càmicáiná iwàwa yéetácawa nùwalíná, yúucapináca íichawa yái icáuca càmfírìca imáalàawa. Quéwa yái imàaquéerica yáawawa yéetácawa nùwalíná, yásí idènièripiná icáuca càmfírìca imáalàawa.”

Dios yàapináca wawèni

(Mr. 9.41)

⁴⁰ “Yái wenàiwica yeedéericuéca pía yàataléwa, yá núacata yái càì idé yeedáca yàataléwa. Yái yeedéerica núa yàataléwa, yá idéca yeedáca

yàataléwa Dios, yái ibànuèrica núa aléi. ⁴¹ Yái yeedéerica yàataléwa profeta, icàlidéerica Dios itàacái, Dios yàapináca iwèni càide iyúwa abéeri profeta. Yái yeedéerica yàataléwa yái asiali cayábéerica íiwitáise, quéwa cayábacáiná íiwitáise, yá Dios yàapináca iwèni nálí níái cayábéeyéica íiwitáise.

⁴² Báisítacué núumaca pírí: Yái yèerica nàira úni, éwita abéeri bacàa úni casalíníricani, nálí níái càmíiyéica cachàini iicáca yáawawa áibanái fícha, quéwa nuéwáidacalécáiná nía, càmita Dios iimáicha yái cayábéeri imànírica nálí, yàapináca nacái írí iwèni.”

Juan Bautista ibànùaca yéewáidacalénáíwa Jesús yàatalé

(Lc. 7.18-35)

11 ¹ Néese idécanáamité Jesús imáaláida icàlidaca doce yéewáidacalénái íríwa ìwali, yái iwàwacutéeripináca namànica, yá yàacatéwa náicha yàacaténá yéewáidaca, icàlidacaténá nacái yái tàacáisi cayábéerica áibanái yàcalénái íricubàa.

² Néenialíté, idé náiyàca Juan Bautista presunái icapèe írìculé. Iná yéemàcanáamité Jesús iináwaná imànica madécaná wawàsi, yá ibànùacaté yàatalé pucháiba yéewáidacalénáíwa. ³ Yá nasutácaté néemiawani, náimacaté írí:

“¿Píata Cristo, yái wacuèrica wàyaca, iwàwacutápinácaalí wacùaca áibata?”

⁴ Yá Jesús íimacaté nálí:

“Píacué picàlidaca Juan írí ìwali yái píiquéericuéca numànica, péemièri-cuéca nacái nucàlidaca wenàiwicanái írí. ⁵ Níái matuíyéica naicáidaca, níái éeruíféimi yàabàli nàipinaníca, níái cacháunéeyéica íimami nachùnìacawa, níái càmíiyéica asái yéemiaca néemiaca, níái yéetéeyéimicawa namichàacawa yéetáacái fícha. Níái catúulécanéeyéica icàlidacawa nálí yái tàacáisi cayábéerica. ⁶ Píimacué írí. ¡Yái wenàiwica càmíirica iméyàawa nutàacái fícha, Dios isíimáidapináca iwàwa!”

⁷ Idécunitàacá Juan yéewáidacalénái yèepùacawa, yá Jesús idàbacaté icàlidaca Juan Bautista ìwali, wenàiwicanái írí. Íimacaté nálí:

“¿Cawínaté pímusúacué píicáca máisawalíré? ¿Abéeri iwàwi cáuli yáawiadáidéerica? ⁸ Néeni càmicaalí càini. ¿Càinaté pímusúacué píicáca néré? Abéeri asiali ìwalíiri cawènfíri bàlesica. Càmita. Níái ìwalíiyéica cayábanaméeyéi bàlesica, cawènfíyéi nacái, nàyaca reynái icapèe írìcubàa. ⁹ Quéwa, ¿càinaté pímusúacué píicáca néré? Abéeri profeta.

Báisíta núumacé pírí: Yái Juan máiníiri cachàinica quiríta áibanái profeta fícha. ¹⁰ Càicaté Malaquías itànàaca ìwali, ipíchawáisetéca yàanàaca:

‘Nùa Dios, nubànùapíná pipíchalé yái icàlidéeripináca nutàacái, yái yàalèeripináca nía, nawènúadacaténá náíwítáisewa báawéeri fícha, ipíchaca pianàaca nàataléwa.’ ”^z

¹¹ “Báisítacué núumaca pírí: Nèewíse macáita níái asíanái asáiyéica cháí èeri írìcu, canácata áiba wenàiwica cachàiníiri quiríta Juan fícha. Quéwa yái

z 11.10 Bàaluité Dios ichùuliaté profeta Malaquías itànàaca Juan Bautista ìwali, yàalànápinaté wenàiwica nawènúadacaténaté náíwítáisewa báawéeri fícha ipíchawáiseté Jesús yàanàaca nàatalé. Mal. 3.1.

mawènfirica iicácawa áibanái wenàiwica fícha, cháí Dios icùacatáica yàasu-nái wenàiwicawa, yácata cawènfiripíná quiríta Juan fícha nacái.

¹² Juan Bautista yàasu èeri néeseta inùmámi, àta siùcalénamade, mamáa-làacata wacàlida ìwali cachàini yái Dios icùanáca yàasunái wenàiwicawa, éwita báawéeyéi wenàiwica yàacawa ìpunita yái wéewáidáanáca ìwali yái Dios icùanáca yàasunái wenàiwicawa. Quéwa níatái macàluíníyéica imànica wawàsi, níata yáalimá yàacawa abémáidata ipíchaléwa. ¹³ Ipíchatéca Juan yàanàaca, macáita níái profetanáica, ley nacái, yái Moisés itànèericaté, macáitaté nacàlidaca ìwali yái wawàsi càirica ichàbacawa siùcade, iwèréstaté Juan Bautista yàanàaca.^a ¹⁴ Iná piwàwacaalí peebáidaca ìwali yái ley itàa-cáináca, yá nacái profetanái itànèericaté, yá peebáidaca yácata Elías yái Juan Bautistaca, yái profeta yàanèeripinácaté.^b ¹⁵ Yái idènièrica yùuwiwa, iwàwacutá yàaca tàacáisi yùuwiná cayába, yáalícaténá yéemiàcani.

¹⁶ Píacué wenàiwica iyéeyéica siùca èeride, càicuéca píade iyúwa sùmanái yáawinéeyéicawa yàcalé ibàacháwaléná bamuchúami. Yá náimaca namáidaca nàanacáiyéi iríwa:

¹⁷ ‘Wadéca wapùliaca pirícué íwa,
quéwa càmitacué pilabàa.
Walàbáidacué pirí isànaná yái nalabáidéerica yéetáními irí,
quéwa càmitacué pícháaní isànaná ìwalita.’”

¹⁸ “Càitacué nacái pimànica. Juan Bautista yàanàacaalíté, yái càmfirica iyáa cayábéeri yàacàsica, càmfíri nacái ìira uva ituní, yá wenàiwica ímacaté ìwali: ‘Idèniaca espíritu báawéeri iwàwalicuwa.’

¹⁹ Néese, yá nùanácaté núa asíali Dios néeséerica, iyéerica iyáacaléwa, ìiréerica nacái uva ituní. Yá wenàiwica ímaca nùwali: ‘Piicácué yái asíalica, manuf iyáaca, càiracáiri, yàacawéeridéeri nacái níái ìwacáidéeyéica palata Roma yàasu rey irí, nía nacái wenàiwica báawéeyéica iináwaná.’ Quéwa níái yeebáidéeyéica nutàacái náasáidaca Dios imàacaca cáalíacáica nía báisíta.”

Níái yàcalé mìnánái càmfíyécaté iwènúadaca íiwitáisewa Dios irí
(Lc. 10.13-16)

²⁰ Néese, yá Jesús yàalàacaté chàinisíiri iyú níái yàcalé mìnánái, imànita-bàacaté madécaná yái càmfirica wenàiwica idé imànica, càmicáináté nadé nawènúadaca náiwitáisewa nabáyawaná fícha Dios irí. Ímacaté nàwali:

²¹ “¡Máinípiná nàuwichàacawa níái Corazín mìnánáica! ¡Máinípináta nacái nàuwichàacawa níái Betsaida mìnánáica! Numànicaalíté níatái càmfíyéica wenàiwica idé imànica, Tiro mìnánái yèewita, Sidón mìnánái yèewi nacáita, iyúwaté numàníyeyéi pèewibàacué, idépináté nàwalica nabàlesìamiwata, namutúaté nacái napùtatalicuísewa balíita, náasáidacaténá idéca nawènúadaca náiwitáise nabáyawaná fíchawata.

²² Iná núumacué pirí: Aiba èeri Dios yùuwichàidacaalí èeri mìnánái, yásí Dios yùuwichàidapínacuéca pía quiríta náicha níái Tiro mìnánáimica, Sidón mìnánáimi nacái. ²³ Píacué Capernaúm mìnánáica, piyúunáidasicué

piyapináca chènuniré idécanáamicué péetácawa. Càmita. Dios yúucapinácué pía depuúwalé yúuwichàacáisi quichái iriculé. Numànicaalíté Sodoma iyacàlená irícu níatái càmfíyéica wenàiwica idé imànica, nàypináca siùcalénama-táde níatái yàcalémica.

²⁴Iná núumacué pirí: Aiba èeri Dios yúuwichàidacaalí nía èeri mìnanaíca, Dios yúuwichàidapinácué pía quiríta náicha níái iyéeyéicaté Sodoma iyacàlená irícu.”

Jesús imáidaca yàasu wenàiwicawa nayamáidacaténáwa yàatalé

(Lc. 10.21-22)

²⁵Yá néenialcaté, càì Jesús íimaca:

“Pía, Núaniri Dios, Nacuèrináca macáita níái iyéeyéica chènuniré, chá nacái cáli finata, nua pirí cayábéeri, pibàacáináté náicha pííwítáisewa níái iyúunáidéeyéicaté cáalfacáica. Yá pimàacacaté náalfacawa pitàacái ìwali níái càmfíyéica canúmasée, sùmanái nacáiyéica fiwítáise. ²⁶Pía Núanirica, báisíta pidé pimànica càide iyúwa piwàwáaná.”

²⁷Imacaté nalí:

“Núaniri Dios idécaté yèepùadaca nulí chàinisi ìwali macáita yái wawàsica. Yá nacái, canácata yáaliériwa nùwali báisíri iyú, abéerita Núanirica yái yáa-líawa nùwali. Canácata nacái yáaliériwa Núaniri ìwali càide iyúwa núalíaná ìwali báisíta. Níata áibanái níái nuwàwéeyéica núsáidaca irí Núaniriwa.

²⁸Piacuéwa nùatalé macáita piacué chamàléeyéica imànica ley ichùu-liaca, achúméeyéica iwàwa fináidanícawa èeri imanùbaca, numàacacaténacué píiwítáise iyamáidacawa fícha. ²⁹Yásí pimànicué ichùuliaca ulíamaca yái nutàacái càmfíríca càulená, càmfíríca nacái ímíí. Pimànicué càì iicácanáwade iyúwa numàníí. Núalimá nuideniaca madécaná wawàsi éeréeri iyú. Càmita nacái cayába nuicáca núawawa píchata. Càicaalícué pimànica, yásí àtata píiwítáise iyamáidapinácawa. ³⁰Yái nuéwáidéericuéca pía iyú, máiníri cayábaca, càmfíríca càulenáta. Yái nuchùulièericuéca píibaidaca, càmfíríca nacái ímííata.”

Jesús yéewáidacalénái iyáaca trigo iyacaná sábadò èeri

(Mr. 2.23-28; Lc. 6.1-5)

12 ¹Néese áiba èerité, yái judónái iyamáidéericatéwa irícu, yá Jesús ichàbacaté yàacawa trigo ibànacaléná yèewibàa yéewáidacalénái yáapichawa. Yá máapicaté nía, íná yéewa nadacáacaté nayáawa iyacaná yééná. ²Quéwa fariseonái iicácalíté yái namànfíríca, yá náimacaté Jesús irí:

“Piicáca. Yái càirica namànica níái péewáidacalénáica, càmfíríca Dios imàaca wamànica yá èeriquéi wayamáidéericawa irícu.”^d

³Yá Jesús íimacaté nalí:

“Càminátacué idé piléeca ìwali Dios itàacái irícu, càinacaalíté rey David imàni bàaluité, yàacawéeyéiná yáapichawa máapicaalíté nía. ⁴Iwàlùacatéwa Dios icapèema iriculé yàacawéeyéiná yáapichawa, nayáacaalíté

c 12.1 Judónái fiwítáise, namàaca wenàiwica yeedáca iyáawa achúmáanata bànacalé yééná, máapicaalí nía. Quéwa càmita yéewa natéca yééná nacapèe néréwa. d 12.2 Sábado: Naya-máidacatái nawàwawa náibaidacalé fíchawa níái judónáica.

níai pan naseriéyéicaté Dios yàasunái sacerdote iyáapiná, càmfíyéicaté yéewapiná nayáacata. Càicáaníta, càmitaté Dios yùuwichàida nía ìwalíse. ⁵Càminátacué idé piléecani ley irícu ìwali yái èeri nayamáidéericawa irícu. Néenialí, càmita yéewa wáibaidaca, càicáaníta sacerdotenái fíibaida Dios icapèe irícu, irícu yái èeri nayamáidataícawa, yá nachàbaca iwicáubàa yái ley ichùullánaca wía, càicáaníta, yá càmita cabáyawaná nía.”

⁶“Quéwa núumacué pírí: Siúcái nùyacué píapicha, núa máínfíríca cawè-nica Dios icapèe fícha quiríta.

⁷Càicaté Profeta Oseas itànàaca:

‘Yàaca máínfírí nuwàwacué pimànica, yái cáinináanaca piicácuéca áibanái wenàiwica, piicáanácuéca napùalé ìwali yái namáapuèrica. Càmita cayába nuicáca yái peemáanácuéca nulí níawami cuwèesita.’

Iná píalíacaalícué fimáanáta, càmitacué picháawàa níatái nuéwáidacalénáica, canéeyéica ibáyawaná. ⁸Iwàwacutácué píalíacawa, núa asìali Dios néeséerica, núacata yái èeri Iiwacalíná macáita, yá nacái èeri nayamáidéericawa irícu.”

Jesús ichùnìaca abéeri asìali máapinéeri icáapi

(Mr. 3.1-6; Lc. 6.6-11)

⁹Néese, yá Jesús yàacatéwa náicha síisài itàanícataíca ìyaca náapicha, yá yàacaté iwàlùacawa judíonái yéewáidacàalu irículé ìyéericaté néeni. ¹⁰Yá ìyacaté néeni abéeri asìali càmfírí yéewa mùlimùlica icáapi. Níai fariseonái nacúacaté Jesús imànica abéeri wawàsi cáuláiquéeri irí, yéewacaténa nacháa-wàaca ìwalíseni. Yá nasutácaté néemiawa Jesús:

“Wawàwa wáalíacawa càinácaalí píimaca. ¿Dios imàacasica wachùnìaca cáuláiquéeyéi irícu yái èeri wayamáidacataícawa?”

¹¹Yá Jesús fimacaté nalí:

“Abéeri péenacaalícué idènia ipírawa abéechúa oveja, quéwa irícu yái èeri nayamáidacataícawa, yá ucaláacawa fícha utàwi irículé. ¿Càmitasica yeedá néese úa caquialéta? Báisíta, yeedáca néese úa. ¹²Yái abéeri wenàiwicaca, cawènfírí quiríta oveja fícha. Yá yéewacata wamànica nalí cayá-béeri, éwita yaalíca yáni èeri nayamáidéericawa irícu.”

¹³Néese, yá Jesús fimacaté irí, yái asìali máapinéerica icáapi:

“Piducúa picáapiwa.”

Yá iducúaca icáapiwa, yáta cayábaca icáapi càide iyúwa abéemàa icáapi.

¹⁴Idéca nacáita namusúacawa níai fariseonái, yáta nàwacáidacatéwa abéda-namacaténá nawàwa, càinápinácaalí yéewáaná nanúacaté Jesús.

Ichàbacawa càide iyúwaté natànàaná Jesús ìwali

¹⁵Néese Jesús yáalíacaalíté ìwali yái nawàwanáca nanúacani, yá yàacatéwa náicha. Yá manùba wenàiwica yàacatéwa yáami. Yá nacái Jesús ichùnìacaté macáita níai cáuláiquéeyéica. ¹⁶Yá quéwa Jesús yàalàcaté nía chàinisfírí iyú, càmicaténá nacàlidaca iináwaná càinácaalíté yái ichùnìerica nía, ¹⁷yéewacaténa ichàbacawa càide iyúwaté profeta Isaías itànàanáté ìwali, fimacaalíté:

¹⁸“Yácata nùasu wenàiwica yái idéericaté nuníwàaca.

Cáininéeri nuicáca, isímaidéerica nacái nuwàwa.

Numàaquéeripináca irí nùasu Espírituwa.

Icàlidapiná nálí nutàacái níái càmfíyéica judíonái, mabáyawanácáténá Dios iicáca nfa.

¹⁹ Càmita itàanípiná ùuléeri tàacáisica, càmita nacái imáidáidapiná nálí.

Càmita nacái itàanípiná cachàini bàacháwanái iricubàa.

²⁰ Càmita imànìpiná nálí báawéeri quiríta níái idéeyéica báawaca iwàwa.

Càmita nacái inúapiná napùalé níái yéetéeyéica yàacawa.

Ichàiniadapiná abémáidata níái machawàaquéyéica, iwéréta

imawèniadaca macáita yái báawéerica,

imànicaténá cayábéeri wenàiwica irí.

²¹ Abénaméeyéi wenàiwica níái càmfíyéica judíonái, ípidená ìwalìpináta manuí nawàwa macáita.”

Fariseonái iyúunáida Jesús yeedáca ichàiniwa espíritu báawéeyéi fícha

(Mr. 3.20-30; Lc. 11.14-23; 12.10)

²² Néese, yá natécaté Jesús yàatalé abéeri asiali matuíri, mataacáiri nacái, maliawáiséeri espíritu báawéeri imànica íiwitáise. Yá Jesús ichùniacaténí, yá asáicaté iicáidaca, itàaníca nacái àniawa. ²³ Yá nacalüadacatéwa macáita níái wenàiwicaca. Yá náimacaté nalíwáaca Jesús ìwali:

“Yáta cáminá Cristo yái, rey David itaquérinámica.”

²⁴ Néese fariseonái yéemìacanáamité iináwaná imànica yái wawàsica, yá náimacaté:

“Yái asìaliquéi yúuquéeri wenàiwica fícha espíritu báawéeyéi, quéwa Beelzebú ichàini iyúta, yái espíritu báawéeyéi íiwacalica.”

²⁵ Quéwa Jesús yáalíacaté ìwali yái nánáidáanácawa. Yá íimacaté nálí:

“Péemìacué. Abéeri cáli mìnánái ipéliacaalí íipunitawáaca, yá namáalàidaca níawawa. Abéeri yàcalé nacái, abéeri capli irícuíyí ipéliacaalí íipunitawáacawa, yá càmita nàypiná náapichawáaca quirínama. ²⁶ Iná Camèniadacáiri yúucacaalí yàasu espíritu báawéeyéiwa wenàiwica fícha, yá ipéliaca íipunita yái íináidéerica imànica. Yá càmita yéewapiná ichùuliaca quirínama càide iyúwa náiwitápu, yá imáalàapinácawa yái ichùulianáca yàasunái espíritu báawéeyéiwa. ²⁷ Iná nudèniacaalí Beelzebú ichàinita yéewacaténá núucaca iyú níatái espíritu báawéeyéica càide iyúwa píimáanacué nùwali. Nusutacué nuémìlawa pía, píacué fariseonáica: ¿Cawiná ichàini iyú péewáidacalénái yúuca espíritu báawéeyéi wenàiwica fícha? Càmicaalícué nacháawàacué pía, pidèniacuéca Beelzebú ichàini, yá náasáidaca pitàanícuéca mèetàuculé báisíiri fícha. ²⁸ Quéwa núucacaalí espíritu báawéeyéi Dios yàasu Espíritu ichàini iyú, yá báisícata núsáidacuéca píri ìwali yái idéenáca yàanàacuéca píatalé, yái Dios icùacatáipináca yàasunái wenàiwicawa.

²⁹ Péemìacué: Yéewacaténá abéeri cayéedèeri iwàlùacawa abéeri asiali cachàiníiri icapèe iriculé, quéecha iwàwacutá idacùaca fíchawani, yási yéewaca iyéedùaca yàasumi icapèe iricúse.”

³⁰ Yái càmfírica abédanama íiwitáise núapicha, yá yàacawa núipunita. Yái càmfírica iyúudàa nùwacáidaca wenàiwica Dios irípiná, yá imàacapináca naméeràcawa fícha.

e 12.29 Càita nùalimá nudacùaca nuíchawa Camèniadacáiri nuwasàcaténá fícha wenàiwica.

³¹Iná númacué pirí: Macái bayáwanásita, éwita nacái pitàanícuéca báawanama Dios ìwali, yéewéeripiná Dios imàacaca iwàwawa ícha macáita. Quéwa yái itàanfíríca báawanama Espíritu Santo ìwali, yásí càmírita Dios imàaca iwàwawa ibáyawaná ícha. ³²Ewita càinácaalí itàaní báawanama nùwali, núa asíali Dios néeséerica, Dios imàaquéeripiná iwàwawa ibáyawaná ícha. Quéwa yái itàanfíríca báawanama Espíritu Santo ìwali, yá càmírita Dios imàacapiná iwàwawa ibáyawaná ícha, càiripináta.”^f

Yái àicu cayábéerica, cayábacata nacái iyacaná

(Lc. 6.43-45)

³³Jesús ímacaté fariseonái írí:

“Pidèniacaalícué abéeri àicu cayábéeri idàwinàacawa, yá cayábacata nacái iyacaná. Yái àicu càmírica idàwinàawa cayába, yá báawacata nacái iyacaná. Iná abéeri àicu iyacaná ìwalíseta, wáalí waicácani cawinácaalí ííwítáanáni. Càita nacái abéeri wenàiwica ìwalíseta, wáalí ìwali yái imànfíríca. ³⁴¡Píacué àapi nacáiyéi ííwítáise wenàiwica, càiyéitáde iyúwacué píawirínáimi!^g Níái wenàiwica báawéeyéica ííwítáise càide iyúwacué pía. Càmita yéewa natàaníca cayábéeri wawàsi ìwali. Yái wenàiwica báawéeri wawàsi ipunièricawa iwàwalícu, itàaníca yáawami báawéeri tàacáisita. ³⁵Yái cayábéerica ííwítáise, itàaníca yáawami cayábéeri tàacáisita, cayábéeri wawàsi-cáiná idènià iwàwalícuwa. Yái báawéerica ííwítáise, báawéeri wawàsi-cáiná idènià iwàwalícuwa, yá itàaníca yáawami báawéeri wawàsi ìwalita.

³⁶Quéwa númacué pirí: Aiba èeri Dios yùuwichàidacaalí níái èeri mìnáníca, macáita iwàwacutápiná wacàlidaca Dios írí néenialí, cánaté yéewa watàaníca báawanaméeyéi tàacáisica wéenánái ìwaliwa. ³⁷Iná nàwalíseta níái tàacáisinái pitàanfíyécuéca, càinácaalíta pitàanícué, yá níapínacata icháawàacué pía. Yá nacái nàwalísecata mabáyawanápiná Dios iicácuéca pía. Càmicaalí, yá nacái nàwalísecata yùuwichàidapínácué pía.”

Wenàiwica báawéeyéi ííwítáise iwàwa iicáca yái càmírica wenàiwica idé imànica

(Lc. 11.29-32)

³⁸Néese abénaméeyéi yéewáidéeyéi ley ìwali, fariseonái nacái, náimacaté Jesús írí:

“Pía yéewáidéerica, pimàni waicá abéeri yéenáiwánási yái càmírica wenàiwica idé imànica, weebáidacaténá Dios néeséerica pía.”

³⁹Yá ímacaté nalí:

“Píacué wenàiwica báawéeyéi ííwítáise, idéeyéica nacái iwènúacawa Dios ícha. Piwàwacué numànica yái càmírica wenàiwica idé imànica, peebáidacaténácué nùwali. Quéwa càmita numàni píricué càide iyúwacué písutáaná. Yátacué nucàlidaca pírí ìwali, yái yéenáiwánási Dios imànfírícaté Jonás írí. ⁴⁰Càide iyúwaté Jonás íyáaná manuírí cubái idéericulé, máisiba èeri, máisiba nacái catá, núa, asíali Dios néeséerica, càipináta nacái nulliacawa cáli iriculé, máisiba èeri, máisiba nacái catá.”^h

⁴¹Dios yàasu èeri yùuwichàidaca níái èeri mìnáníca. Néenialípiná, Nínive mìnánái icháawàacué pía Dios yùuwichàidacaténácué pía, níacáinátesí

iwènúadéeyéi fiwítáisewa Dios irí, Jonás icàlidacaalíté nálí Dios itàacái. Siùcade, nùyacué pèewi, máinírica cachàinica quiríta fiwítáise profeta Jonás fícha. Quéwa càitacué càmita peebáida nùwali.

⁴² Càita nacái, úái reina sur néeséechúaca, umichàapináwa yéetácáisi fícha ucháawàacaténácué pía Dios yàasu èeri yùuwichàidaca èeri mìnánái. Uanàa-cáináté déecuise, uémíacaténáté rey Salomón yéewáidáaná cáalíacáiri iyú. Siùcade, nùyacué pèewi, máinírica cachàinica quiríta fiwítáise Salomón fícha. Quéwa càitacué, càmita peebáida nùwali.”

Yái espíritu báawéeri yèepuèri yàanàaca àniawa

(Lc. 11.24-26)

⁴³ “Càide iyúwa namusúadacaalí abéeri espíritu báawéeri wenàiwica fícha, yá yèepunicawa chuitabàa. Icutáidaca yèepunicawa iyamáidacatáipináwa, quéwa càmita yàanàani. ⁴⁴ Néese, yá íimaca iríwa: ‘Iwàwacutá nuèpùacawa nupapèe néréwa, asiali yàatalé idécataíseca namusúadaca núa quéecha.’ Iná yàanàacaalí néré, yá iicáca wenàiwica ìyaca càide iyúwa capii máiséeri, natu-nuéri, nachùnièri nacái cayába. ⁴⁵ Néese, yá espíritu báawéeri yàaca imáidaca yáapichawa áibanái siete espíritu báawéeyéi, máiníyèi báawaca fícha quiríta. Yá nawàlùacawa wenàiwica iriculé, yá nàyaca néeni. Yá namànica irí báawéeri manuísíwata, fícha quiríta yái quéechéerica. Iná càipináta ichàbacawa pirícué, píacué báawéeyéica fiwítáise wenàiwicaca.”

Cáinináca Jesús iicáca yéewáidacaléwa iyúwa yéénánáisiwa

(Mr. 3.31-35; Lc. 8.19-21)

⁴⁶ Idècunitàacá Jesús yéewáidaca wenàiwicanái, yá yáatúa yàanàacaté, yéénánái yáapicha, yá nayamáaca nabàlùacawa bàacháwáise, iwàwéeyéi itàanica yáapicha. ⁴⁷ Yá abéeri íimacaté Jesús irí:

“Píatúa yàanàaca, péenánái yáapicha, níade ibàlùawa bàacháwáise. Nawàwa natàanica píapicha.”

⁴⁸ Yá Jesús íimacaté asiali irí:

“¿Cháanásica úái báisíichúaca núatúaca, níai nacái báisíiyéica nuénánaica?”

⁴⁹ Yá Jesús iducúaca icáapiwa yéewáidacalénái ipùaléwa, yá íimacaté:

“Níai wenàiwica iyéeyéica núapicha cháí, nuicáca nía càide iyúwa núatúanáí, iyúwa nacái nuénánái. ⁵⁰ Macáita níai imàníiyéica càide iyúwa Núaniri Dios iwàwáaná, yái iyéerica chènuniré, yá yácata nuénásàiri, nuénásàatúa, núatúa nacái.”

Yéewáidaca ìwali yái ibànèerica ibànacaléwa

(Mr. 4.1-9; Lc. 8.4-8)

13 ¹ Néenialí èerita, yaté Jesús imusúacawa capii fícha, yá yàacaté yáawinacawa Galílea icalisani idùlepiré. ² Yá manùba wenàiwica yàanàacaté Jesús yàatalé. Yá iwàwacutácaté iricùacawa ídaliculé, yá iyamáacaté yáawinacawa iricu, yéewáidacaténá nía. Iná níai wenàiwicaca, yá naya-máacatéwa macáita càina íinatata úni idùlepi.

³ Yá Jesús yéewáidacaté nía madécaná wawàsi fiwítáaná iyú. Càide iyúwa yái, ibànèericaté ibànacaléwa, íimacaté nálí:

“Abéeri asiali yàacaté ibànaca ibànacalé ituínáwa. ⁴Idècunitàacá icasáaca yàacawa bànacalé ituíná, yá abénaméeyéi bànacalé ituíná yééná yúuwàacawa àyapulicubàa. Yá màsibèenái yàanàacaté, yá nayáacaté nía. ⁵Aibanái ituínási yééná yúuwàatéwa íbanái yèewibàa, canácatái cayába cáli. Yá quéwa nabacáacatéwa ráunamáita, càmícaínáté íbani néeni cáli. ⁶Quéwa èeri imusúacanáamiwa, yá ùulèeri yeemácani, quéwa canácáiná ipichu depuúwalé, yá yéetácawa. ⁷Aibanái ituínási yééná yúuwàacatéwa abéyanái catuúréeri yèewiré. Iná abéyanái catuúréeri idàwinàacaalítéwa bànacalé yèewibàa, yá icàlipiadaçani. Yáté càmíta ibatàa bànacalé idàwinàacawa cayába. ⁸Quéwa áibanái ituínási yééná yúuwàacatéwa cayábacatái cáli, yá idàbacaté càyacanáca nía. Abénaméeyéi yéetaná yàaté treinta nàyacanáwa, áibanái yàaté sesenta, áibanái nacái yàaté cien ìyacanáwa.

⁹Yái idènièrica yùuwiwa, iwàwacutá yàaca tàacáisi yùuwíná cayába yáa-licaténá yéemiàcani.”

Jesús icàlidaca ìwali yái ibànéerica ibànacaléwa

(Mr. 4.10-12; Lc. 8.9-10)

¹⁰Yá néenialíta, yéewáidacalénái yàatéwa yàatalé, yá nasutácaté néemiawani, náimacaté írí:

“¿Cáná pèewáidaca nía iyú yái wawàsi náaliéerica ìwali macáita?”

¹¹Yá ìimacaté nalí:

“Píacué idéeyéi nucàlidaca írí ìwali yái Dios icùanáca yàasunái wenàiwicawa, yái ibèericaté wenàiwica íficha bàaluité. Quéwa níái wenàiwicaca, càmíta nucàlida nalí ìwali cànínacaalí iwàwáaná ìimaca. ¹²Cànínacaalí yáaliéyí yéemiaca nutàacái ìmáaná, yá nuéwáidapínáca nía quiríta, yá nacái Dios imàacapínáca náaliacawa ìiwitáise ìwali quiríta. Quéwa níái càmíyéica yáalía yéemiaca nutàacái, éwita náaliacawa ìwali achúmáana, yá Dios imàacapínáca naimáichacani. ¹³Iná yéewa nucàlidaca nalí ìwali yái ibànéerica ibànacaléwa, náaliéerica ìwali. Quéwa éwita naicá numànica yái càmírica wenàiwica idé imànica, càicáaníta, càmíta náalíawa nùwali. Ewita néemiaca yái nucàlidéerica nalí, càicáaníta, càmíta náalía ìmáaná.”

¹⁴Yá càicata ichàbacawa iyúwaté profeta Isaías itànàaté israelnái ìwali, ìimacaalíté:

“Ewita néemiaca yái nucàlidéerica nalí, càicáaníta, càmíta náalíapíná ìmáaná.

Ewita nacái naicáca yái numànírica, càicáaníta, càmíta náalíapíná néemiaca ìmáaná.

¹⁵Idéca dàalaca nawàwa níái wenàiwicaca.

Càmíta nawàwa náaliacawa nùwali.

Yá nacái nabàliaca natuíwa, ipíchaná naicáca yái numànírica.

Càmicaalí càì níata, yá náalíapínáca néemiaca ìmáaná yátái numànírica, néemiapíná nacái yátái nucàlidéerica nalí.

Yá nawènúadaca náiwitáisewa nulíta,

yá nacái nuchúuliadapínáca nía yúuwichàacáisi íchata.”ⁱ

¹⁶“Quéwa piacué nuéwáidacaléca, idéeyéi cayábaca yàasu wawàsi, yéewa-cáinacué piicáca pituí iyúwa yái numànírica, píaliacaténacué nacái péemià-cué piúwi iyúwa yái nuéwáidéerica.

¹⁷Báisítacué núumaca pirí: Madécaná profetanái, áibanái wenàiwica cayá-béeyéi fiwitáise, nawàwaté naicáca yái càicué piicáca. Càmitaté náalimá naicáca núa. Nawàwaté nacái néemiàca nutàacái yái càiricuéca péemiàca, càitaté nacái càmita náalimá néemiàcani.”

Jesús icàlidaca iwali yái ibànéerica bànacalé ituíná

(Mr. 4.13-20; Lc. 8.11-15)

¹⁸Jesús íimacaté nálí:

“Siúcade, péemiacué cayába càinacaalí fimáanáca yái asìali ibànéerica ibànacaléwa:

¹⁹“Yái bànacalé ituíná yúuwèericawa àyapulicu, yácata wenàiwica yéemièri iwali yái Dios icùanáca yàasunái wenàiwicawa. Quéwa càmita yáalía yéemiàca fimáaná. Yá Camèniadacáiri yàanaca, yá yeedáca fíchani iwàwalicuise, ipíchaná yeebáidaca iwali. ²⁰Yái bànacalé ituíná yúuwèeriwa íbanái yèewiré, yácata wenàiwica yéemièri Dios itàacái, yá mesúnamáita yeebáidacani casí-máiri iyú. ²¹Quéwa canácáiná ipìchu cayába, yá ìyapínáca malééná èerita. Ímáaná, báawéeri wawàsi yàanàacaalíni, nacháawàacaalí nacái iináwaná Dios itàacái ìwalíise, yáta iwènúacawa Dios fícha. ²²Yái bànacalé ituíná yúuwèericawa abéya catuíréeri yèewiré. Yácata wenàiwica yéemièri Dios itàacái, quéwa máinícáiná fináidacawa èeri yàasu iwali, iwàwacáiná càasucani. Yá idacùaca fiwitáise fícha yái Dios itàacái yéemièrica. Néese, yá canácata imà-níri Dios írí. ²³Quéwa yái bànacalé ituíná yúuwèericawa cayábacatái cáli, yácata wenàiwica yéemièri Dios itàacái báisíta, yá nacái yáalíaca yéemiàcani, yá imànica cayábéeri áibanái írí. Càide iyúwa bànacalé yéetaná idèniè-yéi treinta ìyacanáwa, áibanái yéetaná idènià sesenta, áibanái yéetaná nacái idènià cien nàyacanáwa.”

Abéeri masicái báawéeri imusuériwa bànacalé cayábéeri yèewi

²⁴Néese, yá Jesús icàlidacaté nálí áiba ibànéeri iináwaná iwali àniawa, fimacaté nálí:

“Yái Dios icùanáca yàasunái wenàiwicawa, ìyaca càide iyúwa abéeri asìali ibànéeri cayábanaméeyéi bànacaléca yàasu cáini yàaluná irícuwa. ²⁵Quéwa táiyápi idècunitàacá naimáca macáita níái asianái íibaidéeyéica írí. Yá bànacalé íiwacalíná yúuwide yàanàaca, yá ibànacaté néré báawéeri masicái, cayábéeyéi bànacalé yèewibàa, yá yàacawa náicha. ²⁶Néese bànacalé trigo ibacáacaalítéwa, yá idàwinàacawa càita càyacanácani. Iná idàbacanámité càyacanáca níái trogoca, yá néenialícaté nacái, idàba naicáca yái masicái báawéerica.

²⁷Néese bànacalé íiwacalíná yàasu wenàiwica íicácaalíté yái báawéeri masicáica, yá nàacaté nacàlidacani náiwacali íríwa, náimacaté írí: ‘Wáiwacali pibànacaté cayábanaméeyéi bànacalé ituínáca. Quéwa càmita wáalíawa síisàanácaalí imusúawa yái báawéeri masicáica.’”

²⁸“Yá fimacaté nálí:

‘Abéeri nuúwideca yái càì ibànaca báawéeri masicáica néré.’”

“Yá náimacaté irí:

‘¿Píwàwa wacacàaca yái báawéeri masicáica?’ ”

²⁹ “Yá fímacaté nálí:

‘¿Càmita! Picácué picacàacani, ipíchanácué picacàaca yáapicha yái cayá-beéri bànacaléca. ³⁰ Pimàacacué nadàwinàacawa náapicha abédanamata, iwéréta nàyananá idécawa. Néenialí èeri, yá nuchùuliapínáca nàwacáidaca nía nadacùacaténá nía quéecha, neemácaténá nía. Quéwa níái bànacalé iyacanà cayábanaméeyéica, yá píwacáidapínácuéca nía capíi iriculé, yái bànacalé yàalunáca.’ ”

Jesús yéewáidacaté mostaza fími achúméeri ìwali

(Mr. 4.30-32; Lc. 13.18-19)

³¹ Néese Jesús yéewáidacaté nía àniawa, abéeri wawàsi ìwali, fímacaté nálí:

“Yái Dios icùacatáica yàasunái wenàiwicawa, iyaca càide iyúwa àicu mostaza fími, abéeri asíali ibànéericaté yàasu bànacalé yèewiwa. ³² Uái bànacalé fímica, éwita achúméechúaca úa náicha canánama níái bànacalé fímica, quéwa idàwinàacaalíwa, yá manuíca yéetaná áibanái bànacalé fícha. Càita màsibèenái yàanàaca imànica imùlubèwa, yàanalícubàa.”

Jesús yéewáidaca ìwali yái inísàidéerica pan

(Lc. 13.20-21)

³³ Jesús yéewáidacaté nía àniawa, áiba wawàsi ìwali, fímacaté nálí:

“Yái Dios icùacatáica yàasunái wenàiwicawa, càita nacái iyacade càide iyúwa abéechúa inanái yèewiàdacaalí levadura íbesi yèewisá, éwita achúméricani, yá yáalimáca imùlucáidaca macáita yái íbesica.”^j

Càicata ichàbacawa iyúwaté profeta fímáanaté Jesús ìwali

(Mr. 4.33-34)

³⁴ Càicaté Jesús yéewáidaca wenàiwica ìwali yái wawàsi náaliéricawa ìwali, yá nacái wawàsi naiquéerica. Càmitaté yéewáida nía áiba wawàsi iyú, ³⁵ yéewacaténá ichàbacawa càide iyúwaté profeta fímáaná Jesús ìwali, fímacaalíté:

“Nuéwáidapíná wenàiwica ìwali yái wawàsi náaliéricawa ìwali.

Nucàlidapíná nálí wawàsinái ìwali, níái nudènièyéica ibàacáaná iyú wenàiwica fícha, síisàata inùmámi nudàbacaalíté yái èerica.”^k

Jesús icàlida ìwali yái bànacalé nabànéerica yèewi báawéeri masicáica

³⁶ Néese Jesús ichùuliaca idénáamité wenàiwicanái yàawa, yá iwàlùacatéwa capíi iriculé. Yá nérécaté, yéewáidacalénái isutá yéemiawani:

“Picàlida walí yái masicái báawéeri imusuéricawa bànacalé cayábéeri yèewi.”

³⁷ Yá Jesús fímacaté nálí:

“Núa asíali Dios néeséerica, núacata yái ibàna níái cayábéeyéi bànacaléca. ³⁸ Yái bànacalé yàalunáca, yácata cháí irícu èeriquéi. Níái bànacalé

j 13.33 Levadura: Yácata mulùwi: Abéeri wawàsi nèewièdéerica yèewisá yái namànfiripínáca iyú pan, imùlucáidacaténá nía. k 13.35 Sal. 78.2.

cayábanaméeyéica, níacata Dios yéenibe iyéeyéica yáapicha cháí icùacatáica yàasunáí wenàiwicawa. Níái masicái báawanaméeyéica, níacata imàníiyéí càide iyúwa Camèniadacáiri iwàwáaná. ³⁹Yái ibànéerica masicái báawéeri, yácata nùuwide Camèniadacáiri. Yái èeri needátatáipináca bànacalé iyacaná idéeyéica béerica, yácata èeri imáalàacatáipináwa. Níái iwacáidéeyéica bànacalé iyacaná, níacata Dios yàasu ángelnáí.

⁴⁰Iná càide iyúwa nàwacáidáaná yái báawéeri masicáica, yá nacái neemácani quicháí iriculé, càita nacái iicácanáwapiná ichàbacawa, imáalàacaalíwa iyaca yá èeriquéí.

⁴¹Iná núa asìali Dios néeséerica, nuchùuliapiná nùasu ángelnáí iwacáidaca Dios yàasu wenàiwica yèewíise, macáita níái imàníiyéica ibáyawanáwa, nía nacái ichùulièyéica áibanáí imànica ibáyawanáwa. ⁴²Yá náucapináca nía yùuwichàacáisi quicháí iriculé. Nérépiná náicháani néemianícawa, naamíapiná casànwaca nayéí iwéréwáacawa nàuwichàacáináwa.

⁴³Néese macáita níái imàníiyéica cayábéeri áibanáí irí, caináwanápináca nía aléde Náaniri Dios icùacataléca yàasunáí wenàiwicawa. Yái idènièrica yùuwiwa iwàwacutá yàaca tàacáisi yùuwiná cayába yáalíacaténá yéemìacani.”

Jesús yéewáidaca cawènfiri fba iwali

⁴⁴Jesús yéewáidaca nía àniawa áiba wawàsi iyú:

“Yái Dios icùacatáica yàasunáí wenàiwicawa, iyaca càide iyúwa abéeri fba cawènfiri nabèerica cáli yèewiré, abéeri manacúali iricu. Aiba èeri, yá abéeri asìali yàanàaca iríwa yái fba cawènfirica, yá yèepùacaté ibàliaca úa néenita àniawa. Iná casímáicáiná iwàwa ùwalíise, yá yàaca iwéndaca macáita yái yàasu wawàsi idènièrica. Yá iwèniaca iríwa yái cáli fba cawènfiri iyacatáica.”

Jesús yéewáidaca fba perla iwali

⁴⁵Jesús yéewáidaca nàwali níái íbanáí perlaca:

“Yái Dios icùacatáica yàasunáí wenàiwicawa, iyaca càide iyúwa abéeri asìali iwéndéerica yèepuníca yàasu yàasusiwa, icutéerica nacái yèepunícawa íbanáí cayábéeyéí, perlanáí cawènfiyéí. ⁴⁶Aiba èeri yàanàacaalí iríwa úái cawènisíwéechúa fbaca canánama fícha, yá iwéndaca macáita yái yàasu idènièrica, yá iwèniaca iríwa úa.”

Jesús yéewáidaca maya iwali

⁴⁷“Yái Dios icùacatáica yàasunáí wenàiwicawa, càita nacái iicácanáwade iyúwa abéeri maya. Namàacacaalíni úni yáaculé, yá namúadaca néese macái cubái íiwitáaná. ⁴⁸Idécanáami ipuniacawa cubái iyú, yá nawatàidacani chuitaliré. Yá nayamáaca náawinacawa naníwàacaténá nèewíise níái cubái cayábanaméeyéica mapiri iriculé. Quéwa níái cubái càmíiyéica nayáa, yá náucaca nía méetàuculé. ⁴⁹Càipináta ichàbacawa imáalàacaalíwa iyaca yá èeriquéí. Néenialípiná nàanàaná níái ángelnáica, yá naseríapináca níái cayábanaméeyéí wenàiwicaca nèewíise níái báawanaméeyéica. ⁵⁰Néese níái báawanaméeyéica, yá náucapináca nía yùuwichàacáisi quicháí iriculé, náicháanípináca néré, casànapiná nacái nayéí iwéréwáacawa nàuwichàacáináwa.”

Jesús yéewáidaca nàwali níái wàlisàaná wawàsi, éwisèimi nacái

⁵¹ Néese, yá Jesús isutácaté yéemíawa yéewáidacaléníiwa:

“¿Idécué pialía péemíaca macáita yái nuéwáidéericuéca pía ìwali?”

Yá náimacaté írí:

“Asái, idécata wáalía wéemíacani.”

⁵² Jesús íimacaté nalí:

“Macáita níái néewáidéeyéica ley ìwali, idéeyéica nacái néewáidaca ìwali yái Dios icùanápínaca yàasunái wenàiwicawa. Càica níade iyúwa abéeri asíali imusúadéerica icapèe iricuíséwa caweníyeyí wawàsica, abénaméeyéi wàlisàna, áibanái nacái bàaluisàna wawàsica.”¹

Jesús yàacawa Nazaret néré

(Mr. 6.1-6; Lc. 4.16-30)

⁵³ Néese idécanaámíté Jesús yéewáidaca nía wawàsinái ìwali, náaliéricawa ìwali, yá yàacatéwa náicha. ⁵⁴ Iná yàanàacaalíté iyacàle néréwa idàwinàa-catalécawa, yá néenicaté yéewáida judíonái yéewáidacaalu iricu. Yá naca-lùadacaté néemíaca yéewáidáaná. Náimacaté nalíwáacawa:

“¿Càina yéewáaná cáaliacáicani? ¿Cána yéewáaná idèniaca chàinisi imànicaténá yái càmfírca wenàiwica idé imànica? ⁵⁵ Yáta José ìirica yáara, yái imànífrica madécana wawàsi àicu yéemáná iyú. Uái yáatúaca uípídená María. Nía yéénánái níái: Jacobo, José, Simón, Judas nacái. ⁵⁶ Níata nacái yéénánái inanái níái iyaca wáapicha cháí. Néese, ¿Sísàaná yeedá íríwa yáaliacáisi, chàinisi nacái imànínápíná yái càmfírca wenàiwica idé imànica?”

⁵⁷ Yáté báawaca naináidanícawa Jesús ìwali. Quéwa Jesús íimacaté nalí:

“Abéeri profeta nèeri fimiétacaná icàlidacaalí Dios itàacái áibabàa. Quéwa níái yàasu cáli mìnánáica, nía nacái yéénánái iyéeyéica yáapicha icapèe iricu, níasí càmfíyeyita yàa fimiétacaná.”

⁵⁸ Iná càmicáináté neebáida ìwali, yáté càmita Jesús imàni néeni manùba níái càmfíyeyica wenàiwica idé imànica.

Nanúacaté Juan Bautista

(Mr. 6.14-29; Lc. 9.7-9)

14 ¹ Néenialí èerité, yái rey Herodes Antipas, ichùulia Galilea yàasu cáli iwicáu. Yá yéemíacaté wenàiwicanái icàlidaca Jesús íináwaná ìwali, ² yá íimacaté yàasunái wenàiwica íríwa:

“Yácata càmíná Juan Bautista yái càí idé icáuacawa yéetácáisi fícha. Iná yéewa idèniaca chàinisi imànicaténá yái càmfírca wenàiwica idé imànica.”

³ Yéewaté càí Herodes íimaca, idécáináté ichùulia náibàaca Juan, yá nacái náiyàacaténí presunái icapèe iriculé. Yá nérécaté nadacùani cadena iyú. Càicaté Herodes imànica Juan, Herodías ìwalíise, úái yéénàsàiri Felipe yàaca-wéetúacaté quéecha.

⁴ Càicaté Juan yàalàaca rey Herodes:

“Càmita yéewa piyaca uápicha úái péenásàiri yàacawéetúacawa.”

⁵Iwalfiseta, yá Herodes iwàwacaté inúaca Juan. Quéwa cáalucaté imànicani, wenàiwicanái iwalfise, wenàiwicanái iicácáinaté Juan profeta iyú.^m

⁶Iná áiba èeri rey Herodes, ichàbáidacaalíté yái yàasu èerité asáicani. Yá Herodías fidu ilabàacaté náacuálìcu macáita, yá casíimáicaté umànica Herodes iwàwa. ⁷Yá yàacaté ulí itàacáíwa náacuálìcu macáita, yàanápínaté ulí yái wawàsica usutéerica fícha. ⁸Quéwa quéecha, yá idécaté úatúa itàaníca uápicha iwali yái wawàsi usutéeripínaca Herodes fícha. Yá úumacaté irí: “Pia nulí abéechúa quírápiali irícu úái Juan Bautista fiwitamica.”

⁹Yá achúmacaté rey Herodes iwàwa. Quéwa iwalfise yái idéénacaté imàacaca itàacáíwa mànacàu irí, náacuálìcu nacái macáita níái ìyeyéícaté yáapicha néeni, yá ichùulliaté nàaca ulí yái usutéerica fícha. ¹⁰Yá ichùulliaté úwínái yàaca idalúaca Juan ícanápi presunái icapèe iriculé. ¹¹Yá nàanàidacaté Juan fiwitami abéechúa quírápiali iricu. Yá nàacaté úa mànacàu irí. Yá nacái utécaté úa úatúa iríwa.

¹²Néese, yáté Juan yéewáidacalénái yàanàaca yeedáca ichéecami. Yá nàacaté nabàliacani. Néese, yá nàacaté nacàlidacani Jesús irí.

Jesús yàacaté cinco mil asianái iyáa

(Mr. 6.30-44; Lc. 9.10-17; Jn. 6.1-14)

¹³Néese Jesús yéemiaca idécanáamité iináwaná nanúaca Juan, yá iricùacatéwa yéewáidacalénái yáapichawa ídaliculé, yá nàacatéwa máisawaliré wenàiwicanái fícha. Quéwa néemiacaalíté iináwaná Jesús yàacawa náicha méetàuculé, yá nàacatéwa yáami chuitalibàa yàcalénái néese. ¹⁴Iná Jesús imichàacaalítéwa ídalicuíse, yá iicátaté madécaná wenàiwica yàanàaca yàatalé. Yá achúmacaté iwàwa iicáca nía. Yá ichùniacaté nèewfise níái cáuláiquéeyéica.

¹⁵Néese táicacaalíté yàacawa nàwali, yá Jesús yéewáidacalénái yàacatéwa yàatalé, náimacaté irí:

“Máisawaliréca wenàiwicanái fícha, yái càì wàyaca, yá nacái catáca yàacawa wàwali. Iná iwàwacutá pichùulia nàacawa níái wenàiwica, nàacaténá nawèniaca nayáapínáwa yàcalénái iricubàa.”

¹⁶Yá Jesús fímacaté nalí:

“Càmita iwàwacutá nàa nacutáca nayáapínáwa. Píatacué, iwàwacutá yàa nayáapíná.”

¹⁷Yá náimacaté irí:

“Canácata walí càì imanùbaca yàacàsi cháì. Wadèniaca cinco panínaita, pucháibata nacái cubái imidecaná.”

¹⁸Yá Jesús fímacaté nalí:

“Pitécué nulí néese nía.”

¹⁹Yá Jesús ichùulliaté wenàiwicanái yáawinacawa masicái fínata. Yá yeedacaté ícáapi iriculéwa níái panica, cubáinái nacái, yá iicáidacaté chènuniré yàacaténá cayábéeri Dios irí. Néese, yá isupáidacaté níái panica, yá yàacaté nía yéewáidacalénái iríwa nawacùacaténá nacái nía wenàiwicanái iwali. ²⁰Yá nayáacaté macáita iwéréta cadéca nía. Néese, yá Jesús

yéewáidacalénái ìwacáidacaté doce imanùbaca mapìri yàacàsi yéenáimi imàaquericawa. ²¹ Níái wenàiwica càiyéicaté iyáaca yái yàacàsica, nama-nùbacadé cáminá cinco mil asianái. Quéwa càmitaté naputàa inanái, sùmanái nacái.

Jesús ìipìnaca úni inàniacubàa

(Mr. 6.45-52; Jn. 6.16-21)

²² Néese, yáté Jesús ichùulìacaté yéewáidacalénái iricùacawa ídaliculé, nachàbacaténáwa ipíchalé abéemàalé calìsa, idècunitàacá icàlidaca iiná-wawa wenàiwica irí. ²³ Iná idécanáamité itàidaca níái wenàiwicanái yèepuè-yéicawa, yá íríacatéwa dúli fínatalé itàanfícaténá Dios yáapicha. Yá catácaté ìwali néréta írínámitawa. ²⁴ Yá nacái idécaté déeculéca níái yéewáidacalénáica cáli fícha. Yá cáuli ipùacaté náipunita cachàini. Iná màladàca iwènúadàida cachàini náidani.

²⁵ Néese amalácaalí yàacawa, yáté Jesús ìipìnaca yàacawa úni inàniacubàa yéewáidacalénái yàataléwa. ²⁶ Iná naicácaalíté yàacawa nàatalé úni inàniacubàa, yáté nacalùadacawa, néemíánícaawa, náimacaté:

“¡Iwàwanásimiquéera!”

²⁷ Quéwa Jesús fímacaté nalí:

“¡Núacatéera! ¡Picácué cáalu pía, matuíbanáitacué pía!”

²⁸ Yá Pedro fímacaté irí:

“¡Nuíwacali! Báisícaalí píacani, pimàaca nacái nùipìnaca pìatalé úni inàniacubàa.”

²⁹ Yá Jesús fímacaté irí:

“¡Aquialé síisàara!”

Yáta Pedro iricùacawa ídalicuíse, yá ìipìnaca yàacawa úni inàniacubàa Jesús yàatalé. ³⁰ Quéwa cáuli ipùacaalíté cachàini Pedro ìwali, yáté cáalu-cani, yá idàbacaté isawíacawa, yá imáidacaté:

“¡Nuíwacali, piyúudàa núa!”

³¹ Yáta Jesús íibacaté Pedro icáapi ìwali, yá fímacaté irí:

“Pedro, pía càmfírta manuí iwàwa nuwéré báisíta. ¿Cáná píináidawa nuícha méetàuculé?”

³² Nalicùaca nacáitawa ídaliculé, yáta cáuli ichàbacawa. ³³ Níái iyéeyéica ídalicu, yáté nàaca fimiétacaná macáita, náimacaté:

“¡Báisíta Dios Íirica pía!”

Jesús ichùniaca cáuláiquéeyéi Genesaret iyacàlená néré

(Mr. 6.53-56)

³⁴ Néese idécanáamité nachàbacawa abéemàalé calìsa, yá nàanàacaté Genesaret yàasu cáli néré. ³⁵ Iná níái Genesaret yàasu cáli mìnánáica, náalíacaalíté naicáca Jesús, yá nacàlidacaté áibanái irí ìwali yái yàanàacaté, nalí níái iyéeyéicaté natéesebàa. Yá nàanàidacaté yàatalé macáita níái cáuláiquéeyéica. ³⁶ Yá nasutácaté Jesús fícha wawàsi, imàacacaténá nadùnùaca ibàle ipùata ìwali. Macáita níái idùnuyéicaté Jesús ibàle ìwali, cayàbacaté nía macáita uláicái fícha.

Níái tàacáisi yéewéeyéica báawaca imànica wáiwitáise

(Mr. 7.1-23)

15 ¹Néese abénaméeyéi yéewáidéeyéi ley, fariseonái yáapicha, yàa-nèeyéité Jerusalén iyacàlená néese, yáté namawiénicawa Jesús irí, náimacaté irí:

²“¿Cáná càmita náiba nacáapiwa níái péewáidacalénáica ipíchawáiseca nayáaca, iyúwaté wàawirináimi iyáaná bàaluité?”

³Jesús íimacaté nálí:

“¿Cáná càmita pimànicué nacái càide iyúwa Dios itàacái íimáaná, yácué pimànicáita càide iyúwa piawirináimi íiwitáise yéewáidáaná?”

⁴Càica Dios itàacái íimaca:

‘Pia pianiri íimiétacanáwa, píatúa nacái.’” Càita nacái íimaca àniawa: ‘Yái isúadéerica isèenáíwa, iwàwacáiná báawéeri ichàbacawa nálí, yá iwàwacutá-piná yéetácawa.’^o ⁵Quéwa, píacué yéewáidéeyéica áiba wawàsita Dios itàacái íicha. Yácué píimaca, cawinácaalí íima isèenái iríwa: ‘Yái wawàsi nuyúu-dèeripinácuéca pía iyúta, càmita yéewapiná nùacuéca pírí quirínamani, idé-cáiná núaca itàacáiná Dios irípiná.’ ⁶Iná càiri yéewáidáanási iyú, yá càmita yéewa wàaca wasèenái íimiétacanáwa quirínama. Yácué pibàliaca yái Dios itàacáica, piawirináimi íiwitáise iyúwa. ⁷Píacué cachiwéeyéi! Báisítaté profeta Isafas itànàacaté píwalicué, íimacaalíté:

⁸‘Níái israelnáí, nanùma iyúwata nàa númíétacaná, quéwa náináidacawa núcha méetàuculéta.

⁹Nacáata iwèni nulí yái nàanàaca númíétacaná, néewáidacáiná asianái íiwitáiseta.’ ” ^p

¹⁰Néese, yá Jesús imáidacaté níái manùbéeyéi wenàiwicaca, yá íimacaté nálí:

“Péemíacué nutàacái píalíacaténácué nacái péemíaca íimáaná: ¹¹Yái yàacàsi wayéerica wanùmàlicubàawa, càmita casacàa imànica wáiwitáise Dios ipíchale. Níata báawéeyéi imànica wáiwitáise Dios ipíchale, níái tàacáisi báawéeyéi imusuéyécawa wanùmàlicubàa.”

¹²Néese, yá yéewáidacalénái yàacawa yàatalé, náimacaté irí:

“Wáiwacali, càmitasica píalíawa. Báawaca fariseonái yéemíaca yái tàacáisi picàlidéerica walí ìwali.”

¹³Yá Jesús íimacaté nálí:

“Càide iyúwa bàncalé íiwacalíná icacáaná napìchu yáapichawa, níái àicu càmíyéica ibàna. Néese, yá yúucaca nía. Càipínata nacái Núaniri Dios yúucaca níái càmíyéica yéewáida báisfiri iyú nutàacái.^q ¹⁴Iná picácué achúma piwàwa nàwali. Càica níade iyúwa matufyéi wenàiwica, itéeyéica nacái ábanái matufyéi icáapi ìwali, íná náuwacaalíwa, yá pucháibanamata nacaláapínacawa utàwi iriculé.”

¹⁵Yá Pedro íimacaté Jesús irí:

“Picàlida walí íimáaná yái tàacáisi picàlidéerica fariseonái irí ìwali.”

¹⁶ Yá Jesús fimacaté nalí:

“Càita nacái càmìtacué pialía péemiaca fimáaná. ¹⁷Yái yàcàsi wayéerica wanùmalicubàawa, macáita yàacawa wadèericulé, néese, yá wáucaca wáicha-wani. ¹⁸Quéwa yái tàacáisi wenàiwica imusúadéerica inùma iricubàawa, nawàwa iricúiséerita imusúacawa. Yási yéewéeri báawaca imànica áibanái fiwitáise. ¹⁹Níái fiwitáisesi báawéeyéica, macáita namusúacawa wenàiwica iwàwalicuéseta: Nanúanáca wenàiwica, namànfináca báawéeri nainá iyúwa áiba asíali yáapicha, inanái nacái càmífiyéica nàacawéeyéi, namànfináca báawéeri nainá iyúwa, níái canéeyéicáwaca yàacawéeyéi. Iyéedesi, chìwái, natàanfináca báawanaméeri tàacáisi iyú. ²⁰Nàwalíise níái càiyéi wawàsica, báawa Dios iicáca wáiwitáise. Càmita ìwalíise yátái càmínaca wáiba wacáapiwa ipíchaca wayáaca wayáacaléwa.”

Abéechúa inanái cananeasàatúa yeebáidéechúa Jesús

(Mr. 7.24-30)

²¹Néese, yá Jesús yàacatéwa yéewáidacalénái yáapichawa Sirofenicia yàasu cáli néré, mawiénita Tiro iyacàlená irí, Sidón iyacàlená irí nacái. ²²Yá abéechúa inanái cananeasàatúa yàanàacaté isicúata Jesús yàatalé, yá úumacaté umáidaca irí cachàini:

“¡Núiwacali, pía rey David itaquérinami, piicá nutúulécana manuúsiwata! Abéeri espíritu báawéerica yái yùuwichàida báawanama úái núiduca.”

²³Quéwa masánata uícha Jesús. Yá yéewáidacalénái fimacaté irí:

“Pichùulla uèpùacawa wáicha úara inanáica, máiní umáidáidaca wáami.”

²⁴Yá Jesús fimacaté:

“Dios idéca ibànùaca núa nuyúudàacaténá níatái Israel itaquénáinámica, níái iméerèeyéicatéwa Dios fícha, iyéeyéica càide iyúwa ovejanái iméerèeyéiwa fiwacali fíchawa.”

²⁵Néese, yá quéwanáta inanái yàaca ibàlùacawa Jesús fipunita. Yá ubàlùacawa irí ùlulù ipùata iyúwa, yá úumacaté irí:

“¡Núiwacali, piicá nupùalé!”

²⁶Jesús fimacaté ulí:

“Càmìta cayába núaca áulinái iyáa yái yàcàsi nuèripináca nuénibenái iyáawa.”^r

²⁷Yá úumacaté irí:

“Báisíta, Núiwacali. Quéwa, éwita áulináica nía, nayáata nacái yái yàcàsi imuluf icaléericawa mesa yàapiré náiwacanánái fícha.”^s

²⁸Néese, yá Jesús fimacaté ulí:

“¡Pía, inanáica, báisíta máiní manuúca piwàwa nuwéré! Iná yéewa iwàwacutá imànicawa pírí càide iyúwata pisutáaná nuícha.”

Yá néenialícata espíritu báawéeri imusúacatéwa uídu uícha, yá cayábacaté úái uíduca.

r 15.26 limáaná: Iwàwacutá nuyúudàaca quéecha níái israelnái nùasunái wenàiwicaca. Bàaluité, níái càmífiyéica judónái, israelnái yàacaté náipidená áulinái, casaquèeyéi nacái. Níái yéenibe Jesús fiméeyéica iwali, níacata israelnái. **s 15.27** limáaná: Càide iyúwa áulinái iyáaná yàcàsi imuluf, càita nacái nuwàwa Dios imànica nulí cayábéeri, éwita càmífiyáca israelita núa.

Jesús ichùniacaté madécaná cáuláiquéeyéi

²⁹Néese, yá Jesús yàacatéwa náicha yéewáidacalénái yáapichawa, yá yàanàacaté Galilea icalisani idùlepiré. Néese, yá íiríacatéwa dúli íinatalé, yá iyamáacaté yáawinacawa néré. ³⁰Yá madécaná wenàiwica yàanàacaté Jesús yàatalé, yàanàidéeyéité yáapichawa éeruífeyica icàwa yéema, matuí-yéi, matàacáiyéi, manèeyéi nacái, áibanái madécaná cáuláiquéeyéi nacái. Yá naliadacaté nía Jesús yáacúaliculé, yá ichùniacaté nía. ³¹Yáté wenàiwica-nái icaluadaca iicáca matàacáiyéimi itàaníca, éeruífeyéimi icáapi ichùniacawa, éeruífeyéimi icàwa nàipìnaníca, níai càmfíyeyéica asái iicáida, naicáidaca. Yá náimacaté:

“Wàa cayábéeri Dios írí, icùacáiná wía, wía ìyeyéyica Israel yàasu cáli finata.”

Jesús yàacaté cuatro mil asianái iyáa

(Mr. 8.1-10)

³²Néese, yá Jesús imáidacaté yéewáidacalénáiwa. Yá íimacaté nalí:

“Achúmaca nuwàwa nuicáca níai wenàiwicaca, idécáiná nàyaca wáapicha máisiba èeri canáca náalía nayáaca quirínama. Càmita nuwàwa nèepùacawa mayáacata, nawàwa ichàbacáichawa namáapicawa àyapulicubàa.”

³³Yá yéewáidacalénái íimacaté írí:

“Sísàanápíná weedá nalí càì imanùbaca yàacàsi níai wenàiwicaca. Chái càicátáica, canáca wenàiwica.”

³⁴Yá Jesús íimacaté yéewáidacalénái íríwa:

“¿Càisimalénácué pan pidènià?”

Yá náimacaté írí:

“Siete paninái, abénaméeyéi cubái imìdecaná nacái.”

³⁵Yá Jesús ichùulíacaté wenàiwicanái iyamáaca yáawinacawa cáli ìwali.

³⁶Yá yeedácaté níai panináica, cubáiná yáapicha. Yá yàacaté Dios írí cayábéeri nàwali. Néese, yá isupáidacaté nía, yá yàacaté yéewáidacalénái íríwa nía nawacùacaténá nacái nía wenàiwicanái ìwali. ³⁷Yá càicaté nayáaca macáita iwéréta cadéca nía. Néese idécanáamité nayáaca, yáté nàwacáidaca yéenáimi, yá napuníadacaté siete mapíirinái. ³⁸Níai wenàiwica càiyéicaté iyáaca néenialí, báinúaca milté namanùbaca níawami asianáita. Càmitaté napatàa náapicha inanái, sùmanái nacái. ³⁹Néese idécanáamité Jesús ichùulíaca wenàiwicanái yèepùacawa, yá iricùacatéwa ídaliculé yéewáidacalénái yáapichawa, yá yàacatéwa Galilea icalisani abémàalé, Magdala yàasu cáli néré.

Nasutácaté Jesús fícha yái càmfírica wenàiwica idé imànica

(Mr. 8.11-13; Lc. 12.54-56)

16 ¹Néeseté abénaméeyéi fariseonái, saduceonái nacái, nàacatéwa Jesús yàatalé náalimáidacaténá naicáwani. Yá nasutácaté fícha yái càmfírica wenàiwica idé imànica, náalfacaténá Dios ibànuericani.

²Jesús íimacaté nalí:

“Táicacaalí yàacawa, yácué píimaca: ‘Cayábapíná èeri icawàacawa táwicha, quíiracáiná èeri inànì iwàlùacawa táicalémi.’ ³Mapisáita, yácué píimaca:

‘Siùcái cáuli cachàiníripiná yàawa néese unía yèewisá, itapùacáináwa quírawaca yái èeri inànica. ¡Píacué iyúunáidéeyéi cáaliacáica! Píaliacáinácué piicáca càinácaalí fimáanáca yái èeri yéenáiwanáca. Quéwa càmitacué píalí piicáca yái yéenáiwanási Dios néeseérica, yái càirica numànica siùcade. ⁴Píacué wenàiwica báawéeyéi íiwitáise, iwénúadéeyéica íiwitáisewa Dios íicha, picùacué piicáwa yái càmirica wenàiwica idé imànica. Quéwa càmita numànipinácué piríni. Yátacué núsáidapiná pirí, yái ichàbéericatéwa Jonás irí.’”

Néese idécanáamité càì fimaca nalí, yá yàacatéwa náicha.^t

Yái fariseonái yéewáidáaná, saduceonái nacái, càicáaníde iyúwa levadura
(Mr. 8.14-21)

⁵Néese, yá Jesús ichàbacatéwa abémàalé calisa Galilea yéewáidacalénái yáapichawa. Quéwa naimáichacaté natéca nalíwa pan.

⁶Néese Jesús fimacaté nalí:

“Piicácué píchawa yái fariseonái yàasu levadura báawéerica, saduceonái yàasuca nacái.”

⁷Yá yéewáidacalénái idàbacaté itàaníca iríwáacawa, náimacaté:

“Cáminá càì fimaca walí, waimáichacáiná watéca walíwa pan.”

⁸Quéwa Jesús yáaliacaté íwali yái càinácaté náimaca nalíwáacawa, yá fimacaté nalí:

“Píacué aslanái càmiyéita manuí iwàwa nuwéré. Canácué pitàaní íwali yái pan piimáichéericuéca pitéca piyáawa. Càmita nutàaní pan íwali. ⁹Iwàwa-cutácué píaliaca péemíaca cayába yái tàacáisi núcàlidéericuéca pirí. ¿Piimáichacué yái wàanácaté cinco mil aslanái iyáa, cinco paninái iyúta? Néese, yáté píwacáidacuéca madécaná mapíri yéenáami. ¹⁰Yá áiba yái wàanácaté nayáa níái áibanái cuatro mil wenàiwicaca, siete paninái iyúta. Néese, yáté píwacáidacuéca madécaná mapíri, yéenáimi. ¹¹Iná càmitacué nutàaní pirí pan íwali. Nuwàwacué picùaca píawawa íicha yái fariseonái yéewáidáanáca, saduceonái yéewáidáanáca nacái, ipíchanácué báawaca imànica píiwitáise càide iyúwa levadura imùlucáidáaná pan.”^u

¹²Néese, yáté àtata Jesús yéewáidacalénái yáaliacaté càmita yàalàaca nía pan yàasu levadura íicha. Yàalàacaté nía nacàcaténá níaawawa fariseonái yéewáidáaná íicha, saduceonái yéewáidáaná íicha nacái, néewáidacáiná wenàiwica iyú yái càmirica báisi yéewáidáanáca.

Yái Jesús, yácata Cristo

(Mr. 8.27-30; Lc. 9.18-21)

¹³Néese idécaalíté nàanàaca mawiénita Cesarea Filipino íyacàlená irí, yá Jesús isutácaté yéemíawa yéewáidacalénáiwa, fimacaté nalí:

“¿Càiná náimaca nùwali níái wenàiwicaca, núa asiali Dios néeseérica?”

¹⁴Yá náimacaté irí:

t 16.4 Jonás. Níái málisiba èeri Jonás iyéeyéicaté irícu, cubái manuírí idéericulé, níacata málisiba èeri Jesús iriyéitétewa irícu càliculí iriculé. u 16.11 Levadura: limáaná, iicácanáwa fariseonái, saduceonái yéewáidaca càide iyúwa levadura imùlucáidacaalí pan. Iná yéewapiná báawaca imànica náiwitáise.

“Abénaméeyéi ímaca, píacatása Juan Bautista cài icáucàacawa. Aibanái íma, píacatása profeta Elías cài icáucàacawa. Aibanái nacái íma, píacatása Jeremías, càmicaalí áiba profetata cài icáucàacawa àniawa.”

¹⁵ Yá Jesús ímacaté nálí àniawa:

“Néenicué pía, ¿Càinacué píimaca nùwali? ¿Cawiná núaqué?”

¹⁶ Yá Simón Pedro ímacaté írí:

“Píacata Cristo, Dios íirica, yái íyéerica càiripináta.”

¹⁷ Yá Jesús ímacaté Pedro írí:

“Pía Simón, Jonás ìiri, idéca Dios imànica pírí cayábéeri, càmicáiná wenàiwica icàlida pírí yái píalíánápínacawa nùwali. Yáta Núaniri Dios íyéeri chènuniré yái cài icàlidaca píríni. ¹⁸ Yá nacái núumaca pírí, siùcade píipidená Pedro, péewáidáaná iyú madécana wenàiwica yeebáidapíná nùwali, càipíná nudàbacawa cháí èeri írìcu, yá nàwacápinácawa nuipidená ìwali alénácaalíta nàya.” Níái yeebáidéeyéica nùwali, càmita Camèniadacáiri yaalípiná imawèniadaca nía, éwita idéca néetácawa. ¹⁹ Numàacapíná nacái pírí chàinisi picàlidacaténá wenàiwica írí nutàacái, yéewáanápíná nawàlùacawa aléde Dios icuacataléca yàasunái wenàiwicawa. Macáita yái wawàsi càmfírìca pímaaca namànica cháí cáli íinata, càmita nacái Núaniri chènuníiséeri imàacapíná namànicani. Macáita yái píbatèerica namànica cháí cáli íinata, yá nacái Núaniri chènuníiséeri imàacapínáca namànicani.”^w

²⁰ Néese, yá Jesús ímacaté yéewáidacalénái íríwa:

“Picácué picàlida nuináwaná áibanái írí, núacata yái Cristo.”

Ipíchawáiseca Jesús yéetácawa, yá idécaté icàlidaca nálí ìwali

(Mr. 8.31–9.1; Lc. 9.22–27)

²¹ Néese idénáami, yáté idàbaca Jesús icàlidaca yéewáidacalénái íríwa ìwali yái iwàwacutáanápínáca yàacawa Jerusalén íyacàlená néré. Yùuwichàanápínacawa manuísíwata nacáapi írìcu níái israelnáí icuèrinánái béeyéica, sacerdotenái íiwacanánái nacái, nacáapi írìcu nacái níái yéewáidéeyéicaté ley, yá nacái nanúapínácani. Quéwa máisiba èeri írìcu, yá Dios icáucàida-pinácani àniawa.

²² Néese, yá Pedro itéca náicha Jesús méetàuculé, yá idàbaca yàalàacani, ímacaté írí:

“¡Nuíwacali, canácata yéewáaná ichàbacawa pírí yái càiri wawàsica! ¡Càmìta Dios iwàwa piùwichàacawa cài!”^x

²³ Yá Jesús iwènúacawa Pedro yàatalé, yá ímacaté írí:

“¡Piawa núícha, Camèniadacáiri! Piwàwaca numànica càide iyúwa Camèniadacáiri iwàwáaná. Càmita píínáidawa machacànita Dios ííwítáise ìwali. Píínáidacáwa càide iyúwa asíanái ííwítáise ìwalita.”

²⁴ Néese, yá Jesús ímacaté yéewáidacalénái íríwa:

“Cawinácaalí iwàwa nuéwáidacaléca, yá càmita iwàwacutá imànica quirí-nama càide iyúwa iwàwáaná. Iwàwacutá màulenácani yéetáanápínáwa

v 16.18 Iglesia ímáaná: Níái yeebáidéeyéica Dios íirica yái Cristoca. Càmita itàaní capíi ìwali.

w 16.19 Ímáaná: Dios imàacaca chàinisi càide iyúwa wachùullacaalí abéeri wenàiwica icuaca wacapèe. Yá wamàacaca írí ichàini capíi ìwali, yéewacaténá ibàllaca capíi inùma, yàacua nacáini. x 16.22 Yéewa Pedro yàalàaca Jesús, judíonái iyúnáidacáiná càmita Mesías iwàwacutápiná yùuwichàacawa càide iyúwa ichàbáanápínáwa Jesús írí.

nùwalíná, yá yàacawa núapicha.^{y 25} Cawinácaalí cáinínéeyéi iicáca icáu-cawa nuícha, yá náucapínáca nacáuacawa. Quéwa níái yúuquéeyéica icáuacawa núwalíná, nadèniapínáca nacáuacawa càmfíri imáalàawa.^{z 26} Ewita abéeri wenàiwica idèniaca iríwa macáita wawàsi cawènírica cháí èeri irícu, quéwa yéetácaalíwa, yá yàacawa yúuwichàacáisi quicháí irículé. Canácata áiba cawèníri wawàsica yéewéeri wàaca Dios irí wawènipínáwa, yéewacaténá yàaca walí wacáuca càmfíri imáalàawa. ²⁷Núa asiali Dios néeséerica, nùanàapínáca Núaniri Dios ichàini icamaláaná yèewiwa, yàasu ángelnái yáapichawa nacái. Néese, yá nùapínáca nawèni náalimáwanama níái wenàiwicaca, ìwalíse yái wawàsi namàniiricaté cháí èeri irícu.

²⁸Báisitacué núumaca pirí: Abénaméeyéi péenacué iyéeyéica wáapicha cháí, càmitàacá néetápináwa ipíchawáiseca naicápináca yàanàaca yái asiali Dios néeséerica, yàanàacaténá icúaca yàasunái wenàiwicawa macáita.”

Jesús icànaca mèlumèluwaca

(Mr. 9.2-13; Lc. 9.28-36)

17 ¹Néese seis èeri idénáami, yá Jesús itécaté yáapichawa Pedro, Jacobo, Juan nacái. Yá nàacatéwa méetàuculé dúli chènunfiri ínatal é. ²Yá nérécaté náacuálicuta, naicáté Jesús iicacánáwa iwènúacawa áibawacata. Yáté inànli icànaca mèlumèluwaca càide iyúwa èeri icànáaná, yá nacái cabalèeca níái ibàleca càide iyúwa camalási. ³Yá isicúata naicácaté Moisés yàasáidacawa, Elías nacái, itàaníyéité Jesús yáapicha.

⁴Yá Pedro ímacaté Jesús irí:

“Wáiwacali, ¡Cayábasíwata wàyacuéca píapicha cháí! Iná piwàwacaalícué, yá iwàwacutá wamànica píricué máisiba capiimanái, abéechúa pirí, áiba Moisés irí, áiba nacái Elías irí.”

⁵Iná idècunitàacá Pedro itàaníca ìyaca nalí, yáta abéechúa acalèe icanèechúa ibàliaca nía. Yá néemiàcaté abéeri itàaníca nalí acalèe yèewíise, càiri ímacaté:

“Yácata Nuiri yái cáininéerica nuicáca, isíimáidéerica nacái nuwàwa. ¡Péemiàcué itàacái!”

⁶Iná néemiaca nacáita isàna itàaníca, yáté cáaluca nía báawanama. Ináté yéewa náuwàaca nanànli iyúwa cáli iwéré. ⁷Yá Jesús yàacatéwa nàatalé, yá íibàacaté nàwali, ímacaté nalí:

“Pimichàacuéwa, picácué cáalu pía.”

⁸Iná namichàidacaalíté náiwitawa, yá canácaté naicáca quirínama Moisés, Elías nacái. Abéeritaté Jesús naicá ibàlùacawa irínámitawa.

⁹Néese idècunitàacá nalicúaca nàacawa dúli ínatáise, yá Jesús yàalàacaté nía, ímacaté nalí:

“Picácué picàlida áibanái irí ìwali yái piiquéericuéca, iwéréta idéca nucáuacawa yéetácaísi íicha, núa asiali Dios néeséerica.”

¹⁰Néese, yá yéewáidacalénái isutácaté yéemiawani, náimacaté irí:

“¿Cáná yéewa càí náimaca níái yéewáidéeyéica ley, Elíaspinása yái idàba yàanàaca quéecha?”^a

¹¹Yá Jesús ímacaté nalí:

“Báisíta Elías yàanàpináca quéecha, iyúudàacaténá wenàiwicanái iwènúa-daca íiwitáisewa Dios irípiná. ¹² Quéwa núumacué pirí: Idécáté Elías yàanàaca, quéwa càmitaté náalíá yácani, yá namànicáitaté irí càide iyúwaté nawàwàaná. Iná càipináta nacái nàuwichàidaca núa àniawa, núa asìali Dios néeseérica.”^b

¹³ Néese, yá Jesús yéewáidacalénái yáalíacaté yéemiaca yái itàanínacaté iyaca nálí Juan Bautistami ìwalita.

Jesús imusúadaca espíritu báawéeri, abéeri ùuculiiri fícha

(Mr. 9.14-29; Lc. 9.37-43)

¹⁴ Néese nàanàacaalíté aléde manùbéeyéi wenàiwicanái iyacataléca, yá abéeri asìali yàacatéwa Jesús yàatalé. Yáta ibàlùacatéwa irí yùului ipùata iyúwa yàacaténá íimiétacaná, yá íimacaté irí:

¹⁵ “¡Nuíwacali, piicá nùiri itúulécana! Máiníca tèwacáimi yúuwichàidacani báawanama. Madécana yàawiríá yúuwàcawa quichái iriculé, uníaculé nacái. ¹⁶ Iná yéewa nùanàidacani péewáidacalénái yàatalé. Quéwa càmita náalimá nachùnìacani.”

¹⁷ Yá Jesús íimacaté nálí:

“¡Píacué wenàiwica càmfíyéi yeebáida Dios, báawéeyéi nacái íiwitáise! ¿Càiná idècuni iwàwacutá nùyaca píapichacué mamáalàacata? ¿Càiná idècuni iwàwacutá nùideniacuéca píficha yái càiri wawàsica? Pitécué nulí néese yái ùuculiirica.”

¹⁸ Yáta Jesús ichùullacaté espíritu báawéeri imusúacawa, yá imusúacatéwa ùuculiiri fícha, yá nacái cayábacaténí.

¹⁹ Néese idénáami, yá Jesús yéewáidacalénái isutácaté yéemiawani méetàuculéta, náimacaté irí:

“¿Cána càmita yéewa wáalimá wamusúadaca yái espíritu báawéerica?”

²⁰ Jesús íimacaté nálí:

“Càmícinátacué manuí piwàwa cayába Dios iwéré. Báisítacué núumaca pirí: Manuícáalícué piwàwa Dios iwéré achúmáanata, éwita càica imanuícatáde iyúwa mostaza íimi achúméechúa, yá yéewacué píimaca dúlí iríta: ‘Pisirúawa síisài aléde méetàuculé, yá dúlí isirúacáwata.’ Yá canácata càulenéeripinacué pirí quirínamata. ²¹ Quéwa, yá espíritu báawéeri íiwitáaná-quéi, càmfírita imusúawa càmicaalí watàaní Dios yáapicha quéecha, càmicaalí nacái wàida wayáacalé fíchawa.”^c

Jesús icàlidaca àniawa ìwali yái yéetáanápínacawa

(Mr. 9.30-32; Lc. 9.43-45)

²² Néese Jesús yèpùacaalítéwa yéewáidacalénái yáapichawa Galilea yàasu cáli néré, yá Jesús íimacaté nálí:

“Núa asìali Dios néeseérica, abéeri yèpùadapiná núa nálí, níái aslanái idènièyéica ichàiniwa cháí iricu èeriquéi. ²³ Yá nanúapínaca núa. Quéwa máisiba èeri idénáami, yá Dios núcáucaidapínaca núa àniawa.”

Iná idécanaamité cài íimaca nálí, yá achúmasíwacaté yéewáidacalénái iwàwa.

b 17.12 Jesús itàanacaté iyaca nálí Juan Bautista ìwali. Càmitaté nacúa nàyaca Juan Bautista, nayúunàidapínacáiná Elías yàanàaca Cristo ipíchalé. **c 17.21** Uái versículo 21, itànèechúawa griegonái itàacái iyú Marcos 9.29 iricu. Néese natànàaca úa cháí Mateo iricu àniawa.

Jesús ichùuliacaté Pedro ipáyaidaca yái Dios icapèe irípinéerica

²⁴ Néeese nàanàacaalíté Capernaúm ìyacàlená néré, yáté namawiénidacawa Pedro irí níái ìwacáidéeyéica palata camuí imanùbaca Dios icapèe irípiná. Yá nasutácaté néemìawani:

“Yái yéewáidéericuéca pía. ¿Càmita ipáyaidapíná níái pucháiba palata ituíná iwàwacutéeyéica wàaca camuí imanùbaca Dios icapèe irípiná?”

²⁵ Yá Pedro íimacaté nalí:

“Báisíta ipáyaidacani.”

Yá Pedro iwàlùacatéwa capíi irìculé ipíchawáiseca Pedro itàaníca, yá Jesús íimacaté irí:

“¿Càiná pífimaca Pedro? Níái reynái ichùulièyéica yàasu cáli íinatawa, ¿cawiná íicha nàwacáida palata? ¿Néenibenái íichasica, áibanái íichata-sica?”

²⁶ Yá Pedro íimacaté:

“Aibanái íichata needáni.”

Yá Jesús íimacaté irí àniawa:

“Iná níái rey yéenibeca, càmita iwàwacutá napáyaidacani. Càita nacái càmita iwàwacutá nupáyaidaca yái nachùnianápináca Núaniri Dios icapèe, líricáiná núa. ²⁷ Quéwa ipíchaná náináidacawa wàwali báawanama, iwàwacutá piacawa calisalé, píuca pipùirewa yáaculé. Idàbéerita pibaláca cubáica, piacúa inùma, pianàapíná inùmalicu abéechúa palata ituíná cawèníchúa uyúpináta píalimá pipáyaidaca yái numawènièrica nalí, yá nacái pimawènièrica. Peedá úa pítéca nalí úa.”

¿Cháná yái máiníirica cawènica aléde Dios icùacataléca yàasunái wenàiwicawa?

(Mr. 9.33-37; Lc. 9.46-48)

18 ¹ Yá néenialí èerita, yáté Jesús yéewáidacalénái yàacawa yàatalé, yá nasutácaté néemìawani:

“¿Chánásica wéenáquéi, máiníiripínáca cachàinica náicha canánama, icuèripínáca píapicha aléde Dios icùacatáica yàasunái wenàiwicawa?”^d

² Yá Jesús imáidacaté yàataléwa abéeri sùmài, yá ibàlùadacaté nalíni bamuchúami. ³ Yá íimacaté nalí:

“Báisíta núumacué pirí: Càmicaalícué càì píiwitáisede iyúwa sùmài fiwítáise ìyáaná, càmicaalícué nacái pimàni càide iyúwa sùmài imàníiná, yácué càmita piwàlùapínáwa aléde Dios icùacatáica yàasunái wenàiwicawa. ⁴ Iná cawínácaalí iwènúada íiwitáise, íináidacaténáwa càide iyúwa sùmài íináidánáwa, càmfíríca cáimacái íicácawa yáawawa áibanái íicha, yácata cachàiníiripíná náicha canánama, aléde Dios icùacatáica yàasunái wenàiwicawa.

⁵ Yái yeedéerica yàataléwa núspidená ìwali abéeri sùmài càide iyúwa yái, yá núacata yái càì idé yeedáca yàataléwa.”

Waicácué wáichawa, wamànicáicha wabáyawanáwa

(Mr. 9.42-48; Lc. 17.1-2)

⁶ Jesús íimacaté nalí nacái:

“Cawinácaalí imèniada níái púubanaméeyéi yeebáidéeyéica nùwali namànicaténá nabáyawanáwa icùaléta, Dios yùuwichàidapínáí cáíwinama. Yá cayába nadacùaca icanápi ìwali abéeri íba ímíeri, yá náucacani lamá yáaculé depuíwalé. ⁷¡Dios yùuwichàidapínáí cáíwinama níái èeri mìnánáica madécaná wawàsi iyúcináí namèniada wenàiwica, yá namànica nabáyawanáwa nacùaléta! Quéwa macáí èerita ichàbacawa yáí càiri wawàsica. ¡Yáí imèniadéerica áibanáí namànicaténá nabáyawanáwa icùaléta, máíníiripínáí yùuwichàacawa quiríta!

⁸Iná pimànicaalí pibáyawanáwa picáapi iyúwa, piabàli iyú nacáí, pida-lúaca píchawa nía. Cayábaca piacawa Dios néré abéemàa picáapi yáapichatawa, abéemàa piabàli yáapichawa nacáí, ipíchaná piacawa pucháibanama picáapi yáapichawa, pucháibanama piabàli yáapichawa nacáí quicháí iriculé, yáí ipucuéricawa càiripínáta. ⁹Pimànicaalí pibáyawanáwa pituí iyúwa, yá iwàwacutá pimusúadaca úa, píucacaténá píchawa úa. Cayába pidèniaca picáuca càmíri imáalàawa, abéemàa pituí yáapichatawa, Dios yúucacáicha pía quicháí iriculé, pucháibanama pituí yáapichawa.^f

¹⁰Cayábacué pícha. Piyúunáidacáichacué canéeyéica iwèni níái wàlisànéeyéica yeebáidaca nutàacáí.

Númacué pírí: Níái ángelnáí iiquéeyéica Núaniri Dios chènuniré, maya-máacata nacùaca nía. ¹¹Iná núa, asíali Dios néeséerica, nùanàaca nuchú-liadacaténá níái wenàiwica yúuquéeyéicawa Dios ícha.”^g

Jesús yéewáidaca oveja yúuquéechúawa ìwali

¹²Jesús ímacaté:

“¿Càinacué píniáidacawa? Abéeri asíali idèniacaalí ipìranáíwa cien ovejanái. Néese abéechúa néenacaalí yúucacawa ícha. Yá imàacaca níái noventa y nueve ovejanáica dúli íinata. ^hYá yàaca icutáidaca úái yúuquéechúacawa ícha. ¹³Iná yàanàacaalí úa, báisítacué núumaca pírí: yá máíní casímáica iwàwa ùwalíise úái yúuquéechúacawa ícha, náicha níái noventa y nueve càmíiyéica iméeràawa ícha. ¹⁴Càita nacáí yáí Píaniri Dios chènuníiséerica, càmita iwàwa abéeri néená yúucacawa ícha níái púubéeyéica.”

Iwàwacutéeri wamànica wéenàsàiri imànicaalí báawéeri

¹⁵Jesús ímacaté nálí:

“Abéeri yeebáidéeri nùwali, imànicaalí pírí báawéeri, iwàwacutá piacawa yàatalé pitàanicaténá yáapicha pírnámitawa. Picàlida írì ìwali yáí báawéeri imàníirica pírí. Iná yéemiacaalí pírí càide iyúwa píimáaná írì, yá idéca piyúu-dàaca péenàsàiri imusúacawa báawéeri ícha. ¹⁶Quéwa càmicaalí iwàwa imànica càide iyúwa píimáaná írì, yá pimáidaca píapichawa áiba pucháiba nacáí, cáalífacanacaténá báisíca yáí càiricuéca pitàaníca ìwali. ¹⁷Quéwa càmicaalí iwàwa yéemiaca nálí, yá iwàwacutá picàlidaca iináwaná nálí macáita

e 18.8 Itàaníca wáiwitáise ìwali, càmita máíní wacáapi ìwalicata, wàabàli ìwali nacáita: Iwàwacutá wamàacaca wáichawa yáí wáiwitáise báawéerica, ipíchaná wamànica wabáyawanáwa mamáalàacata. f 18.9 Càmita máíní itàaníca watuí ìwali. Itàaníca wáiwitáise báawéeri ìwali.

g 18.11 Yáí versículo 11, càmita áibanáí itànàa úa griegonáí itàacáí iyú. Iná yéewa canáca úái versículo onceca, áibanáí bíblia iricu. h 18.12 Yá imàacaca yàacawéeyéiná icùaca nía dúli íinata.

níái yeebáidéeyéica nùwali. Càicaalíta, càmita iwàwa yéemìa nàlì, yá iwàwa-cutácué piicácani càide iyúwa yái càmfírìca yeebáida nùwali, iyúwa nacái yái ìwacáidéerica palata Roma irípiná.

¹⁸ Báisíta númacué pirí: Píináidacaalícué iwàwacutápináca Dios yùuwi-chàidacani, yá nacái abédanamacata Dios iwàwa píapichacué. Yái pimàa-quéericuéca piwàwa ibáyawaná fícha cháí cáli íinata, Dios imàacapínáta nacái iwàwa ibáyawaná fícha aléde chènuniré.

¹⁹ Númacué pirí áiba tàacáisi iyú: Piacué iyéeyéica cáli íinata, pucháiba péenacaalícué abédanama iwàwa yáapichawáaca abéeri wawàsi ìwali, càiná-caalíta wawàsicani, yá pisutácuéca Núaniri Dios fíchani yái iyéerica chènuniré, yá yàapínácuéca piríni. ²⁰ Yá pucháiba wenàiwica ìwacáidacatáicawa, málisiba nacái, nupídená ìwali, núa Jesús, nùyaca náapicha néeni.”

²¹ Néese, yá Pedro isutáca yéemiawa Jesús:

“Nuíwacalì, ¿Càisimaléná yàawíríca iwàwacutá numàaca nuwàwa ibáyawaná fícha, yái nuénásàiri imànírìca nulí báawéeri? ¿Siete yàawíríasca?”

²² Jesús ìimacaté irí:

“Càmita siete yàawíríca. Iwàwacutá pimàacaca piwàwa péenásàiri ibáyawaná fícha, madécaná yàawíríca, setenta yàawíríca siete.”ⁱ

Jesús yéewáidaca ìwali yái càmfírìca imàaca iwàwa áiba ibáyawaná fícha

²³ “Yái Dios icùacatáica yàasunái wenàiwicawa, càicáaníde iyúwa abéeri rey iwàwéerica yàasunái wenàiwica ipáyaidaca irí namawèniacálewa. ²⁴ Iná idàba-caalí iicáca níái imawènièyécani, yáté natéca irí abéeri asìali, yái imawènièrica irí madécaná mìl palata ituíná. ²⁵ Quéwa canácáiná iyú yáalíca ipáyaidapínáca imawèniacálecawa rey irí, yá fíiwacali ichùuliaca nawèndacani, yàacawéetúca, yéenibenái, macáita yáapicha yái idènièrica, yéewáanápíná ipáyaidaca imawèniacálewa.

²⁶ Néese, yá asìali, ibàlùacatéwa yùululù ipùata iyúwa icuèriná iríwa, yá isutácaté fícha wawàsi manuísíwata, iicácaténá ipùalé, ìimacaté irí:

‘Nuíwacalì, pidèniaca nuícha quiríta yái numawèniacaléca, nupáyaidapínáca piríni macáita.’

²⁷ Yá catùulécánacaté rey iicácani. Yá imàacacaté iwàwawa asìali imawèniacále fícha, yá imàacacaté yàawa.

²⁸ Quéwa imusúacaalítéwa yái rey yàasu wenàiwicaca, yáté yàanàicacáwa abéeri yàacawéeríná yáapichawa yái imawènièricaté irí cien palata ituíná. Yáta ibàacani, yá icawadáca icanápi cachàini, yá ìimacaté irí:

‘Iwàwacutá pipáyaida nulí yái palata pimawènièrica nulí.’

²⁹ Néese, yáté yàacawéeríná yúuwàaca yáawinacawa irí yùululù ipùata iyúwa, yá isutácaté fícha wawàsi, ìimacaté irí:

‘¡Piicá nupùalé manuísíwata, plideniaca nuícha quiríta yái numawèniacaléca, nupáyaidapínáca piríni macáita!’

³⁰ Quéwa càmita càì iwàwa. Yá ichùuliacaté úwinái ibàacani. Yá náucacani presunái icapèe iriculé iwéréta idé ipáyaidaca macáita yái imawèniacáleca.

³¹ Iná yàacawéeyéiná iicácaalíté càica wawàsi ichàbacawa irí, yá achúmacaté nawàwa manuísíwata. Yá nàacaté nacàlidaca iináwaná rey irí, càide iyúwaté ichàbàanàwa macáita.

³² Néese, yáté rey ichùullaca namáidacani, yá ímacaté irí:

‘Pía nùasu wenàiwica báawéeri íiwitáise, numàacaté nuwàwawa pima-wèniacále fícha macáita. Piicá nupùalé manuísíwata, pímacáináaté písutáca nuícha wawàsi. ³³ ¿Cáná càmita piicá piàcawéeriná ipùaléwa càide iyúwa nuicáaná pipùalé quéecha?’

³⁴ Yá ìwalíseca máiníté calúaca rey, yá yèepùadacaténí nálí níái icuèyéica presunái, ichùullacaté nacái nàuwichàidacani iwéréta ipáyaidaca macáita yái imawènièrica.

³⁵ Iná càita nacái Núaniri Dios chènuníseeri yùuwichàidapínacuéca pía canánama, càmicaalícué pimàaca piwàwa péenánái ibáyawaná fícha báisíiri iyú piwàwalícuísewa, yái báawéeri namàniíricuéca pírí.”

Jesús yéewáidaca ìwali yái namàacacaalí nàacawéetúawa

(Mr. 10.1-12; Lc. 16.18)

19 ¹ Néese idécanáamité Jesús imáalàida icàlidaca nálí yá tàacáisi-quéi, yáté yàacawa Galilea yàasu cáli fícha, Judea yàasu cáli nérépiná, abéemàalé inanábàa Jordán fícha. ² Yáté madécaná wenàiwica yàacatéwa Jesús yáami. Yá nérécaté ichùnà macáita níái cáuláiquéeyéica.

³ Néese, yá abénaméeyéi fariseonái yàanàacaté Jesús yàatalé nasutácaténá néemiawani, quéwa náalimáidacaténá naicáwani. Náimacaté irí:

“¿Yéewasica abéeri asìali imàacaca yàacawéetúawa canéeri wawàsi ìwalíseta?”

⁴ Jesús ímacaté nálí:

“Idécué càmíná piléeca yái Dios itàacái irícu, Dios idàbàidacaalíté caná-nama yái wawàsica, idàbacaté ‘abéeri asìali, abéechúa nacái inanái.’”

⁵ Càica Dios itàacái ímaca:

‘Abéeri asìali yeedácaalí yàacawéetúawa, yá iwàwacutá ìyaca méetàucuta yáaniri fíchwawa, yáatúa fíchwawa nacái, yàacaténá ìyaca yàacawéetúa yáapichawa. Níái pucháiba wenàiwicaca, yá nàypínáca càide iyúwa abéeri wenàiwica iinánáináta.’”

⁶ Iná càmita quirínama pucháiba wenàiwicaca nía, abéeri wenàiwicacata nía. Iná níái idéeyéica Dios imàacaca ìyaca yáapichawáaca, càmita wenàiwica yáalimá ichùullaca namàacayacácawa.”

⁷ Yá fariseonái isutácaté yéemiawa Jesús, náimacaté irí:

“Néeni, ¿Cánaté Moisés ichùullia natànàaca nàacawéetúa iríwa abéeri cuyàluta namàacáanápíná úa, nachùullacaténá nacái ùacawa?”

⁸ Jesús ímacaté nálí:

“Báisíta Moisés imàacacaté nálí wawàsi, namàacacaténá nàacawéetúawa, máinícáináaté báawacuéca píiwitáise, píacué israelnáica. Quéwa idàbáanaté Dios imànica yái wawàsica, càmitaté imàaca namàacayacácawa níái ìyeyéica yáapichawáaca.

⁹ Néese, yá núumacuéca pírí: Abéeri asìali imàacacaalí yàacawéetúawa, yá icàsàacawa áiba inanái yáapicha, imànica ibáyawanáwa ulí, iimá-cáiná áiba inanái yáapicha. Yáta abéerita yéewéeri, abéeri asìali imàacaca

yàacawéetúawa ìwalíise yáí umànicaalíta uiná iyúwa báawéeri áiba asìali yáapicha. Yá nacái yéewaca icàsàacawa áiba inanái yáapicha.”¹¹

¹⁰ Jesús yéewáidacalénái ìmacaté írí:

“Iná càicanáami nàasu wawàsi níái ìyèeyéica yáapichawáaca, yá cáminá càmita cayába weedáca wàacawéetúawa.”

¹¹ Yá Jesús ìmacaté nalí:

“Báisíta càmita macái wenàiwica yáalimá iyaca írínámitawa. Níata yáalimá iyaca írínámitawa, níái Dios iyúudèeyéica iyaca càì náalimácáténá nàyaca nalínámitawa. ¹² Báisíta nàyaca abénaméeyéi asìanái càmíiyéi yéewa icàsàacawa, yàacáináta namusúanáwa náatúa fíchawa, càmita yéewa quéenibeca nía. Nàyaca áibanái, níái náiríeyéica ìwalíisesàì yéená càmícaténá quéenibe nía. Nàyaca nacái áibanái asìanái càmíiyéi iwàwa icàsàacawa náibaidacáténá matufbanáita Dios írípíná. Iná yáí yáaliméerica yeebáidaca yá tàacáisiquí, yá yeebáidacani.”

Jesús isutáca nàwali cayábéeri níái sùmanáica

(Mr. 10.13-16; Lc. 18.15-17)

¹³ Néese, yáté abénaméeyéi wenàiwica itéca yéenibewa Jesús yàatalé ìibàacáténá nàwali icáapi iyúwa, isutácaténá nalí cayábéeri Dios fícha. Quéwaté yéewáidacalénái icuísaca nasèenái, nayúunáidacáináté nasèiwicaca írí wawàsi.

¹⁴ Quéwa Jesús ìmacaté nalí:

“Pimàacacué nàacawa nùatalé níara sùmanáica. Picácué pimáisanía nàacawa néese. Níái càiyéica ìwítáisede iyúwa níái sùmanáica, níacata iwàluèyéipínáwa aléde Dios icùacatáica yàasunái wenàiwicawa.”

¹⁵ Néese idécanáamité Jesús imàacaca icáapiwa nàwali, isutáca nacái nàwali cayábéeri Dios fícha, yá yàacatéwa náicha.

Abéeri ùuculiiri càasufrí itàaníca Jesús yáapicha

(Mr. 10.17-31; Lc. 18.18-30)

¹⁶ Néese abéeri ùuculiiri yàacatéwa Jesús yàatalé, yá isutácaté yéemíawani:

“Pía yéewáidéeri cayábéerica. ¿Càiriná wawàsi cayábéerica yáí yéewa numànica, yéewacáténá nudèniaca nucáuca càmíiri imáalàawa?”

¹⁷ Yá Jesús ìmaca írí:

“¿Cáná yéewa pisutáca péemíawa núa cayábéeri wawàsi ìwali? Abéerica Diosca yáí cayábéerica. Quéwa piwàwacaalí pidèniaca picáuca càmíiri imáalàawa, yá iwàwacutá pimàni càide iyúwa ley ìmáaná.”

¹⁸ Yá ùuculiiri ìmacaté Jesús írí:

“¿Cháná níái tàacáisi iwàwacutèeyéica nuebáidaca ichùuliaca?”

Yá Jesús ìmacaté írí:

“Picá pinúa wenàiwica. Picá piimá náapicha càmíiyéica piacawéeyéi. Picá piyéedua. Picá pimàni pichíwawa áiba ìwali. ¹⁹ Pía píaniri ìmíétacanáwa, píatúa nacái. Cáininá nacái piicáca áibanái wenàiwica càide iyúwa cáini-náaná piicáca píawawa.”

²⁰ Yá ùuculiiri ìmacaté:

“Idéca numànica macáita càide iyúwa náimáaná níái Dios itàacáica, sùmàicatáisetá núa siùcalénama nacáide. ¿Càiná wawàsica iwàwacutáwa nulí mamáalàacata?”

²¹ Jesús íimacaté irí:

“Piwàwacaalí pìyaca càide iyúwa Dios itàacái iyáaná, yá iwàwacutá piwéndaca piasucawa macáita, piacaténá iwèninámi catúulécaneéyèi irí. Yásí pidèniapínaca piasu cawènfíriwa chènuniré. Néese, yá iwàwacutá piacawa núapicha nuéwáidacaténá píá.”

²² Quéwa ùuculíri yéemiaca idénáami yái tàacáisica, yá yàacatéwa Jesús fícha, achúmacáináté iwàwa, máinícáináté càasucani. ²³ Yá Jesús íimacaté yéewáidacalénái iríwa:

“Báisítacué númaca pírí: Càulenáca abéeri càasuúri iwàlùapínacawa aléde Dios icùacataléca yàasunái wenàiwicawa.

²⁴ Númacué pírí àniawa: Càmínata màulenáca quiríta abéeri camello iwàlùacawa abéeri siduwápi ituí yáapi iricubàa, fícha yái abéeri càasuúri iwàlùanápínacawa aléde Dios icùacataléca yàasunái wenàiwicawa.”

²⁵ Jesús yéewáidacalénái yéemiaca idénáami yái tàacáisica, yá nacalùadaca néemiacani, yá náimaca nalíwáaca:

“Néeni, ¿Cawínápiná yéewa ichùuliacawa Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha?”

²⁶ Yá Jesús iicáidaca nalí, yá íimacaté:

“Níái wenàiwicaca, càmíta náalimápiná nachúuliadaca yùuwichàacáisi fícha níawawa nachàini iyúwa. Quéwa càmíta càulená Dios iríni, yáalimáca imànicani macáita.”

²⁷ Yá Pedro íimacaté Jesús irí:

“Idéca wamàacaca wàasuwa macáita wàacaténáwa píapicha péewáidacalénáipíná. ¿Càiná wawàsi cawènfírica yái wadèniapíná?”

²⁸ Jesús íimacaté nalí:

“Báisíta númaca píricué: Idécaalí Dios iwàlisàidaca macáita yái wawàsica, yá núawinapínacawa nùalubái mèlumèluíri fínatawa, núa asíali Dios néesée-rica, nuchùuliacaténá iyúwa Rey. Píacué nuéwáidacaléca, píawinapínacuéwa nacái doce yàalubáisinái fínata, pichùuliacaténacué nawicáu níái doce Israel itaquénáinámica.” ²⁹ Iná macáita níái imàaquéeyéica icapèewa, náaniriwa, náatúawa, néenánaiwa, néenibenáiwa, nàacawéetú, nàasu cáli nacái nùwalíisená, Dios yàapíná nawèni cien yàawiría, yá nacái nadèniapínaca nacáuca càmíiri imáalàawa.

³⁰ Quéwa manùba níái iyúunáidéeyéi cachàinica yàasu wawàsi áibanái fícha siùcade, canápináca nawèni aléde Dios icùacatáica yàasunái wenàiwicawa. Quéwa níái iyúunáidéeyéica canáca iwèni siùcái, níapínásí cawènfíyèi aléde Dios icùacatáica yàasunái wenàiwicawa.”

Jesús yéewáidaca iwali yái Dios icùacatáica yàasunái wenàiwicawa

20 ¹ “Yái Dios icùacatáica yàasunái wenàiwicawa, càicáaníde iyúwa abéeri asíali bànacalé íiwacalíná imànfíná. Yá imusuácawa mapísáisiwata yàacaténá icutáca aslanái íibaidéeyéipíná irí yàasu uva yàaluná néréwa.

²Néese, yá idécaté itàaníca náapicha ipáyaidáanápíná nía abéeri denario,ⁿ abéeri èeri iwènicatáita. Yá ibànùacaté nía yàasu uva ibànacaléná yùuculéwa.

³Néese idécanáamité chènúnica èeri yàacawa, yá yàacaté icutáca áibanái àniawa. Yá yàanàca áibanái asianái bàacháwabàa canéeyéica íbaidacalé.

⁴Yá ímacaté nálí:

‘Piacué píibaidaca nulí aléde nùasu uva ibànacaléná néré, nupáyaidacué pirí cayába yái píibaidacalé iwènica.’

Yá nàacatéwa.

⁵Néese machacànicaalí èeri, yèepùà imáidaca áibanái àniawa. Càita nacái imànica táicalé, èeri yàawíacaalíwa imáidata nacái áibanái àniawa.

⁶Néese táicalémisíwata, èeri iwàlùacanáami yàacawa, yá imáidaca áibanái àniawa, yá ímaca nálí:

‘¿Cánacué pibàlùaníwa máibaidacaléta èeríapinama?’

⁷Yá náimacaté irí:

‘Canácáináta imáidéeri wáibaidaca.’

Yá ímacaté nálí:

‘Piacué nacái píibaidaca nulí nubànacalé yàaluná néré. Nupáyaidatacué pirí yái píibaidacalé iwènica.’

⁸Néese idécanáami catáca, yá bànacalé íiwacaliná ímaca yàasu wenàiwicanái íiwitápu íríwa:

‘Pimáida níara íbaidéeyéica pipáyaidacaténá nía. Quéwa níata idàba pipáyaidaca quéecha, níai yàanèeyéica náamiwáise, néese, yá níacani idàbéeyéica yàanàca napíchalé.’

⁹Yá idàbaca nàanàca níai íbaidéeyéica táicalémisíwata, yá ipáyaidaca nía abéeri denario, abéeri èeri iwènicatái. ¹⁰Néese, yá ipáyaidaca níai idàbéeyéicaté íbaidaca napíchalé mapisái íwalíiseta, yá ipáyaidacaté nía abéeri denariota, abéeri èeri iwènicatáita nacái. Quéwa nayúunáidapíná ipáyaidaca nía quiríta áibanái fíchata. ¹¹Idécanáamité needáca nawèniwa, yá natàanícaté yáapichasíwata yái náiwacalica, càmíicáináté cayába naicáca yái imàníirica.

¹²Yá náimacaté irí:

‘Níai yàanèeyéica táicalémi, íbaidéeyéi abéeri horata, yá pipáyaidaca nía abédanamata wáapicha wía yùuwichèeyéica íbaidaca ùuléri yàapiré èeríapinama.’

¹³Yá abéeri néená ímacaté irí:

Péemíà cayába, pía nuicácaléca. Càmita numàni pirí báawéeri. Idéca nutàanica iwèni íwali píapichacué, nupáyaidáanápínacué pía abéeri denario, abéeri èeri iwènicatáita. ¹⁴Iná yáca píibaidacalé iwèni yái peedáni. Pía picapèe néréwa. Quéwa níai numáidéeyéica píamiwáiseucé táicalémi, nuwàwaca nupáyaidaca nía càitáde iyúwacué nupáyaidáaná pía. ¹⁵Núa, yéewa numànica càide iyúwa nuwàwáaná nupalátani yáapichawa. Picá cáudeni pía íwalíise yái nuwàwáanáca numànica cayábéeri áibanái irí.”

¹⁶Jesús ímacaté nálí:

“Níai iyúunáidéeyéica cawènica áibanái fícha siúcade, càmita máinípiná cawènica nía aléde Dios icùacataléca yàasunái wenàiwicawa. Níai

n 20.2 Abéeri denario: Abéechúa palata ituíná, romanonái imànfiyéité, napáyaidáanáté abéeri èeri iwèni nálí níai íbaidéeyéica.

nayúunáidéeyéica canáca iwèni siùcái, níasí cawèniyéipíná aléde Dios icùa-cataléca yàasunái wenàiwicawa.”

Jesús icàlidaca iwali yái yéetáanápínacawa

¹⁷Idècunitàacá Jesús fíriaca yàacawa Jerusalén iyacàlená nérépiná, yá ìwa-cáidaca àyapulicubàata, méetàucuta níái doce yéewáidacalénáica. Yá ímacaté nálí:

¹⁸“Piicácué wáíríaná wàacawa Jerusalén iyacàlená néré. Núa asiali Dios néeseérica, nérépiná nèepùada núa sacerdotenái íiwacanánái irí, nálí nacái níái yéewáidéeyéica ley iwali. Nacháawàapíná núa, yá nacái náimapínáca nulí iwàwacutá péetácawa. ¹⁹Néese, yá nèepùadapínáca núa nálí, níái càmfí-yéica judónái, naicáanícáténá nuqúníná, nacapèedáidacáténá núa, yá nacái natàtàapínáca núa cruz iwali nuétácáténáwa. Quéwa máisiba èeri idénáami, yá Dios imichàidapínáca núa yéetácáisi fícha.”

Jacobo yáatúa, Juan nacái, usutáca Jesús fícha nàwali

²⁰Néese úái náatúaca níái Jacobo, Juan nacái, Zebedeo yéenibeca uápícha, yá ùacatéwa uénibe yáapichawa Jesús yàatalé. Yá ubàlùacatéwa irí úulufi ipùata iyúwa, usutácáténá fícha wawàsi, imànicáténá ulí cayábéeri.

²¹Yá Jesús ímacaté ulí:

“¿Càiná piwàwa numànica pírí?”

Yá úumacaté irí:

“Yàasu èeri pichùuliaca piasunái wenàiwica iwicáuwa, nuwàwa pimàacaca nuénibenái yáawinacawa píapícha néenialí pucháibanamata; abéeri péewápu néese, abéeri nacái apáu néeseema.”^o

²²Yá Jesús ímacaté nálí:

“Càmitacué píalíawa càinácaalí wawàsica yái càicué pisutáca nuícha. ¿Idésicué màulenáca pía yùuwichàacáisi irípiná càide iyúwa nuuwichàanápínáwa?”

Yá náimacaté Jesús irí:

“Báisíta, wáalímáca wamànicani.”

²³Jesús ímacaté nálí:

“Báisíta núumacuéca pírí, píacué yùuwichèeyéipínáwa càide iyúwa núa. Quéwa yái piwàwáanácúéca píawinacawa núapícha nuéwápu néeseema, apáu néeseema nacái, càmita nudènia iwali wawàsi. Níapínáta yáawinawa nulí mawiénita, níái Núaniri iwàwéeyéica yáawinacawa néeni.”

²⁴Iná níái áibanái diezca, néemiacaalíté càica ímaca nálí, yá calúacaté nía Jacobo yáapícha, Juan yáapícha nacái. ²⁵Néese, yá Jesús imáidaca nía macáita, yá ímacaté nálí:

“Níái reynái càmfíyéica judónái, nachùuliaca nàasu cáli mìnánaiwa chàini-síiri iyú, nadèniacáiná nachàiniwa nawicáu.

²⁶Quéwa píacué càmfíyéita iwàwacutá càica yàasu wawàsi yáapichawáacawa. Yái iwàwéerica caináwanáca pèewicué, iwàwacutápiná imàacaca yáawawa càide iyúwacué piasu wenàiwica. ²⁷Yái iwàwéerica caináwanáca

o 20.21 Yái abéeri wenàiwica yáawinánacaalíwa abéeri nacuèriná idanfàa, yáta yàalubáisi máiníri caináwanáca áibanái fícha.

pèewicué, iwàwacutá ìbaidaca quéecha iyúwa piasu wenàiwicacué. ²⁸ Càide iyúwa núa, núa asiali Dios néeséerica, nàanàaca iriculé èeriquéi, càmita pìibaidacatenácué nulíta. Nàanàacaté nuíbaidacatenácué piríta, nùepùadacatená nucáucawa manùbéeyéi ìwaliná, nuchúuliadacatená nía yùuwichàacáisi quichái fícha.”

Jesús ichùnìaca pucháiba matufyéi

²⁹ Néese namusúacaalítéwa Jericó ìyacàlená iricúise, yá manùbéeyéi wenàiwica yàacatéwa Jesús yáami. ³⁰ Yá pucháiba matufyéi yáawinéeyéicatéwa àyapu idùlepi, néemiacaalíté Jesús isàna ichàbacaté yàacawa, yá namáidacaté irí:

“ìWáiwacali, pía rey David itaquérinámi, piicá watúulécana!”

³¹ Yá wenàiwicanáì ichùuliacaté masànaca nía, quéwa quéwanáta namáidacaté cachàini, náimacaté:

“ìWáiwacali, pía rey David itaquérinámi, piicá watúulécana!”

³² Yá Jesús iyamáacaté ibàlùacawa náicha méetàuculéta, yá imáidaca nía, ìimacaté nalí:

“¿Càinacué piwàwa numànica pirí?”

³³ Yá náimacaté irí:

“Wáiwacali, wawàwaca waicáidaca.”

³⁴ Yá catúulécanaacaté Jesús iicáca nía, yá idunùacaté natuí ìwali. Yáta nai-cáidaca, yá nàacatéwa Jesús yáapícha.

Jesús iwàlùacawa Jerusalén ìyacàlená iriculé

21 ¹ Idécanáamité mawiénica Jesús yàacawa yéewáidacalénái yáapichawa Jerusalén ìyacàlená irí, yá nacái nadécaté nàanàaca mawiénita Betfagé ìyacàlená irí,^p dúli Olivos néeni. Yá néesecaté Jesús ibànua ipíchaléwa pucháiba yéewáidacalénáiwa.

² Ìimacaté nalí:

“Píacuéwa iriculé yái yàcalé ìyéerica wáalimábàa. Yá néréca, pìanàacué abéechúa burro nadacuéchúa ibàlùawa uiri yáapichawa. Piwasàacué nía, pítécué nulí néese nía. ³ Aibacaalí isutácué yéemiawa pía, píimacué irí:

‘Wáiwacali iwàwacutáca nía. Quéwa yèepùadapínacué pirí nía mesúna-máita.’”

⁴ Yá ichàbacatéwa macáita càide iyúwaté profeta itànàanáté Jesús ìwali:

⁵ “Picàlidacué Jerusalén ìyacàle minanái irí:

‘Piicácué piasu rey yàanàawa néese pìatalécué catúulécaneéri iyú, wàlisàì burro’ ìinata, yái cuwèesi ìiri yàasusí fimiéri yàasunáca.’”

⁶ Néese níái pucháiba Jesús yéewáidacalénáica, yá nàacatéwa namànicaténá càide iyúwa ichùulianá nía. ⁷ Yá nàanàidacaté úái burroca, uiri

p 21.1 Ipíchawáiseca Jesús yàanàaca Jerusalén néré, yáté iyamáacawa Betfagé ìyacàlená néeni. Néese, yá iwàlùapínacawa Jerusalén ìyacàlená iriculé, burro ìinata càide iyúwa natànàanáté ìwali bàaluité. **q 21.5** Burro ìiri canéerica yáawinéeriwa ìinata (wàlisàitàacáwa), catúulecanéeri iyú Jesucristo yàanàaté wàwaliná bàaluité. Quéwa càmitaté nawàwani, báawacaté naicácani.

yáapichawa, yá naliadacaté náinatabàa nèepùanáwa, yá Jesús imichàaca yáawinacawa íinata. ⁸Yá manùbasíwaca wenàiwica yàanàacaté néré, yá naliadacaté nèepùanáwa Jesús ipíchalé àyapu iricubàa. Aibanái iwichùà àicu ibáiná, yá naliadaca nía àyapu iricubàa. ⁹Níái wenàiwica yèeyéicatéwa Jesús ipíchalé, nía nacái yèeyéicatéwa yáamiwáise, náimacaté namáidáidaca:

“¡Piya càiripináta, pía ichúuliadéerica wía! ¡Pía rey David itaquérinámica!
Cayábéerica pía, pía yèericawa wàatalé Wacuèriná íipidená iwali!
¡Wàacué cayábéeri Dios irí yái chènunfiséerica!”

¹⁰Néese Jesús iwàlùacaalítéwa Jerusalén iyacàlená iriculé, yáté napianí-cawa, nacalùadaníacawa nacái macáita níái wenàiwicaca, yá náimacaté:

“¿Cawiná asialiquéi?”

¹¹Yá wenàiwicanái íimacaté:

“Yácata profeta Jesús yáara, yàcalé Nazaret minalica, Galilea yàasu cáli néeséerica.”

Jesús imusúadacaté níái iwéndéeyéicaté Dios icapèe irìcu

¹²Néese, yá Jesús iwàlùacatéwa Dios icapèe iriculé, yá imusúadacaté néese macáita níái iwéndéeyéica, iwèniyéyica nacái. Iwèniúadacaté nacái yúucawa nàasu mesa, níái icambièyeyica palata ituíná áiba cáli néeséeri iyú. Yúucacaté nacái nàalubái, níái iwéndéeyéica unùcu.

¹³Yá íimacaté nalí:

“Càica Dios itàacái íimaca:

‘Yái Dios icapèe, yácata watàanícataí Dios yáapicha.’ Quéwa píacué, idécué piwèniúadacani cayédèeyéi yàalu iyú, iyúwacué pimàníiri irìcu.”

¹⁴Idècunitàacá Jesús iyaca Dios icapèe irìcu, yá abénaméeyéi matuíyéi, áibanái icàwa ituwiyéyiwa, nàanàacaté Jesús yàatalé, yá ichùnìacaté nía. ¹⁵Quéwa níái sacerdote íiwacanánáica, nía nacái yéewáidéeyéica ley, naicácaalíté Jesús imànica yái càmfírìca wenàiwica idé imànica, néemìacaalí nacái sùmanái isàna imáidáidaca casfímáiri iyú Dios icapèe irìcu, náimacaalíté Jesús irí:

“¡Piya càiripináta, pía ichúuliadéerica wía! ¡Pía rey David itaquérinámica!”
Yáté calúaca nía.

¹⁶Yá náimacaté irí:

“Càmìta péemìà nasàna níara sùmanáica.”

Yá Jesús íimacaté nalí:

“Báísita nuémìaca nasàna. Quéwa píacué idéeyéi iléeca iwali Dios itàacái irìcu, càirìca íimacade:

‘Sùmanái inùmalìcuíse, quìraslínái inùmalìcuíse nacái,
pimàacaté nalabàidaca cayábanama nàacaténá pírì cayábéeri.’”^r

¹⁷Néese, yá Jesús yàacatéwa náicha, imusúacatéwa nacái Jerusalén iyacà-lená íicha, yá yàacatéwa Betania iyacàlená néré. Yá néenicata iyamáidawa catá yàapiré yéewáidacalénái yáapichawa.

Jesús yáasáida ichàiniwa ùwali úái àicu màyacanéechúaca

¹⁸ Néese mapisáisiwata, yá Jesús yèepùacatéwa àniawa Jerusalén ìyacàlená néré, yáté máapicani. ¹⁹ Yá iicácaté abéechúa àicu higuera yéetaná ibàlùacawa mawiénita àyapu irí, yá yàacatéwa néré. Quéwa canácataté yàanèeri ùyacanáca, yáawami ubáináta, yá fimacaté ulí:

“¿Siucade, càmita càyacanápíná pía quirínama!”

Yáta chuicaté úái higuera yéetanámica, yá míficaté úa. ²⁰ Néese yéewái-dacalénái iicácaalíté ichàbacawa yái wawàsica, yáté nacalùadacawa, yá náimacaté:

“¿Càiná yéewa mífica abéericuíseta úái higuera yéetanámica?”

²¹ Yá Jesús fimacaté nalí:

“Báisítacué núumaca pírí: Manuícaalícué piwàwa Dios iwéré, càmicaalícué píináidawa fícha méetàuculé, càmita abéeri higuera yéetaná irípináca yái càicué pimànica wawàsi iyúwa yái numànfírica. Yéewapínácué nacái píimaca dúli irí:

‘¿Pisirúawa síisài, píuwàawa Lamá yáaculé!’ Yá càipínacata ichàbacawa iyúwacué píimáaná. ²² Iná peebáidacaalícué Dios, yá yàapínáca pírícué macáita yái pisutéericuéca fícha, pitàanfírícuéca yáapicha ìwali.”

Càmita Jesús yáasáidaca nalí càinácaalí yái yàa irí ichàini

²³ Néese Jesús iwàlùacaalítéwa Dios icapèe irículé idècunitàacá yéewáidaca, yá nàanàcaté yàatalé níái sacerdotenái íiwacanánáica, nía nacái judíonái íiwiitápu béeyéica, yá nasutácaté néemíawani:

“¿Cawiná yàa pírí chàinisi yéewacaténá pimàni yái wawàsica? ¿Cawiná yàa píríni?”

²⁴ Yá Jesús fimacaté nalí:

“Nusutácué nacái nuémíawa pía. Picàlidacaalícué nulí fimáaná, yá nacái nucàlidacuéca pírí cawinácaalí ichùulia numànica yái wawàsica. ²⁵ Yái Juan Bautista, ¿Cawínaté ichùulia ibautizáca, Diosíca? ¿Wenàiwicanáísica?” Yá natàanícaté náapichawáaca ìwali, yá náimacaté nalíwáaca:

“Diosca yái imàacaté ibautizáca wáimacaalí irí, yá fimapínáca walí, ¿Cánaté càmitacué peebáida Juan irí? ²⁶ Wenàiwicaca níái ichùuliaténi, wáimacaalí irí, yá nanúapínáca wía íba iyú. Yácáiná Juan, macáita wenàiwica yeebáidacaté profetacani.”

²⁷ Néese, yá náimacaté Jesús irí:

“Càmita wáalíawa.”

Yá Jesús fimacaté nacái nalí:

“Càita nacái, càmitacué nucàlida pírí ìwali cawinácaalí ichàini iyú yái numàni yái wawàsica.”

Jesús icàlida ìwali yái abéeri asìali idènièricaté pucháiba yéenibewa

²⁸ Yá Jesús itàanícaté nalí abémáidata:

“¿Càinácué píináidacawa ìwali yái?

Abéeri asìali idèniàcaté pucháiba yéenibewa. Yá fimacaté ìiri béeri iríwa: ‘Nuìri, siùca pía píibaidaca nùasu uva yàaluná néré.’

²⁹ Yá fimacaté yáaniri iríwa:

‘Càmita nuwàwa nù nufbaidaca néré. Quéwa, néese, yá iwènúadacaté íwi-táisewa, yá yàacaté íbaidaca.’

³⁰Néese, yá yàacatéwa áiba ìiri yàataléwa. Yá càicata nacái fimacaté írí. Yá fimacaté: ‘Ílǵá pápa! Nùaca nufbaidaca néréwa’, fimacaté yáaniri íríwa. Quéwa néese, yá càmítatè yàa íbaidaca.

³¹Nèewfíse níái pucháiba yéenibeca, ¿Càiná imàni càide iyúwa náaniri fimáaná nǵí?”

Yá náimacaté írí:

“Yái idàbèericaté ichùuliaca.”

Yá Jesús fimacaté nǵí:

“Báísíta núumacúe pírí: Níái ìwacáidéeyéica palata Roma írí, nía nacái inanái iwéndéeyéica iináwa, níacata iwàluèyéipínáwa pípíchalécué aléde Dios icùacátáica yàasunái wenàiwicawa.

³²Juan Bautista yàanàacaté platalécué yéewáidacaténacué pimànica cayá-béeri áibanái írí, peebáidacaténacué nacái Dios itàacái. Quéwa càmítatè piwàwacué peebáidaca írí.

Quéwa níái ìwacáidéeyéica palata Roma írí, nía nacái inanái iwéndéeyéica iináwa, níasí yeebáidéeyéité írí. Píacué ìiquéeyéi nawènúadaca náíwítáisewa, càicáaníta, càmítacué peebáida írí, càmita nacái piwènúadacué píwítáisewa.”

Jesús yéewáidaca nàwali, níái icuèyéica bànacalé yàaluná

³³“Péemiàcúe áiba yéewáidáaná ìwali: Iyacaté abéeri asǵali, yá ibànacaté abéeri uva yàaluná. Yátè ibàlùadaca iwáiná itéesebàa, iicátaté nacái abéeri yàalusi íba íinata, nabawáidacatáipíná uva ìyacaná, imànité nacái abéeri capíi chènuníri, naicácatáisepiná ìwali yái uva yàalunáca.

Néese, yá imàacacatèni áibanái icáapi iricu níái ipáyaidéeyéipínaca írí iwèni. Yá yàacatéwa náicha déeculé.

³⁴Néese idécanáamité ìyacaná idécawa, yá ibànùacaté yàasu wenàiwicawa nàatalé needácaténá náicha uva ìyacaná yéená, yái iwàwacutéeripínaca nàaca írí. ³⁵Quéwa níái icuèyéica bànacalé yàaluná, yá náibàaca níái náíwacali yàasu wenàiwicaca, yàanèeyéicatè nàatalé. Abéeri nanúadáida báawama, áibaca nanúa yéetáwa, yái áibaca nanúadáidéeri íba iyú.

³⁶Néese, yá náíwacali yèepùacaté ibànùaca nàatalé áibanái àniawa, manù-béeyéi quiríta. Quéwa càita iicácanáwa namànicaté nía àniawa.

³⁷Néese imáalàidáaná, yá ibànùacaté nàatalé yái ìiricawa, fimacáiná íríwa: ‘Yái nùirica, yásí nèeripíná ímíétacaná.’ ³⁸Quéwa naicácaalítè yàacawa nàatalé yái náíwacali ìirica, yá náimacaté nalíwàcawa: ‘Yácata yàasufripíná macáita yái yáaniri yàasumicawa. Iwàwacutácué wanúacani, weedácaténacué walíwa macáita yái yàasupínámica.’ ³⁹Yá náibàacatèni, yátè namusúadacani bànacalé yèewfíse méetàuculéta, yátè nanúacani.”

Yá Jesús fimacaté nǵí:

⁴⁰“Yàasu èeri yàanàaca yái bànacalé íiwacalináca, píalíacué ¿Cawíná-pínásica wawàsiquéi imàni nǵí níái icuèyéica ibànacalé yàaluná?”

⁴¹Yá náimacaté Jesús írí:

“Inúapínaca macáita níái báawéeyéica íwítáise máínínánamata. Yá imàacapínaca áibanáita icùa yái ibànacaléca nǵí, níái yèepùadéeyéipíná írí ìyacaná yéená yàasu èeri càyacanàcani.”

⁴² Yá Jesús íimacaté nálí:

“Cámináta idé piléecuéca Dios itàacái iricu, càicatáica íimaca:

‘Yái íba náamèericaté níái imànfíyéica caplí,
yácata yái caplí íbaná siúcade, yái máinfíricaté iwàwacutácawa.
Wáiwacalita yái càité imànica yái wawàsica,
yái wacalùadéerica waicáca.’”^s

⁴³ “Iná núumacué pirí, Dios yeedápinacué píicha yái pidèñanacatécué wawàsi, piwàlucawa aléde Dios icùacatáica yàasunái wenàiwicawa. Yá yà-pinácani áibanái wenàiwica ífiwitáaná íríta, níái imànfíyéica írí macáita càide iyúwa iwàwáaná.^t

⁴⁴ Iná cawínacalí yúuwàawa iwéré yái íba náamèericaté náichawa, níái imànfíyécaté caplí, yá imáalàapínaca yáawawa iwéré. Quéwa íba yúuwàa-caalíwa finatabàa, yá inúapínacani piníwaca.”^u

⁴⁵ Néese níái sacerdotenái íiwacanánái, náapícha níái fariseonáica, née-miacaalíté yái Jesús yéewáidáanaca, yá náalícaté itàaníca nàwali.^v ⁴⁶ Yá nacutacaté wawàsi náibàacaténáni. Quéwa cáalucaté nía wenàwicanái fícha, wenàiwicanái íináidacáináté profetaca yái Jesús.

Jesús yéewáidaca iwali yái asialí icàsèericatéwa

(Lc. 14.15-24)

22 ¹ Néese Jesús yèepùacaté yéewáidaca nía àniawa, yá íimacaté fari-seonái írí, sacerdotenái ífiwitápunái írí nacái:

² “Yái Dios icùacatáica yàasu wenàiwicawa, càicáaníde iyúwa abéeri rey íwacáidacaalí wenàiwica naicáténá ìiri icàsàacawa. ³ Yá ichùuliacaté yàasu-nái wenàiwica imáidacaté níái wenàiwicaca aléde nàwacáidatalépinácawa. Quéwa níái namáidéeyécaté, càmitaté nawàwa nàacawa néré. ⁴ Néese, yáté rey yèepùa ibànùaca áibanái àniawa, íimacaté nálí:

‘Píimacué nálí níái wamáidéeyéica: Idéca nuchùulia nachùniaca yàacàsi. Idéca nacái nanúaca nupìranái pacámi walíibanaméeyéi. Iná idé màulenáca macáita yái wawàsica. ¡Iwàwacutácué piacawa néese, aléi nuiri icàsàacatalécawa!’

⁵ Quéwa níái namáidéeyéica, càmitaté neebáida nálí. Yá áibanái yàacáitawa náicha nabànacalé néréwa, áibanái nacái yàa iwéndaca yàasuwa. ⁶ Níái áiba-náica, yá náibàaca níái icàlidéeyéica nálí tàacáisi, yá nacapèedáidaca nía iwéréta nanúaca nía. ⁷ Iná rey yéemiacaalíté naináwaná nanúaca nía, yáté calúacani. Yá ichùuliacaté yàasu úwináíwa néré, yáté nanúaca nía macáita, neemacaté nacái nàyacalémi.

⁸ Néese, yá íimacaté nálí, níái yàasunái wenàiwicanái imàaquéeyéicawa:

‘Idéca màulenáca canánama yái yàacàsica. Níái numáidéeyéimicaté quéecha, càmita cáminá níatái iwàwacutéeyéicawa cháí. ⁹ Iná iwàwacutácué

^s 21.42 Sal. 118.22-23. ^t 21.43 Yá tàacáisiquéi itàanfiri Dios ífiwitáise ichàini ìwali, càinácaa-líté yeedáca abènaméeyéi israelitanái fícha, yái Dios icùanáca nía, yèepùadacaténáni nálí, níái imànfíyéica írí càide iyúwa iwàwáaná. ^u 21.44 Iwàwáaná íimaca yái versículoca: Yái càmfí-rica yeebáida Dios Ílirica Jesús, yéetápinácawa íbáyawaná íwalíisewa, yá yàapínácawa quichái iriculé. ^v 21.45 Jesús itàanficate náíwítáise ìwali, níái sacerdotenáica, nía nacái fariseonáica, càmicáináté namàni càitáde iyúwa Dios iwàwáaná.

piacawa àniawa, pimáidacué macáita níái wenàiwica pianèeyéicuéca yàcalé ibàacháwalená iricubàa, càinácaalitacué pianàa, nàanàcaténá aléi nuiri icá-sàacatalécawa.’¹⁰ Yá yàasunái wenàiwica yàacatéwa àyapulicubàa, nàwa-cáidacaté macáita níái nàanèeyéicaté néenibàa, macáita níái cayábanamée-yéica, báawanaméeyéi nacái. Yáté ipuníacawa wenàiwica iyú yái yàalusi nàwacatáipinácawa.

¹¹ Néese rey iwàlùacaalíté iicáca níái wenàiwica yàanèeyéica, yá iicacaté nèewi abéeri asiali càmfíiri ìwali yái bàlesi yàasunáca yái nàwacáidacatáicawa. ¹² Yá íimacaté irí:

‘¡Néeni pía! ¿Càiná yéewáaná pidé piwàlùacawa aléi, pía càmfíríca ìwali yái bàlesi yàasunáquéi nàwacáidatáicawa?’ ” Yá masànacata yái asàlica.

¹³ “Yá rey íimacaté yàasunái wenàiwica iríwa:

‘Pidacùacué icáapi, yàabàli nacái. Yá píucacuécani bàacháwalé, aléde catá-cataléca, nérécacaténá íicháaní íiwitáiseewa, yaamíapíná iyéiwa néré quiríquirí-waca, yùuwichàacáináwa cáíwinama.’ ¹⁴ Càicata nacái Dios imáidaca madé-caná wenàiwica, quéwa abénaméeyéita Dios yeedá nèewíise.”^w

Fariseonái yáalimáida iicáwa Jesús

(Mr. 12.13-17; Lc. 20.20-26)

¹⁵ Néese, yáté fariseonái ìwacáidacawa nacutácaténá wawàsi càinápinácaalí yéewáaná nacháawàaca Jesús itàacái ìwalíisetawa. ¹⁶ Yá nachùulíacaté Jesús yàatalé néewáidacalénáíwa, náapicha níái Herodes yàasunái wenàiwica, yá náimacaté irí:

“Pía yéewáidéeri. Wáalíaca yáawami báisfírícata yái pitàaníríca, péewáidaca nacái machacànírí iyú Dios itàacái. Wáalíaca càmita pibatàa áibanái ichùulíaca pía. Càmita nacái pitàaní càide iyúwa nawàwáaná. ¹⁷ Iná píima walí, ¿càiná píináidacawa ìwali yái wapáyaidáanáca rey irí iwèni wàyaca cháí yàasu cáli íinata? ¿Cayábasica wapáyaidaca César iríni, càmitásica?”

¹⁸ Quéwa Jesús yáalíacaté náináidaca namànica irí báawéeri, yá íimacaté nalí:

“¡Píacué iyúunáidéeyéi cáalíacáica! Núalíaca càmitacué piwàwa nucàlídaca pírí íimáaná. ¹⁹ Píasáidacué nuicá abéechúa palata ituíná.”

Yá natéca irí abéechúa palata ituíná.

²⁰ Néese, yá isutácaté yéemíawa nía:

“¿Cawiná yéenáíwaná yái càì ìyaca ùwali, yá nacái íipidenási càì natà-nàaca ùwali?”

²¹ Yá náimacaté irí:

“¡César yéenáíwanáquéera!”

Yá Jesús íimacaté nalí:

“Píacué César iríta yái César yàasucata. Yá nacái Dios yàasu wawàsica, píacué nacái Dios irítani.”

²² Iná cayábacaalíté néemíaca Jesús yeebáca nasàna cáalíacáiri iyú, yá nacalùadacaté néemíaca itàacái. Yá nacái nàacatéwa íicha.

^w 22.14 Íimáaná: Yái rey, yácata Jesús. Níái yàasunái wenàiwicaca, níacata profetanái, Juan Bautista nacái. Níái idàbéeyéica namáidaca, níacata judíonái, càmfíyéica yeebáida nalí. Níái yèepuèyéica namáidaca àniawa, níacata càmfíyéi judíonái, yeebáidéeyéica nalí, yèeyéicawa fiesta néré. Níái idènièyéica ibàlewa fiesta yàasuná, níacata Dios yeedéeyéi iyúwa níái mabá-yawanéeyéica.

Saduceonái isutácáté yéemiawa Jesús nàwali níái yéetéeyéimicawa

(Mr. 12.18-27; Lc. 20.27-40)

²³ Néese néenialí èerita, yá saduceonái yàacatéwa Jesús yàatalé níái càmfí-yéica yeebáida cáupináca níái yéetéeyéimicawa. Yá náimacaté írí:^x

²⁴ “Pía yéewáidéerica. Moisés íimacaté: Abéeri asiali yéetácaalíwa méenibeta yàacawéetúá íchawa, yá iwàwacutáca yéenasàiricata icàsàawa uápicha úái yàacawéetúamica, idèniacaalíténá yéenibewa úapicha, yá nàyaca càide iyúwa yéenasàiri yéenibemi.”

²⁵ Nàyacaté wèewi siete asianái yéenáiquéeyéiwa. Yá nabèeri idàbacaté yeedáca yàacawéetúawa. Néese, yáté yéetácawa úicha méenibeta. Iná caná-cáináté yéenibe úapicha yá ichùullacaté iméeréeri yeedáca úa yàacawéetúamica. ²⁶ Quéwa càita nacái yéetácawa àniawa yái pucháibáanácáté nía. Yá nacái máisibáanáca nía, càita néetácawa úicha macáita níái siete asianáica méenibeta. ²⁷ Néese, yáté nacái uetácawa úái inanáica. ²⁸ Iná yàasu èeri Dios icáucàidaca níái yéetéeyéimicawa, ¿Chánápiná ùacawéeri nèewíse níái siete asianáica, yàacawéetuéyémicaté úa macáita?”

²⁹ Yá Jesús íimacaté nalí:

“Pitàanícuéca méetàuculé ícha yái báisíiri wawàsica, càmicáinacué pee-báida ìwali yái yèpùanápináca namichàacawa yéetácáisi ícha níái yéetéeyéimicawa, càmicáinacué píalía íimáaná yái Dios itàacáica. Càmitacué nacái píalíawa ìwali yái Dios yáaliméerica imànica. ³⁰ Yàasu èeri Dios icáucàidaca níái wenàiwica yéetéeyéimicawa, yá canácata icàsèeripináwa néré quirí-nama. Macáita nàypináca càide iyúwa Dios yàasu ángelná ìyáaná aléde chènuniré. ³¹ Ìwali nacái yái Dios icáucàidáanápináca níái yéetéeyéimicawa, cáminátacué idé píleecuéca ìwali Dios itàacái írìcu, càicatóica íimaca:

³² “Núacata yái Dios ìyéerica càiripináta, Abraham yèerica írí cayábèeri mamáalàacata, Isaac, Jacob nacái.”

Yái Diosca, càmfírita yéetéeyéimi yàasu Diosta. Cáuyéi yàasu Diosta.”

³³ Iná wenàiwica yéemiacaalíté Jesús yéewáidáaná ìwali, yá nacalùadacaté néemiaca yái yéewáidáanácáté nía.

Yái Dios yàasu ley máiníri cawènica

(Mr. 12.28-34)

³⁴ Néese níái fariseonái néemiacaalíté iináwaná masànaca Jesús imànica níái saduceonáica, yáté nàwacáidacawa náapicha abécátáita, ipíchaca nàacawa Jesús yàatalé àniawa. ³⁵ Yáté abéeri néená níái yáliyéyécawa cayába ley ìwali, yá iwàwacaté yáalimáidaca iicáwa Jesús, íimacaté írí:^z

³⁶ “Pía yéewáidéerica. ¿Cháná Dios itàacáica yái máinírica cawènica nèewíse canánama níái Dios yàasu leyca?”

³⁷ Yá Jesús íimacaté írí:

“Cáininá píicáca Píiwacaliwa, yái píasu Diosca piwàwa yáapichawa macáita, picáuca yáapichawa macáita, píiwitáise yáapichawa nacái macáita.”

³⁸ Iná yácata máiníri cawènica nèewíse Dios yàasu ley irícu yái idàbanéerica tàacáisica.

³⁹ Yái pucháibáanáca nía, càirita iicácanáwa cawènica, càiri íimacade: ‘Cáininá piicáca áibanái wenàiwica càide iyúwa cáinináaná piicáca píawawa.’^b

⁴⁰ Iná níai pucháiba Dios yàasu leyca, níacata néetáaná macáita níai áibanái Dios yàasu leynáica, nía nacái profetanái itànèeyéicaté.”

¿Càiná Iiri yái Cristoca?

(Mr. 12.35-37; Lc. 20.41-44)

⁴¹ Néese idècunitàacá nàwacácawa abécataíta níai fariseonáica, yá Jesús isutacaté yéemiawa nía:

⁴² “¿Càinácué plínáidacawa Cristo ìwali? ¿Càináisica itaquérinámi yái Cristoca?”

Yá náimacaté Jesús irí:

“Rey David itaquéerinámicani.”

⁴³ Yá Jesús íimacaté nalí:

“Yái David, Espíritu Santo iyúdàacaalíté itànàaca, yá íimacaté:

⁴⁴ ‘Yá Nuíwacali Dios íimacaté, Nuíwacali Cristo irí:

Píawinawa nùwalibàa nuéwápu néesema,

iwéréta idéca numawèniadaca níai piùwidenáica.’^c

⁴⁵ Iná nuíwacali David íimacaalíté Cristo ìwali, yái Cristoca, yácataté cáminá máiníri cawènica David íicha.”

⁴⁶ Néese idénáami, yá canácaté yáaliméeri yèepùadaca irí tàacáisi, yá nacái canácataté iwàwéeri isutáca yéemiawa quirínamani.

Jesús icháawàaca fariseonái, nía nacái yéewáidéeyéica Dios yàasu ley

(Mr. 12.38-40; Lc. 11.37-54; 20.45-47)

23 ¹ Néese idénáami, yá Jesús itàanícaté wenàiwicanái irí, yéewáidacalénái irí nacái, íimacaté nalí:

² “Níai yéewáidéeyéica Dios yàasu ley, fariseonái nacái, níacata idèniawawàsi nacàlidáanápíná wenàiwica irí yái Dios yàasu ley. ³ Iná iwàwacutácué pimànica macáita càide iyúwacué náimáaná pírí, iyúwa nacái nachùulianácué pía.

Quéwa picácué pimàni càide iyúwa namàníná, níacáiná yéewáidéeyéicuéca pía, càmita namàni càide iyúwa náimáaná néewáidáanácuéca pía. ⁴ Natànàaca càulenéeyéi tàacáisica càimíyéica wenàiwica yáalimá imànica. Yá nachùulliaa wenàiwica imànica càide iyúwa náimáaná. Quéwa níacani, càmita náalimáida namàni càide iyúwa náimáaná natànàaca, éwita achúmáanapíná.

⁵ Yá càicaté namànica madécaná wawàsi wenàiwicanái iicápiná. Nacha-nàidacaté nacái napùda ìwaliwa abéechúa yàalusí manuíchúa quiríta áibanái yàasu íicha, Dios itàacái íyèerité irícu cuwèesi íimami ìwali. Nacùadaca nacái

nabàle ichílináwa nabàle ipùata ìwàlfisewa. ⁶Nàacaalí nayáaca wenàiwicanái yáapicha, nawàlùacaalíwa nacái judíonái yéewáidacàalu iriculé, yá nawàwaca náawinacawa máiní wenàiwicanái ipíchaléta iyúwa máiníyí caináwanáca. ⁷Nawàwaca nacái macái wenàiwica itàidaca nía bàacháwabàa cáimiétacanéeri iyú. Nawàwaca nacái wenàiwica íimaca nalí: 'Píatacué yéewáidéeyéi wía.'

⁸Quéwa píacué nuéwáidacaléca, picácué picùa áibanái íimaca pírí: 'Píata yéewáidéeri.' Abéericáináta yái Yéewáidéericuécá pía, núata Cristoca, píacué yéenáiquéeyéiwa macáita.

⁹Picácué, 'Núaniri', píima cáimiétacanéeri iyú áiba wenàiwica írí cháí èeri iricu, abéericáináta yái Píaniri Diosca yái ìyéerica chènuniré.

¹⁰Picácué nacái pimàaca áibanái yàaca píimiétacaná, náimacaténácué pírí. 'Píata yéewáidéeri wía', abéericáináta yái yéewáidéericuécá pía, núata Cristoca.

¹¹Yái máinfíríca caináwanáca pèewfísecué, iwàwacutá fíbaidaca píricué càide iyúwa píasu wenàiwica. ^d ¹²Yái cáimacáiríca iicácawa áibanái fícha, Dios imàacapínaca íbáiniacawa áibanái yáacúalicu. Quéwa yái càmfíríca cáimacái iicácawa áibanái fícha, yásí cawèníripíná Dios imànica náacualícu." ^e

¹³Jesús íimacaté nalí mamáalàacata:

"Píacué yéewáidéeyéica ley, fariseonái nacái, yúuwichèeyéipínáwa cáiwínama. ¡Pibàacáinácué píiwitáise báawéeriwa! Càmitacué picàlida cayába Dios itàacái, ìwàlfíse yácué píyaca càide iyúwa níái imáisàniéyéica wenàiwica ìwàlùacawa aléde Dios icùacataléca yàasunái wenàiwicawa. Càmita nacái píwàlùapínácuéwa néré. Quéwa càita nacái càmita pibatàacué nawàlùacawa néré níái wenàiwica iwàwéeyéica ìwàlùacawa néré." ¹⁴[Píacué yéewáidéeyéica ley, fariseonái nacái, yúuwichèeyéipínáwa cáiwínama. ¡Pibàacáinácué píiwitáise báawéeriwa! Píyèedùacáinácué nàasu níái yàacawéeyéi yéetée-yéimicawa. Néese, yácué pitàaníca déecu Dios íipidená ìwali, áibanái iyúu-náidacaténácué cayábaca píiwitáise. Iwàlfíse, Dios yúuwichàidapínácué pía quiríta áibanái fícha.]

¹⁵"¡Píacué yéewáidéeyéica ley, fariseonái nacái, yúuwichèeyéipínáwa cáiwínama. ¡Pibàacáinácué píiwitáise báawéeriwa! Píacué càmfíyéica iméyàa icutáca wenàiwica péewáidacalépináwa. Abéeri yeebáidacaalícué pírí, yácué péewáidacani píiwitáise iyúwa, píacué fariseonáica, péewáidacaténácué imànica íbáyawanáwa pichàbanfísecué. Yá ípáyaidapínaca íbáyawanáwa pichàbanfísecué quichái iriculé, picùalétacué.

¹⁶¡Dios yúuwichàidapínácué pía! Càmicáinácué péewáidaca wenàiwica yeebáidaca machacànita Dios itàacái. Càita nacái càmitacué pimàni càide iyúwa-cué píimáaná péewáidaca. Yácué píimacáita:

'Yái, báisíta, íiméerica Dios icapèe ìwali, càmita iwàwacutá imànica càide iyúwa íimáaná. Quéwa yái, báisíta, íiméerica oro ìwali yái ìyéerica Dios icapèe iricu, yásí iwàwacutéeri imànica càide iyúwa íimáaná.'

¹⁷Píacué fariseonáica, càmfíyéita yáalfáwa, máiwitáiseeyéi càiyéide iyúwa matuíyéi. Càmitacué píalíawa yái Dios icapèeca, yácata máinfírí cawènica

oro ícha. Dios icapèe ìwalfisená, yá cawènica Dios ipíchale yái oro iyéerica iricu.

¹⁸ Càita nacái pímacuéca: ‘Yái, báisíta, fiméerica chàwita ìwali, canáca iwèni irí. Quéwa yái, báisíta, fiméerica ìwali yái cuwèsi nanuérica Dios irípiná, yásí imànfiriwa irí càide iyúwa ímáaná.’

¹⁹ Píacué fariseonái máiwitáiseeyéi, càiyéide iyúwa matuíyéi. Yái Dios ichàwitanica, yácata cawènfiri imànica yái cuwèsi nanuérica Dios irípiná.

²⁰ Iná yái, báisíta, fiméerica chàwita ípidená ìwali, báisíta fimaca nacái ìwali macáita yái íiríericawa chàwita íinata macáita. ²¹ Yá nacái báisíta, fiméerica Dios icapèe ípidená ìwali, báisíta, fimaca nacái ìwali macáita yái iyéerica iricu. ²² Yá nacái báisíta, fiméerica chènuniré ípidená ìwali, yá idéca báisíta, fimaca Dios yàalubái ípidená ìwali, ìwali nacái yái yáawinéericawa íinata.

²³ ¡Píacué yéewáidéeyéica ley, fariseonái nacái, yúuwichèeyéipínáwa cáiwina. ¡Pibàacínacué píwítáise báawériwa! Píacínacué diezcatái bànacalé yéénata Dios irí, quéwa níatái: menta, anís, comino nacái. Quéwa píimáichacué pímanica níai Dios yàasu ley máiníyéica cawènica: ‘Wamànfínaca cayábéeri áibanái irí, waicáanáca napùalé cáininéeri iyú, iwàwacutáanacuéca pímanica yái wamànfiripíná píméericuécá ìwali.’ Níásí iwàwacutèeyéipínacué pímanica quéechata, quéwa càmita pímacaténacué pímanica nachùulíaca níatái áibanái Dios yàasu leyca.

²⁴ ¡Píacué fariseonái, càicuécá píade iyúwa matuíyéi, itéeyéica áibanái icáapi ìwali. Càicuécá píade iyúwa níai ichàbáidéeyéica ìrawa úni wáluma yèewibàa, píriási ícha. Quéwa, yácué píwetúaca píriwa ulíamaca yái cuwèsi casaquèeri manuírí camellocá.’

²⁵ ¡Dios yúuwichàidapínacué pía, píacué yéewáidéeyéica ley, píacué nacái fariseonáica. ¡Píacué cachíwéeyéi! Càicuécá píade iyúwa wáibàacaalí bacàa, ínatàbàata, quírápialí nacái. Quéwa síisài píwàwalicuise ipuniériwa iyéedesi iyú, càmitacué nacái pímaní cayábéeri áibanái irí.

²⁶ ¡Píacué fariseonái, matuíyéi íwítáise! Quéecha, iwàwacutácué píibaca bacàa irícuise, quírápialí nacái, yéewacaténá masacàaca ínatàbàa macáita.’

²⁷ ¡Dios yúuwichàidapínacué pía, píacué yéewáidéeyéica ley, píacué nacái fariseonáica. ¡Píacué cachíwéeyéica! Càicuécá píade iyúwa càlicullí napusúeri ínatàbàa cabalèewaca. Quéwa iriculéwa ipuniériwa yéetáními yáapi iyú, macái casaquèeri wawàsi iyú. ²⁸ Iná càicatacué pía nacái, píasáidacuécá píawawa wenàiwica iicá càide iyúwa cayábéeyéi íwítáise wenàiwicaca. Quéwa yái píwítáiseecuécá, ipuniériwa chìwái iyú, báawéeri wawàsi iyú nacái.

²⁹ ¡Dios yúuwichàidapínacué pía, píacué yéewáidéeyéica ley, píacué nacái fariseonáica. ¡Píacué cachíwéeyéica! Pímanícuécá capíi cayábanaméeyéi profetanáimi icàliculèenámi iwicáulé. Picùadacué nacái chílanási nacàliculèenámica iwicáu, níai wenàiwica imànfíyécáté cayábéeri áibanái irí. ³⁰ Yácué píimaca: ‘Wàyacanámíté wàawirináimi yáapichawa néenialí èerita, càmitaté abédanama wawàwa náapicha níatái inuéyécáté profetanáimi.’

f 23.24 Versículo ímáaná: Níai Fariseonái nawàwaca wenàiwicanái yeebáidaca níatái Dios itàacái nayúunáidéeyéica mawénica. Quéwa càmita neebáida níai máiníyéica cawènica Dios itàacái iricu. g 23.26 Ímáaná: Quéecha iwàwacutá masacàaca pímanica píwítáiseewa píwàwalicuiseewa macáita. Néese, yásí masacàaca Dios iicápiná macáita yái pímaníricuécá.

³¹ Quéwa siùcade, idécué picàlidaca piináwanáwa píacatacué nataquénáinámí, yá idéca abédanamacata píiwitáiseecué náapicha níái inuéyéicaté profetanáimi bàaluité. ³² Iná pimáalàidacué pimànica mesúnamáita yái báawéeri wawàsica càitáde iyúwacué piawirináimi idàbéericaté imànica, càita nacái pimànicuéca mamáalàacata.

³³ ¡Píacué iwàwacutéeeyéi waicáca wáichawa yái píiwitáiseecuéca càiride iyúwa àapi iculáli. Iná càmita pichúuliapínacuéwa yúuwichàacáisi quichái fícha.

³⁴ Iná núumacué pirí: Nubànùapínacué pirí profetanái, aslanái cáaliacái-yéi, nía nacái yéewáidéeyéi ley. Quéwa pinúapínacué abénaméeyéi néená, pitàtàapínacué nacái áibanái cruz iwali, picapèedáidapínacué áibanái pée-wáidacáalu iricubàawa, pipiàdàidapínacué nacái pinúawa áibanái yàcalé imanùbacata. ³⁵ Yéewacaténacué yúuwàacawa piwérécué yái nacáuca iwèni macáita níái canéeyéicaté ibáyawaná, piawirináimi inuéyéicaté, Abel néeseta inùmámi yái cayábéericaté fiwitáise, iwéréta yàanàaca Zacarías néré, Berequías ìrimicaté, yái pinuéricatécué mawiénita Dios icapèe irí, chàwita idaní nacái.

³⁶ Iná báisítacué núumaca pirí: Nàwalíise níái piawirináimi inuéyéicaté bàaluité, yá Dios yàasu yúuwichàacáisi yúuwàapínacawa nàwali níái wenàiwica iyéeyéica siùcade.”

Jesús fíchaca Jerusalén mìnánái iwali

(Lc. 13.34-35)

³⁷ Néese Jesús fímacaté:

“¡Píacué Jerusalén mìnánái! ¡Píacué Jerusalén mìnánái! Inuéyéica profetanái, inuéyéica nacái íba iyú níái Dios ichùulièyéicaté icàlidacuéca pirí tàacáisi. ¡Madécaná yàawirífa nuwàwacué nucùaca pía càide iyúwa cawámai icùaná yéenibewa uánabái yàapísewa. Quéwa càmitacué piwàwa nucùaca pía! ³⁸ Iná máisapínacué picapèe imàacacawa, idécanáami piùwidenái imànìcuéca píipunita ùuwicái.

³⁹ Siùcade, núumacué pirí: Càmitacué pèepùapíná piicáca núa quirínama, iwéréta náimacataléta nùwali: ‘¡Cayábéerica yái yèericawa néese wàatalé Wacuèriná Dios fípidená iwali!’”^h

Jesús icàlidaca iwali yái Dios icapèe imáalàanápínacawa

(Mr. 13.1-37; Lc. 21.5-36)

24 ¹ Néese Jesús imusúacanáamitéwa Dios icapèe iricúise, idècunitàacá ìipinaca yàacawa, yá yéewáidacalénái yàacawa yàatalé náasáida-caténá irí iicacánáwaca namànica itéesebàa yái Dios icapèeca.ⁱ ² Yá Jesús fímacaté nalí:

“Macáita yái càicué piicácade, áiba èeripíná namáalàawa. Canápináta irièri fínatabàawacawa íbaca quirínama, namutúapínaca macáitani.”^j

h 23.39 Sal. 118.26. **i** 24.1 Dios icapèe cayábanaméeyéi cháí iricu yái tàacáisca, yácata templo yái itàaní iwali, cáaliacanacaténá yái itàanfírica iwali. **j** 24.2 Madécaná iicacánáwa náináidacawa iwali yái. Áibanái fíma: Yái càiricaté Jesús icàlidaca iwali cháí, càicataté ichàbaca yái Jerusalén iyacalénáca, Templo nacái, namutúacaténí, camuí 70 iricu, asáica idé-naamité Jesús.

Madécaná wawàsipiná ichàbawa ipíchawáiseca èeri imáalàacawa

(Mr. 13.3-23; Lc. 21.7-24)

³Néese, yá Jesús yàacatéwa yéewáidacalénái yáapichawa aléde dúli Olivo finatalé, yá iyamáacaté yáawinacawa. Yá nérécaté yéewáidacalénái isutá yéemìawani, náimacaté írí:

“Picàlida walí. ¿Chácaalínápiná namutúa macáita yái Dios icapèe manuíríca? ¿Càinápiná wawàsica yái ichàbawa ipíchaca pianàaca? ¿Càinápiná wawàsica yái ichàbawa ipíchawáise èeri imáalàacawa?”

⁴Jesús íimacaté nalí:

“¿Cayábacué pícha! Picácué pimàaca áibanái imèniàdaca pía. ⁵Nàanàapínaca madécaná wenàiwica nuípidená ìwali. Yá náimápináca wenàiwica írí: ‘Núacata Cristo.’ Yá nachíwáidápiná madécaná wenàiwica.

⁶Yá péemiápinácuéa ùuwicái ìwali, péemiápinácué áiba cáli iináwaná iwàwaca ipélia áiba cáli yáapicha. Quéwa picácué picalùadawa. Iwàwacutápináta ichàbacawa macáita yái càiri wawàsica, quéwa càmitàacá èeri imáalàacaténáwata. ⁷Abéeri cáli íiwacalíná ipéliápiná áiba íipunita. Níái manùba cáli icuèrinánáica napéliápiná nacái áibanái cáli icuèrinánái íipunita.

Yá nàuwichàápináca uláicái níái wenàiwicaca, máapicái nacái, cáli icusúápináca nacái madécaná cáli finatabàa. ⁸Quéwa yéénatàacáwa yái yùuwichàacáisi wenàiwicanái yùuwichèeripínaca macáita cháí èeri írìcu.

⁹Néese, yá náibàápinácuéca pía nàuwichàidacaténácué pía, nanúápinácué pía nacái. Báawápinácué naicáca pía macáita níái èeri mìnánáica nuípidená ìwalíisená. ¹⁰Néenialí èeri, madécaná wenàiwica imàacápiná yeebáidaca nùwali, nacháawàápiná níawáacawa, báawápiná nacái naicáyacacawa.

¹¹Yá nacái madécaná profeta cachíwéeyéi imusúápináca, yá nachíwáidaápináca madécaná wenàiwica.

¹²Néenialípiná, yá máiníca manùbaca níái wenàiwica imàníyéica madécaná báawéeri íiwitáaná. Iwalíise, yá batéwa macáita wenàiwica imàacápináca cáinináca iicáyacacawa.

¹³Quéwa yái iidenièrica yùuwichàacáisi, yeebáidéerica Jesús báisíta, iwéréta báawéeri ichàbacawa, yácata Dios icuèripíná yùuwichàacáisi íícha.¹

¹⁴Yá nacái nacàlidápináca macái èeri mìnánái írí yái tàacáisi cayábéerica, icàlidéerica ìwali yái Dios icùanáca yàasunái wenàiwicawa, wenàiwicanái yáalíacaténá ìwali macáita. Néese, yásí èeri imáalàápináca.

¹⁵Iná péemiácanáamicué iináwaná neemáca casaquèeri cuwèesica cháí Dios icapèe írìcu, yái profeta Daniel icàlidéericaté ìwali, yácué píalíacawa. Yái íléerica ìwali, yá idéca yáalíaca íimáaná.”^m

¹⁶Néese néenialí èeri, níái íyeyéica Judea yàasu cáli finata, yá iwàwacutápináca napíacawa dúlinái chènuníyeyéi finatalé. ¹⁷Yái íyéerica icapèe ipùata finataléwa, càmita yáalimápiná yeedáca yàasu wawásiwa icapèe írìcuísewa, iwàwacutápiná ichúuliadaca ícaucawa. ¹⁸Yái yèepuníricawa méetàuculé icapèe ííchawa, càmita yáalimápiná yèepùaca icapèe néréwa yeedácaténá yèepùanáwa. ¹⁹Quéwa nàuwichàápináca manuísíwata níái inanái idèerícuíyéica néenialí èeri, nía nacái quírasíyeyéica yéenibe. ²⁰Iná iwàwacutácué

pitàaníca Dios yáapicha ìwali ipíchaná yùuwichàacáisi yàanàacuéca pía unia-béepiré, ipíchaná nacái yàanàaca iricu yái èeri nayamáidacatáicawa.

²¹ “Néenialí èeripinácáiná yàanàa manuúri yùuwichàacáisi yái wenàiwic-nái yùuwichèeripináca. Yái yùuwichàacáisi càmfiricáwaca idé ichàbacawa cháí èeri iricu, Dios idàbaca idénáami yái èerica, néese idénáami, yá nacái canápináta càiri iicácanáwa yùuwichàacáisisca.

²² Quéwa cáininácáiná Dios iicáca yàasunái wenàiwicawa, yá maléenápiná-cata imànica yái yùuwichàacáisisca. Cáalapinácaalí imànicatani, yá néetá-pinácaawa canánama níatái wenàiwicawa.

²³ Iná néenialí èeri, áiba fimacaalí pirícué:

‘Ìpiacué piicáca, yácata Cristo yái yàanàa cháí!’

Aibanái fimacaalí nacái pirícué,

‘Cristo idéca yàanàaca aléde!’

Picácué peebáida nalí, ²⁴ nàanàapinácáiná manùba níái cachìwéeyéi Cristoca, càita nacái profetanái cachìwéeyéi. Yá nacái namànipináca madé-caná níái càmfíyéica wenàiwica idé imànica namèniadacaténá nayú wenàiwica. Càita nacái náalimáidapiná nachìwáidaca abènaméeyéi Dios yàasunái wenàiwica. ²⁵ Yácata idéerité nucàlidacuéca pirí ìwali quéecha yái, ipíchawái-seca ichàbacawa. Picácué piimáichani.

²⁶ Iná áiba fimacaalícué pirí:

‘ÌYácata Cristo, yái idé yàanàaca máisawaliré, piacué piicácani!’ Picácué píawa néréwa.

Aibanái fimacaalícué nacái pirí:

‘ÌCristoca, yái idé yàanàaca abéeri capli iriculé!’ Picácué peebáida nalí.

²⁷ Iná yàasu èeripiná nùanàaca, núa asiali Dios néeséerica, macái èeri mìnánái iicápiná núa càide iyúwa waicácaalí énu icànaca mèlumèluwaca, sísisàade èeri imusúacatáiseccawa àta yàanàacataléta aléde èeri iwàlùacatalé-cawa.ⁿ ²⁸ Càide iyúwa macái wenàiwica yáalíanáwa. Waicácaalí madécaná wáchulinái ìwacácaawa abécatalé, yá wáalíaca chèecáisimi iriacawa néré. Iná càipináta nacái ichàbacawa nùanàapinácaalí àniawa. Macái wenàiwicapináta yáalíawa nùwali.”^o

Yàanàapinácaalí àniawa yái asiali Dios néeséerica

(Mr. 13.24-37; Lc. 17.26-30,34-36; 21.25-33)

²⁹ “Néese idéca nacáita ichàbacawa yái yùuwichàacáisi manuúrica:

‘Yá catáca úái èerica,

yá nacái càmita ucàna quirínama úái quéeerica,

níái dùlupùtanáica, yá nacaláapinácawa chènunfise.

Yá nacái nacusúapinácawa macáita níái ìyèeyéica chènuniré.’

³⁰ Néese néenialí èeri, yá asáipináca naicáca nùasu yéenáiwánási chèn-unibàa nùanàapinácaalí àniawa, núa asiali Dios néeséerica. Yá naicá-pináca nùacawa néese acaléenái yèewi, nuchàini icamaláaná yáapichawa. Néese, yá náicháanipináca nacalùniwa macáita níái èeri mìnánáica. ³¹ Yá

nubànùapínáca nùasu ángelnáíwa napùliacaténá cachàini trompeta, nàwa-cáidacaténá macáita níái nùasunái wenàiwicaca macái cáli fiwítáaná néese.

³²Péewáidacuéwa ìwali cayába yái àicu higuera: Piicácaalícué éemica ibáiná imusúacawa yàana ìwalísewa, yá pálíacuéca mawiénica yái camuíca.

³³Càita nacái, piicácaalícué nachàbacawa macáita níái càiyéi wawàsináica númúericuécá pírí ìwali, yá pálíapínácuéca mawiénica nùanàaca àniawa.

³⁴Báisítacué núumaca pírí: Càipínáca ichàbacawa macáita ipíchawáiseca néetácawa macáita níái wenàiwica iyéeyéica néenialí. ³⁵Yái èerica macáita, yá nacái cálica, namáalàapínacawa macáita. Quéwa yái nutàacáica, càmfírita imáalàapínáwa, iyéeripíná càiripínáta.

³⁶Quéwa canácata yáaliériwa ìwali yái horaca, èeri nacái, yái nùanèeripínáca irícu, éwita ángelnáipíná yáaliáwa. Abéerita Núanirica yái yáaliáwa ìwali.”

³⁷“Quéwa yàasu èeri nùanàaca, núa asíali Dios néeseérica, yá càipínáca nàyaca níái wenàiwicaca iyúwaté Noé yàasu èerité. ³⁸Néenialí èerité, ipíchawáiseté manuúri úni yéesacái yàanàaca nía, nayáacaté nayáacaléwa matuíbanáita, nàiracaté nacái ìiracalési, needácaté nacái nàacawéetúawa, namàacacaté nacái néeninamata nàacawéetúawa iwérétaté Noé iwàlúacawa arca irículé. ³⁹Yá càmitaté náaliáwa ìwali yái wawàsi ichàbéericatéwa iyaca nalí iwérétaté úni yéesacái yàanàaca nía. Yáté isawíadaca nía macáita. Iná càipínáta ichàbacawa àniawa, nùanàapínácaalí àniawa, núa asíali Dios néeseérica.

⁴⁰Néenialí èeri, pucháiba asíanái fíibaidacaalí yèepunícawa manacúalibàa, yá Dios itépináca abéeri, abéeri nacái imàacapínáwa. ⁴¹Càita nacái, pucháiba inanái imulúacaalí iyaca ituínási, yá Dios itépináca abéechúa, abéechúa nacái imàacapínáwa.

⁴²Iná ìwalíse, iwàwacutácué picùaca nùanàaca èeri imanùbacata, càmi-cáinácué pálíawa chácaalínápinácaalí nùanàa, núa, Píiwacalícuéca.

⁴³Péemiácué abéeri wawàsi ìwali: Abéeri capíi fíiwacalíná yáaliácaalí catá idècuni, abéeri cayéedèeri yàanàapíná iyéedúacatani, yá icùacatani ipíchaná iyéedúaca yàasuta. ⁴⁴Iná ìwalíse, iwàwacutácué nacái picùacani èeri imanù-baca, càmicáinácué pálíawa càinácaalí hora yái yàanàapíná yái asíali Dios néeseérica.”

Níái fíibaidéeyéica nalí

(Lc. 12.41-48)

⁴⁵“Iwàwacutácué piyaca càide iyúwa yái asíali fíiwacali ichùulíerica icùaca icapèe, nía nacái yàasunái wenàiwicaca iyéeyéica néeni, yàacaténá nacái nayáa èeri imanùbaca, yái hora iwàwacutácatáica nayáaca. ⁴⁶Yá casfímáipínáca yái asíalica fíiwacali yàanàacaalí ìwali, imànífiri iyaca càide iyúwa ichùullaná imànica.

⁴⁷Báisítacué núumaca pírí: Yái fíibaidéerica cayába fíiwacali iríwa, imàacapínáca icùaca yàasu wawàsi macáita. ⁴⁸Quéwa yácaalíni báawéerica fíiwítáise, wáimacáita, yá fimapínáca iríwata: ‘Yái nuíwacalica yèeriwa déeculé idècuniéripínáwa.’ ⁴⁹Yá idàbaca inúadáidaca níái yàacawéeyéinácawa. Yá yàaca iyáaca iyáacaléwa, fíiraca nacái náapicha níái icàmaníca. ⁵⁰Yá fíiwa-cali yàanàapínáca irícu yái èeri, càmicatáica icùu fíiwacaliwa, irícu nacái

horaquúi, càmicatáica yàasu wenàiwica icùapiná yàanàaca, ⁵¹yá yùuwichàidapinàcani manuísíwata iyúwa nàuwichàidáanà níai ichiwáidéeyéica íiwacaliwa. Yá fícháanípínáca ííwítáisewa, yaamíapínáca nacái iyéiwa casànwáaca néré, yùuwichàacáináwa cáíwinama.”

Jesús yéewáidaca nàwali níai diez mànacanáica

25 ¹“Néenialí èeri, yái Dios icùacatáica yàasunái wenàiwicawa, càipínáca íicacánáwa ichàbacawa yái wawàsica càide iyúwaté ichàbáanáwa nalí níai diez mànacanái, càimíyécáwaca íimá asiali yáapicha. Idécanáamité catáca, yá needácaté nàasu lámparawa, ituníná aceite yáapichawa, yá namusúacaté náipunitáidaca yái icàsèeripínacawa.”

²Níai néená cinco mànacanáica máiwítáiséeyéi, nía nacái áibanái cincoca, níasí cáalfacíyéi. ³Níai cinco mànacanái máiwítáiséeyéica natéca nacái nàasu lámparawa, quéwa càmita naté ituníná ipùalé, áiba quiríta.

⁴Quéwa níai cáalfacíyéica, natécaté nalíwa ituníná áiba yàalusi irícu mée-tàucuta nàasu lámpara fíchawa.

⁵Quéwa idècuniacáinátéwa yái asiali icàsèeripínacawa, yá cadàpulecaté macáita níai mànacanáica, yá naimácaté.

⁶Iná bamuchúami catá, yá néemíacaté áibanái isàna imáidaca:

‘Yàacawa néese yái icàsèeripínacawa! ¡Pimusúacué píipunitáidacani!’

⁷Néese, yá nacawàacawa macáita níai mànacanáica, yá nachùnìaca nacái nàasu lámparanáíwa. ⁸Níai mànacanái máiwítáiséeyéica, yá náimaca nalí níai cáalfacíyéica:

‘Placué wàasu yéená yái plasu lámpara itunícawa, wàasu lámparanái ituní imáalàacáináwa wáicha, yá nacái nachàcaca nàacawa wáicha.’

⁹Yá cáalfacíyéi íimacaté nalí:

‘Càmita. Ipíchaná imáalàacawa nacái wáicha abédanamata, cayábacué placa piwèniaca píríwani aléde nawéndataléca aceite.’

¹⁰Quéwa idècunitàacá nàaca nawèniaca ituníná, yá yàanàaca yái icàsèeripínacawa. Yá níacata iwàlùawa yáapicha nacàsàacatalépináwa, níai idéeyéicaté màulenáca. Yá ibàliacaté capíi inùma.

¹¹Néese idénáami, yá nàanàacaté àtata níai áibanái mànacanáica, yá náimaté namáidaca:

‘¡Wáiwacali, Wáiwacali, placùa walí capíi inùma!’

¹²Yá yeebácaté nasàna:

‘Báisítacué núumaca píri: Càmitacué núalfawa píwali.’”^q

¹³Yá Jesús íimacaté nalí:

“Píicacué matuíbanái píyaca, càmicáinácué píalfawa càinácaalí hora, èeri nacái, nùanàapíná núa asiali Dios néeséerica.”

Manuí piwàwa nuwéré èeri imanùbacata

¹⁴Jesús yéewáidacaté nía áiba ííwítáaná iyú, íimacaté nalí:

“Yái Dios icùacatáica yàasunái wenàiwicawa, càipínácanide iyúwa yái abéeri asiali yèericawa déeculé. Ipíchaca yàacawa, yá imáidaca yàasunái wenàiwicawa imàacacaténá nacáapi irícu ipalátaniwa náibaidacaténá iyú.

¹⁵ Abéeri irí yàa cinco mil palata ituíná, áiba irí yàa pucháiba mil, namáalàid-
dàaná irí yàa mil palata ituíná. Yàacaté nálí palata ituíná càide iyúwa ima-
nuíca náalimá náibaidaca iyú náalimáwanama. Néese, yá yàacatéwa náicha
déeculé. ¹⁶ Yáí fiwacali yèerica irí cinco mil palata ituíná, yá fiibaidaca nayú,
yá yeedacaté nayú áibanái cinco mil napùalé. ¹⁷ Càita nacái yáí yeedéerica
pucháiba mil palata ituíná, yeedácata nacái napùalé pucháiba mil. ¹⁸ Quéwa
yáí yeedéericaté mil palata ituíná, yá íicacaté nàalu cáli iriculé, yá ibàliacaté
níái fiwacali yàasu palata ituínácawa.

¹⁹ Néese déecu idénáami, yá náiwacali yàanàacaté àniawa. Yá imáidacaté
yàataléwa nía ichùniacaténá náapicha wawàsi palata iwali. ²⁰ Yá idàbacaté
yàacawa yàatalé yáí yèericaté irí cinco mil palata ituíná. Yá yèepùadacaté
fiwacali iríwa níái cinco mil palata ituíná, náapicha níái áibanái cinco mil
icáanèyèica nayú. Yá fimacaté fiwacali iríwa:

‘Nuíwacali, piacaté nulí cinco mil palata ituíná, quéwa idé nuedáca pírí
áibanái cinco mil palata ituíná napùalé.’

²¹ Yá fiwacali fimaca irí:

‘¡Cayábacani! Pía cayábéeri fiwítáise nùasu wenàiwicaca, yáaliméeri
nacái imànica càide iyúwa nuwàwáaná. Iná píalimácáiná pimànica càide
iyúwa nuwàwáaná achúméeri wawàsi yáapicha, siùcade, numàacapíná
picùaca madécaná wawàsi. Iná piwàlùawa, piyanídacaténá píiwacali yáa-
pichawa.’

²² Néese, yá nacái yàanàacaté yàatalé yáí yèericaté irí pucháiba mil palata
ituíná. Yá nacái yèepùadacaté fiwacali iríwa pucháiba mil palata ituíná icáa-
nèyèica nayú, yá fimacaté:

‘Nuíwacali, piacaté nulí pucháiba mil palata ituíná. Idéca nucáanàaca pírí
áibanái pucháiba mil palata ituíná napùalé.’

²³ Yá fiwacali fimacaté irí:

‘¡Cayábacani! Pía cayábéeri fiwítáise nùasu wenàiwicaca. Yá nacái pí-
alimáca pimànica càide iyúwa nuwàwáaná. Iná píalimácáiná picùaca cayába
yáí achúméeri wawàsi nuèricaté pírí, siùcade, yá numàacapínáca picùaca
manúfiri wawàsica quiríta. Iná piwàlùawa, piyanídacaténá píiwacali yáa-
pichawa.’

²⁴ Néese, yá yàanàacaté nacái yáí yèericaté irí mil palata ituíná.

Yá fimacaté:

‘Nuíwacali, núalíaca cachàinírica yàasu wawàsi pía, peedácáiná píríwa
yàacàsi aléde càmicataléca pibàna. Yá nacái piwacáida píríwa yàacàsi aléde
càmicataléca píibaida. ²⁵ Iná ìwalíise, yá cáalucaté nuicáca pía. Yá nacái
nùacaté nubàliaca níái piasu palata ituínáca cáli yèewiré. Níaca piasu
palata ituíná, níái nuèpùada pírí nía macáita.’

²⁶ Yá fiwacali fimacaté irí:

‘Pía nùasu wenàiwica báawéeri fiwítáise, ínúfiri nacái fiibaidaca, éwita
píalíaca cachàinírica fiwítáise núa, càicáaníta, càmita píibaida cayába
nulí. ²⁷ ¿Cáná càmita pité nupalátani ituíná nálí níái icuèyèica palata ica-
pèená iricu?’ Yá nèepùadaca nulí néese níatái nùasu palata ituínáca, yá
nacái icáanèeripínáca nulíta.’

²⁸ Néese, yá náiwacali ímacaté yàasunái wenàiwica írwá:

‘¡Peedácué fícha níái mil palata ituíná! Yácué piáca írí nía, yái idènièrica diez mil palata ituíná. ²⁹Iná cawinácaalí fíbaida cayába iyú yái nuèrica írí, yá nùpináca írí ipùalé quéwanáta, idèniacaténá ichàbáanáwa. Quéwa yái càmfirica fíbaida cayába, canápinácata yàasu. Idèniacaalí achúméeri wawàsi, needápináta nacái fíchani macáita. ³⁰Yái nùasu wenàiwica canápinéerica, piucacuèni bàacháwalé catácataléca, nérécateéná fícháa fiwítáisewa, casànapiná iyéi néré, yùuwichàacáináwa cáiwina. ’”^s

Asiali Dios néeséeri yùuwichàidapináca níái èeri mìnánáica

³¹ “Néese ímacaté: Nùanàpinácaalí àniawa, núa asiali Dios néeséerica, nuchàini icamaláná yèewiwa, macáita nùasu ángelnái yáapichawa, yá núa-nàpináca nùalubái finatawa nuchùuliacaténá. ³²Yá nàwacáidapináca yàatalé macáita níái èeri mìnánáica. Néese, yá iseríapináca náichawáacawa nía, càide iyúwa cuwèesi icuèriná iseríacaalí ovejanái, cabranái fícha. ³³Yá imàacapináca ovejanái yéewápu néesemáwa, níái cabranáica imàacapináca nía apáu néesema.’

³⁴ Néese, yá rey ímapináca nalí níái yéewápu néeséeyéica:

‘Aqualécué, piacué idéeyéica Núaniri imànica írí cayábéeri. Piyacué cháí Núaniri icùacatáica yàasunái wenàiwicawa, idéericaté imànica pírpínacué, ipíchawáiseté imànica yá èeriquéi. ³⁵Bàaluité máapicaalíté núa, yá piacatécué nuyáa. Macàlacaalíté nuwàwa, piatécué nuira úni. Nuèpunícaalítéwa áibàalé nùasu cáli fíchawa, yá peedácatécué núa piataléwa. ³⁶Canácaalíté nubàle, piatécué nubàlepiná. Cálulaicacaalíté núa, piatécué piyúudàaca núa. Náucaalíté núa presunái icapèe iriculé, pianàatécué pipáchiaca núa.’

³⁷ Néese, yá náimapináca níái cayábéeyéica fiwítáise:

‘Wáiwacali, ¿Chácaalínáté waicá máapica pía, yá wàacaté piyáa? ¿Chácaalínáté waicá macàlaca piwàwa, yáté wàaca pìira úni? ³⁸¿Càicaalínáté pèepuníwa áiba cálré, yáté weedáca pía wàataléwa? ¿Alénáté nacái wàa píri pibàlepiná? ³⁹¿Càicaalínáté cáuláica waicáca pía, yáté wàaca wayúudàaca pía? ¿Càicaalínáté piya presunái icapèe iriculé, yáté wàaca wapáchiaca pía?’

⁴⁰ Yá Rey, ímapináca yeebáca nasàna:

‘Báisíta núumacuéca píri, yái cayábéeri pimàníricuécá nalí níái nuénánái, abénaméeyéi iyúunáidéeyéica canáca iwèni, yá nulícata yái càicué pimànicani.’

⁴¹ Néese, yá ímapináca nalí, níái apáu néeséeyéica:

‘Piacuéwa nuícha, piacué báawéeyéica fiwítáise. Piacuéwa nuícha aléde quichái iriculé, yái càmfirica ichàcawa, Núaniri imàníricaté Camèniadacáiri írípiná yàasu ángelnái yáapichawa. ⁴²Máapicaalíté núa, càmitaté piacué nuyáapiná. Macàlacaalíté nuwàwa, càmitaté piacué nuira úni. ⁴³Nuèpunícaalítéwa áiba cálré, càmitaté peedácué núa piataléwa. Canácaalíté nubàle, càmitaté piacué nubàlepiná. Cálulaicacaalíté núa, càmitaté piicácué nupùalé. Presocaalíté núa, càmitaté piacué pipáchiaca núa.’

^s 25.30 Íimáaná: Bàacháwalé catéeri iriculé, judionái iwàwáaná ímaca, quichái iriculé. Mt. 8.12; 22.13; Lc. 13.28. ^t 25.33 Aléde Israel yàasu cáli néré, níái icuèyéica cuwèesínái èeriapi, nèepunídaca abécátáita níái ovejanáica, cabranái yáapicha.

⁴⁴Néese, yá nacái náimapináca irí:

‘Wáiwacali, ¿Chácaalínáté waicá máapica pía, macàlaté nacái piwàwa, cáu-láicaté nacái pía? ¿Chácaalínáté pianàa wàatalé áiba cáli néese, yá càmítaté waicá pipùalé? ¿Chácaalínáté waicá pìyaca presunái icapèe iriculé? ¿Chá-caalínáté waicá canáca pibàle? ¿Chácaalínáté càmíta wayúudàa pía?’

⁴⁵Yá núumapináca nalí:

‘Báisítacué núumaca pírí, càmícáinacué pimàni cayábéeri nalí, níai nuénánai càmíyéica cáimacái iicácawa áibanái fícha, yácué nacái càmíta pimànita nulíni.’

⁴⁶Iná níai wenàiwica báawéeyéica íiwitáise nàuwichàapináca càiripináta quichái iriculé. Quéwa níai íyeyéica càide iyúwa Dios iwàwáaná, yàapináca nalí nacáuca càmíiri imáalàawa.”

Nacutáca wawàsi náibàanápíná Jesús

(Mr. 14.1-2; Lc. 22.1-2; Jn. 11.45-53)

26 ¹Néese Jesús idécaalíté icàlidaca nalí yái tàacáisica, yá fimacaté yéewáidacalénái iríwa:

²“Píacué yáaliyéiwa, pucháiba èerita iwàwacutáwa nàwacáténáwa Pascua” iricu. Núa asiali Dios néeséerica, yá nèepùadapináca núa nùuwide-nái iríwa, natàtàcaténá núa cruz iwali.

³Iná néenialí èerité, yá sacerdotenái íiwacanánái iwacáidacatéwa, nía nacái yéewáidéeyéicaté ley, náapicha níai israelnái íiwitápu béeyéica, Caifás icapèe néré, yái sacerdotenái íiwacalica. ⁴Yá natàanícáté náapichawáaca Jesús iwali, cànápínacaalíté yéewáaná náibàacani chìwái iyú, nanúacáténáni. ⁵Quéwa, yá náimacaté nalíwáacawa:

Càmíta yéewa wáibàaca Jesús yaalí yái nàwacáidacatáicawa, ipíchaná calúaca wáapicha níai wenàiwicaca, ipícha nacái nanúayacacawa iwaliíse yàcalé iricu, waculáléta.”

Abéechúa inanái yùucua pumènfiri Jesús iwali

(Mr. 14.3-9; Jn. 12.1-8)

⁶Idècunitàacá Jesús iyacaté Betania iyacàlená iricu, Simón icapèe iricu, yái cacháunéerimicatéca iwaliíse quéecha, ⁷yá ùanàacaté Jesús yàatalé abéechúa inanái, icáapíchúa abéeri yàalusi, namàníirica fba bàsabàséeri iyú, cawènfiri pumènfiri yàaluca. Yá ùucùacatèni Jesús íiwita iwali idècunitàacá yáawina-caté iyáaca mesa iwéré. ⁸Yéewáidacalénái, iicácaalíté yái càiricaté umànica, yá calúacaté nía, yá náimacaté:

“Máiníta úucaca mawènta yái pumènfiri cawènfirimica. ⁹Cayábaté cáminá wawèndaca cawènitani, wayúudàacaténá iwèninámi iyú níatái catúulécaneé-yéica.”

¹⁰Quéwa Jesús yéemìacaté nasàna, yá fimacaté nalí:

“Picácué pisèiwica ulí wawàsi úái inanáica. Cayábéeri wawàsica yái càì idé umànica nulí. ¹¹Níai catúulécaneéyéica, èeri icáalacapináta nàyacuéca

u 26.2 Pascua: Yái fiesta judionái iwacáidacatáicawa, nàwàwalicaténá yái Dios imusúacaalíté nía Egipto yàasu cáli fícha ichàini iyúwa. Néenialíté, nanúa oveja náalimáwanama, napusúacaténá nacapèe inùmawa fíranámi iyú, ipíchaná yéetácáisi inúaca néenibe, níai idàbéeyéicaté asáica.

piápicha, piiquéeyéipínacué ipùalé. Quéwa núa, càmita nùypínacué piápicha déecu èeriwa. ¹²Yái càináca ùucùaca nùwali pumèníri íimáaná, uchùniaca ùyaca núa ipíchawáiseca nabàliaca núa càliculì iriculé.

¹³Báisíta núumacuéca pírí: Alénácaalíta nacàlida yái tàacáisi cayábéerica cháì èeri iricu, càita nacái nacàlidapínaca uináwaná ìwali ìwalíse yái càirica umànica nulí.”

Judas icutáca wawàsi yèepùadánápiná Jesús yùuwidenái iríwa

(Mr. 14.10-11; Lc. 22.3-6)

¹⁴Néese abéeri wéenáta, wía docéeyéica imanùbaca Jesús yéewáidacalénáica, yái íipidenéerica Judas Iscariote, yá yàacaté itàaníca sacerdotenái íiwacanánái yáapicha.

¹⁵Yá íimacaté nalí:

“¿Càinápiná imanùbaca palata ituíná piacué nulí nuèpùadacaalícué pírí Jesús?”

Néese, yá abédanamacaté nawàwa nàanápínaté irí treinta namanùbaca palata ituíná. Yá nàacaté irí nía. ¹⁶Yá, néese idénáamicata, Judas yèepunité icutáidaca wawàsi yèepùadánápinaté nalí Jesús.

Jesús iyáa iyáacaléwa yéewáidacalénái yáapichawa

(Mr. 14.12-25; Lc. 22.7-23; Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

¹⁷Nàwacáidacaalítéwa yái nayáacatáica pan màlisiquéeri, idàbáanéeri èeri iricu, yá nàacatéwa Jesús yàatalé níai yéewáidacalénáica, nasutácaténá néemiawani, náimacaté irí:

“Siùca èeri, ¿alénápiná piwàwa wamànica yái yàacàsi wayéeripínaca?”

¹⁸Yá Jesús íimacaté nalí:

“Piacuéwa Jerusalén iyacàlená iriculé abéeri asiali icapèe néré, yá píimacuéca irí: ‘Càica íimaca yái yéewáidéerica wía: Mesúnamáita nuétápiná-cawa. Iná nuwàwa nuyáaca nuéwáidacalénái yáapichawa picapèe iricu, yái yàacàsi wayéerica Pascua yaalí.’ ”

¹⁹Yá Jesús yéewáidacalénái imànicaté càide iyúwaté ichùulianá nía. Yá namànicaté néré yái yàacàsica nayáacaténáni, Pascua yàasu èericáiná nalí.

²⁰Idécánáamité catáca, yá Jesús yàanàacaté néré, yá iyamáacaté yáawinacawa mesa iwéré náapicha níai doce yéewáidacalénáica. ²¹Idècunitàacá nayáaca, yá íimacaté nalí:

“Báisítacué núumaca pírí: Abéeri péenápínacué yèepùada núa nùuwidenái iríwa.”

²²Yá máinícaté achúmaca nawàwa, yá nasutácaté néemiawani náalimáwawama:

“Nuíwacali, ¿Núasicani?”

²³Yá Jesús íimacaté nalí:

“Yái wenàiwica yèepùadéeripínaca núa nùuwidenái iríwa, yátái idéerica yáapúadaca yàasu paniwa nuquírápiali iriculé nuyéerica nùyaca iricu.

²⁴Càica Dios itàacái íimaca: ‘Núa asiali Dios néeséerica, báisíta iwàwacutápiná nuétáca. Quéwa yái yèepùadéerica núa, Dios yùuwichàidéeripiná manuísíwata. ¡Cayábaté cáminá càmita asáitani!’ ”v

²⁵Néese yái Judas yèepùadéeripinacaté Jesús, yá isutacaté yéemíawa, ímacaté:

“Pía yéewáidéerica wía, ¿Núasica?”

Yá Jesús ímacaté írí:

“Báisíta, càicani iyúwa píimáaná.”

²⁶Idècunitàacá nayáacaté, yá Jesús yeedáca pan, yá yàacaté Dios írí cayábéeri. Néese, yá isupáidacaté pan, yá iwacùacaté yéewáidacalénái írìwani, yá ímacaté nalí:

“Yácata nuiná yái, peedácuéni, piyáacuéni.”

²⁷Néese, yá yeedacaté úái bacàa, uva ituní yàaluca,^w yá yàacaté cayábéeri Dios írí. Néese, yá ichàbáidacaté úa yéewáidacalénái írìwa, yá ímacaté nalí:

“Píiracué ullicúse macáita. ²⁸Yácata nuíraná yái, Dios imàníríca íwalíse wàlisài wawàsi pipíchacué, imusuérípinácawa nuícha madécaná wenàiwica íwalíná, yéewacaténá Dios imàacaca iwàwawa nabáyawaná íícha.

²⁹Siúcade, núumacué pírí: Càmita nuìrapíná píapichacué quirínama yái uva ituníca iwéréta wàanàayacacawa abécatalé àniawa áiba èeri, aléde Núaniri icùacataléca yàasunái wenàiwicawa. Yásí nuìrapínáca píapichacué àniawa yái wàlisài uva ituníca áiba wawàsi yaalíta.”

³⁰Néese idécanáamité nacántàaca abéeri canción salmos írìcu,^x yá nàacatéwa dúli Olivos ínatalé.

Jesús icàlidaca yái Pedro ibàanápínáca iínáwaná

(Mt. 26.31-35; Mr. 14.27-31; Lc. 22.31-34)

³¹Néese idécanáamité nàanàaca dúli Olivos ínatalé, yá Jesús ímacaté nalí:

“Siùca catá, yá pimàacapínácuéca núa abéerita càide iyúwa Dios itàacái íimáaná:

‘Núa Dios, numàacapíná áiba inúaca náicha yái ovejanái icuèrináca, yá nacàlállapínácawa macáita níái ovejanáica.’^y

³²Quéwa idécanáami Dios icáucàida núa àniawa, yá nùapínácawa pipíchálé-cué aléde Galilea néré.”

³³Yá Pedro ímacaté írí:

“Ewita naplàcawa píícha macáita níái áibanái péewáidacaléca, quéwa núa, càmfíríta yáalímápiná imàacaca pía pírinámitawa.”

³⁴Jesús ímacaté írí:

“Báisíta núumaca pírí: Yáta catáquéi, ipíchawáiseca cawámai itàaca, yá idépináca píbàaca nuínáwaná máisiba yàawírí.”

³⁵Yá Pedro ímacaté:

“Iwàwacutápinácaalí nuétácawa píapícha, quéwa núa, càmfíríta yáalímápiná ibàaca piínáwaná.”

Yá nacái, càicata náimaca macáita níái yéewáidacalénáica.

^w 26.27 Copa: Bacàa Jesús íiríechúaté írìcu uva ituní yéewáidacalénái yáapichawa.

^x 26.30 Càminá nacántàaca Salmos 115-118 yéená, càide iyúwaté judíonái íwítáise imànica Pascua yaalí. ^y 26.31 Nanúapínáca yái icuèrica ovejanái. Íimáaná, Jesucristo itàaníca íwaliwata, nanúanápínácani. Iná nacàlállapínácawa níái yéewáidacalénáica, cáalucáiná nía.

Jesús itàaníca Yáaniri yáapichawa Getsemaní néeni

(Mr. 14.32-42; Lc. 22.39-46)

³⁶ Néese, yá Jesús yàanàacaté yéewáidacalénái yáapichawa Getsemaní néré. Yá íimacaté nali:

“Chátacué piyamáawa idècunitàacá nùaca nutàaníca Núaniri yáapichawa aléde.”

³⁷ Yá itecaté yáapichawa Pedro, nía nacái Zebedeo yéenibeca pucháibana: Jacobo, Juan nacái. Yá idàbacaté achúmaca iwàwa, yùuwichàacatéwa nacái iwàwalicúsewa manuísíwata.

³⁸ Yá íimacaté nali:

“Máiníca achúmaca nuwàwa báawanama, yá nuwàwaca nacáica nuétá-cawa. Iná chátacué piyamáawa. Quéwa picacué pialimá piimáca.”

³⁹ Yá Jesús yàacatéwa náicha déeculé quiríta. Yá nérécaté, yáawíada yáawawa cáli iwéré, yá itàanícaté Yáaniri yáapichawa, íimacaté:

“Pía Núanirica, yéewacaalí, pimànica áiba wawàsi càmicaténá nuchàbawa yéewibàa yái yùuwichàacáisica. Quéwa picá pimàni càide iyúwa nuwàwáaná, pimàni càitáde iyúwa piwàwáaná.”

⁴⁰ Néese, yá Jesús yèepùacatéwa nàatalé níai yéewáidacalénáicawa. Yá iicacaté naimáca naliacawa.

Yá íimacaté Pedro irí:

“Càmitacué pialimáta cáuca pía núapicha, éwita abéeri horapiná.

⁴¹ Picacué máiní piimáca matufbanáita. Pitàanícué Dios yáapicha ipíchanacué Camèniadacáiri yáalimáidaca iicáwa pía. Báisíta idécué màulenáca pía, piwàwacáinacué pimànica yái núuméericuéca pírí iwali. Quéwa máiní machawàacaca yái piinacuéca.”

⁴² Néese, yá Jesús yàacatéwa náicha àniawa yàacaténá itàaníca Yáaniri yáapichawa, yá íimacaté:

“Núaniri, canácaalí yéewáaná peedáca núa fícha yái yùuwichàacáisica, yá iwàwacutáca nuchàbacawa yéewibàa càide iyúwa piwàwáaná.”

⁴³ Néese, yá Jesús yèepùacaté yéewáidacalénái yàataléwa àniawa. Yá iicacaté naimáca naliacawa abéta àniawa, máinícaínaté irénica natuí báawanama nadàpulewa. ⁴⁴ Yá Jesús yàacatéwa náicha àniawa itàanícaténá Yáaniri yáapichawa àniawa, máisiba yàawiríapiná, quéwa yáta tàacáisica mamáa-làcata.

⁴⁵ Néese, yá Jesús yèepùacaté yéewáidacalénái yàataléwa àniawa, yá íimacaté nali:

“¿Mamáalàacatacué piimáca matufbanáita? Idéca nùasu hora yàanàaca, núa asíali Dios néeséerica, nèepùadacaténá núa cabáyawanéeyéi icáapi iriculé. ⁴⁶ Picawàacuéwa. Wàacuéwa. Idéca mawiénica yàacawa néese yái yèepùadéeripiná núa.”

Náibàacaté natéwa Jesús

(Mr. 14.43-50; Lc. 22.47-53; Jn. 18.2-11)

⁴⁷ Idècunitàacá Jesús itàaníca iyaca, yá Judas yàanàacaté nàatalé, néenáca níai doce yéewáidacalénáica. Yàanàidacaté yáapichawa madécaná wenàiwica cacáapisèeyéi, machete yáapicha, àicu nacái, sacerdotenái íiwacanánái

ichùulièyéi, náapicha níái béeyéi, yàcalé mìnánái fiwítápunáica. ⁴⁸ Yái Judas yèpùadéeripínacaté Jesús, yá idécaté imàacaca nalí abéeri yéénáiwánási, fimacaalíté nalí:

“Yái asíali nusùsuèrica inànii ìwali, yácata Jesús yáara. Yátacué iwàwacutáca píibàacani.”

⁴⁹ Yáta Judas yàacatéwa machacànita Jesús yàatalé, yá fimacaté irí:

“Píia yéewáidéerica wía, catáca walí!” Yáta isùsùaca inànii ìwali.

⁵⁰ Yá Jesús fimacaté irí:

“Píia nùacawéeriná, pimàni caquialéta yái wawàsi pìanèerica pimànica.”

Yáta nàacatéwa Jesús yàatalé, yáté náibàacani níái yàanèeyéica Judas yáapicha.

⁵¹ Yáta abéeri néená iwataaca imachetaniwa, níái yèpuníiyéicawa Jesús yáapicha, yáta iwichùaca abéechúa yùuwi yái sacerdotenái fiwítápu yàasu wenàiwicaca.

⁵² Yá Jesús fimacaté irí:

“Píiyàa yàalu iriculéwa yái pimachetenicawa. Macáita níái inuéyéica machete iyú, machete iyúpináta nacái néetáwa. ⁵³ Càmicáiná pialíawata, nuwàwacaalí áiba iyúudàaca núata, yáta nutàanica Núaniri Dios yáapichawata, mesúnamáipínáta ibànùaca nulí setenta y dos mil ángelnáita. ⁵⁴ Quéwa càicaalí numànicata, yá càmita ichàbawa càitáde iyúwaté Dios itàacái fimáaná.”

⁵⁵ Yá néenialícata Jesús fimaté nalí níái wenàiwicaca:

“Néeni. ¿Cánacué pìanàa nùatalé machete yáapicha, àicu yáapicha nacái, piyúunáidacáinácué abéeri cayéedèeri núa? Eeri imanùbacata núawinacaté nuéwáidacuéa píapicha Dios icapèe irícu, yáté càmita píibàacué núa néré. ⁵⁶ Quéwa yéewa ichàbacawa macáita yái wawàsica, yéewacaténá ichàbacawa càide iyúwaté profetanái fimáaná nùwali bàaluité.”

Néese, yáté naplàcawa ícha macáita níái yéewáidacalénáica, yáté namàacacani irínámitawa.

Jesús ibàlùacawa náiwítápunái ípunita, níái ichùulièyéipínáca nanúacani

(Mr. 14.53-65; Lc. 22.54-55,63-71; Jn. 18.12-14,19-24)

⁵⁷ Néese níái fìbèeyéicaté Jesús, yáté natécani Caifás icapèe néré, yái sacerdotenái fiwacalica, nàwacácatalécawa níái yéewáidéeyéica ley ìwali, nía nacái israelitanái fiwítápunái béeyéica. ⁵⁸ Yá Pedro yàacatéwa Jesús yáami ibàacanèeri iyú, déecuìseta náicha, càita iwàlùacatéwa Caifás icapèe ibàacháwalená iriculé. Yá néenicata, iyamáa yáawinacawa náapicha níái úwínáica iicácaténá càinácaalí wawàsi ichàbacawa Jesús irí.

⁵⁹ Níái sacerdotenái fiwacanánáica, níái nacái israelnái fiwítápunái béeyéica, macáita nacutáidacaté abéeri chìwái yéewéeripínaté nachùuliaca nanúaca iwalíse Jesús. ⁶⁰ Quéwa canácata nàanèerité ìwali chìwáica, éwita madécaná asianái yàanàacaté imànica ichìwawa néré ìwali, càmitaté abédanama yái tàacáisi nacàlidéerica.

Quéwa déecu idénáami, yáté nàanàaca néré pucháiba asianái icàlidéeyéipíná ichìwawa Jesús ìwali, ⁶¹ yá náimacaté:

“Yá asíaliquéi, càirité fimacade:

‘Núalimáca numáalàidaca yái Dios icapèe manuíríca. Quéwa másíba èeri irícúta, yá núalimápináca numànicani abéta àniawa.’”⁶²

⁶² Yá sacerdotenái íiwacali imichàaca ibàlùacawa, yá fímacaté Jesús irí:

“¿Cáná càmita peebá nasàna? ¿Càiná pímaca ìwali yái càináca nacháa-wàaca piináwaná ìwali níái asíanáica?” ⁶³ Quéwa masànata náicha Jesús. Yá sacerdotenái íiwacali fímacaté irí:

“Nuchùulla pia ípídená ìwali yái Dios iyéerica càiripináta. Picàlida walí pìwaliwa báisíta. ¿Píata Mesías, Dios Iirica?”

⁶⁴ Yá Jesús fímacaté irí:

“Báisíta, càicatáni càide iyúwa píimáaná. Quéwa núumacué pirí nacái: Siùca èeri, wapíchaléwa nacái, piicápinácué yáawinacawa Dios yéewápu néeseema yái asialí Dios néeséerica cachàiníri canánama fícha. Yá nacái piicápinácuéca iricùacawa chènuníise àniawa acalée yéewi.”

⁶⁵ Néese, yáta sacerdotenái íiwacali icacánáca ibàlewa yáasáidacaténá calúacani, yá fímacaté:

“¡Idéca pitàaníca báawanama Wacuèriná ípídená ìwali! Iná càmita wawàwacutá quirínama áiba icàlidaca walí ìwali. Idécué péemiaca itàaníníá báawanama Dios ìwali. ⁶⁶ ¿Càinácué píináidacawa ìwali?”

Yá náimacaté níái wenàiwicaca:

“¡Báisíta cabáyawanácani, iwàwacutá yéetácawa!”

⁶⁷ Néese, yá abénaméeyéi yàapísáidacaté Jesús inànìacubàa. Aibanái inúa-áidaté icáapi iyúwani, áibanái icapèedáida inànì ìwali.

⁶⁸ Yá náimacaté irí:

“Báisícaalí Cristoca pía, picàlida walí, cawiná yái càì inúaca pìwali.”

Pedro ibàaca Jesús iináwaná

(Mr. 14.66-72; Lc. 22.56-62; Jn. 18.15-18,25-27)

⁶⁹ Néese idècunitàacá Pedro yáawinacawa bàacháwáise, yá abéechúa inanái yàacawa yàatalé íibaidéechúaca néeni, yá úumacaté irí:

“Píata, yái áiba yèepuníiricatéwa Jesús yáapicha yái Galilea néeséerica.”

⁷⁰ Yá Pedro íibàacaté iináwaná madécaná wenàiwica yáacúalícu, yá fímacaté:

“Càmita núalíawa ìwali yái càirica pitàaníca nulí ìwali.”

⁷¹ Yá Pedro yàacatéwa capíi ibàacháwalená inúma néré. Yá nérécaté áiba inanái yèepùa iicàcani, úái íibaidéechúacaté néeni. Yá úumacaté nalí níái iyéeyéicaté néeni:

“Yáta áiba yèepuníirítéwa Jesús Nazaret néeséeri yáapicha yái.”

⁷² Quéwa Pedro yèepùaté ibàaca Jesús iináwaná àniawa, yá fímacaté Dios ípídená ìwali:

“¡Báisíta Dios, càmita núalí ìwali yái asialiquéi!”

⁷³ Néese, déecu idénáamita, yá nàacatéwa Pedro yàatalé níái áibanái yèepuníyéicatéwa néenibàa, yá náimacaté irí:

“Báisíta, camíná píacata néená níái Jesús yéewáidacalénáica. Càica pìsàna pitàaníca iyúwa níái Galilea mìnánáica.”

z 26.61 Iricu versículoca yái, Jesucristo itàaníca ìwaliwata; càide iyúwa imichàanápínáwa yéetáními yéewíise, idéca idénáami yéetácawa.

⁷⁴ Yá Pedro ímacaté:

“Càmicaalí báisí yái nutàacáica, yá iwàwacutá Dios yùuwichàidaca núa,” yá ímacaté Dios ípidená ìwali: “¡Yá asìaliquéi, càmfírìta nùaliáwa ìwali!”

Iná idéca nacáita càì ímaca, yáté cawámai itàaca. ⁷⁵ Néese, yá Pedro iwà-walicaté yái Jesús itàacáica, ímacaalíté írí:

“Ípìchawáiseca cawámai itàaca, yá idépináca pibàaca nuináwaná másiba yàawiría.”

Néese, yáté Pedro imusúacawa méetàuculé bàacháwa fícha. Yá nérécaté fícháaní cachàini cáiwìnama.

Nèepùadacaté Jesús Pilato írí

(Mr. 15.1; Lc. 23.1-2; Jn. 18.28-32)

27 ¹ Néese idécanáamité amaláca, macáita níái sacerdotenái íiwacanánáica, náapicha níái béeyéi israelnái íiwitápunáica, nàwacacatéwa natàanícáténá náapichawáaca Jesús ìwali, abédanamacáténá nawàwa ìwali yái nachùulianápinacaté nanúacani.^a ² Yá nadacùacaté natéwa Jesús, yá nèepùadacaténi Poncio Pilato írí, yái romanosàiri icuèricaté Judea yàasu cáli iwícaú.

Judas yéetácawa

³ Néese yái Judas yèepùadéericaté nalí Jesús, yáaliacaalíté nanúapinacani, yá achúmacaté imànica iwàwa. Yá yàacaté yèepùadaca níái treinta palata ituínáca, nalí níái sacerdotenái íiwacanánáica, nía nacái israelnái íiwitápu-nái béeyéica.

⁴ Yá ímacaté nalí:

“Idéca numànica nubáyawanáwa Dios írí, nuèpùadacáinacué pírí yái mabáyawanéeri asialica.”

Yá náimacaté írí:

“¡Quéwa, canácata iwèni walí yái cabáyawanáanaca pía! ¡Piasu wawà-sicatéera!”

⁵ Néese, yá Judas yúucacaté níái palata ituínáca Dios icapèe iriculé, yá imusúacatéwa néese. Yá yàacaté isidùaca icanápiwa, yáté yéetácawa.

⁶ Néese, yá sacerdotenái íiwacanánái iwacáidacaté níái palata ituínáca. Yá náimacaté:

“Càmìta Dios yàasu ley imàaca wamàacaca níái càiyéi palata ituínáca, nèewiré níái palata nèeyéipinaca Dios írí, idécáiná wawèniaca nayú wenà- wica icáucami.”

⁷ Néese idécanáamité natàaníca náapichawáaca ìwali, yá nawèniacaté nayú abéeri cáli ípidenéericaté “Cáli catùanái imànífiríná,” nabàliacatáipiná níái yéetéeyéica yàacawa Jerusalén ìyacàlená írìcu, áiba cáli néeséeyéimica.

⁸ Néese yái cáli nawènièricaté, yá nàacaté ípidená “Íráibàa.” Ata siùcalé-namata càica ípidená.^b

a 27.1 Níái sacerdotenái íiwacanánáica, náapicha níái béeyéi israelnái íiwitápunáica, nacutacaté wawàsi yéewéeripináté romanonái inúaca ìwalíise Jesús, níacáinátaté yéewéeyéi inúaca wenà-wica néenialí èeri. b 27.8 Íráibàa: Yái cálica nawènièrité nayú níái palata ituíná Judas yeedéeyéicaté quéecha Jesús icáuca iwèni. Néese Judas yéetácaalítéwa, yá nawèniacaté nayú yái cáli ípidenéerica íráibàa, nabàliacaténáté néeni Judas ichéecami, nía nacái yéetéeyéicawa áiba cáli néeséeyéica. Iná abéeri asiali icáuca iwèninámicaténí yái cálica. Hch. 1.19

⁹Yá càicata ichàbacawa càide iyúwaté profeta Jeremías itànàanáté, íma-caalíté:

“Yá needácaté treinta palata ituíná,
 imanuícataíta Israel yàasu cáli mìnánáí imàacaca iwèni
 yái napáyaidáanápínáca abéeri asiali ícauca.

¹⁰ Yá nayúcaté nawènia yái cáli ípidenéerica cáli catùanái imànfiriná,
 càide iyúwa Wacuèriná Dios ichùulianáté numànica.”

Natéca Jesús Pilato yàatalé

(Mr. 15.2-5; Lc. 23.3-5; Jn. 18.33-38)

¹¹Néese yái Jesús, yáté ibàlùacawa Pilato ípunita yái nacuèriná romano-sàirica. Yá isutácaté yéemiawa Jesús, ímacaté irí:

“¿Báísíta, píacata yái judfónáí yàasu rey?”

Yá Jesús ímacaté irí:

“Báísíta, càicani iyúwa píimáaná nulí.”

¹²Quéwa éwitaté sacerdote íiwacanánáí icháawàaca Jesús, náapicha níái béeyéí israelnáí íiwitápunáica, imànfínacátésa báawéeri wawàsica, càicáanítaté, càmita Jesús yeebá nasàna ìwalíse.

¹³Néese, yá Pilato isutácaté yéemiawani:

“¿Càmita péemia yái nacháawàanáca piináwaná madécánáwaca?”

¹⁴Quéwa, càmitaté Jesús yeebá isàna, éwita abéeri tàacáispiná. Yá ìwalíseca Pilato icalùadaté íicáca Jesús, càmicáináté yeebá isànata.

Náimaca Pilato irí, “Pitàtàacuéni cruz ìwali.”

(Mr. 15.6-20; Lc. 23.13-25; Jn. 18.38-19.16)

¹⁵Péemiacué abéeri wawàsi: Camuí imanùbacata Pascua yaalí, yá nacuèriná Pilato, iwasàaca abéeri asiali presuúri yàcalé mìnánáí irí, càinacaalíta yái nawàwéerica iwasàaca nalí. ¹⁶Néenialí, nadènia abéeri asiali presunáí icapèe irícu, caináwanéeri ibáyawaná ìwalísewa ípidenáté Barrabás. ¹⁷Iná idécanáamité manùba wenàiwica ìwacáca, yá Pilato isutácaté yéemiawa nía:

“¿Chánácué piwàwéeri nuwasàaca pirí, Barrabásica, càmicaalí, yá yàcani ípidenéerica Jesús, nèerica nacáí ípidená Cristo?”

¹⁸Pilato isutácaté yéemiawa nía, yáalíacaté náudeni ìwalíseca yái càité nacháawàa irí Jesús.

¹⁹Idècunitàacá Pilato yáawinacawa cháí nacháawàacatáica wenàiwica, yá yàacawéetúa ichùuliacaté náimaca irí:

“Píca pímaní irí báawéeri wawàsica yái asiali mabáyawanéerica. Bàwina, catácáiná núamacaníní. Siùcade, yá nuínáidáanícawa ìwali abémáidata. Càmita yéewa matuífbanáica núa ìwalíse.”

²⁰Quéwa níái sacerdotenái íiwacanánáica, náapicha níái béeyéí israelnáí íiwitápunáica, yá náiyàacaté wenàiwicanáí irí tàacáisi, nachùuliacaténáté Pilato iwasàaca nalí Barrabás, yéewacaténá nanúaca Jesús. ²¹Yá Pilato yèepùacaté isutáca yéemia nía àniawa, ímacaté nalí:

“Néeni ¿Cháná asialiquéi piwàwéericuécaca nuwasàaca pirí?”

Yá náimacaté irí:

“¡Yátái Barrabás!”

²² Yá Pilato ímacaté nalí:

“Néeni, ¿Càinà numànica Jesús, yái ípidenéerica Cristo?”

Yá náimacaté macáita:

“Pitàtàacuéni cruz ìwali.”

²³ Yá Pilato ímacaté nalí:

“Quéwa, yá asialiquéi, canéerita imànfiri báawéeri wawàsica.”

Yá namáidacaté cachàini quéwanáta, náimacaté:

“¿Pitàtàacuéni cruz ìwali!”

²⁴ Yá Pilato iicacaté càmita wenàiwica imàni ichùuliaca quirínama, quéwanácáita nawàwaca namànica ípunita úuwicái yàcalé iricu. Yá ichùu-
liacaté natéca irí úni íibacaténa ícáapiwa naicá macáita. Yá ímacaté nalí:

“Núa, canéerita ibáyawaná yéetácaalíwa yái asiali mabáyawanéerica.
Píatacué cabáyawanéeyéipiná.”^c

²⁵ Néese, yá náimacaté macáita níai wenàiwicaca:

“Yéetácaalíwa yái asialica, yá wíacata cabáyawanápiná ìwalíise, wée-
nibenái nacái!”

²⁶ Néese, yá ichùuliacaté yàasu úwinái iwasàacaté nalí Barrabás. Yá ichùu-
liacaté nacapèedáidaca Jesús, yá yèepùadacaté nalíni, nàacaténáté natàtàa-
cani cruz ìwali.

²⁷ Yá yàasu úwinái itecaté Jesús Pilato icapèe ibàacháwalená iriculé ípide-
néerica pretorio. Yá nàwacáidacaté itéesebàa macáita níai áibanái úwinái
iyéeyéica néeni.^d ²⁸ Yá nawatàacaté Jesús ibàlemi, yá náiyàacaté ìwali áiba
bàlesita, quíiréeri cùlitunìwaca cáaléeri nacái. ²⁹ Yá nacái náiyàacaté íiwita
ìwali túfri icalipíacaná càide iyúwa corona. Yá nacái namàacacaté ícáapi iricu
abéechúa àicu yéewápu néese. Yá nabàlùacatéwa irí nàululì ipùata iyúwa,
naicáanica iquíniná. Yá náimacaté irí:

“¿Píya càiripináta, pía judíonái yàasu rey!”

³⁰ Yá nàapísáidáidacaténi, nanúadáidacaté nacái íiwita ìwali uyú úai àicu
namàaqueechúaca ícáapi iricu. ³¹ Néese idécanáamité, naicáanica iquíniná,
yá nawatàaca íicha yái bàlesi cáaléerica, yá yèepùa náiyàaca ìwali àniawa
yátái ibàleca. Yaté natécani nàacaténáté natàtàacani cruz ìwali.

Natàtàaca Jesús cruz ìwali

(Mr. 15.21-32; Lc. 23.26-43; Jn. 19.17-27)

³² Néese idécanáamité namusúacawa yàcalé íicha, yá náipunitacaté àyapu
iricubàa, abéeri asiali ípidenéeri Simón, Cirene iyacàlená néeseeri. Yá úwinái
ichùuliacaté itéca chàinisíiri iyú yái Jesús yàasu cruz natàèeripinacaté ìwalini.

³³ Iná nàanàacanáamité aléde ípidenácataléca Gólgota, ímáaná: “Náiwita
yáapimi yàalu,” ³⁴ yá nàacaté Jesús ìira uva ituní ipúfri nèewìadéeri ipì-
síiri wawàsi yèewisá. Quéwa idécanáamité yáalimáidaca iicáwa yéená, yaté
càmita yeebá íiraca quirínamani.

³⁵ Néese idécanáamité natàtàaca Jesús cruz ìwali, yá náucacaté íbanái cáli
iwéré náalimáwanama náalíacaténa càinápinácaalí imàacawa Jesús ibàlemi

^c 27.24 Yái Pilato íbáaná ícáapiwa, iwàwáaná ímaca: Pilato íináidacatéwa mabáyawanéerica
yái Jesús. Iná càmita iwàwa imànica náapicha càide iyúwa nawàwáaná, níai sacerdotenáica.

^d 27.27 Mr. 15.16.

yáapicha. [Yéewacaténáté ichàbacawa càide iyúwaté profeta ímáanáté bàaluité, ímacaalíté:

“Nawacùaca nàwaliwa yái nubàlemica, yá náucacaté íbanái cáli iwéré náalimáwanama náalíacaténá càinápínacaalí imàacawa Jesús ibàlemi yáapicha.”] ³⁶ Yá nacái nayamáacaté náawinacawa néenita nacùacaténáni, ipíchanáté yéewáidacalénái iyéedùaca Jesús ichéecami.

³⁷ Néese, yá nachanàidacaté íwita iwicáubàa abéeri tàacáisi, yái tàacáisi nanuéricaté ìwalíseni, càiricaté ímacade: “YAI JESUS, YACATA JUDIONAI YAASU REY.”

³⁸ Yá nacái natàtàacaté Jesús yáapicha néenialíta pucháiba cayéedèyeyí. Abéeri yéewápu néese, áiba nacái apáu néesema fícha. ³⁹ Níái wenàiwica ichàbéeyéicátéwa néenibàa nacúscaté báawéeri tàacáisi iyú Jesús, yá nacái nawenúadáidacaté náiwitawa naicacani, ⁴⁰ yá náimacaté írí:

“¡Pía íméericaté, ‘Numáalàidapíná wiúnamáiwaca yái Dios icapèeca, quéwa yèepùapíná nubàlùadaca àniawani máisiba èeri írìcuta.’ Iná pichúuliada píawawa báisícaalí Dios Írica pía, pìricùawa síisàara cruz ìwalíse!”

⁴¹ Càita nacái, naicáanicaté Jesús iquíníná níái sacerdote íiwacanánáica, náapicha níái yéewáidèyeyéicaté ley, nía nacái judíonái íiwacanánái béeyéica.

Náimacaté nalíwáaca:

⁴² “Ichùuniacaté áibanái yéetácáisi fícha, quéwa càmita yáalimá ichúuliadaca yáawawa yéetácáisi fícha. Iná báisícaalí israelnái yàasu reycani, yá iwàwacutá írìcùacawa cruz ìwalíse siùcata, weebáidacaténá ìwali. ⁴³ Iná manuícaalí iwàwa Dios iwéré, yá iwàwacutá Dios ichúuliadacani yéetácáisi fícha, báisícaalí cáinináca Dios íicáca Íriwa: ‘Dios Írica núa’, ímacáináté walínama.”

⁴⁴ Càitaté nacái nacúscaca báawanama Jesús níái pucháiba cayéedèyeyéica natàtèyeyéicaté inanàcubàa cruz ìwali.

Jesús yéetacátéwa cruz ìwali

⁴⁵ Iná síisàata inùmámi machacànicaalí èeri, máisiba horacatái, yáté catáca macái cáli iwicáu. ⁴⁶ Néese idécaalíté táicaca yàacawa, yá Jesús imáidacaté cachàini, ímacaté:

“Elí, Elí, ¿lama sabactani?” ímáaná: “Nùasu Dios, Nùasu Dios, ¿Cáná pimàaca núa nulínámitawa?”^e

⁴⁷ Iná abénamèyeyí néená níái ibàluèyeyéicátéwa néeni, néemíacanáamité Jesús isàna, yá náimacaté:

“Imáidaca iyaca cáminá profeta Elías.”

⁴⁸ Mesúnamáita abéeri néená ipiaca yeedáca abéechúa sàlusàluíchúa, yá íisapiacaté úa uva ituní càamèeri ituníná iyú, ipìsíiri nacái, yá idacùacaté úa àicu ipùata ìwali, yá imichàidacaté úa, yá yàacaté Jesús ìirani.^f

⁴⁹ Quéwa, yá áibanái ímacaté írí:

“Pimàacacué icùacawa néenita, waicátàacáwa asáita Elías yàanàaca yeedàcani.”

⁵⁰ Néese, yá Jesús yèepùacaté imáidaca cachàini abéta àniawa, yá yéetacátéwa.

⁵¹Yá néenialícata icacanáwa chènunfise cáliuculé pucháibawaca yái wáluma Dios icapée imàdánáca, icuèricatéwa iriculé. Yá cáli icusúacatéwa, yá nacái nasubèriacatéwa níai íbaca. ⁵²Yá nacái càlicullináimi inùma yàacúacatéwa, yáté nacáucàacawa madécaná níai yéetéeeyéimicatéwa quéecha, yeebáidéeyéicaté Dios íwali. ⁵³Yá namusúacatéwa càliculli iricuífise, idécanáamité Dios icáucàidaca Jesús yéetácáisi fícha. Yá nawàlùacatéwa Jerusalén iyacàlená iriculé, yá nacái náasáidacatéwa madécaná wenàiwicanái írí.

⁵⁴Néese úwinái íiwacali iicácalité cáli icusúacawa yàasu úwinái yáapichawa icuèyéicaté iyaca Jesús, naicácaalité nacái macáita yái wawàsi ichàbéericawa néeni, yáté natàtàaca nactalùniwa. Yá náimacaté:

“Báisíta cáminá, Dios Iiricani.”

⁵⁵Yá nacái nàyacaté néeni madécaná inanái, níai yèeyéicatéwa Jesús yáami sfisàade Galilea yàasu cáli néese nayúudàacaténáni, yá nabàlùacáitaté naicáidaca déecuífeta. ⁵⁶Níacaté inanái càiyéi yàanàaca néré níai: Uái María Magdalena. Ua nacái María, náatúaca níai Jacobo, José yáapicha. Ua nacái náatúaca níai Zebedeo yéenibeca.

Nabàliacaté Jesús càliculli iriculé

(Mr. 15.42-47; Lc. 23.50-56; Jn. 19.38-42)

⁵⁷Néese idécanáamité catáca yàacawa, yá yàanàaté néré abéeri asiali càasuíri, ípidenéeri José, Arimatea iyacàlená néeseéri, idéericaté nacái Jesús yéewáidacaléca. ⁵⁸Yái José, idécaalité Jesús yéetácawa, yáté yàacawa Pilato yàatalé isutácaténaté fícha Jesús ichéecamica ibàliacaténáni. Yá Pilato ichùuliacaté nàaca íríni.

⁵⁹Yá José ichùuliacaté needáca Jesús ichéecami, yá yèepùacaténi wáluma cabalèeri masaquèeri iyú, ⁶⁰yá yàcaté iriadaca Jesús ichéecami yàasu càliculli wàlisài iriculétawa, yái ichùulièricaté naicáca dúli ibàlài íwali.

Néese idécanáamité José iwesíaca inùma néré, abéeri íba manuíri áibanái yáapicha, yá yàacatéwa. ⁶¹Quéwa úái María Magdalenaca, úapicha úái áiba Maríaca, yá nayamáacaté náawinacawa càliculli inùma yáalimábàata.

Uwinái icuàcaté Jesús icàliculèenámi

⁶²Néese mapisáináami àniawa, iricu yái èeri judíonái iyamáidacatáicawa, yá nàacatéwa Pilato yàatalé níai sacerdote íiwacanánáica, náapicha níai fari-seonáica. ⁶³Yá náimacaté írí:

“Wáiwacali, wawàwalica itàacái yái Jesús cachìwéerica, cáucaalitécawani, ímacaté: ‘Máisiba èeri iricu, yá nucáucàapinácawa àniawa.’”

⁶⁴Iná íwalífise, iwàwacutá pichùulia píasu úwinái yàacawa néré nacúacaténá cayába yái càlicullica iwéréta máisiba èeri ichàbacawa. Ípíchaná yéewáidacalénái yàanaca iyéedùaca ichéecami táiyápi, èeríapi nacái, yá náimaca wenàiwicanái írí: ‘Idéca icáucàacawa yéetácáisi fícha.’ Yásí yèepùapináca namèniadaca cachàini wenàiwica cáiwina, fícha quiríta yái quéechéericaté chìwáica.”

⁶⁵Yá Pilato íimacaté nalí:

“Níaca úwinái níara, pítécué nía. Pichùuliacué nàaca nàacúaca yái càlicullica càide iyúwa piwàwáanacué pimànica.”

⁶⁶ Néese, yá nàacatéwa nàacaténá nabàliaca dàalanama yáì càliculli inùmaca íba iyú. Yá nacái nadacùacaté íba ìwaliabàa fiyanási iyú. Yá nacái namàacacaté néré úwinái icuèyèipínáni.

Jesús icáucàacatéwa yéetácáisi fícha

(Mr. 16.1-8; Lc. 24.1-12; Jn. 20.1-10)

28 ¹ Néese idécanaámíté ichàbacawa yáì èeri judíonái iyamáidéerica-téwa irícu, amalácaalíté yàacawa domingo èeri, yá nàacaté naicáca Jesús icàliculèená néré níái, María Magdalena, úapícha úái áiba Maríaca.

² Yá isicúata cáli icusúacawa cachàiniwaca. Yá abéeri Dios yàasu ángel iricùacatéwa chènuníise. Yá iwesíacaté méetàuculé úái íba manuífichúaca. Yá iyamáacaté yáawinacawa ufnata. ³ Yáì ángel iicácanáwaca càiride iyúwa abéeri énu icànacaalí mèlùmèluwaca, yáì ibàleca cabalèeri càide iyúwa sàwali ichùta. ⁴ Yáté natatáca nàcalùniwa níái úwináica naicácaalíténi. Yáté náuwwàaca naliacawa cáli iwéré càide iyúwa yéetéeyéimiwa.

⁵ Yá ángel fímacaté inanái irí:

“Picácué cálu pía. Núalíaca picutácuéca Jesús yáì natàtèericaté cruz ìwali. ⁶ ¡Quéwa canáca chání! Idéca Dios icáucàidacani yéetácáisi fícha càide iyúwaté fímáanacué pirí. Quialécué piacué piicáca cháì naliadacatáicaté yáì Wáiwacalica.

⁷ Siúcade, iwàwacutácué piaca picàlidaca iináwaná mesúnamáita yéewáidacalénái irí: ‘Idéca Dios icáucàidacani yéetácáisi fícha. Yá nacái yàacawa pipíchalécué Galilea yàasu cáli néré. Nérépináta piicácuéni.’ Yácata tàacáisi iwàwacutéericué nucàlidaca pirí yáì.”

⁸ Néese, yá nàacatéwa mesúnamáita càliculli fícha níái inanáica icaluàdeeyéiwa, quéwa nacái casíimáiyéi iwàwalicuísewa manuísíwata. Yá napiacaté nacàlidaca yáì tàacáisi cayábéerica yéewáidacalénái irí.

⁹ Idècunitàacá nàacawa, yá Jesús imusúacatéwa náipunita, yá itàidacaté nía, fímacaté nalí:

“¡Matuíbanáitacué pía!”

Yá nàacatéwa yàatalé, yáta náawìadacaté níawawa cáli iwéré, yá náibàacaté yàabàli, yá nàacaté nacái fímiétacaná.

¹⁰ Néese, yá Jesús fímacaté nalí:

“Picácué cálu pía. Iwàwacutácué piaca picàlidaca nuénánái irí yáì tàacáisica, nàacaténáwa Galilea yàasu cáli néré. Yá nérépináca nuicáyacawa náapícha.”

Sacerdotenái ipáyaidaca úwinái namànicaténá nachìwawa

¹¹ Néese idècunitàacá nàacawa níái inanáica, yá abénaméeyéi úwinái idécatéwa yàcalé irículé. Yá nacàlidacaté sacerdotenái fíwacanánái irí macáita yáì naiquéerica, càinácaalíté wawàsi ichàbacawa càliculli néré. ¹² Yátaté sacerdotenái fíwacanánái ìwacáidacatéwa, israelnái fíiwitápu béeyéi yáapícha. Iná idécanaámíté natàaníca náapichawáaca, yá abédanamacaté nawàwa náapichawáaca napáyaidacaténáté úwinái manuí palata namànicaténá nachìwawa. ¹³ Yá náímacaté nalí:

“Píimacué wenàiwicanái irí: ‘Idècunitàacá waimáca, yá Jesús yéewáidacalénái yàanàacaté táiyápi, yá nayéedùacaté yáì ichéecamica.’ ¹⁴ Quéwa

wacuèriná yáalíacaalíwa piináwaná ìwalicué, yá wíapínacata itàaní yáapicha píchawalíinacué, ipíchanacué cabáyawanáca pía ìwalíise.”

¹⁵ Yá úwinái yeedácaté náicha yái palátaca, yá namànicaté càide iyúwa sacerdotenái íimáaná nálí. Yá chìwáiquéi mamáalàaquéerita judíonái itàaníca ìwali, siùcalénamade.

Yái Jesús ichùulìèrité yéewáidacalénái imànica

(Mr. 16.14-18; Lc. 24.36-49; Jn. 20.19-23)

¹⁶ Quéwa níai once yéewáidacalénáica, yá nàacatéwa Galilea yàasu cáli néré, uínatalé úai dúli Jesús ichùulíacataléca wàacawa.^h ¹⁷ Néese waicácaa-líté Jesús, yá wàacaté íimiétacaná. Quéwaté abénaméeyéi wéená, càmitaté neebáida yácata Jesús.

¹⁸ Yá Jesús yàacatéwa wàatalé mawiénita. Yá íimacaté walí:

“Dios idéca imàacaca nulí macáita yái chàinisica, nucùanápíná níai iyéeyéica chènuniré, nía nacái iyéeyéica cháí cáli íinata. ¹⁹ Iná iwàwacutácué piacawa, macái wenàiwica íiwitáaná yàatalé cháí èeri írìcu, pimànicaténacué nuéwáidacalé iyú nía. Níai yeebáidéeyéica nùwali, pibautizácué nía, Wáaniri íipidená ìwali, Nuípidená ìwali, núa lírica, Espíritu Santo íipidená ìwali nacái. ²⁰ Péewáidacué namànica macáita càide iyúwacué nuchùulianá pimànica. Nuwàwacué píaliacawa, núacata yàacawéeridapínacué pía èeri imanùbacata, àta èeri imáalàacatalépinátawa.” Càicawani.

^h 28.16 Mt. 26.32; Mr. 14.28.

MARCOS

Icàlìdacadatái walí cuyàluta iwali:

Marcos yáasáidaca walí Jesús càide iyúwa yái yàanèericaté fíbidaca càide iyúwa “Dios yàasu wenàiwica.” Yácata nacái tàacáisi cayábéeri nalípiná, níái càmíyéica judío.

Itànèerité cuyàluta: Juan Marcos, yái itànàaté yái cuyàlutaca, quéwa càmíiritaté néená níatái apóstolnáica. Pilée iwali: Hch. 12.12; Col. 4.10; Hch. 15.37-39; Fil. 24; 2 Ti. 4.11; 1 Pe. 5.13; Mr. 14.5; Hch. 10.36-42.

Yácataté Bernabé yéénàsàiriná, apóstol Pedro yàacawéerinaté nacái, yàacawéeridacadaté apóstol Pablo, Bernabé nacái, idàbacaalíté namànica àyapu, nacàlìdacadaténá Dios itàacái. Néese, yáté yèepùacawa náicha Jerusalén iyacàlená néré. Iná yèepùacaalíté namànica pucháibáaná àyapu, yáté càmìta Pablo yèepù itéca yáapichawa quirínamani. Hch. 15.38-40. Quéwa doce camuí idénáami, yáté fíbidaca Pablo yáapicha àniawa. Col. 4.10; Fil 24. Néese, yáté Pablo ichùuliaca Timoteo itéca yáapichawani, Roma iyacàlená nérépiná, máinícáinaté fíbidaca cayába Dios irí. 2 Ti. 4.11.

Eeri itànàacadatái cuyàluta:

Juan Marcos itànàacadaté yái cuyàlutaca chábade camuí 50 iwéréta 60 néeni-bàa, asáica idénáamité Cristo.

¿Sísàanaté itànàa yái cuyàlutaca?

Cáminaté Juan Marcos itànàacani Roma iyacàlená néese.

¿Cawínaté irí itànàa yái cuyàlutaca?

Nalípiná níái càmíyéica judíonái, yá nacái níacataté idàbèeyéi iléecani, níái romanonáica.

Cuyàluta yéewáidéeri wía iwali:

Jesús yàanàacadaté ichùuliadaca yùuwichàacáisi fícha, níái wenàiwica cabáyawanéeyéica. Mr. 10.45. Yàanàacadaté imànica fíbidacalési, càmítaté iya wiúta. Càmítaté nacái iyamáidawa, cachàiníiri nacái. Iná yéewa waicàcani càide iyúwa Dios yàasu wenàiwica. Yácata Dios Iiri, ichùuliadéeri wenàiwica yùuwichàacáisi fícha.

Yái cuyàlutaca idèniaca pucháiba iseríanáwa:

1 Nàasu wenàiwica fíbidacalé, (Mr. 1.1–10.52).

2 Nàasu wenàiwica yèepùadacadaté yáawawa wáichawalfíná, (Mr. 11.1–16.20).

Verículonái máiníyéi cawènica:

Mr. 1.1; 10.45

Juan Bautista icàlidaca Dios itàacái másawaliré

(Mt. 3.1-12; Lc. 3.1-9,15-17; Jn. 1.19-28)

1 ¹ Càica idàbacawa yái tàacáisi cayábéerica, icàlidéerica Jesucristo iiná-wanà iwali, yái Dios Iirica. ² Càide iyúwaté profeta Isaías itànaná, Dios fimacaalíté Jesús irí:

“Nubànùapinà pipíchalé abéeri wenàiwica, “icàlidéeripinà nutàacái, yàlèeripinà nía, namàacacaténà náichawa náiwitáise báawéeri ipíchaca pìanàaca nàatalé.

³ Abéeri asiali icàlidapinà cachàini másawaliré, fimapinà nalí: ‘Pimàacacacué píchawa píiwitáise báawéeri, pìyacaténácué machacànfiri iyú Wáiwacali ipíchalé.’”

⁴ Yá càicaté Juan Bautista yàanàaca másawaliré, icàlidacaté wenàiwica irí iwàwacutáanacaté nawènúadaca náiwitáise, yá nacái iicacánáwa nàyaca. Yá nacái iwàwacutáca nabautizácawa úni yáaculé, yéewacaténà Dios imàacaca iwàwa nabáyawanà íicha. ⁵ Yá madécanà wenàiwica yàanàacaté yàatalé, níai iyéeyéicaté Judea yàasu cáli íinata, Jerusalén iyacàlenà mìnánai nacái, néemiacaténà icàlidáanà. Ináté nacàlidacaalí náicha nabáyawanáwa, yáté Juan ibautizáca nía inanábàa Jordán yáaculé. ⁶ Yái bàlesi Juan ìwalírica, namànfirité camello ichùna iyú. Idacùacaté nacái ìwaliabàawa cuwèesi fimami iyú.^b Iyáacaté nacái camàapuanái, máaba ituní nacái, yàanèyèica iwàwatanái yèewibàa. ⁷ Juan icàlidacaalíté nalí, yáté fimaca nalínama:

“Nudénáami, yá yàanàapinàca yái máinírica cachàinica nuícha, yái nuíquérica càide iyúwa yái camírica yéewa nuíbadaca irí, máincáiná achúmaca nuicáca nàasu wawàsiwa iwéré. ⁸ Núa, nubautizácué pia úni yáaculé. Quéwa yái yàanèrica nudénáami, yásí ibànueripinácué piri Espíritu Santo piwàwaliculé.”

Juan ibautizácaté Jesús

(Mt. 3.13-17; Lc. 3.21-22)

⁹ Yá néenialí èeritaté, Jesús yàanàa Nazaret iyacàlenà néese, iyéerica Galilea yàasu cáli íinata. Yá yàacawa Juan yàatalé. Yáté ibautizàcani inanábàa Jordán yáaculé. ¹⁰ Iná idécanáami Jesús imichàacawa úni yáacuise, yá iicáca yàacàacawa chènuniise, yá nacái iicáca Espíritu Santo iricùacawa iwali càide iyúwa abéechúa unùcu. ¹¹ Yá néemiacà abéeri isàna itàanica chènuniise, fimaca:

“Píacata Nuiri, cáininéeri nuicáca, isíimáidéerica nacái nuwàwa.”^c

Camèniadacáiri yáalimáida iicáwa Jesús

(Mt. 4.1-11; Lc. 4.1-13)

¹² Yá mesúnamáita Espíritu Santo itécaté Jesús íiwitápu másawaliré. ¹³ Yá nérécaté, Camèniadacáiri yáalimáidaté iicáwani, imànicaténáté ibáyawanáwa ichùuliacata. Iyacaté néré cuarenta èeri, yèepunicatéwa nacái cuwèesínái caluéyéi yèewibàa. Quéwa ángelnái icùacaté néréni.

Jesús idàbacaté yéewáidaca Galilea yàasu cáli íinata

(Mt. 4.12-17; Lc. 4.14-15)

¹⁴Néese Jesús yéemíacaalíté iináwaná, náucaca presunái icapèe iriculé Juan Bautista, yá yèepùacatéwa Galilea yàasu cáli néré, icàlidacaténá yèepunícawa nalí ìwali yái tàacáisi cayábéerica, Dios icùanápínaca yàasunái wenàiwicawa. ¹⁵Yá Jesús íimacaté:

“Siúcade, idéca yàanàca yái èeri Dios icùacatáipínaca yàasunái wenàiwicawa. Iná piwènúadacué píiwitáisewa pibáyawaná fíchawa. Yá nacái pee-báidacuéca ìwali yái tàacáisi cayábéerica.”

Jesús imáidaca báinúaca ibalání

(Mt. 4.18-22; Lc. 5.1-11)

¹⁶Néese idècunitàacá Jesús yèepunícatéwa Galilea icalisani idulèpibàa, yá iicácaté Simón, yéenasàiri Andrés yáapichawa, icúadéeyéi ìyaca yàasu máyawa calisa yáacubàa, ibalánicáinaté nía.

¹⁷Yá Jesús íimacaté nalí:

“¡Aquialécué! Piacuéwa núapicha, nuéwáidacaténácué picutáidaca wenàiwica, pimànicaténácué nuéwáidacalé iyú níai yeebáidéeyéica nùwali.”

¹⁸Yátaté namàacaca nàasu máyawa, yáté nàacawa Jesús yáami.

¹⁹Cayábacatáita idècuni, yá Jesús iicáca ipíchaléwa Jacobo, yéenasàiri Juan yáapichawa, níai Zebedeo yéenibeca, ichanáidéeyéi ìyaca yàasu máyawa ídalícu.

²⁰Jesús iicáca nacáita nía, yáta imáidacaté nía. Yáta namàacaca nániri Zebedeowa ídalícuta yàasu wenàiwicanái yáapichawa, yá nàacatéwa Jesús yáami.

Abéeri asíali idènièri espíritu báawéeri

(Mr. 1.21-28; Lc. 4.31-37)

²¹Néese, yá nàanàacaté Capernaúm ìyacàlená iriculé. Yàanàacaalíté nàwali yái èeri judíonái iyamáidéericawa irícu, yá Jesús iwàlùacatéwa néewáidacàalu iriculé, yá idàbacaté yéewáidaca nía. ²²Yá wenàiwica icalùadacaté yéemíaca yái yéewáidáanaca nía, Jesús yéewáidacáinaté nía càide iyúwa yái idènièrica ichàiniwa. Càmita càitáde iyúwaté néewáidáaná, níai yéewáidéeyéicaté Tàacáisi Ichùuliyéi.

²³Isicúata yàanàaca néewáidacàalu iriculé abéeri asíali malíawáiséeri espíritu báawéeri imànica íiwitáise, yá imáidacaté cachàini, íimacaté Jesús irí:

²⁴“¡Pía Jesús, Nazaret néeséerica! Picá pisèiwica walí wawàsi. Càmitàacá wàasu èeri yàanàacawa piùwichàidacatáipínaca wía. Núlíaca piwali, càinàcaalí pía. Píacata yái mabáyawanéeri Dios néeséerica.”

²⁵Quéwa Jesús íimacaté irí chàinisi iyú:

“¡Masànata pía! ¡Pimúsúawa fícha yáara asíalica!”

²⁶Yáta espíritu báawéeri itatáidaca yái asíalica chàinisiíri iyú, yá yéemíaní-cawa báawanama isàna, yáté imusúacawa asíali fícha.

²⁷Yá nacalùadacawa macáita níai wenàiwicawa, yá nasutáca néemíawa nía-wáacawa, náimaca:

“¿Càinásica wawàsiquéi? ¿Wàlisài yéewáidáanásica? Idèniaca ichàiniwa, íná ichùulí espíritu báawéeyéi imusúacawa. Yá nacái namànica irí càide iyúwa ímáaná nalí.”

²⁸ Néese, yáté mesúnamáita Jesús iináwaná yàanàaca macáita Galilea yàasu cáli imanúfata.

Jesús ichùniacaté Pedro iyéeru

(Mt. 8.14-15; Lc. 4.38-39)

²⁹ Idécanáamité namusúacawa judíonái yéewáidacàalu iricúise, yá Jesús yàacatéwa náapicha níái Jacobo, Juan nacái, aléde nacapée néré, níái Simón, Andrés nacái. ³⁰ Nàanàacaalíté néré, yáta nacàlidaca Jesús irí ùwali, úái Simón iyéeruca, iculuéchúaca iriacawa mecuní iyú. ³¹ Yá Jesús yàacawa ùatalé, fìbàaca nacái ucáapi ìwali, yá imichàidaca úa. Yáta mecuní ichàba-cawa uícha. Néese, yá umànicaté nayáapiná.

Jesús ichùniacaté madécaná cáuláiquéeyéi

(Mt. 8.16-17; Lc. 4.40-41)

³² Iná idécanáamité catáca, yáté nàanàidaca Jesús yàatalé macáita níái cáuláiquéeyéica, nía nacái maliawáiséeyéica espíritu báawéeyéi imànica íwi-táise.^d ³³ Iná macáita nàwacácawa níái wenàiwicaca capìi inùma néenita. ³⁴ Yá Jesús ichùniacaté madécaná wenàiwica idènièyécáté madécaná íwi-táaná uláicái, imusúadacaté nacái náicha manùba espíritu báawéeyéi. Quéwa càmitaté ibatàa natàanica, náalíacáinátéwa ìwali.

Jesús yéewáidacaté judíonái yéewáidacàalunái iricubàa

(Lc. 4.42-44)

³⁵ Cacámalaléwa, catácatáitacá quiríta, yá Jesús icawàacawa, yàacaténa itàanica Yáaniri Dios yáapichawa, méetàuculé wenàiwica ícha. ³⁶ Iná caná-cáiná naicácani, yá Simón yàaca icutáidacani, yàacawéeyéiná yáapichawa. ³⁷ Iná idécanáami nàanàacani, yá náimaca irí:

“Macáita nacutáca pía, níái wenàiwicanáica.”

³⁸ Quéwa Jesús íimaca nalí:

“Wàacuéwa náicha áibanái yàcalé néré, iyéeyéica walí mawiénibàa, nucàlidacaténá nalí yái tàacáisi cayábéerica, yápinácáináta yái nùanàa aléi.”

³⁹ Yá càicaté Jesús icàlidaca yèepunícawa yái tàacáisi cayábéerica macáita Galilea yàasu cáli finatabàa, néewáidacàalu imanùbacata níái judíonáica. Imusúadacaté nacái espíritu báawéeyéi wenàiwicanái ícha.

Jesús ichùniacaté abéeri asìali íimami ibadéeriwa chùwami iyú

(Mt. 8.1-4; Lc. 5.12-16)

⁴⁰ Néese abéeri asìali íimami ibadéeriwa uláicái lepra iyú, yàanàacaté Jesús yàatalé. Yá ibàlùacawa yùulù ipùata iyúwa irí, yá íimacaté:

“Piwàwacaalí, yá pidèpiaca núa.”

⁴¹ Quéwa càicáaníta, yáté catúulécánaca Jesús íicácani, yá iducúacaté ícáa-piwa, yá fìbàaca ìwali, yá íimacaté irí:

“Nuwàwaca nuchùniaca pía. Iná idéca cayábaca pía siùcade.”

^d 1.32 Iwàwacutacáináté nacùaca iwéréta catáca, yácáináta èeri sábadò imáalàacatáíwa (a la seis táicalémi). Yá domingo yàasu èeri idàbacawa, yéewacatáica judíonái fìbaidacaté.

⁴² Idéca nacáita càì Jesús ímaca, yáta uláicái ichàbacawa asialica fícha, yá cayábacani.

⁴³ Yáta Jesús ichùuliaca yàacawa. Yá quéwa, yàalàaca asiali chàinisíri iyú, ímaca írí:

⁴⁴ “Picá picàlida áibanái írí yái nuchùnìanáca pía. Iwàwacutá piacawa sacerdote néré iicácaténá pía. Yá nacái pitépináca Dios írí yái Moisés ichùulièricaté namànica, ìwàlìise yái idéenáca cayába píimami, wenàiwicanái yáa-íacaténá idéca pichùnìacawa uláicái fícha.”

⁴⁵ Quéwa idéca nacáita imusúacawa yái asialica, yáta idàbaca icàlidaca wenàiwicanái írí yái Jesús ichùnìanàcani. Iná ìwàlìise, yá càmitaté yéewa Jesús ìwàlùacawa quirínama asáiwaca yàcalé iriculé. Yá yèepunicáitawa chábàì canácatabàaca wenàiwicanái. Quéwa càicáaníta, yá macái yàcalé mìnánái yàanàcaté yàatalé.^e

Jesús ichùnìaca abéeri asiali mapinéeri icàwa

2 ¹ Néese abénaméeyéi èeri idénáami, yá Jesús ìwàlùacawa Capernaúm ìyacàlená iriculé àniawa. Náalíaca nacáita iináwaná yàanàaca abéeri capíi iriculé. ² Mesúnamáita wenàiwicanái ìwacáidacawa yàatalé manùbawaca, càita càmita náalimá quirínama cháì capíi inùmalicu. Yá yéewáidacaté nía Dios itàacái iwali.

³ Néese, yá báinúaca aslanái yàanàidaca Jesús yàatalé abéeri asiali càmfíri yéewa ìipìnaca. ⁴ Quéwa manùbacáiná wenàiwica, yá càmita náalimá natècani Jesús yàatalé. Iná yéewa nairíacawa capíi ipùata fínatalé. Yá nacaláaca capíi ibáiná Jesús yáalimábàa. Yá néenibàacaté, nalicùada yàalubái fínatawa yái mapinéerica icàwa. ⁵ Quéwa Jesús yáalíaca iicáca yái manuínáca nawàwa iwéré, yá ímaca cáuláiquéeri írí:

“Pía sùmàì, siùcade numàaca nuwàwawa pibáyawaná fícha.”

⁶ Abénaméeyéi yéewáidéeyéi yái Moisés itànèericaté, náawinacawa néeni, yá náimaca náináidacawa:

⁷ “¿Cáná yéewa càì fíma itàaníca yá asialiquéi? Imànica yáawawa Dios iyú. Abéericata Diosca, yái yéewa imàacaca iwàwawa bayáwanási fícha.”

⁸ Quéwa Jesús yáalíacawa iwali yái náináidàanácawa, yá ímaca nalí:

“¿Càmitacué yéewa píináidacawa càì! ⁹ ¿Cháná yái màulenéerica numànica cáuláiquéeri írí? ‘Yásicái numàacáanáca nuwàwawa ibáyawaná fícha. Càmi-caalí, yá númaca írí: ¿Pimichàa pibàlùacawa. Peedá pialubáíwa, piipina?’” ¹⁰ Iná píalíacaténácué nudènìaca chàinisi iwali yái numàacáaná nuwàwawa wenàiwicanái ibáyawaná fícha cháì èeri iricu, núa asiali Dios néeséerica.”

Yá ímacaté máapinéeri wenàiwica írí:

¹¹ “Pimichàa pibàlùacawa. Peedá pialubáíwa, pía picapèe néréwa.”

¹² Yáta imichàaca ibàlùacawa yái càmfíri yéewa ìipìnaca, yeedáca nacái yàalubáíwa, yá imusúaca yàacawa náacuálicuta macáita. Yá nacalùadacawa macáita, yá nacái nàacaté Dios írí cayábéeri, náimacaté:

“¿Canácatáita wadé waicáca càiri wawàsica!”

e 1.45 Quéwa ipíchatéca icàlidaca wenàiwicanái írí yái Jesús ichùnìanàcani, yáté idéca yàacawa quéecha sacerdote néré. **f 2.9** Pucháibanamata càulenáca nía, quéwa abéerita Diosca yái yáalimá imànicani.

Jesús imáidaca Leví
(Mt. 9.9-13; Lc. 5.27-32)

¹³Néese idenáami, yá Jesús yèpùacatéwa calisa Galilea idùlepiré. Yá madécaná wenàiwica yàacatéwa yàatalé, yá yéewáidacaté nía. ¹⁴Néese idè-cunitàacá Jesús lipínaca yàacawa, yá iicáca Leví yáawinacawa, yái Alfeo iirica, íinata yái yàalubáisi nàwacáidacatáica palata Roma írípíná.

Yá Jesús íimaca írí:

“Aquialé. Piawa núapicha.”

Yáta Leví imichàaca ibàlùacawa, yá yàacatéwa Jesús yáapicha.

¹⁵Néese idécanáami, Jesús yàanàaca Leví icapèe iriculé yéewáidacalénái yáapichawa, yá iyáaca iyáacaléwa náapicha nacái, níái yeedéeyéica palata Roma írípíná, nía nacái áibanái caináwanéeyéica ibáyawaná ìwalísewa, madécanáciná níái yèpuníyéicatéwa yáapicha. ¹⁶Níái fariseonái, nía nacái yéewáidéeyéica yái Moisés itànèericaté, naicácaalíté Jesús iyáaca iyáacaléwa náapicha, níái yeedéeyéica palata Roma írípíná, nía nacái áibanái cabáya-wanéeyéica, yá náimacaté yéewáidacalénái írí:

“¿Cáná yéewa iyáaca iyáacaléwa náapicha níái yeedéeyéica wáicha palata Roma írípíná, nía nacái áibanái cabáyawanéeyéica?”

¹⁷Quéwa Jesús yéemíacaalí nasàna natàaníca, yá íimaca nalí:

“Níái càmíyéica cáuláica, càmíta iwàwacutá nadèpiacawa. Níata iwàwacutá idèpiacawa, níái cáuláiquéeyéica.⁸ Núa, càmíta nùanàa nàwalíná níái cayábéeyéica iicáca yáawawa. Nùanàaca nàwalíná níái cabáyawanéeyéica, nawènúadacaténá náíwítáisewa nabáyawaná íichawa.”

Jesús itàaníca wàlisài yéewáidáanáca ìwali
(Mt. 9.14-17; Lc. 5.33-39)

¹⁸Níái Juan Bautista yéewáidacalénáica nàidaca nayáacalé íichawa abénaméeyéi yàawiría, nía nacái fariseonáica. Iná nasutácaté néemiawa Jesús:

“¿Cáná càmíta nàidawa níái péewáidacalénáica?”

¹⁹Yá Jesús íimaca nalí:

“Níái yàanèeyéica aléi nacásàacatalépinácawa, càmíta iwàwacutá náidacawa nayáacalé íichawa idècunitàacá nàyaca náiwacali yáapichawa. ²⁰Quéwa yàasu èeri yàacawa náicha, yásí iwàwacutápiná náidacawa.”

²¹Iimaca nacái:

“Wachanàidacaalí abéeri bàlesi éwisèimi wàlisài iyú, yá icacanácawa yái éwisèimica, yá manuíca icháuná quéwanáta. ²²Càicata nacái yái uva ituní wàlisàica. Càmíta yéewa wàucùaca yàalusi^h éwisèimi iriculéni. Iná isáacanáamiwa, yá icacanáca yàaluwa. Iná iwàwacutá wàucùaca uva ituní wàlisài yàalusi iriculéta, ipíchaná yúucacawa pucháibanamata.”ⁱ

g 2.17 Chái: Jesús itàaníca nàwali níái fariseonái, nía nacái yéewáidéeyéica yái Moisés itànèericaté, nayúnáidacáiná cayábaca nía, masacàaca nacái náíwítáise áibanái íicha. **h 2.22** Yái yàalusi nadènièrica iricu uva ituní, abéeri cuwèesi íimami. **i 2.22** Yá tàacáisiquéi iwàwáaná íimaca: Níái idéeyéica wàlisàica ííwítáise nutàacái iyú, càmíta quirínama iwàwacutá nàyaca náíwítáise éwisèimi yáapichawa.

Yái asiali Dios néeseérica, yácata íiwacaliná yái èeri wayamáidéericawa iricu
(Mt. 12.1-8; Lc. 6.1-5)

²³ Abéeri èeri judíonái iyamáidéericawa iricu, yá Jesús ichàbacaté yàacawa bànacalé trigo yèewibàa yéewáidacalénái yáapichawa. Yá yéewáidacalénái idacáacaté iyáawa ìyacaná.

²⁴ Néese, yá fariseonái ìimaca Jesús irí:

“ìPiicááara! ¿Cána yéewa péewáidacalénái ìibaidaca iricu yái èeri wayamáidacatáicawa?”

²⁵ Quéwa ìimaca nalí:

“Pidécué piimáichaca yái tàacáisi piléericatécué David ìwali, iyúwaté imàníná yàacawéeyéiná yáapichawa máapicaalíté nía. ²⁶ Néenialí èerité, sacerdotenái ìiwitápu yái Abiatar, David ìwàlùacaalítéwa Dios icapèe iriculé, yáté iyáaca níái panínáca yàacawéeyéiná yáapichawa, naliedéeyéicaté sacerdotenái iyáapínáta.”

²⁷ Ìimaca nacái nalí:

“Dios imànicaté yái èeri nayamáidéericawa iricu wenàiwica ìwalfisenáta. Càmita Dios idàbaté wenàiwica ìwalfisená yái èeri nayamáidéericawa iricu.

²⁸ Iná núa, yái asiali Dios néeseérica, núacata íiwacaliná yái èeri nayamáidéericawa iricu.”

Jesús ichùniaca abéeri asiali icáapi ituwièriwa

(Mt. 12.9-14; Lc. 6.6-11)

3 ¹ Néese iricu yái áiba èeri nayamáidacatáicawa, yá Jesús ìwàlùacatéwa àniawa judíonái yéewáidacàalu iriculé. Iyacaté néeni abéeri asiali icáapi ituwièriwa. ² Quéwa abénaméeyéi fariseonái yèepunicaté iicáca Jesús ìwali, ichùniapínácaalí yái cáuláiquéerica iricu yái èeri judíonái iyamáidacatái-cawa, yéewacaténá nacháawàacani.

³ Iná Jesús ìimaca cáuláiquéeri irí:

“Pimichàa, pibàlùacawa náacuálicu.”

⁴ Yá Jesús isutáca yéemíawa nía:

“¿Càiná wawàsica yái Dios ibatàa wamànica iricu yái èeri judíonái iyamáidacatáicawa? ¿Cayábéeri wawàsica, báawéeri wawàsisica nacái? ¿Wamàacasica cáuca wenàiwica ìyaca, wanúasica nacái wenàiwica?”

Quéwa, yáté masànacata níái fariseonáica.

⁵ Yá Jesús iicáidacaté nalí calúawaca,^{jk} achúmacáiná ìwàwa, dàalacáiná nawàwa itàacái fícha.

Yá ìimacaté asiali irí:

“ìPiducúa picáapiwa!”

Yá asiali iducúaca icáapiwa. Yáta icáapi ichùniacawa cayába. ⁶ Iná idéca nacáita fariseonái imusúacawa judíonái yéewáidacàalu iricúise, yáta nàwacáidacawa Herodes yàasu wenàiwicanái yáapicha, natàanícáténá náapichawáaca ìwali yái nanúanápínáca Jesús.

j 3.5 Calúacaté Jesús, ìimáaná: calúacaténi ìwalfise yái báawéeri namànfirica. Càmita imànicaténá áibanái irí báawéerita. Iná càmita calúani wenàiwica yáapicha. k 3.5 Ef. 4.26.

Manùbéeyéi wenàiwica iya calisa idùlepiré

(Mr. 3.7-12; Mt. 12.15-16; Lc. 6.17-19)

⁷Quéwa, yá Jesús yàacatéwa calisa Galilea idùlepiré yéwáidacalénái yáapichawa. Yá nàacatéwa yáami madécaná wenàiwica Galilea yàasu cáli mīnanái, Judea yàasu cáli néeseéeyéi nacái, ⁸Jerusalén iyacàlená mīnanái nacái, Idumea yàasu cáli néeseéeyéi nacái, abéemáiseéeyéi inanábàa Jordán nacái. Nía nacái iyéeyéica Tiro, Sidón iyacàlená itéseebàa. ⁹Néese manùba-cáinái níái wenàiwicaca, ipíchaná nacáwadacani, yá ichùulìaca yéwáidacalénái icuadaca irí màulenáta abéeri ída, ¹⁰idécáinái ichùnìaca madécaná wenàiwica quéecha. Yá macáita nawàwa nadùnùaca Jesús ìwali, níái áibanái cáuláiquéeyéica, yéewacaténá nachùnìacawa.

¹¹Iná níái wenàiwica idèniyéica espíritu báawéeyéi, naicácaalí Jesús, yá nabàlùacatéwa irí nàului ipùata iyúwa. Yá namáidaca chàinisi:

“¡Píacata yái Dios Iirica!”

¹²Quéwa Jesús yàalàaca nía chàinisíiri iyú ipíchaná náalíacawa ìwali.

Jesús iníwàacaté doce aslanái yéwáidacalénáipináwa

(Mt. 10.1-4; Lc. 6.12-16)

¹³Néese, yá Jesús imáidacaté abénaméeyéi nèewíise níái yèpuníyeyicawa yáapicha, náiríacaténáwa yáapicha abéeri dúli finatalé. Iná idécaalí nàwacácawa yàatalé, ¹⁴yá iníwàacaté nèewíise doce aslanái, yàacawéeyéinápíná yèpuníacawa, ichùulìeyéipíná, yá icàlidaca Dios itàacái, ¹⁵yèyeyéipíná irí chàinisi nachùnìacaténá cáuláiquéeyéi, náucacaténá nacái espíritu báawéeyéi wenàiwicanái ícha.

¹⁶Níacaté doce aslanái níái: Yái Simón, Jesús yèericaté nacái ípidená Pedro nèewíise, abéerita. ¹⁷Jacobo, yéénàsàiri Juan nacái, Zebedeo yéeni-beca. Yá Jesús yàacaté náipidená Boanerges, ímáaná: “Enu chènuníiséeri yéeni-bea.” ¹⁸Andrés áiba, Felipe, Bartolomé, Mateo, Tomás, Jacobo nacái, yái Alfeo iirica; Tadeo, Simón nacái, yái ípidenéericaté Zelote,^m ¹⁹Judas Iscariote nacái, yái yèpùadéericaté nalí Jesús.

Watàanícaalí báawanama Espíritu Santo ìwali

(Mt. 12.22-32; Lc. 11.14-23)

²⁰Néese idénáami, yá Jesús iwàlùacatéwa abéeri capli iriculé. Yáta madécaná wenàiwica iwacácawa yàatalé àniawa, càita càmita yéewa Jesús iyáaca iyáacaléwa yéwáidacalénái yáapichawa. ²¹Iná yéénánái yéemiacanáami ináwaná iyaca néré, yá nàacatéwa ìwalíná natécáténá náapichawani, nayúu-náidacáináté máalfawáiseyani.

²²Níái yéwáidéeyéica yái Moisés itànèericaté, yàanèeyéicaté Jerusalén iyacàlená néese, náimacaté Jesús ìwali:

“Idèniaca cáminá Beelzebú” ichàini, yái espíritu báawéeyéi íiwacalica. Iná yéewa yúucaca espíritu báawéeyéi wenàiwica ícha.”

l 3.17 Boanerges: Enu chènuníiséeri yéeni-bea. Ímáaná: Caluéyí ráunamáita, iwàwéeyéi nacái imànica ráunamáita ípuinási. m 3.18 Zelote ímáaná: úwi judíonái yéénámíté, ipéliyéicaté náipunita níái Roma yàasu úwínáica, nacàcaténá nàasu cáliwa náicha. n 3.22 Beelzebú ímáaná: Yácata Camèniadacáiri, espíritu báawéeyéi íiwacalica. Iná náimaca, cáminá ichùulìaca Jesús íwiwáise. Càicaté fariseonái íimaca Jesús ìwali.

²³ Yá Jesús imáidaca nía yàataléwa. Yá yéewáidaca nía abéeri yéewáidáaná iyú, íimaca nalí:

“Yái Camèniadacáirica, canácatáita iwàwa yúucaca yàasunái espíritu báawéeyéiwa. ²⁴ Napéliacaalí náipunitawáaca níái abéeri cáli mìnanaíca, yá imáalàapinácawa. ²⁵ Napéliacaalí náipunitawáacawa níái iyéeyéica abéeri caplí iricu, yá càmita yéewa nàyaca náapichawáaca quirínama.

²⁶ Iná càita nacái Camèniadacáiri, imànicaalí ùuwicái fipunitawa, iseriacaalí nacái fíchawáacawa, yá càmita yéewapíná iyaca quirínama iyúwa náiwitápu, yá ichàini imáalàapinácawa.

²⁷ Càita nacái, canácata yáaliméeri iwàlùacawa abéeri asàli cachàiniíri icapèe iriculé, càmicaalí idacùa quéecha fíchawani. Néese, yásí yéewaca iyéedùaca yàasu wawàsi icapèe iricúse.

²⁸ Iná báisítacué númaca pírí: Macáita yái ibáyawanási, éwita tàacáisi báawéericani, càinacaalíta bayáwanásicani, Dios imàacapínáca iwàwawa fícha, quéwa nawènúadacaalíta náiwitáise nabáyawaná fíchawa. ²⁹ Quéwa yái itàanírica báawanama Espíritu Santo ìwali, cabáyawanápinácani càiripináta.”

³⁰ Càicáinaté náimaca ìwali:

“Espíritu báawéeyéi ichùlliaca íiwitáise.”

Jesús yáatúa yàanàaca yàatalé, yéénánái nacái

(Mt. 12.46-50; Lc. 8.19-21)

³¹ Néese, yá Jesús yáatúa yàanàacaté yàatalé yéénánái yáapicha. Quéwa nayamáaca bàacháwáiseta. Yá nachùlliacaíta áibanái imáidaca nalíni.

³² Néese níái wenàiwica yáawinéeyéicawa Jesús itéseebàa, náimaca írí:

“Píatúa yàanàaca, péenánái asianái, péenánái inanái nacái. Nacutáca pía. Níade ibàlùawa bàacháwáise.”

³³ Yá Jesús íimaca yeebáca:

“¿Cháná úái núatúaca, nuénánái nacái?”

³⁴ Yá iicáidaca nalí níái yáawinéeyéicawa itéseebàa, yá íimaca nalí:

“Níái wenàiwica iyéeyéica cháí, nuicáca nía càide iyúwa núatúanái, nuénánái nacái. ³⁵ Iná macáita níái imàniyéica càide iyúwa Dios iwàwáaná, níacata nuíquéeyéi càide iyúwa nuénánái, nuénàsàatúanái, núatúa nacái.”

Jesús yéewáidaca ìwali yái ibànéerica ibànacaléwa

(Mt. 13.1-23; Lc. 8.4-15)

4 ¹ Jesús yéewáidacaté àniawa Galilea icalísani idùlepi. Yá manùbaca wenàiwica iwacáca itéseebàa. Iná yéewa iricùaca yáawinacawa idalículé icuèricawa calisa yáacu, yéewáidacaténá néese nía. Yá níái wenàiwicaca, nayamáacawa macáita calisa idùlepita. ² Yá Jesús yéewáidacaté nía iyú yái náaliéricawa ìwali madécaná wawàsi. Iná íimacaté yéewáidaca nía:

³ “Péemíacué cayába yái nucalidéeripínacuéca pírí: Abéeri asàli yàacaté ibànaca ibànacaléwa. ⁴ Idècunitàacá ibànaca yàacawa, yá abénaméeyéi ituíná yúuwàacawa àyapu idùlepi bàa, yá màsibèenái iyáaca nía. ⁵ Aibanái ituíná

o 3.30 Níái fariseonáica, càmita neebáida Espíritu Santo iyúudàaca Jesús yúucaca espíritu báawéeyéi wenàiwica fícha. Nayúunáidaca yúucaca nía Beelzebú ichàini iyú, yái espíritu báawéeyéi fíwalicalica. (versículo 29).

yúuwàacawa íbanái imuchálicubàa, càmicatái íbaní cáli, yáta imusúacawa mesúnamáita. ⁶Quéwa èeri imusúacanáamiwa, yá ùlèeri yeemáca nía, caná-cáiná napichu depuíwalé, yá mísica nía. ⁷Aibanái ituíná yúuwàacawa tuíri yèewiré. Iná tuíri idàwinàacaalíwa, yá idacùaca nía, yá càmita càyacaná nía. ⁸Quéwa áibanái ituíná yúuwàacawa cayábacatái cáli. Yá imusúacawa, idàwinàacawa nacái cayábanama, yá manùbaca iyacaná. Abénaméeyéi idènia treinta iyacanáwa. Aibanái idènia sesenta. Aibanái nacái yáalimá idèniaca cien iyacanáwa.”

⁹Néese Jesús ímaca nalí:

“Yái idènièrica yùuwiwa, iwàwacutá yàaca tàacáisi yùuwiná cayába yáa-lícaténá yéemiacani.”

Jesús icàlidaca nalí, cawinácaalí ímaca yái yéewáidéerica nía ìwali

(Mt. 13.10-17; Lc. 8.9-10)

¹⁰Iná idécanáamité wenàiwicanái yàacawa náicha, níái áibanái wenàiwica imàaquéeyéicawa Jesús itéesebàa, náapicha níái doce yéewáidacaléca, yá nasutácaté néemiawani cawinácaalí ímáanáca yái ibànéerica ibànacaléwa.

¹¹Yá ímaca nalí:

“Píacué, numàaquéeyéi yáalíacawa ìwali yái Dios ibèericaté náicha bà-luité, yái Dios icùanápínáca yàasunái wenàiwicawa. Quéwa níái bàacháwái-séeyéica, nuéwáidaca nía macáita iyú yái náalíericawa ìwali wawàsica,

¹²‘Ewícaténáta naicáca yái numàníirica, quéwa càmita náalía nùwali.

Ewita nuéwáidaca nía, càicáaníta,

càmita náalía néemiaca nutàacái ímáaná, ipíchaná nawènúadaca
nawàwawa nabáyawaná fícha,

Dios imàacacáicha iwàwawa nabáyawaná fícha.’ ”^p

Jesús icàlidaca nalí ìwali yái ibànéerica ibànacaléwa

(Mt. 13.18-23; Lc. 8.11-15)

¹³Jesús ímaca nalí:

“Càmitacué píalía péemiaca yái nuéwáidéericuécá pía ìwali, yái ibànéerica ibànacaléwa. Néeni, ¿càiná yéewáaná píalíapínacuéca péemiaca níái áibanái nuéwáidáanáca? ¹⁴Yái ibànéerica ibànacaléwa, yácata icàlidéeri Dios itàacái áibanái írí. ¹⁵Abénaméeyéi wenàiwica càica níade iyúwa yái cáli bànacalé yúuwèericawa ínatabàa àyapu idùlepi. Nadéca nacàlidaca nalí Dios itàacái. Quéwa idécanáami néemiacani, yá Camèniadacáiri yeedáca náichani nawà-walícuíse.

¹⁶Càicata nacái áibanái wenàiwica càide iyúwa yái cáli iyéerica íba imuchálicubàa. Iná nabànacaalí yèewiré bànacalé ituíná, yáta imusúacawa. Níacata wenàiwica yéemièyí Dios itàacái, yáta needáca nalíwani casímáiri iyú. ¹⁷Quéwa caná-cáiná napichu depuíwalé, yá néetácawa mesúnamáita.

Ímáaná: càmicáiná nàya dàalanama Dios itàacái ìwali, íná yùuwichàacáisi yàanàacaalí nía, áibanái imànicaalí nalí báawéeri Dios itàacái ìwalíise, yáta nawènúacawa Dios fícha.

¹⁸ Yáí cáli tuíri iyacatáica, bànacalé yúuwèyèicawa yèewiré, níacata wenàiwica yéemièyéi Dios itàacái. ¹⁹ Quéwa máini náináidacawa èeri yàasu wawàsi ìwali, máini náináidacawa palata ìwali. Nawàwaca nacái nadèniaca madécaná wawàsi, yá ipuníadaca náiwitáise. Iná naimáichaca Dios itàacái, yá canácata namàníiri Dios irí.

²⁰ Yáí cáli cayábèeri nabànèerica yèewi bànacalé fími, níacata wenàiwica yéemièyéi Dios itàacái, yá nacái namànica càide iyúwa fímáaná. Càide iyúwa imusúanáwa bànacalé fími ícha treinta iyacaná, áibanái idènia sesenta, áibanái nacái idènia cien iyacanáwa.”

Péemíacué cayába Jesús yéewáidáaná irí

(Lc. 8.16-18)

²¹ Imaca iyaca nalí:

“Wapucúadacaalí abéechúa lámpara, càmita wabàlia úa bacàa iyú. Càmita nacái wáawináidani waimácàalu yáapiréwa. Wapucúadaca lámpara, wamichàidacaténá ucúawa chènunibàa. ²² Iná càita nacái Dios yáasáidapíná wenàiwica irí yáí píaliéricuéca ìwali ibàacanèeri iyú, iwàwacáiná wacàlidaca ìwali áibanái irí, macáita náalíacaténáwa. ²³ Iná yáí iwàwéerica yáalíacawa, yá iwàwacutá fínáidacawa ìwali yáí nuéwáidéericuéca pía ìwali.”

²⁴ Yá nacái Jesús fímaca nalí:

“Píacué yúuwíná cayába yáí nuéwáidéericuéca pía ìwali. Iná pimànicaalí-cué abémáidata càide iyúwa númáanácué píri, yá càipínácata Dios imàacapínáca nacái píalíacuécawa itàacái ìwali quiríta. ²⁵ Iná yáí yáaliéricawa nutàacái ìwali, imàníríca nacái càide iyúwa fímáaná, yá numàacapíná yáalíacawa quiríta. Quéwa yáí càmíríca iwàwa fínáidawa nutàacái ìwali, yá numàacapíná iimáichacani, éwita yáalíacawa achúmáaná.”

Jesús yéewáidaca ìwali yáí bànacalé idàwinàanácawa

²⁶ Jesús fímacatè nacái nalí àniawa:

“Yáí Dios icùacatáica yàasunái wenàiwicawa, càicáaníde iyúwa idécaalí abèeri asíali ibànaca cáli yèewiré bànacalé itufná. ²⁷ Iná éwita asíali iymáidaca yáawawa, táiyápi, èeríapi nacái, yá bànacalé itufná ibacácawa cáli yèewíse, idàwinàacawa nacái, éwita càmita asíali yáalíawa càinácaalí iicacánáwa idàwinàacawa. ²⁸ Yácáiná cálica, idàwinàidaca yàasu wawàsitawa bànacalé: Quéecha yéetaná imusúawa, yá cáiwínacani. Néese, yá iyacaná iyaca fíwiná yàalumíseca. ²⁹ Néese idécaalí béerica iyacaná, yáta nadalúacani, idécáiná bànacalé iyacaná yàasu èeri yàanàaca.”

Jesús yéewáidaca mostaza fími ìwali

(Mt. 13.31-32; Lc. 13.18-19)

³⁰ Jesús fímacatè nacái:

“Yéewacaténá píalíacuécawa ìwali yáí Dios icùacatáica yàasunái wenàiwicawa, yá iwàwacutá nuéwáidacuéca pía iyú yáí píaliéricuéca ìwali wawàsica. ³¹ Càicáaníde iyúwa nabànacaalí cáli yèewiré mostaza iyacaná fími, yáí achúmèerica náicha canánama níái bànacalé iyéeyéica cháí èeri írícu. ³² Quéwa idécaalí ibànacawa, yá idàwinàacawa, yá manuícani canánama náicha níái bànacaléca. Iná manuícáiná fíwítáaná, yá màsibèenái imànica imùlubèwa yàanalícubàa.”

Jesús yéewáidaca nía iyú yái náaliéricawa ìwali wawàsica

(Mt. 13.34-35)

³³ Càicaté Jesús yéewáidaca nía madécaná yàawirífa ìwali yái wawàsi náaliéricatéwa ìwali, yéewacaténá náalíaca néemíaca iríni. ³⁴ Càmitaté Jesús yéewáida nía áiba wawàsi íiwitáaná iyú, ìwalita yéewáida nía yái náaliéricawa ìwali wawàsica. Quéwa níái yéewáidacalénáica, idécaalitè náalimánica nía yáapicha, yá icàlidacaté nálí ìwali macáita amalánama.

Jesús iyamáidaca cáuli, màladàca nacái

(Mt. 8.23-27; Lc. 8.22-25)

³⁵ Néenialí èerita, catácanáami yàacawa, yá Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa:

“Wachàbacuéwa abéemàalé calisa.”

³⁶ Néese idécanáamité Jesús icàlidaca iináwawa nálí, níái manùbéeyéi wenàiwicaca nàacaténáwa, yá yéewáidacalénái itéca yáapichawani ídalicu. Quéwa áibanái wenàiwica yàacawa nacái náapicha áiba ídalicu. ³⁷ Quéwa isicúata unía manuírí imichàacawa, cáuli cachàiníri yèewisá. Càita màladàca yùucùacawa náidani iriculé, yá nasawíaca nàacawa. ³⁸ Quéwa idècunitàacá nàacawa, yá Jesús iimáca iriacawa ída yàapùà néese, íiwita yàalubái finatawa.

Yáté nacawàidacani, náimacaté irí:

“¡Yéewáidéeri! ¡Càmícáiná achúma piwàwa ìwali yátái wasawíanáca wàacawa!”

³⁹ Yá Jesús icawàacawa, yá ichùuliacaté cáuli iyamáacawa, íimacaté nacái màladàca irí:

“¡Wiú píá, masàna nacái píá!”

Yáta cáuli ichàbacawa, wiúca nacái úni inànli canánama.

⁴⁰ Yá Jesús íimaca nálí:

“¿Cánácué máiní picalùadacawa? ¿Cánácué càmita manuí piwàwa nuwéré?”

⁴¹ Néese, yá quéwanáta máiníca nactalùadacawa. Yá náimaca nálíwàacawa:

“¿Cawínásica asìaliquéi, càì cáuli yeebáidaca irí, éwita únicani yeebáidéerita ichùuliacaca nacái?”

Abéeri asìali idènièri manùba espíritu báawéeyéi

(Mt. 8.28-34; Lc. 8.26-39)

5 ¹ Néese, yá nàanàacaté abéemàalé calisa, gadareonái yàasu cáli néré. ² Iná Jesús imichàaca nacáitawa ídalicuise, yáta abéeri asìali ipiacawa ípunita, maliawáiséeri espíritu báawéeri imànica íiwitáise, yéetáními icàliculèenámi néeséri imusúacawa. ³ Iyacaté càlicullí iricubàa. Iná canácata yáaliméeri idacùacani, cachàinicáináni éwita cadena iyúpiná. ⁴ Madécaná yàawirífa nacàwadáaca icáapi, yàabàli nacái, macàpucuíchúu sìeru iriculé cadena ìwali. Quéwa càicàaníta, imàdáida fíchawani. Canáca yáaliméeri imawènàacani. ⁵ Eeri imanùbaca, táiyápinama nacái, imáidáidaca yèepunícawa dúli finatabàa, càlicullími néenibàa nacái. Inúadáidaca nacái yáawawa íba iyú.

⁶Iná iicácaalíté Jesús yàacawa déecuise, yáta ipiacawa yàatalé ibàlùacaténáwa írí yùulúi ipùata iyúwa.

⁷Yá íimaca chàinisíri iyí:

“¡Jesús! ¿Cána pisèiwica nulí wawàsi, pía chènunfiséeri Dios cachàiníri Iirica? ¡Nusutá píicha wawàsi Dios ípidená ìwali, picá piùwichàida núa!”

⁸Quéwa càì íimaca, idécáináté Jesús ichùuliaca imusúacawa íimacaalíté írí:

“Pía espíritu báawéeri, pimusúawa íicha yái asíalica.”

⁹Yá Jesús isutáca yéemíawani:

“¿Càiná píipidená?”

Yá íimacaté Jesús írí:

“Nuípidená Legión”,

íimáaná: Manùbasíwéeyéita.^q

¹⁰Yá espíritu báawéeri isutáca madécaná yàawíríá Jesús íicha wawàsi ípíchaná ichùulla nàacawa áibàalé.

¹¹Iyacaté nalí mawiénita abéeri dúli, nèepunídacatabàa madécaná marranonái, yèepuníyèi iyáaca.

¹²Yá espíritu báawéeyéi isutáca Jesús íicha wawàsi:

“Pichùulla wàacawa aléde marranonái néré, wawàlùacaténáwa nèewiré.”

¹³Yá Jesús imàacaca nalí wawàsi. Yáta espíritu báawéeyéi imusúacawa asíali íicha, yá nawàlùacawa marranonái yèewiré. Níái marranoca, cawàwanátaté dos milca namanùbaca. Yá napsìacatéwa quìratàli ipùatalicuise calisa yáaculé, yá nàisicùmacatéwa macáita.

¹⁴Iná níái icuèyéicaté marranonáimi, yá napiacawa nàacaténá nacàlidaca iináwaná yái naiquéerica ichàbacawa. Yá nàanàacaté yàcalé iriculé, píubéeyéi yàcalé iricubàa nacái, iyéeyéica mawiénibàa nalí. Yá wenàiwicanái yàacaté iicáca càinácaalíté wawàsica ichàbacawa néré. ¹⁵Iná nàanàcaalíté Jesús yàatalé, yá naicácaté yái idènièricaté madécaná espíritu báawéeyéi, yáawinacawa wiúta, idéeri ìwalica ibàlewa, idéeri nacái matufbanáica. Yá cáaluca níái wenàiwicaca Jesús íicha. ¹⁶Néese níái iiquéeyéicaté Jesús ichùnìaca yái idènièrica espíritu báawéeyéi, nacàlidacaté yàcalé minaná írí quiríta, cawinàcaalíté wawàsi ichàbawa asíali írí, marranonái írí nacái. ¹⁷Yá nadàbacaté nasutáca Jesús íicha wawàsi manuísíwata cayábéeri iyú, yàacaté-náwa nàasu cáli íicha.

¹⁸Néese Jesús yèepùacaalíwa ídaliculé, yái asíali maliawáiséericaté espíritu báawéeyéi imànica íiwitáise, isutáca Jesús íicha wawàsi manuísíwata imàacaténá yàacawa yáapícha. ¹⁹Quéwa càmita Jesús imàaca yàacawa yáapícha. Íimaca írí:

“Pèepùà picapèe néréwa, péenánái yàataléwa. Picàlida nalí macáita yái Dios iicáanáca pipùalé, yái imàníníaca pírí manuíri wawàsica.”

²⁰Néese, yá yàacatéwa, yá idàbaca icàlidacaté Decápolis yàasu cáli néeni-bàa.^r Icàlidaca nalí ìwali yái manuíri wawàsi Jesús imàníricaté írí. Yá macáita nacalùadacaté néemiàcani yái icàlidéerica nalí ìwali.

q 5.9 Legión íimáaná: Bàaluité romanonái nadèniacaté madécaná úwinái, nàacaté náipidená “Legión”. **r 5.20** Decápolis íimáaná: diez yàcalénái. Iná yái yàcalé Gadara, yácata néená níái diezca.

Jairo fídu, abéechúa nacái inanái cáuláiquéechúa

(Mt. 9.18-26; Lc. 8.40-56)

²¹Néese, yá Jesús yèepùacatéwa àniawa ídalicu abéemàalé calisa, yá manù-béeyéi wenàiwica ìwacácawa yàatalé. Yá Jesús iyamáacawa calisa idùle-pita. ²²Néese, yá Jairo yàanàaca, néená níái judíonái yéewáidacàalu íiwa-canánáica. Iicácaalté Jesús, yáta yáawiadaca yáawawa yàabàli iwéré. ²³Yá isutáca fícha wawàsi manuísíwata, íimaca írí:

“Uétáca ùacawa úái nuíduca. Piicá wapùalé, plawa wacapèe néré, pimàaca picáapiwa ùwali yéewacaténá cayábaca úa.”

²⁴Yá Jesús yàacawa Jairo yáapicha. Yá nacái madécaná wenàiwica yàacawa náami càita nacàwadàaca Jesús. ²⁵Quéwa abéechúa inanái cáuláiquéechúa yàacatéwa nèewi, írái yéechúa uícha doce camuí. ²⁶Idécate ùuwichàacawa madécaná yàawiríá, máadáini cadèpiacáiyéi idèpiaca úa. Yá nacái idéca umáalàidaca macáita upalátaniwa cadèpiacáiyéi írí, càicáaníta, càmita náalimá nachùnìaca úa, quéwanáta cáuláicaca úa. ²⁷⁻²⁸Néese uémìaca-náamité Jesús iináwaná ichùnìaná wenàiwica, yá úumacaté ulíwa:

“Ewita ibàlecáaníta nudunùaca ìwali, yá cayábapínaca núa.”

Néese, yá uwàlùacatéwa manùbéeyéi wenàiwica yéewibàa, yá udunùacaté Jesús ibàle ìwali. ²⁹Iná idéca nacáita udunùaca ibàle ìwali, yáta uíraná ibà-lùacawa uícha. Yá úalíaca idéca uchùnìacawa uláicái fícha.

³⁰Yá Jesús yáalíaca idéca ichùnìaca wenàiwica, ichàini imusúacáináwa fícha. Yá iwènúaca iicáidaca manùbéeyéi wenàiwica írí. Néese, yá isutáca yéemíawa nía, íimaca nalí:

“¿Cawíná idunùa nùbàle ìwali?”

³¹Yá yéewáidacalénái íimacaté írí:

“¿Càmicáiná piicá nacàwadàaca pía níatái madécaná wenàiwicaca? ¿Yá pisutáca péemíawa mamáalàacata, cawíná idunùa nùwali?”

³²Quéwa Jesús iicáida itéesewa mamáalàacata iicacaténá yái wenàiwica idunuèrica ìwali. ³³Iná úalíacáináwa úái inanáica ìwali yái uchùnìanácawa, yá utatáca ucalùniwa. Yá ubàlùaca ùululù ipùata iyúwa írí, ucàlidaca írí báisíta uináwaná ìwaliwa.^s

³⁴Yá Jesús íimaca ulí:

“Pía inanáica, idéca pichùnìacawa, peebáidacáiná nùwali. Iná píawa matuíbanáita. Idéca cayábaca pía fícha yái uláicáica.”

³⁵Iná idècunitàacá itàaníca iyaca uápicha, yá áibanái wenàiwica yàanàaca Jairo icapèe néese, yá náimaca írí:

“Idéca píidu yéetácawa. Iná yáta pisèiwicaca írí wawàsi yái yéewáidé-rica.”

³⁶Néese idécanáami Jesús yéemíaca wenàiwica icàlidaca Jairo írí fídu ìwali udéca uetácawa, yá Jesús itàaníca yáapicha abéerita. Íimaca írí:

“Picá achúma piwàwa. Peebáidaca nùwali báisíta.”

³⁷Yá nàacawa Jairo icapèe néré. Quéwa càmitaté Jesús imàaca áibanái yàacawa náapicha. Níataté imàaca yàawa yáapicha, níái Pedro, Jacobo, Juan

^s 5.33 Quéwa cáalucaté ufbàaca Jesús ìwali, càmicáínaté yéewa cáuláiquéeyéi idunùaca áiba wenàiwica cayábéeyéi ìwali.

nacái, yái Jacobo iméeréerica. ³⁸Iná yàanàacaalí Jairo icapèe néré, yá Jesús iicacaté manùbéeyéi wenàiwica fíchàanfiyéi cáiwina.

³⁹Yá Jesús iwàlùacatéwa capli irìculé, íimaca nalí:

“¿Cánacué máiní píchàaníca? Uái sùmàuca, càmfichúata yéetáwa, iimée-chúacáita.”

⁴⁰Yá wenàiwica iicáaníca Jesús iquíniná.⁴

Quéwa, yá imusúadaca macáita níai iyéeyéica néeni. Yá imàacacawa úaniri yáapichata, úatúa nacái, nía nacái máisiba yéewáidacalénáica. Yá nawàlùacatéwa aléde sùmàu irìacatalécawa. ⁴¹Yá íibàaca sùmàu icáapi ìwali, yá íimaca ulí arameonái itàacái iyú:

“Talita, kumi”,

íimáaná arameonái itàacái iyú: Sùmàu pimichàawa.

⁴²Yáta sùmàu imichàaca ibàlùacawa, yá uìpina nacái. Udèniacaté doce camúf. Yá nacalùadacawa macáita níai wenàiwica iyéeyéicaté néeni. ⁴³Quéwa càmita Jesús ibatàa nacàlidaca iináwaná áibanái irí. Néese, yá ichùuliacaté nàaca sùmàu iyáa.

Jesús ìyaca Nazaret néeni

(Mt. 13.53-58; Lc. 4.16-30)

6 ¹Yá néesecata, Jesús yàatéwa náicha yéewáidacalénái yáapichawa yàasu cáli, Nazaret iyacàlená néréwa. ²Néese yàanàacaalíté yái èeri judiónái iyamáidéericawa irìcu, yá Jesús idàbacaté yéewáidaca judiónái yéewáidacàalu irìcu. Yáté madécaná icalùadaca yéemiaca icàlidáaná, yá náimaca nalíwáacawa:

“¿Sísàaná yeedá iríwa yái càiri yáaliacáisica? ¿Cawiná yéewáidani?

¿Cawiná nacái yéewáaná imànica yái càmfirica wenàiwica idé imànica?

³¿Càmicáiná, yáta yàalubáisi imàníriná yáara, yái María ìirica? Néenásàirica níai: Jacobo, José, Judas, Simón nacái. Nía nacái yéénánái inanái, níai ìya wáapicha cháí.”

Yáté namáidacani.

⁴Quéwa Jesús íimacaté nalí:

“Yái profeta, icàlidacaalí Dios itàacái áibàalé, yá néréca nàa íimiétacaná. Quéwa níai yàasu cáli mìnanáica, yéénanáica nacái, iyéeyéica yáapicha icapèe irìcu, càmita nàa íimiétacaná.”

⁵Yá càmita Jesús imànité nalí yái càmfirica wenàiwica idé imànica. Quéwa càicáaníta, imàaca icáapiwa abénaméeyéi cáuláiqueeyéi ìwali. ⁶Yá icalùadacaté iicáca nía, càmicáínaté neebáida ìwali. Càicáaníta, yá yéewáidacaté mamàalàacata yàcalé púubanaméeyéi irìcubàa iyéeyéica natéesebàa.

Jesús ibànùaca yéewáidacaléwa nacàlidacaténá itàacái

(Mt. 10.5-15; Lc. 9.1-6)

⁷Abéeri èerité, yá Jesús ìwacáidaca níai doce yéewáidacalécawa, yá ibànùaca nía pucháibanamata. Yá nacái yàaca nalí chàinisi náucáanápíná espí-ritu báawéeyéi.

⁸Quéwa canácata imàaqueéri natéca nalíwa àyapulicubàa. Càmita yéewa natéca namàluewa, nasáacuni, palata nacái. Abéechúata àicunáca, úái ibatàa

natéca nacáapi irícuwa, nachaquèepiná. ⁹Yéewa natéca nàabàli irícuwa naza-patuniwa. Quéwa càmitaté yéewa natéca pucháiba bàlesi.

¹⁰Yá fimaca nalí:

“Alénacaalíta pìanàacué piwàlùacawa abéeri capìi irìculé, néenitacué piya-máawa, iwérétacué pimúsúacawa néese. ¹¹Càmicaalícué needá pía nacapèe irìculéwa, càmicaalícué nacái néemiacué pírí yái tàacáisi picàlidéericuécá nalí, piacuéwa náicha. Pichùpiacué piabàli ichùmaléwa náalífacaténá nacùalé-cata Dios yùuwichàidapíná nía.”

¹²Néese, yá nàacawa níai yéewáidacalénáica, nacàlidacaténá Dios itàacái wenàiwicanái irí, nawènúadaténá náiwitáisewa Dios irípiná. ¹³Náucacaté nacái madécaná espíritu báawéeyéi wenàiwicanái íicha. Nàucùacaté cáulái-quéeyéi ìwali olivo iséená, yáté nachùniaca nía.

Juan Bautista yéetácátéwa

¹⁴Néese, yáté Jesús iináwaná yáalimáca macái wenàiwica yèewibàa, càita rey Herodes Antipas yéemiaca ìwali nacái. Yá abénaméeyéi wenàiwica fimacaté ìwali: “Yáta cáminá Juan Bautistami yái càì idé icáuàacawa yéetácáisi íicha. Iná yéewa idèniaca ichàiniwa, imàníirica iyú yái càmíirica wenàiwica idé imànica.”

¹⁵Aibanái fima nacái:

“Yácata cáminá Elías yáara, icàlidéericimicaté, idéericaté yéetácawa.”

Yá áibanái fimaca:

“Abéeri profetaquéera, càmicaalí, néená nacái níai áibanái profetanái iyéeyéicaté bàaluité.”

¹⁶Iná Herodes yéemiacaalíté Jesús iináwaná ìwali, yá fimacaté:

“Yácata Juan yáara, yátái idéericaté nuchùuliaca nadalúaca icanápi, càì cáminá icáuàacawa àniawa.”

¹⁷Yéewaté càica Herodes ichùuliaca úwinái fíbàaca Juan, nadacùacaté nacáini cadena iyú presunái icapèe irìculé, Herodías ìwalíiseta, úái yéenàsàiri Felipe yàacawéetúamica, Herodes imalùdacáináté úa yéenàsàiri íichawa.

¹⁸Idécáináté càica Juan fimaca Herodes irí quéecha:

“Càmita yéewa peedáca piacawéetúawa úái péenàsàiri yàacawéetúaca.”

¹⁹⁻²⁰Iná ìwalíiseta, yá báawacaté Herodías iicáca Juan, yá nacái uwàwacaté unúacani. Quéwa càmitaté úalimá unúacani, cáalucáináté rey Herodes iicácani, yáalífacáináté mabáyawanáca Juan, iyéerité nacái machacàníiri iyú. Yá nacái Herodes icùacaténí ipíchanáté Herodías ichùuliaca nanúacani. Iná imanùbacata Juan icàlidaca irí Dios itàacái, yá càmita yáalíawa càinacaalí imànica irí wawàsi, quéwa càicáaníta, yá casíimáicaté rey Herodes yéemiaca itàacái.

²¹Quéwa isicúataté wawàsi yàanàaca Herodías irí, yái umànicatáipínaca Juan irí càide iyúwa uwàwáaná. Néenialí yàasu èrité asáica Herodes, yá imáidacaté nayáa níai wenàiwica caináwanéeyéi, fíbaidéeyéi yáapicha, úwinái fiwacanánái, nía nacái caináwanéeyéi Galilea mìnánáica. ²²Yá Herodías fídu iwàlùacatéwa nayáacatalé, yá ulabàacaté náacúalicu. Yá usímáidaca Herodes iwàwa, nía nacái yáapichéeyéica.

Yá fimaca mànacàu irí:

“Càinacaalíta piwàwa, yá pisutáca nuíchani, yá nùaca píríni.”

²³ Yá Herodes imàacaca itàacáíwa ulí pucháíba yàawiría, yàanàpináca ulí càinàcaalíta wawàsica yái usutéerica ícha, éwita Galilea yàasu cáli yéemacani, yái ichùulièrica iwicáu.

²⁴ Yá umusúaca úatúa néréwa usutácaténá uémíawa úa, yá úumaca ulí:

“¿Càinásica wawàsi nusutá ícha?”

Yá úatúa ímaca ulí:

“Pisutá ícha Juan Bautista íiwitami.”

²⁵ Yáta mànacàu iwàlúacawa ráunamáita Herodes yàatalé, yá úumaca irí:

“Nuwàwa piàca nulí siúcata, Juan Bautista íiwitami abéechúa quírápieli irícu.”

²⁶ Yá achúmacaté Herodes iwàwa. Quéwa idécáináté imàacaca itàacáíwa ulí, náacúalícu níái iyéeyéica yáapícha néeni, yá càmita idé imáisaníaca uícha yái usutéerica ícha. ²⁷ Yá mesúnamáita rey Herodes ibànúacaté abéeri úwisàiri itécáténá irí Juan íiwitami. Yáta úwisàiri yàacatéwa presunái icapèe néré, yá idalúacaté Juan icanápi. ²⁸ Yá yàanàidacaté íiwitami abéechúa quírápieli irícu. Yá yàaca úa mànacàu irí. Yá nacái mànacàu yèepùadacaté úa úatúa iríwa.

²⁹ Iná Juan yéewáidacalénái yéemíacaalíté iináwaná, yá nàacaté needáca ichéecami, yáté nabàliacani.

Jesús yàacaté cinco mil wenàiwica iyáa

(Mt. 14.13-21; Lc. 9.10-17; Jn. 6.1-14)

³⁰ Néese idécanaámíté nàanàaca níái Jesús ichùulièyéicaté yàa icàlidaca itàacái, yáté nàwacáidacawa yáapícha nacàlidacaténá irí macáita yái wawàsi namàníricaté, néewáidéericaté nacái.”

³¹ Yá Jesús ímaca nalí:

“Wàacuéwa máisawaliré wenàiwica ícha, yácué piyamáidacawa néré achúmáanáta.” Néeninamacáináta wenàiwica yàanàacaté nàatalé, ínái càmita náalímá nayáacaté nayáacaléwa.

³² Yá nàacatéwa nalínámitawa ídalícu abéemàalé máisawaliré canácatalé wenàiwica. ³³ Quéwa madécaná wenàiwicanái iicátaté nàanáwa, yá náalíaca naicáca nía. Iná madécaná wenàiwicanái yàcalénái néeseeyéi, nàacatéwa náami nàabàli iyúwa. Yá níacaté idàba yàanàaca napíchalé. Néese, yá nàwacáidacatéwa yáapícha. ³⁴ Iná Jesús imichàacaalíwa ídalícuíse, yá iicáca madécaná wenàiwica. Yá catúulécanáca iicáca nía, càicáiná níade iyúwa níái ovejaní canéeyéica íiwitápu. Yá idàbaca yéewáidaca nía madécaná wawàsi iwali.

³⁵ Néese idécanaámíté táicaca yàacawa, yá yéewáidacalénái yàacawa yàatalé, náimaca irí:

“Idéca máiní táicaca yàacawa wàwali cháí máisawalicatáica. ³⁶ Pichùulíla nàacawa níái wenàiwicaca, aléde bànacalé iyacatabàaca, yàcalénái néré nacái iyéeyéica watéesebàa, nawèniacaténá nacái nayáapináwa néenibàa.”

³⁷ Quéwa Jesús ímaca nalí:

“Píatacué iwàwacutá yàaca nayáapiná.”

Yá yéewáidacalénái ímaca irí:

“Yéewacaténá wawèniaca nayáapíná macáita níái wenàiwicaca, iwàwa-cutápináwa walí cáminá, doscientos denario” palata ituíná.”

³⁸ Yá Jesús isutáca yéemíawa nía:

“¿Càisimaléná paninái pidèniacué pirípináwa?”

Néese idécanáami nàanàaca nía, yá náimaca irí:

“Wadèniaca cinco paninái, pucháiba cubái nacái.”

³⁹ Néese, yá ichùuliaca náawinacawa níái wenàiwicaca masicái finata. ⁴⁰ Yá càicata namànica, nàwacáca náawinacawa cienama, áibanái cincuantanama namanùbaca. ⁴¹ Yá Jesús yeedáca níái cinco panináica, nía nacái pucháiba cubáináica, yá iicáida chènuniré yàacaténá Dios irí cayábéeri yàacàsi ìwali. Néese, yá isupáidaca nía, yá yàaca nía yéewáidacalénái iríwa nawacùacaténá nía wenàiwicanái ìwali. ⁴² Yá macáita nayáaca cadènamawaca. ⁴³ Néese yéewáidacalénái ìwacáidaca doce namanùbaca mapíri, pani yéénáimi, cubái yéénáimi nacái. ⁴⁴ Níái nèeyéicaté iyáa néenialí, namanùbacaté cinco mil aslanái.”

Jesús ìipinacaté úni inàniacubàa

(Mt. 14.22-32; Jn. 6.15-21; Mr. 6.53-56)

⁴⁵ Néese ichùuliaca yéewáidacalénái iricùacawa ìdaliculé nàacacaténáwa ipíchalé Betsaida iyacàlená néré, idècunitàacá ichùuliaca wenàiwicanái yèè-pùacawa icapèe néréwa.

⁴⁶ Néese idécanáamité ichùuliaca nàacawa, yá yàacatéwa dúli finatalé itàanícáténá Dios yáapicha.

⁴⁷ Néese idécanáami catáca, yá idéca bamuchúamiré calisaca níái yéewáida-calénáica. Yá abéericata Jesús imàacacawa cáli finatáise.

⁴⁸ Néese amalácaalí yàacawa, yá iicáca namànica nachàiniwa natenáca máadáini cáuli cachàiníri ìpunita. Yá ìipinacaté yàacawa nàatalé úni inàniacubàa, yá quéwa iwàwaca ichàbacawa napíchalé.^x ⁴⁹ Quéwa naicácanáami ìpinaca úni inàniacubàa, yá nayúunáidacaté wenàiwica iwàwanámicani, yá néemíanicatéwa, ⁵⁰ nacalùadacáinátéwa macáita naicácaalíni.

Yáta itàaníca nali:

“Matuíbanáitacué pía. ¡Núacatéera! ¡Picácué cáalu pía!”

⁵¹ Yá iricùacatéwa nàatalé ìdaliculé, yáta nacái wiúca yái cáulica. Yáté cáaluca nía, nacalùadacaté nacái naicácani, ⁵² càmíicáináté náalíá néemíaca fimáaná yái inísàidáanáca nayáa paninái, dàalacáináté máiní nawàwa.

Jesús ichùniacaté níái cáuláiqueeyéica

(Mt. 14.34-36)

⁵³ Néese idéca idénáami nachàbacawa calisa ìwaliabàa, yá nàanàacaté Genesaret iyacàlená néré, yá nadacùacaté náidaniwa idùlepiré. ⁵⁴ Iná nami-chàaca nacáitawa ìda iricuise, yá wenàiwicanái yáalíacaté iicáca Jesús.

⁵⁵ Yáta napiacatéwa yàcalénái iricubàa nacàlidacaténá iináwaná yàanàaca.

v 6.37 Níái doscientos denarioca, napáyaidacatáité ocho quéeri abéeri aslái iwèni ìfibaidaca.
w 6.44 Itàaníca cinco mil aslanái ìwalita. Quéwa nèepunidacaté nacái náapichawa nàacawéetúanáwa, néenibenái nacái càide iyúwa fimáaná Mateo 14:21 iricu. x 6.48 Aibanái fimaca: iwàwacaté iwènúacawa nàwalibàa náalíacaténá naicáca yácata Jesús.

Idècunitàacá nacàlidaca nàacawa, yá áibanái itéca cáuláiquéeyéi nàalubái ìinatawa, náaliacataléca Jesús iyaca. ⁵⁶ Iná alénácaalíta Jesús yàawa, éwita yàcalé achúméeri iriculécani, manuiri yàcalé iriculé nacái, yá naliadacaté bàacháwabàa níái cáuláiquéeyéica. Yá nasutácaté Jesús fícha wawàsi imàacacaténá náibàaca ibàle ipùata ìwali. Iná níái ìibèyeyéica Jesús ibàle ìwali, yáté cayábaca nía uláicái fícha macáita.

Yái báawéerica imànica wáiwitáise

7 ¹ Níái fariseonái, nía nacái abénaméeyéi yéewáidéeyéica yái Moisés itànèericaté, yàanèeyéica Jerusalén iyacàlená néese, nàwacáidacawa Jesús itésebaa. ² Yá naicáca abénaméeyéi Jesús yéewáidacalénái iyáaca iyáacaléwa, càmiíyéi ìiba icáapi isacàawa ipíchaca nayáaca. ³ Níái fariseonái, macáita níái judfonáica, namànicaté càide iyúwa nàawirináimi ìiwitáise iyáaná. Iná càmicaalí náiba nacáapiwa, yá càmita yéewa nayáaca nayáacaléwa. ⁴ Iná nàanàacanáami síisài napáchiacatáiseca, càmita yéewa nayáa nayáacaléwa càmicaalíca nadé náibaca nacáapiwa. Madécaná áibanái wawàsinái nacái, iwàwacutéeyéi namànica. Càide iyúwa iwàwacutáaná náibaca nabacàalenái, catùanái, macáita níái yàalusinái namàniíyeyéica sieru iyú, naimácàalu nacái.

⁵ Néese níái fariseonái, náapicha níái yéewáidéeyéica yái Moisés itànèericaté, nasutáca néemiawa Jesús:

“¿Cáná càmita péewáidacalénái imàni càide iyúwaté wàawirináimi ìiwitáise iyáaná? ¿Cáná nayáa nayáacaléca éwita càmita náiba nacáapiwa?”

⁶ Jesús ìimaca nalí:

“Píacué cachíwéeyéi, báisíta Isaías icàlidacaté pìwalicué, ìimacaalíté:

‘Níái israelnái, nanùma iyúta nàa nulí cayábéeri,
quéwa náináidacawa nuícha méetàuculéta.

⁷ Canáca iwèni nulí yái nàanáca nuímiétacaná,
néewáidacáiná càide iyúwa náináidáanáwa.’

⁸ Pidécáinácué pimàacaca píchawa yái Dios itàacái ichùulianáca, yácué pimànica càide iyúwa pìawirináimi ìiwitáise iyáaná.

⁹ Idécué mawènica pimànica yái Dios itàacái ichùulianáca yéewacaténácué pimànica càide iyúwacué pìináidáanáwa.

¹⁰ Càicaté Moisés ìimaca:

‘Pía píaniri ìimiétacanáwa, píatúa nacái.’ Quéwa yái itàanfírica báawanama yáaniri ìwaliwa, yáatúa nacái, iwàwacutá yéetácawa.

¹¹ Quéwa, yá pìmacuéca:

‘Cawinácaalí ìima isèenái iríwa: Yái wawàsi nuyúudèeripínácuéca pía iyúta, càmita nùapínácué píríni quirínama, idécáiná nùaca itàacáiná Dios irí.’

¹² Iná càicáinácué péewáidaca, yá càmita pibatàacué nayúudàaca quirínama nasèenáiwa. ¹³ Yá mawènicuéca pimànica yái Dios itàacáica pìawirináimi ìiwitáisewa iyúwa, pichàbáidéericuéca wenàiwicanái irí. Madécaná áibanái wawàsi pimàniíyeyéicué càiyéi iicacánáwa.”

¹⁴ Néese Jesús yèepùa imáidaca yàataléwa macáita níái wenàiwicaca, yá ìimaca nalí:

“Péemiacué nulí macáita, piacué yúuwíná yái tàacáisica: ¹⁵Yái yàacàsi wayéerica wanùmalicubàawa, càmita báawa Dios iicàcani. Yá báawéeri iicàca yái tàacáisi báawéeri imusuéricawa wawàwalicuise wanùmalicubàa. ¹⁶Iná càinàcaalí idèniá yúuwìapunáwa yéemianápiná, yá iwàwacutá yéemìaca iríwa cayába.”

¹⁷Néese idécanáami wenàiwicanái yàacawa Jesús ícha, yá iwàlùacawa capìi iriculé. Yá yéewáidacalénái isutáca yéemiawani ìwali yái yéewáidáa-náca iyú, yái náaliéricawa ìwali.

¹⁸Yá Jesús ímacaté nalí:

“Càita càmita píaliacué péemìaca yái nucàlidéerica píricué ìwali. Yái yàacàsi wayéerica wanùmalicubàawa, càmita yéewa báawaca imànica wáiwitáise Dios ipíchalé, ¹⁹càmicáiná iwàlùawa wawàwa iriculé. Iná càmita báawa imànica wáiwitáise. Yàacawa wadèericulé, néese, yá wáucaca wáichawani.”

Càicaté Jesús ímaca wáaliacaténá cayábaca macáita níai yàacàsínáica.

²⁰Néese ímacaté nacái nalí:

“Yáta báawéeri imànica wenàiwica wáiwitáise, yái imusuéricawa wawàwalicuise. ²¹Wenàiwicanái iwàwalicuiseacánáta namusúawa níai báawéeyéi íiwitáisesica: Namànicaténá báawéeri nainá iyúwa, nayéedùaná, nanúanáca wenàiwica, ²²naimáanáca náapicha níai càmfíyéica nàacawéeyéi, nawàwanáca nàasuwa manùba, namànínáca báawéeri áibanái irí, namèniadánáca, namànínáca báawéeri nainá iyúwa mabáinita, cáudeni naicáca áibanái, natàaní áibanái ìwali náinatawáise, cáimacái naicácawa, máiwitáise nacái nía. ²³Macáita níai báawéeyéi íiwitáisesica namusúacawa wenàiwica iwàwalicuise, yá nacái báawaca namànica wenàiwica íiwitáise.”

Abéechúa inanái yeebáidéechúa Jesús, càmfíchúa israelnái yéená

(Mt. 15.21-28)

²⁴Néese, yá Jesús yàacatéwa yéewáidacalénái yáapichawa Sirofenicia yàasu cáli néré, mawiénita Tiro iyacàlená irí, Sidón iyacàlená irí nacái. Yá yàanàaca iwàlùacawa abéechúa capìi iriculé, càmicáiná iwàwa áibanái wenàiwica yáaliacawa ìwali. Quéwa càmita yáalimá ibàacawa náicha. ²⁵Yá abéechúa inanái yéemìaca Jesús iináwaná yàanàaca néré, úai maliawáiséechúaca espíritu báawéeri imànica íidu. Yá àacawa yàatalé, yáta úawìadaca úawawa Jesús yàabàli iwéré. ²⁶Uái inanáica, càmfíchúa judíosàatúa, Sirofenicia mìnalu. Yá usutacaté Jesús ícha wawàsi imusúadacaténá úidu ícha espíritu báawéeri.

²⁷Quéwa Jesús ímacaté ulí:

“Quéechacá, iwàwacutá nuicáca napùalé níai israelnái nùasunái wenàiwicaca. Iná càmita cayába nùaca áulinái iyáa yái nuèripináca nuénibenái iyáawa.”

²⁸Yá úumacaté irí:

“Báisíta Nuíwacali, càicáaníta quéwa, níai áulináica yéewata nacái nayáaca yéenibenái iyáacalé yéenáimi.”

²⁹Néese, yá Jesús ímacaté ulí:

“Iwalíse yái càináca píimaca nulí, yá yéewaca pèepùacawa matuíbanáita picapèe néréwa, idécáiná espíritu báawéeri imusúacawa píidu ícha.”

³⁰Iná inanái yàanàacaalí ucapèe néréwa, yá uicáca úidu irìacawa ùalubái finatawa, idécáiná espíritu báawéeri imusúacawa uícha.

Jesús idèpiacaté abéeri matàacáiri, càmfiri nacái asái yéemiaca

(Mr. 7.31-37; Mt. 15.29-31)

³¹Néese, yá Jesús yèpùacatéwa Tiro yàasu cáli néese yéewáidacalénái yáapichawa. Yá ichàbacaté yàacawa Sidón yàasu cáli néenibàa yàacaténáwa Galilea icalisaniná nérépiná. Quéwa ichàbacawa nacái Decápolis yàasu cáli néenibàa. ³²Yá abénaméeyéi wenàiwica yàanàidacaté Jesús yàatalé, abéeri asiali càmfiri asái yéemiaca, càmfiri nacái yéewa itàaníca. Yá nasutacaté Jesús fícha cayábéeri imàacacaténá icáapiwa iwali.

³³Yá Jesús itécani méetàuculéta wenàiwica fícha. Yá fiyàaca icáapi ipùatawa yùuwinái iriculé báipunitácanama. Yá nacái isàpíaca yáawiruní iyúwa icáapi ipùatawa, yá idunùaca asiali inène iwali. ³⁴Yá Jesús iicáidaca chènunírè, yúuca icalésawa, yá fimaca asiali irí:

“¡Efata!” Arameo itàacái iyú, fimáaná: “¡Asái péemiaca siùcade!”

³⁵Yáta asáica yéemiaca, yá nacái itàaníca cayába.

³⁶Yátè càmita Jesús iwàwa nacàlidaca iináwaná áibanái irí. Quéwa, éwita càica fimaca nalí, yátè nacàlidaca iináwaná iwali quéwanáta. ³⁷Yátè wenàiwica icaluadacawa manuśíwata, yá náimacaté nalíwáacawa:

“Macáita cayábaca yái imànírica. ¡Imàaca néemiaca níai càmfíyéica asái yéemiaca! ¡Imàaca nacái matàacáiyéi itàaníca!”

Jesús yàacaté báinúaca mil wenàiwica iyáa

(Mt. 15.32-39)

8 ¹Aiba èerité, nèepùacaté nàwacáidacawa àniawa madécaná wenàiwica Jesús yàatalé. Quéwa canácáinátè nálíla nayáapínáca, yá Jesús imáidaca yéewáidacalénáiwa, fimaca nalí:

²“Catúulécanáca nuicáca níai wenàiwicaca, idécáiná nàyaca wáapicha máisiba èeri, íná máapica nía siùcade. ³Nubànùacaalí nía mayáacata nacapèe néréwa, cawàwanáta yéewa nawàwa ichàbacawa àyapulicubàa namáapicawata, abénaméeyéicáiná yàanèeyéi déecuise.”

⁴Yá yéewáidacalénái yeebáca isàna:

“Canácata yáaliméeri yeedáca nalí càì imanùbaca pan cháì máisawali, nayáacaténá cadénama níatái wenàiwicaca.”

⁵Yá Jesús isutáca yéemlawa nía:

“¿Càisimaléná panínái pidèniacué?”

Yá náimaca irí:

“Wadèniaca siete namanùbaca.”

⁶Yá Jesús ichùuliaca wenàiwicanái yáawinacawa cáli iwéré. Yá yeedáca icáapi iriculéwa níai siete panínáica. Iná yàaca idécanáami Dios irí cayábéeri nàwali, yá isupáidaca nía, yàaca nacái nía yéewáidacalénái iríwa nawa-cùacaténá nía manùbéeyéi wenàiwicanái iwali. Yá namànica càitáde iyúwa fimáaná nalí. ⁷Nadèniacaté nacái abénaméeyéi cubáiná púubanaméeyéi. Jesús yàacaté nacái Dios irí cayábéeri nàwali. Yá ichùuliaca nacái yéewáidacalénáiwa iwacùaca nía. ⁸Yá macáita nayáaca cadénama níai wenàiwicaca.

Néese Jesús yéewáidacalénái iwacáidacaté siete mapíiri yàacàsi yéenáimi imàaquéerimicawa. ⁹Níai iyéeyéicaté iyáacaléwa néenialí, cawàwanátatè báinúaca mil wenàiwicaca nía.

Néese, yá Jesús ichùuliaca nèepùacawa. ¹⁰ Yá iricùacatéwa ídaliculé yéewáidacalénái yáapichawa, nàacaténáwa Dalmanuta yàasu cáli néré.

Fariseonái iwàwaca Jesús imànica nalí yái càmfírca wenàiwicanái idé imànica
(Mt. 16.1-4; Lc. 12.54-56)

¹¹ Néese, yá fariseonái yàanàacaté Jesús yàatalé. Yá nadàbacaté natàaníca yáapicha chàinisíiri iyú. Nasutácaté ícha wawàsi imànicaténá naicá abéeri yéenáiwanasí chènuníseeri, quéwa náalimáidacaténáta naicáwani. ¹² Yá Jesús yúucaca icalésawa cachàini,^y íwalíise yái nasutáanaca néemlàwani, yá fimaca nalí:

“Píacué wenàiwica iyéeyéica siùcade, éwitacué piicáca madécaná yàawiría yái numànfírca, càicáaníta, yá quéwanátacué pisutáca nuícha áiba.

Báisitacué núumaca píri: Càmitacué numànipiná piicáni.”

¹³ Yá Jesús yàacawa náicha, yá yèepùa iricùacawa àniawa ídaliculé yéewáidacalénái yáapichawa nàacaténáwa abéemàalé calisa.

Jesús itàaníca fariseonái yéewáidáaná iwali

(Mt. 16.5-12)

¹⁴ Níái Jesús yéewáidacalénái naimáichacaté natéca nayáapináwa. Abéechúacáináta panica, úái naté nayáapináwa ídalicu.

¹⁵ Yá Jesús yàalàaca nía, fimaca nalí:

“Piicácué píchawa fariseonái yàasu levadura,^z yá nacái nacuèriná Herodes yàasu levaduraca.”

¹⁶ Yá náimacaté nalíwàacawa:

“Càmicáinási waté walíwa pan, íná yéewa càì fimaca walí.”

¹⁷ Yá Jesús yáalíaca iwali yái natàanfírca iwali, yá fimaca nalí:

“¿Cánácué pitàaní pan iwali? Mamáalàacata càmitacué manuí piwàwa nuwéré éwitacué idé piicáca nùaca madécaná wenàiwica iyáa panináí. Mamáalàacata dàalacuéca piwàwa. ¹⁸ Éwitacué catuíca pía, éwitacué nacái càuwica pía, càicáaníta, càmitacué píalimá píalíacawa ímáaná yái numànfírca. Càmita nacái píalimácué piwàwalica yái piiquéri-cuéca numànica. ¹⁹ Nuwacùacaalíté cinco panináí, cinco mil asíanái iwali, ¿Càisimalénáté mapíiri pipuníada piwacáidacaalítécué yéenáimi?”

Yá náimaca írí:

“Doce mapíiri.”

²⁰ “Nuwacùacaalíté nacái siete panináí, báinúaca mil wenàiwica iyáa. ¿Càisimalénáté mapíiri piwacáidatécú pan yéenáimi?”

Yá náimaca írí:

“Siete mapíiri.”

²¹ Yá Jesús fimaca nalí:

“Néeni. ¿Cánácué càmita píalía péemíaca nutàacái mamáalàacata?”

y 8.12 Jesús yúucaca icalésawa, ímáaná: Achúmaca Jesús iwàwa, càmicáiná neebáida iwali éwita nadéca naicáca madécaná yàawiría yái càmfírca wenàiwica idé imànica. z 8.15 Levadura: abéeri ínaná nèewiàdèri yèewisá abéeri íbesi nacáiri iyúwa yái namànfírca iyú pan, yéewacaténá imulacàacawa, cáamacanáini.

Jesús ichùniaca abéeri càmfiri yéewa iicáidaca Betsaida iyacàlená néeni

²² Néese, yá Jesús yàanàacaté Betsaida iyacàlená néré yéewáidacalénái yáapichawa. Yá abénaméeyéi itécaté Jesús yàatalé abéeri asiali matuíri. Yá nasutáca fícha wawàsi ichùniacaténáni. ²³ Yá Jesús itéca matuíri icáapi ìwali méetàuculé yàcalé fícha. Yá yàapísaca ituí iriculé. Yá fíbbàaca ituí ìwali. Néese, yá yeedáca icáapiwa fícha, yá isutáca yéemiawani:

“¿Asái piicáidaca?”

²⁴ Yá matuíri iicáidaca, yá fímaca:

“Núalimáca nuicáca wenàiwica lipináníca, quéwa càide iyúwa àicunái.”

²⁵ Yá Jesús yèepùà fíbbàaca ituí ìwali àniawa. Iná idécanaámi yeedáca icáapiwa fícha, yásí asáica iicáca amalánama macáita.

²⁶ Yá Jesús ichùullatè yèepùacawa icapèe néréwa. Yá fímacaté irí:

“Quéwa picá piwàlùawa Betsaida iyacàlená iriculé. Picá nacái picàlida yàcalé mìnánái iríni.”

Pedro fímaca, Jesúscata yái Cristo

(Mt. 16.13-20; Lc. 9.18-21)

²⁷ Néese Jesús yàacatéwa yéewáidacalénái yáapichawa yàcalénái néré, iyéeyéicaté mawíenita Cesarea iyacàlená irí, Filipo iyacalémica. Iná idècunitàacá nàacawa àyapulcubàa, yá Jesús isutáca yéemiawa nía, fímaca nalí:

“¿Càiná náimaca nùwali níái wenàiwicaca? ¿Cawinása núa?”

²⁸ Yá náimaca irí:

“Abénaméeyéi náimaca, píacatása Juan Bautista, càì icáucàacawa. Aibanái fíma, píacatása Elías. Aibanái nacái fíma, càmicaaí néenáta, níái áibanái profetanáicaté bàaluité càì icáucàacawa àniawa.”

²⁹ Yá Jesús isutáca yéemiawa nía àniawa, fímaca nalí:

“¿Néenicué píá? ¿cawinácué píimaca, cawiná núa?”

Pedro fímaca irí:

“Píacata Cristo.”

³⁰ Quéwa càmita Jesús iwàwa nacàlidaca iináwaná áibanái irí, yácata Cristo.

Jesús icàlidaca ìwali yái yéetáanápínacawa

(Mt. 16.21-28; Lc. 9.22-27)

³¹ Yá Jesús idàbaca yéewáidaca nía, yá fímaca nalí:

“Núa asiali Dios néeséerica, iwàwacutápiná nùuwichàacawa manuísíwata. Yá nacái náamàapínaca núa, níái náiwitápunái béeyéica, sacerdotenái íiwacanánái, nía nacái yéewáidéeyéica yái Moisés itànèericaté. Iná nanúapínaca núa, quéwa nucáucàapínacawa àniawa máisiba èeri idénáami.”

³² Càicaté icàlidaca nalí ìwaliwa amalánama.

Néese, yá Pedro itéca Jesús méetàuculéta náichani. Yá yàalàacani chàini-síiri iyú.

³³ Yá Jesús iwènúaca iicáidaca yéewáidacalénái iríwa. Yá yàlàaca Pedro, fímaca irí:

“¿Piawa nuícha, Camèniadacáiri! Piwàwaca numànica càide iyúwa Camèniadacáiri iwàwáaná. Càmita píináidawa machacànita càide iyúwa Dios íináidáanáwa. Píináidacáwa càide iyúwa asianái íiwitáise íyáaná!”

³⁴Néese Jesús imáidaca yàataléwa yéewáidacalénáíwa, áibanái wenàiwica nacái, yá íimaca nalí:

“Cawinácaalí iwàwa nuéwáidacaléca, càmita iwàwacutá imànica quirí-nama càide iyúwa iwàwáaná. Iwàwacutá màulenácani, yéetáanápínáwa nùwalíná. ³⁵Yái càmfíríca iwàwa imànica càide iyúwa Dios iwàwáaná, iwàwawéeri càita imànica càide iyúwa íináidáanáwa, càmita idèniapíná níái cayábéeyéi wawàsinái, itàacái cayábéeri nacái, níái Dios yèeyéica walí írícu èeriquéi.”

³⁶“Iná éwita wenàiwica idènlaca íríwa macáita níái wawàsinái cawèní-yéica cháí èri írícu, quéwa yéetácaalíwa, yá yàacawa Dios íicha yùuwichàa-cáisi quichái írículé. ³⁷Canácata áiba wawàsi cawènífiri cháí èri írícu yéewéeri wàaca Dios írí wawèniwa, yéewacaténá yàaca walí wacáuca càmfíri imáaláawa.

³⁸Níái báiyéica iicáca núa, nutàacái nacái siùcade, cabáyawanéeyéi wenàiwica ipíchaléta, báipínacata nacái nuicáca níata nùanácaalíwa, núa asíali Dios néeséerica, Núaniri ichàini icamalaná ichùnica yèewiwa, náapicha nacái níái yàasu ángelnái mabáyawanéeyéica.”

9 ¹Jesús íimacaté nacái nalí:

“Báisítacué nùumaca pirí: Abénaméeyéi péenacué, piacué iyéeyéica cháí, piicápinacué iicácanáwa yàanàca yái Dios icùacatáipínáca yàasunái wenàiwicawa ichàini iyúwa.”

Jesús icànaca melùmelùwaca

(Mt. 17.1-13; Lc. 9.28-36)

²Néese idécanáami seis èri ichàbacawa, yá Jesús itécaté yáapichawa Pedro, Jacobo, Juan nacái, yá nàacatéwa abéeri dúli chènunfiri ífinalé. Iná nàanàacaalíté néré, yáté áibacata Jesús iicácanáwa náacuesemita. ³Yáté ibàle icànaca pucùnámáiwaca, cabalèewaca iyúwa sàwali ichùta. Canácata yáaliméeri íibaca cabalèewaca càì iicácanáwa cháí èri írícu. ⁴Yáté naicáca Elías yáasáidacawa Moisés yáapicha. Yá natàanícaté Jesús yáapicha níái idéeyéicaté yéetácawa bàaluité.

⁵Yá Pedro itàaníca, íimaca Jesús írí:

“Núiwacali. ¡Cayábaca wàyacuéca píapicha cháí! Iwàwacutá wamànicuéca pirí máisiba capiima. Abéechúa Moisés írí, áiba Elías írí, áiba nacái pirípiná.”

⁶Yá nacalùadacawa máiní, iná càmita Pedro yáalíawa càinácaalí wawàsi-quéi càì itàaníca íwali.

⁷Néese, yá abéeri acalèe írícùacawa, yá utàanáidaca nía. Yá acalèe yèewíseca néemía Dios isàna itàaníca, íimaca nalí:

“¡Yácata Nuíri, yái cáininéeri nuicáca. Írítacué péemíla!”

⁸Idècunitàacá naicáidaca natéesebàawa, yá canáca níái áibanáica. Yá abéericata Jesús yái ibàlùawa néeni náapicha.

⁹Néese idècunitàacá nalicùaca nàacawa dúli ífinaláise, yá Jesús yàalàaca yéewáidacalénáíwa ipichaná nacàlidaca áibanái írí yái naiquérica, iwérépináta icáuacawa yéetácáisi íicha, yái asíali Dios néeséerica. ¹⁰Yá càmitaté nacàlida íwali áibanái írí. Quéwa náimaca nalíwáacawa:

“¿Càinásica íimáanáca yái icáuàanápínacawa yéetácáisi íicha?”

¹¹Iná nasutáca néemíawa Jesús:

“¿Cáná yéewa càì náimaca níái yéewáidéeyéica yái Moisés itànèericaté? ¿Elíasica^a iwàwacutápiná yàanàaca quéecha?”

¹² Yá fimaca nalí:

“Báísita, Elías yàanàapínáca quéecha màulenácaténá imànica wenàiwica iwàwa, nawènúadacaténá náiwitáisewa Dios irípiná. Quéwa Dios itàacái fimaca: ‘Yái asiali Dios néeseérica, iwàwacutápiná yùuwichàacawa manuífíwata, náamàapíná nacáini.’

¹³ Quéwa núumacué pirí: Elías idécate yàanàaca. Quéwa namànicaté irí báawéeri iyúwaté nawàwàaná càide iyúwaté profetanái itànàaná ìwali bàaluité.”

Jesús ichùniaca abéeri ùuculiiri matàacáirica espíritu báawéeri imànica

(Mt. 17.14-21; Lc. 9.37-43)

¹⁴ Néese Jesús, máisiba yéewáidacalénái yáapicha, nàanàacaalí nàatalé níái áibanái yéewáidacalénáica, yá naicáca manùba wenàiwicanái natéesebàa itàaníyí yáapichawáaca chàinisíri iyú, náapicha níái yéewáidéeyéica yái Moisés itànèericaté. ¹⁵ Iná wenàiwicanái iicácaalíté Jesús, yá casímaíca nawàwa. Yáta napiacawa ípunita natàidacaténáni.

¹⁶ Yá Jesús isutáca yéemíawa nía:

“¿Càinacué ìwali pitàaní pìyaca chàinisíri iyú náapicha níara wenàiwicaca?”

¹⁷ Yá abéeri néená fimaca wenàiwicanái yèewíse:

“Pía yéewáidéeri, nùanàidacata pìatalé nuìriwata, yái matàacáirica espíritu báawéeri imànica. ¹⁸ Alénacaalíta yèepuníwa, yá yúucaca iríawa cáli iwéré chàinisíri iyú. Yá cacàlica inùmalicúse, yaamíadaca nacái iyéiwa, yá iiná íiyàcawa macáita. Iná yéewa nusutáca péewáidacalénái fícha wawàsi namusúadacaténá fíchatáni, quéwa càmita náalimá namànicani.”

¹⁹ Yá Jesús fimaca nalí:

“¡Píacué càmfíyéita yeebáida Dios ìwali! ¿Càinápiná idècuni iwàwacutá nùyacuéca píapicha mamáalàacata? Pitécué nulí néese yái ùuculiirica.”

²⁰ Yá nàanàidacani Jesús yàatalé. Iná espíritu báawéeri iicáca nacáita Jesús, yáta itatáidacani yúucaca iríawa cáli iwéré, yá italiáníca, cacàliwaca inùmalicúse.

²¹ Yá Jesús isutáca yéemíawa yái yáanirica:

“¿Chácaalínáté idàba càicani?”

Yá fimaca irí:

“Isùmàica irícuísetawa. ²² Madécaná yàawirí yúucacani quichái iriculé, úni yáaculé nacái, inúacaténatani. Quéwa yéewacaalí pimànica irí cayábéeri, yá piicáca wapùalé, piicá nacái watùulécana.”

²³ Jesús fimaca irí:

“¡Yéewasica pimànicani! ¡Picá píima! Manuí piwàwa Dios iwéré. Yácáiná manuírca iwàwa Dios iwéré, imànica irí macáita càide iyúwa isutáana.”

²⁴ Yáta ùuculiiri yáaniri imáidaca chàinisíri iyú:

“¡Báísita manuírca nuwàwa Dios iwéré! ¡Quéwa piyúudàa núa, nuebáida síwacaténáni!”

a 9.11 Jesús itàaníca iyaca Juan Bautista ìwali. Quéwa càmitaté nacúa nàyaca Juan Bautista, nayúnúadacáináté Elías yàanàapínáca quéecha Cristo ipíchalé.

²⁵ Iná manùbacáiná Jesús iicáca wenàiwica ìwacácawa yàatalé, yáta ichùu-
liaca chàinisíiri iyú espíritu báawéeri, íimaca irí:

“Pía espíritu báawéeri, matàacáirica, màuwíiri nacái imànica wenàiwica,
pimusúacawa ùuculíiri fícha. Yáta quirínama piwàlùacawa yèewiré.”

²⁶ Yáta espíritu báawéeri yéemíaníacawa, itatáidaca nacái ùuculíiri, yá
imusúacawa fícha. Yá yúuwàaca iríacawa càide iyúwa yéetéerimiwa. Yá
námica macáita: “Ídéca yéetácawa!” ²⁷ Quéwa, yá Jesús fíbàaca ícáapi ìwali,
yá imichàidaca ibàlùawa.

²⁸ Néese Jesús iwàlùacanáamiwa capli iriculé, yá yéewáidacalénái isutáca
yéemiawani irínámitawa.

“¿Cáná càmita wadé wamusúadaca yái espíritu báawéerica?”

²⁹ Jesús íimaca nalí:

“Yá espíritu báawéeriquéi yéewéeri imusúacawa iyúta abéerita, yái idé-
caalíta watàanica Dios yáapicha ìwali.”^b

Jesús icàlidaca àniawa ìwali yái yéetáanápínacawa

(Mt. 17.22-23; Lc. 9.43-45)

³⁰ Nàaca idenáamiwa néese yéewáidacalénái yáapichawa, yá nachàba-
catéwa Galilea yàasu cáli íinatabàa. Quéwa càmita Jesús iwàwa áibanái
yáaliacawa ìwali, ³¹ yéewáidacáiná iyaca níawami yéewáidacalénáitawa. Yá
íimacaté nalí:

“Núa, asìali Dios néeséerica, abéeri yèepùadapiná núa nalí, níái asìanái
idèniyéica ichàiniwa cháí iricu èeriquéi. Quéwa máisiba èeri idénáami, yá
nucáucàapínacawa àniawa.”

³² Yá càmitaté nàalía néemiaca yái tàacáisi Jesús icàlidéerica nalí. Quéwa
cáaluca nasutáca néemiawani.

Jesús yéewáidaca ìwali yái máiníirica caináwanáca

(Mt. 18.1-5; Lc. 9.46-48)

³³ Néese nàanàacaalíte Capernaúm ìyacàlená néré, idécanáami nawàlù-
acawa capli iriculé, yá Jesús isutácaté yéemiawa níái doce yéewáidacalé-
náica:

“¿Càiná wawàsiquéi pitàanícué piacáwa ìwali idècunitàacá wàacawa àyapu-
licubàa?”

³⁴ Quéwa, yá masànacata nía, natàanícáinaté nàacawa ìwali yái máiníiri-
pináca cawènica náicha.

³⁵ Néese, yá Jesús iyamáacaté yáawinacawa, yá íimacaté nalí:

“Abéeri péenàcaalícué iwàwa cawènica, iwàwacutá iyúudàacuéca pía
macáita.”

³⁶ Yá imáidaca abéeri sùmài, yá ibàlùadacaténí bamuchúami nalí. Yá nacái
imichàidaca yàanalícuwani, yá íimaca nalí:

³⁷ “Yái yeedéerica yàataléwa abéeri sùmài nuípidená ìwali, yá núacata nacái
idé yeedá yàataléwa. Iná yái íipunitáidéerica núa, yá nacái íipunitáidaca yái
ibànùerica núa aléi.”

b 9.29 Iwàwáaná íimaca: Níái espíritu báawéeyéica namusúacawa watàanfínacaalíta Dios yáa-
picha ìwali.

Yái imànfíríca càide iyúwa Jesús ímáaná

(Mt. 10.42; Lc. 9.49-50)

³⁸ Juan ímaca Jesús irí:

“Pía yéewáidéeri, waicáca abéeri asiali yúuquéeri espíritu báawéeyéi pfpípidená ìwali. Quéwa càmita wamàaca imànicani, càmfírícáiná yèepu-níwa wáapichatání.”

³⁹ Quéwa Jesús ímaca nalí:

“Picácué pimáisanía imànicani. Yácáiná imànfíríca yái càmfíríca wenàiwica idé imànica nuípidená ìwali, càmita yéewa itàaníca báawa-nama nùwali, néese idénáami. ⁴⁰ Yái càmfíríca ibàlùawa wáipunita, wáapichéericatani. ⁴¹ Càinácaalí yàacué píira úni nuípidená ìwali, Cristo yàasunái wenàiwicacáinácué pía. Báisíta núumacuéca pirí: Dios yáa-pínáca iwèni.”

Iwàwacutá waicá wáichawa cayába ipíchaná wamànica wabáyawanáwa

(Mt. 18.6-9; Lc. 17.1-2)

⁴² Jesús ímacaté:

“Cawinácaalí iméeràida níai púubanaméeyéi yeebáidéeyéica nùwali namànicaténá nabáyawanáwa icùaléta, cayába cáminá nadacùaca icanápi ìwali abéeri íba manuírí namuluérica iyú, yá náucacani lamá yáaculé.

⁴³ Iná pimànicaalí pibáyawanáwa picáapi iyúwa, pidalúaca pífichawani. Cayábaca piacawa Dios néré abéemàa picáapi yáapichatawa ipíchaná piacawa quichái iriculé pucháibanama picáapi yáapichawa, yái quichái càmfíríca ichàcawa càiripináta, ⁴⁴ yái càmicataléca nàasu ènisinái yéetáwa, càmicatalé nacái ichàcawa yái quicháica càiripináta.

⁴⁵ Iná pìabàli iyúcanámi pimàni pibáyawanáwa, pidalúaca pífichawani. Cayábaca quiríta piawa Dios ìyacàle iriculé abéemàa piabàli yáapichatawa ipíchaná piawa quichái iriculé pucháibanama piabàli yáapichawa, yái quichái càmfíríca ichàcawa càiripináta, ⁴⁶ [càmicataléca nàasu ènisinái yéetáwa náicha, càmicatalé nacái ichàcawa yái quicháica càiripináta.]

⁴⁷ Iná pitufí iyúcanámi pimàni pibáyawanáwa, picùnúaca pífichawa úa. Cayábaca quiríta piawa Dios néré abéemàa pitufí yáapichatawa ipíchaná piawa quichái iriculé, yái quichái càmfíríca ichàcawa càiripináta,

⁴⁸ ‘càmicataléca nàasu ènisinái yéetáwa, càmicatalé nacái quichái ichàcawa, ipucúacawa càiripináta.’ ”

⁴⁹ Iná macáita Dios imàacapiná cáiwíiri wawàsica ichàbacawa walí yéewacaténá cáalíacáica wía idénáami, càide iyúwa weemácaalí abéeri wawàsi quichái iyú, cayábacaténáni. Iyúwa nacái wapuidacaalí abéeri wawàsi iwidùma iyú ipíchaná báawacani.

⁵⁰ Cayábéerica yái Dios itàacáica. Quéwa càmicaalí wamàni càide iyúwa ímáaná, yá canápinácata walíni. Iná iwàwacutá cáinináca waicáyacacawa yéewacaténá wàyaca matufíbanáita wáapichawáacawa.

Jesús yéewáidaca ìwali yái namàacayacacaalíwa

(Mt. 19.1-12; Lc. 16.18)

10 ¹Néese, yá Jesús yèepùacatéwa Capernaúm ìyacàlená néese yéewáidacalénái yáapichawa nàacaténáwa Judea yàasu cáli néré, abéemàalé inanábàa Jordán. Iná nàanàacaalíté néré, yáta madécaná wenàiwica ìwacácawa nàatalé àniawa. Yá yéewáidaca nía càide iyúwa imànfíná yèepunícawa.

²Abénaméeyéi fariseonái yàacawa Jesús yàatalé náalimáidacaténá naicáwani, yá náimaca írí:

“¿Yéewasica abéeri asìali imàacaca yàacawéetúawa, yá ichùuliaca umusúacawa fícha icapèe iricuise?”

³Yá Jesús ímaca nalí:

“¿Càináté Moisés ichùuliacué pimànica ìwali yái càiri wawàsica?”

⁴Yá náimaca írí:

“Moisés ibatàacaté abéeri asìali imàacaca yàacawéetúawa. Quéwa iwàwacutá itànàacaté ulí abéeri cuyàluta imàacáaná úa. Yá ichùuliaca nacái umusúacawa icapèe iricuise.”

⁵Jesús ímaca nalí:

“Quéwa máinícaínáté báawacuéca píiwitáise, íná yéewa Moisés imàacacatécué pimànicaní. ⁶Quéwa idàbáanáté Dios imànica yái èerica, ‘Dios idàbacaté abéeri asìali, abéechúa nacái inanái.’ ⁷Iná ìwalíise, yá iwàwacutá asìali ìyaca méetàucuta isèenái fíchawa ìyacaténá yàacawéetúwa yáapichatawa. ⁸Yá níái pucháiba wenàiwicaca, abéeri wenàiwicacata Dios iicáca nía. ⁹Iná idécaalí Dios imàacaca nàyaca náapichawáacawa, yá càmita yéewa áiba wenàiwica ichùulia namàacayacacawa.”

¹⁰Néese idécanáamité nàanàaca caplí iriculé, yá yèepùaca yéewáidacalénái isutáca yéemlàwani, ìwalita àniawa yái namàacáanáca nàacawéetúawa.

¹¹Yá Jesús ímaca nalí:

“Cawínácaalí imàaca yàacawéetúawa yeedácaalí uícha áiba inanáita, imànica ibáyawanáwa ulí. ¹²Càita nacái, inanái imàacacaalí yàacawéeriwa uedácaalí uàcawéeriwa fíchawa áiba asìalita, yá umànica ubáyawanáwa írí.”

Jesús imàaca sùmanái ìwali cayábéeri

(Mt. 19.13-15; Lc. 18.15-17)

¹³Néese, yáté nacái abénaméeyéi wenàiwica itéca yéenibewa Jesús yàatalé, fìbàacaténá nàwali imàacacaténá nalí cayábéeri. Quéwa yéewáidacalénái icuísaca níái itéeyéica yéenibewa yàatalé. ¹⁴Jesús iicácanáami yái yéewáidacalénái imànfírìca, yá báawaca iicáca náiwitáise, ímaca nalí:

“Pimàacacué nàacawa nùatalé níái sùmanáica. Pibatàacué nàacawa néese. Yái Dios icùacatáica yàasunái wenàiwicawa ìyaca nalípináta, níái wenàiwica sùmanái nacáiyéica fíiwitáise.^c

^c 10.14 Bàaluité, càmitaté cawèni níái inanáica, íná càmita nachùulia asìanái iwícaú. Máiní yáawanáita níái sùmanáica, canáca nawèni inanái fícha. Iná ìwalíise, Jesús yéewáidacalénái icuísaca níái itéeyéi sùmanái Jesús yàatalé.

¹⁵ Báisítacué núumaca pirí: Yái càmírica yeebáida màulenáta ìwali yái Dios icùacataléca yàasunái càide iyúwa abéeri sùmàì màulenáta, càmìta iwàlù-pináwa néré.”

¹⁶ Yá Jesús íbàacaté iwéréwa níái sùmanáica, yá nacái íbàaca nàwali imàacacaténá nálí cayábéeri.

Abéeri ùuculiiri càasuíri itàaníca Jesús yáapicha

(Mt. 19.16-30; Lc. 18.18-30)

¹⁷ Iná idàbacaalíté Jesús ìpìnaca yàacaténáwa àniawa àyapu iricubàa, yá abéeri asìali ipiàcawa yàatalé. Yá nacái iyamáaca yáawinacawa yùlùlù ipùata ìpunita, yá isutáca yéemíawa Jesús:

“Pía yéewáidéerica, cayábéeri fiwítáise. ¿Càinásica wawàsica iwàwacutá numànica yéewacaténá nudèniaca nucáuca càmíri imáalàawa?”

¹⁸ Jesús ìmaca irí:

“Cayábéeri, picá píma nùwali. Canácata áiba wenàiwica cayábéeri fiwítáise. Abéerita Dios yái cayábéeri canánama fícha. ¹⁹ Idé píalíacawa nàwali níái Dios itàacái ichùulianá ímáanáca: ‘Picá pinúa wenàiwica. Picá píimá áiba inanái yáapicha, càmíchúa piacawéetúa, áiba asìali càmíri nacái piacawéeri. Picá piyéedù. Picá pímanì pichiwwa áiba ìwali. Picá peedá áiba yàasu pichiwa iyúwa. Pía píaniri fímiétacanáwa, píatúa nacái.’ ”

²⁰ Yá asìali ìmaca Jesús irí:

“Pía yéewáidéerica wía. Macáita idé numànica càide iyúwa Dios ichùulianá sùmàicatáisetá núa.”

²¹ Yá Jesús iicáidaca irí, cáinináca nacái iicàcani, ìmaca irí:

“Abéeri wawàsi iwàwacutá pímanica quiríta. Iwàwacutá pía piwéndaca macáita yái pidènièri wawàsica. Yá piwacùaca catúulécaneéyèi ìwali yái iwèninámica. Yásí pidèniàpináca cawènfíri chènuniré. Iná piàcawa núapicha nuéwáidacalépiná.”

²² Iná yéemíacanáami yái tàacáisica, yá achúmaca iwàwa íináidacawa ìwali. Yá yàacawa, máinícáináté idèniaca manùbaca yàasuwa.

²³ Yá Jesús iicáidaca itéesewa, ìmaca yéewáidacalénái írwa:

“Càulenásíwapináta nawàlùacawa Dios iyacàle iriculé níái càasuíyèica.”

²⁴ Yá nacalùadaca néemiaca Jesús itàacái níái yéewáidacalénáica. Quéwa ìmaca nálí àniawa:

“Píacué nùacawéeyéiná.^d Càulenásíwata wenàiwica iwàlùapinácawa iriculé yái Dios icùacatáica yàasu wenàiwicawa. ²⁵ Càulenáca abéeri càasuíri imàacaca yáawawa Dios ichùuliaca fiwítáise. Báisíta, càmìta yéewa imànicani. Càide iyúwa càmíiná yéewa abéeri camello ichàbacawa abéeri siduwíapi ituí yáapi iricubàa.”

²⁶ Idécánáami yéewáidacalénái yéemiaca itàacái, yá nacalùadaca néemiacani, yá náimaca nálíwáacawa:

“¿Càinápinásica yáalimá ichùuliacawa yùuwichàacáisi fícha?”

²⁷ Jesús iicáidaca nálí, yá ìmaca:

“Càmìta yéewa abéeri wenàiwica ichùuliadaca yáawawa yùuwichàacáisi fícha ichàini iyúwa. Abéerita Diosca yái yáalimá ichùuliadacani.”

d 10.24 “Nuénibe”, Jesucristo ìmaca nálí níái yéewáidacalénáicawa, yéewáidacáiná nía, nè-punícawa nacái yáapicha.

²⁸ Yá Pedro ímaca Jesús irí:

“Idéca píaliacawa wamàacaca wàasu wawàsiwa macáita, yá wàacatéwa píapicha.”

²⁹ Jesús ímaca nalí:

“Báisitacué númaca pirí: Yái cáininéerica iicáca núa, imàaquéerica ica-pèewa nùwaliná, yéénánái, yáaniri, yáatúa, yàacawéetúa, yéénibenái, yàasu cáli nacái, yéewáidacáiná yái nutàacái cayábéerica áibanái irí, ³⁰ quéwa Dios yàapínaca irí nía cháí èeri iricu cien yàawiría, éwita imàacaca yéénánáiwa nùwaliná idèniápináca manùba yéénánáiwa, éwita napiadáidaca pía nùwaliná, néese péetácaalíwa, yá pidèniápináca picáuca càmiiri imáalàawa áiba èeri. ³¹ Quéwa níai cawèníyíi iicáca yáawawa áibanái fícha siùcade, canápináca nawèni aléde Dios iyacàle iriculé. Quéwa níai mawèníyíica iicáca yáawawa siùcade, níapínásí cawèníyíi aléde Dios iyacataléca.”

Jesús icàlidaca àniawa iwali yái yéetáanápínacawa

(Mt. 20.17-19; Lc. 18.31-34)

³² Néese, yá Jesús íríacaté yàacawa àyapulicubàa Jerusalén iyacàlená nérépiná. Yàacaté yàacawa yéewáidacalénái ipíchaléwa, quéwa icaluàdéeyéi yàacawa, cáaluyíi nacái. Néese, yá yèepùacaté iwacáidaca nía méetàuculéta àniawa níai doce yéewáidacalécawa. Yá icàlidaca nalí iwali yái wawàsi ichàbéeripínacawa irí néré:

³³ “Péemiàcué. Siùcade, wàacawa Jerusalén iyacàlená néré. Núa asiali Dios néeseéerica, áiba yèepùadapínaca núa sacerdotenái íiwacanánái irí, nalí nacái níai yéewáidéeyéica yái Moisés itànèericaté. Yá namàacapínaca nuétácawa. Néese, yá nèepùadapínaca núa nalí, níai càmiíyéica judíonái nanúacaténá núa. ³⁴ Yá naicáanípínaca nuquíniná, nàapisáidapíná núa, nacapèedáidapínaca nacái núa. Néese, yá nanúapínaca núa. Quéwa máisiba èeri idénáami, yá nucáuacàpinácawa yéetácaisi fícha.”

Jacobo isutáca Jesús fícha wawàsi Juan yáapicha

(Mt. 20.20-28)

³⁵ Néese, yáté Jacobo yàacawa Juan yáapicha Jesús yàatalé, níai Zebedeo yéenibeca, yá náimaca irí: “Pía yéewáidéerica wía, wawàwaca pimànica walí càide iyúwa wasutáaná pícha.”

³⁶ Jesús isutáca yéemíawa nía:

“¿Cáiná wawàsica yái piwàwacué numànica pirí?”

³⁷ Yá náimaca irí:

“Yàasu èeripíná pichùuliaca pichàini iyúwa cáli finata, wawàwapínaca pimàacaca wáawinacawa pinanácubàa, abéeri péewápu néese, abéeri nacái apáu néeseema.”

³⁸ Néese Jesús ímaca nalí:

“Càmitacué píaliawa cawinácaalí wawàsica yái iwàwacutápiná ichàba-cuécawa pirí yéewacaténacué idéca piawinacawa nùwalibàa. ¿Píalimásicué piùwichàapínacawa càide iyúwa nùuwichàanápínáwa?”

³⁹ Yá náimaca irí:

“Báisíta, wáalimáca wamànicani.”

Yá Jesús ímaca nalí:

“Báísítacué núumaca pirí. Càitáde iyúwa núuwichàanápínáwa, càita nacái piùwichàapínacuécawa. ⁴⁰ Quéwa càmita núa yái imàacapínacué píawinacawa núewápu néese, apáulicuíse nacái. Idéca Núaniri infwàaca níai yáawinéeyéipínacawa núwalibàa.”

⁴¹ Néese níai diez Jesús yéewáidacaléca, idécanáami náalíaca ìwali yái natàaníníaca Jesús yáapicha, yá calúaca naicáca Jacobo, Juan nacái. ⁴² Quéwa Jesús imáidaca nía yàataléwa, yá fímaca nalí:

“Níai reynái càmfíyéica judíonái, nachùuliaca nàasu cáli mìnáníwa chàinisíiri iyú, nadèniacáiná nachàiniwa nawicáu.^e ⁴³ Quéwa càmita iwàwacutá càicuéca pirí wawàsi píapichawáaca. Cawinácaalí péenáca yái iwàwa caináwanáca pèewíisecué, iwàwacutá íibaidaca iyúwa píasu wenàiwicacué. ⁴⁴ Yái iwàwéerica caináwanáca pèewicué, iwàwacutá íibaidaca quéecha iyúwa píasu wenàiwicacué. ⁴⁵ Iná núa asíali Dios néeséerica, càmita nùanàa aléi wenàiwica íibaidacaténá nulí. Nùanàaca nufbaidacaténá áibanái írípiná numàacacaténá nucáucawa nàwalíná, nuwasàacaténá manùba wenàiwica yùuwichàacáisi fícha.”

Jesús ichùnìaca Bartimeo càmfíríca asái iicáidaca

(Mt. 20.29-34; Lc. 18.35-43)

⁴⁶ Néese, yá Jesús yàanàcaté Jericó iyacàlená néré yéewáidacalénái yáapichawa. Iná namusúacaalítéwa yàcalé írìcuíse, madécaná wenàiwica yàacatéwa náami. Ayapu idùlepi, yá yáawinacatéwa yái abéeri asíali matuíri, íipidenéeri Bartimeo, Timeo íirica, isutéeri wenàiwica íícha palata. ⁴⁷ Bartimeo, yéemíacaalí náimaca Jesús Nazaret minali, yái càì ichàbawa yàacawa chábái, yá imáidaca:

“¡Jesús, rey David itaquérinami,^f piicá nupùalé!”

⁴⁸ Madécaná wenàiwica icuísaca yái matuírica masànacaténáni. Yá quéwanáta imáidaca cachàini mamáalàacata:

“¡Jesús, rey David itaquérinami, piicá nupùalé!”

⁴⁹ Yá Jesús iyamáaca ibàlùacawa, yá ichùuliaca namáidaca íríni, náimaca írí:

“¡Pichàiniadawa! Pimichàawa síisàara. Jesús imáidaca pía.”

⁵⁰ Yá yúucaca úái yèepùanáca, yá imichàaca ibàlùacawa, yá yàacawa Jesús yàatalé.

⁵¹ Yá Jesús isutáca yéemíawani:

“¿Càiná piwàwa numànica pirí?”

Yá matuíri fímaca írí:

“Pía yéewáidéerica, nuwàwa asái nuicáidaca.”

⁵² Yá Jesús fímaca írí:

“Manuícáiná piwàwa Dios iwéré, íná idé pichùnìacawa. Iná yéewa píacawa.”

Yáta asáica Bartimeo iicáidaca, yá nacái yàacatéwa Jesús yáami àyapulicubàa.

^e 10.42 Macáita wáalíacawa yàcalé íiwacanánái ìwali. Nawàwaca namànica càide iyúwa nawàwáanà náapicha níai nàasu cáli mìnáníca. Iná nachùuliaca chàinisíiri iyú macái wenàiwica.

^f 10.47 Rey David itaquérinami, fímaaná: Yácata Cristo, Dios ichùuliérica.

Jesús iwàlùacatéwa Jerusalén iyacàlená iriculé iyúwa cachàiniíri

(Mt. 21.1-11; Lc. 19.28-40; Jn. 12.12-19)

11 ¹Néese idécanáamité mawiénica Jesús yàacawa Jerusalén iyacàlená néré, Betfagé iyacàlená irí, Betania iyacàlená irí nacái, dúli Olivos yáalimábàa, yá Jesús ibànùacaté ipíchaléwa pucháiba yéewáidacalénáíwa.

²Iimaca nalí:

“Piacuéwa abéeri yàcalé iriculé yái iyéerica wáalimábàa. Pianàacaalícué néré, yácué pianàapínaca abéeri burro ìri nadacuèri ibàlùawa, càmfiritàacá wenàiwica yèepuníwa íinata. Piwasàacuéni, yácué pitéca néeseeni. ³Aiba-caalícué isutá yéemíawa pía: ‘¿Cánácué piwasàa piyacani?’, yácué píima irí: ‘Wáiwacalica iwàwacutáni. Quéwa néeseeca, ibànùapínácué pírini.’ ”

⁴Néese, yá nàacatéwa yàcalé iriculé níai pucháiba yéewáidacalénáica. Yá nàanàaca abéeri burro nadacuèri ibàlùacawa bàacháwáise, capíi inùma yáalimábàa. Yá nawasàacaténi. ⁵Abénaméeyéi wenàiwica iyéeyéica néeni nasutáca néemíawa nía:

“¿Càinácué pimàni? ¿Cánácué piwasàa piyaca yáara burro ìirica?”

⁶Yá nacàlidaca nalí càide iyúwa Jesús ichùulianáté náimaca. Yáté namàacaca nawasàacani. ⁷Yá natécaté Jesús yàatalé yái burro ìirica. Yá naliadaca íinata nèepùanáwa, yá Jesús imichàaca yáawinacawa íinatalé. ⁸Yá nacái madécaná wenàiwica iriadaca nèepùanáwa àyapulicubàa Jesús ichàbatabàa-pinácawa. Aibanái iwichùu nacái àicu ibáiná, yá naliadacani àyapulicubàa. ⁹Yá níai wenàiwica yèeyéicawa Jesús ipíchalé, yèeyéicawa nacái yáamiwáise, yá náimacaté namáidaca:

“¡Wàacué irí cayábéeri yái yèericawa wàatalé Wáiwacali íipidená ìwali, israel-nái yàasu rey! ¹⁰¡Cayábacatáica yái icùacatáipínaca wía iyúwaté wàawirimi David icùanáté wàasu cáli! ¡Wàaca pírí cayábéeri, pía Dios iyéerica chènuniré!”

¹¹Iná Jesús iwàlùacanáamiwa Jerusalén iyacàlená iriculé, yá yàacatéwa machacànita Dios icapèe iriculé.

Néese idéca idénáami iicáca néré macáita, yá yèepùacatéwa Betania iyacàlená néré náapicha níai doce yéewáidacalénáica, idécáináté máini táicaca nàwali.

Jesús ichùulia mísica higuera yéetanámi

(Mt. 21.18-19)

¹²Néese mapisáináami, idécanáamité namusúacawa Betania iyacàlená fícha, yá máapicaté Jesús. ¹³Yá iicáca abéechúa àicu higuera yéetaná ibàlùacawa déeculé cabáinéechúa. Yá yàacawa néré, isicúacáicha càyacanáca úa yeedácaténá iyáawa ùyacaná. Quéwa yàanàacanáami néré, yá canáca iiquéri ùyacanáca, yáawami ubáináta, càmicáináté higuera ùyacaná yàasu èericáwata.

¹⁴Yá Jesús íimaca higuera irí:

“¡Canácata iyéeripíná piyacaná quirínama càiripináta!”

Yá yéewáidacalénái yéemíaca isàna íimaca àicu irí.

Jesús imusúadaca báawéeyéi Dios icapèe iricuíse

(Mt. 21.12-17; Lc. 19.45-48; Jn. 2.13-22)

¹⁵Néese nàanàacaalíté Jerusalén iyacàlená néré, yáta Jesús iwàlùacawa Dios icapèe iriculé. Yáta idàbaca imusúadaca macáita níai iwéndéeyéica,

iwèniéyèi nacái Dios icapèe néeni. Iwènúadaca yúucawa nàasu mesa níai icámbiéyèica palata áiba cáli néeséeri, iyú yái iyéerica Dios icapèe iricu, nàalubái nacái, níai iwéndéeyèica unùcu nanuéyèipináca. ¹⁶Yá càmita ibatàa wenàiwica yèepunídaca yàasusi Dios icapèe iricubàa.

¹⁷Yá yéewáidaca nía, íimaca nalí:

“Càica Dios itàacái íimaca:

‘Yái nucapèeca, yácata natàanicatáipiná Dios yáapicha macáita níai judíonái, càmiyèi nacái Judío.’ Quéwa píacué, pidécuéca pimànica cayéedèeyèi icapèe iyúni.”

¹⁸Iná néemìacaalíté Jesús yéewáidáaná níai yéewáidéeyèica yái Moisés itànèericaté, náapicha níai sacerdotenái íiwacanánáica, yá nacutácaté wawàsi nanúacaténáni. Quéwa cáaluca nía, macái wenàiwica icalùadacáiná yéemiaca Jesús yéewáidáaná.

¹⁹Iná idécanaámíté catáca, yá Jesús imusúacatéwa yàcalé iricuise yéewáidacalénái yáapichawa.

Míisica higuera yéetanámi

(Mt. 21.19-22)

²⁰Iná mapisáináami, nachàbacaanáamiwa mawiénibàata higuera irí, yá naicáca míisica yéetanámi, ipichu néesenamata macáita. ²¹Yá Pedro iwàwawica yái Jesús íimáanácaté higuera yéetaná irí, yá íimaca irí:

“Núiwacali, piicá yái higuera yéetanámica. Idéca míisicani yái pichùulièricaté yéetácawa.”

²²Jesús íimaca nalí:

“Manúcué piwàwa Dios iwéré.” ²³Iná báisítacué núumaca pirí: Cawinácaali íima dúli irí: ‘Pisirúawa síisài, piúwawa Lamá yáaculé’, yá imànipinácawa càitáde iyúwa píimáaná. Picá píima piwàwalicúsewa: ‘càitasicani.’ Peebáidacué Dios ìwali, yá imànipinácawa pirí càide iyúwa píimáaná.

²⁴Iná báisítacué núumaca pirí: Macáita yái pitàanírícuéca Dios yáapicha ìwali, peebáidacué ìwali yàanápínacué piríni càide iyúwa pisutáanacué íicha. ²⁵Iná pitàanícaalícué Dios yáapicha cawinácaalícué imàníyèica pirí báawéeri, pimàacacué piwàwawa nabáyawaná íicha, yéewacaténá Wáaniri Dios chènuníiséeri, imàacacuéca nacái iwàwawa píbayawaná íicha. ²⁶Quéwa càmicáalícué pimàaca piwàwawa nabáyawaná íicha níai imàníyèicuéca pirí báawéeri, càmitacué nacái Wáaniri Dios chènuníiséeri, imàacapíná iwàwawa píbayawaná íicha.”

Cachàinica Jesús íiwitáise

(Mt. 21.23-27; Lc. 20.1-8)

²⁷Namusúaca idénáamiwa, yá nèepùacaté nawàlùacawa àniawa Jerusalén iyacàlená iriculé. Idècunitàacá Jesús yèepunícawa Dios icapèe néenibàa, yá sacerdotenái íiwacanánái yàacatéwa yàatalé, náapicha níai yéewáidéeyèica yái Moisés itànèericaté, nía nacái béeyèica. ²⁸Yá nasutáca néemiawani:

“¿Cawiná yàa pirí chàinisi pimànicaténá yái wawàsica?”

g 11.22 Fe: weebáidáaná, manuínaca nacái wawàwa Dios iwéré: Iwàwacutá weebáidaca Dios báisíiri iyú wawàwalicúsewa. Yá imànica walí càide iyúwa wasutáaná íicha.

²⁹ Jesús ñimaca nalí:

“Nusutacué nacái nuémíawa pía. Iná picàlidacaalficué nulíni, yá nucàlida-cuéca nacái pirí càinà ichàini iyúcaalí numàni. ³⁰ Píimacué nulí: Yái Juan ibautizáanacaté, ¿Dios ichùuliatésica imànicani, wenàiwicanái ñiwitáise iyútésica imàni?”

³¹ Yá natàaníca náapichawáacawa ñwali, yá náimaca:

“Dioscata yái ichùuliaténi, wáimacaalí irí, yá ñimapiñaca walí, ‘¿cánacué càmitaté peebáida ñwali?’ ³² Quéwa càmita yéewa wáimaca asianái ñiwitáise iyú, wenàiwica inúa cáicha wía íba iyú.”

Càicaté náimaca, cáalucáinaté naicáca wenàiwica, macái wenàiwica yáa-ílacáinaté profeta báisíríca yái Juan Bautistamíca.

³³ Yá náimaca irí:

“Càmita wáalíawa.”

Yá Jesús ñimaca nalí:

“Càita nacái càmitacué nucàlida pirí cawinácaalí ichàini iyú numàni yái wawàsica.”

Bànacalé icuèrinánái báawéeyéi ñiwitáise

(Mt. 21.33-46; Lc. 20.9-19)

12 ¹ Néese, yá Jesús icàlidacaté nalí yái yéewáidéeripínaca nía iyú, ñimaca nalí:

“Abéeri asíali ibànacaté uva yàaluná. Yá ibàlùadacaté yáawàidáaná itéese-bàa. Íicáca nacái utàwi íba ñinata, uva iyacaná ituní yàalupíná, ibàlùadacaté abéeri capíi chènuníiri, naicácatáiseipíná uva ibànacaléná yàaluná. Néese, yá imàacacaténí áibanái irí, icuèyéipíná ibànacalé yàaluná. Yá yàacatéwa náicha déeculé.

² Néese yàasu èeri needáca uva iyacaná, yá náiwacali ibànùaca nàatalé yàasunái wenàiwicawa needácaténá náicha náiwacali irípiná uva iyacaná yééná. ³ Quéwa níái icuèyéica bànacalé yàaluná, yá náibàacani, nacapèe-dáidacani, yá nachùulíaca yàacawa. Quéwa càmita nabànua yáapícha náiwacali yàasu uva iyacanáca yéénáwa.

⁴ Néese yèepùà ibànùaca nàatalé áiba yàasu wenàiwicawa àniawa. Quéwa càita nanúaca ñiwita ibacáwa íba iyú, yá nacái nacuífacani báawanama.

⁵ Néese yèepùà ibànùaca nàatalé áiba yàasu wenàiwicawa àniawa, yá nanúacani.

Néese, yá yèepùà ibànùaca áibanái manùbéeyéi quiríta. Quéwa càita nacapèedáidaca abénaméeyéi nééná, nanúaca nacái áibanái.”

⁶ “Quéwa imàacacawa irí abéeri quiríta, yái líri cáinínéerica íicáca. Yá ibànùacaténí nàatalé, ñimacáiná ñináidacawa: ‘Yái nuíríca, nàapínaca ñiméetacanáwa.’

⁷ Quéwa níái icuèyéica uva yàaluná náimaca nalíwáacawa, naicácaalí yàacawa nàatalé: ‘Yácatasí yàasu irípiná macáita yái yáaniri yàasumicawa. Iná aquialéucé, wanúacuéni, weedáanacué walíwa yái yàasumipínaca.’ ⁸ Yá náibàacani, yá nanúacani. Néese, yá náucaca íchéecami méetàuculéta uva yàaluná íicha.

⁹ ¿Càinácué píimaca? ¿Càinápinásica imànica yái uva yàaluná ñiwacalínaca?

Néese, yá yàanàapínaca inúaca macáita níái icuèyéica yàasu uva yàaluná. Yá imàacapíná áibanái icùaca yàasu uva yàaluná.

¹⁰ Iná siùcade, iwàwacutácué píináidacawa cayába iyúwa Dios itàacái íimáaná, càicaalíté íimaca:

Yái íba náamèericaté níái imàníiyéica capli,
yácata íba máiníiri, cawènica capli irí siùcade.

¹¹ Iná Wáiwacalita yái càì imànica yái
cayábéeri wawàsi waiquéerica watuí iyúwa.”^h

¹² Yá sacerdotenái íiwacanánái iwàwacaté íibàaca Jesús náalíacaalíté ità-
níca nàwali yéewáidáaná iyú. Quéwa cáalucaté nía wenàiwicanái íicha, yá
nàacatéwa íicha.

Napáyaidaca namawèniacálewa

(Mt. 22.15-22; Lc. 20.20-26)

¹³ Néese fariseonái ichùuliaca abénaméeyéi néenáwa yàatalé, náapicha níái
Herodes yàasu wenàiwicaca, nasutácatená néemíawani, yéewacaténá nacháa-
wàacani itàacái ìwalíisetawa. ¹⁴ Iná nàanàacaalí yàatalé, yá náimaca irí:

“Pía yéewáidéeri, wáalíaca yáawami báisíiricata yái pitàaníríca, péewái-
daca nacái machacàníiri iyú Dios itàacái. Wáalíaca càmita pibatàa áibanái
ichùuliaca pía. Càmita nacái pimàni càide iyúwa nawàwáaná. Quéwa,
¿càiná píimaca ìwali yái wapáyaidáanáca? ¿Cayábasica wapáyaidaca wái-
chawa yái César, Roma yàasu cáli icuèrináca, càmitásica?”

¹⁵ Quéwa Jesús yáalíacawa ìwali yái nàináidáanáca namànica irí báawéeri,
yá íimaca nalí:

“¿Cánácué piwàwawa píalimáida piicáwa núa? Pitécué nuicá abéechúa
palata itufná.” ¹⁶ Idécánáami natéca irí úa, yá isutáca yéemíawa nía:

“¿Cawiná yéenáiwana yái càì ichanàawa ùwali? ¿Cawiná íipidená nacái
yái itànàawa ùwali?”

Yá náimaca irí:

“César yéenáiwana, íipidená nacái.”

¹⁷ Yá Jesús íimaca nalí:

“Iwàwacutácué pèepùadaca César irí yái César yàasu palátaca. Yái Dios
yàasu wawàsica, placuèni Dios iríta.”

Néese fariseonái yéemíacaalí yái Jesús itàacáica, yá náimaca nalíwáaca:

“¿Càiná yéewáaná yáalíca yeebáca cáalíacáiri tàacáisi iyú!”

Yaté nàacawa íicha.

Nasutáca néemíawa ìwali yái wacáucàanápínacawa

(Mt. 22.23-33; Lc. 20.27-40)

¹⁸ Néese, yá nàacatéwa Jesús yàatalé níái saduceonáica càiyéica íimacade,
càmitasa nacáucawa níái yéetéeyéimicawa. Yá nasutácaté néemíawani,
náimaca irí:

¹⁹ “Pía yéewáidéerica, càicaté Moisés itànàaca, abéeri asíali yéetácanáa-
miwa, umàacacaalíwa méenibeta úái yàacawéetúamica, yá abéeri yéenasàiri
iwàwacutá yeedáca úa, yàacawéetúapínáwa, yéewacaténá quéenibeca yái

yéenásàirimi yéetéerimicawa, itécáténá ípidená. ²⁰Nàyacaté siete asianái yéenáiyaquéeyéiwa. Néese yái nabèerica, yeedácaté abéechúa inanái, yàcawéetúapináwa. Yá yéetácatéwa úicha méenibeta. ²¹Yá iméeréeri yeedáca úa yàcawéetúapináwa. Yá càita yéetácatéwa úicha méenibeta yái máisibáanáca nía. ²²Càitaté néetácatéwa úicha macáita níai siete asianáica méenibeta.

Néese, yáté nacái uetáca, úái inanáica. ²³Iná nacáucàapinácaalíwa níai yéetéeyéimicawa, ¿chánápiná ùacawéerica nèewíise níai siete asianáica, macáicáinátaté nàcawéetúaca úa?”

²⁴Jesús íimaca nalí:

“Càmitacué pialíawa. Piméeràacuécawa Dios itàacái fícha. Càmitacué nacái pialíawa Dios ichàini ìwali. ²⁵Nàasu èeripinácáiná cáuca nía àniawa, canáca icásèeripináwa néré. Macáipinácata càica níade iyúwa níai ángelnái iyéeyéica chènunírè.

²⁶Quéwa nàwali níai icáuquèeyéipinácawa àniawa, càmitacué cáminá píalíata péemíaca yái Moisés itànèericaté, Dios itànícaalíté írí àicu zarzaⁱ yèewíise, íimacaalíté írí: ‘Núacata yái nèerica ímíétacaná, níai Abraham, Isaac, Jacob nacái.’ ²⁷Iná máinícuéca piméeràacawa Dios itàacái fícha, yácáiná Diosca, càmfírta yéetéeyéimi yàasu Diosta. Cáuyéi yàasu Dioscani.”

Pucháiba tàacáisi ichùullaná máiníyíi cawèníyíi

(Mt. 22.34-40)

²⁸Néese abéeri néená níai yéewáidéeyéica yái Moisés itànèericaté, yéemièrica nasàna natàaníca, yá yàacatéwa Jesús yàatalé, yéemiàcáiná isàna icàlídaca nalí cayába yái tàacáisica. Iná isutáca yéemiàwa Jesús:

“¿Cháná yái ley máiníríca cawènica nèewíise níai áibanáica?”

²⁹Jesús íimaca írí:

“Yácata máinírí cawènica yái, ‘israelnái péemíacué cayába: Yái Wacuèrinásàirica, yácata wàasu Dios. Yái Wacuèrinásàirica, yácata abéerita Dios báisíiri.’ ³⁰Iná iwàwacutá cáininá piicáca píasu Dios piwàwa yáapichawa, picáuca yáapichawa, píiwitáise yáapichawa, macáita pichàini yáapichawa, píalíacái iyú nacái.

³¹Yái pucháibáanáca nía, càica íimacade: ‘Cáininá piicáca áibanái càide iyúwa cáinináaná piicáca píawawa.’ Nadénáami níai pucháiba tàacáisi ichùullanáca, yá canácata áiba máiníyíi cawènica náicha.”

³²Yái yéewáidéerica yái Moisés itànèericaté, íimaca Jesús írí:

“Cayábacani, pía yéewáidéerica wía. Báisícata yái píiméerica ìwali. Báisícata abéerica yái Dios. Canácata fícha áiba Dios. ³³Yái cáinináanáca waicáca Dios, macáita wawàwa yáapichawa, macáita wáiwitáise iyúwa, macái wachàini iyúwa nacái. Yá nacái cáinináanáca waicáca áibanái càide iyúwa cáinináaná waicáca wíawawa. Yásí cawèníri cachàini macáita náicha níai cuwèesiná nanuényéica, neeméeyéipináca nacái Dios írí.”

³⁴Iná cayábacáiná Jesús yéemíaca isàna yeebáca cáalíacáiri iyú, yá íimaca írí:

i 12.26 Zarza: Aicu achúmèeri, cáaliacuíri catuíréeri, manùbéeri yàana, Dios itàníricaté yèewíise Moisés írí quichái yèewíise, ichùullacaalíté yàaca imusúadaca israelnái Egipto yàasu cáli néese. j 12.26 Colocar una ilustración:

“Batéwata màulenáca píata pimàacaténá Dios icùaca píá iyúwa Picuè-riná.”

Néese idénáami, yá càmita judíonái íiwitápunái iwàwa isutáca yéemíawa quirínamani.

¿Càiná ìiri yái Jesús?

(Mt. 22.41-46; Lc. 20.41-44)

³⁵Idècunitàacá Jesús yéewáidaca Dios icapèe irìcu, yá íimaca nalí:

“Níái yéewáidéeyéica yái Moisés itànèericaté, cámináta naméeràacawa, náináidacawa càicanáami, náimacade: ‘Yái Cristo, yácata David itaquéri-námpiná.’” ³⁶Yéewa càì núumaca, Espíritu Santo imàacacáinaté David íimaca Cristo ìwali:

‘Wacuèriná Dios íimacaté Nuíwacali irí:

Píawinawa núewápuwáise

iwéréta numawèniadaca piùwidenái.’

³⁷Quéwa nuíwacali David íimacaalí ìwali, yá canácata yéewáaná itaquéri-námicani.”

Yá cayábacaté wenàiwica manùbéeyéi yéemíaca yái Jesús yéewáidáanacaté níanama.

Jesús icháawàaca níái yéewáidéeyéica yái Moisés itànèericaté

(Mt. 23.1-36; Lc. 11.37-54; 20.45-47)

³⁸Iná Jesús yéewáidacaalíté nía, yá íimacaté nalí:

“Picácué pimàni càide iyúwa namànníná níái yéewáidéeyéica yái Moisés itànèericaté, nàwalicáiná cáaléeri bàlesica, nawàwacáiná cáimacáica nía áibanái fícha. Nawàwaca wenàiwicanái itàidaca nía cáimiétaquéri iyú bà-cháwabàa. ³⁹Nawàwaca náawinacawa cayábéeri yàalubáisi fínata wenàiwicanái ipíchale judíonái yéewáidacàalu irìcu. Nacutáca nacái cayábanamée-yéi yàalubáisica nayáacaalí nayáacaléwa nàwacatáicawa. ⁴⁰Needáca nacái nachíwa iyúwa nacapèe níái inanái yàacawéerimi yéetéeeyéicawa. Néese ipí-chaná cáalíacanáca nía, yá natàaníca náichawa déecu Dios yáapicha. Quéwa nàuwichàapínacawa manuísíwatawa.”

Inanáí catúulecanéechúa yàaca pucháiba palata ituíná

(Lc. 21.1-4)

⁴¹Néese áiba èeri, Jesús yáawinacatéwa Dios icapèe irìcu, mawiénita yàalu irí yái namàacacatáica palata, madécaná níái càasuíyéica naliadaca manuí palata. ⁴²Quéwa abéechúa inanái yàacawéerimi yéetéechúawa, catúulecanéechúa, ùanàaca néré. Yá uliadaca pucháiba palata ituíná achúmanamée-yéi, càmiíyéita cawèni.

⁴³Néese, yá Jesús imáidaca yéewáidacalénáíwa, íimaca nalí:

“Báisitacué núumaca pirí: Uái inanái màacawéerichúaca, catúulecanéechúaca nacái, uliadaca manuí náicha níái áibanáica, ⁴⁴naliadacáiná yái napalátani imuluítawa. Quéwa uái, éwita catúulecanáca úa, ùaca macáita yái udènièrica uwèniánápináca uyáacaléwata.”

Jesús icàlidaca ìwali yái Dios icapèe imáalàanápínacawa

(Mt. 24.1-2; Lc. 21.5-6)

13 ¹Jesús imusúacaalíté yàacawa Dios icapèe ibàacháwaléná iricuise, abéeri yéewáidacaléná yééná ímaca irí:

“Pía Yéewáidéeri, ¡Piicá níái íbanáica namànfíyéica iyú yái Dios icapèe manuíríca!”

²Jesús ímaca irí:

“Piicá yái Dios icapèe. Aiba èeriwa, macáita namutúapínacawa níái íba namànfíyéica iyúni. Canácata irirèripínáwa íntabàawacáwa quirínama.”

Yéenáiwánásínái èeri ipíchawáise imáalàacawa

(Mt. 24.3-28; Lc. 21.7-24; 17.22-24)

³Néese, yá Jesús iyamáacaté yáawinacawa dúli Olivos ínatalé, Dios icapèe yáalímábàa. Yá néenialíca, Pedro, Jacobo, Juan, Andrés nacái, nasutácaté néemíawani méetàuculéta, náimaca irí:

⁴“Picàlida walí, ¿Chácaalínápiná imutúawa yái Dios icapèe manuíríca? ¿Càiná wawàsipíná iwàwacutá ichàbacawa ipíchawáiseca imáalàacawa yái èerica?”

⁵Jesús ímaca nalí:

“Piicácué píchawa cayába ipíchanácué áibanái imèniadacuéca píawa.

⁶Madécaná wenàiwipínacáiná yàanàa nuípidená ìwaliwa, náimapínáca: ‘Núacata yái Cristoca.’ Yá namèniadapínáca madécaná wenàiwica. ⁷Iná péemíacaalícué úuwicái iináwaná déeculé, mawiénibàa nacái, piicácué cáalu píawa, càicáináta iwàwacutá ichàbacawa.

Quéwa càmfírítàacá, yá máiní èeri imáalàanápínacawa. ⁸Iná napéliapínáca náipunitawáacawa níái cáli icuèrinánáica. Yá nacái cáli icusúapínacawa, macái cáli. Máapicái yàanàapínáca nacái. Iná yácata yùuwichàacáisi idà-báanápínáwa, càita manuípíná yàacawa.

⁹Quéwa iwàwacutácué picúaca píawawa cayába. Nèepùadapínácué pía nàyacalé icuèrinánái iríwa. Yá nacapèedapínácuéca nacái pía judíonái yéewáidacàlu iricuwa nùwalísená. Yá natépinácuéca pía nacuèrinánái yàataléwa picàlidacaténácué nalí nutàacái.

¹⁰Quéwa ipíchawáiseca ichàbacawa macáita yái wawàsica, yá iwàwacutá idé icàlidacáwa macái cáli yái tàacáisi cayábéerica. ¹¹Iná náibàacaalícué natéwa pía náiwacanánái iríwa, picácué achúma piwàwa ìwali yái pitàanírípinácuéca. Pitàanícué yátái Espíritu Santo imàaquèeripínácuéca pitàaníca.

¹²Néenialípiná, yéénàsàirita yèepùadapíná yéénàsàiriwa yéetácáisi iriculé, nasèenápínáta yèepùada yéenibewa yéetácáisi irí. Yá nacái néenibenáicata ipéliapíná isèenái ípunitawa iwéréta nanúaca nía.^k ¹³Báawapínácué èeri mìnánái iicáca pía macáita nùwalíse. Quéwa yái ìidenièrica yùuwichàacáisi iwéréta imáalàacawa, yácata ichúulíeripínáwa.^l

¹⁴Iná piicácanáamicué abéeri wenàiwica yeemáca abéeri cuwèesi casa-quèeri, càmfírípináca yéewa neemáca Dios icapèe iricu càide iyúwa Daniel

k 13.12 Irícu versículoguéi, itàaní nàwali níái yèepùadéeyéica yéénánáíwa níái càmfíyéica yee-báida Jesús báisíri iyú iwàwallícuésewa. **l 13.13** Mt. 10.22.

icàlidàanaté iwali bàaluité, yácué píalíacawa. Iná yái iléerica iwali, yá idéca yáalíaca íimáaná.

Iná níái iyéeyéica Judea yàasu cáli finata, yá iwàwacutá nachúuliacawa dúlinái finatalé. ¹⁵Yá nacái íiriéricawa icapèe ipùata finataléwa, càmita iwàwacutá iricùacawa icapèe iriculéwa yeedácaténá yàasuwa néese. ¹⁶Càita yái yèepuníricawa méetàuculé icapèe íichawa, càmita iwàwacutá yèepùacawa icapèe néréwa yeedácaténá ibàlewa. ¹⁷Níái inanái idèericuíyéica néenialí, nía nacái quírasiiyéica yéenibe, nàuwichàapínacawa manuísíwata. ¹⁸Iná iwàwacutácué pitàaníca Dios yáapícha iwali ipíchanácué pípiánícawa unìabéepiré.

¹⁹Iná néenialí èeri, nàuwichàapínacawa manuísíwata níái wenàiwicaca. Canácata yùuwichàacáisica càiri íicacánáwa, Dios idàbaca idénáamité yái èerica. Yá nacái canápinácata quírnínama áiba yùuwichàacáisi càiri íicacánáwa.

²⁰Iná càmicaalí malééná Dios imànica yátái yùuwichàacáisi yàasu èerica, yá canácata yáaliméeripiná ichúuliacawata. Quéwa maléénápinácata Dios imànica yái yùuwichàacáisi yàasu èerica, nàwalíise níái yàasunái wenàiwicaca. ²¹Iná idècunitàacá yùuwichàacáisi iyaca, áibacaalícué fíma píri: ‘¡Cristoca yái yàanàa cháil!’ Aibanái fíma: ‘¡Piicácué yáade, yàanàa alédel!’, píicácué peebáida nalí. ²²Iná madécanápináca níái, ‘núacata Cristo’, íiméeyéipínáca áibanái iwículidéeyéi, quéwa cachiwéeyéi. Yá namànipínáca madécaná wawàsi yái càmfíríca wenàiwicanái idé imànica nachíwáidacaténá wenàiwicanái, éwita níái abénaméeyéi Dios yàasunái wenàiwicaca. ²³Iná iwàwacutácué picùaca píawawa cayába. Idéca nacái nucàlidacuéca píri iwali macáita ipíchawáiseca ichàbacawa.”

Dios Iiri yàanàapínáca àniawa

(Mt. 24.29-35,42-44; Lc. 21.25-36)

²⁴“Iná néenialí èeri, idéca idénáami ichàbacawa yái yùuwichàacáisica, yá catápináca úái èerica. Quéeri nacái, càmita quírnínama ucànaca. ²⁵Níái dùlupùtanáica, nacaláapínacawa chènuníise, nía nacái cachàiníyeyéi wawàsinái iyéeyéica chènuniré, nacusúapínacawa.

²⁶Néese, yá naicápináca Dios Iiri iricùacawa chènuníise acalèe yèewi icamaláaná ichàini yáapíchawa. ²⁷Yá ibànùapínáca yàasu ángelnáíwa nàwacáidacaténá yàasu wenàiwicanái macái cáli néeseta.

²⁸Péemiácué cayába, càinácaalí uéwáidaca wía, úái àicu hígueraca: ‘Piicacánáamicué idéca éemica yàana, idécaalí nacái ipùutu imusúacawa, yá píalíacuéca mawiénica yái camuíca.’

²⁹Iná càipínáta nacái, piicacánáamicué ichàbacawa macáita càide iyúwacué núumáanácué píri, yá píalíacuéca mawiénica yàacawa néese yái Dios Iirica.

³⁰Iná báisítacué núumaca píri: Ichàbapínacawa macáita yái wawàsica ipíchawáise néetácawa macáita níái wenàiwicanái.^m ³¹Yái èerica, cáli nacái, namáalàapínacawa. Quéwa yái nutàacáica, càmita imáalàapínáwa, iyaca càiripínáta.

³²Ewítacué píalíaca mawiénica yàacawa néese yái Dios Iirica, quéwa càmitacué píalíawa iwali yái èeri, hora nacái, yàanàacatáipínáca yái Dios

m 13.30 Itàaníca nàwali níái wenàiwica iyéeyéica néenialí, ipíchawáiseca èeri imáalàacawa.

Iirica, éwita ángelnáipináy yáalíawa, éwita nacái yái Iirica. Abéericata Wáaniri Dios yái yáalíawa iwali.

³³Iná pìacué, iwàwacutácué picùacani èeri imanùbacata, càmicáinácué píalíawa chácaalínápináy àanàa. ³⁴Iná iwàwacutácué picùaca càide iyúwa abéeri asiali imàacacaalí icapèewa yàasu wenàiwicanái iríwa, yá yàacawa déeculé. Yá imàacaca nalí fibaidacalési náalimáwanamata, náibaidéeripiná. Yá nacái icuèrica capii inùma, iwàwacutá icùacani iwéréta fiwacali yàanàaca.

³⁵Iná càita nacái iwàwacutácué picùaca èeri imanùbaca, càmicáinácué píalíawa chácaalínácaalí yàanàa yái píiwacalicuéca. Isicúata yàanàaca táicalémi, bamuchúami catá, cawámai itàacanáami, càmicaalí cacámalaléwa nacái. ³⁶Iná yàanàami isicúata, yácué idéca màulenáca pía. ³⁷Iná yái càiricuéca nucàlidaca pírí, macái irícata nucàlidani. Màulenácué pìyaca èeri imanùbaca.”

Nàwacáidacawa nanúacaténá Jesús

(Mt. 26.1-5; Lc. 22.1-2; Jn. 11.45-53)

14 ¹Néese iwàwacutácaalítéwa pucháiba èeri idàbacaténáwa yái Pascua,ⁿ judíonái iyáacatáicaté pan, càmfíríca namàni levadura yèewisá, níái sacerdotenái fiwacanánái náapicha níái yéewáidéeyéica yái Moisés itànèericaté, nacutácaté Jesús náibàacaténáni chiwái iwálíise, yéewacaténá nachùuliaca áibanái inúacani.

²Quéwa náimacaté:

“Càmíta yéewa wáibàacani yàasu èeri yái nàwacáidacatáicawa, ipíchaná náalíacawa wàwali, yá calúaca nía wáapicha níái manùbéeyéi wenàiwicaca.”

Abéechúa inanái yùcùacaté pumènfiri Jesús iwali

(Mt. 26.6-13; Jn. 12.1-8)

³Néese idècunitàacá Jesús iyacaté Betania iyacàlená néeni, Simón icapèe irícu, yái cacháunéericaté iwálíise quéecha,^o iná Jesús yáawinacaalíté iyáaca iyáacaléwa mesa iwéré, yá abéechúa inanái yàacatéwa yàatalé, icáapíchúa abéeri yàalusi namànfiri íba bàsabàséeri iyú, cawènfiri pumènfiri yàalu. Néese, yá ubaquíaca úái yàalusica, yá ùcùacani Jesús fiwita iwali.

⁴Yá calúacaté níái abénaméeyéi iyéeyéica néeni, yá náimaca nalíwa:

“Caná píuca máidata yái cawènfiri wawàsica. ⁵Cayába cáminá wawéndacatani, trescientos palata ituíná ichàbaníseta. Yá yéewaca wayúudàaca níatái catululécanéeyéica.”

Yá calúacaté naicáca úái inanáica.

⁶Quéwa Jesús ímaca nalí:

“Picácué pisèiwica ulí wawàsi. Pimàacacué umànica matufbanáita yái uwàwéerica umànica. Cayábéerica wawàsica, yái càirica umànica nulí.^p ⁷Níái catululécanéeyéica, nàypinácuéca pèewi èeri icáalacata. Iná

n 14.1 Pascua: Nàwacácatáíwa nayáacaténá nayáacaléwa, nawàwalicaténá yái namusúanácatéwa Egipto yàasu cáli néese, càinácaalíté Dios imusúadaca nía néese yùuwichàacáisi yèewíse. **o 14.3** Chùwami. Cháunási, yáta ípidenéerica Lepra, Simón yùuwichèericatéwa iyú bàaluité, ipíchawáiseté Jesús ichùniacani. **p 14.6** Níái judíonái, abéeri wenàiwica yéetácaalíwa, yá napusúaca nía, pumènfiri iyú. Iná úái inanáica umànica yái wawàsica, Jesús ipíchalé yéetápinácináwa.

piwàwacatáitacué piyúudàaca nía, yá pimànicuéca nalí cayábéeri. Quéwa núa, càmita nùyapínacué píapicha quirínama. ⁸Iná úái inanáica, udéca umànica yái úaliméerica umànica. Udéca ùucùaca nùwali yái pumenírica ipíchawáise nabàliaca núa càliculii iriculé.”

⁹“Báisítacué númaca pirí: Alénácaalíta nacàlida yái Dios itàacáica èeri irícu, nacàlidapínaca nacái ìwali yái umànírica úái inanáica, yá càicata nawàwalica úa.”

Judas iwàwacaté yèepùadaca Jesús yùuwidenái iríwa

(Mt. 26.14-16; Lc. 22.3-6)

¹⁰Yái Judas Iscariote, abéeri néená níái docéeyéica imanùbaca Jesús yéewáidacalénáica, yàcaté itàaníca sacerdotenái ìiwacanánái yáapicha yèepùadacaténá nalí Jesús. ¹¹Iná idécanáamité néemiaca Judas itàacái, yá casímaica nawàwa. Namàacaca natàacáíwa irí nàanápíná irí palata. Yá Judas icutácaté wawàsi yèepùadàanápíná nalí Jesús.

Jesús iyáaca táicalémi yéewáidacalénái yáapichawa

(Mt. 26.17-29; Lc. 22.7-23; Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

¹²Iná irícu yái èeri idàbéerica nàwacáidacawa irícu níái judíonáica, nayáacaténá pan càmfíri namàni levadura yèewisá, nanúacatáica oveja nayáapínáwa, yá néenialíca, Jesús yéewáidacalénái isutá yéemiawani, náimaca irí:

“¿Aléná piwàwa wachùnìaca capli irícu wayáacatáipínaca?”

¹³Yá Jesús ichùuliaca pucháiba yéewáidacalénáíwa, ìimaca nalí:

“Píacuéwa yàcalé iriculé. Nérépíná imusúacuéwa pípunita abéeri asiali itéeri úni catùallicu. Píacuéwa yáamiwa. ¹⁴Iná alénácaalíta capli iwàlùawa, yá píimapínacuéca capli ìiwacali irí: ‘Wáiwacali iwàwa yáaliacawa alénápiná imàdàaná iriculéca yái iyáapíná iyáacaléwa yéewáidacalénái yáapichawa.’ ¹⁵Yá capli ìiwacali yáasáidapínacué pirí abéeri capli imàdàaná manuírí chènunibàa idéeri màulenáca. Yá néenica, pimànicué walí yàcàsi yái wayéeripínaca.”

¹⁶Yá nàacatéwa níái pucháiba Jesús yéewáidacalénáica yàcalé iriculé. Iná nawàlùacaaliwa yàcalé iriculé, yá càicata wawàsi ichàbacawa macáita càide iyúwa Jesús ìimáanáté nalí. Yá namànicaté yái yàcàsi nayéeripínaca néenialí.

¹⁷Iná idécaalí catáca, yá Jesús yàanàaca náapicha níái doce yéewáidacalénáicawa. ¹⁸Iná idècunitàacá nayáaca, yá Jesús ìimaca nalí:

“Báisítacué númaca pirí: Siùcade, abéeri péenápínacué, yái yèepùadapíná núa nùuwidenái iríwa, quéwa siùcatàacáwa, chácata iyáa iyáacaléwa wáapicha.”

¹⁹Yá achúmacaté nawàwa, íná nasutáca néemiawani, náalimáwanamata, náimaca irí:

“¿Núapínásica?”

²⁰Jesús ìimaca nalí:

“Abéeri péenáta, píacué doceca, yái yáapúadéerica núapicha yàasu paniwa nuquirápieli iriculé. ²¹Quéwa báisita, iwàwacutápiná yéetácawa yái asiali Dios néeséerica càide iyúwa Dios itàacái ìimáaná. Quéwa yùuwichàapínacawa yái asiali yèepùadéericani manuísíwata. Cayábasítani càmicálité asáitani.”

²²Iná idècunitàacá nayáaca, yá Jesús yeedáca pan, yá yàaca Dios irí cayá-béeri. Néese, yá imáalàaca pan ìwalé, yá iwacùaca nàwalini, ímaca nalí:

“Peedácuéni, piyáacuéni. Yácata nuiná yái.”

²³Néese, yá yeedáca abéechúa bacàa achúméechúa uva ituní ìyéechúa irícu, yá yàaca Dios irí cayábéeri ìwali. Néese, yá ichàbáidaca úa yéewáidacalénái iríwa nàiracaténá ullicúise macáita.

²⁴Yá ímaca nalí:

“Yácata nuíraná yái, yéewacaténácué Dios yàasunáica pía. Iná nuétápiná-cawa madécaná wenàiwicanái ìwalíná.^q

²⁵Báisítacué núumaca pirí: Càmita quirínama nuìrapinácuéca píapicha yái uva ìyacaná ituníca iwéréta wàanàayacacawa Dios icùacatalé yàasunái wenàiwicawa.”

Jesús icàlidaca ìwali yái Pedro ibàanápináca iináwaná

(Mt. 26.30-35; Lc. 22.31-34; Jn. 13.36-38)

²⁶Néese idécanáamité nacántàaca, yá nàacatéwa dúli Olivos néré.

²⁷Yá néréca, Jesús ímaca nalí:

“Macáitacué pía siùca catá, pimàacapinácuéca núa abéeritawa càide iyúwa natànanáté nùwali bàaluité: ‘Nunúpináca náicha yái cuwèesi icuérinaca. Yá nacàlìlìpinácawa macáita níai ovejanáica.’” ²⁸Quéwa idécanáami Dios icáucàaca núa àniawa yéetácáisi fícha, yá nùpinácawa pipíchalécué Galilea yàasu cáli néré.”

²⁹Néese, yá Pedro ímaca irí:

“Ewita nèechàca pía macáita níai áibanáica, quéwa núa, càmita numàaca píawa.”

³⁰Jesús ímaca irí:

“Báisíta núumaca pirí: Yáta catáquéi, ipíchawáise cawámai itàaca pucháiba yàawiría, yá idéca pibàaca nuináwaná máisiba yàawiría.”

³¹Quéwa Pedro ímaca irí mamáalàacata:

“Núa, càmfírta yáalimápiná ibàaca piináwanáwa éwita iwàwacutáca nuétápinácawa píapicha.”

Yá càicataté nacái náimaca macáita níai áibanáica.

Jesús itàaníca Yáaniri yáapichawa Getsemaní néeni

(Mt. 26.36-46; Lc. 22.39-46)

³²Iná nàanàacaalíté Getsemaní néré, yá Jesús ímacaté yéewáidacalénái iríwa:

“Chátacué piyamáaca piáwinacawa idècunitàacá nùaca nutàaníca Núaniri yáapichawa.”

³³Yaté itéca yáapichawa Pedro, Jacobo, Juan nacái. Yá máiníca achúmaca Jesús iwàwa íináidacawa manuísíwata.

³⁴Yá ímacaté nalí:

“Máiníca achúmaca nuwàwa báawanama, yá nuwàwaca nacáica nuétá-cawa. Iná chátacué piyamáawa. Quéwa picácué piimáwa.”

q 14.24 Iwalíise yái Jesús yéetáanácawa wàwalíná, yá yéewaca wàyaca Dios yáapicha. Yá nacái yéewaca wàypináca yáapicha aléde icùacatáica yàasunái wenàiwicawa. **r 14.32** Getsemaní ímáaná: Abéeri bànacalé yàaluná, àicunái iyacatái nacái. Dúli Olivo yàabàli irícu.

³⁵ Yá Jesús yàacawa náicha déeculé quiríta. Yá néréca, yáawiadaca yáawawa cáli iwéré itàanícáténá Yáaniri Dios yáapichawa, ipíchanaté ichàbawawa yùuwichàacáisi irìcubàata.

³⁶ Ìimacaté:

“¡Pápa! Canácata càulenéri pirí wawàsica. Iná càmicaalí piwàwa nuchàbawawa yèewibàa yái yùuwichàacáisica, yá pimànicani. Quéwa, càmita càide iyúwa nuwàwáaná, càitáde iyúwa piwàwáaná.”

³⁷ Néese yèepùacanáamiwa yéewáidacalénái yàataléwa, yá iicáca naimáca naliacawa, yá ìimaca Pedro irí:

“Simón, ¿Cáná piimá? ¿Càmita píalimáta picawàacawa éwita abéeri horapíná? ³⁸ ¡Picawàacuéwa! ¡Pitàanícué nacái Dios yáapicha ipíchaná Camèniadacáiri yáalimáidacué iicáwa píal! Báisíta piwàwacué pimànica cayábéeri píwítáise iyúwa. Quéwa càmitacué píalimá pimànicani càmicaalícué Dios iyúudàa píal.”

³⁹ Néese Jesús yèepùà yàacawa náicha àniawa itàanícáténá Yáaniri yáapichawa. Yá yèepùà itàanica yáta tàacáisica àniawa. ⁴⁰ Iná yèepùacanáamiwa nàatalé àniawa, yá iicáca naimáca naliacawa macáita, máinícáiná cadàpuleca nía, yá càmita náalimá neebáca isàna, báicáiná nía.

⁴¹ Néese yèepùacaalí yàanàca nàatalé àniawa máisiba yàawirícaténáni, yá ìimaca nalí:

“¡Mamáalàacatacué piimáca. Piyamáidacuéwa nacái! ¡Yácatéera, picawàacuéwa! Idéca nuénáiwana yàanàca, núa asìali Dios néeseérica. Siúcade, abéeri yèepùadaca núa cabáyawanéeyéi wenàiwica irí. ⁴² ¡Pimi-chàacuéwa, wàanàacuéwa náipunita, mawiénicáiná yái yèepùadéerica núa.”

Náibàaca nàatéwa Jesús

(Mt. 26.47-56; Lc. 22.47-53; Jn. 18.2-11)

⁴³ Idècunitàacá Jesús itàanica iyaca nalí, yá Judas yàanàacaté nàatalé, néenáta níai yéewáidacalé doceca. Nàanàca nacái yáapicha madécaná wenàiwica cacáapisèeyéi, machete yáapicha, àicu nacái. Nachùulièyéica, níai sacerdotenái íiwacanánáica, níai nacái yéewáidéeyéica yái Moisés itànèericate, nía nacái béeyéi israelnái íiwitápunáica.

⁴⁴ Yái Judas idécate ìimaca nalí quéecha:

“Yái nusùseripináca inànii íwali, yácata Jesús yáara. Yátacué píibàacani. Pidacùacué cayàbani.” ⁴⁵ Iná Judas yàanàacaalí, yá yàacawa Jesús yàatalé, yá ìimaca irí:

“¡Píata, yéewáidéeri wía!”

Yáta isùsùacani inànii íwali.

⁴⁶ Yátaté náibàaca Jesús níai aslanái yèepuníyéicawa Judas yáapicha. ⁴⁷ Quéwa abéeri néená, níai iyéeyéica Jesús yáapicha, yá iwatàaca imachetaníwa, yáta iwichùaca abéeri yùuwi, yái sacerdotenái íiwacanánái yàasu wenàiwicaca.

⁴⁸ Yá Jesús ìimaca nalí:

“¿Cánácué planàa nùatalé cacáapisàiwaca, machete yáapicha, àicu nacái, píibàacaténácué núa càide iyúwa abéeri cayéedèeri? ⁴⁹ Eeri imanùbacaté nuéwáidaca wenàiwica píapichacué Dios icapèe irìcu, yá càmitaté píibàatécué

núa néré. Quéwa càicata iwàwacutá ichàbacawa càide iyúwa natànaanáté nùwali bàaluité Dios itàacái iricu.”

⁵⁰ Yá níái yéewáidacalénáica, yáté namàacaca abéerita Jesús. Napìacatéwa fícha macáita.

Uuculiiri ipièricatéwa náicha

⁵¹ Abéeri ùuculiiri néená, níái yèepuníyèicatéwa Jesús yáapicha, yàacatéwa náami, yèepuèri yáawawa wáluma cawènfiri iyú. Iná náibàacaalítèni, ⁵² yáté imàacaca nalí yèepùanáwa, yá ipiacatéwa náicha mabàleta.

Jesús ibàlùacawa náipunita níái nacháawèyèica írini

(Mt. 26.57-68; Lc. 22.54-55,63-71; Jn. 18.12-14,19-24)

⁵³ Néese, yáté natéca Jesús sacerdotenái íiwacali icapèe néré. Yá nàwacácatéwa macáita néré níái sacerdote íiwacanánáica, macáita nacái níái béeyéináica, náapicha níái yéewáidéyèica yái Moisés ità-nèericaté.

⁵⁴ Yá Pedro yàacawa Jesús yáami décuíseta, càita iwàlùacawa nacái sacerdotenái íiwacali icapèe ibàacháwalená iriculé. Yá néréca, iyamáa yáawinacawa úwinái yèewi, quichái iwéré, yàanabaca nacái.

⁵⁵ Iná níái sacerdote íiwacanánáica, náapicha macáita níái iyéeyèica nacháawàcatái wenàiwica, nacutáca wawàsi Jesús ìwali yéewacaténá nachùuliaca nanúacani chìwái ìwalíise. Quéwa càmita nàanàa níái abédanaméyèica itàaníca ìwali. ⁵⁶ Yá madécaná wenàiwica yàanàaca imànica ichìwawa ìwali. Quéwa càmita abédanama yái tàacáisi nacàlitérica.

⁵⁷ Néese abénaméyèi imichàaca ibàlùacawa namànicaténá nachìwawa, náimaca:

⁵⁸ “Wadécaté wéemiaca Jesús íimaca, ‘Numáalàidapínáca yái Dios icapèeca, yái asianái imànírica. Yá máisiba èeri idénáamicata, yáta numichàidaca áiba àniawa, càmfíri wenàiwicanái imànicalépiná.’ ”

⁵⁹ Quéwa càicáaníta mamáalàacata, càmita abédanama yái natàanírica ìwali.

⁶⁰ Néese sacerdotenái íiwacali imichàaca ibàlùacawa, yá isutáca yéemiawa Jesús, íimaca írí:

“¿Cáná masàna pía? ¿Cawiná píimaca náipunita níái asianái icháawèyèica pía?” ⁶¹ Quéwa masànacata Jesús.

Yá sacerdotenái íiwacali yèepùà isutáca yéemiawa àniawani:

“¿Píata Cristo, Íirica yái wèerica íimíétacaná?”

⁶² Yá Jesús íimaca írí:

“Báisíta, núacatani. Iná piicápinácué asiali Dios néeséeri yáawinacawa yéewápuwáise, yái Dios cachàinírica, yàacaalíwa nacái chènuníise acalèe yèewi.”

⁶³ Yáta sacerdotenái íiwacali icacanáca ibàlewa cáalíacáanacaténá calúacani ìwalíise yái Jesús íimáanáca írí. Yá íimaca:

“Càmita quirínama wawàwacutáca áibanái icàlídaca walí iináwaná ìwali.

⁶⁴ Idécué péemiaca yái itàanínáca báawanama Dios fípidená ìwali. ¿Càinácué píimaca?”

Yá náimaca macáita iwàwacutá yéetácawa.^s ⁶⁵ Yá abénaméeyéi idàbaca yàapísáidacani inànni iriculé. Iná idècunitàacá nabàliaca ituí, yá nanúadáidacani nacáapi iyúwa, náimaca irí:

“Piwicùlida cawinácaalí inúa pía.”

Yá úwinái inúadáidacaténí.

Pedro ibàaca Jesús iináwaná

(Mt. 26.69-75; Lc. 22.55-62; Jn. 18.15-18,25-27)

⁶⁶ Idècunitàacá Pedro iyacaté bàacháwáise, yá abéechúa inanái yàacawa yàatalé, úái íibaidéechúaca sacerdotenái íiwacali irí. ⁶⁷ Iná uicácaalí Pedro yàanabaca iyaca, yá úumaca irí:

“Píata áiba yèepuníriwa yáapicha yái Jesús Nazaret iyacàlená néesée-rica.”

⁶⁸ Yá Pedro ibàaca iináwanáwa, íimaca ulí:

“Càmita nùalíawa ìwali. Càmita nacái nùalíawa càinácaalí yái pitàaní nulé ìwali.”

Yá Pedro imusúacacawa bàacháwa inùma néré. Yá néeniwata, yá cawámai itàaca.

⁶⁹ Néese úái inanái íibaidéechúaca néeni, yèepùaca uicáca Pedro àniawa. Yá úumaca nalí níai iyéeyéica néeni:

“Yá asialiquéi, yáta néená níai Jesús yéewáidacalénáica.”

⁷⁰ Yá Pedro yèepùaca ibàaca iináwanáwa àniawa.

Néese déecu idénáami, yá abénaméeyéi néená íimaca Pedro irí:

“Báísíta Galilea yàasu cáli néeséeica pía, Jesús yéewáidacalénái yéénaca, càica písàna pitàaníca iyúwa nía.”

⁷¹ Yá Pedro idàbaca itàaníca ìwali báawanama:

“Càmita nùalíawa ìwali yái asiali pitàaníricuécá nulé ìwali.”

⁷² Yá néenialícata, yáta cawámai itàaca pucháiba yàawiría.

Néese, yá Pedro iwàwalica yái tàacáisi Jesús íiméericaté irí ìwali: “Ipícha-wáiseca cawámai itàaca pucháiba yàawiría, yá pidépináca pibàaca nuináwaná máisiba yàawiría.” Yá achúmacaté Pedro iwàwawa manuísíwata, yá íicháanicaté manuísíwata.

Jesús ibàlùacawa Pilato íipunita

(Mt. 27.1-2,11-14; Lc. 23.1-5; Jn. 18.28-38)

15 ¹ Néese idécanáamité amaláca, yá nàwacáidacatéwa níai sacerdote íiwacanánáica, náapicha níai béeyéi Israel íiwitápunáica, nía nacái yéewáidéeyéica yái Moisés itànèericaté, nàwacáidacawa macáita càinápinácaalí namànica Jesús irí wawàsi. Iná abéericata nawàwa, yá nadacùacaté natéwa Jesús Pilato yàatalé.^t

² Yá isutáca yéemíawa Jesús:

“¿Báísíta judíonái icuèrináca pía?”

^s 14.64 Jesús íimacaté: Nuchùuliapínáca Núaniri yáapichawa níai èeri minánáica. Néese, yá nùanàapínáca yáapicha néese acalée yèewi. Iná ìwalíise, yátè nachùuliaca nanúacani, abédanamacáinátè imànica yàawawa Dios yáapicha. ^t 15.1 Pilato, abéeri romanosàiri icuèrité bàaluité israelná, Jesucristo yàasu èerité.

Jesús íimaca irí:

“Báisíta, càicani iyúwa píimáaná nuli.”

³Níái sacerdotenái íiwacanánáica nacháawàaca Jesús iináwaná madécaná wawàsi íiwitáaná iyú.

⁴Yá Pilato isutáca yéemíawa Jesús àniawa, íimaca irí:

“¿Cáná càmita peebá wasàna? ¿Càmita péemíà yái nacháawàanáca piináwaná madécanáwaca?”

⁵Quéwa masànacáiná náicha Jesús, yá Pilato icalùadacaté iicàcani.

Nachùuliaca nanúaca Jesús

(Mt. 27.15-31; Lc. 23.13-25; Jn. 18.38-19.16)

⁶Iná camuí imanùbacata, Pilato iwasàaca yàcalé mìnánái irí abéeri presu, yaalí yái nàwacátacíawaca macáita, quéwa yátái nachùulièrica iwasàaca nalí.

⁷Iyacaté néenialí, abéeri asiali íipidenéeri Barrabás, presunái icapèe iriculé, yàacawéeyéiná yáapichatéwa níái inuèyèicaté wenàiwica. ⁸Yá nàacatéwa Pilato yàatalé níái manùbéeyéi wenàiwicaca nachùuliacaténá iwasàaca nalí abéeri presuíri càide iyúwa imàníiná nalí camuí imanùbacata.

⁹Yá Pilato isutáca yéemíawa nía:

“¿Pìwàwacué nuwasàaca pìrí yái judíonái yàasu rey pìmèericuéca ìwali?”

¹⁰Pilato yáalfacáinaté náudení ìwalíiseca yái sacerdote íiwacanánái yèèpùada irí Jesús.

¹¹Quéwa níái sacerdotenái íiwacanánáica, náiyàacaté wenàiwicanái irí tàacáisi yéewacaténá Pilato iwasàaca nalí Barrabás.

¹²Yá Pilato isutáca yéemíawa nía àniawa:

“Néeni, ¿Càinacué pìwàwa numànica irí yái judíonái yàasu rey pìmèericuéca ìwali?”

¹³Yá náimaca namáidaca àniawa:

“Pitàtàacuéni ichanàawa àicu ìwali.”

¹⁴Yá Pilato íimacaté nalí:

“¿Quéwa càiríiná bayáwanásica yái idé imànica?”

Quéwa, quéwanáta namáidaca cachàini quiríta:

“Pitàtàacuéni àicu ìwali.”

¹⁵Quéwa Pilato iwàwacáinaté cayábaca imàacacawa náapicha níái wenàiwicaca, yá iwasàacaté nalí Barrabás. Yá ichùuliacaté yàasu úwinái icapèedáidaca Jesús mabàleta.

Néese, yá yèèpùadacaté úwinái iríni natàtàacaténáni àicu ìwali.

¹⁶Yá úwinái itéca Jesús, Pilato icapèe ibàacháwalená iriculé, íipidenéerica pretorio.^u Néese, yá namáidaca macáita níái úwinái íyèeyéica néeni nàwacátacénáwaca Jesús itéesebàa. ¹⁷Yá náiyàacaté ìwali abéeri bàlesi cáaléeri, quíréeri cùlitunìwaca. Náiyàacaté nacái íiwita ìwali culèpi iyàacaná. ¹⁸Yá idàbaca náicáanica iquíniná, natàidaca nacáini, náimacaté irí: “Piya déecu èeri, píá” ¹⁹Yá nanúadáidaca Jesús íiwita madécaná yàawiría àicu iyú, nàapisáidaca nacáini, nabàlùacawa nacái irí nàulù ipùata iyúwa, iyúwa nèeri íimíétacaná. ²⁰Néese idécanáami náicáanica iquíniná, yá nawatàaca íicha yái bàlesi quíréerica. Yá náiyàaca ìwali yái ibàlecatawa. Yá namusúadacani, natécani natàtàacaténáni àicu ìwali.

^u 15.16 Yái bàacháwa íipidená Pretorio, nacháawàacatáica wenàiwicanái ipíchaca nanúaca nía.

Natàtàacaté Jesús cruz ìwali

(Mt. 27.32-56; Lc. 23.26-49; Jn. 19.17-30)

²¹Néese abéeri asìali ípidenéeri Simón, Cirene ìyacàlená néeséeri, ichàbacaté yàacawa àyapulicubàa. Yáté úwináí ichùuliaca iwáacutaca Jesús yàasu cruz chàinisíri iyú. Yái nánirica níái: Alejandro, Rufo nacái.

²²Yá natécaté Jesús méetàuculéta Jerusalén ìyacàlená fícha ípidenácata-léca Gólgota. Íimáaná: “Náiwita yáapimi yàalu”.

²³Yá néréca, nàa ìira uva ituní càméeri nèewiàdéeri ipìsìri wawàsi yèewi.” Quéwa càmita yeebá ìiraca náichani.

²⁴Néese idécanáamité natàtàacani cruz ìwali, yá nawacùacaté nàwaliwa yái ibàlemica. Néese, yá náucacaté íbanáí cáli iwéré náalimáwanama náalfacaténa cànínápinácaalí imàacawa Jesús ibàlemi yáapicha.

²⁵Yá natàtàacaté Jesús cruz ìwali mapísái ìwalíseta. ²⁶Yá natàtàacaté iwi-càubàa abéeri tàacáisi, yái nanuéricaté ìwalíseni, càiri íimacade: “YACATA JUDIONAI YAASU REY.”

²⁷Quéwa natàtàacaté nacái Jesús yáapicha pucháiba cayéedèeyéi, abéeri yéewápu néese, áiba apáu néeseema.

²⁸[Yá càicataté ichàbacawa iyúwaté natànàaná ìwali, náimacaalíté:

“Nàuwichàapínácani abédanamata cabáyawanéeyéi yáapicha iyúwa cabáyawanéeri.”] ²⁹Iná macáita níái wenáiwica ichàbèeyéicawa néenibàa àyapulicubàa, nacúsaca Jesús, nacusúca náíwita, náimaca:

“Péemiaca! Pía ímèericaté numáalàidapínaca yái Dios icapèe manuírca, quéwa máisiba èeri iricuta, yá nubàlùadaca àniawani. ³⁰Piricùawa síisàara àicu ìwalíise, pichúuliadaca píawawa yéetácáisi fícha.”

³¹Càita nacái íicácanáwa náicáaníca iquíniná níái sacerdotenái íiwanacánáníca, náapicha nía yéewáidéeyéica yái Moisés itànèericaté. Náimacaté ìwali:

“Ichùniacaté áibanái yéetácáisi fícha, quéwa càmita yáalimá ichúuliadaca yáawawa yéetácáisi fícha. ³²Iwàwacutá Cristo iricùacawa àicu ìwalíise, yái israelnái yàasu reyca núa, ímèericaté walí yéewacaténa weebáidaca ìwali.”

Ewita níacani natàtèeyéica yáapicha àicu ìwali, íicáaníyéita nacái Jesús iquíniná.

Jesús yéetácátéwa

(Mr. 15.33-41; Mt. 27.45-56; Lc. 23.44-49)

³³Iná machacànicaalí èeri, yáté catáca macái cálita iwéréta mawiénica táicaca yàacawa.

³⁴Iná yáta horaca táicalémi, yá Jesús imáidaca cachàini, íimaca:

“Eloi, Eloi, ¿lama sabactani?” Íimáaná: “Nùasu Dios, nùasu Dios, ¿Cáná pimàaca núa abéerita?”

³⁵Yá abénaméeyéi yéemìacaté isàna níái ibàlùèyèicatéwa néeni, yá náimaca:

“Péemiacué, imáidaca ìyaca Elías.”

³⁶Néese abéeri néená ipiaca físiapiaca sàlusàluíchúa wawàsica uva ituní càméeri yèewi, yá idacùaca úa àicu cáaléeri ipùatalicu. Néese, yá imichàidaca úa Jesús inùma néré iiracaténá utuní. Néese, yá fimacaté:

“Pimàacacuéni, waicátasica asáitasí Elías yàanàaca iricùadacani.”

³⁷Quéwa, yá Jesús imáidacaté cachàini, yáté yéetácawa.

³⁸Yá néenialícata, icacanácawa chènunfise cáliuculé, yái wáluma Dios icapèe imàdàanáca iriculéwa.^w ³⁹Iná yái úwinái fiwacali ibàluèricawa Jesús yáalimábàa, iicacánáamité yéetácawa, yá càicaté fimacade:

“Yá asìaliquéi, báisítaté Dios Iiricani.”

⁴⁰Abénaméeyéi inanái ibàlùacatéwa néeni, iicáidéeyéi déecuìseta. Uyacaté néeni nèewi, úai María Magdalenaca, úa nacái María, Jacobo yáatúaca, yái ùuculíiri José,^x Salomé nacái. ⁴¹Níái inanáica, níacataté yèeyéiwa Jesús yáami quéecha iyúudèeyéicaté nacáini, iyacaalítécawa Galilea yàasu cáli néeni. Nàyacaté nacái néeni madécaná áibanái inanái idéeyéicaté yàacawa Jesús yáapicha Jerusalén iyacàlená néré.

Nabàliacaté Jesús càliculii iriculé

(Mt. 27.57-61; Lc. 23.50-56; Jn. 19.38-42)

⁴²Yái èeri judíonái ichùnìacatáica yáawawa màulenácaténá nía sábadò èeri ipíchapiná táicalémi, mawiénicaalí catáca yàacawa, ⁴³abéeri asiali fíipide-néeri José, Arimatea iyacàlená néeseeri, icuèricaté nacái Dios yàanàaca icùaca yàasunái wenàiwicawa, yàacatéwa Pilato yàatalé macàaluínínáta isutácaténá fícha yái Jesús ichéecamica. Yái José, néenáta níái caináwanéeyéica israelnái fiwacanánáica.

⁴⁴Néese, yá Pilato icalùadacawa yéemiacaalíté Jesús iináwaná yéetácawa. Yá imáidaca yái úwinái fiwacalica isutácaténá yéemiawani, báisícaalíta idéca Jesús yéetácawa.

⁴⁵Iná idécanáami càica icàlidacani, yá Pilato ichùuliaca nèepùadaca José irí yái Jesús ichéecamica. ⁴⁶Yá José yàaca iwèniaca wáluma cawèníiri.

Néese, yá iricùadaca Jesús ichéecami ìwalíise yái natàtèrica ìwalini, yá iriadacani càliculii wàlisài iriculé náiquéerica íba manuíri ìwali. Néese, yá ichùuliaca nasirùadaca inùma néré abéeri íba manuíri.

⁴⁷Quéwa idècunitàacá namànica yái wawàsica, úai María Magdalena, áiba Maríaca yáapicha, José yáatúaca, yá naicácaté nàyaca alénácaalíté nabàlìia Jesús ichéecami.

Jesús icáucàacawa càliculii iricuíse

(Mt. 28.1-10; Lc. 24.1-12; Jn. 20.1-10)

16 ¹Néese idécanáamité ichàbacawa yái èeri judíonái iyamáidacatái-cawa, María Magdalena, María Jacobo yáatúaca nacái, Salomé nacái, yá nawèniacaté pumèniinaméeyéi wawàsica nàacaténáté napusúaca Jesús ichéecami. ²Iná domingo mapisáisiwata, yá nàacatéwa Jesús icàliculèenámi néré, àtatacaalíta èeri imusúaca yàacawa.

w 15.38 Iwàwàaná fimaca: Quéechatécáwa, abéerita sacerdote fiwacalica yái yéewaté iwàlùacawa néré. Siùcade màulenáca walí wawàlùacaténáwa macáita Dios yàatalé. x 15.40 Yái José càirica natàanica ìwali cháí, áibata, áibanái José fícha.

³Yá náimaca nalíwáacawa:

“¿Cawinápinásica iwesía wáicha yái íba manuírí càliculí inùma ibàlia-náca?”

⁴Quéwa nàanàacanáami néré, yá naicáca idéca íba ibàlùacawa méetàu-culéta càliculí inùma fícha éwita manuírícani. ⁵Iná nawàlùacaalíwa càliculí iriculé, yá naicáca néré abéeri ùuculíri yáawinéeriwa néewápuwáise, ìwalíri bàlesi cáaléeri, cabalèeri. Yá nacalùadacawa.

⁶Yá ùuculíri íimacaté nalí:

“Picácué picalùadawa. Núalíaca picutácuéca Jesús, Nazaret ìyacàlená néesérica natàtèericaté cruz ìwali. Canácata chání. Piicácuéca yái nalíadacatáicaténi. Idéca Dios icáucàidacani. ⁷Quéwa iwàwacutácué piaca picàlidacani yéewáidacalénái irí, Pedro irí nacái. Yàapínácuéca pipíchalé Galilea yàasu cáli néré. Yá nérépínácuéca piicáni càide iyúwaté idéenácué ímaca pírí.”

⁸Yá nacalùadacawa níai inanáica, natatáaca nacái nacalùniwa. Yá napiaca namusúacawa càliculí fícha. Iná máinícáiná cáaluca nía, yá càmita náalímá nacàlida áibanái iríni.

Jesús yáasáidacawa María Magdalena irí

(Jn. 20.11-18)

⁹Néese idécanáamité Jesús icáucàacawa yéetácáisi fícha domingo mapi-sáita, yá yáasáidacatéwa quéecha María Magdalena irí, úai imusúadéechúacaté fícha siete espíritu báawéeyéi. ¹⁰Yá ùacaté ucàlidacani nalí níai yèepuníyéicatéwa yáapícha, achúméeyéicaté nacái iwàwa, ícháaníyéica Jesús ìwalíná. ¹¹Iná néemíacanáami cáuca Jesús àniawa, yá nacái idéenácasa uicácani, yá càmita neebáida ulfni.

Jesús yáasáidacawa pucháiba yéewáidacalénái irí

(Lc. 24.13-35)

¹²Néese, yáté Jesús yáasáidacawa àniawa áiba iicacánáwa iyúta nalí, níai pucháiba yéewáidacalénái yèeyéicatéwa àyapulicubàa manacúalibàa Jerusalén ìyacàlená fícha. ¹³Néese, yá nàacaté nacàlidaca nàcawéeyéiná iríwani. Quéwa càita, càmita neebáida nalíni.

Jesús ichùulia yéewáidacalénái imànica fíbidacalési

(Mt. 28.16-20; Lc. 24.36-49; Jn. 20.19-23)

¹⁴Néese, yá Jesús yáasáidacatéwa nalí níai once yéewáidacalénáica idècunitàcá náawinaca nayáaca. Yá yàalàacaté nía ìwalíse yái càminácaté nawàwa neebáidaca nalí, níai idéeyéicaté iicácani idécanáamité icáucàacawa yéetácáisi fícha.

¹⁵Yá íimacaté nalí:

“Iwàwacutácué piacawa macái cáliita picàlidacaténácué nalí yái tàacáisi cayábéerica macái wenàiwica fíwítáaná írta.” ¹⁶Yái yeebáidéerica nùwali, yá iwàwacutá ibautizácawa, yá ichúuliapínácawa yùuwichàacáisi fícha.”

“Quéwa yái càmfíríca yeebáida nùwali, yásí yùuwichèeripínáwa. ¹⁷Níai yeebáidéeyéica nùwali, namànipínáca yái càmfíríca wenàiwica idé imànica:

Náucapíná espíritu báawéeyéi nuípidená ìwali. Nataànípiná áiba tàacáisi íwi-táaná iyú, éwita càmfírica náalíawa ìwalini. ¹⁸Ewita náibàaca àapi yáalimá, nàirapínacaalí nacái culáli, càmita néetápináwa iyú. Ewita nacái náibàaca cáuláiquéeyéi ìwali, yá nachùniàpinácawa.”

Jesús imichàacatéwa chènuniré

(Lc. 24.50-53)

¹⁹Néese idécanáamité Wáiwacali Jesús imáalàidaca itàaníca yéewáidacalénái yáapichawa, yá Dios imichàidacaténi chènuniré. Yá nérécaté, yáawinawa Dios yéewápu néeseema.

²⁰Néese, yáté yéewáidacalénái yàaca icàlidaca Dios itàacái alénácaalíta nàawa. Yá Wáiwacali iyúudàacaté namànica yái càmfírica wenàiwicanái idé imànica yéewacaténa wenàiwicanái yáalíacawa báisírica yái tàacáisi nacàlitérica. Càicawani.

LUCAS

Icàlidacatái walí cuyàluta ìwali:

Lucas yáasáidaca walí Jesús ìwali càide iyúwa, “Àsìali Dios néeséeri”. Icàlidaca nacái ìwali macáita yái Jesús idàbéericaté yéewáidaca ìwali, imànfiricaté nacái.

Itànèeri cuyàluta:

Lucas, ípidená yái itànèericaté cuyàluta. Quéwa càmfiritaté nacái Jesús yàasu discípulo. Yái cuyàluta, yácata nacái máinfiri cáalaca Wàlisàì Testamento iricu, manùbacáiná yàasu versículonái.

Yái Lucas, abéeri griegosàiri yeebáidéerité Jesús, idèpièrité nacái wenàiwica. Apóstol Pablo yàacawéerinásíwacaté, yá madécaná yàawiriaté nacái yàacawéeridacani. Hch. 16.10-17; 20.5-21; 27.1-28.16.

Lucas itànàacaté pucháiba cuyàluta: Lucas yàasu cuyàluta, Hechos yàasu cuyàluta nacái.

Eerité itànàacani, síisàanácaalíté nacái itànàani:

Lucas itànàacaté yái cuyàlutaca, Cesarea ìyacàlená néeni, chábade camuí 60 néenibàa, asáica idénáamité Cristo.

Yéewáidéeri wía ìwali:

Jesús, yái asìali Dios néeséeri, yàanàacaté ichúuliadaca macáita wenàiwica íiwitáaná yúuwichàacáisi fícha cháì èeri iricu. Lc. 19.10.

Lucas yáasáidaca nacái Jesús càide iyúwa yái íibaidéerica Dios irí.

Versículo máinfiri cawènica:

Lucas 19.10

Yá cuyàlutaquéi Lucas itànèerité Teófilo irí

1 ¹Pía Teófilo, nuèri fimiétacaná. Madécaná wenàiwica yáalimáida itànàaca iicáwa naináwaná ìwali, níai báisíiyéi wawàsica Jesús imànfíyécaté iyúwaté nachàbáanáwa wèewi, idècunitàacá ìyacaté wáapicha. ²Càitáde iyúwaté náimáaná nacàlidaca walí nàwali níai idàbéeyéicaté iicáca ituí iyúwani, yái wawàsi imànfiricaté, nía nacái icàlidéeyéicaté itàacái áibanái irí. ³Núa nacái, idécanáamité nusutáca nuémíawa mesúnamáita naináwaná ìwali macáita níai wawàsica, síisàata inùmámide idàbatáiseecatéwa, yá càicataté nutànàaca piríni iyúwata idàbáanátéwa iwéréta imáalàacawa, ⁴yéewacaténá páláacawa ìwali cayába yái tàacáisi báisíirica, idéerica néewáidaca pía ìwali.

Angel icàlidaca Juan ìwali ipíchaca asáicani

⁵Bàaluité rey Herodes yaalíté, icùacaalíté Judea^a yàasu cáli iwicáu, ìyacaté néenialí abéeri sacerdote ípidenéeri Zacarías, fibaidéerité Abías^b yáapicha yàacawéeyéiná yáapichawa.^c Yàacawéetúá uípidenáté Elisabet, *Aarón itaquétúanamíté nacái. ⁶Yái Zacarías, Elisabet yáapicha, pucháibanamata namànicaté cayábéeri áibanái irí càide iyúwa Dios iwàwáaná. Iná canácata yáaliméeri icháawàaca naináwaná namànica báawéeri, nàyacáiná càitáde iyúwa Wáiwacali itàacái ichùullianá nía. ⁷Quéwa canácaté néenibe, mawècucáinaté Elisabet, yá nacái idécaté máiní béeyéica nía.

⁸Abéeri èeri, yàanàacaalí Zacarías irí yái èeri iwàwacutácatáica fibaidaca iyúwa sacerdote yàacawéeyéiná yáapichawa, Dios icapèe iricu ⁹càide iyúwaté sacerdotenái fiwitáise ìyáaná, yá náucacaté íbanái cáli iwéré náalífacaténá caináacaalí iwàlupínáwa néré. Yá yúuwàacatéwa Zacarías ípidená ìwali, yái iwàlunápinácatéwa Dios icapèe iriculé yeemácaténá néré pumènfiri isàni. ¹⁰Iná idècunitàacá yeemáca néré pumènfiri isàni, yá natàaníca Dios yáapicha níai manùbéeyéi wenàiwica ibàluèyéicatéwa bàacháwáise.

¹¹Yá isicúata, Wáiwacali yàasu ángel yáasáidacawa Zacarías irí, ibàluèriwa uéwápu néeseema úai neeméechúaca iricu pumènfiri isàni. ¹²Iná iicácaalíté ángel, yá icaluadacawa yáinamáiwaca, yáté cáalucani.

¹³Yá ángel fimacaté irí:

“Zacarías, picá cáalu pía. Idéca Dios yéemíaca yái pisutéerica fícha. Iná quéenibepiná úai piacawéetúá Elisabet, yá piapínaca ípidená Juan. ¹⁴Iná casíimáipínacué piwàwa, yá nacái casíimáipínaca madécaná wenàiwica, néemíacaalí iináwaná asáicani. ¹⁵Yái Juan, cachàiníripiná máiní fiwitáise Dios ipíchale. Quéwa càmita iwàwacutápiná piacuéca ìira uva ituní ipuíri, áiba ìiracalési nacái, Espíritu Santo ìyapínacáiná yáapicha yáatúá idéericiuíseta. ¹⁶Icàlidapíná Dios itàacái israelnái itaquénáinámi irí. Yá madécaná iwènúadapínaca fiwitáisewa nabáyawaná fíchawa Náiwacali irí, yái nàasu Diosca. ¹⁷Juan yàanàapínaca Cristo ipíchale, idèniapíná fiwitáise ichàiniwa càide iyúwaté profeta Elías. Imàacapíná wenàiwicanái ichùnìiaca yàasu wawàsiwa néenibenái yáapichawa, màulenápiná nacái imànica náiwitáise, níai càmfíyéica yeebáida Dios ìwali, neebáidacaténá itàacái càide iyúwa nàyáaná níai wenàiwica cayábéeyéica fiwitáise, idécaténá nacái màulenáca níai wenàiwicaca, Náiwacali yàanàapínacaalí.”

¹⁸Yá Zacarías isutáca yéemíawa ángel:

“¿Càiná yéewáaná núalíaca báisípinácata ichàbacawa nulí yái tàacáisi picàlidéerica nulí? Idécáiná máiní béerica núa, úa nacái nùacawéetúaca.”

¹⁹Yá ángel fimacaté irí:

“Núipidená Gabriel. Núacata ìyéeri Dios yáacúallicu èeri imanùbaca. Dios ibànùaca núa nùanácáténá nutàaníca pípacha, nucàlidacaténá pírí

a 1.5 Yái Herodes icúacaté madécaná cáli iwicáu iyúwa níai: Judea yàasu cáli, Samaria yàasu cáli, Galilea, Perea yàasu cáli yéená, Siria yàasu cáli yéená nacái. b 1.5 Yái Abías, Aarón itaquérinámicité nacáini. c 1.5 Bàaluité níai sacerdotenái fibaidéeyéica Dios icapèe iricu, nàyacaté abéeri náiwitápu yáapichawa, ochonama namanùbaca. Iná níai Abías yáapichéeyéica, namanùbacaté 8, níai Zacarías fibaidéeyéica yáapichaté. Quéwa 24 namanùbaca macáita, ocho-naméeyéi imanùbaca.

náíi tàacáisi cayábéeyéica. ²⁰ Quéwa siúcade, càmita yéewapiná pitàanica, càmicáiná peebáida yáí tàacáisi nucàlidéerica pírí iwali, ichàbéeripinácawa báisíta càide iyúwa númáaná pírí iwéréta asáipinaca yáí piirica. Néese, yá yéewapinaca pitàanica àniawa.”

²¹ Idècunitàacá nataanica, yá achúmaca wenàiwicanáí iwàwa, nacùacáiná Zacarías imusúacawa Dios icapèe iricuise, máinícáiná idècuníacawa néré.

²² Quéwa imusúacaalítéwa néese, yáté càmita yéewa itàanica nalí quirínama. Yá náalíacaté idéca Dios yáasáidaca iicá abéeri wawàsi icapèe iriculéwa. Yá itàanícaté nalí icáapi iyúwa, yáté càmita yéewa itàanica quirínama.

²³ Néese idècanáamité Zacarías imáalàida fíibaidaca Dios icapèe iricu iyúwa idècuni iwàwacutá fíibaidaca, yá yèepùacaté icapèe néréwa. ²⁴ Néese abé-naméeyéi èeri idénámi, yáté quéenibeca yàacawéetúa Elisabet. Yá ùyacáitáté ucapèe irícutawa cinco quèeri. Yá úumacaté ulíwa:

²⁵ “Siúcade, idéca Nuíwacali iicáca nupuláé manuísíwata, yeedácáiná nuícha yáí nubáinianácawa wenàiwicanáí yáacúalícu.”

Angel icàlidaca asáinápíná Jesús

²⁶ Idècanáamité Elisabet idèniaca seis quèeri udéerícuca, yáté Dios ibà-nùca ángel Gabriel yàcalé Nazaret néré, Galilea yàasu cáli finata, ²⁷ yàacaténáwa abéechúa mànacàu yàatalé fíipidenéechúa María, càmfíchúaca idé iimáca asíali yáapícha. Quéwa idéechúaté yeebáca José itàacáí ùyáanápínaté yáapícha, yáí rey David itaquérínámica.

²⁸ Yá ángel iwàlúacatéwa aléde María iyacataléca, yá fíimacaté ulí:

“Néeni, María. Matuíbanáita pía. Idéca Dios imànica pírí cayábéeri manuísíwata. Wáiwacali iyaca píapícha siúcade, imànica pírí cayábéeri nèewíise macáita náíi inanáica.”

²⁹ Quéwa uicácaalíté ángel, uémíacaalíté nacáí isàna itàidaca úa, yá achúmacaté uwàwa, yá úumacaté ulíwa,

“¿Cánásica yéewa càí fíima itàidaca núa?”

³⁰ Yá ángel fíimacaté ulí:

“María, picá cáalu pía. Dios iwàwaca iicáca pipuláé mawènitá. ³¹ Siúcade, quéenibepinaca pía. Yá asáipinaca píícha abéeri sùmàí, yá piápinaca fíipidená JESUS.” ³² Yáí piirica, idènièripiná ichàiniwa, yá nàapinaca fíipidená, Dios Chènunfíseeri Iiri. Yá Wacuèriná Dios imàacapinaca ichùullíaca iyúwa rey càide iyúwaté yàawirimi rey David ichùullianáté. ³³ Yá ichùullíapinaca israelnáí itaquénáinámí iwícaú iyúwa rey càiripináta. Yá ichùullíanaca nawícaú iyúwa rey camíirita imáalàapináwa.”

³⁴ Yá María fíimaca ángel irí:

“Quéwa, càmita yéewapiná quéenibeca núa. Càmitàacá idé nuimáca asíali yáapícha.”

³⁵ Yá ángel fíimacaté María irí:

“Espíritu Santo iricùapinácawa píwali, yá Dios ichàini Chènunfíseeri yàanàapinaca píwali. Iná yáí sùmàí càiripinaca asáica píícha fíipidenápíná Dios Mabáyawanéeri Iiri. ³⁶ Uái péenásàatúaná Elisabet, càicata nacáí quéenibeca úa, úái mawéecuíchúu, náiméechúacaté iwali. Idéca udèniaca uúriwa

ubèecaléwa. Yá nacái idéca udèniaca seis quéeri siùcade. ³⁷Canácata càule-néeri Dios íicha.”

³⁸Néese, yá María íimaca:

“Iyá. Wacuèriná yàasu wenàiwicaca núaquéi. Iwàwacutá imànicawa nulí càitáde iyúwa píimáaná nulí.”

Néese, yá ángel yàacatéwa úicha.

María ipáchiaca Elisabet

³⁹Néese abénaméeyéi èeri idénáami, yá María yàacatéwa mesúnamáita abéeri yàcalé néré, iyéerica dúlinái inàlimaná yèewi, Judea yàasu cáli néré.

⁴⁰Uanàacaalíté néré, yáté uwàlùacawa Zacarías icapèe iriculé, yáté María itàidaca úa. ⁴¹Iná Elisabet yéemiaca nacáita usàna, yáté mùlimùlica udèericu yái quiràsica, yá Espíritu Santo yàacaté úiwitáise utàanícáténá.

⁴²Yá úumacaté chàinisíri iyú:

“¡Pía, Dios imàníchúa irí cayábéeri nèewíse macáita níái inanáica, yá nacái imànipináca irí cayábéeri yái píiri pidèericufrica! ⁴³Quéwa, ¿Cánásica yéewa Nuíwacali yáatúa yàanàaca ipáchiaca núa? ⁴⁴Iná nuémiaca nacáita pitàidaca núa, yáta mùlimùlica nuíri nudéericu, casíimáicáináni. ⁴⁵¡Yá casíimáica Dios imànica piwàwa, manuícáiná piwàwa Dios iwéré, càipinácáináta ichàbacawa càide iyúwaté Wáiwacali íimáaná píri!”

María icántàaca, cayábacáiná uwàwa

(Is. 2.1-10)

⁴⁶Néese, yá María íimacaté:

“Nùaca cayábéeri manuísíwata Wáiwacali irí nuwàwa yáapichawa.

⁴⁷ Casíimáica nacái nuwàwa Dios yáapicha,
yái ichúuliadéerica núa yùuwichàacáisi fícha.

⁴⁸Yáalíaca càmita canùmasée núa, núa yàasu wenàiwicaca.
Siùcade, wapíchaléwa macáita níái wenàiwicaca, náimapiná nùwali:
‘Dios imàníchúa irí cayábéeri manuísíwata.’

⁴⁹Manuíri wawàsica yái imàni nulí, yái Dios Cachàiníirica canánama
fícha.

¡Mabáyawanéerica nacái íipidená!

⁵⁰Càmita Dios iyamáida iicáca natúulécaná,
níái yèeyéica íimiétacaná.

⁵¹Ichàini manuírí iyú imàni madécaná wawàsi manuínaméeyéi.
Imàacaca nacái nacàlàliacawa níái cachàiníyéicaté iicáca yáawawa.

⁵²Yúucacaté reynái nàalubái fíchawa, càmicaténá nachùulla quirínama.
Yá imàacacaté namichàacawa níái mawèníyéicaté wenàiwicanái
ipíchalé.

⁵³Yá nacái yàacaté nalí yàacàsi, níái imáapuèyéica iyáacaléwa.
Quéwa níái càasuíyéimicaté, yá yeedácaté náicha macáita yái
nàasumicawa.

⁵⁴Iicácaté Israel itaquénáináni ipùalé.

Imànicaté nacái nalí càide iyúwaté imàacáaná nalí itàacáíwa quéecha,

⁵⁵càitáde iyúwaté íimáaná wàawirimi Abraham irí,

itaquénáinámi irípiná nacái càiripináta.”

⁵⁶ Yá María iyamáacatéwa Elisabet yáapicha másiba quéeri cáminá. Néese, yá uèpùacaté ucapèe néréwa.

Asáicaté Juan Bautista

⁵⁷ Néese idécanáamité Elisabet iquére yàanàaca ulí, yá asáicaté uícha abéeri sùmai. ⁵⁸ Iná níái uénánáica, uyaquewéeyéi nacái, néemiacaalíté uináwaná Dios iicacaté upùalé manuísíwata, yá casíimáicaté níá úapicha.

⁵⁹ Néese sùmai idèniacaalíté ocho èeri, yá natécáténi nadalúacaténi iwalíisesài ipùata íimami. Yá nawàwacaté nàaca íipidená Zacarías càide iyúwa yáaniri íipidená. ⁶⁰ Quéwa càmita yáatúa yeebá, yá úumaca nalí:

“¡Càmita! Iwàwacutá wàaca íipidená Juan.”

⁶¹ Yá náimaca ulí:

“Canácata càiri íipidená péenánái yèewicué.”

⁶² Néese, yá natàaníca nacáapi iyúwa yáaniri Zacarías irí, càinápínacaalí iwàwa yàaca íipidená. ⁶³ Néese, yá isutacaté náicha achúmèeri àicu yéemáaná ícáapi iyúwa. Yá càica íima itànàaca:

“Íipidená Juan.”

Yá nacalùadacawa macáita. ⁶⁴ Iná néenialícata, yáté Zacarías yèepùacaté itàaníca àniawa, yá idàbacaté yàaca cayábèeri Dios irí. ⁶⁵ Yá nacalùadacawa macáita níái nayaquewéeyéica, macáita nacái níái yàcalénái ìyèeyéica dúlinái inàlimaná íinatabàa, Judea yàasu cáli íinata, iináwaná yáalimácáináté macáita néenibàa. ⁶⁶ Iná macáita níái yéemièyéica iináwaná, yá nàináida-catéwa manuísíwata iwali. Yá náimacaté nalíwáacawa:

“Yá sùmaiquéi, caináwanéeripíná áiba èeri.” Yéewa càì náimaca, náalíacáináté macáita Dios ìyaca yáapicha.

Zacarías icàlida abéeri profecía, yàaca nacái Dios irí cayábèeri

⁶⁷ Yá Espíritu Santo yàacaté Zacarías íiwitáise, yái sùmai yáanirica, yá íima-caté icàlidaca:

⁶⁸ “¡Wàacué Wacuèriná irí cayábèeri yái israelnái yàasu Dios, yàanàacáiná iwàsàaca wía wàuwidenái ichàini fíchawa!

⁶⁹ Idéca imàacaca walí yái cachàinírica ichúuliadacaténi wía wàuwidenái fíchawa,

wía rey David itaquénáinámica, Dios yàasu wenàiwicacaté.

⁷⁰ Càide iyúwaté Dios yàasu profetanái idàbàanáté icàlidaca bàaluité:

⁷¹ Ichúuliadacaténi wía wàuwidenái ichàini fíchawa, nachàini fícha nacái níái báawéeyéica iicáca wía.

⁷² Yéewa imànica yái yásáidacaténi yái iicáanacaté napùalé, níái wàawirinámica.

Iwàwalica nacái mamáalàacata yái itàacáicawa iyúwaté íimáaná nalí,

⁷³ iyúwaté imàacáaná itàacáíwa wàawirimi Abraham irí.

Yàanàapínacaté walí

⁷⁴ yái ichúuliadéeripínaca wía wàuwidenái fíchawa, yéewacaténi wáibaidaca irípiná macàaluínináta,

- ⁷⁵ wàyacaténá mabáyawanéeri iyú, machacànfiri iyú nacái ipíchalé, idècunitàacá wàyaca èeri iricu.
- ⁷⁶ Iná pía nuìrica, nàapínáca pípidená Chènunfiséeri Dios cachànfiri yàasu profeta, pìapínácaíná idàba íibaidacaléwa ipíchaca Cristo yàanàaca, màulenácaténá pimànica wenàiwica íiwitáise ipíchalé,
- ⁷⁷ péewáidacaténá piasunái wenàiwicawa ìwali yái Dios imàcáanáca iwàwa wabáyawaná fícha. Néese, yá ichúuliadaca wenàiwica yùuwichàacáisi fícha.
- ⁷⁸ Quéwa Dios iicáca wapùalé catúulecanéeri iyú. Iná yàanàapínáca wàatalé chènunfise càide iyúwa amalácaalí yàacawa waiwicáu,
- ⁷⁹ amalácaténá Dios itàacái imànica náiwitáise níai catéeyéica íiwitáise, mawiéníyéica yéetácawa ibáyawaná ìwalísewa déeculé Dios fícha, yéewacaténá wàyaca matuíbanáita Dios yáapicha.”

⁸⁰ Néese, yáté sùmai Juan idàwinàacawa. Yáté nacái cachàinica íiwitáise Espíritu iyú. Néese, yá idàbacaté ìyaca máisawaliré wenàiwicanái fícha, iwérétaté yáasáidacawa israelnái yáacúalicu macáita.

Asáicaté Jesús

(Mt. 1.18-25)

2 ¹Néenialí èeri rey Augusto César^e ichùuliacaalíté manùba cáli iwicáu, yá ichùuliacaté natànàaca abéeri tàacáisi ichùuliacaténá natànàaca náipidená imanùbaca macáita cuyàluta iricu, níai iyéeyéicaté imanuficata Roma íiwacaliná ichùuliaca cáli. ²Yáté èericani, nadàbacaalíté nachùuliaca natànàaca wenàiwicanái íipidená macáita, néenialíté Cirenio ichùulla Siria yàasu cáli iwicáu. ³Yá iwàwacutácaté nàacawa macáita nàyacalé néréwa, natànàacaténáwa néré aléde nàawirináimi iyacatáicaté.

⁴Yá càicaté José yàacawa nacái Nazaret iyacàlená fícha, Galilea yàasu cáli néese, yàacaténáwa Belén iyacàlená nérépiná, rey David iyacàlemi néré, Judea yàasu cáli finata, David itaquérinámicáináté nacái yái José. ⁵Yàacatéwa néré itànàacaténáwa María yáapicha, úai yàacawéetúapínáca, quéwa idéechúaté idéericuca néenialí.

⁶Iná idècunitàacá nàyacaté Belén néeni, yáté uquéere yàanàaca ulí asáicaténá uiri. ⁷Yáté asáicaté uícha yái idàbanéericaté uìrica. Yá uépùacani wáluma^f iyú, yá nacái uliadacaténi píraínái iyàacàalumá iricu, canácáináté quirínama nàalupiná capii iriculé.

Angelnái, píraínái icuèrinánái nacái

⁸Yáta catàcani, nàyacaté manacúalibàa abénaméeyéi asianái icuèyèi ipiránái ovejawa, mawiénita Belén iyacàlená irí. ⁹Yá isicúata abéeri Wáiwacali

e 2.1 Augusto César: Yácata rey ichùulièri macái cáli iwicáu Roma iyacàlená néese. Iná icùacáiná manùba cáli iwicáu, yá iwàwacutá napáyaidaca irí palata iyú náalimáwanama. Icùaca nacái áibanái reynái iwicáu néenialí camuí, 14 néese àta 27. f 2.7 Wáluma: Yátésa uépùacani wáluma yéemaminá iyú, ucàpucúadacaté nacái ìwalíse cáalanaméeyéi wálumaca.

yàasu ángel yáasáidacawa nalí. Yá Wáiwacali icamaláná ichàini icànacaté nía, natéesebàa nacái, yá cáaluca nía manuísíwata.

¹⁰ Quéwa ángel fimacaté nalí:

“Picácué cáalu pía. Nùanàidacuéca pírí abéeri tàacáisi cayábéeri yái isfí-máidéeripináca nawàwa macáita níai wenàiwicaca. ¹¹ Siúcái, cháí David iyacàlemi irícu, idéca asáicuéca pírí yái ichúuliadéeripinácuéca pía, yácata Cristo, yái Wáiwacali. ¹² Iná píaliacaténácué piicácani pìanàacaalícué néré, nucàlidacué pírí iwali: ‘Piicápinácué abéeri quírasii iriacawa pírái iyáacàalumá irícu, néepuèri iríawa wáluma iyú.’”

¹³ Néeniwata, yá náasáidacawa nalí madécaná ángelnái chènuníseeyéi, yáapicha yái áiba ángelca, yá nàaca cayábéeri Dios irí. Náimacaté:

¹⁴ “¡Wàacué Dios irí cayábéeri, yái iyéerica chènuniré!

¡Chái cáli íinata, pímaaca nacái nàyaca matulbanáita náapichawáaca níai wenàiwica,
isfíamáidéeyéica Dios iwàwa!”

¹⁵ Néese idécanáamité ángelnái yàacawa náicha chènuniré, yá píráináí icuèrinánái fimacaté iríwàacawa:

“Wàacuéwa Belén néré, waicátaténá càinácaalí wawàsica ichàbawa néré, yái Wáiwacali iwàwéerica wáaliacawa iwali.”

¹⁶ Yá nàacatéwa Belén néré mesúnamáita. Iná idécanáamité nacutácani, yáté nàanàacaté María, José nacái quírasii yáapicha, irièriwa píráináí iyáacàalumá irícu. ¹⁷ Néese idécaalíté naicáca yái quírasiiica, yá nacàlidacaté áibanái iríni iyúwaté ángel ímáaná nalf. ¹⁸ Iná níai yéemièyéica yái tàacáisi nacàlidéericaté, níai píráináí icuèrinánáica, yá nacalùadacatéwa macáita.

¹⁹ Quéwa úai Maríaca, càmita uimáicha níai wawàsi íiméeyéica ulí iwali, uwàwalica nía mamáalàacata.

²⁰ Néese nèepùacaalítéwa níai pírái icuèrinánáica, yá nàacaté cayábéeri Dios irí àyapulicubàa, iwalfise macáita yái naiquéerica, néemièrica nacái, càicáináta ichàbacawa macáita iyúwataté ángel ímáaná nalf.

Nàanàidacaté Jesús Dios icapèe iriculé

²¹ Néese idécanáamité ichàbacawa ocho èeri asáica idénáami yái quírasiiica, yá nadalúacaté iwalíisesàí ipùata íimami. Yá nàacaté íipidená JESUS, yátái ángel ichùulièricaté nàaca íipidená ipíchawáisetéca asáicani.

²² Néese idécanáamité cuarenta èeri ichàbacawa asáica idénáamité Jesús, yá iwàwacutacaté masacàaca María, José nacái Dios ipíchalé càide iyúwaté ley ímáaná. Yá natécaté yái sùmaica Jerusalén iyacàlená néré, Dios icapèe iriculé, nèepùadacaténá iináwaná Wáiwacali irí. ²³ Càicaté namànica, càicáinaté Wáiwacali yàasu ley íimaca: “Macáita níai néenibe asianái idàbée-yéica asáica, iwàwacutápiná nèepùadacani Wáiwacali irí.”^g

²⁴ Yá nàacatéwa néré namànicaténá càide iyúwa Wáiwacali itàacái ichùulianá nía. Iná iwàwacutá natéca pucháiba chácani, càmicaalí, pucháiba unùcu púubanaméeyéi, nanuéyéipiná Dios irí.

²⁵Néenialí èeri, ìyacaté Jerusalén ìyacàlená írìcu abéeri àsiàli ìpidenéeri Simeón, cayábéeri ìwítáise, imàníri nacái càide iyúwa Dios ìmáaná, icuèrité nacái yái èeri Dios ichúuliadacatáipináca israelnáì nàuwidenáì fíchawa. Yá nacái Espíritu Santo ìyacaté yáapicha. ²⁶Iná idécaté Espíritu Santo yáasáidaca írì wawàsi quéecha, iicáanápínáté Cristo ipíchawáiseipináca yéetácawa. ²⁷Yá Espíritu Santo ichúuliaté Simeón yàacawa Dios icapèe néré.

Yá néenialícaté, nàanàa néré níái Jesús isèenáica namànicaténá càide iyúwa ley ìmáaná idàbanéeri nàiri íríwa. ²⁸Yá Simeón yeedácaté yàanalicu-léwa yái sùmàica, yá yàaca Dios írì cayábéeri ìwali, yá ìmacaté:

²⁹ “Nuíwacali, siùcade, yá yéewaca pimàaca nuétácawa matuíbanáita càide iyúwa píimáanáté nulí.

³⁰ Idéca nuicáca yái ichúuliadéeripináca wenàiwicanáì,

³¹ idéerica màulenáca pimànica náacúalícu macáita, níái macái wenàiwica ìwítáanáca, ichúuliadáanápíná nía,

³² yáasáidapíná píiwítáise nalí níái càmfíyéica yáalíawa píwali, càmfíyéica judíonáì,

yá nacái caináwanápínáca imànica níái píasu wenàiwica Israel itaquénáinámica.”

³³Yá José icaluadaca yéemíaca, María yáapicha, yái Simeón ìmáanáca sùmàì ìwali. ³⁴Yá Simeón imàacacaté nàwali cayábéeri Dios ìpidená ìwali, yá ìmacaté María írì:

“Dios imàacaca yái sùmàì, càmicaalíténá israelnáì iwènúada ìwítáisewa, yá yùuwichàidapínáca nía. Quéwa níái iwènúadéeyéica ìwítáisewa, yá ichúuliadapínáca nía yùuwichàacáisi fícha. Yá nacái madécaná wenàiwica imichàapínáca ipunita. ³⁵Iwalíise, Dios yáasáidapíná iyúwa náináidáaná nawàwalícuísewa macáita níái wenàiwicaca. Quéwa píicácaalí ichàbacawa írì yái càiri wawàsica, yá piùwichàapínáca cáiwínama càide iyúwa nasutàacaalí piwàwa yèewibàa bálánamáiwaca abéeri machete iyú.”

³⁶Uyacaté nacái néeni abéechúa inanái máiníichúa béeruca, abéechúa profeta ìpidenéechúa Ana, Penuel ídumi, Aser itaquétúanámité. Iná màna-càucaalíté úa, ùyacaté ùacawéerimi yáapichawa siete camuíta, yá yéetácawa uícha.

³⁷Néese, yá ùyacaté màacawéerita càita udèniaca ochenta y cuatro camuí. Canácatáita uyamáida ùacawa Dios icapèe írìculé, uídacaté nacáíwa utàanícaalíté Dios yáapicha. ³⁸Yá Ana yàanàacaté néenialíta nàatalé, yá ùacaté Dios írì cayábéeri. Yá nacái ucàlidacaté sùmàì ìwali nalí, macáita níái icuèyéica Dios ichúuliadaca yùuwidenáì fíchawa, níái Jerusalén mìnánáica.^h

Nèepùacawa Nazaret ìyacàlená néré

³⁹Néese idécanáamité Jesús isèenái imànica macáita càide iyúwa ley ìmáaná, yá nèepùacatéwa nàyalé Nazaret néréwa, iyéerica Galilea yàasu cáli ínata. ⁴⁰Yá sùmàì idàwinàacatéwa cayába, cachàinícaté yàacawa abémáidata, yá nacái máinícaté cáalíacáicani. Dios ìwítáise ìyacaté nacái yáapicha.

^h 2.38 Càmita abéeri Jerusalén mìnánáica, iwàwáaná ìmaca macáita níái cáli Israel mìnánáica.

Nàanàidacaté Jesús Dios icapèe iriculé

⁴¹Níái Jesús isèenáica camuí imanùbacata, yá nàacatéwanama Jerusalén néré nayanídacaténá yái namusúacaalítéwa Egipto yàasu cáli néese. ⁴²Iná idécanáamité Jesús idèniaca doce camuí, yá nàacatéwa Jerusalén iyacàlená néré àniawa càide iyúwa náiwitáise iyáaná camuí imanùbaca.

⁴³Néese idécanáamité imáalàacawa yái nàwacáidacatáicawa, yáté nèepùacawa nàyacàle néréwa, yá sùmai Jesús iyamáacatéwa náicha Jerusalén iyacàlená néenita. Quéwa níái isèenáica càmítaté náalíawa. ⁴⁴Iná nayúu-náidacáiná yàacawa nèewi níái áibanái yèpuèyéicawa náapicha. Yá idécaté nàacawa abéeri èericatái idècuni, yá àta idàbaca nacutácani néenánái yèewibàawa, naicácalénái yèewibàa nacái.

⁴⁵Quéwa càmítaté nàanàa Jesús nèewiwa. Iná nèepùacatéwa Jerusalén iyacàlená néréta àniawa nacutácáténáni.

⁴⁶Néese máisiba èeri idénáami, yá nàanàacaté Jesús Dios icapèe iriculé, yáawinéeriwa nèewi níái yáaliyéicawa Dios yàasu ley ìwali, yéemièri nalí, isutéeri nacái yéemiàwa nía. ⁴⁷Iná níái yéemièyéica isàna, yá nàcalùadacatéwa macáita, máinicáiná cáaliacáiri iyúca yeebá nasàna.

⁴⁸Iná isèenáí yàanàacaalíni, yá nàcalùadaca naicácani. Yá yáatúa fimacaté irí:

“Nuìri, ¿cáná pimàni walí càiri wawàsica? Achúmaca pimànica wawàwa, máadáinicáiná wacutáca pía píaniri yáapichawa.”

⁴⁹Yá Jesús fimaca nalí:

“¿Cánácué piicáida núa áibàalé? ¿Càmicáinácué píalía iwàwacutácata nùyaca Núaniri icapèe iriculéwa?”

⁵⁰Quéwa càmítaté náalía néemiàca irí yái fiméericaté nalí ìwali.

⁵¹Yá yèepùacaté isèenáí yáapichawa Nazaret iyacàlená néré. Yeebáidacaté nacái isèenáí ichùuliacawa macái wawàsi ìwalita. Uái yáatúaca, uínáidacatéwa ìwali mamáalàacata macáita yái wawàsica. ⁵²Yá cáaliacáicaté máiní Jesús fiwítáise idàwinàacawa, càita nacái iinà idàwinàacatéwa. Yá cayábacaté Dios iicáca fiwítáise, càita nacái macáita níái wenàiwica iiqueyéicani.

Juan Bautista iyaca máisawaliré

(Mt. 3.1-12; Mr. 1.1-8; Jn. 1.19-28)

3 ¹Idécanáamité Tiberio César icùaca quince camuí macái cáli iwicáu, néenialíté nacái Poncio Pilato icùca Judea yàasu cáli. Yá nacái Herodes icùacaté Galilea yàasu cáli. Yái Felipe, Herodes yéenàsàrica icùacaté Iturea yàasu cáli, Traconite yàasu cáli nacái. Yái Lisánias, icùacaté nacái Abilinia yàasu cáli.

²Néenialíté nacái sacerdotenái fiwacanánái níái, Anás, Caifás yáapicha. Yá néenialícata nacái Dios itàanité Juan Bautista irí máisawaliré, yái Zacarías ìirimica.

³Yá Juan yèepunícaté icàlidaca nalí Dios itàacái macáita níái iyéeyéicaté inanábàa Jordán ìwalibàa, yái iwàwacutáanacaté nawènúadaca náiwitáise-rewa nabáyawaná fíchawa ibautizácaténá nía, yéewacaténá Dios imàacaca iwàwawa nabáyawaná fícha.

⁴Càicaté Isaías itànàaná Juan ìwali bàaluité:

“Abéeri asiali icàlidapináca cachàini máisawaliré. Càipiná íimaca nalí:
‘Pichùniacué píiwitáisewa Wáiwacali ipíchalé.

Piyacué nacái machacàníiri iyú.

⁵ Macáita níái yàawéeyéica napuniádapináca nía cáli iyú.

Macáita nacái níái dúli púubanaméeyéica, naicápináca nía
sàabadacaténá nía.

Níái àyapu éeruýéica, namachacànìapináca nía macáita.

Níái àyapu dúbadúbéeyéica, napinídapináca nía abédawáaca.ⁱ

⁶ Macáita níái wenàiwica íiwitáaná iyéeyéica cháí èeri irícu, naicápináca
yái ichùuliadéeripináca nía yùuwichàacáisi fícha.’ ”

⁷Manùbéeyéi wenàiwica yàanàacaté Juan yàatalé ibautizácaténáté nía. Yá
íimacaté nalí:

“¡Piacué, àapi caculáléeyéi nacáiyéi íiwitáise! ¡Piméeràacuécawa, piyúu-
náidasicué pichùliapinácawa bautismo iyú, Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha!

⁸Quéecha, iwàwacutácué piwènúadaca píiwitáisewa pibáyawaná fícha Dios
irí. Piyacué machacàníiri iyú wenàiwicanái ipíchalé báisíta. Picácué nacái
píima piríwa: ‘¡Abraham itaquénáinámica wíaquéi, íná càmíta Dios yùuwi-
chàidapiná wía!’ Iná càmicaalícué piwènúada píiwitáisewa, càmíta nacái Dios
ichùuliadapinácué pía. Quéwa yéewa imichàidaca áibanái wenàiwica íiwi-
táaná íba yèewíise, Abraham itaquénáinápíná.

⁹Yá nacái idéca màulenáca Dios siúcade, càide iyúwa idécaalí màulenáca
abéeri asiali yùucacaténá níái àicunái càmfíyéica cayába iyacaná. Néese, yá
yúucaca nía quichái irículé. Iná macáita níái càmfíyéica iwènúada íiwitáisewa
nabáyawaná fíchawa Dios irí, nàapinácawa yùuwichàacáisi quichái irículé.”

¹⁰Yá wenàiwicanái isutácaté yémìawá Juan, náimacaté irí:

“Néeni, ¿Càiná wawàsica yái iwàwacutá wamànica wáasáidacaténá idéca
wawènúada wáiwitáisewa wabáyawaná fícha?”

¹¹Juan íimacaté nalí:

“Càinácaalí idènà pucháiba camisa, yá iwàwacutá yàaca abéechúa
camisa irí yái canéerica icamisani. Yái idènèrica yàacàsi, iwàwacutá yàaca
yàasu yái canéerica iyáapíná.”

¹²Nàanàacaté nacái Juan yàatalé abénaméeyéi níái iwacáidéeyéicaté palata
Roma irípiná ibautizácaténá nía.

Yá nasutácaté néemìawani:

“Pía yéewáidéeri, ¿Càiná wawàsica yái iwàwacutá wamànica wáasáida-
caténá idéca wawènúada wáiwitáisewa wabáyawaná fícha?”

¹³Juan íimacaté nalí:

“Picácué pisutá ichàbanfisenama yái palata nachùulièricuéca peedáca
wenàiwicanái fícha.”

¹⁴Abénaméeyéi úwinái nacái nasutáca néemìawani, náimacaté irí:

“Néeni wía, ¿Càiná wawàsica yái iwàwacutá wamànica?”

Juan íimacaté nalí:

ⁱ 3.5 Yái versículo itàaníca wáiwitáise ìwali. Macáita yái wawàsi itàséerica wía, iwàwacutá
wàucaca wáichawani wamànìcaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná, màulenácaténá wía Dios
irípiná.

“Picácué pichùulia wenàiwicanái yàaca pirí palata chàinisíri iyú. Picácué nacái pibáulia chiwái iyú wenàiwica napáyaidacaténácué pía. Yátacué manuí piwàwa iwéré yái napáyaidacuéca pía iyúwa úwinái.”

¹⁵ Yá macáita nasutátaté néemiawa níawáacawa, yácaalíta Cristo yái Juanca. ¹⁶ Yá Juan ímacaté nalí macáita:

“Báisíta núumacué pirí: Nubautizácué pía úni iyú. Quéwa yái yàanèri-pináca nudénáami, abéeri cachàiníri nuícha. Yái nuiquérica núawawa ipí-chalé càide iyúwa canéeri iwèni, máinícáiná cachànica nuíchani. Yácata imàacapiná nawàwaliculé Espíritu Santo, áibanái nacái yùuwichàidapiná quichái iyú. ¹⁷ Iná idéca màulenácani iserífacaténá níái cayábéeyéica nèewíise níái báawanaméeyéica, càide iyúwa cabànacaléeri imàacáaná trigo iyacaná capíi iriculé. Yá yéemápináca yái yéetanámica iriculé yái quichái ipucuéri-cawa càiripináta.”

¹⁸ Càicaté Juan icàlidaca nalí yái tàacáisi cayábéerica, nawènúadánápiná náiwitáisewa Dios irí. Yàalàacaté nacái nía madécaná tàacáisi iyú.

¹⁹ Càita nacái Juan yàalàacaté yái nacuèriná Herodes, imalùdacáinaté yéenasàiri Felipe yàacawéetúa Herodías, ìwalíise nacái macáita yái madécaná íiwitáaná báawéeri Herodes imàníricaté. ²⁰ Yáté nacái imànica áiba bayáwanási máiníri báawaca quiríta: ichùullaté náucaca Juan presunái icapèe iriculé.

Juan ibautizátaté Jesús

(Mt. 3.13-17; Mr. 1.9-11)

²¹ Ipíchawáisetéca náucaca Juan presunái icapèe iriculé, yá ibautizátaté iyaca macáita níái wenàiwica yàanèeyéica yàatalé. Yá nacái Jesús yàanàacaté Juan ibautizátaténáni. Idècunitàacá Jesús itàanica yáaniri Dios yáapichawa, yáté yàacùacawa chènuníise. ²² Yá Espíritu Santo iricùacatéwa Jesús ìwali càide iyúwa unùcu íicacánáwa.

Néese, yá néemiacaté Dios itàanica chènuníise, càiri íimaca:

“Píata Nuiri cáininéeri nuicáca, isímáidéeri nacái nuwàwa.”

Níái Jesucristo yàawirináimi

(Mt. 1.1-17)

²³ Jesús idènlacaalíté cáminá treinta camuí, yá idàbacaté yéewáidaca wenàiwicanái. Abénaméeyéi wenàiwica nayúunáidacaté José íiricani.

Yái José yáaniri íipidenáté Elí.

²⁴ Elí yáaniri íipidenáté Matat. Matat yáaniri íipidenáté Leví.

Leví yáaniri íipidenáté Melqui.

Melqui yáaniri íipidenáté Janá. Janá yáaniri íipidenáté José.

²⁵ José yáaniri íipidenáté Matatías. Matatías yáaniri íipidenáté Amós.

Amós yáaniri íipidenáté Nahúm. Nahúm yáaniri íipidenáté Esli. Esli yáaniri íipidenáté Nagai.

²⁶ Nagai yáaniri íipidenáté Maat. Maat yáaniri íipidenáté Matatías.

Matatías yáaniri íipidenáté Semei. Semei yáaniri íipidenáté José. José yáaniri íipidenáté Judá.

²⁷ Judá yáaniri íipidenáté Joana. Joana yáaniri íipidenáté Resa.

- Resa yáaniri ípidenáté Zorobabel. Zorobabel yáaniri ípidenáté Salatiel.
Salatiel yáaniri ípidenáté Neri.
- ²⁸ Neri yáaniri ípidenáté Melqui. Melqui yáaniri ípidenáté Adi. Adi yáaniri ípidenáté Cosam.
Cosam yáaniri ípidenáté Elmadam. Elmadam yáaniri ípidenáté Er.
- ²⁹ Er yáaniri ípidenáté Josué. Josué yáaniri ípidenáté Eliezer.
Eliezer yáaniri ípidenáté Jorim. Jorim yáaniri ípidenáté Matat.
- ³⁰ Matat yáaniri ípidenáté Leví. Leví yáaniri ípidenáté Simeón.
Simeón yáaniri ípidenáté Judá. Judá yáaniri ípidenáté José.
José yáaniri ípidenáté Jonán. Jonán yáaniri ípidenáté Eliaquim.
- ³¹ Eliaquim yáaniri ípidenáté Melea. Melea yáaniri ípidenáté Mainán.
Mainán yáaniri ípidenáté Matata. Matata yáaniri ípidenáté Natán.
- ³² Natán yáaniri ípidenáté nacuèriná David. Nacuèriná David yáaniri ípidenáté Isaí.
Isaí yáaniri ípidenáté Obed. Obed yáaniri ípidenáté Booz.
Booz yáaniri ípidenáté Salmón. Salmón yáaniri ípidenáté Naasón.
- ³³ Naasón yáaniri ípidenáté Aminadab. Aminadab yáaniri ípidenáté Admín.
Admín yáaniri ípidenáté Aram. Aram yáaniri ípidenáté Esrom.
Esrom yáaniri ípidenáté Fares. Fares yáaniri ípidenáté Judá.
- ³⁴ Judá yáaniri ípidenáté Jacob. Jacob yáaniri ípidenáté Isaac.
Isaac yáaniri ípidenáté Abraham.
Abraham yáaniri ípidenáté Taré. Taré yáaniri ípidenáté Nacor.
- ³⁵ Nacor yáaniri ípidenáté Serug. Serug yáaniri ípidenáté Ragau.
Ragau yáaniri ípidenáté Peleg. Peleg yáaniri ípidenáté Heber. Heber yáaniri ípidenáté Sala.
- ³⁶ Sala yáaniri ípidenáté Cainán. Cainán yáaniri ípidenáté Arfaxad.
Arfaxad yáaniri ípidenáté Sem. Sem yáaniri ípidenáté Noé. Noé yáaniri ípidenáté Lamec.
- ³⁷ Lamec yáaniri ípidenáté Matusalén. Matusalén yáaniri ípidenáté Enoc.
Enoc yáaniri ípidenáté Jared. Jared yáaniri ípidenáté Mahalaleel.
Mahalaleel yáaniri ípidenáté Cainán.
- ³⁸ Cainán yáaniri ípidenáté Enós. Enós yáaniri ípidenáté Set.
Set yáaniri ípidenáté Adán, yái asìali Dios idàbáidéericaté.

Camèniadacáiri yáalimáidacaté iicáwa Jesús

(Mt. 4.1-11; Mr. 1.12-13)

4 ¹ Néese idécanáamité Espíritu Santo yàanàaca ìyaca Jesús yáapicha yàacaténá ichàini, yá yèepùacatéwa inanábàa Jordán néese, yá nacái Espíritu Santo itécaténi máisawalfiri néré. ² Yá nérécaté ìya cuarenta èeri. Yá nacái Camèniadacáiri yáalimáidacaté iicáwani. Idècunitàacá Jesús ìyacaté néré, càmitaté iyáa iyáacaléwa. Néese, yáté máapicani.

³ Néese, yáté Camèniadacáiri ìimaca irí:

“Dios Iiricaalí pía, pichùulla ìba iwènúacawa pan iyú piyáacaténá piyáacaléwa.”

⁴ Yá Jesús ìimacaté irí:

“Càica Dios itàacái ìimaca: ‘Càmita abéeri yàacàsica yái cáu imànica wenàiwica. Iwàwacutá nacái namànica macáita càide iyúwa Dios itàacái ìimáaná.’”

⁵Néese, yá Camèniadacáiri itéca yáapichawa Jesús chènunfiri dúli finatalé. Yá finatáiseca yáasáida iicá macáita níái cáli càasuíyéica, cachàiniyéica nacái cháí èeri irícu.

⁶Yá Camèniadacáiri fimacaté Jesús irí àniawa:

“Nùapíná pírí macáita chàinisi, macáita níái cachàiniyéica, càasuíyéica nacái iyéeyéica néeni, idécáiná Dios yèepùadaca nulíni. Iná yéewa nùaca áiba iríni càinácaalí iríta nuwàwa nùacani. ⁷Quéwa yéewacaténá piasuca níá macáita, yá iwàwacutá pibàlùacawa nulí piululì ipùata iyúwa piacaténá númiétacaná.”

⁸Yá Jesús fimaca irí:

“Càmita yéewa numànicani. Dios itàacái fimaca: ‘Twàwacutá piaca Pfiwacali Dios ímiétacanáwa. Yácata nacái yéewéeri pimàni irí abéerita càide iyúwa iwàwáaná. [Iná piawa nuícha Camèniadacáiri.]’ ”

⁹Néese, yá Camèniadacáiri itécaté Jesús Jerusalén iyacàlená néré, yá náiriacatéwa Dios icapèe ipùata chènunfiri finatalé.

Yá fimacaté Jesús irí:

“Dios Iiricaalí pía, yá iwàwacutá pipisiawa síisài cáli finatalé. ¹⁰Càica Dios itàacái fimaca:

‘Dios ichùuliapíná yàasu ángelnáíwa nacùacaténá pía.

¹¹Yá namichàidapíná pía nacáapi iyúwa ipíchaná pinúaca píawawa fba iwéré.’ ”

¹²Yá Jesús fimaca irí:

“¡Quéwa càita nacái Dios itàacái fimaca: ‘Píca píalimáida piicáwa Picuèrináwa yái piasu Diosca.’ ”

¹³Iná idécánáamité Camèniadacáiri yáasáidacaté Jesús irí iyanáíwa imànicaténaté ichùuliacata, yáté yàacawa ícha áiba èeripinátàacá àniawa.

Jesús idàbacaté fíbaidaca Galilea néeni.

(Mt. 4.12-17; Mr. 1.14-15)

¹⁴Néese idénáami, yáté Jesús yèepùacawa Galilea yàasu cáli néré, Espíritu Santo iyéerité yáapicha. Yáté iináwaná yáalimáca macáita yàcalénái iricubàa níái iyéeyéica nalí mawiénibàa. ¹⁵Yá yéewáidacaté néewáidacàalu iricubàa, yáté nàaca macáita cayábéeri Jesús irí.

Jesús iyaca Nazaret néeni

(Mt. 13.53-58; Mr. 6.1-6)

¹⁶Néese, yáté Jesús yèepùacawa Nazaret iyacàlená néré, yái yàcalé idàwinàacatàicatéwa. Abéeri èeri, yái judfonái iyamáidéericawa irícu, yáté Jesús iwàlùacawa néewáidacàalu iriculé càide iyúwaté íiwitáise ìyáaná. Yá imichàacaté ibàlùacawa iléecaténá nalí Dios itàacái. ¹⁷Yá nàacaté irí yái profeta Isafasmi yàasu cuyàlutaca. Yàacùacaalíni, yá yàanàca yái càicatáica fimaca:

¹⁸“Dios yàasu Espíritu iyaca nùwali,
yeedáciná núa

nucàlidacaténá nalí tàacáisi cayábéeri níái catúulécanéeyéica.

Ichùullaca nucàlidaca nalí tàacáisi namusúanápináwa níái presofyéica,
asáicaténá naicáidaca níái matufyéica,

nuwasàacaténá nacái níái áibanái yùuwichàidéeyéica,
¹⁹ nucàlidacaténá ìwali yái camuí Wáiwacali iicácatáipínáca wenàiwica ipùalé.”

²⁰ Jesús idécanáamité iléeca yái cuyàlutaca, yá yèepùadacani irí yái asiali icuèrica cuyàluta. Yá naicáidaca irí macáita níái ìyéeyéica néewáidacàalu iricu.

²¹ Néese, yá Jesús ìimaca nalí:

“Siùcade, idéca càicata ichàbacawa càide iyúwaté Dios itàacái ìimáanaté ìwali, idéca yàanàaca pìatalécué.”

²² Yá natàaníca cayába Jesús ìwali macáita níái wenàiwicaca, nacalùadaca nacái néemíaca itàacái cayábanaméeyéi, imusuéyécawa inùmalicuíse. Yá nasutáca néemí nía wáacawa, yá náimaca:

“Quéwa yácata José ìiri yái wáaliéricawa ìwali macáita.”

²³ Yáté Jesús ìimaca nalí:

“Cáminá piwàwacué picàlidaca nulí yái tàacáisi càirica ìimacade: ‘Pía cadèpiacáirica, pidèpia píawawa.’ Piwàwáanácué pímaca: ‘Pimàni nacái píasu cáli ìinatawa yái caináwanéerica pimànica Capernaúm ìyacàlená iricu.’”

²⁴ Ìimaca nacái nalí:

“Báisíta, báisítacué núumaca pirí: Yái profeta icàlidéerica Dios itàacái, canácatáita yàasu cáli mìnánái iwàwa yéemíaca yái icàlidéerica.

²⁵ Báisítacué núumaca pirí: Bàaluité Elías yàasu èerité, nàyacaté madécaná inanái yàacawéerimi yéetéeeyéimiwa Israel yàasu cáli ìinata. Càmicaalíté unía yúuwàawa máisiba camuí, áiba iwaaliabàa quiríta, yá máapicái ìyacaté néenialí Israel yàasu cáli imanúcata.

²⁶ Quéwa càmitaté Dios ibànù nàatalé Elías, níái yàacawéerimi yéetée-yéimicawa. Ibànùacaténí abéechúa inanái yàacawéerimi yéetéechúawa yàatalé, càmfichúacaté israelita, Sarepta ìyacàlená mìnalu, ìyéechúacaté mawiénita Sidón ìyacàlená irí.

²⁷ Càitaté nacái nàyaca manùba cacháunéeyéi ìimami uláicái lepra iyú, profeta Eliseo yàasu èerité, Israel yàasu cáli ìinata. Quéwa càmitaté Dios ichùnì nía, éwita abéeri néenápíná. Yátaté ichùnì yái Naamán, yái Sirí yàasu cáli néeséerica, càmfirica Judío.”

²⁸ Néese idécanáami néemíaca yái Jesús icàlidéerica níái ìyéeyéica macáita néewáidacàalu iricu, yáté calúaca nía báawanama.^j ²⁹ Yá náibàaca natéwa Jesús méetàuculé yàcalé fícha, abéeri dúli ipùata ìinatalé, yàcalé ìyéerica ìinata nawesíacaténáni quiratàli iriculé.³⁰ Quéwa Jesús ichàbacatéwa nèewi-bàata, yá yàacawa náicha.

Abéeri asiali idènièri espíritu báawéeri

(Mr. 1.21-28)

³¹ Néese, yá Jesús yàacatéwa Capernaúm ìyacàlená néré ìyéerica nacái Galilea yàasu cáli ìinata. Yá nérécaté yéewáida judfonái yéewáidacàalu iricu,

j 4.28 Calúacaté níái israelnáica ìwalíise yái càmicáináté Dios iyúudàa níái yàacawéeri yéetée-yéimicawa, càmitaté nacái ichùnì níái idènièyécáté uláicái lepra, iyúudàacáináté níái càmfí-yéica judfonái néenialí.

irìcu yáì èeri nayamáidacatáicawa. ³²Yá wenàiwicanáì icalùadacaté yéemiaca yéewáidaca, cachàiníacínáté yáì tàacáisi yéewáidéerica nía iyú.

³³Iyacaté néewáidacàalu irìcu abéeri asìali mallawáíséerité espíritu báawéeri imànica fiwítáise. Yá imáidacaté cachàini, fimaca:

³⁴“¡Pía Jesús Nazaret néeséerica! ¿Cáná pisèiwica walí wawàsi? ¿Yásica pìanàaca pimáalàidaca wía yáade? Núalíacawa piwali. Píacata yáì Dios Mabáyawanéeri Iiri.”

³⁵Quéwa, yá Jesús yàalàacani chàinisíri iyú, fimaca irí:

“¡Masànata pía! ¡Pimusúawa fícha yáì asìalica!”

Néese, yá espíritu báawéeri yúucaca asìali iriawa cáli iwéré náacuálicuta, yá imusúacawa fícha. Quéwa càmita imàni irí báawéeri.

³⁶Yá nacalùadacawa macáita. Yá náimaca nalíwáacawa:

“¿Cawíná fiwítáaná tàacáisiiquéi càì itàaníca iyú? ¡Yáalimá yàalàaca chàinisíri iyú níái espíritu báawéeyéica. ¡Yá neebáidaca irí, yá nacái namusúacawa ichùuliaca!”

³⁷Néese, yáté nacàlidáidaca nalíwáacawa yáì Jesús yéewáidáanáca, yá nacái imànírica. Yáté iináwaná yáalimáca macáita Galilea yàasu cáli finatabàa.

Jesús ichùnìacaté Pedro iyéeru

(Mt. 8.14-15; Mr. 1.29-31)

³⁸Néese, yáté Jesús imusúacawa néewáidacàalu irìcuíse, yá yàacatéwa Simón icapèe néré. Quéwa úái Simón iyéeruca iculuéchúatéwa cáìwinama mecuní iyú. Yá nasutácaté Jesús fícha wawàsi níái iyéeyéica caplí irìcu ichùnìacaténá úa. ³⁹Yá Jesús yáawiacawa ùatalé, yá ichùuliaca mecuní imusúacawa uícha. Yá ichàbacawa uícha. Yáta umichàacawa, yá nacái udàbaca umànica nayáapíná.

Jesús ichùnìacaté manùba cáuláiquéeyéi

(Mt. 8.16-17; Mr. 1.32-34)

⁴⁰Néese catácaalí yàacawa, yá natéca néenánái cáuláiquéeyéiwa Jesús yàatalé, níái idènièyéica madécaná uláicái fiwítáanáta. Yá Jesús imàacaca icáapiwa nàwali, yáté ichùnìaca nía macáita. ⁴¹Yá nacái madécaná espíritu báawéeyéi imusúacawa wenàiwicanáì fícha, náimaca néemíanicawa cachàini: “¡Píacata yáì Dios Iirica!”

Quéwa, yáté Jesús yàalàaca nía chàinisíri iyú, íná càmítaté ibatàa natàanica, náalífacíná yácata Cristo, yáì Dios ibànùericaté.

Jesús yéewáidaca judíonái yéewáidacàalu irìcu

(Mr. 1.35-39)

⁴²Amalácaalíté yàacawa, yá Jesús yàacatéwa náicha másawaliré wenàiwica fícha. Quéwa, yá wenàiwicanáì icutáidacani, íná nàanàacaalíni, yá càmita nawàwa yàacawa náicha quirínama.

⁴³Quéwa Jesús fimacaté nalí:

“Iwàwacutá nacái nucàlidaca yáì tàacáisi cayábéerica áibanái ìyacàle néeni-bàa, náalífacaténáwa ìwali yáì Dios iwàwáanáca icùca yàasunái wenàiwicawa, yápinácínáté yáì càì Dios ibànùaca núa aléi.”

⁴⁴Yá Jesús yèepunìcaté yéewáidaca mamáalàacata judíonái yéewáidacaalu irìcubàa, Judea yàasu cáli íinata.

Dios imàacaca náibàaca madécaná cubái

(Mt. 4.18-22; Mr. 1.16-20)

5 ¹Aiba èeri, Jesús yàanàacaté calisa Genesaret^k idùlepiré, yá nacái nàanàacaté yáami madécaná wenàiwica. Yá nabàlùacawa itéesebàa néemiaticaténá icàlidaca Dios itàacái. ²Yá Jesús iicáca pucháiba ída icùacawa mawiénita irí calisa idùlepi, ibalání ilicùeyéicawa irìcuíse náibacaténá nàasu máyawa. ³Yá Jesús ilicùacawa abéechúa ída irìculé úái Simón yàasuca. Yá ichùullaca nawesíaca yáiwibàa achúmáanata àanama íicha, yá iyamáaca yáawinacawa ída iricu. Yá néeseeca yéewáida níái manùbéeyéi wenàiwicaca.

⁴Néese idécanáamité imáalàida yéewáidaca nía, yá íimaca Simón irí:

“Pitená pídaníwa aléde depuívacataléca quiríta calisa. Yá néenica píuca píasu mayanáiwa píibàacaténácué néese cubái.”

⁵Yá Simón íimaca irí:

“Yéewáidéeri, wadéca wacamáaca máadání táiyápinama, yá canácata wáibèeri. Quéwa pichùullacáiná núa, yá iwàwacutá núucaca nùasu mayanáiwa úni yáaculé àniawa.”

⁶Yá namànicaté càide iyúwa Jesús íimáaná nálí. Néese, yá nacamáacaté madécaná cubái iwéréta nàasu maya imàdàidacacawa. ⁷Yá náucaca nacáapiwa namanùbacaaná iríwa níái iyéeyéica áiba ídalícu nàacaténá nayúudàaca nía. Iná nàanàacaalí nàatalé, yá napuníadaca pucháibanamata níái ídaca batéwanamata natamàacawa.

⁸Iná Simón Pedro iicácanáami yái càiri wawàsica, yá yúuwàaca ibàlùacawa Jesús irí yùulúi ipùata iyúwa, yá íimaca:

“¡Nuíwacali, iwàwacutá píacawa nuícha, cabáyawanácáiná núa!”

⁹Càicaté Simón icalùadacawa, nía nacái yàacawéeyéináca, ìwalíise yái nacamáanáca madécaná cubái. ¹⁰Càita nacái níái Simón yàacawéeyéináca: Jacob, Juan yáapícha, níái Zebedeo yéenibeca.

Quéwa Jesús íimaca Simón irí:

“Píca cáalu pía. Siúcade, nuéwáidapíná picutáidaca wenàiwica pimànicaténá nía nuéwáidacalé iyú níái yeebáidéeyéica nùwali.”

¹¹Néese, yáté natenácawa calisa idùlepiré, yá namàacacaté nàasuwa macáita nàacaténáwa Jesús yáapícha.

Jesús ichùniacaté cacháunéeri

(Mt. 8.1-4; Mr. 1.40-45)

¹²Aiba èerité, idécunitàacá Jesús ìyaca abéeri yàcalé irìcu, yá abéeri asìali yàanàacaté yàatalé cacháunéeri íimami macáita. Iná iicácaalí Jesús, yá yúuwàaca yáawinacawa yùulúi ipùata iyúwa, càita yáawíadaca yáawawa cáli iwéré. Yá isutáca Jesús íicha wawàsi manuísíwata, yá íimaca:

“Nuíwacali, piwàwacaalí, yá yéewa pichùniaca núa.”

¹³Yá Jesús idunùacaté ìwali icáapi iyúwa. Yá íimaca irí:

k 5.1 Genesaret íimáaná: Yácata áiba calisa Galilea íipidená nacái.

“Nuwàwa nuchùniaca pía. ¡Cayába pía!”

Yáta canáca fímami icháuná.

¹⁴ Yá Jesús fímaca irí:

“Picá píalimá picàlidaca áibanái iríni. Píacáita píasáidaca píawawa sacerdote iicá yáalíacaténá canáca quirínama píimami icháuná. Yá nacái pitéca yái pièripináca Dios irí càide iyúwa Moisés ichùulianáté náalíacaténá idéca cayábaca pía.”

¹⁵ Quéwa càicáaníta, yá Jesús iináwaná icàlìliacawa quéwanáta. Yá madécaná wenàiwica iwacáidacatéwa néemíacaténá itàacái, ichùniacaténá nacái nía nálúlica fícha. ¹⁶ Quéwa áibaalí, Jesús yàacawa wenàiwicanái fícha méetauculé itàanícaténá Yáaniri Dios yáapichawa.

Jesús ichùniacaté abéeri asiali càmfiri yéewa lìpinaca

(Mt. 9.1-8; Mr. 2.1-12)

¹⁷ Abéeri èerité, idècunitàacá Jesús yéewáidacaté lyaca, yá abénamée-yéi fariseonái yàanàca yáawinacawa náapicha níai yéewáidéeyéica ichùuliacanási. Madécaná yàcalénái mìnanaí púubanamée-yéi mìnanaí yàanàtè Galilea yàasu cáli néese, Judea yàasu cáli néese, Jerusalén iyacàlená néese-yéi nacái. Yá Dios ichàini iyacaté Jesús yáapicha ichùnianápiná cáuláiquéeyéi.

¹⁸ Yá néeniwata, yá nàanàca áibanái asianaí yàanàidéeyéi abéeri asiali yàalubái fínatawa càmfiri yéewa lìpinaca. Nawàwacaté nawàlùadacani capíi irículé naliadacaténáni Jesús yáacúalículé. ¹⁹ Quéwa manùbacáiná wenàiwica, yá càmita náalimá nawàlùacawa néré. Yá náiríacawa capíi ipùata fínatalé, yá nàacùaca capíi ibáiná. Yá néenibàaca, nalicùada yái càmfirica yéewa lìpinaca yàalubái fínatawa càita nadéca naliadacani Jesús yáacúalículé.

²⁰ Iná manuícáiná Jesús iicáca nawàwa iwéré, yá fímaca cáuláiquéeri irí:

“Pía asialica, nudéca numàacaca nuwàwawa pibáyawaná fícha.”

²¹ Yá nadàbaca nàináidaca naicáca Jesús níai yéewáidéeyéica yái Moisés itànèerica, nía nacái fariseonáica. Yá náimaca:

“¿Càinásica iicáca yáawawa asialiquéi, iná yéewa itàaníca iyúwa Dios? Càmita abéeri asiali yéewa imàacaca iwàwawa wenàiwica ibáyawaná fícha. Abéerita Dios yáalimá imànicani.”

²² Quéwa Jesús yáalíaca nàináidáanáwa, yá fímaca nalí:

“¿Cánacué càì pínáidacawa? ²³ Càinacué píimaca: ¿Cháná yái màulenèerica numànica cáuláiquéeri irí? Yásicái numàacáanaca nuwàwawa ibáyawaná fícha, càmicaalí, yá núumaca irí: ‘Pimichàa pibàlùacawa, pìipina.’ ²⁴ Yéewacaténacué píalíaca nudèniaca nuchàiniwa cháí cáli fínata, núa Dios lírica, yá nacái numàacáanaca nuwàwawa nabáyawaná fícha.”

Yá fímaca cáuláiquéeri irí:

“Pimichàa pibàlùacawa. Peedá pìalubáíwa. Pìa picapèe néréwa.”

²⁵ Yáta imichàaca ibàlùacawa nàacuésemita yái asialica. Yá yeedáca úai yàalubáicawa irièchúacatéwa fínata, yá yàacaté icapèe néréwa yèeri cayábéeri Dios irí.

²⁶ Yá nacái nacalùadacawa macáita, nàaca nacái Dios irí cayábéeri. Iná cáalucáiná nía, yá náimacaté:

“¿Siùcade, idéca waicáca cayábanamée-yéi wawàsica, níai càmfíyéica wenàiwica idé imànica!”

Jesús imáidaca Leví
(Mt. 9.9-13; Mr. 2.13-17)

²⁷Néese idénáami, yá Jesús yàcatéwa náicha. Yá iicáca abéeri asìali ípide-néeri Leví, ìwacáidéeri palata Roma irípiná, yáawinéeriwa cháí needácatáica palata wenàiwica fícha.

Yá ímaca irí:

“Aquialé síisàara. Píawa núami.”

²⁸Yáta Leví imichàaca ibàlùacawa, yá imàacaca macáita, yá yàcawa Jesús yáami.

²⁹Néese, yá Leví imáidacaté nayáa icapèe néréwa Jesús ìwalíisená. Yá nacái náawinacawa náapicha mesa iwéré madécaná níai yeedéeyéica palata Roma irípiná, áibanái wenàiwicanái nacái.

³⁰Quéwa nèepunicawa néenibàa níai yéewáidéeyéica yái Moisés itànèericaté, náapicha níai fariseonái. Yá nadàbaca natàaníca nàwali níai Jesús yéewáidacalénáica, yá náimaca nalí:

“¿Cánacué piyáa piyáacaléwa náapicha níai yeedéeyéica palata Roma irípiná, cabáyawanéeyéi wenàiwicaca?”

³¹Yá Jesús ímaca nalí:

“Níai càmiíyéica cáuláica, càmita iwàwacutá nadèpiacawa. Níata iwàwacutá idèpiacawa, níai cáuláiquéeyéica.¹ ³²Càmita nùanàa numáidaca níai cayábéeyéica iicáca yáawawa áibanái fícha. Níata nùanàa ìwalíná, níai cabáyawanéeyéica nawènúadacaténá náiwitáisewa Dios irípiná.”

Jesús yéewáidaca ìwali yái náidacaalí nayáacalé fíchawa

(Mt. 9.14-17; Mr. 2.18-22)

³³Néese, yá abénaméeyéi wenàiwica isutácaté yéemíawa Jesús, náimacaté irí:

“¿Cáná yéewa náidacawa manùba yàawiría níai Juan Bautista yéewáidacalénáica, fariseonái nacái, yá nacái natàaníca Dios yáapicha. Quéwa níai péewáidacalénáica, yáawami nayáacáita namàni?”

³⁴Jesús ímaca nalí:

“Càmita yéewa náidacawa níai wenàiwicaca imáidacaalí nayáa yái icasèeripinácawa, idècunitàacá ìyaca náapicha. ³⁵Quéwa yàanàapináca yái èeri càmicatáipináca ìya náapicha quirínama, yái icasèeripinácawa. Yási néenialípináca, yéewa náidacawa.”

³⁶Yá nacái yéewáidaca nía abéeri yéewáidáaná iyú, ímaca nalí:

“Càmita yéewa wachanàidaca wàlisàì wáluma yéemáaná iyú yái wáluma èwisèimica. Càicaalí wamànica, yá báawaca wamànica yái wàlisàì bàlesica. Yá nacái báawaca iicacánáwa ichanàacawa bàlesi éwisèimi ìwali yái wáluma yéemáaná wàlisàica. ³⁷Càita nacái, càmita yéewa wàucùaca wàlisàì uva ituní cuwèesi ímamisi éwisèimi irìculé, yácáiná isáacaalíwa, yá idàbaca imùadaca yàaluwa. Iná càmicáiná yáalimá itesíacawa quirínama, yá icacanácawa, yá yùucùacawa, yá nacái báawaca úái yàalumica. ³⁸Yái uva ituní wàlisàica,

1 5.31 Chái: Jesús itàníca ìyaca nàwali níai fariseonái, nía nacái yéewáidéeyéica yái Moisés itànèericaté, nayúunáidacáiná cayábaca nía, masacàaca nacái náiwitáise áibanái fícha.

iwàwacutá wàucùacani wàlisàí fíamisi iriculéta nacáí yéewacaténá dàalacani, yá nacáí idècuníacawa pucháibanamata. ³⁹Abéeri wenàiwica ìiracaalí yáalimáidawa uva ituní idéerica nadèniaca déecu, cayábacaalí yàanàaca inùma, yá càmita iwàwa ìiraca quirínama yáí wàlisàí uva ituníca, yá fímaca: 'Yá máiní caséeca ìiracawa yáí ipùirica, déecuírca nadèniaca.' ^m

Jesús yéewáidacalénáí idacáaca iyáawa trigo iyacaná sábadò irìcu

(Mt. 1.18-25)

6 ¹Néese abéeri èeri irìcu, yá judíonáí iyamáidacatáicawa, yá Jesús ichàbacaté yàacawa bànacalé trigo yàaluná yèewibàa yéewáidacalénáí yáapichawa. Yá nadacáaca iyacaná, yá nacáí naquiríacani nacáapi irìcuwa nayáacaténá ituiná.

²Yá abénaméeyéí fariseonáí náimaca nalí:

"Càmitacué yéewa pimànica yáí càmfírca yéewa wamànica irìcu yáí èeri wayamáidéericawa irìcu."

³Jesús fímaca nalí:

"Cáminá pidécué piimáichaca yáí iyúwacué pilééná David iináwaná ìwali, iyúwaté imàníná yàacawéeyéíná yáapichawa máapicaalíté nía. ⁴David iwàlùacatéwa Dios icapèe iriculé, yá yeedácaté níai panínáica, namàaqueeyéica néré Dios fípidená ìwali sacerdotenáí iyáapínáta. Yáté yeedáca iyáawa nía, yá nacáí yàaca nayáa yáapichawa níai yàacawéeyéínáca."

⁵Imaca nacáí nalí àniawa:

"Núa asiali Dios néeseérica, núacata yáí èeri fíwacalíná. Nudèniaca nacáí nuchàiniwa ìwali yáí èeri nayamáidéericawa irìcu, càinàcaalí iwàwacutá namànica cháí èeri irìcu."

Abéeri asiali icáapi ituwèiriwa

(Mt. 12.9-14; Mr. 3.1-6)

⁶Aiba èeri, yá judíonáí iyamáidéericawa irìcu, yá Jesús iwàlùacatéwa née-wáidacáalu iriculé, yá idàbaca yéewáidaca nía. Yá iyacaté néré abéeri asiali càmfíri yéewa imùlimùliadaca icáapi yéewápuwa.

⁷Quéwa níai yéewáidéeyéica yáí Moisés itànèericaté, náapicha níai fariseonáica, nacutáidacaté nèepunícawa yáí nacháawèeripínáca ìwalífise Jesús. Iná naicáca ìwali ichùnìlapínácaalí yáí asialica irìcu yáí èeri nayamáida-catáicawa.

⁸Quéwa Jesús yáalíaca náináidáaná ìwali. Iná yéewa fímaca asiali icáapi ituwèiriwa irí:

"Pimichàa pibàlùacawa cháí naicácatáica pía macáita."

Yá asiali imichàaca ibàlùacawa náacúalìcu.

⁹Yá Jesús fímaca nalí:

"Nusutacué nuémìawa pía abéeri wawàsi ìwali: ¿Càiná wawàsica yáí Dios itàacáí ibatàa wamànica irìcu yáí èeri wayamáidacatáicawa? ¿Wamàni

m 5.39 Iwàwáaná fímaca: Yéewaté càí Jesús fímaca, iwàwacáiná yéewáidaca wía. Níai yeebáidéeyéica Dios báisiri iyú nawàwalicúsewa, idéca wàlisánáca náiwitáise Dios yáapicha. Iná càmita yéewa nàyaca quirínama càide iyúwa náiwitáise éwisèimi iyáaná iyúwaté níai fariseonái. Nawàwacaté nàyaca mamàalàacata náiwitáise éwisèimi yáapichawa.

cayábéeri wawàsica, càmicaalí báawéeri wawàsica? ¿Wachúuliadasica áiba icáuca, càmicaalí, yá wanúacani?”ⁿ

¹⁰Néese, yá iicáidaca nalí macáita níái iyéeyéica itéesebàa. Yá fimaca asìali irí: “Piducúa picáapiwa.”

Yá imànica càide iyúwa fimáaná irí, yá cayábaca icáapi. ¹¹Yáté lúasi ipuníadaca níái fariseonáica, nía nacái yéewáidéeyéicaté ley. Yá nadàbacaté natàanica nalíwáacawa cachàini cainápinácaalí yéewáaná nanúaca Jesús.

Jesús iníwàaca doce asianái yéewáidacalénáipiná

(Mt. 10.1-4; Mr. 3.13-19)

¹²Néenialíta èerica, yáté Jesús yàacawa dúli finatalé itàanícáténá Yáaniri Dios yáapichawa néré táiyápinama. ¹³Iná mapisáita, yá imáidaca macáita níái yéewáidacalénáicawa. Yá iníwàacaté áibanái yèewfise doceta, yá yàacaté náipidená apóstolnái.^o ¹⁴Iná càicaté náipidená níái doce asianáica: Simón, yái Jesús yèericaté nacái ípidená Pedro, yéenasàiri Andrés nacái, Jacobo, Juan, Felipe, Bartolomé nacái. ¹⁵Mateo, Tomás, Jacobo nacái, yái Alfeo ìirimica. Yá nacái Simón, úwinái Zelote^p yéenácaté. ¹⁶Judas^q nacái, yái Jacobo ìirimica, Judas Iscariote nacái, yái yèepùadéeripinácaté Jesús yùuwidenái iríwa.

Jesús yéewáidacaté manùba wenàiwica

(Mt. 4.23-25)

¹⁷Néese, yáté Jesús iricùacawa dúli finatáise abédéeri finatalé yéewáidacalénái yáapichawa, nía nacái madécanéeyéi wenàiwicaca, Jerusalén iyacàlená néeseéeyéi nacái, quéwa macáita Judea yàasu cáli mìnánáica nía. Aibanái Tiro iyacàlená néeseéeyéi, Sidón iyacàlená néeseéeyéi nacái. Nàanàacaté néemiaca Jesús itàacái, ichùniacaténá nacái nía uláicái íicha. ¹⁸Nàanàidacaté nacái níái idènièyéica espíritu báawéeyéi. Yá Jesús imusúadacaté nacái nía náicha. ¹⁹Yá macáita wenàiwica iwàwaca idunùaca ìwali, idèniacáiná Dios ichàini ìwaliwa ichùnìanápíná macáita níái wenàiwica cáuláiquéeyéica.

Casíimáiyéipiná, yùuwichèeyéipiná nacáíwa

(Mt. 5.1-12)

²⁰Néese, yá Jesús iicáidaca yéewáidacalénái iríwa, yá fimacaté nalí:

“Píacué catúulécanéeyéica, casíimáipinácuéa píawa, pìyapínacáinácué iriculé yái Dios icuacatáica yàasunái wenàiwicawa.

²¹ Píacué máapíyéica siùcade, casíimáipinácuéa píawa, Dios imàacapínacáinácué pírí yàacàsi piyáacaténácué cadénama.

ⁿ 6.9 Itàanica iyaca cuwèesi ìwali. Quéwa Jesús iwàwáaná fimaca nalí, cayábasica wanúaca wenàiwica sábadò èeri irícu iyúwacué piwàwáaná pinúaca núa. ^o 6.13 Apóstol: Iimáaná griego itàacái iyú, yái “nachùlìèiri yàaca imànica wawàsi.” Néese níái apóstolnái, yáté Jesús ichùuliaca nía nàacaténáté nacàlidaca itàacái, idécanáamité yàaca nalí nachàini náibaidáanápiná. ^p 6.15 Yái Simón néenáté bàaluité, níái zelotenái úwináicaté, ipéliéyéicaté romano-nái ípunita náasu cáli iwíicáwa. ^q 6.16 Yái Judas idàbanéerica ípidená ichanàacawa cháí, ípidenáté nacái Tadeo, quéwa càmírita yátái Judas Iscarioteca. Yéewacué nacái piléeca ìwali. (Mt. 10.3 néeni; Mr. 3.18 nacái.)

Píacué fícháanfiyéica siùcade, casímaípinácué pía, Dios
imàacapínacáiná píricué cayábéeri, yá càmíta píalimápiná
pìideniacuéca yái casímaínácuéca pía.

- ²² Píacué báawéeyéica naicáca nutàacái ìwalíise núa asìali Dios
néeséerica, éwitacué náamàaca pía, nacuíscacálicué pía báawéeri
tàacáisi iyú, natàanícaalícué piínáwaná ìwali báawanama, quéwa
Dios isímaídapínácué píawa.”

²³ Casímaípinácué pía néenialí èeriwa, manuícáiná yái piwèni ìyéericuéca
pírì chènuniré. Matufíbanáitacué pía, càicata nacái namànicaté piawirináimi
bàaluité, nalí nacái níái profetanáicaté.

- ²⁴ “Píacué càasuíyéica, yùuwichèeyéipínáwa, idécáinácué písímaídaca
píawawa píasu wawàsi iyú, yái pìdènièricuéca. Iná canápináca
píricué quirínama casímaíiri wawàsica.”

- ²⁵ Píacué idènièyéica iyáacaléwa manùbanama siùcade,
piùwichàapínácuéca máapicái pípíchaléwa.^s

Píacué iicáanfiyéicáwa siùcade, piùwichàapínácuécawa,
pícháanpínácué nacái cáiwina, achúmacáinácué piwàwa.^t

- ²⁶ Piùwichàapínácuécawa, píacué madécaná wenàiwica itàanfiyéica
iináwaná ìwali cayábanama. Càitaté nacái piawirináimi itàanícaté
cayába nàwali, níái cachìwéeyéi profetanái ichìwáidéeyéicaté
wenàiwica.”

Cáininá piicáca piùwidenáíwa, pimàni cayábéeri áibanái irí

(Mt. 7.1-5; Mt. 5.38-48)

²⁷ “Quéwa píacué yéemièyéica nutàacái, núumacué píri: Cáininácué piicáca
piùwidenáíwa. Pimànicué nalí cayábéeri, níái báawéeyéica iicácuéca pía.

²⁸ Píacué Dios irí cayábéeri nàwali, níái itàanfiyéica pìwali báawéeri tàa-
cáisi iyú. Pitàanícué Dios yáapicha nàwali, níái imànfiyéica ichìwawa pìwali
báawanama.

²⁹ Cawinácaalí inúa abémàa pinànii ìwali, piwènúada irí abémàa àniawa.
Cawinácaalí yeedá píicha pèepùaná, yá nacái píaca irí picamisiwiwa.

³⁰ Macáita níái isutéeyéica píicha abéeri wawàsi, pía nalíni. Yái itéerica
píicha píasu wawàsi, picá pisutá fícha quirínama yái píasu wawàsi itéerica
píicha.

³¹ Pimànicué cayábéeri áibanái irí, piwàwacaalícué namànica píri càide
iyúwacué piwàwáaná namànica píri.

³² Cáininácaalícué piicáca níatái cáininéeyéica iicácuéca pía, yá caná-
catacué pimàníiri cayábéerica áibanái ichàbaníise. Càicata nacái namà-
nica níái cabáyawanéeyéica, cáinináta nacái naicáyacacawa. ³³ Càita nacái
cayábacaalícué piicáca níatái imànfiyéicuéca píri cayábéeri, yá canácatacué

r 6.24 Níái càasuíyéica, càmíyéica manuí iwàwa Dios iwéré. Wía yeebáidéeyéica
Dios itàacái iwàwacutá casímaíca wía càinácaalíta wawàsica yái wadènièrica.

s 6.25 Piùwichàapínácuécawa, píacué cadéeyéicáwaca siùcade. Quéwa wapíchaléwa, yácué
piùwichàapínácuécawa. **t** 6.25 Piùwichàapínácuécawa, píacué icáanfiyéicáwaca siùcade,
achúmapínacáinácué piwàwa, yásícué pícháaníca.

pimànfiri cayábéerica áibanái ichàbanfise. Càicata nacái namànica níái cabáyawanéeyéica.

³⁴Piacaalícué nachàba piasu wawàsiwa, níái yáaliméeyéipináca yèepùadacuéca pirí yái pièricuéca nachàba, yá canácatacué pimànfiri cayábéerica áibanái ichàbanfise. Níái cabáyawanéeyéica, nàacata nacái nachàbawáacawa wawàsi, náalíacáiná nèepùadapináca nalíwáacani.

³⁵Iwàwacutácué cáinináca piicáca piuwidenáicawa, pimànicué nalí cayábéeri.

Piacaalícué nachàba wawàsi, picácué picúa nèepùadaca piríni. Càicaalícué pimànica, yá Dios yàapinácuéca pirí manuí piwèni. Yá nacái báisícata píasáidacuéca yéenibeca pía, yái cachàiníiri Dios chènunfíseerica, yái cayábéerica náapicha níái báawéeyéica íiwitáise, nía nacái càmfíyéica yàa írí cayábéeri ìwalíse yái yèerica nalí.

³⁶Iná iwàwacutácué catúulécanáca piicáca áibanái wenàiwica càide iyúwa cáinináaná Wáaniri Dios iicáca macáita.”

Càmita iwàwacutá wacháawàaca áibanái isicúata

(Mt. 7.1-5)

³⁷Jesús íimacaté àniawa:

“Picácué picháawàa áibanái, yá nacái càmitacué nacháawàa pía náipuináwa. ‘Cabáyawanéeyéi’, picácué píima áibanái ìwali, càicáichacué Dios íimaca piwali, wenàiwicanái nacái.

Pimàacacué piwàwa áibanái ibáyawaná fícha, yá nacái Dios imàacapináca iwàwawa pibáyawaná fícha, wenàiwicanái nacái.

³⁸Piacué áibanái írí imutúanamawa yái namáapuèrica. Yá nacái nàapinácuéca pirí ichàbanamawa yái piwàwacutéericuéca. Iná imanuícata piaca áibanái írí wawàsi, càipináta nacái imanuíca nèepùadaca piríni.”

³⁹Jesús icàlidacaté nalí abéeri càlisi yéewáidacaténá nía iyú:

“Abéeri wenàiwica matufíri, càmita yáalimá itéca áiba matufíri àyapulicubàa. Nàacaalíwa níái matufíyéica, yá nacaalápinácawa pucháibanamata utàwi iriculé. ⁴⁰Yái wàlisàirica néewáidacáwaca nàyaca, càmita yéewa íináidaca cáalíacáicani fícha yái yéewáidéericani. Quéwa idécaalí imáalàidaca yéewáidacawa, yá yáalápinácawa abédanamata yáapicha yái yéewáidéericani.

⁴¹Picácué càì píade iyúwa yái asíali iiquéerica yéenasàiri ituí iriculéwa achúmèeri mulúsi. Quéwa càmita iwàwali yái àicu imuluí manuíri iyéerica ituí iriculé. ⁴²Càmita iwàwacutá píalàaca péenasàiriwa achúmèeri ibáyawaná ìwalíse, càmicaalí píalimá piicáca yái pibáyawaná manuíri iyéerica piwali. ¡Cachíwèeri pía! Quéécha, iwàwacutá picàlidaca Dios írí yái pibáyawaná manuíri iyéerica piwali, imàacacaténá iwàwawa pibáyawaná fícha. Néese, yásí yéewaca piyúudàaca péenasàiriwa, yéewacaténá imàacaca fíchawa yái ibáyawaná achúmèeri iyéerica ìwali.”

Yái àicu cayábéerica iyacaná ìwalíseta wáalíia waicácani

(Mt. 7.15-20)

⁴³Jesús yéewáidaca mamáalàacata, yá íimaca:

“Yái àicu cayábéerica idàwinàacawa, càmita yéewa báawaca iyacaná. Yái àicu càmfíríca idàwinàawa cayába, báawacata nacái iyacaná. ⁴⁴Iná

cayábacaalí abéeri àicu idàwinàacawa, yá wáaliíca cayábaca iyacaná. Càmita yéewa weedáca emàli iyacaná áwa yúba íícha. Càita nacái, càmita yéewa weedáca camuíru iyacaná catuíréeri àicu íícha. ⁴⁵ Càicata nacái yái asìali cayábéerica íiwitáise, itàaníca yáawami tàacáisi cayábéerita íiwitáisesi, cayábéericáiná ìya iwàwallicu. Yá asìali báawéerica íiwitáise, itàaníca nacái yáawami báawéeri tàacáisita, yácáináta ipuniériwa iwàwallicu.

⁴⁶ ¿Cánacué Núiwacali, Núiwacali, pímacuéca nulí, càmicaallicué pimàni càide iyúwa núumáanacué pírí?

⁴⁷ Siúcade, nucàlidacué pírí càinácaalí yái wenàiwica yéericawa núami, yéemiérica nutàacái, imànírica nacái càide iyúwa núumáaná írí, iyaca càide iyúwa ⁴⁸ yái asìali imànírica icapèewa." Quéechacáwa, yá ficaca depuíwalé. Néese, yá iriádaca ipíchale íba, yá ínatata ibàlùhada capii icàwa. Iná éwita unía yúuwàacawa, cáuli ipùaca cachàini, yá nacái úni yéesacawa, yá càmita yáalimá yúucani, ibàlùacáináwa dàalanama íba ínata.

⁴⁹ Quéwa yái yéemièricáita nutàacái, yá càmita imàni càide iyúwa núumáaná írí, càicáanide iyúwa yái asìali ibàlùadéerica icapèewa cáli yèewiré. Quéwa càmita iriáda capii icàwa ipíchale íba. Iná úni yéesacaalíwa, yá yúuwàacawa yàalaca iyú, càita icàlaliacawa cáli iwéré macáita."

Jesús ichùniacaté úwinái íiwitápu yàasu wenàiwica

(Mt. 8.5-13)

7 ¹ Néese idécanáamité Jesús imáalàidaca itàaníca wenàiwicanái yáapícha, yáté iwàlùacawa Capernaúm iyacàlená iriculé. ² Iyacaté néeni abéeri úwinái íiwitápu, cáuláiquéeri yàasu wenàiwica, yái cáininásíwéerica iicáca, mawiéniíri ipícha yéetácawa. ³ Iná úwinái íiwitápu romanosàiri, yéemiacaalíté Jesús iináwaná iwali, yá ichùuliacaté yàatalé abénaméeyéi judíonái íiwitápunái béeyéi, nasutácaténá Jesús íícha wawàsi yàacaténá ichùniaca yái yàasu wenàiwicaca. ⁴ Yá nàacaté natàaníca Jesús yáapícha, nasutácaté nacái íícha wawàsi manuísíwata, náimaca írí:

"Yá asialiquéi yéewéerita piyúdàaca càide iyúwa isutáaná pícha, ⁵ cáininácáiná iicáca wía. Iná yéewa ichùuliacaté namànicaté walí abéeri capii wéewáidacàalupiná."

⁶ Yá Jesús yàacatéwa náapícha, quéwa idécaalí mawiénica nàacawa úwinái íiwacali icapèe írí, yá ichùuliacá náipunita abénaméeyéi iicacaléwa náimacaténá Jesús írí:

"Nuíwacali, càmita nuwàwa nusèiwicaca pírí wawàsi. Càmita cayába piwàlùacawa nupapèe iriculé, piacáiná cayábéeri quiríta nuícha. ⁷ Iná iwálíise, yá nubànùaca piatalé níai judíonáica, báicáiná nuicáca pía, cayábacáiná pía quiríta nuícha.

Quéwa pitàanícáita abéeri tàacáisi síisàatái, yá nùasu wenàiwica ichùniacawa. ⁸ Yéewa càì núumaca pírí, núacáiná yeebáidéerita nacái íiwitápunái ichùuliacawa. Nudèniaca nacái úwinái yeebáidéeyéi nuchùuliacá. Iná núumacaalí abéeri írí, 'iwàwacutá piacawa', yá yàacawa. Núumacaalí áiba írí, 'piawa néese', yá yàacawa nùatalé. Iná nuchùuliacaalí nùasu wenàiwica imànica nulí abéeri wawàsi, yá imànicaní."

⁹Iná Jesús yéemiacaalí yái itàacáica, yá icalùadaca yéemiaca úwinái íiwacali isàna. Yá Jesús iwènúacawa napùalé níái wenàiwica yèeyéicawa yáami, yá fimaca nalí:

“Núumacué pirí, canácata idéeri nuicáca israelnáí yéená, abéeri manuúri iwàwa nuwéré báisíta, iyúwa yáara romanosàirica.”

¹⁰Iná nèepùacanáamiwa úwi íiwacali icapèe néré, níái ichùulièyéica, yá idéca ichùniacawa yái yàasu wenàiwicaca.

Jesús icáucàidaca màacawéeríichúami iiri Naín minalu

¹¹Néeseté, yá Jesús yàacatéwa abéeri yàcalé néré ípidenéerica Naín. Yá nàacatéwa yáapicha madécaná yéewáidacalénái, madécaná áibanái wenàiwica nacái yáapicha. ¹²Mawiénicaalí yàacawa yàcalé iwáiná inùma irí, yá iicáca natéca nabàliawa abéeri wenàiwica ichéecami, ùiri abéerisàirimi, úái inanái yàacawéerimi yéetéechúacawa. Madécaná wenàiwica yàacawéeridaté nacái úa yàcalé írícúise. ¹³Iná Wáiwacali iicacaalí úa, yá catúulécánaca iicáca úa, yá fimaca ulí:

“Yáta pícháaca.”

¹⁴Yá yàacawa nàatalé níái itéeyéica ichéecami. Yá íibàaca yàalubái ìwali, yá nayamáaca nabàlùacawa níái itéeyéicani.

Yá Jesús íimaca:

“Pía ùucullirica, núuma pirí: ¡Pimichàawa!”

¹⁵Yáta imichàaca yáawinacawa yái yéetéerimicawa, yá nacái itàaníca. Néese, yá Jesús itécani yáatúa iríwa.

¹⁶Yá macáita nacalùadaca naicáca Dios ichàini. Yá nacái nàaca cayábéeri Dios irí, yá náimaca:

“Abéeri profeta cachàiníiri idéca yàanàaca wàatalé siùcade.”

Náimaca nacái àniawa:

“Dios yàasu wenàiwicacáiná wía, íná yéewa iicáca wapùalé Jesús ìwalí-sená.”

¹⁷Yaté Jesús iináwaná icàlàliacawa inumámita Israel yàasu cáli ìyaca, nía nacái macáitái áibanái cáli ìyéeyéica natéesebàa.

Juan Bautista ibànùacaté yéewáidacalénáiwa Jesús yàatalé

(Mt. 11.2-19)

¹⁸Néese níái Juan Bautista yéewáidacalénáica, yaté nacàlidaca irí ìwali macáita yái Jesús imànírica wawàsica. Yá Juan imáidaca pucháiba néená níái yéewáidacalénáica, ¹⁹yá ibànùaca nía Jesús yàatalé nasutácaténá néemiawani.

“Píimacué irí: ‘¿Píata yái Cristo yàanèeripináca profetanái fiméericaté ìwali, wacùapínacasi áiba yàanàaca mamáalàacata?’ ”

²⁰Iná nàanàacaalíté Jesús yàatalé níái asianáica, yá náimaca irí:

“Juan Bautista ichùuliaca wía píatalé wasutácaténá wéemiawa pía: ¿Píata yái Cristo yàanàapínaca náiméericaté ìwali, níái profetanáica piwali bàaluité, iwàwacutásica wacùapínaca áibata?”

²¹Idècunitàacá nàyaca néré, yaté Jesús ichùnìaca madécaná cáuláiquéeyéi, cáiwíyeyéi ìwalíise, idènièyeyéi nacái espíritu báawéeyéi, madécaná matufýeyéi nacái iicáida. ²²Néese, yá Jesús yeebáca nasàna, yá fimaca nalí:

“Iwàwacutácué pèepùacawa picàlidacaténácué Juan irí iwali yái piiquéeri-cuéca numànica, péemièricuéca nacái nucàlidaca wenàiwicanái irí: Níái matuíyéica, naicáidaca siùcade, níái dàya dàyéeyéica lìpinaca, nàipinaca cayába, níái cacháunéeyéica íimami, nachùniacawa, níái càmfíyéica asái yéemiaca, néemiaca, níái yéetéeyéimicawa, namichàacawa yéetácáisi fícha, níái catúulecanéeyéica, nucàlida nalí yái tàacáisi cayábéerica. ²³ Yá nacái Dios imànipináca nalí cayábéeri níái manuíyéica iwàwa nuwéré. Iná casí-máipináca nía.”

²⁴ Néese idécanáamité nèepùacawa níái Juan yéewáidacalénáica, yá Jesús icàlidaca Juan iináwaná iwali wenàiwicanái irí, fimacaté nalí:

“Pìacaalítécué piicáca Juan máisawaliré, ¿Càináté íiwitáise asàliquéi pièricatécué piicáca máisawaliré? ¿Macháawaaquéerisica íiwitáise áibanái irí iyúwa iwàwi cáuli yáawiadáidéerica? ²⁵ ¿Piyúunáidapinácué piicáca néré abéeri asàli ìwalíri cawènfíri bàlesita? Càmita. Níái ìwalíyéica cayábanaméeyéi bàlesi cawènfíri nacái, idènièyèi nacái macái íiwitáaná cayábéeri wawàsica, nàyaca cayábanaméeyéi capli iricubàa càide iyúwa reynái iyáaná. ²⁶ Iná báisíta, piicátécué néré abéeri profeta. Quéwa yái cachàinírica quiríta náicha níái áibanái profetanáica. ²⁷ Iná Juan ìwalita yái càité natà-nàaca bàaluité, Dios íimacaalíté Iiri iríwa:

‘Nuchùllapíná pipíchale nùasu wenàiwicawa icàlidéeripíná nalí
nutàacái,
yàalèeripíná nía, nachùniacaténá náiiwitàisewa ipíchaca pìanàaca
nàatalé.’

²⁸ Báisítacué núumaca pirí, canácata áiba wenàiwica cachàiníri quiríta Juan fícha, nèewíise macáita níái imusuéyéicawa inanái fícha. Quéwa yái càmfírica cachàini iicáca yáawawa áibanái fícha, yácata cachàiníripíná quiríta Juan fícha aléde Dios icùacataléca yàasunái wenàiwicawa.”

²⁹ Ináté macáita níái yàcalé mìnanaíca yéemièyéicaté Jesús itàacái, nía nacái ìwacáidéeyéica palata Roma irí, yá neebáidacaté machacànírica yái Dios itàacáica. Ináté yéewa náimaca, cayábacataté camíná wabautizácawa Juan yàasu bautismo iyú.

³⁰ Quéwa níái fariseonáica, nía nacái yéewáidéeyéicaté níái Chùullacáisi-nái, càmitaté namàaca Juan ibautizáca nía, náamàacáiná yái Dios iwàwéerica imànica nalípiná.

³¹ Yá Wáiwacali íimaca nacái:

“Nucàlidacué pirí, càinacaalícué píiwitáise iicacánawa, píacué wenàiwica càmfíyéica yeebáida ìyéeyéica siùcade. ³² Càicuéca píade iyúwa níái sùmanái yáawinéeyéicawa bamuchúami bàacháwa, imáidéeyéica áibanái irí, yá náimaca:

‘Wasànadacaalícué pirí íwa, yàacué càmita pilabàa.
Walabàidacaalícué pirí, càita nacái, càmitacué pícháaní.’”

³³ Juan Bautista yàanàacaalíté, yái fidéericaté iyáacalé fíchawa, càmfíricaté nacái iira uva ituní, yácué píma ìwali: ‘Espíritu báawéeri iyaca iwàwalicu.’

³⁴ Siùcade, yá nudéca nùanàaca, núa asìali Dios néeséerica, càmfírica yáamàa yàacàsi, ìiréerica nacái uva ituní. Yácué píma nùwali: ‘Cáanáiri imanuúca iyáa iyáacaléwa, càiracáiri yàacawéeridéeri níái iwacáidéeyéica palata Roma írí, nía nacái cabáyawanéeyéica.’

³⁵ Quéwa macáita níái wenàiwica iyéeyéica cáalíacáiri iyú iyúwa Dios iwàwáaná, yá náasáidaca cáalíacáirica canánama fícha yái Dios.”

Jesús iyáaca Simón fariseo icapèe néré

³⁶ Abéeri fariseonái yéená imáidacaté yàataléwa Jesús iyáacaténá iyáacaléwa yáapícha. Iná idécanáami iwàlùacawa fariseo icapèe néré, yá iriadaca yáawawa iwéré yái iyéeripínaca fínata.

³⁷ Quéwa ùyacaté yàcalé iricu abéechúa inanái caináwanéechúa ibáyawaná ìwalísewa. Iná úalíacáiná Jesús yàanàaca iyáaca fariseo icapèe iricu, yá ùanàacaté néré, utéca ucáapi irícuwa abéeri yàalusi namànfírira íba bàsa-bàséeri iyú, ipunièriwa pumènfíri iyú.

³⁸ Yá uyamáacawa Jesús íinatawáise, mawiénita yàabàli írí, yá uícháaca. Yá nacái udàbaca uísapiaca yàabàli utuíyáa iyúwa, yá utunúacani úiwita ibáiná iyúwa, usùsùaca nacái yàabàli, yá nacái upusúacani pumènfíri iyú.

³⁹ Yái fariseo imáidéericaté Jesús iyáa, iicácaalíté yái umànfírira úái inanáica, yá íimaca íríwa:

“Báisiírícaalí profetacatani, yá yáalíaca cabáyawanéechúaca úatái inanáica, yá nacái càmita ibàtàa ufbàaca ìwalita.”^w

⁴⁰ Yá Jesús, íimaca írí:

“Simón, nucàlidaca píri abéeri wawàsi.”

Yá fariseo íimaca:

“Picàlida nulíni, pía yéewáidéerica.”

⁴¹ Jesús íimaca írí:

“Pucháiba aslanái imawèniacaté abéeri asìali yái yèeri nachàba palata. Abéeri imawènia írí quiniento palata ituíná. Yái áibaca imawènia írí cincuenta palata ituíná. ⁴² Quéwa canácáiná iyú náalía napáyaidacani, yá imàacaca iwàwawa namawèniacále fícha pucháibanamata. Iná píma nulí, nèewíse níái pucháiba aslanáica, ¿Chánásica yái cáininéerica iicáca quiríra yái yèerica nachàba palata?”

⁴³ Yá Simón íimaca Jesús írí:

“Cawàwanáta, yácani imawènièricaté írí quiniento palata ituíná.”

Yá Jesús íimaca írí:

“Idéca picàlidaca ìwali machacànita yái wawàsica.”

⁴⁴ Néese, yá Jesús iwènúaca iicáidaca inanái ipùalé, yá íimaca Simón írí:

“Piicáca úái inanáica. Nùanàacaalí picapèe iriculé, càmita pía nulí úni nú-báanápíná nùabàliwa iyúwa wáiwitáise iyáaná. Quéwa úái inanáica, ufbaca nùabàli utuíyáa iyúwa, yá nacái uchuidacani úiwita ibáiná iyúwa. ⁴⁵ Càmita

^w 7.39 Càica náiwitáise iyáaná: Abéechúa inanái cabáyawanéechúa, úái iwéndéechúaca iináwa, ufbàacaalí abéeri profeta ìwali, áiba wenàiwica ìwali nacái, yá casacàacani Dios ipíchale, yá càmita yéewa yàacawa Dios icapèe néré.

naací pisùsua nunànì ìwali, pitàidacaalí núa. Quéwa úái, nuwàlùaca idé-náamitáwa capíi iriculé, càmfichúata iyamáida isùsùaca nùabàli. ⁴⁶ Càmita naací pìucua núiwita ìwali aceite. Quéwa úa, idéca ùucùaca nùabàli ìwali cawènfiri pumènifirica.

⁴⁷ Iná yéewa núumaca pirí: Uái inanáica, cáininá máiní uicáca núa, manuíf-cáiná yái ubáyawaná idéerica numàacaca nuwàwa fícha. Quéwa numàaca-caalí nuwàwawa áiba ibáyawaná achúméri fícha, yá cáinináca iicáca achúmáanata nacái.”

⁴⁸ Yá Jesús fímaca ulí:

“Idéca numàacaca nuwàwawa pibáyawaná fícha.”

⁴⁹ Néese níai irièdeyéica yáawawa iwéré yái nayéerica íinata Jesús yáa-pícha, yá náimaca nalíwáacawa:

“¿Càiná iicáca yáawawa asialiquéi yéewacaténá imàacaca iwàwawa ubáyawaná fícha?”

⁵⁰ Quéwa, yá Jesús fímaca inanái irí:

“Manuíf-cáiná piwàwa nuwéré, yá idéca Dios ichúuliadaca pía yùuwichàa-cáisi fícha. Iná piawa matuíbanáita.”

Inanáí iyúudéeyéité Jesús

(Lc. 8.4-15; Mt. 13.2-23; Mr. 4.1-20)

8 ¹ Néese idénáami, yáté Jesús yèepuníca icàlidaca yàcalénái manuíf-naméeyéi iricubàa, púubenaméeyéi iricubàa nacái, ìwali yái tàacáisi cayábéerica, Dios icùanápínaca yàasunái wenàiwicawa. Náapícha níai doce yéewáidacalénáicawa, ² nàacatéwa nacái náapícha abénaméeyéi inanái níai Jesús imusúadéeyéicaté fícha espíritu báawéeyéi, uláicái nacái: María Magdalena, úái Jesús imusúadéechúacaté fícha siete espíritu báawéeyéi, ³ Juana nacái, úái Cuza yàacawéetúaca, yái icuèricaté Herodes ipalátani, Susana nacái áiba, madécaná áibanái inanái nacái, iyúudéeyéicaté Jesús ìwali yái iwàwacutéerica napalátani iyútawa.

Jesús yéewáidaca ìwali yái ibanéerica ibànacaléwa

(Mt. 13.1-15, 18-23; Mr. 4.1-20)

⁴ Néese, yáté madécaná wenàiwicanái yàanàaca Jesús yàatalé yàcalénái néese. Yá yéewáidacaté nía ìwali yái wawàsi náaliéricawa ìwali, fímacaté nalí:

⁵ “Abéeri asiali yàacaté ibànaca bànacalé ituíná. Idècunitàacá ibànaca yàacawa, yá abénaméeyéi ituíná yúuwàacawa àyapuliculé. Yá wenàiwica ibawàidaca nía, yá nacái màsibèenái iyáaca nía. ⁶ Aibanái bànacalé ituíná yúuwàawa íba imuchúalícubàa. Idécanáami namusúacawa, yá chuica nía, càmicáiná manuíf nalí úni. ⁷ Aibanái bànacalé ituíná yúuwàawa tufrínái yéewiré. Néese tufrí idàwinàacaalíwa abédanamata náapícha, yá nacàudàaca nía, yá yéetácawa. ⁸ Aibanái bànacalé ituíná yúuwàawa cayábacatái nacái cáli, yá nabacácawa cayába.

Néese, yá nadèniaca manùba nàyacanáwa, cien yàawiría náicha níai nabà-nèeyéimica.”

Néese idécanáami Jesús imáalàida yéewáidaca nía, yá itàaníca nalí chàini-síiri iyú:

“Macáita níái idènièyéica yùuwiwa, iwàwacutá nàaca tàacáisi yùuwiná cayába, náalíacaténá néemiàcani.”

Icàlidacatái comparación íimáaná

(Mt. 13.10-17; Mr. 4.10-12)

⁹Néese, yá yéewáidacalénái isutáca yéemiàwani, náimaca irí:

“¿Cawiná íimáanáca yái péewáidéerica wía ìwali?”

¹⁰Jesús íimaca nalí:

“Píacué idéeyéi núsáidaca irí yái Dios ibèericaté náicha bàaluité, yái Dios icùanápínáca yàasunái wenàiwicawa. Quéwa níái áibanáica, nuéwáidaca nía ìwali yái náaliéricawa ìwali,

càmicaténá náalíawa nùwali,

éwita naicáca yái numànfirica,

càmicaténá nacái náalía íimáaná

yái nucàlidéerica nalí,

éwita néemiàcani.”

Jesús icàlidaca ìwali yái ibanéerica ibànacaléwa

(Mt. 13.18-23; Mr. 4.13-20)

¹¹Jesús íimaca nalí:

“Yáca íimáaná yái nuéwáidéericuéca pía ìwali: Yái bànacalé ituínáca, yácata Dios itàacái. ¹²Níái bànacalé ituíná yúuwèyécawa àyapulicubàa, nácata wenàiwica yéemièyéi Dios itàacái.

Néese, yá Camèniadacáiri imàacaca naimáichacani ipíchaná neebáidaca itàacái ìwali, ipíchaná Dios ichúuliadaca nía yúuwichàacáisi íicha. ¹³Níái bànacalé ituíná yúuwèyécawa íba yèewiré, nácata wenàiwica idéeyéi yéemìlaca casíimáiwaca malééná èerita Dios itàacái. Yá neebáidaca Dios ìwalitátá. Quéwa báawéeri wawàsi yàanàacaalí nía, yáta nawènúacawa Dios íicha. ¹⁴Níái bànacalé ituíná yúuwèyécawa tuíri yèewiré, nácata yéemièyéi Dios itàacái. Quéwa idècunitàacá nàyaca, yá nàináidacawa máiní èeri yàasu wawàsi ìwali. Nawàwaca càasuca nía, nawàwaca nacái nàyaca cayába, nasíimáidacaténá níawawa. Quéwa, yá càmita náalimá nàyaca machacàníiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. ¹⁵Quéwa níái bànacalé ituíná yúuwèyécawa cayábèeri cáli yèewiré, yá madécanáca nàyacaná.

Iná nácata idènièyéi cayába nawàwalicuwa yái Dios itàacái néemièrica, cayábèeyéi nacái íiwitáise. Yá càmicáiná naméyàa neebáidaca, yá namànica mamáalàacata cayábèeri wawàsi áibanái irí.”

Péemiàcué cayába Jesús yéewáidáaná

(Mr. 4.21-25)

¹⁶“Wapucúadacaalí abéeri camalási, càmita wabàlia yàalusì iyú. Càmita nacái wamàacani waimácaalù yàapiré. Iwàwacutá wacúadacani chènunibàa, yéewacaténá asáica naicáidaca macáita níái iwàluèyéicawa capíi iriculé.

¹⁷Iná càita yái tàacásica, càmíricáwaca píalíacuéwa ìwali. Quéwa néese, yá píalíapínácuécawa ìwali amalánama. ¹⁸Iná iwàwacutácué píalía péemiàca cayába càinácaalí íimáaná: Níái iwàwèyécica yáalíacawa quiríta ìwali yái

Dios icùanaca yàasunái wenàiwicawa, imàacapínaca cáalíacáica nía mamáa-làacata.

Quéwa níái càmíiyéica yáalíawa ìwali achúmáana, Dios imàacapíná naimáichaca yái nayúunáidéerica náalíacawa ìwali.”

Jesús yáatúa yéenanái nacái

(Mt. 12.46-50; Mr. 3.31-35)

¹⁹Néese, yáté Jesús yáatúa yàanàaca, yéenanái nacái, naicácaténáni. Quéwa càmíta náalimá nàanàaca iwéré, nàwalfíse níái manùbéeyéi wenàiwicaca. ²⁰Yá nachùuliaca áibanái icàlidaca Jesús iríni, íimaca irí:

“Píatúaca yàanàaca, péenanái yáapicha, níái ibàlùawa bàacháwáise. Nawàwaca naicáca pía natàanícáténá píapicha.”

²¹Yá Jesús íimaca nalí:

“Uacata núatúa úái, nuénánái nacái, níái yéemièyéica Dios itàacái, néese, yá namànica càide iyúwa fimáaná.”

Jesús ichùuliacaté wiúca úni, màladàca nacái

(Mt. 8.23-27; Mr. 4.35-41)

²²Néese abéerité èeri, yá Jesús iricùacawa ída iriculé yéewáidacalénái yáapichawa, yá íimaca nalí:

“Wachàbacuéwa abémàalé calisa.”

Yá nàacatéwa. ²³Quéwa idècunitàacá nachàbacawa, yá Jesús iimáca. Yáta manuíri cáuli idàbaca ipùaca calisa ìwali cachàini, càita úni ipuníadaca yàacawa náidani. Yá nacái mawiénica ipícha nasawíacawa.

²⁴Yá yéewáidacalénái yàacawa yàatalé, yá nacawàidacani, náimaca irí:

“¡Yéewáidéeri, Yéewáidéeri, piyúudaa wía, càmicaalí, yá wàisicùmacawa!”

Yá imichàaca ibàlùacawa, yá ichùuliaca wiúca cáuli, màladàca nacái, yá nayamáacawa. Yáta wiúca macáita.

²⁵Yá Jesús íimaca nalí:

“Iwàwacutácué manuíca piwàwa nuwéré quiríta càulenéri wawàsi yaalí iyúwa idéená ichàbacawa walí.”

Yá cáaluca nía, nacalùadaca nacáywa. Yá náimaca nalíwáacawa:

“¿Cawínásica asialiquéi, íná ichùulia wiúca cáuli, màladàca nacái, yá nacái neebáidaca irí?”

Abéeri asiali idènièri espíritu báawéeyéi Gadara minali

(Mt. 8.28-34; Mr. 5.1-20)

²⁶Néese, yá nàanàacaté abémàalé calisa gadareonái yàasu cáli néré, abémáise Galilea yàasu cáli fícha. ²⁷Iná Jesús imichàaca nacáitawa ída iricuíse cáli finatalé. Yá abéeri asiali yàacawa ípunita yàcalé néeséeri, idéerité máalíawáiseca espíritu báawéeyéi imànica íiwitáise déecu èeri. Iná ìyaca mabàleta, càmíta nacái ìya quirínama capli irícu. Iyacáita yéetáními icàliculèená iricubàa. ²⁸Iná iicácaalté Jesús, yá ibàlùacawa irí yùululù ipùata iyúwa.

Yáté Jesús ichùuliaca espíritu báawéeri imusúacawa fícha. Yá yémíaní-cawa cachàini asiali isàna iyú, yá íimacaté:

“¡Pía Jesús, cachàiniíri Dios chènunfiséeri Iirica, picá pisèiwica nulí wawàsi! Nusutáca pícha wawàsi, picá piùwichàida núa.”

²⁹(Manùba yàawiriaté idé ichùuliaca asìali fiwitàise. Ewitaté nadacùaca icáapi, yàabàli nacái cadena iyú, macàpucuíyéi siero iyú nacái, yá imàdàidacaté fìchawa cadena. Yá espíritu báawéeri itécaténi máisawaliré, càmi-cataléca asìali iwàwa yàacawa.)

³⁰Yá Jesús isutáca yéemìawani:

“¿Càiná pípidená?”

Yá espíritu báawéeri fímacaté:

“Nuípidená Legión”,^x idèniacáináté madécaná espíritu báawéeyéi.

³¹Yá espíritu báawéeri isutáca Jesús fìcha wawàsi manuísíwata, ipíchanaté yúucaca nía utàwi depuífwéeri iriculé, yái nàuwichàacatalépinácawa.^y

³²Nèepunicatéwa nalí mawiénibàa manùbéeyéi marranonái, yèepuníyeyéi iyáaca iyáacaléwa dúli finatabàa. Yá espíritu báawéeyéi isutáca Jesús fìcha wawàsi, imàacacaténa nawàlùacawa marranonái yèewiré. Yá Jesús imàacacaté nalí wawàsi.

³³Yáté espíritu báawéeyéi imusúacawa asìali fìcha, yá nawàlùacatéwa marranonái iriculé. Yá nacaláacawa macáita quíratàli iriculé, calisa yáaculé. Yáté nàisicùmacawa.

³⁴Néese níái asianái icuèyécaté marranonáimi, naicácaalíté néetácawa macáita, yáté napiaca. Yá nacái nacàlidacaté naináwaná yàcalénái iricubàa, nalí nacái níái iyéeyéica mawiénibàa yàcalé.

³⁵Yá wenàiwicanái yàacaté iicáca càinácaalíté wawàsi ichàbacawa néré. Iná nàanàacaalíté Jesús yàatalé, yá naicácaté yáawinacawa Jesús fípunita yái espíritu báawéeyéi imusuéricawa fìcha, idéerité ìwalica ibàlewa, idéeri nacái cayábacaté fiwitàise. Yá cáalucaté níái wenàiwicaca.

³⁶Iná níái iiquéeyécaté ichàbacawa yái wawàsica, yáté yèepùaca nacàlidaca iináwaná abéta àniawa wenàiwica irí, càinácaalíté Jesús ichùniaca yái málálawáiséericaté espíritu báawéeyéi imànica fiwitàise.

³⁷Néese macáita níái Gadara mìnanaíca, nía nacái lyéeyéica natéesebàa, yá nasutácaté Jesús fìcha wawàsi manuísíwata yàacaténátéwa náicha, cáalu-cáináté máiní nía. Yá Jesús iricùacawa ída iriculé yàacaténáwa.

³⁸Néese yái asìali espíritu báawéeyéi imusuéricatéwa fìcha, yá isutácaté Jesús fìcha wawàsi manuísíwata, imàacacaténa yàacawa yáapicha. Yáté Jesús ichùlìlacáita yàacawa.

Yá fímaca irí:

³⁹“Pèepùà péenánái yàataléwa. Yá picàlidaca nalí ìwali yái manuírí wawàsi Dios imànírica pírí, ichùniánáca píá.”

Yá asìali yàacatéwa. Néese, yá icàlidacaté yèepunícawa yàcalé mìnanaí irí càinácaalíté Jesús imànica irí cayábéeri manuísíwata.

Jairo fídu yéetácawa, abéechúa inanái idunùaté Jesús ibàle ipùata

(Mt. 9.18-26; Mr. 5.21-43)

⁴⁰Néese idécanáamité Jesús yàanàaca abéemáise, yá manùbéeyéi wenàiwica itàidacani casíimáiri iyú, nacùacáináté nàyacani. ⁴¹Néese, yá abéeri asìali yàanàaca Jesús yàatalé fípidenéeri Jairo, yái judíonái yéewáidacàalu

^x 8.30 Legión fímaáná, manùbasífwéeyéi. ^y 8.31 Abismo: Utàwi depuífwéeri. Nàyacataléca níái áibanái espíritu báawéeyéica, yúuwichéeyéicawa.

fiwacalináca. Yáta ibàlùacawa Jesús irí yùulù ipùata iyúwa. Yá isutáca Jesús fícha wawàsi, yàacaténáwa icapèe néré, ⁴² Jairo fídu abéechúasàatúa, yéetá-cáináwa ìyaca, idènièchúa doce camuí.

Iná idècunitàacá Jesús yàacawa Jairo icapèe néré, yá madécaná wenàiwica icàbadácawa Jesús iwéré. ⁴³ Quéwa ùacawa nèewi abéechúa inanái iráí yéechúawa fícha doce camuí. Idécaté úucaca macáita ùasu palátawa upá-yaidacaté níái idèpièyéica, quéwa canácata yáaliméerité ichùniaca úa. ⁴⁴ Yá ùacawa Jesús yáamfisewa mawiénita wenàiwicanái yèewi, yá udunùacaté ináwani ipùata ìwali. Yáta uíraná iyamáacawa uícha.

⁴⁵ Néese, yá Jesús isutáca yéemíawa nía, fímaca nalí:

“¿Cawiná idunùa nùwali?”

Yá náimaca irí macáita,

“Càmita wadunùa pìwali.”

Yá Pedro fímaca irí, náapicha níái iyéeyéica néeni:

“Pía yéewáidéeri wía. Madécaná wenàiwica icàbadácawa piwéré. Néeni, ¿Cáná yéewa pisutáca péemíawa, ‘¿cawiná idunùa nùwali?’ ”

⁴⁶ Quéwa Jesús fímaca nalí:

“Aiba idé idunùaca nùwali yàasu wawàsitawa. Núalíacawa, nuchàini idé-cáiná imusúacawa nuícha ichùniacaténá abéeri wenàiwica.”

⁴⁷ Néese úái inanáica, úalíacaalí idéca Jesús yáalíacawa ùwali, yá ùacawa yàatalé, itatéechúa icalùniwa, yá ubàlùacawa irí ùulù ipùata iyúwa. Ucàlidaca nacái nàacuésemita cáná yéewa udunùaca Jesús ìwali, càinácaalí nacái uchùnìacawa, udéca nacáita udunùaca ìwali.

⁴⁸ Yá Jesús fímaca ulí:

“Pía inanáica, peebáidacáiná báisíiri iyú, yá idéca pichùnìacawa yùuwi-chàacáisi fícha. Iná pìawa matufbanáita.”

⁴⁹ Idècunitàacá Jesús itàaníca ìyaca uápicha, yá áiba wenàiwica yàanàaca Jairo icapèe néese. Yá fímaca irí:

“Idéca píidu yéetácawa. Iná yáta pisèiwicaca wawàsi irí yái yéewáidéerica wenàiwica.”

⁵⁰ Iná idécanáamité Jesús yéemíacani, yá fímacaté Jairo irí:

“Picá achúma piwàwa. Peebáida nùwali abéerita, yá nucáucàidapínaca úa.”

⁵¹ Néese nàanàacaalí Jairo icapèe néré, yá càmita ibatàa áibanái iwàlùacawa náapicha uimácatelé. Níata iwàlùawa yáapicha níái: Pedro, Jacobo, Juan nacái, nía nacái usèenáica. ⁵² Macáita níái wenàiwica iyéeyéica capíi irícu náicháaníca cáiwina, achúmáciná nawàwa ùwali, yá Jesús fímaca nalí:

“Yátacué pícháaníca. Càmita uétáwa, uimácaita.”

⁵³ Yá wenàiwicanái iicáaníca Jesús iquíniná, náalíacáinaté idéca uétácawa báisíta. ⁵⁴ Quéwa, yá Jesús fíbàacaté ucáapi ìwali, yá fímacaté ulí:

“¡Pía mànacàu, pimichàawa!”

⁵⁵ Yá yèepùacaté cáuca úa àniawa, yáta umichàacawa. Yá nacái ichùlìacaté nàaca uyáa yàacàsi. ⁵⁶ Yá nacalùadacawa manuísíwata níái usèenáica. Quéwa càmita Jesús ibatàa nacàlidaca áibanái irí ináwanáté icáucàidaca úa.

Jesús ichùuliacaté yéewáidacalénái icàlidaca Dios itàacái

(Mt. 10.5-15; Mr. 6.7-13)

9 ¹Néese, yáté Jesús iwacáidaca yàataléwa níái doce yéewáidacalécawa. Yá imàacacaté nálí wawàsi nadèniacaténá nachàiniwa espíritu báawée-yéica iwicáu macáita, nachùnianápiná wenàiwica madécaná uláicái íwi-táaná fícha. ²Néese, yá ichùuliacaté nàaca nacàlidaca ìwali yái Dios icùanaca yàasunái wenàiwicawa, nachùnìacaténá nacái cáuláiquéeyéi.

³Quéwa ipíchawáise ibànùaca nía, yá fimacaté nálí:

“Picácué pité: Pichaquèewa àicu àyapulicubàa, písáacuni nacái, pimalùwe nacái, palata nacái. Picácué nacái pité piriwa pucháiba íwiwítáaná bàlesi.

⁴Càinàcaalíta yái idàbéericuéca imáidaca pía icapèe iriculéwa, yá néenicatá-cué piyamáawa idaní, iwérétacué pèepuacawa yàcalé fícha.

⁵Quéwa càmicáalicué abéeri yàcalé mìnánái iwàwa yeedáca pía yàataléwa, yácué pimusúacawa iricúise. Yá nacái pichupiacuéca piàbàli ìwalíisewa yái cáli ichùmalénaca náalíacaténá Dios yùuwichàidapínaca nía.”

⁶Néese, yá nàacatéwa, nacàlidacaté nèepunícawa yái tàacáisi cayábée-rica Jesús iináwaná ìwali yàcalénái imanùbacata, nachùnìacaté nacái cáuláiquéeyéi.

Juan Bautista yéetacatéwa

(Mt. 14.1-12; Mr. 6.14-29)

⁷Néese, yáté rey Herodes yéemiàcaté iináwaná macáita yái Jesús imàní-rica, yá máalíacáanáca íwiwítáise, abénaméeyéi ímacáiná:

“Juan Bautista icáucàacawa yéetacáisi fícha.”

⁸Aibanái fíma: “Yácata Elías yáara, càì yèpùa yàanàaca àniawa.”

Aibanái fíma nacái: “Aibanái bàaluisàna profetanái yéénámisica nacái, càì icáucàacawa àniawa.”

⁹Yá Herodes fímaca: “Idécaté nuchùuliaca nùasu úwinái idalúaca Juan íwi-tami. Néeni, ¿Cawiná asialiquéi, càirica nuémíaca iináwaná imànica níara wawàsica?” Yá Herodes iwàwaté iicáca Jesús.

Jesús yàacaté cinco mil wenàiwica iyáa

(Mt. 14.13-21; Mr. 6.30-44; Jn. 6.1-14)

¹⁰Néese idécanáamité nàanàaca níái yéewáidacalénáica, yá nacàlidacaté Jesús irí macáita yái namànírica. Néese, yá itécaté yáapichawa nía méetàu-culéta fícha yái yàcalé ípidenérica Betsaida. ¹¹Quéwa wenàiwicanái yáalíacaté nàwali nàataléwa, yá nàacatéwa náami. Yá néréca, Jesús ípunitáidaté nía. Icàlidacaté nacái ìwali yái Dios iwàwáanaca icùaca yàasunáiwà wenàiwicawa, yá nacái ichùnìacaté níái cáuláiquéeyéica.

¹²Quéwa, yáté catáca yàacawa, yá nàacatéwa yàatalé níái doce yéewáida-caléca, yá náimaca irí:

“Pichùulia nàacawa níái wenàiwicaca, aléde bànacalé iyacatabàaca, yàcalénái iriculé nacái, nacutácaténá nayáapínáwa néenibàa, naimácatái-piná nacái. Chácáináí canácatáita walí wawàsi.”

¹³Yá Jesús fímaca nálí:

“Píatacué iwàwacutá yàaca nayáapíná.”

Yá náimaca irí:

“Canácata walí yàacàsi. Quéwa wadèniaca cincota paninái, pucháiba cubái píubanaméeyéi nacái. Canácata walí iwèni wawènlanápiná nalí yàacàsi níai manùbéeyéi wenàiwicaca.”

¹⁴Namanùbacaté cáminá cinco mil asianái.

Néese, yá Jesús fimacaté yéewáidacalénái iríwa:

“Pichùuliacué nàwacáca náawinacawa cincuantanama abécataíta.”

¹⁵Yá càicaté nachùuliaca náawinacawa macáita. ¹⁶Néese, yá Jesús yeedáca níai cinco panináica, nía nacái pucháiba cubáica, yá iicáidaca chènuniré yàcaténá nàwali cayábéeri Dios irí. Néese, yá isupáidaca nía, yá yàaca yéewáidacalénái iríwa nía, nawacàcaténá wenàiwicanái iwali nía. ¹⁷Yá càicaté nayáaca cadéwaca macáita. Néese, yá nàwacáidacaté yàacàsi yéénaimi imàaquéricawa doce mapíri.

Pedro icàlidaca Cristoca yái Jesús

(Mt. 16.13-20; Mr. 8.27-30)

¹⁸Abéeri èeri, Jesús itàanícaalíté ìyaca yáaniri Dios yáapichawa méetàuculé wenàiwicanái fícha, yéewáidacalénái yáapichawa nacái. Néese, yá isutacaté yéemiawa nía:

“Wenàiwicanái itàanícaalí nùwali, ¿Càiná náimaca nùwali? ¿Cawinása núa?”

¹⁹Yá náimaca irí:

“Abénaméeyéi fimaca, píacatasa Juan Bautistami. Aibanái fima, píatasa Elíasmi. Aibanái fima, píatasa néená, níai profetanáicaté bàaluité càì icáu-càacawa àniawa.”

²⁰Néese, yá fimaca nalí:

“Néenicué pía, ¿Càinácué nacái píimaca nùwali? ¿Cawiná núa?”

Yá Pedro fimaca irí:

“Píacata yái Cristo, Dios néeséerica yàanàaca.”

Jesús icàlidaca iwali yái yéetáanápínacawa

(Mt. 16.21-28; Mr. 8.31-9.1)

²¹Quéwa Jesús yàalàaca nía cachàiníri iyú, ipíchaná nacàlidaca iináwaná áibanái irí yácata Cristo. ²²Iimaca nalí:

“Núa asíali Dios néeséerica, iwàwacutápiná nùuwichàaca madécaná wawàsi. Báawapíná judíonái íiwacanánái iicáca núa, sacerdotenái íiuitápu-nái nacái, nía nacái yéewáidéeyéica yái Moisés itànèericaté. Néese, yá nanúapínáca núa. Quéwa Dios icáuacàidapínáca núa máisiba èeri iricu.”

²³Yá fimacaté nalí macáita:

“Cawinácaalí iwàwa nuéwáidacaléca, yá càmita iwàwacutá imànica quirí-nama càide iyúwa iwàwáaná. Iwàwacutá màulenácani yùuwichàanápínáwa èeri imanùbaca, éwita nacái nanúapínácaalíni nùwaliná. Iná càicanáami idéca màulenácani, yá yàacawa núapícha.

²⁴Cawinácaalí càmita iwàwa yeebáidaca nutàacái, ipíchaná yùuwichàacawa nùwaliná, càmita idèniapíná icáuca càmfíri imáalàawa.

Quéwa cawinácaalí yái yeebáidéerica nutàacái mamáalàacata éwita áibanái inúacani nùwalísená, yásí idènièripíná icáuca càmfíri imáalàawa.

²⁵Iná éwita abéeri wenàiwica yeedáca iríwa macáita yàasusi cawènfiri cháí èeri irícu, quéwa yúucacaalí fíchawa yái icáucawa càmfiri imáalàawa, yá canácata iwèni irí yái yàasusi cawènfiri yeedéerimica iríwa.

²⁶Yái ibáiniéricawa nùwalfisená, nutàacái ìwalfise nacái, yàasu èeri nù-nàaca nucamalá yèewiwa, Núaniri Dios icamalá yáapichawa, nía nacái yàasu-nái ángelnáica, néenialí núa, asíali Dios néeséerica, càmita nuedápináni iyúwa nuéwáidacalé.

²⁷Iná báisitacué núumaca pirí: Abénaméeyéi péenácué, piácué iyéeyéica siùca cháí, ipíchawáiseca péetácuécawa, yácué piicápináca iicacánáwa yái Dios icùacatáica yàasunái wenàiwicawa.”

Jesús iicacánáwa iwènúacawa

(Mt. 17.1-8; Mr. 9.2-8)

²⁸Néese abéeri semana idénáami, idécanáamité cài Jesús íimaca, yá imáidacaté Pedro, Juan, Jacobo nacái, nàacaténáwa yáapicha dúli finatalé itàanícáténá yáaniri Dios yáapichawa néré. ²⁹Idècunitàacá itàaníca iyaca yáaniri Dios yáapichawa, yáté áibacata inànni iicacánáwa, yá nacái cabalèeca mèlumèluwaca yái ibàle macáita. ³⁰Yá nacái pucháiba asianái itàaníca Jesús yáapicha, níái Moisés, Elías nacái. ³¹Níái aslanáica, icamalá icànèeyéi nacái mèlumèluwaca, natàaníca Jesús yáapicha ìwali yái èeri yéetèeripinácawa irícu Jerusalén iyacàlená néré, càide iyúwa yáaniri Dios iwàwàaná.

³²Yái Pedro, yàacawéeyéiná yáapichawa, máinícaté cadàpuleca nía ichàbana. Quéwa idécanáamité nacawàacawa cayába, yá naicácaté Jesús icamáláná ichàini, nía nacái pucháiba asianái itàaníyéicaté yáapicha.

³³Néese idécanáami nàacawa nàyaca Jesús fícha, níái Moisés, Elías nacái, yá Pedro íimaca Jesús irí:

“¡Wáiwacali, cayábaca wayamáacawa cháí! Iwàwacutá cáminá wamànica máisiba caplimanái, abéechúa pirí, áiba Moisés irí, áiba nacái Elías irípiná.”

Quéwa Pedro itàanícáita, càmfírira yáalí cànínacaalí wawàsica yái cài itàaníca ìwali.

³⁴Iná idècunitàacá itàaníca iyaca, yá abéeri acalèe iricùacawa nàwali, càita ubàliaca nía macáita. Yá cáaluca níái yéewáidacaléca, acalèe ibàliacáiná nía macáita. ³⁵Yá Dios itàaníca acalèe yèewíse, íimaca:

“Yácata Nuiri yái cáininéerica nuicáca. Yátacué péemla irí.”

³⁶Néese idécanáami Yáaniri itàaníca, yá Jesús ibàlùacawa néeni abéerita. Yá càmitaté yéewáidacalénái icàlida iináwaná yái naiquéericaté ichàbacawa néré.

Jesús ichùniaca abéeri ùuculíiri idènièri espíritu báawéeri.

(Mt. 17.14-21; Mr. 9.14-29)

³⁷Néese mapisáináami, nalicùacanáamiwa dúli finatáise, yá madécaná wenàiwicanái ípunitáidacaté nía. ³⁸Yá nèewíseca abéeri asíali imáidaca chàinisíiri iyú, íimaca:

“Pía, yéewáidéerica wía, pimàni nulí cayábéeri. Pichùulia espíritu báawéeri imusúacawa fícha yái nuirica, yácáináta abéerisàirita nulí. ³⁹Abéeri espíritu báawéerica iyaca ìwali. Aibaalí, yá isicúata ichùullaca imáidáidaca, yá nacái yúucacani cáli iwéré chàinisíiri iyú. Yá itatáidacani, càita

caàlica inùmallicuise. Yá imàacaca inúadáidaca yáawawa báawanama. Yá éerénamata imàacaca yàacawani. ⁴⁰ Quéwa nudéca nusutáca wawàsi péewáidacalénái íichatatá, nachùuliacaténá espíritu báawéeri yàacawa íichata. Quéwa càmita náalimá namànicani.”

⁴¹ Yá Jesús íimaca nalí macáita:

“¡Píacué wenàiwica iyéeyéica siùca èeride, càmfíyéita yeebáida Dios ichùnìaca wenàiwica, báawéeyéi nacái íiwitáise! ¿Càinápíná idècuni nucùacuéca peeabáidaca nùwali mamáalàacata?”

Yá íimaca asìali írí:

“¡Pité nùatalé yáara píiricawa.”

⁴² Iná idècunitàacá ùuculiiri yàacawa Jesús yàatalé, yáta espíritu báawéeri yúucaca írìawa cáli iwéré chàinisíri iyú, yá nacái itatáidacani. Quéwa, yá Jesús ichùuliaca imusúacawa ùuculiiri fícha. Yáté ichùnìaca ùuculiiri, yá nacái yèepùadacani yáaniri írìwa.

⁴³ Yá nacalùadaca naicáca macáita Dios ichàini yái Jesús imànírica càmfírica wenàiwica idé imànica.

Jesús icàlidaca àniawa ìwali yái yéetáanápínacawa

(Mt. 17.22-23; Mr. 9.30-32)

Iná idècunitàacá wenàiwicanái icalùadaca iicáca níái Jesús imàníyéica ichàini iyúwa, yá íimaca yéewáidacalénái írìwa:

⁴⁴ “Iwàwacutácué píaca yùuwiná cayába yái tàacáisi nucàlidéericuéca pírf. Núa asìali Dios néeseérica, nèepùadapínaca núa nacáapi írìculé níái asìanái idèniyéica ichàiniwa cháí írìcu èeriquéi.”

⁴⁵ Quéwa càmitatè náalíá néemiaca yái tàacáisi Jesús icàlidéerica nalí, càmicáináté Dios imàaca náalíacawa ìwali, náalíacáichawa néemiacani. Yá nacái cáalucaté nasutáca néemiawa Jesús tàacáisi íimáaná ìwali.

¿Cháná yái máiníripínaca cawènica áibanái fícha?

(Mt. 18.1-5; Mr. 9.33-37)

⁴⁶ Néese, yáté natàaníca náapichawáaca ùulenama níái Jesús yéewáidacalénáica, chánacaalí néenaca yái máiníripínaca cawènica nèewíise. ⁴⁷ Quéwa Jesús yáalíacawa ìwali yái náináidáanácawa. Iná yéewa imáidaca abéeri sùmài, yá ibàlùadacani mawiénita írìwa, ⁴⁸ yá íimaca nalí:

“Abéeri péenacaalícué yeedá yàataléwa abéeri sùmài nuípidená ìwali, yá núacata yái càl pidécué peedáca píataléwa. Yái yeedéerica núa yàataléwa, yá nacái idéca yeedáca yàataléwa Dios yái ibànùerica núa aléi. Quéwa yái mawénírica áibanái iicáca pèewíisecué, yásí cawèníripíná Dios iicáca.”

Yái càmfírica wàuwide imànicawa, yá wáapichéericani

(Mr. 9.38-40)

⁴⁹ Néese, yá Juan íimaca Jesús írì:

“Pía yéewáidéeri, waicáca abéeri wenàiwica yúuquéeri espíritu báawéeyéi píipidená ìwali. Yá càmita wabatàa imànicani, càmfíricáiná wàacawéerinátani.”

⁵⁰ Jesús íimaca nalí:

“Picácué píamáisanía imànicani, yácáináí càmfírica yàawa píipunitacué, yácué píacawéerinátaní.”

Jesús yàalàaca chàinisfiri iyú Jacobo, Juan nacái

⁵¹ Néese idécanaámité Jesús yéenáiwana yàanàaca, yái yèepùacatáipinácawa chènuniré, yáté imàacaca yáawawa yàacawa Jerusalén iyacàlená nérépiná.

⁵² Iná yéewa ichùuliacaté ipíchaléwa abénaméeyéi asianái. Yá nawàlùacatéwa abéeri yàcalé iriculé, Samaria mìnanaí iyacàleca, nacutácaténá néeni yàalusi nayamàacatáipináwa. ⁵³ Quéwa níái néenisàana wenàiwicaca, càmitaté nawàwa needàcani nàataléwa, náalíacáináté yàapinácawa Jerusalén iyacàlená néré.^a

⁵⁴ Iná níái pucháiba Jesús yéewáidacaléca, Jacobo, Juan nacái, néemiacaalí iináwana càmita nawàwa needáca nàataléwa Jesús, yá náimaca irí:

“Wáiwacali, piwàwacaalí, yá watàaníca Dios yáapicha ibànùacaténá quichái yúuwàawa chènuníse, inúacaténá nía càide iyúwaté Elías isutáana quichái yúuwàawa chènuníse.”

⁵⁵ Quéwa Jesús iwènúaca iicáidaca nalí, yá yàalàaca nía chàinisi, [íimaca nalí:

“Càmitacué píalíawa càinácaalí espírituca yái càicué imàaca pitàaníca càì.] ⁵⁶ [Núa asíali Dios néeséerica, càmita nùana numáalàidaca wenàiwicanái icáuca. Nùanàaca nuchúuliadacaténá nía yùuwichàacáisi íicha.”] Néese, yá nàacatéwa áiba yàcalé iriculé.

Níái iwàwéeyéica yàacawa Jesús yáapicha

(Mt. 8.18-22)

⁵⁷ Néese idècunitàacá nàacawa àyapulicubàa, yá abéeri wenàiwica íimaca Jesús irí:

“Nuíwacali, nùacaténáwa píapicha alénacaalíta píawa.”

⁵⁸ Jesús íimaca irí:

“Níái yàlidunáica nadèniaca nabànawa, níái cuipiranáica nadèniaca nacái namùlubèwa. Quéwa núa asíali Dios néeséerica, canáca nucapèe nuyamáidéeripináwa iriculéta.”

⁵⁹ Yá Jesús íimaca áiba asíali irí:

“Piawa núapicha nuéwáidacalécaténá píá.”

Yá íimaca yeebáca:

“Nuíwacali, pimàaca nùacawa quéecha capíi néré nuyúudàacaténá nachùnàca núnirimi irí wawàsi, yéetácáináwa. Iná idécanaáami nubàliacani, yásí nùacawa píapicha iyúwa péewáidacalé.”

⁶⁰ Yá Jesús íimacaté irí:

“Piawa núapicha. Pimàaca nabàliayacácawa níatái iyéeyéica càide iyúwa níái idéeyéica yéetácawa cháì èri iricu, matuíbanáiyéica iyaca Dios íicha. Quéwa píá, iwàwacutá píá picàlidaca iináwana íwali yái Dios icùanápínaca yàasunái wenàiwicawa.”

⁶¹ Néese áiba wenàiwica íimaca nacái Jesús irí:

“Nuíwacali, nùacaténáwa píapicha càide iyúwa péewáidacalé. Quéwa quéecha, pimàaca nuèpùacawa nucapèe néréwa, nùacaténá nucàlidaca nuináwana nalí níái nuénanáicawa iyéeyéica nucapèe néeni.”

a 9.53 Càmitaté samaritanonái yeedá yàataléwa níái judionái, nàacáináté nàacawa Jerusalén nérépiná. Quéwa níái samaritanonáica, càmitaté nàawa Jerusalén iyacàlená néré. Nadèniacaté nacái nàasu cáli néenitawa nàacatáipiná Dios íimíetacaná.

⁶² Jesús ñimaca irí:

“Abéeri wenàiwica idàbacaalí yàacawa núapicha, yá càmita iwàwacutá imànica quirínama càide iyúwa iwàwáaná. Quéwa imànicaalí càide iyúwa ñiwitáise iyáaná, yá càmita yéewa ñibaidaca cháí Dios icùacatáica yàasunái wenàiwicawa.”

Jesús ibànùacaté setenta y dos yéewáidacalénáíwa

(Lc. 9.3-5; 10.4-15; 10.21-24; 11.25-27; Mt. 11.21-23; 13.16-17)

10 ¹Néese nadénáami nái wawàsica, yáté Wáiwacali Jesús iníwàaca áibanái setenta y dos yéewáidacalénáíwa. Yá ichùulìacaté nàacawa ipichalé pucháibanamata yàcalé imanùbaca, aléde yàanàacatalépináca.

²Yá ñimacaté nalf:

“Báísita manùbaca nái wenàiwica idéeyéica màulenáca yéemièyèipináca nutàacái, quéwa càmita manùba nái icàlidéeyèipináca nalf nutàacái. Iná iwàwacutácué pisutáca bànacalé ñiwacaliná fíchata nái ñibaidéeyèipináca irí, ibànùacaténá nía nàwacáidacaténá irí bànacalé iyacaná.^b

³Iwàwacutácué piacawa. Nuchùulìacué pía càide iyúwa wàlisàna ovejanái nèewiré nái cháwi nacáiyéica.^c ⁴Picácué pité palata yàalu, písáacuni nacái pibàle yàaluca, éwita áiba zapatupiná. Picácué nacái piyamáa pitàidaca áibanái àyapulicubàa.

⁵Piwàlùacaalícuéwa nacapèe iriculé, pitàidacué nía quéeacháwa. Píimacué nalf: ‘¡Dios imàacacué piyaca matuíbanáiri iyú, piacué iyéeyéica iricu capìiquéi!’ ⁶Yeedácaalícué pía cayába yái capìi ñiwacalináca, yá Dios imàacacawapináca iyaca matuíbanáita. Quéwa canácanáami yeedéericué pía, yá iyamáacawapiwérétacué yái Dios yàasu cayábéerica. ⁷Iná needácaalícué pía cayába nacapèe iriculé, piyamáacuéwa néenita. Piyáacué, píiracué nacái càinácaalítacué nàacué piyáa, yácáináí ñibaidéerica iwàwacutéerita napáyaidaca irí yái ñibaidacalé iwènica. Piyacué abéeri capìi iricuta éwitacué píibaidaca áibàalé.

⁸Piwàlùacaalícuéwa abéeri yàcalé iriculé, needácaalícué nàataléwa pía casíimáiri iyú, piyáacué matuíbanáita càinácaalíta yàacàsica yái nàacué piyáa. ⁹Pichùnìacué cáuláiquéeyéi nàyacaalí néeni, yá nacái píimacuéca nalf: ‘Siùcade, idéca mawiénicuéca pírí yái Dios icùacatáipínacuéca pía iyúwa yàasunái wenàiwicaca.’

¹⁰Quéwa nái wenàiwica càmfíyéica yeedácué pía yàataléwa, pìanàacaalícué nàyacalé iricubàa, yácué iwàwacutá pimúsúacawa nabàacháwalé iricubàa, yácué píimaca pitàanáca: ¹¹‘¡Siùcade, canácuéca pírí quirínama wawàsi Dios yáapicha. Iná yéewa wachupíaca wàbàli ñwàlíséwa yái piyacalé ichùmaléca. Quéwa càicáaníta, wawawacué píalíacawa ñwàli yái idéenáca mawiénica pírícué, yái Dios iwàwáanáca icùacuéca pía, piacué yàasunái wenàiwicaca.’

¹²Iná núumacué pírí: Eeri imáalàacaalíwa, yá Dios yùuwichàidapínáca máiní yáawanái nái áibanái yàcaléca, Sodoma iyacàlená mìnánáimi fícha.”

Yàcalé mìnánái càmfíyèité iwènúada ñiwitáisewa

(Mt. 11.20-24)

¹³“¡Nái Corazín iyacàlená mìnánáica, nàuwichàapínacawa! ¡Nàuwichàapínáwa nacái nái Betsaida iyacàlená mìnánáica! Quéwa Tiro iyacàlená

mìnanái, iicácaalíté Sidón ìyacàlená mìnánái yáapicha, yátái càmfirica wenàiwica idé imànica, nawènúadapínáté náiwitáise nabáyawaná íchawata.

¹⁴Iná néenialí èeri imáalàacaalíwa, Dios yùuwichàidapínácaalí Tiro ìyacàlená mìnánái, Sidón ìyacàlená mìnánái nacái, nàuwichàapínácawa nacái. Quéwa níái áibanáica yùuwichèeyéipínáwa quiríta nachàbaníisenama. ¹⁵Níái Capernaúm ìyacàlená mìnánáica, iyúnáidéeyéi Dios imichàidapínáca chènuniré. ¡Càmíri! Yúucapínáta nacái nía yùuwichàacáisi quichái iriculé.

¹⁶Cawínácaalí yéemiacué pirí, yéemiaca nacái nulí. Yái yáamèericuéca pía, yá nacái yáamàacata núa. Yái yáamèerica núa, yá nacái yáamàacata Dios, yái ichùulièrica núa aléi.”

Nàanàacaalíté níái setenta y dos Jesús yéewáidacalénáica

¹⁷Néese, yáté nàanàaca casfímáiwaca níái setenta y dos iníwèeyéicaté,^d yá náimacaté:

“¡Wáiwacali, espíritu báawéeyéi, mitáwacata yeebáida walí, wachùulíacaalí namusúacawa pípidená ìwali!”

¹⁸Jesús íimacaté nalí:

“Càitaté nacái nuicáca Camèniadacáiri icaláacawa chènuníse càide iyúwa énu icamalá.” ¹⁹Idécué nùaca pirí chàinisi yéewacaténácué piipínaca àapínái caculáléeyéi íinatabàa, chálíanái íinatabàa nacái, yéewacaténácué pimawèniadaca nacái ichàini macáita yái piùwidesàiricawa. Yá canácata yáaliméeripíná imànicuéca pirí báawéeri.

²⁰Quéwa picácué casfímái pía nàwalíse yái espíritu báawéeyéi, yeebáidacáinácué pichùulíaca. Casfímáicué pía ìwalíse yái Dios, idécáiná itànacuéca pípidená yàasu cuyàluta iricuwa aléde chènuniré.”

Casfímáica Jesús iwàwa

(Mt. 11.25-27; 13.16-17)

²¹Iná néenialíta, yá Espíritu Santo isfímáidaca Jesús iwàwa, yá íimaca:

“Pía Núaniri, núa pirí cayábéeri, píata yái Nacuèrináca macáita níái iyéeyéica chènuniré, iyéeyéica nacái cháí cáli ínata. Níái iyúnáidéeyéica cáalíacáica áibanái íicha, càmitaté pimàaca namànica yái càmfirica wenàiwica idé imànica. Quéwa pìacaté nalí chàinisi níái manuíféica iwàwa piwéré, càmfíyéica cáalíacái iicáca yáawawa áibanái íicha, namànicaténá níái càmfíyéica wenàiwica idé imànica. Báisíta Núaniri, pimànica càide iyúwa piwàwáaná.”

²²Idécanáami Jesús itànínica Yáaniri Dios yáapichawa, yá íimaca wenàiwicanái írí:

“Idéca Núaniri imàacaca nulí macáita yái chàinisica. Imàacaca nacái núa-ílacawa macáita wawàsi ìwali. Yá nacái canácata yáalíeriwa nùwali báisíta, núa Dios lírica. Abéerita Núanirica yái yáalíawa nùwali. Canácata nacái yáalíeriwa Núaniri ìwali. Núata abéerita yáalíawa ìwali, yá nacái numàaqueérica yáalíacawa ìwali.”

²³Néese, yá Jesús iwènúaca yéewáidacalénái ipùaléwa, yá íimaca nalí méetàuculéta áibanái íicha:

^d 10.17 Abénaméeyéi Bíblia griego itàacái iyú, náimaca: Setentacatésa namanùbaca. Quéwa áibanái Bíblia íimaca: setenta y doscatésa namanùbaca. **e** 10.18 Is. 14.12.

“Dios idéca imànicuéca pírí cayábéeri, nía nacái iiquéeyéica yái piiquéeri-cuéca numànica càmfíríca wenàiwica idé imànica.

²⁴Iná báisítacué núumaca pírí: Madécaná níaí profetanáicaté, nacuèrinánái nacái, nawàwacaté naicáca yái càiricuéca piicáca, quéwa càmitaté náalimá naicáni. Nawàwaté nacái néemíaca yái péemièricuéca, quéwa càmitaté náalimá néemiàcani.”

Jesús yéewáidaca ìwali, yái Samaria mìnali iiquéerica áiba ipùalé

(Mt. 22.34-40; Mr. 12.28-31)

²⁵Néese, yá abéeri néená imichàacaté ibàlùacawa níaí yéewáidéeyéica ley, yáalimáidacaténá iicáwa Jesús, yá íimacaté írí:

“Pía, yéewáidéerica. ¿Càiná wawàsica yái iwàwacutá numànica yéewacaténá nudèniaca núcáca càmfíri imáalàawa?”

²⁶Yá Jesús íimaca írí:

“¿Càináté wawàsica yái natànàa nalicu níaí Ichùullacanásica ìwali yái wacáuca càmfíríca imáalàawa? ¿Piléecaalíni càiná péemiàcani?”

²⁷Yá íimaca Jesús írí:

“Iwàwacutá cáininá piicáca picuèriná Dios macái piwàwa yáapichawa, picáuca yáapichawa, pichàini yáapichawa, píiwitáise yáapichawa macáita. Yá nacái iwàwacutá cáinináca piicáca áibanái càide iyúwa cáinináaná piicáca píawawa.”

²⁸Yá Jesús íimaca írí:

“Idéca peebáca cayába. Iná pimàni càita, yá pidèniàpináca picáuca càmfíri imáalàawa.”

²⁹Quéwa yái yéewáidéerica yái Moisés itànèericaté, iwàwaca yáasáidaca yáawawa wenàiwicanái yáacúalícu, càide iyúwa canéeri ibáyawaná. Iná yéewa isutácaté yéemiawa Jesús, íimaca:

“¿Cawiná wenàiwicaca yái iwàwacutéerica cáinináca nuicáca?”

³⁰Yá Jesús icàlidaca írí abéeri asìali iináwaná ìwali:

“Abéeri asìali iricùacaté yàacawa Jerusalén ìyacàlená néese yàacaténáwa Jericó ìyacàlená néré. Idècunitàacá yàacawa àyapulicubàa, yáté cayéedèeyéi íibàcani, yá needácaté íícha yàasu wawàsi macáita, ibàle nacái. Yá nanúa-dáidacani, càita namàacaca iriawa càide iyúwa yéetèerimiwa.

³¹Néese néenialíta, yá abéeri sacerdote^f iricùacawa yàacawa iricubàa yái àyapuca, yá iicáca iriacawa. Quéwa iwènúacawa abéemàabàa àyapu, yá yàacawa íícha machacànita. ³²Càita nacái iricùacatéwa néenibàa abéeri Levita.^g Quéwa càita nacái, iwènúacawa abéemàabàa àyapu, yá yàacawa íícha machacànita.

³³Quéwa abéeri asìali Samaria mìnali^h yèeri nacái yàacawa néenibàa, iicá-caalí asìali iriacawa, yá catúulécanaíca iicàcani. ³⁴Yá yàacawa yàatalé. Yáta idèpiaca icháuná olivo iséená iyú, uva ituní iyú nacái, yá yèepùaca icháuná wáluma iyú.

f 10.31 Sacerdote: Abéeri judfonái yéená, íibaidéeri nacái Dios icapèe iricu. **g 10.32** Levita: Yái iyúudèerica sacerdotenái. **h 10.33** Jesús itàaníca nali ìwali yái abéeri Samaria mìnali, áiba cáli néeserica, cabáyawanéerica, casaquèerica nacái judfonái iicáca. Quéwa éwita càicani, yá imànicaté, yá iicácaté áiba ipùalé, éwita càmfíríca yéená wenàiwicani. Ewita wàuwidesàiricani.

Néese, yá imichàidacani yàasu burro ínataléwa, yá itécani aléde napá-yaidacataléca naimácàaluwa. Yá icùaca néréni táiyápinama.

³⁵Néese mapisáináami, yácanáamiwa ìyaca, yá ipáyaidaca capli íiwacali pucháiba palata ituíná denarioⁱ iyú, yá íimaca irí: ‘Pimàni nulí cayábéeri, picúa yái asialica. Acaalí imawènièri pírí, nùanàacaalí àniawa, yá nupáyaidaca pírí macáitani.’ ”

³⁶Néese, yá Jesús isutáca yéemíawa yái yéewáidéerica wenàiwica:

“¿Càiná píimaca? Nèewíse níái máisiba asianáica, ¿Cháná cáininá iicáca yái asiali cayéedèeyéi inúadáidéerimica?”

³⁷Yá íimaca Jesús irí:

“Yátái iiquéericaté ipùalé.”

Néese, yá Jesús íimaca irí:

“Iná iwàwacutá pimànica càide iyúwa Samaria mìnali imàníná, pidèniacaténá picáuca càmfiri imáalàawa.”

Jesús ipáchiaca Marta, María nacái

³⁸Néese idècunitàacá Jesús yàacawa àyapulicubàa yéewáidacalénái yáapichawa Jerusalén nérépiná, yá nàanàacaté abéeri yàcalé iriculé. Yá néenica abéechúa inanái iwàlùadaté nía ucapèe iriculéwa ípidenéchúa Marta.

³⁹Marta idèniaté abéechúa uénásàatúawa, ípidenéchúa María. Yá úacaté yái yáawina yéemíaca Jesús yéewáidáaná, mawiénita yàabàli irí. ⁴⁰Quéwa úái Martaca, máinícaté achúmaca uwàwa ìwali yái wawàsi umàníirica capli iricu. Yá ùacawa Jesús yàatalé, yá úumaca irí:

“Nuíwacali, pichùulia nuénásàatúa umànica núapicha wawàsi.”

⁴¹Yá Jesús íimaca ulí:

“Marta, Marta, máiníca achúmaca piwàwa ìwali yái madécaná wawàsi iwàwacutéerica pimànica. ⁴²Quéwa abéeri wawàsi yái máiníri cawènica canánama íicha. Yái càirica idé María yeedáca iríwa, yá canácata yáali-méeripiná yeedáca uíchani.”

Jesús yéewáidaca natàaníca Dios yáapicha

(Mt. 6.9-15; 7.7-11)

11 ¹Néese abéeri èeri, yáté Jesús itàaníca Yáaniri yáapichawa áibàalé. Iná idécanáamité imáalàidaca itàaníca, yá abéeri yéewáidacalé isutáca yéemíawani, íimaca irí:

“Wáiwacali, péewáida nacái watàaníca Dios yáapicha càide iyúwa Juan Bautista yéewáidáanáte yéewáidacalénáíwa.”

²Yá Jesús íimacaté nalí:

“Pitàanícaalícué Dios yáapicha, càicué píimacade:

Wáaniri Dios ìyéerica chènuniré macáita,

pía nèerica ípidená mabáyawanéeri ímíétacaná.

Piawa wàatalé picùacaténá wía iyúwa wàasu rey.

Pimàni càide iyúwa piwàwáaná nalí níái ìyéeyéica

chènuniré, walí nacái wía ìyéeyéica cháí èeri iricu.

³ Pimàaca weedáca waliwa yái yàcàsi
iwàwacutéerica wayáaca èeri imanùbaca.

⁴ Pimàaca piwàwawa wabáyawaná fícha
càide iyúwa wamàacáaná wawàwa nabáyawaná fícha, níái
imàníyeyéica walí báawéeri.
Picá pimàaca ibasiadacawa walí yái wawàsi canáinéeripináca waicáca,
wamànicaícha wabáyawanáwa.”

⁵ Iimaca nacái nali:

“Wáimacáita: Abéeri asiali idèniaca iicácaléwa. Néese catá bamuchúami,
yá yàacawa yàatalé, yá íimaca irí: ‘Pía nuicácalé, pía nuchàba máisiba
paniná. ⁶ Abéeri nuicácalécáiná yàanàa nupapèe néré, yàanèeri déecuise,
quéwa canáca nùlía nùaca iyáapiná.’

⁷ Yá íimacáita yeebáca isàna capli iricuise: ‘Picá pisèiwica nulí wawàsi.
Idéca nubàliaca capli inùma. Idéca waimáca wàyaca, nuénibenái nacái. Iná
càmita yéewa numichàaca nuedáca pirí yái pisutéerica núícha.’

⁸ Núumacué pirí báisíta: Ewita càmita iwàwa yeedáca iicácalé iríwa yái
isutéerica fícha, quéwa isutácáiná fícha abémáitani, yá yàaca irí macáita yái
iwàwacutéerica fícha.

⁹ Iná càicué núumaca pirí: Iwàwacutácué pisutáca Dios fícha yái piwàwa-
cutéerica, yá yàapínacuéca piríni. Picutácué nacái fícha yái pimáapuèrica,
yá iyúudàacuéca pìanàacani. Pimáidacué capli inùma néeni, yá Dios imàaca-
pináca yàacàacawa pirícué.

¹⁰ Iná cawinácaalí isutá Dios fícha wawàsi, yàapínaca iríni. Yái icutéerica
iríwa wawàsi, Dios yàapínaca iríni. Yá nacái imáidéerica capli inùmalicu,
Dios imàacapínaca nàcùaca irí capli inùma.

¹¹ Canácata asialiquéi yáaliméeri yàaca ìiri iríwa abéechúa fba, isutácaalí
fícha pan. Isutácaalí nacái fícha cubái, càmita yàa irí abéeri àapi. ¹² Isutá-
caalícué nacái iyáawa pícha cawámai yéewé, càmitaqué pía irí abéeri chália.

¹³ Iná éwitacué cabáyawanéeyéica pía, càicáaníta pialíacué piaca péenibe-
nái iyáawa cayábéeri wawàsica. ¡Máiní yáawanáitasí yái Wáaniri Dios iyée-
rica chènuniré, yàapínaca walí níái wawàsinái wasutéeyéica fícha, Espíritu
Santo nacái!”

Nayúunáidaca Jesús íibaidaca Beelzebú ichàini iyú

(Mt. 12.22-30; Mr. 3.20-27)

¹⁴ Abéeri èeri, yá Jesús yúucacaté espíritu báawéeri abéeri asiali fícha, yái
càmíricaté imàaca itàanica. Néese idécanáamité espíritu báawéeri imusúa-
cawa asiali fícha, yáté itàanica àniawa. Yáté nacalùadacawa níái wenàiwica-
náica. ¹⁵ Quéwa abénaméeyéi néená náimaca:

“Yá asialiquéi, yúuquéeri espíritu báawéeyéi Beelzebú ichàini iyú, yái espí-
ritu báawéeyéi íiwacalínaca.”

¹⁶ Aibanái iwàwaca yáalimáidaca iicáwani, yá nachùulia imànica yái càmí-
rica wenàiwica idé imànica.

¹⁷ Quéwa Jesús yáaliacawa náináidáaná ìwali. Iná yéewa íimaca nali:

“Napéliacaalí náipunitawáacawa níái iyéeyéica abéeri cáli finata, yá namáalàayacapínacawa macáita. Níacaalí nacái ipélia yáapichawáacawa, níái iyéeyéica abéeri capii irícu, yá nàapínaca náichawáacawa, yá càmita nàya quirínama abécátáita.

¹⁸Iná càita nacái, Camèniadacáiri yàasu espíritu báawéeyéi ipéliacaalí ípunitawáacawa, yá ichàini imáalàapínacawa mesúnamáita.

Càicué núumaca pírí: Beelzebú ichàini iyú imusúada espíritu báawéeyéi, pímacáinacué nùwali. ¹⁹Iná numusúadacaalí espíritu báawéeyéi Beelzebú ichàini iyú, néeni ¿Càiná ichàini iyú namusúada espíritu báawéeyéi níái péewáidacalénáica? Iná iwálíise péewáidacalénáitacué icàlidapíná piináwa cachiwacuéca pía. ²⁰Quéwa numusúadaca espíritu báawéeyéi Dios ichàini iyú, ímáaná idéca Dios yàanàaca piatalécué, icuacaténá yàasunái wenàiwicawa.

²¹Abéeri asialicaalí cachàinfíri idènièri icáapisàíwa, icuacanámí icapèewa cayéedèeyéi fícha, canácata yáaliméeri yeedáca yái yàasu wawàsi idènièrica.

²²Quéwa yàanàacaalí yái áiba asiali cachàinfíri fícha quiríta, yá yéewa imawèniadacani, yá yeedáca fícha icáapisàí macáita, manufrica iwàwa iwéré. Néese, yá iwacuàca áibanái iwali yái yàasumica.^k

²³Yái wenàiwica càmíirica abédanama fiwítáise núapicha, yá nùuwide-sàiricani. Yái càmíirica nacái iyúudàa nùwacáidaca wenàiwica Dios irí, yàacáináwa núfpunita, yá iwènúadaca wenàiwica Dios fícha.”

Yái espíritu báawéeri yèpuèrica yàanàaca àniawa

(Mt. 12.43-45)

²⁴“Aibacaalí idé imusúadaca espíritu báawéeri abéeri asiali fícha, yá yèpu-níca iicáidaca iyacatáipíná máisawalíri irícubàa, chùicatabàa nacái. Quéwa càmicaalí yàanàa iyacatáipíná, yá ímaca iríwa: ‘Iwàwacutá nuèpùacawa yàataléta yái asiali numusuéricáwaca fícha, nùyacaténá néeni àniawa.’

²⁵Iná espíritu báawéeri yàanàacaalí néré àniawa, yá iicáca asiali càide iyúwa abéeri capii idéeri natunúaca, nachùnièri nacái cayába. ²⁶Néese, yá yàaca imáidaca yáapichawa áibanái siete espíritu báawéeyéi, quiríiyéita báawaca ichàbaníisenama, yá nawàlùacawa yáapicha nàyacaténá néeni. Néese, yá máiní yáawanáica báawaca namànica fiwítáise ichàbaníisenama, fícha yái iyéerica néeni quéecha.”

Casíimáica níái yéemièyéica Dios itàacái

²⁷Iná idècunitàacá Jesús yéewáidaca iyaca, yá abéechúa inanái itàaníca cachàini nèewíise níái manùbèeyéica, yá úumaca irí:

“¡Uái inanái imusúadéechúaca piicá èeri, idàwinèechúaca nacái, pla ìini ìwaliwa, casíimáichúa inanáica úa!”

²⁸Quéwa Jesús ímaca ulí:

“¡Nía máiní casíimáica, níái yéemièyéica Dios itàacái, imàníyéica nacái càide iyúwa ímáaná!”

k 11.22 Yái asiali cachàinfírica iicáca yáawawa icáapisàí iwéréwa, yácata wawàsimi. Néese yái asiali cachàinfírica quiríta fícha àniawa, yácata Jesús.

Níái wenàiwica iwàwéeyéica iicáca yái càmfírica wenàiwica idé imànica
(Mt. 12.38-42)

²⁹Iná idècunitàacá manùbaca wenàiwica iwacáca yàacawa Jesús itéesebàa quéwanáta, yá íimacaté nálí:

“Píacué wenàiwica iyéeyéica siùca èride, báawéeyéi ííwítáise, pichùulia-cué numànica mamáalàacata yái càmfíri wenàiwica idé imànica.

Quéwa càmita numànipínacué píríni. Yátacué nucàlida pírí íwali yái ichà-béericatéwa Jonás írí. ³⁰Iná càide iyúwaté Jonás iyáaná máisiba èrí manuíri cubái idéericulé, yéenáíwanásipíná nálí níái Nínive mìnánáica, càita nacái asíali Dios néeseérica írìapínacawa cáli iriculé máisiba èrí, yéenáíwanási-piná nálí níái wenàiwica iyéeyéica siùcade.

³¹Iná píacué iyéeyéica siùcade, càmicáinacué peebáida nùwali, úái reina Saba, ucháawàapínacué pía nacái, Dios yàasu èrí yùuwichàidaca macáita níái wenàiwicaca. Uanàcáináté déecuise bàaluité, uémìacaténá rey Salomón yéewáidáaná cáalíacáiri iyú. Quéwa núa càì iyacuéca píapicha cháì siùcade, máiníiri cachàinica ííwítáise quiríta Salomón íícha. Càicáaníta, càmitacué peebáida nùwali.

³²Càita nacái níái Nínive mìnánái, nacháawàapínacué pía nacái, píacué iyéeyéica siùcade, Dios yàasu èrí yùuwichàidapínáca níái wenàiwicaca. Nawènúadacáináté náiwítáisewa Dios írí, Jonás icàlidacaalíté nálí Dios itàacái.

Quéwa, núa càì iyacuéca píapicha cháì, máiníiri cachàinica ííwítáise quiríta Jonás íícha, càicáaníta, càmitacué piwènúada pííwítáisewa peebáidacaténá-cué nùwali.”

Yái watuúca, yácata wainá icamaláaná
(Mt. 6.22-23)

³³“Iná càita nacái, càmita abéeri wenàiwica yéewa ibàaca yái camalási ipucuéricawa, càmita nacái yéewa ibàliacani abéechúa bacàa iyú. Ipucúada camalási icúadacaténáni chènunibàa yéetaná íwaliwa, asáicaténá naicáidaca níái iwàluèyécawa capíi iriculé. ³⁴Níái watuúca, nàyaca walí càide iyúwa camalási imàaquéeyéi amaléeri ííwítáisesi iwàlùacawa wawàwaliculé. Iná cayábacaalí watuú, masacàacaalí nacái watuú, yá yéewa waicáidaca nayú cayába.^l

³⁵Iná cayábacué píícha, piyúunáidacáichacué cayábéeri camalásica yái pidènièricuéca, isicúacáicha catéeri ííwítáisesica yái càicué iyaca piwàwalicu.^m ³⁶Iná càita nacái, amalácaalícué pííwítáise, càmicaalí catéeri iya yèewi, yá amalácata macáitani càide iyúwa asáicaalí pía lámpara icamaláná iyú.”ⁿ

l 11.34 Yái píináidáanacuécáwa nùwali, nutàacái íwali nacái, máiníiri cawènica. Peebáidacaalí-cué nùwali, yácué píalíapínáca nùwali, núa báisírica, pímanipínacué nacái cayábéeri wawàsica. Quéwa càmicaalícué peebáida nùwali, yácué píyaca mamáalàacata càide iyúwa níái càimíyéica yáalíawa nùwali. **m 11.35** Cayábacué píícha, piyúunáidacáichacué píalíacawa nùwali báisíta. Quéwa pímeéràacuécawa, càmicáinacué píalíawa nùwali báisíta. **n 11.36** Piwàwacaalícué píalíacawa nùwali báisíta piwàwa yáapichawa, yá Núaniri yáasáidapínáca píricué nùwali amalánama.

Jesús icháawàaca fariseonái, nía nacái yéewáidéeyéica yái Moisés itànèericaté
(Mt. 23.1-36; Mr. 12.38-40; Lc. 20.45-47)

³⁷Iná idéca nacáita Jesús itànínica, yá abéeri fariseo imáidaca Jesús yàacaténá iyáaca yáapicha icapèe néré. Iná iwàlùacanáamiwa, yá iyamáaca yáawinacawa iyáacaténá. ³⁸Yá fariseo icalùadacawa iicáca Jesús, càmicáiná fíba quéecha icáapiwa ipíchawáiseca iyáaca iyáacaléwa.

³⁹Quéwa Wáiwacali fimaca irí:

“Píacué fariseonáica, pimànicuéca mamáalàacata càide iyúwa piawirináimi fiwitáise iyáaná, píasáidacaténácué mabáawanáca pía wenàiwica ipíchale. Quéwa yái piwàwaca ipuniériwa yéedesi iyú, báawéeri wawàsi iyú nacái.

⁴⁰¡Píacué máiwitáiseeyéi! Pimànicaalícué mamáalàacata càide iyúwa piawirináimi fiwitáise iyáaná, quéwa càmicaalícué piicá yái pfiwitáise báawéerica, yá canácata yéewáanácué cayábacuéca pía Dios yáapicha. ⁴¹Iná ipíchaná píináidacué piyéedùaca mamáalàacata níai catúulécaneeyéica, yá iwàwacutácué cáinináca piicáca nía. Iná idécaalí piyúdàaca nía báisíta, yásí masacàaca Dios iicáca macáita yái pimànfiricuéca.

⁴²¡Quéwa càmitacué pimàni càì! Iná Dios yùuwichàidapínácué pía, píacué fariseonáica. Píacuéca Dios irí mawènfiri wawàsi yéená càide iyúwa yái masicái sáinamáirica, pibànacalé fiwitáaná yéená nacái, piyúnáidacáinácué pimànica machacànfiri wawàsi wenàiwica irí. Quéwa càmitacué pimàni machacànfiri iyú wawàsi nalí. Càmitacué nacái cáininá piicáca Dios, yái cawènfiri canánama fícha. Quéwa yái pianácuéca pibànacalé yéenáwa Dios irí, piicácué piyamáida pimànicani.

⁴³¡Píacué fariseonái, Dios yùuwichàidapínácué pía! Píacué caséeyéica yáawinacawa wenàiwicanái ipíchale caináwanéeyéi yàalubái finata, née-wáidacàalu irícu, píacué iwàwéeyéica wenàiwica itàidaca bàacháwabàa cáimiétacanéeri iyú.

⁴⁴¡Píacué fariseonái, [píacué nacái yéewáidéeyéi yái Moisés itànèericaté], Dios yùuwichàidapínácué pía, cachiwacáinácué pía! Píasáidacuéca piawawa càide iyúwa cayábéeyéi wenàiwicaca. Càicuéca piade iyúwa càliculli, càmfíyéi asái iríacawa, wenàiwicanái ichàbaníyécawawa finatabàa, càmicáiná náalía càlicullimi iyaca néeni!”

⁴⁵Yá abéeri néená níai yéewáidéeyéica níai Chùuliacanásica, fimaca Jesús irí:

“Pía yéewáidéerica, càicanáami píimaca fariseonái irí, yá nacái báawacata yúuwàacawa wàwali.”

⁴⁶Quéwa Jesús fimacaté irí:

“¡Dios yùuwichàidapínácué pía nacái, píacué yéewáidéeyéica níai Chùuliacanásica! Pichùuliacáinácué wenàiwica imànica yái càulenéeripináca namànica wawàsica. Quéwa píacué, càita nacái, càmitacué piwàwa piyúdàaca namànica yái pichùulìericuéca namànica.

⁴⁷¡Dios yùuwichàidapínácué pía! Píacué imàníyéica profetanáimi icàliculèená iwicáulé yéenáiwanási iyúwacué piyéi fimíétacaná, piawirináimi inuéyécaté bàaluité, báawacáinaté naicáca nía, yá nacái tàacáisi nacàlidéericaté! ⁴⁸Iná iyú yái pimànfiricuéca nacàliculèenáimi irí, yá abédanamacatacué pfiwitáise piawirináimi yáapichawa, inuéyécaté profetanáimi bàaluité.

Báiscata níacata inúacaté nía, quéwa píacué iyúudàa namàni nacàliculèe-nàmi iwicáulé icapèenà.

⁴⁹Quéwa càicaté nacái Dios ímaca cáalíacáiri iyú: ‘Nubànùapínacué pírí profetanái, nía nacái itéeyéipínaca nutàacái. Iná nèewísepiná nanúa abé-naméeyéi, áibanái nacái napiadáidapíná.’ ⁵⁰Iná yéewa cabáyawanáca píacué Dios ipíchale, píacué judíonái iyéeyéica siúcade, nàwalíise níái profetanái nanuéyéicaté bàaluité, síisàata inùmámide Dios idàbacatáiseca wenàiwica. ⁵¹Abel néeseta inùmámi yái idàbéericaté nanúaca, iwéréta yàanàaca sacerdote Zacarías néré, nanuéricaté íba íichawitaníiná imuchúalícu, Dios icapèe yáapicha. Iná núumaca pírí, Dios yùuwichàidapínacué pía nàwalíise, píacué iyéeyéica siuca èeride.

⁵²¡Dios yùuwichàidapínacué pía, píacué yéewáidéeyéica níái leyca! Càmi-cáinácué pímaca wenàiwicanái yáalíacawa Dios íwali, éwitacué piacani, càmfíyéita yáalíawa Dios íwali!”

⁵³Néese, yáte Jesús yàacawa náicha. Iná néese èerita, yáte fariseonái yùuwideca imànica Jesús, náapicha níái yéewáidéeyéica yái Moisés itànèericaté. Yá nacái nadàbacaté nasutáca néemiawani càulenéeri wawàsi íwali. ⁵⁴Nawàwacaté náalimáida naicáwa Jesús yéewacaténá nacháawàaca iiná-waná itàacái íwalíseta.

Jesús yéewáidaca fariseonái ichíwa íwali

(Lc. 12.2-9; Mt. 10.26-33)

12 ¹Idècunitàacá Jesús itàaníca iyaca, yá madécaná mil wenàiwica íwacacaté itéesebàa, càita nachiquíayacacawa. Yá itàanícaté quéecha yéewáidacalénái íríwa, ímacaté nali:

“Piicacué píchawa yái náiwitáise iyáanáca níái fariseonáica, iyúwa nacái náináidáanáwa. Caséeca namànica namèniadaca. Càmita namàni càide iyúwa náimáaná. ²Iná macáita yái wawàsi wenàiwicanái ibèerica áibanái íicha, yá Dios yáasáidapínacani. ³Macáita yái pitàanfíricuéca íwali catéeri yàapiré, yá wenàiwicanái yáalíapínacawa íwali. Càita nacái yái pitàanfíricuéca íwali ibàacanéeri iyú, yá wenàiwicanái yáalíapínacawa íwali.”

Iwàwacutá cáaluca waicáca Dios

(Mt. 10.26-31)

⁴“Píacué nùacawéeyéiná, péemiácué: Picacué cáaluca pía náicha níái yéewéeyéica inúaca pía, quéwa càmita náalimá namànica áiba wawàsi. ⁵Quéwa nuéwáidacuéca pía íwali yái iwàwacutéericuéca cáaluca pía íicha. Cáalu-cué pía Dios íicha, yái idènièrica ichàiniwa wacáuca íwali, yéewéerica nacái yùuwichàidaca wía quichái írìculé.

Iná núumacuéca pírí: Yásí yéewéericué cáaluca pía íicha. ⁶Macái wenàiwicata yáalíawa, yéewaca wawèniaca mawèniaca cinco màsibèenái, pucháiba palata ituíná iyú. Quéwa càicáaníta, càmita Dios yáalimá iimáichaca nía éwita achúmáanapíná.

⁷Iná picacué cáalu pía. Píacué cawèníyéi Dios írí manùbéeyéi màsibèenái pùubanaméeyéi íicha. Càita nacái Dios yáalíacuéca píiwiita ibáináca imanù-baca.”

Níái càmfíyéica ibàa Jesús iináwaná

⁸ Jesús íimaca nalí:

“Núumacué pirí: Cawinácaalí íima wenàiwicanáí irí, Jesús yéewáidacaléca núa, núa asíali Dios néeséerica, nucàlidapínáca nacáí iináwaná náacúalicu níái Dios yàasu ángelnáica. ⁹ Quéwa yái ibèerica iináwanáwa nuéwáidacalécani wenàiwicanáí yáacúalicu, nubàapínáta nacáí iináwaná Dios yàasu ángelnáí yáacúalicu.

¹⁰ Càita nacáí, áibacaalí itàaní báawanama nùwali, núa asíali Dios néeséerica, quéwa iwènúadacaalí íiwitáise báawéeri fícha, yá numàacapínáca nuwàwawa ibáyawaná fícha. Quéwa yái itàanfíríca báawéeri tàacáísica Espíritu Santo ìwali, yá càmfíríta Dios imàacapíná iwàwawa ibáyawaná fícha.

¹¹ Wenàiwica fíbàacaalícué itéwa pía judfonáí yéewáidacàalu iriculé nacháawàcaténácué pía, yá nacáí natécuéca pía náiwacanánáí yàataléwa, nalí, níái nacháawèyeyéica irí wenàiwica, picácué achúma piwàwa ìwali yái pitàaníinápínácuéca nalí. ¹² Yácaínáta Espíritu Santo yái imàacapínácué pirí pitàacáí yái iwàwacutéerica pitàaníinápínácuéca nalí.”

Jesús yéewáidaca ìwali yái càasufríca

¹³ Nèewfíse níái manùbéeyéí wenàiwíca, abéeri asíali íima Jesús irí:

“Píá yéewáidéerica, pichùulía nubèeri yàaca nùasu yéená yái wáaniri yàasumica imàaqueerica walpíná.”

¹⁴ Quéwa Jesús íimaca irí:

“Càmita nùasu wawàsi yái nuchùníanápínáca piasu wawàsícué píapícha-wáaca.”

¹⁵ Íimaca nacáí nalí:

“¡Cayábacué píícha! Píicácué píínáida pidènlaca pírfwa madécaná yàasusi. Ewita abéeri wenàiwica idènlaca írfwa madécaná yàasusi, càmita yáalímá casíímáica imànicani.”

¹⁶ Néese, yá Jesús icàlidaca nalí abéeri càlisi, yéewáidacaténá nía iyú, íimaca nalí:

“Abéeri asíali ibànacalé yàaluná idènlacaté madécaná ìyacanáwa.

¹⁷ Néese, yá asíali íimacaté íínáidaca írfwa: ‘¿Càinásica iwàwacutá numànica? Canácaíná nulí quirínama yàalusi numàacatalépiná yái nabànacalé ìyacanáwa.’

¹⁸ Néese, yá íimaca írfwa: ‘Íldé nualíacawa càinápínácaalí numàni: Iwàwacutápiná nucàlálíaca níái capíi púubanaméeyéí bànacalé yàaluca. Néese, yá numànica áibanáí capíi manuínaméeyéí quirífta, nùwacáídatáipíná macáita yái nubànacalé ìyacanácawa, nía nacáí áibanáí nùasu wawàsináica.

¹⁹ Néese, yá núumapínáca nulífta: Idéca nudènlaca madécaná íiwitáaná nùasuwa, ìyèeripíná nulí madécaná camuí. Iná siùcade, iwàwacutácaíta nuyamáídacawa, nuyáacáita nuyáacaléwa, nuíracaíta nacáí nuíracaléwa, casíímáicaíta nacáí nuwàwa.’

²⁰ Quéwa yá Dios íimaca irí: ‘Máiwitáiséeri asíalíca pía. Yáta catáquéí, yá numàaca péetácawa. Néese, yá áiba wenàiwicapínáta imàacawa yáapícha yái píasumi píwacáidéerimica pírfwa.’

²¹Iná càica nàasu wawàsi ichàbacawa níái iwacáidéeyéica madécaná yàasusi cháí èeri iricu, quéwa, canácata nalí wawàsi cawènfiri Dios yáapicha.”

Iwàwacutá manuica wawàwa Dios iwéré

(Mt. 6.25-34)

²²Néese, yá Jesús ímacaté yéewáidacalénái iríwa:

“Iná yéewa núumacuéca pirí: Picácué achúma piwàwa piwaliwa càinápínacalícué piyáa, càinápínacalícué nacái bàlesica yái piwalipínacué. ²³Yái wacáucaca, máiníri cawènica wayáacalé fícha. Càita nacái yái waináca, cawènfiri quiríta fícha yái bàlesi wawálíripínaca. ²⁴Píináidacuéwa nàwali níái màsibèenáica. Càmita nabàna nabànacaléwa. Canáca nacái nacapèe nàwacáidacatalépiná nayáacaléwa. Quéwa càicáaníta, Dios yàa nalí yái iwàwacutéerica nayáaca. Quéwa píacué, ¡máiníyíei cawènica quiríta màsibèenái fícha! ²⁵Ewita máiní achúmaca abéeri wenàiwica iwàwa, càicáaníta, càmita yáalimá cáalaca imànica icáalacawa, éwita abéeri metro iwaaliabàpiná. ²⁶Iná càmicáinacué yéewa cáalaca pimànica picáuca quiríta, néeni, ¿Cánacué achúmaca piwàwa nàwali níái áibanái wawàsi piwàwacutéeyéicuéca?

²⁷Péewáidacuéwa nàwali níái íwinásinái idàwinèeyéicawa manacúlibàa. Piicácué nadàwinàanàwa. Càmita náibaida. Càmita nacái namàni nabàlewa. Iná núumacué pirí: Ewitaté máiníca càasuca yái rey Salomón, càicáaníta, càmitaté yáalimá ìwali ibàlewa càide iyúwa níái íwinásinái cayábanamée-yéica iicacánàwa. ²⁸Càica ichùnica Dios imàacaca masicái íwiná manacúlibàa.

Ewita nàyaca maléena èerita, néese, yá nawichùaca nía neemacaténá nía quichái iriculé, ¡Máiní yáawanái Dios yàacuéca pirí bàlesi yái piwàwacutéerícuéca, píacué càmfíyéica manuí iwàwa Dios iwéré! ²⁹Iná picácué máiní achúmaca piwàwa ìwali yái yàacàsi piyéeripínacuéca, càinápínacaalí nacái píirapínacué finatabàa. Picácué achúma piwàwa ìwali.

³⁰Níái èeri minanáì càmfíyéica yáalíawa Dios ìwali, achúmaca nawàwa nàwali níái wawàsináica. Quéwa yái Wáanirica iyéerica chènuniré yáalíacawa ìwali, yái wawàsi pimáapuèricuéca macáita.

³¹Quéwa quéecha, iwàwacutácué peebáida Dios icùacuéca pía càide iyúwa píasu rey, yá nacái imànfináca machacànita wawàsi càide iyúwa iwàwáaná. Yásí Dios yàapínacuéca pirí macáita níái wawàsi pimáapuèyéica.”

Wadèniaca wàasu cawènfiriwa chènuniré

(Mt. 6.19-21)

³²“Picácué quéwa cáalu pía, éwitacué càmita manùba pía iyúwa càmfíyíei manùba ovejanáica. Quéwa Wáaniri Dios idéca imàacaca piyacuéca yáapicha cháí icùacatáica yàasunái wenàiwicawa. ³³Iwàwacutácué piwèndaca yái pidènièricuéca wawàsica, piacaténacué catúulécaneeyéi irí yái iwèninámica, yéewacaténacué pidèniaca cawènfiri wawàsica càmfíríca imáalàawa chènuniré, càmfiripínaca yéewa báawaca, càmicataléca yéewa cayéedèeri iyéedùacani, càmicataléca nacái pirìasinái iyàani. ³⁴Iná càica iyáaná, alénacalíta pidèniacué píasu wawàsi cawènfiriwa, yá nérécata píináidacuéwa mayamáaca èerita.”

Iwàwacutácué màulenáca piyaca

(Mt. 25.1-13; Mr. 13.33-37)

³⁵“Iwàwacutácué piyaca càide iyúwa idéeri màulenáca ìwalica ibàlewa, yá nacái idéca ipucúadaca yàasu lámparawa” ³⁶càide iyúwa níái nàasu wenàiwica icuèyéica fiwacali yàanàaca icásàacatáisewa. Iná yàanàacaalí, inúacaalí nacái nalí capíi inúma, yáta nàacùaca irí mesúnamáita. ³⁷Iná níái fiwacali yàanèyéica iwali, casímáipínáca nía, nacùacáiná nàyacani.

Báisitacué núumaca pirí: Yá iwatàaca ibàle cayábéeriwa, ichùuliapínáca náawinacawa mesa iwéré yàacaténá nayáa, ³⁸níái nàasu wenàiwica idéeyéica màulenáca nacùacaténá náiwacaliwa, éwita yàanàaca bamuchúami catáca, amalácaalí nacái yàacawa. Iná yàanàacaalí nàwali icawèyéitawa yá hora-cani, nía casímáiyéipíná yáapicha.

³⁹Iná iwàwacutácué píalíacawa iwali yái: Abéeri capíi fiwacaliná, yáalíacaalí càiná catá idècuni yàanàa abéeri cayéedèeri, yá báisícata icùacatani, ipíchaná iwàlùaca iyéedùaca yàasu icapèe iriculé. ⁴⁰Iná càita nacái píacué, iwàwacutácué màulenáca píá èeri imanùbacata, càmicáinácué píalíawa chá-caalínápiná nàanàa núa asíali Dios néeséerica.”

Yái nàasu wenàiwica càmfíríca fíbaida cayába fiwacali iríwa

(Mt. 24.45-51)

⁴¹Néese, yá Pedro isutáca yéemíawa Jesús, íimaca irí:

“Wáiwacali, ¿Wíata abéerita yái càì picàlidaca ìwali cháì picàlisi irícuwa, nàwalita nacái macáita níái wenàiwicaca?”

⁴²Yá Wáiwacali íimaca:

“Yái nàasu wenàiwica machacànfíríca fiwitáise, cáalíacáirica nacái. Yácata fiwacali ichùulièripíná icùaca icapèe, iwacùèripínáca yàacàsi yàasu wenàiwica irí cayába yàasu èeri nayáaca. ⁴³Casímáipínáca yái nàasu wenàiwica, fiwacali iicácaalí imànica ìyaca yái fíbaidacalési ichùulíerica imànica.

⁴⁴Báisitacué núumaca pirí: Iiwacali imàacapínáca icùaca macáita yái yàasu wawàsi cawènfíríca. ⁴⁵Quéwa yái nàasu wenàiwica íimacaalí fínáidacáwata: ‘Yái nuíwacalica idècunièripínátàacá néenibàa.’ Yá idàbaca inúadáidaca níái yàacawéeyéiná asíanáica, inanái nacái, iyáacaténá iyáacaléwa, ìracaténá nacái iwéréta icàmaca. ⁴⁶Quéwa, yá fiwacali yàanàaca irícu yái èeri, hora nacái, càmicatáica icùani, yá yùuwichàidapínácani manuísíwata. Yá nacái yúucacani yùuwichàacáisi yàaluná iriculé, náapicha níái áibanái càmfíyéica iya machacànfírí Dios itàacái iwali.

⁴⁷Iná yái fíbaidéerica fiwacali iríwa yáalíacawa càinácaalí fiwacali iwàwa imànica. Càmicaalí imàni càide iyúwa íimáaná irí, yá iwàwacutápiná fiwacali icapèedacani, madécaná yàawirí. ⁴⁸Quéwa yái nàasu wenàiwica càmfíríca yáalíawa ìwali yái fiwacali ichùulíerica imànica, yá icapèedapínácani achúmáanata.

Iná càicatáni, Dios imàacacaalí wenàiwica irí abéeri chàinisi, yá isutáca fícha manuí wawàsi fíbaidáanápiná iyú cayába. Iná Dios imàacacaalí walí

manuí wáallíacáipíná, yá nacái isutápináca wáicha manuí wawàsi wacùaná-píná irí cayábani.”

Càmita abédanama wenàiwica íiwitáise Jesús yéewáidáaná íwalfise

(Mt. 10.34-36)

⁴⁹“Ídéca nùanàidaca yái Dios yàasu quichái, yùuwichàidéeripínáca iyú níái wenàiwica íyeyéica cáli finata. ¡Iná nuwàwata, yápináca Dios idàbaca yùuwichàidaca nàta! ⁵⁰Iwàwacutápiná nùuwichàacawa cáiwíri yùuwichàacáisi iyú, nuetápináwa nacái. Iná máiní achúmaca imànica nuwàwa, iwéréta nùanàaca iriculé. ⁵¹Iwalfise yái nùanàanáca aléi, piyúunáidasicué matufbanáipíná piyacuéca. ¡Càmita! Càmita abédanamapínacué píiwitáise píapichawáaca.

⁵²Iná siúcade, síisàata inùmámi idàbacawa. Níái cinco wenàiwica yé-náiquéeyéiwa, yá natàanípináca náipunitawáaca chàinisíri iyú, càmicáiná abédanama náiwitáise nùwali. Iná níái máisibaca, yá nabàlùacawa náipunita níái pucháibaca. Níái pucháibaca, yá nacái nabàlùacawa náipunita níái máisibaca. ⁵³Náaniri imànipíná yùuwidewa ìiritawa, yá nacái ìiri yùuwidepináca imànica yáaniriwa. Náatúa, yùuwidepiná imànica fiduwa. Yá nacái, uídu imànipínáca yùuwidewa úa. Uyéeru imànipíná nacái ùuwidewa uinìruwa. Uinìru yùuwidepiná nacái imànica uyéeruwa.”

Iwàwacutá wáalfá waicáca càinácaalí yéenáiwánási íimáaná

(Mt. 16.1-4; Mr. 8.11-13)

⁵⁴Jesús íimaca nacái manùbéyeyi wenàiwica irí:

“Piicacánáamicué acalèe imichàacawa cúuliwaca, síisàade èeri iwàlùacatalécawa, yácué píimaca: ‘Unía yúuwàapínacawa.’ Yá càicata báisi ichàbaca yáiwacué píimáaná. ⁵⁵Cáuli ipùacaalí nacái sur néese, yácué píimaca: ‘Uulepináca cáminá.’ Néese, yá báisíta ùuleca càide iyúwacué píimáaná. ⁵⁶¡Píacué cachìwéeyéicué! Báisíta, píalíacué piicáca èeri ìwali wawàsi. Quéwa yái namànírica pèewicué siúcái, càmfírira píalíacué íimáaná. Càmita nacái píalíacuéwa nùwali.”

Pichùnìa pitàlima yáapicha quéecha wawàsiwa

(Mt. 5.25-26)

⁵⁷“Píatacué yéewa yáallíacawa ìwali yái cayábéerica Dios iicáca, néese, yácué iwàwacutá pimànicani. Quéwa càicáanáta, càmitacué pimànini. ⁵⁸Càide iyúwa abéeri ichàawàacaalí pía, yá itéca pía yàatalé yái nachàawèerica irí wenàiwica. Iná idècunitàacá piacawa yáapicha àyapulicubàa, yá iwàwacutá pichùnìaca piasu wawàsiwa yáapicha, ipíchaca yèepùadaca pía náiwitápu irí, néese, yá ichùulìaca úwinái fíbàaca pía, náucacaténá pía presunái icapèe iriculé.

⁵⁹Iná núuma pírí: Càmicaalí pichùnìa pìuwide yáapichawa wawàsi ráuna-máita, yá iwàwacutá pipáyaidaca macáita imanuícata isutáca píicha, yái nachàawèerica pía irí. Càmicaalí, yá piyapínáca càiripínáta presunái icapèe iriculé.”^p

p 12.59 Iná càica wàasu wawàsi ìyaca Dios yáapicha. Iwàwacutá wachùnìaca yáapicha wawàsi idècunitàacá wadèniaca ìyaca walí èeri.

Iwàwacutá wawènúadaca wáiwitáisewa wabáyawaná fícha

13 ¹ Abénaméeyéi wenàiwica ìyéeyéica Jesús yáapicha néenialí, nacàlì-dacaté írí cànínacaalíté nachàbacawa níaí Galilea mìnánáica. Uwinái romanonái nanúacaté nía idècunitàacá nèepùadaca nàyaca cuwèesinái sacerdotenái írí, neeméeyéipínaca Dios írí.

² Yá Jesús fímaca nalí:

“Níai Galilea mìnánái, càiyéicaté nanúaca cayéinináwaca, picácué piyúunáida cabáyawanáca nía quiríta áibanái Galilea mìnánái fícha. ³ Quéwa yéewacué nacái péetácawa càita iicácanáwa, càmicanáamicué piwènúada píiwitáisewa pibáyawaná fíchawa.” ⁴ Nía nacái dieciocho wenàiwica Siloé^q iwáiná yúuwèyeyéicatéwa fínatabàa, picácué piyúunáida cabáyawanéeyéica nía Jerusalén mìnánái ichàbanfise.

⁵ Iná núumacué pírí: Càmicaaalícué piwènúada píiwitáisewa pibáyawaná fíchawa, péetápinácuéwa nacái iyúwa néetánáwa.”

Jesús yéewáidaca ùwali, úai áicu higuera màyacanéechúaca

⁶ Néese Jesús yéewáidacaté nía abéeri càlisi iwali:

“Abéeri asiali ibànacaté yàasu uva yàaluná yèewiwa abéechúa áicu higuera. Néese, yá yàacaté icutáca ùyacaná, quéwa canácaté yàanèeri ùyacanáca. ⁷ Yá fimacaté uva yàaluná icuèriná írí: ‘Siùcade, idéca nùanàaca máisiba camuí, ùyacaná iwalíná abéeri yàawirfanama abéeri camuí iricu, yá canácata nùanèeri ùyacanáca. Iná piwichùacáita úa, canápinácáináta uwàlùawa néeni úai canéechúaca ùyacaná.’

⁸ Yá bànacalé icuèriná fímaca írí: ‘Nuíwacali, pimàacaca ubàlùawa néeni quiríta yá camuíquéi iwéréta idéca nuicáca utéesebàa, nùwacáidacaténá uàbàli iriculé cùnunu.’ ⁹ Iná càyacanácaalí úa, yá cayábacani. Càmicaaalí, yásí yéewa pichùulia nuwichùaca úa.’”

Jesús ichùniaca abéechúa inanái dúlfichúa iwaalí sábadu iricu

¹⁰ Aiba èeri iricu, yái judíonái iyamáidéericawa iricu, yá Jesús yéewáidacaté wenàiwica judíonái yéewáidacàalu iricu. ¹¹ Uyacaté néeni abéechúa inanái cáuláiquéechúa, espíritu báawéeri yùuwichàidéechúa dieciocho camuí, dúlfichúa iwaalí. Iná uèpuníca cawaalíwaca, yá nacái, càmita yéewa umachacàniacawa. ¹² Iná Jesús iicácanáami úa, yá imáidaca yàataléwa úa. Iimaca ulí: “Pía inanáica, siùcade, yá nuchùnia pía piuláica fíchawa.”

¹³ Yá Jesús fíbàaca ùwali, yáta uwaalí umachacàniacawa, yá nacái ùacaté cayábéeri Dios írí.

¹⁴ Quéwa, yá calúaca yái judíonái yéewáidacàalu íiwacalináca, Jesús ichùniacáináte wenàiwica iricu yái èeri judíonái iyamáidacatáicawa. Yá fímaca wenàiwicanái írí:

q 13.3 Iwàwáaná fímaca nacái, Dios yùuwichàidapínácuéca pía quichái iriculé, càmicaaalícué piwènúada píiwitáisewa írí. **r 13.4** La torre en Siloé: Iimáaná: Nachùulièri. Yái Siloé abéeri úni yàalu càide iyúwa abéechúa tanque manufichúa. (Jn. 9.7). La torre: Yáta úni yàalu iwáináca. Iyacaté Jerusalén iwáiná iwéréta. **s 13.8** Abono: Yácata pacánái yúuquéeri fíchawa, yéewéeri wéewiadaca áiba wawási yéewisá, yéewacaténá cayábaca wánica iyú cáli macái bànacalé írípiná, cayábacaténá idàwinàacawa, yéewacaténá càyacanáca bànacalé.

“Nàyaca walí seis èeri yéewéeyéi wáibaidaca iricu. Iná néenialí yéewacué pianàaca aléi, pichùniacaténácuéwa. Quéwa picácué pianàa iricu, yái èeri nayamáidéericawa iricu.”

¹⁵ Quéwa Jesús yeebáca nasàna, yá fimaca nalí:

“¿Píacué cachíwéeyéi wenàiwicaca! Píacué macáita iwasèeyéi ipiranái, pacánái, burronái fiyanáwa nàalu néesewa, pitécáténácué nàira úni iricu nacái yái èeri wayamáidacatáicawa. Pimànicaalícué càì, yácué pífbaidacata.

¹⁶ Uái inanáica máiníichúa cawènica cuwèesi fícha, yá nacái Abraham itaquétúanámica úa. Iná càmita báawa nuchùnìaca uláicái fícha úa iricu yái èeri wayamáidacatáicawa. Uái cáuláiquéechúaca Camèniadacáiri imànica dieciocho camuí.”

¹⁷ Iná idécanaámi càì Jesús fimaca nalí, yá nabáiniacawa macáita níai itàlimanáica. Quéwa níai áibanái wenàiwicaca, yá casíimáica macáita nía, nàwalíise níai Jesús imàníyécáté, càmíyéica wenàiwica idé imànica.

Jesús yéewáidaca àicu mostaza fimi iwali

(Mt. 13.31-32; Mr. 4.30-32)

¹⁸ Jesús fimaca nalí:

“¿Píwàwacué píalíacawa càinápínacaalí iicácanáwa Dios icùaca yàasunái wenàiwicawa? Càicáaníde iyúwa: ¹⁹ Abéeri asíali ibànacaalí abéechúa mostaza fimi, ibànacalé yàaluná yèewiwa. Néese, yá idàwinàacawa iwéréta manuicani. Càita màsibèenái yàanàaca imànica imùlubèwa yàanalícubàa.”

Jesús yéewáidaca levadura iwali

(Mt. 13.33)

²⁰ Jesús yèepùa fimaca nalí àniawa: “¿Píwàwacué píalíacawa càinápínacaalí iicácanáwa Dios icùaca yàasunái wenàiwicawa? ²¹ Càicáaníde iyúwa abéechúa inanái yèewiàdacaalí levadura manuiri fbesi yèewi, yáta yáalimá imulacàacáidacani, càmaca nacái imànicani.”

Capìi inùma achúmèeri

(Mt. 7.13-14, 21-23)

²² Néese idècunitàacá Jesús yàaca yàacawa Jerusalén iyacàlená nérépiná, yá yéewáida yàacawa yàcalé manuínaméeyéi iricubàa, yàcalé píubanaméeyéi iricubàa nacái. ²³ Abéeri wenàiwica isutá yéemlawa Jesús:

“Nuíwacali, ¿Càmíyépínáta manùba níai wenàiwica Dios ichúuliadéeyéi-píná yùuwichàacáisi fícha?”

²⁴ Yá Jesús fimaca irí:

“Iwàwacutácué pichàiniadacawa piwàlùacaténácuéwa iriculé yái Dios icùacatáica yàasunái wenàiwicawa. Iná núumacué pirí: Madéca iwàwapíná iwàlùacawa, quéwa càmita náalimápiná nawàlùacawa.

²⁵ Iná siùcade, yái capìi inùmaca yàacuèricáwawa, quéwa áiba èeri idécanaámi capìi fiwacaliná ibàliaca inùma. Yá pimàacacuécawa bàacháwáise, yácué pimáidapínaca nulí máadáini capìi inùma néeni, pímacuéca: ‘Wáiwacali, pimàni walí cayábéeri, pimàaca wawàlùacawa.’

t 13.21 Levadura. Yácata nèewiàdéeri yèewisá harina yéewacaténá imùlucàacawa, manuicáténáni, yéewacaténá nacái càmamacani.

Yá ìmacuécá pírí: ‘Càmitacué núláfawa pìwali, càmita nacái núláfá sí-sàanàcaalícué pìanàa.’

²⁶Néese, yá píimapínácuéca írí: ‘Wayáacaté wayáacaléwa píapicha, wàiraté nacái píapicha. Péewáidacaté nacái wía wàyacalé ibàacháwalená íricubàa.’

²⁷Yá píimapínácuéca pírí abéta àniawa: ‘Càmitacué núláfawa pìwali. Càmita nacái núláfá sífàsàanàcaalícué pìanàa. Iná piacuéwa núícha, píacué imànfí-yéica ibáyawanáwa èeri icáalacata.’

²⁸Iná píicàcaalícué piawirinánáimi Abraham, Isaac, Jacob nacái, macáita níai profetanái cayábéeri yàalusí íriculé, aléde Dios icùacatáica yàasunái wenàiwicawa, quéwa píacué, Dios imàaqueeyéi bàacháwáiseta. Iná ìwalíise, yá píicháanínácuéca píiwitáisewa, casànapínácué piyéi pilúawa, cáiwicáiná-cué nacái piwali. ²⁹Madécaná wenàiwica íiwitáaná yàanàapíná macái cáli néeseta, càmífiyéica judíonái. Yá nàanàapínáca náawinacawa cháí nayáacatáipínáca nayáacaléwa cháí idécaalí Dios icùaca yàasunái wenàiwicawa macáita.

³⁰Iná níai mawènfíyéica wenàiwica ipíchale siúcade, néenialípiná, yá cawè-nica Dios iicáca nía. Quéwa níai cawènfíyéica iicáca yáawawa wenàiwica ipíchale, néenialípiná, mawèni Dios iicáca nía.”

Jesús fíchaaca Jerusalén mìnánái ìwali

(Mt. 23.37-39)

³¹Néese néenialí èerita, yá nàanàacaté Jesús yàatalé abénaméeyéi fariseo-nái, yá náimaca írí:

“¡Yá iwàwacutá piacawa síisài, áibaléta, rey Herodes Antipas” iwàwacáiná inúaca pía.”

³²Yá Jesús íimaca nalí:

“Iwàwacutácué pèepùacawa picàlidacaténácué írí nutàacái, yái asiali camè-niàdacáirica, quéwa canápinéerita nupíchale, càicué píimaca írí: ‘Quéwa núa, imusúadéeri espíritu báawéeyéi mamáalàacata wenàiwicanái fícha, nuchù-nàca nacái cúláiquéeyéi.

Siúcái, táwicha nacái, quéwa mawiénica numáalàidaca macáita yái nù-nèerica numànica.’ ³³Iná, éwita càica wawàsi ichàbacawa, iwàwacutá nú-baidaca mamáalàacata idècunitàacá nùanàapínáca Jerusalén iyacàlená néré. Càicué núumaca pírí, càmícaíná cayába abéeri profeta yéetácawa méetàuculé Jerusalén iyacàlená fícha, yácáináta israelnái inúacatalété níai profetanáimica. Iná nérépináta nacái iwàwacutá nuétácawa.”

³⁴Néese, yá Jesús íimaca àniawa:

“¡Jerusalén mìnánái, Jerusalén mìnánái, inuéyéicaté íba iyú níai profeta-nái Dios ibanuéyéicaté pìtalécué nacàlidacaténácué pírí tàacáisi! ¡Madécaná yàawírífa nuwàwacué nuchùuliadaca pía yùuwichàacáisi fícha càide iyúwa cawámai ìwacáidáaná yéenibewa ubáiná yáapiréwa. Quéwa càmitacué piwàwa nucùaca pía!

³⁵Iná siúcade, yácué Dios imàacapínácuéca pía pírinámitawa, Dios icapèe nacái, yá nacái piyacàlecuéca. Iná iwàwacutácué píalíacawa ìwali báisíta yái: Càmitacué píicápiná núa quirínama iwérepínátacué càica píimacade: ¡Wàacué írí cayábéeri, yái yèericawa wàatalé Wacuéríná Dios ípíidená ìwali!”

Jesús ichùniaca asiali cáuláiquéeri

14 ¹Abéeri èeri, yái judíonái iyamáidacatáicawa, yáté Jesús yàacaté iyáaca abéeri fariseonái íiwitápu icapèe néré. Quéwa níái fariseonáica naicácaté Jesús ìwali càinápínacaalí wawàsica yái imàni méetàuculé náiwitáise fícha. ²Yá néréca Jesús iicá abéeri asiali iriacawa yáalimábàa, icàwa yéenéeriwa, yàana nacái.

³Néese, yá Jesús isutácaté yéemiawa níái yéewáidéeyéica níái Chùuliacanásica, fariseonái nacái.

Yá íimacaté nalí:

“¿Yéewasica wachùniaca abéeri wenàiwica cáuláiquéeri iricu yái èeri wayamáidéericawa iricu?”

⁴Quéwa masànata nía. Yá Jesús fíbàaca asiali ìwali, yáté ichùniacani. Néese, yá ichùniacaté yàacawa.

⁵Yá nacái íimacaté nalí:

“Càinacué pimàni, abéeri pìiricaalícué yúuwàawa abéeri utàwi iriculé, pìpìra burro ìiri nacái. ¿Càmítacué peedá néeseeni ráunamáita éwita iricuca yáni èeri wayamáidacatáicawa?”

⁶Néese, yáté càita càmita náalimá neebáca isàna àniawa. Yá nacái càmita nawàwa nacàlidaca Jesús irí, yácata yái itàanfírira báisíta.

Jesús yéewáidaca nàwali níái namáidéeyéica iyáa icàsèeyéiwa néré

⁷Néese Jesús iicáca níái namáidéeyéica iyáa, yá nacái iicáca nacutáidaca níái yàalubáisi yáawinéeyéicawa napíchale macáita, caináwanéeyéi irípinéeyéica namàacaca.

Iná icàlidaca nalí ìwali abéeri càlisi iyú, íimaca nalí:

⁸“Iná áibanáicaalí imáida piyáa nacàsàatalécawa, picá píawinawa náinata níái yàalubáisi namàaquéeyéica caináwanéeyéi irípiná napíchale. Isicúacáicha idéca imáidaca áiba wenàiwica caináwanéeri píicha quiríta, ⁹Iná yàacanáami, yá íimapínaca pírí yái imáidéerica pía: ‘Pimichàawa, pimàaca pialubáíwa irí yái áiba asialica.’ Néese, yá iwàwacutá píaca píawinacawa báiwaca náinatawáise áiba yàalubáisi finata.

¹⁰Iná yéewa namáidacaalí pía, yá iwàwacutá píawinacawa finata yái yàalubáisi yáawinéericawa náinatawáise. Yàanàacaalíténá píatalé yái imáidéerica pía, yá yéewa íimaca pírí: ‘Nuicácalé, pimichàawa síisài. Pía píawinacawa napíchale.’ Yásí capíi íiwacali yàapínaca pímiétacanà náacúalicu macáita níái imáidéeyéi iyáa néré.

¹¹Iná macáita níái cawèníyéica iicáca yáawawa áibanái fícha, Dios imàacapínaca nàyaca mawènicatái áibanái iicáca nía. Quéwa Dios imàacapíná cawènica áibanái iicáca níái càmíyéica cawèni iicácawa yáawawa áibanái fícha.”

¹²Néese, yá Jesús íimaca nacái irí yái imáidéerica nayáa:

“Iná pimànicanáami yàacàsi cayábéeri, picá pimáida piicácalé-náíwa, éwita péenánáipíná, éwita nacái péená wenàiwica, éwita nacái níái càasuíyéica ìyéeyéica pírí mawíenita, namáidacáicha pía náipunináwa, yá idéca namànica pírí yái cayábéeri pimànírira

nalí. ¹³Iná pimànicaalí yàacàsi abéta àniawa, yá iwàwacutá pimáidaca níái catúulécanéeyéica, níà càmfiyéica yéewa iwènúadáidaca yáawawa, màanéeyéimi, macàwéeyéimi nacái, níà nacái càmfiyéica yéewa iicáidaca. ¹⁴Néese, yá canácata iyú náalíà nèepùadaca pirí yái pimàníiná nací cayábéeri. Quéwa casímaípiná píà yàasu èeri Dios yàapínaca piwèni, néenialí èeri icàucàidacaalí níái imànfíyéica irí cayábéeri.”

Jesús yéewáidaca ìwali yái namànicatáica yàacàsi manuúri

(Mt. 22.1-10)

¹⁵Néese abéeri néená níái yáawinéeyéicawa Jesús yáapicha mesa iwéré, yéemíà yái tàacáisica, yá íimaca:

“¡Iná casímaíripiná asílica yái iyéeripínaca iyáacaléwa aléde Dios icùacatáica yàasunái wenàiwicawa!”

¹⁶Néese, yá Jesús íimaca irí:

“Abéeri asíli imànicaté manuúri yàacàsica. Yá imáidacaté madécaná wenàiwica. ¹⁷Iná idécaalí màulenáca yái yàacàsica, yá ichùuliaca namáidaca níái idéeyéica namáidaca quéecha, náimacaténá nalí: ‘Aquialécué, idécáiná màulenáca macáita yái yàacàsica.’

¹⁸Quéwa macáita nadèniaca wawàsi namànfiripíná. Yá íimaca yái abéerica: ‘Siùcatàacá, idé nuwèniaca abéeri bànacalé yàaluná. Iná iwàwacutá nù nuicácani. Iná càmitàacá núalimápiná nùacawa néré.’

¹⁹Yá áiba íimaca: ‘Siùcata, idé nuwèniaca diez namanùbaca pacá asianái, nadacuèyéi iwéréwáacawa pucháibanama. Iná iwàwacutá nù núalimáida nuicáwa níà. Iná càmitàacá núalimápiná nùacawa néré.’

²⁰Yá nacái áibaca, yá íimaca: ‘Siùcasíwatàacá, idé nuedáca nùacawéetúawa. Iná càmitàacá núalimápiná nùacawa néré!’

²¹Néese, yá nàasu wenàiwica yèepùacawa íiwacali néréwa icàlidacaténá irí yái natàacáica, níái wenàiwicaca. Néese, yá calúaca yái íiwacalica. Yá íimaca yàasu wenàiwica iríwa: ‘Iwàwacutá piacawa yàcalénái ibàacháwalená iricubàa. Yá pitéca néese níái catúulécanéeyéica, macàwéeyéi, màanéeyéi nacái, níà nacái càmfiyéica asái iicáidaca.’ Yá yàacawa.

²²Néese yàanàacaalí, yá íimaca íiwacali iríwa: ‘Nuíwacali, idéca numànica càide iyúwa pichùullianá numànica, quéwa mamáalàacata yàalusi ìyaca.’

²³Yá íiwacali íimaca yàasu wenàiwica iríwa: ‘Iwàwacutá nacái piacawa àyapu iricubàa másawaliré yàcalénái fícha, pichùulliacué nawàlùacawa néese chàinisíiri iyú napuníacaténá nupapèe.’

²⁴Iná núumacué pirí, canápináta yáaliméeri wàlùacawa néenáca níái numáidéeyéicaté quéecha, éwita abéeripíná.”

Iwàwacutá wàuwichàacawa Jesús yéewáidacalécaalí wía

(Mt. 10.37-38)

²⁵Madécaná wenàiwica ìpinacaté yàacawa Jesús yáapicha. Néese, yaté iwènúacawa napùalé, yá íimaca nalí:

²⁶“Yái iwàwéerica nuéwáidacaléca, iwàwacutá cáininá iicáca núa náicha quiríta níái: Yáaniri, yátúta, yàacawéetúta, yéenibe, yéenánái, icáuca nacái. Càmicaalí imàni càì, yá càmita yéewa nuéwáidacalécani.

²⁷Yái iwàwéerica núewáidacaléca, iwàwacutá idé màulenácani yùuwi-chàanápínáwa, yéetáanápínáwa nacái nùwalíná. Càmicaalí yáalimá imànica càì, càmita yéewa nuéwáidacalécani.

²⁸Abéeri péenacaalícué iwàwa imànica abéeri capli manuíri, ¿Càiná iwàwacutá imànica? Quéecha, iwàwacutá iicáca càinácaalí ipalátani imanuíca, yáalimápinácaalí iwèniaca iyú macáita yái wawàsi iwàwacutéericawa, imànínápínáca yái capliica. ²⁹Ipíchaná ibàlùadaca yáawami capli icàwata, néese, yá càmita yáalimá imáalàidacani, canácáiná iyú yáalimá iwèniaca quirínama ipùalé. Néese, yá naicáanica iquíniná macáita níái iiquéeyéica imànicani, càmicáiná yáalimá imànicani.

³⁰Yá náimapínáca ìwali: ‘Piicácué yái asíalica. Idàbacaté imànica abéeri capli manuíri, quéwa càmita yáalimá imáalàidacani.’

³¹Wáimacáita: Abéeri rey ipíchaca ipéliaca áiba rey fipunita: Quéechacáwa, iwàwacutá iicáca namanùbaca níái áiba yàasu úwináica, yéewacaalí ipéliaca náipunita diez mil úwinái iyú, náipunita níái veinte mil úwinái yèeyéicawa náipunita yéewacaténá imawèniadaca nía. ³²Quéwa càmicaalípiná yáalimá imawèniadacani, idècunitàacá déecuísaca yùuwidenái, yá ibànùaca yàatalé yàasu wenàiwicawa, natàanícáténá náapichawáacawa, namàacacaténá yái ùuwicáica, nàyacaténá náapichawáacawa matufbanáita.

³³Iná càita nacái yái wenàiwica càmfírica idé màulenáca imàacacaténá macáita yái idènièrica yàasucawa, yá nacái càmita yéewa nuéwáidacalécucani.”

Icàlidacatái iwìdùma ìwali

(Mt. 5.13; Mr. 9.50)

³⁴“Yái iwìdùmaca cayábéeri imànica yàacàsi idècunitàacá puiwacani. Quéwa idècanáami casàbacani, yá báawacani. ³⁵Yá canápináca quirínama walíni, éwita bànacalé irípiná, yá iwàwacutáca wáucacani.

Iná macáita níái yáaliméeyéica yéemiaca, iwàwacutá nánáidacawa cayába náalíacaténá néemiaca iyúwa nucàlidáaná yái tàacásica.”

Jesús yéewáidaca oveja iméerèechúawa ìwali

(Mt. 18.10-14)

15 ¹Néese abéeri èeri, yá nàwacáca Jesús itéesebàa níái yeedéeyéicaté palata Roma irípiná, nía nacái báawéeyéica iináwaná nabáyawaná ìwalísewa, néemiacaaténá itàacái. ²Iná ìwalíse, yá fariseonái itàanica Jesús ìwali, náapicha níái yéewáidéeyéica yái Moisés itànèericaté, náimaca:

“Yá asíaliquéi, cayábéeri iicáca níái cabáyawanéeyéica, yá nacái iyáaca iyáacaléwa náapicha. Iná càmita quirínama cayábaca Dios iicácani.”

³Néese, yá Jesús icàlidaca nalí abéeri càlisi yéewáidéeripíná nía iyú, fimaca nalí:

⁴“Abéeri péenacaalícué idènia cien ovejanái, quéwa abéechúa néenacaalí iméeràacawa ícha. Yáta imàacaca manacúali iricu níái noventa y nueve, yàacaténá icutáca úái yúuquéechúacawa ícha iwéréta yàanàaca úa.

⁵Iná idècanáami yàanàaca úa, yá casímaícani. Yáta imichàidaca úa iwáacutalículéwa, ⁶yá yàanàidaca úa icapèe néréwa.

Néese, yá iwacáidaca níái yàacawéeyínácawa, nía nacái iyaquewéeyéica, yá fimaca nalí: ‘Casíimáicué pía núapicha, idécáiná nùanàaca úái nupíra oveja iméerèechúacatéwa núicha.’

⁷Iná núumacué pírí: Iná càipínáta nacái, casíimáica níái iyéeyéica chènuniré ìwalíise yái wenàiwica iwènúadéerica íiwitáisewa ibáyawaná fíchawa, náicha níái noventa y nueve idéeyéica cayábéeyéica íiwitáise, càmfíyéica iwàwacutá iwènúadaca íiwitáisewa ibáyawaná fíchawa.”

Jesús yéewáidaca palata ituíná ìwali

⁸“Càita nacái, abéechúa inanái idèñacaalí diez palata ituíná, quéwa abéechúa yúucacanáamiwa úicha, yá upucúada abéeri camalási, yá nacái utunúaca capíi iricuise àta ùanàacataléta úa. ⁹Iná ùanàacanáami úa, yá ùwacáidaca níái ùacawéeyínácawa, nía nacái uyaquewéeyéi inanáica, yá úumaca nalí: ‘Casíimáicué pía núapicha, idécáiná nùanàaca úái palata ituíná yúuquèechúacawa núicha.’

¹⁰Iná núumacué pírí, càita nacái Dios iyanídacawa yàasu ángelnái yáapichawa, abéeri wenàiwica iwènúadacaalí íiwitáisewa ibáyawaná fíchawa.”

Yái ùuculíiri yáaniri imàaquéerica iwàwawa ibáyawaná fícha

¹¹Jesús icàlidaca nacái nalí áiba càlisi àniawa, fimaca nalí:

“Abéeri asiali idèñacaté pucháibawa yéenibewa. ¹²Yái iméeréerica, yá fimacaté yáaniri íríwa: ‘Pápa, pía nulí iwèni yééná yái wàasuca macáita yái iwàwacutéeripiná piaca nulí.’ Néese, yá iwacúacaté nàwalini náalimáwanama.

¹³Néese malééná èeri idénáamita, yá iwéndaca macáita yái yáaniri yèericate írí. Yá yàacatéwa déeculé áiba cálré. Idècunitàacá iyaca néré, yá imànica máiwitáiséeri iyú macáita càide iyúwa iwàwáaná, càita imáalàidaca ipalátaniwa macáita.

¹⁴Néese idécánáamité imáalàidaca macáita yàasu palatawa, yáté máapicái yàanàaca néenibàa, yá idàbacaté máapicani.

¹⁵Néese, yá yàacaté icutáca íibaidacalési abéeri asiali fícha iyéerica yàcalé iricu. Yá yàacaté írí íibaidacalési, ichùuliacaté ùuculíiri yàaca marrano iyáa.”

¹⁶Néese, yáté máiníca máapicani, yá iwàwacaté iyáaca máadáini anái iyacaná, nèeyéica marranonái iyáa. Quéwa canácata yèeri iyáa.

¹⁷Néese, yáté àtata ùuculíiri fínáidacawa ìwali yái wawási imànírica iyaca, yá fimaca: ‘Manùba wenàiwica níái íibaida núaniri icapèe néeni idènièyèi ichàbanama nayáapináwa. Quéwa núa ìirica, ¡máapíiri èeri imanùbaca cháil!

¹⁸Ná siúcade, yá nùacawa síisài. Iwàwacutá nuèpùacawa núaniri néréwa, yá núamapináca írí: Pápa, idéca numànica nubáyawanáwa Dios írí. Idéca nacái numànica pírí báawéeri. Pimàni nulí cayábéeri, pimàaca piwàwa nubáyawaná fícha.

¹⁹Iná siúcade, càmita yéewa piicá núa quirínama càide iyúwa pìiri. Iwàwacutá piicáca núa càide iyúwa piasu wenàiwica yééná.’

²⁰Néese, yá yàacatéwa yèepùacaténáwa yáaniri icapèe néréwa.

v 15.15 Yái ùuculíirica abéeri judíosàiri. Níái judíonáica càmfíyèita ipira marrano, càmita nacái nayáa nía, casaquèeyéi cuwèesicáiná nía nalí. Iná yái fíbaicalési abéeri càasufrí yèerica írí, mafírité báawaca íibaidacalésica judíonái írí.

Iná déecuífecaalítàacá yàacawa, yá yáaniri yáalíaca iicácani. Yáté catúu-lécanáca iicácani. Yá ipíacawa ípunita itàidacaténáni. Yá íbàaca yàanali-cuída ìiriwa, yá nacái isùsùacani.

²¹ Yá ìiri íimaca yáaniri íríwa: ‘Pápa, idéca numànica nubáyawanáwa Dios írí. Idéca nacái numànica pírí báawéeri. Yá nacái càmita yéewa piicá núa quirínama càide iyúwa píiri.’

²² Quéwa yáaniri íimaca yàasu wenàiwica íríwa: ‘Caquialécué, pimusúada-cué néese ráunamáita yái bàlesi cayábéerica, píyàacué ìwalini. Peedácué írí abéechúa anillo, píyàacué úa icáapi ìwali, píyàacué nacái izapatuni.’

²³ Píacué peedáca yái pacá idéerica walíbàidaca. Pinúacuéní wamànicaténá cayábéeri yàacási wayáapináwa. Yá wàwacáidacawa wachabáidacaténá yái casíimáináca wawàwa. ²⁴ Yáacáiná nùrica idéerité yúucacawa núícha, nuyúu-náidéerité nacái yéetácawa. Quéwa siúcade, idéca yàanàaca àniawa.’ Yáté nadàbaca nayanídacáwa casíimáica nía macáita.

²⁵ Quéwa néenialí, yái ìiri béerica yèepùnfíri íibaidaca manacúalibàa. Iná yàanàacaalí néese, mawiénicaalí yàacawa capíi írí, yá yéemíaca wenàiwica isàna itucáca, nalabàa nacái casàna.

²⁶ Néese, yá imáidaca abéeri nàasu wenàiwica. Yá isutáca yéemíawani, càinàcaalí wawàsica yái càì namànica capíi íricu. ²⁷ Yá nàasu wenàiwica íimaca írí: ‘Péenasàirica yái càì yàanàaca. Iná píaniri ichùulia nanúaca abéeri pacá ìiri walíibèeri. Casíimáicani, idécáiná piméeréeri yàanàaca. Cayábacata yàanàaca, canácata cáminá ichàlipùanáwa.’

²⁸ Quéwa, yá calúaca yái ìiri béerica. Càmita iwàwa iwàlùacawa capíi íriculé. Quéwa yái yáanirica, yá imusúacawa yàatalé isutáca nacái íícha wawàsi manuísíwata yéewacaténá iwàlùacawa capíi íriculé. ²⁹ Quéwa yeebáca yáaniri isànawa, yá íimaca írí:

‘Madécaná camuí idé nùfbaida pírí càide iyúwa plasu wenàiwica. Caná-catáita càmita nuebáida pírí. Numàni càitáde iyúwa pichùulíaná núa. Quéwa canácatáita pia nulé abéeri cabra, achúméeriina, nuyéeripiná nùcawéeyéiná yáapichawata. ³⁰ Quéwa, yá yàanàaquéi pìirica imáalàidéerica pipalátanimi náapicha níái inanái iwéndéeyéica iináwa, yáta pichùuliaca nanúaca írí abéeri pacá walíibèeri piyanídacaténáwa náapichawa macáita.’

³¹ Yá yáaniri íimaca írí: ‘Nùiri, pia núapichéerita iyaca èeri imanùbacata. Yá macáita yái nùasuca wawàsica, plàsunaíta nacái nía macáita.

³² Quéwa siúcái, iwàwacutá wàwacácaawa abécatáita, wasíimáidacaténáwa macáita. Yáacáiná péenasàirica, càiri nulíde iyúwa idéeri yéetácawa, íná siúcái, iyaca càide iyúwa yèepuèri icáucàacawa àniawa. Iyaca nacái càide iyúwa yúuquéerimiwa, quéwa idé wàanàacani.’”

Asíali càmfíri yáalimá icùaca íiwacali yàasuwa

16 ¹ Néese, yá Jesús icàlidacaté abéeri tàacáisi yéewáidacalénái íríwa: “Iyacaté abéeri asíali càasuíri. Yá nacái idèniacaté yàasu wenàiwicawa, abéeri asíali icuèri yàasu wawàsi, macáita ipalátani nacái. Quéwa

w 15.22 Yéewa yáaniri ichùuliaca náyàaca ìwali cayábéeri bàlesica, izapatuni nacái, yéewacaténá idéca yáaniri iicáca àniawani càide iyúwa ìirisíwa. Ewita waméeracawa Dios íícha, quéwa mamáalàacata cáininá Dios iicáca wía. Càmita iwàwawa wáucacawa íícha.

nacháawàcaté iináwaná, báawáanáca icùaca íiwacali yàasu wawàsiwa, ipalátani nacái.

²Néese, yá ichùuliaca namáidaca iríni. Yá íimaca irí: 'Idéca nuémíaca piináwaná, piúcaca yái nùasu palátaca. Iná iwàwacutá pitànàaca cuyàluta ìwali, macáita yái pimàníníaca yái nupalátanica. Iná siùcade, yá càmita picúa quirínama nùasu wawàsi, nupalátani nacái.'

³Néese, yá íimacaté fináidacawa yái icuèricaté íiwacali yàasuwa: 'Càinápinásica wawàsi numàni siùcade. Nuíwacali yúucaca núa. Iná càmita nucùapiná yàasu quirínama. Quéwa núa, càmírita yáalimá iicáca utàwi yéewáanápíná napáyaidaca núa. Yá nacái báica nusutáca palata áibanái íicha. ⁴Quéwa idé núalíacawa càinápinácaalí numàni. Ipíchaca nuíwacali yúucaca núa, iwàwacutá numànica áiba wawàsi yéewacaténá áibanái yeedáca núa yàataléwa, nuíwacali yúucacaalí núa.'

⁵Néese, yá imáidaca abéerinamata níai imawèniyèyíca íiwacali. Yá íimaca irí yái idàbéerica yàanàaca yàatalé: '¿Càiná imanuíca pimawèni núa nuíwacali?'

⁶Yá íimaca irí: 'Numawèniaca íicha cien olivo iséená yàalu.'^x

Yá íimaca irí: 'Uwé, iwàwacutá pitànàaca mesúnamáita áiba cuyàluta ìwali cincuentatá olivo iséená yàalu. Iná yácata imanuíca pimawèniaca píiwacali íríwa siùcade.'

⁷Néese, yá íimaca áiba irí: 'Néeni pía. ¿Càiná imanuíca pimawèniaca píiwacali íríwa?'

Yá íimaca irí: 'Cien isaacuniná trigo ituíná.' Yá íimaca irí. 'Siùcade, pitànàa mesúnamáita áiba cuyàluta ìwali, ochenta sàacuta trigo ituíná. Iná yácata imanuíca pimawèniaca píiwacali íríwa siùcade.'

⁸Yá cayábacáita íiwacali yéemíaca yàasu wenàiwica iináwanáwa yái báawéerica ííwítáise, yáalíacáiná imànica wawàsi cáalíacáiri iyú.

Iná níai èeri mñanáica yáaliyéi imànica wawàsi cáalíacáiri iyú náapichawáaca, nachàbaníisenama níai amaléeyéica ííwítáise Dios itàacái iyú."

⁹Jesús íimaca nalí:

"Pimànicué cayábèeri áibanái irí iyú yái èeri yàasu palátaca, náalíacaté-náwa Dios ìwali. Yái palátaca, éwita imáalàacawa, càmita iyúudàapíná wàacawa chènuniré. Quéwa nérépiná náipunitáida wía cayába weedácatalépináca wàasu cawèniyíyíwa nalículé níai caplinái iyéeyéica càiripináta."^z

¹⁰Yái imànírica càide iyúwa íiwacali ichùullínaná, imànica achúmèeri íibaidacalési, imànipináta nacái yái áiba íibaidacalésica éwita manuírícani. Quéwa yái càmírica imàni yái íibaidacalési achúmèerica íiwacali ichùullerica imànica, càipináta càmita imànica yái íibaidacalési manuíríca.

¹¹Iná càmicacalícué píibaida cáalíacáiri iyú yái píasu palátacawa, yá nacái yàasusi pidènièricuéca cháí èeri irícu, yá càmita Dios yàapínacué píri yái cayábèeri wawàsica chènuniré.

x 16.6 Cien (100) barriles idèni 800 galones aceite olivo iséená. y 16.7 Càmínáta 1.000 bulto sàacunáica nía trigo yàasu harina. z 16.9 Iwàwáaná íimaca: Yái palata weedéerica èeri imanùbaca, yéewa wamànica iyú cayábèeri áibanái irí, nàacaténá nacàlidaca Dios itàacái áibanái irí. Yá nacái wàaca nalí wawàsi namáapùerica, yéewacaténá neebáidaca Dios itàacái. Áiba èeri, yá waicápináca néré nía. Yá nacái náipunitáidapínáca wía néré. Quéwa yái wapalátanica imáalèeripínáwa cháí èeri irícu.

¹²Iná càmiccaalí pimànica càide iyúwa Dios iwàwáaná, iyú yái wawàsi imàaqueericuéca pírí chái èeri iricu, yá càmita Dios yàapinacué pírí yái cawèníri wawàsica iyéerica chènuniré, yái picáuca càmfiripináca imáalàawa.

¹³Canácata asìaliquéi yáaliméeri fíbaidaca abéericuíseta pucháiba fiwacanánái iríwa. Báawapinácáiná iicáca abéeri, yá cáininápináca iicáca yái áibaca. Iná càita, càmita yéewa cáininá piicáca Dios abédanamata yáapicha yái palata èeri iricúfrica.”

Yái wenàiwica iyúunáidéerica cawènica nalí, báawaca Dios iicácani

¹⁴Iná abénaméeyéi fariseo iyacaté néeni, yá néemíacaté macáita yái Jesús yéewáidáanáca. Yá naicáanicáita iquíná, máinícáinaté cáinináca naicáca palata. ¹⁵Iná yéewa Jesús íimacaté nalí:

“Píacué caséeyéi yáasáidaca yáawawa wenàiwica iicá càide iyúwa cayábée-yéi ííwítáise. Quéwa Dios yáalíaca iicáca piwàwa báawéeri. Iná yái wawàsi wenàiwicanái iyúunáidéerica cawènica nalí, báawaca Dios iicácani.

¹⁶Dios iwàwacaté wenàiwica yeebáidaca ley itàacái irí, yá nacái profetanái yéewáidáanacaté,^a aléta inùmámi Juan Bautista néré. Néeseta inùmámi, yá idàbacaté nacàlidaca ìwali, yái Dios icùanáca yàasunái wenàiwicawa. Yá nacái iwàwacutáanáca nachàiniadacawa macáita nawàlùacaténáwa iriculé.

¹⁷Yái èerica, cáli nacái yéewéeyéi imáalàacawa mesúnamáita, quéwa yái ley, càmfírítá yéewa itàacái imáalàacawa, éwita letra achúméericani, iwéréta idé ichàbacawa macáita càide iyúwa náimáaná.”

¹⁸Íimaca nacái nalí:

“Cawinácaalí imàaca yàacawéetúawa, yá yeedáca áiba inanái, imànica ibáyawanáwa ulí. Iná yái asìali yeedéerica úái ùacawéeri imàaqueechúamica, imànica nacái ibáyawanáwa ulí.”^b

Asìali càasuíri, Lázaro nacái

¹⁹“Iyacaté abéeri asìali càasuíri, ìwalíírité yáawami bàlesi cayábéeerita, quííréeri cúulituníwaca. Eeri imanùbacaté ichùulíaca namànica yàacàsi cayábanaméeri iyáapiná.

²⁰Iyacaté nacái abéeri asìali catúulécaneéri íipidenéeri Lázaro, cacháunéeri ìwalíise macáita. Eeri imanùbaca nalladacani càasuíri icapèe ibàacháwaléná inuma néeni, isutácaténá fícha iyáacalé imuluí, palata nacái, áibanái wenàiwica fícha nacái. ²¹Yá iwàwacaté iyáaca cadénama yái yàacàsi icaléericawa càasuíri imesani íinatáise. Quéwa mayamáacata máapica imàacacawa. Yá nacái áulinái yàanàacaté ibèrùaca icháuná.

²²Néese, yáté catúulécaneéri yéetáca. Yá ángelnái itécaténi yàalusi cayábéeeri iriculé iyacaténá néré Abraham yáapicha. Néese, yá nacái yéetácatéwa yái asìali càasuírimica, yáté wenàiwicanái ibàllacani.

²³Yá asìali càasuírimica yàacatéwa quichái iriculé. Yá idàbacaté yùuwichàacawa néré manuísíwata. Iná imichàidacaalíté ííwítawa, yá iicácaté

a 16.16 La Ley y los Profetas: Íimáaná. La Ley, yáta Antiguo Testamento yéená. Níái cuyálutanái Moisés itànèeyéicaté, cinco namanùbaca: Génesis, Exodo, Levítico, Número, Deuteronomio nacái. Los Profetas: Níái cuyálutanái, profetanái itànèeyéicaté. **b 16.18** Pilée nacái Mt 19.1-2 y 9; Mr 10.1-12.

déeculé Abraham iyacatái, Lázaro nacái. ²⁴Néese, yá asiali càasuírmi imáidacaté cachàini, ímacaté: ‘¡Nùawiri Abraham, pimàni nulí cayábéeri, piicá nupùalé! Pichùulia Lázaro yáapúadaca icáapi ipùatawa úni yáaculé yàacaténá isalínidaca nunène, máinícáiná nùuwichàacawa cháí quichái irícu.’

²⁵Quéwa Abraham ímaca irí: ‘Pía nutaquérinámica. Piwàwali yái cáu-caalíté pía, pidèniacaté madécaná piasuwa cayábéeri wawàsica. Quéwa néenialí, yái Lázaro, canacaté irí cayábéeri wawàsi, yáawami yùuwichàacáisita. Quéwa siùcade, yá casíimáica iyaca cháí. Quéwa pía, yá iwàwacutá piùuwichàacawa. ²⁶Yá nacái càmita yéewa nuicáca pipùalé, Dios idécáiná imàacaca abéeri utàwi depuúwéeri bamuchúami walí. Iná canácata yáaliméeri yàacawa síisài pìatalécué, càitacué nacái pía síi-sàara.’

²⁷Néese, yá ímacaté: ‘Nusutá píicha wawàsi nùawiri Abraham. Pichùulia Lázaro yàacawa aléde nuénánái yàatalé, núaniri icapèe néré, ²⁸nudèniacáiná cinco nuénánáiwa, icàlidacaténá nalí nawènúadacaténá náiwitáisewa nabáyawaná ipíchaná nàacawa aléi yùuwichàacáisi iriculé.’

²⁹Yá Abraham ímaca irí: ‘Quéwa nadèniaca néré yái tàacáisi Moisés itànèericaté, yá nacái profetanái itànèericaté. Iná cawinácaalí ilée nalíni, yéewáidaca nacái nía iyú, yá nalícata iwàwacutá néemiaca.’

³⁰Yá càasuírmi ímaca àniawa: ‘Càmita nùawiri Abraham, càmita namànipiná nachùullaca. Quéwa áiba idéerimi yéetácawa, yàacaalí icáucawa, yá yàaca icàlidaca nalí, yásí nawènúadapínaca náiwitáisewa nabáyawaná íchawa.’

³¹Yá Abraham ímacaté irí: ‘Quéwa càmicaalí nawàwa neebáidaca ichùullaca yái Moisés itànèericaté, yá nacái áibanái profetanái itànèericaté, càita nacái càmita namànipiná abéeri yéetáními ichùullaca, éwita yèepùaca icáu-càacawa yéetácáisi fícha.’ ”

Waicácué wáichawa wamànicáicha wabáyawanáwa

(Mt. 18.6-7,21-22; Mr. 9.42)

17 ¹Néese, yá Jesús ímacaté yéewáidacalénái iríwa:

“Canácata yéewáaná wàyaca fícha yái wawàsi wenàiwica imànfirica ibáyawanáwa íwalíise. ¡Quéwa Dios yùuwichàidapínaca yái namànfirica nabáyawanáwa icùaléta! ²Cayába cáminá nadacúaca icanápi íwali abéeri íba manuúri, namuluérica iyú. Yá náucacani lámá yáaculé ipíchaca namànica nabáyawanáwa icùaléta níái yèeyéicawa núapícha, màulenéeyéica namànica irí báawéeri.^c

³Iná iwàwacutácué piicáca píchawa cayába, áibanái imànicáicha ibáyawanáwa picùaléta.

Abéeri imànicaalí pirí báawéeri, yá iwàwacutá pìalàacani. Quéwa iwè-núadacaalí íiwitáisewa fícha yái báawéeri imànfirica, yá iwàwacutá pimàacaca piwàwa ibáyawaná fícha. ⁴Iná siete yàawiríacaalí imànica pirí báawéeri abéeri èeri irícu, néese siete yàawiríacaalí èeri irícu yàanàa pìatalé,

c 17.2 Pequeñitos, iwàwáaná ímaca: a) Sùmanái. b) Níái càmfíyéica yáalíawa báawéeri íwali, càmicaalí machawàaquéeyéi nacái. c) Wàlisànéeyéi yeebáidaca Jesús íwali.

yá ñimaca pirí: ‘Siùcade, pimàaca piwàwa nubáyawaná ñícha’, yá iwàwacutá pimàacaca piwàwawa ibáyawaná ñícha.”

Iwàwacutá manuíca wawàwa Dios iwéré

⁵Néese, yáté Jesús yéewáidacaléná ñimaca irí:

“Piicá wapùalé, pimàaca manuíca wawàwa Dios iwéré.”

⁶Yá Jesús ñimaca nalí:

“Manuícaalícué piwàwa Dios iwéréta, éwita mostaza^d ñimi nacáica umanuícata, yá yéewacué píimaca àicu sicómoro irí: ‘Pimúsúa píawa síisài siùcade lamá néré pidàwinàawa. Yácué yeebáidaca pírita.’ ”

Càinacaalí iwàwacutá nàasu wenàiwica imànica

⁷Jesús ñimaca nalí:

“Abéeri péenacaalícué idènia yàasu wenàiwicawa fibaidéeri yèepuní-cawa irí, icuèri nacái ipiranái oveja, íná yàanàacaalí néese, ¿yásica ñiwa-cali ñimaca irí: ‘Piwàlùawa, píawinacaténá piyáaca?’ ⁸Càmita càì ñimaca irí. Càicáita ñimaca iríde: ‘Píwatàa pibàle casaquéeriwa, píwali áibata. Pimànica nulí yàacàsi. Íná idécaalí pimànicaní, yá piaca nuyáa, nuíra nacái. Néese, yá àtata piyáaca iyáacaléwa.’ ⁹Íná éwita yàasu wenàiwica imànica irí càide iyúwa ichùulianáni, càicáaníta, càmita ñiwalí yàa irí cayábéeri. ¹⁰Íná càitacué pía nacái, idécanáamicué pimànica macáita yái Dios ichùulièricuéca pimànica, yácué iwàwacutá píimaca: ‘Wía nàasunái wenàiwica, canápinéeyéita. Quéwa idéca wamànica yái iwàwacutéerica wamànica.’ ”

Jesús ichùniaca diez cacháunéeyéi ñimami

¹¹Íná idècunitàacá Jesús yàaca yàacawa Jerusalén ñyacàlená nérépiná, yá ichàbacatéwa Galilea yàasu cáli inùmámibàa, Samaria yàasu cáli yáapícha. ¹²Quéwa mawiénicaalí iwàlùacawa abéeri yàcalé achúméeri iriculé, yá nàa-catéwa ñipunita diez asianái cacháunéeyéi ñimami, yá nayamáacaté nabàlùacawa déecuíseta ñícha.^e

¹³Yá namáidaca cachàini Jesús irí: “¡Pía Jesús, yéewáidéerica, piicá wapùalé manuísíwata!”

¹⁴Quéwa Jesús iicácaalí nía, yá ñimaca nalí:

“¡Iwàwacutácué piaca píasáidaca píimamiwa sacerdotenái irí, nálíacaténá idéca cayábacuéca pía.”

Yá idècunitàacá nàacawa àyapulicubàa, yáté canáca náimami icháuná.

¹⁵Néese yái abéeri néenáca, idécáiná cayábaca ñimami, yá yèepùacawa Jesús yàatalé. Idècunitàacá yèepùacawa, yá yàaca cayábéeri Dios irí cachàinfiri iyú. ¹⁶Quéwa yái aslali Samaria ñyacàlená néeseerica, yá yáawiadacaté yáawawa cáli iwéré, Jesús yàabàli néré yàacaténá irí cayábéeri.

¹⁷Yá Jesús ñimaca:

^d 17.6 Mostaza: Abéeri àicu achúméeri yái càì ñipidená, íná níái ñyacaná ñimica píubanaméeyéi nacái. ^e 17.12 Níái judfonái càmita yéewa nabàlùacawa mawiénita cáuláiquéeri irí ipíchaná casacàca nía. Íná yéewa nayamáaca nabàlùacawa déecuíseta.

“Idéca nuchùniaca diez cacháunéeyéi. Néeni níái áibanái nuevaca, jaléná nía?”

¹⁸ Quéwa càmita néená yèepùawa néese nàacaténá Dios irí cayábéeri. Abéerita yèepùawa néese, yái càmfirica Judío.

¹⁹ Yá Jesús íimaca irí:

“Pimichàa pibàlùacawa. Pía píasáidaca píawawa sacerdote irí. Idéca Dios ichùniaca pía, manuícáiná piwàwa nuwéré.”

Dios yàanàaca icùaca yàasunái wenàiwicawa

(Mt. 24.23-28,36-41; Lc. 17.26-27)

²⁰ Yá fariseonái isutácaté yéemíawa Jesús, chàcaalínápiná idàba Dios icùaca yàasunái wenàiwicawa. Yá íimacaté nálí:

“Càmita asáipíná piicácuéca yái Dios icùaca yàasunái wenàiwicawa. ²¹ Càmita wenàiwica íimapínácué pírí: ‘Piicácuéni, idéca yàanàaca cháí.’ Aibanái íima nacái: ‘Idéca yàanàaca aléde.’ Báisíta idé Dios yàanàa icùaca yàasunái wenàiwicawa, quéwa nawàwalìcu.”

²² Yá íimacaté yéewáidacalénái iríwa:

“Aiba èeri wapíchaléwa, càulenápiná wawàsi, yácué piwàwapínáca piicáca núa asiali Dios néeséerica. Quéwa càmitacué piicápiná núa néenialí. ²³ Iná náimápinácaalícué pírí: ‘Idéca yàanàaca cháí yái asiali Dios néeséerica.’ Aibanái íima nacái, ‘idéca yàanàaca aléde.’ Piicácué píawa néré. Piicácué nacái plawa náami.

²⁴ Quéwa núa, nùanàapínácaalí, núa asiali Dios néeséerica, càipíná iicácanáwade iyúwa énu icànacaalí melùmelùwaca, pucùnámáiwaca chènunibàa, síisàade èeri imusúacatáiseacawa aléde èeri iwàlùacatalécawa. ²⁵ Quéwa quéecha, iwàwacutápiná nuuwichàacawa madécaná wawàsi iyú. Yá nacái náamàapínáca núa níái wenàiwica iyéeyéica siùcade.

²⁶ Iná càide iyúwaté matufbanáiná níái wenàiwicaca Dios fícha Noé yàasu èerimité, càipínáta nacái iicácanáwa nàyaca àniawa yàasu èeripíná nùanàaca núa, asiali Dios néeséerica. ²⁷ Càicaté ichàbacawa bàaluité èeri, níái wenàiwicaca, nayáacaté nayáacaléwa matufbanáita iyúwa náiwitáise iyáaná, nàiracaté nacái, needácaté nàacawéetúawa, nachùuliacaté áiba yeedáca yàacawéetúawa iwérétaté Noé iwàlùacawa arca iriculé. Néese, yáté unfá manuúri yúuwàacawa càitaté yéesacái yàanàaca nía, yáté isawíadaca nía macáita.

²⁸ Càitaté nacái càmita wenàiwica íináidawa Dios íwali, Lot yàasu èerimité. Iná nayáacáitaté nayáacaléwa, nàiracaté nacái, nawèniacaté, nawéndacaté nacái, nabànacaté nabànacaléwa, namànicaté nacái capiíná matufbanáita. ²⁹ Quéwa yàasu èerité Lot imusúacawa Sodoma iyacàlená fícha, yáté Dios imàacaca quichái yúuwàacawa chènunfise, íba icùnfiyéi yèewisá. Yá inúacaté macáita níái Sodoma iyacàlená mìnánáimica.

³⁰ Iná càipínáta nacái iicácanáwa ichàbacawa yàasu èeri yàanàapínáca yái asiali Dios néeséerica. ³¹ Néenialí èeri, yái iyéerica icapèe ipùata ínataléwa, éwita idèniaca yàasuwa icapèe iriculéwa, càmita iwàwacutá iricùacawa íwalíná. Càita nacái yái yèepunírica íbaidaca manacúalibàa, càmita iwàwacutá yèepùaca icapèe néréwa. Iwàwacutá ipiàcawa Jerusalén iyacàlená fícha. ³² Piwàwalícué úái Lot fyàacawéetúamica, máinícaté udècunìacawa, uwènúacaté nacái

uicáidaca uámiriculéwa Sodomá iyacàlená néré, yáté Dios imàacaca uétácawa. ³³Yái iwàwéerica idèniaca iríwa wawàsi cháí èeri iricu, càmicáiná iwàwa imànica càide iyúwa Dios iwàwáaná, càmita idèniapíná icáucawa càmfiri imáa-làawa. Quéwa yái idéerica imàacaca fiwítáise éwisèimiwa nùwalíisená, yási idènièripíná icáuca càmfiri imáalàawa. ³⁴Iná péemiàcué cayába: Néenialí catá nùanàpinácaalí, pucháiba wenàiwica fimapíná iriacawa naimàcaalu finatawa. Yá nutépínaca abéeri iyacaténá núapicha. Yá numàacapínaca yái áibaca nùuwichàidacaténáni. ³⁵Yá pucháiba inanái imànipíná iyaca yàacàsi. Yá nutépínaca abéechúa cayábacatalé. Uái áibaca, yá umàacapínacawa ùuwichàacaténáwa. ³⁶Pucháiba asianái yèepunípiná fibaidaca manacualibàa. Abéeripíná Dios ité yáapichawa, yá imàacapínacawa yái áibaca.”

³⁷Yá yéewáidacalénái fimaca irí:

“Wáiwacali. ¿Alénápiná càì ichàbacawa yái wawàsica?”

Yá Jesús icàlidaca nalíni abéeri tàacáisi iyú:

“Alénácaalíta abéeri chèecáisimi iriawa, yá nérécata nawàcawa macáita níái wáchulináica. Iná càipínáta ichàbacawa nùanàacaalí àniawa, macái èeri mìnanáipínáta iicá nùanàaca.”

Jesús yéewáidaca ùwali úái yàacawéerimi yéetéechúacawa

18 ¹Néese Jesús icàlidacaté yéewáidacalénái iríwa abéeri càlisi ìwali yái iwàwacutáanáca watàanáca Dios yáapicha èeri imanùbaca, ipíchaná waméeyàacawa, éwita càmita yàa walí yái wasutéeri fícha.

²Jesús fimaca nalí:

“Iyacaté abéeri yàcalé iricu yái asiali ichùnièrica wenàiwicanái yàasu wawàsi. Quéwa càmfirita yàa Dios icàaluíniná, càmfirita nacái yàa wenàiwicanái fimiétacaná. ³Uyacaté nacái yàcalé iricu abéechúa inanái yàacawéerimi yéetéechúawa. Néeninamataté ùanàaca yàatalé yái asialica, úumacaténá irí: ‘Pimàni machacàníri iyú wawàsi. Piyúudàa núa ipíchaná nùuwidesàiri yeedáca nuícha yái nùasu wawàsica.’

⁴Quéwa càmita yeebáida ulí déecu èeri. Néese idénáamité, yá fimacaté iríwa: ‘Quéwa éwita càmita núa Dios icàaluíniná, éwita nacái càmita núa wenàiwicanái fimiétacaná, ⁵quéwa càicáaníta, usèiwicaca nulí wawàsi èeri imanùbaca. Yá iwàwacutá numànica ulí càide iyúwa uwàwáaná càmicaténá usèiwica nulí wawàsi quirínama.’”

⁶Yá Jesús fimaca nalí:

“Péewáidacuéwa ìwali cayába yái iyúwa asiali báawéerica fiwítáise fináidáaná imànica wawàsi. ⁷Iná máini yáawanáipíná Dios imànica nalí cayábéeri, níái yàasunáica itàanfiyéica yáapicha èeri imanùbaca ìwali yái nawàwacutéerica fícha. Yá càmita idècunìapíná iyúudàaca nía.

⁸Iná núumacué pirí, Dios imàacapínaca namànicuéca pirí plasu wawàsi cayábéeri iyú mesúnamáita. Quéwa nùanàapínacaalí, núa asiali Dios néesée-rica, ¿nùanàapínásica wenàiwica manufyéi iwàwa nuwéré?”

Jesús yéewáidaca fariseo ìwali, yá nacái iwacáidéerité palata Roma irí

⁹Abénaméeyéi wenàiwica iyúunáidéeyéi iyaca machacàníri iyú, íná yéewa mawènica naicáca áibanái. Càicaté Jesús icàlidaca nàwali abéeri càlisi:

¹⁰“Pucháiba asianái yàacatéwa Dios icapèe iriculé nàacaténá natàaníca Dios yáapicha. Abéeri asiali fariseonái yéená yái áiba asialica, néená níái yeedéeyéica palata Roma irípiná. ¹¹Yái fariseo iyamáacaté ibàlùacawa, yá fimacaté itàaníca iríwa: ‘Pía Dios, nù pirí cayábéeri, cayábéericáiná núa náicha níái áibanái wenàiwicaca, cayéedéeyéica, báawéeyéica íiwitáise, iiméeyéi áibanái yáapicha càmfíyéica nàacawéeyéi, càmfírira máiní báawacata càitáde iyúwa yái yeedéerica palata Roma irípiná. ¹²Ewita càmita Dios itàacái ichùulía nuídacawa pucháiba yàawiría semana iricu, càicáaníta numànni pucháiba yàawiría. Yá nacái nùaca pirí diez yéená yái nuncanèrica macáita.’

¹³Quéwa yái asiali iwacáidéerica palata Roma irípina, cayábacatáita idècuni ibàlùawa fariseo íicha, máinícainá cabáyawanáca iicáca yáawawa. Yá nacái càmita iwàwa iicáidaca chènuniré, inúacáita yùucutawa yáasáidacaténá achúmaca iwàwa iwalíse yái ibáyawaná imànfírira, yá fimaca: ‘Pía Dios, núa cabáyawanéeri asialica. Piicá nupùalé, pimàaca piwàwawa nubáyawaná íicha.’

¹⁴Iná núumacué pirí, idécaalí namáalàidaca natàaníca Dios yáapicha, yá mabayawanacaté Dios iicáca yái yeedéerica palata Roma irípiná, yá yèepuacaté icapèe néréwa matuíbanáita. Quéwa yái fariseoca, càmitaté Dios yéemia irí, canúmaséecáináni. Iná cawinácaalí yái cáimacáirica iicáca yáawawa, Dios imàacapiná báicani áibanái yáacúalicu. Quéwa yái càmfírira cáimacái iicáca yáawawa, yásí Dios imàaquéeripiná cawènica náacúalicu.”

Jesús imàacaca sùmanái iwali cayábéeri

(Mt. 19.13-15; Mr. 10.13-16)

¹⁵Néese, yáté nacái abénaméeyéi wenàiwica itéca Jesús yàatalé yéenibe-náíwa imàacacaténá nàwali cayábéeri. Quéwa yéewáidacalénái iicácacaalí nía, yá nàalàacaté nía:

“¡Picácué pité néré nía!” náimacaté nalí.

¹⁶Quéwa Jesús imáidaca yàatalé níái sùmanáica, yá fimaca yéewáidacalénái iríwa:

“Pimàacacué nàacawa néese níái sùmanáica. Picácué pimáisanía nàacawa nùatalé. Dios iwàwaca icùaca nawicáu níái wenàiwica càmfíyéica cáimacái iicáca yáawawa, manuýéica iwàwa iwéré iyúwa níái sùmanáica.

¹⁷Iná báisítacué núumaca pirí: Canácata iwàlueripináwa aléde Dios icùacatáica yàasunái wenàiwicawa, càmicaalí namàaca icùaca náiwitáise càide iyúwa abéeri sùmàí yéemianá yáaniri yàalàanáwa.”

Abéeri asiali càasuíri itàaní Jesús yáapicha

(Mt. 19.16-30; Mr. 10.17-31)

¹⁸Abéeri Judío caináwanéeri isutácaté yéemíawa Jesús, fimaca irí:

“Pía yéewáidéeri, cayábéerica wenàiwicaca pía. ¿Cawiná iwàwacutá numànica yéewacaténá nudèniaca nucáuca càmfíri imáalàawa?”

¹⁹Jesús fimaca irí:

“¿Cáná cayábéeri wenàiwica píima nulí? Abéerita Dios yái báisíricata cayábaca canánama íicha. ²⁰Idé píalíacawa Dios itàacái ichùulíanái iwali càinácaalí càmfíri yéewa wamànica, yéewéeri nacái wamànica càide iyúwa níái:

‘Piyacué machacànita piacawéerinái yáapichawa. Picá pinúa wenàiwica, picá piyéedù, picá pitàaní pichiwwa áiba iwali. Pia píaniri fímiéta-canáwa, píatúa nacái.’ ”

²¹ Yá fimaca Jesús irí:

“Macáita idé nuebáidaca níái Dios itàacái ichùllianáca, sùmaicátáisetaté núa càide iyúwa náimáaná.”

²² Iná idécanaámi Jesús yéemíaca icàlidaca yái asialica, yá fimaca irí:

“Iyaca pirí áiba wawàsi iwàwacutéeri pimànica. Iwàwacutá piwéndaca macáita yái pìasu wawàsi pidènièrica. Néese, yá piwacùaca yái iwèni-námica catúulécanéeyéi iwali. Yásí pidèniapínaca chènuniré yái wawàsi cawènfirica Dios iicáca. Iná idécanaámi pimànica yái wawàsica, néese, yásí yéewa piacawa núapicha nuéwáidacalépiná.”

²³ Néese idécanaámité asiali yéemíaca Jesús itàacái, yaté achúmaca máini iwàwa, máinicáináté manùbaca yàasu, càmicáináté iwàwa yàaca yàasuwa macáita áibanái irí. ²⁴ Iná achúmacaínáté Jesús iicáca iwàwa máini, yá fimacaté:

“Iná càulenásíwata nawàlùapínacawa Dios icùacatalé yàasunái wenàiwicawa, níái càasuíyéica. ²⁵ Iná càulenáca fíchani càide iyúwa càulenáaná abéeri camello ichàbacawa siduwápi ituí yáapi iricubàa. Càica càulenáca abéeri càasuíri fícha yái iwàlùanápínacawa aléde Dios icùacataléca yàasunái wenàiwicawa, máinicáiná cáinináca naicáca nàasu cawènfiriwa, yá càmita namàni càide iyúwa Dios iwàwáaná namànica.”

²⁶ Néese níái yéemièyéica Jesús itàaníca, yá nacalùadacawa, yá náimaca irí:

“Iná càmicaalí náalimápiná nachúuliacawa níái càasuíyéica yùuwichàacáisi fícha, néeni, ¿Càinápíná yáalimá ichúuliacawa yùuwichàacáisi quichái fícha?”

²⁷ Yá Jesús fimaca nalí:

“Càmita yéewa abéeri wenàiwica ichúuliadaca yáawawa yùuwichàacáisi fícha ichàini iyúwa. Abéerita Diosca, yái yáalimá ichúuliadacani.”

²⁸ Néese, yá Pedro fimaca Jesús irí:

“Quéwa wía, wadécaté wamàacaca macáita yái wàasu wawàsi wadènièrica, yá wàacatéwa píapicha.”

²⁹ Yá Jesús fimaca nalí:

“Càicué núumaca pirí: Yái cáininéerica iicáca núa, imàaquéerica ica-pèewa nùwaliná, isèenái, yéenanái, yàacawéetúa, yéenibenái nacái, ³⁰ Dios yàapíná irí nachàbaníse quiríta idècunitàacá iyaca cháí èeri iricu. Néese yéetácaalíwa, yá idèniapínaca ícauca càmfiri imáalàawa Dios yáapicha chènuniré.”

Jesús icàlidaca yéetáanápínáwa àniawa

(Mt. 20.17-19; Mr. 10.32-34)

³¹ Jesús imáidacaté méetàuculéta áibanái fícha níái doce yéewáidacalé-cawa. Néese, yá fimaca nalí:

“Siúcade, wáiríaca wàacawa Jerusalén ìyacàlená nérépiná. Iná wàanàacaalí néré, yá, ichàbapínacawa nulí macáita càide iyúwaté profetanái itànàaná nùwali, núa asiali Dios néeséerica. ³² Yá náibapínaca núa nèepùadacaténá

núa nalí níái càmiíyéi judíónái. Néese, yá naicáanípíná nuquíníná, nabáiniadapíná núa, nàapisáidapíná nacái núa. ³³Néese idécánáami nacapèedáidaca núa, yásí nanúaca núa. Quéwa máisiba èeri idénáami, yá nucáucàapíná-cawa àniawa.”

³⁴Quéwa càmita yéewáidacalé yáalimá yéemiàcani, Dios imàacacacáiná itàacáiná ibàliacáináwa náicha, íná càmita náalimá néemiàca fíimáaná.

Jesús ichùnìaca asiali matuíri Jericó ìyacàlená mìnali

(Mt. 20.29-34; Mr. 10.46-52)

³⁵Néese mawiénicaalíté Jesús yàacawa yàacawéeyéiná yáapichawa Jericó ìyacàlená irí, yá abéeri asiali matuíri yáawinacatéwa àyapu idùlepi isutéeri wenàiwicanái íicha palata. ³⁶Iná yéemiàcaalí manùbéeyéi wenàiwica isàna ichàbacawa néenibàa, yá isutáca yéemiàwa nía: “¿Cawíná wawàsi?”

³⁷Yá abénaméeyéi wenàiwica fíimaca irí:

“Yácata Jesús, Nazaret mìnali, yái ichàbawa yàacawa chábàì.”

³⁸Yáta matuíri imáidaca, fíimaca:

“¡Jesús, rey David itaquérinámi,^g piicá nupùalé, piyúudàa núa!”

³⁹Níái wenàiwica yèyeyéicawa Jesús ipíchalé, yá nacuísacani masànacaté-náni. Yá quéwanáta imáidaca cachàini:

“¡Pía Jesús, rey David itaquérinámi, piicá nupùalé, piyúudàa núa!”

⁴⁰Néese, yá Jesús iyamáaca ibàlùacawa, yá ichùulìaca natéca yàataléni. Iná yàanàacaalí yàatalé, yá isutáca yéemiàwani.

⁴¹Imaca irí:

“¿Cawíná wawàsica yái piwàwa numànica pirí?”

Néese, yá fíma yeebáca:

“Nuíwacali, nuwàwa pichùnìaca nutuí asáicaténá nuicáidaca.”

⁴²Yá Jesús fíimaca matuíri irí:

“¡Uwé, asái piicáidaca! Idé pichùnìacawa, manuícáiná piwàwa nuwéré.”

⁴³Yáta asáica iicáidaca yái asiali càmfiricaté yéewa iicáidaca. Yá yàacatéwa Jesús yáapicha, yàaca nacái Dios irí cayábéeri idècunitàacá yàacawa. Iná macáita níái wenàiwicaca, naicácaalíté iicáidaca yái matuírica, yáté nàaca cayábéeri Dios irí.

Jesús, Zaqueo yáapicha

19 ¹Néese idécánáamité Jesús iwàlùacawa Jericó ìyacàlená iriculé, yá ichàbacáita yàacawa yèewibàa. ²Iyacaté Jericó ìyacàlená iricu abéeri asiali íipidenéeri Zaqueo, càasuíri náiwitápu, níái iwacáidéeyéica palata Roma irípiná. ³Iwàwacaté iicáca Jesús, quéwa càmitaté yáalimá iicácani, maléénacáináni. Yá nacái manùbacaté ipíchalé níái wenàiwicaca. ⁴Quéwa, yá ipiacawa napíchalé, yá íiríacawa abéeri àicu ìwali íipidenéeri sicómoro yéewacaténá iicáca Jesús, yáalíacáiná ichàbapínacawa néenibàa.

⁵Iná Jesús yàanàacaalíté yàapiré, yá iicáidaca chènuniré. Iná iicácaalíni, yá fíimaca irí:

^g 18.38 Rey David itaquérinámi fíimáaná: Yácata Cristo, Dios ichùulìerica, yá nacái David itaquénáinámica níái isèenáicaté (José y María).

“Zaqueo, piricùawa sîsàara ráunamáita, iwàwacutácáiná nupáchiaca pía siúcái picapèe néréwa yá catáqueí.”

⁶Yáta Zaqueo iricùacawa ráunamáita àicu yàanalicuise. Yá imáidacaté casfímáiri iyú Jesús icapèe néréwa.

⁷Iná macáita níai wenàiwica iiqueeyéica ichàbacawa yái wawàsica, yá natàaníca báawanama Jesús ìwali, náimaca:

“¿Cáná yéewa yàa iyamáacawa icapèe iriculé yái asiali cabáyawanéerica?”

⁸Néese idécanaámi nàanàaca Zaqueo icapèe néré, yá imichàaca ibàlùacawa, yá fímaca Jesús irí:

“Péemíacáwa Nuíwacali. Siúcade, nùapíná catúulécaneeyéi wenàiwica irí yéema macáita yái nùasucawa. Níai nuèduèyéicaté fícha ichàbanamawa nuchíwa iyúwa, nuèpùadapíná nalíni báinúaca yàawírínamá.”

⁹Jesús fímacaté irí:

“Siúcái, idéca yàanàaca picapèe iriculécué yái ichùuliadéerica yùuwichàacáisi fícha, yácáiná asialiquéi Abraham itaquérinámíta nacái.” ¹⁰Núacáiná asiali Dios néeseerica, idéca nùanàaca iriculé èeriquéi nucutácáténá níai cabáyawanéeyéica, nuchúuliadacáténá nía yùuwichàacáisi quichái fícha.”

Jesús yéewáidaca palata ìwali

¹¹Idècunitàacá wenàiwicanái yàaca yàacawa Jesús yáapícha, yá néemiaca nàacawa yéewáidáaná nía. Iná idécaalíté mawiénica nàacawa Jerusalén iyacàlená irí, yá icàlidacaté nalí abéeri càlisi. Yá nacái nayúunáidaca Dios idàbapínacaté icùaca yàasunái wenàiwicawa mesúnamáita.

¹²Jesús fímaca nalí:

“Abéeri asiali caináwanéeri yàacatéwa déeculé áiba cálré, reynái íiwalí néré imichàidacáténáni rey iyúpináta. Néese, yá yèepùapínacawa àniawa yàasu cáli néréwa ichùuliacáténá yàasunái wenàiwica iwícuáwa. ¹³Ipíchawáiseca yàacawa, yá imáidacaté yàataléwa diez yàasunái wenàiwicawa. Yá yàacaté nalí diez palata ituíná náalimáwanama, yá fímacaté nalí: ‘Píibaidacué nayú idècunitàacá nùanàaca néese àniawa.’”

¹⁴Quéwa níai iyacàle mìnánáica, báawaca naicácani. Iná yéewa nabànùacaté yáami wenàiwica itéeyéi tàacáisi reynái íiwalí irí, càiri fímacade: ‘Càmita wawàwa ichùuliaca wawicáu yái asialica.’

¹⁵Quéwa càicáaníta, yá idécaté namàacani rey iyú, yá yèepùacaté yàasu cáli néréwa. Néese, yá ichùuliacaté namáidaca irí níai diez asianái yàasu wenàiwicaca, yèeyéicaté irí ipalátaniwa, yáalíacáténá càinácaalí wawàsica idé nawèniaca ipalátani iyú.

¹⁶Yá yàacawa yàatalé yái idàbéerica imáidaca, yá fímaca irí: ‘Nuíwacali, níaca piasu diez palata ituíná níai, idéca nuedá nayú áibanái diez quiríta.’

¹⁷Yá fímaca irí: ‘Cayábacani, pía nùasu wenàiwica cayábéeri fíibaidaca. Iná píaalímáicáiná píibaidaca machacàníiri iyú yái achúméeri palátaca, siúcade, yá numàaca picùaca nawicáu níai wenàiwica iyéeyéica diez yàcalénái iricu.’

h 19.9 Hijo de Abraham fímaaná: Abraham itaquérinámíté. Iba fímaaná: yeebáidacáináaté Dios ìwali càide iyúwaté manuíná Abraham iwàwa Dios iwéré. **i 19.13** Níai diez palata ituíná fímeeyéica ìwali cháí, cawèninameeyéi. Iná náiwacali yèepùadaté nalí manuí palata, náibaidacáténá nayú.

¹⁸Néese, yá yàanàaca yái áibaca, yá íimaca: ‘Nuíwacali, idéca nuedáca napùalé áibanái cinco quiríta pipalátani iyú.’

¹⁹Yá íiwacali íimaca írí: ‘Pía nacái cayábeerita íibaidaca. Iná siúcade, numàaca picùaca nawicáu níai wenàiwica ìyèeyéica cinco yàcalénái irìcu.’

²⁰Néese, yá nacái yàanàaca yái áibaca, yá íimaca: ‘Nuíwacali, yáca piasu palata yái. Yá nuèpùadacaté yái piasu palátaca. Yáté nudèniacani cayába. Iná yáquéi nuèpùada piri siúcade. ²¹Cáalucaté nuwàwalica yái pimànfiripináca nulí, núucacaalí níatái palata ituínáca. Núalíaca nacái càmita pimàni máiwitáiséeri iyú wawàsi pipalátani iyúwa. Yá nacái peedá piríwa chàinisíri iyú yái áibanái íibaidacalé iwènica.’

²²Yá íiwacali íimaca írí: ‘Pía, nùasu wenàiwica báawéeri íiwitáise, idéca picháawàaca piináwanáwa nulí pitàacái iyútawa. Iná píalíacáináta nuchùuliaca nùasunái wenàiwica íibaidaca chàinisíri iyú, yá nacái píalíaca nuedáca nulíwa chàinisíri iyú yái áibanái íibaidacalé iwènica. ²³Néeni, ¿Cánáté càmita pimàaca nupalátani ituíná aléi nacùacataléca palata, yéewacatená nùanàaca nuedáca nupalátani yáapichawa yátái nacàanéerica néréta?’

²⁴Néese, yá rey íimaca nalí níai yàasu wenàiwica ìyèeyéica néeni náapicha: ‘¿Peedácué fícha níai palata ituínáca. Yácué piaca írí nía yái asiali idènièrica diez palata ituíná, napùalé níai áibanái idènièyèica, icanèeyéica nupalátani iyú!’

²⁵Yá náimaca írí: ‘Wáiwacali. Idéca idèniaca diez palata ituíná quiríta napùalé, níai áibanáica.’

²⁶Yá íimaca nalí: Yái íibaidéerica cayába càide iyúwa íiwacali ichùulianáni, yá yàpiná írí ipùalé yái idènièrica. Quéwa yái càmfíríca imàni càide iyúwa íiwacali íimáaná írí, yá needápináca fícha macáita yái idènièrica.

²⁷Càita nacái níai nùuwidenáica, nudèniaca nalí abéeri yùuwichàacáisi manuúri, níai càmfíyèica iwàwa núa iyúwa nàasu rey. ¿Pitécué néese nía, pinúacatenácué nía núacúalícuta!”

Jesús iwàlùacatéwa Jerusalén ìyacàlená iriculé

(Lc. 19.29-38; Mt. 21.1-9; Mr. 11.1-10; Jn. 12.12-15)

²⁸Néese idécanáamité càì Jesús íimaca nalí, yáté yàacawa abémáidata Jerusalén ìyacàlená nérépiná yéewáidacalénái yáapichawa. ²⁹Iná mawiénicaalíté Jesús yàacawa yéewáidacalénái yáapichawa Betfagé ìyacàlená írí, Betania írí nacái, yá nayamáidacatéwa ibàlài ìwali yái dúli nèericaté íipidená Olivo, yá íimacaté pucháiba yéewáidacalénái íríwa:

³⁰“Píacuéwa aléde yàcalé néré íyéerica wáalimábàa. Iná pianàacaalícué néré, yácué pianáapináca abéeri burro ìiri nadacuèri ibàlùawa, càmfírítàacá wenàiwica yèepuníwa fínata. Píwasàacuèni, yácué pitéca néesení. ³¹Quéwa áiba isutácaalícué yéemiawa pía: ‘¿Cánácué píwasàa yái burroca?’ Yácué píimapináca nalí: ‘Wáiwacalica yái iwàwacutáni yàacatenáwa fínata.’”

³²Néese níai pucháiba asianái, yá nàacatéwa yàcalé iriculé, yá càicataté ichàbacawa nalí macáita yái wawàsica càitáde iyúwaté Jesús íimáaná nalí.

³³Iná nàanàacaalíté néré, yá nawasàaca nàyaca yái burronaca, yá náiwacanánái iicáca nía, náimaca nalí:

“¿Cánácué píwasàa piyaca yái burronaca?”

³⁴Yá náimaca nalí:

“Wáiwacali iwàwacutàcani yàacatenáwa fínata.”

³⁵ Yáté natécani Jesús irí. Néese idécanáamité naliadaca nabàlewa burrona finatabàa, yáté namichàidaca Jesús yáawinawa finatalé. ³⁶ Iná idècunitàacá yàacawa burro finata Jerusalén ìyacàlená nérépiná, yá wenàiwicanáí irìadaca ibàlewa ipíchalé àyapu irìcubàa.

³⁷ Néese idéca idénáami mawiénica nàacawa aléi nalicùanácawa dúli Olivo finatáise, Jerusalén ìyacàlená nérépiná, iná níai yèepuníyécawa Jesús yáapicha, yá nadàbaca namáidaca macáita, casímáicáiná nía. Yá nacáí nàaca cayábéeri Dios irí nàwalíse macáita níai càmfíyéica wenàiwica idé imànica, nàiquéeyéica Jesús imànica.

³⁸ Yá náimacaté macáita:

“Cayábéerica yái Rey càirica yàacawa wàatalé Wáiwacali íipidená ìwali.
¡Matufbanáica nàyaca níai ìyèeyéica Dios yáapicha chènuniré!
¡Yèeyéica nacáí ímíétacaná, yái icuèrica wawicáu canánama!”

³⁹ Néese abénaméeyéi fariseonáí yèeyécawa wenàiwica yèewi, náimaca Jesús irí:

“Pía, yéewáidéerica. Pichùulia masànaca níara péewáidacaléca.”

⁴⁰ Yá Jesús íimaca nalí:

“Péemíacué cayába: nuéwáidacalénáí imàacacaalí yàaca nulí cayábéeri, yá fbanáí idàbaca yàaca nulí cayábéeri.”

⁴¹ Néese idécaalí mawiénica Jesús yàacawa Jerusalén ìyacàlená irí, yá yáa-limáca iicàcani. Yá ícháacaté ìwalíná, nía nacáí yàcalé minanáica.

⁴² Yá íimaca:

“¡Ah, achúmasíwata nuwàwa píwalicué, càmicáinácué píalíawa nàwali níai wawàsínáí imàaquéeyéipínaca píyacuéca matufbanáita. Siùcade, nabàacuécawa píficha. ⁴³ Iná càipínáta ichàbacawa áiba èeri, báawéeri yàanàapínacué pía. Píuwidenáí ibàlùadapíná píyacalé iwáiná itéesebàa áiba iwáiná. Yá nàyapínaca píteesebàa macáita, càmicaténacué píalimá pichúuliacawa náicha. ⁴⁴ Yá nacáí nasubèriapínaca píyacàlená macáita, nanúapíná nacáí macáita níai ìyèeyéica píyacàlená irícu. Iná canácata namàaqueeripíná ibàlùawa, éwita abéeri íbapíná, càmicáinácué píalíawa ìwali yái èeri Dios idécatáica yàanàaca píatalécué ichúuliadacaténacué pía yúuwichàacáisi fícha.”

Jesús imusúadaca níai iwéndéeyéica Dios icapèe irícu

(Mt. 21.12-17; Mr. 11.15-19; Jn. 2.13-22)

⁴⁵ Néese, yáté Jesús yàanàaca Jerusalén ìyacàlená irículé, yá nacáí iwàlùacatéwa Dios icapèe ibàacháwalená irículé. Yá iicácaté abénaméeyéi iwéndadaca yái wawàsi càmfíríca Dios iwàwa namànica néeni. Yá imusúadacaté nía macáita. ⁴⁶ Yá íimaca nalí:

“Yái natànèericaté Dios itàacáica, càica íimaca: ‘Yái nucapèe, yácata yàalusi wenàiwicanáí itàanícataípiná núapicha. Quéwa, yácué idéca píwènúadacani cayédèeyéi icapèe iyú.’ ”

⁴⁷ Néese èeri imanùbacaté Jesús yéewáidaca wenàiwicanáí Dios icapèe ibàacháwalená irícu. Quéwa níai sacerdotenáí íiwacanánáica, nía nacáí yéewáidéeyéica yái Moisés itànèericaté, náapicha níai judíonáí íiwacanánáica, yá nacutácaté wawàsi yéewacaténá nanúaca Jesús. ⁴⁸ Quéwa càmita náalimá

nàanàaca wawàsi nanúanápínání, manùbacáiná wenàiwica iwàwa yéemiaca Jesús yéewáidáaná. Iná nàyaca itéesebàa macáita.

Jesús idèniaca ichàiniwa

(Mt. 21.23-27; Mr. 11.27-33)

20 ¹Abéeri èerité, idècunitàacá Jesús yéewáidaca wenàiwica Dios icapèe iricu, icàlidacaalíté nacái yái tàacáisi cayábéerica,^j yá nà-nàacaté yàatalé níái sacerdotenái íiwacanánáica, nía nacái yéewáidéeyéica yái Moisés itànèricaté, náapicha níái judíonái íiwacanánái béeyéica.

²Yá náimacaté Jesús irí:

“Picàlida walí, ¿Cawiná ichàini iyú pimàni yái wawàsica? ¿Cawiná yàa pírí yái chàinisica?”

³Yá Jesús íimaca nalí:

“Nusutácué nacái nuémíawa pía. Quéwa picàlidacué nulíni: ⁴¿Cawínaté yàa Juan Bautista irí chàinisi yéewacaténaté ibautizáca wenàiwica, Diosica, wenàiwicanásica?”

⁵Yá natàaníca nalíwáaca ìwali yái Jesús íiméerica nalí ìwali, náimaca:

“¿Càinásica wáimaca? Dioscaté ichùuliani, wáimacaalí irí, yá isutápináca yéemiawa wía. ‘¿Cáná càmita peebáidatécué yái icàlidéericatécué pírí?’

⁶Quéwa wáimacanáami: ‘Wenàiwicanáicaté ichùuliani’, yá calúapínáca macáita níái wenàiwica, yá nanúapínáca wía íba iyú, macáicáináta neebáidaca Juan Bautistaca, profetacani.”

⁷Néese, yá náimaca Jesús irí:

“Càmita wáallíawa síisàanacaalíté Juan Bautista yeedá ichàiniwa ibautizacaténá.”

⁸Yá Jesús íimaca nalí:

“Càita nacái càmita nucàlidacué pírí ìwali síisàanacaalí ichàini iyú numàni níái wawàsináica.”

Dios yùuwichàidapínáca níái càmiyéica yeebáida itàacái

(Mt. 21.33-44; Mr. 12.1-11)

⁹Néese, yáté Jesús icàlidaca nalí áiba càlisi yéewáidacaténá nía iyú, íimaca nalí:

“Iyacaté abéeri asìali ibànèerité abéeri uva yàaluná. Néese, yá imáidacaté abénaméeyéi asíanái ichùuliacaténá nacùacani. Yá yàacatéwa déeculé áiba cáliré déecu èeripiná.

¹⁰Néese idécanaámíté bànacalé íiwacalíná yáalíaca quíiraca uva iyacaná, yá ichùuliacaté nàatalé abéeri yàasu wenàiwicawa, iwàwacáináté nabànùaca irí uva iyacaná iwèni yéená. Quéwa níái icuèyéica bànacalé yàaluná, yá nanúadáidacani, yá nachùuliaca yèepùacawa mapalátanita.

¹¹Néese, yáté ibànùaca nàatalé áiba àniawa. Quéwa càita nacái nanúadáidacani, nacuísaca nacáini báawanama, yá nacái nachùuliaté yèepùacawa mapalátanita.

¹²Néese, yáté yèepùaca ibànùaca nàatalé áiba àniawa, máisibáaná nía. Quéwa càita iicacánáwa, nanúadáidacani cacháunáwaca ìwalíise. Yá náucacaténí uva yàaluná fícha.

j 20.1 Yái tàacáisi cayábéeri iwàwáaná íimaca: Yái “Dios icùucatóica yàasunái wenàiwicawa.”

¹³Néese, yá bàncalé íiwacaliná ínáidacatéwa, yá ímaca: ‘¿Càinásica iwàwacutá numànica wawàsica siùcade? Yáta nuchùulia nàatalé yái nuiricawa cáininéerica nuicáca. Isicúata càmita namàni írí báawéeri naicácaalíni, yá nàapínáca íimíetacaná.’

¹⁴Yá ibànùacaté ìriwa nàatalé. Quéwa naicácaalíni níai icuèyéica uva ibànacaléná yàaluná, yá nataánica nalíwáacawa ìwali càinápínácaalí wawàsica yái namàni írí. Yá náimaca: ‘Yátasí yàasuíripíná uva ibànacaléná yàaluná yái yáaniri yéetácaalípináwa. Iná iwàwacutá wanúacani. Néese, yá weedáca walíwa yái yàasupínámica.’ ¹⁵Yá náibàacani, namusúadacaté nacáini chàinísiri iyú méetàuculé uva yàaluná íicha. Yá nérécaté nanúani.”

Yá Jesús íimacaté ìwalíise yái càirica namànica wawàsica:

“¿Càinápínásica imànica nía yái uva íiwacalináca? ¹⁶Yàapínáca inúaca nía, imáalàidacaténá macáita níai íibaidéeyéicaté írí. Yá yàaca áibanái írta yái uva yàalunáca.”

Iná wenàiwicanái yéemíaca idénáami yái tàacáisica, yá náimaca:

“¿Càmita wawàwa Dios imàacapínáca ichàbacawa walí yái càiri wawàsica!”

¹⁷Yá Jesús iicáidaca nalí, yá íimacaté nalí:

“Quéwa, ¿càiná íimáanáquéi càicaalíté náimaca natànàaca nùwali:

‘Yái íba náamèericaté níai imàníiyéica capíi,

yácata íba máiníiri iwàwacutácawa capíi írí siùcade.’^k

¹⁸Iná cawínácaalí íba yúuwàawa íinatabàa, yásí imáalàapínácani. Iná íba yúuwàacaalíwa áiba íinatabàa, yásí íbaquíapínácani piníwacani.”^l

Nawàwa namèniadaca Jesús, náibàacaténáni

(Mt. 21.45-46; 22.15-22; Mr. 12.12-17)

¹⁹Néese níai sacerdotenái íiwacananái, náapicha níai yéewáidéeyéica yái Moisés itànèericaté, yáté nawàwaca náibàaca Jesús néenialíta, náucacaténáni presunái icapèe írìculé, náalíacáináté nawàwalicata yái càité icàlidaca nalí. Quéwa càmita náalimá náibàacani, cáalucáináté naicáca wenàiwicanái.

²⁰Néese nachùuliacaté áibanái iicáca Jesús ìwali iyúwa cayábéeyéi íiwitáise, náalimáidacaténá naicáwani tàacáisi iyú. Nawàwaca néemíaca itàaníca báawéeri iyú náiwitáipunái ìwali yéewacaténá nacháawàacani itàacái ìwalíisewa, nèepùadacaténáni nacuerínánái romanonái íriwa. ²¹Yá nasutacaté néemiawani, náimaca írí:

“Pía yéewáidéeri, wáalíaca péewáidaca machacànita Dios itàacái, pitàanica nacái báisíiri iyú. Yá nacái abédanamata piicáca níai wenàiwicanáica.

²²Iná píima walí: Wía judfonáica, ¿yéewasica wapáyaidaca rey César írí iwèni wàyaca wàasu cáli íinatawa, càmicasí?”

²³Quéwa Jesús yáalíaca náináidáanáwa. Nawàwaca namèniadacani itàanícaténá báawanama César ìwali.

k 20.17 Níai judfonái namànicaalí capíi, náawíadaca chènunfise capíi inùma. Iná bamuchúami inùma ìwali, yá namàacaca abéechúa íba ufbàacaténá pucháibanama níai capíi inùma yéetanáca, dàalacaténá ibàlùacawa. **l 20.18** Yái íba, yácata Jesús. Níai yámèeyéica Jesús, càmiyyéica iwàwa yeebáidacani, Dios yúuwichàidapínáca nía. Iná càmicaalí neebáida Jesús ìwali iyúwa yái ichúuliadéeripínáca wía yúuwichàacáisi íicha, yásí namànica nalíwata báawéeri náasu wawàsítawa.

Yá ìimaca nalí:

“¿Cánacué piwàwa pàlimáida piicáwa núa? ²⁴ Píasáidacué nuicá abéechúa palata ituíná. ¿Cawiná yéenáiwana yái ìya ùwali? ¿Cawiná nacái ípidená yái itànàawa ùwali?”

Yá náimacaté irí:

“César yéenáiwana quéera càì ìyaca ùwali, ípidená nacái.”

²⁵ Yá Jesús ìimacaté nalí:

“Néeni, piacué César íríta yái ipalátanica. Yá nacái Dios yàasu wawàsica, piacué nacái írítani.”

²⁶ Yá càmítatè náalimá namèniadacani wenàiwicanái yáacuéseimi, itàanicaténá nalí báawéeri tàacáisi iyúta. Yá masànacáita nía, nacalùadacáiná néemíaca yái yeebáanaca nasàna cáalfacáiri iyú.

Nasutáca néemíawa Jesús ìwali yái cáunápináca wía àniawa

(Mt. 22.23-33; Mr. 12.18-27)

²⁷ Néese, yá nàanàacaté Jesús yàatalé abénaméeyéi saduceonái, càmíiyéica yeebáida yái cáunápiná àniawa níái yéetéeyéicawa. Yá nasutácaté néemíawani.

²⁸ Náimaca irí:

“Pía yéewáidéeri, càicaté Moisés itànàaca walf: ‘Abéeri néenacaalí yéetáwa méenibeta yàacawéetúa fíchawa níái yéenáiyaquéeyéicawa, yá iwàwacutá yéenasàiri yeedáca úái yàacawéetúamica quéenibecaténá úapichani, natécaténá nàanirimi ípidenáwa níái yéenibeca uápicha.’

²⁹ Nàyacaté siete asianái yéenáiquéeyéiwa. Yái nabèerica yeedácaté yàacawéetúawa. Néese, yá yéetácatéwa úicha méenibeta. ³⁰ Néese, yá iméeréeri yeedácaté úa. Yá nacái yéetácatéwa úicha méenibeta. ³¹ Néese, yáté yeedáca úa yái máisibáanaca nía. Càita nàacawéetúaca úa macáita níái sieteca. Yá nacái néetácawa méenibeta. ³² Néese, yáté nacái úetácawa úái inanáica.

³³ Iná báisicaalí cáuca níái yéetéeyéimicawa, ¿chánápinásica ùacawéeri úái inanáica, idécáinaté nàyaca úapicha macáita níái siete asianáica?”

³⁴ Yá Jesús ìimacaté nalí:

“Níái wenàiwica ìyéeyéica cháí èeri írícu needáca nàacawéetúawa, nàacawéeri nacái iyúwa náiwitáise iyáaná. ³⁵ Quéwa níái Dios imàaquéeyéipináca icáucàacawa, áiba èeri ìyéeyéipináca chènuniré, càmíta needápiná quirínama nàacawéetúawa, nàacawéeri nacái.”^m

³⁶ Aiba wawàsi iwàwacutéericué pàlfacawa ìwali. Càmíta néetápináwa quirínama. Nàyapináca càide iyúwa ángelnái iyáaná, idécáiná Dios yéeni-beca nía. Iná Dios icáucàidapináca nía yéetácaisi fícha.

³⁷ Yá nacái idécaté Moisés yéewáidaca nàwali cáunáca níái yéetéeyéimicawa, itàanícaalíté Dios yáapicha àicu zarza quichái ipucuériwa yèewíise. Càicaté ìimaca Dios ìwali: ‘Píata Abraham yàasu Dios, Isaac yàasu Dios, Jacob yàasu Dios nacái.’ⁿ

³⁸ Iná yái Dios, càmíta yéetáními yàasu Diosni. Cáuyéi yàasu Dioscani. Iná Dios irí cáuca nía macáita.”

m 20.35 Níái càmíiyéica yeebáida Dios itàacái nacáucàapináca nacái, quéwa nàapináca wàwàchàacáisi quichái írículé. **n 20.37** Iwàwáaná ìimaca: Quéwa éwita néetácawa nàyaca Dios yáapicha chènuniré, siuca nacáide, éwitaté idéca néetácawa.

³⁹Néese abénaméeyéi yéewáidéeyéi yái Moisés itànèerica, náimacaté Jesús irí:

“Pía yéewáidéeri, cayábacata peebáca wasàna.”

⁴⁰Néese Jesús yeebácáináté nasàna cáalíacáiri iyú, yá cáalucaté Jesús ícha nía. Yá nacái canácata yáaliméeri isutáca yéemiawa quirínamani.

¿Cáná yéewa David ìiri náimaca Jesús ìwali?

(Mt. 22.41-46; Mr. 12.35-37)

⁴¹Néese, yá Jesús isutacaté yéemiawa níai yéemièyécaté icàlidáaná, ímacaté nalí:

“¿Càiná yéewáaná báisíca yái wenàiwicanái ímáanáca, David itaquéri-námicasa yái Cristoca? ⁴²Càicaté rey David ímaca itànàaca Cristo ìwali Salmos írìcu:

‘Wacuèriná Dios ímacaté Nuíwacali irí:

Píawinawa nùwalibàa nuéwápu néeseema,

⁴³iwéréta idéca numawèniadaca piùwidenái.

Yá nacái iwàwacutáca neebáidaca càide iyúwa pichùulianá nía.’

⁴⁴Iná Nuíwacali, David ímacanáamité Cristo ìwali, néeni, ¿Càiná yéewáaná itaquérinámicani?”

Jesús icháawàaca níai yéewáidéeyéica Moisés itànèericaté

(Mt. 23.1-36; Mr. 12.38-40; Lc. 11.37-54)

⁴⁵Idècunitàacá yàcalé mìnanaí yéemiaca Jesús yéewáidéaná, yá ímacaté yéewáidacalénái írìwa:

⁴⁶“Piicácué pimàni càide iyúwa nàyáaná, níai yéewáidéeyéica yái Moisés itànèericaté. Caséeyéica ìwalica bàlesi cáaléeri, cawèníiri nacái. Nawàwaca nacái wenàiwicanái itàidaca nía cáimiétaquéeri iyú nawéndacatabàa. Caséeca nacái náawinacawa wenàiwicanái ipíchalé judíonái yéewáidacàalu írìcu. Nawàwaca nacái náawinàidaca nía caináwanéeyéi yáawinacatáíwa nayáacaalí áibanái yáapicha. ⁴⁷Yá nacái nayéedùaca nachíwa iyúwa nàasu níai yàacawéerimi yéetéeýéicawa. Néese yéewacaténá nabàlìaca nabáyawanáwa, yá náasáidaca natàaníca déecu Dios yáapicha. Iná Dios yùuwichàidapíná nía quiríta nachàbaníse níai áibanái cabáyawanéeyéica.”

Yàacawéerimi yéetéechúawa yàaca pucháiba palata ituíná Dios irí

(Mr. 12.41-44)

21 ¹Jesús ìyacaalíté Dios icapèe írìcu, yá iicacaté càasuýéi írìadaca ipalátani yéenáwa írìculé yái yàalusi wenàiwica imàacacatáica palata Dios irí. ²Yá nacái iicáca abéechúa inanái yàacawéerimi yéetéechúawa catúulécanéechúa, ulladaca yàalusi írìculé pucháiba palata ituíná níai càmfíeyéica cawèni cayába.

³Yá Jesús ímaca nalí:

“Báisítacué númaca pirí: Uái inanái catúulécanéechúaca, yàacawéerimi yéetéechúacawa, udéca ulladaca manuísíwata nachàbaníse macáita níai

áibanáica. ⁴Iná éwita catúulécanáca úa, yá ùacaté macáita yái udènièrica uyáacalé iwènipinámicata. Quéwa níái áibanáica, yáta naliadaca yái napalá-tani yéénacata yái càmfírira nawàwacutá quirínama.”

Jesús icàlidaca ìwali yái nasubèrianápináca Dios icapèe

(Mt. 24.1-2; Mr. 13.1-2)

⁵Néese abénaméeyéi yéewáidacalénái itàanícaté iicáca níái íba cayába-naméeyéica iicacánáwa namàniyéicaté iyú Dios icapèe, áibanái napusuéyí oro iyú finatabàa quírameniwaca, wenàiwica yèeyéicaté Dios icapèe írípíná.

Yá ìwaliiseca, Jesús fimaté nalí:

⁶“Quéwa achúma èeripináta iyaca yái càicué piicácade. Néese, yá wenàiwica isubèriapínáca macáitani. Canácata irièripíná finatabàawacawa íbaca quirínama. Namutúapínácani macáita wiúnamáiwaca.”

Madécaná yùuwichàacáisi ichàbapínáwa ipíchawáiseca èeri imáalàacawa

(Mt. 24.3-28; Mr. 13.3-23)

⁷Néese, yá yéewáidacalénái isutácaté yéemiawani:

“Wáiwacali, ¿Chácaalínápiná ichàbawa yái càirica píimaca ìwali? ¿Càiná-piná wawàsica yái iwàwacutá ichàbacawa ipíchaca yàanàaca yéénáiwana írìculéwa?”

⁸Yá Jesús fimacaté nalí:

“Piicácué pimàaca áibanái ichìwáidacuéca pía. Iná càicué núumaca pirí, áiba èeripinácáiná, yá madécaná wenàiwica yàanàapínáca nuípidená ìwali. Yá náimapínáca nàwaliwa: ‘Núacata Cristo.’ Yá nacái náimapínáca: ‘Mawié-nica èeri imáalàacawa.’ Quéwa picácué píawa náamiwa.

⁹Iná péemiacaalícué iináwaná namànica ùuwicái náipunitawáaca níái cáli icuèrinánáica, nía nacái iyéeyéica abéeri cáli finata. Picácué cáalu pía. Yácata iwàwacutáanápíná ichàbacawéera. Quéwa yái èrica, càmfiritàacá máiní imáalàapínáca ráunamáita.”

¹⁰Néese fimaca nacái nalí:

“Níái wenàiwica iyéeyéica abéeri cáli finata napéliapínáca áiba cáli néesée-yéi ípunita. Madécaná reynái nàasu wenàiwica yáapichawa, napéliapínáca áibanái reynái yàasu wenàiwica yáapicha. ¹¹Yá nacái cachàinipíná cáli icusúacawa madécaná yàawiría, cáanáipíná máapicái macái cárita, madécaná íiwitáaná uláicái wenàiwica yùuwichàapíná. Madécaná yéénáiwanási caiyéininéeri ichàbapínáwa chènunibàa.

¹²Quéwa ipíchawáiseca ichàbacawa macáita yái wawàsica, yàacué náibàa-pináca pía, nàuwichàidapínácué pía. Natépinácué pía néewáidacàalu írìculéwa nacháawàcaténácué pía néré. Néese, yá náiyàpinácuéca pía presunái icapèe írìculé. Natépinácué pía nacái reynái yàatalé, áiba náiwitápunái yàatalé nacái nuípidená ìwaliisená.

¹³Quéwa néenialí, picàlidapínácué nalí nuináwaná ìwali. ¹⁴Quéwa picácué achúma piwàwa ìwali yái càinápinácaalí pitàanícuéca piwicáuwa. ¹⁵Núacata yàapínácué pitàacái pitàanícaténácué cáaliacáiri iyú, càmicaténá náalimá nè-pùadaca píipunitacué tàacáisi, neebáidacaténácué pitàaníca nalí báisíiri iyú.

¹⁶Quéwa abénaméeyéi péená, pisèenáipínátaacué nacái, yèepùadapínácué pía, péenánái, piicacalénái nacái piùwidenái íríwa, yácué nanúapínáca nacái

abénaméeyéi péenácué. ¹⁷Báawapíná nacái naicácuéca pía macáita níái èeri mìnánáica, nuéwáidacalécacáinácué pía.

¹⁸Quéwa canácata yúuquéeripínáwa píchacué, éwita abéeri píiwita ibáiná-píná.^o ¹⁹Manuícué piwàwa Dios iwéré abémáidata pidèniacaténácué picáuca càmfiri imáalàawa.

²⁰Quéwa piicacánáamicué manùbéeyéi úwinái yàanàaca Jerusalén iyacàlená itéesebàa, yácué píalíaca mesúnamáipínáta namáalàidaca yái yàcaléca.

²¹Néese níái iyéeyéica Judea yàasu cáli finata, iwàwacutápiná napiacawa dúlinái finatalé. Níái iyéeyéica Jerusalén iyacàlená irícu, iwàwacutá namusúacawa yàcalé irícuise. Níái yèepuníyeyéica íibaidaca manacúalibàa, càmita iwàwacutá nèepuacawa yàcalé iriculé.

²²Néenialípiná, Dios yàasu yùuwichàacáisi manuíri yàanàapíná israelnáí yéewacaténá ichàbapínáca macáita càide iyúwa íimáaná natànàaná Dios itàacái irícu. ²³¡Nàuwichàapínáca manuísíwata níái inanái idéericuýeyéica néenialí èeri, nía nacái inanái yèeyéica quírasíi íiraca íinisí! Iná manuípíná yùuwichàacáisi Israel yàasu cáli mìnánái írí, Dios yàasu yùuwichàacáisi yúuwàapínáacáináwa nàwali. ²⁴Yá nacái nanúapínáca abénaméeyéi machete iyú, abénaméeyéi nacái natépiná áibanái cáli néré. Iná níái càmfíyeyéica judíonái nàuwichàidapíná báawéeri iyú Jerusalén mìnánái iwéréta imáalàacawa yái èeri Dios imàacacatáica nachùuliaca nawícuu.”

Yái asíali Dios néeséerica yàanàapínáca àniawa

(Mt. 24.29-35,42-44; Mr. 13.24-37)

²⁵Jesús íimaca nacái nalí:

“Madécana wawàsi cayéininéeri wenàiwica iicápiná èeri ìwali, quéri ìwali, dùlupùtanái ìwali nacái, mawiénicáiná Dios imáalàidaca yái èerica. Iná macáita níái èeri mìnánáica, yá achúmapínáca nawàwa. Càmita náalíapíná càinácaalí namànica wawàsi, néemìapínácaalí lamá imàladàcaná isàna ichàini tiríriwaca. ²⁶Yá abénaméeyéi wenàiwica iwàwa ichàbapínáwa nacàluniwa, náalíacáiná idàbaca yùuwichàacáisi yàanàaca cáli finatalé. Yá nacái nacusúapínáca macáita níái iyéeyéica chènuniré.

²⁷Néese, yá asáipínáca èeri mìnánái iicáca nulicùacawa chènuníse acalèe yèewi, núa asíali Dios néeséerica, nucamaláná ichàini yèewi.

²⁸Iná píacué nuéwáidacaléca, piicacánáamicué càica nachàbacawa macáita níái wawàsica, yácué iwàwacutá pichàiniadacawa, manuícué piwàwa nuwéré, mawiénicáiná Dios ichùuliadacuéca pía piyacaténácué yáapicha càiripínáta.”

²⁹Yá Jesús icàlidacaté abéeri càlisi, íimacaté nalí:

“Piicacué yái àicu híguera, áibanái àicunái nacái, ³⁰piicacánáamicué nawàlisàidaca nabáináwa, yá píalíacuéca mawiénica camuí. ³¹Iná càita nacái piicacánáamicué nachàbacawa macáita níái wawàsináica, yá píalíacuéca báisícata, mawiénica Dios yàanàaca icùaca yàasunái wenàiwicawa.

³²Báisítacué númaca pírí, càmita néetápináca macáita níái wenàiwicaca iyéeyéica siúcade, ipíchawáiseca nachàbapínáca macáita níái wawàsica númèeyéica píricué ìwali.

³³ Aiba èeri namáalàapinácawa macáita níái icuèyéicawa chènunibàa, yá nacái cáliquéi. Quéwa yái nutàacáica, càmita imáalàapináwa, iyéeripiná càiripináta.”

³⁴ Piicácué píichawa cayába, piwènúadacáichacué píiwitáisewa èeri yàasu wawàsi iwali, piyáacáichacué piriwa caséenama madécaná yàacàsi íiwitáaná, picàmanicáichacué nacái. Ipíchanácué matuíbanáica pía nùanàacaalí.

³⁵ Iná nùanàapinácaalí àniawa, yá càmita idépiná màulenáca madécaná wenàiwica càide iyúwa íibàaná cuwèesi isicúata yái íiyanási walièdérica ipícha. ³⁶ Iwàwacutácué idéca màulenáca pìyaca. Pitàanícué Dios yáapicha yéewacaténácué pichúuliacawa yèewíse yái yùuwichàacáisi yàanèeripináca, yéewacaténácué nacái pibàlùacawa nuípunita matuíbanáita nùanàacaalí, núa asiali Dios néesérica.

³⁷ Eeri imanùbacaté, Jesús yéewáidaca Dios icapèe irícu. Quéwa catácaalí-nama, yá yàaca iimáca dúli Olivo íinatalénama. ³⁸ Iná mapisái imanùbacata, yá wenàiwicanái yàanàaca macáita Dios icapèe néré néemìacaténá itàacái.

Nàwacáidacatéwa Jesús itéchaná

(Mt. 26.1-5,14-16; Mr. 14.1-2,10-11; Jn. 11.45-53)

22 ¹ Idécaalíté mawiénica yái èeri nàwacáidacatáiwa nayáacaténá pan canérica yèewisá levadura, íipidenérica nacái Pascua, ² níái sacerdotenái íiwacanánái, náapicha níái yéewáidéeyéica yái Moisés itànèericaté, nacutácaté wawàsi náibacaténá Jesús nanúacaténáni, cáalucáináté naicáca wenàiwica.

³ Néese, yáté Camèniadacáiri iwàlùacawa Judas íiwitáise iriculé, néenaca níái doceca yái nèericaté íipidená Iscariote. ⁴ Yá yàacaté itàanica sacerdotenái íiwacanánái yáapicha, úwinái judíonái íiwitáipunái yáapicha nacái, níái icuèyéica Dios icapèe néeni, càinápinácaalí yéewáaná yèepùadaca nalí Jesús.

⁵ Yáté casíimáica néemíaca itàacái, yá nacái namàacacaté natàacáíwa irí napáyaidáanápináni palata iyú. ⁶ Yá Judas yeebácaté nalí. Néese, yá idàbacaté icutáca wawàsi yèepùadacaténá nalí Jesús, quéwa canácatáipináta wenàiwica.

Yáta abéta Jesús iyáaca iyáacaléwa yéewáidacalénái yáapichawa

(Mt. 26.17-29; Mr. 14.12-25; Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

⁷ Néese yàanàacaalíté yái èeri nàwacáidacatáicawa nanúacatáipináca oveja wàlisàí Pascua iyáaninápiná, ⁸ yá Jesús ichùuliacaté Pedro Jerusalén néré Juan yáapicha, yá íimaca nalí:

“Piacué pimànica wapíchalé yàacàsi wayéeripiná Pascua yàasu èeri irícu.”

⁹ Yá nasutáca néemíawani, náimaca irí:

“Alénásica piwàwa wachùniaca yái yàalusica.”

¹⁰ Yá Jesús íimaca nalí:

“Planàacaalícué yàcalé iriculé, yá abéeri asiali yàanàapinácuéca pía iwáacutéeri úni catùalícu. Yácué placawa yáami iriculé yái capíi iwàlùacatalécawa. ¹¹ Yácué píimaca capíi íiwacalíná irí: ‘Yái yéewáidéerica wía iwàwaca yáalíacawa, çaléná ìya yái capíi imàdàaná nuyáacatáipináca nuyáacaléwa nuéwáidacalénái yáapichawa Pascua yaalí?’ ¹² Yá

yáasáidapiná pirícué abéeri capii imàdàaná chènunibàa, manuíri nacái, idéeri ichùuliaca nachùniaca màulenáta. Pichùniacué néeni yái wayéeripiná yá catácani.”

¹³ Néese, yáté nàacawa néré, yá nàanàacaté macáita càide iyúwaté Jesús ímáaná nalí. Yá namànicaté néeni yàacàsi nayéeripiná Pascua yàasu èeri.

¹⁴ Néese idécanaámité yàanàaca yái hora nayáacatáica, yá Jesús yàanàaca, yá iyamáaca yáawinacawa apóstolnái yáapicha nayáacaténá.

¹⁵ Yá Jesús ímaca nalí:

“Nuwàwasíwaca nuyáaca píapichacué yái yàacàsi wayéerica Pascua yàasu èeri ipíchawáiseca nuétácawa, ¹⁶ càmicáiná nuèpùapiná nuyáacuéca píapicha quirínama yái Pascua yàasu yàacàsi iwéréta Dios idéca icùaca yàasu-nái wenàiwica macáita.”

¹⁷ Néese, yá Jesús yeedácaté icáapi irícuwa abéechúa bacàa idènièchúa uva ituní. Idécanaámi yàaca Dios irí cayábéeri, yá ímaca nalí:

“Píibàacué úái uva ituní yàaluca, píiracué píalimáwanama ulcuíse.

¹⁸ Càicué núumaca pirí, càmicáiná nuìrapiná quirínama yái uva ituníca iwéréta Dios idàbapináca icùaca yàasunái wenàiwicawa macáita.”

¹⁹ Néese, yá Jesús yeedáca pan icáapi irícuwa. Idécanaámi yàaca Dios irí cayábéeri, yá isupáidacani, yá iwacùaca nalíni. Yá ímacaté nalí:

“Yácata nuiná yái yéetéeripináca pibáyawaná iwàlìsecué. Piyáacuéni. Iwàwacutácué pimànicani abemáidata piwàwalicaténácué núa càinácaalíte nuétácawa píchawalíiná.”

²⁰ Néese idécanaámi nayáaca, yá Jesús yeedáca uva ituní yàalu àniawa càide iyúwa yeedáaná pan quéecha, yá ímacaté nalí:

“Yái uva ituní bacàalícu, yácata nuíraná Dios iwàlìsàidéerica iyú wawàsi wenàiwicanái yáapicha siùcade, imusuéripináca nùcha cruz iwali piwalínácué. ²¹ Quéwa yái asiali yèepùadéeripináca núa nùuwidenái iríwa, chácata iyáa iyáacaléwa núapicha. ²² Báisíta nuétápinácawa, núa asiali Dios néesée-rica, càide iyúwa Dios iwàwáaná. ¡Quéwa yái yèepùadéerica núa nùuwidenái iríwa yùuwichèeripináwa manuísíwata!”

²³ Néese, yá nadàbaca nasutáca néemiawa níawáacawa chánácaalí néenaca yái yèepùadéeripináca Jesús yùuwidenái iríwa.

Waicáca áibanái ipùalé mawènfiri iyú

²⁴ Néese, yá Jesús yéewáidacalénái itàanicaté yáapichawáaca chàinisíri iyú chánápinácaalí néenaca yái máinírica caináwanápináca nèewíise, Jesús ichùuliacaalí yàasuná wenàiwicawa iyúwa rey.

²⁵ Yá Jesús ímaca nalí:

“Níái reynái iyéeyéica cháí èeri irícu, nachùuliaca nàasu cáli mìnánaiwa chàinisíri iyú. Quéwa náimaca nàwaliwa: ‘Wíaquéi iiquéeyéi yàasunái wenàiwica ipùaléwa.’

²⁶ Quéwa càmitacué iwàwacutá pimànica càì iyúwa nía. Yái iwàwéerica ichùuliaca pèewíisecué iwàwacutá iicáca yáawawa càide iyúwa piméeréerícué. Yái ichùullerica áibanái iwícau iwàwacutá íibaidaca càide iyúwa nàasu wenàiwica. ²⁷ ¿Chánásica yái cawènfiri wenàiwicaca? ¿Yásicái yáawinéerica mesa iwéré iyáacaténá? Càmicaalí, ¿Yásí càì ibàluericawa iwacúacaténá nalí yàacàsi? Yácata cawènfiri yái yáawinéericawa mesa iwéré iyáacaténá.

Quéwa núa, nuèpunícawa pèewicué càide iyúwa yái íbaidéerica pirícué.

²⁸ Quéwa píatacué yèepuníiyéiwa núapicha abémáidata idècunitàacá nùuwichàacawa. ²⁹ Iná yéewa numàacapínácué picùaca wenàiwica càide iyúwa Núaniri imàacáaná nucùaca nía. ³⁰ Yá nacái piyáapínácuéca núapicha, píiracué nacái numesani iwéré aléde nucùacataléca nùasunái wenàiwicawa. Yá nacái píawinapínácuécawa píalubái finatawa núapicha picháawàacaténá-cué níái doce Israel itaquénáinámica, pidèniacaténácué nacái pichàiniwa nawicáu.”

Jesús icàlidaca Pedro ibàanápíná iináwaná

(Mt. 26.31-35; Mr. 14.27-31; Jn. 13.36-38)

³¹ Néese, yá Wáiwacali íimacaté Pedro irí:

“Simón, Simón, péemìa cayába. Camèniadacáiri idéca isutáca wawàsi yáalimáidacaténácué iicáwa pía càulenánaméeri wawàsi iyú. Iná idé Dios imàacaca irí wawàsi.

³² Quéwa pía, Pedro, idéca nutàaníca Dios yáapicha píwali manuícáténá piwàwa nuwéré abémáidata.

Néese idécanáami piwènúadaca píiwitáisewa nulí àniawa,^p yá pichàinia-daca nawàwa níái péenánáicawa manuícáténá nawàwa nuwéré mamáa-làacata.”

³³ Yá Pedro íimaca irí:

“Nuíwacali, idé màulenáca núa nùanápínáwa píapicha presunái icapèe iriculé. Iwàwacutácaalí nacái nuétácawa píapicha, yá nuétácawa.”

³⁴ Yá Jesús íimacaté irí:

“Pedro, báisíta núumaca píri: Siùca catá, ipíchawáiseca cawámai itàaca, yá idépináca píbàaca nuináwaná máisiba yàawiría.”

Mawiénica yái yùuwichàacáisi yàanàacatáipínáca

³⁵ Néese, yá Jesús isutacaté yéemìa nía:

“Nuchùuliacaalíté piàcuéca picàlidaca nutàacái madèniacaléta, mapalátanita, mayáacaléta, mazapátunita nacái, néeni, ¿Pimáapùatécué néré wawàsi?”

Yá náimacaté irí:

“Canáca.”

³⁶ Yá Jesús íimacaté nalí:

“Quéwa siùcade, yá áibacata wawàsi. Iná pidèniacaalícué palata, pitè-cuèni. Pidèniacaalícué piyáacaléwa, pitécué nacáini. Yái canéerica imachétani, yá iwàwacutá iwéndaca yèepùanáwa iwèniacaténá iríwa abéeri machete.

³⁷ Iná núumacué píri, iwàwacutápiná ichàbacawa macáita càide iyúwaté profetanái itànàaná nùwali, náimacaalíté: ‘Abédanamata yéetácawa náapicha níái cabáyawanéeyéi wenàiwicaca.’ Iná càide iyúwaté natànàaná nùwali bàaluité, idéca ichàbacawa iyaca.”

³⁸ Yá náimaca irí:

p 22.32 Iwàwáaná íimaca: Idécanáamité Pedro ibàaca Jesús iináwaná máisiba yàawiría, yáté ficháanica cáiwina, yá yèepùacaté iwènúadaca íiwitáisewa àniawa Cristo iwéré.

“¡Wáiwacali, piicáca, idéca wadèniaca pucháiba machete cháí!”
Yá Jesús íimaca nalí:

“¡Yátacéera, yátacué watàaníca ìwali!”^q

Jesús itàaníca Dios yáapícha Getsemaní néeni

(Mt. 26.36-46; Mr. 14.32-42)

³⁹Néese, yá Jesús imusúacatéwa Jerusalén iyacàlená fícha càide iyúwa imà-nínánama, yá yàacatéwa dúli Olivo néré. Yéewáidacalénái yàacatéwa nacái yáami. ⁴⁰Néese nàanàacaalíté néré, yá Jesús íimaca nalí:

“Pitàanícué Dios yáapícha manuícáténácué piwàwa iwéré, càmicaténácué piwénúawa nuícha, éwita Camèniadacáiri yáalimáidacué iicáwa píacué.”

⁴¹Néese, yá yàacawa náicha méetàuculé càì idècunide iyúwa abéeri asíali idècuni yúucaca íba. Yá néréca, isiwíá yáawinacawa yùululì ipùata iyúwa, yá itàaníca Dios yáapícha.

⁴²Yá íimaca:

“Núaniri, piwàwacanámi, yá pichúuliadaca núa yùuwichàacáisi fícha. Quéwa pimàni càitáde iyúwa piwàwáaná. Picá pimàni càide iyúwa nuwà-wáaná.”

⁴³[Néese, yáté abéeri ángel Dios néeséeri yáasáidacawa Jesús irí ichàiniadacaténáni. ⁴⁴Quéwa máinícáináté achúmaca Jesús iwàwa, itàanícáináté máiní cachàini yáaniri Dios yáapíchawa. Yá isìabède imusúacawa fícha, idupíacawa nacái cáli iwéré càide iyúwa irái.]

⁴⁵Néese idècanáamité Jesús imáalàida itàaníca Dios yáapícha, yá imichàaca ibàlùacawa, yá yàacawa yéewáidacalénái yàataléwa. Yá iicáca naimáca naliacawa, máinícáináté achúmaca nawàwa. Yáté máiní cadàpuleca nía.

⁴⁶Yá íimaca nalí:

“¡Píacué, càmfíyéita yéewapíná iimácata! Picawàacuéwa, pitàanícué Dios yáapícha pimànicáichacué píbáyawanáwa Camèniadacáiri yáalimáidacaalí-cué iicáwa píá.”

Náibàacaté natéwa Jesús

(Mt. 26.47-56; Mr. 14.43-50; Jn. 18.2-11)

⁴⁷Idècunitàacá Jesús itàaníca ìyaca, yá madécaná wenàiwicanái yàanàacaté nàatalé. Yáta quéwa ité náiwitápu yái Judas néenámícaté níái doce yéewáidacalénáica. Yá yàacatéwa Jesús yàatalé itàidacaténá isùsùawa inànì ìwali.

⁴⁸Yá Jesús íimaca irí:

“Judas, ¿Cáná pitàida pisùsùawa núa iyúwa cáininéeri piicáca, yá quéwa pèepùadaca núa iyú, núa asíali Dios néeséerica?”^r

⁴⁹Iná níái Jesús yéewáidacalénái ìyèeyéica néeni yáapícha, naicácaalí manùbèeyéi fìbàapínàcani, yá náimaca irí:

“Wáiwacali, ¿Pìwàwasica wapéliaca náapícha machete iyú?”

⁵⁰Càicáaníta, yá abéeri néená iwichùaca sacerdotenái fíiwacali yàasu wenàiwica yùuwi yéewápu néeséeméechúaca.

^q 22.38 Jesús íimacaté nalí: “¡Yátacué watàaníca ìwali!”, càmicáináté náalía néemiaca càinácaalíté íimáanaca yái ejemplo Jesús icàlidéerica nalí. ^r 22.48 Isùsùacaténí. Níái judíonái, yácata náiwitáise iyáaná. Nàanàacaalí, nàacaalí nacáíwa, yá nasùsùaca nanànì ìwaliwa.

⁵¹ Quéwa Jesús ímaca nalí:

“¡Pimàacacuení! ¡Yátacué pipéliaca!”

Yá Jesús íbàacaté asìali yùuwi ìwali, yá ichùnìacani.

⁵² Néese, yá ímacaté sacerdotenái íiwacanánái írí, nalí nacái níái úwinái íiwacanánái icuèyéica Dios icapèe, nía nacái judíonái ííwítápunái béeyéica yàanèeyéicaté íbàacani:

“¿Cánacué pianàa nùatalé pimachétani yáapichawa, àicu nacái càide iyúwa wàanàacaalí abéeri cayéedèeri yàatalé? ⁵³ Eeri imanùbacataté, nùyacuéca píapicha Dios icapèe írìcu, yáté càmítacué píibàa núa. Quéwa yácatacué píasu hora yái Camèniadacáiri ichùlìacatáicuéca pííwítáise catéeri írìcuta.”

Pedro ibàaca Jesús iináwaná

(Mt. 26.57-58,69-75; Mr. 14.53-54,66-72; Jn. 18.12-18,25-27)

⁵⁴ Néese, yáte úwinái íbàaca Jesús, yá natécani sacerdotenái íiwacanánái icapèe írìculé. Quéwa Pedro yàcatéwa nacái yáami déecuíseta.

⁵⁵ Néese nàanàacaalíté néré, yá napucúadacaté quichái bamuchúami bàacháwa, yá nayamáaca náawinacawa itéesebàa. Yá nacái Pedro yàanàacaté yáawinacawa nèewíise.

⁵⁶ Quéwa abéechúa inanái íbaidéechúa néeni, uicácaalí Pedro yáawinacawa náapicha quichái iwéré, yá uicáidasíwaca írí, yá úmaca:

“Yácata áiba Jesús yàacawéeriná asìaliquéi.”

⁵⁷ Yá Pedro ibàaca iináwaná, yá ímaca:

“Inanái, càmita núalíawa ìwali.”

⁵⁸ Néese déecunáami, yá áiba yèepùa iicáca àniawani, yá ímaca írí:

“Píata áiba néená níái yèepuníyécawa Jesús yáapicha.”

Yá Pedro ímaca írí:

“Càmita asìali, càmíricata néená núaquéi.”

⁵⁹ Néese idécanáami abéeri hora ichàbacawa, yá áiba asìali ímaca nalí àniawa báisíri iyú:

“Báisíta cámíná, yáta áiba yèepuníritéwa Jesús yáapicha, yái Galilea yàasu cáli mìnalicáináni.”

⁶⁰ Yá Pedro ímaca írí:

“¡Pía asìalica, càmita núalíawa càinácaalí wawàsica yái càì píimaca nulí ìwali!”

Yá néeniwata, càica nacáita Pedro ímaca, yáta cawámai itàaca. ⁶¹ Yá Jesús iwènúaca iicáidaca Pedro írí. Yá àtata Pedro iwàwalica yái Wáiwacali itàacáica ímacaallíté írí: “Yáta catáquéi, ipíchawáiseca cawámai itàaca, yá idéca píbàaca nuináwaná máisiba yàawiría.”

⁶² Yá Pedro imusúacatéwa néese, yá ícháánícaté cáíwinama.

Uwinái iicáanicaté Jesús iquíniná

(Mt. 26.67-68; Mr. 14.65)

⁶³ Néese níái asíanái icuèyéicaté Jesús, yá naicáanicaté iquíniná, nanúadáidaca nacáini. ⁶⁴ Yá nabàlìacaté ituí, yá nanúaca inàni ìwali, yá náimaca írí:

“¡Báisícaalí iwicùlidéerica pía, picàlida walí càiná yái càì inúaca pía!”

⁶⁵ Yá nacúsacani madécaná ííwítáaná tàacáisi báawéeri iyú.

Nacháawàaca Jesús Pilato irí, Herodes irí nacái

(Mt. 26.59-66; Mr. 14.55-64; Jn. 18.19-24)

⁶⁶Néese amalácanáamité, yáté úwinái itéca Jesús aléde nacháawàacatáica wenàiwica, nàwacáidacatáicawa níái judíonái íiwitápunái béeyéica, sacerdote íiwacanánái, nía nacái yéewáidéeyéica yái Moisés itànèericaté. Yá nasutacaté néemiawani:

⁶⁷“Picàlida walí. ¿Píata yái Cristo?”

Yá íimaca nalí:

“Núacata Cristo, núumacaalícué pírí, yácué càmita peebáida nulítani.

⁶⁸Iná nusutácaalícué nacái nuémíawa pía càitáde, ¿Cánácué càmita peebáida Cristoca núa? Càita nacái, càmitacué peebá nusànata. Càmitacué nacái pímaaca núawata.

⁶⁹Quéwa mesúnamáita núa asíali Dios néeséerica, núawinapínacawa yéewápu néesema yái Dios cachàinírica canánama íícha.”

⁷⁰Yá macáita nasutáca néemiawani abéericuíseta:

“¿Iná píata Dios líri?”

Yá íimaca nalí:

“Càicatáni iyúwacué píimáaná.”

⁷¹Néese, yá náimacaté nalíwáacawa:

“¿Càmita wawàwacutá áiba icàlidaca walí ìwali quirínama wáalíacaténá cabáyanacánani. Idéca wéemíaca itàacái inùmalícuíseta!”

Natéca Jesús Pilato yàatalé

(Mt. 27.1-2,11-14; Mr. 15.1-5; Jn. 18.28-38)

23 ¹Néese, yáté namichàaca nabàlùacawa macáita níái icháawèeyéica Jesús, yáté natécani nacuèriná romanosàiri Pilato yàatalé. ²Yá nadàbacaté nacháawàacani, yá náimaca:

“¿Yá asíaliquéi, báawéeri yèepuníca imànica wenàiwicanái íiwitáise. Yá nacái imáisaníaca wapáyaidaca César iwèni wàyaca wàasu cáli íinatawa. Yá nacái íimaca ìwaliwa, ‘núacata Cristo, abéeri rey.’”

³Yá Pilato isutáca yéemiawani:

“¿Píata yái judíonái yàasu rey?”

Jesús íimaca irí:

“Báisíta, càicatáni iyúwa píimáaná.”

⁴Néese, yá Pilato íimaca sacerdotenái íiwacanánái irí, wenàiwicanái irí nacái:

“Canácata nuicá íbáyawaná nucháawèeripíná ìwalíise yá asíaliquéi.”

⁵Quéwa mamáalàacata natàaníca Jesús ìwali, yá náimaca:

“Yèepuníca imànica báawéeri wenàiwicanái irí yéewáidáaná iyú, idàbacaté yéewáidaca Galilea yàasu cáli néese, càita yàanàaca Judea yàasu cáli íinalé, chá nacái Jerusalén iyacàlená irícu.”

Natécaté Jesús Herodes yàatalé

⁶Iná Pilato yéemiacaalíté Jesús idàbacaté yéewáidaca Galilea néese, yá isutacaté yéemiawa nía Galilea mìnalicaalíténi. ⁷Iná yáalíacaalíté Galilea néeséericani, yá nacái yáalíacaté sfisèericani Herodes icùacatáiseca cáli, íná

yéewa ichùuliaca natéca Jesús Herodes yàatalé. Yá nacái Herodes yàanàacaté néenialíta Jerusalén iyacàlená iriculé.

⁸Iná Herodes iicácanáamité Jesús, yáté casímaíca iwàwa, idécáínaté icùaca madécaná èeri iicáanápínáni iináwaná ìwalíse. Yá nacái iwàwacaté iicáca Jesús imànica abéeri yéenáíwanási. ⁹Yá Herodes isutáca yéemíawani madécaná yàawiría, quéwa càmítaté Jesús yeebá isàna. ¹⁰Yá nacái nàyacaté néeni níái sacerdotenái íiwacanánáica, náapicha níái yéewáidéeyéica yái Moisés itànèericaté, càmíyéítaté imàaca icháawàacani. ¹¹Néese yái Herodes yàasu úwinái yáapichawa, natàanícaté báawanama Jesús ìwali, naicáanícaté nacái iquíniná. Yá náiyàacaté ìwali cayábéeri bàlesica càiride iyúwa rey ibàle.

Néese, yá Herodes ichùuliaté natéca Jesús Pilato yàatalé àniawa. ¹²Ipícha-wáiseté yá èericani, yáté báawaca Pilato iicáyacacawa Herodes yáapicha. Quéwa yáta èericani, yáté cayábaca naicáyacacawa.

Judíonái imàacaté nanúaca Jesús

(Mt. 27.15-26; Mr. 15.6-15; Jn. 18.38–19.16)

¹³Néese, yáté Pilato ìwacáidacaté yàataléwa níái sacerdotenái íiwacanánáica, níá nacái judíonái íiwítápúnáica, áibanái yàcalé minanáí nacái, ¹⁴yá fimacaté nalí:

“Idécué pìanàidaca nùatalé yá asìaliquéi, yácué píimaca, báawaca imànica wenàiwica íiwítáise yéewáidáaná iyú.

Quéwa idéca nusutáca núemíawani píacuéseemicué. Yá canácata nuicáca ibáyawaná yái picháawèericuéca ìwalíseni.

¹⁵Càita nacái Herodes, canácata nacái iicáca ibáyawaná. Iná yéewa ichùuliaca nèepùadaca néese àniawani. Iná canácata imànfiri bayáwanásica yéetèeripináwa ìwalíseta. ¹⁶Iná idécaalí nuchùuliaca nacapèedáidacani, yá namàacapínáca yàawa.”

¹⁷Càicaté náiwítáise iyáaná bàaluité. Camuí imanùbacata nàwacáidacawa Pascua yaalí, yá iwàwacutáca Pilato imàacaca judíonái írí abéeri presunái yéená.

¹⁸Quéwa, yá namáidaca macáita abéericuíseta níái manùbéeyéica:

“¡Picácué piwasàa yá asìaliquéi! ¡Yáta piwasàacué walí, yái Barrabás!”

¹⁹Yái Barrabás, úwinái iyyaacatèni presunái icapèe iriculé, ibàlùacáínátéwa náiwítápúnái íipunita, yá nacái inúacaté wenàiwica.

²⁰Quéwa Pilato iwàwacáínaté imàacaca Jesús, yá itàanícaté wenàiwicanái írí àniawa. ²¹Yá quéwanáta namáidaca cachàini:

“¡Pitàtàacuéni cruz ìwali! ¡Pitàtàacuéni cruz ìwali!”

²²Néese Pilato itàaníca nalí àniawa máisiba yàawiríánápiná, íimaca:

“Canácata ìwalíse yéewa nuchùulla nunúacani. Iná nuchùulíapínácáita úwinái icapèedáidacani. Néese, yá numàacaca yàawa.”

²³Yá quéwanáta namáidaca Pilato írí ichùulíacaténá natàtàaca Jesús cruz ìwali. Quéwa namáidacáínaté mamáalàacata cachàini, yá Pilato imàacacaté nalíni.

²⁴Néese, yá Pilato imànicaté nalí càide iyúwaté nachùulíaná imànica.

²⁵Yá Pilato imàacacaté nalí Barrabás iyúwaté nasutáaná fícha, yái iyéericaté presunái icapèe iriculé, imànicáínaté ùuwicái náiwítápúnái íipunitawa, yá

nacái inúacaté wenàiwica. Yá Pilato yèepùadacaté Jesús úwinái irí natàtàa-
caténáni cruz iwali càide iyúwa wenàiwica iwàwáana.

Natàtàacaté Jesús cruz iwali

(Mt. 27.32-56; Mr. 15.21-41; Jn. 19.17-30)

²⁶Néese úwinái itécaalté yàacawa Jesús, yá náibàacaté abéeri asiali fipide-
néeri Simón, Cirene iyacàlená néeseeri, yàanèeri yàacawa manacúalfise. Yá
namichàidacaté iwàacutaliculé yái àicu natàtèeripiná iwali Jesús, yaté
itécani Jesús yáami.

²⁷Yá manùbéeyéi wenàiwica yàacatéwa Jesús yáami, madécaná inanái
nacái, fícháanfiyéi yàacawa, achúmacáináté nawàwa naicáca Jesús yùuwi-
chàacawa.

²⁸Quéwa Jesús iwènúacaté iicáidaca nalí, yá fimacaté nalí:

“Píacué inanái Jerusalén iyacàlená minanái, picácué pícháaní nùwali.
Pícháanícué pìwaliwata, péenibenái iwali nacái. ²⁹Yàanàpiná áiba èeri,
wenàiwicanái fimacatáipiná: ‘¡Níái inanái mawéecuíyéica, nía nacái
càmíiyéicáwaca idé quéenibeca, càmíiyéicáwaca idé yàaca quìrasii ìira ìini
ítuníwa. Casíimáipiná nía néenialí èeri, càmíicáiná nàuwichàapínáwa
iyúwa níái quéenibéeyéica!’ ”^s

³⁰Néese, yá wenàiwicanái idàbapiná fimaca dúlinái irí:

“¡Píuwàacuéwa wáinatabàa wéetácaténáwa!

Píacué dúli púbanaméeyéi:

¡Pibàliacué wía macáita!”

³¹“Núa canéerica imàníri báawéeri wawàsica, càicáaníta níái wenàiwicaca,
yá namànica nulí báawéeri. Iná níái Jerusalén minanáica iwàwacutápiná
nàuwidenái imànica nalí báawéeri, máini yáawanáipiná núcha quiríta.”

³²Uwinái itécaté nacái Jesús yáapicha pucháiba asianái canúacíyéi nanúa-
caténá nía yáapicha.

³³Néese, yaté nàanàaca aléde fipidenácataléca “fiwitasi yáapimi.” Yá
nérecaté, natàtàa Jesús cruz iwali, náapicha níái cabáyawanéeyéica, abéeri
yéewápu néese, áiba apáu néesema.

³⁴[Yá Jesús fimacaté: “Núaniri, pimàaca piwàwawa nabáyawaná fícha, níái
itàtèeyéica núa cruz iwali. Càmita náalía mabáyawanéerica núa càì yéetá-
cawa náichawaliná.”]

Níái úwinái idècunitàacá nàyacaté néeni, yá náucacaté íbanái cáli iwéré
náalimáwanama náalíacaténá càinápinácaalí imàacawa Jesús ibàlemi yáa-
picha.

³⁵Idècunitàacá wenàiwicanái ibàlùacaté iicáidaca Jesús irí, yaté judíonái
fiwacanánái iicáaníca iquíniná, náimacaté:

“Ichúuliadacaté áibanáita yéetácáisi fícha, quéwa báisícaalí Cristocani, yá
iwàwacutá ichúuliadaca yáawawa yéetácáisi fícha yáasáidacaténá yáawawa,
báisíta yácata Dios iníwèerité walípiná.”

^s 23.29 Yái versículo iwàwáaná fimaca: Casíimáipiná níái inanái canéeyéica yéenibe yáasu
èeri báawaca, canápináicáináta càulenéri nalí néenibecawa néenialí.

³⁶ Càita nacái úwinái icáanícáté iquíniná nabáiniadacaténáni. Yá nacái namawiénidacatéwa írí nàacaténá ìira uva ituní càméeri mawèñíri.^t

³⁷ Yá náimacaté írí:

“¡Píacaalí báisíta judíonái yàasu rey, néeni pichúuliada píawawa yéetácáisi fícha!”

³⁸ Yá nacái idécáté natàtàaca abéeri tàacáisi Jesús íiwita iwicáubàa máisiba tàacáisi íiwitáaná iyú, griegonái itàacái iyú, romanonái itàacái latín iyú, hebreo itàacái iyú nacái, càiri íimacade: “YACATA JUDIONAI YAASU REY YAI.”

³⁹ Néese yái abéeri cabáyawanéeri natàtèerica nacái cruz ìwali Jesús inàna-cubàa, yá idàbaca icuísaca báawéeri tàacáisi iyú, íimaca:

“Báisícaalí Cristoca pía, néeni pichúuliada píawawa yéetácáisi fícha, yá pichúuliadaca nacái wía píapichawa!”

⁴⁰ Quéwa yái áiba cabáyawanéerica icuísacaté yàacawéerináwa, íimacaté írí:

“Pía abédanaméerita natàtàaca yáapicha cruz ìwali, càicáaníta, càmita píalímá píaca Dios icàaluíniná. ⁴¹ Wíasí, cayábéeyéita yùuwichàacawa wabáyawaná ìwalísewa. Quéwa yá asíaliquéi, canéerita ibáyawaná.”

⁴² Yáté cabáyawanéeri íimaca Jesús írí:

“Jesús, píwàwali núa pianàacanáami picùaca iyúwa rey.”

⁴³ Yá Jesús íimaca írí:

“¡Báisíta núumaca pírí: Siùcata, yá píyaca núapicha chènuniré paraíso iriculé!”^u

Jesús yéetacatéwa

(Mt. 27.45-56; Mr. 15.33-41; Jn. 19.28-30)

⁴⁴ Iná machacàni èeri néeseta iwéréta táicaca, yáté catáca macái èerita, cáminá máisiba horatái. ⁴⁵ Yáté catáca èeri, yá nacái Dios icapèe imàdàanáca iriculéwa wálumaca, icacanacatéwa bamuchúamibàa chènuníise cáli iwéré-nama.

⁴⁶ Néese, yá Jesús imáidaca cachàini, íimacaté:

“¡Núaniri, picáapi iricuta numàaca nucáucawa!”

Idécanáamité càì íimaca, yáté yéetácawa.

⁴⁷ Néese yái úwinái íiwacali romanosàiri iicácacaaalíté ichàbacawa macáita yái wawàsica, yáté yàaca Dios írí cayábéeri, íimacaté:

“¡Siùcade, núaliacawa báisícata, canacaté ibáyawaná yá asíaliquéi!”

⁴⁸ Macáita níai wenàiwica iwaquéeyéicatéwa néeni naicacaténá níai natàtèeyéimica, naicácaalíté ichàbacawa néré macáita yái wawàsica, yáté nanúaca nàucutawa, máinicáináté achúmaca nawàwa. Yá nèepùacaté nacapèe néréwa. ⁴⁹ Quéwa macáita níai yáaliyéicatéwa Jesús ìwali, nía nacái inanáica yèeyéicatéwa yáami Galilea néese, nabàlùacaté naicáidaca macáita dée-cuíseta càinácaalíté ichàbacawa yái wawàsica.

t 23.36 Yái vinagre, yácata ìiracalési mawèñíri, càméeri nacái, catúulécaneeyéi ìiréerica, càmiirita reynái ìirata. u 23.43 Quéechéeri Paraísoca iyacaté Edén néeni. (Gn. 2.8-3.24). Iyacaté áiba paraíso íipidenéeri Abraham iyacatái, nàyacatáicaté níai yeebáidéeyéica Dios ìwali A.T. irícu. Néese Jesús imichàcaalítéwa, yáté itéca nía chènuniré.

Nabàliacaté Jesús ichéecami

(Mt. 27.57-61; Mr. 15.42-47; Jn. 19.38-42)

⁵⁰Iyacaté abéeri asìali ípidenéeri José, judíonái iyacàle Arimatea néeséeri, cayábéeri íiwitáise, iyéeri nacái càide iyúwa Dios iwàwáaná, néená níái judíonái íiwacanánái inuéyéicaté Jesús.

⁵¹Quéwa càmítaté abédanama José íiwitáise náapicha namàacacaalíté nacái nanúaca Jesús. Yá nacái icùacaté Dios yàanàanápíná icùaca yàasunái wenàiwicawa. ⁵²Yá yàacatéwa Pilato yàatalé isutácaténá fícha wawàsi, yàacaténá írí yái Jesús ichéecamica. Yá Pilato ichùuliacaté nèepùadaca José íríni.

⁵³Néese idécanaámíté nalicùadaca Jesús ichéecami áibanái yáapicha cruz ìwalíise, yáté yèepùacani wáluma cawènfiri iyú. Yá nacái iwàlùadacatèni abéeri càliculíi wàlisàì iriculé náiquéericaté dúli ibàlàì iricu, càmìcatái-cáwaca naliada wenàiwica ichéecami.

⁵⁴Néenialí, yáté èericani nachùnìacatáica macáita wawàsi ipíchawáise idàbacawa yái èeri judíonái iyamáidacatáicawa.

⁵⁵Níái abénaméeyéi inanái yèeyéicatéwa Jesús yáapicha, Galilea yàasu cáli néese, nàacaté nacái naicáca José yáapicha càliculíi néré càinácaalí naliadaca Jesús ichéecami.

⁵⁶Néese, yáté nèepùacawa capíi néré. Yá nacái nachùnìacaté pumèníyèi isàni napusúanáca chéecáisiimi. Yáté nacái nayamáidacatéwa iricu yái èeri judíonái iyamáidacatáicawa, namànicaténá càide iyúwa fímáaná yái Moisés itànèericaté.

Jesús icáucàacatéwa yéetácáisi fícha

(Mt. 28.1-10; Mr. 16.1-8; Jn. 20.1-10)

24 ¹Néese domingo mapisáisiwata, yáté nàacawa càliculíi néré níái inanáica. Natécaté pumèníyèi isàni idéeyéicaté nachùnìaca. ²Néese nàanàacaalíté néré, yá naicáca idéca íba ibàlùacawa méetàuculé càliculíi inùma fícha. ³Yá nawàlùacatéwa iriculé, quéwa canácata naiquéeri néré Wáiwacali Jesús iinámica.

⁴Idècunitàacá natàaníca naliwáacawa ìwali yái wawàsica, yá isicúata naicáca pucháiba asianái ibàlùacawa nalí mawiénita, mèlumèlufyéi ibàle.

⁵Yá nacalùadacatéwa, yá nàawìadaca níawawa cáli iwéré.

Quéwa asianái fímaca nalí:

“¿Cánacué picutáida yéetaními yèewibàa yái cáuri wenàiwicaca? ⁶Canácata chá Jesús. ¡Idéca icáucàacawa àniawa! Piwàwalicué itàacái fíméericatécué pírí ìwali iyacaalítécué píapichaca Galilea yàasu cáli néeni.

⁷Iimacaté: ‘Núa asìali Dios néeséerica iwàwacutápiná áiba yèepùadaca núa nacáapi iriculé, níái cabáyawanéeyéica natààacaténá núa cruz ìwali. Quéwa máisiba èeri iricu, yá nucáucàapínacawa àniawa.’ ”

⁸Néese, yáté inanáinái iwàwalica yái itàacáica iyúwaté Jesús fímáaná nalí quéecha.

⁹Iná nèepùacaalítéwa càliculíi néese, yá nacàlidacaté macáita yái wawàsica nalí níái once apóstolca, nalí nacái níái áibanái yéewáidacaléca. ¹⁰Iná níaté inanái icàlidéeyéi tàacáisica níái: María Magdalena, Juana, María, úái Jacob yáatúaca, áibanái inanái nacái.

¹¹ Quéwa apóstolnái iyúunáidacaté nachìwacani, ínáté càmita neebáida nalfni.

¹² Quéwa, yáté Pedro ipiacawa càliculii néré. Iná yàanàacaalíté néré, yá yáawìacaté iicáca iriculé, yá iicacaté wálumamita iriawa néeni yái nèepùanámicaténi.

Néese, yá yèpùacaté icapèe néréwa, quéwa fináidaníiriwa ìwali yái wawàsi ichàbéericatéwa néenialí.

Pucháiba asianái yàacatéwa Emaús yàasu àyapu iricubàa

(Mr. 16.12-13)

¹³ Néenialí èerita, yáté nàacawa àyapulicubàa pucháiba yéewáidacalénái yééná yèeyéiwa abéeri yàcalé iriculé ípidenéeri Emaús, iyéerica once mil metro idècuni Jerusalén iyacaléná fícha. ¹⁴ Yá nacàlidáidacaté nàaca nalíwáacawa ìwali yái iyúwaté wawàsi ichàbáanáwa macáita.

¹⁵ Idècunitàacá natàaníca nàacawa nalíwáacawa, yáté Jesús imawiénidacáwa nalí, yá yàacawéeridacaté nacái nía. ¹⁶ Quéwa càmitaté Dios imàaca nàalíaca naicáca Jesús, càicaté níade iyúwa ituí ibàlièyéiwa.

¹⁷ Yá Jesús isutacaté yéemíawa nía:

“¿Càiná ìwalicué pitàaní piacawa?”

Yá nayamáaca nabàlùacawa, yá cáalífacanáca achúmaca nawàwa, yá nàawìadaca náiwitawa cáaliuculé. ¹⁸ Yái ípidenéerica Cleofas, fimaca Jesús irí:

“¡Pía ipáchierica Jerusalén iyacaléná, píata cáminá abéerita, càmita yáalíawa càinacaalí wawàsiquéi ichàbéericawa yàcalé iricu yátaca èeriquéi!”

¹⁹ Yá isutacaté yéemíawa nía:

“¿Càiriná wawàsica yái càité ichàbacawa?”

Yá náimaca irí:

“Jesús iináwaná ìwali, yái Nazaret néeséerica, iyúwaté nacái ichàbáanáwa irí. Profeta, cachàiníricaté yéewáidaca, imàníricaté nacái yái càmfirica wenàiwica idé imànica. Yáasáidáanacaté Dios iyúudàacani, yá nacái wenàiwicanái yàacaté ímíétacaná.

²⁰ Quéwa níai sacerdotenái íiwacanánáica, náapicha níai yàcalé icuèrinánáica, nèepùadacaténi, nanúacaténi. Yáté natàtàacani cruz ìwali.

²¹ Quéwa wía, manuicaté wawàwa iwérétatá, wayúunáidacáináté yácata ichúuliadéeripináté wía wàuwidenái fíchawata.

Quéwa idéca máisiba èeri néese siùcade, ichàbaca idénáamiwa macáita yái wawàsica. ²² Quéwa abénaméeyéi inanái yèepuníiyéicawa wáapicha nacalùadaca wía. Bàwina mapisáisiwata, yá nàacawa càliculii néré. ²³ Iná canácáiná nàanèeri néré Jesús iinámica, yá nèepùacatéwa néese. Yá náimaca naicácasa pucháiba ángelnái, náimacasa nacái nalí, idéca cáuca Jesús.

²⁴ Néese abénaméeyéi asianái wáapichasanáca iyaca, yá nacái nàacawa càliculii néré. Yá càicata naicáca néré wawàsi iyúwa inanái ímáaná nalí, quéwa càmitaté naicá Jesús.”

²⁵ Néese, yá Jesús íimacaté nalí:

“¡Máinitacué máiwitáiseca pía, càulenásiwatacué peebáidaca ìwali yái profetanái icàlidéericaté, ²⁶ iwàwacutáanacaté Cristo yúuwichàacawa iyúwa Dios iwàwáaná. Néese, yá icáucàapinácawa àniawa ipíchaca yàanàaca ichàini icamaláaná yáapichawa chènuniré!”

²⁷Néese, yá Jesús icàlidacaté nali ìwali macáita yái idéericaté natànàanaca ìwali quéechaté Dios itàacái iricu. Yá idàbacaté icàlidaca nalíni, nalicuise níai Moisés itànèyécaté cuyàlutaca, néese nalicubàa macáita níai cuyàlutanái profetanái itànèyécaté.

²⁸Néese nàanàacanámíté yàcalé iriculé yái nàacataléca nàacawa, yá càica Jesús imànica yáawawade iyúwa yái iwàwéerica ichàbacawa mamáalàacata áibaléta.

²⁹Quéwa, yá nasutacaté fícha wawàsi madécaná yàawiría iyamáacaténawa náapicha néenita, náimacaté irí:

“Piyamáawa wáapicha yá catáquéi, máinícáiná idéca táicaca.”

Yá Jesús iwàlùacatéwa náapicha capii iriculé iyamáacaténawa náapicha néeni achúmata.

³⁰Néese idécanámíté iyamáaca yáawinacawa náapicha nayáacaténá, yá yeedáca pan, yá yàaca Dios irí cayábéeri. Yá nacái isupáidacani, yá yàacaté nalíni.

³¹Néese, yáté Dios imàacaca náalíacawa Jesús ìwali. Quéwa yátaté ichalíacawa fícha.

³²Yá náimacaté nalíwáacawa:

“Casíimáisiwata wéemíaca itàacái idècunitàacá icàlidaca yàacawa walí Dios itàacáica àyapulicubàa.”

³³Yáta nacái namichàacawa, yá nèepùacatéwa Jerusalén ìyacàlená néréta àniawa. Yá nàanàacaté once apóstolnáita,” náapicha níai áibanái Jesús yéewáidacaléca, ³⁴yá náimacaté nalí:

“¡Báisisíta, idé ícáucàacawa yái Wáiwacalica! Idéca nacái Simón Pedro iicácani.”

³⁵Néese níai pucháibaca, yáté nacàlidaca càinácaalíté wawàsi ichàbacawa nalí idècunitatéca nàacawa àyapulicubàa Emaús ìyacàlená nérépiná. Càinácaalíté nacái náalíaca naicáca yácata Jesús, isupáidaca idénáamíté nalí pan.

Jesús yáasáidacawa yéewáidacalénái iríwa

(Mt. 28.16-20; Mr. 16.14-18; Jn. 20.19-23)

³⁶Idècunitàacá nacàlidaca nalíwáaca nàwali níai wawàsináica, yáté Jesús yàanàaca ibàlùacawa nèewi.

Yá fimacaté nalí:

“¡Dios imàacacué pìyaca matufbanáita!”

³⁷Néese, yáté nacalùadacawa manuísíwata. Nayúunáidacaté naicáca abéeri iwàwanásimi.

³⁸Quéwa Jesús fimacaté nalí:

“¿Cánacué cáalu píá? ¿Cánacué càmita peebáida idéca nucáucàacawa yéetá-cáisi fícha? ³⁹Piicácué nucáapi icháunámi, nùabàli nacái. ¡Núacatani! Píibàacué piicáwa nùwali. Abéeri iwàwanásimi, canéerita iiná, éwita nacái yáapi. Quéwa piicácué nudèniaca macáita.”^w

⁴⁰Idécanáami càì fimaca nalí, yá yáasáidacaté naicá ícáapiwa, yàabàli nacái útuwi yáaminámi. ⁴¹Quéwa nía, máinícaté casíimáica nawàwa,

v 24.33 Once apóstolnáí fimáaná: Néenialí, yá canácáwaca náapicha Tomás càide iyúwa fimáaná nacái, Jn. 20.24 iricu. w 24.39 Fil. 3.21.

nacalùadacatéwa nacái mamáalàacata, yáté càmita neebáida Jesúsca yái càì naicáca.

Yá íimacaté nali:

“¿Pidèniacué yàacàsi cháì, piacué nùasu nuyáacaténá?”

⁴²Néese, yá nàacaté irí cubái imìdecaná yééná, máaba ituní yééná nacái.

⁴³Yá yeedácani, yáté iyáacani nàacuésemita.

⁴⁴Néese, yá íimacaté nali:

“Yái wawàsi càirica ichàbacawa nulí idéeritécué nucàlidaca pirí ìwali ipíchawáisetéca nuétácawa. Núumatécué pirí iwàwacutápiná ichàbacawa macáita càide iyúwaté Moisés itànàaná nùwali, iyúwaté profetanái itànàaná, iyúwaté nacái natànàaná nùwali Salmos irìcu.”

⁴⁵Néese, yáté Dios yàacùaca náiwitáise yéewacaténá náalíaca néemiaca íimáaná yái Dios itàacáica.

⁴⁶Yá íimacaté nali:

“Càicaté natànàaca Dios itàacái irìcu, iwàwacutápináca Cristo yéetácawa. Yá nacái icáucàapinácawa àniawa máisiba èeri irìcu. ⁴⁷Yá Cristo ípidená ìwalipináca iwàwacutá nacàlidaca macái wenàiwica íiwitáaná irí yái nawè-núadáanápínáca náiwitáise nábáyawaná íícha Dios irí, imàacacaténá iwàwawa nábáyawaná íícha. Pidàbacué picàlidacani Jerusalén ìyacàlená néeseta, ⁴⁸píacáinátacué idéeyéi iicáca ichàbàaná nùlí macáita yái wawà-sica.

⁴⁹Mesúnamáita nubànùapináca piwàwa irìculé Espíritu Santo, yái idéeritacaté Núaniri imàacaca itàacáíwa nulí ìwali. Quéwa iwàwacutácué piyamáacawa chátái Jerusalén ìyacàlená irìcu, picùacuéni àta Espíritu Santo yàa-nàacatalépináta iwàlùacawa piwàwaliculécué, yàacaténácué pirí yái chàinisi chènunfíseérica.”

Jesús imichàacawa chènuniré

(Mr. 16.19-20)

⁵⁰Néese, yáté Jesús itéca nía méetàuculéta Jerusalén ìyacàlená íícha, yá nàanàacaté mawiénita Betania ìyacàlená irí. Yá nérécaté, imichàida icáapiwa chènuniré, yá yàacaté Dios irí cayábéeri nàwali.

⁵¹Quéwa idècunita yàaca Dios irí cayábéeri nàwali, yáté imichàacawa náicha, yá Dios itécaténi chènuniré. ⁵²Yá yéewáidacalénái yàacaté fimiétacaná.

Néese, yáté nèepùacawa Jerusalén ìyacàlená néré casíimáiyéité iwàwa. ⁵³Yá nàyacaté èeri imànubàcata Dios icapèe néeni nàacaténá Dios irí cayábéeri. Càicawani.

JUAN

Icàlidacatái walí cuyàluta ìwali:

Juan yáasáida Jesús, yácata Dios Iiri.

Yácata abéeri tàacáisi cayábéeri macái wenàiwica íiwitáaná írípiná cháì èeri írìcu.

Yái Juan yàasu cuyàlutaca, yácata máiníiri cawènica madécaná wenàiwica-nái írí, níái yeebáidéeyéica Jesús.

Itànèeri cuyàluta:

Yái wenàiwica Dios imàaquéericaté itànàaca yái cuyàlutaca, ípidenaté Juan, abéeri Judío Palestina yàasu cáli néeséerité. Mr. 3.17; Jn. 13.25; 18.16; 19.26; 20.2; Hch. 3.4; 4.7; Ap. 1.9.

Yácataté nacái discípulo máiníirité cáinináca Jesús iicáca. Jn. 21.20, 24.

Níái Juan isèenáimi: Zebedeo, Salomé yáapicha, Santiago iméeréerité nacái.

Itànàacaté nacái áibanái cuyàlutanái, 1 Juan, 2 Juan, 3 Juan, Apocalipsis nacái.

Yàasu èerité itànàacani:

Juan itànàacaté yái cuyàlutaca, chábade camuí 85-90 néenibàa, asáica idé-náamité Cristo.

Yái Juan, yácataté namáalàidáaná néetácawa níái apóstolnáicaté, camuí 100 néenibàaté, asáica idénáamité Cristo.

¿Cánápinaté itànàa yái cuyàlutaca?

Jn. 20.30-31.

Yéewacaténácué peebáidaca Cristoca, yái Jesús, yái Dios Iirica. Iná pee-báidacaalícué ìwali, yásí pidèniacuéca picáuca càmfíiri imáalàawa.

Juan itànàacaté yái tàacáisi cayábéerica macái wenàiwica írípináta.

Yéewáidéeri wía ìwali:

Diosca yái Jesucristo, yácata abéerita Dios Iiri báisíiri. Jn. 1.14, 18.

Versículonái máiníiyéi cawènica:

Jn. 20.30-31.

Dios itàacái imànicatéwa wenàiwica iyú

(Ap. 19.13; Gn. 1.1)

- 1** ¹ Ipíchawáiseté idàbacawa yá èeriquéi, yá idécaté ìyaca yái Tàacáisica.^a
 Yái Tàacáisica ìyacaté Dios yáapichata.
 Yái Tàacáisica, yácata nacái Dios.
- ² Tàacáisi ìyacaté Dios yáapichata ipíchawáiseté idàbaca yá èeriquéi.
- ³ Iná Tàacáisita imàni macáita níai wawàsináica.
 Canácata wawàsiquéi càmiirité idàbáida, macáitaté imànica nía.^b
- ⁴ Tàacáisi ìwalita ìyaté yái wacáucapínaca,
 yái wacáuca yèerica walí, yácata imàaca wáalíacawa wàyacaténá
 machacàníiri iyú.^c
- ⁵ Yái yáalíacáisi yèerica walí ìyaca càide iyúwa camalási icànáaná catéeri
 iricu.
 Yá nacái càmita catéeri yáalimá imawèniadaca icamalá ichàini.

⁶ Iyacaté néenialí abéeri asiali Dios ibànuèrité ípidenéeri Juan.^d ⁷ Yàanàacaté icàlidaca Camalásica iináwaná ìwali, yéewacaténá wenàiwicanái yeebáidaca ìwali macáita. ⁸ Yái Juan, càmitaté camalásini. Yàanàacáitaté icàlidaca camalási iináwaná ìwali. ⁹ Yái camalási báisírica yáasáidéerica macáita wenàiwicanái írí náiwitáise ìwali, idécaté yàanàaca iriculé èeriquéi.

¹⁰ Yái Tàacáisica idécaté yàanàaca ìyaca cháí èeri iricu. Yácataté idàba yái èerica. Càicáaníta càmitaté náalíawá ìwali níai wenàiwica èeri minanáica. ¹¹ Yàanàacaté ìyaca iriculé yái èeri idàbéericaté íríwa, quéwa níai yééná wenàiwicaca, càmitaté neebáida ìwali. ¹² Quéwa macáita níai ípunitáidéeyéicani, yeebáidéeyéica nacái ìwali, imàacaca Dios yéenibeca nía. ¹³ Quéwa càmita namusúawa càide iyúwa asáicaalí wenàiwica yéenibe. Càmita nacái càide iyúwa wenàiwica íiwitáise íyáaná, iyúwa nacái èeri íiwitáise iwàwáaná. Quéwa Dioscata imàaca nía yéenibe iyúwa càide iyúwa iwàwáaná, íiwitáise iyúwa nacái.

¹⁴ Yái Tàacáisica imànicaté yáawawa wenàiwica iyú, yá ìyacaté wáapicha^e achúma èerita (yá waicácaté ichàini, yái chàinisi Yáaniri yèericaté Iiri abéerisàiri íríwa), cáinináca iicáca wía mawèni, yá nacái icàlidaca walí yái itàacáisi báisírica.

¹⁵ Juan Bautista icàlidacaté nalí Jesús iináwaná ìwali, fimacaté nalí chàini-síiri iyú:

“Yácaté càiri núumacaté píricué ìwali yái: ‘Yái yàanèeripínaca nudénáami, yásí cachàiníiri nuícha, idécáinaté ìyaca nupíchale quéecha, ipíchawáiseté asáica núa.’”

¹⁶ Macáita wía wenàiwicaca, yácata Jesús yái imàaca walí madécaná wawàsi cayábéeri mawèni báinatácanama. ¹⁷ Dios imàacacaté níai “Tàacáisi ichuuliyéica” Moisés írí, israelnáí írípiná. Quéwa yái cáinináaná Dios

a 1.1 Yái Tàacáisi fiméerica ìwali cháí, yácata Jesucristo, yái Dios yáasáidéerica yáawawa iricuise èeri minanáí írí. **b 1.3** Col. 1.15-17; He. 1.2. **c 1.4** Yái cáucái idèniaca pucháiba fimáaná: a) Wenàiwica ícauca. b) Dios ícauca yèeripíná wenàiwica írí. **d 1.6** Yái Juan, càirica náimaca ìwali cháí, càmita yátái itànèerica cuyáluta, yáta càí náimaca ìwali yái Juan Bautistaca. Mt. 3.1; Mr. 1.4; Lc. 3.1-2. **e 1.14** Yái wáapicha fimáanáca, Juan itàaníca ìwaliwata, nía nacái íyeyéicaté yáapicha néenialí èerité.

iicáca wía wawènitá, imàacáanacaté nacái walí yái itàacáisi báisiirica, yàa-nèerité walí Jesucristo ìwalíisenáta.^f 18 Càmita abéeri wenàiwica idé iicáca Dios, canásíwata. Yáta iicá Dios, yái Dios líri abéerisàiricata, yáapichéericata ìyaca, íná yácata idé yáasáidaca nacái walíni.

Juan Bautista icàlidacaté Jesús iináwaná ìwali

(Mt. 3.11-12; Mr. 1.7-8; Lc. 3.15-17)

19 Néese níái judíonái ìiwacanánái ìyèeyéicaté Jerusalén ìyacàlená ìricu, nabànùacaté Juan yàatalé abénaméeyéi sacerdotenái, Levítanái^g nacái, nasutácáténáté néemìawani:

“¿Cawiná wenàiwicaca píaquéera?”

20 Yá icàlidacaté nalí machacànita wawàsi ìyáaná. Càmitaté ìbàa iináwaná náichata. Íimacaté nalí:

“Càmita Cristo núa.”

21 Yá yèepùacaté nasutáca néemìawa àniawani:

“Néeni, ¿Cawiná wenàiwicaca píá? ¿Píatasica Elías?”^h

Yá íimacaté nalí:

“Càmita Elías núa.”

Yá náimacaté írí mamáalàacata:

“¿Píata yái profeta yàanèeripínáca?”

Yá íimacaté nalí:

“Càmita.”

22 Néese, yá náimacaté írí:

“Néeni, ¿Cawiná wenàiwicaca píaquéera? Yéewacáténá watéca nalí tàa-cáisi, níái ichùulièyéica wía píatalé. ¿Càiná píimaca píwaliwa?”

23 Yá íimacaté nalí:

“Núacata yái imáidéerica cachàini máisawaliri ìricu, càirica íimaca: ‘Pichùnìlacué píiwitáiseewa Wáiwacali írípíná,’ càide iyúwa Isafas íimáa-náté.”ⁱ

24 Níái wenàiwica, càiyéicaté nachùuliaca Juan Bautista yàatalé, néenátaté níái fariseonáica. 25 Yá nasutácaté néemìawani, náimacaté írí:

“Néeni, càmicaalí Cristo píá, Elías nacái, càmicaalí nacái áiba profeta píá, ¿Cáná yéewa pibautizáca wenàiwica?”

26 Yá Juan íimacaté nalí:

“Núa, ibautizéeri wenàiwica úni yáaculé. Quéwa idéca ìyaca pèewicué abéeri yái càmfirica píaliacuéwa ìwali. 27 Yácata yàanàa yéewáidaca nudé-náami, idéericaté nacái ìyaca ipíchawáisetéca nùyaca. Yá nacái càmita núalimá nuíbaidaca írí iyúwa yàasu wenàiwica, máinífcáiná cachàinica nuíchani.”

28 Càicaté ichàbacawa yái wawàsica aléde Betábara néré, abéemáise inaná-bàa Jordán, èeri imusúacatáiseewa, Juan ibautizácataícaté ìyaca wenàiwica.

f 1.17 Yái versículo yáasáidaca walí yái náimáanáca Jesús ìwali: Yácata yái tàacáisi cáurica, yácata wenàiwica íiwitáise icamaláaná, yácata nacái yèeri walí wacáuca càmfiri imáalàawa.

g 1.19 Níái Levítanái, níacata iyúdèeyéi sacerdotenái Dios icapèe ìricu. **h** 1.21 Báisita idécaté Elías yéetácawa bàaluité, canáca néenialí Elías. Quéwa nayúunáidacáitaté Elíasca, yái Juan Bautistaca. **i** 1.23 Is. 40.3; Mt. 3.3.

Yái Jesús, yácata Cordero Dios néeseéri

²⁹Néese mapisáináami àniawa, yá Juan iicácaté Jesús yàacawa yàatalé, yá fimacaté:

“¡Piicácué! Yái Jesús, yácata Cordero^j Dios néeseéri, yái yeedéeri wáicha wabáyawaná, wía èeri mìnánáica. ³⁰Yácata càirité númaca ìwali yái númacaalítécué pírí: ‘Yàanàapínáca nudénáami abéeri asiali, yái idéericaté ìyaca nupíchawáise bàaluité, ipíchawáisetéca asáica núa.’

³¹Núa, càmitaté núláfawa ìwali càinácaalí wenàiwicacani. Quéwa yéewacaténaté náalíacawa ìwali níái Israel itaquenáinámica, ínáté yéewa nùanàaca nubautizáca nía úni yáaculé.”

³²Juan icàlidacaté nacái iináwaná ìwali àniawa, fimacaté:

“Nuicácaté Espíritu Santo iricùacawa chènuníise càide iyúwa unùcu iicácanáwa, yá iyamáacatéwa ìwali. ³³Núa, càmitaté núláfawa ìwali càinácaalí wenàiwicacani. Quéwa Dios yái ichùulìericaté nubautizáca wenàiwica úni yáaculé, fimacaté nulí: ‘Piicácaalí Espíritu Santo iricùacawa abéeri wenàiwica ìwali, yá nacái iyamáacawa ìwali, yácata ibànueripíná Espíritu Santo wenàiwica iwàwaliculé.’^k

³⁴Càicaté nuicácani nutuí iyúwa. Iná ìwalíise, yá nucàlidaca iináwaná ìwali, yácata Dios líri.”

Níái idàbéeyéicaté Jesús yeedáca yéewáidacalénáwa

³⁵Néese mapisáináami, Juan Bautista ìyacaté néenita àniawa, pucháiba yéewáidacalénái yáapichawa. ³⁶Juan iicácaalíté Jesús ichàbaca yàacawa néenibàa, yá fimacaté ìwali:

“¡Piicácué! Yái Cordero, yácata Dios néeseéri yàanàaca!”^l

³⁷Néese níái pucháiba Juan yéewáidacalénáica, càicaalíté néemiaca itànáica, yáté nàacawa Jesús yáami. ³⁸Jesús iicácaalíté nàacawa yáami, yá fimacaté nalí:

“¿Càinácué picutáida?”

Yá náimacaté írí:

“Rabí (Iimáaná yéewáidéeri) ¿Aléná piya?”

³⁹Yá fimacaté nalí:

“Aquialécué síisàara, piicáanácué aléde nùyacataléca.”

Yá nàacaté naicáca aléde ìyacataléca. Yá nacái nayamáacatéwa yáapicha néré néenialí èeri, idécáinaté táicaca.

⁴⁰Níái pucháibaca, abéerité ípídená Andrés, yái Simón Pedro yéenasàirica, níái yéemièyéicaté Juan Bautista icàlidaca Jesús iináwaná ìwali, yáté nàacawa Jesús yáapicha. ⁴¹Yá Andrés idàbacaté icutáidaca yéenasàiri Simón Pedro, yá fimacaté írí:

“Idéca wàanàaca yái Cristoca.” ⁴²Néese, yáté Andrés itéca Pedro Jesús yàatalé.

j 1.29 Cordero Dios néeseéri: Bàaluité, níái judíonái iwàwacutáté nàaca Dios írí abéeri cordero nabáyawaná ìwalíisewa, yéewacaténá imàacaca iwàwa nabáyawaná fícha. Quéwa siùcade, Dios imàacapíná iwàwa wabáyawaná fícha weebáidacaalí yái Jesús yéetanácatéwa wáichawalíná cruz ìwali. Iná yéewa Jesús ípídenáca Cordero Dios néeseéri. k 1.33 Mt. 3.11,16-17; He. 1.5; 2.1-4; Is. 11.1-2; 42.1; 61.1. l 1.36 Jesús yéetacatéwa èeri mìnánái ibáyawaná ìwalíise, quéwa nítatái yeebáidéeyéica ìwali báisíri iyú.

Jesús iicácaalíténi, yá ímacaté irí:

“Píata yái Simón, Jonás ìirica. Siùcade, yá píipidenáca Cefas.” (Cefas íimáaná, “Pedro”).

Jesús imáidaca Felipe, Natanael nacái

⁴³ Néese mapisáináami, yá Jesús iwàwacaté yàacawa Galilea yàasu cáli néré. Yá yàanàacaté Felipe, yá ímacaté irí:

“Aquialé, piacawéerida núa.”

⁴⁴ Yái Felipeca, Betsaida iyacàlená néeséerité nacái iyaca, yái Andrés iyacà-leca nacái, Pedro yáapicha. ⁴⁵ Néese, yá nacái Felipe icutáidacaté Natanael, yá ímacaté irí:

“Idéca wàanàaca yái Moisés itànèericaté ìwali tàacáisi ichùulièyéi irícu, profetanái itànèericaté nacái ìwali: Yái Jesús Nazaret iyacàlená néeséerica, José ìirica.”

⁴⁶ Yá Natanael ímacaté irí:

“¿Yéewacáinási cayábéeri íiwitáise wenàiwica imusúacawa Nazaret iyacàlená irícuíse?”

Yá Felipe ímacaté irí:

“Aquialé síisàara, pianá piicácani, péemianá nacái yéewáidáaná.”

⁴⁷ Néese Jesús iicácaalíté mawiénica Natanael yàacawa yàatalé, yá ímacaté irí:

“Yásí báisiirita israelitaquéi, càmfirica yáalimá imènìlada áibanái.”

⁴⁸ Néese, yá Natanael ímacaté Jesús irí:

“Néeni. ¿Càiná yéewáaná pálíacawa nùwali?”

Yá Jesús ímacaté irí:

“Ipíchawáiseté Felipe imáidaca pía, yáté idéca nuicáca pía píawinacaa-líwa àicu higuera yáawibàa.”

⁴⁹ Yá Natanael ímacaté irí:

“Yéewáidéeri. ¡Píacata yái Dios Iiri! ¡Píacata, nacái wàasu rey, wía israel-náica!”

⁵⁰ Yá Jesús ímacaté irí:

“Yásí àtata peebáidaca nùwali, nuicáca pía higuera yáawibàa núumacáiná pirí. Máini yáawanáipiná wawàsica níai piicápiná pípíchaléwa picaluàdéeyéipiná piicáca.”

⁵¹ Ímacaté nacái irí àniawa:

“Báisíta, báisíta núumacué pirí: Siùcade, pípíchaléwa piicápinácué èeri yàacacawa chènuníse. Yá piicápinácuéca Dios yàasu ángelenái iricùnícawa, náirífanícawa nacái nùwali, núa asíali Dios néeséerica.”^m

Nacàsàacawa Caná iyacàlená irícu, Galilea yàasu cáli néeni

2 ¹ Néese máisiba èeri idenáami, yáté abénaméeyéi icàsàacawaⁿ Galilea yàasu cáli íinata, Caná iyacàlená irícu. Yá nacái Jesús yáatúa iyacaté náapicha néeni. ² Yá nacái namáidacaté Jesús, yéewáidacalénái yáapichawa, aléde nacàsàacatalécawa. ³ Néese idecanáamité uva ituní imáalàacawa náicha, yáté Jesús yáatúa ímaca nalí:

“Idéca uva ituní imáalàacawa náicha.”

⁴Yá Jesús ímacaté ulí:

“Núatúa. Canáca nulí ìwali wawàsi. Càmitàacá idé yàanàaca nulí yái èeri núsáidacatáipínáca núawawa càinacaalí wenàiwicaca núa.”

⁵Yá Jesús yáatúa ímacaté nalí, níái iwacuèyéica iyaca yàacàsi:

“Pimànicué macáita càide iyúwacué ímáaná pírí.”

⁶Nadèniacaté néeni seis íba icatùalená manuínaméeyéi úni yàalupiná, níái judfónái idènièyéica iricu úni náibáanápínáca níawawa iyúwa náiwitáise iyáaná. Uái abéechúa catùaca, úalimá upuníacawa veinte y cinco galón iyú.

⁷Yá Jesús ímacaté nalí níái íbaidéeyéica néeni:

“Pipuníadacué úni iyú níái seis catùaca.”

Yáté napuníadaca nía.

⁸Néese, yá Jesús ímacaté nalí:

“Siùcade, piisàacué yééná. Pitécué náiwitápu íríní yái ichùulièrica yàacàsi ìwali.”

Yá càicaté namànica. ⁹Yáté náiwitápu yáalimáidaca iicáwa yái úni iwè-nuéricatéwa uva ituní iyú. Càmita quéwa yáalíawa síisàanacaalíté needáni. Quéwa nía yáaliéyéiwa, níái íbaidéeyéicaté néeni.

Néese, yáté imáidaca yái ícásèeripínacawa, ¹⁰yáté ímaca írí:

“Macáita níái wenàiwicaca, nàwacáidacaalíwa, yáta nadàbéeri nàiraca quéecha yái uva ituní cayábéerica. Néese idécanáami nacámaca, yá nàaca nàira yái iwàsapecá. Quéwa píá, idé pimàacaca walí yái uva ituní cayábée-rica ipùataléwa.”

¹¹Yácaté idàbanéeri Jesús imànica wenàiwicanái iicá yéénáiwanasiquéi Caná ìyacàlená iricu, Galilea yàasu cáli néeni. Càicaté yásáidaca naicá ichàiniwa, yáté yéewáidacalénái yeebáidacaté ìwali.

¹²Néese idénáami, yáté Jesús yàacawa Capernaúm^o ìyacàlená néré, yáatúa, yéénánái, yéewáidacalénái nacái. Quéwa nayamáacatéwa néeni abénamée-yéi èerita.

Jesús imusúadaca Dios icapèe irìcuíse iwéndéeyéi

(Mt. 21.12-13; Mr. 11.15-18; Lc. 19.45-46)

¹³Néese, yáté mawiénica yéénáiwana yàanàaca yái judfónái yàasu Pascua,^p yá nacái Jesús íríracatéwa Jerusalén ìyacàlená néré. ¹⁴Yàanàacaalíté néré, yáté iicáca Dios icapèe ibàacháwalená iriculé níái iwéndéeyéica pacánái, ovejanái, unùcunái nacái. Nía nacái áibanái yáawinawa yàasu mesa iwéréwa níái icámbiéyéica palata áiba cáli néeséeri. ¹⁵Yáté imànica íríwa abéeri cabèesi íiyanási yééná iyú, yá imusúadacaté nía Dios icapèe irìcuíse macáita, ovejanái, pacánái nacái. Yá nacái icasáacaté nàasu palata ituíná níái icámbié-yéica palata, iwènúadacaté nacái yúucawa nàasu mesanái.

¹⁶Yá ímacaté nalí níái iwéndéeyéica unùcu:

“¡Pimusúadacué piasuwa síisài! ¡Picácué pimàni piwèndacàalu iyúwa yái Núaniri icapèeca!”

o 2.12 Mt. 4.13. **p 2.13** Pascua: Judfónái iwàwalitáica yái napusúatáicaté oveja fíranámi nacapèe inùma ìwali báipunitácanama, Dios yàasu yùuwichàacáisi ichàbacaténáwa nawicáubàa, yáté namusúacawa Egipto yàasu cáli fícha.

¹⁷Néese, yáté yéewáidacalénái iwàwalica yái Dios itàacái fíimáanáca:

“Máinicáiná nuwàwaca wenàiwica yàaca píimiétacaná, yá báawaca máini nuicáca yái namànfíríca cháí picapèe írìcu. Iná iwàwacutápiná nuétácawa náichawaliná.”

¹⁸Yá abénaméeyéi judíonái fiwítápu fíimacaté írì:

“Yéewacaténá wáalíaca Dios néeséerica pía, yá iwàwacutá pimànica waicá yái càmfíríca wenàiwica idé imànica.”

¹⁹Yá Jesús fíimacaté nalí:

“Picàlàliacué yái Dios icapèeca, quéwa máisiba èeri írìcu, yá yèepùapínáca numichàidaca àniawani.”

²⁰Néese abénaméeyéi judíonái fiwítápu fíimacaté írì:

“Cuarenta y seis camuíté namànica yái Dios icapèeca. Quéwa pía, yá píimaca máisiba èeri írìcuta, yá numichàidapínáca àniawani.”

²¹Quéwa Jesús itàanícaté iyaca iwaliwatawa iyúwa Dios icapèe. ²²Iná idécanáamité Jesús imichàacawa yéetácáisi fícha, yáté àtata yéewáidacalénái iwàwalica yái fíimáanácaté nalí. Yá neebáidacaté quiríta quéwanáta yái Dios itàacáica, yá nacái tàacáisi Jesús icàlidéerica nalí.

Jesús yáalíacawa wenàiwica fiwítáise iwali macáita

²³Idècunitàacá Jesús iyaca náapicha Jerusalén iyacàlená írìcu, yá judíonái iwacáidacatáicawa Pascua yàasu èeri, yáté madécaná wenàiwica yeebáidaca fípidená iwali, naicácáináté yái imànfíríca, yái càmfíríca wenàiwica idé imànica. ²⁴Quéwa càmita Jesús yeebáida náimáaná iwali, yáalíacáináwa nàináidáanáwa iwali macáita. ²⁵Iná càmitaté iwàwacutá isutáca yéemíawa áibanái, yáalíacáináté càinácaalí abéeri wenàiwica fínáidacawa.

Jesús itàaníca Nicodemo yáapicha

3 ¹Iyacaté abéeri asíali fípidenéeri Nicodemo, fariseonái yéená, máinfírité caináwanáca judíonái yèewi. ²Yái asíalica yàacatéwa Jesús yàatalé táiyápi, yá fíimacaté írì:

“Pía yéewáidéeri, wáalíacawa Dios ichuùliaca pía péewáidacaténá wía, yácáináí wawàsi pimànfíríca, càmita áiba wenàiwica idé imànicaní càmiccaalí Dios ìya yáapicha.”

³Yá Jesús fíimaca írì:

“Báisi, báisícata núumaca pirí: Yái càmfíríca asái wàlisàí iyú, càmita iyapíná náapicha aléde Dios icùacataléca yàasunái wenàiwicawa.”

⁴Yá Nicodemo fíimaca írì:

“Néeni, ¿Cawiná yéewáaná yèepùà asáica abéeri asíali àniawa idécanáami béericani? ¿Yéewa càináása iwàlùacawa abéta àniawa yáatúa idéerìculéwa, yèepùacaténá asáica àniawani?”

⁵Yá Jesús fíimacaté írì:

“Báisi, báisícata núumaca pirí: Yái càmfíríca asái úni iyú, espíritu iyú nacái, càmita yéewa iwàlùacawa aléde Dios icùacatáica yàasunái wenàiwicawa. ⁶Yái asáirica yáatúa fíchawa idèniaca iínáwa. Yái imusuéricawa Espíritu iyú, idèniaca icáuca wàlisàíwa Dios yáapicha.

⁷Iná picá picalùadawa núumacaalí pirí, iwàwacutá yèepùà asáica pía abéta àniawa, pimusuácaténáwa wàlisàí iyú. ⁸Yái cáulica ipùaca

alénácaalíta iwàwa ipùaca, yá nacái péemiàca isàna. Quéwa càmita píalíawa sísàanàcaalí yàanàa, alénácaalí nacái yàawa. Càica macáita níai wàlisèiyéica Espíritu imànica íiwitáise.”^q

⁹Yá Nicodemo isutáca yéemiàwa Jesús:

“Néeni, ¿càiná yéewáaná càica ichàbacawa yái wawàsica?”

¹⁰Yá Jesús íimaca írí:

“Quéwa píata yái yéewáidéerica israelnáí, quéwa ¿cáná càmita píalíawa ìwali yái nucalidéerica pírí? ¹¹Báisi, báisícata núumaca pírí: Yái wáaliéri-cawa ìwali, yáta watàaní ìwali. Yáta nacái wacàlidaca ìwali yái waiquéerica. Quéwa càmita peedácué piwàwalìculéwa yái wacàlidéericuéca pírí. ¹²Idécué nucàlidaca pírí nàwali níai wawàsinái iyéeyéica èeri írìcu. Quéwa càita, càmitacué peebáidaca nàwali. ¡Máiní yáawanáitasí càmita peebáidacué nùlitani nucàlidacaalícué pírí nàwali, níatái wawàsinái iyéeyéica chènuniré! ¹³Canácata áiba imichèeriwa chènuniré. Núacata yái írìcuérìcatéwa chènuníse. Núacata yái asiali Dios néeséerica, chènuníseerica iyaca.

¹⁴Iná càide iyúwa Moisés imichàidáanáté àapi yéenáíwaná àicu ìwali máisawalíiri írìcu, càicata nacái iwàwacutápiná namichàidaca núa àicu ìwali, núa asiali Dios néeséerica. ¹⁵Iná macáita níai yeebáidéeyéica nùwali, càmita néetápináwa quirínama, nadèniapinácáiná nacáuca càmfíri imáa-làawa.”

Cáinináca Dios iicáca níai èeri mìnanáica

¹⁶“Cáinináca máiní Dios iicáca níai èeri mìnanáica. Iná yéewa imàacacaté nàwalíná yái líri abéerisàiricawa, macáita níai yeebáidéeyéica Jesús ìwali, càmita náucapínáwa Dios fícha càiripínáta, nadèniapinácáita nacáuca càmfíri imáalàawa. ¹⁷Càmitaté Dios ibànua líriwa èeri írìculé yùuwichàidacaténá níai èeri mìnanáica. Ibànùacaténí ichúuliadacaténá nía yùuwichàacáisi fícha. ¹⁸Yái yeebáidéerica Dios líri ìwali, càmita Dios yùuwichàidapínáni. Quéwa yái càmfírìca yeebáida ìwali, yásí yùuwichèeripínáwa, càmicáiná yeebáida Dios líri abéerisàiri ìwali. ¹⁹Dios yùuwichàidapínáca níai èeri mìnanáica, idécáináté yàanàaca èeri írìculé yái ípidenéerica camalási. Quéwa níai wenàiwicaca, yáté cáinináca naicáca máiní yái èeri íiwitáise catéerica camalási fícha, namànicáináté yáawami báawéerita. ²⁰Iná macáita níai imàní-yéica báawéeri, báawaca naicáca yái ípidenéerica camalási. Yá nacái càmita nawàwa nàacawa yàatalé ipíchaná yàalàaca nía ìwallíise yái báawéeri namànírìca. ²¹Yái imànírìca cayábéeri áibanái írí càide iyúwa Dios iwàwáaná, áibanái iicáca nacái macáita yái imànírìca, yá nacái yáasáidaca Dios néeséerica yái imànírìca.”

Juan Bautista itàanáca Jesús ìwali

²²Néese idécanaámíté itàanáca Nicodemo yáapícha, yáté Jesús yàacawa yéewáidacalénái yáapíchawa Judea yàasu cáli néré. Yá iyamáacatéwa

q 3.8 Càmita wáalíca càinácaalí Espíritu Santo fíbaidaca wenàiwicanái iwàwalícu. Quéwa yéewa waicáca íiwitáise yái wenàiwicaca Espíritu Santo iyéerica iwàwalícu. **r 3.14** Jesús iwàwalíca yái wawási ichàbèericatéwa israelnáí írí máisawalíiri írìcu, àapi yaamiacaalíté nía, càmicáináté manuñ nawàwa Dios iwéré. Iná yái iicáidéericaté àapi yéenáíwaná írí, yáté càmita yéetáwa, éwita idéca yaamíacani. Waléeca ìwali cháí: Nm. 21.9

náapicha néenita, yá nacái ibautizacaté néré nía. ²³Néenialíta nacái, yáté Juan ibautizáca iyaca Enón iyacàlená néeni, mawiénita Salim iyacàlená irí, nérécáináté manuí nali úni. Yá wenàiwicanái yàanàacaté néré, yáté Juan ibautizáca nía.

²⁴Néenialí èeri, càmitatéca idé nàiyaaca presunái icapèe iriculé yái Juan Bautista. ²⁵Iná néenialíta nacái, yáté natàaníca chàinisíri iyú áibanái judíonái ípunita níái Juan Bautista yéewáidacalénáica, ìwalíse yái náibáanaca níawawa úni iyú masacàacaténá nía.^s

²⁶Yá nàacatéwa Juan yàatalé, náimacaté irí:

“Pía yéewáidéeri, yái asìali iyéericaté píapicha abéemàalé inanábàa Jordán, yái picàlidéericaté iináwaná ìwali, siùcade ibautizáca nacái. Quéwa madécaná wenàiwica yàacawa yàatalé.”

²⁷Yá Juan ìmacaté nalfi:

“Càmita yéewa abéeri wenàiwica idèniaca fibaidacaléwa càmicaalí Dios chènuníseeri yàa iríni. ²⁸Quéechaté píatacué yái yéemièyéi càì nùumaca: ‘Càmita Cristo núa. Quéwa Dios ibànùacaté núa Cristo ipíchalé.’ ²⁹Abéeri asìali icàsàacaalíwa, yá idéca yàasuca úái inanáica. Yái yàacawéerináca ibàlùericawa ùwalita úái inanáica, yéemìacaalí ùacawéeripiná isàna yàacawa néese, yá casímáica yéemiacani. Iná càica casímáica nuwàwa siùcade, idécáiná Cristo yàanàaca aléi.^t ³⁰Iná siùcade, iwàwacutá caináwaná quéwanáta Jesús. Quéwa núa, yá iwàwacutáca nuináwaná imáalàaca yàacawa.”

Yái yàanèerica chènuníse

³¹“Jesús yàanàaca chènuníse, íná yácata icuèri canánama iwicáu. Yái iyéerica èeri irícu, yá nacái èeri minalita, yá nacái itàaníca èeri minanái yàasu wawàsi ìwalita. Yái yàanèerica chènuníse, yácata icuèri canánama iwicáu.

³²Iná yácata icàlida nali ìwali yái iiquéerica, yéemièrica nacái. Quéwa càicáaníta, abénaméeyéita yeebáida ìwali yái tàacáisi icàlidéerica nali. ³³Iná cawinácaalí yeebáida yái Jesús itàacáica, yá yàasáidaca báisíiricata yái Diosca. ³⁴Yái Dios ibànùericaté, itàaníca Dios itàacái ìwalita, idécáináté Dios yàaca irí yàasu Espíritu Santo ichàiniwa macáita. ³⁵Cáinináca Wáaniri Dios iicáca Iiriwa, íná idé imàacaca icáapi irícu chàinisi, icùacaténá macáita yái wawàsi iyéerica cháì èeri irícu. ³⁶Yái yeebáidéerica Dios Iiri ìwali, idèniaca icáuca càimíri imáalàawa. Quéwa yái càimírica yeebáidaca Dios Iiri ìwali, càmita idèniapiná icáuca, yá Dios ilúa iyaca ìwali càiripináta.”

Jesús itàaníca Samaria minalu yáapicha

4 ¹Néese Wáiwacali yéemìacaalíté fariseonái iináwaná ìmaca ìwali:

“Jesús idèniaca madécaná yéewáidacalénáíwa. Yá nacái ibautizáca madécaná wenàiwica Juan ícha quiríta”, ²(Báisíta càmitaté Jesús ibautizá wenàiwica. Níataté ibautizéeyéi, níái yéewáidacalénáica).

s 3.25 Pilée nacái Jn. 2.6. Níái áibanái judíonái yái Juan ibautizáanaca wenàiwica, nayúunáidacaté càicáaníde iyúwaté náiwitáise iyáaná, nadèniacaté úni náibacaténá nàabàliwa, nacáapi, náibacaténá nacái nàwalísewa macáita. t 3.29 Yái ùacawéeri: Yácata Cristo. Uái yàacawéetúaca: macáita níái yeebáidéeyéica Jesús ìwali. Yái Juan, yácata Jesús yàacawéeriná.

³Iná ìwalfise, yá Jesús yàacatéwa Judea yàasu cáli fícha, Galilea yàasu cáli néré àniawa. ⁴Quéwa iwàwacutácaté Jesús ichàbacawa Samaria yàasu cáli ìnatabàa. ⁵Yá yàanàacaté abéeri yàcalé iriculé ìpidenéeri Sicar, ìyéerica mawiénita Jacob yàasu cálimi irí, yái yèericaté ìiri José iríwa.

⁶Yá néenicaté nacái ìya abéeri utàwi, yái nàawirimi Jacob yàasumica nàisàacaté nàirawa úni. Iná máinícaínaté chamàleca Jesús yàacawa àyapu iricubàa, yá iyamáacaté yáawinacawa utàwi inùma ìwali, machacànicaalíté càmíná èeri.

⁷Néenialíta, yáté abéechúa inanái Samaria mìnalu yàanàacaté ìisàaca úni. Yá Jesús ìimacaté ulí:

“Pìla nùasu achúmèeri únina nuìracaténáni.”

⁸Yá nacái idécaté yéewáidacalénái yàacawa yàcalé iriculé nawèniacaténá yàacàsi.

⁹Yá inanái Samaria mìnalu ìimacaté Jesús irí:

“Néeni ¿Cáná pisutá pìirawa nuícha úni pía judífosàirica, nuícha núa inanái Samaria mìnaluca?”

Néenialí èeri, níái judíonái, Samaria mìnánái yáapicha, càmítaté nadèni nàapichawáaca cayábèeri wawàsica.

¹⁰Yá Jesús ìimacaté ulí:

“Píalfacaalíwa ìwali yátái Dios iwàwéerica yàaca pírí mawénita, píalfacaalíwa nacái ìwali yátái càirica ìimaca pírí, ‘píá nùasu úni nuìracaténáni’, yá pisutáca fícha yátái píamàpuèrica, yá nùapínáca pírí yátái úni cáurica.”

¹¹Yá inanái ìimaca irí:

“Núiwacali, canácata pírí yàalusi pìisèeripíná iyú úni, depuìwacáiná yái utàwica. Néeni, ¿Sísàanápíná peedá nulí yái úni cáurica? ¹²¿Píacáínásica máiníiri cawénica quiríta wàawirimi Jacob fícha, imàaquéericaté walí yái utàwica, ìiracatáiseocaté úni yéenibenái yáapichawa, ipiranái pacá nacái?”

¹³Jesús ìimacaté ulí:

“Cawínacaalí ìira yéená yá úniquéi, yèepùapínáta macàlaca iwàwa abéta àniawa. ¹⁴Quéwa yái ìiréerica yéená yái úni nuèripínáca irí, càmita macàlapíná iwàwa quirínama. Yái úni nuèrica irí ìyapínáca iwàwalicu càide iyúwa abéeri únibàa iwatáanàwa abémáidata, yàacaténá irí icáuca càmíiri imáalàawa.”

¹⁵Yá inanái ìimacaté irí:

“Núiwacali, pía nulí yéená yái úni càirica píimaca nulí ìwali ipíchaná macàlaca nuwàwa quirínama, càmícaténá nacái nùaná nuìsàaca úni quirínama cháí.”

¹⁶Yá Jesús ìimacaté ulí:

“Píá píamáidaca piacawéeriwa. Yá pìanàidaca píapichawa néeseni.”

¹⁷Yá inanái ìimacaté irí:

“Canáca nùacawéeri.”

Jesús ìimacaté ulí:

“Báisíta píimaca. Canáca piacawéeri càide iyúwa píimáaná, ¹⁸idécáínaté píimàacaca cinco asíanái piyéeyéicaté yáapicha quéecha. Yái piyéerica yáapicha siúcade, càmíirita nacái piacawéerita. Iná báisíta càì píimaca.”

¹⁹Yá inanái ìimacaté irí:

“Núiwacali, càmínáta profetaca píá. ²⁰Níái wàawirináimica nàacaté Dios ìimiétacaná cháí ìinata dúliquéi. Quéwa píacué judíonáica, yácué píimaca Jerusalén ìyacaléná néréta, iwàwacutá wàaca Dios ìimiétacaná.”

²¹ Yá Jesús fimacaté ulí:

“Inanái, peebáida nulí càicaalí núumaca pirí, mawiénica yàanàaca yái èeri càmicaténacué pia quirínama Dios ímíétacaná íinata dúliquéi, éwita Jerusalén ìyacàlená nérépiná.

²² Quéwa piacué yèeyéi fimiétacaná yái càmfiricuéca píalíawa ìwali. Wíasi, yèeyéi fimiétacaná yái wáalíericawa ìwali cayába. Yái ichúuliadée-rica wenáiwica yúuwichàacáisi fícha, asáicaténi judíonái yèewita.

²³ Quéwa mawiénica yéenáiwana yàanàaca. Siúcade, yá idéca yéenáiwana yàanàaca, yái nàacatáipináca Wáaniri fimiétacaná báisíta. Níái báisiyéica yàaca fimiétacaná nawàwalicuésewa càide iyúwa Wáaniri Dios iwàwáaná nàaca fimiétacaná, níái icutéeyéicani. ²⁴ Espírituca yái Dios. Iná níái yèe-yéica fimiétacaná iwàwacutá nàaca ímíétacaná báisíta nawàwalicuésewa.”

²⁵ Yá inanái fimaca írí:

“Núalíaca yàanàapináca yái Mesías ípidenée-rica Cristo. Iná yàanàacaalí, yá icàlidapináca walí ìwali macáita yái wawàsica.”

²⁶ Yá Jesús fimacaté ulí:

“Núacata yái Mesías càì itàaníca píapícha.”

²⁷ Néeniwata, yáta yéewáidacalénái yàanàaca. Yáté nacalüadaca naicácani, itàanícáiná yaca abéechúa inanái yáapícha. Càicáaníta, yá canácata néenaca yái isutá yéemiawatani:

“¿Cawiná piwáwa uícha? ¿Cawiná ìwali pitàaní úapícha?”

²⁸ Néese úái inanáica, yá umàacacaté ùasu catùawa, yá ùacawa yàcalé iriculé. Yá úumaca wenáiwicanái írí:

²⁹ “Aquialécué, piacué piicáca abéeri asíali yái icàlidaca nulí ìwali macáita yái numànfíri wawàsica. ¡Yácata cáminá Cristo!”

³⁰ Néese, yá wenáiwica imusúacatéwa yàcalé iricuése, yá nàacatéwa Jesús yàatalé.

³¹ Idècunitàacá ichàbacawa yái wawàsica, yá yéewáidacalénái isutáca fícha wawàsi, náimacaté írí:

“Yéewáidéeri, piyáa piyáacaléwa.”

³² Yá fimacaté nalí:

“Nudèniaca yàacàsi nuyéeripiná càmfiricué píalíawa ìwali.”

³³ Yá yéewáidacalénái fimaca írfwáacawa:

“Idéca cáminá áibanái yàanàidaca iyáapiná.”

³⁴ Yá Jesús fimaca nalí:

“Yáta nuyáacalé yái, numànfínaca càide iyúwa Núaniri iwàwáaná, yái ichùulierica núa aléi. Yá nacái iwàwacutá numáalàidaca yái íbaidacalési ichùulierica numànica.” ³⁵ Idécaalícué pibànaca trigo, yácué píimaca pírwáaca: ‘Iwàwacutá wacùaca báinúaca quéri quiríta yéewacaténá weedáca ìyacaná.’ Quéwa núumacué pirí siúcade: Piicáidacué nalí níái wenáiwica yèeyéicawa néese nùatalé. Càica níade iyúwa trigo yàaluná ìyacaná idé-caalíwa yái yéewacatáica wàwacáidaca ìyacaná. ³⁶ Níái iwacáidéeyéica bànacalé ìyacaná, náiwacali ipáyaidapináca nía. Níái bànacalé ìyacaná nàwacáidéeyéica, níacata wenáiwica idènièyèipináca ícauca càmfíri

imáalàawa. Yá casímaípináca manuísíwata yái iwacáidéerica nía, yáapicha yái ibànéerica nía. ³⁷Iná báisícata yái càináca áibanái ímacade: ‘Aibata ibàna bànacalé, néese áibata iwacáida òyacaná idécanaámiwa.’ ³⁸Iná nubà-nùacué pía píwacáidacaténacué òyacaná yái càmfiricaté píibaidacué. Aibanáitáté níái íibaidani. Siùcade, yácué piaca iwacáida òyacaná yái áibanái ibànéericaté.”

³⁹Néese, yáté madécaná Sicar òyacàlená mìnanaí yeebáidacaté Jesús, Samaria yàasu cáli íinata, òwalfise yái utàacáica úái inanáica, úumacáínáté nalí:

“Ìcàlidaca nulí òwali macáita yái numànfirica.”

⁴⁰Néese, yáté nàanàca Jesús yàatalé níái Samaria mìnanaíca, yá nachùu-ìlìcaté iyamáacawa náapicha. Yá iyamáacatéwa néeni pucháiba èeri. ⁴¹Yáté madécaná áibanái wenàiwica yeebáidaca Jesús, néemiácáínáté ìcàlidaca nalí yáawáisewata.

⁴²Yá náimacaté ulí úái inanáica:

“Siùcade, yá càmita weebáida abéerita pitàacái òwalfise. Idéca wéemiaca itàacái wíawáisewata. Yá nacái wáalíaca báisícata, yácata yái ichúuliadéerica èeri mìnanaí yúuwichàacáisi fícha.”

Jesús ichùnìaca òiri yái rey yàasu úwinái íiwacalica

(Mt. 8.5-13; Lc. 7.1-10)

⁴³Néese nadénáami níái pucháiba èerica, yáté Jesús imusúacawa Samaria yàasu cáli fícha, yá yàacatéwa Galilea yàasu cáli néré.

⁴⁴Càicaté Jesús íimaca nalí quéecha, abéeri profeta ìcàlidacaalí Dios itàacái áibàalé, yá néréca, nàa íimíetacaná. Quéwa níái yàasu cáli mìnanaíca, càmfí-yéita yàa íimíetacaná. ⁴⁵Quéwa Jesús yàanàcaalíté Galilea yàasu cáli néré, yá galileonái íipunitáidacaté cayábani, idécáínáté naicáca macáita yái wawàsi imànfirica Jerusalén òyacàlená òricu, nàwacáidacaalítéwa Pascua yaalí, nà-cáínátéwa nacái néré.

⁴⁶Néese, yáté Jesús yàacawa àniawa Caná òyacàlená néré, quéwa Galilea yàasu cáli íinatata, aléde iwènúadacatáicaté úni uva ituní iyú. Ìyacaté Capernaúm òyacàlená òricu abéeri asiali íibaidéerité rey òrí, cáuláiquéerité òiri.

⁴⁷Iná yéemiacanáamité Jesús iináwaná yàanàca Judea yàasu cáli néese, yàcalé Caná néré, Galilea yàasu cáli íinata, yá yàacatéwa yàatalé imáidacaténá icapèe néréwani, ichùnìacaténá yái òirica, mawíenicáínáté ipícha yéetácawa òyaca.

⁴⁸Yá Jesús íimaca òrí:

“Càmicaalícué piicá yái càmfirica wenàiwica idé imànica, yácué càmita peebáida nùwali.”

⁴⁹Yá íimaca yái asiali íibaidéerica rey yáapicha:

“Nuíwacali, piacatéwa nucapèe néré ipíchaca nuìri yéetácawa.”

⁵⁰Jesús íimacaté òrí:

“Pèepùca picapèe néréwa. Idéca cayábaca yái píirica.”

Yá asiali yeebáidaca càide iyúwa Jesús íimáanà òrí. Yá nacái yàacaté icapèe néréwa. ⁵¹Idècunitàacá yèepùaca icapèe néréwa, yá yàasu wenàiwicanái imusúaca íipunitáidacani, yá náimaca òrí:

“¡Idéca cayábaca yàacawa yái píirica!”

⁵² Néese, yá isutáca yéemíawa nía càinacaalí hora yái idàba cayábacani. Yá náimaca irí:

“Táwicha, idàbacaalí èeri iwènúacawa táicalé, yá mecuní ichàbacawa fícha.”

⁵³ Néese, yá sùmai yáaniri iwàwalica yái hora càicatáica Jesús fímaca irí quéecha:

“Idéca cayábaca yàacawa yái pìirica.”

Yá yeebáidacaté Jesús, yácata nacái Cristo. Yá nacái neebáidacaté lwali macáita níai iyéeyéicaté yáapicha icapèe irícu.

⁵⁴ Yácaté pucháibáaná Jesús imànica yái càmfirica wenàiwica idé imànica, yàanàacanámite Judea yàasu cáli néese àniawa Galilea yàasu cáli néré.

Jesús ichùniaca máapinéeri icàwa Betesda néeni

5 ¹ Néese idécanáamité ichàbacawa yái wawàsica, yáté judfonái ìwacáidacawa àniawa, yá nacái Jesús íríacatéwa Jerusalén iyacàlená néré.

² Iyacaté Jerusalén iyacàlená néeni abéeri úni yàalu manuírí ípidenéri Betesda hebreo iyú, idènièrité cinco inùmabàlewa itéesewa mawiénita ovejanái yàalu inùmabàle irí. ³ Yá nalicubàacaté naliawa madécaná wenàiwica cáuláiquéeyéi, matuíyéi, éerufiyéi icàwa, máapinéeyéi nacái iiná. Macáita nacùaca úni icusúacawa. ⁴ Néenialícáináté déecu idénáaminama, abéeri ángel iricùacatéwa chènuníse, yá icusúaca yái única. Iná yátái idàbéerica iricùacawa úni yáaculé, yáta ichùnìlawa uláicái fícha càinacaalíta uláicáica yái idèniá. ⁵ Iyacaté nèewi abéeri asialí idènièrité treinta y ocho camuí cáuláicacani.

⁶ Iná Jesús iicácaalíté iríacawa, yáaliacáináté nacái idéca cáuláicacani madécaná camuí, yá fímacaté irí:

“¿Piwàwa cayábaca pía?”

⁷ Yá cáuláiquéeri fímaca irí:

“Nuíwacali, canácata yáaliéri iricùadaca núa úni yáaculé icusúacaalíwa yái única. Iná idècunitàacá nuwatàidacawa néré, yáta áiba idéca iricùacawa nupíchalé.”

⁸ Yá Jesús fímaca irí:

“Pimichàa pibàlùacawa. Peedá pialubáíwa, pìipina.”

⁹ Yátaté cayábaca yái asialica. Yá yeedáca yàalubáíwa, yá lìpìnanícaté irícuté yái èeri judfonái iyamáidacatáicawa.

¹⁰ Néese, yáté judfonái íiwacanánái fímaca irí yái idéericaté cayábaca uláicái fícha:

“Càmita yéewa pèepunída pialubáíwa irícu yái èeri wayamáidacatái-cawa.”

¹¹ Yá fímaca nalí:

“Yái ichùnìèrica núa, yáta càì fímaca nulí: ‘Peedá pialubáíwa, yá pìacawa.’”

¹² Néese, yá nasutáca néemiawani:

“¿Cawiná yái ichùulí peedáca pialubáíwa pìacaténáwa?”

¹³ Quéwa yái asialica càmita yáaliíwa cawinácaalí yái ichùnìèricatèni, idécáináté Jesús yàacawa méetàuculéta náicha níai wenàiwica iyéeyéicaté néeni.

¹⁴ Néese idénáami, yáté Jesús yàanàacani Dios icapèe iriculé, yá fímaca irí:

“Péemíà cayába. Idéca cayábaca pía. Siùcade, yáta pimànica pibáyawanáwa quirínama ipíchana yàanàaca pía máiníri yáawanái báawaca wawàsica.”

¹⁵Yá asìali yàacatéwa judíonái íiwacanánái néré icàlidacaténá nálí, Jesús-cata yái ichùnièricaténí uláicái fícha.

¹⁶Iná ìwalíise, yátè nàacawéerida naicáwa Jesús abémáidata. Yá nacái nawàwacaté nanúacani, imànicáinátè madécaná wawàsinái irícu yái èeri judíonái íiwacanánái iyamáidéericawa irícu.

¹⁷Yá Jesús íimacaté nálí:

“Yái Núanirica, càmita iyamáa íibaidaca siùcalénamade. Iná núa, càita nacái nuíbaidaca.”

¹⁸Iná càicáinátè íimaca, yá ìwalíisecaté, judíonái íiwacanánái iwàwacaté inúacani quéwanáta. Yá nacái báawacaté naicácani, ichùniacáinátè wenàiwica irícu yái èeri judíonái iyamáidéericawa irícu. Yá nacái báawasícata née-míaca yái “Núanirica Dios”, íimacáinátè ìwaliwa, abédanamacáinátè imànica yáawawa Dios yáapícha.

Yái Dios Iiri cachàiníri

¹⁹Néese, yá Jesús yeebácaté nasàna, íimacaté nálí:

“Báisíta, báisítacué núumaca pirí: Càmita yéewa numànica wawàsi nùasu wawàsítawa. Yáta numàni, yái nuiquéerica Núaniri imànica. Iná macáita yái Núaniri imànírica, yáta nacái numàni núa lírica. ²⁰Cáinináca Núaniri Dios íicáca núa, íná yéewa yáasáidaca nulí macáita níái wawàsi imàníyéica. Ewita níacani manuínaméeyéi wawàsica yáasáidapíná nía nulí numàníyépínáca, picaluadéeyépínácuéca píicáca.

²¹Iná càide iyúwa Núaniri Dios imichàidáaná níái yéetéeyéimicawa, yá yàaca nálí nacáuca càmíri imáalàawa, càita nacái nùaca nacáuca níái nuwà-wéeyéica idènlaca ícáuca. ²²Càmita Núaniri yùuwichàida wenàiwica, idécáiná imàacaca nulí macáita yái chàinisica núacaténá yùuwichàida nía. ²³Càicaté Núaniri imànica yéewacaténá nàaca nuímétacaná, núa Dios lírica, càide iyúwa nàaná Núaniri íimíétacaná. Iná yái càmírica yàa nuímétacaná, càmita nacái yàata Núaniri íimíétacaná, yái ibànuèrica núa aléi.

²⁴Báisíta, báisítacué núumaca pirí: Yái yéemièrica nutàacái, yeebáidéerica nacái ìwali yái ibànuèrica núa aléi, yá idènlaca ícáuca càmíri imáalàawa. Càmita yùuwichàapínáwa quirínama, idécáiná ichàbacawa yéetácáisi fícha wálisài ícáuca iriculéwa.

²⁵Báisíta, báisítacué núumaca pirí: Yéenáiwaná yàanàapínáca, quéwa siùcade, idéca yàanàaca yái néemiátáipínáca Dios líri itàacái, níái ííwítáise yéetéeyéicawa. Cawínacaalí níái yeebáidéeyéi itàacái, yá nadèniapíná nacáu-cawa càmíri imáalàawa. ²⁶Iná càide iyúwa Núaniri idèniáná ícáuca ìwali-wata yàasu wawàsítawa, càita nacái idé imàacaca cáucái ìyaca nùwali, núa lírica, yéewacaténá nacái nùaca áibanái irí nacáuca. ²⁷Càita nacái imàacaca nulí chàinisi nùuwichàidacaténá wenàiwica, núa asìali Dios néeseérica.

²⁸Quéwa picácué picaluàda péemiaca máiní yái tàacáisica, yàanàapínáciná áiba èeri, yái néemiátáipínáca nusàna macáita níái yéetéeyéimicawa, irìyèyí-cawa càlicullí irìcubàa. ²⁹Iná níái imàníyecaté cayábèeri, nacáucaapínáca yéetácáisi fícha nadèniacaténá nacáuca càmíri imáalàawa. Quéwa níái imàníyécátè báawéeri, nacáucaapínáca, quéwa yùuwichàacáisi irìculépiná càiripínáta.”

Jesús yáasáidaca wenàiwica irí cachàiníricani

³⁰“Canácata yéewéri numànica nùasu wawàsitawa. Iná Núaniri ichùuliacaalí nuuwichàidaca, yá numànica machacànita yái wawàsica. Càmita numàni càide iyúwa nuwàwáaná. Numànica càide iyúwa Núaniri iwàwáaná, yái ibànùérica núa aléi. ³¹Nucàlidacaalí pirícué nuináwaná ìwalitawa, yá càmita báisícué pirí yái nucàlidáanáca nuináwaná ìwalitawa. ³²Quéwa iyaca áiba yái icàlidéerica nuináwaná ìwali. Yá nacái núalfaca báisíricata yái icàlidéerica nuináwaná ìwali.

³³Pibànùacatécué quéecha Juan Bautista yàatalé wenàiwica isutéeeyéipináté yéemìawani. Yáté icàlidaca nalí báisíta nuináwaná ìwali. ³⁴Quéwa càmita nuwàwacutá áiba wenàiwica icàlidaca nuináwaná ìwali áibanái irí. Quéwa peebáidacaalícué báisíta yái Juan ímáanácaté nùwali, yá yéewacacuéca pichùuliacawa yùuwichàacáisi fícha. ³⁵Yái Juan iyacaté càide iyúwa abéeri lámpara icànéericaté cayába.” Yá casimáicatécué pía yáapicha achúma èerita, icàlidacaalítécué pirí nuináwaná ìwali.

³⁶Quéwa máiní cawènica nuináwaná Juan fícha, nàwalíise níai càmíyéica wenàiwica idé imànica, numàniyéicaté. Núaniri ichùulièyéicaté numànica, yái ibànùérica núa aléi. ³⁷Yái Núaniri ibànùérica núa, yácata icàlida nuináwaná ìwali. Quéwa canácatáitacué péemìa isàna. Càmitacué nacái idécué piicáca iicacánáwa. ³⁸Càmitacué pidènia itàacái piwàwalícuwa. Càita nacái càmitacué peebáida Núaniri ibànùaca núa aléi. ³⁹Píacué yéewáidéeyéiwa cayába éerénamata ìwali yái Dios itàacáica, piyúunáidacáinacué yácata yèeripinacué pirí picáuca càmíiri imáalàawa. Quéwa yái Dios itàacáica, nuináwaná ìwalicata itàaní macáita. ⁴⁰Quéwa càmitacué piwàwa piacawa nùatalé nùacaténacué pirí picáuca càmíirica imáalàawa.

⁴¹Càmita nucutá wenàiwica natàanícaténá nuináwaná ìwali cayába. ⁴²Idéca núalíacawa pìwalícué, càmitacué cáininá piicáca Dios báisíta. ⁴³Nùanàcaté aléi, Núaniri yàacáiná nulí chàinisi. Yácué càmita piwàwa píipunitáidaca núa. Quéwa áibacanáami yàanàacué icàlidaca pirí iináwaná ìwaliwa, yásí píipunitáidéericué. ⁴⁴Càmita yéewa peebáidacuéca nùwali piacaalícuépiná càyéi wenàiwica ímíétacanátawa nuícha. Yá càmitacué pía ímíétacaná yái yàanèerica Dios abéerisàiri néese.

⁴⁵Píacué piyúunáida nucháawàapínaca piináwaná Núaniri Dios iríwa. Yáta Moisés yái icháawàapínacué piináwaná, manuicáinacué piwàwa iwéré yái itànèericaté. ⁴⁶Quéwa peebáidacaalícué ìwali yái Moisés itànèericaté, yá nacái peebáidacuéca nùwalita, nuináwaná ìwalicáinátaté yái càité itànàaca. ⁴⁷Quéwa càmicaalícué peebáida ìwali yái tàacáisi Moisés itànèericaté nuináwaná ìwali, yá nacái càicata càmita peebáidacué nutàacái ìwali.”

Jesús yàaca cinco mil asianái iyáa

(Mt. 14.13-21; Mr. 6.30-44; Lc. 9.10-17)

6 ¹Néese idénáami, yáté Jesús yàacawa Galilea calisa abéemàalé ípide-néerica nacái Tiberias. ²Yá madécaná wenàiwica yàacatéwa yáami, naicáacáinaté ichùniaca cáuláiquéeyéi, yái càmíirica wenàiwica idé imànica.

³Néese, yá Jesús írífacatéwa abéeri dúli ínatale, yá nérécaté iyamáa yáawinacawa yéewáidacalénái yáapichawa.

⁴Néenialí, yáté mawiénica yái Pascua, judíonái iwàwalitáica yái namusúacaalítéwa Egipto yàasu cáli fícha. ⁵Iná Jesús iicácaalíté manùbéeyéi wenàiwica yàacawa yàatalé, yá ímaca Felipe irí:

“¿Sísàanápíná wawènia càì imanùbaca pan nayáapíná níái càiyéica imanùbaca wenàiwicacade?”

⁶Quéwa ímaca càì Felipe irí, yáalimáidacaténá iicáwani. Jesús yáalíacatéwa càinácaalí wawàsica yái iwàwacutá imànica.

⁷Yá Felipe ímaca irí:

“Ewita wawèniaca docientos denarios” iyú pan, càmita wáalimápiná wàaca nayáa canánama, éwita iwaalénamapíná càmita náalimátani.”

⁸Abéeri yéewáidacalénái yééná, yái Andrés, Simón yéénàsàiri, ímaca:

⁹“Iyaca cháì abéeri sùmàì idènièri cinco paninái cebada* yùulená, pucháiba nacái cubái imèdecaná. Quéwa càmiyéita yáalimá càì imanùbaca wenàiwica.”

¹⁰Néese, yá Jesús ímaca:

“Pichùuliacué náawinacawa cáli iwéré macáita níái wenàiwicaca.”

Cháì nàanàcatáica, iyacaté néeni manùbaca masicái. Yá nayamáacaté náawinacawa, nìawami asianái càmínaté namanùbaca cinco mil. ¹¹Yá Jesús yeedacaté níái panináica, yá yàacaté nàwali cayábéeri Dios irí. Néese, yá iwacùacaté nía yéewáidacalénái ìwaliwa. Yá nacái nawacùaca nía nàwali níái yáawinéeyéicawaca cáli ìwali, càita nacái níái cubáináica iyúwa nawàwáaná nayáaca.

¹²Iná idécanáamité nayáaca cadénama, yá Jesús ímaca yéewáidacalénái iríwa:

“Piwacáidacué macáita yái yéénáimi imàaquéricawa canácaténáta yúuquériwa.”

¹³Néese, yáté nàwacáidacani, yá napuníadacaté doce mapìri néenáimi níái cinco paninái nayéeyéica.

¹⁴Iná níái wenàiwicaca naicácaalíté yái Jesús imànírica càmiírica wenàiwica idé imànica, yá náimacaté:

“Yácata báisíiri profetaca yái áibanái profetanái itànèricaté ìwali, yàanèripinacaté iriculé èriquéi.”

¹⁵Quéwa Jesús yáalíacaté ìwali yái nawàwáanacaté natécani chàinisíiri iyú namànicaténá rey iyúni. Iná ìwaliise, yáté yàacawa náicha dúli ínatale írínámitawa.

Jesús ìpìnaca úni inàniacubàa

(Mt. 14.22-27; Mr. 6.45-52)

¹⁶Iná idécaalíté catáca yàacawa, yá yéewáidacalénái iricùacatéwa calisa idùlepiré. ¹⁷Yá idécaté catáca, yá nacái canácataté Jesús yàanàaca nàatalé. Yáté nalicùacawa ída iriculé, yá nachàbacatéwa abéemàalé Capernaúm iyacàlená nérépiná. ¹⁸Yá cáuli cachàiníiri yàanàaca nía càita manuínamaca màladàca

w 6.7 Docientos denarios. Docientos èricatái abéeri asìali fìbaidaca. Abéeri èri napáyaidaté abéeri denario. x 6.9 Cebada: Avena nacáiri iicánáwa. Iná níái panináica namànfiyéi cebada iyú.

imichàacawa calisa yáacu. ¹⁹Iná idécanáamité nàacawa cáminá cinco mil metro, càmicaalí seis mil metro, yá naicácaté Jesús ìipinaca úni inàniacubàa, yá yàacawa nàatalé. Yáté cáaluca naicácani. ²⁰Quéwa yá ìimaca nálí:

“¡Núacata Jesús, yátacué cáaluca píal!”

²¹Néese, yáté needáca nàataléwa Jesús casímaíri iyú ída iriculé, yá nàa-nàacaté mesúnamáita aléde nàacatalécawa.

Wenàiwica icutáidaca Jesús

²²Néese mapisáináami, níai wenàiwica imàaqueeyéicatéwa abéemáise, náalíacaalíté Jesús yéewáidacalénái yàacawa ulicuta, úai abéechúasàatúa ída íríéchúacatéwa néeni, yá náalíacaté càmita Jesús idé yàacawa náapicha.

²³Quéwa áibanái wenàiwica nàanàacaté abénaméeyéi ídalícu Tiberias iyacà-lená néese, mawiénita írí yái Jesús yàacatáicaté cayábéeri Dios írí ipíchatéca nayáaca pan. ²⁴Néese canácanáamité wenàiwica iicáca Jesús néeni, yéewáidacalénái nacái, yáté nalicùacawa ídanái iriculé, yá nàacatéwa Capernaúm iyacàlená néré icutáidéeyéi yèepunícawa Jesús.

Jesús iyaca càide iyúwa pan yèrica wacáuca

²⁵Néese idécanáamité nàanàaca Jesús abéemàalé calisa, yá nasutácaté nées-miawani:

“Pía yéewáidéerica. ¿Chácaalíná pìanàa aléi?”

²⁶Yá Jesús ìimacaté nálí:

“Báisíta, báisítacué núumaca pírí: Càmitàacá píalíacué péemiaca càiná-caalí ìimáaná yái píiquéericuéca numànica, càmfírca wenàiwica idé imànica. Yátacué picutáidaca núa ìwalíise yái pan píyéericuéca cadéwaca.

²⁷Picácué píibaida ìwalíná yái yàacàsi imáalèericawa. Yásí yéewéericué píibaidaca ìwalíná yái yàacàsi càmfíripináca yéewa ibadácawa, yái yèrica wacáuca càmfíri imáalàawa, nuèripinácuéca pírí, núa asiali Dios néesée-rica. Idécáiná Núaniri Dios imàacaca nùwali cáalíacanáwaca ichàiniwa numànicaténá càide iyúwa iwàwáaná.”

²⁸Yá nasutácaté néemiawa Jesús, náimacaté írí:

“¿Càiná iwàwacutá wamànica wamànicaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná wáibaidaca írí?”

²⁹Yá Jesús ìimacaté nálí:

“Yátacué Dios iwàwéeri pimànicuéca yái: ‘Peebáidacué nùwali, núa Dios ibànùèricaté aléi.’ ”

³⁰Néese, yá náimacaté írí:

“Iwàwacutá pimànica waicá yái càmfírca wenàiwica idé imànica, waicácaté-náni, weebáidacaténá nacái pìwali. ¿Càinásiica wawàsica yái píalímá pimànica?”

³¹Bàaluité, níai wàawirináimica nayáacaté maná¹ máisawalíri yùucubàa càide iyúwaté natànàaná Dios itàacái iricu: ‘Moisés imàacacaté pani nacáiri yúuwàacawa chènunfise èeri imanùbaca nayáacalépinaté.’ ”

y 6.31 Maná: Yàacàsi pani nacáiri iicácanáwa, iyáacawa nacái Dios yèerité israelnái iyáapíná, nèepunicaalítéwa máisawalíri iricubàa. Càmfírca quéwa càl iicácanáwatáde iyúwa níai paninái waiquéeyéica siùcade. Ex 16.4, 15; Sal 78.24.

³² Yá Jesús ímacaté nalí:

“Báisíta, báisítacué núumaca pirí: Càmitaté Moisés yái yàacué piyáa pan chènunfíseeri. Yáta yéewéeri yàacuéca piyáa báisíiri pan chènunfíseeri yái, Núaniri Dios. ³³ Núcata yái pan Dios yèerica pirícué iricuèricatéwa chènunfíse, yèerica nacáuca càmfíiri imáalàawa, níái èeri mìnanaíca.”

³⁴ Yá náimacaté írí:

“Wáiwacali, íná pía wayáa yéená yái pan càirica pímaca íwali, siùcái, càiripináta nacái.”

³⁵ Yá Jesús ímacaté nalí:

“Núcata yái pan yèerica wenàiwica ícauca. Yái yeebáidéerica nùwali càmita máapipiná quirínamani. Càmita nacái macàlapiná iwàwa quirínama.

³⁶ Quéwa idécué nucàlidaca piríni, éwitacué idéca piicáca núa, càicáaníta, càmitacué peebáida nùwali. ³⁷ Macáita níái Núaniri Dios yèeyéica nulí nàapinácawa nùatalé. Íná macáita níái yèeyéicawa nùatalé, yá nufpunitáidapináca cayába nía. ³⁸ Càmita nùanàa chènunfíse numànicaténá càide iyúwa nuwàwáaná. Nùanàaca aléi numànicaténá càide iyúwa iwàwáaná, yái Núaniri ibànuèrica núa aléi.

³⁹ Yái Núaniri ibànuèrica núa aléi, yá iwàwéeri numànica yái: Càmita iwàwacutá néená yúucacawa, níái idéeyéica yàaca nulí. Iwàwacutápiná nucáucàidaca nía yéetácáisi íicha èeri imáalàacaalíwa. ⁴⁰ Yáca Núaniri iwàwéeri píchacué yái: Macáita níái iiquéeyéica núa, yeebáidéeyéica Dios Iirica núa, nadènlàpináca nacáuca càmfíiri imáalàawa. Yá nacái nucáucàidapináca nía yéetácáisi íicha èeri imáalàacaalíwa.”

⁴¹ Néese Jesús itàacái íwalíse, yá judíonái idàbaca itàaníca báawanama íwali, ímacáiná nalí báisíiri iyú:

“Núcata yái pan iricuèricawa chènunfíse.”

⁴² Yá náimacaté írí:

“Yái Jesús, yácata José líri yáara! Wáalíca waicáca isèená. Néeni, ¿cáná yéewa ‘nulicùacawa chènunfíse’, ímaca?”

⁴³ Yá Jesús ímaca nalí:

“Yátacué pisèesáidaca pitàaníca nùwali báawanama píapichawáacawa.

⁴⁴ Canácata yéewéeri yàacawa nùatalé, càmicanáami Núaniri ité nùataléni, yái ibànuèrica núa aléi. Néese, yá numichàidapinácani èeri imáalàacaalíwa. ⁴⁵ Càité natànàaca níái profetanáica: ‘Dios yéewáidapináca nía macáita.’ Íná macáita níái yéemièyéica Núaniri itàacái, yéewáidéeyéicawa nacái íwali, nàapinácawa nùatalé.

⁴⁶ Núcata abéerita yèericawa Dios yáatanáise, canácata áiba. Íná yéewa núcata yái iiquéeri Yáaniriwa.

⁴⁷ Báisíta, báisítacué núumaca pirí: Yái yeebáidéerica nùwali, idèniaca ícaucawa càmfíiri imáalàawa. ⁴⁸ Núcata yái pan yèerica wenàiwica ícauca.

⁴⁹ Níái piawirináimica nayáacaté maná máisawaliri yùucubàa. Quéwa càicáaníta, yáté nacái néetácawa. ⁵⁰ Quéwa núcata yái pan iricuèricawa chènunfíse. Íná yái iyéericani càmfírita yéetápináwa. ⁵¹ Núcata yái pan cáuri iricuèricawa chènunfíse. Cawinácaalí iyáa yéená yái panica, yá iyapináca càiripináta. Íná yái pan nuèripináca wenàiwicanái íwalíná, yácata nuíná, yéewacaténá nadèniaca nacáuca càmfíiri imáalàawa, níái èeri mìnanaíca.”

⁵² Iwalfise, yá judíonái itàaníca yáapichawáaca ùulenama, náimaca:

“¡Càiná yéewáaná yàaca wayáa iiná yéenáwa yái asialica!”

⁵³ Yá Jesús íimaca nalí:

“Báísíta, báísítacué núumaca pírí: Càmicaalícué piyáa nuiná, núa asiali Dios néeseérica, càmicaalícué nacái piira nuíraná, càmitacué pidèniapíná picáucawa càmfiri imáalàawa. ⁵⁴ Yái iyéerica nuiná, liréerica nacái nuíraná, idèniaca ícauca càmfiri imáalàawa. Yá nacái numichàidapínacani èeri imáalàacaalíwa. ⁵⁵ Yái nuináca, yácata báisíri yàacàsica. Càita nacái yái nuíranáca, yácata báisíri liracalésica. ⁵⁶ Yái iyéerica nuiná, liréerica nacái nuíraná, iyaca abédanamata núapicha. Yá nacái nùyaca yáapicha abédanamata. ⁵⁷ Yái Núaniri ibànùerica núa aléi iyaca càiripínáta. Iná yéewa nùyaca nacái càiripínáta ìwalíisená. Iná càita nacái, yái iyéerica nuiná, iyapínáca núapicha càiripínáta. ⁵⁸ Núacata yái pan iricucàitèwa chènuníse. Quéwa càmfirita càitáde iyúwa maná yái wàawirináimi iyéericaté, néese, yáté néetácawa. Quéwa yái iyéerica yéená yái pan, idèniapínáca ícauca càmfiri imáalàawa.”

⁵⁹ Càicaté Jesús íimaca nalí, yéewáidacaalíté judíonái yéewáidacaalu irícu Capernaúm iyacàlená néeni.

Tàacáisi yèeri walí wacáuca càmfiri imáalàawa

⁶⁰ Iná idécánáami néemiaca Jesús itàacái, yá madécáná yéewáidacalénái íimaca:

“Máiníca càulenáca yái itàacáica. Càmita wáalía wéemiacan. Iná càmita wawàwa wéemiaca quirínama itàacái.”

⁶¹ Quéwa Jesús yáalíacawa ìwali yái yéewáidacalénái itàanínáca náapichawáaca, yá íimaca nalí:

“Iná nutàacái ìwalíise, ¿yácué càmita piwàwa piàcawa núapicha quirínama? ⁶² Néeni, ¿càinásicué pímacata, piicacánáamicué numichàacawa chènuniréta nùyacatalécaté quéechacáwa, núa asiali Dios néeseérica?

⁶³ Yái Espírituca, yácata yéewéeri yàaca wacáuca. Yái waináca, canéerita iwèni. Níai tàacáisi núcàlidéeyéicuéca pírí, espírituca nía, níacata nacái yéewéeyéi yàaca wacáuca càmfiri imáalàawa.”

⁶⁴ Quéwa càicáaníta, nàyaca abénaméeyéi péenácué càmfíyeyéi yeebáida nùwali.”

Cài Jesús íimaca nalí, idécáináté yáalíacawa nàwali èeri ipíchawáiseta, càinácaalí níai càmfíyeyéi yeebáida ìwali, yá nacái ícháawèeripínacani.

⁶⁵ Íimaca nacái nalí:

“Ídéca càicuéca núumaca pírí, canácata yáaliméeri yàacawa nùatalé càmicanáami Núaniri imàaca yàaca nùatalé.”

⁶⁶ Néese idénáami, yáté madécáná yéewáidacalénái càmitaté nèepunícawa yáapicha quirínama.

⁶⁷ Yá Jesús isutáca yéemiawa níai doce yéewáidacalécawa:

“Néenicué pía, ¿Píwàwacué nacái pímaacaca núa abéerita?”

z 6.63 Yái Espíritu Santo, yácata yéewéeri yàaca wacáuca. Càmita áiba wenàiwica yéewa yàaca áiba ícauca càmfiri imáalàawa. Quéwa níai yeebáidéeyéica nutàacái, níata idènièyeyéi Espíritu Santo, yèeripínáca nalí nacáuca càmfiri imáalàawa.

⁶⁸ Yá Simón Pedro yeebáca isàna:

“Núiwacali, canácata wáalí wàacawa yáami quirínama. Píacata yái icàlidéeri yái tàacáisi yèerica wacáuca càmfiri imáalàawa. ⁶⁹ Iná wía, idéca weebáidaca piwáli, yá nacái wáalíaca píacata Cristo, lírica yái Dios iyéerica càiripináta.”

⁷⁰ Yá Jesús íimacaté nalí:

“Núa, idécué nuníwàaca pía, píacué doceca. Quéwa abéeri péenacué idéeri càica íiwitáise yúwa Camèniadacáiri.”

⁷¹ Jesús itàanicaté iyaca Judas Iscariote iwali, yái Simón líricaté, néenácata níai doce yéewáidacalénáica.

Càmita neebáida Jesús iwali níai yéenanáica

7 ¹ Néese abénaméeyéi èeri idénáami, yáté Jesús yèepunícawa Galilea yàasu cáli néenibàata. Càmitaté iwàwa yèepunícawa Judea yàasu cáli finatabàa, judfonái íiwacanánái iwàwacáináté inúaca néréni. ² Néenialí, yáté mawiénica yái judfonái íwacáidacatáicawa, nayáacaténáté capliimanái iricubàa,^a ³ yáté Jesús yéenanái íimaca irí:

“Íwàwacutá piacawa síisài Judea yàasu cáli nérépiná, naicácaténá nacái yái wawàsi pimàníirica, níai péewáidacalénái iyéeyéica néré. ⁴ Aiba iwàwacaalí wenàiwica yáalíacawa iwali, càmita iwàwacutá imànica wawàsi ibàacanéeri iyú. Iná pimànicáiná madécaná wawàsi, yá iwàwacutá wenàiwicanái iicáca pimànica macáita yái wawàsica. ⁵ Càitaté nacái níai yéenanáica, càmfíyítaté yeebáida iwali.”

⁶ Iná yéewa Jesús íimaca nalí:

“Càmitàacá nuénáiwana yàanàa, nùanápínáwa piápichacué aléde nàwacáidatalécawa. Quéwa píacué, idènièyèi yàasu èeriwa alénacaalícué piwàwa piacawa, piwàwéericué nacái pimànica. ⁷ Càmitacué yéewa báawaca èeri mìnánái iicácuéca pía. Quéwa núa, báawéeri èeri mìnánái iicáca, nucáidacáiná iwali yái báawéeri namàníirica. ⁸ Iná piacuéwa náapicha aléde nàwacáidacatalécawa. Quéwa núa, càmfírira yàawa néré, càmicáináca nùasu èeri idé yàanàaca.”

⁹ Néese idécanáamité càí íimaca nalí, yáté iyamáacawa Galilea yàasu cáli néenita.

Jesús iyacaté náapicha, capliimanái yàasu èeri iricu

¹⁰ Quéwa idécanáamité yéenanái yàacawa aléde nàwacáidacatalécawa, yáté Jesús yàacawa náami déecunámita, quéwa ibàacanéeri iyúta wenàiwicanái fícha. ¹¹ Néese, yáté máadáini judfonái íiwacanánái iicáidacani, yá náimacaté: “¿Alénásica yàawa asialiquéera?”

¹² Néese, yáté natàanica Jesús iwali níai wenàiwicaca, yá áibanái íimaca:

“Cayábéeri íiwitáise asialiquéera.”

Quéwa áibanái íimaca:

“Càmita, yá asialiquéera ichíwáidéericáita wenàiwicanái.” ¹³ Quéwa, cáalu-cáináté naicáca judfonái íiwacanánái, yáté natàanica Jesús iwali ibàacanéeri iyúta.

a 7.2 Judfonái íwacáidacatéwa, imáalàacanáamitéwa yái nàwacáidacatáica nabàanacalé iyacanáwa. Yá namànicaté capliimanái nawáwalicaténá nàawirináimi yèepunfinácatéwa máisawalíri iricubàa, namusúacaalítéwa Egipto yàasu cáli fícha.

¹⁴ Quéwa idécanáamité bamuchúamiréca nía ìwali, yái nàwacáidéericawa ìwalíná, yáté Jesús iwàlùacawa Dios icapèe iriculé, yá idàbacaté yéewáidaca nía. ¹⁵ Néese, yá judíonái íiwacanánái icalùadaca yéemìaca yéewáidáaná, yá náimaca:

“¿Càiná yéewáaná yáalíacawa madécaná Dios itàacái ìwali yái, éwita càmita yéewáidawa?”

¹⁶ Yá Jesús fímaca nalí:

“Yái càirica nuéwáidaca, càmfírta nudàbáida nulíwata. Dios ibànùaca núa aléi, íná yáta icàlida nulí yái iwàwacutéerica nuéwáidaca. ¹⁷ Yái iwàwéerica imànica càide iyúwa Dios iwàwáaná, yá yáalíapínaca Dios néeséerica yái nuéwáidéerica, nutàanícaalí nacái nùasu wawàsitawa. ¹⁸ Yái itàanfírta yàasu wawàsitawa, yá írìwacata icutá cayábéeri wawàsica. Quéwa yái iwàwéerica yàaca Dios írì cayábéeri, yáta báisfiri, càmita nacái imàni báawéeri áibanái írì. ¹⁹ Moisés imàacacatécué pírí Dios itàacái ichùulianáca, quéwa càmita-cué pimàni càide iyúwa fímaaná. Néeni, ¿Càinácué ìwalíse píwàwa pinúaca núa?”

²⁰ Yá náimaca níai manùbéeyéi wenàiwicaca:

“Máalíawáiseca espíritu báawéeri imànica fíwítáise. ¡Canáca iwàwéeri inúaca píal!”

²¹ Yá Jesús fímacaté nalí:

“Abéeri wenàiwicata idé nuchùnìaca, yá ìwalísecata, picalùadacuéwa macáita. ²² Báisíta Moisés ichùuliacaté píiríaca píwalíisesài ipùata fímamiwa, éwita càmita Moisés idàbáidaténì, píawirináimíté níai idàbáidaténì. Píacué fíriyéi asiali ìwalíisesài fímami ipùata, éwita írìcu yái èeri piyamáidéericué-cawa írìcu.

²³ Iná yéewacaténácué pimànica càide iyúwa fímaaná yái Moisés itànèericate, yácué píiríaca asiali ìwalíisesài fímami ipùata, éwita írìcu yái èeri piyamáidéericué-cawa írìcu.

Néeni, ¿Cánácué calúa píicaca núa ìwalíse yái nuchùnìanaca macái iiná yái abéeri asialica írìcu yái èeri wayamáidéericawa írìcu?

²⁴ Píacué pícháawàa áibanái iináwaná ìwali isicúata, càmicaalícué píalíawa ìwali yái namànfírta. Pícháawàacué nía idécaalítacué píalíacawa ìwali cayába yái namànfírta.”

Jesús, yácata Cristo

²⁵ Néese, yá náimaca níai abénaméeyéi Jerusalén mìnánáica:

“¿Càmíciná yáta nacutáidéeri nanúawa yái? ²⁶ Píicacuénì, yácata yái càì itàníca wenàiwicanái yáacúalícu, yá canácata náimaca írì. ¿Idécáínásica náíwítapúnái yeebáidaca yácata Cristo? ²⁷ Quéwa yá asialiquéi, wáaliéri ìwali, síisàanacaalí yàanàa. Quéwa Cristo yàanàapínacaalí, canápináta yáaliériwa síisàanápínacaalí yàanàa.”

²⁸ Quéwa idécunitàacá Jesús yéewáidaca Dios icapèe írìcu, yá itànínca cachàini, fímacaté nalí:

“Píacué iyúunáidéeyéi yáalíacawa nùwali, síisàanacaalí nacái nùanàa. Càmita nùanàa nùasu wawàsitawa aléi. Quéwa yái ibànùerica núa, yácata báisfiri yái càmfírta-cué píalíawa ìwali. ²⁹ Quéwa núsas yáaliériwa ìwali, yáatanáisecáiná nùawa. Yáta nacái yái ibànùca núa aléi.”

³⁰Néese, yá nawàwacaté náibàaca Jesús, quéwa canácataté fíbèerini, càmi-cáinátéca yéénáiwana yàanàaca irí yéetácatáipinácawa. ³¹Yáté madécaná yeebáidacaté Jesús ìwali nèewíise níái manùbéeyéi wenàiwicaca, yá náima-caté:

“Yái Cristo, yàanèeripináca, ¿Imànìpinásica quiríta yái càmfiri wenàiwica idé imànica, íicha yái imànfirica asialiquéi?”

Fariseonái iwàwaca fíbàaca Jesús

³²Néese fariseonái yéemìacaté wenàiwica itàaníca Jesús iináwana ìwali mabàacanéeri iyú. Yáté sacerdotenái íiwacanánái ibànùaca yàatalé úwinái náibàacaténatani.

³³Néese, yá Jesús íimacaté nalí:

“Achúma èeritàacá nùyacué píapícha. Néese, yá nùepùapinácawa yàatalé yái ibànùerica núa aléi. ³⁴Ewítacué picutáidapináca núa, quéwa càmitacué pianàapiná núa. Aléicáinái núacataléca nùyaca, càmitacué yéewapiná pìanàaca néré.”

³⁵Néese, yá náimacaté nalíwáacawa níái judíonái íiwacanánáica:

“¿Alénápinási yàawa asialiquéi càmicatalépináca yéewa wàanàaca quirínamani? ¿Yàapinásicawa nèewiré níái judíonái ìyèeyéica áiba cálibàa, yéewáidacaténá nacái níái griegonáica?” ³⁶Yá wenàiwicanái íimacaté:

“¿Càinásica íimáanaca yái càináca íimacade: ‘Picutáidacaalícué núa, yá càmitacué pianàapiná núa. Aléde nùyacataléca, càmicataléta píalimá pìanàaca pìchàini iyúwa.’”

Uni yèeri wacáuca

³⁷Namáalàidacaalíté nàwacáidacawa capíimanái iricubàa, yáté èericani máiníiricaté cawènica, yá Jesús imichàacaté ibàlùacawa, yá íimacaté nalí chàinisfiri iyú:

“Cawínacaalí macàléeri iwàwa, yá yàacawa nùatalé íiracaténá úni cáuri.

³⁸Yái yeebáidéerica nùwali idèniapináca iwàwalicuwa úni cáuri, yácata ícauca wàlisài. Iná iyaca iwàwalicu càide iyúwa abéeri inanábàa yúunidená imusúanáwa abémáidata. Càica Dios itàacái íimaca.”

³⁹Càicaté Jesús íimaca Espíritu Santo ìwali, yèeripinácaté nalí níái yeebáidéeyéipináca nùwali. Quéwa càmitaté Espíritu Santo idéca yàanàaca èeri iriculé néenialíté, càmicáinátéca Jesús iiná idé imichàacawa chènuniré yéetá-cáisi íicha.^b

Wenàiwicanái yàaca íipunitawáaca

⁴⁰Néese abénaméeyéi wenàiwica nèewíise níái manùbéeyéicai néemíaca idénáami Jesús itàacái, yá náimaca:

“Yácata báisíiri profetaca yái áibanái profetanái itànèericaté ìwali.”^c

⁴¹Aibanái íima nacái:

“Yácata Cristo yái.”

b 7.39 Espíritu Santo yàanàacaté nàwali níái yeebáidéeyéica Dios itàacái Quéechéeri Testamento iricu, Wàlisài Testamento iricu nacái. Quéwa càmitatéca yàanàa iyaca nawàwaliculé càide iyúwa níái yeebáidéeyéipináca Jesús ìwali. **c 7.40** Dt. 18.15-19.

Quéwa áibanái íimaca:

“¿Galilea yàasu cáli néese pinácinásica Cristo imusúawa?”

⁴² Dios itàacái íimaca:

“Yái Cristoca, rey David itaquérinámipináta, Belén iyacàlená néese pináta nacái imusúacawa, yái David iyacàlemicaté.”

⁴³ Yá náináidaníacawa níái wenàiwicaca. Yá càmita abédanama nawàwa náapichawáaca Jesús ìwali. ⁴⁴ Yá abénameéyèi néená iwàwaté íbàacani, quéwa canácataté íbèerini.

Càmita abéeri wenàiwica idé itàanica càì

⁴⁵ Néese, yá úwinái yèepùacatéwa sacerdotenái íiwacanánái yàatalé, fariseonái yàatalé nacái. Yá nasutácaté néemiawa úwinái:

“¿Cánacué càmita píibàa pitéwa néese yái Jesús?”

⁴⁶ Yá úwinái íimaca nalí:

“¿Canácatáita wadé wéemiaca abéeri asiali idé itàanica càide iyúwa itàaníná asialiquéi!”

⁴⁷ Yá fariseonái íimaca nalí:

“Báísita cáminá idécué pimàacaca imèniadaca pía. ⁴⁸ Wía fariseonái, nía nacái áibanái wáiwacanánáica, canácata yeebáidéerica ìwali. ⁴⁹ ¿Quéwa níái wenàiwica, càmiyéica yáaliawa ìwali yái tàacáisi Moisés itànèericaté! Dios yuúwichàidapináca nía.”

⁵⁰ Yái Nicodemo yèericaté itàanica Jesús yáapicha táiyápi, néenácata, yá íimaca nalí:

⁵¹ “Càide iyúwa íimáaná yái Dios itàacái ichùulianáca. Càmita yéewa wacháawàacawa abéeri asiali càmicaalíca wadé wéemiaca itàacái, càmicaalíca nacái wáaliawa cayába càinácalí wawàsica yái imàníirica.”

⁵² Yá náimaca neebáca isàna:

“Iná Galilea yàasu cáli néeséerita nacái píaquéera. Péewáidawa Dios itàacái ìwali cayába, píicácaténá canácatáita abéeri profeta imusúawa Galilea yàasu cáli néese.”

⁵³ Néese, yáté nèepùacawa nacapèe néréwa náalimáwanama níái judíonáica.

Inanái imàníichúa iiná iyúwa báawéeri

8 ¹ Yá nacái Jesús yàacatéwa dúli Olivonái néré. ² Iná mapisáita, yá yàanàcaté Dios icapèe néré àniawa. Yáta madécaná yàcalé minánái yàacatéwa yàatalé macáita. Yá iyamáacaté yáawinacawa, yá yéewáidacaté nía. ³ Néese níái yéewáidéyèi yái Moisés itànèericaté, náapicha níái fariseonáica, natécaté Jesús yàatalé abéechúa inanái imàníichúa báawéeri iiná iyúwa áiba asiali yáapicha càmfíríca ùacawéeri. Yáté nabàlùadaca úa bamuchúami nalíwa. ⁴ Yá wenàiwicanái íimacaté írí:

“Pía yéewáidéerica. Uái inanáica, wàanàaca úa imàníichúa báawéeri iiná iyúwa áiba asiali yáapicha càmfíríca ùacawéeri. ⁵ Nalícu níái Dios itàacái ichùulièyèica, Moisés ichùuliacaté wanúaca íba iyú níái càiyèi inanáica. Néeni pía, ¿Càina píimaca?”

⁶ Quéwa càì náimaca írí yéewacaténá nacháawàacani. Yá Jesús yáawíadaca yáawawa, yá itànàaca icáapi iducúaná ipùata iyúwa cáli ìwali. ⁷ Quéwa

mamáalàacata nasutáca néemiawa Jesús. Yá imichàaca ibàlùacawa, yá fimaca nalí:

“Cawinácaalí canéeri ibáyawaná pèewísecué, yá idàba yúucaca ùwali íba.”

⁸Yá Jesús yáawíadaca yáawawa, yá itànàaca cáli ìwali àniawa.

⁹Quéwa néemiaca idénáami Jesús itàacái, yá nabáyawanácata icháawàa nía nawàwalicuísewa. Yá nadàbacaté nàacawa níai béeyéica abéerinamata, càita namáalàaca nàacawa macáita. Yá abéericata Jesús imàacacawa néeni, úa nacái inanáica ibàlùèchúacawa néeni. ¹⁰Yá imichàaca ibàlùacawa, yá canácaté iicáca níai wenàiwicaca. Uata ibàlùawa néeni abéechúata úai inanáica, yá fimacaté ulí:

“Inanáí. ¿Aléná nàawa níai icháawèeyéica pía? Iná canáta inuéri pía néenáca.”

¹¹Yá úumaca irí:

“Nuíwacali, canácata inuéri núa.”

Yá Jesús fimaca ulí:

“Càita nacái, càmita nùuwichàida pía. Iná píawa. Quéwa siùcade, yáta pimànica pibáyawanáwa.”

Jesús, yácata èeri mìnánái icamaláaná

¹²Néese, yáté Jesús yèepùaca itàaníca àniawa, yá fimacaté:

“Núacata yái camalási icànéerica nàwali macáita níai iyéeyéica èeri iricu. Yái iwàwéerica nuéwáidacaléca idèlápíná icáuca amaléeriwa, yá càmita yèepunípínáwa catéeri yéetácáisi iricu.”

¹³Néese, yá fariseonái fimaca irí:

“Quéwa pitàaní pìyaca piináwaná ìwalitawa. Iná càmita báisi yái pitàaníríca ìwali.”

¹⁴Yá Jesús fimaca nalí:

“Yái nucàlidáanaca nuináwaná ìwalitawa, yá báisírita. Núalíacáiná sí-sàanácaalí nùawa, alénácaalí nacái nùapínáwa. Quéwa píacué, càmiyéita yáalíawa síisàanácaalí nùanàa, alénácaalí nacái nùawa. ¹⁵Píacué, icháawèeyéi núa càide iyúwa nacháawàaná macái wenàiwica. Quéwa núa, càmitàacá nucháawàa nùyaca pía siùcade.

¹⁶Quéwa nucháawàacaalícué píata, yá báisícatani, càmicáiná nùya nulí-namanitawa, nùyaca Núaniri yáapichawa, yái ibànuèrica núa aléi. ¹⁷Iricu yái ichùulìerica wawàsi tàacáisica Moisés itànèericaté, fimaca: ‘Abédanamacaalí nacàlidaca tàacáisi níai pucháiba wenàiwicaca, yá báisícata yái natàacáica.’

¹⁸Iná nùata icàlida iináwaná ìwaliwa. Càita nacái yái Núaniri ibànuèrica núa aléi.”

¹⁹Yá náimacaté irí:

“¿Aléná ìya yái píanirica?”

Yá Jesús fimacaté nalí:

“Càmitácué píalíawa nùwali. Iná càita nacái, càmitácué píalíawa Núaniri ìwali. Quéwa píalíacaalícué nùwalita, yácué nacái píalíacawa Núaniri ìwalita.”

²⁰Càicaté Jesús fimaca nalí Dios icapèe iricu idècunitàacá yéewáidaca yáa-limabàa yái nàwacáidacatáica palata. Quéwa càmitaté náibàani, càmicáiná-téca yéenáíwaná yàanàa irí yéetácatáipínáwa.

“Yái núacatalécawa, càmicataléta yéewacué piácawa”

²¹ Néese Jesús íimacaté nalí àniawa:

“Yá nùacawéera, yácué picutápináca núa, quéwa yácué péetápinácawa pibáyawaná ìwalísewa. Aléde núacatalécawa, càmicatalétacué yéewa piànàaca.”

²² Néese, yá judíonái íiwacanánái íimacaté:

“Íináidacáinásica ínúa yáawawa, íná yéewa càì íimaca: ‘aléde núacatalécawa, càmicatalétacué yéewa piànàaca.’ ”

²³ Yá Jesús íimacaté nalí:

“Píacué ìyéeyéì cháì cáaliacubàa, quéwa núa chènuníiséeri iyaca. Píacué ìyéeyéì cháì èeri írìcu, quéwa núa càmfírìta èeri minalita. ²⁴ Ínà idécué càì núumaca pírí, càmicaalícué pee báida iyúwa númáanácúé pírí cawínácaalí núaquéì,^d yácué péetápinácawa, càmfíyéita idé Dios imàacaca iwàwawa ibáyawaná fícha.”

²⁵ Néese, yá náimacaté írì:

“Néeni, ¿Càiná píaquéera?”

Yá Jesús íimacaté nalí:

“Càitáde iyúwaté idéénacué núumaca pírí quéechacáwa. ²⁶ Madécaná wawàsi iwàwacutácué nucàlidaca pírí ìwali nacái yái báawéeri pimàníri-cuéca. Quéwa yái ibànùérica núa aléì, báisíirita itàaníca. Ínà yátái nué-mièrica itàaníca ìwali, yáta nacái nucàlida ìwali wenàiwicanái írì.”

²⁷ Quéwa càmita náalí néemiaca itàacái yái itàaníníca Yáaniri Dios ìwaliwa.

²⁸ Yá Jesús íimacaté nalí:

“Piicacánáamicué namichàidaca núa àicu ìwali, núa asíali Dios née-séerica, yácué píalíapínácawa nùwali àtata, núacata yái càiricaté íimaca píricué. Yá nacái píalíapínácuéca càmita numàni càide iyúwa nuwàwáaná. Yáta nucàlida yái Núaniri yéewáidéerica núa ìwali. ²⁹ Yácáináì ibànùérica núa aléì, yácata ìya núapichata. Canácatáita Núaniri imàaca núa abéerita, numànicáiná càide iyúwa iwàwáaná.”

³⁰ Idécunìtàacá Jesús itàaníca ìwali yái wawàsica, yá madécaná wenàiwica yeebáidacaté ìwali.

Píalíacaalícué nùwali, yá nuchúuliadacuéca pía yùuwichàacáisi fícha

³¹ Néese, yá Jesús íimacaté nalí níai judíonái yeebáidéeyéica ìwali:

“Píyacanáamicué càide iyúwa nutàacái íimáaná, yá báisíiyéicata nué-wáidacalécuéca pía. ³² Yá nacái píalíapínácuéca nùwali báisíta, núa asíali Dios néeséerica. Yá nacái nuchúuliadapínácuéca pía yùuwichàacáisi fícha.”

³³ Yá náimacaté írì:

“Wíaquéì Abraham itaquénáinámita, yá nacái canácatáita wenàiwica yàasu wenàiwicaca wía. Néeni, ¿Cáná yéewa píimaca walí: ‘Pichúuliadapíná wía yùuwichàacáisi fícha?’ ”

³⁴ Yá Jesús íimacaté nalí:

“Báisíta, báisítacué núumaca pírí: Yái imànírica ibáyawanáwa abémáidata iyaca déeculé Dios fícha. ³⁵ Yái íibaidéerica íiwacanánái íríwa, càmita

iyapiná náapicha nacapèe irìcu càiripináta. Quéwa yái nàirica, yásí iyéeri náapicha càiripináta.

³⁶Iná núa Dios Iirica, imàacacaalí nuwàwawa pibáyawaná fichacué, yá báisícata pidèniaca pichàiniwa càmicaténacué pimàni pibáyawanáwa quirínama. ³⁷Núalíaca Abraham itaquénáinámicuéca píaquéera. Quéwa piwàwacué pinúaca núa, càmicáinacué iya piwàwaliculé yái tàacáisi nucàli-déericuéca pírí.

³⁸Quéwa núa, yátacué nucàlida pírí ìwali yái Núaniri yáasáidéericaté nulí. Càide iyúwa pimànfinacué nacái, yátacué picàlida ìwali yái píaniri itàacáicawa.”^e

³⁹Néese, yá náimacaté irí:

“Yácataté wàawirimi yái Abraham.”

Yá Jesús ímacaté nalí:

“Báisiyíeicaalícué Abraham itaquénáinámica píata, yácué pimànica càitáde iyúwaté Abraham imànfiná. ⁴⁰Quéwa pimànicaalícué càitáde iyúwa Abraham imànfináté, càmitacué piwàwa pinúaca núata ìwalíise yátái tàacáisi báisiiri nucàlidéericuéca pírí, yái Dios icàlidéerica nulí. ⁴¹Quéwa píacué imànfiyéi báisíta càide iyúwa píaniri imànfiná.”

Néese, yá náimacaté Jesús irí:

“Càmfiyéita wátúta yéenibe úalani yáapichawa wíaquéi. Abéerita Wáaniri, yátái Diosca.”

⁴²Yá Jesús ímacaté nalí:

“Báisiyíeicaalícué Dios yéenibeca píata, cáininásícué nacái piicáca núata, núacáiná Dios néeséerita yàanàaca. Iná càmita nùanàa nùasu wawàsitawa, yácataté ibànúa núa aléi. ⁴³¿Cánacué càmita píalíá péemiaca yái nucàli-déericuéca pírí? Càmicáinacué píà yùuwiná yái nutàacáica. ⁴⁴Yátacué píaniri yái Camèniadacáirica. Iná caséecué pimànica bayáwanási, yái Camèniadacáiri iwàwéerica pimànicuéca.

Bàaluité èeri idàbacatáisetawa, yáté idàbaca inúaca wenàiwica àta siùca nacáide. Yá nacái càmita itàaní báisíta, cachìwéericáináni. Iná itàanícaalí chiwái, yá ichiwa ìwalicata itàaní, cachìwéericáináni, yáacáináta nacái chiwái yáaniri.

⁴⁵Quéwa núa, nutàanícáinacué pírí báisiiri tàacásica, yácué càmita pee-báida nùwali. ⁴⁶¿Yéewacué abéeri péená icháawàaca núa machìwanánama numànicaalí báawéeri? Yái tàacáisi nucàlidacuéca pírí, báisiirita. Néeni, ¿Cánacué càmita peebáida nùwali? ⁴⁷Yái idéerica Dios yàasuca yéemiaca Dios itàacái. Quéwa píacué, càmfíyéita imàni càide iyúwa itàacái ímáaná, càmicáinacué Dios yéenibe píá.”

Cristo idécaté iyaca Abraham ipíchawáiseté

⁴⁸Néese, yá judíonái íiwacanánái ímaca Jesús irí:

“¿Càmíricáiná báisí yátái Samaria mìnalica wáimáanáca píwali, málíá-wáisea espíritu báawéeri imànica píwítáise, wáimáanáca nacái píwali!”

⁴⁹Yá Jesús ímacaté nalí:

^e 8.38 Píaniri. Jesús ímacaté ìwali nalí yái Camèniadacáiri. Quéwa nayúunáidacaté itàaníca iyaca nalí Abraham ìwali.

“Càmita máalíawáise espíritu báawéeyéi imànica nuíwítaise. Núa yèeri Yáaniri ímíetacanáwa. Quéwa píacué, càmfíyéita yàa nuímiétacaná. ⁵⁰ Càmita nucutá nuliwa wawàsi wenàiwica itàanícáténá nuináwaná ìwali cayába. Quéwa ìyaca yái iwàwéerica itàaníca nuináwanáca ìwali cayába, yátái Dios icháawéerica cawinácaalí níái cabáyawanée-yéica.

⁵¹ Báísíta, báisítacué núumacuéca pírí: Yái imànírica càide iyúwa nutàacái fímáaná, càmita yéetápináwa quirínama.”

⁵² Néese, yá judíonái íiwacanánái fímaca írí:

“Siúcáise, idé weebáidaca, báisícata máalíawáiseca espíritu báawéeri imànica píiwítaise. Bàaluité idéca Abraham yéetácawa, nía nacái profetanáicaté. Néese, yá píimaca: ‘Yái imànírica càide iyúwa nutàacái fímáaná, yá idèniaca ícauca càmfíri imáalàawa. ⁵³ Iná pía, iyúunáidéeri máíní cawènica quiríta wàawirimi Abraham íícha yái idéericaté yéetácawa bàaluité. Náícha nacái, níái profetanáimi idéeyéicaté nacái yéetácawa. ¿Cáná yéewa máíní cawènica piicáca píawawa náícha?’ ”

⁵⁴ Jesús fímacaté nalí:

“Càmita. Nucutácaalí caináwanácáténá núa, yá canácata nuwèni. Yái Núaniri Dios, yácata caináwanéeri imànica núa, yái Wáaniri píiméericuécá ìwali. ⁵⁵ Quéwa càmitácué píalíawa ìwali. Núasí yáaliériwa ìwali, yá nacái numànica càide iyúwa fímáaná nulí. Càmita núalíawa ìwali, núumacaalícué píríta, yá numànica nuchìwawata iyúwacué pía. ⁵⁶ Yái píawirimi Abraham, casíimáicaté iwàwa, iwàwacáínaté íicáca nùanàaca iriculé èeriquéi. Quéwa ipíchawáisetéca nùanàaca, yáté idéca iicácani, yá nacái casíimáicaté iwàwa manuísíwata.”

⁵⁷ Néese, yáté judíonái íiwacanánái fímacaté írí:

“Pía, càmfíritàacá idènià cincuenta camuí, yá píimaca idécatésa piicáca wàawirimi Abraham.”^f

⁵⁸ Jesús fímacaté nalí:

“Báísíta, báisítacué núumaca pírí: Ipíchawáiseté asáica Abraham, yá idécaté nùyaca.”

⁵⁹ Yáte judíonái íiwacanánái yeedáca íba nanúacáténáni. Quéwa, yáté nabàaca náícha Jesús, yá nacái imusúacatéwa Dios icapèe írìcuíse, yá ichàbacatéwa nèewibàata, yá yàacatéwa.

Jesús ichùniaca abéeri asíali matuíri

9 ¹ Néese idècunitàacá Jesús yèepunícawa áibabàa, yá iicácaté abéeri asíali matuíri asáica idénáamitani.

² Yáté yéewáidacalénái isutáca yéemiawani, náimaca írí:

“Pía yéewáidéerica, ¿Càinásica imàni ibáyawanáwa, yátasica isèenásisica nacái, yéewacáténá matuíca imusúacawa?”

³ Yá Jesús fímaca nalí:

“Càmita ibáyawaná ìwalíiseni, càmita nacái isèenái ibáyawaná ìwalíiseta, yéewacáténáta Dios yáasáidaca ichàiniwa ìwali.

f 8.57 Iwàwáaná fímaca: Yái Jesús Dioscani, íná ìyacaté bàaluité Abraham ipíchawáiseté. Quéwa níái judíonái, càmita neebáida Dios Iiricani.

⁴Iná idècunitàacá amaláca wawicáu èeríapi, yá iwàwacutá numànica càide iyúwa íimáaná nulí yái ichùulièrica núa aléi, idécanáamicáiná catáca, yá canácata yáaliméeri íibaidaca.

⁵Iná idècunitàacá nùyaca cháí èeri irìcu, yá núacata èeri mìnánái icamalá.”

⁶Néese idécanáamité càì Jesús íimaca, yá yàapisaca cáli iwéré, yá imànica achúméeri casacàali yáawiruni yèewisáwa, yá ipusúaca iyú matuíri ituí.

⁷Yá íimaca irí:

“Pìà píibaca pituíwa úni yàalu irìculé yái íipidenéerica Siloé.”

(Siloé íimáaná, nabànuèri.)

Néese, yáté yàaca íibaca ituíwa. Iná yèepùacaalítéwa néese, yá asáicaté iicáidaca.

⁸Néese níái iyaquewéeyéica, yáaliéyéicaté nacái matuícani, yá náimacaté:

“¿Càmíricáiná yáta asìali yáawinéeriwa isutáca wenàiwica fícha palata yái?”

⁹Yá abénaméeyéi íimacaté:

“Yácatani.”

Aibanái íimaté:

“Càmita yáni. Càita quéwa iicacánawa.”

Yá matuírimi íimacaté nalí:

“Núacatéera.”

¹⁰Yá náimacaté irí:

“¿Càiná yéewáaná asáica piicáidaca?”

¹¹Yá íimacaté nalí:

“Yái asìali íipidenéerica Jesús, imànicaté achúméeri casacàali, yá ipusúaca iyú nutuí, yá íimaca nulí: ‘Piawa úni yàalu Siloé néré, píiba pituíwa yáaculé.’ Yá nùacatéwa néré, yá nuíbacaté nutuíwa, yáté asáica nuicáidaca.”

¹²Yá nasutáca néemiawani:

“Néeni. ¿Aléná iya yái asàlica?”

Yá íimaca nalí:

“Càmita núalíawa.”

Fariseonái isutáca yéemiawa yái matuíricaté

¹³Néese, yáté natéca yái matuírimicaté quéecha fariseonái yàatalé. ¹⁴Yái èeri judionái iyamáidacatáicawa, néenialité Jesús imàni achúméeri casacàali yáawiruni yèewiwa. Yáté ichùnìaca ituí yái matuírimica quéechaté. ¹⁵Yáté yèepùaca fariseonái isutáca yéemiawani, cawinácaalí yéewáaná asáica iicáidaca.

Yá íimaca nalí:

“Ipusúaca nutuí ìwali achúméeri casacàali iyú. Néese, yáté nuíbaca nuíchawani, yá asáica nuicáidaca siùcade.”

¹⁶Néese abénaméeyéi fariseonái íimacaté Jesús ìwali:

“Yá asìali càirica imànica wawàsì, càmfírìta Dios néese yàanàa, càmicáiná yàa íimíétacaná yái èeri wayamáidéericawa irìcu.”

Aibanái fariseonái íimacaté nacái:

“¿Càiná yéewáaná abéeri asìali cabáyawanéeri imànica yái càmfírìca wenàiwica idé imànica?”

Yáté càmita abédanama náiwitáise náapichawáaca ìwali.

¹⁷Néese, yá yèpùacaté nasutáca néemíawa àniawa yái matuúrimicaté quéecha, náimacaté irí:

“¿Néeni pía? ¿Càiná píimaca ìwali yái càirica ichùnlàca pituí?”

Yá íimacaté nalí:

“Yácata profeta.”

¹⁸Quéwa níái judíonái íiwacanánáica, càmita neebáida matuúcaténi. Càmita nacái neebáidaté ituí ichùniacawa àniawa, iwéréta nachùuliaca namáidacaté níái isèenáica. ¹⁹Yá nasutácaté néemíawa nía, náimacaté nalí:

“¿Iná, yácué píiri yái matuúrica asáica, píiméericuéca ìwali? Néeni, ¿cawiná yéewáaná asáica iicáidaca siúcade?”

²⁰Yá isèenái íimacaté nalí:

“Wáalíaca, yácata wàiri yái. Báisíta matuúcaté asáicani. ²¹Quéwa yái asáináca iicáidaca siúcade, càmita wáalíawa ìwali, càinácaalí nacái ichùniaca ituí. Càita nacái, càmita wáalíawa ìwali. Yátacué pisutá péemíawa, idéerica béeriquéera. Iná, yáta icàlidapínacué pírf iináwaná ìwaliwa.”

²²Yéewaté càica isèenái íimaca nalí, cáalucáináté naicáca judíonái íiwanacanánái, idécáináté abédanamaca judíonái iwàwa namusúadánápiná née-wáidacàalu irícuísewa níái íiméeyéica, yácata Cristo yái Jesús. ²³Iná yéewa isèenái íimacaté:

“Yátacué pisutá péemíawa, idéerica béeriquéera.”

²⁴Néese, yá judíonái íiwacanánái yèepùaca imáidaca yàataléwa àniawa yái matuúrimicaté quéecha, yá náimacaté irí:

“Picàlida walí báisíta Dios yáacúalicu. Yái Jesús, wáalíaca cabáyawanéeri asialicani.”

²⁵Yá íimaca nalí:

“Càmita núalíawa cabáyawanácaalíni. Abéeri wawàsita yái núalíawa ìwali. Yátái matuúfnacaté asáica núa, quéwa siúcade, yá asáica nuicáidaca.”

²⁶Yá náimaca irí àniawa:

“¿Cawiná imànica pírf wawàsi? ¿Cawiná iicácanáwa yàacùaca pituí?”

²⁷Yá íimaca nalí:

“Idécué nucàlidaca pírfni. Quéwa càmitacué piwàwa péemíaca nulí. ¿Cánacué piwàwa nucàlidaca pírfni abéta àniawa? ¿Piwàwasicué nacái yéewáidacalénáica pía?”

²⁸Yá nacúisacani, náimaca irí:

“¡Píata yái yéewáidacaléca. Quéwa wíaquéi Moisés yéewáidacalénáita!

²⁹Wáalíaca Dios itàanícaté Moisés yáapicha. Quéwa yá asialiquéi, càmita wáalíawa ìwali, síisàanácaalí nacái yàanàa.”

³⁰Yá íimacaté nalí yái asialica:

“¡Yái wawàsi càirica ichàbacawa nulí, nucalùadéeri nuicáca! Píacué, càmfíyéita yáalíawa ìwali síisàanácaalí yàanàa. Quéwa yái asialica, idéca ichùnlàca nutuí. ³¹Wáalíaca càmita Dios yéemíala nalí níái cabáyawanéeyéica. Quéwa cawinácaalí yàa Dios íimíétacanà, imàni nacái càide iyúwa íimáaná, yá irícata yéemíala.

³²Bàaluité èeri idàbacatáisetéwa, canácatáita wéemíala áiba idé ichùniaca abéeri asialí ituí matuúricaté asáica. ³³Càmíricaalí yàanàa Dios néesetani, yá canácata yáaliméeri imànicata.”

³⁴ Yá náimacaté irí:

“¿Cáná péewáida pìyaca wía, pía cáanáirica ibáyawaná.”
Néese, yáté namusúadacani néewáidacàalu iricuísewa.

Matufýei íiwitáise

³⁵ Yáté Jesús yéemíaca iináwaná, namusúadaca néewáidacàalu íichawa yái asíalica. Néese yàanàacaalíté àniawani, yá íimacaté irí:

“¿Peebáida ìwali yái asíali Dios néeséerica?”

³⁶ Yá íimacaté Jesús irí:

“Nuíwacali, píasáida nulí yái asíalica nuebáidacaténá ìwali.”

³⁷ Jesús íimaca irí:

“Idécaté piicácani. Yácata yái càì itàaníca píapicha.”

³⁸ Yá íimaca Jesús irí:

“Nuíwacali, nuebáidaca pìwali.”

Yáté yàaca íimíétacaná.

³⁹ Yá Jesús íimacaté:

“Nùanàacaté iriculé èeriquéi nucháawàacaténá wenàiwica nabáyawaná ìwalísewa, manuícáténá nawàwa nùwali, níái yáaliyéyíca cabáyawanáca. Néese níái iyúunáidéeyéyíca mabáyawanáca, yá càica níade iyúwa matufýei.”

⁴⁰ Néese níái abénaméeyéi fariseonái iyéeyéicaté yáapicha néeni, néemíaca-náamité càica íimaca, yá náimacaté irí:

“Iná wía, ¿piyúunáidéeyéita nacái càicade iyúwa níái matufýéyíca?”

⁴¹ Yá Jesús íimacaté nalí:

“Càmicaalícué píalíawa Dios itàacái ìwalita, càmitacué cabáyawaná Dios iicáca píata. Quéwa piyúunáidacáinácúé píalíacawa Dios itàacái ìwali, yá ìwalíseca, càmita Dios imàaca iwàwawa píbáyawaná íichacué.”

Ovejanái icuèriná

10 ¹ Néese Jesús íimacaté nalí:

“Báísíta, báisítacué núumaca pírí: Yái càmfíríca iwàlùawa ovejanái icuráruni inùmálicubàa, íiriéricawa áibabàata, yácata cayéedèeri, iyéeduè-rica nacái wenàiwica yàasu àyapulicubàa. ² Quéwa yái iwàlùericawa curáru inùmálicubàa, yácata nacuèriná níái ovejanáica. ³ Yá írícata, yàacua curáru inùma yái áiba wenàiwica icuèrica nàalu inùma.

Yái ovejanái icuèrináca, náalíeri néemíaca isàna itàaníca, imáidacaalí nía náipidená iyúwa imusúadacaténá nía. ⁴ Iná idécanáami imusúadaca macáita níái yàasunái ovejacawa, yá yàacawa napíchale. Yá nacái nàacawa yáami, náalíacáiná néemíaca isàna itàaníca.

⁵ Quéwa yái càmfíríca náalíawa ìwali, càmfíríta nàawa yáami, napièricáitawa íicha, càmicáiná náalí néemíaca áibanái isàna.”

⁶ Càicaté Jesús yéewáidaca nía ìwali yái wawàsi náalíericawa ìwali. Quéwa càmitaté náalí néemíaca yái itàanfíri nalí ìwali.

Yái Jesús, yácata ovejanái icuèriná cayábèeri

⁷ Néese Jesús íimaca nalí àniawa:

“Báisítacué núumaca pírí: Núcata yái curáru inùma ovejanái ìyacatáica.

⁸ Iná macáita níái yàanèeyéicaté nupíchale, iwàwéeyéicaté imànica yáawawa

ovejanái icuèrinánái iyú, cayéedèyèica nía, níacata iyéeduèyéi nacái wenàiwica yàasu àyapulicubàa. Quéwa càmitaté ovejanái yéemìa nálí.

⁹Núacata càiride iyúwa caplí inùma. Iná yái iwàluèricawa irìcubàa, nuchúuliapínacani yùuwichàacáisi fícha. Yá iwàlùapínacawa, imusúapínáwa nacái, yá nacái yàanàapínáca iyacàlewa.

¹⁰Yái cayéedèerica yàanàca iyéedùacaténá, inúacaténá nacái, imànicaténá nalí báawéeri, imáalàidacaténá nía macáita.

Quéwa núa, nùanàa aléi pidèniacaténácué picáuca càmfiri imáalàawa, pidèniacaténácué picáuca cayábéeriwa.

¹¹Càica núade iyúwa yái icuèrica cayába ipìranái ovejanáíwa. Iná nucùacáiná nía cayába, yá idéca màulenáca núa nuétáanápínáwa náichawaliná.

¹²Quéwa yái napáyaidéerica, càmita icúa nía cayába, càmicáiná pìrái fiwalitalani. Iná iicacánáami cháwi yàacawa nàatalé, yá ipiacawa náicha, yèchaca nacái nía. Iná cháwi inúacaalí néená, yá nacàlàliacawa. ¹³Yái asialica ipìacawa náicha, fíbaidacáinácaíta palata ìwalínáta. Iná càmita achúma iwàwa ovejanái ìwalita, càmfíyécáiná yàasunái níata.

¹⁴Núacata yái pìrái icuèriná cayábéeri. Iná núalíacawa nàwali níai nùasunái ovejaca. Yá nacái náalíacawa nùwali níai nùasunáica. ¹⁵Iná càide iyúwa Núaniri yáalfánáwa nùwali, càita nacái nùasu ovejanái yáalíacawa ìwali, yá nacái idéca màulenáca núa nuétáanápínáwa náichawaliná.

¹⁶Nudèniaca nacái áibanái ovejanái, càmfíyèica chásanáta irícu curáruquéi, iwàwacutéeyéipíná nùanàidaca aléi. Níasí yáaliyéyipíná yéemíaca nusàna, yá nàypínáca náapichawáaca abécatáita, abéeripínácata nacái nacuèriná.^s

¹⁷Iná ìwalíisená, yá cáinináca Núaniri iicáca núa, numàapíná nanúaca núa nàwalíná. Quéwa nucáucàapínáca nùaniawa. ¹⁸Canácata yáaliméeri yeedáca nuícha nucáuca. Núacata yái imàaca nanúaca núa. Nudèniaca nuchàiniwa nuétáanápínáwa áibanái ìwalíná, nucáucàanápínáwa nacái àniawa. Iná, yácata Núaniri ichùulièri numànica.”

¹⁹Néese, yá càmita abédanama judíonái iwàwa yáapichawáaca Jesús itàacái ìwali. ²⁰Madécaná néená náimacaté:

“Idèniaca espíritu báawéeri, iná málíawáiseni. ¿Cánácué péemìa irí?”

²¹Aibanái ímaté nacái:

“Málíawáiseacaalí espíritu báawéeyéi imànica fiwítáiseta, càmita itàani cáalíacáiri iyúta. Càmita yéewa málíawáiseeri ichùnìaca matufyéi ituf.”

Báawaca judíonái iicáca Jesús

²²Néese uniabéepi àniawa, nawàwalitáica yái nadàbacaalíté náibaidaca Dios icapèe irícu, Jerusalén iyacàlená irícu, ²³néenialí Jesús iyacaté Dios icapèe néeni, ìpìpaníca yèepuníacawa iricubàa yái ìpidenéerica Salomón ibàacháwaléná.

²⁴Néese, yá judíonái fiwacanánái nàwacácawa itéesebàa, yá náimaca irí:

“¿Càinápíná idècuni málíacáanáca pimànica wáiwitáise mamáalàacata? Báisícaalí píacata Cristo, yá iwàwacutá picàlida walí amalánamani.”

g 10.16 Pilée nacái, Ef. 3.1-6, áiba Ap 5.9-11. Iwàwáaná fímaca: idàbáaná Jesús itàaníca iyaca judíonái ìwalita, quéwa itàanícata nacái iyaca nàwali níai càmfíyèica judíonái iyúwa wía, yeebáidéyèica ìwali siücade. Quéwa áiba èeri, yá wàypínáca náapícha abécatáita Dios iyacàle iriculé.

²⁵ Jesús fímacaté nalí:

“Idécué nucàlidaca piríni, quéwa càmitacué piwàwa peebáidaca nùwali. Níái fíibaidacalésica, numànica nía Núaniri Dios ípidená ìwaliwa, níacata icàlidéeyéi nuináwaná ìwali nacái.

²⁶ Quéwa píacué càmfíyéita yeebáida nùwali, càmicáinácué nùasu oveja-nái pía.

²⁷ Nùasunái oveja yáalíaca yéemíaca nusàna. Nùalíaca nacái nàwali, yá nacái nàacawa núami. ²⁸ Nùaca nalí nacáuca càmfíri imáalàawa. Iná càmita néetápináwa quirínama. Canácata nacái yáaliméeripiná yeedáca nía núcáapi irícuíse.

²⁹ Yái Núanirica, yácata cachàiníri canánama íicha, yái yèerica nulí nía. Yá nacái canácata yáaliméeri yeedáca nía Núaniri icáapi irícuíse. ³⁰ Abéericata núa Núaniri yáapichawa.”

³¹ Néese, yá Judío fíwacanáiná yeedáca íba àniawa, nanúacaténáni.

³² Quéwa Jesús fímacaté nalí:

“Madécaná wawàsi cayábéeyéi idé núsáidaca pirícué, numàníyéi Núaniri ichàini iyú. Néeni, ¿Cháná yái piwàwéericuéca pinúaca núa ìwalíse íba iyú?”

³³ Yá Judío fíwacanáiná fímaca irí:

“Càmita wanúa pía ìwalíse yái cayábéeri wawàsica pimànírica. Ìwalíseta yái pimàníníaca píawawa Dios iyú, pía abéeri asialica.”

³⁴ Jesús fímaca nalí:

“Ìricu yái píasu tàacáisicuéca, yái Moisés itànèericaté, Dios fímacaté: ‘Càica númaca, càicuéca píade iyúwa diosnáí.’”

³⁵ Yá Dios yàacaté náipidená diosnáí, níái Dios itàacái yàanèeyéicaté irí. Iná ìwàwacutá wamànica càide iyúwa Dios itàacái fíamáaná. ³⁶ Quéwa núa, Dios iseríerica, nuíibaidacaténá irí, yá nacái ibànùaca núa irículé èeriquéi. Néese, yácué píimaca: “Pitàaníca báawanama Dios ìwali.” Núumacáiná: “Dios íirica núaquéi.” ³⁷ “Càmicaalí numàni càide iyúwa Núaniri Dios imàníná, píicácué peebáida nùwali. ³⁸ Quéwa éwitacué càmita peebáida nùwali, peebáidacué nàwali níái wawàsinái numàníyéica, píalífacaténácué, peebáidacaténácué nacái Núaniri iyaca núapicha, yá nacái nùyaca Núaniri yáapichawa.”

³⁹ Yáté nawàwaca náibàaca àniawani, quéwa yáté ichúuliacawa náicha.

⁴⁰ Néese, yáté Jesús yèepùacawa abémàalé inanábàa Jordán, aléde Juan idàbacatalécaté ibautizáca quéecha, yá nérécate iyamáawa. ⁴¹ Madécaná wenàiwica yàanàcaté yàatalé, yá náimacaté:

“Ewitaté càmita Juan imàni yái càmfírica wenàiwica idé imànica, quéwa macáita yái Juan icàlidáanacaté Jesús iináwaná ìwali, báisíirita macáita.”

⁴² Yáté madécaná wenàiwica yeebáidacaté Jesús ìwali néeni.

Lázaro yéetácawa

11 ¹ Iyacaté abéeri asiali cáuláiquéeri Betania iyacàlená irícu ípide-néeri Lázaro. Nàyacatáicaté nacái yáapicha níái pucháiba yéénánái inanáica, María, Marta nacái. ² Iná úái María, cáuláiquéechúaca yéénásàiri Lázaro, úacataté yái ipusuéchúacaté Wáiwacali yàabàli pumèníri iyú, yá nacái uchuídacaténí ufwita ibáiná iyúwa. ³ Iná níái Lázaro yéénánáica, yáté

nabànùaca Jesús irí tàacáisi: “Wáiwacali, yái cáininéerica piicáca, cáuláica-cani.”

⁴ Jesús idécanáamité yéemíaca yái natàacáica, yá fimacaté:

“Yái uláicái càirica idèniaca, càmita yéetápináwa iyú, yéewacaténáta yáa-sáidaca Dios ichàini iináwaná ìwali, iináwaná ìwali nacái yái nuchàini nudè-nièrica, núa Dios lírica.”

⁵ Ewita cáininácaté Jesús iicáca Marta, uénásàatúa María, yá nacái néenásàiri Lázaro, ⁶ iná éwita idéca yéemíacaté iináwaná cáuláicacani, yá iyamáacatéwa quéwanáta pucháiba èeri quiríta aléde iyacatáica iyaca náapicha.

⁷ Néese idenáami, yáté fimaca yéewáidacalénái iríwa:

“Wàacuéwa Judea yàasu cáli néré àniawa.”

⁸ Yá yéewáidacalénái fimaca irí:

“Yéewáidéeri. Càmitàacá déecuta néese Judío fiwacanánái, iwàwacaalíte inúaca pía íba iyú. ¿Yáta piwàwacata piacawa néré àniawa?”

⁹ Yá Jesús fimaca:

“Abéeri èeri idènièri doce hora idècuni amaláca. Yái yèepuníricawa èeríapi càmita yúuwàa iriacawa, amalácáiná iicáidaca èeri icamalá iyú. ¹⁰ Quéwa yái yèepuníricawa táiyápi yúuwèeri iriacawa, canácáiná irí camalási.”

¹¹ Iná idécanáami càí fimaca, yá yèepua itàaní ipùalé àniawa:

“Yái wàcawéeriná Lázaro, càmfírta yéetáwata, iiméericáita. Quéwa nùacawa néré nucawàidacaténáni.”

¹² Yá yéewáidacalénái fimaca irí:

“Wáiwacali. Iná iimácaalícáita, yá ichùnìapinácawa.”

¹³ Quéwa Jesús itàanica nalí ìwali yái idéénacaté Lázaro yéetácawa. Càicáa-níta, yá nayúunáidaca itàanica nalí idàpule ìwali.

¹⁴ Néese, yá Jesús icàlidaca nalíni amalánama:

“Idéca Lázaro yéetácawa, ¹⁵ quéwa casíimáica núa pìwalísecué, caná-cáinaté néré núa néenialí. Quéwa siùcade, yácué manuípínaca piwàwa nuwéré quiríta. Iná wàacuéwa néré yàatalé.”

¹⁶ Néese yái Tomás, ípidenéerica nacái Dídimu,^h fimaca yàacawéeyéiná iríwa:

“Wàacuéwa nacái yáapicha néré wéetacaténáwa nacái yáapicha.”

Jesús yàaca walí wacáuca càmfíri imáalàawa

¹⁷ Néese Jesús yàanàacaalíte néré, yáté Lázaro idéca idèniaca báinúaca èeri nabàliaca idénáamini càliculíi iriculé. ¹⁸ Yái Betania iyacàlená iyaca mawié-nita Jerusalén iyacàlená irí, másiba mil metro. ¹⁹ Madécaná judíonái yàanàacaté María yàatalé, Marta nacái, nachàiniadacaténá nawàwa, néenásàirimi yéetácáinatéwa náicha.

²⁰ Néese Marta yéemíacanáamité nacàlidaca Jesús iináwaná yàacawa nàatalé, yáté umusúaca úpunitáidacani. Quéwa María iyamáacatéwa capíi iricuta.

²¹ Yá Marta íimacaté Jesús irí:

“Nuíwacali, piyacanáamité wáapicha chátái, càmitaté nuénásàiri yéetá-wata. ²² Quéwa núallíacawa, éwita siùcáanide, macáita yái pisutéerica Dios íicha yàapínaca pírfíni.”

h 11.16 Tomás, hebreo iyú. Dídimu, griego iyú, wawáimi iyú, gemelo o mellizo. Quéwa iwà-wáaná fimaca pucháibéeyéi asáica.

²³ Jesús íimaca ulí:

“Yái péenásàirica yèpuèripiná cáuca àniawa.”

²⁴ Marta íimaca írí:

“Báísíta. Núlíaca icáucàapínacawa àniawa, quéwa nacáucàapínacaalíwa macáita níái yéetéeýéimicawa, èeri imáalàacaalíwa macáita.”

²⁵ Jesús íimaca ulí:

“Núacata yái imichàidéerica níái yéetéeýéimicawa, yèerica nacái nacáuca. Yái yeebáidéerica nùwali, éwita yéetácawa, iyapínaca càiripináta.

²⁶ Iná macáita níái cáuyéica siùcade, yeebáidéeyéica nùwali, càmita néetá-pínáwa, nàypínaca càiripináta.ⁱ ¿Peebáida yái núméeerica pírí íwali?”

²⁷ Yá úumacaté írí:

“Báísíta, Nuíwacali. Idéca nuebáidaca píacata Cristo, Dios Iirica, yái yàa-nèeripínacaté iriculé èeriquéi.”

Jesús íicháaca Lázaro icàliculèená iwéré

²⁸ Iná idécanáamité càica Marta íimaca, yáté ùaca umáidaca uénásàatúa María ibàacanéri iyú, úumacaté ulí:

“Yái yéewáidéerica wía, idéca yàanàaca cháí, íná ichùulia numáidaca pía.”

²⁹ Iná uémiaca nacáita utàacái, yáta umichàacawa ráunamáita, yáté ùacawa yàatalé. ³⁰ Quéwa càmitaté Jesús idéca iwàlùacawa yàcalé iriculé, chátàacá ibàlùawa, Marta íipunitáidatáicani.

³¹ Níái judíonái íyèeyéica úapicha capíi írìcu, ichàiniadéeyéica uwàwa, naicácanáami María imichàacawa ráunamáita, yá nacái umusúacawa, yá nàacatéwa úami, yá náimacaté:

“Uaca uícháaca cáminá càliculíi nérépiná.”

³² Néese María yàanàacanáami aléde Jesús iyacataléca, uicácaalíni, yá ubàlùacawa ùulù ipùata iyúwa mawiénita yàabàli írí, yá úumaca írí:

“Nuíwacali, pìyacaalíté wáapicha chátái, yáté càmita nuénásàiri yéetáwata.”

³³ Yá María íicháaca. Iná Jesús iicácáiná uícháanica, nía nacái judíonái yàaca-wéeridéeyéica úa, yá inúacaté iwàwa báawanama, catúulécánacaté iicáca nía.

³⁴ Yá íimaca nalí:

“¿Alénácué pibàliani?”

Yá náimacaté írí:

“Wáiwacali, aléi, aquialé pía piicáca néréni.”

³⁵ Yá Jesús íicháacaté.

³⁶ Yá judíonái íimacaté íríwáacawa:

“¡Piicácuéca, cáininásíwataté cáminá iicácani!”

³⁷ Yá abénaméeyéi néená íimaca:

“Yái Jesús yáalímacaté catuíca imànica abéeri matuírimi. Càmiínaté yáa-limáca imànica wawàsita ipíchanaté Lázaro yéetácawata.”

Lázaro icáucàacawa àniawa

³⁸ Yá yèepùacaté achúmaca Jesús iwàwa. Yá yàacatéwa càliculíi néré, abéeri utàwi nabàlièri inùma íba iyú.

ⁱ 11.26 Níái yeebáidéeyéica Jesús íwali siùcade, éwita néetápinácawa cháí írìcu èeriquéi, nacáu-càapínacawa àniawa, nàyacaténá paraíso iriculé Dios yáapicha càiripináta.

³⁹Yá Jesús ichùulìacaté nía:

“¡Peedácué néese yái fbaa!”

Yá Marta yeebáca isàna, yéenasàatúaca yái yéetээримicawa, úumacaté irí:

“Núiwacali, idéca yáasacani, idécáiná idènlàca báinúaca èeri yéetáca idé-náamiwa.”

⁴⁰Yá Jesús íimacaté ulí:

“Idéca núumaca pirí, peebáidacaalí nùwali, yásí piicápináca Dios íwi-táise ichàini.”

⁴¹Néese, yá needacaté néese yái fba càliculí inùma ibàlianáca, naliada-cataléca yái yéetээримicawa. Yá Jesús íicáidaca chènuniré, yá íimaca:

“Núaniri, nua pirí cayábéeri, péemiácáiná nulí iyúwa nusutáaná pícha.

⁴²Núalíaca péemiaca nulí mayamáacata. Quéwa yéewa càí núumaca pirí nàwalíse níái manùbéeyéi wenàiwica ibàlùeyéicawa nutéesebàa, yéewacaténá neebáidaca píacata yái ibànuèrica núa aléi.”

⁴³Iná idécanáami càí íimaca, yá imáidaca cachàini:

“¡Lázaro, pimusúawa sfisàara!”

⁴⁴Yá imusúacawa néese yái yéetээримicatéwa, ícáapi idacuèriwa, yàabàli nacái wáluma cáaléeri iyú, inànli yèepuèriwa nacái cáucuíri wáluma iyú.

Yá Jesús íimaca nalí:

“Píwasàacué ìwalíse yá wálumaca. Néese, yácué pimàacaca ìipinaca.”

Judíonái ìwacáidacawa, nanúacaténá Jesús

(Mt. 26.1-5; Mr. 14.1-2; Lc. 22.1-2)

⁴⁵Néese madécaná judíonái yàanèeyéicaté yàacawéeridaca María, neebáidacaté Jesús ìwali idécanáamité naicáca yái imànírica.

⁴⁶Quéwa abénaméeyéi judíonái yéená, yáté nàacawa fariseonái yàatalé nacàlidacaténá nalí ìwali yái Jesús imànírica.

⁴⁷Néese, yáté sacerdotenái íiwacanánái ìwacáidacawa fariseonái yáapícha, natàanicaténá náapichawáacawa Jesús ìwali, yá náimaca:

“¿Càinápiná wawàsiquéi ìwàwacutácué wamànica? Yácáiná asìaliquéi imànírica madécaná wawàsi yái càmfíríca wenàiwica idé imànica. ⁴⁸Báísíta wamàacacaalí imànica mamáalàacata wawàsi, yá neebáidapínáca ìwali macáíta. Néese, yá romanonái yàanàapínáca imáalàidaca yái wàasu Dios ica-pèeca, madécaná wéená nacái, wía judíonáica.”

⁴⁹Néese yái Caifás, abéeri néená níái sacerdotenái, náiwitápucaté nacái néenialí, yáté camuícani, íimacaté nalí:

“Píacué càmfíyéita yáalía íináidacawa, ⁵⁰cayábacata abéeri asìalícata yéetácawa wenàiwica fíchawaliná, ípíchaná nacái namáalàidaca wía macáíta, wía judíonáica.”

⁵¹Càmítaté Caifás icàlida yàasu wawàsítawa yái tàacáisica, quéwa yácáínaté sacerdotenái íiwitápu, néenialí yá camuícani, ínáté yéewa Dios imàacaca icàlidacaté ìwali yái Jesús yéetáanápínacatéwa judíonái fíchawaliná. ⁵²Quéwa càmfíríta abéeri judíonái ìwalínacata, ìwacáidacaténáta nacái náapícha abécátáipínáta níái Dios yéenibenái iyéeyéica áibanái cálibàa.

⁵³Iná néenialí èerité, yáté abédanamaca nawàwa níái judíonái íiwacanánáica nanúacaténáté Jesús.

⁵⁴Iná ìwálíise, yá Jesús yèepunícátéwa ibàacanéeri iyú judiónái yèewi-bàa. Yá nacái imusúacátéwa Judea yàasu cáli fícha. Yá yàacátéwa mawíe-nita máisawaliri irí, abéeri yàcalé néré ípidenéerica Efraín. Yá nérécaté iya-máawa yéewáidacalénái yáapichawa.

⁵⁵Yáté nacái mawíénica yàacawa yái judiónái ìwacáidacatáicawa Pascua yàasu èeri. Yá madécaná wenàiwica íríatéwa ìyacàlenái iricuíséwa Jerusalén ìyacàlená nérépiná, idécaténá masacàaca namànica náíwítáisewa Dios ipí-chalé Pascua ipícha. ⁵⁶Yá wenàiwica yèepunícáté icutáidaca Jesús. Iná idé-caalíté nàanàacani Dios icapèe iriculé, yáté náimaca nalíwáacawa:

“¿Càinácué píimaca? ¿Càmitasica yàanàapíná cháí wàwacáidatáicawa?”

⁵⁷Níái sacerdote íiwacanánáica, fariseonái yáapicha, nadécaté nachùuliaca wenàiwicanái icàlidaca nalíni, alénácaalí naicá Jesús náibàacaténáni.

Abéechúa inanái yùucùaca pumènfiri Jesús yàabàli ìwali

(Mt. 26.6-13; Mr. 14.3-9)

12 ¹Seis èeri ipíchaca judiónái ìwacáidacatéwa Pascua yáalípiná, yáté Jesús yàacawa Betania néré aléde Lázaro ìyacataléca, yái yéetée-rimicatéwa, Jesús imichàidéericaté yéetácáisi fícha. ²Yá nérécaté namàni Jesús iyáa catácanáamité. Iná Marta, úái ìisàaté nayáa, yái Lázaro yáawi-néeri iyáaca náapicha níái yáawinéeyéica yáapicha néeni.

³Néese, yáté María yeedáca abéeri pumènfiri càmfírta idé abéeri litroca, àicu nardo^j iséená yáawamita máinfíríté cawènica, yá ùucùacatèni Jesús yàabàli ìwali. Yá nacái uchuidacatèni úiwita ibáiná iyúwa. Yá nacái isàni yáalímáca macáita capíi iricubàa.

⁴Yái Simón ìiri ípidenéeri Judas Iscariote, yèepùadéeripinacaté Jesús yùu-widenái írwa, abéeri néená níái Jesús yéewáidacalénáica, íimacaté:

⁵“Yái pumènfírta, máinfírta cawènica, yéewéeripíná wawéndaca tres-cientos denariota.^k Néese, yá wàaca catúulécaneeyéi irí yátái iwèni-námica.” ⁶Quéwa càité Judas íimaca, càmita achúmacáiná iwàwa iicáca catúulécaneeyéita, càì íimaca cayéedèericáinátèni. Yácataté yèepunída yái palata yàaluca, ínáté yéewa yeedáca yéénánama yái nàwacáidéerica iriculé.

⁷Yá Jesús íimacaté irí:

“Pimàaca umànicani. Yái pumènfiri càirica upusúaca nùwali, udèniacaté ùyacani yàasu èeripíná nabàliaca núa. ⁸Quéwa níái catúulécaneeyéica, abédanamapínatácué nàyaca píapicha èeri imanùbacata. Quéwa núa, càmfírta ìyapínacué píapicha càiripínáta cháí èeri iricu.”

Judiónái íiwítápu iwàwaca inúaca Lázaro

⁹Madécaná judiónái yáalíacaté Jesús iináwaná yàanàaca néeni, ínáté yéewa nàacawa yàatalé. Quéwa càmita abéeri Jesús ìwálíisenácata, naicá-caténáta nacái Lázaro, yái imichàidéericaté yéetácáisi fícha. ¹⁰Quéwa níái sacerdote íiwacanánáica, yáté idéca abédanamaca nawàwa náapichawáaca

j 12.3 Nardo: Abéeri àicu achúméeri, pumènfiri isàni, cabalèeri íiwíná. k 12.5 Néenialíté: Abéeri denario íimáaná, iwènitè napáyaidaca abéeri wenàiwica fíibaidacalé abéeri èeri. Iná tres-cientos denarios, manúf palata, abéeri camuicatái wáidaca iwèni.

nanúanápínaté Lázaro, ¹¹ ìwalísenácáínaté, yá madécaná judíonái iwènúa-
catéwa sacerdotenái íiwitápu fícha, yá neebáídacaté Jesús ìwali.

Jesús ìwàlùacatéwa Jerusalén ìyacàlená ìriculé

¹² Néese mapisáínáami, madécaná wenàiwica yàanàacaté ìicáca náapicha Pascua. Iná néemìacanáamité Jesús ìináwaná yàanàapínacaté Jerusalén ìyacàlená ìriculé, ¹³ yá nawichuacaté wisiri nacáiri ibáíná, yá namusúacaté náipunitáidacani. Yá náimacaté namáidaca:

“¡Pichùlìada wía siùcade!
¡Cayábéerica yái yèericawa wàatalé
Wáiwacali íipidená ìwali, yái wàasu rey.”

¹⁴ Yá nàanàidacaté Jesús írí abéeri burro achúméeri, yá imichàacaté yáawi-
nacawa íinata càide iyúwa profetanái itànàanaté ìwali, náimacaalíté:

¹⁵ “Piicácué cáalu pía, píacué Jerusalén mìnanaíca.
Piicácué piasu rey yàacawa pìatalé
abéeri burro achúméeri íinata.”

¹⁶ Quéwa idàbáanátéwa, càmitaté Jesús yéewáidacalénái yáalía yéemìaca
yái wawàsi càirica ichàbacawa. Idécanáamítaté Jesús imichàacawa yéetácáisi
fícha, yáté àtata náalíacawa ìwalicaté yái càì profetanái itànàaca.

¹⁷ Madécaná wenàiwica ìyacaté Jesús yáapicha néenialí, imáidacaalíté
Lázaro càlicullí ìricuíse, icáucàidacaalíténi yéetácáisi fícha. Iná càicaté
nacàlidaca ìináwaná ìwali áibanái írí iyúwaté imàníná. ¹⁸ Inaté ìwalíise, yáté
manùbéeyéi wenàiwica yàanàaca íipunitáidacani, idécáínaté néemìaca ìiná-
waná imànica yái càmfírìca wenàiwica idé imànica.

¹⁹ Quéwa níái fariseonáica náimacaté nalíwáacawa:

“Píalíacuéwa càmita imusúatawa walí càide iyúwa wáináídáaná wamànica
báawéeri Jesús írí. ¡Piicácué, macáita wenàiwica yàacawa yáami!”

Abénaméeyéi griegonái icutá Jesús

²⁰ Nàyacaté abénaméeyéi griegonái nèewi, náapicha níái íiríeyéicatéwa
nacái Jerusalén ìyacàlená néré, nàacaténá Dios íimíétacaná. ²¹ Yáté nàaca
natàaníca Felipe yáapicha, yái Betsaida ìyacàlená néeséerica, iyéerica Galilea
yáasu cáli íinata. Yá nasutáca fícha abéeri wawàsi, náimaca írí:

“¡Néeni! Pimàni walí cayábéeri. Pité wía Jesús yàatalé watàanícáténá yáa-
picha.”

²² Yá Felipe yàacaté icàlidacani Andrés írí. Néese, yá nacàlidacani Jesús
írí.

²³ Yá Jesús íimaca nalí:

“Idéca nuénáíwaná yàanàaca caináwanácaténá Núaniri Dios imànica núa,
núa asialí Dios néeséerica.

²⁴ Báísíta, báísítacué núumaca pirí: Càmicaalí trigo ituíná yúuwàawa
cáli yèewiré, yá canácata yéewáaná càyacanáca úa. Quéwa úuwàacaalíwa
cáli yèewiré, uíná ibadácaalí nacáíwa néré, yá ùdulu imusúawa, néese,

yá madécanáa ùyacaná.¹ ²⁵ Yáí cáininéerica iicáca icáucawa cháí èeri irícu, yúucapínáca ííchawa yáí icáucawa càmfíri imáalàawa. Quéwa yáí càmfíríca cáininá iicáca icáucawa cháí èeri irícu, idèniapínáca icáuca càmfíri imáalàawa. ²⁶ Cawínácaalí iwàwa íibaidaca núapícha, yá iwàwacutá yàacawa núapícha alénácaalíta nuèpuníwa. Yá Núaniri yàapínáca nacái íimíétacaná.”

Jesús icàlidaca ìwali yáí yéetápinácaalíwa

²⁷ “¡Siúcade, nùuwichàasíwata cáíwinama! Càmita cáalíacáaná nuínáidacawa. Núaniri, pichúuliada núa íícha yáí càiri yùuwichàacáísica. Quéwa yácáináta nùanèeri ìwalíná aléi, yá iwàwacutá nùuwichàacawa. ²⁸ Núaniri, pímaní càide iyúwa piwàwáaná, yéewacaténá èeri mìnáná yàaca píimíétaná.”

Néese, yá Dios íimacaté chènuníse:

“Idécaté núsáídaca naicá nuchàiniwa. Quéwa yéewa nuèpua numànica àniawani.”

²⁹ Iná níái wenàiwica ibàluèyéicawa néeni, yéemièyéica isàna, yá nayúunáidaca énu isànacani. Quéwa áibanái íimaca:

“Abéeri ángel yáí càì itàaníca írí.”

³⁰ Yá Jesús íimacaté nalí:

“Yáí tàacáisi càirícuéca péemíaca, càmfíríta yàanàaca nùwalíisenáta. Itàaníca nulí, píalíacaténácué yeebáca nulí càide iyúwa nusutáaná íícha.

³¹ Siúcade, idéca yàanàaca yáí èeri Dios yùuwichàidatáipínáca macáita níái wenàiwica cabáyawanéyéica. Dios yúucacatáipínáca yáí Camèniadacáirica ichùulièrica cháí èeri irícu.

³² Quéwa idécanáami natatáca núa àicu ìwali, yá namichàidaca núa cáli íícha. Yá manùba wenàiwica macái íiwítáaná yèewíse neebáidapínáca nùwali.” ³³ Càité Jesús icàlidaca nalí ìwaliwata, yéewacaténá náalíacawa càinápínácaalí iicacánáwa yéetápinácaawa.

³⁴ Yá wenàiwicanái íimacaté írí:

“Quéwa càica wéemíaca Dios itàacái ichùullíaná irícu, yáí Cristoca ìyéeri càiripínáta. Quéwa, yá píimaca, núa asíali Dios néeséerica, iwàwacutápiná nanúaca núa cruz ìwali. ¿Cawíná yáí asíali Dios néeséerica?”

³⁵ Néese Jesús íimacaté nalí:

“Achúma èerita nùyacué píapícha, núa camalásica. Iná iwàwacutácué píyaca càide iyúwa Dios iwàwáaná idècunitàacá nùyacuéca píapícha, ipíchanácué catéeri ibàliaca pííwítáise cayábéeri. Yácáináí yèepuníricawa catéeri yàapiré, càmita yáalíawa alénápínácaalí yáawa.

³⁶ Idècunitàacá píyacuéca Camalási yáapícha, peebáidacué ìwali, yéewacaténácué píyaca machacàníri iyú.”

Iná idécanáamité Jesús icàlidaca nalí, yá yàacatéwa náícha aléde càmi-catalépináca náalímá nàanàacani.

1 12.24 Càica núade iyúwa trigo ituíná íimí. Iwàwacutá nuétácaawa yéewacaténá madécaná wenàiwica nadèniaca nacáucawa càmfíri imáalàawa.

Càmita judíonái yeebáida Jesús itàacái

³⁷Ewitaté Jesús imànica náacúalicu madécaná níái càmfíyéica wenàiwica idé imànica, càicáaníta, càmitaté neebáida ìwali, ³⁸yéewacaténá ichàbacawa càide iyúwaté profeta Isaías icàlidáaná, fímacaalíté:

“Wáiwacali, canácata yeebáidéeri ìwali yái tàacáisi wacàlidéerica nalí.
Ewita naicácaté níái Wáiwacali imàníyécáté ichàini iyúwa càmfíyéica
wenàiwica idé imànica, càicáaníta, yáté náamàacani.”

³⁹Iná ìwalfíse, yá càmitaté náalimá neebáidaca ìwali. Càicaté nacái profeta Isaías fímaca:

⁴⁰ “Dios imàacacaté matuíca náiwitáise, dàalacaté nacái imànica nawàwa,
ipíchaná asáica naicáidaca natuí iyúwa,
ipíchaná nacái náalíaca néemlaca itàacái.
Càmícaténá nawènúadaca náiwitáise nábáyawaná fíchawa,
ipíchaná nuchúuliadaca nía yùuwichàacáisi fícha.”

⁴¹ Càicaté Isaías iicaca ipíchaléwa Jesús ichàini. Iná yéewa càicaté icàlidaca iináwaná ìwali.

⁴² Quéwa càicáaníta, yáté madécaná yeebáida Jesús ìwali, abénaméeyéi náiwacanánái nacái. Quéwa ibàacanéeri iyúta, cáalucáináté naicáca fariseo-nái ipíchaná náucaca nía néewáidacàalu iricúisewa. ⁴³ Nawàwacáináté máini asianái itàanica nàwali cayába, íná càmita nawàwa nàaca Dios fímiétacaná.

Jesús itàacái yùuwichàidapínaca wenàiwica

⁴⁴ Yá Jesús imáidacaté cachàini, fímacaté:

“Cawinácaalí yeebáida nùwali, càmita yeebáida nùwali abéerita, yeebáidacata nacái ìwali yái ibànùericaté núa aléi. ⁴⁵ Iná yái liquéerica núa, yá nacái iicácata yái ibànùerica núa. ⁴⁶ Núa camalásica, nùanàaca iriculé èeriquéi ipíchaná catáca fíwítáise yái yeebáidéerica nùwali.

⁴⁷ Yái yéemièrica nutàacái, càmicaalí nacái imàni càide iyúwa fíamáaná, càmita nùuwichàidani, càmícaíná nùanàa nùuwichàidaca èeri mìnánái. Nùanàaca nuchúuliadacaténá nía yùuwichàacáisi fícha.

⁴⁸ Yái yámèerica núa, càmfírira yeedá iwàwaliculéwa nutàacái, ìyaca yái yùuwichàidéeripinàcni. Iná yátái tàacáisi idéerica yéemiaca, yápináta yùuwichàidani èeri imàalàacaalíwa. ⁴⁹ Càmicáíná nutàaní nùasu wawásitawa. Yái Núaniri ibànùerica núa aléi, yácata ichùulla núa càinápínacaalí nutàaní ìwali, nuéwáida nacái. ⁵⁰ Núalíaca itàacái ichùullianá ìwali. Yácata yèeripiná wacáuca càmfiri imáalàawa. Iná yái nuchàlidéerica, nuchàlidacani càitáde iyúwa Núaniri fíamáaná nulí.”

Jesús fíbaca nàabàli, níái yéewáidacalécawa

13 ¹ Abéeri èeri, ipíchawáiseté judíonái iwacáidacawa Pascua iricu, yá idécaté Jesús yáalíaca yàasu èeri yàanàaca irí, imàacáanápíná yá èeriquéi, yèepùacaténáwa Yáaniri yàataléwa. Iná idècunitàacá ìyacaté èeri iricu, yá cáinínáté iicaca níái yéewáidacalénáicawa àta yéetácatalétawa.

²Iná idècunitàacá nayáaca, yá Camèniadacáiri idécaté imàacaca Simón iiri, Judas Iscariote iwàwalicu yái fináidáanápínacaté yèepùadaca Jesús yùu-widenái iríwa. ³Yá nacái Jesús yáaliacaté Yáaniri idéca yèepùadaca icáapi irícu macáita wawàsi. Yáaliacaté nacái yàanàaca Dios néese, iná yèepùapínacawa nacái Dios néréta àniawa. ⁴Yá Jesús imichàacaté ibàlùacawa cháí nayáacatáica, yá iwatàaca iwalísewa yái ibàle finatabèerica,^m yá iriadacani méetàuculé, yá idacùacaté iwaaliabàawa abéeri wáluma. ⁵Yáté yeedáca abéechúa yàalusi, yá yùucùaca uliculé úni, yá idàbacaté íibaca yéewáidacalénái yàabàliwa. Yá ichuífada yàacawacani uyú úái wáluma idacuèchúaca iwaa-lìabàawa.

⁶Iná yàanàacaalí Simón Pedro yàatalé íibacaténá nacái yàabàli, yá Pedro íimaca irí:

“Nuíwacali. ¡Càmita cáminá cayába píibaca nùabàli!”

⁷Yá Jesús íimaca irí:

“Yái wawàsi càirica numànica, càmfiritàacá pialía péemìaca íimáaná siùcái. Quéwa pialíapíná íimáaná abénaméeyéi èeri idénáami.”

⁸Yá Pedro íimaca irí:

“¡Càmita numàacapínáta píibaca nùabàli, canásíwata!”

Yá Jesús íimaca irí:

“Càmicaalí nuíba piabàli, yá càmita náapichéerica pía, níái nuéwáidacaléca.”

⁹Néese Simón Pedro íimaca irí:

“Nuíwacali, cayábacani. Néeni, picá píibaca nùabàli abéerita, píibaca nacái núcáapi, nuíwita nacái.”

¹⁰Jesús íimacaté irí:

“Yái wenàiwica idéerica yàapídaca íichawa, càmita iwàwacutá íibaca yáawawa quirínama. Yàabàlita iwàwacutá íibaca, idécáiná masacàaca iinánáiná macáita. Iná píacué idéeyéi masacàaca. Quéwa abéeri péenácué yái casaquèri íiwitáise mamáalàacata.”

¹¹Càicaté Jesús íimaca, idécáínaté yáalíaca ìwali yái yèepùadéericani yùu-widenái iríwa. Iná yéewa íimacaté:

“Càmitacué idé masacàaca píiwitáise macáita.”

¹²Néese idécánáamité íibaca nàabàli, yá Jesús yeedacaté yái ibàle yúuquée-rica iwalísewa, yá yèepùacawa mesa néré àniawa. Yá íimaca nalí:

“¿Píaliacué péemìaca íimáaná yái nuíbáanácuéca piabàli? ¹³Píacué, càiyéi íimaca nulí, Yéewáidéeri, Wáiwacali nacái. Yá cayábacata càicuécá píimaca nulí, báisícáináta núacani. ¹⁴Báisíta núacata Píiwacalícué, Yéewáidéeri nacáicué pía. Càicáaníta, yácué idéca nuíbacuécá piabàli, càita nacái, iwàwacutá-cué pimànica. Iwàwacutácué píibaca piabàliwáacawa. ¹⁵Idéca numànicuécá piicá yái abéeri yéewáidáaná, càicaténácué pimànica áibanái yáapicha càide iyúwa numànínácué píí.”

¹⁶Báisíta, báisítacué núumaca píí: Yái íibaidéerica, càmita manuí iicáca yáawawa íiwacali íichawa. Càita nacái yái nabànuèrica yàawa, càmita manuí

m 13.4 Íimáaná: Yái yúuquéeerica finatabàawa, yèepùanáca. **n 13.15** Iwàwáaná íimaca, càmfirita abéeri náibacaténá nàabàliwáacawa, iwàwacutá namànica cayábéeri áibanái irí macáita. Càmita nacái iwàwacutá cachàinica naicáca nfawawa áibanái íicha.

iicáca yáawawa ícha yái ibànuèricani. ¹⁷Iná pialíacaalícué péemiàcani, pimànicué càì. Néenialíta, yácué casímaíyèi wenàiwicaca pía.

¹⁸Quéwa càmita nutàanícué pìwali macáita. Núlíaca nàwali níai idée-yéica nuniwàaca pèewísecué. Quéwa iwàwacutá ichàbacawa càide iyúwa Dios itàacái íimáaná, càica íimaca: ‘Yái iyéerica iyáacaléwa núapicha, yácata yuúwide imànica núa.’

¹⁹Iná siùcade, nucàlidacué pírì iwali ipíchawáiseca ichàbacawa. Iná piicá-caalícué càica ichàbacawa, yácué peebáidaca Núacatani.

²⁰Báisíta, báisítacué núumaca pírì: Cawinácaalí yeedá yàataléwa yái nubà-nuèrica pìatalécué, yá núacata yái yeedá yàataléwa. Yá nacái yeedéerica núa yàataléwa, yá idéca yeedáca yàataléwa Dios, yái ibànuèricaté núa aléi.”

Jesús icàlidaca Judas iwali, yái yèepùadéericaténì

²¹Jesús itàaníca idénáami, yá mainícaté achúmaca iwàwa báawanama. Yá icàlidacaté nalí wawàsi amalánama, íimacaté nalí:

“Báisíta, báisítacué núumaca pírì: Abéeri péenácué yèepùadapíná núa nalí níai báawéeyéica iicáca núa.”

²²Néese, yá yéewáidacalénái idàbaca iicáidaca iríwáacawa, càmicáiná náa-líawa càinácaalí iwali yái càì íimaca nalí. ²³Abéeri néená níai Jesús yéewáidacaléca, cáininéerica nacái iicáca, yáawíadaca yáawawa mawiénita Jesús irí. ²⁴Yá íríquèi Simón Pedro yúuca íiwitawa isutácaténá yéemíawa Jesús càinácaalí iwali yái càì íimaca.

²⁵Iná yái yáawíadéerica yáawawa mawiénita Jesús irí, yá íimaca Jesús irí: “Nuíwacali, ¿Cawiná yái càirica píimaca iwali?”

²⁶Yá Jesús íimaca irí:

“Yátái nuèrica irí yái pan núapúadéerica, yácata yèepùadéeripíná núa.”

Yáta yáapúadaca pan, yá yàacani Judas Iscariote irí, yái Simón íirica. ²⁷Iná Judas yeedáca nacáita yái pan isàbéerica, yáta Camèniadacáiri ichùuliaca íiwitáise.

Yá Jesús íimaca irí:

“Pía, pimànica ráunamáita yái wawàsi iwàwacutéerica pimànica.”

²⁸Quéwa níai yáawinéeyéicawa néeni, càmitaté nálíá néemiaca cáná yéewa càì Jesús íimaca irí. ²⁹Yái Judas, yácata nalièri icáapica palata. Iná níai abé-naméeyéica, nayúunáidaca Jesús ichùuliaca iwèniaca yàacàsi Pascua irípiná. Nayúunáidaca nacái yàapínaca itéca palata catúulécanéeyéi irí. ³⁰Iná idéca nacáita Judas iyáacaté yái pan, yáté imusúacawa náicha. Yá nacái idécaté catáca.

Wàlisài tàacáisi

³¹Néese idécanáamité Judas imusúacawa, yá Jesús íimacaté:

“Siùcade, yá wenàiwica iicápináca nuchàini, núa asàli Dios néeséerica. Yá nacái naicápináca Dios ichàini nùwalísená. ³²Iná núsáidacáiná Dios ichàini, yá nacái Dios yáasáidapínáca naicá nuchàini. Yá imànipinàcani mesúnamáita.

³³Píacué cáininéeyéi nuicáca, siùcade nùypinácuéca píapicha achúmáa-nata. Picutáidapinácué núa, quéwa càide iyúwa númáanáté nalí, níai wáiwitápunáica: ‘Yái nùacatalépináacawa, càmitacatalétacué píalimá píacawa.’

³⁴Numàacacué pírì abéeri tàacáisi wàlisài, pimànicatécué càide iyúwa íimáaná: Iwàwacutácué cáinináca piicáyacacawa càide iyúwa cáinináanacué

nuicáca pía. Càita nacái, iwàwacutácué cáinináca piicáca áibanái. ³⁵Iná cáinínácaalícué piicáyacacawa, yásí macái èeri minanáí yáalíaca nuéwáidacalé-cuéca pía.”

Pedro ibàapínáca Jesús iináwaná

³⁶Yá Simón Pedro ímacaté Jesús irí:

“Núiwacali, ¿alénápiná piawa?”

Yá Jesús ímacaté irí:

“Aléde nùacatalépinácawa. Càmitàacá yéewa piacawa núapicha siúcái. Quéwa néese, yásí yéewapínáca piapínácawa núapicha.”

³⁷Yá Pedro ímaca irí:

“¡Núiwacali! ¿Cáná càmita yéewa nùacawa piápicha siúcái? Idéca màulenáca núa nuétácawa píchawalíná.”

³⁸Yá Jesús ímaca irí:

“¿Iná báisíta, idé màulenáca pía péetáanápínáwa nuíchawalíná?

Báisíta, báisíta núumaca pirí: Ipíchawáiseca cawámai itàaca, yá idéca pibàaca nuináwaná máisiba yàawiría.”

Yácata àyapu yái Jesús chènuniré

14 ¹“Piicácué achúma piwàwa píinádacawa. Peebáidacué Dios ìwali, peebáidacué nacái nùwali. ²Aléde Núaniri iyacàleré, nàyaca madécaná capínáí piyacatáipínácué. Càmicaalí báisítani, càmitacué càí núumaca piríta. Iná nùacawa, nùacaténá numànica pirícué capínáí piyeyéipínácué iricu.

³Néese idécanáami nùaca nuchùnìacuéca pirí piàlupíná, yá nuèpùacawa néese àniawa nutécaténácué núapichawa pía, piyacaténácué núapicha aléde nùyacataléca. ⁴Píalíacué alénápínácaalí nùawa, píalíacué nacái ìwali yái àyapuca.”

⁵Yá Tomás ímacaté irí:

“Wáiwacali, càmita wáalíawa alénápínácaalí piawa. ¿Cawiná yéewa wáalíacawa ìwali yái àyapuca, càmicaalí píasáida walíni?”

⁶Jesús ímacaté irí:

“Núacata yái àyapu. Núacata yái tàacáisi báisíirica. Núacata nacái yái yèerica pirícué picáuca càmfiri imáalàawa. Nùwalíiseta abéerita, yéewa wenàiwica yàanàaca Núaniri yàatalé. ⁷Iná píalíacaalícué nùwalita, yá nacái píalíacuéca Núaniri ìwalita. Quéwa siúcade, idécáinácué piicáca núa, yá nacái idécatacué piicáca Núaniri.”

⁸Yá Felipe ímacaté irí:

“Wáiwacali, píasáida waicá Píaniriwa. Yásí càmita wasèiwica pirí wawàsi quirínama.”

⁹Jesús ímaca irí:

“Felipe, madécaná èeri idécué nùyaca piápicha. ¿Mamáalàacata càmita píalíawa nùwali? Yái idéerica iicáca núa, idéca nacái iicáca Núaniri. Néeni, ¿cáná yéewa píimaca mamáalàacata nulí, ‘píasáida waicá Píaniriwa’?”

¹⁰Núa, iyéeri Núaniri ìwaliwa, yá nacái Núaniri iyaca nùwali. Yái tàacáisi nucàlidéericuéca pirí, càmita nucàlida nùasu wawàsítawani. Yátái Núaniri iyéerica nùwali, yáta imàni wawàsi càide iyúwa iwàwáaná. ¹¹Peebáidacué

nùyaca Núaniri yáapichawa. Yá nacái Núaniri iyaca núapicha. Càmicaalí, peebáidacué nacái nùwali quiríta, nàwalíse níái wawàsinái numàniyéica.

¹²Báisíta, báisítacué núumaca pírí: Yái yeebáidéerica nùwali, imànipináca nacái níái íbaidacalési numàniyéica, càmfíyéica wenàiwica idé imànica, namànipináca nacái madécaná wawàsica nuícha quiríta Espíritu Santo ichàini iyú, núacáiná yèpuèriwa Núaniri yàataléwa.

¹³Iná macáita yái wawàsi pisutéericuéca Núaniri fícha núpidená ìwali, numàpinácani, núasáidacaténá Núaniri ichàini nùwalitawa. ¹⁴Iná macáita yái pisutéericuéca núpidená ìwali, numànipinácuéca píríwani.”

Jesús imàacaca nalí itàacáíwa ibànànapíná nalí Espíritu Santo

¹⁵“Báisícaalícué cáinináca piicáca núa, iwàwacutácué pimànica càide iyúwa nutàacái fímáaná. ¹⁶Yá nacái nusutápiná Núaniri fíchawa, yàcaténá-cué pírí yái ichàiniadéeripínacué pía, iyéeripínacuéca píapicha càiripináta.

¹⁷Yái Espírituca, yácata yéewáidapínacué pía macáita Dios ìwali báisíta, yái càmfíríca èeri mìnánáca yéewa yeedáca nawàwa iriculéwa, càmicáiná náalimá naicácani, càmita nacái náalíawa ìwali. Quéwa píacué yáaliyéiwa ìwali, iyacáinácué píapicha, yá nacái iyapínacuéca piwàwalícu.

¹⁸Càmíta numàacapínacué pía pírínámitawa càide iyúwa sùutinái. Nùanà-pináca àniawa nùyacaténacué píapicha.

¹⁹Achúma èerita, yá càmita èeri mìnánái iicá núa quirínama. Quéwa píacué iiquéeyéipíná núa. Iná cáucáiná núa àniawa, yá nacái cáupínacatacué pía àniawa yéetácáisi fícha.

²⁰Iná néenialí, yácué píalíaca àtata nùyaca Núaniri yáapichawa iyúwa píyáanácué nacái núapicha, iyúwa nacái nùyáaná piwàwalícu. ²¹Yái yáaliéri-cawa nutàacái ìwali, imànica nacái càide iyúwa fímáaná, yácata cáininéeri iicáca núa. Yái cáininéerica iicáca núa, cáininápináta nacái Núaniri iicácani. Cáinináta nacái nuicácani. Yá nacái núasáidapínacawa írí càinácaalí núwi-táise iyáaná.”

²²Yá Judas, (yái càmfíríca Judas Iscariote) fímaca Jesús írí:

“Wáiwacali, ¿cáná yéewa píasáidapínáca walíta píiwitáisewa? Néeni, ¿cáná càmita píasáida nacái píiwitáisewa nalí níái èeri mìnánáca?”

²³Yá Jesús fímacaté írí:

“Yái cáininéerica iicáca núa, imànipináca càide iyúwa nutàacái fímáaná. Yá nacái cáininápináca Núaniri iicácani, yá nacái wàanàapínáca wàyaca yáapicha. ²⁴Yái càmfíríca cáininá iicáca núa, càmita imàni càide iyúwa nutàacái fímáaná. Yái tàacáisi càiricuéca péemíaca, càmfíríta nutàacáita, Núaniri itàacáita, yái ibànuerica núa aléi.

²⁵Iná yéewa càì núumaca píricué idècunitàacá nùyaca píapichacué. ²⁶Quéwa yái ichàiniadéeripínáca piwàwacué, yái Espíritu Santoca, Núaniri ibànueripináca píricué nùalumíseca. Yácata yéewáidapínacué pía macái wawàsi ìwalita, piwàwalicaténacué macáita yái tàacáisi idéericuéca nucàlidaca pírí ìwali.

²⁷Numàacacué piyaca matufbanáita càide iyúwa matufbanáiná nuwàwa. Quéwa càmitacué núa píríni càide iyúwa èeri mìnánái iyáaná. Iná picácué awìsi piwàwa, picácué nacái cáalu pía.

²⁸Idécué càì núumaca péemíaca: Nùapínacawa. Quéwa, yá nùanáca nùya-cuéca píapicha àniawa. Báisícaalí cáininácuéca piicáca núata, yácué

casimáica piwàwata, píaliacáinacué nùaca Núaniri yàataléwa, yái Núanirica, yácata cachàiníiri nuícha.

²⁹Iná idécué nucàlidaca pírí ìwali ipíchawáiseica ichàbacawa. Iná càicaalí-cué piicáca ichàbacawa, yacué peebáidapínaca báisíta yái nucàlidéericuéca pírí ìwali.

³⁰Iná càmita nutàanípínacué píapicha déecu quirínama, mawiénicáiná yàacawa néese yái ichùulìerica cháí èeri iricu. Quéwa canáca irí chàinisi ichùulianápiná núa. ³¹Quéwa níái èeri mìnánáica, iwàwacutá náalíacawa cáinináanaca nuicáca Núaniriwa, yá nacái numànica macáita càide iyúwa ichùulianá núa.

Pimichàacué pibàlùacawa, wàanacuéwa síisài.”

Yái Jesús, yácata báisíiri camúfru yéetanáca

15 ¹“Núacata yái càiride iyúwa camúfru yéetaná báisírica. Yái Núanirica, yácata càiride iyúwa yái icuèricani. ²Macáita níái camúfru yàana canéeyéica ìyacaná, yá Núanirica imáalàapínaca nía néetáaná ìwalísewa. Quéwa níái càyacanéeyéica, yá ichùniapínaca nàwalíse yéewacaténá manùba nàyacaná quiríta.

³Iná píacué idéeyéi masacàaca íiwitáise nutàacái iyú, yái idéerica nucàlidaca píricué càide iyúwa níái camúfru yàana idéeyéica ichùniacawa. ⁴Piyacaalícué núapicha abémáidata, yá nacái nùyacuéca píapicha. Càmita yéewa càyacanáca abéeri camúfru yàana càmicaalí ichanàawa yéetaná ìwaliwa. Càita nacái píacué, càmicaalícué piya núapicha abémáidata, càmitacué píalimá pimànica cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná.

⁵Núacata càiride iyúwa yái camúfru yéetanáca. Píacué càiyéide iyúwa níái yàanaca. Yái iyéerica núapicha abémáidata, nùyaca nacái yáapicha. Yásí madécaná cayábéeri imusúapínacawa áibanái irí càide iyúwa ìyacaná.

Quéwa pìyacaalícué nuícha méetàuculé, yá canácata píaliméericué pimànica cayábéeri wawàsica. ⁶Yái càmírica ìya núapicha, náucapínacani càide iyúwa nàucacaalí camúfru yàana. Néese idécaalí mísicani, yá nàwacáidacani náucacaténani quichái iriculé yeemácaténáwa.

⁷Iná pìyacaalícué núapicha báisíta, yá nacái nutàacái iyacuéca píapicha, yá yéewacué pisutáca nuícha macáita yái piwàwacutéerica, yacué nùaca píriní.

⁸Iná pimànicaalícué madécaná cayábéeri wawàsica càide iyúwa Dios iwàwáaná,^o yá áibanái yàaca Núaniri íimétacaná. Yá nacái píasáidacuéca báisíyéica nuéwáidacaléca pía.

⁹Iná càide iyúwa cáinináaná Núaniri iicáca núa, càita nacái cáinináca nuicácuéca pía. Iná iwàwacutá cáinináca píicácuéca núa abémáidata.

¹⁰Pimànicaalícué càide iyúwa nutàacái íimáaná, yacué pìyaca càide iyúwa cáinináaná nuicácuéca pía, iyúwa numàníná Núaniri ichùuliacawa, iyúwa nacái cáinináaná nuicácani.

¹¹Yái tàacáisi càirica idé nucàlidacuéca pírí ìwali, nucàlidacué píriní yéewacaténácué casimáica pía núapicha, casimáicaténácué nacái pía càide iyúwa núa.

¹²Iná yáca nutàacái yái iwàwacutéericué pimànica: Cáininácué píicáyacacawa

càide iyúwa cáinináanacué nuicáca pía. ¹³ Cawinácaalí imàaca yáawawa nanúacani yàacawéeyéiná fíchawalínáwa, yáasáidaca cáininásíwaca iicáca nía.

¹⁴ Píacué, nuiquéeyéi nùacawéeyéiná iyúwa pimànicaalícué càide iyúwa nuchùulianácúe pía. ¹⁵ Siúcade, càmita nùasu wenàiwica núumacué pírí quirí-nama, càmicáiná nàasu wenàiwica yáalíawa cawinácaalí wawàsica yái íiwa-cali imàni.

Iná siúcade, nùacawéeyéiná núumacué piwali, idécáinácué nucàlidaca pírí macáita yái tàacáisi Núaniri Dios icàlidéerica nulí.

¹⁶ Càmitaté piníwàacué núa píríwa. Nùacata yái iníwàacué pía nulípináwa. Iná nuwàwa pìyacuéca càide iyúwa bànacalé idènièrica iyacanáwa càiri-pináta. Iná cawinácaalí pisutácúe Núaniri fícha nuípidená ìwali, yácué yàa-pináca píríni macáita.

¹⁷ Iná, yácué nuchùulìeri pimànica yái: Iwàwacutácúe cáinináca piicáyacacawa."

Báawacaté èeri mìnanaí iicáca Jesús

¹⁸ "Báawacaalí èeri mìnanaí iicáca píacué, yá idéca píalíacuéca báawacata nacái naicáca núa pipíchalécúe. ¹⁹ Eeri mìnanaícaalícué píata, cáininácué naicáca píata. Quéwa píacué càmfíyéita èeri mìnanaí quirínama, idécáináte nuniwàacuéca pía nèewíise. Iná yéewa báawacué naicáca pía. ²⁰ Piwàwalícué yái nutàacái iyúwa númáanáté píricué quéecha: 'Yái fíbaideérica, càmita manuí yàasu wawàsi fíwa-cali fíchawa.' Iná nàuwidecáiná namànica núa, yá nacái càipínacata namànicuécúe pía. Iná pimànicaalícué càide iyúwa nutàacái fímáaná, yá nacái càipínacata namànica níai picàlidéeyéipíná írì nutàacái. ²¹ Iná càipínáta nacái namànipínacuécúe pírí báawéeri wawàsi nùwalíisená, càmicáiná náalíawa ìwali yái ibànuerica núa aléi. ²² Càmicaalíté nùanàa nucàlidaca wenàiwica írì nutàacáiwata, yá càmita cabáyawaná nía ìwalíiseta. Quéwa siúcade, yá náalíaca cabáyawanáca nía. ²³ Yái báawéerica iicáca núa, báawata nacái iicáca yái Núanirica. ²⁴ Càmicaalíté numàni naicá yátái càmfíríca wenàiwica idé imànica, yá mabáyawanáca níata. Quéwa siúcade, idéca naicácani. Càicáaníta, yá báawaca naicáca núa, yá nacái báawacata naicáca Núaniri. ²⁵ Quéwa yéewa càicani, yéewacaténá ichàbawaca càide iyúwaté Dios itàacái fímáaná: 'Báawaca naicáca núa canéeri wawàsi ìwalíiseta.'

²⁶ Iná yàanàacanáami yái ichàiniadéeripínaca piwàwacué, yái Espíritu itàanfíríca báisíta Dios iináwaná ìwali, nubànueripínaca píricué Núaniri pípidená ìwaliwa, Núaniri néeséerica yàacawa. Yácata icàlidapíná nuináwaná ìwali píricué. ²⁷ Píatacué nacái, áibanái icàlidéeyéipíná nuináwaná ìwali, píacáinátacué idéeyéité iyaca núapícha idàbáanátaté nuéwáidaca."

16 ¹ "Iná idé nucàlidaca píricué yái tàacásica ipíchaná áibanái iwénúadaca pííwítáise. Manuícaté piwàwacué nuwéré abémáidata. ² Iná náucapínacué pía judíonái yéewáidacàalu fícha. Yàanàapíná èeri áiba inúacalícué pía, yá iyúunáidapínaca imànica càide iyúwa Dios iwàwáaná. ³ Càipínacué namànica pía, càmicáiná náalíawa ìwali yái Núaniri Dios, nùwali nacái. ⁴ Quéwa idécué nucàlidaca pírí ìwali yái wawàsica. Iná yàasu èericué yàanàaca pía, yácué piwàwalica yái idéericuéca nucàlidaca pírí ìwali quéecha."

Espíritu Santo fíbaidacalé

"Quéwa càmitaté nucàlidacué pírí ìwali quéecha wadàbáidacaalíténi, nùyacáináatéca píapíchacué. ⁵ Quéwa siúcade, yá nuèpùacawa yàatalé yái

ibànùèrica núa aléi. Yá canácata péenáca yái isutéerica yéemíawa núa: ‘¿Alénápinácaalí nùawa?’ ⁶Iná idécáínáté càica núumaca pirícué quéecha, yácué máíníca awìsica piwàwa. ⁷Iná báisíta núumacuéca pirí. Iwàwacutáta nùacawa yéewacaténá cayábacuéca piyaca. Càmicáalícáíná nùawa, yá càmita yàanàa néese yái ichàiniadéeripínáca piwàwacué. Quéwa nùacaalíwa, yásí nubànùapínáca néeseni platalécué. ⁸Iná Espíritu Santo yàanàacaalí, yá yáasáidapínáca wenàiwica irí cabáyawanéeyéica nía, imàacapíná náalíaca nùyaca machacàníri iyú, imàacapíná nacái náalíaca Dios yùuwichàidapínáca níai wenàiwica cabáyawanéeyéica. ⁹Yá nacái asáidapíná cabáyawanáca nía, càmicáíná neebáida nùwali. ¹⁰Núacata yái iyéerica machaníri iyú. Iná núacata yéeripínáwa Núaniri yàataléwa, yácué càmita piicá núa quirínama. ¹¹¿Càinápiná Dios yùuwichàida? Yátái Camèniadacáirica, ichùulierica cháiri icuèriquéi, éwitàacá càmita idé yùuwichàidacani.

¹²Madécaná wawàsi iwàwacutá nùalídacuéca pirítatá. Quéwa siúcái, yátaca imanùbaca, càmicáíná píalímápinácué péemíacani. ¹³Quéwa yàanàacaalí yái Espíritu itàaníríca báisíta Dios iináwaná ìwali, yá imàacapínáca píalíacuécawa ìwali macáita, càmicáíná itàanípíná yàasu wawàsitawa. Yápináta icàlida ìwali macáita yái nùalídéerica irí. Imàacapíná nacái píalíacuécawa ìwali yái wawàsi ichàbéeripínáca wapichaléwa. ¹⁴Yá yáasáidapínáca caináwanéerica núa, yácaínáta icàlidapíná ìwali yái nùalídéerica irí. Néese, yá icàlidacani pirícué. ¹⁵Macáita yái Núaniri idènièrica, nùasucata nacáini. Iná yéewa núumacuéca pirí, icàlidapínáca ìwali yái nùalídéerica irí. Néese, yá icàlidacani pirícué.

¹⁶Achúma èerita, yácué càmita piicácué núa quirínama. Quéwa achúma èeri idénáamita, yácué yèepùaca piicáca núa àniawa, nùapínácaíná Núaniri néréwa.”

Yái báawáanáca wawàwa iwènúapínáca casímáiri iyú

¹⁷Néese, yá abénaméeyéi yéewáidacalénái íimacaté iríwáacawa:

“¿Càinásica íimáanáca yái? ‘Achúma èerita, yácué càmita piicácué núa quirínama. Quéwa achúma èeri idénáamita, yácué yèepùaca piicáca núa àniawa, nùapínácaíná nacái Núaniri néréwa.’ ”

¹⁸Yá náimaca:

“¿Càinásica íimáanáca yái? ‘achúma èerita.’ Càmita wáalíawa wéemíaca càinácaalí wawàsica yái càí íimaca ìwali.”

¹⁹Iná Jesús yáalíacáíná nawàwaca nasutáca néemíawani, yá íimacaté nalí:

“¿Pisutácué péemíawa píawáacawa ìwalíise yái núumacáíná pirícué: ‘achúma èerita, yácué càmita piicácué núa quirínama. Quéwa achúma èeri idénáamita, yácué yèepùaca piicáca núa àniawa?’ ”

²⁰Báisíta, báisítacué núumaca pirí: Píacué fícháaníyèipíná, achúméeyéipíná nacái iwàwa. Quéwa níai èeri mìnánáica, yá casímáipínáca nawàwa. Quéwa éwita achúmacuéca piwàwa, néese, yácué casímáipínáca píá àniawa.

²¹Uái inanáica idáiwáacaalí ùyaca, yá cáiwica ùwali idécáíná uquéeri yàanàa ulí. Quéwa idécanáami asáica uícha yái sùmaíca, yá càmita uwàwali quirínama yái cáiwíríca, máínícaíná casímáica uwàwa ìwalíise yái asáínáca abéeri asáli iriculé èeriquéi.

²²Càitacué nacái achúmaca piwàwa siúcade. Quéwa nùepùapínácué nuicáca píá àniawa, yácué casímáica piwàwa. Yá canácata yáalíméeripíná

yedácuéca pícha yái casíimáinácuéca piwàwa. ²³Yá néenialíca, yá càmita-cué iwàwacutá pisutáca péemiawa núa.

Báisíta, báisítacué núumaca pirí: Macáita yái pisutéericuécá Núaniri fícha nuípidená ìwali, yàapínacuécá piríni.^p ²⁴Quéwa siùcatàacáwa, canácatacué pisutéerica Núaniri fícha nuípidená ìwali. Pisutácué fíchani, yácué yàapínaca piríni yéewacaténá casíimáisiwaca piwàwacué.”

Jesucristo imawèniadacaté èeri fiwítáise ichàini

²⁵“Iná idécué nucàlidaca pirí yái wawàsica, quéwa tàacáisi ibàacanéeri iyú. Quéwa yàanàapíná èeri càmicatáipínaca nutàaní quirínama ibàacanéeri iyú pirícué. Néenialí, yásí nucàlidaca pirícué Núaniri iinàwaná ìwali amalánama.

²⁶Néenialí èeri, yá càmita iwàwacutá nusutáca quirínama piwalicué Núaniri fíchawa. Yásí piácatacué iwàwacutá isutáca fícha piwaliwa. ²⁷Núaniricáináta yái cáininácué iicáca píca. Yá nacái cáininácuéca piicáca núa, yá nacái idécuéca peebáidaca nùanàacaté Dios yáatanáise. ²⁸Idécaté numusúacawa Núaniri yáatanáisewa, yá nùanàacaté aléi èeri iriculé. Quéwa siùcade, yá numàacaca yái èerica àniawa nùacaténáwa Núaniri Dios yàataléwa.”

²⁹Yá yéewáidacalénái fimacaté irí:

“Siùcade, yásí pitàanica walí amaléeri iyú. Càmita pitàanica walí quirínama ibàacanéeri tàacáisi iyú. ³⁰Siùcade, idéca wáalfaca píalíacawa macái wawàsi ìwalita, yá nacái picàlidaca fimáaná ipíchawáiseca wasutáca wéemiawa píca. Iná yéewa weebáidaca pianàacaté Dios néese.”

³¹Yá Jesús fimacaté nalí:

“Iná, àtata peebáidacuéca nùwali siùcade? ³²Siùcade, idéca yàanàaca yái nùasu horaca, yái picàlìlìatáipínacuécawa píalimáwanamawa. Yácué pimàacapínaca núa abéerita. Quéwa càmita nùya nulínámitawa, Núaniricáiná ìya nùapícha.

³³Nucàlidacué pirí yái wawàsica, matufbanáicaténácué píca nùapícha. Piùwichàapínacuéwa cháí irícu èeriquéi. Quéwa manuícué piwàwa nuwéré, idéca numawèniadaca yái èeri fiwítáiseca.”

Jesús itàaníca Dios yáapícha yéewáidacalénái ìwaliwa

17 ¹Néese idécanáamité Jesús imáalàida itàaníca, yá iicáidaca chènuniré, yá fimacaté:

“Núaniri, idéca nùasu èeri yàanàaca píasáidacaténá wenàiwicanái iicá caináwanéerica núa, yéewacaténá nacái, Núa Pírica, núsáidaca naicá cachàinírica píca. ²Idéca píaca nulí chàinisi nawicáúwa macáita níai wenàiwicaca, núa Pírica, nùacaténá nalí nacáuca càmfiri imáalàawa, macáita níai idéeyéicaté píaca nulí. ³Iná nadèniacaalí nacáuca càmfiri imáalàawa náalíacaténáwa piwali, píca Dios báisírica, núa Jesucristoca nacái pibànuèricaté aléi. ⁴Idéca núsáidaca píwítáise ichàini nalí cháí èeri irícu. Idéca nacái numáalàidaca yái fíbaidacalési pichùulièricaté numànica.

⁵Núaniri, siùcade pimàaca nulí nuchàinica pinànacubàawa àniawa càide iyúwaté nuchàini iyáaná píapícha quéecha, ipíchawáiseté wadàbaca yá

p 16.23 Iwàwáaná fimaca: Càmita wasutácaténá walíwa machàbaquéeri wawàsicata, yátái abénaméerica Dios iwàwa ìwali wáapícha, wía yeebáidéeyéica itàacái.

èeriquéi. ⁶Idéca numàacaca náalíacawa piináwaná ìwali, níái wenàiwica peedéeyéicaté èeri mìnáná yèewíise, piacaténá nulí nía. Piasunáicaté nía quéecha, yá piacaté nulí nía, níái idéeyéicaté imànica càide iyúwa pitàacái fimáaná, siùcalénama nacáide.

⁷Siùcade, náalíacawa ìwali macáita yái numànfíríca, yá nacái tàacáisi nué-wáidéerica iyú nía numànicani pichàini iyú pimàaqueéricaté nulí. ⁸Yái tàacáisi pièrica nulí, idéca nucàlidaca nalí ìwali macáita. Náalíacawa nacái nù-nàaca píatanáise. Idéca nacái neebáidaca piacata yái ibànuericaté núa aléi.

⁹Iná nusutáca pífícha nàwali. Càmita nusutá nàwali níái èeri yàasunáica, níatái pimàaqueéyéica nulí, piasunáicáináta nía. ¹⁰Iná macáita níái nùasu-náica, piasucata nacái nía. Nía nacái piasunáica, nùasucata nacái nía. Iná nuéwáidacalénái iyú, yá nùasáida mamáalàacata nuchàiniwa.

¹¹Siùcáade, càmita nuyamáapináwa quirínama cháí èeri irícu. Quéwa níái nuéwáidacaléca, iyaméeyéipináwa cháí èeri irícu. Quéwa núa, yá nùacawa píatalé. Pía Núaniri Mabáyawanéerica, níái pièyéica nulí, picúa nía pichàini iyúwa abéericaténáta náiwitáise abémáidata càide iyúwa wía.

¹²Idècunitàacá nùyaca náapícha cháí èeri irícu, yátéca nucùaca nía pichàini iyú. Quéwa níatái pièyéicaté nulí, nucùacaté nía. Canácata yúuquériwa núicha néenáca. Yáta yúucawa nèewíise yái yúuquéripinácawa càiripináta, ichàbacaténáwa càide iyúwaté Dios pitàacái fimáaná:

¹³Siùcáade, yá nùacawa píatalé. Quéwa nusutáca pífícha nàwali idècunitàacá nùyaca cháí èeri irícu, yéewacaténá casíimáica nawàwa càide iyúwa núa. ¹⁴Idéca nucàlidaca nalí pitàacái. Quéwa báawacaté èeri mìnáná iicáca nía, càmicáiná èeri mìnáná yàasu nía càide iyúwa càmfíná èeri yàasu núa.

¹⁵Càmita nusutá pífícha nàwali peedácaténá nía èeri fícha. Nusutáca pífícha nàwali picùacaténá nía èeri báawéeri fiwitáise fícha. ¹⁶Càmita èeri mìnáná yàasu nía càide iyúwa càmfíná èeri yàasu núa. ¹⁷Iná pisería nía èeri fiwitáise fícha pitàacái báisíiri iyúwa, yái pitàacái báisíirica.

¹⁸Càide iyúwa pibànùanaté núa iriculé èeriquéi, càita nacái nubànùaca nué-wáidacalécawa nàatalé níái càmfíyéica yeebáida pitàacái. ¹⁹Idéca numàacacaté núawawa numànicaténá càide iyúwa piwàwáaná, yéewacaténá nacái namàacaca náfawawa namànica píri càide iyúwa piwàwáaná, pitàacái báisíiri iyú.

²⁰Quéwa càmita nusutá pífícha nàwali abéerita, níái nàwali nacái áiba, níái yeebáidéeyéipináca nùwali nacàlidapinácaalí nalí nutàacái, ²¹abédanamacaténá náiwitáise càide iyúwa wía, càicaténá nacái abédanamacata náiwitáise wáapícha, èeri mìnáná yáalíacaténá piacata yái ibànùaté núa aléi.

²²Yái chàinisi pièricaté nulí, nùapináca nacái nalíni, abédanamacaténá náiwitáise náapichawáacawa càide iyúwa abédanamáaná wáiwitáise píapícha. ²³Nùyaca náapícha càide iyúwa piyáaná nùapícha yéewacaténá abéericata wáiwitáise wáapichawáaca macáita, èeri mìnáná yáalíacaténá piacata yái ibànù núa aléi, náalíacaténá nacái cáinináca piicáca nía càide iyúwa cáinináaná piicáca núa.

²⁴Núaniri, níái pièyéica nulí, nuwàwaca nàyaca nùapícha aléde nùyacatalé-pináca naicácaténá nuchàini, yái pièrica nulí, idécáinaté cáinináca piicáca núa ipíchawáiseté pidàbaca macáita yái èerica.

²⁵Núaniri Mabáyawanéeri, níái èeri mìnánáica, càmita náalíawa píwali. Quéwa núa yáalíeriwa píwali. Níái nùasunáica náalíata nacái pibànùacaté

núa aléi. ²⁶Idéca numàacaca náalíacawa piináwaná ìwali. Quéwa nucàlida-pináca piináwaná ìwali nálí mamáalàacata, yéewáanápíná cáinináca naicá-yacacawa càide iyúwa cáinináanà piicáca núa, nùyacaténá nacái náapicha.”

Náibàacaté Jesús

(Mt. 26.47-56; Mr. 14.43-50; Lc. 22.47-53)

18 ¹Néese idécanáamité Jesús itàaníca Dios yáapicha, yáté yàacawa yée-wáidacalénái yáapichawa aléde únibàa Cedrón^a abéemàalé, abéeri bànacalé inàlimanà iyacatáicaté. Yá nérécaté, Jesús iwàlùawa yéewáidacalénái yáapichawa.

²Yái Judas yèepùadéerica iyaca Jesús yùuwidenái iríwa, yáalíacawa nacái ìwali yái bànacalé yàalunáca, madécaná yàawiríacáináté Jesús iwacáidacawa néré yéewáidacalénái yáapichawa. ³Iná yéewa Judas yàanàacaté bànacalé inàlimanà néré, yàanàidéeri yáapichawa madécaná úwi romanonái, nía nacái úwinái icuèyéicaté Dios icapèe, sacerdote fiwacanáanái ibànuyéica fariseonái yáapicha, cacáapisèeyéi, itéeyéi lámpara, bèeríasi nacái.

⁴Quéwa Jesús yáalíacawa ìwali macáita yái wawàsi ichàbéeripínacawa irí. Iná yéewa ìpínaca náipunita, yá íimaca nálí:

“¿Cawínacué picutáida?”

⁵Yá náimacaté irí:

“Yái Jesús Nazaret mìnalica.”

Jesús íimacaté nálí:

“Núacata yái Jesús.”^r

Yá nacái Judas yàanàacaté náapicha, yái yèepùadéericaté nálíni. ⁶Iná Jesús íimacaalí nálí:

“Núacata yái Jesús pitàanícué yáapicha.”

Yá nèepùaca náamirìcubàawa, yá nacái náuwàaca naliacawa cáli iwéré.

⁷Yá yèepùaca isutá yéemíawa nía àniawa:

“¿Càinacué yái picutáida.”

Yá náimaca irí:

“Wacutáidaca Jesús, Nazaret néeséerica.”

⁸Yá Jesús íimaca nálí:

“Núacata yái Jesús idécué núumaca pirí. Iná núacaalícué picutáida, iwàwacutácué pimàaca nàacawa níái áibanáica.”

⁹Càicaté íimaca néenialí, yéewacaténá ichàbacawa càide iyúwataté Jesús íimáanà:

“Canácata yúuquériwa nuícha néenáca níái pièyéicaté nulí.”

¹⁰Néese yái Simón Pedro idènièricaté abéeri machete, yá iwatáacani yàalu irìcuísewa. Yáta iwichùaca sacerdotenái íiwacali yàasu wenàiwica yùuwi yéewápu néesema, yái nàasu wenàiwica íipidenéerité Malco.

¹¹Néese, yá Jesús íimaca Pedro irí:

“Píiyàa pimachétani yàalu irìculéwa. Yái yùuwichàacáisi Núaniri imàaquéerica nulí, iwàwacutápiná nùuwichàacani.”

q 18.1 Cedrón: Abéeri únibàa iyéerica Jerusalén iyacàlená imuchúalícu, dúli Olivos yáapicha.

r 18.5 Núacata yái Jesús, yéewa waléecani, Jn. 8.24 irícu.

Jesús ibàlùacawa Anás íipunita

(Mt. 26.57-58; Mr. 14.53-54; Lc. 22.54)

¹²Néese níái úwi romanonái, náiwacali yáapichawa, nía nacái úwinái Dios icapèe néeseeyéica, náibàacaté Jesús, yá nadacùacaté icáapi. ¹³Yá natécaté quéechani Anás yàatalé. Yái Anás, yácataté Caifás iyáawiri, sacerdotenái fiwacalica néenialí camuí.^s ¹⁴Yái Caifás, yácataté càiri fimacaté quéecha judfonái fiwacanánái irí:

“Abéeri asìalita cayába yéetácawa náichawaliná níái manùbéeyéi wenàiwicaca, ipíchaná namáalàidaca wía, wía judfonáica.”^t

Pedro ibàaca Jesús iináwaná

(Mt. 26.69-70; Mr. 14.66-68; Lc. 22.55-57)

¹⁵Yá nàacatéwa Jesús yáami déecuta, níái Simón Pedro, yàacawéeriná yáapicha. Yái áibaca, sacerdotenái fiwacali yáaliéríté ìwali, íná yéewa iwàlùacatéwa Jesús yáami, sacerdotenái fiwacali icapèe ibàacháwalená iriculé. ¹⁶Quéwa Pedro iyamáacaté ibàlùacawa bàacháwáseta, inùma ibàle manuúri fínatawáise.

Néese, yá imusúacatéwa àniawa yái sacerdotenái fiwacali yáaliéricatéwa ìwali. Yá itàaníca úapicha, úái inanái icuèchúaca capii inùma bàacháwáise, yá umàacaca Pedro iwàlùacawa.

¹⁷Néese úái inanái, nàasu wenàiwicaca, icuèchúaca capii inùma, yá úumacaté Pedro irí:

“Píata cáminá néená níái yéewáidacalénáica yá asialiquéi.”

Yá Pedro íimacaté:

“¡Càmita! Càmita núani.”

¹⁸Macáita níái nàasu wenàiwicaca, úwinái nacái, idécaté napucúadaca quichái casalínicáiná, íná yéewa nàanabaca. Yá macáita nàanabaca nabàlùacawa néeni. Càita Pedro yàanabaca nacái ibàlùacawa náapicha néeni.

Anás isutáca yéemiawa Jesús

(Mt. 26.59-66; Mr. 14.55-64; Lc. 22.66-71)

¹⁹Yái sacerdotenái fiwacalica isutácaté yéemiawa Jesús yéewáidacalénái ìwali, yéewáidáaná ìwali nacái.

²⁰Yá Jesús yeebáca isàna, fimaca irí:

“Nuéwáidaca macái wenàiwica yáacúalícuta. Eeri imanùbaca nuéwáidaca judfonái yéewáidacàalu iricubàa, Dios icapèe iricu nacái, judfonái iwacáidacatáicawa macáita. Iná canácatáita nuéwáida nía ibàacanéeri iyú.

²¹Néeni, ¿Cána yéewa pisutáca péemiawa núa? Pisutá péemiawa níatái, yéemièyéicaté nucàlidáaná, níacaténáta icàlida ìwali càinácaalí nuéwáida nía ìwali. Iná níata yáalíawa ìwali yái nucàlidéerica nálí ìwali.”

²²Iná idécanáamité càica Jesús íimaca nálí, yá abéeri úwi ibàluèricawa néeni icapèedaca inànii, fimaca irí:

s 18.13 Ewitaté romanonái iricúadaca Anás ichàini, càmicaténá sumo sacerdote quirínamani, càicáaníta, yáté idèniaca ichàiniwa mamáalàacata judfonái yéewi. Sacerdotenái fiwacalicaténi camuí 6-15, Cristo idénáamité. Yái Caifás, yácataté Anás íisimale, sacerdotenái fiwacalicaté nacáini, camuí 18-36 nacái, Cristo idénáamité. Yéewa waléecani Lc. 3.2; Hch. 4.6 nacái.

t 18.14 Jn. 11.49-51.

“¿Cáná yéewa càì pisàna peebáca yái sacerdotenái íiwacalica?”

²³ Yá Jesús íimaca írí:

“Nutàanícaalí báawéeri tàacáisica, yá iwàwacutá picàlidaca nulí, ¿Cháná yái báawéeri tàacáisi nutàaníríca? Quéwa nutàanícaalí cayábéeri tàacáisica, néeni, ¿cawíná ìwalíise picapèeda nunàni?”

²⁴ Néese, yá Anás ibànùacaté Jesús icáapi idacuèriwa Caifás yàatalé, yái sacerdotenái íiwacalica.

Pedro ibàaca Jesús iináwaná

(Mt. 26.71-75; Mr. 14.69-72; Lc. 22.58-62)

²⁵ Idècunitàacá Pedro ibàlùaca yàanabaca néeni, yá nasutácaté néemìawani:

“¿Píata cáminá áiba néená níái Jesús yéewáidacalénáica?”

Yá ibàaca iináwawa, íimacaté:

“Càmita núani.”

²⁶ Quéwa ìyacaté néeni abéeri asàli, sacerdotenái íiwacali yàasu wenàiwica, yéená wenàiwica yái Pedro iwichuèricaté yùuwi, yáté icháawàacani, íimacaté írí:

“Píata áiba nuiquéeri yáapicha aléde bànacalé inàlimaná néré.”

²⁷ Yá yèepùacaté Pedro ibàaca iináwawa àniawa. Yá néeniwata, yáté cawámai itàaca.

Natéca Jesús Pilato yàatalé

(Mt. 27.1-2,11-31; Mr. 15.1-20; Lc. 23.1-5,13-25)

²⁸ Néese mapisáisiwata, yáté natéca Jesús Caifás icapèe néese, aléde gobernador romano icapèe manuírí néré. Quéwa níái judíonái, càmitaté nawàlùawa icapèe iriculé, ipíchanása casacàacaté nía yéewacaténá nayáaca Pascua iyáaniná.

²⁹ Néese, yá Pilato^u imusúacatéwa náipunita bàacháwalé, yá íimacaté nalí:

“¿Cawíná ìwalíise picháawàacué nulí yá asialiquéi?”

³⁰ Yá náimaca írí:

“Canéericaalí ibáyawanátani, càmita wàanàida pirítani.”

³¹ Yá Pilato íimaca nalí:

“Píatacué yùuwichàidani càide iyúwacué plawirináimi íiuitáise íimáaná.”

Yá náimacaté níái judíonáica:

“Yái gobierno romanoca, càmita imàaca walí wawàsi wanúacaténá abéeri wenàiwica.”^v

³² Yá càicataté ichàbacawa iyúwaté Jesús íimáaná nalí quéecha, icàlidacaa-líté nalí ìwaliwa càinácaalíté iicácanáwapiná yéetácawa.

³³ Néese, yá Pilato yèepùacaté iwàlùacawa icapèe iriculéwa àniawa, yá imáidacaté yàataléwa Jesús, íimacaté írí:

“¿Píata yái judíonái yàasu rey?”

^u 18.29 Poncio Pilato, gobernador romanosàiri, ichùulièri Judea yàasu cáli fínata.

^v 18.31 Níái judíonáica, càmita nadènia wawàsi nanúanápiná abéeri wenàiwica. Níata idènia wawàsi, níái romanonáica.

³⁴ Yá Jesús ímacaté írí:

“¿Yáta, càiná píináidáanáwa nùwali yáara? ¿Aibacaalíta càì icàlida pírì nuináwaná ìwali?”

³⁵ Yá Pilato ímacaté írí:

“¿Càmíricata Judío núaquéi! Péená wenàiwicata níái yèpùada píá nulí, sacerdotenái íiwacanánái yáapicha. ¿Cawiná báawéeri wawàsica yái càì pimànica?”

³⁶ Jesús ímacaté írí:

“Càmita nuchùulia càide iyúwa níái reynái iyéeyéica cháì irìcu èeriquéi. Nuchùuliacaalí càitáde iyúwa nachùulianáta, yá nùasunái wenàiwica imànica ùuwicáita ipíchaná nèepùadaca núa judíonái íiwacanánái íríta. Quéwa yái nuchùuliacatáica nùasunái wenàiwicawa, càmita ìya cháì irìcu èeriquéi.”

³⁷ Néese, yá Pilato isutácaté yéemíawa Jesús:

“¿Iná rey píaquéera?”

Yá Jesús ímaca írí:

“Báísíta reycá núa càide iyúwa píimáaná. Ináté yéewa asáica núa. Nùanàa nacái aléi irìculé èeriquéi nucàlidacaténá iináwaná yái tàacáisi báisíríca. Iná macáita níái iwàwéeyéica yáalíacawa báisírí tàacáisi ìwali néemíaca nutàacái.”

³⁸ Pilato ímaca írí:

“¿Càiná yái tàacáisi báisíríca?”

Néese idécánáami Pilato isutáca yéemíawa Jesús, yá imusúacatéwa àniawa judíonái yàatalé, yá ímacaté nalí:

“Canácata nùanèeri ìwali bayáwanásica nùuwichàidéeripiná ìwalíiseni.

³⁹ Quéwa idécáinácué càica píiwitáise iyáanácani, iwàwacutáanáca nuwasàacuéca pírí abéeri presuírí Pascua yaalí camuí imanùbaca. Iná, ¿yátacué piwàwa numàacaca pírí yái píasu reycá, píacué judíonái?”

⁴⁰ Néese, yá namáidacaté macáita cachàini, náimacaté:

“¿Càmita! ¿Picá piwasàa yáara! ¿Yátasí piwasàa yái Barrabás!”

Yái Barrabás, abéeri asiali cayéedèerité, ínáté yéewa presocani.

19 ¹ Néese, yá Pilato ichùuliacaté yàasu úwinái icapèédáidaca Jesús. ² Yá úwinái icàlípíacaté culèpi icoronaniná, yá nayàacaténi Jesús íiwita ìwali. Nayàaca nacái ìwali abéeri bàlesi cáaléeri quíréeri wálumaca.”

³ Yá náimacaté írí:

“¿Píya déecu èeri, píá judíonái yàasu rey!”

Yá nacapèédáidacaté Jesús inànìi ìwali.

⁴ Néese, yá Pilato imusúacawa àniawa nàatalé, yá ímaca nalí:

“Píicácué yái asialica, canácata ibáyawaná. Iná yéewa numusúadacuéca píicáni píalíacaténácuéwa.”

⁵ Iná úwinái imusúadacaalíté Jesús caplí irícuíse, yá idécaté itéca íiwita ìwaliwa culèpi iyacaná, bàlesi quíréeri nacái cùlitunìwaca.

Yá Pilato ímacaté nalí:

“¿Yáca asiali yái!”

⁶ Iná sacerdote íiwacanánái, iicácaalí Jesús, náapicha níái úwinái icuèyéica Dios icapèe, yá namáidaca cachàini, náimaca:

“¡Pitàtàacuéni cruz ìwali! ¡Pitàtàacuéni cruz ìwali!”

Yá Pilato ìmaca nalí:

“Píatacué iténi, yácué pinúacani. Canácata nùanèeri ibáyawanáca nunuéripiná ìwalíisetani.”

⁷Yá judíonái ìmacaté írí:

“Wadèniaca wàasu tàacáisináíwa wachùulianáca wíawawa. Iná càide iyúwa wáíwítáise iyáaná, yá iwàwacutá yéetácawa, yèepunicáiná imànica yáawawa Dios Írí iyú.”

⁸Iná càicaalíté Pilato yéemiaca nasàna, yáté cáalusíwacani.^x ⁹Yá yèepùacaté iwàlùacawa àniawa icapèe iriculéwa, yá ìmacaté Jesús írí:

“¿Sísàanèeri píaquéera?”

Yá quéwa càmita Jesús yeebá isàna. ¹⁰Néese, yá Pilato ìmacaté írí:

“¿Cáná càmita peeabá nusàna? Píalíawa nudèniaca nuchàiniwa nuchùulianá-piná natàtàaca píá cruz ìwali, nuchùulianápiná nacái namàacaca píawa.”

¹¹Yá Jesús ìmacaté írí:

“Canácata pírí chàinisi nuwicáu, càmicaalí Dios yàa pírí chènunfisetani. Quéwa yái yèepùadéerica núa pírí, máiní yáawanái cabáyawanáca píicha quiríta.”

¹²Néese idenáami, yáté Pilato icutáca wawàsi iwasàacaténa Jesús. Quéwa níai judíonáica, yá namáidaca írí cachàini, náimaca:

“Píwasàacaalí Jesús, yá càmita César yàacawéeriná píá. Cawinácaalí imàni yáawawa rey iyú, yá yàacawa César ípunita!”

¹³Néese idecanáamité Pilato yéemiaca nasàna, yá ichùuliacaté úwinái imusúadaca Jesús bàacháwalé. Yá iyamáacaté yáawinacawa íinata yái nacháawèerica íinatáise wenàiwica, namànírica íba mèlumèlufyéi iyú, ípidenéerica “Gabata”, hebreo iyú.

¹⁴Néenialí èeri, nachùnìacaalíté nàyaca Pascua ipíchawáise wawàsi, idecanáamité machacànica èeri yàacawa, yá Pilato ìmacaté judíonái írí:

“¡Yácué píasu rey yái!”

¹⁵Quéwa, yá náimacaté néemíanicawa írí:

“¡Pimusúadacuéni! ¡Pimusúadacuéni! Pitàtàacuéni cruz ìwali!”

Yá Pilato ìmacaté nalí:

“Càmita cayába nutàtàaca cruz ìwali yái píasu reycá.”

Yá náimacaté níai sacerdotenái íiwacanánáica:

“¡Canácata wadènièri áiba reycá, yáta abéerita wàasu rey, yái César!”

¹⁶Néese, yáté Pilato yèepùadacani sacerdotenái íiwacanánái írí. Yáté úwinái itéca Jesús yéewacaténaté natàtàacani cruz ìwali.

Natàtàacaté Jesús cruz ìwali

(Mt. 27.32-50; Mr. 15.21-37; Lc. 23.26-49)

¹⁷Néese, yáté natéca Jesús yàcalé iricuíse, iwáacutéeri yàasu cruzwa aléde dúli néré ípidenéerica “íiwitási yáapimi.” Hebreo iyú nacái ípidená Gólgota. ¹⁸Yá néenicaté natàtàani cruz ìwali. Natàtàacaté nacái Jesús yáa-pícha pucháiba asianái. Abéeri yéewápu néese, áiba nacái apáu néeseema.

^x 19.8 Yá cáalucaté Pilato, iyúunáidacáináaté áiba dios íwiwtáanacani, yái càité ichacamàacawa wenàiwica iyú.

¹⁹Pilato ichùulliacaté natànàaca tàacáisinái, yáté nachanàidaca nía cruz ìwali, càiyéité ìmacade: “JESUS NAZARET NEESEERI, JUDIONAI YAASU REY.”

²⁰Ináté madécaná judíonái ilée níái tàacáisináica, yácáinái natàtàacatái-caté Jesús iyacaté mawiénita yàcalé írí. Iná níái tàacáisináica, natànàacaté nía hebreo^y iyú, griego^z iyú, latín^a iyú nacái. ²¹Yá náimacaté Pilato írí níái sacerdotenái, judíonái íiwacanánáica:

“Picá pitànàa: ‘Judíonái yàasu rey.’ Ìmacaté ìwaliwata: ‘Núacata judíonái yàasu rey.’”

²²Yá Pilato ìmacaté nalí:

“Yá idéerica nutànàaca. Yá iwàwacutá imàacacawa càita iyúwa idéená nuchùullaca natànàacani.”

²³Néese idécanáamité úwinái itàtàaca Jesús cruz ìwali, yáté needáca níái ibàlenáimica. Yá naserífacaté nàwaliwáaca nía abéerinamata, níái báinúaca ibàlenáimica, abéerinama abéeri úwi írí. Néese needáca úái ibàle cáalée-chúaca, càmfíchúaca nasucúa ìwali, chènuníise cáaliaculénama.

²⁴Yá náimacaté nalíwáaca ùwali:

“Picácué wacacanáidani. Wasèiwicacáita ìwali wáalífacaténá càinápínacaalí imàacawa yáapicha.”

Yá càicataté ichàbacawa iyúwaté Dios itàacái fimáaná:

“Nawacùacaté nàwaliwa nuèpùanámi,
Nasèiwicacaté nacái nubàlemi ìwali.”

Yá càité namànica níái úwináica. ²⁵Mawiénita cruz írí, ubàlùatéwa úái Jesús yáatúaca, uénásàatúa nacái, úa nacái María, Cleofas yàacawéetúaca, María Magdalena nacái.^b ²⁶Iná Jesús iicácaalíté yáatúawa, yá nacái yée-wáidacalé cáininéerica iicáca ibàlùericawa néeni, yá ìmacaté yáatúa íríwa:

“Núatúa, siúcade, yá pìiri yáara, peedá pìataléwani.”

²⁷Néese, yá ìmaca yéewáidacalé íríwa:

“Siúcade, úaca píatúa úái.”

Iná néenialíta, yáté yéewáidacalé yeedáca úa icapèe iriculéwa.^c

Jesús yéetácatéwa

(Mt. 27.45-56; Mr. 15.33-41; Lc. 23.44-49)

²⁸Néese idénáami, yáté Jesús yáalíaca idéca imáalàidaca macáita yái yàa-nèerica imànica càide iyúwa Dios itàacái fimáaná, yá ìmacaté:

“Macàlaca nuwàwa!”

²⁹Yá nadènìacaté néeni abéechúa yàalusi ipuniéchúawa uva ituní càa-méeri iyú, úwinái ìiracalé. Yá náisaplaca iyú sàlùsàlúiri wawàsica nadacùaca nacáini àicu cáaléeri ipùata ìwali. Yáté namichàidacani mawiénita Jesús inùma írí. ³⁰Jesús yáalimáidaca idénáami iicáwa yái càaméerica ipisiwaca, yá ìmaca:

y 19.20 Hebreo, yácata israelnái itàacái. z 19.20 Griego, yácata griegonái itàacái.

a 19.20 Yácata romanonái itàacáité. b 19.25 María Magdalena, fimáaná: María Magdala

iyacàlená néeséechúa. c 19.27 Iicáca úa càide iyúwa yáatúasfwa

“¡Siùcade, idéca numáalàidaca macáita yái Dios ichùulìerica numànica!”
Néese, yá yáawiadaca íiwitawa, yá yéetácawa.

Nasutàacaté Jesús ibàlài ìwali bálánamáiwaca

³¹ Yáté èerica viernes, ipíchawáiseté judfónái iyamáidacawa Pascua yàasu èeri yaalí, níái judfónái íiwacanánái, càmitaté nawàwa chéecáisimi ichanàacawa cruz ìwali irìcu yái èeri nayamáidéericawa irìcu. Ináté yéewa nasutáca Pilato íicha wawàsi ichùulìacaténá úwinái inúaca imáalàawa nacàwa yáapi, níái ichanèeyéicawa cruz ìwali, néetácáténáwa ráunamáita, yéewacaténá áibanái iricùadaca nachéecami.

³² Néese, yáté úwinái yàacawa néré, yá namáalàacaté nacàwa níái pucháiba natàtèyeyéicaté Jesús yáapicha. ³³ Quéwa nàanàacanámamité Jesús iwéré, yá naicácaté idéca yéetácawa. Yáté càmita namáalàa icàwa yáapi.

³⁴ Quéwa abéeri néenái níái úwináica, yáté isutàaca Jesús ibàlài iriculé ùlibàna iyú, yá irái imusúacatéwa néese, úni nacái. ³⁵ Iná yái iiquéerité ichàbacawa yái wawàsica, yáta yái icàlida iináwaná ìwali báisíta. Yá nacái yáalíaca báisiiricata yái càirica icàlidaca ìwali, yéewacaténácué nacái peebáidaca Jesús ìwali. ³⁶ Yái wawàsi càiricaté ichàbacawa, ichàbacatéwa càitáde iyúwaté Dios itàacái fímáaná:

“Càmita namáalàapiná yáapi, éwita abéeripiná.”

³⁷ Càicata nacái áiba cuyàluta fímaca Dios itàacái irìcu:

“Wenàiwicanái iicáidapiná irí yái nasutéerica bálánamáiwaca.”

Nabàliacaté Jesús ichéecami

(Mt. 27.57-61; Mr. 15.42-47; Lc. 23.50-56)

³⁸ Néese idécanámamité ichàbacawa macáita yái wawàsica, yái José Arimatea iyacàlená néeseérica, Jesús yéewáidacalécaté nacái, quéwa ibàacanéeri iyú, cáalucáináté iicáca níái áibanái judfónái íiwacanánáica. Yáté isutáca wawàsi Pilato íicha imàacacaténá itéca Jesús ichéemi. Yáté Pilato imàacaca itécani. Néese, yáté yàaca yeedáca Jesús ichéecami.

³⁹ Càita nacái Nicodemo, yái yèericaté ipáchiaca Jesús táiyápi, yàanàidacaté nacái icáapi irìcuwa 30 kilo pumènfiri, fipidenéeyéi mirra, áiba pumènfiri yèewisá.

⁴⁰ Yá needácaté Jesús ichéecami, yá nacái, náiwawanácani wáluma pumènfiri yèewi càide iyúwa judfónái íiwitáise iyáaná, nabàliacaalí abéeri yéetéerimiwa.

⁴¹ Aléde natàtàacatáicaté Jesús, iyaca néré abéeri bànacalé yàaluná. Yá nacái yèewica, ìyaté abéeri càliculí wàlisàita canácatáitáacá nabàlièri yéetéerimicawa.

⁴² Iná nachùnìacáináté wawàsi ipíchawáise yái èeri judfónái yàasu Pascua, yá nacái, abéeri càliculí iyacaté nalí mawiénita, yá nérécaté naliada Jesús ichéecami.

Jesús icáucàacawa yéetácáisi íicha

(Mt. 28.1-10; Mr. 16.1-8; Lc. 24.1-12)

20 ¹ Néese mapisáisiwata irìcu yái domingo èerica, yá María Magdalena yàacatéwa càliculí néré catácaalítáacá quiríta. Iná ùanàacaalíté néré, yá uicácaté íba manuíri ibàlùacawa méetàucuta càliculí inùma íicha.

²Néese, yáté uèpùaca upiàcawa Simón Pedro yàatalé, yàatalé nacái yái Jesús yéewáidacaléca cáininéericaté iicáca, yá úumaca nalí:

“¡Natéca cáminá càliculli irìcuíse yái Wáiwacali iinámica. Iná càmita wáalí alénacaalí naliadani.”

³Yáta Pedro yàacawa yáapicha yái áiba Jesús yéewáidacaléca, yá napiacawa càliculli néré. ⁴Yá napiacatéwa pucháibanamata. Quéwa yái áiba Jesús yéewáidacaléca, ipiacatéwa cachàini quiríta Pedro íicha. Yá idàbaté yà-nàaca ipíchalé càliculli néré. ⁵Yáté yàawiada yáawawa iicáidacaténá càliculli iriculé. Yá iicáté naliacawa níatái wálumanáica néepùanacaté Jesús iinámi. Quéwa càmitaté iwàlùawa néré.

⁶Néese, yá Simón Pedro yàanàacaté yáami, yá iwàlùacatéwa càliculli iriculé. Yá nacái iicáté naliacawa níatái wálumanái néepùanacaté Jesús iinámi. ⁷Yái wáluma néepuèricaté iyú Jesús íiwita, iriacatéwa nacái méetàucuta. Yá nacái wáluma néepuèricaté iyú Jesús iinámi, icàlìpièri iriacawa áibaléta íicha.

⁸Néese, yá nacái iwàlùacatéwa yái áiba Jesús yéewáidacaléca idàbéericaté yàanàaca càliculli néré. Iná iicácaalíte macáita yái wawàsica, yáté yeebáidaca Jesús imichàacawa, ⁹càmicáinátéca náalía néemiaca cayába yái Dios itàacáica, iwali yái iwàwacutáanacaté Jesús imichàacawa yéetáními yè-wíise.

¹⁰Néese, yáté Jesús yéewáidacalénái yèepùacawa yàacawéeyéná yàataléwa aléde nàyacataléca nàyaca.

Jesús yáasáidacawa María Magdalena irí

(Mr. 16.9-11)

¹¹Néese úái María Magdalena uyamáacatéwa bàacháwáiseta càliculli idaníta. Idècunitàacá uícháaníca, yá úawiacaté uicáidaca càliculli iriculé.

¹²Yá uicáté néré pucháiba ángelnái cabalèeyéi ibàle, yáawinéeyéiwa cháí naliadacatáicaté Jesús iinámi. Abéeri yáawinawa íiwitami iriacatalécatéwa, áiba yáawinawa yàabàlimi iriacatalécatéwa.

¹³Yá náimacaté ulí:

“Inaná, ¿cáná yéewa pícháaníca?”

Uumaca nalí:

“Natécáiná cáminá yái Núiwacali iinámi, iná càmita núalíawa alénacaalí namàacani.”

¹⁴Idécánáami càì úumaca, yá uwènúaca uicáidaca uínataléwa. Yá uicáca Jesús ibàlùacawa, quéwa càmfírta úalí Jesúsca.

¹⁵Yá Jesús íimacaté ulí:

“Inaná, ¿cáná yéewa pícháaníca? ¿Cawiná yái càì picutáida?”

Quéwa, uyúunáidacáiná yácani icuèrica bàacalé yàaluná, yá úumacaté irí:

“Pía asíali, píacanámi yái itéerica Jesús iinámica, picàlida nulí alénacaalí pimàacani nuchùuliacaténá natécani.”

¹⁶Yá Jesús íimacaté ulí:

“¡María!”

Yá uwènúaca uicáidaca irí, yá úumacaté:

“¡Raboni!” (íimáaná: Yéewáidéeri)

¹⁷Jesús íimaca ulí:

“Yáta píibàaca núa, càmicáinàtàcá idé nuíriacawa Núaniri yàataléwa. Quéwa piawa nàatalé níái nuénánáica. Píimaca nalí: ‘Nùapínáca Núaniri néréwa, yái Píaniricuéca nacái, nùasu Dios, píasu Dioscué nacái.’ ”

¹⁸ Néese, yá María Magdalena yàacaté icàlidaca yéewáidacalénái irí yái uicáanáca Wáiwacali, yá nacái wawàsi icàlidéericaté ulí.

Jesús yáasáidacawa yéewáidacalénái iríwa

(Mt. 28.16-20; Mr. 16.14-18; Lc. 24.36-49)

¹⁹ Néese idécaalíté catáca yàacawa domingo èerita, irícu yái èeri semana idà-béericawa irícu, yá idécaté nàwacáidacawa níái Jesús yéewáidacaléca, nabàliacaté nacái caplí inùmawa dàalawaca, cáalucáináté nía Judío íiwacanánái fícha. Yá Jesús yàanàacaté nàatalé, yá ibàlùacatéwa nalí bamuchúami, íimacaté nalí:

“¡Matuíbanáitacué pía!”

²⁰ Idécanáamité càí íimaca nalí, yá yáasáidacaté naicá icáapiwa^d útuwi yáaminá, ibàlài icháuná yáaminá nacái. Yáté casíimáica níái yéewáidacalénáica naicácaalíté Náiwacaliwa.

²¹ Yá Jesús íimaca nalí àniawa:

“¡Matuíbanáicué pía! Càide iyúwa Núaniri ibànùnánaté núa aléi, càita nacái nubànùnàpínacuéca pía.”

²² Idéca nacáita càica íimaca nalí, yá ipùaca icalésawa napùalé, íimaca nalí:

“Pimàacacué Espíritu Santo iyaca píápícha.

²³ Iná níái pimàaqueeyéicuéca piwàwawa ibáyawaná fícha, Dios imàacapínáca iwàwawa nabáyawaná fícha. Níái càmfíyéica pimàacacué piwàwawa ibáyawaná fícha, càmita nacái Dios imàacapíná iwàwawa nabáyawaná fícha.”

Càmita Tomás yeebáida Jesús icáucàacawa

²⁴ Quéwa yái Tomás abéeri néená níái doceca, íipidenéerica nacái Dídimó, canácaté náapícha néenini Jesús yáasáidacaalítéwa nalí. ²⁵ Néese níái áibanái Jesús yéewáidacaléca, náimacaté Tomás irí:

“Idéca waicáca yái Wáiwacalica.”

Yá íimaca nalí:

“Càmita nuebáidata ìwali, càmicaalí nuicá icáapi icháuná útuwi yáamináca, càmicaalí nacái nùiyaa núcáapi ipùatawa yáaminá irícu, càmicaalí nacái nùiyaa núcáapiwa ibàlài icháuná irículé.”

²⁶ Néese abéeri semana idénáami, yáté nàwacáidacawa àniawa níái Jesús yéewáidacalénáica caplí irícu. Yá néenialíca, Tomás iyaté náapícha néeni. Iná éwita nabàliacaté caplí inùma dàalawaca, càicáaníta, yáté Jesús yàanàaca ibàlùacawa nalí bamuchúami, yá íimaca nalí:

“¡Matuíbanáicué pía!”

²⁷ Néese, yá Jesús íimaca Tomás irí:

“Píicá núcáapi, píiyaa picáapi ipùatawa cháí útuwi yáaminá irícu. Píiyaaca nacái picáapiwa nubàlài icháuná irícu. Pía càmfíríca yeebáida cáuca núa, siúcade, peebáidacáita nùwali.”

d 20.20 Icóapi fímáaná, griego itàcái iyú: áibaalí icáapi yùucuta, áibaalí icáapi itùcule, áibaalí icáapi yàanàa yáapíchawa. Iná yéewa náimaca níái yáaliyéicawa, natàcatésa Jesús icáapi itùcule ìwali. Càmitasa icáapi yùucuta ìwalita.

²⁸ Yá Tomás íimaca:

“¡Nuíwacali, nùasu Dios!”

²⁹ Jesús íimaca irí:

“Tomás, piicáciná núa. Yá àtata peebáida cáuca núa. Casíimáiyéi níai yeebáidéyéica nùwali, éwita càmita naicá núa.”

¡Càinápíná natànàa yá cuyàlutaquéi?

³⁰ Jesús imànicaté madécaná níai càmiyéica wenàiwica idé imànica, quéwa imànicaté nacái áibanái quiríta yéewáidacalénái yáacúalicuta, quéwa càmita natànàa nía cháí iricu cuyàlutaquéi. ³¹ Quéwa níai càiyéica watàanica ìwali cháí, nutànàacaté nía yéewacaténacué peebáidaca Cristoca yái Jesús, yái Dios lírica. Iná peebáidacaallicué ìwali, yásí pidèniacuéca picáuca càmfiri imáa-làawa ìwalíisená.

Jesús yáasáidacatéwa siete yéewáidacalénái iríwa

21 ¹ Néese idénáami, yáté Jesús yáasáidacawa àniawa yéewáidacalénái iríwa aléde Tiberias^e icalisaniná idùlepiré.

Iná càicaté naináwaná idàbacáwade: ² Nàyacaté abecataíta níai: Simón Pedro, Tomás, ípidenéerica nacái Dídimos.^f Natanael yái yàcalé Caná mìnali, Galilea yàasu cáli néeséeri. Nía nacái Zebedeo yéenibeca, áibanái pucháiba quiríta Jesús yéewáidacalénái nacái.

³ Yá Simón Pedro íimacaté nalí:

“Yá nùaca nubaláquéera.”

Yá náimacaté irí:

“Wàata nacáíwa píapicha.”

Yá nalicùacatéwa yáapicha ída iriculé. Quéwa néenialí, yáté catàcani caná-síwataté nabaléeri.

⁴ Iná amalácaalí yàacawa, yá Jesús yáasáidacatéwa nalí càina íinata, quéwa càmita yéewáidacalénái yáalía iicàcani.

⁵ Yá íimaca nalí:

“¡Néenicué, nùacawéeyéiná! ¡Idécué picamáaca cubái wayáapíná?”

Yá náimacaté irí:

“Canácaca.”

⁶ Yá íimacaté nalí:

“Píúcacué píasu máyawa péewápu néesema ída íicha, yácué píibàaca cubái.”

Néese, yá nàaca náucaca nàasu máyawa úni yáaculé. Yá càmita náalimá namichàidaca néeseni, ipuníacáináwa manùba cubái iyú.

⁷ Néese yái cáininéericaté Jesús iicáca yéewáidacalécawa, íimacaté Pedro irí:

“¡Yácata Wáiwacali yáara!”

Iná Simón Pedro yéemíacanámíté càica íimaca,

“Yácata Wáiwacali yáara.”

Yáta ìwalicaté ibàlewa iwataácáináté ibàle yéenáwa íibaidacaténá, yá yúuwàacatéwa úni yáaculé. ⁸ Quéwa níai áibanái Jesús yéewáidacaléca

^e 21.1 Tiberias: Yácata Galilea icalisani. Aibaalí ípidená Tiberias, quéwa úata calisaca.

^f 21.2 Tomás íimáaná, pucháibéeyéi asáica. Dídimos, càita nacái íimáanáca.

nàanàacaté ída iricuta càina íinatalé, iwatáidéeyéi maya iricu cubái, cawàwa-náta nàyaca noventa metro càina íicha. ⁹Iná namichàacaalfwa ída iricuíse cáli íinatalé, yá naicáca abéeri quichái ipucúacawa, abéeri cubái nacái iriawa íinata, pan nacái.

¹⁰Yá Jesús íimaca nalí:

“Pitécué néese néená níái cubái idéeyéicuéca picamáaca.”

¹¹Yá Simón Pedro iricúacatéwa ída iriculé, yá nacái iwatáidacaté maya càina íinatalé ipuniéricawa cubái manuínaméeyéi iyú 153 namanùbaca. Càicáaníta, càmitaté maya icacanáwa, éwita manùbaca níái cubáica.

¹²Yá Jesús íimacaté nalí:

“Aquialécué, píacué piyáaca piyáacaléwa.”

Quéwa càicáaníta, yá canácata yéewáidacaléca yái yáaliméerica isutáca yéemiawani, cawinácaalíni wenàiwicacani. Quéwa náalíacawa yácata Náiwacali.

¹³Néese, yá Jesús yeedáca pan, yá iwacùaca nàwalini, càita nacái iwacùaca nàwali cubái.

¹⁴Iná, yáté máisiba yàawiríaná Jesús yáasáidacawa yéewáidacalénái iríwa yái idécanáamité imichàacawa yéetácáisi íicha.

Jesús itàaníca Simón Pedro yáapicha

¹⁵Néese idécanáamité nayáaca, yá Jesús íimacaté Simón Pedro irí:

“Simón, Jonás ìiri, ¿cáininá piicáca núa quiríta náicha níái áibanáica?”

Pedro íimaca irí:

“Báisíta Nuíwacali, píalíaca cáinináca nuicáca pía.”

Jesús íimaca irí:

“Picùa níái nùasunái wenàiwica càide iyúwa wacùaná oveja púubanaméeyéi cáininéeri iyú.”

¹⁶Néese Jesús isutáca yéemiawa Pedro àniawa pucháiba yàawiríapiná:

“Simón, Jonás ìiri, ¿Cáininá piicáca núa?”

Yá Pedro íimaca irí:

“Báisíta Nuíwacali, píalíaca cáinináca nuicáca pía.”

Jesús íimaca irí:

“Picùa níái nùasunái wenàiwicaca càide iyúwa wacùaná oveja púubanaméeyéi cáininéeri iyú.”

¹⁷Néese yèepùa Jesús isutáca yéemiawani máisiba yàawiríanápiná:

“Simón, Jonás ìiri, ¿Cáininá piicáca núa?”

Yáté achúmaca Pedro iwàwa, Jesús isutácáináté yéemiawani máisiba yàawiría:

“¿Cáininá piicáca núa?”

Yá íimacaté Jesús irí:

“Nuíwacali, píalíacawa ìwali macáita. Píalíaca cáinináca nuicáca pía.”

Yá Jesús íimacaté irí:

“Picùa nùasunái wenàiwicaca càide iyúwa wacùaná oveja púubanaméeyéi cáininéeri iyú.

¹⁸Báisíta, báisíta núumaca pirí: Uuculliricaalíté pía quiríta, yáté pìwalica pibàlewa piasu wawàsitawa. Yá nacái pìacatéwa alénacaalíta piwàwa pìacawa. Quéwa idécaalí béerica pía, yá piducúacáita picáapiwa

áibanáicaténáta íiyàa pìwali pibàle. Yá nacái natépináca pía aléde càmì-cataléca piwàwa piacawa.”

¹⁹ Càicaté Jesús íimaca, icàlidacaté ìwali yái cànápínacaalíté iicácanáwa Pedro yéetácawa, yáasáidacaténá áibanái irí cayábéerica yái Dios.

Yá Jesús íimacaté Pedro irí:

“¡Iná piawa núapicha iyúwa nuéwáidacalé!”

Yái Jesús yéewáidacalé cáininéerica iicáca

²⁰ Néese Pedro iwènúa iicáidaca ichàbaléwa. Yá iicáca yàacawa yáami yái cáininéerica Jesús iicáca, yái yàanàidéericaté yáawawa Jesús iwéré, idècunitatéca nayáaca yái isutéericaté yéemíawa Jesús:

“Nuíwacali, ¿Cháná yái yèepùadéeripínáca pía?”

²¹ Iná Pedro iicácaalíni, yá íimaca Jesús irí:

“Nuíwacali, ¿Néeni yái cànápíná yàasu wawàsi ichàbacawa?”

²² Yá Jesús íimacaté irí:

“Yái nuwàwacaalí cáucani iwéréta nùanàaca àniawa, yá numànicani. Quéwa nùasu wawàsita, càmíirita iwàwacutá piyacáwa ìwalita. Quéwa pía, iwàwacutéeri yàacawa núapicha iyúwa nuéwáidacalé!”

²³ Yái tàacáisica, yáté icàlállacawa macáita nèewibàa níái wéenánáica Jesús ìwalíise. Càmitasa yéetápináwa yái Jesús yéewáidacaléca. Quéwa càmita càì Jesús íimaca, íimacáitaté:

“Nuwàwacanámí cáucani iwéréta nùanàaca àniawa, yá cáucani, yá nùasu wawàsicatani, quéwa càmita iwàwacutá piyacáwa ìwalita.”

²⁴ Iná núacata yái Juan Jesús yéewáidacaléca, nucàlidaca naináwaná ìwali níái wawàsináica. Yá nacái nutànàaca nàwalita yéewacaténá píalíacuéca báisíricata yái càiricaté nucàlidaca ìwali.

²⁵ Nàyaca nacái madécaná áibanái wawàsi quiríta Jesús imànníiyéité. Quéwa nutànàacaalíté nía abéechúanamata, nuyúunáida càmita náalimápiná èeri írìcu níatái cuyàlutanáica nutànàacaalí nàwali macáitatá. Càicawani.

HECHOS

Hechos: Icàlidaca ìwali yái ìibaidacalési Espíritu Santo imànfiricaté nalicuise níái apóstónáica.

Yá nacái macáita ìibaidacalési Jesús imànfiricaté, yéewáidáanacaté nacái mamáalàacata apóstolnái yáapicha Espíritu Santo ichàini iyú.

Cuyàluta ípidená:

Hechos íimáaná, “namànfirité.” Quéwa, yá ípidenásíwa yái: “Espíritu Santo imànfiricaté apóstolnái iricubàa.” Itàaníca 50 ichàbaníise Espíritu Santo ìwali.

Itànèerité cuyàluta:

Lucas, yái itànàaténí, yái idèpièricaté wenàiwica, apóstol Pablo iicácalé, yàacawéerinacaté nacái imànica àyapu icàlidacaalíté yèepunícawa Dios itàacái. Col. 4.14; Fil. 24; 2 Ti. 4.11. Piicá nacái níái áibanái versículonái “wía” ímacatáica. Hch. 16.10-17; 20.5-15; 21.1-18; 27.1-28.16.

Camuí itànèerité iricu yái cuyàlutaca:

Lucas itànàacaténí chábade camuí 61-63 néenibàa, asáica idénáamité Cristo.

Namanùbaca níái camuínái ìwacáidéeyéica tàacáisinái càiyéica itànàaca:

Namanùbaca 33 camuí. Camuí (30 néese àta 63 néré) inùmámi.

¿Cánápinaté itànàa yái cuyàlutaca?

“Wáalíacaténá cachàinírica yái Dios, ìwalíise yái imànfirica nalf níái yee-báidéeyéica Jesús ìwali.”

“Wáalíacaténá Jesús ìibaidaca, yéewáidaca nacái mamáalàacata nalicuise níái apóstolnái, Espíritu Santo ichàini iyú, yái iyéerica nawàwalicu.” Lc. 1.1-4 y Hch. 1.1-3.

Versículo máiníiri cawènica:

Hch. 1.8

Jesús ibànùapinácáté nálí Espíritu Santo

1 ¹ Pía Teófilo,^a nuèrica fimiétacaná, yái cuyàluta^b idàbéericaté nutànàaca pírí irícu nucàlida nàwali, macáita níái wawàsinái idàbéeyéicaté Jesús imànica, yéewáidánacáté nacái, ² iwéréta yàanàacaté yái èeri imichàacatái-catéwa chènuniré. Ipichawáiseté Jesús yàacawa, yá icàlidacaté apóstolnái irí cainápinácaalíté iicácanáwa náibaidaca càide iyúwa Espíritu Santo ichùllaná nía ichàini iyúwa, níái idéeyéicaté iníwàaca iríwa. ³ Iná idécanáamité yéetácawa, yáté yáasáidacawa nálí madécaná yàawiría neebáidacaténá cáucani. Yá nacái ìyacaté náapicha cuarenta èeri, itàanicaté nacái nálí ìwali yái Dios icuánápináca yàasunái wenàiwicawa.

⁴ Idècunitàacá Jesús iyáacaté yéewáidacalénái yáapichawa, yá fimacaté nálí: “Piyamáacuéwa chátái Jerusalén iyacàlená irícu picùacaténacué yái Núaniri idéericaté imàacaca itàacáiná, péemiéricuéca nacái, nucàlidaca ìwali pírícué. ⁵ Báisíta Juan ibautizacaté wenàiwica úni yáaculé. Quéwa píacué abénaméeyéi èeri idénáamipináta, yá Espíritu Santo iwàlùapinácawa piwàwaliculé^c yàacawéeridacaténacué pía.”

Jesús imichàacatéwa chènuniré

⁶ Néese idècunitàacá nàwacáidacatéwa Jesús yáapicha àniawa, yáté nasutáca néemiawani:

“Wáiwacali, ¿siúcáisePINÁta pimusúada wía wàuwidenái ichàini fícha, wía israelnáica, wachùullacaténá wàasu cáli iwícaúwa?”

⁷ Yá Jesús fimacaté nálí:

“Càmita iwàwacutacué pialíacawa ìwali yái èeri ichàbatáipinácawa yái wawàsica, yái Wáaniri idéerica ichanàidaca yéenáiwana ichàbatáipinácawa càide iyúwa iwàwáaná.

⁸ Iná idécaalícué Espíritu Santo iwàlùacawa piwàwaliculé,^d yá pidèniapinácuéca pichàiniwa picàlidacaténacué nuináwaná ìwali Jerusalén iyacàlená irícu, macáita Judea yàasu cáli finata, Samaria yàasu cáli finata nacái, déeculé nacái, alénácaalíta inùmámi wenàiwicanái iyaca.”

⁹ Iná idéca nacáita càì fimaca nálí, idècunitàacá naicáidaca irí, yá imichàacatéwa nàacuésemita chènuniré. Yáté abéechúa acalèe ibàliacani, yá càmita naicá quirínamani.

¹⁰ Idècunitàacá nabàlù naicáidaca yàacawa chènuniré, yáta pucháiba asianái cabalèeyei ibàle yàanàaca ibàlùacatéwa nálí mawiénita.

¹¹ Yá náimacaté nálí:

“Píacué asianái, Galilea yàasu cáli mìnanaí, ¿cánacué pibàlù piicáidaca chènuniré? Yái Jesús càicué piicá imichàacawa píatanáise chènuniré, càipináta iicácanáwa yàanàaca àniawa iyúwatacué piicáaná imichàacawa chènuniré.”

a 1.1 Teófilo: fimáaná griegonái itàacái iyú, yái cáininéerica iicáca Dios. Néenacaté níái caináwanéeyéica, nàacawéerinánáica nacái, imàníricaté nacái càide iyúwa Dios itàacái fimáaná. **b** 1.1 Idàbéericaté nutànàaca pírí cuyàlutaca. Yáta càì fima ìwali yái cuyàluta Evangelio San Lucas. Ináté Lucas yái itànàaté pucháibanama níái cuyàlutaca: Evangelio San Lucas, yá nacái Hechos yàasu cuyàlutaca. **c** 1.5 Mt. 3.11; Mr. 1.8; Lc. 3.16; Jn. 1.33. **d** 1.8 Idécanáamité Espíritu Santo iricùacawa nàwali, yá nacàlidacaté Jesús iináwaná ìwali macàaluínináta.

Nacutácaté Judas yàalumfiseca

¹² Néese, yá nèepùacatéwa dúli Olivos finatáise níái Jesús yéewáidacalé-náica, Jerusalén iyacàlená néré, iyéerica batéwa mil metro idècuni Jerusalén iyacàlená fícha, iyúwata idècuni iwàwacutá nàipìnaca irícu yái èeri naya-máidacatáicawa.

¹³ Iná nàanàacaalíté Jerusalén iyacàlená irículé, yá náiríacatéwa abéeri capii imàdàaná irículé iyéerica chènunibàa. Nàyacatáicata nàyaca níái: Pedro, Jacobo, Juan, Andrés, Felipe, Tomás, Bartolomé, Mateo, Jacobo yái Alfeo lírica, Simón Zelote, Judas nacái, yái Jacobo yéénàsàirica. ¹⁴ Macáita nía abédanamata nawàwa náapichawáaca natàanícáténá Dios yáapicha. Yáté nasutáca Dios fícha namanùbaca iyúwa, inanáináí nacái náapicha, María nacái, úái Jesús yáatúaca, yéénanáí nacái.

¹⁵ Yá néenialfáté nàwacáidawa ciento namanùbaca níái iwaquée-yéicatéwa néeni yeebáidéeyéica Jesús. Yá Pedro imichàacaté ibàlùacawa nalí bamuchúami, yá fimacaté nalí:

¹⁶ “Nuénanáí Cristo fípidená ìwali, iwàwacutá ichàbacawa macáita càide iyúwaté Espíritu Santo fimáaná Dios itàacái irícu, imàacacaalíté rey David icàlidaca Judas iwali, yái itéericaté náiwitápu níái fíbèeyéicaté Jesús. ¹⁷ Yái Judas wàcawéerináténi, fíbaidéericaté nacái wáapichaté”.^e ¹⁸ Iyú yái palata nèericaté irí ìwalíise yái imàníníacaté ibáyawanáwa, iwèniacaté iyú abéeri cáli.

Néese, yá idacùacaté icanápi ìwaliwa fíyanási, yá ipisiacaté ipùatawa cáli iwéré. Yá imàdácáté ìwaliabàawa balánamáí, iná iyapicúami imusúacaté icùacawa canánama.

¹⁹ Néese Jerusalén iyacàlená mìnanáí, yáalíacaalíté iináwaná ìwali macáita, yáté nàaca fípidená Acéldama, yái cálica natàacái iyúwa fimáaná “Íraibàa.”

²⁰ Pedro fimacaté àniawa:

“Càicaté rey David itànàaca Salmos irícu:

‘Máisapináta icapèemi imàacacawa.

Canápináta nacái iyéeri irícu quirínama.’

Yá nacái, ‘áibapínacata fíbaida yàalumfiseca.’^f

²¹ Iná siúcái, iwàwacutá waníwàaca abéeri yàalumfiseccapiná, nèewíseta níái asianái yèepuníyéicatéwa wáapichata èeri imanùbaca, idècunitatéca Wáiwacalí Jesús yèepunícawa wáapicha, ²² síisàata inùmámide Juan ibautízacaalíté wenàiwica, iwérétaté Jesús imichàacawa chènuniré.

Iná abéeri néená iwàwacutá iwàlùacawa wáapicha, yái iiquéericaté Jesús icáucàacawa yéetácáisi fícha icàlidacáténá iináwaná ìwali.”

²³ Yáté naníwàaca nèewísewa pucháiba asianái: José, fípidenéerica nacái Barsabás, nèericaté nacái fípidená “Justo”, Matías nacái áiba. ²⁴ Yá natàanícaté Dios yáapicha nàwali, náimacaté:

“Pía Wáiwacalí, pía yáalíerica iicáca wawàwa canánama, píasáida walí chánácaalí yái idéerica piníwàaca nèewíse níái pucháiba asianáica,

e 1.17 Níái versículonái, 18, 19 nacái, Lucas itàacáica nía, Pedro itàacái imuchúalícu.

f 1.20 Sal. 69.25.

²⁵yedácaténá yái fibaidacalésica apóstolnái fibaidacaléca, yái Judas imàa-quéericaté íchawa ibáyawaná ichuuliacawa, yèericatéwa iwalfísená yùuwi-chàacáisi iriculé.”

²⁶Yá náucacaté íbanái cáli iwéré^s Dios yáasáidacaténá nalí yái ínwèerica. Yá yúuwàcatéwa Matías íwali. Yáté néenialícata, iwàlùawa náapicha níai once apóstolnáica.

Espíritu Santo yàanàacaté

2 ¹Iná yàanàacaalíté yái Pentecostés¹ yàasu èerica, yá nàwacáidacatéwa macáita abecatáita níai yeebáidéeyéica Jesús íwali. ²Yá isicúata, casànaca nalí tiríriwaca chènuníse càiri isànade iyúwa cáuli ipùacaalí cachàini. Yá ipuníada capíi iricu macáita yái náawinacatáicawa nàyaca. ³Yá nàuwàaca nacùacawa náiwita iwicáubàa náalimáwanama quichái ipèrù, wanène nacáiyéi iicacánáwa.⁴ ⁴Yá Espíritu Santo iwàlùacatéwa nawàwalicu macáita yàcaténá nachàini. Yáté nadàbaca nacàlidaca Dios itàacái áibanái itàacái iyú, yái càmfírira natàacái iyúwa Espíritu Santo imàacáanáté natàa-níca.

⁵Néenialí èeri, nàanàacaté Jerusalén iyacàlená iriculé achúma èerita, níai judíonái imàníyíecaté càide iyúwa Dios iwàwáaná, yàanèeyéité áibanái cáli néese.

⁶Iná idécanaámité wenàiwicanái yéemlàca isàna tiríriwaca, yá nàwacácatéwa madécana. Yá nacái málíacáanacaté náiwitáise, néemiàcáináté nasàna natàaníca nalí natàacái iyúta. ⁷Máinícáináté nacalùadacawa níai wenàiwicaca, yáté náimaca:

“Piicacué nía: ¿Càmíyíecáiná Galilea yàasu cáli mìnanaí, níatái càì isàna itàanícade? ⁸Néeni, ¿càinà yéewáaná natàaníca watàacái iyú náalimáwanama, yá nacái wálíaca wéemiàcani wálímáwanama?

⁹Wía, Partia yàasu cáli néeséeyéi, Media yàasu cáli mìnanaí, Elam yàasu cáli mìnanaí, macáita wía iyéeyéica Mesopotamia yàasu cáli ínata, Judea yàasu cáli mìnanaí nacái, Capadocia néeséeyéi, Ponto néeséeyéi nacái, Asia yàasu cáli mìnanaí nacái, ¹⁰Frigia cáli néeséeyéi, Panfilia nacái, Egipto yàasu cáli néeséeyéi, nía nacái Africa yàasu cáli néeséeyéica, iyéeyéica yàcalé Cirene itéesebàa. Nía nacái judíonái Roma iyacàlená néeséeyéi, iyéeyéica cháí judíonáisiwa nacái, níai nacái iwènuéyécawa judíonái íiwitáise iriculé,¹¹ iwàwata Creta mìnanaí, Arabia mìnanaí nacái. ¡Macáita wéemlàca nacàlidaca walí iináwaná Dios imànica cayábanama wawàsi watàacái iyúta!”

¹²Yá macáicataté nacalùadacawa níai wenàiwicaca, málíacáanacaté nacái nawàwa náinàidacawa, yá náimacaté nalíwáacawa:

“¿Càinásica ímáanáquéi càì natàaníca watàacái iyú?”

¹³Quéwa áibanái wenàiwica iicáanfcáitaté naquíniná, náimacaté:

“¡Cáanáita nacàmaca níara!”

g 1.26 Suerte ímáaná: Idécanaámité natàaníca Dios yáapicha, yáté natànàaca íbanái íwali náipidená níai wenàiwicaca, yá náiyàaca nía abéeri yàalusi iricu, yá nacusúaca nía iwéréta abéechúa imusúacawa néese. h 2.1 Ímáaná: Cincuenta èeri Pascua idénáami, yáté nàwacáidaca néenialí yái idàbanéerica nabànacalé iyacanáca. i 2.3 Ilustración: lenguas como de fuego. j 2.10 Càmfíyíecaté judíonáisiwa, níacata griegonái. Quéwa idaluéyéité iwalfísesàì ipùata íimamiwa yéewacaténá judíonáica nía.

Pedro idàbacatái itàaníca wenàiwica irí

¹⁴Néese, yáté Pedro imichàaca ibàlùacawa náapicha níái áibanái onceca. Yáté itàaníca nálí chàinisi, íimacaté:

“Píacué asíanái judónái, macáitacué pía nacái ìyéeyéica cháí Jerusalén ìyacàlená irícu, pimàacacué nucàlidaca pírí ìwali yái wawàsica. Iná péemíacué nulí cayába.

¹⁵Wíá, càicué piicàcade, càmfíyéta icàma iyúwacué pínáidáaná piicáca wíá. Mapisáicacatàacáwa la nueve néenibàa. ¹⁶Yá wawàsiquéí càicué piicàcade, yácata profeta Joel icàlidéerité ìwali, íimacaalíte:

¹⁷‘Dios íimacaté: Mawiénicaalí èeri imáalàacawa,

Numàacapíná nùasu Espíritu yàanàaca wenàiwicanái ìwali macáita,
yá natàanípínáca nuípidená ìwali níái péenibenáica.

Iná níái ùuculliyéica, naicápináca yéenáíwanási náamacani irícuísewa.

Nía nacái béeyéináica, nubànùapínáca nálí tàacáisi náamacani irícuísewa.

¹⁸Yá báisípínacata numàacaca Espíritu Santo nàwali
níái nùasunái wenàiwicaca.

Iná nacàlidapínáca nutàacái.

¹⁹Núasáidapíná madécaná wawàsi ichàbacawa chènunibàa
nacalùadéeripíná naicáca.

Càita nacái fínata cáliquéí, numànipíná naicá yái càmfíríca wenàiwica
idé imànica.

Naicápiná irái, quichái, madécaná ísa nacái.

²⁰Yá càmita èeri icànapíná quirínama.

Uái quéerica, yá quírapínáca úa càide iyúwa irái,
ipíchawáiseca Wáiwacali yàanàaca yùuwichàidaca chàinisíri iyú
wenàiwica cháí cáli fínata.

Yá yáasáidapínáca naicá ichàiniwa.^k

²¹Quéwa macáita níái isutéeyéica Wáiwacali fícha wawàsi íicáanápíná
napuláé, níacata ichúuliadéeyéipíná yùuwichàacáisi fícha.’

²²Píacué israelnái macáita, péemíacué yái nutàacáica: Yái Jesús Nazaret néeséerica, idéca Dios yáasáidacaté piicá ichàini pèewicué iyúwacué pálífanáwa. ²³Yá nèepùadacatèni càide iyúwaté Dios iwàwáaná, idécáínaté yáalíacawa càinápínácaalí wawàsi ichàbacawa.

Néese, yáté pichùuliacuéca wenàiwica cabáyawanéeyéi inúacani cruz ìwali.

²⁴Iná yùuwichàacatèwa cáíwinama iwérétaté yéetácawa. Quéwa, yáté Dios icáuacàidacani yéetácáisi fícha, càmicáínaté yéewa yéetácáisi imawèniadaca Jesús. ²⁵Càicaté rey David íimaca ìwali:

‘Núalíaca càmita Nuíwacali yáalímá imàacaca núa.

Iná piyacáíná núapicha, yá canácata yáaliméeri imànica nulí
báawéeri.

k 2.20 Wáiwacali yàasu èeri íimáaná, yái yàanàacatáipínáca yùuwichàidaca níái càmfíyéica yeebáida ìwali, mil camuf yaalí.

²⁶ Iná yéewa casímaíca nuwàwa,

yá nacái nucántàaca casímaíri iyú.

Iná éwita nuétácawa, yá nucáucaapínácawa àniawa,

²⁷ càmicáiná imàacapíná nucáuca iyaca càliculli iriculé.

Càmita nacái pimàacapíná nuiná ibadácawa, núa, piasu wenàiwica
imànírira càide iyúwa piwàwáaná.

²⁸ Pimàacacaté nùyaca càide iyúwa piwàwáaná.

Iná piyacáiná núapicha, yá casímaípináca nùyaca.⁷¹

²⁹ Iná píacué nuénánaíca, yéewacué wacàlidaca pírí amalánama ìwali yái wàawirimi rey David yéetéericatéwa, yaté nacái nabàliacani. Yá nacái wáa-líacawa alénacaalí icàliculèenámi írìawa siùcalénamade.

³⁰ Quéwa profetacaté nacái yái rey David, yá nacái yáalíacaté Dios idéca imàacaca itàacáíwa írì, itaquénáinámi írìcuísepináté, asáipíná yái Cristoca, yái ichùulìeripínáca yàalumíseca iyúwa rey. ³¹ Iná idécáínáté iicáca quée-chani, yá icàlidacaté ìwali yái Cristo icáucaanápínacatéwa yéetácáisi fícha, ìwali nacái yái càmiínápínacaté imàacani yéetáními yèewiré, càmiínápínacaté nacái iiná ibadáwa.

³² Yái Jesús, Dios icáucaídacaténi yéetácáisi fícha. Iná wía, waicacaténi macáita idécanaámité icáucaacawa.

³³ Siùcade, yáawinacawa Dios yéewápu néeseema. Yá nacái idécaté Yáaniri iimàacaca írì Espíritu Santo itàacáiná ibànùnápínacani wawàwaliculé yái càicué piicácade, péemíacuéca nacái.

³⁴ Yái David, càmitaté imichàawa chènuniré, quéwa càicaté ímaca:

‘Wacuèriná ímacaté Nuíwacali írì:

Píawinawa nuéwápu néeseema

³⁵ iwéréta idéca numawèniadaca macáita níái piùwidenáica.’

³⁶ Iná macáita píacué israelnáica, iwàwacutácué píalíacawa báisíta yái Jesús pichùulìericatécué natàtàaca cruz ìwali, siùcade, Dios imàacaca Wáiwacalicaní, yái Cristoca.”

³⁷ Iná idécanaámité néemíaca yái tàacáisica, yaté achúmaca nawàwa nabáyawaná ìwalísewa. Yá nasutacaté néemíawa Pedro, nía nacái áibanái apóstolnái:

“Píacué wéenánaíca, ¿Càiná wawàsica yái iwàwacutá wamànica?”

³⁸ Yá Pedro ímacaté nalí:

“Piwènúadacué píwiitáisewa Dios írì, fícha yái iicacánáwa nacái piyaca, yácué wabautizáca pía Jesucristo ípidená ìwali, Dios imàacacaténácué iwàwawa píbayawaná fícha, yàacaténácué pírí mawènitá Espíritu Santo.

³⁹ Iná píripínátacué yái càité Dios imàacaca itàacáíwa, yàanàapínacaté píricué yái Espíritu Santoca, pitaquénái írípíná, nalípiná nacái macáita níái iyéeyéica déeculé, cawinácaalíta níái Wáiwacali Dios imáidéeyéica yàasunáipínáwa.”

⁴⁰ Càicaté Pedro icàlidaca nalí, yàalàacaté nacái nía, ímacaté nalí:

“Pichúuliacuéwa ícha yái náiwitáise báawéerica, níái èeri mìnanaíca iyéeyéica siùcade.”

⁴¹Néese níái yeebáidéeyéica ìwali yái Pedro icàlidéerica, yáté nabautizáca nía. Yáta èericani, nàwacátéwa napùalé cáminá tres mil wenàiwica. ⁴²Yáté néewáidacawa ìwali yái apóstolnái yéewáidáanaca abémáidata, napáchiaca nacái níawáacawa, nayáacatéwá nacái nayáacaléwa náapichawáaca, natàanícáté Dios yáapicha nacái.

Abédanamacaté náiwitáise níái yeebáidéeyéicaté Jesús ìwali

⁴³Néese níái apóstolnáica, namànicaté madécaná wawàsi yái càmfirica wenàiwica idé imànica. Yáté wenàiwica yàaca máiní náimiétacaná. ⁴⁴Iná macáita níái idéeyéicaté yeebáidaca Jesús ìwali, abédanamacaté náiwitáise. Yá nacái nàasucaté nalímáwanama macáita yái nadènièri wawàsica. ⁴⁵Aibanái iwéndacaté nàasu wawàsiwa càinácaalíta nadènièri, yá nawacàucaté iwèninámi nàwali níái catúulécaneeyéica nèewíise. ⁴⁶Yá nàwacáidacatéwa Dios icapèe irícu èeri imanùbaca, nayáacaté nacái nayáacaléwa náapichawáaca nacapèe imanùbacatawa casímáiri iyú nawàwalicúisewa. ⁴⁷Nàacaté cayábèeri Dios irí, yá nacái cayábacaté Jerusalén iyacàlená mìnanaí iicáca náiwitáise. Iná èeri imanùbacaté, Wáiwacali yàanàidaca Jesús iwacáidéeyéi ipùalé níái yeebáidéeyéipínaca yàacawa Jesús ìwali.

Pedro ichùniaca abéeri asiali càmfiri yéewa ìpìnaca

3 ¹Aiba èerité, Pedro, Juan yáapicha, nàacawa pucháibanamata Dios icapèe néré natàanícáténá Dios yáapicha táicalé, idécaalí èeri iwènúacawa. ²Aléde Dios icapèe inuma néeni ípidenácataíca “Cayábéechúa”^m, nàanàidacaté néré èeri imanùbaca abéeri asiali càmfiri yéewa ìpìnaca imusúanatawa, isutácaténá náicha palata, níái iwàluèyécawa Dios icapèe iriculé. ³Iná yái càmfirica yéewa ìpìnaca, iicácaalíté Pedro iwàlùaca yàacawa Juan yáapicha Dios icapèe iriculé, yá isutáca náicha wawàsi nàacaténáté irí palata.

⁴Yá Pedro iicáidacaté irí Juan yáapicha, yá náimacaté irí:

“Piicáida walí.”

⁵Yá iicáidasíwacata nalí, icùacáiná nàaca irí abéeri wawàsi.

⁶Quéwa Pedro fimacaté irí:

“Canáca nulí palata, oro nacái, quéwa yáta nù pirí yái nudènièrica: Jesu-cristo ípidená ìwali Nazaret néeséerica, núuma pirí: ¡Pimichàa pibàlùacawa, pipina!”

⁷Yá fíbàaca icáapi ìwali yéewápu néesema, yá imichàidaca ibàlùawa. Idècunitàcá imichàacawa, yá yàabàli itùculenái ichùniacawa. ⁸Yá ipisíaca ibàlùacawa ráunamáita, yá ìpìnanícaté. Yá iwàlùacatéwa náapicha Dios icapèe iriculé, ìpìnanífiri, ipisíanífiri nacáwa, yàaca nacái Dios irí cayábèeri.

⁹Iná macáita níái wenàiwica naicácaté ìpìnaca, naicácaté nacái yàaca Dios irí cayábèeri. ¹⁰Iná níái yáaliéyéicaté ìwali, yácatani yái yáawinéericaté isutáca palata Dios icapèe inuma néeni, ípidenácataíca “Cayábéechúa.” Yá nacalùadacatéwa manuísíwata ìwalíise yái càinácaté naicáca wawàsi ichàbacawa.

Pedro itàanícaté àniawa wenàiwicanái irí

¹¹ Yáì càmíricaté yéewa lìpìnaca, idéericaté ichùniacawa, càmìta iwàwa imàacaca Pedro, Juan nacái. Níái wenàiwicaca, yá nacalùadacawa macáita. Iná nàwacáidacawa macáita abéeri imàdàaná iricu ípidenéerica “Salomón ibàacháwalé.”

¹² Iná Pedro iicácaalí nía, yá fímacaté nalfí:

“Nuénánái israelnái, picácué picalùadawa. Picácué nacái piyúunáida wachàini iyúcani. Càmìta nacái ìwalíse yátái wàyáanaca càide iyúwa Dios iwàwáaná. Càmìta ìwalíse yái càì lìpìnaca yá asialiquéi. ¹³ Dioscata yái càì imànicani. Yái Abraham yàasu Dios, Isaac, Jacob nacái, nàasu Diosca, macáita níái áibanái wàawirináimica, caináwanácaténá imànica yái Iirí Jesús, yái pèepùadéericatécué nanúacaténáni, píamèericatécué nacái Pilato yáacúalícu iwàwacaalíté iwasàacani.

¹⁴ Quéwa píamàacatécué yái mabáyawanéerica, imànírica nacái càide iyúwa Dios fímáaná. Yáté pisutácuéca Pilato fícha iwasàanápínaté píricué yái abéeri inuéricaté wenàiwica. ¹⁵ Yáté pinúacuéca yái yèerica walí wacáuca. Quéwa Dios icáucàidacaténí yéetácáisi fícha. Wía nacái, wadécaté nacái waicáca cáucàacani.

¹⁶ Yá asialiquéi càicué píicácade, píaliéricuéca ìwali, idéca ichùniacawa manuícáiná iwàwa Jesús iwéré. Iná yéewa ichùniacawa uláicái fícha píacúa-lícutacué macáita.

¹⁷ Siúcade nuénánái, núalíaca pinúacatécué náapícha Jesús, níái píwi-tápunáicawa, quéwa càmícinátécué píalíawa ìwali yái càirícuéca pinúaca.

¹⁸ Quéwa Dios idéca imànica càide iyúwaté ichùullianá profetanái icàlidaca ìwali bàaluité. Yái Cristo iwàwacutéeripínaté yéetácawa.

¹⁹ Iná piwènuadacué píiwiwáise, iicacánáwa nacái piyacuéca, Dios imàacacaténá iwàwawa píbáyawaná fícha. Iná Wáiwacali iyacáinacué píapícha, yá yàacuéca pírí èeri piyamáidacaténacué píiwiwáise báyanaí fícha, ²⁰ ibànúacaténacué pírí Jesucristo, yái idéericaté icàlidaca ìwali píricué quéechaté.

²¹ Quéwa iwàwacutá Jesús iyamáacáwaca chènuniréta idècunitàacá Dios ichùniaca macáita yái wawàsica, yái Dios imàaquéericaté yàasu profetanái mabáyawanéeyéi icàlidaca ìwali bàaluité.

²² Càicaté Moisés fímaca wàawirináimi irí: ‘Yái Wáiwacali wàasu Dios, imichàidapínacué pírí abéeri profeta càiride iyúwa núa péenánái yèewíiseta. Pimànicué ichùuliaca macáita càide iyúwacué fímáaná pírí. ²³ Macáita níái wenàiwica càmíiyéica yeebáida profeta itàacái, Dios imáalàidapíná nía wíu-namáiwaca yàasunái wenàiwica yèewíisewa.’

²⁴ Iná macáita níái profetanái Samuel néeseta inùmámi, macáita nacàlidacaté ìwali yá èeriquéi iyúwa ichàbáanáwa siúcade.

²⁵ Iná siúcade, idéca yàanàaca walí macáita yái profetanái icàlidéericaté ìwali, Dios imàaquéericaté nacái itàacáíwa ìwali wàawirináimi irí bàaluité. Dios fímacaalíté Abraham irí: ‘Macáita numànipínaca nalfí cayábéeri, níái èeri mìnanaíca pitaquénáinámi ìwalíisená.’ⁿ

²⁶Iná pèewitacué Dios imichàidaté Iiriwa quéecha, ibànùacaté pìatalécuéni imànicaténacué pírí cayábèeri, piwènúadacaténacué píiwitáisewa pibáya-wanà íchawa píalimáwanama.”

Sacerdotenái icháawàaca Pedro, Juan nacái

4 ¹Idècunitàacá Pedro itàaníca wenàiwicanái irí, Juan yáapicha, yá sacerdotenái yàanàacaté nàatalé úwinái íiwacalí yáapicha, nái ícuèyéica Dios icapèe, saduceonái nacái, ²caluéyéité ìwalíse yái, néewáidacáináté wenàiwica ìwali yái Jesús icáucàanacatéwa yéetácáisi íicha. ³Yá náibàacaté Pedro, Juan nacái. Iná idécáináté máiní táicaca, yá natécaté nía presunái icapèe iriculé mapisáináamipináta.

⁴Ewitaté càica namànica nía, càicáaníta, yá idécaté madécaná wenàiwica yéemiaca yái tàacáisi nacàlidéericaté nalí, yá madécaná yeebáidacaté Jesús ìwali. Iná nái asianáica, càmínaté cinco mil namanùbaca.

⁵Iná mapisáináami, yáté nàwacáidacawa nái judíonái íiwacanánáica náapicha nái béeyéica, nía nacái yéewáidéeyéica yái Moisés itànèericaté, Jerusalén iyacàlená iricuta nàyacatáicata nàyaca.

⁶Nía nacái sacerdotenái íiwacanánáica Anás,^o Caifás yáapicha, Juan, Alejandro nacái, macáita nacái nái sacerdotenái íiwacanánái yéená wenàiwicaca. ⁷Yáté nabàlùadaca nalíwa bamuchúami Pedro, Juan yáapicha, yá nasutácaté néemiawa nía:

“¿Cawiná ichàini iyú, íipidená ìwali nacái, càicué pimànica yái càirica wawàsica?”

⁸Néese, yá Espíritu Santo yàacaté Pedro ichàini, yá íimacaté nalí:

“Píacué béeyéi judíonái íiwitápunáica nacái: ⁹Siúcade, pisutácué péemiawa wía ìwalíse yái ichùnìanácawa yái asialí cáuláiquéerica, càinàcaalí yéewáaná ichùnìacawa. ¹⁰Cayábacani. Siúcade, wacàlidacué pírí ìwali píalíacaténacuéwa macáita, plácué israelnáica. Yá asialiquéi, càì ibàlùacawa cháì, ichùnìeriwa Jesucristo Nazaret néeséri íipidená ìwali, yái pimàaquéericatécué nanúaca cruz ìwali, Dios icáucàidéericaté nacái yéetácáisi íicha. ¹¹Yái Jesús, càicáaníde:

‘Iyúwa abéeri íba yái píamèericatécué píichawa, píacué capíi imàníirináca, piyúunáidacáinacué canácaté iwèníta.

Quéwa siúcade, yácata íba nachanàidéeri bamuchúami capíi inùma yéetaná ìwali, yéewacaténá áibanái íba íibacawa iwéré dàalanama.”^p

¹²Canácata áiba wenàiwica yáaliméeri ichúuliadaca wía yúuwichàacáisi íicha cháì èeri irícu. Abéerita Jesús, yái Dios imàacaté yéewéeripiná ichúuliadaca wenàiwica yúuwichàacáisi íicha.”

¹³Néese náiwitápunái yéemiacanámíté Pedro itàaníca nalí macàaluíni-náta, Juan yáapicha, yá nacalùadacaté néemiaca nasàna, náalíacáináté

o 4.6 Anás: Yái Anás, càmfírta quirínama náiwitápusíwaca, éwita iyaca náapicha néeni. Yáta náiwitápusíwa, yái Caifás néenialí. Quéwa Anás idèniacáita ichàiniwa mamáalàacata imàacaca idénáamité sacerdotenái íiwitápuca Caifás. p 4.11 Sal. 118.22.

càmíyéica yéewáidawa nía. Quéwa náalífacaté Jesús yéewáidacalénáica nía. ¹⁴Yá naicácaté nacái ibàlùacawa náapicha yái asíali ichùnièricatéwa. Yá canácataté yéewáaná natàanica nàwali quirínama.

¹⁵Néese, yáté nachùlliaca namusúacawa náicha síisài nàwacáidatáicawa yéewacaténá natàanica náapichawáaca nàwali.

¹⁶Yá náimacaté:

“¿Càinásica wamànica nalí wawàsi níái asíanáica? Macáita Jerusalén mīnanái idé yáalíacawa ìwali yái namànírica, càmfírica wenàiwica idé imànica. Yá nacái canácata yéewáaná wáimaca, càmita namàni càiri wawàsica. ¹⁷Quéwa ipíchaná icàlaliacawa mamáalàacata wenàiwica ìwali yái tàacáisica, yá iwàwacutá wabáuliaca nía nacàlidacáicha áibanái irí ípídená ìwali mamáalàacata yá asialiquéi.”

¹⁸Néese, yá namáidacaté nía nàalàacaténá nía ipíchaná natàanica quirínama Jesús iináwaná ìwali, càmicaténá nacái néewáida mamáalàacata wenàiwicanái.

¹⁹Yá Pedro fímaca nalí Juan yáapicha:

“¿Càinacué píimaca? ¿Cayábasica weebáidaca pitàacáicué quéecha Dios itàacái fícha? ²⁰Wía, càmita yéewa wamàaca wacàlidaca ìwali yái waiquéerica, weemièrica nacái.”

²¹Néese, yá nabáuliacaté nía àniawa. Yá quéwa namàacacaté nàawa, caná-cáiná yéewáaná nàuwichàidaca nía wenàiwicanái ìwalíise, macáicáináta nàaca cayábéeri Dios irí ìwalíise yái imànírica asíali irí. ²²Yácáinái asíali ichùnièricatéwa Dios ichàini iyú idènièrité cuarenta camuí ichàbaníise.

Natàanica Dios yáapicha níái yeebáidéeyéica Jesús ìwali

²³Néese idécanáamité nawasàaca nía, yáté nàacawa nàacawéeyéiná yàataléwa. Yá nérécaté nacàlida nalí macáita yái sacerdotenái íiwacanánái fímáanaca nalí, náapicha níái béeyéináí náiwitápunáica. ²⁴Iná idécanáamité néemìaca nalí, yáté natàanica Dios yáapicha namanùbaca iyúwa, náimacaté:

“Pía Wáiwacali icuèrica macái iwicáu, píata yái Dios imàníricaté caná-nama chènuniré, cáli, lamá nacái, macáita níái íyeyéica néenibàa. ²⁵Pía Dios, càicaté píimaca piasu wenàiwica David inùmalicuíse Espíritu Santo iyú:

‘¿Cáná calúa isicúata níái wenàiwicaca,

yá nacái náináidaca namànica ùuwicái Dios ípunita?

²⁶Macáita nàwacáidacawa níái reynáica,

néenibenái yáapichawa, ichùllièyéica náapicha, nàwacáidacawa abécataíta

Wáiwacali Cristo ípunita, yái pibànuèricaté aléi.’

****\b****q

²⁷Báisíta chátái iricuta yàcaléquéi, yáté nàwacáidacawa níái: Herodes, Poncio Pilato, náapicha níái càmfíyéica israelnáí, israelnáí nacái, píiri Jesús mabáyawanéeri ípunita, yái Cristo pichùllièricaté aléi. ²⁸Yá càicataté namànica càide iyúwaté idééná pínáidaca pimànica, yá càicataté ichàbacawa.

²⁹Iná siúcade, Wáiwacali, péemà yái nabáulianáca nàuwichàidaca wía. Pimàaca wacàlidaca pitàacái macàaluínináta wía piasu wenàiwicaca.

³⁰ Píasáida nacái pichàiniwa nàwali níái cáuláiquéeyéica. Pimàaca nacái wamànica yái càmfirica wenàiwica idé imànica, Pìiri mabáyawanéeri Jesús ñipidená ìwali.”

³¹ Néese idécanáamité namáalàidaca natàanica Dios yáapicha, yáté icusúacawa yái capii nàyacatáica. Yá Espíritu Santo yàacaté nachàini macáita, yá nacái nacàlidacaté macàaluínináta yái Dios itàacáica.

Yái yàasusi nadènièrica, macáita nàasucani

³² Macáita níái yeebáidéeyéicaté Jesús ìwali, abédanamacaté nawàwa, náiwitáise nacái náapichawáaca. Canácataté iiquéeri yàasu iyúwa yái wawàsi nadènièrica. Macáita naicàcani nàasu iyúwa. ³³ Yá cachàinicaté apóstolnái icàlidaca, quèwanáta chàinisíiri iyú Wáiwacali Jesús iináwaná icáucàanacatéwa yéetácáisi fícha. Yá nacái Dios yàacaté nalí macáita manùbasíwata yái wawàsi namáapuèrica. ³⁴ Iná canácataté nèewi áiba imáapuèri wawàsi, macáicáináta níái idènièyéicaté yàasu cáliwa, caplínái nacái, nawéndacatèni. Yá nacái nàanàidacaté iwèninámi, ³⁵ yá nèepùadacatèni apóstolnái irí, nawa-cuacaténá náalimáwanama càinacaalíta yái imáapuèrica wawàsi.

³⁶ Néese yái José, Leví itaquérinámi, iwàwata Chipre nèeséerica, apóstolnái yèericaté nacái ñipidená Bernabé, (íimáaná: yái ichàiniadéerica wawàwa), ³⁷ idèniacaté abéeri cáli, yá iwéndacatèni. Yá nacái yèepùadacaté apóstolnái irí yái iwèninámica.

Ananías, Safira nacái

5 ¹ Iyacaté abéeri asiali ñipidenéeri Ananías, yàacawéetúa Safira yáapichawa, nawèndaca abéeri cáli nadènièricaté. ² Quèwa nèepùadacaté iwèni yéénáta apóstolnái irí, idécáináte namàacaca nalíwa yééná, abédanamacáináte nacái yàacawéetúa iwàwa yáapicha ìwali.

³ Yá Pedro íimacaté irí:

“Ananías, ¿cáná pimàaca Camèniadacáiri imèniadaca piwàwa pichìwáidacaténá Espíritu Santo idécanáami peedáca yééná yái palata, piasu cáli iwèninámica? ⁴ Yái cálica, piasutaté ipíchatéca piwèndacani. Iná yéewaté pimànica pipalátani iyúwa càitáde iyúwa piwàwáanáta. ¿Cánáté yéewa pimànica yái càiri wawàsica? Siùcade, idéca pichìwáidaca Dios. Càmita abéeri wenàiwicànica, níatái càì pichìwáidaca.”

⁵ Iná idécanáamité Ananías yéemíaca yái tàacáisica, yáta yúuwàacawa cáli iwéré, yáté yéetácawa. Yá cáalucaté macáita níái yéemièyéicaté iináwaná.

⁶ Yá abénaméeyéi ùculliyéi yàacaté yéepùaca ichéecami wáluma iyú. Yáté natécani nàacaténá nabàliacani.

⁷ Néese máisiba hora idénáami, yá uwàlùacawa úái yàacawéetúaca, càmfichúata quèwa yáalíawa ìwali yái wawàsi ichàbéericawa néeni.

⁸ Yá Pedro íimacaté ulí:

“Picàlida nulí, ¿yátacué báisíta iwèni piwèndaca yái piasu cálimica, iyúwacué imanúfica piaca nulí?”

Yá úumacaté irí:

“Báisíta, yácata iwèni yáara.” ⁹ Yá Pedro íimacaté ulí:

“¿Cánacué yéewa abédanamaca pimànica píiwitáisewa píalimáidacaténacué piicáwa yái Wáiwacali yàasu Espírituca? Mawiénica nàanàaca capii

inùma irí níaí itéeyéica ibàliawa piacawéerimi. Siùcade, yá natépináca nacái pía àniawa.”

¹⁰ Yáta úuwàaca uliacawa Pedro yàabàli néré, yá uétácawa. Iná nawàlùaca-náamiwa níaí ùuculiyéica, yá naicáca uchéecami iriacawa. Yáté namusúadaca úa, yá nacái natécaté nabàliawa úa ùacawéerimi idanfàatawa. ¹¹ Yá cáalucaté manuísíwata macáita níaí iwaquéeyéicawa Cristo ìwali, nía nacái áibanái yéemièyécáté iináwaná ichàbacawa yái wawàsica.

Apóstolnái ichùniacaté madécaná wenàiwica

¹² Iná Dios ichàini iyú apóstolnái imànicaté madécaná níaí càmiíyéica wenàiwica idé imànica. Yá nacái abédanamacaté náiwitáise nàwacáidacaalítéwa macáita Dios icapèe imàdàaná máisawaliri iriculé ìpidenéerica Salomón. ¹³ Níaí áibanái wenàiwicaca, càmita nawàwa nàanàacaté nawéré. Quéwa yàcalé mìnánái itàanícáté nàwali cayábanáwa. ¹⁴ Yá manùbacaté nàacawa, quèwanáta níaí yeebáidéeyéica Wáiwacali ìwali, asianái, inanái nacái. ¹⁵ Yá namusúadacaté cáuláiquéeyéi bàacháwalé nàalubái ìinatawa, Pedro ichàba-caalíténáwa néenibàa, éwita càmita idé ìbàaca nàwali, yéewacaté nàitànà yàanàaca abénaméeyéi. ¹⁶ Níaí yàcalé mìnánái ìyeyéica mawiénibàa Jerusalén irí, nàanàidacaté nacái náapichawa cáuláiquéeyéi, máalíawáiséeyéi nacái espíritu báawéeyéi imànica ìiwitáise. Yáté nachùniacawa macáita.

Napiadáidacaté Pedro, Juan yáapicha

¹⁷ Néese, yáté cáudenica yái sacerdotenái ìiwacali, náapicha macáita níaí yáapichasaná saduceonáica. ¹⁸ Yá nachùuliacaté úwinái ìbàaca apóstolnái, nàiyàacaté nía presunái icapèe iriculé yàcalé mìnánái yàasuca.

¹⁹ Quéwa táiyápi, yá abéeri Wáiwacali yàasu ángel yàanàacaté yàacùaca presunái icapèe inùma. Yá imusúadacaté néese nía, ìmacaté nalí:

²⁰ “Pìacuéwa aléde Dios icapèe iriculé, picàlidacué nalí néré ìwali macáita yái tàacáisi yèerica wacáuca càmiírira imáalàawa.”

²¹ Iná idécanáamité néemiaca yái tàacáisica, yá nawàlùacatéwa mapisáinámi Dios icapèe iriculé, yáté néewáidaca.

Yá sacerdotenái ìiwacali imáidacaté yàacawéeyéiná yáapichawa, níaí béeyéi israelnái ìiwitápunáica, nàwacáidacaté nàawa aléde nachàawàacatáica wenàiwica. Yá nachùuliacaté nàanàidaca apóstolnái presunái icapèe néese.

²² Quéwa úwinái yàanàacaalíté néré, canácataté nàanàaca néré nía. Yá nèe-pùacatéwa néese.

²³ Náimacaté:

“Wàanàacaalí néré, waicáca presunái icapèe inùma ibàliacawa cayába, úwinái nacái ibàluyéyiwa inùmalicu. Quéwa wàacùacaalíni, yá canácata ìyéri iriculé.”

²⁴ Iná sacerdotenái ìiwacali yéemiacaalí yái tàacáisica, náapicha níaí áibanái sacerdotenáica, yá nacái úwinái ìiwacali icuèrica Dios icapèe, yáté máalíacanáca náiwitáise. Càmitaté náalfawa càinápinácaalí ichàbacawa yái wawàsica.

²⁵ Quéwa néeniwata, yá áiba yàanàaca, ìimaca nalí:

“Níaí asianái pìyèeyéicuéca presunái icapèe iriculé, níacata yái yéewáida wenàiwica Dios icapèe iriculé.”

²⁶Néese, yá úwinái yàaca icutáca nía náiwacali yáapichawa. Yá nàanàida-caté néese nía cayábéeri iyúta, cáalucáináté naicáca wenàiwica ipíchaná nanúaca nía íba iyú. ²⁷Iná nàanàidacaalíté nía aléde náiwitápunái ìwacáida-catalécawa, yá sacerdotenái íiwacali isutácaté yéemíawa nía:

²⁸“Idécué wàlàaca pía càmicaténacué picàlida quirínama Jesús iináwaná ìwali. Siùcade, idécué píewáidaca Jerusalén ìyacàlená mìnánái canánama. Yá nacái piwàwacuéca píucaca wáinatalé yái Jesús yéetáanácátéwa.”

²⁹Yá Pedro íimacaté nalí, náapicha níái áibanái apóstolnáica:

“Íwàwacutá weebáidaca Dios itàacái quéecha, wenàiwicanái itàacái fícha.

³⁰Yái wàawirináimi yàasu Dios, yácata icáucàidaté Jesús yéetácáisi fícha, yái pinuéricatécué cruz ìwali. ³¹Yái idéerica Dios yáawináidaca siùcade yéewápu néesemáwa wáiwitápu iyú, imàaquéerica israelnái ìwènúadaca íiwitáisewa ichùliadacaténá nía yùuwichàacáisi fícha, imàacacaténá nacái íwàwawa nabáyawaná fícha.

³²Iná wíacata, yái icàlidéeyéi iináwaná ìwali, ichàbàanáwa macáita yái wawàsica, Espírtu Santo nacái, yái Dios yèerica nalí níái yeebáidéeyéica itàacái.”

³³Iná idécanaámi néemíaca natàacái, yá calúasíwacata naicáca nía, yá nacái nawàwaca nanúaca nía.

³⁴Néese, yáté imichàaca ibàlùacawa nèewi abéeri fariseonái yééná íipide-néericaté Gamaliel, yáaliéricatéwa macáita ìwali yái ley Moisés itànèericaté, wenàiwicanái yèerité nacái íimíétacaná. Yá ichùliacaté namusúadaca achúmáanata níái apóstolnáica.

³⁵Yá íimacaté nalí:

“Píacué israelnáica macáita, píicacué píichawa cayába yái wawàsi piwà-wéericuéca pímaníca nalí níái asianáica.

³⁶Piwàwalicué yái Teudas cáimacáiricaté iicáca yáawawa, idécaté ìwacáidaca yáapichawa cuatrocientos asianái. Quéwa nanúacaalíténi, yáté nacà-làliacawa macáita níái yàasunái wenàiwicaca. Yáté nacái canácata namàníiri quirínama wawàsica.

³⁷Néese, yáté Judas imichàacawa, yái Galilea yàasu cáli néeséerica, yaalíté yái natànàacaalíté wenàiwicanái, yá idécaté ìwacáidaca nacái yáamiwa madécana wenàiwicanái. Quéwa càitaté nacái, nanúacani. Iná macáita níái yeebáidéeyéicaté itàacái, yáté naseríacawa macáita.

³⁸Iná siùcade, nùlàacuéca pía: Pimàacacué nèepunícawa matuíbanáita níara asianáica. Asianái íiwitáisecaalí yái càrica namànica, yá imáalàapínacawa. ³⁹Quéwa Dios íiwitáisecaalíni, càmfíritacué píalimápiná pimáalàidaca. ¡Cayábacué pícha, isicuácáicha pímanícuéca píriwa úuwicái Dios íipunita!”

⁴⁰Yáté neebáidaca írí iyúwa yàlàaná nía. Néese, yáté namáidaca apóstolnái. Iná idécanaámité nacapèedaca nía, yá nàlàacaté nía ipíchaná nacàlidaca Jesús iináwaná ìwali. Yáté namàacaca nàawa.

⁴¹Iná namusúacanaámitéwa sfísai, judíonái íiwacanánái ìwacáidacatái-cawa, casíimáiyéi quéwa iwàwa, idécáiná nacàlidaca Jesús iináwaná ìwali nalí éwita nàuwichàacawa.

⁴²Iná èeri imanùbacata, yáté néewáidaca Dios icapèe írìcu, wenàiwicanái icapèe írìcubàa nacái, yái tàacáisi cayábéerica Jesús iináwaná ìwali, yácata Cristo.

Naníwàacaté siete diácononái

6 ¹Néenialí èeri, yáté manùbaca nàacawa abémáidata níái yèyèicawa Jesús yáapicha. Yáté níái judíonái itàanfiyéica griegonái itàacái iyú, nadàbacaté natàaníca nàwali níái judíonái itàanfiyéica hebreo iyú, càmí-cáinátésa nawacùa nàasu yàacàsi cayába níái yàacawéerimi yéetèyèicawa griegonái yéénaca, nawacùacaalí yàacàsi èeri imanùbaca.

²Néese níái doce apóstolnáica, yá nàwacáidacaté macáita níái yèyèicawa Jesús yáapicha, yá náimacaté nalí:

“Càmita cayába wayamáidaca wacàlidaca Dios itàacái wawacùacaténá yàacàsi wenàiwicanái irí. ³Iná píacué wéénánáica, picutáidacué wèewi siete asíanái cayábéeyéi iináwaná, imànfiyéi càide iyúwa Espíritu Santo fímáaná, cáalífacáiyéi nacái, wamàacacaténá nacáapi irícu yái fíbaidacalésica ⁴yéewacaténá watàaníca Dios yáapicha mamáalàacata, wacàlidacaténá nacái itàacái abémáidata.”

⁵Yá cayábacaté wenàiwicanái yéemìaca macáita yái tàacáisica. Yá naníwàacaté Esteban, abéeri asiali manufíri iwàwa Dios iwéré, imànfiiri càide iyúwa Espíritu Santo fímáaná, Felipe nacái, Prócoro, Nicanor, Timón, Parmenas, Nicolás nacái yái idéericaté iwènúadaca fiwítáisewa judíonái fiwítáise iriculé, Antioquía iyacàlená néeséerica. ⁶Yá natécaté níái siete asíanáica apóstolnái yàatalé, yá namàacacaté nacáapiwa nàwali, natàanícaté nacái Dios yáapicha nàwali.

⁷Yá nacàlidaté Dios itàacái abémáidata, yá nacái càicata nanísàacawa níái yèyèicawa Jesús yáapicha Jerusalén iyacàlená irícu. Càita nacái madécaná sacerdotenái yeebáidacaté Jesús iwali.

Náibàacaté Esteban

⁸Yái Esteban ipuníacatéwa Dios ichàini iyú, yèericaté irí mawènita, yá imànicaté madécaná wawàsi yái càmíirica wenàiwica idé imànica wenàiwicanái yèewi.

⁹Quéwa abénaméeyéi wenàiwica imichàacatéwa fipunita, níái néewáida-càalu Libertos^a néeséeyéica, nía nacái yàcalé Cirene néeséeyéica, yàcalé Alejandría néeséeyéi, Cilicia yàasu cáli néeséeyéi, Asia yàasu cáli néeséeyéi nacái. Natàanícaté Esteban fipunita chàinisfiri iyú. ¹⁰Quéwa càmítaté nàalimá nèepùadaca itàacái, itàanícáiná nalí cáalífacáiri iyú Espíritu Santo yèerica irí.

¹¹Néese, yá napáyaidaca abénaméeyéi wenàiwica náimacaténá nachíwa iyúwa:

“Wéemìaca Esteban itàanfiiná báawanama Moisés iwali, Dios fipidená iwali nacái.”

¹²Yá càicaté calúaca namànica níái israelnái fiwítápu béeyéica, nía nacái yéewáidéeyéica yái Moisés itànèericaté. Yá náibàacaté chàinisfiri iyú Esteban. Yá nacái natécaténi aléde nacháawàacataléca wenàiwica. ¹³Yá

r 6.6 Yái namàacáanáca nacáapiwa nàwali, càmita nachàbáida nalí chàinisi. Dioscata yái yàa nachàini náibáidáanápíná. s 6.9 Libertos fímáaná: níái nàasu wenàiwica presufyéimicaté. Quéwa càmífiyéi presu quirínama, itàanfiyéi griegonái itàacái iyú.

nàanàidacaté néré níái imànfíyèipináca ichiwawa Esteban ìwali, yá náima-caté:

“Yá asialiquéi, càmfírta imàaca itàaníca báawanama Dios icapèeca ìwali, Dios itàacái ìwali nacái, yái Moisés itànèericaté. ¹⁴Wéemía fimaca, Jesús Nazaret mìnali imutúapínása yái Dios icapèeca. Néese, yá iwènúadapínácase wáiwitáise fícha yái Moisés yéewáidéericaté wía ìwali.”

¹⁵Néese macáita níái yáawinéeyéicawa cháí nacháawàcatáica wenàiwica, yá naicáidasíwa Esteban írí, yá càica naicáca inàniide iyúwa abéeri ángel.

Esteban itàaníca iwícaúwa

7 ¹Yá sacerdotenái íiwacali isutácaté yéemíawa Esteban, fimacaté írí: “Iná, ¿Báisíta yái càináca náimaca píwali?”

²Yá fimacaté:

“Píacué nuénánái béeyéica, wèyeyéica nacái fímiétacaná, péemíacué nulí: Yái Dios cacamaléerica yáasáidacatéwa wàawirimi Abraham írí iyacaalítéca Mesopotamia yàasu cáli néeni, ipíchawáisetéca iyaca Harán yàasu cáli néré.

³Iimacaté írí: ‘Pimusúa píasu cáli fíchawa. Pimàaca nacái níái péenánáicawa, yá píacawa fínatalé yái cáli núsáidéeripínáca pírí.’

⁴Néese, yáté Abraham imusúacawa Caldeonái yàasu cáli fícha, yá yàacaté iyaca Harán yàasu cáli néré. Néese idécanáamité yáanirimi yéetácawa, yáté Dios yàanàidaca Abraham aléi, fínatalé cáliquéi, càicatáica wàyaca siúcade.

⁵Quéwa càmitaté Dios yàa írí yéená yái cálica iyacatáipíná, éwita ibàlùadacatáipíná yàabàliwa. Quéwa càicáaníta, yáté idéca imàacaca írí itàacáiná, yàanàapínaté íríni, nalí nacái níái itaquénáinámica yéetáca idénáamipínáwa.

Càicaté Dios fimaca Abraham írí, canácaalítéca yéenibe néenialí. ⁶Càicaté Dios fimaca írí: ‘Níái pitaquénáinámica, nàypínáca áibanái yàasu cálica fínatalé. Yá nàasu wenàiwicapínáca néré nía, nàuwichàidapíná nacái nía báawama cuatrocientos camuí.’

⁷Dios fimacaté nacái: ‘Núuwichàidapínáca níái wenàiwica imànfíyéica yàasu wenàiwicawa, níái nùasu wenàiwicaca. Néese idénáami, yá namusúapínáca, nàacaténá númiétacaná cháí wàyacatáica siúcade.’ ⁸Yá nacái Dios imànicaté Abraham yáapícha wawàsi. Iná yàacaté wawàsi yái; ichùuliacaté náiríaca asíanái ìwalíisesàì ipùata fimami.

Iná asáicanáamité Abraham ìiri Isaac, yá fírfacaté ìwalíisesàì ipùata fimami nacái, idèniacanáamité ocho èeri asáica idénáamiténi. Càitaté nacái Isaac imànica ìiri Jacob írwa. Néese, càita nacái Jacob imànicaté nalí níái yéenibe-nái doceca, israelnái yàawirináimipínacaté.”

⁹Quéwa níái wàawirináimipínacaté, càudenicaté naicáca naméeréeri José. Yá nawéndacaténi nalí níái itéeyéicaténi Egipto yàasu cáli néré.

Quéwa Dios iyacaté yáapícha, ¹⁰yá nacái ichúuliadacaténi madécaná yúuwichàacáisi fícha. Yá Dios imàacacaté cayábaca Faraón iicáca José, yái Egipto yàasu reyca. Néese idénáami, yá imàacacaté icùaca yáapícha Egipto yàasu cáli, icapèe nacái macáita.”

t 7.5 He. 11.9,10; Gn. 12.7; 13.15; 15.18; 17.8. u 7.8 Pacto fimáaná: Abédamanacaalí wenàiwicanái iwàwawa náapíhawáaca abéeri wawàsi ìwali. Quéwa iwàwacutá namànica càide iyúwa náimáaná ìwali yái wawàsi wamànfírta náapíhawáaca. v 7.10 Gn. 41.39-41.

¹¹ Néese, yá máapicái yàanàacaté Egipto yàasu cáli ìwali macáita, Canaán yàasu cáli nacái. Yá nàuwichàacaté máapicái manuísíwata níái wàarináimica, canácáináté nálí yàacàsi quirínama.

¹² Quéwa Jacob, yéemìacaalíté Egipto yàasu cáli mìnánái iináwaná ìwa-cáidacaté yàacàsi, yá ichùuliacaté néré yéenibenáíwa, níái wàawirináimica nawèniacaténá yàacàsi. Yáté idàbaca ibànùaca néré nía.

¹³ Néese, ibànùacaalíté néré nía pucháibáaná yàawírí, yá José yáasáida-caté yáawawa yéénánái iríwa. Yá nacái faraón yáalíacaté càinàcaalí fiwítáaná wenàiwicaca yái José.

¹⁴ Néese, yáté José ichùuliaca natécaté yàatalé yáaniri Jacob, nía nacái yééná wenàiwicaca macáita Egipto yàasu cáli néré, ínáté setenta y cinco namanùbaca macáita. ¹⁵ Càicaté Jacob yàanàaca ìyaca Egipto yàasu cáli finalaté. Iná Jacob ìyacaté néré náapicha níái wàawirináimica iwérétaté néetácawa.

¹⁶ Néese déecu idénáami, yáté natéca nachéecami Siquem néré. Yá nérécaté nabàlia nía càliculii iriculé, yái Abraham iwènièricaté Hamor yéenibenái fícha palata iyú.

¹⁷ Quéwa idécanáamité manùbaca níái israelnáica Egipto yàasu cáli finata, yá mawiénicaté ichàbacawa càide iyúwaté Dios ímáaná Abraham irí.

¹⁸ Néese, yáté áiba faraón imichàacawa Egipto yàasu cáli finata, càmfíritaté yáalíacawa José ìwali. ¹⁹ Yái wàlisàí rey, yáté imèniadaca nía wéénánáimica. Imànicaté nacái nálí manuí báawéeri. Ichùuliacaté náucaca néenibe quírasii-náíwa néetácaténáwa, ipíchanáté manùbaca nía mamáalàacata.

²⁰ Yá néenialícaté, asái Moisés yái sùmàica cayábéerité iicacánáwa. Ináté máisiba quéerítaté yáalímá isèenái icùacani nacapèe irícuwa. ²¹ Iná namàaca-caalíté irínáamitawani, yáté Faraón ídu yàanàaca yái sùmàica, yáté uedá-cani udàwinàacaténáni iyúwa uirisíwa. ²² Yá càicaté Moisés yéewáidacawa iyúwaté Egipto mìnánái yáalíacái ìwali. Iná cawènicaté yái itàacáica, nía nacái wawàsi imànfíyécaté.

²³ Néese idécanáamité Moisés idèniaca cuarenta camuí, yá iwàwacaté ipá-chiaca níái yéénánái Israel itaquénáinámica. ²⁴ Iná iicácaalíté abéeri Egipto mìnali icapèedáidaca abéeri israelnáí yééná, yáté inúaca ípuináni. ²⁵ Quéwa Moisés iyúunáidacaté yéénánái israelnáí yáalíacawa ìwali, yácata imusú-dáanápínáté nía yùuwichàacáisi fícha Dios ichàini iyú. Quéwa càmitaté càì nánáidacawa ìwali.

²⁶ Iná mapisáináami, yáté iicáca pucháiba israelnáí ipéliaca àniawa. Iná yàacaté ichùniaca nálí wawàsi, yá ímacaté nálí: ‘Píacué yéénáiquéeyéicawa, ¿cánacué pinúayacawa?’

²⁷ Néese yái inuéricaté ìyaca yéénásàiriwa, yá iwesíacaté Moisés, ímacaté irí: ‘¡Pía, càmfírita wacuèriná! ¿Cáná piwàwa pichùniaca wàasu wawàsi?’

²⁸ ¿Piwàwasica nacái pinúaca núa càide iyúwa pinúaná táwicha yái Egipto mìnalica?’

²⁹ Iná Moisés yéemìacaalíté yái càiri tàacáisica, yáté ichùuliacawa Madián^w yàasu cáli néré. Yá ìyacaté néré càide iyúwa áiba cáli néeséeri. Néese, yáté yeedáca yàacawéetúawa, yá idèniacaté uápicha pucháiba yéenibewa.^x

^w 7.29 Ex. 2.11-15. ^x 7.29 Yá Moisés yáalíacaté wenàiwicanái yáalíacawa ìwali yái inúanacaté abéeri egipciami. Iná ipíchaná nanúacani, yáté ipíacawa náicha Madián yàasu cáli néré.

³⁰ Néese idécanáamité ichàbacawa cuarenta camuí, yáté abéeri ángel yáasáidacawa írí abéeri àicu zarza' yèewíise, quichái ipèrùà yèewi, aléde máisawaliré, mawiénita dúli Sinaí írí.

³¹ Yá Moisés icalùadacaté iicáca yái wawàsi iiquéerica.^z Yá imawiénidacatéwa írí iicacáténá cayábani. Yá yéemìacaté Wáiwacali isàna itàaníca, ímacaté írí: ³² 'Núacata piawirináimi yàasu Dios, Abraham yàasu Dios, Isaac, Jacob nacái.' Yá Moisés itatácaté icalùniwa, yá càmìta iicáidaca quirínama írí.

³³ Yá Wáiwacali ímacaté írí: 'Píwatàa, níai pizapatunicawa, yácáináí cáli càicátáica pibàlùacawa mabáyawanácani idècunitàacá nùyaca cháí. ³⁴ Báisita idéca nuicáca nàuwichàacawa níai nùasu wenàiwica, ìyèeyéica Egipto yàasu cáli néré. Nuémìaca nacái nasàna nàuwichàacawa cáiwìnama. Iná yéewa nuliucacawa numusúadacáténá nía nàuwidenáí fíchawa. Iná siùcade, iwàwacutá màulenáca pía, nubànùapinácáiná pía Egipto yàasu cáli néré.'

³⁵ Iná yái Moisés mawènfíricaté naicáca quéecha níai israelnáica náima-caalíté írí: '¡Pía càmíirita wacuèriná! ¿Cáná piwàwa pichùnìaca wàasu wawàsi?'

Càicáaníta, yáté Dios ibànùacani nacuèrinápiná imusúadéeripináca nía ángel ichàini iyú, yái yáasáidéericatéwa írí àicu zarza yèewi.

³⁶ Néese, yá Moisés imusúadacaté nía Egipto yàasu cáli fícha imànicanáamité madécaná yái càmíirica wenàiwica idé imànica, Lamá quíiréeri néeni nacái, máisawalíri yùucubàa nacái, cuarenta camuí.

³⁷ Yái Moisés, yácata càiri ímacaté israelnáí írí: 'Dios imichàidapinácué píri abéeri profeta péenánái yèewíiseta càiride iyúwa núa.' ³⁸ Yái Moisés, yácataté yái yèepuníiricatéwa manùbéeyéi wenàiwica yáapícha máisawalíri yùucubàa, yéemièricaté ángel isàna itàaníca yáapícha, wàawirináimi fíchawaliná dúli Sinaí néeni. Dios yèericaté nacái írí níai tàacáisi yèeyéica wacáuca, yá nacái ichàbáidacaté nía walí.

³⁹ Quéwa càmítaté wàawirináimi iwàwa yeebáidaca írí, náamàacáitaténi. Yáté náináidacáita nèepùacawa Egipto yàasu cáli néréta. ⁴⁰ Iná yéewa náima-caté *Aarón írí: 'Pimàni walí wàasu diosnáí itéeyéipiná wáiwitápu, càmíicáiná wáalíawa càinácaalí ísa yái Moisés imusúadéericaté wía Egipto yàasu cáli néese.'

⁴¹ Néese, yáté namànica abéeri pacá ìiri nacáiri yéenáiwana nàasu diospiná, yá nanúacaté cuwèesináí neemácaténá írí nía. Yá casímáicaté níai wenàiwicaca ìwalíise yái namàníiricaté nacáapi iyúwa.^a

⁴² Quéwa Dios iwènúacatéwa náicha. Yá imàacacaté nía nàacaténá náimiétacaná macáita níai icuýéicawa chènuníise, càide iyúwaté profetanái itànàaná nàwali:^b

'Píacué israelnáí, càmítaté pianàidacué nulí cuwèesináí. Càmítaté nacái peemácué nía nulípiná idècunitaté pèepunícuécawa máisawalibàa cuarenta camuí.

y 7.30 Zarza: Abéeri àicu catúiréeri yéetaná ìwalíisewa, quéwa càmíirita máini chènuníca. z 7.31 Yái Moisés iiquéerica quichái ipucuéricawa àicu zarza yèewíise, càmíirita yéewa ichàcacawa, càmíirita nacái yéewa uyáacawa macáita úái àicuca. a 7.41 Ex. 32.2-6. b 7.42 Am. 5.25-27.

⁴³ Quéwa pèepunídacatécué piasu dios Moloc icapèemawa, òlupùta Refán yéenáiwana nacái, úái áiba piasu dioscuéca.^c
 Yéenáiwana pímaníyécuéca píriwa piacaténacué náimiétacaná.
 Iná ìwalíise, yá numàacapínaca natécuéca pía déeculé piasu cáli íichawa, déeculé quiríta Babilonia iyacàlená íicha.’

⁴⁴ Níái wàawirináimica nadèniacaté máisawaliri néenibàa yái Dios ica-pèema idènièricaté pucháiba imàdàaná, yàalusi mabáyawanéeri, yàalusi mabáyawanásíwéeri, náaliacaténaté Dios iyaca náapicha, yái Dios ichùulièricaté Moisés imànica càide iyúwataté iicacánawa yáasáidaca iicáni.^d ⁴⁵ Yái capliima wasèenáimi yeedéericaté wàawirináimi íicha, yá nawàlùadacaténi Josué yáapicha, namawèniadacaalíté Canaán yàasu cáli minaná, níái Dios imusúadéyécaté wasèenáimi íicha iwérétaté rey David yàasu èeri yàanàaca.

⁴⁶ Néese, yá cayábacaté Dios iicáca David íiwtáise. Yáté nacái isutáca Dios íicha wawàsi, iwàwacáinaté imànica Dios icapèe nalípiná níái Jacob itaquénáinámica. ⁴⁷ Quéwa Dios imàacacaté Salomón imànica yái Dios icapèe manuíríca. ⁴⁸ Ewita càmita Dios Chènuníseeri ìya írìcu yái capli wenàiwicánái imàníríca icáapi iyúwa, iyúwaté profeta íimáaná:

⁴⁹ ‘Wáiwacali íimaca: Nùyaca macáita chènuniré.
 Yái cálica, yácata nùabàli yàalubáiná.
 Iná canácata áiba yàalusi yéewéericué pímanica nulí
 nuyamáidacatáipíná núawawa.
⁵⁰ Núacataté imàníríca macáita yái èerica.’

⁵¹ ¡Quéwa càita mamáalàacata píamàacué Dios itàacái! ¡Mamáalàacatacué píbalùacawa Espíritu Santo íipunita! ¡Càicatacué píade iyúwaté piawirináimi!

⁵² Níái piawirináimicuéca, macáita namànicaté báawéeri profetanái írì. Nanúacaté níái icàlídéyécaté iináwaná ìwali yái Mabáyawanéeri asialica, yái pèepùadéericatécué nalí nanúacaténáni.

⁵³ Bàaluité Dios imàacacaté àngelnái yèepùadaca piawirináimi írì yái Dios itàacái ichùulianáca. Quéwa càicáaníta, càmitacué pímaní càide iyúwa íimáaná.”

Nanúacaté Esteban

⁵⁴ Iná idécanáamité néemiaca Esteban itàacái, yá máinícaté calúaca nía. Yá naamíacaté nayéiwa quiríquirínama nalúawa. ⁵⁵ Quéwa, yáté Espíritu Santo yàaca Esteban ichàini. Iicáidacaté chènuniré, yá iicácaté néré Dios icamalaná. Iicácaté nacái Jesús ibàlùacawa Dios yéewápu néeseema.

⁵⁶ Yá íimacaté:

“Siùcade, nuicáca yàacàacawa chènuniré. Nuicáca nacái yái asiali Dios née-séerica ibàlùeriwa Dios yéewápu néeseema.”

⁵⁷ Néese, yá néemíanicatéwa cachàini, yá nabàliacaté nàuiwiwa íicha, yá nacái napiacatéwa yàatalé náibàacaténáni. ⁵⁸ Yáté nawesíaca namusúadawani

c 7.43 Itàaníca nàwali níái òlupùtanái namàníyécaté nàasu diosnáwa, nàacaténá náimiétacaná iyúwa piapoconái yàasu cuwáisàiri. d 7.44 Ap. 15.5.

bàacháwalé yàcalé íicha. Yá nérécaté nanúani íba iyú. Níái icháawèyèícaté iináwaná nachíwa iyúwa, namàacacaté nabàlewa abéeri ùculliri yáataná ípidenéerica Saulo.

⁵⁹Iná idècunitàacá nanúaca mamáalàacata Esteban íba iyú, yá itàanícaté Dios yáapicha, ímacaté:

“Pía Nuíwacali Jesús, peedá yái nucáucaca.”

⁶⁰Yá yúuwàaca yáawinacawa yùulúi ipùata iyúwa, yá ímacaté cachàini:

“¡Nuíwacali, pimàaca piwàwawa nabáyawaná íicha yái namànírica nulí!”

Iná idécanáamité càica íimaca, yá yéetátéwa.

Saulo icutáca níái yeebáidéeyéica Jesús ìwali

8 ¹Yá nacái abédanamacaté Saulo iwàwa náapicha níái inuèyèícaté Esteban. Néenialí èeri, yáté idàbaca napiadáidaca níái ìwaquèyèíacawa Cristo ìwali Jerusalén iyacàlená iricu. Yá nacàllíacatéwa macáita áibanái yàcalé iricubàa iyéeyéica Judea yàasu cáli íinata, Samaria yàasu cáli íinata nacái. Quéwa níái apóstolnáica, càmíyèítaté ipiawa.

²Néese idécanáamité nanúaca Esteban, yá abénaméeyéi asianái imàníyèica càide iyúwa Dios itàacái íimáaná, natécaté nabàliawa ichéecami, yáté náicháanáica ìininá manuísíwata. ³Néese, yáté Saulo icutáidaca níái Cristo ìwacáidéeyéica, iwàlùacatéwa nacái capli imanùbacata iwatáidacaténá itéwa asianái, inanái nacái, presunái icapèe iriculé.

Felipe icàlidaca cayábèeri tàacáisi abéeri yàcalé iricu, Samaria yàasu cáli íinata

⁴Quéwa níái ipièyèítécawa alénacaalíta napiawa, yáté nacàlida wenàiwicánái irí néenibàa yái tàacáisi cayábèerica. ⁵Néese yái Felipe yàacatéwa nacái abéeri yàcalé néré Samaria yàasu cáli íinata, icàlidacaténá nalí Cristo iináwaná ìwali. ⁶Yá madécaná wenàiwica yàacaté yùuwíná cayába yái Felipe yéewáidáanacaté nía. Néemíacaté irí cayába, naicácaté nacái imànica yái càmírica wenàiwica idé imànica. ⁷Ichùnìacaté madécaná níái idènièyèica espíritu báawéeyéi, néemíanicaté namusúacawa náicha, nía nacái icàwa ituwièyèiwa, càmíyèica nacái yéewa íipinaca. ⁸Yá casfímáícaté níái yàcalé mìnánica.

⁹Iyacaté abéeri asìali ípidenéeri Simón, imàliéríté wenàiwica quéecha yàcalé iricu. Yá cayábacaté wenàiwicanái iicáca yái imànírica. Iná ìwalíise, yáté cawènica iicáca yáawawa. ¹⁰Yá wenàiwicanái yéemíacaté irí macáita púubanaméeyéi néeseta, béeyéi nacái macáita. Yá náímacaté ìwali:

“Yá asialiquéi, idènièri càmíná Dios ichàini manuírí.”

¹¹Iná madécaná camuíté néemíaca irí, nacalùadacáínaté naicáca yái imàliacaca.

¹²Iná Felipe icàlidacaalíté nalí ìwali yái tàacáisi cayábèerica, Dios icùanáca yàasunái wenàiwicawa, Jesucristo iináwaná ìwali nacái, yáté neebáidacani. Yá nacái nabautizácatéwa asianái, inanái nacái. ¹³Yá nacái Simón yeebáidacaté Jesús ìwali. Iná idécanáamité nabautizácani, yá yèepunícatéwa Felipe yáapichata. Yá icalùadacaté iicáca yái yéenáíwanási Felipe imànírica, yái càmírica wenàiwica idé imànica.

**Nabànùcaté Pedro, Juan nacái, Samaria yàasu
cáli néré nayúdàacaténá Felipe**

¹⁴Néese níái apóstolnái iyéeyéicaté Jerusalén iyacàlená irícu, néemiacaalíté Samaria mìnánái iináwaná yeebáidacaté Dios itàacái ìwali, yáté nabànùaca néré Pedro, Juan yáapicha. ¹⁵Iná nàanàacaalíté Samaria néré, yá natàanicaté Dios yáapicha nàwali imàacacaténá Espíritu Santo iwàlùacawa nawàwalicú.

¹⁶Càmícaínátéca Espíritu Santo idé yàanàa iyaca nawàwaliculé, éwita abéeri néenápíná, nabautizácáináté nía Jesús ípidená ìwalita abéerita. ¹⁷Iná náibàa-caalíté nàwali nacáapi iyúwa, yá Espíritu Santo iwàlùacatéwa nawàwaliculé.

¹⁸Iná Simón iicacaalíté náibàaca nàwali, yá Espíritu Santo iwàlùacatéwa nawàwaliculé, yá iwàwacaté nacái iwènìaca náicha yái chàinisica palata iyú.

¹⁹Iimacaté nálí:

“Piacué nulí nacái yái chàinisica Espíritu Santo iwàlùacaténáwa nacái nawàwaliculé, níái numàaqueeyéipínáca núcáapiwa ìwali.”

²⁰Yá Pedro íimaca irí:

“Pimáalàawa pipalátani yáapichawa, piyúunáidacáiná wawènièrica yái Dios yèerica walí mawènitá.^e ²¹Iná pía canéerita irí wawàsi wáapicha, wáibaidacalé ìwali nacái, Dios yáalfacáiná báawaca pínáidacawa. ²²Iná iwàwacutá pimàacaca píchawa yái píináidáanácawa báawanama. Yá nacái pisutáca cachàini Dios fícha. Isicúata yéewa imàacaca iwàwawa fícha yái càináca pínáidacawa. ²³Núalíaca báawaca piwàwa, cáudenicáiná pía, yá nacái bayáwanási idacùaca píiwitáise.”

²⁴Yá Simón camàliquéeri íimacaté nálí:

“Pisutácué Dios fícha nùwali ipíchaná yàanàaca núa yái càiricuéca píimaca nulí ìwali.”

²⁵Néese idécanaámíté apóstolnái icàlidaca nálí Jesús iináwaná ìwali, idé-caalíté nacái néewáidacaté nía Dios itàacái ìwali, yá nèepùacatéwa Jerusalén iyacàlená néré. Idècunitàacá nèepùacawa àyapu iricubàa, yá nacàlidacaté nàacawa yái tàacáisi cayábéerica madécaná yàcalé púubanaméeyéi iricubàa, Samaria yàasu calí finata.

Felipe etiope yáapicha

²⁶Néese, yá abéeri ángel Wáiwacali néeséeri itàaníca Felipe yáapicha, íimacaté irí:

“Pichùniá píawawa, piacaténáwa sur néré iricubàa àyapuquéi iricuéricawa Jerusalén iyacàlená néese, Gaza iyacàlená nérépiná, yái àyapu ichàbéericawa máisawaliri iwaaliabàa.”

²⁷Néese, yá Felipe yàacatéwa. Iná yàacaalítéwa àyapulicubàa, yá iicacaté abéeri eunuco,^f calí Etiopía^g néeséeri, Candace^h yàasu wenàiwica, úái nàasu reynáca, níái Etiopía yàasu calí mìnánáica, icuèricaté macáita yái úasu cawè-nírica. Yèepuncatéwa Jerusalén iyacàlená néré yàacaténá Dios fimiétacaná.

e 8.20 Càmita Pedro itàaní irí ìwali yái yàasu palata imáalaanápínacawa. Yáca fima irí ìwali yái yéetáanápínacawa, yàanàapínacawa yúuwichàacáisi quichái iriculé. **f 8.27** Mt. 19.12; 1 Co. 7.7,32-35. **g 8.27** Etiopía: Abéeri calí ípidená, iyéerica Africa yàasu calí finata, mawíe-nita Egipto yàasu calí irí. **h 8.27** Candace: íimáaná, càiride iyúwa presidente wáimacaalí, quéwa camíirita náipidenásíwata.

²⁸Iná yèepùacaté yàacawa yàasu carru irìcuwa, iléecaté nacái yàacawa yái cuyàluta profeta Isaías itànèricaté.

²⁹Yá Espíritu Santo fímacaté Felipe irí:

“Píawa yàatalé mawiénita, pìanàa iwéré yái carruca.”

³⁰Iná Felipe yàanàacaalí iwéré mawiénita, yá yéemiaca isàna iléeca yái profeta Isaías itànèricaté cuyàlutaca. Yá isutáca yéemiawani:

“¿Píalíá péemiaca fímaáná yái càirica píléeca?”

³¹Yá Etiopía néeséeri fímaca irí:

“¿Cawíná yéewáaná nùalíá nuémíacani canácaalí yéewáidéeri núa ìwali?”

Yá isutacaté wawàsi Felipe fícha fíriacaténá yáawinacawa yáapícha yàasu carru irìculé. ³²Yái Dios itàacái iléericaté yàacawa, càicaté fímaca:

“Natécani càide iyúwa natécaalí abéeri oveja nanúacaténáni, aléde nanúacataléca cuwèsinái.

Yá masànacata ibàlùacawa càide iyúwa abéeri cordero, éwita nadalúaca ichùna.ⁱ

Yaté masànacata náichani.

³³Iná nàuwichàidacaalíténi, canácataté iiquéeri ipùalé.

Iná canácata itaquénái icàlídéeyéipíná iináwaná, namáalàidacáináté icáuca fícha yá èeriquéi.”

³⁴Néese, yá eunuco isutáca yéemiawa Felipe, fímacaté irí:

“Nusutá pícha wawàsi manuísíwata, picàlida nulíni: ¿Cawíná ìwali yái càì profeta itàaníca? ¿Ìwalitawa yái càì fímaca? ¿Aiba ìwalicaalíta yái càì itàaníca?”

³⁵Néese, yá Felipe idàbacaté icàlidaca irí ìwali yái tàacáisi cayábéerica, irìcùseta yái tàacáisi iléerica, icàlida irí Jesús iináwaná ìwali. ³⁶Iná idècuni-tàacà nàacawa àyapulcubàa, yá nàanàaca abéeri úni néré.

Yá eunuco fímacaté:

“Píicáca, yáca única yái. ¿Iyasica áiba wawàsi càmfíri yéewa pibautizáca núa ìwalíise?”

³⁷Yá Felipe fímacaté irí:

“Peebáidacaalí Jesús ìwali báisíta, yá yéewaca nubautizáca píá.”

Yá eunuco fímacaté:

“Nuebáidaca Dios Iirica yái Jesucristo.”

³⁸Yá eunuco ichùullíaca nabàlùadaca yàasu carru, yá nalicùacawa úni yáaculé pucháibanamata, yaté Felipe ibautizácani. ³⁹Iná idécanaámi nami-chàacawa úni yáacuíse, yá Wáiwacali yàasu Espíritu Santo itéca Felipe, yá càmita quirínama eunuco iicácani. Quéwa, yaté casímaíca yèepùacawa.

⁴⁰Néese, yaté Felipe yàanàaca mesúnamáita Azoto ìyacàlená néré. Yá icàlidacaté yàacawa yái tàacáisi cayábéerica nalicubàa macáita níái yàcalé-náica, càitaté yàanàaca Cesarea ìyacàlená néré.

i 8.32 Oveja ichùna o Cordero ichùna: Níái cuwèsinái, cáanáica nachùna cachùtéeri. Iná camuí yàapíré, yá nadalúaca náicha nachùna ùulécáicha máiní nalí. Quéwa uniabéepíré, yá nèepunicawa nachùna yáapichatawa, casalínicáiná néenialí. Quéwa càmita néemíaniwa càide iyúwa marrano, masànéeyéita.

Saulo yeebáidacaté Jesús ìwali

9 ¹Yá Saulo ibáuliacaté inúaca mamáalàacata níái yèeyéicawa Jesús yáapicha. Néese, yá yàacatéwa sacerdotenái ìiwacali yàatalé. ²Yá isutácaté fícha cuyàluta itéeripiná nálí níái judíonái idèniyèyíca yéewáidacàalunáíwa Damasco yàasu cáli ìinata, yàanàacaalíténá néré asianái, inanái nacái, yèeyéicawa iricubàa yái áiba Ayapuca, idacùacaténá itéwa néese nía macáita Jerusalén iyacàlená nérépiná. ³Yá yàacatéwa àyapulicubàa, ìná mawiénica-náamité yàacawa Damasco iyacàlená irí, yá isicúata abéeri camalási mèlumèlúri icànacaté chènuníse Saulo itéesebàa macáita. ⁴Iná icaláacaalíwa cáli ìinalaté, yá yéemìaca abéeri tàacáisi càirité ìimaca irí:

“Saulo, Saulo, ¿cáná pipiadáida núa?”

⁵Yá Saulo ìimacaté irí:

“¿Cawiná píaquéera, Nuíwacali?”

Yá ìimacaté irí:

“Núacata Jesús, càirica pipiadáidaca. [Càulenéeri wawàsica yái càì pimànica, càicáaníde iyúwa abéeri cuwèsi ibáawacaalí cáiréeri ipùatalicu yáamiriculéwa.]”

⁶Yá itàtàaca icalùniwa, yá ìimacaté:

“Nuíwacali, ¿càiríná wawàsica yái piwàwa numànica?”

Yá Wáiwacali ìimacaté irí:

“Pimichàawa pibàlùacawa, piwàlùawa yàcalé iriculé. Yá nérécata nacàlida pirí yái iwàwacutéeripináca pimànica.”

⁷Níái áibanái asianái Saulo yàacawéeyéínaca, cáaluíyéi ibàlùacawa, née-miacaíná isàna itàaníca, quéwa canácata naiquéeri wenàiwicaca.

⁸Néese, yá Saulo imichàaca ibàlùacawa. Yá yàcùaca ituíwa, yá càmita asái iicáidaca quirínama. Yá natécáitaté icáapi ìwali Damasco iyacàlená iriculé.

⁹Yá nérécaté ìya máisiba èeri càmfírta asái iicáidaca, càmfírta iyáa iyáacaléwa, càmfírta nacái ìira úni.

¹⁰Iyacaté Damasco iyacàlená irìcu abéeri yèericawa Jesús yáapicha ìipidenéeri Ananías. Yá irícaté Wáiwacali yáasáidawa yéenáíwanási nacáiri iyú, ìimacaté irí:

“¡Ananías!”

Yá Ananías ìimaca:

“Nuíwacali. Chácata núa.”

¹¹Yá Wáiwacali ìimacaté irí:

“Piawa mesúnamáita yàcalé yàapunáná iricubàa yái ìipidenéerica ‘Machacàníri’, yá piwàlùawa Judas icapèe iriculé. Yá néenica pisutá péemíawa ìwali yái ìipidenéerica Saulo, Tarso néeseerica. Siúcade, itàaníca iyaca Dios yáapicha.

¹²Iná idé iicáca yéenáíwanási nacáiri iyú, abéeri asáli ìipidenéeri Ananías iwàlùacawa yàatalé, ìibàacaténá ìwali yéewacaténá asáica iicáidaca.”

¹³Néese, yá Ananías ìimaca irí:

“Nuíwacali, madécaná wenàiwica idé icàlidaca nulí iináwaná ìwali yá asialiquéi, imànínáca nálí manuí báawéeri, níái piasunái wenàiwica, piseriéyíca pirípináwa Jerusalén iyacàlená irìcu. ¹⁴Núalíaca nacái idéca sacerdotenái ìiwacali imàacaca irí wawàsi idacùacaténá itéwa wía macáita, wía yeebáidéyéica pípidená ìwali.”

¹⁵ Yá Wáiwacali fimacaté irí:

“Piawa néré, idécáiná nuedáca yái asíalica icàlidacaténá nuináwaná ìwali áibanái wenàiwica íiwitáaná irí, reynái irí, israelnáí itaquénáínámi irí nacái. ¹⁶ Núasáidapínáca irí càinácaalí iicácanáwa iwàwacutápiná yùuwichàacawa nuípidená ìwali.”

¹⁷ Néese, yáté Ananías yàacawa Judas icapèe néré. Yá fíbàacaté Saulo ìwali, yá fimacaté irí:

“Nuénásàiri Saulo, yái Wáiwacali Jesús yáasáidéericatéwa pírí piacaalítéwa néese àyapulicubàa, yáquéi càì ibànùaca núa pìatalé yéewacaténá asáica piicáidaca àniawa, yéewáanápiná nacái Espíritu Santo itéca píiwiitáise íiwi-tápu.”

¹⁸ Yá néeniwata, yáta nacaláacawa ituí irícuíse cubái fimami nacáiyéi, yáta asáica iicáidaca. Néese idécanáamité imichàacawa, yáté nabautizácani. ¹⁹ Néese idécanáamité iyáaca iyáacaléwa, yáté cachàinicaní. Yá iyamáacatéwa néenita abénaméeyéi èeri, náapicha níái yèeyéicawa Jesús yáapicha, iyéeyéica Damasco iyacàlená irícu.

Saulo icàlidaca nalí Dios itàacái Damasco iyacàlená irícu

²⁰ Néese, yátaté Saulo idàbaca icàlidaca nalí Cristo iináwaná ìwali yácata Dios Iirí, judíonái yéewáidacàalunái irícubàa. ²¹ Iná macáita níái yéemièyéica Saulo icàlidaca Dios itàacái, yá nacalùadacatéwa, yá náimacaté:

“Yácata icutáidéeri Jerusalén iyacàlená irícu níái yèeyéica Jesús fimiétacaná. Iná nàwalináta yái càì yàanàaca nacái aléi, idacùacaténá itéwa nía Jerusalén iyacàlená nérépiná sacerdotenái íiwacali yàatalé.” ²² Quéwa yái Saulo, quéwanátaté cachàinica icàlidaca Dios itàacái, càita máalíacanácaté imànica náiwitáise níái judíonái càmfíyéica yeebáida Jesús ìwali, iyéeyéica Damasco iyacàlená irícu, yáasáidacáináté nalí Cristoca, yái Jesús.

Saulo ichúuliacawa yùuwidenái judíonái fícha

²³ Néese madécaná èeri idénáami, yáté nàwacáidacawa níái judíonái íiwanánáica natàanícaténá náapichawáaca fíbàacáanáta, abédanamacaténá nawàwa ìwali yái nanúanápináca Saulo.

²⁴ Quéwa, yáté Saulo yáalíacawa ìwali yái nacuèridáanácaté nèepuní-cawani. Iná nachùuliacaté nàasu wenàiwica icùaca yàcalé inùma èeríapinama, táiyápinama nacái nanúacaténátani.

²⁵ Néese níái yèeyéicawa Jesús yáapicha, yáté náiyàaca Saulo abéechúa mapíiri irículé táiyápi, yá nalicùadacaténi yéenúlusi ìwali yàcalé iwáiná ìwalibàa.

Saulo yàanàacaté Jerusalén iyacàlená irículé

²⁶ Néese Saulo yàanàacaalíté Jerusalén iyacàlená irículé, yá iwàwacaté yàanàaca nawéré níái yèeyéicawa Jesús yáapicha. Quéwa cáalucaté naicácani, càmicáináté neebáida yácani yèepuníricatéwa Cristo yáapicha.

²⁷ Néese, yá Bernabé yeedáca yàataléwani. Yáté yáasáidacani Jesús yéewáidacalénái irí. Yá nacái Bernabé icàlidacaté nalí càinácaalíté iicáca Wáiwacali àyapulicu, càinácaalíté nacái icàlidaca nalí macàaluínináta Jesús iináwaná ìwali Damasco iyacàlená irícu.

²⁸Yá càicaté Saulo iyamáacawa náapicha Jerusalén ìyacàlená iricuta níái Jesús yéewáidacaléca, yá nacái yèepunícatéwa náapichata alénacaalíta nèepuníwa. ²⁹Yá icàlidacaté nálí chàinisíri iyú macàaluínináta Wáiwacali fipidená ìwali, níái judíonái itàanfiyéicaté griegonái itàacái iyú. Quéwa, yá nawàwacáitaté nanúacani.

³⁰Iná níái wéenánaíca Jesús ìwalíisená, náalíacaalíté áibanái iwàwaca inúacani, yáté natécani Cesarea ìyacàlená néré. Néese, yáté nabànùacani Tarso ìyacàlená nérépiná.

³¹Néese níái iwaquéeyéicawa Cristo ìwali, yáté matuñbanáica àtata macáita iyéeyéica Judea yàasu cáli finata, macáita Galilea yàasu cáli finata, Samaria yàasu cáli finata nacái. Yá nacái náasáidacaté nèepunícawa cáimiétacanéri iyú Dios yáapicha, yá Espíritu Santo ichàiniadacaté nawàwa abémáidata.

Pedro ichùniacaté Eneas Dios ichàini iyú

³²Abéeri èeri, yáté Pedro yèepuníca ipáchiacaté macáita nía nacái yeebáidéeyéica Jesús ìwali iyéeyéicaté Lida ìyacàlená iricu. ³³Yá ìyacaté néeni abéeri asíali fipidenéri Eneas, irianíriwa yàalubái finatawa ocho camuí, máapinácáiná icàwa.

³⁴Yá Pedro fimacaté irí:

“Eneas, siùca Jesucristo ichùnià pía. Pimichàawa, yá nacái piwacáidaca pialubáíwa.”

Yáta Eneas imichàacaté ibàlùacawa. ³⁵Iná madécaná Lida ìyacàlená mìnanaí, Sarón ìyacàlená mìnanaí nacái, naicácaalíté Eneas ichùniacawa, yáté nawènúadaca náiwitáisewa Wáiwacali irí.

Dorcas icáucàacatéwa yéetácaisi íicha

³⁶Uyacaté Jope ìyacàlená iricu abéechúa inanái yèechúawa Jesús yáapicha fipidenéechúa Tabita, fimáaná griegonái itàacái iyú, Dorcas.^j Umànicaté madécaná cayábéeri wawàsica, uyúudàacaté nacái madéca wenàiwica catúlécaneéeyéi.

³⁷Quéwa néenialí èerita, yáté cáuláicaca Dorcas, yá nacái uétacatéwa. Iná idécanáamité náibàaca uchéecami ìwalíse, yá naliadacaté úa abéeri capíi imàdàaná iriculé iyéerica chènunibàa.

³⁸Quéwa yái yàcalé Jope, ìyacaté mawiénita Lida ìyacàlená irí. Iná níái yèeyéicatéwa Jesús yáapicha, néemiacaalíté Pedro iináwaná ìyaca néré, yá nabànùacaté yàatalé pucháíba asíanái nasutácaténá íicha wawási, náimacaténá irí: “Ìwàwacutá piacawa ráunamáisíwata wàatalé Jope ìyacàlená néré.”

³⁹Iná nacàlidaca nacáita Pedro irí yái tàacáisica, yáta yàacatéwa náapicha ráunamáita. Iná yàanàacaalíté néré, yáté natécani capíi imàdàaná iriculé iyéerica chènunibàa Dorcas ichéecami iriacatalécawa. Yá nérécaté, nàwacáwa Pedro itéesebàa macáita níái yàacawéerimi yéetéeyéicawa. Náicháaníca, yá nacái náasáidáidacaté irí níái bàlesinái umàniyíéimicaté cáucaalítéca úa.

⁴⁰Néese, yá Pedro ichùlliaca namusúacawa macáita. Yá ibàlùacaté yùului ipùata iyúwa itàanícaté Dios yáapicha. Néese, yá iicáidaca uchéecami irí, yá fimacaté ulí:

j 9.36 Tabita fimáaná griego itàacái iyú: Dorcas. Quéwa Dorcas fimáaná: Nèeri súdu.

“¡Tabita, pimichàawa!”

Yá ùacùaca utuíwa. Iná uicácaalí Pedro, yá umichàaca uáwinacawa. ⁴¹Yá Pedro íbàaca ucáapi ìwali, yá imichàidaca ubàlùawa.

Néese, yá imáidaca níái mabáyawanéeyéica Jesús ìwalíisená, nía nacái yàacawéerimi yéetéeyéicawa. Yá yáasáidacaté nalí Tabita, idéechuáté icáu-càacawa.

⁴²Néese, yáté náalíacawa uináwaná ìwali macáita níái Jope ìyacàlená mìnánáica, yá madécaná wenàiwica yeebáidacaté Wáiwacali ìwali. ⁴³Néese, yá Pedro ìyamáacatéwa madécaná èeri Jope ìyacàlená néenita Simón icapèe ìricu, yái ichùnièricaté cuwèesínái fímami.

Cornelio ichùulia namáidaca Pedro

10 ¹Iyacaté Cesarea ìyacàlená ìricu abéeri aslali fípidenéeri Cornelio, yái ichùulièricaté abéeri úwinái yàaluná fípidenéerica “Italiana.”^k

²Yái Cornelio iiquéerité áibanái itúulécaná, yèerité nacái Dios fímiétacaná yéénánái yáapichawa macáita, yèerité nacái judíonái catúulécanéeyéi ìrí wawàsi, yái namáapuèrica, itàaníirité nacái Dios yáapicha èeri imanùbacata.

³Abéeri táica, yá iicácaté amalánama abéeri yéénáiwánási nacáiri. Iicácaté Dios yàasu ángel ìwàlùacawa yàatalé iyacatáica ìyaca, yá fímacaté ìrí:

“Cornelio.”

⁴Yá iicáidasíwaca ángel ìrí, quéwa icaluàdeériwa, yá fímacaté:

“¿Càiná piwàwa nuíwacali?”

Yá ángel fímacaté ìrí:

“Idéca Dios yéemiaca pírí yái pitàanínáca yáapicha. Idéca nacái iicáca yái piicàanáca napùalé níái catúulécanéeyéica.

⁵Iná iwàwacutá pibànùaca piasunái wenàiwicawa Jope ìyacàlená néré natécaténá néese Simón, yái nèerica nacái fípidená Pedro. ⁶Yái Pedro ìyacaté áiba Simón icapèe ìricu, yái ichùnièrica cuwèesínái fímami, idènièrica icapèewa lamá idùlepi. Yáta icàlida pírí ìwali yái wawàsi pimàníiripináca.”

⁷Iná idécanáami yàacawa yái ángel itàaníirica Cornelio yáapicha, yáta imáidaca pucháiba yàasunái wenàiwicawa néená níái ìyéeyéica yáapicha icapèe ìricu, abéeri nacái úwi yèeri Dios fímiétacaná. ⁸Iná idéca idénáami icàlidaca nalí macáita yái wawàsica ichàbéericawa ìrí, yá ibànùacaté nía Jope ìyacàlená néré.

⁹Iná mapisáináami, idécanáamité nàacawa àyapu ìricubàa, mawiénicaalíté nacái nàacawa yàcalé ìrí, cawàwanáta machacànicaalíté èeri, yáta horacani, yáté Pedro íríacawa capíi ipùata fínatalé^l itàanicaténá Dios yáapicha.

¹⁰Néese, yáté máinica máapicani, yá iwàwacaté iyáaca. Quéwa idècuni-tàacá namànica iyáapiná, yá Pedro iicáca abéeri yéénáiwánási. ¹¹Iicácaté yàacùacawa chènuniré. Yá nacái iicáca ìricùawa néese abéeri sáwana nacáiri cáucuírí nadacuèri ipùata báinúacanama. Yá ìricùacawa cáli iwéré. ¹²Nàyaca sáwana ìricu madécaná cuwèesínái fíwítáaná báinúaqueeyéica yàabàli, nía nacái yàacanéeyéicawa cáli ìwali, cuipiranái yáaláaníyéiwa nacái.

k 10.1 La Italiana: Abénaméeyéi úwinái fíwítápu, nàyacatái manùbaca úwinái Italia yàasu cáli néséeyéi úwináca, quéwa Roma ichàini yáawibàa, nàyacatáica 400 úwinái, càmicaalí 600 úwinái nacái. **l 10.9** Ilustración

¹³Yá yéemíaca abéeri tàacáisi, ímaca írí:

“Pedro, pimichàa pibàlùacawa, pinúa piyáawa.”

¹⁴Yá Pedro ímacaté írí:

“¡Nuíwacali, núa càmfírira imàni càiri wawàsica! Canácatáita idé nuyáaca yái càmfírira yéewa wayáaca, casaquèeyéica Dios írí.”

¹⁵Néese, yá yèepùaca yéemíaca isàna àniawa, ímacaté írí pucháiba yàa-wiríapíná:

“Yái masaquèeri Dios iicáca, picá casaquèeri píma ìwali.”

¹⁶Iná máisiba yàawírira càì ichàbacawa yái wawàsica. Néese, yáté sáwana yèepùaca imichàacawa chènuniréta àniawa.

¹⁷Idècunitàacá càmita Pedro yáalíawa càinácaalí ímáanáca yái yéenáiwana-nási iiquéerica, yáté nàanàaca caplí inùma néeni níái asíanái Cornelio ibà-nuèyéica yàatalé, isutéeyéi yéemiawa alénácaalí Simón icapèe iya. ¹⁸Yá namáidaca cachàini nasutácaténá néemiawa iyacaalí néeni yái asiali ípide-néerica Simón, nèerica nacái ípidená Pedro.

¹⁹Iná idècunitàacá Pedro íináidacawa ìwali yái yéenáiwana-nási iiquéerica, yá Espíritu Santo ímaca írí:

“Máisiba asíanái icutáida pía. ²⁰Iná pimichàawa, piricùawa nàatalé piacaténáwa náapicha matuíbanáita, núacáináta ibànua nía piatalé.”

²¹Néese, yá Pedro iricùacawa nàatalé níái asíanái Cornelio ibànuèyéica yàatalé, yá ímacaté nalí:

“Néenicué, núacata yái càiricuéca picutáidaca. ¿Càiná ìwalíná pìanàacué nùatalé?”

²²Yá náimacaté írí:

“Yái Cornelio úwinái íiwitápuca, yácata ibànua wía piatalé, iyéerica machacàníri iyú Dios ipíchalé, yèerica nacái ímíétacaná. Yái cayábéerica nacái iináwaná náacúalicu macáita níái judíonáica. Abéeri ángel Dios née-séerica, yái ichùulia imáidaca pía piacaténáwa icapèe néré yéewáanápiná yéemíaca yái tàacáisi picàlídéeripináca írí.”

²³Néese, yá Pedro ichùuliacaté nawàlùacawa. Quéwa idécáínaté táicaca, yá naimácaté néenita yáataná yá catácani. Iná mapisáináami, yá yàacatéwa náapicha. Yá nacái abénaméeyéi wéénánái Jesús ìwalfíse yàacawéeridacaténí Jope iyacàlená mìnanáica.

²⁴Néese mapisáináami àniawa, yá nàanácaté nàacawa àtata Cesarea iyacàlená iriculé. Yá Cornelio icùacaté iyaca nía, idécáínaté ìwacáidaca madécaná yéénánáíwa, yàacawéeyéiná nacái níái cáininéeyéica iicáca.

²⁵Iná Pedro yàanàacanáami caplí néré, yáta Cornelio imusúaca ípunitáidacani. Yá nacái ibàlùacawa írí yùulù ipùata iyúwa yàacaténá ímíétacaná.

²⁶Yá Pedro ímaca írí:

“Pimichàa pibàlùacawa. Asialicata nacái núaquéi càitáde iyúwata pía.”

²⁷Iná idècunitàacá nataáníca náapichawáaca, yá nawàlùacawa caplí iriculé. Yá iicáca néré madécaná wenàiwica ìwacácawa néeni.

²⁸Yá Pedro ímacaté nalí:

“Macáitacué pía yáaliéyéiwa wáiwitáise ìwali. Càmita yéewa abéeri Judío yèepunícawa yáapicha yái càmfírira Judío. Càmita nacái yéewa imawíenidacawa írí casàacáicha imànicani. Quéwa idé Dios yáasáidaca nulí ìwali wawàsi. Càmita yéewa casaquèeri núumaca áibanái wenàiwica ìwali. ²⁹Iná

nàanàacáiná namáidaca núa, yá nùacawa náapicha néese masànata. Iná nusutácué nuémíawa pía. ¿Càiná ìwalíná pichùuliacué nàaca namáidaca núa?”

³⁰ Yá Cornelio ìmacaté írí:

“Idéca báinúaca èeri ichàbawa néese siùcade, càicaalíta èeri ichènúnica ichànàacawade táicalémi, nutàanícaalí nùyaca Dios yáapicha nucapèe írìcuwa. Yá isicúata nuicáca abéeri asiali ibàlùacawa nuípunita mèlumèlufri ibàle. ³¹ Yá ìmacaté nulí: ‘Cornelio, yái pitàanínáca Dios yáapicha, idéca yéemiacanì. Càita nacái yái piyúudàanáca níái catúulécanéeyéica, càmita nacái iimáichani.

³² Iná pibànua pìasunái wenàiwicawa Jope ìyacàlená néré, pichùuliacaténá natéca néese Simón, yái nèerica nacái ìpidená Pedro. Iyaca néeni áiba Simón icapèe írìcu, yái ichùnièrica cuwèesínái ìmamimi lámá idùlèpi. Iná yàanàaca-náami, yá icàlidaca pírí yái iwàwacutéerica píalíacawa ìwali.’

³³ Yá càicaté nubànùaca nía píwalíná. Iná cayábacani, idécáiná pìanàaca néese wàatalé. Iná idéca wàwacáca macáita cháí Dios yáacúalícu wéemiacaténá yái tàacáisi Dios ichùulierica picàlidaca walí.”

Pedro itàaníca Cornelio icapèe írìcu

³⁴ Néese, yáté Pedro idàbaca icàlidaca, ìmacaté nalí:

“Siùcade, nùaliacawa báisíta yái Dios càmita cayába iicáca abéeri wenàiwica ìwítàanáta. ³⁵ Iná càmita cáininá Dios iicáca abénaméeyéita wèewíise. Cayábaca iicáca macáita níái yèeyéica Dios ìmíétacaná, imàniyéica nacái càide iyúwa iwàwáaná. ³⁶ Dios ibànùacaté nalí tàacáisi níái israelná itaquénáinámica, yái tàacáisi imàaquéerica wàyaca matuíbanáita. Yátaté Jesucristo, yái càì icàlida nalí ìwali, yái Wáiwacalica canánama wía iyéeyéica cháí èeri írìcu.

³⁷ Píacué idéeyéi yáaliacawa cayába, càinácaalíté nacàlida iináwaná ìwali Judea yàasu cáli imanúcata. Macáitaté idàbacawa Galilea yàasu cáli néenita, idécanáamité Juan Bautista icàlidaca ìwali yái iwàwacutáanacaté wabautizá-cawa: ³⁸ Càinácaalíté Dios imàacaca Jesús, Nazaret mìnali írì chàinisi Espíritu Santo iyú, càinácaalíté nacái yèepuníca imànica cayábéeri, Dios ìyacáináté yáapicha.

³⁹ Iná wíacata iiquéeyéité Jesús imànica macáita yái wawàsica, Judea yàasu cáli ìinata, Jerusalén ìyacàlená ìyacatáica.

Néese, yá nanúacaténi, natàtàacaté ichanàawa cruz ìwali. ⁴⁰ Quéwa Dios icáuacàidacaténi máisiba èeri idénáami. Yá nacái imàacacaté yáasáidacawa madécaná wenàiwicanái írì.

⁴¹ Quéwa càmita nacái wenàiwica íríta, walíta wía idéeyéicaté Dios iníwàaca wacàlidacaténá itàacái, wíata iyéeyéicaté iyáacaléwa yáapicha idécanáamité icáuacàcawa yéetácaisi fícha. ⁴² Yá ichùuliacaté wacàlidaca itàacái wenàiwicanái írì, wacàlidacaténá nalí ìwali yácata Jesús, yái Dios imàaquéerica yùuwichàidaca níái cáuyéicáwaca, nía nacái idéeyéicaté yéetácawa. ⁴³ Iná macáita profetanái nacàlidacaté ìwali bàaluité báisícatani, macáita níái yeebáidéeyéica Jesús ìwali, Dios imàacapínáca iwàwawa nabáyawaná fícha Jesús ìpidená ìwali.”

Espíritu Santo írìcùacawa nawàwaliculé níái càmiyéica judíonái

⁴⁴ Iná idècunitàacá Pedro itàaníca ìyaca, yá Espíritu Santo írìcùacatéwa nawàwaliculé, macáita níái yéemièyecaté icàlidaca Dios itàacái.

⁴⁵ Iná níái judíónái yeebáidéeyéica Jesús iwali, yàacawéeridéeyéica Pedro, nacalùadacatéwa Dios yàacaalíté nacái Espíritu Santo mawènitá nálí níái áibanái càmfíyéica judíónái. ⁴⁶ Néemiácáanáté nacái nasàna natàaníca áiba tàacáisi fiwítáaná iyú, nàacaté nacái cayábéeri Dios irí.

⁴⁷ Yá Pedro fimacaté nálí:

“Iná idécáiná Dios yàaca nálí Espíritu Santo càide iyúwaté wía, yá caná-cata yéewáaná wamáisaníaca nabautizácawa.”

⁴⁸ Yá Pedro ichùuliacaté nabautizáca nía Wáiwacali Jesús ípidená iwali. Néese, yáté nasutáca Pedro ícha wawàsi iyamáacaténáwa náapícha abé-naméeyéi èeri quiríta.

Pedro icàlidacaté naináwaná iwali níái càmfíyéica judíónái

11 ¹ Níái apóstolnái, nía nacái wéenánáica Jesús íwalíse iyéeyéicaté Judea yàasu cáli finata, néemiácaté càmfíyéi judíónái iináwaná fíbàaca nacái Dios itàacái. ² Iná Pedro yàanàacaalíté Jerusalén iyacàlená néré, yáté natàaníca yáapícha ùulenama níái judíónái yeebáidéeyéica mamáalàa-cata iwali yái nadalúanáca íwalíisesàì ipùata fimami, yái càmfíríca Judío yeebáidéerica Jesús iwali. ³ Náimacaté irí:

“¿Cáná yéewa piwàlùacatéwa nacapèe iriculé níái càmfíyéica nadalúa ìwa-líisesàì fimami ipùata? Yá nacái piyáacaté piyáacaléwa náapícha.”

⁴ Néese, yá Pedro idàbacaté icàlidaca nálí iwali càinácaalíté ichàbacawa irí yái wawàsica. Iimaca nálí:

⁵ “Nùyacaalíté nùyaca Joepé iyacàlená irícu idècunitàacá nutàaníca Dios yáa-pícha, yá nuicácaté abéeri yéenáíwanási nacáiri càiri íicacánáwade iyúwa abéeri sáwana manuúri nadacuèri ipùatanái báinúacanamata, iricuèriwa chènunfise. Yá yàacawa nùatalé.

¹ ⁶ Iná nuicáidacaalíté irí cayába, yá nuicácaté irícu cuwèesináì fiwítáaná, cháwinái, nía nacái yàacanéeyéicawa cáli finatabàa, cuùpiranáì nacái. ⁷ Yá nuémíaca nacái abéeri tàacáisi càiri íimaca nulí: ‘Pedro, pimichàawa, pinúa piyáawa néená.’ ⁸ Yá núumacaté irí: ‘Nuúwacali, càmita numàni càiri wawàsica. Canácatáita idé nuyáaca casaquèeri wawàsica.’

⁹ Quéwa, yáté itàaníca nulí chènunfise àniawa, pucháiba yàawiríanápiná, fimacaté nulí: ‘Yái masaquèeri Dios íicáca, picá casaquèeri píima iwali.’

¹⁰ Iná máisiba yàawirífaté Dios itàaníca núapícha, càita nacái nuicácaté iricùacawa yái sáwana nacáirica, yá nacái imichàacatéwa àniawa chènuníre.

¹¹ Iná néeniwata, yáta máisiba asíanái yàanàaca capíi néré, yái nùyacatáica nùyaca nabànuéyéica Cesarea iyacàlená néese nùwalíná. ¹² Yá Espíritu Santo ichùuliacaté nùacawa náapícha matufbanáita. Yá nacái nàacatéwa núapícha seis wéenánái. Yá wawàlùacatéwa abéeri asíali ípidenéeri Cornelio icapèe iriculé. ¹³ Yá icàlidacaté walí iwali yái abéeri ángel yáasáidáanacatéwa irí icapèe irícu. Yá fimacaté irí: ‘Pibànùà abénaméeyéi asíanái Joepé iyacàlená néré nàanàidacaténá néese Simón, yái ípidenéerica nacái Pedro. ¹⁴ Yá icàlida-pináca pírí yái tàacáisi ichùulíadéeripínáca pía yùuwichàacáisi ícha, macáita nacái níái iyéeyéica píapícha picapèe irícu.’

¹⁵ Iná idàbacaalíté nùcàlidaca nálí, yá Espíritu Santo iricùacatéwa nawàwaliculé càide iyúwaté wía quéecha.

¹⁶ Néese, yá nuwàwalica yáí Wáiwacali itàacáica ímacaalíté: ‘Báísíta Juan Bautista ibautizácaté wenàiwica úni yáaculé. Quéwa píacué, ibautizéeyéi-pináwa Espíritu Santo iyú.’^m ¹⁷ Iná Dios yàacaalí nálí Espíritu Santo mawè-nita càide iyúwa wía, wía yeebáidéeyéica Wáiwacali Jesucristo itàacái, yá canácata yéewáaná numáisanìaca Dios íicha yáí iwàwawéerica imànica nálí.

¹⁸ Néese idécanáamité néemiaca yáí tàacáisica, yá masànacaté nía. Yá nadàbacaté nàaca cayábéeri Dios irí, náimacaté:

‘¡Iná Dios imàacata nacái càmfíyéi Judío iwènúadaca íiwitáisewa irípiná nabáyawaná íichawa, yéewacaténá nadènìaca nacáuca càmfíri imáa-làawa!’ ”

Yeebáidéeyéi Jesús ìwali Antioquía ìyacàlená irìcu

¹⁹ Néese idécanáamité nanúaca Esteban, níái yeebáidéeyéica Jesús ìwali, yáté nacàlìliacawa nàuwidenái íichawa. Abénaméeyéi yàanàacaté Fenicia yàasu cáli néré, iwàwata Chipre néré, Antioquía ìyacàlená néré nacái. Quéwa càmitaté nacàlida Jesucristo iináwaná ìwali áibanái wenàiwica íiwitáaná irí, nalíta níái judíonáica.

²⁰ Quéwa nàyacaté nèewi abénaméeyéi asíanái itàanfíyéi griego itàacái iyú, iwàwata Chipre néeséeyéi, Cirene ìyacàlená néeséeyéi nacái. Iná nà-nàacaalíté Antioquía ìyacàlená néré, yáté nacàlidaca griegonái irí yáí tàacáisi cayábéerica Wáiwacali Jesús iináwanáca ìwali. ²¹ Yá Wáiwacali ichàini iyú-dàacaté nía, ínáté madécanásíwata níái yeebáidaté Jesús ìwali, nawènúadacaté nacái náiwitáisewa Wáiwacali irí.

²² Néese níái ìwaquéeyéica Jesús ìwali ìyeyéica Jerusalén ìyacàlená irìcu, néemiacaté naináwaná. Yá nabànùacaté Bernabé Antioquía ìyacàlená néré.

²³ Iná yàanàacaalíté néré, yá iicácaté yáí Dios yèerica nálí mawè-nita, yáté casíimáica náapichani. Yá nacái yàlàacaté nía macáita nàyacaténá dàalana Wáiwacali itàacái ìwali, manuúcaténá nacái nawàwa Dios iwéré. ²⁴ Yáí Bernabé cayábéerité íiwitáise asialica, Espíritu Santo ichàini iyéerité iwàwalicu, manuúrité máiní iwàwa Dios iwéré. Iná càicaté madécaná wenàiwica yàanàaca napùalé quéwanáta Wáiwacali irípiná.

²⁵ Néese, yáté Bernabé yàacawa Tarso ìyacàlená néré icutáidacaténá néré Saulo. Iná idécanáamité yàanàacani, yáté itéca yáapichawani Antioquía ìyacàlená néré. ²⁶ Yáté néewáida néeni abéeri camuí madécaná níái ìwaquéeyéicawa Cristo ìwali. Yá nérécaté nacái nadàba nàaca náipidená “cristiano-nái”, níái yèeyéicawa Jesús yáapicha.

²⁷ Néese néenialí èeritaté nacái, yáté abénaméeyéi profetanái yàanàaca Jerusalén ìyacàlená néese, napáchiacaténá Antioquía ìyacàlená mìnánái.

²⁸ Yá abéeri néená imichàacaté ibàlùacawa íipidenéerica Agabo. Yá icàlidacaté Espíritu Santo iyú yàanàanápíná abéeri máapicái manuúri macái cálita. Néese, yá máapicái yàanàacaté Claudio yàasu èerité, yáí Roma yàasu rey.

²⁹ Néese níái yèeyéicawa Jesús yáapicha, nàacaté náalimáwanama palata iyúwaté nacái nadènìanáni. Yáté nabànùacani nayúudàacaténá níái wéená-náica Cristo ìwalíise, ìyeyéicaté Judea yàasu cáli íinata.

³⁰Yá càicaté namànica nabànùcaté yái wawàsica Bernabé yáapicha, Saulo yáapicha nacái, nalí níái ancianonái náiwitápunái iyéeyéica Judea yàasu cáli finata.

Nanúcaté Jacobo. Yá nacái nàiyàcaté Pedro presunái icapèe iriculé

12 ¹Iná néenialí èerita, yáté nacái rey Herodes Agripa ichùuliacaté náibàaca abénaméeyéi néená níái iwaquéeyéicawa Cristo ìwali imànicaténá nalí báawéeri. ²Yá ichùuliacaté nanúaca Jacobo machete iyú, yái Juan yéenasàiricaté. ³Yá Herodes yáaliacaté cayábaca nawàwa níái judíonáica ìwalíise yái inúanacaté Jacobo. Yá nacái ichùuliacaté úwinái íibàaca Pedro yàasu èeri yái nayáacatáica pan canéerica írí levadura.

⁴Néese idécanáamité náibàaca Pedro, yá náiyàcaténi presunái icapèe iriculé, yá ichùuliacaté dieciséis úwinái icùacani, Herodes fináidacáináté imusúadacani wenàiwicanái yáacúalicu icháawàcaténáni, idécanáami ichàbacawa yái nayáacatáica pan canéerica yèewisá levadura. ⁵Yá càicaté úwinái icùaca Pedro presunái icapèe iriculé. Quéwa níái iwaquéeyéicawa Cristo ìwali natàanicaté Dios yáapicha Pedro ìwali.

Dios imusúadaca Pedro presunái icapèe iricúise

⁶Iná yàanàacaalíté yái èeri Herodes imusúadacatáipináca Pedro, yáté catàcani. Yáté Pedro iimáca iriacawa pucháiba úwinái imuchúalicu, nadacuèyéi iwéré cadena iyú pucháibanama, áibanái úwinái ibàlùawa nacái icùaca presunái icapèe inùma.

⁷Yá isicúata Wáiwacali yàasu ángel yàanàaca. Yá amaláca cháí imàdàaná iricu, yá idunúaca Pedro ibàlài ìwali. Yá icawàidacani, íimacaté írí:

“¡Pimichàawa ráunamáita!”

Yáta cadenanái icaláacawa icáapi ìwalíise.

⁸Yá ángel íimacaté írí:

“Pìwali pibàlewa, pidacùu nacái pizapatuniwa.”

Yá càicata Pedro imànica.

Ángel íimacaté nacái írí àniawa:

“Pèepùu píawawa iyú yái pèepùanáca, yá piacawa núami.”

⁹Yá Pedro imusúaca yàacawa ángel yáami. Quéwa càmita iyúunáida báisíca yái ángel imàníríca írí. Iyúunáidacáita yáamacanicani yái càì iicáca. ¹⁰Yá nachàbacaté níái idábáanéeyéi úwináica, càita nacái níái pucháiba yàalunánáca.

Néese, yá nàanàaca iwéré yái inùmabàle sièrufríca namusúanácawa yàcalé iriculé. Yá yàacúacawa yàasu wawàsítawa. Iná idécanáami namusúacawa bàacháwalé, yá ángel yàacawa fícha.

¹¹Néese, yá àtata Pedro íiwitáise icawàacawa, yá íimacaté:

“Siùcade, núalíaca báisícata Wacuèriná ibànùaca yàasu ángelwa nùatalé imusúadacaténá núa Herodes ichàini fícha, náicha nacái macáita níái judíonái íiwitápunái iwàwéeyéica imànica nulí báawéeri.”

¹²Iná idècunitàacá fináidacawa ìwali, yá yàanàcaté María icapèe néré, úái Juan yáatúaca, yái nèericaté nacái íipidená Marcos, madécaná wenàiwica itàanícátáica iyaca Dios yáapicha.

¹³Iná Pedro imáidacaalí nalí capli inùma bàacháwáise, yá abéechúa mànacàu yàaca iicáca néré úái íipidenéechúaca Rode.

¹⁴Iná úalíacaalí uémíaca Pedro isàna, ínà casfímaicáiná úa, yá càmita ùacùa írì capíi inùma. Yá upíacáitawa capíi íriculé àniawa ucàlidacaténá nalí Pedroca yái càì ibàlùanáwa bàacháwáise capíi inùma íícha.

¹⁵Yá náimacaté ulí:

“Máalíawáiseca pía.”

Quéwa, yá úumaca nalí mamáalàacata:

“Báísíta, yácata Pedro.”

Néese, yá náimacaté:

“¡Cawàwanáta Pedro yàasu ángelcani^a yái càì péemíaca isàna!”

¹⁶Quéwa, yá Pedro imáidaca mamáalàacata. Iná nàacùacanáami capíi inùma, yá naicácani, yáté nacalùadacawa. ¹⁷Yá Pedro itàaníca nalí icáapi iyúwa masànacaténá nía. Néese, yá icàlidaca nalí càinacaalíté Wacuèriná imusúadacani presunái icapèe íricuíse.

Yá íimaca nalí:

“Picàlidacué Jacobo írini, nalí nacái níai wéenanáica Cristo ìwalíisená.”

Néese, yá yàacatéwa áibaléta.

¹⁸Néese idécanáamité amaláca, yá cáanáicaté napíanicawa níai úwináica, càmícaínáté náalíawa alénacaalíté Pedro yàawa. ¹⁹Yá Herodes ichùulíacaté nactúcani, quéwa càmitaté náalimá nàanàacani.

Néese idécanáamité isutáca yéemíawa níai úwináica, yá ichùulíacaté nanúaca nía.

Néese, yáté Herodes imusúacawa Judea yàasu cáli íícha, yáté yàacawa Cesarea ìyacàlená íriculé. Yá nérécaté iyamáawa abénaméeyéi èeri.

Herodes yéetácatéwa

²⁰Yá néenialí èericaté, calúaca rey Herodes náapicha níai Tiro ìyacàle mìnanaíca, Sidón ìyacàlená mìnanaí nacái. Quéwa idécaté abédanamaca nawàwa náapichawáaca natàaníinápínáté yáapicha. Yá nacái idécaté napáyaidaca náichawa Blasto, yái yàasu wenàiwica cachàiníirica itàanícáténá nawicáu Herodes yáapicha, yéewacaténá nàyaca matuíbanáita yáapicha. Yácaínái cáli Herodes icuèrica, yácata needácatáise nalíwa yàacàsi nàasu cáli mìnanaí iyáapínáwa.

²¹Iná abéeri èeri, yáté Herodes ìwacáidacatéwa náapicha. Yá ìwalícaté yái bàlesi reynái ìwalíirica, yá iyamáacaté yáawinacawa yàalubái íinatawa, yá itàanícaté wenàiwicanái írì. ²²Yá nadàbacaté namáidáidaca níai wenàiwicaca, náimaca:

“¡Yái càirica itàaníca walí càmíirita asialita. Yáta dios yái càì itàaníca walí!”

²³Quéwa, càmícaínáté Herodes yàa cayábéeri Dios írì, ínáté yéewa abéeri ángel Wáiwacali néeséeri, imàacacaté uláicái yúuwàacawa ìwali. Yáté yéetá-cawa enísinái iyáacáínáténi.

²⁴Quéwa níai yèeyéicawa Jesús yáapicha nacàlidacaté mamáalàacata Wáiwacali itàacái áibanái írì, càitaté manùbasíwaca níai íibèeyéica itàacái.

²⁵Néese idécanáamité Bernabé yèepùadaca palata Saulo yáapicha, anciano-nái írì Jerusalén ìyacàlená íricu, yáté nèepùacawa Antioquía ìyacàlená néré. Yá nacái natécaté náapichawa Juan, yái nèericaté nacái ípídená Marcos.

n 12.15 Pedro yàasu ángel: Abénaméeyéi judíonái yeebáidaca wenàiwicanái idèniaca yàasu ángelwa náalimáwanama, yái icuèrica nía. Cáucaalíca nía éwita nacái idéca néetácawa.

Idàbacaté Bernabé yàaca icàlidaca Dios itàacái Saulo yáapicha

(13.1–14.28)

13 ¹Nàyacaté Antioquía ìyacàlená irìcu, náapicha níái ìwaquéeyéicawa Cristo ìwali, abénaméeyéi profetanái, áibanái yéewáidéeyéi iyúwa níái: Bernabé, Simón ìpidenéerica nacái Cúulidái, Lucio, Cirene yàasu cáli néeséeri, Manaén nacái idàwinèericatéwa rey Herodes Antipas yáapicha, Saulo nacái.

²Iná abéeri èeri, idècunitàacá namànica culto Wáiwacali irí, quéwa fídee-yéiwa nacái, yáté Espíritu Santo ìmaca nalí:

“Piseríacué nulí pèewísewa Bernabé, Saulo yáapicha, irípiná yái ìibaidacalési nuedéerica nía ìwalíná.”

³Néese idécanáamité náidacawa, idécanáami nacái natàaníca Dios yáapicha, yáté náibàaca nàwali, néese, yáte nachùulíaca nàacawa.

Nacàlidacaté Dios itàacái iwàwata Chipre ìinata

⁴Néese, yá Espíritu Santo ibànùacaté Bernabé, Saulo yáapicha aléde Seleucia ìyacàlená néré. Néese, yá nàacatéwa lamá yáacubàa ída manuírì irìcu nàanàacaténá iwàwata Chipre ìinatalé.

⁵Iná idécanáamité nàanàaca Salamina ìyacàlená néré, yá nadàbaca nacàlidaca Dios itàacái judíonái yéewáidacàalu irìcu. Natécaté nacái nàacawéerínáwa Juan iyúudèeripínaté nacái nía.

⁶Iná idécanáamité nàacawa iwàwata ìwalibàa udùlepiabàa macáita, yá nàanàacaté Pafos ìyacàlená néré, yá nérécaté nàanàa abéeri Judío camàliquéeri, profeta cachìwéeri ìpidenéeri Barjesús, ⁷ìibaidéerité náiwitápu Sergio Paulo yáapicha, abéeri asialí cáalíacáiri. Yá ichùulíacaté namáidaca irí Bernabé, Saulo nacái, napáchiacaténáni, iwàwacáinaté yéemiaca Dios itàacái.

⁸Quéwa yái camàliquéeri ìpidenéerica Elimas griego iyú, càmítaté ibatàa nachàbacawa yàatalé, càmícaínaté iwàwa náiwitápu yeebáidaca Jesús ìwali.

⁹Néese yái Saulo ìpidenéerica nacái Pablo, yá Espíritu Santo yàacaté ichàini, yáté iicáidasíwaca camàliquéeri irí, ¹⁰yá ìimacaté irí:

“¡Pía Camèniadacáiri ìiri ipunièericawa macái ìiwitáaná chìwái iyú, báawéeri ìiwitáisesi iyú nacái! Càmita casée pimànica cayábéeri wawàsica. Yáta pimànica pichìwawa ìwali yái pèewáidáanácasa Dios itàacái.

¹¹Iná siúcade, yá Wáiwacali yùuwichàidaca pía, matuípínaca pía. Càmita asáipíná piicáca èeri icamalá quirínama abénaméeyéi èeri.”

Yátaté càmita asái iicáidaca quirínama. Yá yèepunicáitawa natéesebàa icutáidacaté yèepunicawa níái itéeyéipíná icáapi ìwali.

¹²Néese proconsul iicáaalíté ichàbacawa yái wawàsica, yáté yeebáidaca Jesús ìwali, icaluàdacáináwa ìwali yái yéewáidáanaca Wáiwacali ìwali.

Pablo yàanàacaté Antioquía ìyacàlená iriculé Bernabé yáapicha, Pisidia yàasu cáli néré

¹³Néese, yáté Pablo iricùacawa yàacawéeyéiná yáapichawa ídaliculé Pafos ídalutaléná néeni nàacaténáwa lamá yáacubàa, Perge ìyacàlená nérépiná, Panfilia yàasu cáli ìinatalé. Yá néenicaté Juan iyamáawa náicha càita yèepuacawa Jerusalén ìyacàlená néré.

¹⁴Néese, yá nàacatéwa àniawa Perge ìyacàlená ícha càita nàanàacaté Antioquía ìyacàlená néré ìyèerica Pisidia yàasu cáli ìinata. Iná abéeri èeri

yái judíonái iyamáidéericawa irícu, yá nawàlùacatéwa néewáidacàalu iriculé, yá nayamáacaté náawinacawa. ¹⁵Iná idécanáamité naléeca yái Moisés ità-nèericaté, profetanái yàasu cuyàluta nacái, yá néewáidacàalu íiwacanánái ichùuliacaté náimaca nalí:

“Wéenánái judíonái, pidèniacaalícué tàacáisi ichàiniadéeripíná nawàwa níái wenàiwicaca, yàacué picàlidaca walíni.”

¹⁶Néese, yá Pablo imichàacaté ibàlùacawa, yá ichùuliacaté masànaca nía icáapi iyúwa, íimacaté nalí:

“Píacué israelnái, càmfíyíi nacái judíonái yèeyéica Dios fímiétacaná, péemíacué nulí: ¹⁷Yái israelnái yàasu Dios, iníwàacaté bàaluité níái wàawiri-náimica irípináwa. Imàacacaté madécanáca nía idècunitàacá nàyaca Egipto yàasu cáli fínata càmfíricaté nàasu cáli. Néese, yáté Dios imusúadaca nía ichàini iyúwa.

¹⁸Néese éwitaté nawènúadaca náiwitáisewa Dios fícha, càicáaníta, yáté lideníaca náichani cuarenta camuí aléde máisawaliré. ¹⁹Iná idécanáamité imàacaca israelnái inúaca imáalàidawa níái siete íiwitáaná wenàiwica, òyèeyéicaté Canaán yàasu cáli fínata, néese, yáté yàaca wàawirináimi irí yái nàasu cálimica.

²⁰Néese, yáté Dios imàacaca jueznái icùaca nía cuatrocientos cincuenta camuí iwérétaté profeta Samuel yàanàaca ichùuliaca nawicáuwa.

²¹Néese, yáté nasutáca nalíwa abéeri rey. Yá Dios imàacacaté nalí Saúl, Cis òiríté, Benjamín itaquérinámi. Yá icùacaté nía cuarenta camuí.

²²Néese, yáté càmita Dios ibatàa quirínama Saúl icùaca israelnái iyúwa rey. Yá yeedácaté náichani. Yá imàacacaté yàalumíseca David iyúwa rey yái càiricaté fímaca òwali: ‘Yái David Isaí òirica, càininéeri nuicáca, núalíacáiná imànipínáca macáita càide iyúwa nuwàwáaná.’

²³Iná rey David itaquénáinámi irícuíseta, yáté Dios imichàidaca Jesús, yái ichùuliadéeripínáca judíonái yùuwichàacáisi fícha càide iyúwaté Dios imàacáaná itàacáíwa bàaluité.

²⁴Quéwa ipchawáiseté Jesús yàanàaca, yáté Juan Bautista icàlidaca macáita judíonái irí òwali yái nawènúadánápináca náiwitáisewa nabáyawaná fíchawa yéewacaténá ibautizáca nía.

²⁵Iná idécanáamité mawiénica Juan imáalàidaca íibaidacaléwa, yáté fímaca nalí: ‘Càinácué píyúunáidaca núa. Càmita Cristo núa yái picuèricuéca. Quéwa yàanàapíná nudénáami áiba máiníiri cachàinica nuícha. Iná càmita yéewa yàasu wenàiwicaca núa, máiníicáiná cachàinica nuíchani.’

²⁶Píacué nuénánái, Abraham itaquénáinámica, nía nacái càmfíyéica judíonái yèeyéica Dios fímiétacaná, walícaté ibànua yái tàacáisi ichùuliadéeripínáca wía yùuwichàacáisi fícha.

²⁷Iná níái Jerusalén òyacàlená mìnánáica, náiwitápunái yáapichawa, càmitaté náalíá Cristoca yái Jesús. Iná càitaté càmita náalíá òwalica yái càité profetanái itànàaca Cristo, éwita naléecani néewáidacàalu iricubàawa irícu yái èeri nayamáidacatáicawa.

Iná nachùuliacaalíté úwinái inúacani, yáté namànica càide iyúwaté profetanái itànàaná òwali.

²⁸Iná éwitaté canáca nàanèeri ibáyawanáca nanuéripínaté òwalíisetani, càicáaníta, yáté nasutáca Pilato fícha wawàsi ichùuliacaténaté úwinái inúacani.

²⁹Néese idécanáamité ichàbacawa macáita càide iyúwaté natànàaná ìwali, yáté nalicuàdaca ichéecami cruz ìwalíise, yá nabàliacaténáténi càliculii iriculé. ³⁰Quéwa Dios icáucàidacaténi yéetáními yèewíise.

³¹Néese, yáté Jesús yáasáidacawa nalí madéca èeri nalí níai yèeyéicatéwa yáapicha Galilea yàasu cáli néese Jerusalén ìyacàlená néré. Iná siùcade, níacata icàlidéeyéi iináwaná ìwali wenàiwicanái irí.’

³²Wía nacái wacàlidaca nacái pirícué yái tàacáisi cayábéerica Dios idéericate imàacaca itàacáiwa ìwali wàawirináimi irí bàaluité.

³³Iná idéca Dios imànica càide iyúwaté fímáaná walí, wía nataquénáiná-mica. Idéca icáucàidaca Jesús yéetácáisi fícha càitáde iyúwa fímáaná Salmo pucháibáaná capítulo irícu, fímacaalité:

‘Píacata Nuiri.

Numàacaca èeri mìnánái yáaliacawa núacata Píaniri.’

³⁴Dios imichàidacaté Jesús yéetácáisi fícha ipíchanaté iinámi ibadácawa càliculii iriculé. Càicaté Dios fímaca:

‘Numàacapínacué pirí yái nutàacái báisírica,
yái nutàacái numàaquéericaté David irí.’^o

³⁵Iná càicata nacái fímaca áiba Salmo irícu:

‘Càmita pimàacapíná iiná ibadácawa yái Piiri mabáyawanéerica.’

³⁶Iná yái David, báisítaté idéca icùaca yàasunái wenàiwicawa iyúwa Dios iwàwáaná. Quéwa yéetacaalítéwa, yáté nabàliacani yàawirináimi yàasu càliculii iriculétawa. Yáté iinámi ibadácawa.

³⁷Quéwa yái Jesús, Dios icáucàidéerité yéetácáisi fícha. Càmitaté iiná ibadáwa.

³⁸Píacué yèeyéica Dios fímiétacaná iwàwacutácué píaliacawa wacàlidacué pirí yái tàacáisica. Dios imàacaca iwàwawa wenàiwica ibáyawaná fícha Jesús ìwalíiseta.

³⁹Bàaluité yái tàacáisi Dios ichùulièricaté Moisés itànàaca, càmitaté yáalimá wabáyawaná imànica wía macáita Dios ipíchalé. Quéwa cawinácaalí yeebáida Jesús ìwali, yásí Dios imàacaca iwàwawa ibáyawaná fícha.

⁴⁰Quéwa cayábacué pícha, yùuwichàacáisi yàanàacáichacué pía càide iyúwaté profetanái itànàaná, Dios fímacaalité:

⁴¹Péemiácué cayába, píacué iicáaníyéica nuquíniná.

Picaluàdacuéwa, néese, yácué péetácawa nacái.

Numàacapíná abéeri wawàsi manuúri piasu èericué,

yái camíripinácuéca piwàwa peebáidaca, éwita áibanái icàlidacuéca
pirí ìwali.”

⁴²Néese idécanáamité namusúacawa judíonái yéewáidacàalu irícuíse níái càmfíyéica judíonái, yáté nasutáca Pablo fícha wawàsi manuísíwata yéepuacaténá icàlidaca nálí tàacáisi àniawa irícu yái áiba èeri nayamáidacatáicawa.

⁴³Néese idécanáamité nèepuacawa níái wenàiwicaca, yá madécaná judíonái càmfíyéica nacái Judío yéeyéica Dios ímíétacaná, nàacatéwa Pablo yáapicha, Bernabé yáapicha nacái natàanícáténá náapicha. Yá nachàiniadacaté nía manuísícaténá nawàwa mamáalàacata Dios iwéré, yái cáininéerica iicáca wía mawènitá.

⁴⁴Néese mapisáináami, irícu yái èeri judíonái iyamáidacatáicawa, yá nàwacáidacawa batéwa macáita níái wenàiwica ìyeyéica yàcalé irícu, nàacaténá néemiaca Pablonái icàlidáaná nálí Dios itàacái.

⁴⁵Quéwa níái judíonái íiwacanánáica naicácanáamité madécaná wenàiwica, yáté cáudenica nía. Yá natàanícaté báawanama Pablo ìwali, ìwali nacái yái icàlidéerica nálí ìwali.

⁴⁶Quéwa càicáaníta, yá Pablo itàanícaté Judío íiwacanánái irí, Bernabé yáapicha macàaluínínáta, náimacaté nálí:

“Íwàwacutá wacàlidaca quéechacáwa yái Dios itàacáica pirícué píacué judíonáica. Quéwa, yá píamàacuécani, càmicáinácué piwàwa pidèniacuéca yái picáuca càmfíri imáalàawa. Iná siúcade, yá wàapináca nàatalé níái càmfíyéica judíonái.”

⁴⁷Iná yácata Wáiwacali ichùulièri wamànica yái profeta Isaías ímacaalíté:

“Idéca numàacaca pía péewáidacaténá níái càmfíyéi judíonái, picàlidacaténácué nálí yái tàacáisi ichùuliadéeripináca nía yúuwichàacáisi fícha macái cálitá.”

⁴⁸Inaté níái càmfíyéica judíonái néemiacaalíté yái tàacáisica, yáté casímaica nawàwa, nàacaté nacái cayábéeri Dios irí Wáiwacali itàacái ìwalíise. Yá neebáidacaté Jesús ìwali macáita níái idéeyéicaté Dios iníwàaca yàanápínaté nálí nacáuca càmfíri imáalàawa. ⁴⁹Yáté nacàlidaca Wáiwacali itàacái nalicubàa macáita níái yàcalénái ìyeyéica Antioquía ìyacàlená itéesebàa.

⁵⁰Quéwa níái judíonái íiwacanánáica, yá natàanícaté abénaméeyéi inanái caináwanéeyéi yáapicha, nèeyéica nacái ímíétacaná, nía nacái asianái caináwanéeyéica yàcalé irícu nachùuliacaténá napiadáidaca Pablo, Bernabé nacái. Yáté namusúadaca nía nàasu yàcalé fíchawa.

⁵¹Néese, yáté nachùpiaca nàabàli ìwalíisewa cáli ichùmalé,^p báawacáináté naicáca nía, yá nàacatéwa náicha Iconio ìyacàlená néré.

⁵²Quéwa níái Jesús yéewáidacalénáimica casímaícaté nía, Espíritu Santo itécáináté náiwitáise íiwitápu.

Pablo yàanàacaté Bernabé yáapicha Iconio ìyacàlená néré

14 ¹Néese nàanàacaalíté Iconio ìyacàlená irículé, yáté nawàlúacawa judíonái yéewáidacàalu irículé. Yáté nacàlidaca nálí Jesús iináwaná ìwali. Càicaté madécaná judíonái yeebáidacaté Jesús ìwali, griegonái nacái.

²Quéwa níái judíonái càmfíyéica yeebáida Jesús ìwali, báawacaté namànica náiwitáise níái càmfíyéica judíonái, yéewacaténá báawaca naicáca níái wéenánáica Jesús ìwalíise.

³Quéwa, càicáaníta, yáté nayamáacawa néenita abénaméeeyéi quéeri, nacàlidacaté nálí macàaluínináta Jesús iináwaná iwali, manuícáináté nawàwa Wáiwacali icùapiná nía. Yá iyúudàacaté nacàlidaca nálí yái cáini-náanáca Dios iicáca nía mawènitá. Imàacacaté nacái namànica yái càmfíríca wenàiwica idé imànica.

⁴Iná níaí wenàiwica iyéeyéica yàcalé írìcu, yáté naseríacawa pucháiba íwi-táaná iyú, càmicáiná abédanama náiwitáise náapichawáaca. Aibanái yàatéwa judfonái yáapicha, áibanái yàatéwa nacái apóstolnái yáapicha.

⁵Quéwa abénaméeeyéi judfonái, nía nacái càmfíyeyéi judfonái, náiwitápunái yáapichawa, abédanamacaté nawàwa náapichawáaca, namànicaténá nálí báawéeri, nanúacaténá nacái nía íba iyú.

⁶Quéwa, yáté idéca Pablo yáalfacawa Bernabé yáapicha, iná yéewa napíacatéwa Lистра iyacàlená néré, Derbe néré nacái, yàcalénái iyéeyéica Licaonia yàasu cáli íinata. Yá nàacatéwa yàcalé imanùbacata iyéeyéica nálí mawíenibàa. ⁷Yá néenibàacaté, nacàlidaca nálí yái tàacáisi cayábéerica Jesús iináwaná iwali.

Nanúacaté Pablo íba iyú, Lистра iyacàlená írìcu

⁸Iyacaté Lистра iyacàlená írìcu abéeri asìali càmfíríca yéewa ìipínáaníca. Iná yáawinánáicáitawa, yácáináta imusúanáwa yáatúa íchawa. Iná canácatáita idé ìipínáaníca. ⁹Iná yái asìali càmfíríca yéewa ìipínáaníca, yémìacaté Pablo icàlidaca Dios itàacái. Yáté Pablo iicáidasíwaca írì, yáalfacáináté manuíca iwàwa Dios iwéré ichùníanápináni.

¹⁰Yá Pablo ímacaté írì cachàini:

“Pimichàa pibàluacawa machànita piabàli iyúwa.”

Yáta imichàaca ibàluacawa ráunamáita, yá idàbacaté ìipínaca.

¹¹Néese, yá wenàiwica iicacánáamité yái Pablo imàníríca, yá nadàbacaté néemíanícawa cachàini natàacái Licaonia iyú, náimacaté:

“Diosnáica, níai càì iricùacawa wàatalé chènunfíse wenàiwica iyú.”

¹²Yá nàacaté Bernabé ípidená Zeus^a, yái Pablo nàacaté nacái ípidená Hermes^a, yácáináté itéeri tàacáisi áibanái írì. ¹³Yái dios Zeus icapèe, iyacaté mawíenita yàcalé inùma írì. Ináté yáta yàasu sacerdote yàanàidacaté mesúnamáita toronái, íiwinásinái nacái. Iná manùba wenàiwicanái yáapicha, yáté iwàwaca inúaca nálí cuwèesinái, neemácaténá nía nálí.

¹⁴Quéwa níai apóstolnái, Bernabé, Pablo nacái, náalfacanáamité iwali yái wawàsica, yáté nacacanáidaca nabàlewa.^s Yáté nawàluacawa wenàiwicanái yèwíre, yá náimacaté néemíanícawa nálí:

¹⁵“Piacué wenàiwicanái, picácué pimàni càiri wawàsica. Wenàiwicanáita nacái wíaquéi, càiyéitáde iyúwacué pía. Càicáinacué píiwitáise, yá wàanàaca wacàlidacuéca pírf yái tàacáisi cayábéerica, pimàacacaténácué píichawa yái píiwitáise éwisèimi canéerica iwèni, piwènúadacaténácué píiwitáisewa Dios

q 14.12 Romanonái írì ípidená Júpiter, quéwa griegonái írì ípidená Zeus. Yácataté nàasu dios cadàbacáiri. Iná yái Zeus, yácataté nàasu dios níai Lистра iyacàlená minánaica.

r 14.12 Romanonái írì ípidená Mercurio. Quéwa griegonái írì, Hermes, yácata Zeus ìiri. Iná yácata nachùulicalé, níai diosnáica, icàlidéerica tàacáisi áibanái diosnái írì. Iná íibaidacaté Zeus yáapicha. s 14.14 Nacacanáidaca nabàlewa: judío íiwitáise iyáaná máinícaalí achúmaca nawàwa.

cáuri irí, imànfíríca yá èeriquéi, cáli nacái, lámá nacái, macáita níái ìyèeyéica nalicubàa.

¹⁶Bàaluité idé Dios imàacaca wenàiwicanái ìyaca càide iyúwa nawàwáaná nàyaca.

¹⁷Quéwa càicáaníta, yá yáasáidaca yáawawa pirícué mamáalàacata, imànicuéca pírí cayábéeri wawàsica. Imàacaca unía yúuwàacawa walí, bàncalé idàwinàacaténáwa cayába, yéewacaténá yàacási iyaca, casímáicaténá wawàwa.”

¹⁸Iná éwita càica náimaca nalí achúmasíwata, càmita nadé namáisaníaca neemáca nalí cuwèesita.

¹⁹Quéwa càicáaníta, yáté abénaméeyéi judíonái yàanàaca Antioquía ìyacàlená néese, Iconio néese nacái. Yá nawènúadacaté wenàiwicanái fiwítáise, nanúacaténá Pablo íba iyú. Yáté nanúacani. Iná idécanáamité nanúacani, yá nawatàidacaténí yàcalé iricuíse méetàuculéta, nayúunáidacáináté idéca yéetácawa.

²⁰Quéwa níái yèyèyécawa Jesús yáapicha, yá nàwacáidacatéwa Pablo itéesebàa. Néese, yá imichàacaté ibàlùacawa, yá nacái iwàlùacatéwa yàcalé iriculé àniawa. Iná mapisáináami, yáté yàacawa Derbe ìyacàlená néré Bernabé yáapicha.

²¹Néese idécanáamité nacàlidaca yái tàacáisi cayábéerica Jesús iináwaná ìwali, idécaalíté nacái manùbaca níái wenàiwica yèyèyécawa Jesús yáapicha néré, yáté nèepùacawa pucháibanamata Listra ìyacàlená néré, Iconio ìyacàlená néré nacái, càita nàanàaca Antioquía ìyacàlená néré, Pisidia yàasu cáli finatalé. ²²Yá nachàiniadacaté nawàwa níái yèyèyécawa Jesús yáapicha, nàyacaténá dàalanama ìwali yái neebáidéerica. Náimacaté nacái nalí:

“Ípíchawáiseca wawàlùapínáaca aléde Dios icùacataléca yàasunái wenàiwicawa, yá iwàwacutápiná wachàbaca madécaná yúuwichàacáisi.”

²³Yá nacái namàacacaté ancianonái nacùacaténá níái iwaquéeyécawa Jesús ìwali yàcalé imanùbaca. Iná idécanáamité náidacawa nayáacalé fíchawa, natàanicaténá Dios yáapicha nàwali, yáté namàacaca nía Wáiwacali icáapi iricu, yái neebáidéerica ìwali.

**Pablo yèepùacatéwa Bernabé yáapicha Antioquía
ìyacàlená néré, Siria yàasu cáli néeni**

²⁴Néese idécanáamité nachàbacawa Pisidia yàasu cáli néenibàa, yá nàanàacaté Panfilia yàasu cáli néré.

²⁵Néese idécanáamité nacàlidaca yái tàacáisi cayábéerica Perge ìyacàlená iricu, yá nàacatéwa Atalia ìyacàlená néré. ²⁶Yá Atalia ìyacàlená néeseocaté, nalicùawa ída manuírí iriculé. Yá nàacatéwa lámá yáacubàa, càita nàanàaca Antioquía ìyacàlená néré. Nabànùatáiseocaté nía Dios icáapi iriculé, nàacaténáté namànica yái ìbaidacalési càirica idéca namànica.

²⁷Iná idécanáamité nàanàaca, yá nàwacáidacaté níái iwaquéeyécawa Jesús ìwali. Yá nacàlidacaté nalí càinácaalíté Dios iyúudàaca nía manuísíwata, càinácaalíté nacái Wáiwacali yàacùaca náiwitáise níái càmfíyéica judíonái, neebáidacaténá Jesús ìwali.

²⁸Yáté nayamáacawa néenita madécaná quéeri Jesús yéewáidacalénáimi yáapicha.

Apóstolnái iwacáidacatéwa ancianonái yáapicha Jerusalén iricu

15 ¹Néese abénaméeyéi aslanái yàanàacaté Judea yàasu cáli néese, náimacaté néewáidaca níái wéenánáica:

“Càmicaalícué pidalúa pìwallíisesài ipùata fímami càide iyúwaté Moisés ichùullianá wamànica, yácué càmita yéewa pichúuliacawa yùuwichàacáisi fícha.”

²Iná càmicáináté abédanama Pablo iwàwa, Bernabé nacái, iwali yái née-wáidáanáca, yá natàanícaté iwali náapichawáaca chàinisíri iyú. Quéwa càmicáináté náalimá nachùniaca yái wawàsica, yá nachùuliacaté Pablo yàacawa Bernabé yáapicha Jerusalén iyacàlená néré, áibanái nàacawéeyéiná yáapichawa, nàacaténá natàaníca apóstolnái yáapicha, ancianonái yáapicha nacái, iwali yái wawàsica nachùniacaténáni.

³Iná idécanaámité Jesús iwacáidéeyéi ibànùacaté nía, yáté nachàbacawa Fenicia yàasu cáli néenibàa, Samaria néenibàa nacái. Yá nacàlidacaté nalí néenibàa, càinacaalíté càmfíyéi judíonái yeebáidaca Jesús iwali. Yá nacái casímaícaté nawàwa manuísíwata níái wéenánáica Cristo iwali.

⁴Iná nàanàacaalíté Jerusalén iyacàlená néré, níái iwaquéeyéicawa Jesús iwali, náipunitáidacaté nía apóstolnái yáapicha, ancianonái nacái. Yá Pablo, Bernabé yáapicha, nacàlidacaté nalí iwali yái madécaná wawàsi Dios imà-níricaté náapicha. ⁵Quéwa abénaméeyéi fariseonái yeebáidéeyéi Jesús iwali, namichàacaté nabàlùacawa, yá náimacaté nalí:

“Iwàwacutá wadalúaca nàwallíisesài ipùata íimami wachùuliacaténá nacái namànica càide iyúwa fímáaná yái tàacáisi Moisés itànèericaté.”

⁶Yáté nàwacáidacawa níái apóstolnáica, náapicha níái ancianonáica natàanícaténá iwali yái wawàsica. ⁷Néese idécanaámité natàaníca iwali déecu, yá Pedro imichàaca ibàlùacawa, yá fímacaté nalí:

“Píacué nuénánáica, idécué píalíacawa, siùcade madécanáca èeri néese, Dios yeedáca idénáami núa nucàlidacaténá yái tàacáisi cayábéerica nalí níái càmfíyéica judíonái, yéewacaténá neebáidaca Jesús iwali.

⁸Yái Dios yáaliéerica wenàiwica fíwítáise iwali canánama, náináidáaná iwali nacái, yácata yeedáté yàataléwa níái càmfíyéica judíonái. Yáasáidacaté cáinináca iicáca nía. Iná yàacaté nalí Espíritu Santo càide iyúwaté yàanàa nacái walíni.

⁹Iná càmita Dios iicá nía áiba wenàiwica fíwítáaná iyú wáicha, yá nacái yeedacaté náicha nabáyawaná manuícaalíté nawàwa Dios iwéré.

¹⁰Néeni, ¿Cánácué piwàwa píalimáidaca piicáwa Dios? ¿Cánácué piwàwa pichùuliacawa namànica càulenéeri wawàsica, níái yéeyéicawa Jesús yáapicha, yái càmfíricaté wàawirináimi yáalimá imànica, wía nacái?

¹¹Càmíta yéewawa càicani. Wía, weebáidaca cáinináca Wáiwacali Jesús iicáca wía mawènitá. Iná iwálíise, yá nacái wachúuliapínacawa yùuwichàacáisi fícha càitáde iyúwa nía.”

¹²Néese, yá masànaca macáita níái manùbéeyéi wenàiwicaca. Yá néemíacáita càinacaalíté Bernabé icàlidáaná nalí Pablo yáapicha, yái Dios iyúudàanacaté namànica yái càmfírica wenàiwica idé imànica, nalí níái càmfíyénái.

¹³Idécanaámi namáalàidaca natàaníca, yá Jacobo fímacaté nalí:

“Nuénánái, péemiàcué nulí. ¹⁴Idéca Simón Pedro icàlidaca walí càinácaa-líté Dios yáasáidaca cáininácaté iicáca níái càmfíyéica judíonái, yeedácaté nacái nía napùalépiná, níái yàasunái wenàiwicacawa.

¹⁵Yá càicatáni iyúwaté profetanái itànàaná ìwali, náimacaalíté:

¹⁶‘Néese, yá nùanàpináca àniawa,
yái rey David ichùulianácaté, càicáaníde iyúwa abéeri capìima
yúuwèeriwa.

Quéwa nuchùnàpináca àniawani,
yá numichàidapínáca yái yèepuèripínáca reycá àniawa,^t

¹⁷yéewacaténá macái wenàiwica icutáca Wáiwacali,
yéewacaténá nacái namáidaca nuípidená ìwali macáita níái
càmíyéica judíonái.

¹⁸Càica fimaca yái Wáiwacalica, imàaquéericaté wáaliacawa ìwali
bàaluité.’

¹⁹Iná càì nuínáidacawa. Càmita iwàwacutá wasèiwicaca nalí wawàsica níái càmfíyéica judíonái iwàwéyéica yèepunícawa Dios yáapicha. ²⁰Iwàwacutá càita watànàaca nalí cuyàluta wàalàacaténá nía ipíchaná nayáaca cuwèesi iiná nanuérica ídolonái irí, càmicaténá namàni nainá iyúwa báawéeri náapicha níái càmfíyéica nàacawéyéi, ipíchaná nayáaca iiná yái cuwèesi nasi-duérica icanápi, fíraná nacái.

²¹Iná yái tàacáisi Moisés itànèericaté naléecaténi, néewáidaca nacáini, bàaluité èerita judíonái yéewáidacàalu iricubàa yàcalé imanùbacata, iricu yái èeri nayamáidacatáicawa.”

Cuyàluta nalípiná, níái càmfíyéica judíonái

²²Néese, yá cayábacaté apóstolnái yéemiaca yái tàacáisica, ancianonái nacái, macáita nacái níái ìwaquéeyéicawa Jesús ìwali, naníwàanápínaté abé-naméeyéi asianái, nabànuèyéipíná Pablo yáapicha, Bernabé yáapicha nacái Antioquía néré. Yá naníwàacaté: Judas, ípidenéerica nacái Barsabás, Silas nacái, nèeyéicaté fimiétacaná níái wéénánáica Jesús ìwali. ²³Yá náapichaquéi nabànùaté yái cuyàluta càirica fimacade:

“Wía apóstolnái, ancianonái, wéénánái nacái Jesús ìwalíise, wabànùacué pírí cuyàluta, píacué wéénánáica Jesucristo ìwalíisená, càmfíyéica judíonái iyéyéica Antioquía iyacàlená iricu, Siria yàasu cáli fínata, Cilicia yàasu cáli fínata nacái. Wawàwalicué pía.

²⁴Idéca wéemiaca abénaméeyéi iináwaná yéewáidacuéca pía wáatanáisee-yéi yàacawa, quéwa càmfíyéita wachùullacué plataléta. Yácué nèewiàdaca píiwitáise néewáidáaná iyúwa, báawacuéca nacái namànica píiwitáise, nachùullacáinacué pidalúaca pìwalíisesài ipùata fimamiwa, pimànicaténá-cué càide iyúwa fimáaná yái Moisés itànèericaté.

²⁵Iná idécanáamité watànáica ìwali macáita yái wawàsica, yá abédanama-caté wawàwa wáapichawáaca. Yá waníwàacaté abénaméeyéi asianái. Yá

t 15.16 Iwàwáaná fimaca: Dios imichàidapínáca yéetácáisi fícha Jesús, yái yèepuèripínáca ichùullaca iyúwa rey, rey David yàalumíseca.

wabànùacaté nía piatalécué, náapicha níái wéenánái cáininéeyéica waicáca Pablo, Bernabé nacái, ²⁶ níái asianái idéeyéica yèepùadaca icáucawa náibaidacaténá Wáiwacali Jesucristo irí.

²⁷ Iná náapicha wabànùacué piatalé Judas, Silas nacái, icàlidéeyéipinácué pírí ìwali cayába yáta tàacáisiiquéi watànèericuéca pírí.

²⁸ Yái Espíritu Santo abédanamacata iwàwa wáapicha, ipíchaná wachùu-llacuéca pimànica áiba wawàsi càulenéri náicha níái: ²⁹ Càmita yéewacué piyáaca yái cuwèesi iiná nanuérica ídolonái irí, íraná nacái, nasiduérica nacái icanápi. Picácué nacái pimàni báawéeri piiná iyúwa. Iná picùacaalícué píawawa náicha, yá pimànicuéca cayábéeri. Cayábacué pìyaca.”

³⁰ Iná níái asianái nabànùeyéica, yá nàacatéwa Antioquía ìyacàlená néré. Nàanàaca nacáita néré, yáta nàwacáidaca níái manùbéeyéi ìwaquéeyéicawa Jesús ípidená ìwali. Yáté nèepùadaca nalí yái cuyàlutaca. ³¹ Iná idécanáamité naléeca yái cuyàlutaca, yáté casíimáica nawàwa manuísíwata, ichàiniadacáináté nawàwa.

³² Judas, Silas yáapicha, profetacaté nía, íná nachàiniadacaté nawàwa madécaná tàacáisi cayábéeri iyú, nàalàacaté nacái nía nàyacaténá dàalanama Dios itàacái ìwali.

³³ Néese idécanáamité nàyaca náapicha néeni madécaná èeri níái wéenánáica Jesús ìwalíise, yáté namàacaca nèepùacawa matuíbanáita nàatalé níái ibànùeyéicaté nía. ³⁴ Yá Silas iwàwacaté iyamáacawa náapicha néenita.

³⁵ Quéwa Pablo, Bernabé yáapicha, nayamáacatéwa Antioquía ìyacàlená néenita néewáidacaténá Wáiwacali itàacái nalí. Nacàlidacaté nacái yái tàacáisi cayábéerica áibanái manùbéeyéi yáapicha.

Pablo iwènúacawa Bernabé íicha, yá imànica pucháibáanápíná àyapu (15.36–18.22)

³⁶ Néese abénaméeyéi èeri idénáami, yáté Pablo íimaca Bernabé irí:

“Ìwàwacutá wèepùa wapáchiaca níái wéenánáicawa nalícubàa macáita níái yàcalénái wadécatabàaca wacàlidaca nalí Wáiwacali itàacái, waicácaténá càinàcaalí nàyaca.”

³⁷ Quéwa Bernabé iwàwacaté Juan yàacawéeridaca nía, yái ípidenérica nacái Marcos. ³⁸ Quéwa càmita Pablo iwàwa natéca náapichawa Juan Marcos, yèepùacáinátéwa náicha Panfilia yàasu cáli néese quéecha. Yáté càmita yàa íibaidaca náapicha. ³⁹ Yáté càmita abédanama nawàwa náapichawáaca ìwali yái wawàsica, yá naseríacaté náichawáacawa. Yá Bernabé itécaté yáapichawa Marcos, yá nàacatéwa ída manuírí irícu iwàwata Chipre néré. ⁴⁰ Yá nacái Pablo iníwàacaté Silas, itécaténá yáapichawani.

Iná wéenánái Jesús ìwalíise, idécanáamité imàacaca nía Dios icáapi irícu icùacaténá nía, yáté nàacawa. ⁴¹ Yá nachàbacatéwa Siria yàasu cáli néenibàa, Cilicia yàasu cáli néenibàa nacái. Yá ichàiniadacaté nawàwa néenibàa níái ìwaquéeyéicawa Jesús ìwali.

Timoteo yàacawéeridacaté Pablo, Silas nacái

16 ¹ Néese, yáté Pablo yàanàacaté Derbe ìyacàlená néré, Listra ìyacàlená néré nacái. Yá Listra ìyacàlená néenicaté, ìya abéeri asiali

yèepuníriwa Jesús yáapicha ípidenéeri Timoteo, abéechúa judíasàatúa ìri yeebáidéechúa Jesús ìwali. Quéwa yái yáanirimica, abéeri griegosàiri.

²Iná níái wéénánáica Jesús ìwalíse, ìyéeyéica Lистра ìyacàlená ìricu, Iconio ìyacàlená mìnánái yáapicha, nacàlidacaté cayábaca Timoteo iináwaná ìwali.

³Yá Pablo iwàwacaté itéca yáapichawa Timoteo. Quéwa ipíchaná idèniaca báawéeri wawàsica náapicha níái judíonái ìyéeyéica néenibàa, yáté Pablo ichùuliaca nadalúaca Timoteo ìwalísesàì ipùata fímami, náalíacáináté griegosàirica yáaniri.^u

⁴Iná imanùbacata nachàbacawa yàcalénái ìrìcubàa, yá nacàlidacaté nálí ìwali yái tàacáisi càmíripináca yéewa namànica, iyúwaté náimáaná níái apóstolnàica, nía nacái ancianonái ìyéeyéicaté Jerusalén ìyacàlená ìricu, namànicaténá càide iyúwa fímáaná yái tàacáisica. ⁵Yá càicaté cachàinica náíwitàise níái Jesús ìwacáidéeyéica, yá nacái manuicaté nawàwa Dios iwéré. Yáté manùbaca nàacawa éeri imanùbacata.

Pablo iicácaté abéeri asiali Macedonia néeséeri

⁶Iná nachàbacatéwa Frigia yàasu cáli fínatabàa, Galacia yàasu cáli néeni-bàa nacái. Quéwa càmícináté Espíritu Santo ibatàa nacàlidaca Dios itàacái Asia yàasu cáli néré, ⁷yá nàanàacaté Misia yàasu cáli néré. Yáté náalimáidaca nàacawa Bitinia yàasu cáli néré. Quéwa càita, càmita Espíritu Santo ibatàa nàacawa néré. ⁸Yá nachàbacatéwa machacànita Misia yàasu cáli fínatabàa, càitaté nalicùacawa Troas ìyacàlená néré. ⁹Yá néenicaté Dios yáasáida Pablo iicá abéeri wawàsi táiyápi yáamacani nacáiri. Iicácaté abéeri asiali ibàlùacawa Macedonia yàasu cáli néeséeri, isutéeri fícha wawàsi manuísíwata, fímacaté ìrì: “Pichàbawa ìdalicu wàatalé Macedonia yàasu cáli néré piyúudàacaténá wía.” ¹⁰Iná idécanáamité Pablo iicáca yái yéénaiwanásica, yátaté wachù-niaca wàasuwa,” wàacaténáwa Macedonia yàasu cáli néré, wáalíacáináté Dios iwàwaca wàacawa néré wacàlidacaténá nálí yái tàacáisi cayabéerica.

Pablo, Silas, Timoteo nacái, nàanàacaté Filipos ìyacàlená néré

¹¹Néese, yá walicùacatéwa ìda manuírì ìrìculé Troas ìdalutalená néeni. Yá wàacatéwa machacànita iwàwata Samotracia néré. Yá néenicata, waimá. Iná mapisáináami, yá wàacatéwa àniawa Neápolis ìyacàlená néré.

¹²Yá néesecaté wàawa àniawa Filipos ìyacàlená néré, abéeri yàcalé cainá-wanéeri canánama Macedonia yàasu cáli fínata, nàyacatái manùba romano-nái. Yá néenicaté, wayamáawa abénaméeyéi éeri ìricu yái yàcaléca.

¹³Yá abéeri éeri, judíonái iyamáidéericawa ìricu, yá wamusúacatéwa yàcalé ìricuíse. Yá wàanàacaté abéeri inanábàa idùlepiré, aléde natàanicatáica Dios yáapichanama. Yá wayamáaca wáawinacawa, watàanica nacái náapicha níái inanái ìwaquéeyéicawa néeni.

¹⁴Néese abéechúa inanái ípidenéechúa Lidia, néená níái inanái Tiatira ìyacàlená minanáica, iwéndéechúa cawènfíri wálumaca, quíréeri cùlitunìwaca.

u 16.3 Macáita níái judíonáica, nadaluyéi ìwalísesàì fímami ipùata achumátáiseta nía càide iyúwa Dios imànnínáté wawàsi Abraham yáapicha bàaluité. **v 16.10** Wachùniaca wàasuwa: Iwàwáaná fímaca, yái Lucas, yácataté itànèeri cuyàluta Hechos. Iná yèepunícáinátéwa náapicha néenialí, ínaté yéewa càì fímaca: “wachùniacué wàasuwa.”

Uái inanáica yèechúa Dios ímíétacaná. Yá uáwináacaté uémíaca. Yá Wáiwacali yàacúacaté úuwi uedácaténá uwàwaliculéwa yái tàacáisi Pablo icàlidéerica.

¹⁵Iná idécanáamité ubautizácawa, úenánái nacái, yáté usutáca wáicha wawàsi manuísíwata, úumacaté:

“Ídécaalícué peebáidaca báisícata idéca nuebáidaca Wáiwacali ìwali, yácué iwàwacutáca piacawa núapicha nucapèe néré piyamáacaténácuéwa wáapicha néeni.”

Yá càicaté uchùuliaca wayamáacawa úataná chàinisíiri iyú.

¹⁶Néese áiba èeri wàacanáamitéwa àniawa aléde watàanicataléca Dios yáapicha, yá wàanàacaté abéechúa mànacàu espíritu báawéeri imàaquéechúa iwicùlidaca. Yá nacái ucànaca manuí palata uíwacanánái íríwa uwicùlidacái iyúwa. ¹⁷Uái mànacàuca, yá uàcatéwa Pablo yáami, wáami nacái macáita, yá úumacaté umáidaca cachàini:

“Níái asíanáica, níái fibaidéeyéi Dios cachàinfiri chènuníseeri írí, ínà nacàlidacué pírf ìwali yái ichùuliadéeripínacuéca pía yùuwichàacáisi fícha.”

¹⁸Yá càicaté umànica nalí wawàsi madécaná èeri, càita ínuacaté Pablo yéemíaca usàna. Yá iwènúacatéwa ufupunita, yá íimacaté espíritu báawéeri írí:

“¡Jesucristo ípídená ìwali, nuchùulia pimusuácawa uícha úái inanáica!”

Yáté imusuácawa uícha yáta horacani.

¹⁹Néese níái mànacàu íiwacanánáica, náalíacaalíté càmita yéewapíná nacà-naca palata quirínama, yá náibàacaté Pablo, Silas yáapicha. Yá natécaté nía náiwacanánái yàataléwa, yàcalé manuíri ibàacháwalená iriculé. ²⁰Yá nàanàidacaté nía náiwitápunái yàataléwa, yá náimacaté nalí:

“Níái asíanáica, judíonáica níái, quéwa càicáaníta, yá nàanàaca nawènúadaca wàyacalé mìnánái íiwitáise. ²¹Yá néewáidaca wía náiwitáise ìwaliwa yái càmíripínáca yéewa weebáidaca, wamànica nacái wía romanonáica.”

²²Yá yàcalé mìnánái idàbaca ìwacácawa canánama Pablo ífupunita, Silas nacái. Yá náiwitápunái ichùuliaca nawatàaca náicha nabàle chàinisíiri iyú. Yá nachùuliacaté nacapèedáidaca nía àicu iyú.

²³Néese idécanáamité nacapèedaca nía madécaná yàawiría, yáté nàaca namàacaca nía presunái icapèe iriculé, icáapi írícu yái icuèrica presunái icapèe, icùasiwacaténá nía cayába. ²⁴Iná idécanáamité yéemíaca yái imà-níripínáca, yá iwàlùadacaté nía aléde imàdàaná imáalàidàaná iriculé, yá icàwadàaca nacàwa àicunái iyú idènièri nacàwa yàalu.

²⁵Quéwa bamuchúami catá, yá Pablo itàaníca Dios yáapicha, Silas nacái, nacántàaca nacái. Yá nacái áibanái presunái yéemíacaté nasàna.

²⁶Néese, yáté isicúata cáli icusúacawa cachàini, càita presunái icapèe yàabàliná icusúacawa macáita. Yá nacái capíi inùmabàlenái yàacùacawa macáita, cadenanái nacái icaláacawa nàwalfíse macáita níái presunáica.

²⁷Néese, yáté icawàacawa yái icuèrica presunái. Iná íicácaalíté capíi inùma yàacùacawa macáita, yáté iwatàaca imachetaniwa inúacaténá yáawawata, iyúunáidacáináté idéca presunái ichùuliacawa.

²⁸Quéwa, yáté Pablo imáidaca írí cachàini:

“¡Picá pinúa píawawa! ¡Chácata wía macáita!”

²⁹Yáté ichùuliaca natéca írí abéeri camalási. Yá iwàlùacatéwa ráunamáita capíi iriculé. Iná itatáca icalùniwa, yá yúuwàaca yáawinacawa yùululú ipùata iyúwa Pablo írí, Silas írí nacái.

³⁰Iná idécanáami imusúadaca néese nía, yá isutáca yéemiawa nía:

“Píacué asíanáica, ¿càinà iwàwacutá numànica yéewacaténà nuchúulia-cawa yùuwichàacáisi íicha?”

³¹Yá náimacaté írí:

“Peebáida Wáiwacali Jesucristo ìwali, yá pichúuliapínacawa yùuwichàa-cáisi íicha, péenibenái yáapichawa, péenánái nacái.”

³²Yá nacàlidacaté írí Wáiwacali itàacái, nalí nacái macáita níai ìyeyéica icapèe írìcu.

³³Iná néenialíta, yáta horacani bamuchúami catá, yáté presunái icuèriná itéca nía icapèe néréwa, yá íibacaté náicha nacháuná. Néese, yáté nabautizá-cani, macáita níai yéenibecawa, yéenánái nacái.

³⁴Néese, yáté itéca nía icapèe néréwa, yá yàacaté nayáa. Yá casíimáicaténi, náapícha macáita níai ìyeyéica icapèe írìcu, neebáidacáináté Dios ìwali.

³⁵Néese idécaalíté amaláca, yáté yàcalé íiwacanánái ichùulia abénaméeyéi úwinái náimacaténá írí yái icuèrica presunái:

“Pimàaca níara asíanáica, pichùulia nàacawa.” ³⁶Iná yái icuèrica presunái, yáté íimaca Pablo írí:

“Níai yàcalé íiwacanánáica nachùuliaca numaàcacuécá pía. Iná pimusúa-cuéwa, píacuéwa matufbanáita.”

³⁷Quéwa Pablo íimacaté úwinái írí:

“Idéca idénáami nacapèedaca wía wenàiwicanái yáacúalicu, éwita canáca nàanèeri wabáyawanáca, wía nacái romanonáita, càicáaníta, yá nàiyàa-caté wía presunái icapèe írìculé. Néeni, ¿cáná nawàwa namàaca wamusúa-cawa ibàacanéeri iyú? Càmita. Níata iwàwacutá yàacawa néese, níacaténáta imusúadaca wía!”

³⁸Néese, yá úwinái yàaca icàlidaca yàcalé íiwacanánái írí yái tàacáisi Pablo íimáanáca nalí. Iná néemàacanáamité naináwaná romanonáica nía, yáté nacalùadacawa.

³⁹Néese, yáté nàacawa presunái icapèe néré. Yá nasutácaté náicha wawàsi, náimaca nalí:

“Pimàacacué piwàwa íicha yái báawéeri wamàníiricuécá pírí.”

Yá namusúadacaté nía. Yá nachùuliacaté nàacawa méetàuculéta yàcalé íicha.

⁴⁰Iná idécanáamité namusúacawa presunái icapèe íicha, yá nàacatéwa Lidia icapèe néré. Néese idécanáamité naicáca níai wéenánáica Jesús ìwalíise, idécanáamité nacái nachàiniada nawàwa, yáté nàacawa.

Cáanáica wenàiwica isàna Tesalónica ìyacàlená írìcu

17 ¹Néese idécanáamité nachàbacawa Anfípolis ìyacàlená néenibàa, Apolonia néenibàa nacái, yá nàanàacaté Tesalónica ìyacàlená néré, ìyacatáicaté abéeri judíonái yéewáidacàalu.

²Néese, yáté Pablo iwàlùacawa néewáidacàalu írìculé iyúwata íiwitáise ìyáaná. Iná máisiba èeri nayamáidéericawa írìcu, yáté icàlidaca nalí càiná-caalí Dios itàacái íimaca. ³Yáasáidacaté nacái nalí Dios itàacái írìcuíise, yái iwàwacutáanacaté Cristo yéetácawa. Yá nacái iwàwacutácaté ícáucàacawa yéetáacísi íicha.

Yá íimacaté nalí:

“Iná yái Jesús càì nucàlidacuécá pírí iináwaná ìwali, yácata Cristo.”

⁴Yá abénaméeyéi judíonái yééná yeebáidacaté Jesús ìwali, yá nàacatéwa Pablo yàatalé, Silas yàatalé nacái, napùalépiná níái madécaná griegonái yèe-yéicaté Dios imiétacaná, madécaná inanái caináwanéeyéi nacái.

⁵Néese níái judíonáica, yáté cáudenica nía. Yá nàwacáidacaté náapichawa abénaméeyéi canéeyéi íibaidacalé, asianái imàniyeyéi báawéeri. Càita nàwacáidacaté manùba wenàiwica. Yá namáidáidacaté yàcalé iricubàa, yá nacái nawesíacaté Jasón icapèe inùma namusúadacaténá néese Pablo, Silas nacái yàcalé mìnánái irípiná.

⁶Quéwa càmicáináté nàanàa nía, yá natécaté Jasón, abénaméeyéi wéénánái Cristo ìwalíise yàcalé íiwacanánái yàatalé, yá náimacaté néemíánícawa:

“Níái asianáica yèepuniyeyéi imànica báawéeri wawàsica macái cálista siucade, yá nacái idéca nàanàaca aléi, ⁷níái càiyéica Jasón yeedáca yàataléwa, macáita níái yèepuniyeyéicawa náapicha. Nabàlùacawa fìpunita yái ‘César’^w ichùulianá wamànica. Iná náimaca, ìyacasa áiba rey fìpidenéri Jesús.”

⁸Iná yàcalé mìnánái yéemíacanáamité yái tàacáisica, nía nacái yàcalé íiwa-canánáica, yá calúacaté nía. ⁹Quéwa Jasón ipáyaidacaté nawicáu áibanái yáapicha, yá nawasàacaté nía.

Pablo, Silas yàanàacaté Berea ìyacàlená néré

¹⁰Néese, yáta catàcani, yáté nabànùaca Pablo, Silas nacái, níái wéénánáica Cristo ìwalíise Berea ìyacàlená néré. Iná idécanáamité nàanàaca néré, yáté nawàlùacawa judíonái yéewáidacàalu iriculé.

¹¹Quéwa níái judíonái ìyeyéica Berea ìyacàlená irìcu, cayábéeyéi íiuitáise náicha quiríta níái ìyeyéica Tesalónica mìnánáica, nàacáináté yùuwiná cayába yái Dios itàacáica. Iná èeri imanùbacaté, néewáidacawa Dios itàacái ìwali náalíacaténá báisíiricata yái càirica nacàlidaca nalí. ¹²Yá càicaté madécaná judíonái yeebáidaca Jesús ìwali, inanái griegonái nacái, níái caináwanéeyéica, madécaná asianái nacái.

¹³Néese níái judíonái Tesalónica mìnánáica, néemiacaalíté Pablo iináwaná icàlidaca Dios itàacái Berea ìyacàlená irìcu, yáté nàacawa néré. Yá nacái nàacatéwa néré nataànicaté Pablo ìwali báawanama wenàiwicanái irí calúacaténá nía yáapicha.

¹⁴Quéwa níái wéénánáica Jesús ìwalíise, nachùuliacaté natéca ráunamáita Pablo lamá idùlepiré.

Quéwa níái Silas, Timoteo yáapicha, yáté nayamáacawa Berea ìyacàlená iricuta.

¹⁵Níái itéeyéicaté Pablo, yáté nàanàidacani Atenas ìyacàlená néré. Iná nèepùacaalítéwa, yá Pablo ibànùacaté tàacáisi Silas irí yàanàacaténá néese mesúnamáita Timoteo yáapicha.

Pablo ìyacaté Atenas ìyacàlená irìcu

¹⁶Iná idècunitàacá Pablo icùaca nía Atenas ìyacàlená irìcu, yá achúmacaté iwàwa iicáca níái yàcalé mìnánáica, iicácáináté ipuníacáináwa yéénáiwanasí iyú yái yàcaléca.

^w 17.7 César: Idábáanáté nachùuliaci nàasu calíwa, níái romanonái, càmitaté náipidená César. Néese, yáté iyaca abéeri César cachàinírité, caináwanéerité nacái náicha macáita. Néese, yáté náipidenáca macáita César, níái reynái icuèyéicaté Roma yàasu calí. Iná yái waléeri ìwali, ichùulíericaté néenálí fìpidenáté Claudio.

¹⁷Iná èeri imanùbaca, yá itàanícáté judíonái yáapicha néewáidacàalu irìcu-bàa, níái nacái griegonái yèeyéica Dios fímiétacaná. Itàanícáté nacái náapicha níái iwaquéeyéicawa manuírì bàacháwa irìcu. ¹⁸Nàyacaté néeni abénaméeyéi asianái cáalíacáiyéi, yeebáidéeyéica Epicuro yéewáidáaná, nía nacái yeebáidéeyéica estoico yéewáidáaná. Yáté natàanica Pablo íipunita chàinisíri wawàsi iyú.

Yá áibanái fímacaté:

“¿Càinásica wawàsiquéi càì itàanica ìwali mamáalàacata, yá canùmaputáiniquéi?”

Aibanái fímaca nacái:

“Cámináta icàlidaca wàlisàna diosnái ìwali, áibacatáiséeyéi.”

Càicaté náimaca, icàlidacáináté nalí yái tàacáisi cayábéerica Jesús iináwaná ìwali, yá nacái icáucàanápínacátéwa yéetácáisi íicha.

¹⁹Néese, yá natécáté Pablo abéeri nàwacáidacàalu néréwa íipidenéeri Areópago^x, yá náimacaté irí:

“¿Yéewasica picàlidaca walí ìwali yái wàlisài tàacáisi càirica péewáidaca wía iyú? ²⁰Yái tàacáisi càì picàlidaca walí ìwali, càmfíritàacá wéemíaca ìwali. Iná wawàwa wáalíacawa càinácaalí fímaánaca.”

²¹(Macáicáináta níái Atenas iyacàle mìnanaíca, nía nacái áiba cáli néeséeyéica, caséeca néemiaca, natàanica nacái yáawami wàlisài tàacáisi ìwalita.)

²²Néese, yáté Pablo imichàaca ibàlùacawa bamuchúami Areópago, yá fímacaté nalí:

“Píacué, Atenas mìnanaíca, idé núalíacawa pìwalicué, máinícué madécanáca píasu diosnái, yácué nacái piaca náimiétacaná. ²³Iná nuchàbacaalí nùacawa yàcalé irìcubàa, nàyacatabàaca níái píasu diosnái yéenáíwanáca, yá nuicáca abéeri tàacáisi abéeri íba ìwali càiri fímacade:

‘YAI DIOS CAMIIRICA WAALIWA IWALI.’ Yái Dios pièricuéca fímiétacaná, éwitacué càmita píalíawa ìwali, yáquéi càì nucàlidacuéca píri iináwaná ìwali.

²⁴Yái Dios imàníricaté yá èeriquéi, macáita yái iyéerica irìcu, íná yácata yái fiwacaliná macáita yái iyéerica chènuniré, cáli finata nacái. Quéwa càmita iya irìcu yái capíi wenàiwica imànírica icáapi iyúwa. ²⁵Càmita nacái iwàwacutá áiba wenàiwica iyúudàacani, canácáináta iwàwacutéeriwa irí, yácáináta yái yèerica walí wacáuca canánama, macái wawàsi nacái wawàwacutéerica. ²⁶Imànicaté abéeri asialita. Yá ìwalíisecata, nanísàawa macáita níái wenàiwicaca yéewacaténá nàyaca macái cáli imanuícata. Yá nacái imàacaca nalí èeri alénápinácaalí nàya, càinápinácaalí idècuni nàyaca, ²⁷yéewacaténacué picutáca Dios, yéewacaténá nacái pianàacani, éwita càmita déeculé iya wáicha.

²⁸Càicaté abénaméeyéi péená cáalíacáiyéi itànàacaté: ‘Yácata imàaquéeri cáuca wía yéewacaténá wàyaca, wèpuníacawa nacái, yá nacái Dios yéenibecata wía macáita.’

²⁹Iná Dios yéenibecaalí wía, yá càmita iwàwacutá wayúunáidaca Diosca níái yéenáíwanási namàníyéica oro iyú, palata iyú, íba iyú nacái, yá nacái asianái imànírica wenàiwica yéenáíwanáca iyúwa nánáidáanáwa.

x 17.19 Abéeri yàalusì nàwacáidacatái níái yàcalé fiwacanánái cáalíacáiyéica, néewáidacatái, nachùnìacatái nacái nàasu wawàsi níái yàcalé mìnanaíca.

³⁰Bàaluité èeri, éwitaté wenàiwica iméeràacawa Dios ícha, quéwa càicánita, yá imàacacaté iwàwawa ícha yái báawéeri namànfiricaté. Quéwa siùcade, ichùulia macáita wenàiwicanái iwènúadaca fiwitàisewa iicácanáwaca nàyaca Dios írí, ³¹idécáiná Dios imàacaca abéeri èeri yùuwichàidacatáipiná machacànita macáita níái wenàiwicaca. Yái asiali Dios idéericaté iníwàaca imànfínápináni, idéericaté nacái imichàidaca yéetácáisi ícha náaliacaténá báisíiricani.”

³²Néese idécánáamité néemiaca ìwali yái icáucàanacatéwa yéetácáisi ícha, yáté náicáanica Pablo iquíniná, áibanái fimacaté nacái:

“Yèepùtàacá wéemiaca pitàacái àniawa, quéwa áiba èeritàacáwa.”

³³Yá càicaté Pablo imusúacawa nèewíise. ³⁴Quéwa abénaméeyéi wenàiwica fibàacatéwa Pablo iwéré, yá neebáidacaté Jesús ìwali. Iná nèewi iyacaté abéeri asiali fipidenéeri Dionisio, abéeri néená níái icuèyéica Areópago, abéchúa nacái inanái fipidenéechúa Dámaris, áibanái nacái quirita náapicha.

Pablo iyaca Corinto iyacàlená iricu

18 ¹Néese idénáamité yái wawàsica, yáté Pablo yàacawa Atenas iyacàlená ícha, yá yàacatéwa Corinto iyacàlená néré. ²Yá nérécaté, yàanàa abéeri Judío fipidenéeri Aquila, Ponto yàasu cáli néeséeri, wàlisàitàacá yàanàaca Italia yàasu cáli néese, yàacawéetúa Priscila yáapichawa, rey Claudio¹ ichùuliacáináté namusúacawa macáita níái judfonáica Roma iyacàlená iricuise. Yá Pablo yàacaté ipáchiaca nía. ³Yá iyamáacaté fibaidaca náapicha, náibaidacáináta nacái yái Pablo yáaliéricaté fibaidaca, namànicaté nacái capíima cuwèesi íimami iyú, yá náibaidacaté abécátáita. ⁴Iná imanùbacata judfonái iyamáidacawa, yá icàlidacaté nalí Jesús ináwaná ìwali néewáidacàalu iricubàa nawènúadacaténá náiwitàisewa níái judfonái, griegonái nacái.

⁵Iná Silas yàanàacaalíté Macedonia néese Timoteo yáapicha, yáté Pablo imàacaca fibaidacaléwa imàacacaténá yáawawa icàlidaca abéerita yái tàacáisi cayábéerica, yáasáidacaté judfonái írí Dios itàacái iricu Jesúscata yái Cristo. ⁶Quéwa níái judfonáica, yá nabàlùacawa fipunita, nacuísaca nacáini báawanama. Yá Pablo ichupiacaté ibàlewa napùalé, yá fimacaté nalí:

“Iná Dios yùuwichàidacaalícué pía, yá càmita nucùalépináni. Iná siùcade, yá nùapináca nucàlidaca Dios itàacái nalí níái càmfíyéica judfonái.”

⁷Iná Pablo imusúacanáamitéwa néewáidacàalu iricuise, yá yàacatéwa abéeri asiali icapèe iriculé fipidenéeri Ticio Justo, yèeri Dios íimiétacaná, idènièricaté icapèewa judfonái yéewáidacàalu idanfàata. ⁸Yái Crispo, néewáidacàalu fiwacalinácani, yá yeebáidacaté Wáiwacali Jesús ìwali, yéenibénái yáapichawa, yéenánái nacái macáita. Yá nacái madecaná Corinto iyacàlená mìnánái yeebáidacaté Jesús ìwali, yá nabautizácatéwa.

⁹Néese, yáté abéeri catá idècunitàacá Pablo iimáca, yá Wáiwacali fimacaté írí:

“Picá cáalu pía. Pitàaní nalí mamáalàacata. Picá píalimá masànaca pía,

¹⁰núacáináta iya píapicha. Iná canápináta yáaliméeri imànica pírí báawéeri, nudèniacáiná madecaná wenàiwica iricu yàcaléquái.”

y 18.2 Yái Claudio, abéeri emperador, abéeri rey, imànicaté abéeri cuyàluta, ichùuliacaténáté namusúacawa macáita níái judfonáica, iyacàle iricuise, yàasu ícha nacái. Néenialíté, yáté camuicái 49 asáica idénáamité Cristo. Pilée ìwali Hch. 11.28.

¹¹ Yáté Pablo iyamáacawa néeni abéeri camuí, seis quéerinái ínatàbàa quiríta, yéewáidacaté nía Dios itàacái iyú.

¹² Quéwa néenialí èerité, yáté nacuèriná Galión ichùuliacaté Acaya yàasu cáli. Iná abénaméeyéi judíonái iwacáidatéwa Pablo ípunita. Yáté natécani Galión yàatalé ichùniacaténá nalí wawàsi.

¹³ Yá náimacaté írí:

“Yá asialiquéi, yèepuníri iwènúadaca wenáiwicanái íiwitáise nàacaténá Dios ímíétacaná, quéwa yèeriwa ípunita yái wáiwitáise iyáanáca.”

¹⁴ Iná Pablo idàbacaalíté itàaníca, yá Galión íimacaté judíonái írí:

“Píacué judíonái, picháawàacaalícué yá asialiquéi, abéeri báawéeri wawàsi íwalíiseta, inúacaalí nacái wenáiwicata, yácué nuémíaca píri yátái picháawàanácani. ¹⁵ Quéwa tàacáisi íwalíisecaalíni, íipidenási íwalíise nacái, iyúwacué píiwitáise iyáaná, yá càmita nuwàwa nuíyaacawa plasu wawàsi íwalícué.”

¹⁶ Yá ichùuliacaté namusúadaca nía Galión yáatanáise. ¹⁷ Néese, yá griegonái íibàacaté Sóstenes, yái néewáidacàalu íiwacalináca, yá inúadáidacaténí mawiénita Galión írí. Quéwa matuíbanái íicáca yái namànírica.

Pablo yèepùacatéwa Antioquía néré

¹⁸ Yá Pablo iyamáacatéwa Corinto néenita madécaná èeri. Néese, yá icàlidacaté íináwawa nalí níái wéenanái Jesús íwalíise. Yá yàacatéwa ída manuírí irícu Siria yàasu cáli néré, náapicha níái Priscila, Aquila nacái.

Néese nàanàacaalíté Cencrea iyacàlená néré, yáté Pablo íisaca íiwitawa, idécáináté imáalàidaca imànica yái íibaidacalésica iyúwaté idééná imàacaca itàacáíwa Dios írí.

¹⁹ Néese, yáté nàacawa àniawa, yá nàanàacaté Efeso iyacàlená néré. Yáté Pablo imàacaca níái yàacawéeyéinácawa. Néese, yáté iwàlùacawa judíonái yéewáidacàalu iriculé. Yá néréca, itàaní judíonái yáapicha Jesús íináwaná íwali. ²⁰ Yá nasutácaté íícha wawàsi manuísíwata iyamáacaténáwa náapicha déecu quiríta. Quéwa càmita yeebá nalí. ²¹ Yá yàacáitawa náícha, íimacaté nalí:

“Máiní iwàwacutá nùanàca ráunamáita Jerusalén iyacàlená néré, numànicaténá náapicha néré yái namàníripináca. Quéwa Dios iwàwacanámi, yá nùanàca platalécué àniawa.”

Yá iricùacatéwa ída manuírí iriculé, yáté yàacawa Efeso iyacàlená íícha.

Pablo yèepùacawa Antioquía néré. Yá nacái yàaca icàlidaca

Dios itàacái másiba yàawiríapíná

(18.23–20.38)

²² Néese idécanáamité yàanàca Cesarea iyacàlená ídalutalená néré, yáté yàacawa cáli ínatàbàa Jerusalén iyacàlená néré, itàidacaténá níái íwaquéeyéicawa Cristo íipidená íwali. Néese idénaami, yá yàacatéwa Antioquía iyacàlená néré. ²³ Néese idécanáamité iyamáacawa néré abénaméeyéi èerita, yá yàacatéwa àniawa yàacaténá ipáchiaca níái yeebáidéeyéica Jesús, íyeyéica Galacia yàasu cáli íinata, Frigia yàasu cáli íinata nacái, ichàiniadacaté yàacawa nawàwa macáita níái yèeyéicawa Jesús yáapicha.

Apolos icàlidaca Dios itàacái Efeso néré

²⁴Néese, yáté èericani, yàanàacaté Efeso ìyacàlená néré abéeri Judío ìpidenéeri Apolos, Alejandría ìyacàlená néeséeri. Yái asialica, icàlidéeri cayába Dios itàacái, yáaliériwa nacái cayába Dios itàacái ìwali, ²⁵idéerité néewáidaca cayába Wáiwacali itàacái ìwali. Iná cachàinicaté icàlidaca Jesús iináwaná ìwali. Quéwaté yáalfacatéwa abéerita ìwali yái Juan Bautista ibautizáanáté wenàiwica iwènúadánacaté ìiwitáisewa Dios irípiná. ²⁶Yá Apolos idàbacaté yéewáidaca macàaluínináta Judío yéewáidacàalu irìcu. Quéwa Priscila, idécanáamité yéemiaca isàna, Aquila yáapicha, yáté natécani mée-tàuculéta. Yá nacàlidacaté irí cayába amaláwaca Wáiwacali iináwaná ìwali.

²⁷Néese, yáté Apolos iwàwaca yàacawa Acaya yàasu cáli néré. Yáté nachàiniadaca iwàwa níai wéenánáica Jesús ìwallíse. Yá nacái natànàacaté cuyàluta nalípiná, níai yèeyéicawa Jesús yáapicha, ìyèeyéicaté néré needácaténá nàataléwa cayábani. Iná yàanàacanáamité néré, yáté iyúudàaca manuúsfwata níai yeebáidéeyéicaté Jesús ìwali. ²⁸Yá Apolos icàlidacaté macái wenàiwica yáacuésemi cachàiníiri iyú nacái, imawèniadaca nataacái níai judónái ìiwacanánáica. Icàlidacaté nalí machacàníiri iyú càinácaalíté ìimaca yái tàacáisi Dios ichùulìericaté profetanái itànàaca. Yáasáidacaté nacái nalí Dios itàacái irìcu Jesús ìwali, yácata Cristo.

Pablo Efeso néré

19 ¹Néese idècunitàacá Apolos ìyaca Corinto ìyacàlená irìcu, yáté Pablo yèepuníca ipáchiaca macáita níai ìyèeyéicaté chuitalibàa. Néese, yá yàanàacaté Efeso ìyacàlená néré. Yá néenicaté, yàanàa abénaméeyéi yèeyéicawa Jesús yáapicha. ²Yá isutácaté yéemiawa nía:

“¿Idécué Dios ibànùaca pírí Espíritu Santo, peebáidacaalítécué Jesús ìwali?”

Yá náimacaté irí:

“Càmita. ¡Canácatáitacá idé wéemiaca Espíritu Santo iináwaná ìwali!”

³Néese, yá Pablo isutácaté yéemiawa nía:

Néeni, “¿Cawináté néewáidacué pía ìwali, yéewacaténacué nabautizáca pía?”

Yá náimacaté irí:

“Yái Juan Bautista yéewáidéericaté ìwali, wawènúadánacaté wáiwitáisewa Dios irí wabáyawaná fícha.”

⁴Pablo ìimacaté nalí:

“Juan ibautizácaté níai wenàiwica idéeyéica iwènúadaca ìiwitáisewa ibáyawaná fíchawa. Ìimacaté nalí, peebáidacué ìwali yái, yàanèripináca nudénáami, ìwalíté càì ìimaca, yái Jesús, Cristoca.”^z

⁵Iná idécanáamité néemiaca Pablo itàacái, yá nabautizácaté nía Wáiwacali Jesús ìpidená ìwali.

⁶Néese idécanáamité Pablo imàacaca icáapiwa nàwali, yáté Espíritu Santo iricúacawa nawàwaliculé, yá natàanícaté áiba tàacáisi ìiwitáaná iyú, yá nacái nacàlidacaté Dios itàacái. ⁷Níai asianái ibautiséeyéicawa, docecaté càmíná namanùbaca.

⁸Yá Pablo iyamáacatéwa Efeso iyacàlená iricu máisiba quéeri. Càita nacái yéewáidacaté judíonái yéewáidacàalu iricu macàaluíniná, iwàwacáinátè náalíacawa ìwali yái Dios icùanáca yàasunái wenàiwicawa.

⁹Quéwa dàalacaté abénaméeyéi iwàwa, íná càmítatè nawàwa neebáidaca Jesús ìwali. Natàanicáitátè báawanama nàwali níái yéewáidéeyéica wàlisài àyapu ìwali wenàiwicanái yáacuesemita. Iná yéewa Pablo iwacáidacaté mée-tàuculéta níái yéeyéicawa Jesús yáapicha. Yá itàanicaté náapicha èeri imànbacata, Tirano yéewáidacàalu iricu.

¹⁰Càicaté Pablo imànica iwéréta ichàbacawa pucháiba camuí. Iná madécaná judíonái, griegonái nacái, iyéeyéica Asia yàasu cáli finata, néemiàcaté Wáiwacali Jesús itàacái. ¹¹Iná Pablo imànicaté yái càmírica wenàiwica idé imànica Dios ichàini iyú. ¹²Càitátè áibanái itéca pañuelonái, bàlesi nacái, Pablo idunuèyéicaté ìwali, nahanàidacaténá nía cáuláiquéyéi ìwali. Yá nachùnìacatéwa uláicái fícha, espíritu báawéeyéi imusúatéwa nacái náicha.

¹³Quéwa nàyacaté abénaméeyéi judíonái yèepuníyéi yúucaca espíritu báawéeyéi wenàiwica fícha. Iná nawàwacaté nacái náucaca espíritu báawéeyéi wenàiwica fícha Jesús ípidená ìwali. Yá náimacaté:

“Jesús ípidená ìwali, yái Pablo icàlidéerica iináwaná ìwali, wachùuliacué pimusúacawa.”

¹⁴Níái asíanái càiyéicaté imànica yái wawàsica, sieteté namanùbaca, Esceva yéenibe, abéeri judíosàiri, sacerdotenái íiwacalica.

¹⁵Quéwa espíritu báawéeri íimacaté nálí:

“Núalíaca nuicáca Jesús, núalíata nacái Pablo ìwali. Quéwa piacué, càmí-yéita núalíawa ìwali.”

¹⁶Iná yái asiali idènièricaté espíritu báawéeri, yátè ipisiacawa nàatalé, yá inúadáidacaté nía. Càita nacái imawèniadaca nía. Càitátè napiacawa mabàleta capíi iricuise, cacháunéeyéi nacái ìwalíise.

¹⁷Néese, yátè Efeso iyacàlená mìnánái yáalíacawa iináwaná ìwali macáita, judíonái, griegonái nacái. Yátè cáalucaté nía macáita, yá idàbacaté nàaca Wáiwacali Jesús ípidená ímíétacaná.

¹⁸Néese madécaná níái yeebáidéeyéicaté Jesús itàacái, yá nàanàacaté nacàlidaca yái báawéeri namàníricaté. ¹⁹Càita nacái nàanàaca madécaná níái camàliquéeyéica, nàanàidacaté nacái nàasu cuyàlutawa, malia-cáisi itànèericawa ìwali. Yátè neemáca nía macáita, macái wenàiwicanái yáacúalícuta. Iná namànicaalítè nawèni, níái cuyàlutanái neeméeyéica, yá nawènicaté cincuenta mil palata ituíná. ²⁰Yá càicaté Wáiwacali itàacái idàwinàacawa quéwanáta, càita nacái, níái yéemièyèicani, yeebáidéeyéica nacáini.

²¹Néese idécanáamité ichàbacawa yái wawàsica, yá Pablo fináidacaté yàacawa Jerusalén néré, quéwa idécanáamipinátè ipáchiaca Macedonia yàasu cáli, Acaya nacái.

Yá íimacaté nálí:

“Idécanáami nùanáca Jerusalén iyacàlená néré, néese, yá iwàwacutápiná nùacawa Roma iyacàlená néré.”

²²Yá Pablo ibànùacaté Macedonia yàasu cáli néré pucháiba iyúudèeyéicani, Timoteo, Erasto nacái. Quéwa Pablo iyamáacatéwa déecuta Asia yàasu cáli néenita.

Namáídáidaca napianícawa Efeso iyacàlená iricu

²³Néenialí èerité, yáté máiníca báawaca nalí wawàsi níai yeebáidéeyéica Jesús, wàlisài àyapu náiméeyéicaté ìwali. ²⁴Iwalíise yái asiali íipidenéerica Demetrio, imàníricaté palata iyú ucapèe yéenáíwaná, úái nàasu dios Diana, náapicha níai áibanáica nacànacaté manuí palata nàwalíise níai yéenáíwanási namàniyéica. ²⁵Iná Demetrio ìwacáidacaté níai fíbaidéeyéicaté yáapicha, nía nacái áibanái fíbaidéeyéica càirica iicacánáwa fíbaidacalésica, yá fimacaté nalí:

“Píacué aslanáica, idécué píalíawa ìwalíise yái fíbaidacalési càirica wamànica iyú, wacàna walíwa manuí palata. ²⁶Quéwa càide iyúwacué piicáaná wawàsi, iyúwacué nacái péemianá iináwaná, yái Pablo idéca iwènúadaca madécaná wenàiwicanái fiwitàise, càmfírira abéeri chácataí Efeso iyacàlená iricu, batéwa macáita Asia yàasu cáli íinata. Yá fimaca nalí, càmita diosnái níai wenàiwica imàníyéica icáapi iyúwa. ²⁷Iná càmfírira abéeri wáibaidacalé írica, namàni báawéeri. Càmita nacái wenàiwica yàapiná quirínama uímiétacaná úái wàasu dios Diana icapèeca. Yá canápiná quirínama uináwaná úái wenàiwica yèechùaca íimiétacaná Asia yàasu cáli íinata macáita, macái èeri iricu nacái.”

²⁸Iná idécánáami néemíaca yái tàacáisica, yáté máiníca calúaca nía. Yá nacái néemíanicawa, yá náimacaté: “¡Cachàiníichúaca úái Diana, Efeso mìnánái yàasu dioscal!”

²⁹Néese, yáté málífacáanáca náiwitáise níai manùbéeyéi wenàiwica yàcalé mìnánáica. Yá nàacatéwa ráunamáita aléde nàwacáidacàlu iriculéwa,^a yá náibàacaté natéwa néré Gayo, Aristarco yáapicha, níai Pablo yàacawéeyéináca, Macedonia yàasu cáli néeséeyéica.

³⁰Néese, yáté Pablo iwàwaca itàanica wenàiwicanái yáapicha, quéwa níai yeebáidéeyéica Jesús, yá càmita nabatàa yàacawa nàatalé.

³¹Abénaméeyéi nacuèrinánái nacái, Asia yàasu cáli néeséeyéi, Pablo yàacawéeyéináca, yáté nabànùaca irí tàacáisi ipíchaná yàaca itàanica wenàiwicanái yáapicha, aléde nàwacátalécawa.

³²Iná abénaméeyéi imáidaca áiba wawàsi ìwali, áibanái imáida nacái áiba wawàsita, yá málífacáanácaté náiwitáise. Iná càmita náalíawa càinácaalí wawàsiquéi càì nàwacáidacawa ìwaliná. ³³Yá judíonái imusúadacaté manùbéeyéi wenàiwica yèewíise yái Alejandro. Néese, yá ichùullacaté masànaca níai wenàiwicaca icáapi iyúwa, iwàwacáináté itàanica iwicáúwa wenàiwicanái yáacúalícu. ³⁴Quéwa náalíacaalíté judíocani, yáté namáidaca quéwanáta cachàini, batéwa pucháiba hora:

“¡Úái Diana, Efeso mìnánái yàasu dios, cachàiníichúal!”

³⁵Néese yái catànàacáiri náiwitápuca nacái, idécánáamité yáalímáca masànaca imànica níai manùbéeyéi wenàiwicaca. Yá fimacaté nalí:

“Píacué Efeso mìnánái, wíata yái icuèyéica yái dios Diana icapèeca, yá nacái, uenáíwaná icaléericatéwa chènuníise. ³⁶Iná macáita wáalíacawa ìwali cayába yái wawàsica. Iná iwàwacutácué piyamáacawa, matuíbanáicué pía. Càmita iwàwacutácué pimànica ráunamáiri iyú yái wawàsica.

a 19.29 Teatro: Nàwacáidacatáicawa níai yàcalé íiwacanánáica, nachùnìacaténá wenàiwicanái irí wawàsi, naicácaténá nacái isèiwiquéeyéica.

³⁷Níái asianái càiyéicuéca pianàidaca aléi, càmiíyéita itàaní báawanama ùwali, úatái piasu dios Dianaca. Càmita nacái namàni ulí báawéerita.

³⁸Iná Demetrio idèniacaalí báawéeri wawàsica áiba wenàiwica yáapicha, yàacawéeyéiná yáapichawa, wadèniaca níái yàcalé ìiwacanánáica, cáli icuè-rinánái nacái, yéewacué picháawàayacacawa nalíta.

³⁹Iná pidèniacaalícué áiba wawàsi picháawèeripinácué ìwalíise nía, yá iwàwacutá piacuécawa aléi yàcalé mìnánái ìwacáidacatáicawa, yéewacaténá pichùnìacuéca náapicha piasu wawàsi. ⁴⁰Iwalíise yái pipianínácuéca pimáidáidaca yàcalé iricubàa, yá cáanáica romanonái icháawàaca wía iyúwa iwàwawéeyéi imànica náipunita ùuwicái. Yá canápinácata yéewa wáimaca nalí ìwali yái wawàsi càirica ichàbacawa.”

⁴¹Yá idécanáamité càì ìimaca nalí, yáté ichùuliaca nàacawa.

Pablo yàacatéwa Macedonia yàasu cáli néré, Grecia néré nacái

20 ¹Néese idécanáamité ichàbacawa yái wenàiwicanái ipianínáca imáidáidaca, yá Pablo ichùulíacaté namáidaca irí níái yeebáidéeyéica Jesús. Iná idécanáamité yàalàaca nía, idécanáamité nacái ìibàaca nía iwéréwa, yá icàlidacaté ìináwawa nalí. Yá yàacatéwa náicha Macedonia yàasu cáli néré.

²Iná idécanáamité yèepunícawa Macedonia yàasu cáli néenibàa, idécanáamité nacái ichàiniadaca nawàwa madécaná tàacáisi iyú, níái yeebáidéeyéica Jesús, yá yàanàacaté Grecia yàasu cáli néré. ³Yá néenicaté, ìya máisiba quéri.

Quéwa, yá nacàlidacaté irí ìwali yái judíonái iwàwáanacaté inúacani, iricùapinácaalíwa ída iriculéta yèepùapinácaalíwa Siria yàasu cáli néréta. Iná ìwalíise, yá yèepùacatéwa cáli ìnatabàata Macedonia yàasu cáli néenibàa.

⁴Iná nàacawéeridacaté Pablo níái: Sópater, Berea ìyacàlená néeséerica; Aristarco, Segundo nacái, Tesalónica ìyacàlená néeséeyéi, Gayo, Derbe ìyacàlená néeséeri, Tíquico, Trófimo nacái, Asia yàasu cáli néeséeyéi, Timoteo nacái.

⁵Quéwa macáita nía, yá nadécaté nàacawa wapíchalé. Iná yéewa nacùacaté wía Troas ìyacàlená néenita.

⁶Quéwa wía, idécanáamité ichàbacawa yái èeri nayáacatáica, níái paninái mèewíisèeyéica, yá wàacatéwa Filipos ìyacàlená íicha lámá yáacubàa. Iná cinco èeri idénáami, yá wàwacáidacatéwa náapicha Troas ìyacàlená néeni. Yá néenicaté wayamáawa siete èeri.

Pablo ipáchiacaté Troas ìyacàle mìnánái

⁷Néese domingo èeri iricu, yá nàwacáidacatéwa níái yeebáidéeyéica Jesús, wayáacaténá pan Santa Cena iricu. Iná Pablo yàapinácáináwa mapisáináami, yáté yéewáidaca nía déecu càita bamuchúaléca catá. ⁸Iná madécaná lámpanánái ìya iricu yái capii imàdáná wàwacatáicawa chènunibàa. ⁹Yá abéri ùuculíri yáawinacawa ventana iricu ípidenéeri Eutico. Yá cadàpuleca báawanamani, déecucáiná Pablo itàanáica nalí. Yá ìimáca yáawinacawa. Yá icaláacawa chènuníise máisiba capìicatái ichènunica. Iná namichàidacaalí Eutico, yá idéca yéetácawa. ¹⁰Yá Pablo iricùacatéwa yàatalé, yá yáawiadaca yáawawa iwicáulé. Yá ìibàaca yàanalìculéwani, yá ìimaca nalí:

“Picácué picalùadawa. Càmita yéetáwa.”

¹¹Néese idécanáamité Pablo íríacawa àniawa, yá iwacùacaté nàwali panínái Santa Cena irícu. Iná idécanáamité iyáaca, yá itàaníca nálí àniawa càita amalácaté nàwali. Yá yàacatéwa náicha. ¹²Yá nèepùadacaté cáuta yái ùuculírica icapèe néréwa. Yá nachàiniadacaté nawàwawa manuísíwata níái wenàiwicaca.

Pablo yàacatéwa Mileto iyacàlená néré

¹³Néese wía, yá walicùacatéwa wàacaténáwa lamá yáacubàa Asón iyacàlená néré, walicùadacaténá néré Pablo càide iyúwa fimáanáté walí, yàacáinátéwá cáli ínatàbàata. ¹⁴Iná wàanàacaalíté Asón ídalutalená néré, yáté Pablo iricùacawa wáapicha ídaliculé. Yáté wàacawa Mitilene iyacàlená néré.

¹⁵Néese mapisáináami, yá wàacatéwa àniawa. Yá wachàbacatéwa machacà-nita iwàwata Quó fícha. Iná mapisáináami, yá wàanàcaté iwàwata Samos ídalutalená néré. [Néese abéeri èeri idénáami, yá wayamáacatéwa mawíe-nita Troguilio írí.] Iná mapisáináami, yáté wàanàaca Mileto iyacàlená néré.

¹⁶Quéwa càmicáináté Pablo iwàwa yàacawa Efeso iyacàlená néré ipíchaná idècuníacawa déecu Asia yàasu cáli íinata, yá wachàbacatéwa machacà-nita, iwàwacáináté yàanàaca caquialéta Jerusalén iyacàlená néré, Pentecostés yàasu èeripiná.

Pablo itàaníca náapicha níái ancianonái Efeso iyacàlená néeseéeyéica

¹⁷Iná Pablo yàanàacaalíté Mileto iyacàlená néeni, yá ichùuliacaté namáidaca írí níái ancianonái icuèyéica níái yeebáidéeyéica Jesús, Efeso iyacàlená irícu. ¹⁸Iná idécanáamité nàanàaca yàatalé, yá fimacaté nalí:

“Ídécué píalíacawa càinácaalíté iicacánáwa nùyacuéca pèewi èeri imanù-baca, nùanàaca idénáamitaté Asia yàasu cáli ífinalaté. ¹⁹Iná nuíbaidacaté Wáiwacali írí. Càmitaté numàni càide iyúwa nuwàwáaná. Quéwa áibaalíté, achúmaca nuwàwa, nuícháaníté nacái manuísíwata. Yá nacái nùuwichàaca madécaná yàawíríá báawéeri wawàsi, yái namàníricaté nulí níái judíonái càmfíyéica yeebáida Jesús. ²⁰Càicáaníta, mayamáacata numànica yái cayá-béeripínacuéca imànica píricué wawàsi. Càmita nacái numàaca nucàlidaca píricué Jesús iináwaná ìwali, wenàiwica yéewáidacàalu iricubàa, picapèenái iricubàacué nacái, ²¹judíonái írí, càmfíyèi judíonái írí nacái, ìwali yái nawè-núadàanápínaca náíwítáisewa Dios írí, manuícáténá nacái nawàwa Wáiwacali Jesús iwéré.

²²Quéwa siùcade, iwàwacutá numànica càide iyúwa Espíritu Santo ichùulianá núa. Iná iwàwacutá nùacawa Jerusalén iyacàlená nérépiná. Quéwa càmita núalíawa càinápínacaalí wawàsica yái ichàbawa nulí néré. ²³Quéwa macáita chábái yàcalénái nuèpunítàbàacawa, Espíritu Santo icàlidaca nulí ìwali yái iwàwacutáanápínaca nùuwichàacawa manuí, presunápínaca nacái namànica núa. ²⁴Quéwa càmita achúma imànica nuwàwa. Càmita nacái máiní cawènica nuicáca nucáucawa. Yá máiní iwàwacutá numáalàidaca casí-máiri iyú yái íbaidacalési Wáiwacali Jesús yèericaté nulí, nucàlidàanácáténá yái tàacáisi cayábéerica, cáinináanaca Dios iicáca wía mawènitá.

²⁵Iná siùcade, núalíacawa càmitacué piicápiná núa quirínama, píacué nucàlidéeyéica írí yái tàacáisi Dios icùanápínaca yàasunái wenàiwicawa.

²⁶Iná núumacué pirí siùcái, péetácaalícué pibáyawaná yáapichawa, yá caná-pinácata nubáyawaná piwalísecué, idécáínaté nùlàacuéca pía macáita. ²⁷Càmitacué nubàa pícha yái Dios iwàwéericuéca pimànica. ²⁸Iná iwàwacutácué picùaca píawawa, picùacué nacái macáita níái Dios yàasunái wenàiwicaca. Píacué, Espíritu Santo imàaquéeyéica ancianonái^b iyú picùacatenácué níái yeebáidéeyéica Wáiwacali Jesús ìwali, níái iwènièyécáté íiraná iyúwa. ²⁹Iná núalíacawa idécánáami nùacawa píchacué, yá nàanàapínaca pèewiré-cué áibanái wenàiwica cuwèesi caluéyí nacáiyéi fiwitáise, imàniyíepíná nálí báawéeri macáita níái yeebáidéeyéica Jesús. ³⁰Càita nacái namichàapínacawa abénaméeyéi péenátacué nachíwa iyú, namèniadapíná níái yeebáidéeyéica Jesús. ³¹Iná picùacué píawawa cayába. Piwàwalícué yái nùlàanáciuca pía áibaalí nuícháanínama, èeríapi, táiyápi nacái píalímáwanama, máisiba camuí.

³²Iná siùcade nuénánái, numàacacué pía Dios icáapi írìcu, yáapicha nacái yái itàacái cáinináanaca iicáca wía mawènitá, yái idènièrica ichàiniwa, idàwinàidacatenácué píiwitáise, yèeripínaca nacái píricué yái Dios idéericaté imàacaca itàacáiwa ìwali nálí, macáita níái idéeyécáté iseríaca yàasunáíwa. ³³Canácatáita nuwàwa nùasuca áibanái ipalátani, oro, nabàle nacái. ³⁴Píacué yáaliyéiwa, núa íibaidéeri icáapi iyúwa, yéewacatená nuedáca nulíwa macáita yái numáapuèrica, nálí nacái níái nùacawéeyéinaca. ³⁵Iná macái wawàsi ìwalita nuéwáidacué pía, iwàwacutá wáibaidaca, yéewacatená wayúudàaca níái imáapuèyéica wawàsi. Iwàwacutá nacái wawàwalica yái Wáiwacali Jesús itàacáica, íimacalíté: ‘Wàacanáami áibanái írì, yái namáapuèrica, yá casíimáica Dios imànica wawàwa, íicha quiríta yái áiba yàanàaca wàasu.’ ”

³⁶Néese idécánáamité càì Pablo íimaca, yá ibàlùacatéwa yùululì ipùata iyúwa, yá itàanícaté Dios yáapicha, náapicha macáita.

³⁷Néese, yá cáanáicaté náicháaca macáita, yá náibàacaté nawéréwa Pablo, yá nacái, nasùsùacatení.

³⁸Yá máinícaté achúmaca nawàwa, íimacáináté nálí:

“Càmitacué piicápiná núa quirínama.”

Néese, yáté nàacawéeridacani ída manuírì nérépiná.

Pablo yàacawa Jerusalén iyacàlená néré

21 ¹Néese idécánáamité wacàlidaca waináwawa nálí níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, yá walicùacawa ídalículé. Yáté wàacawa machacànita iwàwata Cos néré. Iná mapisáináami, yá wàacatéwa àniawa iwàwata Rodas néré. Néese, yá wàanàacaté Pátara ídalutalená néré. ²Yá néenicaté, wàanàa abéeri ída manuírì yèeriwa Fenicia yàasu cáli nérépiná, yá wàacatéwa írìcu. ³Iná wàacanáamitéwa lamá yáacubàa, yá waicácaté iwàwata Chipre wáalimábàawa, apáu néesema wáicha. Yá wàacaté wàacawa Siria yàasu cáli nérépiná. Néese, yá wàanàacaté Tiro ídalutalená néré, iwàwacutáicáináté namichàida néeni íisasi.

⁴Quéwa wàanàacáináté néeni níái yeebáidéeyéica Jesús, yá wayamáacatéwa náapicha siete èeri. Yá Espíritu Santo icàlidacaté nálí ìwali yái wawàsi

ichàbèerinápínacawa Pablo irí. Iná yéewa càmitaté nawàwa yàacawa Jerusalén néré.

⁵Néese idécanáamité nachàbacawa níái siete èerica, yá wàacatéwa àniawa. Iná nàacawéeridacaté wía méetàuculé yàcalé fícha níái yeebáidéeyéica Jesús, nàacawéetúanái yáapichawa, néenibenái yáapichawa nacái. Iná càina fínata, yá wayamáacaté wabàlùacawa wàulù ipùata iyúwa watàanícaté Dios yáapicha.

⁶Néese, yáté watàidayacacawa, yá walicùacawa ída iriculé. Yá nacái nèepùacaté nacapèe néréwa. ⁷Yá wamusúacatéwa Tiro fídalutalená néese, yá wàacawa.

Néese, yá wàanàacaté Tolemaida iyacàlená néré. Yá néenicaté, watàida níái yeebáidéeyéica Jesús, yá nacái wayamáacatéwa náapicha abéeri èeri.

⁸Iná mapisáináami, yá wàacatéwa Pablo yáapicha, yá wàanàacaté Cesarea iyacàlená néré. Yá wayamáacatéwa Felipe icapèe iricu, icàlidéerica yái tàacáisi cayábéeri ichúuliadéerica yùuwichàacáisi fícha, néenacaté níái siete iyúdèeyéicaté apóstolnái. ⁹Idèniacaté báinúaca yéenibewa mànacanái màacawéeriyéita, profetanáica nacái nía.

¹⁰Iná idècunitàacá wàyaca néeni abénaméeyéi èeri, yá yàanàacaté Judea yàasu cáli néese abéeri profeta ípidenéri Agabo. ¹¹Iná yàanàacaalíte iicáca wía, yá iwasàacaté Pablo fícha yái idacuèrica iwaaliabàawa, yá idacùaca iyú yàabàliwa, icáapi nacái, yá fímacaté:

“Càica Espíritu Santo fímaca: ‘Càipínaca judíonái idacùaca yái yàasufrica, yái nawaalí íbápica. Néese, yá nèepùadapínacani nalí níái càmiíyéica judíonái.’”

¹²Iná idécanáamité wéemiaca yái tàacáisica, náapicha níái néenisànaca, yá wasutáca Pablo fícha wawàsi manuísíwata ípíchaná yàacawa Jerusalén iyacàlená néré.

¹³Quéwa Pablo fímacaté walí:

“¡Picácué pícháaní! ¡Achúmacuéca pimànica nuwàwa! Idéca màulenáca núa, càmita abéeri ìwalíseca, yái nadacùanápínaca núa, màulenáca nacái núa nuétápinácawa Wáiwacali Jesús ìwalísená Jerusalén iyacàlená néré.”

¹⁴Néese càmicáináté wáalimá wawènúadaca ííwitáise, yá wáimacaté irí:

“¡Càinácaalíta Wáiwacali iwàwa imànica píapicha, yá imànica càide iyúwa iwàwáaná!”

¹⁵Néese abénaméeyéi èeri idenáami, yá wachùniacaté wàasuwa, yá wàacatéwa Jerusalén iyacàlená néré. ¹⁶Yá nacái nàacatéwa wáapicha abénaméeyéi yeebáidéeyéi Jesús, Cesarea iyacàlená néeséeyéi. Natécaté nacái náapichawa yái ípidenéerica Mnasón, iwàwata Chipre néeséeri, déecuíricaté idé yeebáidaca Jesús, yái wayaméeripínacatéwa cáminá icapèe iricu.

Pablo ipáchiaca Jacobo

¹⁷Néese wàanàacanáamité Jerusalén iyacàlená néré, yá needacaté nàataléwa wía casíimáiri iyú níái yeebáidéeyéica Jesús. ¹⁸Iná mapisáináami, yá wàacaté wapáchiaca Pablo yáapicha Jacobo, yá nacái nàyacaté néeni macáita níái ancianonáica.

¹⁹Néese idécanáamité watàidaca nía, yá Pablo icàlidacaté nálí iwali abée-chúanamata yái Dios imàníricaté nálí níái càmíyéica judíonái, icàlida-tabàaca nálí Dios itàacái.

²⁰Iná néemìacanáamité yái tàacáisica, yá nàacaté cayábéeri Dios irí, náimacaté Pablo irí:

“Wéenásàiri, péemì cayába. Idéca pialíacawa madécaná milca níái judíonái yeebáidéeyéica Jesús. Yá macáita nawàwa wamànica càide iyúwa fímáaná yái Moisés itànèericaté. ²¹Yá nacái nacàlidaca walí piináwaná péewáidaca níái judíonái yeebáidéeyéica Jesús, ìyéeyéica áiba cáliré, péewáidacasa nía, càmicaténása namànica càide iyúwa fímáaná yái Moisés itànèericaté. Pialà-casa nacái nía càmicaténása nadalúa néenibe ìwalíisesàì ipùata fímamiwa, éwìtasa namànínápiná càide iyúwa wáiwitáise ìyáaná.

²²Iná iwàwacutá wamànica abéeri wawàsica náalífacaténá càmìta báisí yái áibanái itànínáca piwali. Idécáiná náalíaca piináwaná pianàaná aléi, yá báisícata nàwacáidapínacawa pìtalé.

²³Iná iwàwacutápiná pimànica càide iyúwa wáimáaná pirí. Nàyaca wáapicha cháì báinúaca asianái iwàwacutéeyéi imànica càide iyúwaté namàacáaná nataacáíwa Dios irí. ²⁴Pité píapichawa nía Dios icapèe néré, masacàcaténácué pimànica píawawa Dios ipíchalé, pipáyaidaca píapichawa nálí iwèni macáita yái nawàwacutéerica. Yá nacái nadalúanápináca náiwita ibáináwa náalífacaténá macáita càmìta báisí yái cànáca wenàiwica imànica ichìwawa piwali, pimànicáiná nacái càide iyúwa fímáaná yái Moisés itànèericaté.

²⁵Quéwa wía, idéca watànàaca nálí cuyàluta níái càmíyéica judíonái yeebáidéeyéica Jesús. Iná idé abédanamaca wawàwa iwali yái wawàsica, càmìcaténá iwàwacutá nayáaca cuwèsi iiná neeméerica ídolonái irí, íiraná nacái, yá nacái nasiduèrica icanápi. Càmìta nacái iwàwacutá namànica báawéeri nainá iyúwa.”

Uwinái fíbàacaté itéwa Pablo Templo iricúise

²⁶Néese mapisáináami, yáté Pablo itéca yáapichawa níái asianáica. Yá namànicaté nálí wawàsi, masacàcaténá nía Dios ipíchalé, judíonái ipíchalé nacái. Néese, yá nawàlùacatéwa Dios icapèe iriculé, nacàlidacaténá chácaalínápiná nàanàida yái nèeripínáca Dios irí.

²⁷Iná mawiénicanáamité namáalàacawa níái siete èerica, yá abénaméeyéi judíonái iicacaté Pablo Dios icapèe iricu, Asia yàasu cáli néeséeyéi. Yá namáidáidaca báawanama Pablo iináwaná iwali wenàiwicanái irí, yáté náibàacani.

²⁸Náimacaté namáidáidaca:

“¡Píacué israelnáì, piyúudàacué wía! Yá asàliquéi, yèepunfiri yéewáidaca macái cálita ipíchaná namànica càide iyúwa wáiwitáise ìyáaná, fìpunita nacái yái Moisés itànèericaté, Dios icapèe fìpunita nacái.

Siùcade, yá iwàlùadaca yáapichawa Dios icapèe iriculé níái càmíyéica judíonái. Iná càmìta yàa fimiétacaná cháì wàacatáica Dios fimiétacaná.”

²⁹Yéewa càì náimaca, idécáináaté naicáca Pablo, Tróximo yáapicha, yái Efeso mìnalica. Iná nayúunáidacaté Pablo iwàlùadaca yáapichawa Tróximo Dios icapèe iriculé.

³⁰Yá càicaté madécaná wenàiwica imáidáidacaté macáita yàcalé iricu, yá nàwacácawa abécataléta. Yáté napìaca náibàaca Pablo, yá nawatàidacani

bàacháwalé Dos icapèe fícha, yáta nabàliaca inùmabàlenái macáita. ³¹Iná nawàwacáináté nanúacani, yáté nacàlidaca úwinái íiwacali irí ìwali yái wawàsica, macáicáináta Jerusalén mìnánái yéemíanicawa máiwitáisewaca. ³²Yáté úwinái íiwitápu íwacáidaca yàasu úwináíwa náiwitápunái yáapichawaca nacái. Yáta napíacawa wenàiwicanái yàatalé. Iná naicácanáamité úwinái íiwitápu yàasu úwinái yáapichawa, yá namàacacaté nanúadáidaca Pablo.

³³Néese úwinái íiwacali yàacawa yàatalé, yá ichùuliaca nadacùacani pucháiba cadena iyú. Néese, yá isutáca yéemíawani càinácaalí asialicani, càinácaalí nacái báawéeri wawàsica yái càì imànica.

³⁴Quéwa nèewíise níái manùbéeyéi wenàiwicaca, yá abénaméeyéi imáidaca abéeri wawàsi ìwali, áibanái imáida áiba wawàsi ìwali nacái. Iná càmicáináté úwinái íiwitápu yáalimá yéemíaca yái náimáanáca irí wenàiwicanái isàna iyú, yá ichùuliacaté natécani úwinái icapèe iriculé.

³⁵Iná nàanàacanáami úwinái icapèe yàasu caléra néré, yá namichàidaca natéwa Pablo chènunibàa náicha níái manùbéeyéi caluéyéi wenàiwicaca ipíchaná nanúacani, ³⁶nàacáinátéwa náami mamáalàacata níái manùbéeyéi wenàiwica, náimacaté namáidaca:

“¡Pinúacuéní!”

Pablo itàaníca iwicáúwa wenàiwicanái yáacúalícu

³⁷Iná nawàlùadacaalí nàyaca Pablo úwinái icapèe iriculé, yá fimaca úwinái íiwitápu irí:

“Pimàaca nutàaníca píapicha abéeri wawàsi achúmasíwata.”

Yá úwinái íiwitápu fimaca irí:

“Iná pitàaní griegonái itàacái. ³⁸Iná càmita Egipto yàasu cáli mìnali pía, yái yèericawa wáipunita yátaca èericái, itéericaté yáapichawa báinúaca mil asianái máisawaliré, macáita wenàiwica inuérinánáica nía.”

³⁹Néese, yá Pablo fimacaté irí:

“Báísita Judíoca núaquéi, asáicaté núa Tarso iyacàlená irícu, yái yàcalé máiníirica caináwanáca áibanái fícha, Cilicia yàasu cáli íinata. Iná pimàni nulí cayábéeri, pimàaca nutàaníca wenàiwicanái irí.”

⁴⁰Iná úwinái íiwacali imàacacaalíté itàaníca, yá Pablo ibàlùacawa úwinái icapèe icalérani irícu, yá ichùuliacaté masànaca nía icáapi iyúwa. Iná idécanáami masànaca nía, yá itàanicaté nalí hebreonái itàacái iyú, yá fimacaté nalí:

22 ¹“Píacué nuénánái, píacué nacái wáiwitápunáica, péemiacué nulí. Pimàacacué nutàaníca nuiwicáúwa.”

²Iná wenàiwica yéemíacaalíté itàaníca nalí hebreo iyú, yáté masànasíwaca nía.

Yá fimacaté nalí:

³“Báísita Judíoca núa, asáicaté núa Tarso iyacàlená irícu, Cilicia yàasu cáli íinata. Quéwa nudàwinàacatéwa chátái Jerusalén iyacàlená irícu, nuéwáidacatéwa nacái Gamaliel yáapicha, yéewáidaté numànica càitáde iyúwaté wàawirináimi íiwitáise ichùulianá. Yá nacái nuwàwacaté numànica máiní càide iyúwa Dios iwàwáaná, iyúwacué pía siúcade. ⁴Nuplàdídacaté nunúawa níái yeebáidéeyéica yái Wàlisài Ayapuca. Iná nuíbàacaté nía, yá nacái

nuèpùadacaté nía, natécaténá nía presunái icapèe iriculé, aslanái, inanái nacái.

⁵Quéwa yáta sacerdotenái fiwítápu yái yàaté nulf cuyàluta, náapicha macáita níai israelnái fiwítápunái béeyéica, nutéeripináté nalí níai judíonái iyéeyéica Damasco iyacàlená iricu, nuibàacaténáté nutéwa néese nía iyéeyéica néeni, nutécaténáté nía Jerusalén iyacàlená iriculé, nàuwichàidacaténáté néré nía.”

Pablo icàlidaca ìwali yái iwènúadánacaté fiwítáisewa Dios irí

(Hch. 9.1-19; 26.12-18)

⁶“Quéwa idècunitàacá nùacawa àyapulicubàa, mawiénicanáamité nùacawa Damasco iyacàlená irí, machacànicaalí èeri càmíná, yá isicúata abéeri camalási cachàiníri icànacaté núa chènunfise. ⁷Yá núuwàacaté nucalàacawa cáli ìinalaté, yá nuèmiacaté abéeri tàacáisi chènunfise, ìimacaté nulf:

‘Saulo, Saulo, ¿cáná pipiadáida núa?’

⁸Yá nuebácaté isàna:

‘Nuíwacali, ¿cawiná píaquéera?’

Yá ìimacaté nulf:

‘Núacata Jesús, Nazaret néeseérica, yái càirica pipiadáidaca.’

⁹Quéwa níai nùacawéeyéináca nùacawa, báisíta naicácaté yái camalásica. Yáté cáaluca nía, quéwa càmítaté néemia isàna yái itàníirica núapicha.

¹⁰Yá núumacaté irí:

‘¿Cawiná wawàsica yái iwàwacutá numànica?’

Yá Wáiwacali ìimacaté nulf:

‘Pimichàawa, piawa Damasco iyacàlená iriculé, yá nérécata, nacàlida pirí ìwali macáita yái wawàsi iwàwacutéeripináca pimànica.’

¹¹Iná càmicáináté asái nuicáidaca icamaláná, idénáami yái camalási cachàiníirica, yáté natéca nucáapi ìwali níai nùacawéeyéináca, yéewacaténá nùanàaca Damasco iyacàlená iriculé.

¹²Yá néenicaté, iyaca abéeri asáli ìipidenéri Ananías, yèericaté Dios itàacái ìimiétacaná yái Moisés itànèericaté, cayábeerité nacái iináwaná nèewi macáita níai judíonái iyéeyéica Damasco iyacàlená iricu. ¹³Yáté yàanàaca nùatalé iicácaténá núa. Yá ìimacaté nulf:

‘Nuénàsàiri Saulo, piicáidaca àniawa.’

Yáta asáica nuicáidaca, yáté asáica nuicáca Ananías.

¹⁴Yá ìimacaté nulf:

‘Yái wàawirináimi yàasu Dios idéca yeedáca pía, píalíacaténá fiwítáise ìwali iwàwérica píalíacawa ìwali, piicácaténá yái mabáyawanéerica, péemíacaténá inùma iricuíseta itàacái. ¹⁵Iná picàlidapíná macái èeri minanái irí iináwaná ìwali, yái piiquéerica, yá nacái, péemièrica.

¹⁶Iná siùcade, canácata iwàwacutéeri picùaca quirínama. Pimichàawa, pibautizáanáwa, pisutá Wáiwacali fícha imàacacaténá iwàwawa pibáyawaná fícha.’”

Pablo icàlidaca nalí càníacaalíté nabànùacani nàatalé níai càmíiyéica judíonái

¹⁷“Iná nuèpùacaalítéwa aléi Jerusalén iyacàlená iriculé, yá abéeri wawàsi ichàbacatéwa nulf. Idècunitàacá nutàaníca Dios yáapicha, yá nuicácaté abéeri yéenáiwánási. ¹⁸Yá nuicácaté Wáiwacali, yá ìimacaté nulf:

‘Piawa mesúnamáita Jerusalén ìyacàlená ìricuíse, càmicáináta neebáida-piná pirí chá yái picàlidéerica nálí nuináwaná ìwali.’

¹⁹Yá núumacaté írí: ‘Nuíwacali, náaliacawa nùwali, nùanacaté néewáida-càalu imanùbacata, yá nutécaté nía presunái icapèe ìriculé, úwinái icapèe-dáidacatená, níái yeebáidéeyéicaté pitàacái.

²⁰Iná nanúacaalíté Esteban íba iyú, icàlidéericaté piináwaná ìwali, núataté áiba ìya náapicha néeni, abédanamacaté nuwàwa náapicha, nanúacatenáni. Yá nacái, nubàlùacaté nucùaca nabàle níái inuényéicaténi.’

²¹Quéwa, yá Wáiwacali fimacaté nulí:

‘Ìwàwacutá piacawa, nubànùapinácáiná pia déeculé nàatalé níái càmfí-yéica judíonái.’ ”

Uwinái fiwacali fiwbàacaté Pablo

²²Iná càicaalíté Pablo fimaca, yá néenicata inùmámi néemiàcaté írí, yá nadàbacaté namáidáidaca, náimacaté:

“ÌYá asìaliquéera, càmita iwàwacutá ìyaca quirínama finata cáliquéi! ;Pinúacuénì!”

²³Iná namáidáidacáiná mamáalàacata, náucáidacacáiná nacái nabàlewa, yá nacái nacasáacá cáli ichùmálé chènuniré. ²⁴Yá úwinái fiwacali ichùullìcaté nawàlùadaca Pablo úwinái icapèe ìriculé, ichùullìaca nacái nacapèedáidacani icàlidacatená cawiná ìwalíise yái càì namáidáidaca ìpunita.

²⁵Iná nadacùacanámíté nàyacani correa iyú, yá Pablo isutácaté yéemìawa yái úwinái fiwacali ibàlùèricawa néeni:

“¿Yéewacáiná picapèedaca abéeri romanosàiri, éwita canáca imàníiri báawéeri wawàsica?”

²⁶Iná úwinái fiwacali yéemìacaalí yái tàacáisica, yá yàaca icàlidacani áiba náiwacali íríwa, yá fimacaté írí:

“Piicá cayába, picá pimàni írí báawéeri, romanosàiricáiná asìaliquéi.”

²⁷Yá úwinái fiwacali yàacawa Pablo yàatalé, yá isutácaté yéemìawani:

“¿Báisíta romanosàirica píaquéera?”

Yá, Pablo fimacaté írí:

“ÌBáisíta!”

²⁸Yá úwinái fiwacali fimacaté írí:

“Núa, yéewacatená romanosàirica núa, yáté iwàwacutáca nupáyaidaca manuí palata.”

Yá Pablo fimacaté írí:

“Quéwa núa, romanosàiri asáicatáiseta núa.”

²⁹Yá nasirùacawa ícha níái icapèedéeyéipínaca Pablo. Càita nacái úwinái fiwacalica, yáaliacanámíté romanosàiricani. Yá nacái cáalucani, idécáínaté ichùullìaca nadacùacani.

Pablo ibàlùacatéwa aléde nacháawàacataléca wenàiwica

³⁰Iná mapisáináami, yá úwinái fiwacali iwàwacaté yáaliacawa cayába cawiná ìwalíise yái càì judíonái icháawàaca Pablo. Yá iwasàacaté ícha cadena, yá ichùullìcaté namáidaca írí macáita níái sacerdotenái fiwacanánáica, macáita níái yàcalé fiwacanánái béeyéica. Néese, yá imusúadacaté Pablo náacúalìculé.

23 ¹Néese, yáté Pablo iicáidaca nalí níái icháawèeyéicani, yá íimacaté nalí:

“Nuénánái, nuebáidaca idénáami Dios itàacái, yá nùyacata ipíchale machacànfiri iyú siùcalénamade. Iná canácata ìwalíse yéewa nubáiniaca-wata.”

²Yá Ananías,^d sacerdotenái íiwacali, ichùuliacaté nacapèeda Pablo inùma níái ibàluèyéicawa írí mawiénita.

³Yá Pablo íimacaté írí:

“¡Quéwa nacái, càipináta Dios yùuwichàidaca pía, pía cachìwéerica! Píawinawa cháara picháawàcaténá núa càide iyúwa íimáaná yái Moisés itànèericaté. Quéwa pichùuliacáiná nacapèedaca núa, yá nacái càmita peebáidata iyúwa íimáaná.”

⁴Iná níái iyéeyéica néeni náapicha, yá náimacaté Pablo írí:

“¡Caná picuísu yái náiwacalica, níái Dios yàasu sacerdotenáica!”

⁵Yá Pablo íimacaté nalí:

“Nuénánái, càmita núlía sacerdotenái íiwacalicaní. Quéwa núlíaca Dios itàacái íimaca: ‘Picá picuísu ìwali báawanama yái pìyacalé íiwitápuca.’”^e

⁶Néese, yá Pablo yáallícaté pucháiba íiwitáanáca níái wenàiwicaca. Néemàanáté saduceonái yéená, níái áibanáica fariseonái yéená, yá íimacaté nalí cachàini:

“Nuénánái, núa abéeri fariseo, níái nùawirináimica fariseonái nacái. Siùcade, nacháawàa núa, nuebáidacáiná nacáucàapínacawa níái yéetéeyéimicawa.”

⁷Iná idéca nacáita càì Pablo íimaca, yá fariseonái idàbaca itàaníca cachàini náipunita níái saduceonáica. Yá naseríaca náichawáaca níái ìwaquéeyéicawa abécátáita. ⁸Níái saduceonáica, càmita neebáida ìwali yái cáunáca níái yéetéeyéimicawa. Càmita nacái neebáida ángelnái ìyaca, càita nacái càmita neebáida wawàwanásiminái ìyaca. Quéwa níái fariseonáica, níasí yeebáidéeyéi macáita ìwali yái wawàsica.

⁹Yá cáanáicaté nasàna namáidáidaca. Iná yéewa namichàacatéwa níái yéewáidéeyéica yái Moisés itànèericaté, fariseonái yéenáca, yá náimacaté nalí:

“Yá asialiquéi, canéerita imànfiri báawéeri wawàsica. Càmínata espírituca, yái càì itàaníca yáapicha, càmicaalí ángel nacái.”

¹⁰Iná máiníicáiná cachàinica yàacawa yái napélianáca náipunitawáacawa. Yá cáaluca yái úwinái íiwacalica. Iná ipíchaná napíníidaca Pablo, yá ichùuliacaté abénaméeyéi úwinái itéca nèewíise Pablo. Yá nawàlùadacani úwinái icapèe iriculé.

¹¹Iná yáta catàcani, yáté Wáiwacali yáasáidacawa írí, yá íimacaté írí:

“Pablo, picá cáalu pía. Iná càide iyúwa idéená picàlidaca nuináwaná ìwali Jerusalén ìyacàlená irícu, càipináta nacái iwàwacutá picàlidaca nuináwaná ìwali Roma ìyacàlená néré.”

Nawàwacaté nanúaca Pablo

¹²Iná idécanáamité amaláca, yá abénaméeyéi judíonái ìwacáidacatéwa, abédanamacaténá nawàwa náapichawáacawa ìwali yái nanúanápínaca

^d 23.2 Ananías: Càmfírta yátái itàanfírta Pablo ìwali Dios yáapicha Damasco ìyacàlená irícu.

^e 23.5 Ex. 22.28.

Pablo. Yá natàanícáté báawanama ìwali. Náímacatésa, càmita nayáapíná nayáacaléwa, càmita nacái nàirapíná úni iwéréta nadépináca nanúaca Pablo.

¹³ Ináté cuarenta ichàbaníse níái asíanái càiyéicáté ìimaca.

¹⁴ Yá nàacatéwa sacerdotenái ìiwacanánái yàatalé, nàatalé nacái níái israel-nái ìiwitápu béeyéica, yá náímacaté nalí:

“Idéca watàaníca wamànicaténá báawéeri. Iná càmita wayáapíná wayáacaléwa iwéréta idéca wanúaca Pablo. ¹⁵ Iná, yácué wawàwéeri pimànica náapicha níái áibanái wéenaca:

‘Pichùuliacué abéeri péenáwa úwinái yàatalé isutácaténá ìiwacali fíchawa wawàsi táwicha, itécaténácué pìataléni. Piwàwacáinacué pisutáca péemíawa quirítani. Yáta idéca wacúaca Pablo àyapulicu, wanúacaténáni.’”

¹⁶ Quéwa yái Pablo yéenasàatúa ìirica, yá yéemíacaté nasàna natàaníca yái nanúnápinácani. Ináté yéewa yàaca iwàlùacawa úwinái icapèe ìriculé, Pablo iyacataléca, icàlidacaténá ìríní.

¹⁷ Néese, yá Pablo imáidacaté abéeri úwinái ìiwacali yéená, yá ìimacaté ìrí: Yái ùuculírica idèniaca abéeri tàacáisi icàlidéeripíná píiwacali ìrí. Iná pité yàataléni.

¹⁸ Yá úwinái ìiwacali itéca ùuculíri ìiwacali yàataléwa, yá ìimaca ìrí:

“Yái Pablo, presuífica, imáidaca núa. Isutáca nacái nuícha wawàsi nutécaténá pìatalé yái ùuculírica, idèniacáiná abéeri tàacáisi icàlidéeripíná pírí.”

¹⁹ Yá náiwacali itéca ùuculíri icáapi ìwali méetàuculé, yá isutáca yéemíawani:

“¿Cawíná wawàsica yái càì piwàwa picàlidaca nulí?”

²⁰ Yá ùuculíri ìimacaté ìrí:

“Níái judíonái idéca abédanamaca nawàwa náapichawáaca, nasutácaténá pífícha wawàsi, pítécaténá Pablo táwicha, aléde nacháawàacataléca wenàiwica, iyúwa isutéeyéipíná yéemíawa Pablo iináwaná ìwali quiríta.

²¹ Quéwa picá peebáida nalí, idécáiná nàyaca cuarenta ichàbaníse asíanái, icuèridéeyéini, idéeyéi itàaníca báawanama ìwali, cà míínápiná nayáa nayáacaléwa, càmita nacái nàirapíná úni iwéréta idéca nanúaca Pablo.

Iná siùcade, idéca màulenáca nía, nacùacáita pimàacapínáca nalí wawàsi.”

²² Néese, yá náiwacali ichùuliacaté ùuculíri yàacawa. Yá nacái yàalàacaténí ipíchaná icàlida áibanái ìrí yái icàlidáanáca naináwaná.

Nabànùacaté Pablo gobernador Félix yàatalé

²³ Néese, yá náiwacali imáidacaté pucháiba úwinái ìiwitápu. Yá ichùuliacaté nachùniaca docientos úwinái ìipínéeyéipíná, sesenta nacái cawayu ìinatéeyéipíná yàacawa, áibanái docientos úwinái icáapíiyéi ùlibànwawa, natécaténá Pablo Cesarea iyacàlená nérépiná la nueve catá idècuni. ²⁴ Yá nacái ichùuliacaca nachùniaca cawayunái Pablo yèeyéipínáwa ìinata, natécaténá cayábani àta nàanàidacatalétani gobernador Félix yàatalé. ²⁵ Iná itànàacaté abéeri cuyàluta, yá ibànùacaté náapichani. Càiri ìimacade:

²⁶ “Núa, Claudio Lisias, nuèrica ìimíétacaná nuwàwali pía, Félix, gobernador. ²⁷ Yá asialiquéi idéerité judíonái ìibàaca, nawàwéerité nacái nanúaca.

Yá nùanàcaté nùasu úwinái yáapichawa, yáté nuedáca náichani. Idé-cáináté nuémìaca iináwaná romanosàiricani.

²⁸Iná nuwàwacáináté nùaliácawa cawiná ìwalíise nacháawàani. Yáté nutécani, aléde judíonái icháawàacataléca. ²⁹Yá nùaliácaté nacháawàacani, ìwalíise yái nàasu tàacáisi Moisés itànèericaté.

Quéwa canácata ibáyawaná yéewéeripiná napresúaca ìwalíisetani, yéewéeripiná nacái nanúaca ìwalíisetani.

³⁰Quéwa nacàlidacáiná nulí ìwali yái judíonái iwàwáanáca inúacani, íná yéewa nubànùaca pìataléni. Iná níái icháawèyèicani, iwàwacutápiná nàaca natàaníca pìapicha ìwali yái nacháawèerica ìwalíiseni.”

³¹Néese, yáté úwinái yeedácani càide iyúwa náiwacali ichùulianá namànica. Yáté natéca Pablo táiyápi Antípatris iyacàlená néré.

³²Iná mapisáináami, níái úwinái yèyèicawa yàabàli iyúwa, yáté nèepuacawa úwinái icapèe néré. Quéwa níái yèyèicawa cawayu ínata, yáté nàacawa Pablo yáapicha. ³³Iná nàanàacaalíté Cesarea iyacàlená néré, yá nèepuadacaté cuyàluta gobernador írí, yá nacái nachàbáidacaté írí Pablo.

³⁴Iná idécanáamité gobernador iléeca yái cuyàlutaca, yá isutácaté yéemíawa Pablo, càiná cáli néeséericaalíni. Néese idécanáamité gobernador yáalíaca Cilicia yàasu cáli néeséericani, ³⁵yá ímacaté írí:

“Iwéréta nàanàaca níái icháawèyèica pía, yá nuémìaca pitàacái àtata.”

Yá ichùuliacaté úwinái icùacani icapèemi írìcu, yái Herodes manuúri náiméericaté ìwali.

Pablo itàaníca iwicáuwa Félix yáacúalícu

24 ¹Néese cinco èeri idenáami, yáté sacerdotenái íiwacali Ananías yàanàaca Cesarea iyacàlená néré, náapicha níái abénaméeyéi israelnái íiwiwítapu béeyéica, abéeri yái itàanfírìca wenàiwica iwicáu, ípidenéerica Tértulo. Yá nàanàacaté gobernador yàatalé nacháawàacaténá Pablo. ²Iná namáidacaalíté Pablo, yáta Tértulo idàbacaté icháawàacani, ímacaté ìwali:

“Pía, gobernador, wàa pírì cayábèeri pìwalíisecáináta, yá wàyaca matufbanaíta, madécaná wawàsi pichùulièyèica namànica wàasu cáli ínata, iyúudèeyéi wía manuúsiwata, píaliácáiná pimànica wawàsi.

³Pía Félix, nuèri ímíetacaná manuúsiwata. Iná macái èerita wáipunitáida pía cayába, alénacaalíta pianá wàatalé.

⁴Quéwa ipíchaná wadècuniaca pícha wawàsi, yá wasutáca pícha abéeri wawàsi péemiàcaténá wálí achúmaanata iyúwa píiwiwítáise cayábèeri iyáaná.

⁵Yá asialiquéi, báawèeri yèepuníca imànica macái judíonái íiwiwítáise náipunitawáacawa alénacaalíta yèepuníwa. Yáta náiiwítapu, níái yéewáidèeyèica méetàuculé Dios itàacái fícha, nazarenonáica.^f ⁶Iwàwacaté nacái imànica báawèeri Dios icapèe írìcu. Ináté ìwalíise wáibàani wacháawàacaténáni càide iyúwa wàawirínáimi íiwiwítáise ichùulianá.

⁷Quéwa, yáté náiwacali Lisias iyacawa wèewiré báawèeri iyú, yá yeedácaté wáichani. ⁸Yá ichùuliacaté wàacawa pìatalé, wíacáiná néená níái icháawèyèicani. Iná pisutácaalí péemíawani, yá píaliaca báisícata yái càináca wacháawàacani.”

^f 24.5 Níái Nazarenonái, báawéeyéicaté judíonái iicáca níái judea yàasu cáli mìnánica.

⁹Yá nacái càicata nàimaca níái áibanái judíonái ibàluèyéicawa néeni.

¹⁰Yá gobernador yúucaca icáapiwa Pablo irí, ichùuliaca itàaníca, yá fímacaté:

“Núalíaca pidèniaca madécaná camuí pichùniaca nalí wawàsi níái wenàiwicaca. Iná casímái nuwàwa nutàaníca nuwíicáúwa píacúalicu.

¹¹Càide iyúwa idéená píalíacawa nuínáwaná ìwali, doce èeritàacá idé ichàbacáwa, nùacaalíté Dios icapèe néré, nùacaténá Dios fímiétacaná Jerusalén iyacàlená néré.

¹²Iná canácata iiquéeri nucúisáyacacawa áibanái yáapichata. Càmita nacái nuchùulia wenàiwicanái imáidáidaca Dios icapèe irícuta, éwita néewáidacàalu irícu, yàcalé irícu nacái. ¹³Yái càì nacháawàaca núa ìwalíise pírí, càmfíríta naicá numànicata. Iná càmita báisítani.

¹⁴Quéwa càicáaníta, yá nucàlidaca pírí abéeri wawàsi:

‘Núa, nufbaida Dios irí yái nùawirináimi yeebáideéricaté iyúwa fímaaná yái Wàlisài Ayapuca. Yái càmfírícasá báisí wawàsica iyúwa nàimáaná pírí. Nuebáidaca macáita càide iyúwa fímaaná yái Moisés itànèericaté, yá nacái profetanái itànèericaté.’

¹⁵Iná càitáde iyúwa neebáidáaná, nuebáidata nacái Dios icáucàidapínaca níái yéetéeyéimicawa, mabáyawanéeyéi, cabáyawanéeyéi nacái. ¹⁶Iná èeri imanùbaca, núalimáida nùyaca machacànita Dios ipíchalé, wenàiwicanái ipíchalé nacái.

¹⁷Iná abénaméeyéi camuí idé ichàbacawa, nuèpuníca idenáamiwa áibanái cáli néenibàa. Quéwa, yá wàlisàitàacá nùanáca aléi nùasu cáli fínataléwa. Yá nùanàidacaté palata nuénánái catúulécaneéeyéi iríwa, yá nacái nuèripinacaté Dios irí.

¹⁸Iná idécanáamité numáalàidaca nùyaca yái masacàanáca Dios iicáca núa, yá abénaméeyéi judíonái iicacaté núa Dios icapèe irícu, Asia yàasu cáli néeséeyéi. Quéwa càmitaté manùba néeni wenàiwicata, càmitaté nacái nuchùulia wenàiwicanái imáidáidaca ipisianíawata.

¹⁹Iná níái judíonái iiquéeyéicaté núa néré, níasí yéewéeyéi yàanàaca icháawàaca núa pírí chátái, càinácaalí nubáyawaná nalíta. ²⁰Càmicaalí níái càiyéica yàanàaca cháì, iwàwacutá icàlidaca pírí ìwali yái báawéeri numànírica, natécaalíté núa aléde nacháawàacataléca wenàiwica Jerusalén iyacàlená néeni, ²¹yácaalí nacái nacháawàa núa ìwalíise yái nutàanínacaté nèewi cachàini, núumacaalíté nalí:

‘Siucái, picháawàacué núa, nuebáidacáiná nacáucàacawa níái yéetéeyéimicawa.’”

²²Iná idécanáamité Félix yéemiaca yái tàacáisica, yá ichùuliacaté namàacacani áibaalípínata. Quéwa, càì fímaca, idécáinaté nacàlidaca irí cayába Wàlisài Ayapu iináwanáca ìwali, fímacaté nalí:

“Iná tribuno Lisias yàanàacanáami, yá yèepùaca nuémíaca ìwali àniawa yái píasu wawàsicuéca.”

²³Yá ichùuliacaté úwinái fíwacali icùacani. Quéwa imàacacaté Pablo imànica yàasu wawàsiwa matufbanáita, yéewacaténá iicacalénái yàanàidaca irí wawàsi imáapuèrica.

²⁴Néese abénaméeyéi èeri idenáamité, yáté Félix yàanàaca yàacawéetúa Drusila yáapichawa, abéechúa judíasàtúa. Yá ichùuliacaté namáidaca irí

Pablo. Yá Félix yéemiácaté ìwali yái manuínácaté Pablo iwàwa Jesucristo iwéré.

²⁵ Quéwa Pablo icàlìdacaalíté ìwali yái Dios iwàwáanáca wàyaca iyúwa iwàwáaná, càmita càide iyúwa wawàwáaná, yái nacái Dios yùuwichàidapínácaalí níái càmiyéica yeebáida Jesús, yáté Félix icalùadacawa, yá íimacaté irí: “Yátatéera. Piawa. Quéwa nudèniácatái wawàsi, yá yèepùaca numáidaca pía àniawa.”

²⁶ Yá nacái Félix icùacaté Pablo yàaca irí palata, imàacacaténá yàawa. Ináté yéewa imáidacani madécaná yàawirí, itàanicaténá yáapicha.

²⁷ Néese idécanáamité pucháiba camuí ichàbacawa, yáté Poncio Festo yàanaacaté Félix yáalumíseca. Quéwa Félix iwàwacáináté imàacacawa cayábata judíonái yáapicha, yáté imàacaca presunái icapèe iriculéta Pablo.

Nàanàidacaté Pablo Festo yàatalé

25 ¹ Néese, yáté Festo yàanàaca Cesarea ìyacàlená néré. Iná máisiba èerita ìyacaté néeni yàanàaca idénáami, yáté yàacawa Jerusalén ìyacàlená néré. ² Yàanàacaalíté néré, yáta nàanàacaté íipunita níái sacerdotenái íiwacanánáica, náapicha níái judíonái máiniyéica caináwanáca, nacháawàcaténá irí Pablo. Yá nasutácaté íicha cayábéeri ³ ichùulliacaténá nàanàidaca Pablo Jerusalén ìyacàlená néré. Quéwa càì náimacaté irí, idécáináté abédanamaca nawàwa nanúanápínáni àyapu iricubàata. ⁴ Yá Festo íimacaté nalí:

“¡Càmita! Yái Pabloca, presuíri Cesarea ìyacàlená néenita. Quéwa abénaméeyéi èeri idénáamipínáta, yá nuèpùawa néré. ⁵ Iná cawinácaalí iwàwa yàacawa núapicha néenialí, yácué piacawa núapicha. Yá nérécata, yéewacué picháawàacani, cabáyawanácaalí yái asialica.”

⁶ Néese, yáté Festo iyamáacawa Jerusalén ìyacàlená néeni ocho èeri, càmi-caalí diez èerité.

Néese, yáté yèepùacawa Cesarea ìyacàlená néré. Iná mapisáináamita, yáté yáawinacawa íinata yái yàalubáisi nacháawàacatáica, yá ichùulliacaté namáidaca Pablo.

⁷ Iná yàanàacanáami, yá nàwacácatéwa itéesebàa níái judíonái yàanèeyéica Jerusalén ìyacàlená néese. Yáta nacháawàacani, imànicáinása madécaná báawéeri wawàsica.

Quéwa càicáaníta, càmita náalimá náasáidaca báisícacani yái náiméerica ìwali. ⁸ Yá Pablo itàanicaté iwicáuwa, íimacaté:

“Canácata numàníri báawéerica. Càmita numàni áiba wawàsi judíonái íiwitáise íicha. Càmita nutàaní báawanama Dios icapèe ìwali. Càmita nacái numàni uuwicái rey romano César^s íipunita.”

⁹ Quéwa yái Festo iwàwacaté cayábacani judíonái yáapicha, íná yéewa isutácaté yéemiawa Pablo:

“¿Piwàwa piacawa Jerusalén ìyacàlená néré, nérécaténá nucháawàa pía ìwalíise yái pimànírica?”

¹⁰ Yá Pablo íimacaté irí:

“Siúcade, idéca nùanàaca cháí romanosáiri yàasu gobierno ichùulliacatáica wawàsi. Iná cháta iwàwacutá nacháawàaca nùu. Yá nacái idéca

pálíacawa nuínáwaná ìwali cayába. Canácata numànfiri báawéeri wawàsica judíonái irí. ¹¹Numànicaalí nubáyawanáwata, càmita cáalu nuétácawa ìwalíisenáta. Quéwa càmicanámi báisi yái nacháawèerica núa ìwalíise, yá canácata yéewéeri pèepùadaca núa judíonái irí. Yá, yácata nuwàwéeri ichùnìaca nùasu wawàsi, yái romanonái yàasu rey César!”

¹²Néese idécanaamité Festo itàaníca náapicha níái yàalèyèicani, yá ìmacaté Pablo irí:

“Cayábacani. Idécainá pisutáca César ichùnìaca piasu wawàsi, yá piapínacawa César yàatalé.”

Nàanàidacaté Pablo Rey Agripa yàatalé

¹³Néese abénameeyéi èeri idénáami, yáté rey Agripa,^h yàanàaca Berenice yáapicha, Cesarea iyacàlená néré, natàidacaté Festo. ¹⁴Iná nàyacáináté néeni madécaná èeri, yá Festo icàlidacaté rey irí Pablo iínáwaná ìwali, yá ìmacaté irí:

“Abéeri asìali yái presuté Félix imàacaca cháí. ¹⁵Iná nùacaalítéwa Jerusalén iyacàlená néré, yáté sacerdotenái ìiwacanánái yàanàaca icháawàacani, náapicha níái judíonái ìiwacanánáica. Yá nawàwacaté nucháawàacani nunúacaténáni.

¹⁶Yá núumacaté nalí, wía romanonáica, càmita wachùulìla nanúaca abéeri wenàiwica isicúata, càmicaalí nàanàa níái icháawèeyèicani, iwàwacutácáiná nacái itàaníca iwícaúwa yái nacháawèerica.

¹⁷Néese, yáté nàanàaca aléi, yá numànica ráunamáita wawàsica. Iná mapisáináamita, yáté núawinacawa cháí nacháawàacatáica, yáté nuchùulìaca nàanàidaca yái asialica. ¹⁸Yá nàanàacaté níái icháawèeyèicani, yá nacháawàacani báawanama.

Quéwa càmita nacàlida ìwali yái wawàsica yái imànfirica nuwàwéerica nuèmiaca. ¹⁹Yá natàanícáitaté ìwali yátái nàawirináimi ìiwitáise iyáanáca, ìwali nacái yái Jesús idéericaté yéetácawa, cáucani Pablo ìiméerica nalí ìwali.

²⁰Iná càmicáiná nùalíawa càinápinácaalí numànica wawàsi, yáté nusutáca nuèmiawani, iwàwacanáami nachùnìaca yàasu wawàsi Jerusalén iyacàlená néré.

²¹Quéwa Pablo isutácaté nuícha wawàsi, rey Augustoⁱ yùuwichàidáanápináni. Iná yéewa nudènìaca chátani iwéréta nubànùapínacani César néré.”

²²Néese, yá rey Agripa ìmacaté Festo irí:

“Núa nacái iwàwéerita yéemiaca icàlidáaná yá asialiquéera.”

Yá Festo ìmacaté irí:

“ìYá! Táwicha, yá péemiaca itàacái.”

²³Iná mapisáináami, yá Agripa yàanàacaté Berenice yáapicha, nawàlùacatéwa cáimiétaquéri iyú úwinái ìiwacanánái yáapicha, nía nacái yàcalé ìiwitapunáica. Yá Festo ichùulìacaté nàanàidaca nàatalé Pablo.

²⁴Yá Festo ìmacaté:

“Pía Rey Agripa, macáitacué pía yàacawéeridéeyéica wía cháí, piicácué yái Pablo. Níái judíonái, nía nacái iyéeyéica cháí Jerusalén iyacàlená iricu,

h 25.13 Agripa: Yá Agripaquéi, càmfirita yátái itàanfírica ìwali 12.1 néeni. **i 25.21** Augusto: Náipidená, níái reynái icuèyèica Roma yàasu cáli. Iná yácata Emperador áibaalí yáta César.

nadéca namáidáidaca macáita nasutáca nuícha wawàsi nuchùuliacaténá nanúacani.

²⁵Quéwa núa, canácata nùanèri ibáyawanáca yéewéeripiná yéetá-cawa ìwaliiseta. Quéwa isutácáiná nuícha wawàsi, Augusto yùuwicháidáanápínáni, yá nubànùapínacani yàatalé. ²⁶Quéwa càmicáiná nùanàa ìwali ibáyawaná nutànèeripináca nuíwacali irí ìwali, Iná yéewa nutéca néeseni pialécué, pía rey Agripa. Iná idécanáami pisutáca péemiawani, yásí yéewa núaliacawa càinápínacaalí ìwali nutànàa cuyàluta, ²⁷càmicáiná yéewa nubànùaca abéeri presu càmicaalí nucàlida cawiná ìwalíise nacháawàani.”

Pablo itàaníca iwicáuwa rey Agripa yáacúalícu

26 ¹Néese, yá Agripa ìmacaté Pablo irí:
 “Yéewa pitàaníca piwicáuwa.”

Yá Pablo imichàidacaté icáapiwa, yá idàbacaté itàaníca iwicáuwa:

²“Siúcái, casímái nuwàwa, yéewacáiná nutàaníca nuiwicáuwa cháí pía-cúalícu, pía Rey Agripa, ìwali macáita yái nacháawèerica núa ìwalíise níái judíonáica. ³Iná casímáica nuwàwa nutàaníca piacúalícu, pía yáaliéricawa judíonái fiwítáise iyáaná, yá nacái wapéliérica ìwalíise bàaluité. Iná nuwàwa péemiaca nutàacái quirítàacáwa.”

Pablo fiwítáise iyáaná ipíchawáiseca yeebáidaca Jesús

⁴“Macáita níái judíonáica náaliacawa nùwali càinacaalíté iicacánáwa nùyaca sùmàicatáiseta núa nùasu cáli néeniwa, nùyacaalíté Jerusalén iyacàlená irícu. ⁵Iná náaliaca nùwali sùmàicatáiseta núa, idàbacaanámité nuebáidaca nùyacaté càide iyúwa wàawirináimi fiwítáise iyáaná. Iná canácata áibanái judíonái fiwítáaná yeebáidéeyéi wáicha cachàini quiríta. Yá nùyacaté càide iyúwa fariseo fiwítáise iyáaná.

⁶¡Quéwa siúcade, yá nacháawàca núa, nuebáidacáiná yái Dios imàaquéerícaté itàacáíwa ìwali wàawirináimi irí bàaluité, icáucàidáanápíná níái yéetée-yéimiwa. ⁷Yái nacuèrica naicáwa níái Israel itaquénáinámica, doce fiwítáanáca. Iná yéewa nàaca Dios irí cayábéeri èeri imanùbacata, èeríapi, táiyápi nacái. Yá ìwalíiseta yái, nacháawàa núa níái judíonáica, pía rey Agripa. ⁸Néeni, ¿cánacué càulená peebáidaca Dios icáucàidacapínáca níái yéetée-yéimicawa?”

Pablo ipiàdàidacaté níái yeebáidéeyéica Jesús

⁹“Báisíta núináidacaté numànica madécaná wawàsi yéewacaténaté numáalàidaca níái yeebáidéeyéicaté ìwali yái Jesús Nazaret néesée-rica. ¹⁰Iná càicaté numànica níái iyéeyéica Jerusalén iyacàlená irícu. Quéwa níataté imàaquéeyéi nulí wawàsi níái sacerdote fiwacanánáica, yá càicaté nuchùulíaca nàiyàaca presunái icapèe iriculé níái yeebáidéeyéica Jesús. Iná nanúacaalíté áibanái, yáté abédanamacata nuwàwa náapicha. ¹¹Madécaná yàawiría nùuwichàida nía néewáidacàalunái irícu-bàawa, yéewacaténaté nacúisaca báawanama Jesús íipidená ìwali. Iná máinícáináaté calúaca nuicáca nía báawanama, yáté nupiadáidaca nía áiba cálrénama.”

Pablo yeebáidacaalíté Jesús

(Hch. 9.1-19; 22.6-16)

¹²“Càicaté numànica. Iná idécáináté sacerdotenái iiwacanánái imàacaca nulí chàinisi, yá nachùuliacaté nùacawa Damasco ìyacàlená néré.

¹³Iná machacàni èeri, pía rey Agripa, nùacaalítéwa àyapulicubàa, yá nuicácaté abéeri camalási chènuníise, cachàiníiri èeri icamalá fícha. Yá icànacaté nutéesebàa macáita, nía nacái yèeyéicawa núapícha. ¹⁴Iná idécaalíté wacaláacawa cáli íinatalé macáita, yá nuémìacaté abéeri isàna itàaníca nulí hebreo iyú:

‘Saulo, Saulo, ¿Cáná pipiadáida núa? Picá píalimáida pimànica nuípunita ùuwicái, pimànipinácáiná báawéeri piríwata.’

¹⁵Yá núumaca irí:

‘¿Cawiná píaquéera Nuíwacali?’

Yá Wáiwacali íimaca nulí:

‘Núacata yái Jesús càirica pipladáidaca. ¹⁶Pimichàa pibàlùacawa. Siùcade, núsáidacawa pirí, píibaidacaténá nulí, picàlidacaténá ìwali yái càirica idé piicáca, yá nacái núsáidéerpináca pirí. ¹⁷Iná nuchúuliadapíná pía náicha níái judíonáica, náicha nacái níái càmfíyéica judíonái, nubànuèyéipínáca pía yàatalé, ¹⁸picàlidacaténá nalí nutàacái, ipíchaná nàyaca catéeri irícu mamáalàacata, namusúacaténáwa Camèniadacáiri ichàini fícha Dios ichàini iriculé, manuúcaténá nawàwa nuwéré, yéewacaténá numàacaca nuwàwa nabáyawaná fícha, yéewacaténá nacái nadèniaca nàasuwa náapícha níái Dios yàasunái wenàiwicaca.’ ”

Pablo imànica càide iyúwaté íimáaná irí

¹⁹“Iná yéewa núa, rey Agripa, numànica càitáde iyúwaté nuicáaná yái yéenaiwanási chènuníiseérica. ²⁰Iná Damasco ìyacàlená irícuta, idàbacaté nucàlidaca nalí Dios itàacái, Jerusalén ìyacàlená mìnánái irí nacái, nalí nacái macáita níái iyéeyéica Judea yàasu cáli íinata, nalí nacái níái càmfíyéica judíonái, nawènuadacaténá náiwitáisewa Dios irí.

Néese, yá iwàwacutá namànica cayábéeri áibanái irí, náasáidacaténá neebáidaca báisíta. ²¹¡Iná ìwalíiseta, yá judíonái fíbàacaté núa, yá nacái nawàwaté nanúaca núa!

²²Quéwa Dios ichúuliadacaté núa náicha. Iná yéewa nuèpuníca nucàlidaca iináwaná ìwali mamáalàacata siùcalénamade, càasufoyéi irí, catúulécaneeyéi irí nacái.

Quéwa càmita nutàaní mèetàuculé fícha yátái profetanái icàlidéericaté, Moisés nacái, náimacacaalíté: ²³‘Yái Cristo iwàwacutéeripíná yéetácawa. Quéwa yápináta nacái yái idàbéeripínáca icáuàacawa yéetáními yèewíise. Yá ìyapínáca càide iyúwa camalási judíonái irí, nalí nacái níái càmfíyéica judíonái.’ ”

Pablo iwàwacaté rey Agripa yeebáidaca Dios itàacái

²⁴Iná càicaté Pablo itàaníca iwícaúwa. Néese, yá Festo imáidacaté irí cachàini:

“¡Máalíawáiseca pía Pablo, máiníacíiná péewáidáanáacawa! Iná yéewa máalíawáiseca imànica píiwitáise.”

²⁵ Yá Pablo ímacaté irí:

“Pía Festo, nuèri ímiétacaná, càmita máaliawáise núa. Báisírita wawàsica yái càì nutàanica ìwali. ¡Càmírita chìwáita!

²⁶ Pía rey, yái wawàsica càirica nutàanica ìwali píaliéri ìwali. Iná yéewa nutàanica píacúalicu matuíbanáita. Caná yéewa núaliaca yáaliacawa ìwali, yácáiná wawàsiquéi, càmiírita watàaní ìwali ibàacanéri iyúta.

²⁷ Pía rey Agripa, ¿Peebáida yái natànèericaté ìwali níai profetanáica? Núaliaca peebáidacani.”

²⁸ Yá Agripa ímacaté Pablo irí:

“Achúmasíwata pimàaca nuebáidaca Cristo itàacáita.”

²⁹ Yá Pablo ímacaté irí:

“Quéwa Dios iwàwacanámi, yá iwènúadaca píiwitáise ráunamáita, càmi-caalí éeréeri iyú nacái. Quéwa càmita abéeri píacata, macáita nacái níai yéemièyéica nutàacái cháì, càicatená níade iyúwa núa, quéwa càmiíyéita nadacua cadena iyúwa núa.”

³⁰ Néese idécanáami càì fimaca, yá rey imichàaca ibàlùacawa, gobernador, Berenice nacái, macáita níai yáawinéeyéicawa náapicha néeni. ³¹ Iná idécanáamité méetàuculéca nía, yá natàanícaté nalíwàacawa ìwali, yá náimacaté:

“Yá asialiquéi, canéerita imàníri báawéeri wawàsica, yéewéeripiná yéetacawa ìwalíseta, yéewéeripiná nacái presuca ìwalísetani.”

³² Yá Agripa ímacaté Festo irí:

“Yá asialiquéi, yéewéeri wawasàacata càmicaalí isutá César ichùniapináca yàasu wawàsita.”

Nabànùaca Pablo Roma iyacàlená néré

27 ¹ Néese idécanáamité yàanàaca yái èeri wàcatáipinácawa lamá yáacubàa ída manuúri irìcu, Italia yàasu cáli nérépiná, yá nèepùadacaté Pablo, áibanái presunái nacái, Julio irí, abéeri úwinái íiwacali, náiwitápu níai rey yàasu úwinái ípidenéeeyéica Augusta. ² Yá walicùacatéwa abéeri ída manuúri Adramitio irìculé, iyaméeripinacaté yàacawa Asia ídalutalená néenibàa. Yá wàcatéwa, yá nacái, Aristarco yàcatéwa wáapicha, yái Tsalónica iyacàlená minalica, Macedonia yàasu cáli néeséerica.

³ Iná mapisáináami, yá wàanàacaté Sidón iyacàlená néré. Quéwa Julio imànicaté cayábéeri Pablo irí, iná imàacacaté ipáchiaca iicácalénáíwa nàcaténá nacái irí wawàsi imáapuèri. ⁴ Yá namichàidacaté wèela, wamusúacaté-náwa Sidón iyacàlená néese. Quéwa wàcatéwa iwàwata Chipre ìwalibàata, cáuli ipuacáináté wáipunita.

⁵ Néese idécanáamité wachàbacawa Cilicia yàasu cáli yáalimábàa, Panfilia yáalimábàa nacái, yá wàanàacaté Mira ídalutalená néré, Licia yàasu cáli néré.

⁶ Yá néenicaté úwinái íiwacali yàanàa abéeri ída manuúri Alejandría iyacàlená néeséeri, yèeripinátéwa Italia yàasu cáli néré. Yá walicùacatéwa irìculé. ⁷ Yá wàcaté wàacawa madécaná èeri, quéwa éeréta. Iná càulenéeri wawàsi iyú wàanàaté Gnido iyacàlená yáalimábàa, cáuli ipuacáináté wáipunita. Yáté wàacawa Salmón yáalimábàa, iwàwata Creta ìwalibàa. ⁸ Yá wàcatéwa éeréeri iyú mawiénibàata iwàwata idùlepi irí. Néese, yá wàanàacaté abéeri ídaluta néré ípidenéeerica “Ídalutanái Cayábéeyéi”, iyéerica mawiénita yacalé Lasea irí.

⁹Yá idécaté ichàbacawa madécaná èeri, yá nacái, caiyéininacaté yái àyapuca. Iná idécáináté ichàbacawa yái èeri náidacatáica nayáacalé íchawa, yá mawiénicaté uníabe yàanàaca. Iná yéewa Pablo yàlàacaté nía.

¹⁰Yá íimacaté nalí:

“Píacué asíanáica, máiníca caiyéinináca nuicáca yái àyapuca. Iná wàaca-náamiwa mamáalàacata, yá cáanáipináca wáidani yúucacawa, wàasu nacái. Càmita abéeri wàasupinácata, cáanáí nacái wéetápinácawa.”

¹¹Quéwa càmita úwinái íiwacali yeebáida Pablo írí, yeebáidacáiná máiní írí yái itéerica ída íiwitápu, írí nacái yái ída íiwacalináca. ¹²Iná càmicáináté cayába yái ídalutaca néeni, wachàbáidáanápíná néeni uníabe cáuli íicha, yá abéda-namacaté nawàwa madécaná, wàanàapínáwa yàcalé Fenice íidalutaléná néré, wachàbáidacaténá néeni uníabe yái asáicatáiseca waicáca èeri imusúacawa.

Cáuli ipùaca cachàini lamá yáacubàa

¹³Néese, yáté cáuli ipùaca síisàade cuculíawa èeri ìwali, yá nayúunáida-caté cayábapínáca wàacawa. Yá namichàidacaté yái ída yàabáidáanáca úni yáaculé, yá wàacatéwa iwàwata ìwalibàata.

¹⁴Quéwa càmicaalítàacá idé wàacawa déecu, yáta cáuli cachàiníiri ipuèrica depúawáise alépináde èeri imusúacatáisececa. ¹⁵Iná cáuli iwesíacáináté yái ídaca mamáalàacata, càmicáináté wáalimá wamachacàniaca íidacua cáuli íipunita, yá wamàacacaté itéca wía. ¹⁶Yá cáuli itécaté wía, càita wàanàaca abéechúa iwàwata Clauda yáalimábàa, càmicatáica máiní cáuli ipùaca cachàini. Yá néenicaté, wami-chàida càulenéri wawàsi iyú, úái ída achúméechéuaca nadacuèchéuacaté wáami-wáisewa. ¹⁷Iná idécanáami nalicuàdaca úa, yá nadacuacaté ída manuírí iwéré úa dàalawaca, ipíchaná ída manuírí isubèriacawa. Yáté cáaluca nía macáita, ipíchaná nabáacawa càina mèetéri iwéré ípidenéerica Sirte. Yá nalicuàdacaté yái wèelaca, yá namàacacaté cáuli iwesía yái ídaca alénacaalíta yàawa.

¹⁸Quéwa mapisáináami, yá quéwanáta cáuli cachàiníiri ipùaca wía mamáalàacata. Yá idàbacaté náucaca ída manuírí yàasu íisasimi úni yáaculé, misàacaténá quirítani.

¹⁹Iná máisiba èeri idénáami, yáté wáucaca úni yáaculé macáita níai ída manuírí yàasumi ímífanaméerica. ²⁰Iná madécaná èerité, càmita waicá èeri quirínama, dùlupùtanái nacái. Quéwa yái cáuli cachàiníirica, quéwanéerita ipùaca wía. Yá wayúunáidaca càmita wadépiná wachúuliacawa quirínama.

²¹Iná canácáináté wayéeri madécaná èeri, yá Pablo imichàacaté ibàlùacawa wèewi, yá íimacaté:

“Píacué asíanáica, peeabáidacaalítécué nutàacáita, càmitaté wamusúawa iwàwata Creta néeseta. Yá càmita wàuwichàawata. Càmita nacái wàasu wawàsi yúucawata.

²²Quéwa núumacué pírf siùcade, picácué achúma piwàwa, canáta yéetéri-pináwa wéenáca. Quéwa yái ída manuíríca, yásí yúuquéeripínáwa. ²³Cài núalíacawa, bàwina catácáiná Dios yàasu ángel iya núapicha, yái nuíbaidéerica írí, yàasuíríca nacái núa.

²⁴Iná càì íimacaté nulí:

‘Pablo, picá cáalu pía, iwàwacutácáiná pianàapínáca César yàatalé. Iná píwalíisená, yá Dios imàacapínáca cáuca macáita, níai yèeyéicawa píapicha.

²⁵Iná pichàiniadacuéwa.’

Núa, manuíri iwàwa Dios iwéré, íná nualía báisipinácata yái fimáanáca nulí. ²⁶ Quéwa iwàwacutápináta wàanàaca wàabácawa abéechúa iwàwata iwéré.”

²⁷ Iná idécanáamité wadèniaca catorce èeri wàacawa lamá Adriático yáacu-bàa, abéeri táiyápi bamuchúami catá, níái fibaidéeyéica ída manuíri irícu, yáté náalíaca mawiénica wía cáli irí. ²⁸ Yá náalimáidacaté naicáwa úni idepuíwaca, yá treinta y seis metroca idepuíwaca. Néese wapíchale quiríta, yá yèepùacaté náalimáidaca àniawa. Yá veintisiete metroca idepuíwaca. ²⁹ Yá cáalucaté níái fibaidéeyéica ída irícu, ipíchaná wàanàaca íba iwéré tàunamá, yá nacaláidacaté úni yáaculé báinúaca ída fibàaná yàapúa néese. Yá nacái nacúacaté amaláca máadáiini mesúnamáita.

³⁰ Néese níái fibaidéeyéica ídalícu, yá nawàwacaté nachúuliacawa. Yá nali-cùadacaté nàyaca úni yáaculé úai ída achúméchúaca. Quéwa càica namànica nàwade iyúwa iwàwéeyéi icaláidaca ída fibàaná idacúa néré. ³¹ Yá Pablo yáalíacatéwa nàwali, yá ímacaté úwinái irí, náiwacali irí nacái:

“Nàacanáamiwa wáicha, níái fibaidéeyéica cháí ídalícu, yácué càmita yéewapíná pichúuliacawa.”

³² Néese, yáté úwinái idalúaca ída achúméeri íiyaná, yá namàacacaté ucaláacawa úni yáaculé, yá uwatácatéwa. ³³ Iná amalácanáamité yàacawa, yá Pablo ichàiniadacaté wawàwa, wayáacaténá wayáacaléwa macáita, yá ímacaté walí:

“Siúcade, idéca wadèniaca catorce èeri càmfíyèita idé iimáca cayába, wacúacáiná wíawawa càinápínacaalí wàasu wawàsi ichàbacawa, càmfíyèita nacái idé iyáa iyáacaléwa. ³⁴ Iná nusutácué pífícha wawàsi manuísíwata, iwàwacutácué piyáaca piyáacaléwa pichàinipínácué quiríta. Quéwa canácata yéetèeripínáwa péenáuéca, éwitacué abéeri pífiwita ibáinápíná yúucawa.”

³⁵ Iná idécanáamité càica íimaca, yáté yeedáca pan, yá yàacaté cayábéeri Dios irí wáacúalícuta macáita. Néese, yá isupáca yéená, yá iyáacaténí.

³⁶ Néese, yá wachàiniadacawa macáita, yá nacái nayáacaté nayáacaléwa. ³⁷ Iná docientos setenta y seis wenàiwicaté wía càí yàacatéwa ída manuíri irícu. ³⁸ Idécanáamité nayáaca cadénama, yá náucacaté trigo isàcuníná úni yáaculé, misàacaténá yái ídaca.

Ida isawíacatéwa

³⁹ Néese idécaalíté amaláca, yáté càmita náalía naicáca alénacaalíté cáli-quéi càité wàanàaca. Yá naicácaté abéeri isupá càina iyacatalé. Yá nérécaté náalimáida nawàlùadaca naicáwa yái ídaca, náalimácaalí quéwata. ⁴⁰ Yáté nadalúaca íbàaná íiyaná úni yáaculéta. Yá nacái nawasàacaté téna íiyaná, yái nacáwadàanáca ída yàapúa. Yá nacái namichàidacaté abéeri wèela ída íidacua néeseema, iwesíacaténáwa yàacawa càina nérépiná. ⁴¹ Quéwa, yáté íidacua yàabácawa càina iwéré dàalanama, yá néenicata yàabáwa. Yá càmita mùlímùlì quirínamani. Yá nacái yàapúa ibacácawa màladàca ichàini iyú.

⁴² Yá úwinái iwàwacaté inúaca níái presunáica, ipíchanaté nachúulia-cawa náicha, namàlacaaliwa cáli iwéré. ⁴³ Quéwa úwinái íiuitápu iwàwacaté icúaca náicha Pablo. Ináté càmita ibatàa úwinái inúaca nía. Yá úwinái íiwacali ichùuliacaté namàlacawa níái yáaliéyéica imàlacawa, níacaténá idàba ipisiacawa ídalícuíse, namàlacaténáwa cáli iwérépiná. ⁴⁴ Níái áibanái

càmfiyéica yáalía imàlacawa, yá nàapinácawa tabla finata, ída yéemanámi finata nacái. Iná càicaté wàanàaca macáita cáli iwéré.

Pablo iyacaté iwàwata Malta finata

28 ¹Iná idécanáamité wàanàaca macáita cáli iwéré, yá wáalíacaté ípidenáca Malta yái iwàwataca. ²Iná níái néenisànaca, yáté náipunitáidaca wía casíimáiri iyú. Iná asalínicáináté máiní wàwali, unía yúu-wàacáinátéwa mamáalàacata. Yá napucúadacaté walí quichái manuúri, yá namáidacaté wàanabàa.

³Néese, yáté Pablo iwacáidaca abénaméeyéi àacai mísíiyéi. Iná yúucaca-náamité nía quichái iriculé, yá abéeri àapi ipìacatéwa quichái iricuise, yá yaamíacaté icáapi ìwali. ⁴Iná níái néenisànaca, naicáaalité àapi ichanàacawa icáapi ìwali, yá náimacaté nalíwáaca:

“Yá asíaliquéi inuérité cáminá wenàiwica. Iná éwita ichùuliacawa manuúri úni yáacuise, quéwa úái yúuwichàidéechúaca níái imànfíyéica báawéeri, càmita umàacapiná cáucani.”^j

⁵Quéwa, yá Pablo icusúacaté icáapi ìwalísewa yái àapica quichái iriculé, yá càmita imànfíri irí báawéeri. ⁶Iná macáita nacúacaté Pablo icáapi yéenacawa, nacúacaté nacái yúuwàaca yéetácawa. Quéwa idécanáami déecuca, yá nacái canácata ichàbéeeriwa irí báawéeri wawàsica, yá áibacata náináidacawa, yáté nayúunáidaca dioscani.

⁷Iyacaté iwàwata finata abéeri asíali ípidenéeri Publio, náiwitápu macáita níái iyéeyéica néeni, idènièrité yàasu cálináiwica néenibàa. Yá yeedacaté yàataléwa wía casíimáiri iyú máisiba èeri.

⁸Yá néenialíca, Publio yáaniri iculúa iriacawa, ísuadéerite nacái, iráitalimi iyú. Yá Pablo yàacaté iicácani, iná íibàacaté ìwali. Yá idécanáamité itàaníca Dios yáapicha ìwali, yá ichùniacatéwa uláicái fícha. ⁹Iná níái áibanái cáulái-quéeyéi iwàwata mìnánáica, náalíacaalíte ìwali yái wawàsi Pablo imànfírica, yáté nàanàaca yàatalé, yá nacái ichùniacaté nía. ¹⁰Yá ìwalíseca, yáté nàaca walí madécaná wawàsi. Iná wàacaalítéwa náicha, yá nàacaté walí madécaná wawàsi yái wamáapùerica.

Pablo yàanàacaté Roma iyacàlená néré

¹¹Néese idéca idénáamité wàyaca iwàwata finata máisiba quéeri, yá wàacatéwa abéeri ída manuúri iricu, Alejandría yàasu cáli néeséeri yàacawa, ichàbáidéerité néeni uniabe, yái ída idèniacaté ìwaliwa nàasu diosnái yéenáiwáná Cástor, Pólux nacái. ¹²Yá wàanàacaté Siracusa iyacàlená néré, yá nacái wayamáacatéwa néeni máisiba èeri. ¹³Yá wàacatéwa néese àniawa cáli ìwalibàata, yá wàanàacaté Regio iyacàlená néré. Iná mapisáináami, yá cáuli ipùacaté bápiwáise. Iná pucháiba èeri idénáami, yá wàanàacaté Puteoli iyacàlená néré. ¹⁴Yá néenicaté, wàanàa abénaméeyéi wéenánái yeebáidéeyéi Jesús. Yá nachùuliacaté wayamáacawa náapicha siete èeri.

Néese, yáté wàapinácawa àtata Roma iyacàlená néré. ¹⁵Iná néemiaca-náamité waináwaná wàacawa, yá nàanàacaté náipunitáidaca wía níái

j 28.4 Justicia: úái abéechúa diosa ípidenéechúa justicia, yúuwichàidéechúaca níái imànfíyéica báawéeri. Càicaté náináidacawa níái iyéeyéica iwàwata finata.

wéenánáica, áibanái Foro de Apio ìyacàlená ìricu, áibanái máisiba Taberna ìyacàlená néré nacái. Iná Pablo ìicacánáamité nía, yá yàacaté Dios ìrí cayá-béeri, yá nacái ichàiniadacatéwa.

¹⁶ Néese wàanàacaalíté Roma ìyacàlená néré, yá úwinái ìiwacali yèe-pùadacaté níái presunáica áiba úwinái ìiwacali ìrí. Quéwa yái Pabloca, yá namàacacaté ìyaca méetàucuta ìrínámitawa abéeri úwisàiri yáapicha, yái ìiquéerica ìwali.

Pablo ìyacaté Roma ìyacàlená ìricu

¹⁷ Néese idécánáamité wàyaca néeni máisiba èeri, yá Pablo ichùuliacaté namáidaca ìrí níái judíonái ìiwacanánái ìyèeyéica Roma ìyacàlená ìricu. Iná idécánáamité nàwacácawa yàatalé, yá ìimacaté nalí:

“Píacué nuénánáica, canácata numànfiri bayáwanásica judíonái ìrí, éwita numànfínápiná áiba wawàsi fícha, yátái wàawirináimi ìiwitáise ichùulianáca. Quéwa càicáaníta, yá napresucaté núa Jerusalén ìyacàlená néeseta. Yá nacái nèepùadacaté núa romanonái ìrí.

¹⁸ Quéwa idécánáamité nasutáca néemiawa núa, yá nawàwacaté nawasàaca núa, canácáináté nàanèeri nubáyawanáca yái nanuéripináca núa ìwalíseta.

¹⁹ Quéwa níái judíonáica, quéwanátaté nacháawàaca núa. Ináté yéewa nusutáca náicha wawàsi César, ichùniacaténáté nùasu wawàsi. Quéwa càicáaníta, càmita nuwàwa nucháawàaca nía ìwalíise yái báawéeri namànfirica nulí, níái nuénánái judíonáica.

²⁰ Iná ìwalíisená, yácué numáidaca pía, nuicácaténácué pía, nutàanicaténá nacái píapichacué yái weebáidéerica, wacuèrica nacái, canánama wía israel-náica. ìwalíseta yái, càì nadacùaca núa cadena iyú.”

²¹ Néese, yá náimacaté ìrí:

“Canácata yàanèeri walí cuyàlutaca Judea yàasu cáli néese, icàlidéeri walí piináwaná ìwali. Canácata nacái yàanèeri néenáca níái wéenánái icháawèeyéica pía, itàaníyéica nacái báawanama piwalita. ²² Quéwa wawàwaca wéemíaca càinácaalí pínáidacawa, macái cálicáináta natàaníca ìwali báawanama yái Wàlisài Ayapu péewáidéerica.”

²³ Yá Pablo imàacacaté nalí abéeri èeri judíonái ìrí, nàanàacatáipiná yàatalé.

Néese, yáté nàanàaca madécaná wenàiwica aléde ìyacataléca. Iná mapisái ìwalíseta, càita táicacáde, yá icàlidacaté nalí ìwali yái Dios icùanápínáca yàasunái wenàiwicawa, itàaníca nalí ìwali yái Moisés itànèericaté. Yá nacái natànèericaté níái profetanáica yéewacaténá neebáidaca Jesús ìwali.

²⁴ Iná abénaméeyéitè yeebáida ìwali yái Pablo icàlidéerica nalí. Quéwa níái áibanáica, càmita neebáidani. ²⁵ Yá càmítaté abédanama nawàwa náapichawáacawa. Iná namusúacaalí nàacawa, yá Pablo ìimacaté nalí:

“Báisítaté Espíritu Santo icàlidaca profeta Isaías ìrí, wàawirináimi ìríté, ìimacaalíté nalí:

²⁶ ‘Píawa israelnái yàatalé, càì píimaca nalí:

Ewítacué péemíaca nutàacái, càicáaníta, càmítacué pimàni càide iyúwa ìimáaná.

Ewítacué piicáca madécaná wawàsi yái numànfirica, càicáaníta, càmítacué peebáidapíná ìwali.

²⁷ Idécáiná dàalaca nawàwa níái wenàiwicaca,
yái nabàliaca nàuwíwa ipíchaná asáica néemíaca.

Yá nacái ibàliaca natuíwa
ipíchaná asáica naicáidaca,
ipíchaná nacái náalíaca néemíacani,
ipíchaná nacái neebáidaca nutàacái,
ipíchaná nacái nuchùnìaca nía.’

²⁸ Iná siúcade, péemíacué cayába. Dios ibànùaca nalí tàacáisi níái càmfí-
yéica judíonái, ichúliadacaténá nía yùuwichàacáisi fícha. Yá nacái neebáida-
pináca itàacái.”

²⁹ Iná idécanáamité càica íimaca nalí, yáté namusúacawa fícha níái judío-
náica. Quéwa, yáté natàaníca náapichawáacawa ìwali chàinisíiri iyú.

³⁰ Iná Pablo ìyacaté pucháiba camuí abéechúa capli irícu, ipáyaidéechúa
iríwa. Yá néenicaté, yeedá yàataléwa macáita níái yàanèeyéicaté ipáchiacani.

³¹ Yá nacái néenicaté, icàlida macàaluínináta ìwali yái Dios icùanáca yàasu-
nái wenàiwicawa, yéewáidaca nacái nía Wáiwacali Jesucristo iináwaná ìwali.

ROMANOS

Icàlìdacadatái walí cuyàluta ìwali: Romanos yàasu cuyàluta yáasáida walí:

“Jesús ichúuliadaca yùuwichàacáisi fícha níái cabáyawanéeyéica, yeebái-déeyéica Jesús ìwali.”

“Níái idéeyéica Dios yeedáca yéenibe iyúwa, manuícáiná nawàwa iwéré, yá nàypináca càiripináta ìwalíse yái neebáidáanáca ìwali.”

Yái Romanos yàasu cuyàlutaca, yácata yáasáidéeri walí yái cáinináanáca Dios iicáca wía mawènitá. Yá nacái áiba yái mabáyawanáanáca Dios iicáca níái manuíyéica iwàwa Jesús iwéré, yái tàacáisi máiníricaté casfímáica apóstol Pablo iicáca.

Itànèerité cuyàluta:

Yácata apóstol Pablo. Ro. 1.1; Hch. 26.4-11.

Yái ípidenéericaté Saulo, hebreo itàacái iyú, Pablo, romanonái itàacái iyú, yacalé Tarso néeséericaté ìyaca, Cilicia yàasu cáli néese. Hch. 9.11.

Camuí itànèerité iricu yái cuyàlutaca, síisàanácaalíté nacái itànàani:

Apóstol Pablo itànàacaté yái Romanos yàasu cuyàlutaca, síisàade Corinto ìyacàlená néese, Grecia yàasu cáli fínata, ìyaca idénáamité néeni máisiba quéri, ipíchawáisetéca imáalàidaca yái imànínácaté máisiba àyapu. Hch. 20.2; Ro. 16.1-2; 15.23,25.

Apóstol Pablo itànàacaté yái cuyàlutaca, chábade camuí 58 o 57 néenibàa, asáica idénáamité Cristo.

Cáminátaté Pablo ichùuliaca wéenásàatúa Febe itécaté yáapichawa yái cuyàlutaca Roma ìyacàlená néré. Uái yeebáidéechúaca Jesús, iyéechúacaté Cencrea ìyacàlená iricu, mawiénita Corinto ìyacàlená írí. Ro. 16.1-2.

¿Càináté írí itànàa yái cuyàlutaca?

Apóstol Pablo itànàacaté yái cuyàluta Romanos, nalípináté níái judiónái, romanonái yáapicha, níái iyéeyéicaté Roma ìyacàlená iricu. Ro. 1.13; 11.13; 15.15-16.

¿Càináté ìwali iwàwa náalíacawa?

Apóstol Pablo iwàwaca yáasáidacawa nalí níái yeebáidéeyéica Jesús, iyéeyéica Roma ìyacàlená iricu, ipíchaca yàanàacaté nàatalé, yéewacaténá náalíacawa ìwali yái yeebáidéerica ìwali, yéewáidéericaté nacái. Hch. 19.21; Ro. 1.14-17.

¿Càiná ìwali yéewáida wía yái cuyàlutaca?

Yéewáidaca wía: “Yái idéerica Dios yeedáca ìrì iyúwa, manuícáiná iwàwa iwéré, yá ìyapínaca càiripínata ìwalíse yái yeebáidáanaca ìwali.” Ro. 1.17.

Versículonái máinfiyéi cawènica:

Ro. 1.16-17.

Nuwàwalicué pía

1 ¹Núa Pablo, ìbaidéeri Jesucristo ìrì, Dios imáidéerité yàasu apóstol-pináwa, iseríacaté nacái núa nucàlidacaténá wenàiwica ìrì yái tàacáisi cayábéerica Dios iináwaná ìwali, ²yái idéericaté Dios imàacaca itàacáíwa ìwali bàaluité, yàasu profetanái ìricuísewa, cháí Dios itàacái ìricu.

³Yái tàacáisi cayábéerica icàlidaca walí Dios ìrì ìwali, yái Wáiwacali Jesucristoca. Càide iyúwa wenàiwica ìwítáise iyáaná, asáicaténi rey David itaquénáinámi ìricuíse. ⁴Quéwa yàasu èrité Dios icáucàidaca Jesucristo yéetáními yéewíse Espíritu Santo ichàini iyú, yáté Dios yàaca ìrì chàinisi ichùllacaténá càide iyúwa rey, iyúwa nacái Dios ìrì.

⁵Jesucristo ìwalíseta, Dios imànicaté nufí cayábéeri mawènitá, yá nacái imàacacaté núa apóstol iyú yéewacaténá nucàlidaca itàacái macái wenàiwica ìwítáaná ìrì, manuícáténá nawàwa Jesús iwéré, namànicaténá nacái càide iyúwa itàacái fímáaná. Iná numànica yái ìbaidacalésica, cáininácáiná nuicáca Cristo.

⁶Píacué áibanái wenàiwica ìwítáanáca, Dios imáidatacué pía nacái piyacaténacué nacái Jesucristo yáapicha. ⁷Nutànaacué pírì macáita píacué iyéeyéica Roma iyacàlená ìricu, cáininéeyéica Dios iicáca, imáidéeyéicaté iseríacaténá nacái yàasunái wenàiwicapínáwa:

Nuwàwa Wáaniri Dios imànica pírcué cayábéeri Wáiwacali Jesucristo yáapicha, matuìbanáicaténacué piwàwa.

Pablo iwàwa ipáchiaca Roma iyacàlená néré

⁸Macái wawàsi ipíchalé núa cayábéeri Dios ìrì pìwalíseuécú macáita Jesucristo ìwalíisená. Madécaná wenàiwica icàlidacué piináwaná macái cálitá, ìwalíse yái manuícuéca piwàwa Jesucristo iwéré. ⁹Yái Diosca yáaliéri nùwali nuwàwalínacué pía imanùbacata nutàaníca yáapicha pìwalicué. Yái nufbaidéerica ìrì nuwàwa yáapichawa macáita, nucàlidaca iináwaná yái ìrì yàasu tàacái cayábéerica. ¹⁰Mayamáacata nusutáca Dios íicha wawàsi yéewacaalí imàacaca nùacawa pìatalécué nupáchiacaténacué pía, quéwa Dios iwàwacaalíta.

¹¹Nuwàwacué nuicáca pía nuyúudàacaténacué pía, cachàinicaténacué píwítáise. ¹²Nuwàwáaná núumaca, nuwàwaca nùyaca píapichacué aléera yéewacaténá wachàiniadaca wawàwa wáapichawáaca, ìwali yái manuínaca wawàwa Jesús iwéré, yái weebáidéerica ìwali. ¹³Nuénánái, nuwàwacué píalíacawa madécaná yàawiría nuwàwa nùacawa pìatalécué nucàlidacaténacué pírì yái tàacáisi cayábéerica, yéewacaténá neebáidaca Dios itàacái níái iyéeyéica pèewicué, càide iyúwaté neebáidáaná Dios itàacái níái áibanái

càmfiyéica judíonái. Quéwa mayamáacata iyaca áiba wawàsi càmfiri ibatàa nùacawa.^a

¹⁴Nudèniaca manuí numawèniacálewa Dios yáapicha, iwàwacutácáiná núcàlidaca nalí tàacáisi cayábéeri níái: Cáimiétacanéyéica, càmfiyéica cáimiétacaná nacái, cáalíacáiyéi írí, nalí nacái níái càmfiyéica cáalíacái. ¹⁵Iná ìwalíise, yá máiníca nuwàwa nùacawa pìatalécué núcàlidacaténacué pírí yái tàacáisi cayábéerica, píacué iyéyéica Roma iyacàlená írìcu.

Máiní cachàinica yái tàacáisi cayábéerica

¹⁶Càmita báí núcàlidaca yái tàacáisi cayábéerica, yácáináta Dios ichàini ichúuliadéeri iyú macáita níái yeebáidéeyéica ìwali. Judíonái íríté idàba icàlidacawa quéecha. Quéwa siúcade, yá nacái icàlidacawa nalí níái càmfiyéica judíonái. ¹⁷Yái tàacáisi cayábéerica yáasáidéeri walí ìwali yái mabáyawanáanaca Dios iicáca wía, manuícáalí wawàwa Jesús iwéré. Iná yéewacaténá mabáyawanaca Dios iicáca wía iwàwacutá manuíca wawàwa Jesús iwéré. Càica Dios itàacái fimaca: “Níái idéeyéica Dios yeedáca yéenibe iyúwa, manuícáiná nawàwa Jesús iwéré, nàypínaca càiripínata ìwalíise yái neebáidáanaca ìwali.”^b

Cabáyawanaca macáita níái wenàiwicaca

¹⁸Yái Dios idécaté yáasáidaca nalí madécaná yàawíríá ilúawa chènunfise ìwalíise macáita yái bayáwanásica, yá nacái báawéeri wenàiwicanái imàníirica íríwáacawa, nabàliacáiná nabáyawaná iyúwa yái tàacáisi báisíirica, éwita náalíacawa ìwali. ¹⁹Macáita níái wenàiwicaca, yái iwàwacutáanaca náalíacawa Dios ìwali, idéca náalíacawa ìwali cayába, yácáináaté idé yáasáidaca nalíni amalánama. ²⁰Càmita wáalimá waicáca Dios, càita nacái áibanái yàasu wawàsinái càmfiyéi wáalimá waicáca, iyúwa yái ichàini iyéerica càiripínata, fiwitáise nacái iyúwa Dios. Quéwa wáalimá waicáca nía amalánama nayú níái wawàsi imàníiyéicaté cháí èeri írìcu, idàbacaalíté yá èeriquéi. Iná siúcade, canácata yéewaná wáimaca, “càmita wáalfawa Dios ìwali, càmita nacái wáalí cabáyawanaca wía.” ²¹Quéwa éwitaté idéca náalíacawa Dios ìwali, càicáaníta, càmítaté nàa fímiétacaná càide iyúwa iwàwacutáaná wamànica írí. Càmita nacái nàaté írí cayábéeri. Yáté náináidacáitawa ìwalita yái canéerica iwèni wawàsica, yá nacái náiwitáise ipuníacatéwa catéeri iyú. ²²Yáté nayúunáidaca cáalíacáica nía macái wawàsi ìwalita, quéwa canácata náalíánawa wawàsi ìwali. ²³Yá nacái nawènúacatéwa fícha yái Dios cachàiniirica iyéerica càiripínata, nàacaténá wenàiwica yéenáíwaná fímiétacaná, níái yéewéeyéica yéetácawa, culpíranái yéenáíwaná, cuwèsinái báinúaqueeyéica yàabàli yéenáíwaná, àapínái yéenáíwaná nacái.

²⁴Iná ìwalíise, yá Dios imàacacaté nía càide iyúwa náiwitáise báawéeri iwàwáaná imànica, càita namànica mabáiniacáiséeri wawàsica náapichawáaca nainá iyúwa. ²⁵Yá nacámbiacaté yái Dios itàacái báisíirica iyú yái dios cachíwéerica. Yá nàacaté náimiétacaná, náibaidaté nacái nalí níái wawàsinái Dios idàbéeyéicaté. Yáté càmita nàa Dios Cadàbacáirica fímiétacaná, yái yéewéericasí wàaca fímiétacaná càiripínata. Càicawani.

²⁶ Iná ìwalfiise, yá Dios imàacacaté nía namànicaténá càide iyúwa nawà-wáaná namànica náapichawáaca mabáiniacáiséeri wawàsica nainá iyúwa. Níái inanáica càmita nawàwa naimáca quirínama asianái yáapicha càide iyúwa iwàwacutáaná namànica machacànita asianái yáapicha. Néese, yá naimáca nànacáichúa inanái yáapichatawa. Yá nàacatéwa fipunita yái Dios imàacáanáté wenàiwica imànica yáapichawáaca machacànita wawàsi. ²⁷ Càita asianái, namàacacaté nacái naimáca inanái yáapicha càide iyúwa iwàwacutáaná namànica machacànita inanái yáapicha. Yá nadàbacaté cáini-náca naicáyacacawa. Níái asianáica, yá namànicaté mabáininéeri wawàsica nànacáiyéi asianái yáapichatawa. Iná ìwalfiise, yá Dios yùuwichàidaca nía nainá iyúwata, nabáyawanáta ichùulia nálí yái yùuwichàacáisi fiwitáanáca.

²⁸ Iná càmicáináté cawèni naicáca Dios, yáté imàacaca namànica macáita yái báawéerica càide iyúwa náiwitáise casaquèeri iwàwáaná, yéewacaténá namànica yái wawàsi càmíripináca iwàwacutá namànica. ²⁹ Níái wenàiwicaca máinícaté namànica èeri imanùbacata macái fiwitáaná báawéeri áibanái irí. Namàni báawéeri nainá iyúwa, nachàbáida namànica báawéeri nainá iyúwa, nawàwaca nadènìaca madécaná nàasuwa, namàni báawéeri wawàsica áibanái irí, cáudenica naicáca áibanái, nanúa wenàiwica, capélicá nía, namèniada áibanái, yá nacái náináidaca namànica yáawami báawéerita. ³⁰ Natàanf báawanama áibanái ìwali, nàuwide namànica Dios, càmita nàa áibanái fimiétacaná, canùmaséeyéi, cachàinfiyéi iicácawa áibanái fícha, idàbáidéeyéi madécaná fiwitáaná báawéeri, càmíiyéi nacái yeebáida isèenái itàacáíwa. ³¹ Càmita neebáida Dios ìwali, càmita namàni càide iyúwa náimáaná áibanái irí, càmita cáininá naicáca néenánáíwa, càmita nacái catúulecaná naicáca áibanái. ³² Ewita náalíacawa ìwali yái Dios yàasu ley càirica fimacade, níái imànfiyéica càiri bayáwanásica iwàwacutéeyéi yéetácawa nabáyawaná ichùuliacawa, càicáaníta, yá canácata iwèni nálí. Yá mamáa-làacata namànicani, yá nacái cayábacáita naicáca níái imànfiyéica báawéeri.

Dios yùuwichàidacaalí cabáyawanéeyéi, yá cayàbacata imànicani

2 ¹ Iná pía, cawinácaalíta wenàiwica fiwitáanáca pía, pía icháawèerica áibanái ìwalfiise yái nabáyawaná namànírica, càmita pimàni wawàsi machacànita. Picháawàacaalí áibanái, yá nacái picháawàacata píawawa, pimànicáináta nacái yái bayáwanási namànírica. ² Idé wáalíacawa Dios yùuwichàidapináca níái imànfiyéica ibáyawanáwa. Yá nacái cayàbacata yùuwichàidaca nía, báisícáináta namànica nabáyawanáwa. ³ Pía icháawèeri áibanái nabáyawaná ìwalfiise, quéwa yá pimànicata nacái yái bayáwanási namànírica, yá càita nacái càmita píalimápiná pichùuliacawa Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha. ⁴ Iwàwacutá píalíacawa madécaná yàawirí Dios lidenìaca pícha macáita yái báawéeri pimànírica, cayábéericáiná fiwitáise yái Diosca. Yá nacái icuaca piwènúadaca píiwitáisewa báawéeri fícha irípiná. Quéwa picá piyúunáida lideniápináca píchani càiripináta, yái Dios cayába fiwitáise píapicha, iwàwacáiná piwènúadaca píiwitáisewa.

⁵ Quéwa dàalacáiná máiní piwàwa, càmicáiná nacái piwàwa piwènúadaca píiwitáisewa Dios irí, yá quéwanáta pìwacáidaca piriwa ipùalé yái yùuwichàacáisica, yái Dios yùuwichàidéeripináca ìwalfiise macáita níái wenàiwicaca. Yá néenialípináca yásáida nálí càiná ìwalfiise yùuwichàida nía,

quéwa cabáyawanacáná yá cayábacata yùuwichàidaca nía. ⁶Yá nacái Dios ipáyaidapínaca nía náalimáwanama, càinácaalíta wawàsica yái namànfiricaté: ⁷Níái càmíiyéica iméyàa imànica cayábéeri wawàsica ábanái irí, caináwanápinaca Dios imànica nía, wenàiwica yàapíná nacái náimiétacaná, yá nacái Dios yàapínaca nálí nacáuca càmíiri imáalàawa.

⁸Quéwa Dios yùuwichàidapínaca nía ilúa iyúwa macáita níái máiníiyéica cáininaca iicáca yáawawa, càmíiyéica iwàwa yái tàacáisi báisírira namànicaténá càide iyúwa náiwitáise báawéeri iwàwáaná. ⁹Iná Dios yùuwichàidapíná manuúri yùuwichàacáisi iyú macáita níái imàníiyéica báawéeri, níapíná quéecha níái judíonáica, néese níái càmíiyéica judíonái.

¹⁰Quéwa macáita níái wenàiwica imàníiyéica cayábéeri, yèeyéica Dios fimiétacaná, caináwanápiná imànica nía, matuúbanáipíná nacái imànica nawàwa, níapíná quéecha níái judíonáica, néese níái càmíiyéica judíonái.

¹¹Càmita cawèni Dios iicáca áiba wenàiwica íiwitáanáta iyúwa cayábéeyéi áibanái íicha. Abédanamata wía ipíchalé macáita.

¹²Macáita níái wenàiwica càmíiyéicaté yáalíawa Dios yàasu ley íwali, namànicáináté nacái nabáyawanáwa, yá nacái néetápinácawa màasu leyta méetáuculé Dios íicha càiripínáta. Níái yáaliyéicatéwa Dios yàasu ley íwali, namànicaté nacái nabáyawanáwa. Iná Dios yùuwichàidapínaca nacái nía càide iyúwa yàasu ley íimáaná. ¹³Càmita mabáyawaná Dios iicáca níái wenàiwica yéemièyéicáita yàasu ley íwali. Níái imàníiyéica irí càide iyúwa yàasu ley íimáaná, níatasí mabáyawanéeyéi Dios iicáca. ¹⁴Níái càmíiyéica judíonái, càmita náalíawa Dios yàasu ley íwali. Quéwa náiwitáiseta ichùulia namàni càide iyúwa Dios yàasu ley íimáaná. Iná éwita càmita náalíawa Dios yàasu ley íwali, yá náalíacatawa íwali yái cayábéerica, càinácaalí nacái yái báawéerica, yá níacata ichùulia yáawawa càinácaalí iwàwacutá namànica. ¹⁵Iná íwalíise níái wenàiwicaca náasáidaca ìyaca náiwita írìcu yái cayábéeri wawàsica, càinácaalí nacái yái báawéeri wawàsica càide iyúwa Dios yàasu ley íimáaná. Yá náiwitáisecata iicá nàwali càinácaalí wawàsica yái namàni. Yá náiwitáisecata nacái icháawàa nía achúmacaténá nawàwa namànicaalí báawéeri. Namànicaalí nacái cayábéeri, yá náalíaca namànica cayábéeri, yá càmita cabáyawaná naicáca níawawa. ¹⁶Càipíná ichàbacawa macáita néenialí èeri Dios imàacapínacaalí Jesucristo yùuwichàidaca macáita níái wenàiwica, íwalíise yái namànfiricaté, yá nacái náináidáanacatéwa báawanama ibàacanèeri iyú càide iyúwa íimáaná yái tàacáisi cayábéeri nucàlidéericuéca pírí.

Níái judíonái, nía nacái Dios yàasu ley

¹⁷Siúcade, pía íipidenéerica judío, manuúca piwàwa Dios yàasu ley iwéré, canùmaséeca nacái pía plasu Dios íwalíisewa. ¹⁸Píalíacawa nacái íwali yái Dios iwàwéerica pimànica. Píalíata nacái piníwàaca càinácaalí wawàsica yái máinírira cawènica áiba wawàsi íicha, néewáidéericáiná cayába pía Dios yàasu ley íwali. ¹⁹Yá nacái piyúunáidaca piacata yái itéerica náiwitápu níái matufyéica íiwitáise. Piyúunáida nacái piacata yái camalásica nálí níái catéeyéica íiwitáise. ²⁰Piyúunáida nacái piacata yái yéewáidéerica níái

càmfiyéicáwaca yáalfawa Dios ìwalí. Píacata nacái yái yéewáidéerica níai wàlisànéeyéica yéewáidacawa. Iná píaliacáináwa cayába Dios yàasu ley ìwali, yá ìwalíseca piyúunáida píaliacawa macái wawàsi ìwalita, yá nacái báisíiri yéewáidáanáca.

²¹ Píá, yéewáidéerica áibanái wenàiwica, ¿Cáná càmita péewáida píawawa quéecha? Píá, yàalèerica áibanái ipíchaná nayéedùaca, yá píacata yái iyéedùa mamáalàacata.

²² Píá yàalèerica áibanái ipíchaná namànica báawéeri nainá iyúwa áiba yàacawéetúa yáapicha, yá píacata yái imàni báawéeri piiná iyúwa áiba yàacawéetúa yáapicha. Píá báawéerica iicáca yéenáiwánásinái, yá píacata ìwàlùawa yéenáiwánásinái icapèená iriculé piyéedùacaténá néese nía.

²³ Píá máinírica canúmaséeca ìwalíse yái píaliánáwaca Dios yàasu ley ìwali, quéwa càmita píà Dios fímiétacaná, càmicáiná pimàni càide iyúwa yàasu ley fímáaná. ²⁴ Iná yéewa càica Dios itàacái fímaca: “Níai càmfiyéica judíonái, natàanica báawanama Dios ípidená ìwali, píasu wawàsi icùaléta píacué judíonáica.”

²⁵ Báisíta, pimànicaalí càide iyúwa Dios yàasu ley fímáaná, yá cawènica pírí yái nadalúanáca píwalíisesài fímami yéená. Quéwa càmicaalí pimàni càide iyúwa Dios yàasu ley fímáaná, yá càicata píade iyúwa yái càmfiyéicáwaca idé náiríaca ìwalíisesài fímami yéená. ²⁶ Níai càmfiyéica judíonái, càmita nadalúa nàwalíisesài fímami yéenáwa, quéwa namànicaalí càide iyúwa ley fímáaná, yá Dios yeedáca nía càide iyúwa yàasunái wenàiwica. ²⁷ Yái càmfiyéica náiría ìwalíisesài fímami yéená, quéwa imànicaalí machacànita càide iyúwa ley fímáaná, yácué icháawàaca píá, píacáinácué idènièyéi ley cuyàluta ìwali, píacué judíonáica. Yá nacái náiríacuéca píwalíisesài fímami yéená. Quéwa càmita pimànicué càitáde iyúwa fímáaná.

²⁸ Càmita yéewa judíoca wía éwita náiríaca wàwalíisesài ipùata fímami yái asáirica ichanàacawa wainá ìwali. ²⁹ Yéewacaténá judíosàirica wía, iwàwacutá weebáidaca báisíta Dios wawàwalícuísewa. Wawàwalícuíseta Espíritu idalúa wáicha yái wáiwitáise báawéeri, càmita ley iyúta. Iná yái imàaquéerica Espíritu idalúa fícha yái fíiwitáise báawéerica, yásí cayábéeri Dios iicáca fíiwitáise, càmita wenàiwicanáita.

Mayamáacata Dios imànica càide iyúwa fímáaná

3 ¹ Quéwa isicúata píimaca: “Wía judíonáica, canápináta Dios yèeri walí ìwalíse, éwita judíonáica wía, éwita nacái náiríaca wàwalíisesài fímami yéená.” ² Báisíta judíonái idèniaca madécaná cayábanaméeyéi wawásica. Yáté máiníiri cawènica yái Dios imàacáanacaté nacàlidaca itàacái.

³ Quéwa, éwita Dios imàacacaté nalí itàacáiwa, càicáaníta abénaméeyéi judíonái càmítaté neebáida Dios. Quéwa ìwalíse yái càmíníacaté neebáida Dios, ¿Dios imàacapínásica imànica càide iyúwaté idéénaté imàacaca nalí itàacáiwa? ⁴ ¡Canásíwata! Ewita macái wenàiwica imànica ichiwawa, quéwa yái Diosca, mayamáacata imànica càide iyúwa fímáaná. Càica Dios itàacái fímaca:

“Píá Dios macáita nalípináca pitàanica báisíta,
yá nacái pimànica wawàsi machacànita.

Iná éwita nacháawàaca píá, mayamáacata pimawèniadapínáa nía.”^d

⁵Iwalíse yái wabáyawaná wamànírica, yá yáasáidaca walí mabáyawanée-rica yái Dios. Iná wabáyawaná ìwalísecaalí yùuwichàidaca wía, yéewasica wáimaca: “Yái Dios, báawéeri íiwitáise, yùuwichàidacáiná wía wabáyawaná ìwalíse.” (Nutàanicáita càide iyúwa abénaméeyéi wenàiwica íináidáanáwa.)
⁶¡Canásíwata! Càmicaalí Dios yùuwichàidapíná judíonái, éwita càmita wamàni càide iyúwa yàasu ley íimáaná, yá nacái càipínacata càmita yéewa yùuwichàidaca níái èeri mìnánái cabáyawanéeyéica. ⁷Quéwa yéewa áibanái íimaca: “Nuchiwa ìwalísecaalí, máiní amaláca wenàiwica yéemíaca yái Dios itàacái báisírica, yá nacái quéwanáta nàaca Dios íimíetacaná. Néeni, ¿cáná yéewa Dios icháawàaca núa mamáalàacata càide iyúwa cabáyawanéeri?”
⁸Yéewa áibanái íináidacawa: “Wamànicué yái báawéerica yéewacaténá nàaca Dios íimíetacaná quéwanáta.” Madécaná càì itàanica wàwali, càirisa wawàsica yái càì wéewáidaca iyú wenàiwica, quéwa nachìwata. Iná càicáiná nía, yá cayábacata Dios yùuwichàidáanápínáa nía.

Macáita cabáyawanáca wía wenàiwicaca

⁹Néeni, ¿Càiná imàacacawa yái wawàsica? Wía judíonáica, ¿wíasica máiní-yeí cayábaca quiríta áibanái wenàiwica íiwitáaná íicha? ¡Canásíwata! Idéca wacháawàaca judíonái, cabáyawanáaná nía macáita, nía nacái càmfíyéica judíonái. Macáita cabáyawanáca nía. ¹⁰Càica Dios itàacái íimaca:

“Canácata wenàiwicaquéi càmfírica imàni ibáyawanáwa.
 ¡Ewita abéeripíná!

¹¹Canácata yáaliéiriwa Dios íiwitáise ìwali.

Canácata nacái iwàwéeri yáalíacawa báisíta Dios ìwali.

¹²Macáita nawènúacawa Dios íicha,
 idéca báawaca náiwitáise macáita.

Canácata iwàwéeri imànica cayábéeri wawàsica.

¡Ewita abéeripíná!^e

¹³Yái nanùmaca, càicáaníde iyúwa inúma yàacúacaalíwa yái càiculíica,
 Náalíaca namànica nachìwawa needácaténá áibanái yàasu.^f

Natàacái imànica máiní báawéeri áibanái írí, càide iyúwa àapi iculále.^g

¹⁴Caséeca nasúadaca lúasi iyú áibanái báawéeri wawàsi yàanàacaténá nía,
 natàaníca nacái áibanái írí yáawami lúasi iyúta.^h

¹⁵Màulenáca nàyaca èeri imanùbacata nàacaténá nanúaca wenàiwica.

¹⁶Alénacaalíta nèepuníwa, yáta namànica báawéeri áibanái írí,
 nàuwichàidaca nacái nía.

¹⁷Canácata namàníri áibéeri wawàsica yéewacaténá nàyaca
 matuíbanáita áibanái yáapichata.ⁱ

¹⁸Càmíta náináida nàaca Dios íimíetacaná.”^j

d 3.4 Sal. 51.4. e 3.12 Sal. 14.1-3. f 3.13 Sal. 5.9. g 3.13 Sal. 5.9. h 3.14 Sal. 10.7.

i 3.17 Is. 59.8. j 3.18 Sal. 36.1.

¹⁹Siùcade, idé wáaliácawa càinácaalí fimaca yái ley Moisés itànericaté. Quéwa nalíta càì fimaca, níái yáalimáidéeyéica imànica càide iyúwa ley fimáaná, yéewacaténá masànaca wanùma macáita wía èeri mìnanaíca, yéewacaténá weebáidaca cabáyawaná wía, yái Dios yùuwichàidéeripináca wía ìwalíse macáita. ²⁰Iná canácata wenàiwicaquéi yáaliméeri mabáyawanáca Dios ipíchale, éwita imànica càide iyúwa Dios yàasu ley ichùllianáni. Yái Dios yàasu leyca, yáasáidéericáita walí cabáyawanáca wía.^k

Mabáyawanáca Dios iicáca wía Jesucristo ìwalíisená

²¹Quéwa siùcade, méetàucuta Dios yàasu ley fícha, idéca Dios yáasáidaca walí wàlisàì wawàsita, yái mabáyawanéeripináca Dios iicáca wía ìwalíse. Yái ley icàlitéericaté ìwali bàaluité, nía nacái profetanáicaté. ²²Iná ìwalíisená yái manuínáca wawàwa Jesucristo iwéré, yá mabáyawanáca Dios iicáca wía, nalípiná macáita níái yeebáidéeyéica ìwali. Canácata wenàiwicaquéi cayábéeri Dios iicáca áibanái yèewíse,^l ²³canánamacáináta idé wamànica wabáyawanáwa. Yá nacái ìwalísecata, iwàwacutá wàyaca déeculé Dios icamalá mabáyawanéeri fícha. ²⁴Quéwa Dios cáininácináté iicáca wía, yá iicácaté wapùalé mawènitá. Yá mabáyawanácaté Dios imànica wía, ìwalíse yái Jesucristo iwènnácaté wía fíraná iyúwa, yéewacaténá iwasaaca wía bayáwanási ichàini fícha. ²⁵Dios imàacacaté Jesús yéetácawa wáichawalíiná iwènnácaténá wía fíraná iyúwa, yéewacaténá imàacaca iwàwa nabáyawaná fícha, níái manuíyéica iwàwa iwéré. Càicaté Dios imànica yáasáidacaténá walí mabáyawanéericani, idécáináté ìideniaca wáicha madécaná yàawiría yái wabáyawaná wamàníricaté bàaluité. ²⁶Quéwa siùca èeride, Dios imàacacaté Jesús yéetácawa wáichawalíiná, yáasáidacaté imànica walí cayábéeri. Mayamáacata Dios imànica càide iyúwa fimáaná. Iná yùuwichàidacaalí wía wabáyawaná ìwalíse, imànicáita càide iyúwa idéená fimaca. Yá nacái yácata mabáyawanéeri imànica níái manuíyéica iwàwa Jesús iwéré.

²⁷Iná, ¿Càiná ìwalíse iwàwacutá canùmaséeca wía Dios ipíchale? Cáná ìwalíseta. ¿Ìwalísesica yái wamànínáca ley ichùlliaca? ¿Ìwalísesica nacái yái wamànínáca cayábéeri áibanái irí? Càmita. Ìwalíseta yái manuínáca wawàwa Jesucristo iwéré. ²⁸Iná imáalàidáaná, yá wáimaca mabáyawaná Dios iicáca abéeri wenàiwica manuícaalíta iwàwa Jesús iwéré. Càmita ìwalíse yátái imànínáca càide iyúwa ley fimáaná. ²⁹Yái Dios càmita judíonái yàasu Dios írínámitawani. Báisíta macái wenàiwica yàasu Dioscani, éwita judíonáica nía, càmfíyéi nacái judíonái. ³⁰Abéericata yái Dios, yácata mabáyawanápiná iicáca níái judíonáica, nadaluéyéica ìwalísesàì fimami yéená, manuícaalí nawàwa Jesús iwéré. Yácata nacái mabáyawanápiná iicáca níái càmfíyéica judíonái, manuícaalí nacái nawàwa Jesús iwéré. ³¹Iná, ¿Manuícáiná wawàwa Jesucristo iwéré, yásica mawènica wamànica yái leyca? ¡Canásíwata! Manuícaalí wawàwa Jesús iwéré, yá wáasáidacáita báiscata yái ley yéewáidéerica ìwali.^m

k 3.20 Sal. 143.2; Gá. 2.16. l 3.22 Gá. 2.16. m 3.31 Càmita báawa waicáca ley, càmicáita yáalimá yúucaca wáicha wabáyawaná. Iná ìwalíse, yáté wawàwacutáca abéeri mabáyawanéeri yéetéeripinátéwa wabáyawaná fíchawalíiná.

Cayába wamànica càide iyúwa Abraham imànnínáté

4 ¹Néese, ¿Càiná wáimaca Abraham ìwali, yái nàawirimica níái israel-náica? ¿Càináté wawàsica yái ichàbatéwa irí, manuícáináté iwàwa Dios iwéré? ²Báisicaalíté mabáyawanáca Dios iicáca yái Abraham ìwalíse yái cayábéeri wawàsi imànníricaté, yáté yéewa canùmaséeca ìwalíseni, quéwa càmita Dios ipíchaléta. ³Càica Dios itàacái fimaca: “Abraham yeebáidacáináté Dios ìwali, yá ìwalísecata mabáyawanáté Dios iicácani.”ⁿ

⁴Abéeri wenàiwica íbaidacaalí, yá napáyaidaca irí íbaidacalé iwèni. Càmita nàa irí palata mawènitátá, íbaidacalé iwènitá yái càì napáyaidaca irí. ⁵Quéwa yái càmfirica imàni wawàsi, yeebáidacáita Dios ìwali, yái mabáyawanéerica imànica yái cabáyawanéerica. Ìwalíseta yái manuínáca iwàwa Dios iwéré, yá Dios iicácani càide iyúwa mabáyawanéeri. ⁶Càita nacái abédanamacata rey David iwàwawa wáapicha, càicaalíté fimaca, casimáica iwàwa yái asìali mabáyawanéerica Dios iicáca, manuícáiná iwàwa Dios iwéré. Quéwa càmita ìwalíse yátái cayábéeri wawàsi imànnírica. ⁷David fimacaté:

“Casfímáiyéi wenàiwicaca níái Dios imàaquéeyéica iwàwawa ibáyawaná fícha,

idécáiná Dios iimáichaca náicha yái nabáyawaná namànníricaté.

⁸Casfímáiri asìalica yái

càmírica cabáyawaná Wáiwacali iicáca quirínama.”^o

⁹Quéwa yái cayábéeri wawàsica, ¿Nalípinátasica abéerita níái judíonáica? ¿Càmítasica nacái nalípiná níatái càmfíyéica judíonái? Idéca wáimaca, manuícáináté Abraham iwàwa Dios iwéré, yáté ìwalísecata, mabáyawaná Dios iicácani.^p ¹⁰¿Chácaalínáté mabáyawaná Dios iicáca Abraham? ¿Ipíchawáiseté náiríaca ìwalísesài fimami yéená, idécanáamitéica náiríaca fíchani? Càmita. Ipíchatàacá náiríacaté fíchani, càmitaté idénáamita. ¹¹Iná ipíchatàacá náiríacaté Abraham ìwalísesài yéená, yáté idéca mabáyawanáca Dios iicácani, manuícáináté iwàwa iwéré. Yái náiríánáté ìwalísesài yéená, yéenáiwánásipinátaté ìwali yái manuínacaté iwàwa Dios iwéré. Iná yái Abraham, yácata nániri macáita níái yeebáidéeyéica Jesús ìwali, éwita càmfíyéica náiríia ìwalísesài yéená nía, càicáaníta mabáyawanáta nacái Dios iicáca nía. ¹²Iná yái Abraham nàawiríata nacái níái judíonái náiríeyéicaté ìwalísesài yéená, quéwa manuícáalíta nawàwa càide iyúwaté manuíná iwàwa Dios iwéré, ipíchawáisetéca náiríaca ìwalísesài yéená.

Dios imàacacaté itàacáíwa Abraham itaquénáinámi irípiná

¹³Dios imàacaté itàacáíwa Abraham irí, itaquénáinámi irípiná nacái, yàanàpináté nalí macáita yái cáli ìyéerica cháì èeri irícu. Quéwa, càmita namànicáináté ley itàacái ichùuliacata, ìwalíseta yái manuínacaté nawàwa Dios iwéré, yá mabáyawanacaté iicáca nía.^q ¹⁴Iná níacaalíté Dios imàaca irí itàacáíwa níatái imànníyéicaté càide iyúwaté ley ímáaná, yá nàasunápinacaté macáita yátái cálica, yá canápináca iwèni yátái manuínáca wawàwa Dios

iwéré. Yá nacái canácata cawèni quirínama yátái Dios itàacái imàaquéericaté nalfi quéechaté. ¹⁵ Dios yùuwichàidapínáca lúasi iyú níai càmfiyéica imàni càide iyúwa ley fímáaná. Quéwa cháí canácataíca ley, yá canácata yáalí icháawàaca naináwaná cabáyawanáca nía.

¹⁶ Iná yéewacaténá cawènica yái tàacáisi Dios idéericaté imàacaca itàacáíwa ìwali, yáté yàaca walíni mawèni, quéwa manuícacalíta wawàwa iwéré. Iwà-wáaná fímaca, yái tàacáisi Dios imàaquéericaté itàacáíwa ìwali nalípináta níai judíonái imànfiyéica càide iyúwa ley fímáaná, quéwa yeebáidéeyéica Dios ìwali càide iyúwaté Abraham. Càita nacái níai càmfiyéica judíonái yeebáidéeyéica Dios ìwali càide iyúwa Abraham, nàasupínáta nacái yái wàlisài wawàsi Dios idéericaté imàacaca itàacáíwa ìwali. ¹⁷ Càica Dios itàacái fímaca: “Idéca numàacaca pía madécaná wenàiwica íiwitáaná yàawirica pía.”^r Dios ipíchalé, yái Abraham yeebáidéericaté ìwali, yá nacái yèerica nacáuca níai yéeteyéimicawa, yái yáaliméerica nacái idàbáidaca wawàsi canéeri wawàsi iyúta.

¹⁸ Ewitaté máini béerica Abraham, càmírica yéewa quéenibeca quirínama. Càicáanáta, yáté yeebáidaca Dios írí, yàanápínaté írí abéeri ìiri, yéewacaténá madécaná wenàiwica íiwitáaná yàawiricani. Càide iyúwaté idééná Dios fímaca írí: “Pidèniapínáca manúbasiwata pitaquénáináwa.”^s ¹⁹ Abraham idè-niacaté batéwa cien camuí. Yáalíacaté nacái càmita yáalimá idèniaca yéeni-bewa quirínama, càicáanáide iyúwa iiná idéeri yéetácawa. Càita nacái úái yàacawéetúa Saraca mawéecuichúaté, càicáanáta càmítaté iméyàa manuícacaténá yeebáidaca ìwalita yátái Dios imàaquéericaté itàacáíwa írí ìwali. Quéwaná càitaté yeebáidaca ìwali dàalanama, yái manuínacaté iwàwa Dios iwéré, yá yàacaté cayábéeri Dios írí. ²¹ Abraham yeebáidacaté nacái iwàwa yáapichawa, cachàinírica yái Dios imànfínápínaté macáita càide iyúwaté idééná imàacaca nalfi itàacáíwa. ²² “Iná ìwalíise yái manuínacaté Abraham iwàwa Dios iwéré, yáté mabáyawanáca Dios iicácani.”

²³ Càicaalí Dios itàacái fímaca: “Manuícáináté Abraham iwàwa Dios iwéré, yáté mabáyawanáca Dios iicácani. Quéwa càmita abéeri Abraham ìwalica yátái càité fímaca, ²⁴ wàwalita nacái áiba, yái càité Dios itàacái fímaca, wía yeebáidéeyéica ìwali, yái Wáiwacali Jesús, Dios imichàidéericaté yéetácáisi fícha, ²⁵ yái Dios imàaquéericaté nanúaca wáichawalíiná wabáyawaná ìwalíise, Dios icáucaidéericaté nacái yéetácáisi fícha yéewacaténáté mabáyawanáca Dios iicáca wía ìwalíise.”

Mabáyawanáca Dios iicáca wía, weebáidacáiná Jesucristo ìwali

5 ¹ Siúcade, idécáiná mabáyawanáca Dios iicáca wía ìwalíise yái manuínáca wawàwa Wáiwacali Jesucristo iwéré, yá wàyaca Dios yáapicha matuíbanáita. ² Yá nacái Jesucristo ìwalíisecata, manuícáiná wawàwa iwéré, yá cáinináca Dios iicáca wía mawèni siúcade. Yá nacái casímáica wacùaca wàyaca yái èeri wàasucataípináca yáapicha macáita níai cawèníyéi wawàsica, cayábanaméeyéica nacái yàasu èeri wàanàaca yàatalé. ³ Quéwa iya áiba wawàsi quiríta yéewacata nacái casímáica wawàwa. Ewita wàuwichàacawa

wáalíacáiná idécaalí wachàbacawa yùuwichàacáisi yèewibàa, yásí wáa-límápináca wàideniaca madécaná wawàsi. ⁴Idécanáami wàideniaca wàuwichàanáwa, yá idéca béeyéica wáiwitáise. Idécaalí béeyéica wáiwitáise, yá wachàiniadacawa quéwanáta wacùacaténá yàanàaca wàwalíná. ⁵Yái wacùanáca yàanàaca wàwalíná, báisiiripináta càica ichàbacawa. Iná càmita báí wía ìwalfíseta, idécáiná Dios yàaca walí Espíritu Santo, yái imàaquérica cáinináanáca Dios iicáca wía.

⁶Báisíta, càmitaté wáalímá wachúuliadaca wíawawa, quéwa idécaalíté yàanàaca yái èeri Dios ibànùacatáipinacaté Cristo, yáté yàanàaca yéetácawa wáichawallíná, wía báawéeyéica. ⁷Báisíta, càulenásiwata abéeri wenàiwica yéetácawa áiba fíchawallíná, éwita imàníirica cayábéeri áibanái íríní. Càmita wáalíawa, isicuáta iyaca abéeri wenàiwica iwàwéeri yéetácawa fíchawallíná, yái cayábéerica fíwitáise. ⁸Quéwa yái Dios yáasáidacaté walí cáinináca iicáca wía, éwitaté cabáyawanáca wía mamáalàacata, càicáaníta, yáté imàacaca Cristo yéetácawa wáichawallíná.

⁹Siúcade, idécáiná mabáyawanáca Dios iicáca wía ìwalfíse yái Cristo fíraná yùuquéericaté wáichawallíná, yá nacái ìwalfísecata, wachúuliapínáwa Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha. ¹⁰Bàaluité, wàuwidecaalítéca wamànica Dios, yáté ichùnìaca wàasu wawàsi yáapichawa, càmicaténá wàuwide quirínamani, ìwalfíse yái imàacáanacaté líri yéetácawa wáichawallíná. Siúcade, idécáiná cayábaca wàasu wawàsi yáapicha, máinípiná ichúuliadaca wía líri Jesucristo cáuca ìwalfíse. ¹¹Quéwa iyaca nacái áiba wawàsi. Siúcade, casíimáica wía Dios yáapicha Wáiwacalí Jesucristo ìwalfísená, yái ichùnìericaté wàasu wawàsi Dios yáapicha.

Adán, Cristo nacái

¹²Bàaluité, bayáwanási yàanàacaté iriculé èeriquéí Adán ìwalfíseta, càmicáinaté imàni càide iyúwaté Dios ichùulianá imànica. Iwalfísená yái bayáwanásica, yá iwàwacutá wéetácawa macáita. Càicaté yéetácáisi ichàbacawa walí macáita wía wenàiwicaca, idécáiná wamànica wabáyawanáwa macáita. ¹³Ipíchawáisetéca Dios imàacaca yàasu leywa wenàiwica írí, yá idécaté wenàiwicanái imànica iyaca ibáyawanáwa cháí èeri írìcu. Quéwa canácaalí ley, càmita Dios icháawàa wenàiwica nabáyawaná ìwalfísewa. Yácata ley yái yáasáidéeri cabáyawanáca nía. ¹⁴Quéwa càicáaníta níái wenàiwica ìyeyéicaté síisàa inùmámide Adán néese, àta Moisés néréte, iwàwacutaté nacái néetacatéwa macáita, éwitaté càmita namàni yái bayáwanási Adán imàníiricaté, yái càmiinacaté yeebáida Dios itàacái.

Càcata nacái batéwa iicácanáwa Jesús imànicaté yàanàacaalíté. Quéwa yàanàacaté yéetácawa wáichawallíná, ichúuliadacaténá wía yùuwichàacáisi fícha, yàacaténá walí wacáuca càmfirica imáalàawa.

¹⁵Quéwa yái Adán ibáyawanáca, càmita yéewa waicáca abédanamata yáapicha yái Dios iicáanacaté wapùalé mawènita. Abéeri asiali ibáyawaná ìwalfísecaalí, yái càí madécaná wenàiwica yéetácawa Dios fícha méetàuculé. Máiní yáawanái cawènica yái Dios iicáanáca wapùalé mawènita, madécaná wenàiwica idèniapinácáiná ícaucawa càmfíri imáalàawa abéeri asiali ìwalfíseta, yái Jesucristoca. ¹⁶Yái Dios iicáanáca wapùalé mawènita, càmita abédanamani yáapicha yái Adán ibáyawanáca imàníiricaté walí. Báisíta, abéeri

bayáwanási ìwalíseca, iwàwacutá Dios yùuwichàidaca wía. Quéwa ìwalíse yái Dios imàníricaté walí mawènitá, wía manùbéeyéicaté ibáyawaná, yá mabáyawanáca Dios iicáca wía. ¹⁷Iná Adán ibáyawaná ìwalísecaalíté, yéetá-cáisi ichùuliaté madécaná wenàiwica iwícaú càide iyúwa abéeri rey. Máini yáawanáipiná wía, Dios iiquéeyéicaté ipùalé mawènitá, idèniyéica icáuca càmfiri imáalàawa, idéeyéicaté nacái mabáyawanáca iicáca, wíapínáta ichùu-lia càide iyúwa reynái abéeri asiali ìwalíseta, yái Jesucristoca.

¹⁸Iná càide iyúwa abéeri asiali ibáyawaná ìwalíisenáté, bayáwanási yàa-nàaté macái wenàiwica ìwali. Yá ìwalíseca, iwàwacutápiná wéetácawa macáita. Càita nacái, ìwalíseta abéerita yái Jesucristo mabáyawanéerica imàníricaté walí cayábéerica mawènitá, yá Dios iicáca wía càide iyúwa mabáyawanéeyéi, yéewacaténá macái wenàiwica idèniaca icáuca càmfiri imáalàawa. ¹⁹Iná càide iyúwa càmfínáté abéeri asiali imàni càide iyúwa Dios iwàwáaná, yáté ìwalíseca, cabáyawaná macáita níai wenàiwicaca. Yá càicata nacái abéeri asiali ìwalísecata, quéwa yái imàníricaté càide iyúwa Yáaniri iwàwáaná, yá mabáyawanácaté Dios iicá madécaná wenàiwica.

²⁰Quéwa Dios imàacacaalíté nalí yàasu leywa, yáté quéwanáta cachàinica yái bayáwanásica. Quéwa máinícaalíté cachàinica yái bayáwanásica, yá nacái máinícaté cáinináanáca Dios iicáca wía mawènitá bayáwanási ichàbaníse-nama. ²¹Iná càide iyúwaté bayáwanási ichùulianáté wawicáu càide iyúwa rey yéetácáisi iyú, càita nacái ichùullaca wacáuca irícu, yái cáinináanáca Dios iicáca wía mawènitá, yéewacaténá mabáyawanáca Dios iicáca wía, yàacaténá nacái walí wacáuca càmfiri imáalàawa Jesucristo ìwalíisená, yái Wáiwacalica.

Wéetácawa bayáwanási ichàini fícha cáucaténá wía Cristo irí

6 ¹Néeni, ¿càinacué wáima ìwali yái tàacáisica? ¿Wamànisisca wabáya-wanáwa mamáalàacata, Dios iicácaténá wapùalé ichàbanísenama, yái idéénaca iicáca wapùalé? ²¡Canásíwata! Idéca wéetácawa bayáwanási ichàini irí. Iná càmita iwàwacutá wamànica wabáyawanáwa mamáalàacata. ³Pfálíacuéwa Cristo idécaté yéetácawa wàwalíná, yá nacái wabautizácawa Cristo fípi-dená ìwali yáasáidacaténá walí yéenáiwánási iyú, idécaté wéetácawa yáapicha abédanamata. ⁴Wabautizácaalítéwa, yá nacái idécaté nabàliaca wía abédanamata Cristo yáapicha càliculí iriculé yéetácaalítéwa. Iná Cristo icáuca-caalítéwa yéetáními yéewíse, Yáaniri Dios ichàini manuiri iyúwa, siúcade, yá nacái càipínácata iwàwacutá wàyaca wacáuca wàlisài yáapichawa.†

⁵Iná idécaalíté wéetácawa abédanamata Cristo yáapicha càì icácanáwade iyúwaté yéetácaalíwa, yá nacái càipínácata wacáuacacawa yáapicha abédanamata càide iyúwaté icáucaacaalíwa. ⁶Yá nacái wáalíacawa yái wáiwitáise éwisèimi ichàinica, idécaté nacái yéetácawa abédanamata Cristo yáapicha cruz ìwali, yéewacaténá ichàini yéetácawa wainá fícha, yái iwàwéerica wamànica wabáyawanáca wái wainá irícu, càmicaténá wamàni wabáya-wanáwa quirínama. ⁷Càide iyúwa abéeri wenàiwica idécaalí yéetácawa, yá càmita imànica quirínama ibáyawanáwa, idécáiná imusúacawa bayáwanási ichàini fícha.

⁸Iná idécáínáté wéetácawa Cristo yáapicha, yá nacái weebáidacata wàya-pínáca yáapicha abédanamata. ⁹Yá nacái idéca wáaliácawa, idécáínáté Cristo icáucàacawa yéetácáisi fícha, yá càmita yéetápináwa quirínama. Iná càmita yéetácáisi idèña ichàiniwa ìwali quirínama. ¹⁰Néese Cristo yéetacaalítéwa, yáté yéetácawa abéeri yàawiríata náichawallíiná macáita níái cabáyawanée-yéica. Yá càmita yèepùapíná yéetácawa quirínama. Siùcade, iyaca wàlisàì icáuca yáapichawa imànicaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná.

¹¹Iná càita píacué nacái, iwàwacutácué piyaca càide iyúwa níái idéeyéica bayáwanási ichàini yéetácawa fícha, quéwa idènièyèi icáuca wàlisàìwa píibaidacaténácué Dios írí Jesucristo ìwalíisená, yái Wáiwacalica. ¹²Iná ìwalíise, picácué pimàaca bayáwanási ichùuliaca piíná ìwali, yái piíná yéewéerica yéetácawa. Picácué nacái pimàni ichùuliaca yái píiwitáise báawéerica, yái iwàwéerica pimànicuéca càide iyúwa piíná iwàwáaná. ¹³Picácué nacái pimàaca piíná yéenáwa bayáwanási írí pimànicaténácué iyú báawéeri. Cayábacué pimàacaca píawawa Dios írí càide iyúwa níái wenàiwica idéeyéicaté yéetácawa, idéeyéica nacái icáucàacawa yéetácáisi fícha, piacaténácué piínáwa Dios írí macáita, pimànicaténácué nayú cayábéeri. ¹⁴Yái bayáwanásica, càmita idèña ichàiniwa quirínama píwalicué ichùulianápinácué píamamáalàacata, càmicáiná pimànicué quirínama ley ichùuliaca. Siùcade, piyacuéca írìcu yái Dios iicácataíca pipùalécué mawènitá, cáininácáínácué iicáca píá.

Yái nàasu wenàiwica fíibaidéerica nalí mawènitá

¹⁵Quéwa yéewa áiba íimaca: “Siùcade, cáininácáiná Dios iicáca wía, yái iicáca wapùalé mawènitá, yásí iwàwacutácaíta wamànica wabáyawanáwa quéwanáta, càmicáiná wàya quirínama càide iyúwa ley íimáaná.” Quéwa núumacué pírí: ¡Canásíwata! ¹⁶Cámináta idécué píalíacawa cawinácaalíta pimànicué píiwacaliwa, yácué iwàwacutá peebáidaca ichùuliaca càide iyúwa yàasunái wenàiwica. Iná wamàacacaalí bayáwanási ichùuliaca wía, yái ité-pínáca wía yéetácáisi írìculé. Quéwa weebáidacaalí Dios itàacái ichùuliaca wía, yásí wàypínáca machacànita càide iyúwa Dios yàasunái wenàiwica. ¹⁷Quéwa nùu Dios írí cayábéeri, éwicáináta pimànicatécué càide iyúwaté bayáwanási iwàwáaná, quéwa siùcade, idécué peebáidaca piwàwa yáapichawa macáita yái Dios itàacái néewáidéericuéca iyú píá. ¹⁸Yá nacái idécaté Dios iwasàacuéca píá bayáwanási fícha, yái ichùulìericatécué píá. Siùcade, yácué Dios yàasunái wenàiwicaca píá pimànicaténácué yái machacàníri wawàsica.

¹⁹Nucàlidatécué pírí ìwali yái iicacánawacaté nàyaca níái nàasunái wenàiwica fíibaidéeyéicaté nalí mawènitá wenàiwica fíiwitáise írìcubàa, yéewacaténácué píalíaca péemiàcani. Càide iyúwaté pimàacáanácué piínáwa báawéeri írí quéechaté pimànicaténácué iyú báawéeri, càita nacái pimànicuéca siùcade, pèepùadacué piínáwa macáita Dios írí, píalimáidacué piyaca mabáyawanéeri iyú, pimànicaténácué nacái Dios írí yáawami cayábéerita. ²⁰Iná pimànicaalítécué càide iyúwaté píbayawaná ichùulianácué píá, yáté càmitacué píínáida pimànica machacàníri wawàsica. ²¹Quéwa, ¿càínáté wawàsi cayábéerica yái peedácué bayáwanási iyú? Yátacué pimàni yái wawàsi píbáiniéricuécawa ìwalíise siùcade, yái itéericuéca píá yùuwichàacáisi quichái írìculé.

²² Quéwa siùcade, idéca Dios iwasàacuéca pía bayáwanási ichàini fícha, yá nacái idéca yàasunái wenàiwicuéca pía. Yá iwàwacutáca piyacuéca irípináta méetàucuta, yéewacaténácué pidènlàpináca picáuca càmfíríca imáalàawa. ²³ Iná cawinácaalí imàni ibáyawanáwa, yá iwàwacutá ipáyaidacani icáuca iyúwa yùuwichàacáisi quichái iriculé. Quéwa Dios yàaca walí mawènitá yái wacáuca càmfíríca imáalàawa, Wáiwacali Jesucristo iwàlfísená.

Yéewáidaca nàwali níái icàsèeyéicawa

7 ¹ Nuénánái, nutàanicué pirí càide iyúwa níái yáaliyéyicawa ley iwali, yái ley idèniaca ichàiniwa wenàiwica iwali idècunitàacá cáucani. ² Péemiacué, ley fímaca abéechúa inanái icàsàacaalíwa, yá iwàwacutáca ùyaca ùacawéeri yáapichawa idècunitàacá cáucani. Quéwa ùacawéeri yéetácaalíwa úicha, yá imusúacawa ley ichàini fícha, yái fibèericaté úa ùacawéerimi iwéré cáucaalítécawani. ³ Iná uimácaalí áiba asiali yáapicha idècunitàacá cáuca ùacawéeri, yá umànica ubáyawanáwa. Quéwa ùacawéeri yéetácaalíwa, yá càmita fibàa úa quirínama yái ucàsàanácátéwa yáapicha. Iná éwita ucàsàacawa áiba asiali yáapicha àniawa, càmita umàni ubáyawanáwa.

⁴ Iná càita nacái ichàbacawa pirícué nuénánái. Idécué péetácawa ley ichàini fícha abédanamata Cristo yáapicha, iiná yéetácaalítéwa wáichawallíiná cruz iwali, yéewacaténácué áiba yàasunáica wía, yái Cristoca, Dios icàucàidèericaté yéetáními yèewíise, pimànicaténácué càide iyúwa Dios iwàwáaná.

⁵ Bàaluité, wàyacaalítéca wamànica càide iyúwaté wainá iwàwáaná, yáté ley icawàidaca wainá irí quéwanáta yái wawàwáanáca wamànica báawéeri wainá iyúwa. Yá nacái itecaté yàacawa wía abémáidata yéetácáisi iriculé.

⁶ Quéwa siùcade, idéca wamusúacawa ley ichàini fícha, idécáiná wéetácawa fícha yái ichùulìericaté wía. Siùcade, wáibaidaca Dios irí wàlisàì chàinisi iyú, yái Espíritu Santo yèerica walí. Càmita ichàini iyú quirínama yái éwisèimi ley natànèericaté bàaluité.

Bayáwanási iyéerica nùwali

⁷ Néeni. ¿Càiná wáima, wamáalàidaca iwali tàacáisi yái leyca? ¿Yátásica bayáwanási yái leyca? ¿Canásíwata! Quéwa canácaalíté leyta, yá nacái càmita nùaliápináwa càinàcaalíté yátái bayáwanásica. Càita nacái, càmita nùaliápináwa iwali yátái canàinánáca waicáca áiba yàasu, càmicaalíté càì ley fímacatáde: “Píca canàiná piicáca áiba yàasu.”^u ⁸ Quéwa ley iwàlfíise, yáté quéwanáta bayáwanási icawàidaca nulí yái nuwàwáanáca nudèniaca madécaná wawàsi áibanái idènièrica. Iná canácaalí leyta, yá canácata bayáwanási ichàinita.

⁹ Bàaluité, nùyacaté matuíbanáita, càmicaalítéca nùaliáwa ley iwali. Quéwa yàasu èerité nùaliácawa ley iwali, yá nacái imáisaniéericaté numànica macáita, yáté quéwanáta nuwàwaca numànica yái báawéeri wawàsica, yá imàacacaté nuétácawa. ¹⁰ Néese, yá nùaliácawa, yátái ley yèeripinácaté nucáucata, yáta nacái itéca núa yéetácáisi iriculé Dios fícha. ¹¹ Iná yái ley imànicaté cayábèeri bayáwanási irí yéewacaténá imèniadaca núa. Yá nacái ley iwàlfísecata, yáté inúaca núa.

^u 7.7 Ex. 20.17; Dt. 5.21.

¹² Quéwa yéewa wáimaca, yái leyca Dios néeséerita yàacawa, macha-caníiyéita itàanica, mabáyawanéeyéi, cayábéeyéi nacái. ¹³ Iná yái cayábéeri wawàsica, ¿yátaté yàanàida nulí yéetácáisi? ¡Canásíwata! Yáta yàanàida nulí yéetácáisi, yái bayáwanásica, yáasáidacatená yáawawa bayánásicani. Yá iibàacatéwa cayábéeri wawàsi ìwalíise yéewacatená imàacaca nuétácawa. Iná ley ìwalíise, yáté bayáwanási yáasáidaca yáawawa máinsíwaca báawacani.

¹⁴ Wáalíacawa Dios néeséerica yái ley. Quéwa núa, wenàiwica cabáya-wanéeri, bayáwanási ichùulièri fiwítáise. Iná nùyaca càide iyúwa bayáwanási yàasu wenàiwica. ¹⁵ Càmita nualíawa càinacaalí isa núa. Càmita numàni yái cayábéeri wawàsi nuwàwéerica numànica. Yáta ulíamaca numàni, yái báawéeri wawàsi càmfírica nuwàwa numànica. ¹⁶ Iná numànicáiná yái báawéeri wawàsi càmfírica nuwàwa numànica, yá nualíaca cayábéerica yái ley. ¹⁷ Quéwa, báisíta càmita núa yái càì imànica yái báawéeri wawàsica. Yáta càì imànica yáni, bayáwanási iyéerica nùwali.

¹⁸ Siùcade, idé nualíacawa càmita cayábéeri wawàsi ìya cháì nuíwítáise cabáyawanéeri irícu. Báisíta ìyaca nùwali yái nuwàwáanáca numànica yái cayábéeri wawàsica, quéwa càmita nualímá numànicani. ¹⁹ Iná càmita numàni yái cayábéeri wawàsi nuwàwéerica numànica. Yáta ulíamaca numàni, yái báawéeri wawàsi càmfírica nuwàwa numànica. ²⁰ Iná numànicaalí yái wawàsi càmfírica nuwàwa numànica, yá càmita núa yái càì imànicaní, yáta imàni yáni nubáyawaná iyéerica nùwali.

²¹ Iná idé nualíacawa abéeri wawàsi ìwali ichùulièrica nuíwítáise. Ewita nuwàwa numànica cayábéeri, mayamáacata báawéeri ìyaca nùwali. ²² Quéwa cháì nuíwítáise irícuwa, yá nusíimáidacawa nayú níái Dios yàasu leyca. ²³ Quéwa nuicá ìyaca áiba wawàsi ichùulièri cháì nuiná irícu, yácata ichùulièri nuiná yái bayáwanási iyéeri nùwali. Iná yácata ipélia yáapicha yái nuíwítáise, yá idacùaca núa macáita. ²⁴ ¡Catúulécanásíwata nuicáca núawawa! ¿Càinápínásica ichúuliada núa fícha yái nuiná yéetéeripínácawa? ²⁵ ¡Quéwa nua cayábéeri Dios irí, nualíacáiná ichúuliadapínaca núa yéetácáisi fícha, Wáiwacali Jesucristo ìwalíisená!

Iná nua, nuíwítáise iyú, yá numànica càide iyúwa Dios yàasu ley ichùulianá. Quéwa nuiná iyú, iyúwa wenàiwica fiwítáise ìyáaná, yá numànica mamálàacata càide iyúwa bayáwanási ichùulianá.

Iwàwacutá wàyaca càide iyúwa Dios yàasu Espíritu iwàwáaná

8 ¹ Iná siùcade, càmita Dios yùuwichàidapíná níái idéeyéica ìyaca Jesucristo yáapicha, níái càmfíyéica ìya quirínama càide iyúwa nainá iwàwáaná, iyéeyéica càide iyúwa Espíritu iwàwáaná. ² Yácáiná Espíritu Santo imàaqueéricuéca pìyaca báisíta Jesucristo yáapicha, idécué iwasàaca pía yéetácáisi ichàini fícha. ³ Yái càmfíricaté ley yáalímá imànica, càmicáináité yáalímá ibàlùadaca yái wenàiwica iwàwáanáca imànica càide iyúwa nainá iwàwáaná, abéerita Diosca yái yáalímáté imànicani, ibànùacaalíté walí liriwa, wanacáiri iicacánáwa wía wenàiwicaca, wía èeri mìnánái imàníyéica ibáyawanáwa, yéewacatená yéetácawa wabáyawaná fíchawalíná, itecaténá iiná ìwaliwa wáicha yái bayáwanási ichàinica, ⁴ yéewacatená mabáyawanáca

Dios iicáca wía, càmicáiná wàya quirínama càide iyúwa wainá iwàwáaná. Siùcade, wàyaca càide iyúwa Espíritu Santo iwàwáaná.

⁵Níái iyéeyéica càide iyúwa náiwitáise cabáyawanéeri iwàwáaná, náináidaca namànica yáawami báawéerita nainá iyúwa. Quéwa níái iyéeyéica càide iyúwa Espíritu iwàwáaná, náináidaca namànica càide iyúwa Espíritu iwàwáaná. ⁶Yácaalíta wàya wáináidacawa ìwali abémáidata yái wainá iwàwéerica imànica bayáwanásica, yá wéetápinácawa. Quéwa yái íináidéerica wáwalita yái Espíritu iwàwéerica wamànica, yási idènièripiná icáuca càmfíri imáalàawa, yá nacái iyápináca matuúbanáita. ⁷Cawinácaalí íináidawa yáawami bayáwanási wáwalita, yá yùuwideca imànica Dios, càmicáiná imàni càide iyúwa Dios itàacái íimáaná. Yá nacái càmita yáalimá imànica càide iyúwa Dios iwàwáaná. ⁸Iná níái iyéeyéica imànica càide iyúwa nainá iwàwáaná, càmita yéewa nasíimáidaca Dios iwàwa.

⁹Quéwa píacué, càmfíyéita iya càitáde iyúwa piiná iwàwáaná, píacué iyéeyéi càide iyúwa Espíritu iwàwáaná, Dios yàasu Espíritu iyacáinacué piwàwalicu. Quéwa cawinácaalí càmita idènia yái Espíritu Cristo ibànuèricaté, yá càmita Cristo yàasu wenàiwicani. ¹⁰Quéwa ìwalíisená yái Cristo ìyanácuéca piwàwalicu, yá mabáyawanácuéca Dios iicáca pía. Yá nacái pidèniacuéca picáucawa Espíritu ichàini iyú, éwita canáca piiná icáuca Dios írí, cabáyawanácáináni. ¹¹Quéwa Dios yàasu Espíritu iyacaalícué piwàwalicu, yái icáucàidéericaté Jesús yéetácáisi fícha, yáta nacái yàapínácuéca piiná icáuca yàasu Espíritu iyúwa.

¹²Iná ìwalíise nuénánái, wadènia wamawèniacálewa, quéwa càmita wainá yáapichata, Dios yáapichata, càmita wàyacaténá wamànica càitáde iyúwa wainá iwàwáaná.

¹³Quéwa piyacaalícué càide iyúwa wáiwitáise báawéeri iwàwáaná, yácué péetápinácawa càiripináta Dios fícha. Quéwa pimàacacaalícué Espíritu ichàini iyúudàaca pía, péetáidacaténácué yái piiná cabáyawanéeri imànfirica, yácué pidèniápináca picáucawa. ¹⁴Macáita níái imàaquéeyéica Espíritu yèepunídaca íiwitáise íiwitápu, níacata Dios yéenibe.

¹⁵Yái Espíritu càirica Dios yàacuéca píri siùcade, càmita imànipinácué pía yàasunái wenàiwica iyúwa, cáalucaténácué pía Dios fíchata. Dios yàacué píri yàasu Espírituwa, imàacacaténácué Dios yéenibesíwaca pía. Iná yéewa wáimaca Dios írí: “¡Pápa!” ¹⁶Yái Espíritu Dios yèerica walí, yácata icàlida wàasu espíritu írí ìwali yái idéénáca Dios yéenibesíwaca wía. ¹⁷Iná Dios yéenibesíwacaalí wía, yá imàacapínáca caináwanáca wía Cristo yáapicha, wàuwichàacaalíwa yáapicha abédanamata siùca cháí.

Aiba èeripiná cachàini wàasu wawàsi

¹⁸Báisíta núalácawa níái yùuwichàacáisi iwàwacutéeyéica wàuwichàaca siùca cháí èeri írìcu, càmfíyéita abédanama iicácanáwa yáapicha, yái wacáuca cachùniqueéri Dios yèeripináca walí yàasu èeripiná wàyaca yáapicha chènuniré. ¹⁹Macáita níái wawàsinái Dios idàbèeyéicaté cháí èeri írìcu, natufýasíwata nàyaca yéénaiwaná yàanàca yái èeri Dios yásáidacatáipináca èeri mìnánái írí, chánácaalí níái yéenibenáicawa. ²⁰Iná yái Dios imànicaléca cháí èeri írìcu, náuwàacatéwa macáita báawéeri wawàsi írìculé. Quéwa càmita nàasu wawàsiwata, yácáinátaté Dios iwàwáaná ichàbacawa.

Quéwa càicáaníta mamáalàacata nacùaca naicáwa yái ²¹ wàlisàì èeri Dios iwasàacatáipináca nía macáita báawéeri ichàini fícha, càide iyúwa Dios iwasàaná níái yéenibenáicawa.

²² Iná macáita wáaliacawa níái Dios idàbacaléca, siùcalénamade macáita nacái nàuwichàacawa cáíwinama mamáalàacata càide iyúwa abéechúa inanái yùuwichàacaalíwa uìri icáichawa. ²³ Quéwa càmita abéeri wawàsináica níái càì yùuwichàacawa, wía nacái idéeyéica idèniaca Espíritu Santo, yéénaca yái Dios yèeripináca walí wapíchaléwa, wàuwichàaca nacáiwa cáíwinama wawàwalicuísewa, idècunita wacùaca yái èeri Dios yeedácatáipináca wía yéenibenáisiwa iyúwa, yeedácatáipináca wainá fícha macáita yái bayáwanásica. ²⁴ Iná càicáináté wacùaca Dios yàasu èeri, yáté ichùuliadaca wía yùuwichàacáisi fícha. Yá càicataté ichàbacawa walí, éwitàacá càmítaté waicáni. Asáicaalí waicáca yái wacuèrica wáyaca, yá canácata yéewaná wacùacani. ¿Cáná iwàwacutá wacùaca yái asáirica waicáca? ²⁵ Quéwa wía, wacùaca wáyaca yái càmíricáwa idé waicáca. Iná càmita iwàwacutá waméyàaca wacùacani.

²⁶ Yá nacái càicata Espíritu Santo iyúdàaca wía ichàiniadacaténá wáiwitáise. Aibaalí, càmita wáalía wasutáca Dios fícha wataánicaalí yáapicha, quéwa Espíritu Santo yái isutáca Dios fícha wáichawalífiná iyú yái tàacáisi càmírica wáalía wacàlidaca tàacáisi iyú. ²⁷ Quéwa yáta yáaliéri wáiwitáise ìwali cayába macáita, yái Diosca. Yáaliata nacái ìwali yái Espíritu Santo iwàwéerica icàlidaca walí, yácáináta Espíritu yái isutéerica wàwali Dios fícha, wía yàasunái wenàiwicaca càide iyúwa Dios iwàwáaná.

Jesucristo yáapicha wamawèniada wàuwidenáíwa

²⁸ Siùcade, idé wáaliacawa Dioscata yái imàaca nachàbacawa walí macáita níái wawàsináica iyúdàacaténá wáiwitáise nayú, wía cáininéeyéica iicácani. Wía idéeyéicaté imáidaca yéewacaténá íibaidaca wáapicha càide iyúwa fináidáaná imànica. ²⁹ Yái Dios, bàalutésíwata ipíchawáisetéca idàbaca yá èeriquéi, yáté idéca yáaliacawa nàwali níái iníwèeyéipináté. Yá nacái idécaté imàacaca nàypináca càì iicácanáwade iyúwa liri ìyáaná, yéewacaténá yácata nabèeri canánama níái yéénánái manùbéeyéica. ³⁰ Níái Dios idéeyéicaté imàaca ìypináca càì iicácanáwade iyúwa liri ìyáaná. Yá nacái idécaté imáidapináca nía. Níái idéeyéicaté imáidaca, yá nacái idécaté mabáyawanáca iicáca nía. Níái idéeyéicaté mabáyawanáca iicáca, yá nacái idécaté imàacaca caináwanápináca nía yáapicha ìyacàle iriculé.

³¹ ¡Yá iwàwacutá càita wáimaca! ¡Dioscáiná ìya wáapicha, yá canácata yáaliméeripiná imawèniadaca wía quirínama, éwita càinácaalíta yàawa wáipunita! ³² Càmítaté Dios imáisanía wáicha yái liricawa, imàacacáitáté yéetácawa wàwalíná macáita. Iná càipináta nacái yàaca walí liri yáapichawa macáita níái wawàsinái idènièyéica. ³³ ¡Iná canácata yáaliméeripiná icháawàaca wía wabáyawaná ìwalísewa Dios irí! Idécáiná mabáyawanáca Dios imànica wía.

³⁴ Yá nacái, ¡canácata yáaliméeripiná yúucaca wía yùuwichàacáisi quichái iriculé wabáyawanámi ìwalísewa! Cristo idécáináté yéetácawa wáichawalífiná, idéericaté nacái icáuacacawa yéetácáisi fícha. Siùcade, yáawinacawa Dios yéewápu néesema itàanícáténá wáichawalífiná Dios yáapicha. ³⁵ Iná,

¡canácata wawàsiquúi yáaliméeripiná yeedáca wía Cristo íicha, yái cáini-néerica iicáca wía! Ewita yùuwichàacáisipiná, éwita achúmaca áiba wawàsi imànica wawàwa, éwita nàuwichàidaca wía Wáiwacali ìwalíise, éwita máapica wía, éwita canáca wabàle, éwita cáalucáipiná, éwita nacái yéetá-cáisipiná. ¡Canásíwata! ³⁶ Càica Dios itàacái ìimaca:

“Piasunái wenàiwicacáiná wía, yá nawàwaca nanúaca wía èeri imanùbaca.

Naicáca nacái wía càide iyúwa ovejanái natéeyéica aléde nanúacàalu néréwa nanúacaténa wía.”^w

³⁷ Quéwa éwita wàuwichàacawa madécaná wawàsi ìwalíise, càicáaníta maya-máacata wamawèniadaca wáichawa macái báawéeri wawàsi ìwítáaná Jesucristo ìwalíise, yái cáininéericaté iicáca wía. ³⁸ Iná ìwalíise, yá nuébaidasíwaca canácata yáaliméeri iwènúadaca wía Dios íicha. Ewita yéetáacáisipiná, éwita wawàsi ichàbapinácawa walí idècunitàacá cáuca wía, éwita ángelnáica nía, éwita espíritu báawéeyéi cachàiniyéica nía, éwita yácani báawéeri wawàsi ìyéerica siúcade, éwita nacái yácani wawàsi ìyéeripináca wapíchaléwa, ³⁹ éwita chàinisi chènunfiséericani, éwita yùuwichàacáisi quichái ichàini ìyéerica cáli depuúwalé, éwita áiba wawàsi yái Dios imàníiricaté cháí èeri írìcu. Càmita yáalimápiná iwènúadaca wía íicha yái cáinináanaca Dios iicáca wía, Wáiwacali Jesucristo ìwalíise.

Israelnái yáamàacaté Dios, càmicáináté neebáida ìwali

9 ¹ Núa Pablo, yeebáidéeri Cristo, nutàanicué pírí báisíta. Càmitacué nuchíwáida pía. Yá nacái Espíritu Santo icùaca nuíwítáise iyúudàacaténa báisíca yái càirica nutàaníca ìwali: ² Máiníca achúmaca nuwàwa báawanama. Eeri imanùbacata, nunúaca nuwàwa nàwali cáiwina níaí nuénánái judfónáica yáameeyéica Dios. ³ Aibaalí nuwàwa Dios yùuwichàidaca núa, iseríaca nacái núa Cristo íicha nàwalíisená níaí nuénánái, cáini-néeyéica nuicáca, nuíraná yéewéeyéica, càicaalí yéewa nuyúudàaca nama-wiénidacawa Dios írì, ⁴ níacata Israel itaquénáinámi. Níacata nacái Dios iníwèeyéité yéenibenáipináwa. Nalítaté Dios yáasáida ichàini icamaláná manuúriwa. Náapichata nacái imànipiná cayábéeri wawàsica neebáidacaalí itàacái. Nalíta nacái Dios imàacaté yàasu leywa. Níata nacái Dios yéewáidaté iicacánawapináté nàaca ìmíetacaná báisíta. Nalíta nacái imàacaté itàacáíwa ìwali yái imànínápinacaté nalí cayábéeri. ⁵ Níacata nacái israelnái yàawirínáimi itaquénáinámi. Yá nacái nataquénáinámi írìcuísecata imusúatéwa wenàiwica iyú yái Cristoca, yái Dios icuèrica macái wawàsi iwícau cháí èeri írìcu. ¡Wàacué Dios írì cayábéeri càiripináta! Càicawani.

⁶ Péemíacué cayába. Càmita báisíta Israel itaquénáinámica macáita níaí israelnáica. Quéwa càmita mawènicáiná yátái Dios imàacáanáté itàacáíwa israelnái írì quéechaté. ⁷ Càita nacái, càmita Abraham itaquénáinámi macáita níaí israelnáica, éwita itaquénáinámica nífatá. Càicaté Dios itàacái ìimaca: “Níacata báisíiyéipiná pitaquénáica, níaí Isaac itaquénáica.”^x ⁸ Iwàwáaná

íimaca, càmita Dios yéenibe macáita níái Abraham itaquénáinámica. Níacata báisiyíei Dios yeenibeca níái Isaac itaquénáinámica, idéeyéicaté Dios imàacaca itàacáíwa ìwali. ⁹Yácaté tàacáisi Dios imàaquéerité Abraham irí yái: “Abéeri camuí idénáami, yá nùanàapínáca àniawa, quéwa néenialí, yá idéca piacawéetúa Sara idèniaca ìiriwa.”^y

¹⁰Quéwa iyaca áiba wawàsi quiríta. Càita nacái ichàbacatéwa Rebeca irí, udéericucaalté pucháiba sùmanái. Abéerita yái nàanirica, quéwa yáta nàawirimi pucháinama yái Isaac.^z ¹¹Quéwa, càmicaalítàacá idé asáica níái ueníbeca, càmfíyétàacá idé imàni cayábéeri, báawéeri nacái, quéwa yéewacatená wáalíaca wéemíaca yái Dios imàníníaca càide iyúwa iwàwáaná, iníwàanáca yái iwàwéerica. Càmita Dios iníwàa wenàiwica ìwalíise yái cayábéeri wawàsi namànírica. Dios imáidaca wía yàasu wawàsítawa. ¹²Yá Dios íimacaté ulí: “Yái pìiri idàbéerica asáica yàapíná fíbaida iméeréeri iríwa.” ¹³Càica Dios itàacái íimaca: “Yácataté cànínéeri nuicáca yái Jacob, ínáté yéewa nuniwàacani itaquénáinámi nacái. Quéwaté núamàaca Esáu, ínáté càmita nuniwàani itaquénáinámi nacái.”^a

¹⁴Néeni càiná wáimaca. ¿Báawasica Dios íiwitáise, ínà càmita imàni cayába wawàsi? ¿Canásíwata! ¹⁵Dios íimacaté Moisés irí:

“Nuicápináca ipùalé yái nuwàwéericata nuicáca ipùalé.

Càita nacái catùulécánápiná nuicáca yái nuwàwéerica nuicáca itùulécáná.”^b

¹⁶Dioscata yái iníwàa yái iwàwéerica íicá ipùalé. Yái Dios íínáidáanáca imànica wawàsi, càmita càitáde iyúwa wáináidáanáwa, wía wenàiwicaca. Càmita nacái ìwalíise yátái wachàiniadáanácawa máadàini yéewacatená Dios yeedáca wíata. ¹⁷Càide iyúwa Dios itàacái íimáanáté Faraón irí: “Numàacaté pía rey iyú, quéwa yéewacatenáta núasáidacaté wenàiwica irí pirícuíse, cachàinírica núa canánama íicha, nayú níái yùuwichàacáisica, yéewacatená nacái wenàiwica icàlidaca nuínáwaná macái cálitá.”^c ¹⁸Iná idé wáalíacawa, yácata Dios yái íicá itùulécáná yái iwàwéerica íicáca itùulécáná. Yácata nacái yái dàala imànica iwàwa yái iwàwéerica dàalaca imànica iwàwa.

¹⁹Iná yéewa áiba íimápináca nulí: “Néeni canácaalí yáaliméeri ibàlùacawa íipunita yái Dios iwàwéerica imànica. ¿Cáná Dios icháawàa wía mamáalàacata?” ²⁰Yá núumaca pirí: Pía wenàiwicaca canéerita irí chàinisi yéewacatená pitàanáca Dios irí ìwali yái wawàsi Dios iwàwacutéerica imànica. Uái catùaca càmita yéewa úumaca irí yái imànírica úa: “¿Cáná pimàni núa càì icàcánawade?” ²¹Yái asialí imànírica catùanái, yácata idènia wawàsi cànápinácaalí imàni ibái iyú. Ibái yéená iyúta yéewa imànica abéechúa catùa cayábéechúa, càmicaalí, yá imànica abéechúa iwàsape.

²²Iná yásàirita wawàsica yái ichàbawatéwa, Dios idàbacaalíté macáita yái wawàsica. Dios iwàwacaté yáasáidaca walí abéeri wawàsi yùuwichàacáisi ìwali, yéewacatená macái èeri mìnánái yáalíacawa cachàiníricani. Yáté ìideniaca éeréeri iyú náicha yái yùuwichàidáanápínacaté, níatái iwàwacutéeyéipínacaté yùuwichàidaca wiúnamáiwacata. ²³Càicaté imànica quéwa

yáasáidacaténá walí cáinináca iicáca wía, yá nacái idèniaca ichàiniwa ichúu-liadáanápíná wía yùuwichàacáisi fícha. Iná bàaluitésíwata, yáté idéca cáini-náca iicáca wía, yáté nacái idéca iníwàaca wía wàyacaténá yáapícha. ²⁴Iná wíacata yái Dios idéeyéicaté imáidaca yàasunái wenàiwicapínáwa, quéwa càmitaté abéeri judíonái yèewísecata. Imáidacaté nacái abénaméeyéi càmfí-yéi judíonái yèewíse. ²⁵Càica Dios ímacaté Oseas yàasu cuyàluta irícu:

“Nùasunái wenàiwica, núumapíná nàwali níái càmfíyéicaté nùasunái
wenàiwica, cáininéechúa nuicáca,
núumapíná nacái ùwali úái càmfíchúacaté cáininá nuicáca.”^d

²⁶Iná aléde núumatalécaté nalí:

‘Píacué càmfíyéita nùasunái wenàiwica.’
Yá néenipínácata càì núumaca nalí àniawa:
‘Píacatacué yéenibe yái Dios cáurica.’”

²⁷Iná càita nacái Isaías ímacaté israelnái ìwali:

“Ewita manùbéeyéica níái Israel itaquénáinámica
càide iyúwa càina imuluíná,
càicáaníta, càmita manùbapíná níái ichúuliyééipínácawa
yùuwichàacáisi fícha.

²⁸Yácáinái Wáiwacalica imànipínáca càide iyúwaté ímáaná,
íná ráunamáipínáta yùuwichàidaca macáita níái èeri mìnánái
càmíyéica yeebáida ìwali.”^e

²⁹Càita nacái Isaías ímacaté quéecha:

“Yái Wáiwacali Cachàinírica Canánama Iicha,
càmicanáamité imàaca cáuca abénaméeyéi wataquénáinámica,
yá càica wíatáde iyúwaté Sodoma ìyacàlená mìnánáimi imáalàanátéwa
wiúnamáica,
iyúwaté nacái Gomorra mìnánáimi.”^f

Israelnái icutáidacaté Dios iyú yái fíbaidacalési namànfíricaté

³⁰Néeni, ¿càinácué wáimaca ìwali? Níái càmfíyéica judíonái, càmitaté nacutáida Dios mabáyawanácáténaté iicáca níata. Mabáyawanaté Dios iicáca nía ìwalíseta yái manuícáináté nawàwa Jesucristo iwéré. ³¹Quéwa níái israelnáica, iwàwéeyéicaté imànica càide iyúwaté ley ímáaná, yéewacaté-nása mabáyawanáca Dios iicáca nía ìwalíseta, yáté càmita mabáyawaná iicá nía. ³²Néeni, ¿cánáté càmita mabáyawaná Dios iicá nía? Namànicáináté càitáde iyúwaté ley ímáaná, quéwa càmitaté manuí nawàwa iwéré, yái Dios yàanàapínacaté nalí, yái ichúuliadéeripínacaté nía ìwalíse yùuwichàacáisi fícha. Yáté náináidacáita nàwalitawa, namàníinápináté càide iyúwa ley ímáaná. Yáté nadùdùacawa Cristo ìwalíse càide iyúwa wadùdùacaalíwa íba ìwalíse. ³³Càica Dios itàacái ímacaté:

“Péemiacué. Chái Jerusalén iyacàlená iricu numàaca abéeri íba,
yái madécaná wenàiwica idùduèripinácawa ìwàlìse.

Quéwa cawinácaalí yeebáida íba ìwali,
càmìta Dios ibáiniapináni.”^g

10 ¹Nuénánái, yá máiníri nuwàwa numànica nuwàwa yáapichawa yái, nutàanínáca Dios yáapicha nàwali níai israelnáica, yéewacaténá nachúuliacawa macáita yùuwichàacáisi fícha. ²Núalíacawa israelnáí ìwali, nawàwaca namànica máiní càide iyúwa Dios iwàwáaná. Quéwa càmìta náalíawa báisíta Dios fiwitáise ìwali. ³Càmìta náalíawa ìwali yái iwàwacutáa-náca manuíca wawàwa Dios iwéré, yéewacaténá mabáyawanáca iicáca wía. Iná nawàwacáináté namànica càide iyúwa náiwitáise iyáaná. Yáté càmìta manuí nawàwa Dios iwéré yéewacaténá mabáyawanáca iicáca níata. ⁴Iná yéewacaténá mabáyawanáca Dios iicáca wía, iwàwacutá weebáidaca Cristo ìwali. Cristocáináta yái yáaliméerité imànica macáita càide iyúwaté ley ichùulianá wamànica.

⁵Níai iwàwéeyéica mabáyawanáca Dios iicáca ìwàlìse yái namànínáca càide iyúwa ley íimáaná, càicaté Moisés itànàaca nàwali: “Yái wenàiwica imàníríca càide iyúwa ley íimáaná, idèniapíná icáucawa, yáalimápinácaalí imànica càide iyúwa náimáaná.”^h

⁶Quéwa càì fimaca nàwali níai manuíyéica iwàwa Dios iwéré, mabáyawa-néeyéica Dios iicáca: Càmìta yéewa píimacuéca píináidaca píríwa: “¿Càinásica fírfapínáwa chènuniré?” Càicaalícué píimaca, yá càicáaníde iyúwa wáiríacaalíwa chènuniré Cristo yàatalé, wachùuliacaténá iricúacawa néese.

⁷Picá nacái càì píináidacawa: “Canácata yáaliméeripíná iricúacawa yéetáními yéewiré.” Càicaalí píimaca, yá càicáaníde iyúwa iwàwacutácaalí weedáca Cristo yéetácáisi fícha iicácaténá wapùalé. Càmìta iwàwacutá wamàni càulenéri wawàsica, yéewacaténá mabáyawanáca Dios iicáca wía.

⁸Càica Dios itàacái fimaca: “Mawiénicata ìya pírí yái Dios itàacáica, ìyaca pinùmalicuta, ìyaca nacái piwàwalícu.” Yái tàacáisi iwàwacutéericué manuíca piwàwa iwéré, yái càì wacàlidaca pírícué: ⁹Picàlidacaalí pinùma iyúwa yácata Wáiwacalí yái Jesús, peebáidacaalí nacái báisíta piwàwalícuísewa Dios imichàidacaténí yéetáními yéewíse, yásí ichùuliadapínáca pía yùuwichàacáisi fícha. ¹⁰Yéewacaténá mabáyawanáca Dios iicáca wía, iwàwacutá weebáidaca ìwali wawàwa yáapichawa. Quéwa yéewacaténá ichùuliadaca wía yùuwichàacáisi fícha, iwàwacutá wacàlidaca wanùma iyúwa weebáidaca ìwali. ¹¹Càica Dios itàacái fimaca: “Níai yeebáidéeyéica Jesús ìwali, càmìta Dios ibáiniapíná nía.”ⁱ

¹²Càmìta máiní cawènica Dios iicáca judíonái náicha níai càmíiyéica judíonái, yácáináta Náiwacalí canánama, yácata cayábéeri náapicha macáita níai isutéeyéica fícha yái wawàsi namáapuèrica. ¹³Iná macáita níai yeebáidéeyéica Wáiwacalí Jesús ìwali, ichùuliadapínáca nía yùuwichàacáisi fícha.^j

¹⁴Péemiacué. ¿Càinápiná yéewaná neebáidaca ìwali yái càmíricáwa idé náalíacawa ìwali? ¿Càinápiná yéewaná neebáidaca ìwali yái càmíricáwa idé néemiaca iináwaná ìwalí? ¿Càiná yéewanápiná néemiacani, canácaalí yàa icàlidaca nálí iináwaná ìwalí? ¹⁵Néeni, ¿Càinápiná yéewa icàlidacawa yái

Dios itàacáica áibanái irí, càmicanámi Dios ibànù nía? Càica Dios itàacái fimaca nàwali níai itéeyéica Dios itàacái: “¡Cayábasíwata nàacawa wàatalé níai yàanèeyéica icàlidaca walí yái tàacáisi cayábéerica!”^k

¹⁶Quéwa càicáaníta, madécaná israelnáí càmítatè neebáida ìwali macáita yái tàacáisi cayábéerica. Càicaté Isaías fimaca: “Wáiwacali, ¡canácata iwà-wéeri yeebáidaca ìwali yái wacàlidéerica nalí!”^l ¹⁷Iná yéewacaténá manuíca wawàwa Jesús iwéré, iwàwacutá wéemiaca quéecha yái tàacáisi cayábéerica Jesús iináwaná ìwali. Yái tàacáisi càirica wéemiaca, yácata Cristo itàacái.

¹⁸Quéwa, yá nusutáca nuémíawa: ¿Báisítasica càmíta idé israelnáí yéemiaca-té yái tàacáisi wacàlidéericaté? ¡Báisíta idécaté néemiacani! Càica Dios itàacái fimaca:

“Macái èeri mìnánái iríta nacàlida nàacawa yái tàacáisica.
Yá nacái tàacáisi idéca yàanàaca macái èeri mìnánái irí,
alénácaalíta inùmámi nàyaca cháí èeri irícu.”^m

¹⁹Quéwa yèepù nusatáca nuémíawa àniawa: ¿Càmítatésica israelnáí yáalíatéwa ìwali? Báisíta náalíacatéwa ìwali. Càicaté Dios imàacaca Moisés ímacaté quéecha:

“Píacué israelnáí, piicápinacué numànica nalí cayábéeri,
níai wenàiwica íiwítaná càmíiyéica cawènicué piicáca,
cáudenicaténacué piicáca nía,
Calúacaténacué nacái piicáca níai wenàiwica piyúunáidéeyéicuéca
máiwitáiseca.”ⁿ

²⁰Néese, yá Dios imàacacaté Isaías ímacaté àniawa macàaluínináta:

“Numàacaté nàanàaca núa níai wenàiwica càmíiyéicaté icutáida núa.
Numàacaté nacái náalíacawa nuíwítáise ìwali níai
càmíiyéicaté isutá yéemiawa nuináwaná ìwali.”

²¹Quéwa càicaté Dios fimaca israelnáí ìwali:

“Eeri imanùbacaté, nuwàwa nuicáca napùalé,
níai israelnáí càmíiyéica yeebáidaca nutàacái,
càmíiyéica nacái iwàwa nucàca, yá nabàlùacáitawa nuípunita.”^o

Càmíta Dios iimáicha yàasunái wenàiwicawa

11 ¹Néese, yá nusutáca nuémíawa: ¿Idésica Dios yáamàaca níai yàasunái wenàiwicacawa? ¡Canásíwata! Núacata nacái áiba israelsàiri, Abraham itaquérinámi, Benjamín yàawiría yéénaca núa nacái. ²Càmítàacá idé Dios yáamàaca yàasunái wenàiwicawa, níai idéeyéicaté iníwàaca yàasupináwa ipícha-wáisetéca imànica yá èeriquéi. Piwàwalicué yái Dios itàacái, icàlidacatáica Elías iináwaná ìwali, icháawàcaalíté israelnáí Dios irí, fimacaalíté:

³“Nuíwacali, idéca nanúaca níái piasu profetanáica, yá nacái idéca nasubè-riadaca níái piasunái íba ichàwitaníináca neemácatáica pirí cuwèesinái, nàacatáica píimíétacaná. Abéericata núaquéi imàacawa siùcade, quéwa nawà-wéerita nacái nanúaca.”^q

⁴Quéwa Dios íimacaté Elías irí: “Nudèniaca mamáalàacata siete mil asianái, càmfíyéica idé ibàlùacawa yùululù ipùata iyúwa Baal yéenáiwana írí.”^r

⁵Càita nacái ichàbacawa siùcade, nàyaca abénaméeyéi judíonái yéená, níái Dios idéeyéicaté iníwàaca cáininácáiná iicáca nía mawènitá. ⁶Iná cáininá-caalí Dios iicáca nía mawènitá, yá càmita ìwalíiseni yái namànírica írí nachàini iyúwa. Quéwa cáininácaalí iicáca nía ìwalíise yái namànírica írí nachàini iyúwa, yá càmita cawèni, yái cáinináanaca iicáca nía mawènitá.

⁷Iná cáiná wáimaca ìwali yái wawàsica. Níái israelnáica càmitaté náalimá nàanàaca yái nawàwàanacaté nàyaca matufbanáita Dios yáapicha. Quéwa níataté yàanàa íríwa níani Dios iníwèyéicaté, níái áibanáica, yáté máiníca dàalaca Dios imànica nawàwa.

⁸Càica Dios itàacái íimaca:

“Dios yàacaté nalí abéeri espíritu,
càmicaténá náalíá néemíaca tàacáisi báisiiri íimáaná.

Ewita nadèniaca natuíwa,
càicáaníta, càmita náalimá naicáca iyú yái cayábéeri wawàsica.

Ewita nadèniaca nàuiwiwa,
càicáaníta, càmita náalimá néemíaca iyú yái Dios imáidáanaca nía.
Yá càicata nàyaca siùcalénamade.”

⁹Nuínáidacaalíwa nàwali, yá nuwàwalica yái rey David isutáanacaté yùu-widenái ìwaliwa Dios fícha, íimacaalíté:

“Yái nàasu yàacàsi nàwacáidéericawa ìwaliná, ìwàwacutápiná
ìwènúacawa iyú,

yái náuwèeripínacawa ìwalíise báawacatalé.

Náuwàacaténáwa ìwalíise, pluwichàidacaténá nacái nía nabáyawaná
ìwalíisewa.

¹⁰Samànacaténá natuí, càmicaténá asái naicáidaca.

Pimàacacaténá báawéeri yúuwàacawa nàwali, nàuwichàacaténáwa
èeri imanùbaca.”^s

Dios, pichúuliada yùuwichàacáisi fícha níái càmfíyéica judíonái

¹¹Iná nusutá nuémíawa siùcade: ¿Idétésica Dios yúucaca fíchawa càiri-pináta níái judíonáica nabáyawaná ìwalíisewa? ¿Canásíwata! Quéwa ìwalíise yái bayáwanási namàníricaté, yáté nachúuliacawa yùuwichàacáisi fícha, níái càmfíyéicaté judíonái, yéewacaténá judíonái ìwènúadaca íiwitáisewa nee-báidacaténá Cristo ìwali. ¹²Ìwalíise yái bayáwanási judíonái imàníricaté, yá ìwalíiseca yàanàaté yái cayábéeri wawàsica macái èeri mìnánái írí. Máiní

yáawanáipiná Dios imànica cayábéeri macái èri m̀nanái irí, yàasu èri judfónái iwènúadaca fiwítáisewa Dios irí àniawa.

¹³Iná siùcái, nutàanicué pirí, píacué càmfíyéica judfónái. Dios idécáináté ibà-nùaca núa apóstol iyú pìatalécué, píacué càmfíyéica judfónái. Iná ìwalíise yái nuíbaidacaléca pèewicué, máiní cawènica nuicáca, ¹⁴càicaalí yéewa cáudenica numànica níái nuénánái judfónái pìwalíisecué, naicácaalícué piyaca casí-máiri iyú Dios yáapicha, yéewacaténá Dios ichúuliadaca abénaméeyéi néená yùuwichàacáisi fícha. ¹⁵Iná Dios yáamàacaalíté níái judfónáica, yáté yàacùaca nalí àyapu níái càmfíyéicaté judfónái, yéewacaténá nadèniaca Dios yáapicha wawàsi. Iná yèepùacaalí Dios imáidaca judfónái àniawa, [yá càipinàcanide iyú wenàiwica yèepùacaalí icáucàacawa àniawa yéetácáisi fícha! ¹⁶Péemiàcué: Waseríacaalí abéechúa pan Dios irí, abéeri íbesi yéenaca, yá nacái idécata iseríacawa macáita Dios irí yái íbesica. Càita nacái, waseríacaalí Dios irí abéeri àicu ipichu, yá nacái Dios yàasucata macáita níái àicu yàanàca canánama.

¹⁷Péemiàcué: Báisíta idécaté naiwichùaca abénaméeyéi àicu Olivo yàanami. Yá nachanàidacatécué pía náamiricu, píacué áiba Olivo fiwítáaná yàanaca, ànalimáiseeyéica. Siùcade, yácué àicu Olivo yéenaca pía, yá nacái piiracuéca yái úni fíriéricawa ipichu irícubàa. ¹⁸Quéwa picácué cawèni piicáca píawawa náicha máiní níái yàana nawichuèyémica. Càicaalícué piicáca píawawa náicha, yá iwàwacutá píalíacuéca abéeri wawàsi ìwali. Càmitacué pía yái yèeyéica àicu ipichu icáuca. Píatasícué yái àicu ipichu yèeyéi icáuca. ¹⁹Isi-cuáta píimaca piríwa: “Quéwa idécaté nawichùamica níái abénaméeyéi àicu yàanamica, yéewacaténá nachanàidaca núa náaminá irícu.” ²⁰Báisíta càicani. Níái àicu yèanamica, yéewaté nawichùamica nía, quéwa càmicáináté manuí nawàwa Jesucristo iwéré. Quéwa pía, pichanàawa nàalumi irícu dàalanama, manuícáiná piwàwa Jesús iwéré. Iná càmita iwàwacutá canùmaséeca pía ìwalíiseta. Iwàwacutácaita piaca Dios icàaluíniná. ²¹Càmicaalíicáináté Dios imàaca iwàwawa nabáyawaná fícha níái Olivo yàanasífwamica, càita nacái càmita imàacapiná iwàwawa pibáyawaná fíchacué, píacué ichanèyèyécawa ìwali.’

²²Iná iwàwacutá píalíacawa ìwali yái cayábáanáca Dios fiwítáise píapicha. Yá nacái iwàwacutáanáca Dios yùuwichàidaca wía wamànicaalí wabáyawanáwa. Báisíta Dios yùuwichàidaca níái imàníyéica ibáyawanáwa, quéwa imànicaté pirícué cayábéeri. Iná iwàwacutácué piyaca pimànica càide iyúwa iwàwáaná. Càmicaalí pimàni càì, yá nacái iwichùapínaca pía yéetaná fícha àniawa. ²³Iná níái judfónái manuícaalí nawàwa Cristo iwéré àniawa, yái Diosca idènièri ichàiniwa, yeedáanápíná nía yéenibenái iyúwa àniawa. ²⁴Iná càide iyúwaté nawichùanáté pía síisàade àicu Olivo yàana ànalimáiseéri fícha, éwitaté càmita yásiwaná pía, càicáaníta, yáté nachanàidaca pía cayábéeri àicu Olivo yéetaná ìwali, yái càmfíricaté péetáanásífwata. Máiní yáawa-náipíná màulenáca ichanàidaca yàabàliná iwéréwa yái Olivo yàanasífwaca.

Aiba èri Dios ichúuliadapíná yùuwichàacáisi fícha níái israelnáica

²⁵Nuénánái, nuwàwacué píalíacawa ìwali yái Dios idènièricaté ibàaca-néeri iyú bàaluité, ipíchanácué canùmaséeca pía israelnáí fícha. Dàalacaté

t 11.21 Níái Olivo yàanasífwaca, níacata judfónái. Níái yàana ichanèyèyécawa náami irícu, níacata càmfíyéi judfónái, wíata yái càì náimaca ìwali.

abénaméeyéi judíonái iwàwa iwéréta madécaná càmfíyéi judíonái idéca yeebáidaca níái Dios idéeyéicaté yáalfaca yeebáidapínáca Jesucristo iwali.
²⁶Néese, yá Dios ichúuliadapínáca macáita níái israelnáica yùuwichàacáisi fícha. Càide iyúwa Dios itàacái fímáaná:

“Yái ichúuliadéeripínáca wía yùuwichàacáisi fícha yàanàapínáca

Jerusalén iyacàlená néese,

yái iwènúadéeripínáca Jacob itaquénáinámi fiwítáise fícha báawéeri.

²⁷Iná numànipínáca náapícha wawàsi,

numàacapínáca nuwàwa nabáyawaná fícha.

²⁸Quéwa siùcade, báawaca israelnáí iicáca yái tàacáisi cayábéerica. Yá nacái namànica nàuwidewa Dios ìwalfíse yái imànfínacaté píricué cayábéeri. Quéwa nfácataté Dios infwèyeyí bàaluité, cáinináca nacái iicáca nía mamáa-làacata nàawirináimi ìwalfísewa. ²⁹Iná Dios yàacaalí walí níái chàinisica, yàaca walí nía mawènitá, càmita yèpùadapíná wáicha nía quirínama. Càita nacái càmita Dios yeedápiná wáicha quirínama yái idéenacaté imáidaca wía. ³⁰Iná càita nacái piyacatécué bàaluité, càmitaté piwàwacué peebáidaca Dios itàacái. Quéwa siùcade, idécué Dios iicáca pitúulécaná, quéwa ìwalfíse yái càmfínacaté judíonái iwàwa yeebáidaca Dios itàacái quirínama. ³¹Iná càita nacái níái judíonáica, càmfíyéicaté iwàwa yeebáidaca Dios itàacái siùcade, càipínáta nacái Dios iicáca natúulécaná càide iyúwacué iicáanaté pitúulécaná. ³²Iná Dios idécaté imàacaca macái wenàiwica namànica càide iyúwa náiwítáise báawéeri fímáaná, yéewacaténá iicáca natúulécaná abédanamata macáita.

³³¡Máini cawènica manuísíwata yái Dios yáaliacáica, máini yáaliacawa macái wawàsi ìwalita!

Canácata yáaliméeri icàlidaca ìwali yái Dios fínáidáanácawa,

canácata nacái yáaliéri icàlidaca nàwali níái wawàsi imànfíyéica.

³⁴Canácata yáaliériwa càinácaalí Wáiwacali fínáidacawa.

Canácata nacái yáalimá yàalàaca Dios.

³⁵Canácata nacái yáaliméeri yàaca Dios írí áiba wawàsi

fícha yái idéerica Dios idènlaca.

³⁶Iná Dioscata imàni macáita níái iyéeyéica cháí èeri írìcu,

yá nacái nàyaca ichàini iyúta macáita.

Yàasunáica nía nacái macáita.

Iná Dios íríta yéewa wàaca cayábéeri càiripínáta.” Càicawani.

Iwàwacutá wèepùadaca waináwa Dios írí

12 ¹Iná nuénánái, ìwalfíse yái Dios iicáanacaté wapùalé mawènitá, nusutacué pícha wawàsi manuísíwata. Pèepùadacué piináwa macáita Dios írí picáuca yáapícha, càide iyúwa yái cuwèesi nanuéricaté írí canéerita ibáyawaná, yéewacaténá isíimáidaca Dios iwàwa. Càì iicácanáwa iwàwacutácué pìaca Dios fímiétacaná. ²Yátacué pìyaca càì iicácanáwade iyúwa èeri mìnánái fiwítáise iyáaná siùca èeride. Pimàacacué Dios iwènúadaca piwítáise ulfamaca, iwàlisàidacaténacué yàacawa yái píwítáiseaca,

yéewacaténacué píalíacawa iwali yái cayábéeri wawàsi Dios iwàwéerica imànica píapichacué, yái isíimáidéerica iwàwa, machacàníiri nacái wawàsica.

³Iwalíise yái Dios iicáanáca nupùalé mawènitá, núumacué pírí macáita: Canácata iwàwacutéeri cawènica iicáca yáawawa áibanái fícha. Píináidacué píwaliwáaca cayába machacàníiri iyú, càinácaalí imanúíca Dios yàacuéca pírí píalimáwanama, yái manuínacuéca piwàwa Dios iwéré.

⁴Iná càide iyúwa wadèniáná wainánáiná wáalimáwanama, wía wenàiwicaca, yá iwalíiseca nachanàawa madécaná wawàsi, quéwa càmita macáita namànica abéeri wawàsita namanùbaca iyúwa. ⁵Càita nacái wía yeebáidéeyéica Jesús, éwita manùbaca wía, quéwa macáita abéeri wenàiwica iinanáinácata wía Cristo yáapicha. Yá nacái wachanàacata wawéréwáacawa macáita wáalimáwanama. ⁶Quéwa Dios yàaca walí wáalimáwanama chàinisi áibanameéyéita fiwítáaná. Yàaca walí nía mawènitá càide iyúwa iwàwáaná. Aiba írí yàa chàinisi iyúwa profeta, yá iwàwacutá icàlidaca tàacáisi càitáde iyúwa imanúíca, manuíca iwàwa Dios iwéré. ⁷Yái Dios yèerica írí chàinisi iicácaténá áibanái ipùalé, iwàwacutá imànica cayábéeri áibanái írí. Yái yèerica írí chàinisi yéewáidacaténá wenàiwica, yá iwàwacutá yéewáidaca nía cayába. ⁸Yái yèerica írí chàinisi yàalàacaténá wenàiwica, iwàwacutá yàalàaca cayába níái áibanáica. Yái Dios yèerica írí chàinisi yàacaténá áibanái írí yái áiba wawàsi namápuèrica, iwàwacutá yàaca nalíni iwàwa yáapichawa. Yái Dios yèerica írí chàinisi íbaidacaténá cayába wenàiwicanái yáapicha, yá iwàwacutá ichàiniadacawa imànicaténá cayába yái íbaidacalécawa. Yái yèerica írí chàinisi iicácaténá áibanái ipùalé, yá iwàwacutá imànicani casíimáiri iyú.

Iicacánáwa iwàwacutá wàyaca wía yeebáidéeyéica Jesús

⁹Cáininácaalícué piicáyacacawa, iwàwacutácué cáinináca piicáyacacawa machìwáinánamata. Pimàacacué píchawa yái fiwítáisesi báawéerica. Yátacué iwàwacutá pimànica yái cayábéeri wawàsica.

¹⁰Iwàwacutácué cáinináca piicáyacacawa càide iyúwa cáininácaalícué piicáca péenánáisíwawa. Piicácué píimíétacanáwa, cawènicué nacái piicáca áibanái.

¹¹Iwàwacutácaalícué píibaidaca pimànicué cayábani mesúnamáita, picácué ínu pía, camènetacué piwàwa píibaidacaalícué Wáiwacali írí.

¹²Casíimáitacué piwàwa idècunitàacá picùacuéca Wáiwacali yàanàaca. Píideníacué yùuwichàacáisi Wáiwacali iwalíná. Picácué piméyàa pitàaníca Dios yáapicha.

¹³Picácué napùalé níái wéénánáica Cristo iwalíisená, imáapuèyéica wawàsi. Péewáidacué peedáca píataléwa cayába níái ipáchiyéicuéca pía.

¹⁴Pisutácué Dios fícha cayábéeri nalí níái imàniyéicuéca pírí báawéeri. Pimàacacué Dios imànica nalí cayábéeri. Picácué pimàaca báawéeri yàanàaca nía.

¹⁵Casíimáicué piwàwa náapicha níái casíimáiyéica iwàwa. Píicháanicué nacái náapicha, níái fícháaníyéica, achúméeyéica nacái iwàwa.

¹⁶Abédanamatacué píiwitáise píyaca píapichawáaca. Picácué canúmasée pía. Abédanamatacué piicáca píawawa náapicha níái catúulécanéeyéica. Picácué nacái piyúunáida cáalíacáica pía nachàbaníise níái áibanáica.

¹⁷Picácué pèepùada irí fípuinási báawéeri iyú, yái imàníricuéca pírí báawéeri. Iwàwacutácué píalimáida pimànica yáawami cayábéerita macái wenàiwica ipíchale.

¹⁸Yéewacaalícué pimànica áiba wawàsi, yácué pimànicani, yéewacaténácué pìyaca matuíbanáita macái wenàiwica yáapichata.

¹⁹Nuénánái cáininéeyéi nuicáca, picácué pèepùada fípuinási áibanái irí. Pimàacacué Dios yúuwichàidaca nía. Càica Dios itàacái fimaca:

“Núacata yái yúuwichàidéerica níai cabáyawanéeyéica,
núacata yàapíná nali nawèni náalimáwanama,
càide iyúwa iwàwacutáaná napáyaidacani.
Iimaca yái Wáiwacalica.”^u

²⁰Càita nacái fimaca àniawa:

“Máapicanámi yái yúuwidéerica imànica pía, pía iyáa.
Macàlacaalí iwàwa, pía ìira úni.

Iná càicaalí pimànica irí, yásí báipinàcani ìwalíise yái báawéeri
imànírica pírí.”^v

²¹Picácué pimàaca báawéeri imawèniadaca píiwitáise. Iwàwacutácué pima-
wèniadaca píchawa yái báawéeri wawàsica cayábéeri fíiwitáisesi iyú.

Iwàwacutá wàaca náimiétacaná níai icuèyéica yàcalénái

13 ¹Macáitacué pía wenàiwicaca, iwàwacutácué pimànica nachùu-
lìaca níai icuèyéicuéca piwicáu cáli, yácáináì chàinisi càirica nadè-
niaca, Dios néeséerita yàacawa. Iná níai ichùuliyéica siùcade, Diosta yái
imàaca nachùulìaca. ²Iná macáita níai càmfíyéica yeebáida nachùulìaca
níai Dios imàaquéeyéica ichùulìaca, yá nàacawa fípunita, yácáináta imà-
quéri nachùulìaca. Iná níai càmfíyéica yeebáida nachùulìaca, yá Dios yúuwi-
chàidapínáca nía. ³Mayamáacata iwàwacutá nàyaca níai náiwitápunáica,
nachùnìacaténá wenàiwicanái yàasu wawàsi, càmita cáalucaténá namànica
níatái imàníyéica cayábéeri, níacaténá nacalùada níai imàníyéica báawéeri
áibanái irí. Iná càmicaalí piwàwa cáalu piicáca nía, yá iwàwacutá pimànica
yáawami cayábéerita wawàsica napíchale, cayábacaténá naicáca píiwitáise,
⁴níacáináì icuèyéica wawicáu cáli, fibaidéeyéi Dios irífta, yéewacaténácué
wàyaca cayába. Quéwa pimànicaalícué báawéeri wawàsica, yácué cáaluca
pía náicha, càmicáiná meedápináta nadèniaca nacáapisáíwa, nadèniacani
náibaidacaténá iyú Dios irí, nàuwichàidacaténá áibanái fípuiná fípuiná níai imàní-
yéica báawéeri nali. ⁵Iná iwàwacutá wamànica nachùulìaca níai icuèyéica
wawicáu cáli. Iwalíise yái cáalunáca waicáca Dios yúuwichàidaca wía, ìwa-
líise nacái áiba, yái iwàwacutáanáca wamànica machacànita wawàsi wawà-
walícuísewa.

⁶Iná ìwalíise, iwàwacutá nacái wapáyaidaca wamawèniacálewa nali
níai icuèyéica yàcalé iwicáu, náibaidacáiná Dios irí, yácáináta iwàwa-
cutéeri namànica èeri imanùbaca. ⁷Iná ìwalíise, iwàwacutácué pipáyai-
daca náalimáwanama níai pimawènièyéicuéca. Yái peedéericuéca yàasu

mawènitàacáwa, iwènicué piyaca yàcalé irìcu, pipáyaidacué nía. Cawinácaalí yàa pímiétacanà, piacué nacái ímiétacanà. Aibacaalí itàanicué piináwaná ìwali cayába, pitàanicué nacái iináwaná ìwali cayába.

⁸Picácué pidènia pimawèniacálewa áibanái yáapicha, iwàwacutá càita-cué cáinináca piicáyacacawa áibanái yáapicha, yácáináí cáininéerica iicáca áibanái, yácata idéeri imànica càide iyúwa ley fimáaná. ⁹Càica leynáí fimaca: “Picácué pimàni báawéeri piiná iyúwa náapicha níái càmfíyécuéca piacawée-yéináí. Picá pinúa wenàiwica. Picá piyéedúa. Picá pimàni pichiwwa báawana-ama áibanái ìwali. Picá canàiná piicáca áibanái yàasu.” Macáita níái áibanái leynáica, nàwacácawa abéeri tàacáisi irìcuta: “Cáininá piicáca áibanái càide iyúwa cáinináaná piicáca píawawa.”^w ¹⁰Cáininácaalí waicáca áibanái, càmita wamàni nálí báawéeri. Cáininácaalí waicáca nía, yásí idéca wamànica càide iyúwa ley fimáaná.

¹¹Iná iwàwacutácué pimànica macáita yái idéericuéca nutàanica pirí ìwali. Iwàwacutácué nacái píalíacawa càinácaalí wawàsica yái ichàba yàacawa irìcu yái èeri càirica wàyaca irìcu siùcade, mánica báawacani. Iwàwacutácué pica-wàacawa pidàpule fíchawa, piyacáinacué càide iyúwa níái cadàpuléeyéica. Bàaluité, idàbacaalíté weebáidaca Wáiwacali ìwali, déecutéca wía fícha, yái yéenáíwaná yàanàcataípináca. Quéwa siùcade, yásí idéca mawiénicani wía irí.

¹²Mawiénica nacái wamusúacawa bayáwanási fícha, mawiénicáiná yàa-nàaca yái èeri wàyacaténá cayábacatalé. Iná iwàwacutá wamàaca wamànica yái bayáwanásica càiricade iyúwa wàyacaalí catéeri irìcu, wamànicaténá yáawami cayábeerita càide iyúwa níái iyéeyéica amaléeri irìcu.

¹³Wàyacué machacàníri iyú càide iyúwa níái wenàiwica iyéeyéica èeriapi: Yátacué wamànica machàbacanaméeyéi wawàsica càide iyúwa náíwitàise iwàwáaná, yátacué wacàmaca, wamàacacué wamànica báawéeri wainá iyúwa. Picácué watàaní báawéeri tàacáisi iyú, yátacué wapéliaca wèepuní-cawa, yáta nacái canàináca waicáca áibanái yàasu.

¹⁴Wamàacacué Jesucristo icùaca wáiwitàise ulfamaca. Yátacué wacutáida yái wawàsi wasíimáidéeripináca iyú waináwa.

Picácué pitàaní báawanama péenàsàiri ìwaliwa

14 ¹Peedácué píataléwa cayába níái wéenánái càmfíyécáwaca idé yáa-líacawa cayába càinácaalí yái Dios iwàwéerica wamànica. Quéwa éwita càmita abédanamacué piwàwa náapicha abéeri wawàsi ìwali, picácué pitàaní náipunita chàinisíri iyú.

²Nucàlidacué pirí abénaméeyéi wawàsi ìwali. Aibanái fináidawa yéewasa nayáaca matufbanáita macái yàacàsi íiwitáaná. Quéwa níái càmfíyécáwaca yáalíawa cayába càinácaalí yái Dios iwàwéerica wamànica, yá níaca iyáa yáawami bànacalé ìyacanáta, nabànacalé ibáináta nacái. ³Quéwa yái iyéerica macái yàacàsi íiwitáaná, càmita iwàwacutá yáamàidaca yái càmfíríca yéewa iyáaca macái yàacàsi íiwitáaná. Yái càmfíríca yéewa iyáaca macái yàacàsi íiwitáaná, càmita iwàwacutá itàaníca ìwali yái iyéerica macái yàacàsi íiwi-táaná. Càita nacái Dios yeedáca yàasu wenàiwica iyúwani.

⁴Càmita yéewa pitàaníca báawanama áiba yàasu wenàiwica ìwali. Abéerita íiwacalica yái yéewéeri íimaca, cayábacaalí yàasu wenàiwica íbaidaca, báawacaalí nacái íbaidaca. Iná càita abéerita Diosca yái cachàiníiri iiquée-rica wapùalé wáalimáwanama, yéewacaténá wáalimáca wamáalàidaca yái íibaidacaléca.

⁵Aiba wawàsi. Abénaméeyéi iyúunáida cayábaca abénaméeyéi èeri áibanái èeri fícha. Aibanái íima nacái, níái èerica abédanaméeyéita iicacánáwa. Wáalimáwanamata iwàwacutá wáináidacawa machacànita ìwali yái wáinái-déericawa ìwali. ⁶Yái cawènfírca iicáca abéeri èeri áiba fícha, yá Wáiwacali irípinácata cài imànica. Yái càmírica cawèni iicáca abéeri èeri áiba fícha, imànica nacáini Wáiwacali irípináta. Yái iyéerica macái yàacàsi íiwitáaná Wáiwacali ípidená ìwalita iyáni, yá nacái yàaca Dios irí cayábéeri ìwalíse. Yái càmírica iyáa macái yàacàsi íiwitáaná, imànica nacáini Wáiwacali irípináta, yá nacái yàaca Dios irí cayábéeri ìwalíse. ⁷Canácata wenàiwicaquéi yéewéeri imànica yáawawa íiwacali iyúwa, canácata nacái yéewéeri yéetá-cawa irípinátawa.

⁸Iná cáucaalíca wía cháí èeri irícu, wàyaca Wáiwacali irípinátawa, wéetá-caalíwa nacái, yá wéetácawa Wáiwacali irípináta. Iná cáucaalíca wía, wéetá-caalíwa nacái, yá Wáiwacali yàasunáicata wía macáita. ⁹Iná càiri wawàsi ìwalísená yái caité Cristo yéetácawa, icáuacatéwa nacái yéetácáisi fícha yéewacaténá Wáiwacalicaní, wía cáuyéicáwaca, nía nacái idéeyéicaté yéetá-cawa.

¹⁰Iná píá, càmita yéewa pitàaníca nàwali báawanama níái wéenánáica Cristo ìwalísená. Càmita nacái iwàwacutá cawènica waicácawa náicha. Aiba èeri macáipináta iwàwacutá ¹¹Càica Dios itàacái íimaca:

“Wáiwacali íimacaté: ‘Numàaca nutàacáíwa báisíta nuípidená ìwaliwa.

Macái wenàiwica ibàlùapínáwa Nulí nàului ipùata iyúwa.

Macái wenàiwica íiwitáaná íimapíná nulí madécaná yáacúalícu, píacata yái Dios idènièrica wawàsi piuwichàidáanápíná wía.’”^x

¹²Iná macáita wía iwàwacutápiná wacàlidaca Dios irí ìwali yái wamànírca wáalimáwanama.

Picá pimàaca péenàsàiri yúuwàacawa báawacatalé

¹³Iná ìwalíse, càmita iwàwacutá watàaníca wàwaliwáaca quirínama. Iwàwacutá wáináidacawa cayába, ipíchaná wacùaléca wéenàsàiri yúuwàawa báawéeri iriculé.

¹⁴Núa, yeebáidéerica Wáiwacali Jesús ìwali, canácata yàacàsiquéi casa-quèerica yàasu wawàsitawa. Yái fináidéerica casacàaca yái yàacàsica, yá irícata casacàani. ¹⁵Iná ìwalísecaalí achúma péenàsàiri iwàwa, yái yàacàsi piyéerica, yá píasáidaca irí càmita cáininá piicàcani. Iná picá pimàaca piyáa-calé ìwalíseca, yúucawa yái péenàsàiri Cristo yéetéericatéwa ìwaliná.

¹⁶Píacué yeebáidéeyéica Jesús, picácué pimàaca càmíyeyi yeebáida Jesús itàaníca ìwali báawanama yái cayábéeri wawàsi pimànírícuéca. ¹⁷Nalí níái

Dios yàasunái wenàiwicaca, càmita máiní cawènica nálí, yái càinácaalí yàacàsica yái iwàwacutá nayáaca, yá nacái nàiréeripináca. Yá máiní iwàwacutácawa yái wàyáanáca machacàníiri iyú, wàyáanáca matuíbanáita wáapichawáaca, yá nacái casímáináca Espíritu Santo imànica wawàwa. ¹⁸Iná yái càirica iicacánáwa fíbaidaca Cristo irí, isímáidaca Dios iwàwa, yá nacái cayábaca wenàiwica iicáca fiwítáise.

¹⁹Iná, yátacué wachàiniadawa ìwali macáita yái wawàsi yéewéeripináca imàaca wàyaca wáapichawáaca matuíbanáita, imàaquéerica nacái wadàwì-nàacawa abédanamata.

²⁰Picácué pimàaca imáalàacawa pícha yái cayábéeri wawàsi Dios imàaquéricuéca piwàwaliculé, yàacàsi ìwalíise. Báisita masacàaca macáita níai yàacàsica. Yátasí báawéeri, yái wacùalécaalí áibanái yúuwàawa báawéeri iriculé, ìwalíise yái yàacàsi wayéerica. ²¹Iná càicanámi wawàsi, yásica càmita yéewa wayáaca iinási quirínama, càmita nacái yéewa wàiraca ìiracalési ipuíri, áiba wawàsi nacái, yái yéewéerica wéenasàiri imànica ibáyawanáwa ìwalíise, càmfiricáwaca idé béeri fiwítáise Dios itàacái ìwali.

²²Iná manuícacalí piwàwa iwéré yái peebáidéerica ìwali, yá piasu wawàsicatani Dios yáapicha. Yái wenàiwica càmfirica fiwítáise icháawàa ìwalíise yái wawàsi imànírica, yáallíacáiná càmita imàni ibáyawanáwa ìwalíise, yásí casímáiripiná. ²³Quéwa yái fínáidéerica báawapináca yàacàsi imànica irí, yá idéca imànica iríwa báawéeri, càmicáiná yeebáida ìwali cayábéerica yái yàacàsica. Iná macáita yái wawàsi wamànírica, càmicaalí weebáida ìwali cayábéericani, yá idéca wamànica wabáyawanáwa.

Iwàwacutá wamànica cayábéeri áibanái irí, càmita abéeri walícata

15 ¹Iná wía idéeyéica cachàinica fiwítáise Dios itàacái ìwali, yá iwàwacutáca waicáca napùalé níai càmfíyécáwaca yáallíawa ìwali yái Dios iwàwéerica wamànica. Càmita walíwata wacutáidaca wawàsita cayábacaténá waicáca wíawawa ìwalíiseta. ²Iná wáalimáwanama iwàwacutá wamànica áibanái irí cayábéeri, yái yéewéerica isímáidaca nawàwa, yéewacaténá nadàwìnnàacawa abédanamata wáapicha Dios itàacái ìwali. ³Càitaté Cristo, càmitaté nacái fínáida ìwali abéerita yátái isímáidéeripináca iwàwa. Imànicaté càide iyúwaté Dios itàacái fímáanaté ìwali: “Wenàiwica icuúsacacalí pía báawéeri tàacàisi iyú, yá nacái yúuwàacatawa nuwéré.”^y

⁴Iná macáita níai tàacàisi natànèeyéicaté bàaluité, cháí Dios itàacái iricu, nàyaca néeni yéewacaténá néewáidaca wía, nachàiniadacaténá wawàwa, wáallíacaténá wàideniaca yúuwichàacàisi, càmicaténá waméyàa wacùaca yái èeri Dios imànicatáipináca walí macáita yái wawàsi imàníripináca walí.

⁵Quéwa nusutácué pìwali fícha yái Dios éeréericata imànica wawàsi, ichàiniadéerica nacái wawàwa, yéewacaténá imàacaca piyacuéca abédanamata píwítáise píapichawáaca càide iyúwa Cristo Jesús yéewáidáanaté wàyaca, ⁶yéewacaténá abéericata wáiwítáise wàaca cayábéeri Dios irí macáita, yái Wáiwacalí Jesucristo Yáanirica.

Tàacáisi cayábéeri icàlidacawa nalí níái càmíyéica judíonái

⁷Iná piacué judíonáica iwàwacutácué cayábaca piicáyacacawa náapicha níái càmíyéica judíonái, càide iyúwaté Cristo yeedáanacué pía yàasunái wenàiwicawa iyúwa, yéewacaténá wàaca Dios ímíétacaná macáita. ⁸Quéwa núumacué pírí, Jesucristo yàanàacaté imànica yáawawa judíonái yàasu wenàiwica iyú, yáasáidacaténá báisícata Dios imànica walí càide iyúwa ímáaná, yáasáidacaténá nacái nalí mayamáacata Dios imànica càide iyúwaté idéená imàacaca itàacáwa nàawirináimi írí. ⁹Yéewacaténá nacái nàaca cayábéeri Dios írí níái càmíyéica judíonái, ìwalíise yái íicáanacaté napùalé manuísíwata. Càide iyúwa Dios itàacái ímáaná:

“Iná pía Dios nùapíná pírí cayábéeri nèewi macáita níái càmíyéica judíonái,
yá nacái nulabàidapíná píipidená ìwali.”^z

¹⁰Yá Dios itàacái fimaca àniawa:

“Casímáicué pía, píacué càmíyéica judíonái,
náapicha macáita níái Dios yàasunái wenàiwicaca.”^a

¹¹Yèepùà càì fimaca àniawa:

“Píacué Dios írí cayábéeri macáita píacué càmíyéica judíonái,
macáitacué pía Dios yàasunái wenàiwicaca, pilabàidacué írí.”^b

¹²Yá nacái càicata Isaías itànàacaté:

“Yàanàapínáca abéeri Isaf itaquérinámi,
yái ichùulìèripínáca nawicáu macáita níái càmíyéica judíonái.
Yá nacái neebáidapínáca ìwali macáita.”^c

¹³Yái Dios wacuèrica wàanàaca yàatalé áiba èeri, nuwàwa isímáidacuéca piwàwa manuísíwata, matuíbanáicaténacué imànica piwàwa, píacué yeebáidéeyéica ìwali, yéewacaténá nacái picùacani èeri imanùbaca Espíritu Santo ichàini iyú.

Pablo itàaní fibaidacalé ìwaliwa nèewiré níái càmíyéica judíonái

¹⁴Píacué nuénánaíca, idéca núalíaca píiwitáise ìwalicué cayába, máinícuéca cayába píiwitáise, máinícué nacái cáalíacáica pía. Idécué píalíacawa macái wawàsi ìwalita, yéewacué píalímáca píalàacuéca píawáacawa.

¹⁵Nuénánái, quéwa càicáaníta nutànàacué pírí amalánama abénaméeyéi wawàsi ìwali ipíchanacué píimáicha nía. Càicaté nutànàaca píricué ìwalíise yái Dios imànínácaté nulí cayábéeri mawènitá, ¹⁶yéewacaténá Jesucristo yàasu wenàiwicaca núa, nalí níái càmíyéi judíonái, nucàlidacaténáté nalí yái Dios yàasu tàacáisi cayábéerica, càicaténá níade iyúwa yái sacerdotenái

yèrica Dios irí cayábéerica isàni, idéeyéicaté Espíritu Santo iseríaca Dios irípiná.

¹⁷Yá ìwalíiseca, canùmasée nuicácawa Jesucristo íipidená ìwali, ìwalíise nacái yái fibaidacalési numànfírica Dios irí. ¹⁸Yá nacái càmíta nuwàwa nutàaníca pirícué ìwali yái wawàsi numànfíricaté, ìwalita yái Cristo imànfíricaté nálí níái càmíiyéi judíonái nùwalfisená, yéewacaténá namànica càide iyúwa Dios iwàwáaná. Báisíta idéca namànicaní nutàacái ìwalíise, nuíbaidacalé ìwalíise nacái, ¹⁹ìwalíiseté nacái áiba yái naicáanacaté níái yé-náiwánási cachàiníyéicaté, nía nacái càmíiyéica wenàiwica idé imànica, numàníyéicaté Dios yàasu Espíritu ichàini iyú. Jerusalén mìnánái néese inùmámi numáalàida nucàlidaca yái tàacáisi cayábéerica Cristo iináwaná ìwali, itéesebàa nacái, iwéréta nùanáca Iliria yàasu cáli néré. ²⁰Iná càicaté nuchàiniadacawa nucàlidacaténá yái tàacáisi cayábéerica aléde càmicaléca áibanái idéca yéemiaca Cristo iináwaná ìwali, ipíchaná nùanáca neufbaidaca áibanái fibaidacalé finatabàa yái idéerica nadàbaca. ²¹Càide iyúwa Dios itàacái fimáaná:

“Níái càmíiyéicáwaca idé yéemiaca iináwaná ìwali, náalíapínácawa ìwali.

Nía nacái càmíiyéicaté yéemiaca piináwaná ìwali, náalíapínáca néemiaca itàacái.”^d

Pablo íináidaca yàacawa Roma iyacàlená néré

²²Iná ìwalíise macáita yái fibaidacalésica, yá càmíta núalimá nùaca nupá-chiacuécá pía.

²³Quéwa siùcade, idécáiná numáalàida nuíbaidacaléwa finatabàa calíquei, yá nacái madécaná camuí idéca ichàbacawa néese, yái nuwàwáanácucéca nuicáca pía, ²⁴iná nuínáidacué nupáchiaca pía nùapínácaalíwa España yàasu cáli néré, Roma yàasu cáli ichàbaníise. Iná idécanáami nùyaca píapichacué abénaméeyéi èeri, néese, yá nuwàwaca piyúudàacuécá núa numáalàidacaténá nùasu àyapuwa.

²⁵Quéwaca siùcata, yá nùacawa Jerusalén iyacàlená néré nùacaténá nutéca nálí palata níái wéénánáica Cristo ìwalfisená iyéeyéica néré. ²⁶Níacáiná wéénánái Macedonia yàasu cáli mìnánáica, Acaya néeseéeyéi yáapicha, nadécaté nàwacáidaca nàasu wawàsitawa palata, naicácaténá napùalé níái wéénánái catúulécaneéeyéi iyéeyéica Jerusalén iyacàlená irícu.^e ²⁷Nawàwacaté nàwacáida nálí yái palátaca nàasu wawàsitawa. Báisíta iwàwacutáté namànica nalíni namawèniacáiná nía, níái càmíiyéica judíonái neebáidaca Jesús ìwali siùcade, quéwa judíonái icàlidacáinaté nálí yái tàacáisi cayábéerica Jesús iináwaná ìwali. Iná ìwalíise iwàwacutá nayúudàaca náipuináwa judíonái iyú yái wawàsi nadènièrica cháí èeri irícu.

²⁸Iná idécanáami numáalàidaca numànica yái wawàsica, idécaalí nacái nuèpùadaca nálí yái palátaca, yáta nùapínácawa España yàasu cáli néré. Iná nuchàbapínácaalíwa mawiénibàacué pírí, yácué nupáchiapínáca pía nùwaliwata. ²⁹Yá nacái idéca núalíacawa yàasu èeripíná nupáchiacuécá pía,

^d 15.21 Is. 52.15. ^e 15.26 1 Co. 16.1-4.

yá nutépináca pirícué manùba níái tàacáisi cayábéeyéica Cristo idéeyéicaté imàacaca walí.

³⁰ Quéwa nusutácué pícha wawàsi manuísíwata, piácué nuénánáica Wáiwacali Jesucristo ìwalíisená, ìwalíise nacái yái cáinináanaca waicáyacacawa Espíritu Santo ìwalíisená, piyúudàacué nutàaníca Dios yáapícha nùwaliwa, ³¹ yéewacaténá Dios icùaca núa náicha níái càmfíyéica yeebáida Jesús, iyéeyéica Judea yàasu cáli finata, yéewacaténá níái Dios yàasunái wenàiwica iyéeyéica Jerusalén iyacàlená irícu, needáca cayába yái palata nutéerica nùacawa nalí, ³² yéewacaténá nùanàaca pìatalécué casimáiwaca, Dios iwàwacanámi càì, yéewacaténá nacái nuyamáidacawa píatanácué abénaméeyéi èeri.

³³ Yá nacái nuwàwaca yái Dios matufbanáirica fiwítáise, iyacuéca piápícha èeri imanùbaca. Càicawani.

Pablo iwàwali níái iicácalénáicawa

16 ¹ Nucàlidacué pirí wéenásàatúa Febe iináwaná ìwali, úacata nùalíachúa cayábaca máiní fiwítáise úara, ufíaidaca càide iyúwa diácono, náapícha níái yeebáidéeyéica Jesús, Cencrea iyacàlená irícu.

² Nusutácué pícha wawàsi. Peedácué pìataléwa cayába úa Wáiwacali ípídená ìwali, càide iyúwa iwàwacutáaná wamànica wía Dios yàasunái wenàiwicaca. Píicácué upùalé ìwali macáita yái umáapuèri wawàsica, idécáiná uicáca madécaná wenàiwica ipùalé, núa nacái áiba.

³ Nuwàwali úái Priscilaca, Aquila nacái, níái nùacawéeyéinacaté íibaidaca Jesucristo irí.^f ⁴ Achúméeyéicaté yéetácawa nucùaléta, nachúuliadacaalíte nucáuca yéetácáisi fícha. Iná ìwalíise, nua nalí cayábéeri manuísíwata, quéwa càmita abéeri núacata, nía nacái macáita nùapícha càmfíyéica judfonái yeebáidéeyéica Jesús, nàa Dios irí cayábéeri nàwalíise.

⁵ Nuwàwali nacái níái yeebáidéeyéica Jesús ìwaquéeyéicawa, Priscila, Aquila icapèe irícu. Nuwàwalita nacái wéenàsàiri Epeneto, cáininéerica nuicáca, yái idàbéericaté yeebáidaca Jesús, Asia yàasu cáli néeni.

⁶ Nuwàwali nacái María, úái idéechúacaté íibaidaca manuísíwata pèewicué.

⁷ Nuwàwali Andrónico, Junias nacái, níái nùnacíiyéi judíoca, nùacawéeyéinacaté iyaca presunái icapèe irícu, cawèníyéicaté máiní apóstolnái iicáca, idàbéeyéicaté nacái yeebáidaca Jesús nupíchalé.

⁸ Nuwàwali Amplias, yái cáininéerica nuicáca Wáiwacali ípídená ìwali.

⁹ Nuwàwali Urbano, yái wàacawéerináca wáibaidaca Cristo Jesús ípídená ìwali, Estaquis nacái, cáininéerica nacái nuicáca.

¹⁰ Nuwàwali Apeles, yái yáasáidéericaté madécaná yáawiría manuíca iwàwa Cristo iwéré, éwita manùba yùuwichàacáisi yàanàacani. Nuwàwali nacái Aristóbulo, macáita nacái níái iyéeyéica yáapícha icapèe irícu.

¹¹ Nuwàwali nacái Herodión, yái judíosàirica càide iyúwa núa. Nuwàwali nacái Narciso macáita nacái níái yéénánái yeebáidéeyéica Wáiwacali ìwali iyéeyéica icapèe irícu.

¹² Nuwàwali Trifena, Trifosa nacái, níái íibaidéeyéica Wáiwacali yáapícha yàasu íibaidacalési. Nuwàwali nacái Pérsida, úái wéenàsàatúa cáininéechúaca nuicáca, íibaidéechúaca manuísíwata Wáiwacali irí.

¹³Nuwàwali Rufo, yái Dios iníwèerica Cristo ìwalíisená, yáatúa nacái, úái nuiquéechúaca nacái núatúasíwa iyúwa.

¹⁴Nuwàwali nacái Asíncrito, Flegonte, Hermas, Patrobas, Hermes, nía nacái wéenánái iyéeyéica náapicha.

¹⁵Nuwàwali Filólogo, Julia, Nereo, yéenasàatúa nacái, Olimpás nacái, macáita nacái níái wéenánái yeebáidéeyéica Jesús iyéeyéica náapicha néeni.

¹⁶Pitàidacué píawáacawa cáininéeri iyú, písùsùacué pinànì ìwaliwa cáimiétanéeri iyú. Macáita níái yeebáidéeyéica Cristo, nawàwalicué píá.

¹⁷Nuénánái, nusutácué píicha wawàsi manuísíwata. Picùacué píawawa cayába náicha, níái iwènúadéeyéica yèepunícawa wenàiwica íiwitáise. Nawàwacué namànica píri càulenéeri wawàsica, yá nacái nabàlùacawa íipuníta yái tàacáisi wéewáidéericuéca píá ìwali. Iná déecutacué piicáca píwaliwa náicha. ¹⁸Níái càiyéica íiwitáise wenàiwicaca, càmita náibaida Wáiwacali Jesucristo írì, namànica càide iyúwa nainá iwàwáaná. Yá nacái natàanica cayábanaméeyéi tàacáisica wenàiwica írì, caséerica nacái néemìlaca, namèniadacaténá níái bàsabàséeyéica íiwitáise, càmfíyéica yáalíawa cayába báisiiri tàacáisi ìwali. ¹⁹Macáita níái yeebáidéeyéica Jesús, idé náalíacawa macáita pímanícuéca càide iyúwa Dios iwàwáaná. Iná yéewa casímáica nuwàwa manuísíwata píwalísecué. Nuwàwacué cáalíacáica píá, pímanícaténácué cayábéeri wawàsica, quéwa, càmita báawéeri wawàsi írìpínáta.

²⁰Quéwa yái Dios matuífbanáirica íiwitáise, mesúnamáipínáta imawèniadaca Camèniadacáiri, imàacacaténáni wachàini yàapiré. Nuwàwaca Wáiwacali Jesucristo yàacuéca píri ichàbanama yái píamápuèricuéca.

²¹Timoteo iwàwalicué píá, yái nùacawéerináca nuíbaidaca. Càita nacái nawàwalicué píá níái, Lucio, Jasón, Sosípater nacái, níái judíonáica càide iyúwa núa.

²²Núa, Tercio, Pabloca yái càì càlídaca nulí ìwali, yái càirica nutànàaca cuyàlutaca, nuwàwalicué píá Wáiwacali íipidená ìwali.

²³Gayo iwàwalicué píá nacái, yái nuyaméericawa icapèe írìcunama, macáita nacái níái yeebáidéeyéica Jesús. Erasto nacái iwàwalicué píá, yái icuèrica yàcalé mìnánái yàasu palata, yá nacái áiba yái wéenasàiri Cuartoca.

²⁴Nuwàwa Wáiwacali Jesucristo imànicué píri cayábéeri macáita. Càicawani.

Pablo imáalàida yàaca cayábéeri Dios írì

²⁵Iná yái Dios imàaquéerica wàyaca dàalanama ìwali yái tàacáisi cayábéerica, yá icàlídéerica Jesús iinàwaná ìwali, yáasáidéerica nacái walí siùcade, idènièricaté ibàacanéeri iyú bàaluitésíwata wenàiwica íicha, ²⁶quéwa siùcade, imàacaca wáalíacawa ìwali, nalícu níái cuyàlutanái profetanái itànèeyéicaté càide iyúwa ichùullianáté namànica, yái Dios iyéerica càiripínáta. Siùcade, idéca náalíacawa ìwali macáita níái èeri mìnánáica yéewacaténá neebáidaca ìwali, namànicaténá nacái càide iyúwa Dios iwàwáaná.

²⁷Iná abéericata yái Dios cáalíacáirica, yái iwàwacutéerica wàaca íimiéta-caná Jesucristo ìwalíisená càiripínáta. Càicawani.

1 CORINTIOS

Itànèerité cuyàluta:

Pablo, yàcalé Tarso néeséeri, ípidenéericaté quéecha Saulo, hebreonái itàacái iyú, Pablo nacái romanonái itàacái iyú. Dios imáidacaténí yàasu apóstolpináwa, icàlidacaténá tàacáisi cayábéeri Jesús iináwaná iwali nalí níái càmíiyéicaté judíonái.

Camuí itànèerité írìcu yái cuyàlutaca, síisàanácaalíté nacái itànàani:

Pablo itànàacaté 1 Corintios, Efeso iyacàlená néese, camuí 55-54 néenibàa, asáica idenáamité Cristo.

¿Cánaté itànàa yái cuyàlutaca?

Máinícaté càmita cayába nàasu wawàsi náapichawáaca, níái yeebáidéeyéica Jesús iwali. Càmitaté abédanama náináidaca náapichawáaca, nase-riacaté nacái náichawáaca, níái náiwitápunáica néenialíté, ìwalíiseté nacái áiba yái iicácanáwacaté namànica Santa Cena, nadèniacaté nacái báawéeri wawàsi náapichawáaca níái icásèeyéicawa.

¿Càiná ìwalíiseté itànàa nalí yái cuyàlutaca?

Piléecué 1 Co. 1.10.

Versículonái máiníiyéi cawènica:

1 Co. 15.57-58.

Pablo iwàwalica Corinto mìnánái

1 ¹Núa Pablo, Dios imáidaca núa Jesucristo yàasu apóstolcaténá núa càide iyúwa Dios iwàwáaná, nuwàwalicué pía, wéenasàiri Sóstenes yáapicha.

²Nutànàacué pírì cuyàluta píacué yeebáidéeyéica Jesús, iyéeyéica Corinto iyacàlená írìcu, idéeyéicaté mabáyawanáca Dios imànica Jesucristo ìwalíisená, idéeyéica nacái Dios imáidaca nàyacaténá mabáyawanáta, píacué yàasunái wenàiwicaca, náapicha macáita níái manuíféica iwàwa Wáiwacali Jesucristo iwéré áibanái cálibàa, yái Náiwacalica, Wáiwacali nacái náapicha.

³Nuwàwa Wáaniri Dios yàacuéca pírì cayábéeri mawènita, Wáiwacali Jesucristo yáapicha, pìyacaténácué matuíbanáita.

Wàacué cayábéeri ìwalíise yái chàinisi Espíritu Santo yèerica walí

⁴Mayamáacata núaca cayábéeri Dios irí pìwalíiseucé, imànicáinácué pírí cayábéeri mawènta Jesucristo ìwalíisená. ⁵Pìyacáinácué Cristo yáapicha, yá Dios yàacuéca pírí macái íiwitáisesi cawèníyeyí níái Espíritu Santo yèeyéica walí, yéewacaténácué píalíaca pitàaníca, yéewacaténá nacái cáalíacáicuéca pía, ⁶càide iyúwa idéenácué píasáidaca piyáaná iyúwa, yái peebáidáanácuéca Cristo ìwali. ⁷Yá ìwalíiseca, canácata pimáapuèricué chàinisi Dios néeséerica, idècunitàacá picùacuéca Wáiwacali Jesucristo yàanàaca àniawa. ⁸Yá nacái, yácata ichàiniadapinácué piwàwa àta èeri imáalàacatalétawa, canácáténáta yáaliméeri icháawàacuéca piináwaná pimànica báawéeri yàasu èeripiná Wáiwacali Jesucristo yàanàaca àniawa. ⁹Yái Dios mayamáacata imànica càide iyúwa fimáaná, yái imáidéericatécué pía, yéewacaténácué pidèniaca plasu wawàsiwa líri Jesucristo yáapicha, yái Wáiwacalica.

Naseríaca náichawáaca níái yeebáidéeyéica Jesús

¹⁰Nuénánái, nusutácué píicha wawàsi manuísíwata Wáiwacali Jesucristo ípídená ìwali. Iwàwacutácué abéericata plasu wawàsi píapichawáaca, ipíchanácué píseríaca píchawáaca. Abéeritacué pííwítáise píapichawáaca, abéeri wawàsita nacái píináidacué pimànica. ¹¹Nuénánái, càicué núumaca pírí, idécáiná abénaméeyéi Cloé yéénánái icàlidaca nulí píináwanácué picúisayacácawa píapichawáaca. ¹²Càicasa abénaméeyéi péená íimacade: “Wíasí Pablo yéewáidacaléta.” Aibanái íima: “Wíasí Apolos yéewáidacaléta.” Aibanái íimasa: “Wíasí Pedro yéewáidacaléta.” Aibanái íimasa nacái: “Wíasí Cristo yáamíyeyita yàacawa.”

¹³Abéericata Cristo, éwita pímacuécá, càicáaníta, yácué pitàaníca càide iyúwa idènièyeyí madécaná íiwacanánáiwa. Núa Pablo, càmítatè nuétáwa píchawalíinácué cruz ìwali. Càmita nacái nubautizácué pía nupídená ìwali. ¹⁴Núa cayábéeri Dios irí, càmícáinátè nubautizá macáitacué pía. Pucháibata níái nubautizá, yátái Crispoca, Gayo yáapicha, ¹⁵càmicaténá yéewa áibanái íimaca, píacué nabautizéeyéi Pablo ípídená ìwali. ¹⁶Nía nacái áibanái nubautizéeyéité, níái Estéfanas yéénánáica. Quéwa càmíta núalímá nuwàwalica nubautizácaalítè áibanái quiríta.

¹⁷Càmítatè Cristo ichùulíia nubautizáca wenàiwica. Ibànùacaté núa nucàlidacaténá yái tàacáisi cayábéerica, ichùuliadéerica wía yùuwichàacáisi fícha. Quéwa càmíta wenàiwica cáalíacáiyeyí itàacái iyúta, ipíchaná wenàiwica íináidacawa nùwalita, yá mawènica yái Cristo yéetáanácátéwa cruz ìwali.

Yácata chàinisi yái Cristoca, ìwalíiseta Dios ichùuliada wenàiwica

¹⁸Yái tàacáisi wacàlidáanáca ìwali, yái Cristo yéetáanácátéwa wáichawalíiná cruz ìwali, naicáaníca iquíniná níái yúuquéeyéipinácawa quichái iriculé, nayúunáidacáiná máiwitáiséeyéi itàacáicani. Quéwa walí, wía idéeyéica ichùuliacawa yùuwichàacáisi fícha, yácata Dios ichàini. ¹⁹Càica Dios itàacái íimaca:

“Numáalàidapiná náalíacái níái cáiwitáiséeyéica iicácawa,

nuèwiadapinà nacái náiwitáise náí yáaliyéicawa máiní èeri fiwitáise ìwali.”^a

²⁰Néeni, ¿Càiná wáimaca? ¿Càiná wawàsica yái yéewáidaca wía nàwali náí wenàiwica iyúunáidéeyéica cáaliácáica? Ewita cáaliácáica wía, càicáa-níta, càmita iicá wapùalé wachúulianápináwa yùuwichàacáisi fícha. Idéca mawènica Dios imànica yái yáaliácásica cháí èeri írìcu.^b ²¹Náí wenàiwicaca, càmita Dios yáaliácái iyú nàanà náaliacawa ìwali, éwitaté idé yáasáidaca nalí fiwitáise cáaliácáiriwa. Yáté máiní cayába iicáca yái ichúuliadánápinácaté yùuwichàacáisi fícha náí yeebáidéeyéica Cristo, iyú yái tàacáisi nayúunáidéericaté máiwitáiséeyéi itàacáica yái wacàlidéerica.

²²Madécaná judíonái, yéewacaténá neebáidaca Jesús ìwali, yá nawàwaca naicáca yái càmfírìca wenàiwica idé imànica. Náí càmfíyéica judíonái, nawàwaca néemìaca tàacáisi yái nayúunáidéerica cáaliácáiri fiwitáisesica.

²³Quéwa wía, wacàlidaca ìwali yái Cristo yéetéericatéwa cruz ìwali. Yái càiri tàacáisica, báawaca néemìacani náí judíonáica. Nalí náí càmfíyéica judíonái, càicáanide iyúwa malèequéeyéi itàacái. ²⁴Quéwa nalí náí Dios imáidéeyéica, judíonái, càmfíyéica nacái judíonái, Cristo ìwalíseta, Dios yáasáidaté walí yái ichàinìcawa. Ìwalíseta nacái, yá wáaliácaté cáaliácáirìcani. ²⁵Yái Dios fiwitáise, malèequéeyéi itàacái náiméerica ìwali, yácata máiníri cáaliácáica wenàiwicanái fiwitáise fícha. Isicúata áibanái iyúunáida machawàaquéerica yái Dios. Quéwa báisíta, máiníca cachàinìcani aslanái ichàini fícha.

²⁶Nuénánái, piwàwalicué yái Dios imáidacaalítécué pía: Càide iyúwa wenàiwica fiwitáise iyáaná, càmita máiní manùbaca pèewicué náí cáaliácáiyéica, nía nacái ichúuliyéica cáli iwicáu, nía nacái caináwanéeyéi wenàiwica yéénaca. ²⁷Quéwa Dios iníwàacaté náí máiwitáiséeyéica èeri mìnánái ipíchalé, mawènicaténá Dios imànica náiwitáise náí iyúunáidéeyéica cáaliácáica. Dios yeedácatécué pía, píacué machawàaquéeyéica èeri mìnánái ipíchalé, ibáiniadacaténá náí cachàiníyéica iicáca yáawawa áibanái fícha. ²⁸Càita nacái Dios iníwàacaté náí mawènisíwéeyéica wenàiwica iicáca cháí èeri írìcu, náaméeyéica, canéeyéica nacái yáaliériwa ìwali, Dios yáasáidacaténá mawènica írì náí cachàiníyéica iicáca wá áibanái fícha. ²⁹Càica Dios imànica canácaténáta yáaliméeri canùmaséeca iicáca wá Dios yáacualìcu.

³⁰Quéwa wàa Dios írì cayábéeri, idécáinacué pìyaca Jesucristo yáapicha siùcade, yái cáaliácáirica Dios imànica wía ìwalíse, mabáyawanéerica nacái iicáca wía ìwalíse, masacàaquéerica imànica wáiwitáise, ichúuliadéerica nacái wía yùuwichàacáisi fícha, ³¹yéewacaténá ichàbacawa càide iyúwa Dios itàacái fimáaná: “Cawinácaalí iwàwa canùmaséeca asáiri wawàsi ìwalíse, yá iwàwacutá canùmaséecani, ìwalíseta yái Wáiwacali imànicaléca.”^c

Wacàlidaca Cristo iináwaná yéetácawa cruz ìwali

2 ¹Nuénánái, nùacaalítéwa píatalécué nùcalìdacaténacué píri Dios iináwaná ìwali, càmitaté nutàanícué píri càulenéri tàacáisi iyú, càmita nacái èeri mìnánái fiwitáise cáaliácáiri iyúta. ²Idécaalíté nùyacuéca píapicha,

càmitaté nuwàwa nutàaníca áiba wawàsi ìwalita. Yátaté máinfiri nuwàwa nucàlidacuéca pírí iináwaná ìwali, yáí Jesucristo yéetáanacatéwa wáichawallíiná cruz ìwali. ³Nùanàacaalíté platalécué, càmitaté idé màulenáca núa nutàanínápinácué píapicha ibaniéri tàacáisi iyú nucàlidáanápínácué pírí yáí tàacáisica. Iwalíise, yáté nutatáca nucalùniwa. ^d ⁴Yáí nutàacáica, càita nacái yáí Dios itàacái nucàlidéericuéca pírí. Càmitaté nutàanícué pírí cayábanaméeyéi tàacáisi iyú. Càmita nacái wenàiwica cáalíacáiyéi fiwítáise iyúta. Espíritu Santo ichàiníta yáí imàacacué peebáidaca báisírica, yáí càì nucàlidacuéca pírí ìwali ⁵yéewacaténácué peebáidaca Dios ìwalita, càmicaténá manuífúé piwàwa wenàiwica cáalíacáiyéi itàacái iwéré, manuífúaténácué piwàwa Dios ichàini iwéréta.

Dios yáasáidaca yáawawa walí Espíritu Santo ìwalíise

⁶Quéwa càicáaníta, níái idéeyéica béeyéica fiwítáise Dios itàacái ìwali, yá watàaníca náapicha cáalíacáiri tàacáisi iyú. Quéwa càmita èeri mìnánái fiwítáise iyúta. Càmita nacái náiwítáise iyú níatái icuèyéica yá èeriquéi, yáí imáalèeyéipínáca yàacawa.

⁷Yácata wéewáida, yáí yáalíacáisi Dios néeséerica, idènièricaté ibàacanéri iyú bàalutí, ipíchawáisetéca idàbaca yá èeriquéi, idéericaté nacái iníwàaca wía ìwalíise ipíchawáisetéca asáica wía wáalíacaténáwa ìwali, yéewacaténá wàyaca yáapicha iyacàle iriculé càiripínáta. ⁸Yáí yáalíacáisi, càmfíricaté náalíawa ìwali níái ichùulièyéica cháí èeri irícu. Náalíacaalíacínátéwa ìwalita, yáté càmita nanúa cruz ìwalitani, yáí Wáiwacali idènièrica wacáuca càmfírica imáalàawa. ⁹Càide iyúwa Dios itàacái fímáaná:

“Níái wawàsinái càmfíyécáwaca wenàiwica idé iicáca ituí iyúwa,
càmfíyécáwaca nadé néemíaca,
càmfíyécáwaca nacái nadé náináidacawa ìwali,
níaquéi càì idé màulenáca Dios idèniaca nalípíná níái cáininéeyéica
iicáca Dios.”^e

¹⁰Quéwa idéca Dios imàaca Espíritu Santo yéewáidaca wía nàwali, Espíritucáiná yáalíawa ìwali macáita, éwita yácani Dios fiwítáise ibaniérica, càmfírica imàaca wáalíacawa ìwali.

¹¹Càide iyúwa wía wenàiwicaca. Càmita yéewa áiba yáalíacawa áiba fiwítáise ìwali. Yáta yáalíawa fiwítáise ìwaliwa, yáí yáasu espíritu iyéerica iwàwalicu. Iná càita nacái, canácata yáaliméeri yáalíacawa Dios fiwítáise ìwali, yáta abéerita yáalíacawa fiwítáise ìwali, yáí Espíritu Santoca, iyéerica yáapicha. ¹²Wía, càmita wadèni èeri mìnánái fiwítáise. Yácata wadèni, yáí Espíritu Dios imàaquéerica wawàwalicu yéewacaténá wáalíacawa ìwali, yáí Dios yéerica walí mawèni. ¹³Iná watàanícaalí, yácata yáí càì watàaníca ìwali. Càmita watàaní wenàiwica yáalíacái ìwalita. Yáta watàaní ìwali, yáí Espíritu yéewáidéerica wía ìwali. Iná watàanícaalí, yá wacàlida yátái tàacáisi báisíri Espíritu yéewáidéerica wía ìwali píalíacaténácué péemiacani, píacué Espíritu iyéeyéica iwàwalicu.

¹⁴Níái wenàiwica canéeyéica iwàwalicu Dios yàasu Espíritu, càmita nee-báida yái Espíritu yéewáidéerica wía ìwali, néemiacáináni càide iyúwa malèequéeyéi itàacái. Càmita nacái nàalía néemiacani, canácáiná nali Dios yàasu Espíritu.

¹⁵Quéwa níái idènièyéica Espíritu Santo nawàwalicuwa, nàalíaca naicáca macáita càinácaalí yái cayábéeri wawàsica, báawéerica nacái. Quéwa càmita yéewa àibanái icháawàaca iináwaná imànica báawéeri. ¹⁶Càica Dios itàacái ìimaca:

“Canácata wenàiwicaquéi yáaliéricawa Wáiwacali ìináidáanáwa.
Canácata nacái yáaliméeri yéewáidacani.”^f

Quéwa wíasí, idènièyéi Dios yàasu Espíritu, íná yéewa wáináidacawa càide iyúwa Cristo ìináidáanáwa.

Níái ìibaidéeyéica Dios yáapicha

3 ¹Nuénánái, quéecha càmítatè yéewa nutàanícuéca pírí càide iyúwa níái idéeyéica béeyéica ìiwitáise Cristo ìwali. Nutàanícátè pírícué càide iyúwa níái àtéeyéicáwaca yeebáidaca Cristo, ìyeyéicáwaca càide iyúwa èeri ìiwitáise iwàwáaná. ²Iná ìwalíise nuéwáidatécué pía màulenéeri tàacáisi iyúta. Càmita càulenéeri tàacáisi iyúta, càicáinátécué píade iyúwa quíra-síinái, ìiréeyéicáwaca ìinisi ituní, càmíyeyéicáwaca yáalimá iyáaca dàaléeri yàacàsica.^g Càmitatè píalimácué péemíaca càulenéeri tàacáisica. Càitacué píyaca siùcalénamade, ³pimànicuéca píbáyawanáwa mamáalàacata, píináidacuécawa càide iyúwa èeri mìnánái ìyáaná. Iná càmíicáinácué yéewa béeyéica píiwitáise Dios itàacái ìwali, yácué càudenica píicáyacacawa, pícuísayacacuéwa nacái, pimànicuéca píbáyawanáwa mamáalàacata càide iyúwa èeri mìnánái ìyáaná càmíyeyéica yeebáida Wáiwacali Jesucristo. ⁴Iná càicaalí abéeri péená ìimacade: “Núa Pablo yéewáidacaléta.” Aiba ìima nacái: “Núasí Apolos^h yáapichéerita.” Yácué pimànica càide iyúwa èeri mìnánái ìiwitáise ìyáaná.

⁵Càmita yéewacué píináidacawa càì. Càmita máiní cawèni Apolos, càita Pablo nacái. Abédanamata wáibaidaca Dios yáapicha yéewacaténácué pee-báidaca Jesús càide iyúwa Wáiwacali ichùullianá wamànica wáibaidacaléwa wáalimáwanama. ⁶Núa Pablo, núacaté idàba icàlidacatécué pírí yái tàacáisi cayábéerica Jesucristo iináwaná ìwali càide iyúwa yái ibanéerica. Néese, yátè Apolos yéewáidacuéca pía manuocaténácué piwàwa Jesús iwéré càide iyúwa yái yùucùerica bàncalé ìnatabàa úni, idàwinàacaténáwa. Quéwa Diosta yái imàacacué píiwitáise idàwinàacawa Cristo ìwali. ⁷Iná càmita máiní cawènica yái icàlidéerica tàacáisi cayábéeri, càita nacái yái yéewáidéerica. Yáta máiní cawènica, yái Diosca, imàaquéeri wáiwitáise idàwinàacawa itàacái ìwali. ⁸Yái icàlidéerica tàacáisi cayábéeri Jesús iináwaná ìwali, yá nacái yéewáidéerica Dios itàacái, abédanamata nàasu wawàsi. Quéwa Diosta yái ipáyai-déeripiná nfa nàalimáwanama càinácaalí iicacánáwa náibaidaca yái ìibaidacalési ichùullerica namànica. ⁹Iná núa Pablo, Apolos nacái, wáibaidaca

wáapichawáaca Dios irí. Píacué càiyéide iyúwa Dios ibànacalé yàaluná, iyúwa nacái abéeri capíi, Dios yàasu capíica.

¹⁰ Quéwa Dios iicátaté nupùalé manuísíwata. Yáté iicáca núa càide iyúwa capíi imànfiriná, yá imàacacaté nuliadaca capíi iwáiná yàabàliná. Néese, yá áibanáicata ichanàidapíná iwáiná yàabàliná íinatáise. Quéwa iwàwacutá naicáca cayába càinácaalí iicácanáwa nachanàidaca iwáiná yái capíica.ⁱ

¹¹ Iná càmita yéewa áiba iriadaca quirínama áiba yàabàliná fícha yái idéerica iyaca. Yái capíi yàabàlináca, yácata Jesucristo. ¹² Iná cawinácaalí ichanàida capíi iwáiná ìwalfíse, áiba wawàsi fícha yái idéericaté Jesús ibàlùadaca icàwa yéetaná càide iyúwa, oro, palata, áibanái fiwítáaná íba cawèníyèi nacái, àicu yéemaná, iwàwi ibaquíacáaná, masicái mífíiri iyú nacái. ¹³ Quéwa yái náibaidacaléca náalimáwanama áiba èeripíná, Dios yáasáidapíná naicá amaláwacani càinácaalí wawàsica iyú namànité iyú Dios íbaidacalé. Yá yáalimáidapínáca iicáwa nía quichái iyú, níái wawàsinái namàníyèica iyú Dios íbaidacalé, náalíacaténáwa cawènicaalí yái náibaidacaléca, mawènicáalí nacáini./ ¹⁴ Iná yái càmírica íbaidacalé yeemáwa, yásí Dios yèeripíná irí íbaidacalé iwèni. ¹⁵ Quéwa yái íbaidacalé yeeméericawa, yúucapínacawa fícha macáita yái íbaidacalé iwènica. Càicáaná, yá ichúuliapínacawa yúuwichàacáisi fícha càide iyúwa yái ichúulíericawa quichái yèewíse.

¹⁶ Píacué iwàwacutéeyéi yáalíacawa, píacatacué Dios icapèe, yá nacái Dios yàasu Espíritu iyacuéca piwàwalicu. ¹⁷ Iná cawinácaalí báawa imànica píwi-táisecué cachìwéeri yéewáidáaná iyú, píacué Dios icapèeca, yá nacái Dios imáalàidapínacani wíunamáiwaca. Yácáináí Dios icapèeca idéeri iseríaca irí-pináwa, yá píacatacué yái icapèe, idéeyéica iseríaca iríwa.

¹⁸ Picácué pimèniada píawawa. Cawinácaalí iyúunáida cáalíacáica pèewicué càide iyúwa èeri mìnánái fiwítáise iyáaná siúcade, iwàwacutá imànica yáawawa càide iyúwa yái càmíri cáalíacái, yéewacaténásí cáalíacáicani báisíta. ¹⁹ Yái èeri mìnánái yáalíacáica, canáca iwèni Dios ipíchale. Càica Dios itàacái fimaca:

“Níái iyúunáidéeyéica cáalíacáica,
báawaca Dios imànica náicha yái náináidéerica namànica, càmíciná
nálía namànica wawàsi.”^k

²⁰ Càita nacái fimaca àniawa:

“Wáiwacali yáalíaca náináidáaná ìwali níái cáalíacáiyéica,
yáalíaca nacái canáca náalíacái iwèni.”^l

²¹ Iná pimàacacué canùmaséeca pía ìwalfíse yái cayábáanáca fiwítáise, yái abéeri píwítápucuéca. Macáita wía, wàyaca càide iyúwacué píwítápunái, quéwa wayúudàcaténátacué pía: ²² Ewita Pablo, Apolos, Pedro, yá nacái èerica, wacáuca, yéetácáisi, yá nacái èeri wàyéerica irícu siúcái, wàyéeripínáca nacái irícu wapíchaléwa. Macáita Dios imàacacucéca pírí nía cayábéeri wawàsipíná. ²³ Iná píacué iwàwacutéeyéi canùmaséeca Cristo ìwalíseta, yàasunái wenàiwicáinácué pía yái Cristoca, yá nacái Dios yàasuta.

i 3.10 Iwàwáaná fimaca: Núa Pablo, núacaté yái idàbéerité icàlidacuéca pírí yái tàacáisi cayá-béerica Jesucristo iináwaná iwali. j 3.13 Iwàwáaná fimaca: Dios yáalimáidapíná iicáwa yái wáibaidacaléca càinácaalí wawàsica yái càì wéewáidaca. k 3.19 Job. 5.13. l 3.20 Sal. 94.11.

Yái apóstolnái fibaidacaléca

4 ¹Iná ìwalfise, píacué wenàiwicaca iwàwacutácué piicáca wía macáita càide iyúwa níái fibaidéeyéica Cristo írí, Dios imàaquéeyéica nacái icàlidaca yái tàacáisi ibèericaté wenàiwica íicha bàaluité. ²Aiba wawàsi, níái namàaquéeyéica icáapi iricu abéeri fibaidacalési, iwàwacutá náibaidaca cayába náasáidacaténá namànica macáita càide iyúwa Wáiwacali ichùullianá nía. ³Quéwa núa, càmita achúma nuwàwa, éwitacué picháawàaca nuináwaná càmínacasa numàni cayába nuíbaidacaléwa, éwita nacái picháawàacuéca núa èeri mìnánái íiwitápu írí. Ewita nacái núacani, càmita núuma nùwaliwata, núasi fibaidéeri cayába Dios írí. ⁴Càmita núaliawa numànicaalí báawéeri wawàsica. Quéwa Diosta yái icháawàapíná núa ìwalfise yái numànfiricaté. Quéwa, càicáita núumaca, càmita máini canácáiná numànfiri báawéericata. Quéwa Wáiwacalita yái icháawàanápíná núa ìwalfise. ⁵Iná ìwalfise nùlàacué pía. Picácué picháawàa áibanái iináwaná ìwalfise yái càmicáinása náibaida cayába Dios írí. Picàacué Wáiwacali yàanàaca. Yásí yápinácata yáasáida amalánama yái wamànfirica ibàacanéeri iyú, wáináidáanácawa nacái wawàwalicúsewa walimáwanama. Néese, yásí Dios icàlidapínaca waináwaná wamànicaté cayábéeri.

⁶Nuénánái, mayamáacata nucàlidacué píri Apolos ìwali, nùwaliwata nacái áiba, cáininácáinácué waicáca pía, piyacaténácué càì icácánáwade iyúwacué piicácáaná wàyaca, càmiciténácué píináidawa Dios itàacái ichàbanfise. Càicaalícué pimànica, yácué càmita canùmasée pía ìwalíseta yái píiwitápu yéewáidéericuéca pía, idècunitàacá píamàacuéca áibanái. ⁷Iná canácata yéewa cawènica piicácawa áibanái íichata. Macáita yái wawàsi pidènièrica, Diosta yái yàa píri. Iná Dioscaalí yàa píri macáitani, néeni, ¿Cáná yéewa cachàini-cuéca piicáca píawawa càide iyúwa píacaalífacué yeedá írwa yái wawàsica pichàini iyúwa?

⁸Máini báawaca yái piyúunáidáanácuéca pidèniaca macáita Dios íiwitáise yái pímaapuèricuéca. Piyúunáidacué nacái idé pidèniaca macáita Dios ichàini. Càicué piyacade iyúwa reynái idéeyéica ichùulliaa wenàiwica Cristo yáapicha. ¡Cayábasitani! Báisícaalícué pichùulliaa wenàiwica Cristo yáapichata, yéewacaténá nacái wachùulliacuéca píapicha wenàiwicata, wía apóstolnáica! ⁹Càì nuicáca wawàsi, wía apóstolnáica. Cáminá idé Dios imàacaca wía námáfisewata macáita iyúwa níái idéeyéica namàacaca nanúapínáwa. Idéca nacái wàyaca èeri mìnánái írí càide iyúwa níái naicáníyèipínaca iquíniná, nàuwichàidacáiná wía, càita àngelnái iicáca wàuwichàacawa manuísíwata, wenàiwicanái nacái. ¹⁰Iwalíse yái cáinináanáca waicáca Cristo, yá càica wíade iyúwa máiwitáiséeyéi. Quéwa píricué níái iyéeyéica Cristo yáapicha, níacata cáaliacáiyéi. Madécaná wenàiwica iicá wía càide iyúwa mawèníyèi itàacái. Quéwa píacué iyúunáidéeyéi cachàinica iicáca yáawawa. Píacué nèeyéi fímiétacaná, quéwa wía báawéeyéi naicáca. ¹¹Ewita siùcalénamade, wía máapíyèi, macàléeyéi iwàwa, wawàwacutáca wabàlepináwa. Aibaalí nacapèedáida wía, canácata nacái wacapèesíwa wàyacatáipíná. ¹²Iwàwacutá wáibaidaca cachàini wacáapi iyúwa yéewacaténá wayáaca wayáacaléwa.^m Aibanái icúisacaalí wía báawanama, yá watàanica nàwali cayába. Namànicaalí nàuwidewa wía, yá wàideniaca náicha

yái báawéeri namànfirica walí. ¹³Natàanícaalí báawanama wàwali, yá watàidaca nía cayábéeri tàacáisi iyúta. Ata siùcalénamade, naicá wía càide iyúwa mulúisi canásíwéerica iwèni cháí èeri iricu iyúwa nacái yái wenàiwicanái yúu-quéerica fíchawa, báawacáináni.

¹⁴Nutànàacué pírí ìwali yái wawàsica. Càmita nubáiniacaténácué píata, nùlàacaténátacué pía càide iyúwa níái nuénibe cáininéeyéica nuicáca.

¹⁵Núa, Cristo yàasu apóstol, núacata yái idàbéerité icàlidacuéca pírí yái tàacáisi cayábéerica. Núacata nacái yái yéewáidéericué pía tàacáisi cayábéeyéi ìwali. Yá ìwalíiseca, pidèniacué picáuca càmíiri imáalàawa. Néese yéewa nàyaca madécaná mil yeebáidéeyéi Jesús, yéewáidéeyéicué pía, quéwa núata abéerita iyacué pírí càide iyúwacué píaniri. ¹⁶Iná yéewa nusutácuéca pícha wawàsi manusíwata. Iwàwacutácué pimànica càide iyúwa Cristo iwàwáaná, càide iyúwa numàfiná. ¹⁷Iná ìwalíiseta nacái, yái nubànàacué píatalé Timoteo, yái nuiquéerica nuíri iyúwa, cáininéerica nacái nuicáca, imànfirica càide iyúwa Wáiwacalí iwàwáaná. Yápináta iwàwalicué pírí macáita yái nùyáanáca Cristo ìwali, càinácaalí nuéwáidaca macáita aléde nuèpunítàbàcawa, nalí nacái macáita níái yeebáidéeyéica Jesús.

¹⁸Quéwa nàyaca nacái abénaméeyéi péenácué cachàiníiyéi iicácawa, nayúunáidacáiná càmita nùapíná nupáchiacuéca pía quirínama. ¹⁹Quéwa nùapínácawa píatalécué mesúnamáita, Wáiwacalí iwàwacanámi. Nùanàacaalícué píatalé, càmita nuémìapíná abéerita càinácaalí náimaca níái canùmaséeyéica. Nuwàwa nacái nuicáca càinácaalí náasáidaca Espíritu Santo iyúudàaca nía. ²⁰Níacáináí Dios icuèyéica, náasáidaca nadèniaca Dios ichàini nàyáaná iyúwa náibaidáanápíná írí, càmita nacàlidáidacaténá naináwaná ìwaliwata. ²¹Néeni, ¿Càinásiica piwàwa numànica pírícué? ¿Píwàwasicué nùanàaca nùlàacuéca pía chàinisíiri iyú, píináidacáinácué mamáalàacata càide iyúwa èeri mìnánái? Píwàwacaalícué, nùanàaca píatalé càide iyúwa yái casíimáirica píapichacué, idécáinácué pimànica càide iyúwacué núumáaná pírí.

Aiba imànicaa báawéeri iiná iyúwa pèewicué

5 ¹Báisiita madécaná wenàiwica idé yáaliácawa abéeri iináwaná imànica báawéeri iiná iyúwa pèewicué, yái càiri bayáwanásica càmíirica namàni níái càmíiyéica yeebáida Dios. Náimaca abéeri péenásacué iya yáatúaná yáapichawa, úái yáaniri yàacawéetúaca. ²Càicáaníta, yácué canùmaséeca pía mamáalàacata. Iwàwacutápinácué achúmaca piwàwa ìwalíise yátái càiri wawàsica, yéewacaténácué pimusúadaca pèewísewa yátái asiali càirica imànica íbáyawanáwa. ³Núa, éwita càmita nùyacué píapicha néré núawáisewa, càicáaníta nuicá núawawa càide iyúwa yái iyéericuéca píapichata. Yá nacái idéca nuínáidacawa ìwali càinápinácaalí iicacánáwa píuwichàidacuéca yái asialica. ⁴Píwacáidacuéwa Wáiwacalí Jesucristo ípidená ìwali, ichàini iyacaténácué píapicha. Yá nacái píináidacuéca núata, yái áiba iyacué píapicha néeni. ⁵Iwàwacutácué pímaacaca Camèniadacáiri icáapi iricu yái asialica. Néese, yá Camèniadacáiri yéewa yúuwichàidaca iiná yéewacaténá imàacaca fíchawa yái íiwitáise báawéerica. Quéwa, yá ícauca ichúuliapínácawa yúuwichàacáisi fícha yàasu èeri Wáiwacalí Jesús yàanàapínáca àniawa.

⁶Iná càmita cayába canùmaséecuéca pía ìwalfise yái cachàinfinácuéca piicáwawa. Piwàwalicué yái tàacáisi càirica ìmacade: “Càide iyúwa achú-méeri levadura yáalimáaná imùlucáidaca macáita íbesi.” Càita abéeri asíali imànfiri báawéeri iiná iyúwa yéewa báawaca imànica náiwitáise níái yáapichéeyéica, yéewa nacái namànica báawéeri nainá iyúwa icùaléta. ⁷Iwàwacutácué peedáca pèewísewa yái levadura éwisèimica, wàlisàì íbesicaténácué pía canéeyéi yèewisá levadura càicaténácué Dios iicáca pía.^o Yái Cristoca, yácata wàasu oveja^p idécate yéetácawa Pascua yaalí wáichawalíná yéewacaténaté imàacaca iwàwa wabáyawaná fícha. ⁸Iná wamànicué yái Pascua, quéwa càmita yáapicha yái pan idènièrica éwisèimi levadura, yácáináta càiride iyúwa bayáwanási, wáiwitáise éwisèimi nacái. Iwàwacutácué wamànica cayábani yáapicha yái pan canéerica irí levadura. Yái pan canéerica irí levadura, yácata yái càmicatáica wamèniadayacawa, watàanicatáica nacái yáawami tàacáisi báirírita.

⁹Iricu yái áiba cuyàluta idàbéericaté nutànàacuéca pirí, idécué núumaca pirí irícu càmicaténácué piacawéerida níái imàníyéica yáawami báawéerita nainá iyúwa. ¹⁰Quéwa càmita máini, piyacaténácué méetàucuta náicha níatái wenàiwica imàníyéica càide iyúwa nainá iwàwáaná cháì èeri irícu, níái iwàwéeyéica idèniaca yàasuwa madécánawaca, cayéedèeyéica, nía nacái yèeyéica yéenáiwánásiná ìmiétacaná. Càicaalí wawàsita, yácué iwàwacutá pimusúacawa síisàatái ìinatáise cáliquéi. ¹¹Núumacáitacué nutànàaca pirí, càmitacué iwàwacutá piacawéeridaca níái, “weebáidaca Jesús”, ìmèeyéica ìwaliwa, quéwa imàníyéi báawéeri iiná iyúwa, iwàwéeyéi yàasuwa manùba, yèeyéi yéenáiwánási ìmiétacaná, itàaníyéi báawanama áibanái ìwali, icámèeyéi mamáalàacata, cayéedèeyéi nacái. Níái càiyéi wenàiwicaca, piicácué pialimá piacawéeridaca nía, éwita piyáanápínácué piyáacaléwa náapicha.

¹²Quéwa núa, canáca nulí wawàsi nucháawàanápíná níái càmfíyéica yeebáida Jesús. Dioscata yái yùuwichàidèeripíná nía. Quéwa níái yeebáidèeyéica Jesús, níasí iwàwacutèeyéicué picháawàaca iináwaná piríwáacawa pialàacaténácué nía chàinisíiri iyú. ¹³Dioscata yùuwichàidapíná níái càmfíyéica yàasunái wenàiwica. Càica Dios itàacái ìimaca: “Piúcacué pèewísewa yái imànfirica ibáyawanáwa.”^q

Yeebáidèeyéi Jesús ipéliaca nàacuésemi níái càmfíyéica yeebáida Jesús

6 ¹Abènaméeyéi péená ipéliacaalí áiba yáapicha abéeri wawàsi ìwalfise, càmita iwàwacutácué pia picháawàayacacawa máiwíiríacata nalí níái càmfíyéica yáalfawa Dios ìwali, ichùnìacaténácué piasu wawàsi. Picutáidacué níatái Dios yàasunái wenàiwicaca nachùnìacaténácué piasu wawàsi. ²Cáminátacué idé pialíacawa áiba èeripíná Dios yùuwichàidacaalí níái èeri mìnánáica. Wía Dios yàasunái wenàiwicaca, walípináta Dios imàaca chàinisi wacháawàacaténá níái èeri mìnánáica nabáyawaná ìwalfisewa. Iná wíapínácaalí idènià chàinisi wacàlidacaténá nalí, nabáyawaná ìwalfiseca

o 5.7 Pan canéeri yèewisá levadura: Yácata pan judíonái iyéeri Pascua yaalí. Pablo ìimaca, níái yeebáidèeyéica Jesús, idéca canáca náicha nabáyawaná càide iyúwa yái pan nayéerica Pascua yaalí, canáca yèewisá levadura. **p** 5.7 Pascua yàasu oveja: Yái Jesús nanúacatèni wáichawalíná, càide iyúwaté nanúaná abéeri oveja nayéeripíná táicalémi, Pascua yaalí.

q 5.13 1 Co. 5.13; Dt. 17.7; Dt. 19.19; Dt. 21.2; Dt. 22.21; Dt. 22.24; Dt. 24.7.

nàuwichàapináwa càiripináta. Néeni, ¿Cáná càmita wáalimá wachùniaca wáapichawáaca yái achúmèeri wawàsináca? ³Iná walfínacaalí Dios imàaca chàinisi wacháawàcaténá níai ángelnái cayábéeyéica, báisícaalí náibaidaca cayába, máiní yáawanái màulenáca yái wàasu wawàsi èeri iricuíríca, wáalimáta nacái wachùniacani. ⁴Néese wáalimácaalí wachùniaca wàasu wawàsiwa èeri imanùbaca, yá càmita iwàwacutá wamáidaca èeri mìnánái fiwítápu, nachùniacaténá wàasu wawàsi, canéeyéica irí wawàsi náapicha níai yeebáidéeyéica Jesús. ⁵Càicué núumaca pírí báicaténácué péemiacani, piwènúadacaténácué píiwitáisewa fícha yái càiri fiwítáisesica. Cámináta nàyaca pèewicué abénaméeyéi péenácué cáalíacáiyéi yáaliméeyéipiná ichùniaca nàasu wawàsi, níai yeebáidéeyéica Jesús. ⁶Quéwa càmitacué càì piasu wawàsita. Abéeri yeebáidéeri Jesús ipéliacaalí áiba yáapicha, yáta nacháawàayacacawa irí yái camírica yeebáida Jesús ichùniacaténá yàasu wawàsi.

⁷Iná iwalfíse yái pipélianácuéca píapichawáaca, yácué píasáidaca idéca báawéeri imawèniadacuéca pía. Máiní cayábacatani, áibacaalíta imànicué pírí báawéerita, iyéedùacué nacái piasuta. ⁸Quéwa píatacué ulíamaca, yái imàni báawéeri áibanái irí. Píatacué nacái iyéedù nàasu, péenánái yeebáidéeyéita Jesús, níai càicué pimànica.

⁹Idécué cáminá píalíacawa níai imànfíyéica báawéeri, càmita nawàlùapináwa aléde Dios icùacatáica yàasunái wenàiwicawa. Picácué pichíwáida píawawa: Níai imànfíyéica báawéeri iiná iyúwa, yèeyéica yéenáiwánasinái fimiétacaná, imànfíyéica báawéeri nainá iyúwa áibanái yàacawéeyéi yáapicha, níai asianái imàaquéeyéica yáawawa áibanái asianái imànicaténá náapicha báawéeri nainá iyúwa, nía nacái asianái imànfíyéica inacáiyéi asianái yáapichawa báawéeri nainá iyúwa, ¹⁰cayéedèeyéi nacái, iwàwéeyéica idèniaca yàasuwa manùba, icáméeyéi, itàanfiyéi báawanama áibanái ìwali, iyéeduèyéica ichíwa iyúwa áibanái yàasu, càmita nawàlùapináwa aléde Dos icùacatáica yàasunái wenàiwicawa. ¹¹Càicaté abénaméeyéi péená imànicaté quéecha. Quéwa siùcade, idécué Dios íibaca píicha pibáyawaná, imàacacaalíte iwàwawa pibáyawaná fíchacué, idécué nacái iseríacuéca pía iripináwa, yá nacái idéca mabáyawanáca Dios iicácuéca pía Wáiwacali Jesús fipidená ìwali, wàasu Dios yàasu Espíritu ichàini iyú.

Píacué cayábéeri Dios irí piiná iyúwa macáita

¹²Píacué yeebáidéeyéica Jesús abénaméeyéi péená íimasa càide: “Macái wawàsi ìwalita nudèniaca wawàsi, yéewa numànica nuwàwéerita numànica.” Quéwa níai wawàsi nuwàwéeyéica numànica, càmita macáita namàni nulí cayábéeri. “Macái wawàsi ìwalita nudèniaca wawàsi, yéewa numànica nuwàwéerita numànica.” Ewita nudèniaca wawàsi numànfínápiná macáita níai nuwàwéeyéica numànica, quéwa càmita iwàwacutá numàacaca nachùlìliaca nuíwítáise éwita abéeripiná. ¹³Càita nacái píimacuéca yàacàsi ìwali: “Níai yàacàsica watúra iripínéeyéita iyaca, yá nacái watúracà yàacàsinái iripínéerita iyaca.” ¡Báisíta! Quéwa Dios imáalàidapiná nía pucháibanamata, watúra, wayáacalé nacái. Wadèniaca waináwa, quéwa càmita máiní wamànicaténási iyú yáawami báawéerita, wáibaidacaténá iyú Wáiwacali irí, yàacáináta yái

yèerica walí yái wainá iwàwacutéeerica. ¹⁴Iná càide iyúwaté Dios imichàid-
dàaná ichàini iyúwa Wáiwacali yéetácáisi íicha, càipináta nacái imichàidaca
wía. ¹⁵Idécué cáminá píalíacawa wía walimáwanama, wíacata Cristo iiná-
náiná yéená. Iná càmita cayába Cristo iinánáiná yéená imànica báawéeri
uápicha úái inanái iwéndéechúaca iináwa asianái írí. ¡Canásíwata! ¹⁶Càmi-
nátacué idé píalíacawa ìwali, abéeri asiali imànicaalí báawéeri iiná iyúwa
úapicha úái inanái iwéndéechúaca iináwa, yá abéericata iiná uápicha. Càica
Dios itàacái íimaca: “Níái pucháiba wenàiwica iiméeyéica yáapichawáaca,
nawènúapinácawa càide iyúwa abéeri wenàiwica iinánáiná.”^s ¹⁷Iná yái
wenàiwica iyéerica Wáiwacali yáapicha, yá nacái abéeri Espíritucata iwè-
núacawa yáapicha.

¹⁸Iná cawinácaalíta imáida pimànica yáapicha báawéeri piiná iyúwa, pia-
cuéwa náicha ráunamáita. Yácué nacái píimaca: “Macái bayáwanási fiwi-
táaná wamànírica wainá iyúwa, càmita imàni báawéeri wainá írí.” Quéwa
càicáaníta núumacué pírí, yái imànírica báawéeri iiná iyúwa, yái càmfí-
rica Dios iwàwa wamànica, imànica ibáyawanáwa iiná írìwata. ¹⁹Càmináta-
cué idé píalíacawa ìwali, yái piinácuéca, yácata Espíritu Santo icapèe. Dios
idécaté yàacuéca pírí yàasu Espíritu Santowa, yái iyacué piwàwallicu. Iná
càmítacué piasu quirínama yái piináca, Dios yàasucani, ²⁰idécáináté Dios
iwèniacuéca píá abéeri iwènisí cawènfíri iyú. Iná iwàwacutácué pèepladaca
piináwa Dios írí, yàasucáiná yái piinácuéca.

Dios itàacái yàalàaca níái icasèeyéicawa

7 ¹Siùcade, nucàlidacué pírí ìwali yái tàacáisi pitànèericuéca nulí ìwali
cuyàluta írìcu. Càirica íimacade: “Cayába cáminá, càmita asianái
imànica quirínama wawàsi nainá iyúwa inanái yáapicha.” ²Quéwa máiní-
cáiná manùbaca níái imàníyeyéica báawéeri iiná iyúwa áibanái yáapicha, yá
ìwalíiseca, núumacué pírí:

Iwàwacutá asianái idèniaca yàacawéetúawa náalimáwanama, càita nacái
inanái, iwàwacutá nacái nadèniaca nàacawéeriwa náalimáwanama.

³Yái asialica, iwàwacutá isíimáidaca yàacawéetúwa iwàwawa macái wawàsi
ìwalita, yái uwàwacutéeerica íicha càide iyúwa yàacawéetúwa. Càita nacái
iwàwacutá umànica ùacawéeri írìwa úái inanáica.

⁴Uái inanáica, yá càmita uchùulla ìwali quirínama yái uinácawa. Yáta
idèni ìwali wawàsi yái ùacawéerica yàasucáináni. Càita nacái yái ùaca-
wéerica, càmita ichùulla ìwali quirínama yái iináca, yàacawéetúata idèni
ìwali wawàsi, ùasucáináni.

⁵Picácué pimáisaná piináwa píchawáaca. Quéwa piwàwacaallicué pitàa-
níca Dios yáapicha abénaméeyéi èeri, yácué pitàanica píapichawáaca ìwali.
Abédanamacaallicué piwàwa, yácué piyamáidacáwaca pimànicani. Néese,
yáta iwàwacutá piyacuéca píapichawáaca àniawa, ipíchaná Camèniadacáiri
yáalimáidaca iicáwa píacué áiba yáapicha, isicúata càmita píalimácué piide-
niaca píawawa. ⁶Quéwa nùalàacáita píacué. Càmita nuchùullacué pimàni-
cani chàinisíri iyú. ⁷Nùasu wawàsi, nuwàwasíwata macái wenàiwica iyaca
càitáde iyúwa nùyáaná màacawéetúata. Quéwa wáalimáwanama, Dios

imàaca walí chàinisi wáibaidáanápíná írí. Aiba írí, áiba chàinisi íiwitáanáta, càita nacái nái áibanáica.

⁸Nuwàwa nùalàaca nái canéeyéicáwaca yàacawéeyéi, nía nacái yàaca-wéerimi yéetéeyéicawa. Cayábacué pìyaca màacawéeyéita càide iyúwa núa.

⁹Quéwa càmicaalcué píalimá píibaca píawawa inanáiná íicha, yácué iwàwacutá picásàacawa. Máiní cayábacani picásàacaalcuéwa, máiní cáichacué piùwichàaca pèepunícawa ináiná èeri imanùbaca.

¹⁰Quéwa nái idéeyéica icásàacawa, nuchùuliacué pimànica abéeri wawàsi, càmita quéwa máiní nùasu wawàsicata, Wáiwacali itàacáita: Uái idéechúaca icásàacawa, càmita iwàwacutá umàacaca ùacawéeriwa. ¹¹Quéwa isicúacaalíta umàacaca ùacawéeriwa, yá càmita iwàwacutá ucásàacawa quirínama. Càmicaalí, yá iwàwacutá uchùniaca ùasu wawàsiwa yáapícha uèpùacaténáwa yàatalé àniawa. Càita nacái yái asialica, càmita iwàwacutá imàacaca yàaca-wéetúawa.¹

¹²Nalí nái áibanáica, càì nùumaca, quéwa núata, yái càì fimaca, càmita Wáiwacalita: Abéeri wénásàiricaalí idènià yàacawéetúawa càmfíchúca yeebáida Jesús, quéwa uwàwacaalí ùyaca yáapícha, yá càmita iwàwacutá imàacaca úa. ¹³Càita nacái abéechúca wénásàatúacaalí, idènià yàacawéeri abéeri asiali càmfíri yeebáida Jesús, quéwa iwàwacaalí iyaca úapícha, yá càmita iwàwacutá umàacacani. ¹⁴Yái asiali càmfírca yeebáida Jesús, idéca Dios iicácani iyúwa yàasu wenàiwicapínáwa yàacawéetúca ìwalísewa, úái yeebáidéechúaca. Càita nacái úái inanái càmfíchúca yeebáida Jesús, idécata nacái Dios iicáca úa yàasu wenàiwica iyúpináwa, ùacawéeri ìwalísewa. Càmicaalí báisítani, yá cabáyawanáca mamàalàacata níatái péenibecuéca. Quéwa siùcade, idéca Dios iicáca nía càide iyúwa yàasunái wenàiwicawa.

¹⁵Quéwa iwàwacaalí yàacawa yái càmfírca yeebáida Jesús, úa nacái càmfíchúca yeebáida, yá pimàacacué nàacawa. Yái wénásàirica, úa nacái wénásàatúaca, canácata ichùulièri nàyaca náapichawáaca chàinisíri iyú. Dios imáidacaté wía wàyacaténá wáapichawáaca matuíbanáita. ¹⁶Píacué nàacawéeyéi inanáica, càmitacué píalía pipíchaléwa. Isicúata, ìwalíse yái iicácanáwaca pìyaca piacawéeri yáapichawa, yá yéewa pitéca íiwitápuwa ichùuliacaténáwa yùuwichàacáisi íicha. Píacué nacái nàacawéeyéi asianáica, ìwalíse yái iicácanáwaca pìyaca piacawéetúca yáapichawa, yá yéewaca pitéca íiwitápuwa uchùuliacaténáwa yùuwichàacáisi íicha.

¹⁷Quéwa iwàwacutácué pìyaca píalimáwanama càitáde iyúwa Wáiwacali imàacáanácué pìyaca, càita nacáide iyúwacué Dios imáidacaalítécué pía. Càì iicácanáwa numàaca nalí wawàsi, nàyáanápíná macáita nái yeebáidéeyéica Jesús. ¹⁸Dios imáidacaalí abéeri asiali idéeri náiríaca ìwalísesài ipùata fimami, yá iwàwacutá iyaca càita. Dios imáidacaalí yái càmfírícawaca idé náiríaca ìwalísesài ipùata fimami, càmita iwàwacutá ibáiniacawa ìwalíse yátái càmináca náiríaca íichani. ¹⁹Báisítacué nùumaca píri, càmita máiní cawènica yái náiríacaalí wàwalísesài ipùata fimami, càmicaalí nacái náiríca wáichani. Yáta iwàwacutá wamànica, yái Jesús íiméericata walí ìwali, yátái Dios ichùulierica wamànica. ²⁰Iná wáalimáwanamata iwàwacutá wàyaca càita iicácanáwade iyúwataté Dios imáidacaalíté wía.

²¹ Nàasu wenàiwicacaalíté pía, càité Dios imáidaca, picá achúma piwàwa ìwalfíse. Quéwa yéewacaalí pimusúadaca píawawa píiwacali fíchawa, yá pimànicani mesúnamáita. ²² Nàasu wenàiwicacaalí pía, càité Wáiwacali imáidaca, siùcade, canácata idacuèri píiwitáise quirínama, idécáiná Wáiwacali yàasuca pía. Quéwa càmiiricaalíté nàasu wenàiwica pía, càité Wáiwacali imáidaca, siùcade, yá Wáiwacali yàasu wenàiwicaca pía. ²³ Idécáinácué Dios iwènliaca pía, cawènfiri iwèlisi iyú, liri íraná iyúwa, íná càmita iwàwacutá áiba wenàiwica ichùuliaca pimànica quirínama yái èeri yàasu wawàsica.^u ²⁴ Iná piacué nuénánáica, pìyacué píalimáwanama càita iicácanáwade iyúwataté iicácanáwacué pìyaca Dios imáidacaalítécué pía.

²⁵ Nalí níái càmiíyécáwaca idé icásàawa, canácata Wáiwacali imàaquèri nulí tàacáisica nàwali ichùulìeripiná namànicata. Quéwa nucàlida nalí ìwali yái nuínáidáanácawa càide iyúwa yái idéerica Dios iicáca ipualé manuúsíwata, peebáidacaténacué yái nucàlidéerica ìwali. ²⁶ Ìwalfíse yái yùuwichàacáisi càiricáwaca yàanàaca wía siùcade, cayába cáminá càmitàacá nacásàawa. ²⁷ Iná pidèniacaalí piacawéetúawa, picá píináida pimàacaca úa. Canácaalíca piacawéetú, picá picutáida piacawéetúapínáwa. ²⁸ Quéwa idécaalí píináida peedá piacawéetúawa, càmita pimàni pibáyawanáwa. Abéechúa mànacàu càmfíchúaca idé iimá asiali yáapicha, ucásàacaalíwa, càita nacái càmita umàni ubáyawanáwa. Quéwa níái icásèeyécawa nadèniapínáca madécaná íiwitáaná yùuwichàacáisi, yácata yái càmita nuwàwa nachàbacaça irìcubàa.

²⁹ Nuénánái, yácué nuwàwèeri núumaca píri ìwali yái: Máiníca maléénaca yàacawa wapíchalé yái èerica imáalàacaténáwa. Iná siùcade, níái idènièyécica yàacawéetúawa, iwàwacutá nàyaca càide iyúwa níái canéeyécica yàacawéetú. ³⁰ Níái fícháanfiyécica, iwàwacutá nàyaca càide iyúwa càmiíyái fícháaní. Níái achúmèeyécica iwàwa, iwàwacutá nàyaca càide iyúwa casíimáiyái iwàwa. Níái casíimáiyécica, iwàwacutá nàyaca càide iyúwa càmiíyái casíimái. Níái iwènièyécica yàasuwa, càmita iwàwacutá nàya náináidacawa ìwali yái èeri yàasuca. ³¹ Níái casíimáiyécica iwàwa nadèniacáiná madécaná yàasusi cháí èeri irìcu, iwàwacutá nàyaca càide iyúwa càmiíyái casíimái iwàwa ìwalfíse. Yácinái èeri càirica waicáca iicácanáwa siùcade, imáalèeripínáwa mesúnamáita.

³² Càmita nuwàwa achúmacuécica piwàwa ìwali yái èeri yàasu wawàsica. Yái asiali càmiiricáwaca icásàawa, achúmaca iwàwa fíbaidacaténá Wáiwacali írí, imànicaténá nacái càide iyúwa iwàwáaná. ³³ Quéwa yái icásèerica, achúmaca iwàwa ìwali yái èeri irìcuíri wawàsica. Yá nacái iwàwacutá imànica càide iyúwa yàacawéetú iwàwáaná. ³⁴ Yá áibacata náináidaca náichawáacawa. Uái inanái icásèechúacawa, áibata uínáidacawa uícha uái càmfíchúacáwaca iimá asiali yáapicha, canéechúaca yàacawéeri. Uái canéechúaca yàacawéeri achúmaca uwàwa úbaidacaténá Wáiwacali írí, ucàcaténá uínáwa, uíwítáise nacái. Quéwa uái icásèechúacawa, achúmaca uwàwa ìwali yái wawási èeri irìcufrica, càinápinácaalí iicácanáwa usíimáidaca uàcawéeriwa.

^u 7.23 Iwàwáaná fímaca: càmita iwàwacutá wamàacaca wíawawa wàasu patrón ichùuliaca wamànica quirínama yái èeri yàasu wawàsica, itàaníca wáiwítáise ìwali.

³⁵ Càicué núumaca pirí nuyúudàacaténacué cayába piasu wawàsi. Càmita numáisaníacaténacué picàsàacawata piyacaténacué machacànita, cayába nacái wenàiwicanái ipíchale, canácaténáta nacái íibèericué pía pimàaca-caténacué píawawa macáita Wáiwacali írí.

³⁶ Abéeri asiali íináidacaalí càmita cayába íicáca íidu ìyaca màacawéerita béeruwaca, càmfíchúaca íimá asiali yáapicha, iwàwacaalí ucàsàacawa, yá imànica ulí càide iyúwa iwàwáaná, càmita imàni ibáyawanáwa. Cayába-cata ucàsàacawa. ³⁷ Quéwa yái càmfíríca iwàwa íidu ícàsàacawa, yá nacái càmita íidu iwàwa ícàsàacawa, càmicaalí nacái uíná imawènapíná úfwitáise, uálimápinácaalí uideníaca úawawa íícha càide iyúwa uwàwáaná, yá nacái úaniri imànicata ulí cayábéeri. ³⁸ Néese yái imàaquéerica íidu ícàsàacawa imànica cayábéeri. Yái càmfíríca imàaca íidu ícàsàacawa imànica cayábéeri quiríta íícha yái áibaca.

³⁹ Uái inanái ícàsèchúacawa càica úade iyúwa idacuéchúawa Dios yàasu ley ìwalíise, idècunitàcá cáuca yái ùacawéerica. Quéwa ùacawéeri yéetá-caalíwa, yásí idéca uchadàacawa ìwalíise, yá nacái yéewaca ucàsàacawa càinacaalíta yáapicha uwàwa ucàsàacawa àniawa, quéwa yáapichata yái yee-báidéerica Jesús. ⁴⁰ Quéwa càì nuínáidacawade, máiní yáawanáipíná casí-máica úata, càmicaalí yèepùà ucàsàacawa àniawata. Càì nuínáidacawa nue-báidacáiná nudèniaca Dios yàasu Espíritu nuwàwalicuwa.

Níai yàacàsi nèeyéica yéenáíwanásínai írí

8 ¹ Siùcade, nucàlidacué pirí ìwali yái pisutéericuéca péemíawa núa ìwali cuyàluta írìcu, nàwali níai yàacàsi nanuéyéica yéenáíwanásínai írí. Báisíta idécué píimaca cáalíacáica wía macáita. Máinícaalí cáalíacáica wenàiwica íicá-cawa, yá canúmaséeca nía. Quéwa cáinínacaalí waicáca áibanái, yásí ichàinia-daca náiwitáise. ² Yái iyúunáidéerica yáalíacawa madécaná wawàsi ìwali, báisíta càmitàcá idé yáalíacawa càide iyúwa iwàwacutáaná yáalíacawa. ³ Quéwa càinacaalí cáiníná íicáca Dios, yá idécáináta Dios yáalíacawa nacái ìwali.

⁴ Néese ìwali yái yàacàsi piyéericuéca íinásica nanuérica yéenáíwanásínai írí, báisíta idé wáalíacawa canácata nawèni níai yéenáíwanásínáica cháì èeri írìcu. Yá nacái abéericata Dios báisíríca yái íya. ⁵ Ewita nàyaca madécaná wawàsínai wenàiwicanái yèeyéica íípidená diosnái ìyèeyéica chènuniré, chá nacái cáli finata, (báisíta nàyaca madécaná wawàsi níai wenàiwicanái yèeyéica íípidená diosnái, náiwacanánai nacái) ⁶ quéwa walí, wía yeebáidéeyéica, wáalíaca ìyaca abéerita Dios, yái Wáaniri idábáidéericaté macáita yái wawàsica, yái yàasúfíca nacái wía. Abéerita nacái Wáiwacali Jesucristoca, yái Dios imànfíricaté ìwalíisená macáita yái wawàsi ìyéerica cháì èeri írìcu, yá nacái wadènièrica wacáucawa ìwalíisená.

⁷ Quéwa càmita macáita náalíacawa ìwali níai wenàiwicaca. Ipíchawá-seté peebáidacuéca Jesús, abénaméeyéi péenacué yèeyéité yéenáíwanásínai ímíétacaná. Siùcade, mamáalàacata peebáidacuéca nadèniaca nacáucawa. Iná ìwalíise, piyáacaalícué yái íinási nanuérica yéenáíwanásínai írí, yácué piwàwalica yái pimànfíricatécué quéecha, yácué cabáyawanáca piicáca píawawa. ⁸ Báisíta càmita wadènià wàasu wawàsiwa Dios yáapicha, yàacàsinái ìwalíise. Càmita nacái máiní cayába wía nàwalíise, éwita wayáaca nía. Càita nacái càmita báawa wía nàwalíise, éwita càmita wayáa nía.

⁹ Quéwa cayábacué pícha. Ewita yéewacuéca piyáaca canánama íiwitáaná yàacàsi, áibanái imànicáichacué ibáyawanáwa picùaléta, naicácalícué piyáaca iinási, níái càmfíyécáwaca idé ìyaca dàalanama Dios itàacái ìwali. ¹⁰ Wáimacáita: Pía idéerica yáalíacawa ìwali yái wawàsica, iicácaalí píawina piyáaca piyáacaléwa yéénaiwanásinái icapèe iriculé, yái càmfíríca idé ìyaca dàalanama Dios itàacái ìwali, yá iyúunáida báawéerica yái càì pimànica. ¹¹ Néese yái wéénàsàiri càmfírícáwaca idé béerica íiwitáise Dios itàacái ìwali, iicácaalí wía yéénaiwanási icapèe néré, wía idéeyéica béeyéica íiwitáise Dios itàacái ìwali, yá iyúunáida cayábaca wàaca yéénaiwanási fimiétacaná, yá ìwalíseca, yá imànìpináca ibáyawanáwa wacùaléta yái Cristo yéetéericatéwa nacái ìwalíná. ¹² Iná picùalécaalí péénàsàiri imàni ibáyawanáwa, yá nacái báawaca pimànica íiwitáise, càmicáináca idé ìyaca dàalanama Dios itàacái ìwali, yá nacái pimànica pibáyawanáwa Cristo írí. ¹³ Iná yàacàsi ìwalísecaalí nuénàsàiri imàni ibáyawanáwa, yá càmita nuyáapíná quirínama iinási, ipíchaná nuénàsàiri imànica ibáyawanáwa nucùaléta.

Apóstolnái idèniaca wawàsi macái ìwalita

9 ¹ Núa canéerita íiwacali cháì èeri írìcu, Dios yáapichata nùya. Dios imàcacaté núa apóstol iyú. Nuicácaté nacái Jesús yái Wáiwacalica. Ìwalíse yái fibaidacalési numàníríca Wáiwacali írí, yácué piwènúadaca pííwítáisewa írípiná. ² Quéwa éwita càmita áibanái iicá núa càide iyúwa apóstol, quéwa píricué núacata apóstol. Píatacué yái yáasáidéeyéi núacata yái Wáiwacali yàasu apóstol.

³ Iná yàaca nuebáaná nasàna níái itàaníyéica báawanama nùwali: ⁴ Wía apóstolnáica, camínata wadèniaca wawàsi pianápinácué wayáa, wàiranápiná nacái ínatábàa asáiri wawàsica, ìwalíse yái wáibaidáanáca Cristo írí. ⁵ Wadèniata nacái wawàsi watéénápiná wáapícha wàacawéetúawa yeebáidéechúaca Jesús, wamànicaalí àyapu càide iyúwa namàníná níái áibanái apóstolnáica, iyúwa Pedro, iyúwa nacái níái Wáiwacali Jesucristo yéénanáica. ⁶ Camínata wíacata yái iwàwacutéeyéi íibaidaca áiba íiwitáaná íibaidacalési Bernabé yáapícha yéewacaténá wayáaca wayáacaléwa.

⁷ Péemiácué: Abéeri wenàiwica idècunitàacá ìyaca úwi iyú, càmita ipáyaida yáawawa, iwèniacaténá íríwa yái wawàsi iwàwacutéerica. Níái ibanéeyéica uva yàasu èeri nàwacáidaca ìyacaná, nadèniaca wawàsi nayáanápiná ìyacaná yééná. Níái píráinái icuèrinánáica, nadèniaca wawàsi nàiránápiná nàini ituíní yééná níái pírái nacuéyéica. ⁸ Yái càináca núumacuéca pírf, càmfíríta máiní nuíwítáisecata. Càcata nacái Dios yàasu ley íimaca. ⁹ Càica Dios yàasu ley íimaca: “Picá pibàlía pacá inuma idècunitàacá ucàpucúadaca úamiwáisewa íba àicu ìwali, ubaquíacaténá pírf ituínási, uyáacaténá yái icaléerica.”^v Yái càináca íimaca, ¿achúmasica Dios iwàwa nàwalita abéerita níái pacánáica, ¹⁰ wawàwalicaalí nacái yái càì íimaca? Báisíta wawàwalita yái càì íimaca. Càica iyáaná yái wawàsica, yái icunuérica cáli bànacalé yàalupíná, yá nacái ibaquiéerica ituínisi, náibaidaca, nacúacáiná needápináca nawèniwa ìyacaná yéénáta. ¹¹ Càita iicácanáwa wamànica. Idéca wabànaca piwàwa írìculécué Dios itàacái. Iná iwèni yái íibaidacalési wamànírícuéca píapícha,

yá wadèniaca wawàsi piàcaténacué walí yái wamáapuèrica. ¹²Iná áibanái wenàiwica idèniacaalí wawàsi needácaténacué pícha nàsupináwa, máini yáawanái wadèniaca wawàsi wía. Quéwa càicáaníta, càmita weedácué pícha wàsupináwata. Wàidenlàcáita macáita yái wawàsica, ipíchana nayúunáida ìwalíseca yái wacàlida tàacáisi cayábéerica Cristo iináwaná ìwali.

¹³Càide iyúwa idéénacué píalácawa, níai fibaidéeyéica Dios icapèe írìcu nayáaca yééná yái yàacàsi iyéerica Dios icapèe írìcu. Níai inuéyéica cuwèesi, yeeméeyéica cuwèesi chàwita finata, iwàwacutá nayáaca yééná yái cuwèesi neeméerica Dios írì. ¹⁴Iná càita nacái Wáiwacali ímacaté, níai icàlidéeyéica yái tàacáisi cayábéerica iwàwacutá nacái nàyaca iyúta yái nacàlidáanaca yái Dios itàacáica.

¹⁵Quéwa núa, càmita nusutácué pícha nàsupináwata, éwita nudèniaca ìwali wawàsi. Nutànàacué píri, quéwa càmita piàcaténacué nàsupináta. Iná abéeri wenàiwica yàacaalí nàsupiná abéeri wawàsi, yá idéca imàlùdaca núfcha yái nufbaidáanaca mawèni iyúwa apóstol. Iná ipíchaca ichàbacawa nulí yái càiri wawàsica, yá cayába cáminá nuétáacawata. ¹⁶Iná éwita nucàlidaca yái tàacáisi cayábéerica, càicáaníta, càmita cawèni nuicáca núawawa ìwalíseta. Iwàwacutácáináta nucàlidani, Dios ichùuliacáiná numànicani. Càmicaalí nucàlida yái tàacáisi cayábéerica, yá Dios yùuwichàidapínaca núa.

¹⁷Iná numànicaalí nàasu wawàsita yátái fibaidacalésica, yá yéewa nucàaca nuedáca nuwèniwa Dios fíchata. Quéwa càmita nàasu wawàsi yátái càì nucàlidacani, Diosta yái ichùulia nucàlidacani, yá iwàwacutácáita numànicani. ¹⁸Néeni, ¿Càinápíná yàa nuwèni? Yácata nuwèni yái, nucàlidáanaca mawèni yái tàacáisi cayábéerica, éwita nudèniaca wawàsi napáyai-dáanápíná núa ìwalíseta.

¹⁹Iná éwita canáca yàasu wenàiwiquéeri núa quirínama, càicáaníta, yá numànica núawawa càide iyúwa macái yàasu wenàiwica, yéewacaténá nuyúudàaca madécaná wenàiwica ichúuliacawa yùuwichàacáisi fícha. ²⁰Nùyacaalí judíonái yèewi, yá iwàwacutá nùyaca càide iyúwa judíonái íináidáanáwa, iyúwa nacái nàyáaná, nuyúudàacaténá nachúuliacawa yùuwichàacáisi fícha. Níai imàníyéica càide iyúwa ley ímáaná, nùyacaalí náapicha, yá nùyaca càide iyúwa iicácanáwa nàyaca, éwita nudèniaca wawàsi càmicaténá numàni càide iyúwa ley ímáaná, nuyúudàacaténá nachúuliacawa yùuwichàacáisi fícha. ²¹Nùyacaalíté nèewiré níai càmfíyéica yáalíawa ley ímáaná, yá nuyacaté càide iyúwa náináidáanáwa, iyúwa iwàwacutáaná wàyaca. Càicaté numànica nuyúudàacaténá nacái nachúuliacawa yùuwichàacáisi fícha. Ewita báisíta núa, nùyaca abemáidata Dios yàasu ley ichàini yáawibàa, siùcade, yá nacái nùyaca càide iyúwa Cristo ichùulianá numànica. ²²Nùyacaalí nacái nèewi, níai átéyeyíacáwaca yeebáidaca Cristo, yá numànica càide iyúwa náináidáanáwa, yái iwàwacutáanáca wenàiwica imànica nuyúudàacaténá nía. Iná macái wenàiwica fiwítáaná yèewi idé núalimáida nùyaca yéewacaténá nuchúuliadaca abenaméeyéi yùuwichàacáisi quichái fícha nèewíse. ²³Càica numànica macáita tàacáisi cayábéeri ìwalíse, nuwàwacáiná nuedápináca nulíwa náapicha níai cawèníyeyi wawàsi Cristo yèeyéipínaca nalí áiba èeri.

²⁴Cámináta idécué píalácawa ìwali yái. Níai ipièyécawa, macáita náináidaca needáca nawèniwa, quéwa abéeripínáta yái yeedá iwèniwa nèewíse. Càica wacáuca iyaca. Iná iwàwacutá wàyaca machacànita càide iyúwa Dios

iwàwáaná yéewacaténá weedáca wawèniwa. ²⁵ Macáita níái iwàwéeyéica isèiwicaca abéeri sèiwicái fiwitáaná, iwàwacutá namàaca namànica macáita yái báawéeripináca imànica nalí. Ewita needápináca nawèniwa yái ibadéeripináca wamànica mesúnamáita. Quéwa wía, weedápináca wawèniwa yái iyéeripináca walí càiripináta. ²⁶ Iná núa, càmita nupíawaca càide iyúwa yái càmfíríca yáálíawaca alénápinácaalí yàanàa, cà nupíawaca. Càmita nacái nunúadáida isicúata càide iyúwa yái ipéliéríca irínámitawa. ²⁷ Iná iwalífise, nuidentia chàinisíiri iyú nuináwa báawéeri fícha, numànicaícha áiba wawàsi báawéeripináca imànica nulí. Nucàlidaca idénáami tàacáisi cayábéerica áibanái irí, ipíchaná mawènica Dios iicáca yái nuíbaidacaléca.

Yàalàacáisi yéenáiwánási fícha, fícha nacái yái máinfíríca cáinináca waicáca

10 ¹ Nuénánái, càmita nuwàwa piimáichacuéca yái Dios imàacáanácaté wàawirináimi yàacawa macáita manuúri acalèe" itáaná yáawibàa. Yá nacái Dios ichàbáidáanacaté nía macáita lamá Quíréeri* iwalíabàa chuitabàata. ² Macáita nacái nèepunícatéwa acalèe yáawibàa. Macáita nacái nachàbacatéwa lamá iwalíabàa, yá càicaté níade iyúwa idéeyéité ibautizáca wamànica macáita yéewacaténá abéericata nía Moisés yáapícha, nàacaalítéwa yáami. ³ Macáita nacái nayáacaté yái yàacási chènunífiséríca Dios yèericaté nalí, yái paní nacáiríca ípídenéericaté maná.^y ⁴ Macáita nacái nàiracaté yái úni Dios yèericaté nalí imusuérícatéwa fba manuúri yèewífise Dios ichàini iyú. Yái fba manuúrica, yácataté càiride iyúwaté Cristo yèepunífíricatéwa náapícha. ⁵ Iná càicaté Dios iyúudàaca macáita níái wenàiwicaca madécaná wawàsi iyú nacái. Quéwa càmitaté cayába Dios iwàwa náapícha níái manùbéeyéi néenáca. Iná iwalífise, yáté imàacaca néetácawa, yá nacái nachéecami iríacatéwa máisawalíri néenibàata.

⁶ Càicaté wawàsi ichàbacawa nalí yéewacaténá yàalàaca wía càiri wawàsi fícha, ipíchaná wawàwaca wamànica walíwa máini yái báawéerica càide iyúwaté israelnái iwàwáaná máini yái báawéerica.^z ⁷ Càmicaténá wàa yéenáiwánásiná ímíétacaná càide iyúwaté abénaméeyéi néená imànníiná. Càica Dios itàacái ímaca nàwali: "Yáté nàwacáca náawinacawa nayáacaténá nayáacaléwa, nàiracaténá nacái. Néese, yáté namichàacawa namáidáidanama nawáilaca yéenáiwánási irí."^a ⁸ Càmita nacái iwàwacutá wamànica báawéeri wainá iyúwata, iyúwaté abénaméeyéi néená imànníiná. Iwalífise, yáté néetácawa abéeri èeri irícuta veintitrés mil nabáyawaná iwalísewa.^b ⁹ Càmita nacái iwàwacutá wamànica wabáyawanáwa alénácaalí inùmámi càmita Wáiwacalí yúuwichàida wía iwalífise càide iyúwaté abénaméeyéi imànníiná. Yá àapínái yaamífacaté nía, yáté néetácawa naculáde iyú.^c ¹⁰ Càmita nacái iwàwacutá watàanica báawanama Dios ípídená iwalita càide iyúwaté wamànica abénaméeyéi néená. Iwalífise, yáté Dios ibànùaca yàasu Angel inúaca nía, yái idèniéríca wawàsi inúanápiná.

¹¹ Càicaté nachàbacawa. Dios yúuwichàidacaté nía, yéewáidacaténá wía. Natà-nàacaté nacáini yàalàacaténá wía iyú ipíchaná wamànica càì, walípiná wía iyéeyéica siúcade, èeri imàalàacaalíwa iyaca. ¹² Iná cawinácaalí iyúnáida iyaca

w 10.1 Ex. 13.21-22. x 10.1 Ex. 14.22-29. y 10.3 Ex. 16.35. z 10.6 Nm. 11.4.

a 10.7 Ex. 32.6. b 10.8 Nm. 25.1-18. c 10.9 Nm. 21.5-6.

báisíta dàalanama Dios itàacái ìwali, iwàwacutá icùaca yáawawa ipíchaná icaláacawa imànicaalí ibáyawanáwa. ¹³Yátacué Camèniadacáiri yáalimáidacué iicáwa pía iyú yái macái wenàiwica idéerica ichàbacawa yèewibàa. Quéwa yái Dios mayamáacata imànica càide iyúwa ímáaná. Iná càmìta imàacapíná wáuwaacawa iriculé yái càmíripináca wáalimá wàideniaca. Yàasu èeripiná yàanàaca wía, yá nacái Dios yàapinácata walí wachàini wáalimácaténá wàideniacani.

¹⁴Iná piacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, picacué pialimá piaca yéenáiwanásinái ímíétacaná. ¹⁵Nutàanicué pirí càide iyúwa níái wenàiwica cáaliacáiyéica. Píatacué yáalí fináidacawa ìwali yái càirica núumacuéca pirí ìwali. ¹⁶Wamànicaalí Santa Cena, wàiracaalí bacàa iricuíse uva ituní, yá wawàwalica yái cayábéeri Cristo imàníricaté walí cruz ìwali, yái wàaca Dios irí cayábéeri ìwalíise yái íiraná yúuquéricaté wáichawaliná, wáasáidéerica iyú abédanamaca wáiwitáise Cristo yáapicha. Yái pan wasubèriadéerica, càicáanfide iyúwa Cristo iiná yúuwichèericatéwa wáichawaliná cruz ìwali, yéewacaténá abédanamata wáiwitáise yáapicha. ^d ¹⁷Iyaca abéerita pan yái wayéerica yéená wamanùbaca iyúwa. Iná éwita manùbaca wía, quéwa abéeri íiwitáaná wenàiwicata wía iyúwa abéeri wenàiwica iinánáiná.

¹⁸Piicacué náiwitáise iyáaná níái israelnáí nanúacaalí cuwèesi, yái nèericaté Dios irí, yá neemácani chàwita íinata. Néese, yá nayáacani namanùbaca iyúwa, abédanamacáiná náiwitáise náapichawáaca, Dios yáapicha nacái. ¹⁹¿Càiná nuwàwáaná núumaca? Càmita cawèni nuicáca níái cuwèesinái nanuéyéica yéenáíwanásinái irí, canácáiná yéenáíwanási iwèni, canáca nacái nacáuca. ²⁰Nuwàwáaná núumaca. Níái càmíiyéica judíonái nanúaca cuwèesinái espíritu báawéeyéi íripináta, càmìta Dios írítá. ^e Núa, càmìta nuwàwa pidèniacuéca piasu wawàsiwa espíritu báawéeyéi yáapicha. ²¹Piacué idènièyéica yàasu wawàsiwa Wáiwacalí yáapicha, càmìta nacái yéewa abédanamaca piasu wawàsi espíritu báawéeyéi yáapicha. Piacué nacái idéeyéica yáasáidaca yáawawa abédanamaca fiwitáise Wáiwacalí yáapicha. Càmita yéewa abédanamaca píiwitáiseucé Camèniadacáiri yáapicha, piacaténacué ímíétacaná, pimànicaténacué càide iyúwa espíritu báawéeyéi imàníiná.

²²Iwàwacutá cáalu wamànica wabáyawanáwa calúacáicha ìwalíise yái Wáiwacalica. Càmita iwàwacutá wamànica wabáyawanáwa alénacaalíta inùmami càmìta Dios yúuwichàida wía ìwalíise

Màasucanáta wàyaca èeri íiwitáise fícha Dios íripiná

²³Piacué yeebáidéeyéica Jesús abénaméeyéi péená ímasa càide: “Macái wawàsi ìwalita nudèni wawàsi, yéewa numànica nuwàwéerita numànica.” Quéwa níái wawàsi nuwàwéeyéica numànica, càmìta macáita namànica nulí cayábéeri. “Macái wawàsi ìwalita nudèniaca wawàsi, numànicaténá nuwàwéerita numànica.” Ewita nudèniaca wawàsi numànínápiná macáita níái nuwàwéeyéica numànica, quéwa càmìta macáita namàaca wáiwitáise idàwinàacawa Dios ìwali. ^f ²⁴Càmìta cayába wáináidacawa wàasu wawàsi ìwalitawa. Iwàwacutá nacái wáináidaca wamànica nalí cayábéeri níái áibanáica.

²⁵Yéewacué piwèniaca piyáawa macái iínásita aléde nawéndacatalécani. Quéwa picacué pisutá péemiawa nía yéewacaalí wayáacani, càmicaalí nacái

d 10.16 Mt. 26.26-28; Mr. 14.22-24; Lc. 22.19-20. **e** 10.20 Dt. 32.17. **f** 10.23 1 Co. 6.12.

yéewa wayáacani, achúmacáichacué imànica piwàwa. ²⁶Yácáinái yàacàsi càirica nàaca yéenáiwánásinái irí, Wáiwacali yàasuta, càmfíríta yéenáiwánásinái yàasuta. Iná yéewacué piyáacani matufbanáita.^g

²⁷Abéeri wenàiwica càmfíri yeebáida Jesús imáidacaalí piyáa, piwàwacaalícué piacawa yáapicha, yácué iwàwacutá piyáaca macáita yái yàacàsi fiwítaná yèerícuéca pírí. Quéwa picácué pisutá péemíawa nía yéewacaalícué piyáacani, càmiccaalí nacái, ipíchanácué achúmaca imànica piwàwa. ²⁸Quéwa áiba fimacaalícué pírí: “Yá iinásiquéi nanuéri yéenáiwánásinái irípiná.” Yá càmita yéewacué piyáacani ìwalfíse yái wenàiwica icàlidéericuéca pírí iináwaná ìwali, achúmacáicha nacái imànica iwàwa. Yácáinái yàacàsi càirica nàaca yéenáiwánásinái irí, Wáiwacali yàasuta, càmita yéenáiwánásinái yàasuta, iná yéewacué piyáacani matufbanáita. ²⁹Quéwa ìwalita càì nùmaca, yái áiba wenàiwica fínáidáanácawa, càmitacué piwalita. Càmita yéewa áibanái itàaníca nùwali báawanama yàacàsi ìwalfíse. ³⁰Nuyáacaalí yàacàsi, yá nùaca cayábéeri Dios irí ìwalfíse. Yá canácata yéewáaná áibanái itàaníca nùwali báawanama, idécáiná nùaca Dios irí cayábéeri ìwalfíse.

³¹Iná piyáacaalícué piyáacaléwa, piiricaalícué nacái piyáacalé finatabàawa, pimànicaalícué nacái áiba wawàsi, pimànicuéni piacaténácué Dios irí cayábéeri, macái wawàsi ìwalita. ³²Picácué pimàni wawàsi yái báawéeripínaca imànica judíonái fiwítáise, nía nacái càmfíyéica judíonái, càita nacái nalí nái yeebáidéeyéica Jesús. ³³Pimànicué càide iyúwa numàfiná, macái èrita. Nuwàwa numànica cayábéeri wawàsica áibanái iríta. Càmita nucutáida nulípinátawa wawàsita, nucutáidaca wawàsi áibanái irípináta yéewacaténá nachúuliacawa yùuwichàacáisi fícha.

11 ¹Iwàwacutácué pialímáida piyaca càì iicacánáwade iyúwa nùyáaná, càide iyúwa nùalímáidáaná nùyaca, càì iicacánáwade iyúwaté Cristo iicacánáwa iyaca.^h

Iicacánáwa nàwalica nabàlewa níái inanái yeebáidéeyéica Jesús

²Nùacué pírí cayábéeri ìwalfíse yái piwàwalínácuéca núa èeri imanùbaca macái wawàsi ìwalita, piyacáinácué nacái ìwali mamáalàacata yái tàacáisi nuéwáidéericatécué pia ìwali.

³Quéwa nuwàwacué pialíacawa: Yái Dios, yácata Cristo fiwítápu, yái Cristoca yácata náiwítápu macáita níái asíanáica, yái nacái asialica, yácata ufwítápu úái inanáica. ⁴Iná ìwalfíse abéeri asiali yèepùacaalí fiwítawa wáluma iyú idècunitàacá itàaníca Dios yáapicha, icàlidacaalí nacái Dios itàacái, yá càmita yàa Cristo fímiétacaná, yái fiwítápuca.

⁵Quéwa úái inanái càmfíchúaca ibàlía fiwítawa idècunitàacá utàaníca Dios yáapicha, ucàlidacaalí nacái itàacái, yá càmita uàa ùacawéeri fímiétacanáwa, yái ufwítápuca. Yá càica úade iyúwa úái inanái náiwisèechúaca fiwita ibáiná macáita. ⁶Iná càmiccaalí inanái iwàwa yéepùaca ufwítawa, yá cayábaca udalúaca uíchawa yái ufwita ibáináca. Quéwa báicaalí udalúaca ufwita ibáináwa, càmiccaalí nacái uwàwa nàiwisàaca machùnawaca yái ufwita ibáináca, yá iwàwacutá uépùaca ufwítawa.

⁷Yái asialica, càmita iwàwacutá yéepùaca fiwítawa, batéwacáinaté Dios imànicaní càide iyúwa fiwítáise iyáaná, yá nacái yásáidaca ìwaliwa Dios

ichàini. Quéwa úái inanáica, iwàwacutá uásáidaca yái uàanáca asiali fimiéta-caná.^{i 8} Yái idàbéericaté iyaca asialica, Diostaté idàbani. Càmitaté imusúawa inanái fíchata, úái inanáica, úasí Dios imusúadéechúaté asiali fícha. ⁹Càmitaté nacái Dios idàba yátái asialica inanái ìwalíisenáta. Uái inanáica, úasí Dios idàbéechúaté asiali ìwalíisená, asiali iwàwacutácáináté úa uyúudàacaté-náni.^j ¹⁰Iná asiali ìwalíisená, nàwalíisená nacái níái àngelnáica, yá iwàwacutá inanái itéca fiwita ìwaliwa, abéeri yéenáiwánási uásáidacaténá iyú uàaca náimiétacaná.

¹¹Quéwa walí, wía yeebáidéeyéica Jesús, yái asialica, càmita yéewa iyaca isicúata canácaalí inanái. Càita nacái úái inanáica, càmita yéewa ìyaca isicúata canácaalí asiali. ¹²Iná càide iyúwaté Dios imusúadáná asiali ibàlài yáapi imànicaténá uyú idàbéechúa inanáica, càita nacái asáica inanái fícha níái aslanáica siùcade. Quéwasí Dios néeseta imusúawa macáita yái wawàsica iyéerica cháí èeri iricu.

¹³Iná pínáidacuéwa ìwali yái wawàsica iicacánáwapinacué pimànica. Cayábasica inanái itàaníca Dios yáapícha, éwita càmita uépùaca fiwítawa. ¹⁴Càide iyúwa wáiwitáise iyáaná, yáta yéewáida wía iicacánáwapiná wàyaca. Càmita cayába waicá cáalaca asiali fiwita ibáiná. ¹⁵Quéwa úái inanáica, cáalacaalí úfwita ibáiná idàwinàacawa, yásí casfímáica uicàcani. Dios yàacaté inanái írí úfwita ibáiná yéewacaténá uépùaca úfwitawa iyú. ¹⁶Iná abénaméeyéi iwàwacanámi itàaníca ìwali abémáidata, càmicáiná nawàwa namànica càide iyúwa núumáaná nalí. Píatacué yáalía imànica wawàsi. Quéwa càmita càì wáiwitáise macáita, wía yeebáidéeyéica Jesús.

Namànica Santa Cena càide iyúwa náiwitáise iyáaná

(1 Co. 11.23-25; Mt. 26.26-28; Mr. 14.22-24; Lc. 22.17-20)

¹⁷Iná ìwalíise, yái càiripínaca nucàlidaca pirícué ìwali siùcái, yá càmita yéewa nùaca pirícué cayábéeri. Imanùbacacáináta pìwacáidacuécawa, càmita pimànicué piríwáaca cayábéerita, pimànicáitacué piríwa báawéeri wawàsica. ¹⁸Idàbáanáwa, nuémíacué piináwaná piseríacuéca píchawáaca, píacué yeebáidéeyéica Jesús, imanùbacatacué pìwacáidayacacawa. Yá núumaca nulíwa, báisíta càmíná yái càináca náimaca. ¹⁹Báisíta iwàwacutáca nàyaca abénaméeyéi pèewicué, níái càmiyéica abédanama fiwítáise píapíchacué yéewacaténá cáalíacanáca níái idéeyéica iyaca báisíta càide iyúwa Dios iwàwáaná. ²⁰Pìwacáidacaalícuéwa, yácué piyáaca piyáacaléwa yái píiméericuéca ìwali, yácata wawàwalíná yái Wáiwacali Jesús yéetáanácatéwa wáichawalíná. Quéwa báisíta càmitacué pìwàwalitani. ²¹Idècunitacué piyáaca, yácué piyáaca ráunamáita píalimáwanama yái yàacàsi pìanàidéericuéca napíchalé níái áibanáica, yácué càmita picùna níata. Yá máapica níái catúulécaneéyéica, canéeyéica írí yàacàsi. Quéwa abénaméeyéi càasu-yéi, yá nàiraca iwéréta nacàmaca. ²²Iná píacué idènièyéica icapèewa piyáacué piyáacaléwa, píiracué nacái picapèe iricutawa. Càmita cayába pibáiniadacuéca níái yeebáidéeyéica Jesús, Dios yàasunái wenàiwicaca. Yá nacái mawènicuéca píicáca níái canéeyéica írí yàacàsi. Iná ìwalíise càmitacué nuyanída pía quirínama.

Wáiwacali yàasu yàacàsi

(Mt. 26.26-29; Mr. 14.22-25; Lc. 22.14-20)

²³Yái yéewáidáaná càiricué nuéwáidaca pía ìwali, yátái Wáiwacali yéewái-déerica nacái núa ìwali: Yái Wáiwacali Jesús, yáta catàcáni ipíchawáisetéca Judas yèepùadacani yùuwidenái iríwa, yáté yeedáca pan. ²⁴Néese idécanáamité yàaca cayábéeri Dios irí, yáté isupáidacani, yá fimacaté: “Yái pan, càirica nùaca pirícué, càicáaníde iyúwa nuiná yái numàaquéeripináca yéetácawa piwalínacué. Peedácuéni, piyáacuéni. Néese imanùbacata piwacáidacuécawa nuípidená ìwali, yácué piwàwalica núa.” ²⁵Néese idécanáamité iyáaca, càita iicácanáwa yeedacaté úái bacàa uva ituní yàaluca, yá fimacaté: “Yái uva ituní iyéerica bacàa irícu, càicáaníde iyúwa nuíraná. Iwalíseta yái nuíranáca, yá Dios imànica piá-pichacué wálisài wawàsi piyacaténacué càide iyúwa iwàwáaná, piacué yàasunái wenàiwicaca. Iná imanùbacata piwacáidacuécawa nuípidená ìwali piiracaténacué yái uva ituníca, yácué piwàwalica núa.”^k ²⁶Iná imanùbacata piyáacuéca yái pan, piiracuéca nacái yái uva ituníca bacàa irícuíse, yácué càica iicácanáwa pimànicade iyúwa picàlidacaalícué iináwaná ìwali, yái Wáiwacali yéetánacatéwa wáichawallíiná cruz ìwali, iwéréta yàanàapínáca àniawa.

Iicácanáwa iwàwacutá wàiraca Santa Cena

²⁷Néese abéeri péenacaalícué iyáa pan, ìiracaalí nacái Wáiwacali ibacàale irícuíse, yái càmfirica yàa fimiétacaná càmicáiná cawèni iicáca fimáaná, yá imànica ibáyawanáwa Wáiwacali iiná irí, ìiraná irí nacái. ²⁸Iná ipíchawáiseca wayáaca pan, wàiraca nacái uva ituní Wáiwacali ibacàale irícuíse, yá iwàwacutá waicáca wáiwitáisewa quéechacáwa wáalimáwanama, wamànicaalí cayábéeri wawàsica, báawéeri nacái. ²⁹Iná yái iyéerica pan, ìiréerica nacái uva ituní, càmfirica yàa fimiétacaná càmicáiná cawèni iicáca fimáaná yái Wáiwacali iiná yéetánacatéwa wawàwalíná, iyúwa nacái ìiraná imusúanátéwa fícha cruz ìwali. Càmicaalí ìináidawa nàwali càì, yá Dios yùuwichàidapínáca yái iyéerica pan, ìiréerica nacái uva ituní. ³⁰Iná ìwalíse nàya madécaná cáuláiquéeyéi pèewicué, machawàaquéeyéi nacái iiná. Abénaméeyéi nacái idé yéetácawa. ³¹Quéwa waicácaalí wáiwitáisewa wáalimáwanama quéechata, wamànicaalí cayábéeri, báawéeri nacái, yá càmita Wáiwacali yùuwichàidapíná wíata. ³²Quéwa Wáiwacali iicáciná yái wamànífrica, yá iwàwacutá yùuwichàidaca wía, yáasáidacaténá walí yái àyapu machacànfirica, ipíchaná yùuwichàidaca wía náapicha níái èeri mìnánáica.

³³Iná càì numáalàidaca yái wawàsica. Nuénánái, piwacáidacaalícuéwa piyáacaténacué piápichawáaca, iwàwacutápinácué picùaca nàanàaca níái áibanáica. ³⁴Quéwa máinícaalí máapica áiba, yá iwàwacutá iyáaca icapèe irícutawa ipíchaná Dios yùuwichàidacani ìwalíse.

Níái áibanái wawàsica, nucàlidapínácué pirí nàwali nùacaalítacué nupáchiaca pía.

Níái chàinisi Espíritu Santo yèeyéica walí

12 ¹Píacué nuénánái, nuwàwacué píalíacawa nàwali cayába càinacaalí wawàsica níái chàinisi Espíritu Santo yèeyéica walí.

² Píacué yáaliyéiwa càmicaalítéca peebáidacué Jesús, yáté pibatàcuéca píwiitáise itéca píá yéénáiwánásinái yàatalé, níái càmfíyéica yééwa itàaníca. ³ Iná nuwàwacué píalíacawa yái itàanfíríca Dios yàasu Espírítu ichàini iyú, càmita yáalímá icuísaca báawéeri tàacáisi iyú Jesús. Càita nacái càmita yééwa abéeri wenàiwica íimaca: “Yái Jesús, yácata Nuíwacalí”, càmicaalí itàaní Espírítu Santo ichàini iyú.

⁴ Péemiàcué, nàyaca madécaná íiwitáaná chàinisínái yéewéyéica Dios yàaca walí, quéwa abéericata Espírítu Santo, yái nàacatáiseacawa macáita. ⁵ Nàyacata nacái madécaná íiwitáaná wáibaidáanápíná Jesús írí, quéwa abéerita yái Wáiwacalica. ⁶ Nàyacata nacái madécaná íiwitáaná íibaidacalési, quéwa abéerita Dios yái íibaidéerica wáapicha macáita yái íibaidacalési wamànfíríca.

⁷ Quéwa áibata iicácanáwa Espírítu ichàini íibaidaca wáapicha wáalímáwanama yéewacaténá wayúudàayacawa. ⁸ Abénaméeyéi írí Espírítu Santo yàa chàinisi màulenácaténá natàaníca cáalíacáiri iyú. Aibanái írí, yáta Espírítu, yàa nalí chàinisi natàanícaténá madécaná yáalíacáisi íiwitáaná íwali cáiwitáiseéri iyú nacái. ⁹ Aibanái írí yàa manuícáténá nawàwa Dios iwéré, yáta Espírítu Santoca. Aibanái írí yàa chàinisi nachùniacaténá cúláiquéeyéi. ¹⁰ Aibanái írí yàa chàinisi namànicaténá yái càmfíríca wenàiwica idé imànica. Aibanái írí yàa chàinisi, Dios yàacaténá nalí tàacáisi nachàbáidacaténá nacáini áibanái írí. Aibanái írí yàa chàinisi náalíacaténá naicáca yái itàanfíríca báisíta Dios yàasu espírítu iyú, itàanfíríca nacái espírítu cachíwéeri iyú. Aibanái írí yàa chàinisi náalíacaténá natàaníca madécaná tàacáisi íiwitáaná iyú. Aibanái írí yàa chàinisi náalíacaténá nacálidaca madécaná wenàiwica itàacái íiwitáaná íimáaná. ¹¹ Quéwa abéerita Espírítu Santoca, yái imàni macáita níái wawàsica. Yá nacái, yácata yàa walí wáalímáwanama níái chàinisica càide iyúwa iwàwáaná.¹

Macáita Cristo iinánáináca wía

¹² Càica iicácanáwa ìyacade iyúwa wainá, éwita abéericata yái wainánáináca, quéwa idènièri íwalísewa madécaná wawàsi. Ewita manùbaca nía, quéwa abéeri wainánáiná íwalita nachanàawa macáita. Iná càita nacái abéericata yái Cristoca.^m ¹³ Càita nacái abéericata Espírítu yái ibautizá wía macáita yéewacaténá abéericata wainánáiná Cristo yáapicha, éwita judíonáica nía, càmfíyéi nacái judíonái, nàasu wenàiwicanái, càmfíyéi nacái nàasu wenàiwica. Yá nacái abéericata Espírítu Santo, yái ìya macáita wawàwalicu.

¹⁴ Péemiàcué. Yái abéeri wenàiwicaca, càmita yáawami iinánáinásitani. Nàyaca nacái madécaná wawàsi ichanèyeyéiwa íwalíse. ¹⁵ Iná wàabàli íimacalíta: “Núa càmfíríta nacáapi, íná càmita nainá yééná núa.” Ewita wàabàlicani, mayamáacata wainá yéénácani. ¹⁶ Uái wàuwica, úumacalíta: “Núa càmfíchúata ituísita, íná càmita nuinánáiná yééná núa.” Ewita wàuwicani, mayamáacata wainá yéénácani. ¹⁷ Yáawami watuícáalíta macáita yátái wainánáináca, yá canáca yéewáaná wéemiàcata. Wàuwicaalí nacái macáita yátái wainánáináca, yá canáca yéewáaná wamiàca asáiri isànita. ¹⁸ Quéwa Dios ichanàidacaté wainánáiná íwali macáita níái iwàwacutéyeyéica ichanàacawa

néenibàa càide iyúwa iwàwáaná. ¹⁹ Abéeri fiwítáaná wawàsicaalíta yátái ichanàawa wainá ìwali macáitatá, yá càmíta abéeri wenàiwica iinánáinátani. ²⁰ Siúcade, báisíta madécanáca níái ichanèeyéicawa wàwalíse, quéwa càicáaníta abéerita yái wainánáináca.

²¹ Yái watuíca, càmíta yéewa ímaca wacáapi írí: “Càmíta nuwàwacutá píá.” Càita nacái càmíta yéewa wáiwita ímaca wàabàlínái írí: “Càmítacué nuwàwacutá píá.” ²² Càmíta càì ìyaná. Macáita níái wainá yéénáca, éwita nífacani, canápinéeyéica waicáca, níatasí máiníyíi iwàwacutácawa. ²³ Níá nacái wainá yééná máiníyíica mawènica waicáca, níasí máiníyíi wáiyàaca ibàle cayába. Càita nacái níái áibanái wainá yééná wabáiniéyéica, níasí máiníyíi wáiyàaca ibàlená quiríta áibanái íicha. ²⁴ Quéwa níái áibanái wainá yééná asáiyéica ichanàacawa wàwalíse, càmíta máiní wachùniadaca níá. Quéwa Diosta imàni yái waináca, yá nacái yácata ichanàidaca wainá iwéré macáita níái ichanèeyéicawa wàwalíse, yéewacaténá cawènica waicáca níái mawèniyíica waicáca. ²⁵ Càicaté Dios imànica wainá ipíchaná wainá ìyaca íichawáaca méetàucunamata, achúmacaténá nawàwa nàwaliwáaca macáita níái ichanèeyéicawa wainá ìwalíse. ²⁶ Iná abéeri wainá yéénácaalí cáìwi ìwali, yá càicáaníde iyúwa cáiwicaalí wàwali macáita. Càita nacái abéeri wainá yàanàacaalí cayába yàasu wawàsi ichàbacawa, yá nacái càicáaníde iyúwa casímáicaalí wainá macáita.

²⁷ Iná péemiacué, càita nacái wía macáita, wía yeebáidéeyéica Jesús. Wíacata Cristo iinánáiná, yá nacái wàyaca írí wáalimáwanama càide iyúwa iiná yééná. ²⁸ Càita nacái Dios imàacaca yeebáidéeyéica Jesús yèewi. Níá idàbèeyéi imàacaca níái apóstolnáica, pucháibáaná profetanái, máisibáaná níái yéewáidéeyéica wenàiwica.ⁿ Néese níái imàníyéica yái càmírica wenàiwicanái idé imànica. Néese níái ichùuniéyéica cáuláiquéyéi, iiquéyéi áibanái ipùalé, níá nacái yáaliéyéica ichùuliaca níái íibaidéeyéica Wáiwacali yáapicha, yáaliyéi nacái itàaníca áiba tàacáisi fiwítáaná iyú. ²⁹ Iná càmíta apóstolnáí níá macáita. Càmíta nacái profeta níá macáita. Càmíta néewáida wenàiwica macáita. Càmíta nacái namàni macáita yái càmírica wenàiwica idé imànica. ³⁰ Càmíta nacái nadènià chàinisi macáita nachùniacaténá wenàiwica. Càmíta macái natàaníca áiba tàacáisi fiwítáaná iyú. Càmíta macáita náalífa nacàlidaca ímáaná yái áibanái wenàiwica fiwítáaná itàacáica. ³¹ Iná iwàwacutácué pisutáca pírfwa Dios íicha níái Espíritu ichàini iyúudèeyéipináca cayába wéénánái. Siúcade, nuwàwa núsáidaca píricué abéeri àyapu, máiníri cayábaca quiríta áiba wawàsi íicha.

Báisícaalí cáinináca waicáyacacawa

13 ¹ Núalimácaalí nutàaníca madécaná wenàiwica itàacái fiwítáaná iyúta, ángelnái itàacái iyú nacáita, quéwa càmicaalí cáininá nuicáca áibanái, yá càica núade iyúwa abéeri sièru yéemáaná nanúacaalí ìwali. Yá canácata isàna càmicaalí càide iyúwa abéeri campana canéechúaca isàna quirínama. ² Nudèniacaalí nacái yátái chàinisi nucàlidáanápínáca wenàiwica írí yátái wawàsi ichàbèeripínácawa wapíchaléwa, núalíacaalíwa nacái ìwali macáita yátái yáalífacáisi Dios idènièrica ibàacanéeri iyú wenàiwica

fícha, núalíacaalí nacái macái yáalíacáisi fiwítáaná ìwalita, manuícaalí nacái nuwàwa Dios iwéréta, yái yáaliméerica ichùuliaca dúli ichacácawa áibaléta, quéwa càmicaalí cáininá nuicáca áibanái, yá canácata nuwèni. ³Nuwa-cùacaalí nacái nùasumiwa macáitatá, nùacaténá catúulécaneéyái irítani, numàacacaalí nacái neemáca núata, quéwa càmicaalí cáininá nuicáca áibanái wenàiwica, yá canápinácata iwèni nulí.

⁴Cáininácaalí waicáca áibanái iwàwacutá:

Wàideníaca náicha madécaná wawàsi, cayába wáiwitáise náapicha.

Càmita cáudeni waicáca nía nàasu wawàsi ìwalísewa.

Càmita cawèni waicácawa náicha, càmita nacái canùmasée wía.

⁵Càmita wataání nalí báawéeri tàacáisi iyúta, càmita nacái wacutá walí-wata wawàsi náicha.

Càmita calúa wía ráunamáita náapicha.

Càmita nacái wawàwali mamáalàacata yátái báawéeri namànfíricaté walí.

⁶Càmita casímái wawàwa waicáca níatái imànfíyéica báawéeri áibanái irí. Níata casímái wawàwa yáapicha, níái itàanfíyéica báisiiri tàacáisica.

⁷Macái wawàsi wáalimá wàideníaca náicha.

Weebáida cayábaca náiwitáise macáita.

Wacúa nacái nawènúadaca náiwitáisewa báawéeri fícha.

Wàideníaca nacái náicha macái wawàsi.

⁸Iná cáininácaalí waicáyacacawa, yá càmita waimáichapíná nía quirí-nama. Quéwa yái tàacáisi Dios imàaquéericaté áibanái icàlidaca wenàiwica irí, imáalèeripínacawa. Imáalàapínátawa nacái yái natàaníníaca áiba tàacáisi fiwítáaná iyú. Càita yái yáalíacáisica, imáalèeripínátawa nacái. ⁹Siúcade, wáalíacawa Dios fiwítáise yééná ìwalita, yá nacái imàacaca wacàlidaca itàacái yééná ìwalita.

¹⁰Quéwa yàanàacaalí yái cayábasíwéerica canánama fíchata, yái wáalíaná-cawa yééná ìwalita yái Dios yàasu wawàsica siúcade, imáalèeripínáwa.

¹¹Sùmàicaalíté núa, yáté nutàaníca càide iyúwa sùmài itàaníní, núináida-téwa nacái càide iyúwa sùmài íináidáanáwa. Aibata nacái íicacánáwa núináida nuicáca yái wawàsica. Quéwa idécanáamité béerica núa, yáte numàacaca nuíchawa yái sùmài fiwítáise. ¹²Siúcade, wáalíacawa báawatatá Dios fiwítáise ìwali càide iyúwa waicácaalí wanàniíwa báawatatá chapúa samànéechúa iriculé. Quéwa áiba èeri, yá waicápináca wanàniíwáaca Dios yáapicha. Siúcade, wáalíacawa fiwítáise yééná ìwalita. Quéwa néenialí, yásí wáalíapínacawa ìwali macáita càide iyúwa yáalíanáwa wawàwali.

¹³Siúcade, nàyacáwaca níái máisiba wawàsica: Yái manuínáca wawàwa Dios iwéré, yái wacúanáca Jesús yàanàaca wàwalíná àniawa, yá nacái cáini-náanáca waicáyacacawa. Quéwa yái máinírica cawènica nèewíise níái máisiba wawàsica, yátái cáinináanáca waicáyacacawa.

Wataánícaalí áiba tàacáisi fiwítáaná iyú

14 ¹Iná pichàiniadacuéwa abémáidata cáininácaténacué piicáyacacawa. Pisutácué nacái piríwa Dios fícha níái chàinisica. Quéwa yáta máiní iwàwacutá pisutácuéca piríwa Dios fícha, yái yàanápináca pirícué itàacáíwa picàlidacaténacué wenàiwica iríni. ²Yái itàanfírica áiba tàacáisi fiwítáaná iyú, báisíta càmita itàaní wenàiwica irí, itàaníca Dios iríta. Canácáináta

yáaliéri yéemiaca itàacái fimáaná, éwita itàaníca Espíritu Santo ichàini iyú yái tàacáisi càmfíríca wáalíca ìwali. ³Quéwa yái Dios imàaquéerica írí itàacáiwa, yá icàlidacani amalánama wenàiwica írí, yéewacaténá nadàwinàacawa Dios itàacái ìwali, yàalàacaténá nía, ichàiniadacaténá nacái nawàwa. ⁴Iná yái itàaníríca áiba tàacáisi fiwítáaná iyú, càmfíríca wáalíca wéemiaca fimáaná, idàwinàidaca yáawatawa Dios itàacái ìwali. Quéwa yái Dios imàaquéerica írí itàacáiwa icàlidacaténá wenàiwica íríni natàacái iyútawa, yásí idàwinàidéeri wenàiwica Dios itàacái ìwali.

⁵Nuwàwata quéwa pitàanícuéca macáita áiba tàacáisi fiwítáaná iyúta. Quéwa, yá máiní nuwàwa pimànicuéca, yái Dios imàacáanáca pirícué itàacáiwa picàlidacaténácué wenàiwica íríni, yácáiná máiní cawènica íicha yái itàaníríca áiba tàacáisi fiwítáaná iyú. Quéwa, yácaalíta icàlidaca fimáaná yái itàacáicawa, yásí yéewaca idàwinàidaca náiwítáise Dios itàacái ìwali, níái yeebáidéeyéica Jesús.

⁶Nuénánái, siúcacaalíta nupáchiacué píata, yá nudàbaca nutàaníca pirícué áiba tàacáisi fiwítáaná iyúta, yácué càmita píalíca péemiaca nulítani. Yéewacaténácué yáasáidéerica nulí nucàlidacaténácué pirí yái càmfírícuéca píalíawa ìwali, abéeri yáalíacáisi nacái, yá nacái abéeri tàacáisi Dios imàaquéeri nucàlidaca pirícué, càmicaalí abéeri yéewáidáaná fiwítáaná ìwali nacái.

⁷Càirita nacái wawàsica, yái ichàbawa nalí níái sanàsica: úái fwa napuèchúaca, yá nacái arpa nasànadéerica, canácaalí yáaliéri imànica nasàna amalánama, yá càmita yéewa wáalíacawa càinácaalí canciónica yái cà nasànadaca nayú. ⁸Yái icáapíríca trompeta imànírípináca isàna úwinái írí, nachùnìacaténá níawawa, càmicaalí yáalíca napùliaca cayába isàna úwinái írí, yá canácata yéewáaná nachùnìaca níawawa nàacaténá namànica ùuwicái. ⁹Càita nacái ichàbacawa pirícué, pitàanícaalícué áiba tàacáisi fiwítáaná iyú, yái càmfíríca wáalíca wéemiaca, yá canácata yáaliériwa càinácaalí wawàwasiquéi càicué picàlidaca ìwali. Yá càicáaníde iyúwa watàanícaalí cáuli íríta.

¹⁰Báisíta nàyaca madécaná fiwítáaná tàacáisica cháí èeri írìcu, quéwa macáita náalíaca néemiaca nalíwáaca níái itàaníyeyéica iyú. ¹¹Quéwa càmicaalí núalíca nuémiaca fimáaná yái abéeri wenàiwica icàlidéerica nulí, yá càica núa írìde iyúwa áiba cáli néeséeri, yá nacái càicata áiba cáli néeséerìcata nulíni. ¹²Iná càita nacái ichàbacawa pirícué, máinícaalícué achúmaca piwàwa nàwali níái chàinisínái Espíritu yéeyéica walí. Quéwa níatacué máiní iwàwacutá picutáida, níái chàinisínái imàaquéeyéica nadàwinàacawa Dios itàacái ìwali, níái yeebáidéeyéica Jesús.

¹³Iná yái itàaníríca áiba tàacáisi fiwítáaná iyú, iwàwacutá itàaníca Dios yáapícha yéewacaténá yáalíca icàlidaca fimáaná wenàiwica írí.

¹⁴Nutàanícaalí Dios yáapícha áiba tàacáisi fiwítáaná iyú, yá nuwítáisecata itàaní Dios yáapícha, quéwa càmita núalíca nuémiaca yái càí núumaca ìwali.

¹⁵Iná imáalàidáaná, yá iwàwacutéeri numànica yái. Nutàanícaalí Dios yáapícha áiba tàacáisi fiwítáaná iyú, yá nutàaníca yáapícha nulímanitawa. Iná nucántàacaalí írí áiba tàacáisi fiwítáaná iyú, yá nacái iwàwacutáta nucántàaca írí áibanái yáacúalícu natàacái iyúta.

¹⁶Piacaalí cayábéeri Dios írí píiwítáise iyúwa áiba tàacáisi fiwítáaná iyú, quéwa yéemiacaalí písàna yái càmfíríca yáalíawa càide iyúwa píca, yá canácata yéewáaná “càicawani” íimaca, càmicáiná yáalíca yéemiaca yái càirica

picàlidaca ìwali. ¹⁷Báisíta cayábacata piaca cayábéeri Dios irí, quéwa càmita idàwinàida áiba ííwítáise Dios itàacái ìwali. ¹⁸Nùaca cayábéeri Dios irí, nutàanícáiná madécaná tàacáisi ííwítáaná iyú pichàbanísecué macáita.

¹⁹Quéwa nùwacáidacaalíwa náapicha níái yeebáidéeyéica Jesús, yá nuwàwaca nutàaníca cinco tàacáisita, quéwa níái tàacáisi náaliyéica néemiaca, níá nacái idàwinèeyéipínaca náíwítáise, náicha níái diez mil tàacáisi càmfíyéica wenàiwica yáalíá yéemiaca ímáaná.

²⁰Píacué nuénánáica Cristo ìwali, picácué píináidawa càide iyúwa sùmanái fináidáanáwa. Iwàwacutácué sùmanái nacáica pííwítáise, quéwa bayáwanási íríta. Quéwa iwàwacutácué píináidawa càide iyúwa béeyéi wenàiwica fináidáanáwa, idéeyéica béeyéica ííwítáise. ²¹Càica Dios itàacái ímaca:

“Aiba tàacáisi ííwítáaná iyúpiná, nutàaní nálí níái wenàiwicaca,
Aibanái cáli néeséeyéi inùmalicuífepináta nucàlida nalfní.
Quéwa càicáanáfta, càmita namànipiná càide iyúwa nuwàwáaná.”

²²Iná waicá pucháiba wawàsi: Dios imàaca áibanái itàaní áiba tàacáisi ííwítáaná iyú, Dios yáasáidacatená ichàiniwa nálí níái càmfíyéica yeebáida Jesús. Càmita nalf, níatái yeebáidéeyéica Jesús. Quéwa Dios imàacaalí walí itàacáiwa wacàlidacatenátani wenàiwica irí, yásí nalípiná níái yeebáidéeyéica Jesús. ²³Iná wáima abéeri wawàsi ìwali. Nàwacáidacaalíwa abécátáita macáita níái yeebáidéeyéica Jesús, yá nacái natàaníca macáita áiba tàacáisi ííwítáaná iyúta, néese nawàlùacaalíwa nàatalé níái áibanái càmfíyéica yeebáida Jesús, yá náimapínaca nàwali, maliawáiseca níái wenàiwicaca. ²⁴Quéwa macáicaalíta nacàlidaca yái tàacáisi Dios imàaquéerica nacàlidaca amalánama, yá iwàlùacawa nàatalé yái càmfíríca yeebáida Jesús, càmfíri nacái yáalíawa Dios ìwali, yéemiacaalí amalánama yái càiríca nacàlidaca, yá achúmapínaca iwàwa ibáyawaná ìwalísewa. Yá nacái yàapínacata icháawà yáni picàlidéericuéca ìwali. ²⁵Yá yáalíapínaca Dios yáalíacawa ìwali yái ibáyawaná imàníríca, càmfíríca wenàiwica yáalíawa ìwali. Yásí yàapínaca Dios íimiétacaná, yá nacái íimapínaca: “Báisíta Dios iyaca náapicha.”

Pimànicué culto cáimiétacanéeri iyú

²⁶Néese nuénánái, nucàlidacué pirí ìwali, yá iwàwacutéeripínaca pimànicuéca pìyaca pìwacáidacaalícuéwa, abéeri péenácué yéewa icántàaca, áiba yéewa yéewáidaca Dios itàacái, càmicaalí icàlidaca nacái ìwali yái Dios yáasáidéerica irí. Aibacaalí itàaní áiba tàacáisi ííwítáaná iyú, yá quéwa iwàwacutá áiba icàlidaca ímáaná. Iná macáita iwàwacutá imànicawa yái fíbaidacalésica, yéewacatená béeyéica náíwítáise Dios itàacái ìwali níái yeebáidéeyéica Jesús. ²⁷Iná abénaméeyéi péenacaalícué itàaní áiba tàacáisi ííwítáaná iyú, iwàwacutá pucháibata itàaní, càmicaalí máisiba nacái. Quéwa iwàwacutá natàaníca abéerinamata náalimáwanama. Yá abéeri iwàwacutá icàlidaca natàacái ímáaná. ²⁸Quéwa canácaalí yáalíá icàlidaca itàacái ímáaná yái itàanfíríca áiba tàacáisi ííwítáaná iyú, yá iwàwacutáacáita masànaca yáawinacawa, yá iwàwacutá itàaníca yáapichatawa Dios yáapicha nacái.

²⁹Càita nacái profetanái itàanícaalí, iwàwacutá nacái pucháibacata níá, càmicaalí máisibata níái yéemièyéicani. Iwàwacutá nàináidacawa ìwali

cayába càinácaalí yáí càì nacàlìdacà ìwali. ³⁰ Quéwa írìcaalí Dios imàaca itàacáíwa yáí abéeri néená yáawinéericawa ìyaca, yá iwàwacutá masànaca yáí itàanfìrica ìyaca imàacaténá itàaníca. ³¹ Macáita yéewa natàaníca níái Dios imàaquéeyéica írì itàacáíwa. Quéwa iwàwacutá natàaníca abéerinamata náalimáwanama, wenàiwica yáalífacaténá yéemiaca macáita yáí nacàlìdéerica, nachàiniadacaténá nacáí nawàwa macáita. ³² Yáí chàinisi Dios imàaquéerica profetanái írì, nacàlìdacaténá itàacáí wenàiwica írì, yéewa nacàlìdacani, Dios imàacacaalí nacàlìdacani, càmicaalí, yá nacáí càmita imàaca namànicani. ³³ Yáí wàasu Diosca, càmita yátái Dios fíwítáise yèewìanfìricawa imànicaalí wawàsi, yátái matufbanáirica fíwítáise fíibaidacaalí.

Iná càì iwàwa nàyaca macáita níái yeebáidéeyéica itàacáí yàasunái wenàiwica. ³⁴ Piwacáidacaalícuéwa, níái inanáica iwàwacutá masànacata néemiaca írì yáí yéewáidéerica Dios itàacáí, càmicáiná yéewa inanái yéewáidaca néewáidacàalu írìcu. Iwàwacutá namànica càide iyúwa nachùulianá nía, iyúwa nacáí ley fímáaná. ³⁵ Abéechúa inanái iwàwacaalí yáalífacawa áiba wawàsi ìwali, iwàwacutá usutáca uémiawa uàcawéeriwa caplì néréta. Càmita cayába abéechúa inanái itàaníca cháí nàwacáidacatáicawa Jesús fípi-dená ìwali.

³⁶ Piwàwalicué yáí Dios itàacáica, càmita idàbatéwa píapichacué, càmita nacáí abéerita píacuéca yáí idàbaté yeebáidacani.

³⁷ Iná cawinácaalí iyúunáida profetaca, iyúunáidacaalí nacáí Dios yàaca írì chàinisi cáalífacaténáni, yá iwàwacutá yeebáidaca Wáiwacalicata, yáí càì ichùulia nutànàacuéca pírì. ³⁸ Quéwa càmicaalí iwàwa yeebáidacani, yá nacáí càmita iwàwacutá pèemiacuéca írì.

³⁹ Iná imáalàidáaná nuénánái, iwàwacutácué pisutáca Dios fícha yáí imàacáanápínaca picàlìdacuéca itàacáí wenàiwica írì. Picácué nacáí pimáisanía áibanái itàaníca áiba tàacáisi fíwítáaná iyú. ⁴⁰ Quéwa iwàwacutácué pimànica cáimietacanéri iyú macáita yáí wawàsica. Picácué pèewiada pimànica yáí Dios yàasu wawàsica.

Cristo icáucàacatéwa yéetáními yèewíise

15 ¹ Nuénánái siùcade, nuwàwa nuwàwalicuéca pírì yáí tàacáisi cayábéeri ichùuliadéerica wía yùuwichàacáisi fícha. Yáí nucàlìdéericatécué pírì quéechaté, idéerica nacáí peebáidacuéca, píyéericuéca nacáí ìwali dàalanama siùcade. ² Yáí tàacáisi cayábéerica nucàlìdéericatécué pírì, yácata ichùuliadéericué pía yùuwichàacáisi fícha, báisícaalíta manuúcuéca piwàwa iwéré, quéwa báisícaalíta peebáidacuéca ìwali. Càmicaalícué peebáida ìwali báisita, yá canácata iwèni pírícué.

³ Yáí tàacáisi càiricuéca nuéwáidaca pía ìwali, yátái Cristo yéewáidéericatécué nacáí núa ìwali, càirica fímacade: Cristo yéetácatéwa wabáyawaná ìwalíisená, càitáde iyúwa Dios itàacáí fímáaná.^o ⁴ Yátésa nabàliacani càlicullì írìculé. Quéwa máisiba èeri idénáami, yátésa Dios icáucàidacani yéetácaisi fícha càide iyúwa Dios itàacáí fímáaná.^p ⁵ Néese, yátésa yáasáidacawa Pedro írì. Néese, yá nacáí yáasáidacatéwa nalí níái doce yéewáidacalénáicawa. ⁶ Néese, yáté yáasáidacawa áibanái wéénánái írì, quinientos ichàbaníiséeyéi

imanùbaca abéericuíseta. Néená nái iiqueeyéicaténi madécanáca cáu siùcade, quéwa áibanái idé yéetácawa. ⁷Néese, yáté yáasáidacawa Santiago^q irí. Néese, yáté yèepùaca yáasáidacawa nalí abéta àniawa macáita nái yéewáidacalénáicawa. ⁸Néese namáalàidáanáté macáita, yáté yáasáidacawa nulí áibaalíta. Quéwa áibata iicacánáwa náicha càide iyúwa yái sùmai asáirica yátúa fíchawa, càmfiricáwaca idé iquéere iriculéwa. ⁹Iná núa, máiní mawénica nuicáca núawawa náicha quiríta nái apóstolnáica. Càmita yéewapiná apóstolca núata, numànicáináté nùuwidewa nái Dios yáasunái wenàiwicaca.

¹⁰Quéwa ìwalíise yái cáinináanáca Dios iicáca núa, yá imànicaté nulí cayábéeri mawénita, yéewacaténá apóstolca núa. Càmita quéwa núalimá yái cayábéeri imàníricaté nulí mawénita. Yá nacái nuíbaidaca quiríta nachàbaníise nái áibanái apóstolnáica. Quéwa càmita nuchàini iyúta, ichàini iyúta yái Dios cáininéerica iicáca núa mawénita, yái iyéerica núapicha. ¹¹Iná siùcade, canácata íimáaná nulí cawinácaalí icàlida yái tàacáisi cayábéerica. Núacaalíni, áibanái apóstolnáicaalí nía, quéwa macáita wacàlidaca yáta tàacáisica, yái idéericuéca peebáidaca.

Nacáucaàpinácawa yéetácáisi fícha nái yéetéeeyéimicawa

¹²Péemíacué cayába. Macáita wía idécué wacàlidaca pírí ìwali yái Cristo imichàanacatéwa yéetáními yèewíise. Néeni, ¿cáná yéewa abénaméeyéi péena íimaca càmitasa nacáucaàpináwa nái yéetéeeyéimicawa? ¹³Iná càmicaalí nacáucaàwa yéetácáisi fícha nái yéetéeeyéimicawa, yá nacái càmitaté Cristo imichàatawa yéetácáisi fícha. ¹⁴Iná càmicaalíté Cristo imichàacawa yéetácáisi fícha, yá canácata iwèni yái tàacáisi wacàlidéericuéca pírí. Yá nacái càicata, canáca iwénica yái manuínácuéca piwàwa Cristo iwéré.

¹⁵Yá nacái cabáyawanáca wía, wamànicáiná wachíwawa Dios íináwaná ìwali, idécáiná wacàlidaca macái wenàiwica íríta Dios imichàidacaté Cristo yéetácáisi fícha. Yái càmfiricatésica icáucaàwa, báisicaalí càmita namichàawa nái yéetéeeyéimicawa.

¹⁶Iná báisicaalí càmita nacáucaàwa yéetácáisi fícha nái yéetéeeyéimicawa, yá nacái càmita Cristo icáucaàatawa yéetácáisi fícha. ¹⁷Càmicaalíca idé Cristo icáucaàacawa yéetácáisi fícha, yá canácata iwèni yái manuínácuéca piwàwa Cristo iwéré. Yá nacái piyacuéca mamáalàacata pibáyawaná iricutawa. ¹⁸Iná càicaalí wawàsi iyúwacué píimáaná, nái yeebáidéeyéicaté Jesús idéeyéicaté yéetácawa, yá nacái càicata nàacawa quichái iriculé. ¹⁹Iná chapínacaalíta wacua Cristo yàanàa iyúudàapínaca wía iricuta èriquéi idècunitàacá cáuca wía, yá wíacata máiníiyéipiná catúulécánaca wenàiwicanái ichàbaníise.

²⁰Quéwa siùcade, báisíta idécaté Cristo icáucaàacawa yéetáními yèewíise. Yácata nacái yái idàbéericaté icáucaàacawa napíchale macáita nái yéetéeeyéimicatéwa. ²¹Iná càide iyúwaté yéetácáisi iwàlùnátéwa walí iriculé èriquéi abéeri asialí ìwalíiseta, càita nacái abéeri asialí ìwalíisecata yàanàa walí yái icáucaàidéeripínaca wía yéetáními yèewíise. ²²Iná càide iyúwa Adán ibáyawaná ìwalíisená yàanàa walí macáita yái yéetácáisica, càita nacái Cristo yàanàidaca walí macáita yái wacáuca càmfiripínaca ímàalàawa, weebáidacaalíni.

q 15.7 Yácataté nacái áiba apóstol, Jesús yéenasàiricaté, áibaalí íipidená Jacobo.

r 15.8 He. 9.3-6.

²³ Quéwa macáipináta wamichàacawa wéenáiwana yàanàacaalíta walí. Cristo yái idàbéerité imichàacawa wapíchalé, néese, yá namichàapinácawa níai Cristo yàasunáica wenàiwicaca, yàanàapinàcaalí àniawa. ²⁴ Néese, yásí èeri imàalàapinácawa, idépinàcaalí Cristo imawèniadaca macáita níai èeri mìnanaí íiwitápunaí icuèyéica cáli iwicáu, ichùulièyéica nacái cháí, nía nacái espíritu báawéyéi íiwacanánáica, néese, yásí Cristo yèepùadapináca Yáaniri Dios iríwa macáita yái icùacatáica yàasunái wenàiwicawa, Dios icùacaténáni macáita.

²⁵ Iwàwacutápiná Cristo ichùuliaca macái èeri mìnanaí iwicáu iyúwa rey, idécanáami imawèniadaca macáita níai wenàiwica imànfiyéica yùuwidewani, nía nacái espíritu báawéyéica.^s ²⁶ Yácata namáalàidáanápinaí Cristo inúaca wiúnamáiwaca yái wàuwide yéetácáisica. ²⁷ Càica Dios itàacái íimaca: “Dios idéca imàacaca Cristo icùaca macáita.”^t Ewita Dios itàacái íimaca macáita, càicáaníta, càmita Dios ìya yáawawa wáapicha, yácáináta Dios yái imàacaté Cristo icùaca macáita yái wawàsica.^u

²⁸ Néese idécanáami Jesús icùaca macáita níai wawàsináica, néese, yá nacái imàacapináca yáawawa Yáaniri Dios ichàini yáawibàa, yéewacaténá Dioscata yái icuèrica macáisiwata yái wawàsica.

²⁹ Abénaméyéi ibautizátéwa yéetéyéimi íipidená ìwali, nayúunáidacáiná nachùuliadapináca nía yùuwichàacáisi fícha. Quéwa báisícaalí càmita yèepùapiná nacáuàacawa níai yéetéyéimicawa, yá canápinácata nabautizáwa yéetéyéimi íipidená ìwali. ³⁰ Iná càmicaalí wacáuàapináwa yéetácáisi fícha, wía yeebáidéyéica Jesús, yá canácata yéewáaná máini máiwitáiseca wía, nía nacái áibanái apóstolnáica, wabasiadáanápinaí wacáuacawa néeninamata nalí, níai inuéyéipináca wía ìwali, ìwalíse yái wacàlidáanáca nalí Dios yàasu tàacáisi cayábéeri.

³¹ Nuénánái, píacué yáaliyéyiwa báisita, èeri imanùbacata áibanái iwàwaca inúaca núa. Yá báisírita yái càicué núumaca píri ìwali, càide iyúwa báisínáta yái casíimáináca nuwàwa pìwalíseque, píacué idéyéica yeebáidaca Wáiwacali Jesucristo ìwali.

³² Aléde Efeso iyacàlená írìcu, nutàaníté chàinisíiri iyú náipunita níai asianái cuwèesi caluéyi nacáiyéica íiwitáise. Quéwa báisícaalí càmita yèepùa nacáuàacawa níai yéetéyéimicawa, yá canácata iwèni yái càiricaté numànica néré nuchàini iyúwa. Yá iwàwacutácáita wamànica càide iyúwa áibanái íimáaná: “Wayáacué wayáacaléwa, wàiracué nacái, mesúnamáicáináta wéetápinácawa.”^v ³³ Quéwa picácué pimàaca píawawa áibanái wenàiwica imèniadaca pía, càicaté áibanái íimáanáte: “Wèepunícaalíwa náapicha níai wàacawéyéiná báawéyéica íiwitáise, yá báawapináca namànica yái wáiwitáise cayábéerimica.” ³⁴ Picácué matuíbanái pìyaca. Piwènúadacué píiwitáisewa báawéeri fícha. Pimàacacué nacái pimànica píbáyawanáwa. Núalíaca nàyacuéca pèewi níai càmfíyéica yáalíawa Dios ìwali. Càicué núumaca píri báicaténácué pía.

Iicacánáwapiná yái wainá icáuquèeripinácawa yéetácáisi fícha

³⁵ Isicúata abénaméyéi péená isutáca yéemíawa: ¿Càinápinaí yéewáaná nacáuàacawa níai yéetéyéimicawa? ¿Càinápinaí nainá iicacánáwa nà-nàaca?

³⁶ ¡Pisutácaalícué péemiawa núa ìwali, yácué pitàaníca pìyaca càide iyúwa níái máiwitáiséeyéica! Péemiacué bànacalé ìwali: Wabànacaalí abéechúa bànacalé fími cáli yèewiré, iwàwacutá uiná ubadácawa néré yéewacaténá ùdulu imusúacawa, úái cáuchúapínáca àniawa. ³⁷Iná úái bànacalé ituíná pibànéechúaca, càmita umusúapínáwa quirínama. Uata imusúawa úái ùdulu canéechúaca iiná, éwita trigo ituínácani, áiba bànacalé ituíná nacái. ³⁸Quéwa Diosta yái yàa bànacalé fími iiná càide iyúwa iwàwáaná. Càita nacái náiwitáaná imanùbaca náalimáwanama níái bànacalé fímica.

³⁹Càmita abéeri fiwítáaná yái iínásica. Aibata wenàiwica iiná iicácanáwa náicha níái cuwèesiná yèepuníyéicawa cáli fínatabàa. Aibata nacái nainá, níái cuipíracá, áibata nacái nainá níái cubáica.

⁴⁰Càita nacái áibacata nanánáiná iicácanáwa níái iyéeyéica chènuniré náicha níái iyéeyéica cháí cáli fínata. Quéwa níái iyéeyéica chènuniré cayábanaméeyéi, níái iyéeyéica cháí cáli fínata, nadèniata nacái naináwa cayábéerita nacái. ⁴¹Uái èerica áibéechúata icamalá iicácanáwa quéeri fícha, áibata nacái nacamalá iicácanáwa níái dùlupùtanáica. Càita nacái níái dùlupùtanáica, áibata nacái nacamalá iicácanáwa náichawáaca.

⁴²Iná càipínáta nacái ichàbacawa nalí níái icáuquèeyéipínáca yéetá-cáisi fícha. Yái wainá wabàlièrica cáli yèewiré ibadéeripínáwa. Quéwa yái wainá icáuquèeripínáca, càmfírta ibadápínáwa quirínama. ⁴³Yái wainá wachéecamica wabàlièrica wéetácaalíwa, yá báawapínácani, yá nacái canápinácani. Quéwa icáuàapínácaalíwa àniawa, yá cayáapínáca iicácanáwa. Yái wainá machawàaquéerica wabàlièrica, icáuàapínácaalíwa yéetá-cáisi fícha, yá cachàinipínácani. ⁴⁴Iná càita nacái abéeri wenàiwica yéetácaalíwa. Yá wabàliaca yátái iínámica, quéwa yá icáucami imichàacawa iinánáiná wàlisà yáapichawa.

Iná càide iyúwa wadèniáná waináwa cháí, yái asáirica waicáca. Càita nacái wadènapínáca wainá wàlisàwa, yái yéewéeripínáca wàyaca iyú Dios yáapicha càiripínáta. ⁴⁵Càica Dios itàacái fímica: “Dios imànicaté quéechéeri asiali, yái Adán, idàbéericaté nacái Dios yàaca írí icáuca, yá cáucaté yèepunícawa.”^w Néese, yá áiba Adán yàanàcaté, yái Cristoca, máiníricaté cawènica Adán fícha, yàacáiná wenàiwica icáuca càmfíri imáalàawa yéewacaténá wàyaca Dios yáapicha càiripínáta.^x ⁴⁶Quéwa idàbàanáté Dios imànica yái asialica, yáté idàbéeri imànica yái iínáca. Néese, yáté Dios yàaca írí icáuca yéewacaténá icáuca iyaca. ⁴⁷Yái quéechéericaté asialica, Dios imànicaténí cáli yéená iyúta. Yái áibaca, pucháibáanáca nía, yái Wáiwacalica, chènuníseerita yàanàaca. ⁴⁸Iná níái iyéeyéica cháí cáli fínata, càica níade iyúwaté Adán, yái Dios imàníricaté cáli yéená iyú. Quéwa níái yebáidéeyéica Cristo nàypínáca chènuniré, nadèniapínáca naináwa càide iyúwa Cristo iiná, yái yàanèericaté chènuníse.

⁴⁹Iná càide iyúwa wadèniáná iicácanáwa yái asiali Dios imàníricaté cáli ichùmalé yéená iyú siùcade. Quéwa néese, yá càipínácata nacái waicácanáwade iyúwa yái asiali yàanèericaté chènuníse.

⁵⁰Nuénánái, nucalídacué pírí abéeri wawàsi: Yái wananáiná idènièrica fíranáwa, yáapi nacáwa, càmita yéewapíná iwàlùacawa aléde Dios icùacataléca

^w 15.45 Gn. 2.7. ^x 15.45 Adán fímáaná: “Asiali.” Yái Dios imàníricaté cáli yéená iyúta. Yái áiba Adán Cristoca, yácata asiali yàanèerité chènuníse.

yàasunáí wenàiwicawa. Yáí wawàsi yéewéerica ibadácawa. Càmita yéewa iyaca yáapicha yáí càmfiripináca yéewa ibadácawa.

⁵¹ Péemiácué, núcàlidacué pírí íwali yáí Dios idènièricaté ibàacanéri iyú wenàiwica fícha: Wía yeebáidéeyéica Jesús, càmita wéetápináwa macáita. Dios iwènúadapináca nainá iicacánáwa macáita níái cáuyéicáwaca, ⁵² ráu-namáipináta quéwa ichàbacawa càide iyúwa chìmi iimácaalí watuí, namáa-làidacaalí napùliaca trompeta, yáta nacáucàapináca nái yéetéeeyéimicawa, càmicaténá nainá ibadáwa quirínama. Yá wíacani cáuyéicáwaca, Dios iwènúadapináca waicacánáwa macáita.^y ⁵³ Iwàwacutápiná Dios iwàlisàidaca yáí wainá yéewéerica ibadácawa iyú, yáí càmfiripináca ibadáwa quirínama. Yáí wainá yéewéerica yéetácawa, iwàwacutéeiripiná Dios iwàlisàidaca iyú yáí wainá càmfiripináca yéewa yéetácawa quirínama. ⁵⁴ Iná idécánáami iwàlisàidaca wainá iyú yáí càmfiripináca ibadáwa quirínama, idécánáami nacái wàlisàica wainá càmicaténá yéetáwa quirínama, yá idéca ichàbacawa càide iyúwa Dios itàacái fímáaná:

“Idéca yéetácáisica imáalàacawa,
idécáiná Jesús imawèniadaca ichàini.^z

⁵⁵ Pía yéetácáisica, càmita yéewa pimawèniadaca wía quirínama.
Pía yéetácáisica, canáca píwi ichàini quirínama,
yáí pichùulianácaté wamànica wabáyawanáwa.”^a

⁵⁶ Yácata yéetácáisica idènièri ichàiniwa ìwalíse inúanápiná wía, yáí bayáwanásica, imàacacaténá wéetácawa. Yáí bayáwanásica, ley ìwalíseta nacái, idènia ichàiniwa, leycáiná yáasáida cabáyawanáca wía.^b

⁵⁷ Quéwa yéewa wàaca Dios írí cayábéeri, idécáináte imawèniadaca yáí wàuwideca Wáiwacali Jesucristo ìwalísená.

⁵⁸ Iná siùcade nuénánái, cáininéeyéi nuicáca, iwàwacutácué pìyaca dàalanama. Picácué pimàaca áibanái iwènúadaca píiwitáise. Pimàacacué píawawa píibaidáanápínacué Wáiwacali Jesús iripináta. Píacué idéeyéi yáa-líacawa càmita mawènipiná yáí píibaidacalécuéca, Dios yàapináca pírícué iwèni.

Nàwacáida ofrenda nalípiná níái yeebáidéeyéica Jesús

16 ¹ Íwali yáí pìwacáidáanácuéca palata nalípiná níái yeebáidéeyéica Jesús, pimànicué càitáde iyúwaté nuchùulianá namànica níái yeebáidéeyéica Jesús, aléde Galacia yàasu cáli néeni. ² Domingo imanùbaca, píalimáwanama píseriacué yééná yáí napáyaidáanácuéca pía semana írìcu, yácué pidèniacani, ipíchanácué pìwacáidaca palata yàasu èeri nùanàacuéca pìatalé. ³ Néese nùanàacaalí nupáchiacuéca pía, yá nubànùapináca Jerusalén ìyacàlená néré níái asianái idéeyéicuéca piníwàaca, natécáténá yáí palata pìwàwéericuéca pibànùaca. Yá nacái nubànùapináca nía cuyàluta yáapicha yéewacaténá wéénánái yeedáca néré nía. ⁴ Quéwa píináidacaalícué cayábaca nùacawa náapicha, yá nùacawa náapicha.

y 15.52-53 1 Ts. 4.15-17. z 15.54 Is. 25.8. a 15.55 Os. 13.14. b 15.56 Níái tàacáisi ichùuliyéica, náasáidaca wálí cabáyawanáca wía.

Pablo fináida imànica àyapu áiba yàcalénái néenibàa

⁵Iná nùapinácawa pìatalécué, quéwa idécanáami nuchàbacawa Macedonia yàasu cáli néenibàa, iwàwacutápinácáiná nuchàbacawa néenibàa quéecha. Néese, yá nùanàapináca pìatalécué Corinto ìyacàlená néré. ⁶Iwàwacutápiná nuyamáacawa cáminá píatanácué abénaméeyéi èeri, càmicaalí, yá iwàwacutápiná nuchàbáidacuéca píapicha unìabe néenita, yéewacaténá piyúudàacuéca núa àyapu ìwali, yái iwàwacutéerica numànica. ⁷Ìwali àyapuquéi, càmita nuwàwa nuchàbacawa pìtanàbacué ráunamáita, nuwàwacáináca nùyacuéca píapicha madécaná èeri quiríta, quéwa Wáiwacali iwàwacaalíta càì.

⁸Quéwa chápinátàacá nuyamáawa Efeso ìyacàlená irìcuta, idècunitàacá Pentecostés yàasu èeri idéca ichàbacawa.^c ⁹Chápinátàacá Wáiwacali iwàwa nuíbaidaca írì, nàyacáiná madécaná wenàiwica cháì iwàwéeyéica yéemìaca Jesucristo iináwaná ìwali. Ewita nàyaca madécaná wàuwide, càmiyéica iwàwa nuéwáidaca wenàiwica Dios itàacái ìwali.^d

¹⁰Timoteo yàanàacaalícué pìatalé, yàawacué peedáca pìataléwa cayábani, matuíbanáicaténá iicáca yáawawa píapichacué, idècunitàacá iyaca píapichacué, fíbaidéericáiná cayába Wáiwacali írì yáara càitáde iyúwata nuíbaidáaná.

¹¹Iná picácué píamàida piicáca Timoteo. Piyúudàacuéni, cayábacaténá itùculladaca yàasu àyapuwa matuíbanáita, yéewacaténá nacái yàanàaca cayábata nùatalé, nucùacáiná yàanàaca náapicha níái áibanái wéénánáica.

¹²Yái wéénásàiri Apolos, máadáini nusutáca íicha wawàsi manuísíwata, yàacaténácué ipáchiaca píata, náapicha níatái áibanái wéénánáica. Quéwa siúcái, càmitàacá iwàwa yàacawa aléera. Quéwa yàapinácawa ìyacatáita írì èeri, yá yàacawa.

Imáalàidáaná Pablo iwàwalica nía

¹³Picácué pìya matuíbanáita. Piyacué ìwali dàalanama yái idéericuéca manuíca piwàwa iwéré. Picácué cáalu píá áibanái íicha, pichàiniadacuéwa nacái. ¹⁴Macáita yái wawàsi pimàníricuéca, pimànicué cayábani, cáininá-cáinácué piicáca áibanái.

¹⁵Nuénánái, píacué idéeyéi yáalíacawa yái Estéfanos yéenibenái yáapichawa, níacataté idàbèeyéi yeebáidacaté Jesús Corinto ìyacàlená írìcu, Acaya yàasu cáli finata. Yá nacái nayúudàacaté níái Dios yàasunái wenàiwicaca. ¹⁶Nusutácué pícha wawàsi manuísíwata, peebáidacaténácué nachùulica níái càiyéica iicácanáwa fíbaidaca, macáita nacái níái áibanái wéénánái fíbaidéeyéica cachàini Wáiwacali írì.

¹⁷Casímíacaté máini nuwàwa nàanàacaalíté nùatalé, níái nuénánái: Estéfanos, Fortunato, Acaico nacái. Càica nuicáca núawawade iyúwa píacaná-cáitacué yái càì iyaca núapicha cháì. ¹⁸Yá nacái nadécaté nachàiniadaca nuwàwa, píacué nacái. Iná yéewacué pimànicuéca nálí cayábèeri níái wenàiwica càiyéica iicácanáwa iyaca iyúwa nía.

¹⁹Níái yeebáidéeyéica Jesús iyéeyéica Asia yàasu cáli finata, nawàwalicué píá macáita. Aquila, Priscila yáapicha, nawàwalicué píá manuísíwata

Wáiwacali ípidená ìwali, nía nacái yeebáidéeyéica Jesús ìwacáidéeyéicawa nacapèe iricu. ²⁰Níái wéenánáica Cristo ìwalíisená, nawàwalicuéca pía macáita. Pitàidacué píawáacawa, pisùsùacué pinàni ìwaliwa càide iyúwa iwàwacutáaná namànica níái yeebáidéeyéica Cristo.^e

²¹Núa Pablo, yái nuwàwalinácuéca pía, núacata itànàani nucáapi iyúta. Iná nucáapiamita yái càì ichànàacawa cháì cuyàlutaca imáalàidáaná iricu.

²²Cawinácaalí càmita cáininá iicáca Wáiwacali Jesucristo, yá iwàwacutá Dios yàasu yùuwichàacáisi yúuwàacawa ìwali. Wáiwacali, píawa néese caquialéta.^f

²³Nuwàwaca Wáiwacali Jesucristo iicácuéca pipùalé mawènitá. ²⁴Cáininá-cué nuicáca pía macáita, píacué ìyéeyéica Jesucristo yáapicha. Càicawani.

e 16.20 Ro. 16.16; 2 Co. 13.12; 1 Ts. 5.26. **f 16.22** Wáiwacali píawa síisàara caquialéta. Arameo iyú: Maranáta.

2 CORINTIOS

Itànèerité cuyàluta:

Pablo, yàcalé Tarso néeséericaté yái itànàatè àniawani.

Camuí itànèerité irícu yái cuyàlutaca, síisàanácaalíté nacái itànàani:

Pablo itànàacatèni chábade camuí 56-57, asáica idénáamité Cristo. Másiba yàawiríacaalíté imànica àyapu, icàlidacaalíté yèepunícawa Dios itàacái. Abéeri camuí idécanáamité nacái ichàbacawa, itànàaca idénáamité 1 Corintio, Macedonia yàasu cáli néeseté itànàani.

¿Cánaté yèepùà itànàaca yái pucháibáanáca cuyàluta Corinto mìnánái irí?

Abénaméeyéi cachìwéeyéi idécáináté iwàlùacawa nèewiré ibàacanéeri iyú níái yeebáidéeyéica Jesús Corinto iyacàlená irícu, iwàwéeyéicaté mawènica imànica Pablo fíbaidacalé càide iyúwa apóstol.

Pablo itàanícaté iwícaúwa yàasu wawàsi ìwaliwa:

1. Pablo itànàacaté Corinto iyacàlená mìnánái irí màulenácaténá nàyaca yàanàapínacaalí ipáchiaca nía, yáalíacaténá nacái idéca cayábaca nàasu wawàsi yáapicha. Capítulo 1-7.

2. Itànàacaté nacái nalí níái yeebáidéeyéica Jesús iwàwalicaténá nalí yái iwàwacutáanáca nàwacáidaca palata, nayúudàacaténá níái catúulecanéeyéica iyéeyéica Jerusalén iyacàlená irícu. Capítulo 8-9.

3. Pablo itàanícaté iwícaúwa apóstolnàcani. Capítulo 10-13.

Nuwàwalicué píá

1 ¹Núa Pablo, Jesucristo yàasu apóstol càide iyúwa Dios iwàwáaná, wénásàiri Timoteo yáapicha nacái, wawàwalicué píá, píacué iwaquée-yéicawa Dios ípidená ìwali iyéeyéica Corinto iyacàlená irícu, macáita nacái náapicha níái Dios yàasunái wenáiwica iyéeyéica macáita Acaya yàasu cáli fínata:

²Nuwàwa Wáaniri Dios imànicuéca pírí cayábéeri, Wáiwacali Jesucristo yáapicha, matufbanáicaténácué piwàwa.

Achúmaca Pablo iwàwa fínáidacawa

³Wàacué Dios irí cayábéeri yái Wáiwacali Jesucristo Yáanirica. Yácata Wáaniri iiquéeri watúlécaná, ichàiniadéerica nacái wawàwa. ⁴Yái ichàiniadéerica wawàwa fícha macáita yái achúméerica imànica wawàwa,

yéewacaténá nacái wachàiniadaca áibanái iwàwa, níái achúméeyéica iwàwa íináidacawa càide iyúwaté Dios ichàiniadánáté wawàwa càulenácaalíté walí wawàsi. ⁵Iná càide iyúwaté Cristo yùuwichàanàwa manuísíwata wáichawalíiná, yá nacái càicata wàuwichàacawa manuísíwata ìwalíisená. Iná càita nacái Cristo ìwalíisenácata, yéewa wachàiniadaca áibanái iwàwa manuísíwata. ⁶Iná wàuwichàacaalíwa, quéwa yéewacaténáta wachàiniadacuéca piwàwa, yéewacaténá nacái pichúuliacuécawa yùuwichàacáisi fícha. Yá nacái Dios ichàiniadacaalí wawàwa, quéwa nacái yéewacaténáta wachàiniadacuéca piwàwa, yéewacaténá nacái piideníacuéca yái yùuwichàacáisi wàuwichèerica macáita. ⁷Báisíta weebáidaca piyacuéca dàalanama Dios itàacái ìwali, íná càide iyúwacué piidenianá wáapicha yái yùuwichàacáisica, yá nacái wáalíaca càipínácata Dios ichàiniadaca piwàwacué wáapicha.

⁸Wéenanái, wawàwaca pialíacuécawa ìwali yái càulenéri wawàsi ichàbéericawa walí, yá nacái wàuwichàanácátéwa Asia yàasu cáli néré. Máinícaté cachàinica walí yái yùuwichàacáisica. Batéwaté càmíta wáalimá wàidenianani. Yáté wayúunáidaca càmíta cáupiná wamusúacátéwa néese.

⁹Yá càicaté wáináidacawa wàwaliwa manuísíwata càide iyúwa níái idéeyéica namàacaca nanúapinàwa. Quéwa yéewaté càica ichàbacawa walí ipíchánáté càmífiná manuíca wawàwa wawérétawa, manuícáténá wawàwa Dios iwéréta, yái icáucàidéerica níái yéetéeyéimicawa. ¹⁰Yái ichúuliadéerícaté wía néenialí, ichúuliadéeripináca nacái wía wapíchaléwa cayéininéeri yéetácáisica fícha. Iná manuíca wawàwa iwéré icùanápíná wía mamáalàacata fícha yái cayéininéerica yéetácáisica. ¹¹Quéwa piyúudàacaalícué wía iyú yái pitànínínacuéca Dios yáapicha wàwali, íná madécaná wenàiwica itàanícaalí Dios yáapicha wàwali, yá nacái madécaná wenàiwica yàapínácata cayábéeri Dios írí ìwalíise yái cayábéeri wawàsi Dios yéerica walí.

¿Cáná càmíta Pablo iwàwa yàaca ipáchiaca Corinto iyacàlená néré?

¹²Iná casíimáica wawàwa wáalíacáiná idécaté wàyacuéca pèewi machacàníiri iyú, yá nacái amalácata wàasu wawàsi macái wenàiwica yáapichata, piapichacué nacái. Iná càmítaté wàya aslanái fiwítáise iyú wamànicaténí Dios ichùuliacata, ìwalíise yái cayábéeri imànírica walí mawènitá.

¹³Càmítacué watànàa pírí càulenéeyéi tàacáisica càmíiyéicuéca pialía piléeca, càmíiyéicuéca nacái pialía fimáaná. Iná imáalàidáaná, nuwàwacué pialíaca péemiaca fimáaná cayába macáita ¹⁴càide iyúwaté idéenácué pialíaca péemiaca walí achúmáanata yéená. Yá casíimáipínacuéca piwàwa wàwalíise, yá nacái càipínácata casíimáica wawàwa piwalíisecué yàasu èeri Wáiwacali Jesús yàanàapínaca àniawa.

¹⁵Iná idécáináté manuíca nuwàwa Dios iwéré, yá nuwàwaca nùaca nupáchia-cuéca quéecha, yéewacaténácué pialíaca péemiaca yái Dios itàacáica ìwalíise yái nupáchianácuéca pía pucháiba yàawiría. ¹⁶Càicaté nuínáidacawa, nùacaalípináwa Macedonia yàasu cáli néré, yácué nuwàwa nupáchia-cuéca pía quéechacáwa nupáchawata. Iná nùepùacanáamiwa néese, yá yèepùapínaca nupáchia-cuéca pía àniawa, yéewacaténácué piyúudàaca nùacawa Judea yàasu cáli néré.

¹⁷Picácué piyúunáida, nuínáidaca numànica yái àyapuca mesúnamáita, càmíta. Càmíta cài nuífwitáisede iyúwa èeri mìnánái fiwítáise, áibaalí, yá náimaca isicuáta, “báisíta”, néese, yáta náimaca àniawa, “càmíta.”

¹⁸Yái Dios imànfiri càide iyúwa ímáaná, càita nacái yái wataàcáica pírícué, càmita watàaní pucháiba tàacáisi íiwítáaná iyú, càmita wáimata “báisítasica”, càmita nacái wáimaca àniawata, “càmita.” ¹⁹Yái Jesucristo Dios Írica, wacàlidéericuéca pírí íináwaná ìwali Silvano yáapicha, Timoteo áiba, núa nacái, càmitaté wáimacué pírí, “báisicatéera”. Càmita nacái yèepù wáimaca pírícué àniawa, “càmita báisi” yáara. Macái yàawírí watàaníca báisíta Jesucristo ìwalíisená. ²⁰Macáita níái tàacáisi Dios imàaquéeyéicaté itàacáíwa ìwali, nàanàpináca walí báisíta Jesucristo ìwalíisená. Iná yéewa wàacanámi Dios írí cayábéeri Jesucristo ìwalíisená, yéewa wáimaca: “Báisíta càipínácata ichàbacawa walí.”

²¹Iná yácata Dios yái imàaquéerica wàyaca dàalanama Cristo ìwali, píacué nacái, yácáinátaté íníwàa wía írípínáwa wáibaidacaténá yáapicha.

²²Iná idécáténá cáalfacáanáca Dios yàasunái wenàiwicaca wía, yá imàacacaté wawàwalicu yàasu Espíritu Santowa, idéerica iseríaca wía iyú, idécáiná yàasunáica wía.

²³Iná numàaca núcáucawa Dios icáapi írìcu, càmicaalí báisi nutàaníca. Yáacúalicu, nucàlidacué píríni: Càmitàacá idé núa nupáchiacuéca pía Corinto ìyacàlená néré, quéwa càmicáináca nuwàwa nùuwichàidacuéca pía chàinisíri iyú píbayawaná ìwalísewa, achúmacáichacué nacái numànica piwàwa.

²⁴Iná càmita nacái wawàwa wachùuliacuéca pía chàinisíri iyú, ìwali yái pee-báidéeripínacuéca, wáalíacáiná idécuéca piyaca ìwali dàalanama. Wawàwacáita wayúudàacuéca pía yéewacaténacué casímaíca piwàwa.

2 ¹Iná ipíchanacué achúmaca numànica piwàwa píináidacawa ìwalíise, yá càmitaté núa nupáchiacuéca pía àniawa. ²Iná achúmacaalícué numànica piwàwata, néeni ¿Càinápiná ísímáida nuwàwa, néese idénáami? Canácata áibanái. Píatacué iya, píacué achúméeyéica numànica iwàwa. ³Iná ipíchaná càica wawàsi, yáté idéca nutànàacuéca pírí yái tàacáisica, ínaté càmita nupáchiacué píata. Nùanàacaalíténacué píatalé, yá casímaícuéca piwàwa núapicha, càmicaténacué achúma pimànica nuwàwa. Nuebáidaca báisícata casímaípináca piwàwacué núapicha. ⁴Nutànàacaalítécué pírí yái cuyàlutaca, máiníté báawaca nulí wawàsi, achúmaté máiní nuwàwa, àta nucháánícataléta. Quéwa càmita achúmacaténacué piwàwata, píalífacaténátacué máiníca cáinináca nuicácuéca pía.

Pablo imàaca iwàwawa ibáyawaná fícha yái imànfíricaté írí báawéeri

⁵Quéwa áibacaalí achúma imànica nuwàwa, càmita achúma imànica nuwàwa abéerita, achúmacuéca imànica piwàwa macáita (Quéwa càicáita núumaca, isicuáta abénaméeyéita máiní achúma iwàwa nèewíise). ⁶Cayábacata piuwichàidacuéca pimanùbaca iyúwa yái wenàiwicaca. Iná càmita iwàwacutá piuwichàidacuéca quirínamani. ⁷Siúcade, iwàwacutácué pimàacaca piwàwawa ibáyawaná fícha, pichàiniadacué nacái iwàwa ipíchaná máiní achúmaca iwàwa fínáidáaníca íríwa.

⁸Nusutácué pífícha wawàsi manuísíwata, píasáidacaténacué írí cáinináca píicácuécani, peedácué nacái píataléwani. ⁹Iná ìwalíise, càité nutànàacuéca pírí cuyàluta núalimáidacaténacué nuicáwa pía, báisícaalícué pimànica macáita càide iyúwa núumáaná pírícué. ¹⁰Yái pimàaquéericuéca piwàwa ibáyawaná fícha, yá nacái numàacacata nuwàwa ibáyawaná fícha. Iná

iwàwacutácaalí numàacaca nuwàwa ibáyawaná fícha, yá idécate numànicani piwalíisenátacué, Cristo yáacúalicu nacái, ¹¹ càmícatená wamàaca Camèniadacáiri irí yàalusi ipíchaná imawèniadaca wía, idécáiná wáaliacawa íiwitáise ìwali, íináidaca imànica yáawami báawéerita wawàsica.

Achúmacaté Pablo iwàwa yàanàacaalíté Troas ìyacàlená néré

¹² Néese nùanàacaalíté Troas ìyacàlená néré, yéewacaténá nucàlidaca yái tàacáisi cayábéerica Cristo iináwaná ìwali, quéwa éwita Wáiwacali imàacacaté nulí wawàsi nuíbáidacaténá irí néeni, ¹³ càicáaníta, càmítatè yáalimá matuífbanáica nuwàwa, càmícaínáté idé nùanàacáwaca yái núenásàiri Tituca. Yá nucàlidacáitaté nuináwawa nalí, yá nùacatéwa náicha Macedonia yàasu cáli néré.

Wamawèniadaca wàuwidenáíwa Cristo ìwalíisená

¹⁴ Quéwa wàacué cayábéeri Dios irí yái imàaquéerica wamawèniadaca wàuwidenáíwa Cristo ìwalíisená. Yá nacái wàwalíiseca imàaca wenàiwicanái yáaliacawa íiwitáise ìwali macái cáli ta càide iyúwa caséeri isàni. ¹⁵ Wíacata yái càiyéica caséeca isàni Dios irí Cristo ìwalíisená, nalípiná nacái níai ichúuliéyéicawa yùuwichàacáisi fícha, nía nacái yúuquéyéicawa Dios fícha mée-tàuculé. ¹⁶ Níacata yéetánimi isàníyeyí, nàapínacáináwa yéetácáisi iriculé. Quéwa níai ichúuliéyéicawa yùuwichàacáisi fícha, caséeca nasàni, cáupínacáiná nàyaca. Quéwa canácata yáaliméeri imànica yái càiri íibaidacalésica càmicaalí Dios iyúudàani. ¹⁷ Quéwa càmínata Dios iicáca wía càide iyúwa níai yáaliméyéica imànica yái íibaidacalésica, càmícaíná càì wíade iyúwa madécaná wenàiwica icàlidéyéica Dios itàacái yéewacaténá needáca nalíwa iyú nàasupináwa. Wacàlidaca Dios itàacái báisfiri iyú càide iyúwa Dios ibànùeyéi icàlidaca itàacái. Yá nacái yáacuálicuta wacàlida Cristo iináwaná ìwali càide iyúwa yàasu wenàiwica.

Ìcàlidéyéi ìwali yái wàlisài tàacáisi Dios imànírica wenàiwica yáapícha

3 ¹ Iná idécué wacàlidaca pírí madécaná wawàsi, quéwa càmíta watàanícáténá waináwaná ìwaliwa cayábata. Càmíta nacái wawàcutácáiná wáasáidaca pírícué abéeri cuyàluta itàanfiri waináwaná ìwali cayábata. Càmíta nacái wasutácué pícha abéeri cuyàluta wáasáidéeripiná áibanái írta càide iyúwa abénaméeyéi imàníná. Quéwa wía, càmíta wawàcutáni. ² Píacatacué càiyéide iyúwa wàasu cuyàluta cáininéeyéi waicáca, càiyéide iyúwa Dios itànèyeyí íipidená wawàwalicu. Iwalíisená yái píyàanáuéca machacànita, yácué píasáidaca wenàiwica irí báisícata yái wacàlidéerica ìwali. ³ Iná píacatacué yáasáidéeyéi Cristo yàasunái cuyàluta pía. Wía apóstolnáica, wíacata yàanàidéeyéi yái tàacáisica, quéwa càmíta watànàa lápiz ituníná iyúta, Dios Cáuri yàasu Espíritu iyúta. Càmíta càitáde iyúwaté ichùullaná Moisés itànàacani íba sàabadéeyéi ìwali. Siùcade, idéca ibànùacuéca pírí Espíritu Santo piwàwa cáuri iriculé.

⁴ Iná Cristo ìwalíisená, yá Dios idéca yáasáidaca walí báisícata yái càirica watànáica ìwali. ⁵ Quéwa wía, càmíta wáalimá wamànica asáiri wawàsica wàasu wawàsítawa, yácata Dios, yái yàa walí chàininisi yéewacaténá wamànicani. ⁶ Yácata Dios yái yéewáida wía màulenácaténá wía, wacàlidacaténá

wàlisàì wawàsì ìwali, yáì Dios imàaquéerica yàasunáì wenàiwica iwàwa cáuri iriculé. Quéwa càmita nayú nítáì tàacáisi ichùulièyéica, yàasu Espíritu iyútawa. Níacáinái tàacáisi ichùulièyéica, icháawèeyéì wía wabáyawaná ìwalíse wéetáanápínáwa, càmicáiná wáalimá wamànica macáita càide iyúwa náimáaná. Quéwa yáì Espírituca yèerica walí wacáuca càmfírira imáalàawa.

⁷Idàbacaalíté yàanàaca imànica wawàsì, yáì idàbéericatè Dios imànica náapicha ìwalíse wawàsì, yáì yàanàidéericatè yéetácáisi, yáì ley natànéericatè fba sàabadéeyéì ìwali, cachàinírité máiní icamaláaná yàanàaca, càitatè càmita israelnáì yáalimá iicáidaca Moisés inàniaculé, máinícáinaté inànì icànaca. Quéwa càicáaníta, yátè ichàini imáalàapínáca yàacawa. ⁸Iná càicaalíté icamaláaná ichàini fíbaidaca néenialí, yáì tàacáisi inuérìpinácaté wía, máiní yáawanáipíná cachàinica Espíritu Santo fíbaidaca wawàwalicu. ⁹Atasí cachàinicaalíté yàanàaca ichùullaca yáì itéeripínacaté wía yéetácáisi iriculé, máiní yáawanáipíná cachàinica ichùullaca quiríta yáì mabáyawanéeripínáca Dios iicáca ìwalíse níái cabáyawanéeyéica, manuúcaalí nawàwa iwéré. ¹⁰Iná yáì máiníricatè cachàinica yàasu wawàsì quéechacáwa, siùcade, yá canáca quirínama ichàini, yácáiná máiní cachàinica yàasu wawàsì fícha yáì wàlisàirica yàanàaca. ¹¹Iná yàacaalíté máiní cachàinica yàasu wawàsì yàanàaca, yáì quéechéericatè Dios imànica náapicha wawàsica yáì imáalèericatèwa, máiní yáawanáì cachàinica yàasu wawàsì quiríta yáì wàlisàirica Dios imànica wáapicha wawàsica, yáì iyaméeripínácawa wáapicha càiripínáta.

¹²Iná idécáiná wáalíaca cachàinica yáì wàlisàì wawàsica, yá nacáì iya-máanápínáwa wáapicha càiripínáta, yá watàaníca macàaluínináta ìwalí. ¹³Iná càmita wamànì càide iyúwa Moisés imànnínáté, ibàliacaalíté inànliwa wáluma iyú ipíchanáté israelnáì iicáca camalá ichacàca yàacawa inànii ìwalíse, yáì ichàini imáalèeripínácawa.^a

¹⁴Quéwa càicáaníta, yátè càmita náalía néemíaca fímáaná yáì càiricatè naicáca. Ewitaté níacani nataquénáinámica níái iyéeyéicatè Moisés yàasu èerité, naléecaalíté ley, càmitatè náalía néemíaca fímáaná. Mamáalàacata càica níade iyúwa fíwita ibàlièyéiwa wáluma iyú. Quéwa weebáidacaalí Cristo ìwali, yá imàacaca wáalíaca wéemíaca fímáaná.

¹⁵Iná càita mamáalàacata siùcalénamade, naléecaalí níái cuyàluta Moisés itànèeyéicatè, yá càmita náalía néemíaca fímáaná. Càica níade iyúwa wáluma idéeyéì ibàliaca fíwítáise. ¹⁶Quéwa nawènúadacanáami náiiwítáisewa Wáiwacali irípiná, yásí Dios yeedápináca náicha yáì wálumasíami ibàlièrica náiiwítáise.

¹⁷Yáì Wáiwacalica, Espíritucani. Iná cháì Wáiwacali yàasu Espíritu iyacatáica, yá wáyaca néeni matufbanáita càide iyúwa wawàwáaná. ¹⁸Iná macáita wía, canáca wanànì ibàlená. Càica wíade iyúwa chapúa fíbàacaali èeri icamaláaná, yá icànaca. Càicata nacáì wáasáidaca wayúwata yáì Wáiwacali fíwítáise ichàini imanúccaca. Iná èeri imanúbaca, yá iwènúadaca yàacawa wáiwítáise, càicaténá wáiwítáise iyúwa fíwítáise iyáaná càide iyúwa Wáiwacali yàasu Espíritu.

4 ¹Iwalíse yáì Dios iicáanacaté wapùalé manuúfwata, yá imàacacaté walí yáì fíbaidacalésica. Iná ìwalíse, yá càmita waméyàa wamànicanì.

a 3.13 Yáì icamalá imáalèeripínáca yàacawa, yácata càì fímaca ìwali yáì Leyca ichàini imáalàapínacatéwa. Siùcade, canáca quirínama ichàini. Ex. 34.33.

²Yá nacái idécáté wawènuacawa íicha yái íiwitáisesi iwàwéericaté wamànica ibàacanéri iyú, yái mabáinicáiseseri wawàsica. Càmita wèepuní wamèniadaca wenàiwicata, càmita nacái wawènúada Dios itàacáita. Wéewáidacáita amalánama yái tàacáisi báisiirica, yá nacái wamàacaca wíawawa càinácaalíta wenàiwica fináida iicáca wía Dios yáacúalicu. ³Quéwa càmicaalí abénaméeyéi yáalía yéemíaca yái tàacáisi cayábéeri wacàlidéerica nálí Jesús iináwaná ìwali, níata quéwa yúuquéeyéipináwa méetàuculé Dios íicha càiripináta, ⁴idécáiná èeri yàasu dios ibàliaca náiwitáise, ipíchaná náalíacawa ìwali yái tàacáisi cayábéerica icàlidéerica Cristo iináwaná ìwali, yái abédaméerica íiwitáise Dios yáapicha.^{b c}

⁵Iná wíacani, càmita wacàlida waináwaná ìwaliwata. Yáta wacàlidaca iináwaná ìwali yái Jesucristoca càide iyúwa Wáiwacali. Yá wíacani, càica wíade iyúwa níái íibaidéeyéica píricué ìwalíse yái cáinináanaca waicáca Jesús. ⁶Iná yái Dios ichùulièricaté camalási icànaca catéeri iricu, yáta yái idé imàacaca icamalá icànaca wawàwaliculé amalácaténá wáiwitáise, yéewacaténá wáalíacawa Dios cachàiníri íiwitáise cayábéeri ìwali, yái Jesucristo yáasáidéericaté walí íiwitáise iyúwa.

Manuícáté nawàwa nàyaca Jesús iwéré

⁷Quéwa Dios imàacacaté wainá machawàaquéri iricu yái cawènfiri wawàsica tàacáisi cayábéerica, yái wainá imàníricaté cáli ichùmalé iyú càide iyúwa wadèniacaalí cawènfiri wawàsica ibái icatùalená iricu, yéewacaténá wáasáidaca Dios néeséerica yái chàinisi íyéerica wawàwalicu, càmfírira wachàinita. ⁸Ewita càulenéri wawàsi yàanàaca wía macáita, quéwa càmita waméyàawa ìwalíiseta. Ewita achúmaca wawàwa wáináidáanícawa, càicáaníta, càmita wamàaca wáináidacawa Dios ìwali. ⁹Ewita wenàiwica imànica walí báawéeri, quéwa càmita Dios imàaca wía abéerita. Ewitaca náucaca wáalíawa cáli iwéré, quéwa càmfíyéita náalimá namáalàidaca wíunamáiwaca.

¹⁰Iná alénácaalíta wèepuníwa, yá yéewa naicáca wàuwichàacawa càide iyúwaté Cristo yùuwichàanátéwa, yéewacaténá nacái wáasáidaca Jesús íiwitáise iyaca wàwali.

¹¹Iná idècunitàacá cauca wía, yá èeri imanùbacata wèepùadaca wacáucawa yéetácáisi írí Jesús ìwalíisená, yéewacaténá nacái wáasáidaca Jesús íiwitáise iyaca wainá ìwali, yái wainá yéewéerica yéetácawa. ¹²Iná càì wabàlùacawa yéetácáisi ípunita yéewacaténá pidèniacuéca picáuca yái càmfírira imáalàawa.

¹³Càica Dios itàacái íimaca: “Manuícáiná nuwàwa Dios iwéré, íná yéewa nutàanica ìwali.”^d Iná wadèniacáiná yàasu espíritu, yái manuírca imànica wawàwa Dios iwéré, yá nacái yéewaca wacàlidaca yái tàacáisi cayábéerica Jesús iináwaná ìwali.

¹⁴Idéca wáalíacawa, Dios idécáté imichàidaca Wáiwacali Jesús yéetácáisi íicha. Iná wéetácanáamiwa, yá nacái Dios imichàidapináca wía yéetácáisi íicha càide iyúwaté Jesús. Néese, yá itépináca wía yàataléwa, píatacué nacái áibanái wáapicha.

b 4.4 Gn. 1.26-27. **c** 4.4 Eeri yàasu dios, yácata càì íimaca ìwali yái Camèniadacáirica, (Satanás) icuèrica cháì èeri iricu achúma èerita. **d** 4.13 Sal. 116.10.

¹⁵Iná wía wàuwichàaca macáita níái wawàsináica, cáinináicáinacué waicáca pía yéewacaténá madécaná wenàiwica yáaliácawa ìwali yái cayábéeri imànfírira walí mawènfiri iyú, nàacaténá irí cayábéeri, náaliácacaténá nacái cachàinfírira yái Dios.

¹⁶Iná wía, càmita waméyàa wacàlidaca Jesucristo iináwaná ìwali. Báisíta béerica wainá yàacawa, quéwa yái wàasu espírituca iwàlìsàidéeriwa abémáidata èeri imanùbaca. ¹⁷Iná éwita wàuwichàacawa cháí èeri iricu, quéwa càmita manuíta ichàbéeripináwa yàacawa mesúnamáita. Quéwa yái Dios yèeripináca walí chènuniré máiní yáawanái manuíta, cawènfiri nacái wadè-nièripiná càiripináta. ¹⁸Iná càmita máiní achúmaca wawàwa nàwali níái wawàsi waiquéeyéica watufí iyúwa. Yáta máiní wacutáidaca yái cawènfiri wawàsica, càmfíyécáwaca idé waicáca watufí iyúwa. Níacáináí wawàsinái waiquéeyéica watufí iyúwa, imáalèyèipináwa mesúnamáita. Quéwa níái wawàsinái càmfíyécáwaca waicá watufí iyúwa, níasí iyéeyéipiná càiripináta.

5 ¹Idé wáaliácawa yái waináca wàyéericáwaca iricu cháí èeri iricu, càicáa-níde iyúwa wacapèema, yàasu èeri wéetácawa, yá imáalàapináca wacàide iyúwa abéeri capíima imutúacaalíwa. Quéwa Dios idèniaca walí áiba wainá chènuniré, yái càmfírira imáalàapináwa, càmfírira nacái wenàiwicanái imàni icáapi iyúwata. ²Idècunitàacá wàyaca cháí, yá weedáca wacalésawa manuísíwata, achúmacáiná wawàwa, wawàwacáiná máiní Dios fíyàaca wàwali yái wainá wàlìsàì chènunfíseerica, ³idècaalíténá fíyàaca wàwali yái wainá chènunfíseerica, yásí cabàleca wía, yá càmita mabàle wía quirínama. ⁴Quéwa idècunitàacá wàyaca wainá iricuwa cháí èeri iricu, càmita achúma wawàwa ìwali yái wamàacáanápínáca, yái wainá èeri iricufrica. Achúmaca wawàwa, wawàwacáiná wadèniaca mesúnamáita yái wainá chènunfíseerica, icàmbiacaténáwa yái wainá yéewéerica yéetácawa iyú yái wainá iyéeripináca càiripináta.

⁵Quéwa Diosta yái càì idé màulenáca imànica wía ipíchaca icàmbiaca wía. Yá nacái yàatè walí yàasu Espirituwa idécaténá yàasuca wía ipíchaca yàanàaca yeedáca wía, wáaliácacaténá imànipináca càide iyúwa idéená imàacaca itàacáíwa.

⁶Iná ìwalíise, yá manuíta wawàwa abémáidata Dios iwéré. Yá nacái wáaliácawa idècunitàacá wàyaca wainá iricuwa cháí èeri iricu, yáca wàyacáwaca déeculé fícha yái wainá Wáiwacali yèeripiná walí. ⁷Idècunitàacá wàyaca cháí èeri iricu, éwitaca càmita waicá watufí iyúwa yái Wáiwacali, yá casfímáica imànica wawàwa yái itàacái fíméericaté walí.

⁸Quéwa manuíta wawàwa Dios iwéré, yá nacái wawàwaca wamusúacawa fícha yái wainácawa, wàacaténá wàyaca Wáiwacali yáapichawa. ⁹Iná ìwalíise, idècunita wàyaca cháí èeri iricu, wawàwa wamànica Dios irí yái fíbaidacalési isfímáidéerica iwàwa, éwita nacái càmita wàya quirínama wainá iricuwa, yái èeri iricufrica. ¹⁰Aiba èericáiná, wía macáita, iwàwacutápiná wàanàaca wabàlùacawa Cristo fípunita, yáawinacatáicawa yàalubái finatawa, yàacaténá wawèni wáalimáwanama càinácaalíta wawàsica yái wamànité idècunitàacá wàyacaté wainá iricuwa, wamànicaalíté cayábéeri wawàsica, báawéeri nacái.

**Jesucristo yàanàacaté imànica walí cayábéeri
wadèniacaténá wàasu wawàsiwa Dios yáapicha**

¹¹Wáaliácawa ìwali yái wàanáca Wáiwacali fímiétacanáwa. Iná ìwalíise wáalimáida wacàlida macái wenàiwica irí yái tàacáisi báisírira

neebáidacaténá ìwali. Quéwa yái Dios yáaliériwa wáiwitáise ìwali cayába. Iná càita nacái wawàwa píaliacuécawa wàwali cayába, càinácaalí nacái wáiwitáise iicacánáwa ìyaca. ¹²Quéwa càmita wawàwacáiná wacutáida pílichacué wawàsita yéewacaténá pitàaníca waináwaná ìwaliwa cayábata. Wawàwacáita wamàacacuéca pírí wawàsi yéewacaténácué canùmaséeca pía wàwallíse, yéewacaténá nacái pidèniacuéca wawàsi píalimácaténácué peebáca nasàna níai canùmaséeyéica iicácawa naicacánáwa ìwallíse, quéwa càmita ìwallíse yátái iyéerica nawàwalicu.

¹³Iná báisícaalí malíawáiseca wía iyúwa áibanái fímáaná wàwali, quéwa wawàwacáináta wáibaidaca Dios irípiná. Quéwa càmicaalí càì wía, yá cayábacáináta wáibaidaca píapichacué. ¹⁴Yái cáinináanáca Cristo iicáca wía ipuníadaca wáiwitáise. Yá nacái wáalíaca abéericata Cristoca, yái yéetátéwa wàwalíná macáita, Iná yéewa wéetátatéwa nacái macáita nabáyawaná ichùuliacawa. ¹⁵Cristo yéetátatéwa wàwalíná macáita, Iná càmita yéewa wàyaca quirínama wàasu wawàsitawa. Iwàwacutá wàyaca irí yái yéetéericatéwa wàwalíná, yá nacái icáquèericatéwa yéetácáisi fícha.

¹⁶Iná siùcade wapíchaléwa, càmita iwàwacutá waicáca áibanái càide iyúwa èeri mìnáná iicáaná wenàiwica. Báisíta quéechaté waicácaté Cristo wenàiwica fiwitáise iyú. Quéwa siùcade, càmita waicápiná quirínamani càide iyúwa abéeri wenàiwica. ¹⁷Idécanáami abéeri wenàiwica ìyaca Cristo yáapícha, yá wàlisàica fiwitáise. Yái fiwitáise bàaluisàimica imàacaca fíchawani. Iná siùcade, wàlisàica fiwitáise macáita.

¹⁸Iná macáita yái wàlisàì wawàsica, Dios néeséerita yàacawa yái ichùnìericaté walí wawàsi yáapichawa Cristo ìwallísená, yéewacaténá yàasunái wenàiwicaca wía. Yá nacái imàacacaté walí yái íbaidacalésica yéewacaténá nacái wachùnìaca iyú wenàiwica yàasu wawàsi Dios yáapícha. ¹⁹Nuwàwáaná núumaca, Cristo ìwallísená, yá Dios ichùnìacaté wàasu wawàsi macáita wía wenàiwica ìyeyéica cháì èeri irícu, yá nacái imàacacaté iwàwa wabáyawaná fícha. Néese, yáté imàacaca walí yái íbaidacalésica yéewacaténá nacái wachùnìaca iyú wenàiwica yàasu wawàsi Dios yáapícha. ²⁰Iná yéewa Cristo ibànùaca wía wataánícaténá ípidená ìwali. Yá Dioscata yái isutácué pícha wawàsi yéewacaténácué péemiaca walí yái tàacáisi wacàlidéerica. Iná yéewa Cristo ípidená ìwali wáimacué pírí: Pichùnìacué píasu wawàsiwa Dios yáapícha. ²¹Yái Cristo, canácaté íbáyawaná. Quéwa wàwalíná, yáté Dios imàacaca Cristo yéetácawa càide iyúwa cabáyawanéeri yéewacaténá mabáyawanáca Dios iicáca wía ìwallísená.

6 ¹Iná wía, wáibaidaca Dios irípiná. Iná ìwallísená, yácué wasutáca pícha wawàsi manuísíwata, ipíchanácué píamàaca píchawa yái idéénácuéca cáinináanáca Dios iicáca pía mawènitá. ²Càica Dios fímacaté itàacái irícuwa:

“Nuémìacaté písàna picutáidaca núa, cháì máinítáicaté piwàwacutáca núa.

Iná yàanàacaalípiná yái èerica picutáidacatáipínáca núa, yá nuicápináca pipùalé, nuchúuliadacuéca pía yùuwichàacáisi fícha.”^e

¡Iná péemiacué! Siùcade, idéca yàanàaca walí yái yéeníwanásica. Idéca nacái yàanàaca walí yái èeri ichúuliadacatáipínáca wía yùuwichàacáisi fícha.

Náalimáida naicáwa Pablo íibaidacalé càide iyúwa apóstol

³ Càmita wamàni áiba wawàsi wenàiwicanáí ipíchalé, ipíchaná natàaníca wàwali báawanama wáibaidacalé ìwali. Wàyaca machacàníri iyú ipíchaná nacáí báawaca naicáca Dios itàacáí, yáí wacàlidéerica nalí. ⁴ Iyú yáí wawàsi wamànírica wáalimáida wáasáida macáí írta, wáibaidaca Dios írí: Wàidenia madécaná yùuwichàacáisi, wamáapùà nacáí madécaná wawàsi, áiba càulénéeri wawàsi nacáí. ⁵ Aibaalí, nacapèedáida wía, náiyà wía nacáí presunáí icapèe iriculé. Aibaalí, wàanàa wenàiwica cáaluéyéi, iplaníyeyéi ìwacáida-cawa namànicaténá walí báawéeri. Idé wáibaidaca manuísíwata. Aibaalí, càmita wáalimá waimáca, càmita nacáí wáalimá wayáa wayáacaléwa cayába. ⁶ Wáasáidaca nalí wáibaidaca Dios írí, wáiwitáise masaquèeri yáapichawa, cáalíacáiri iyú, wàidenia nacáí madécaná wawàsi, wamàni nacáí cayábéeri áibanáí írí. Wamànicani Espíritu Santo ichàini iyú, cáininácáiná nacáí waicáca áibanáí báisísíwata wawàwa yáapichawa. ⁷ Iyú yáí tàacáisi báisiiri wacàlidéerica nalí Dios ichàini iyú nacáí. Iná wàyacáiná machacàníri iyú, yá wadèniaca wacáapisàíwa wapéliacaténá wàuwidesàiri ípunitawa, wacúacaténá nacáí wíawawa wàuwidesàiri fícha. ⁸ Aibaalí, nàa wáimiéta-caná, áibaalí nacáí náamàida wía. Aibaalí, cayába namànica waináwaná, áibaalí nacáí, báawa namànica waináwaná. Aibaalí, cachíwéeyéi náima wàwali, quéwa wía itàaníyeyéi báisíri iyú. ⁹ Aibanáí iicá wía càide iyúwa níái càmfíyeyéi náalíawa naicáca. Quéwa áibanáí iicá wía càide iyúwa wenàiwica cawèníyeyéi. Aibanáí iicá wía càide iyúwa yéetéyeyéi yàacawa. Quéwa picácué wía, mamáalàacata cáuca wía. Ewita nàuwichàidaca wía báawanama, càicáníta, càmitàacá idé nanúaca wía. ¹⁰ Wàuwidenáí iicá wía càide iyúwa achúmèeyéi iwàwa. Báisíta báawaca wawàwa abénaméeyéi yàawiría, quéwa càmfírta wáasáida nalíta. Yáta wáasáida yáí casíimáináca wía èeri imanùbata. Naicáca nacáí wía càide iyúwa canéeyéi írí wawàsi, quéwa wéewáida madécaná wenàiwica iyú, yáí tàacáisi báisiirica. Wàyaca nacáí càide iyúwa canásíwéeyéi yàasu, quéwa báisíta wadèniaca macáí wawàsita Dios yáapicha.

¹¹ Píacué wéénánáí Corinto ìyacàlená mìnanaíca, idécué watàaníca pírí matuíbanáí wawàsita, idécáiná nacáí cáinináca waicácuéca píá báisíta. ¹² Canácatáita càmita cáininácué waicáca píá. Quéwa píatasícué càmfíyeyéi cáininá iicáca wía quirínama. ¹³ Iná yéewacaténá nacáí cáininácuéca piicáca wía, yá nutàanícuéca pírí càide iyúwa nuénibenáí, cáininácaténácué nacáí piicáca wía càide iyúwa cáinináaná waicácuéca píá.

Dios cáuri icapèeca wía

¹⁴ Píacué càmfíyeyéi abédanama iwàwa báawéeri wawàsi ìwali, náapicha níái càmfíyeyéi yeebáida Jesús. Càmita yéewacué peedá piacawéeyéiwa nía. Càmita yéewa báawéeri wawàsi ìyaca cayábéeri yáapicha, càide iyúwa càmfíná yéewa camalási yèewiàdaca yèewisáwa catéeri. ¹⁵ Càmita yéewa Cristo idèniaca yàasu wawàsiwa Camèniàdacáiri yáapicha. Càita nacáí yáí yeebáidéerica Jesús, càmita yéewa abédanamaca yàasu wawàsi yáapicha yáí càmfírta yeebáida Jesús. ¹⁶ Wía wenàiwicaca wíacata Dios cáuri icapèe. Iná ìwalíse càmita yéewa wàaca yéenáíwanásínáí fimiétacaná. Càica Dios itàacáí fimaca:

“Nùypináca náapicha, nuèpunípinácawa nacái náapicha.
Iná núapinácata nàasu Dios,
yá nacái nàpinácata nùasunái wenàiwica.”

¹⁷Iná yéewa càì Wáiwacali íimaca:

“Pimusúacuéwa nèewfise níái càiyéi wenàiwicaca.
Picácué pimàni pibáyawanáwa náapicha níái casaquèyeyéica íiwitáise.
Yásí nuedácuéca pía nùasu wenàiwica iyúwa.

¹⁸Yá núapinácata Píaniricué,
yá nacái píacatacué nuénibénáipiná.
Càica íimaca yái Wáiwacali cachàinírica canánama íicha.”

7 ¹Iná píacué nuénánái cáininéeyéi nuicáca, idécáiná wadèniaca níái
tàacáisi Dios imàaquèyeyéicaté itàacáíwa walí ìwali. Iwàwacutá wacùaca
wíawawa íicha yái yéewéerica imànica wainá írí báawéeri, wáiwitáise írí
nacái, yéewacaténá béeyéica wáiwitáise ìwali yái wàyáanáca mabáyawanéeri
iyú, wáasáidacaténá nacái wàaca Dios íimíétacaná.

Casfímáica Pablo iwàwa Corinto mìnánái iwènúadacáiná íiwitáisewa Dios írí

²Cáininácué piicáca wía. Caná írta wamàni báawéeri wawàsica, canáta
nacái báawéeri wamànica íiwitáise. Canácata nacái idéeri wamèniada
weedáca yàasu wawàsi. ³Báisíta idé càì abénaméeyéi péená íimaca wàwali.
Quéwa wía, càmita wamàni càiri wawàsica. Idécué wáimaca píricué qué-
chaté, cáinináaná waicácuéca pía manuísíwata. Càmita yéewa waseríaca
wáichawáaca quirínama idècunitàacá wàyaca cháí, éwita nacái wéetápiná-
cawa.

⁴Núaliácawa, nutàaníca nùyaca píapichacué báisíta, idécáiná núaliácawa
piasu wawàsi ìwalicué amalánama. Iná yéewa máiní canùmaséeca núa piwa-
líisecué. Yá nacái nuchàiniadaca nuwàwawa éwita madécaná yùuwichàacáisi
yàanàaca núa, càicáaníta, yá casfímáica nuwàwa manuísíwata.

⁵Báisíta wàanàaca idénáamita Macedonia yàasu cáli íinatalé, yá canácata
wayamáidáanáwa quirínama, quéwanáta wàuwichàacawa madécaná yùuwi-
chàacáisi iyú. Madécaná yàawíría wàuwidenái ibàlùacawa wáipunita, achú-
méeri imànica wawàwa, cáaluca wía nacái. ⁶Quéwa yái Dios ichàiniadéerica
nawàwa níái achúméeyéica iwàwa, yáté ichàiniadaca wawàwa Tito yàanàa-
caalíté nacái wàatalé. ⁷Quéwa càmita abéeri ìwalíise casfímái wawàwa yátái
Tito yàanàanacaté wàatalé, ìwalíiseta áiba yái pichàiniadàanacatéué nacái
iwàwa. Icàlidacaté nacái walí piináwaná ìwali, yái piwàwáanacasacué piicáca
wía, achúmáanacuéca piwàwa ìwalíise yái wawàsi ichàbèericawa nùwaliná
nacái. Iná nuémìacaalíté yái càiri tàacásica, yáté máiníca casfímáica nuwàwa
quéwanáta. ⁸Ewita achúmacaté imànicuéca piwàwa yái cuyàluta nutànèri-
catéué píri, quéwa càmitaté achúma imànica nuwàwa yái nutànàanácúéca
píri, yái cuyàlutaca. Quéwa idàbáanásí achúmaté imànica nuwàwatatá, núa-
líacaalíté achúmacuéca imànicuéca piwàwa déecu èerité.

⁹Siúcade, yá casfímáica nuwàwa, quéwa càmita ìwalíise yátái achúmáana-
catéué numànica piwàwa, ìwalíiseta yái piwènúadàanácúéca píiwitáisewa
báawéeri íicha Dios írí. Achúmatéué imànica piwàwa, quéwa cáminá càitáde

iyúwaté Dios iwàwáaná. Iná canácata wamànfiricué pírí báawéeri wawàsica. ¹⁰Achúmacaalí Dios imànica wawàwa wabáyawaná ìwalísewa, yásí ichúu-liadéeri wía yùuwichàacáisi íicha. Yá càmita iwàwacutá báawaca wawàwa ìwalíseta. Quéwa èeri fiwitáiseacaalí achúma imànica wawàwa, yá quéwanáta imàaca wabàaca yái wabáyawaná wamànfirica, yá imàacapínaca wéetácawa méetàuculé Dios íicha càiripínáta. ¹¹Piicácué imànfíri pírí yái achúmáana-cuéca Dios imànica piwàwa. Siùcade, yá pimànicuéca, yái iwàwacutéericuéca pimànica. Piwàwacué píasáidaca nulí canácata pibáyawanácué. Báawacué nacái piicáca yái ibáyawanási namànfiricaté pèewicué. Achúmacué nacái piwàwa ìwali yái wawàsi càiricaté ichàbacawa. Piwàwacué nacái piicáca núa, achúmacué nacái piwàwa nùwali, idécué nacái màulenáca pía piùwìchàida-caténácué yái imànfiricaté yái báawéerica. Iná macái wawàsi ìwalita idécué píasáidaca mabayawanácuéca pía.

¹²Iná nutànaacué pírí cuyàluta, quéwa càmita ìwalíseta yátái imànfiricaté ibáyawanáwa. Càmita nacái ìwalíná yátái imànfiricaté írí báawéeri. Píalíacaténátacué ìwali Dios yáacálicu, yái cáinináanácuéca piicáca wía.

¹³Iná ìwalíise yái cáinináanácuéca piicáca wía, yá ichàiniadaca wawàwa. Yá nacái máiníca casímáica wawàwa, casímáicáiná Tito iwàwa, pichàiniadacáinácué iwàwa pimanùbaca iyúwa. ¹⁴Yá nacái idécaté nucàlidaca Tito írí ìwali canùmaséénácué núa piwàlísescué, càmíicáinácué báawa pimàacaca nuináwaná ipíchalé, càide iyúwa wacàlidéericué pírí báisírita tàacáisica. Càita nacái Tito idéca yáalíaca báisíricata yái wacàlidáanáca írí piináwaná ìwalicué. ¹⁵Yá nacái máiníca cáininácuéca Tito iicácuéca pía, iwàwalicaalí macáita yái peebáidáanacátécué ichùuliaca. Yá nacái peedácaalítécué píataléwani cáimiétacanéeri iyú manuísíwata. ¹⁶Casímáisíwata nuwàwa, idécáiná nùalíacawa cayába pífiwitáise ìwalicué, pimànfínápinácué càide iyúwacué nuéwáidáaná pía.

Nàwacáidacaté palata nalípiná níai yeebáidéeyéica Jesús

8 ¹Nuénánái, siùcade wawàwacué píalíacawa ìwali yái Dios imàaqueerica nawàwalicu níai yeebáidéeyéica Jesús, Macedonia yàasu cáli finata, cáininacáténá naicáca mawènitá áibanái. ²Ewita nachàbacatéwa madécaná yùuwichàacáisi yèewibàa, càicáaníta casímái nawàwa manuísíwata. Ewita catúulécana ná, càicáaníta náalimá nàwacáidaca palata càide iyúwa càasuíyái naicácaténá áibanái ipùalé. ³Báisíta núumacué pírí, nuicácaté nàaca palata Dios írípíná nàasu wawàsítawa, nawàwa casímáiri yáapichawa náalimáanáta nacái nàaca. Yá nacái nàacaté ichàbaníise quiríta yái inumámica náalimáca nàaca. ⁴Yá nacái nasutácaté wáicha wawàsi madécaná yàawíríca wamàacacatená nayúudàaca níai Dios yàasunái wenàiwica iyéeyéica Jerusalén iyacàlená írìcu. ⁵Wayúunáidaca nàapínácaita yéénápináta meedá yátái nàasu palátacawa, quéwa namànicaté ichàbaníisenama quiríta. Idàbaté, náimacaté Wáiwacali Jesús írí nawàwacaté namànica yái isímáidéerica iwàwa. Néese idénáami, yá náimaca walí nawàwaca namànica yái wayúunáidéerica cayába nálí, idécáiná neebáidaca yácata Dios iwàwéeri namànica.

⁶Iná ìwalíise, yaté wasutáca manuísíwata wawàsi Tito íicha, imáalàidacatená ìwacáidaca píatanábàacué yái palátaca, yácáinátaté idàbèerité ìwacáidaca píichacué yái wayúudàanápináca mawèniíri iyú áibanái. ⁷Iná càide

iyúwa caináwanáanacué pía macái ìwali, yái wawàsi pimànfiricuéca iyúwa: Manuínacué piwàwa Jesús iwéré, pialíanacué picàlidaca Dios itàacái cayába, pialíanacué nacái cayába Dios íiwitáise ìwali, caséecué pimànica cayábéeri áibanái irí, cáininacué nacái piicáca wía. Iwalíise, wacúa waicáwa píchacué yái iwàwacutáanaca piicácuéca áibanái ipùalé mawènitá, máinícáiná cayába yái pimànicuéca.

⁸ Quéwa càmita nutàanícué pírí càide iyúwa yái ichùulìericuéca pía. Nuwàwacáita núlálacawa báisícaalícué cáininaca piicáca áibanái càide iyúwa níái ìwacáidéeyéica palata nayúudàacaténá áibanái. ⁹ Idécué nacái pialíacawa ìwali yái Wáiwacalí Jesucristo imànfiricaté walí mawènitá. Ewitaté càasufricani, quéwa cáininácáináaté máiní iicáca wía, yáté catúulécánaca imànica yáawawa yéewacaténá càasuca wía ìwalíisená yái catúulécánáanacaté imànica yáawawa wàwalíná.

¹⁰ Iná nùlàacuéca pía ìwali yái wawàsica: Aiba camuí ichàbéerimicawa, píatátécué idàbéeyéi yàaca palata, quéwa càmita abéeri piwàwacafatécué píacatani, piwàwacaté nacái pìwacáidacuécani. ¹¹ Iná siùcade, iwàwacutácué pimáalàidaca pìwacáidaca yái palátaca idéericatécué pidàba. Càicaalícué pimànica, yá macáita náalíaca casíimáicuéca pía, pimáalàidáanápínacué pìwacáidaca yái palátaca, iyúwatatécué pía pidàbacaalítécué pìwacáidacani. Yéewa nàaca macáita càide iyúwata náalimáaná nàaca.

¹² Iná báisícaalí wawàwa waicáca áibanái ipùalé wàasu wawàsitawa, yási cayábéeri Dios iicáca, càinácaalíta wawàsica yái wadènièrica, yá wàacani. Càmita iwàwa wàaca yái canéerica walí.

¹³ Càica núumaca, quéwa càmita wàacaténá wáichawa macáita áibanái irí yátái wadènièrica, néese, yá wàuwichàacawa idénáamita, canácáiná walí quirínamani. Iwàwacutácaita wadèniaca wáalimáwanama macáita yái wawàsi wamáapuèrica. ¹⁴ Càì nuínáidacawa, siùcade, idècunitàacá pidèniacuéca ichàbanamawa, yácué piicáca áibanái ipùalé níái canéeyéica iríni. Aibaalí, níacaalí idèniá yái canéericuéca pírí, yá yéewapíná naicácuéca pipùalé nacái yéewacaténacué pidèniaca abédanamata yái pimáapuèricuéca.

¹⁵ Càica Dios itàacái íimaca:

“Yái ìwacáidéerica manùba, càmita idèniá ichàbanama,
càita nacái yái ìwacáidéerica achúmáanata,
canácata nacái iwàwacutéeriwa irí.”^f

¹⁶ Quéwa nùca cayábéeri Dios irí, imàcacáiná achúmaca Tito iwàwa piwali-
cué càide iyúwa achúmáana nacái nuwàwa piwalicué. ¹⁷ Iná nusutácaalíte
nuémíawa Tito yàanápínacué píatalé, yá yeebácaté yàacawa, iwàwacáináaté
nacái yàacawa píatalécué yàasu wawàsitawa. ¹⁸ Tito yáapicha wabànùacué
píatalé áiba wéenásàiri, yái cayábéerica iináwaná íibaidaca yèepunícawa tà-
cáisi cayábéerica, náacúalícu macáita níái yeebáidéeyéica Jesús ìwali. ¹⁹ Yá
nacái wéenánái yeebáidéeyéi Jesús iníwàacatèni, yàacawéeridacaténá wía,
watépinácaalí yái palata. Yái wacuèripíná cayába, wàacaténá iyú Wáiwacalí
íimíétacanáwa, wáasáidacaténá nacái wawàwaca wayúudàa áibanái wàasu

wawàsitawa. ²⁰ Yá nacái wacùa wíawawa ipíchaná áibanái itàaníca wàwali, ìwalíse yái palata manuíri áibanái yèerica, iicacánawaca nacái wacùacani. ²¹ Wáalimáidaca wamànica machaníri iyú macáita wawàsi, càmita abéeri Wáiwacali ipíchalécata, napíchale nacái macáita níai wenàiwicaca.

²² Wabànùata nacái náapicha áiba wéenàsàiri, yái idéeri yáasáidaca yáawawa màulenáca madécaná yàawiría iyúudàacaténá. Siúcade, yá iwàwaca iyúudàaca quiríta manuíca iwàwa piwérécué. ²³ Tito ìwalica yái càicué núumaca pirí. Yácata nùacawéeriná nufbaidaca, ìibaidéericué nacái píapicha iyúudàacaténá-cué pía. Níai áibanái wéenánáica, núumacué pirí níacata nacái áibanái nabà-nuèyéi níai yeebáidéeyéica Jesús, yèeyéica nacái Cristo fíimíetacaná. ²⁴ Iwàwacutácué píasáidaca nalí cáininácué piicáca nía báisiiri iyú, yéewacaténá nacái casmímaica wía piwalísecué, náalíacaténáwa macáita níai yeebáidéeyéica Jesús.

9 ¹ Càmita iwàwacutá nutànàacuéca pirí ìwali àniawa yái palata wayúu-dèeripináca iyú níai Dios yàasunái wenàiwicaca, ² núalíacáiná piwàwacuéca piyúudàaca nía píasu wawàsitawa. Iná ìwalíse písímáidacáinácué nuwàwa, yá núumaca nalí níai Macedonia yàasu cáli néeséeyéica. Níai Acaya yàasu cáli mìnánáica, idecaté màulenáca nía áiba camuúmité nayúudàacaténá nacái. Iná Macedonia mìnánái yéemíacaalíté yái tàacáisica, yá nawàwacaté nayúudàaca nacái macáita.

³ Nubànùa píatalécué Tito, pucháiba yàacawéeyéiná yáapichawa, yéewacaténá báisícata yái watàanínáca píwalicué cayába, nuwàwacáiná idécuéca màulenáca pía càide iyúwa idéénácué nucàlidaca piináwaná nalí, ⁴ isicúacáiná nàacawa núapicha abénaméeyéi Macedonia yàasu cáli néeséeyéi, iná wàanàacaalícué pía càmfíyèitàacá idé iwacáidaca palata, yásí báipináca wía ìwalíse. Quéwa báipinácué pía quiríta, píacué càmfíyéica idé imáalàida ìwacáida yái palátaca, yá nacái càmita manuúpiná nawàwa wawéré quirínama.

⁵ Iná ìwalíisená, yáté nusutáca náicha wawàsi manuúfíwata níai wéenánáica, nàacaténácué napáchiaca pía wapíchaléca quéecha, nayúudàacaténácué píwacáidaca yái palata idéericaté pímacacuéca pitàacáíwa ìwali píwacáidapinácuéni. Néese, yá idéca màulenácani, yái píwacáidéericuéca, quéwa càmita yátái wèerica wamáisani yèewibàawa.

⁶ Quéwa núumacué pirí: “Yái ibànéerica achúmáanata, achúmáanata nacái yeedápináca ìyacaná. Yái ibànéerica manùba, manùbapináta nacái iwacáidaca ìyacaná.” ⁷ Wàapínacaalí palata, iwàwacutá wàacani càitáde iyúwa idééná wáináidaca wawàwalicuésewa. Càmita báawéeri wawàsi iyúta. Càmita nacái càide iyúwa nachùulièri. Cáinináca Dios iicáca níai yèeyéica írí palata casmímaíri iyú.

⁸ Yái Dios cachàiníri canánama íicha. Yácata yáalimá yàacuéca pirí macái fíiwítáaná yái cayábéerica, yéewacaténácué pidèniaca macáita wawàsi canácaténáta pímaápuericué, yéewacaténá nacái piyúudàacuéca áibanái quiríta.

⁹ Càica Dios itàacái fimaca:

“Yái iyéerica machacàníri iyú, Dios imàacaca írí madécaná wawàsi yéewacaténá iyúudàaca iyú catúulécaneéyèi.

Yá nacái càiripinácata imànica cayábéeri áibanái írí.”

¹⁰ Yái Dios, yácata yèerica bànacalé fími írí yái ibànéerica ibànacaléwa. Yácata nacái yèeri nalí yàacàsi níai canéeyéica iyáapiná. Iná càipináta nacái

yàaca walí macáita yái wamáapuèrica, yá nacái imàacapínaca wadèniaca quéwanáta madécaná wawàsi yéewacaténá wayúudàaca áibanái.

¹¹Iná pidèniapínacué macái íiwitáaná píasu cawènfíriwa yéewaténacué píaca catúulécaneéyái yàasupíná nacái. Iná yái palata pibànuèripínacuéca wáapicha, ìwalíisepíná madécaná yàa Dios írí cayábéeri. ¹²Iná iyú, yái palata còi watépináca siúcade, yá wayúudàanápínáca níái Dios yàasunái wenàiwicaca, càmita abéeri ìwalíiseca yátái namáapuèrica, yéewacaténá nacái madécaná wenàiwica yàaca Dios írí cayábéeri.

¹³Iná ìwalíise yái piyúudàanácuéca áibanái, yá madécaná yàapíná Dios írí cayábéeri, náalíacáiná peebáidacuéca yái tàacáisi cayábéeri, picàlidéericuéca Cristo iináwaná ìwali. Yá nacái naicápináca yái piyúudàanácuéca manuísíwata nía, áibanái nacái. ¹⁴Yá nacái natàanápínáca Dios yáapicha pìwalicué, cáininácinácué naicáca pía manuísíwata, ìwalíise nacái yái Dios imànífiricuéca pírí cayábéerica. ¹⁵Wàacué cayábéeri Dios írí, cáinináciná iicáca wía, imànicáiná walí cayábéeri mawènta. Máiní cayábacani, íná càmita wáalimá wacàlidacani tàacáisi iyú!

Pablo itàaníca iwícaúwa càide iyúwa Apóstol

10 ¹Núa Pablo, nusutacué pícha wawàsi casíimáiri iyú, cayábéeri wawàsi iyúta nacái càide iyúwa Cristo iyáaná. Abénaméeyéi péenacué náimacasa nùwali, báicasa núa, nuicácaalísacué pía, quéwa déeculécaalísa núa, yásasí nùlàacuéca pía chàinisíiri iyú.

²Iná nusutacué pícha wawàsi. Picacué pìalimáida piicáwa núa, nùlàacáichacué pía chàinisíiri iyú càide iyúwa idéená nuínáidaca nùlàapínáca nía chàinisíiri iyú, níái abénaméeyéi péenacué yèepuníyéica imànica ichíwawa nùwali, iyúunáidéeyéica wáyaca càide iyúwa èeri mìnanaí íiwitáise iyáaná.

³Báisíta wáyaca cháí èeri írìcu, quéwa càmita wamàni ùuwicái náipunita níái wenàiwica iyéeyéica cháí èeri írìcu. ⁴Yái wacáapisàì càirica wamànica iyú ùuwicái, càmfírìta càitáde iyúwa yái èeri mìnanaí icáapisàica. Yácata wadèniá yái Dios yáalíacáica yéewéerica wamáalàidaca iyú ichàini yái wàuwidesàiricawa, natàacái nacái níái yèeyéicawa wáipunita. ⁵Wamáalàida nacái iyú yái tàacáisi namànífirica nachíwa iyúwa, yá nacái canùmasééná nía yái càmfírìca ibàta náalíacawa Dios ìwali. Iná Dios ichàini iyú, yá wawènúadaca náiwitáise níái wenàiwicaca neebáidacaténá Cristo itàacái. ⁶Iná idé maulénaca wía, wàuwichàidacaténá Dios ichàini iyú càinácaalí yái càmfírìca iwàwa yeebáidaca Cristo itàacái. Iná píapichacué wadàbani iwéréta yàanàaca yái èeri peebáidatáipínacuéca macáitani.

⁷Nuwàwacué pìalíaca péemiaca yái ichàbéericawa iyaca pèewicué. Iná cawínacaalí yeebáida Cristo yàasucani, yá nacái iwàwacutá núumaca írí, càita nacái Cristo yàasuca núa. ⁸Quéwa éwita nuchàbáidaca nuchùuliaca quiríta iyú yái chàinisi Dios yèerica nulí, càicáaníta, càmita báí núa ìwalíise. Wáiwacalí yàacáiná walíni, yéewacaténá wayúudàaca pidàwinàacuécawa itàacái ìwali, càmita wamáalàidacaténacué píata. ⁹Quéwa càmita nuwàwa píináidacuéca nuwàwaca nucalùadacuéca pía nùasunái cuyàluta iyúwa. ¹⁰Aibanái íimacáiná: Máiníca Pablo yàalàaca wía chàinisíiri iyú yàasu cuyàlutaca írìcuwa. Quéwasa nutàanícanáami náapicha núawáisewata, yása machawàacaca nuwéré, càmitasa nacái nùalía nutàaníca, yá nacái canácatasa

cayábéeri yéemíaca yái nutàacáica. ¹¹ Níái càiyéi wenàiwicaca, iwàwacutá náalíacawa càipínacata iicácanáwa nùlàaca nía chàinisíri iyú, nuicácaalí nía càitáde iyúwata nutànàaná nálí cuyàluta irìcu déecuise.

¹² Iná càmíta iwàwacutá abédanamaca wamàni wíawawa náapicha níái cayábéeyéica iicáca yáawawa. Quéwa náalimáidacaalí níawawa càide iyúwa náíwítáise iyáaná, yá náasáidaca canácata náalíánáwa wawàsi ìwali.

¹³ Quéwa wía, càmíta iwàwacutápiná canùmaséeca wía ichàbanísenama. Wáibaidapíná càitáde iyúwa Dios ichùullíáná wáibaidaca, yéewacaténácué wàànàaca pìatalé, píacué Corinto ìyacàlená mìnánáica. ¹⁴ Càmicàalíté wàànàacué pìatalé quéechata, yásí wamusúacawa Dios yàasu wawàsi fíchata. Quéwa wíacataté yái idàbéeyéi yàànàaca, icàlìdacuéca pírí yái tàacáisi cayábéerica Cristo iináwaná ìwali. ¹⁵ Quéwa càmíta canùmasée wía ìwalíise yái áibanái idéerica imànica íbaidacalésica. Wacúacáita càide iyúwata imanúica idàwinàaca yàacawa yái manuínáca piwàwacué Jesús iwéré, yá nacái wáibaidacalé idàwinàacawa manuí pèewicué, ¹⁶ yéewacaténá wacàlìdacu yái tàacáisi cayábéerica áibanái yàcalé irìcubàa, déeculé yáawanái pìyacalé fícha, ipíchaná canùmaséeca wía ìwalíise yái idécatabàaca áibanái íbaidaca. ¹⁷ Càica Dios itàacái fímaca: “Yái iwàwéerica canùmaséeca asáiri wawàsi ìwalíisede, iwàwacutá canùmaséecani ìwalíise yái Wáiwacali Jesús imàníricaté”^g, ¹⁸ càmicáiná cayába naicáca yái itàanfíríca iináwaná ìwaliwa cayába, yáta ulíamaca yái Wáiwacali itàanfíríca ìwali cayába.

Pablo yàalàaca níái cachíwéeyéi apóstolnáica fícha

11 ¹ ¡Nuwàwacué pìdeniaca nuícha wawàsi quiríta, éwita nutàaníca máíwítáiséeri iyú! ¡Báisíta númacué pírí! Pìdeniacué nuícha wawàsi quiríta. ² Achúmaca nuwàwa pìwalicué càide iyúwa Dios imànníná. Nuwàwaca pìyacuéca abéerita Cristo irípináta càide iyúwa abéechúa mànacàu càmíchúaca iimá asiali yáapicha, udécaalí uebáca asiali itàacái ùyáanápíná yáapicha, yá nacái ucùaca úawawa irípináta. ³ Quéwa achúmaca nuwàwa pìwalicué. Nuínáidacawa càide iyúwaté àapi yáalíánaté imèniadaca Eva^h yáalíacái iyúwa, càì càmíta nuwàwa imèniadacuéca pía ipíchanácué iwènúadaca pìwítáise fícha yái idéénáca pìyacuéca báisíta Cristo yáapicha, peebáidáanácuéca nacái ìwali. ⁴ Madécaná yàawíríca peedácué pìataléwa, níái yàanèeyéica icàlìdacu pírícué áiba Jesús ìwalita, càmíta ìwali yátái Jesús wacàlidéericuéca pírí iináwaná ìwali. Aibaalícué peedá áiba wawàsi espíritu ìwali, càmírica abédanama yáapicha yái idéerica wéewáidacuéca pía ìwali.

⁵ Quéwa nuínáidacawa, núa, caná ìwalita máiní mawènica nuicáca núawawa náicha níái yàanèeyéica nudénáami, níái iyúunáidéeyéica apóstolnáisíwaca. ⁶ Isicúata càmíta núalía nutàaníca cayába càide iyúwa nía. Quéwa núa, yáaliériwa madécaná yáalíacáisi ìwali, yá nacái idéca núsáidacuéca píríní madécaná yàawíríca.

⁷ Nucàlìdacué pírí, yái Dios yàasu tàacáisi cayábéerica mawènitá. Canácata nusutàanácué pícha iwènitá. Numàacacaté núawawa pìwalínácué yéewacaténá numichàidaca pìwítáise. Yá nacái nufbaidacaté nucáapi iyúwa, yéewacaténá nuwèniaca nuyáapínáwa. Néeni ¿Càiná ìwalíté numàni nubáyawanáwa?

⁸ Abénaméeyéi wenàiwica yéewa íimaca nùwali idéca nuyéedùaca áibanái yeebáidéeyéi Jesús, nuedácáiná náicha palata yéewacaténá nuyúudàacuéca pía. ⁹ Iná nùyacaalítécué pèewibàa, numáapùacaalíté wawàsi, càmitaté nusutácué píicha wawàsi piyúudàacaténácué núata. Níataté iyúudàa núa palata iyú, níái áibanái wéénánái yàanèeyéicaté Macedonia yàasu cáli néese, ìwali macáita yái numáapuèrica. Iná càipínáta nùyaca mamáalàacata. Càmita nuwàwa càulenácuéca numànica pirícué wawàsi ìwali yái numáapuèrica.

¹⁰ Iná càide iyúwa nùalíánáwa ìwali báisíta yái tàacáisi báisírica, icàlidée-rica walí Cristo iináwaná ìwali, càita nacái nùalíaca càipínáta canáca yáali-méeripiná yeedáca nuícha yái casíimáinápínaca nuwàwa, Acaya yàasu cáli néré. ¹¹ Néeni ¿Cánácué càì nùumaca pirícué? Cáininácáinácué nuicáca pía, yái Diosca yáaliériwa ìwali yái cáinináanácuéca nuicáca pía manuísíwata. ¹² Iná càipínáta nùasu wawàsi ìyaca mamáalàacata, càmita nuedápiná píicha-cué palata, ipíchaná cawènica naicácawa níái iwàwéeyéica canùmaséeca, ipíchaná nacái naicáca níawawa càide iyúwa wía.

¹³ Níacata apóstolnái cachíwéeyéi, íibaidéeyéi yèepunícawa. Quéwa cayéedéeyéica nía, namànica níawawa càide iyúwa Cristo ichùulièyéi icàlidaca itàacái. ¹⁴ Quéwa càmita icalùada wía yái càiri wawàsica, yácáináí Camèniadacáirica imànírita nacái yáawawa càide iyúwa ángel cacamaléeri mèlu-mèluwaca. ¹⁵ Iná càmita yéewa wacalùadacawa, waicácaalí Camèniadacáiri yàasunái wenàiwica imànica yáawawa càide iyúwa níái imàníyeyéica cayábéeri áibanái irí. Quéwa ìwalíise yái wawàsi càirica namànica, yá nàuwichàapínacawa ìwalíise.

Pablo yùuwichàacatéwa

¹⁶ Yèepùà càì nùumacuéca pirí àniawa: Càmitacué nuwàwa piyúunáidaca máalíawáiséeri núa. Quéwa éwita isicúata piyúunáidacuéca máalíawáiséeca núa, càicáaníta peedácué núa píataléwa yéewacaténá nacái canùmaséeca núa achúmáanata. ¹⁷ Iná nucàlidacué pirí abéeri wawàsi, quéwa càmita Dios néeséeri tàacáisicata. Nùalíacawa nutàanícaalí nuínáwaná ìwaliwa cayába, yá càicáaníde iyúwa yái itàníirica máiwitáiséeri iyú.

¹⁸ Siúcade, nàyaca madécaná wenàiwica canùmaséeyéi iicácawa càide iyúwa náiwitáise ìyáaná cháí èeri irícu. Iná càita nacái canùmaséeca núa. ¹⁹ Píacué cáiwitáiséeyéi wenàiwicaca, íná ìwalíise píalimácué píideniaca náicha wawàsi níái máiwitáiséeyéica. ²⁰ Yá nacái píideniacuéca yái ichùulìericuéca píibaidaca irí chàinisíri iyú, yái iyéedèericuéca píasu ichíwa iyúwa, nía nacái canùmaséeyéica, nía nacái icapèedéeyéicuéca pinànì ìwali. ²¹ Iná báita càica nùumacatátá. Quéwa càmita wamànicué pirí càiwaca iyúwa namànínácué pirí. Iná yéewa píicácuéca wía càide iyúwa machawàaquéeyéi.

Iná càinácaalí iwàwa canùmaséeca asáiri wawàsi ìwalíisede, yá nacái canùmaséecata núa, éwita càica nùumaca máiwitáiséeri itàacái iyú. ²² Iná hebreocaalí níái cachíwéeyéi apóstolnáica, càita nacái núa. Israelnáí nía, càita nacái núa. Abraham itaquénáinámí nía, càita nacái núa. ²³ Náibai-dasa Cristo yáapícha. Núasí íibaidéeri nachàbaníise, quéwa càì nùumaca máiwitáiséeri itàacái iyú, núa íibaidéeri nachàbaníise quiríta. Nacapèeda núa madécaná yàawiría, nàiyaa núa presunái icapèe madécaná yàawiría. Madécaná yàawiría achúma nanúaca nuétáwa. ²⁴ Cinco yàawiríaté judíonái

icapèedáidaca núa cabèesi iyú, treinta y nueve yàawiría imanùbacata naca-pèedacaté núa. ²⁵Máisiba yàawiría nacapèedaca núa àicu iisiná iyú. Abé yàawiría achúmaté nanúaca núa íba iyú. Máisiba yàawiriaté nacái nutamàacawa náapicha, yáté batéwaca nuìsicùmacawa. Nucùacatéwa àicu finata abéeri catá, abéeri èeri nacái lamá yáacu. ²⁶Madécaná yàawiría numànica àyapu áibàalé, canácatáita nuyamáa nubàlùacawa. Madécaná yàawiría nuchàbaca- cawa inanábàa caiyéininéeri ìwaliabàa. Batéwanama cayéedèeyéi imalùdaca nùasu. Batéwanama nacái nanúaca núa níai nuéná wenàiwica judíonái. Níai nacái áibanái íiwitáaná wenàiwicaca, batéwanama nanúaca núa yàcalé iricu, chábàa nacái nuèpunítàbàacawa máisawalibàa. Caiyéininá nacái nuèpuní- cawa lamá yáacubàa, caiyéininá nacái nuícha níai wéénánái cachìwèeyéica. ²⁷Idé nuífaidaca càulenéeri fíibaidacalésica, chamàlenama núa idénáami, madécaná yàawiría càmita núalimá nuímáca cayába. Aibaalí máapi núa, macàla nacái nuwàwa, madécaná yàawiría numàaca nuyáaca nuyáacaléwa, nuuwichàa casalínfiri, canácaté nacái nubàle cayába. ²⁸Nuchàbacatéwa nacái áibanái wawàsinái yèewibàa quiríta, quéwasí níata máiníiyéi achúmaca imànica nuwàwa èeri imanùbaca, macáita níai ìwaquèeyéica Jesús íipidená ìwali. ²⁹Iná áibacaalí icaláawa Dios íicha, yá nacái machawàacacata nuicáca núawawa. Iná áibacaalí imàni ibáyawanáwa áibanái ichùuliaca, yá nacái báawasiwacata nuwàwa nuínáidacawa. ³⁰Iná iwàwacutácaalí canùmaséeca núa, yá canùmaséeca núa ìwalíiseta yái machawàacanáca núa.

³¹Yái Dios, Wáiwacali Jesucristo Yáanirica, yái wèerica írí cayábéeri càiri- pináta, yáalíacawa, báisíta càmita numàni nuchìwawa. ³²Nùanàacaalíté Damasco ìyacàlená iriculé, yái gobernador fíibaidéericaté rey Aretas yáa- picha, imàacacaté úwinái ibàlùacawa yàcalé inùmalicu náibàacaténáté nùata. ³³Quéwa nàyacaté áibanái, yá nalicùadacaté núa mapíri iricu yéénúlusi ìwali yàcalé iwáiná yàasu ventana iricubàa, yáté nuchúuliacawa náicha.¹

Uláicái iyéeri Pablo iiná ìwali

12 ¹Báisíta, canácata yèeri nulí wawàsica éwita canùmaséeca núa. Quéwa iwàwacutá numànicaní. Iná siùcade, nucàlidacué píri nàwali níai yéénáiwánási nacáiyéica nuiquéeyéica, níai Wáiwacali yáasáidèeyéica nulí. ²Núalíacawa abéeri asíali ìwali yeebáidéeri Cristo, catorce camuí néese siùcade, Dios itéericaté aléde chènuniré máisibáanacataléca èeri imanùbaca, (càmita quéwa núalíawa natécaalíténi iiná yáapichawa, càmicaalí icáu- cata, abéerita Diosca yái yáalíawa).³ Yá nacái núalíacawa ìwali yái asialica, (càmita núalíawa natécaalíténi iiná yáapichawa, càmicaalí icáuata, abé- rita Diosca, yái yáalíawa). ⁴Natécáténi paraíso néré. Yá nérécaté yéemia tàa- cáisinái yái càmiirica yéewa wacàlidaca wataàcái iyúwa, wía wenàiwicaca. ⁵Yási yéewéeri canùmaséeca núa ìwalíise yátái càiri asialicata. Quéwa càmita canùmaséeca núa nùwaliwata, yácata nucàlida ìwali yái machawàa- cáanaca nuiná cháí iricu èeriquéi. ⁶Iná canùmaséecaalí núa, quéwa càmita máiwitáiseccáiná nùata, báisícáináta yái càì núumaca. Quéwa càmita nuwàwa numànicaní ipíchaná áibanái fináidaca máiní cawènica núa náicha, isicúa- caalí càmita càì núa.

⁷Iná ipíchanaté máiní canùmaséeca núa ìwalíise yáí yéenáíwanási yáa-sáidéericaté nuicá, cáanáiricaté ichùnica, yáté Dios imàacaca nuiná ìwali abéeri uláicái càiride iyúwa abéeri tuíri ìyacaalí wainálicu cáíwinama. Yá iyúca Camèniadacáiri yùuwichàidaca núa mamáalàacata. ⁸Iná máisiba yà-wiríraté nusutáca Wáiwacali íicha yeedáanápínaté nuícha yátái uláicáica. ⁹Yáté Wáiwacali íimacáita nulí: “Yácata máiníiri piwàwacutáca yáí cáinináa-náca nuicáca pía. Iná machawàacacaalí pía, yásí wenàiwica íicápiná nuchàini píwali, naicácaalí pimànica cachàini yáí píibaidacalécawa.” Iná ìwalíise yáí, machawàacanáca núa, yá canùmaséeca núa, yéewacaténá Cristo ichàini ìyaca nùwali. ¹⁰Iná cáininácáiná nuicáca Cristo, yá casíimáica núa, éwita machawàacaca núa, éwita nacuíscaca núa báawanama, éwita numáapùaca madécaná wawàsi, namànicaalí nacái nàuwidewa núa Cristo ìwalíisená. Iná yéewa machawàacacaalí nuicáca nùawawa, yásí quéwanáta cachàinica núa.

¹¹Idéca nucàlidaca nùwaliwa canùmaséeca núa càide iyúwa máiwitái-seéri, quéwa picùalétacué yáí càì numànicani. Píapínácáinácué yátái càì canùmaséeca nùwalíiseta. Iná éwita canápinéerica núa, quéwa càicáaníta, càmita nadé nàapiréca nùasu wawàsi níái cawèníiyéica íicáca yáawawa càide iyúwa apóstolnásíiwa. ¹²Iná macáita níái càmíiyéica wenàiwica idé imànica, píiquéeyéicatécué numànica Dios ichàini iyú, náasáidacué pírí nufbaidaca píwalíná ééréri iyú càide iyúwa Jesucristo yàasu apóstol. ¹³Abéeri wawàsi cayábéerita yáí iwàwacutácuéwa pírí, yáí namàníirica níái áibanái iwacáidéeyéicawa Jesús íipidená ìwali. Càmitacué píyúudàa núa palata iyú. Iná pimàacacué piwàwa nubáyawaná íicha ìwalíise. Quéwa cáminá nucùaléta, càmícáinácué nusutá píicha yátái píyúudàanápínácuéca núa.

Pablo icàlidaca nalí ipáchianápiná nía máisiba yàawiríra

¹⁴Siúcade, idéca màulenáca núa nupáchianápinácué pía máisiba yàawiríapíná. Quéwa càipínáta, càmita nuwàwa càulenácuéca numànica pírí wawàsi. Càmita nuwàwa nucutáca píasu palata. Nuwàwacáitacué cáinináca píicáca núa, càmícáiná wéenibe níái iwàwacutéeyéica ìwacáidaca isèenái íríwa palata. Wíata, nasèenáica iwàwacutá ìwacáidaca palata wéenibenái írípínáwa. Iná píacué nuénibenái. ¹⁵Iná casíimáiri iyúpiná numáalàidacué píwali macáita yáí nudènièrica palátaca. Núa nacái numànica yáí nùalíméerica numànica nuyúudàacaténácué pía. Quéwa éwita máiní cáininácuéca nuicáca pía, càicáaníta píacué càmíiyéita cáininá íicáca núa cayába.

¹⁶Iná idécué píalíacawa càmita nuwàwa càulenáca numànicuéca pírí wawàsi. Quéwa abenaméeyéi iyúunáida numèniadacuéca pía yéewacaténá nuedáca píichacué palata malíacanéeri iyú. ¹⁷Quéwa càmita nuchiwáidacué pía nayú níái wenàiwica nubànuèyéicaté píatalécué. ¹⁸Nusutácaté wawàsi manuísíwata Tito íicha, yàacaténácué ipáchiaa pía, áiba wéenásàiri yáapícha, yá píalíerícuécawa ìwali. ¿Tito imèniadatésícué pía yeedácaténácué píicha píasu palata nulípiná? Píacué yáaliéyíiwa, yáí Tito, núa nacái, abédanamata wáibaidaca, abédanamata nacái wáíwítáise wáapíchawáaca ìwali yáí wáibaidacaléca.

¹⁹Píyúunáidasícué watàaníca wawicáuwa píicha ipíchanácué pícháawáaca waináwaná ìwali. Càmita càini. Watàaníca amalánama Dios yáacálicu càide iyúwa yeebáidéeyéi Cristo. Píacué wéenánái macáita cáininéeyéica waicáca,

íná macáita yái wawàsi wamànírica, wamànìciani yéewacaténácué píwi-táise idàwinàcawa. ²⁰ Achúmaca nuwàwa piwalicué, núacaalícué nupáchiaca pía, isicúata càmìta nùanàacuéca pía càide iyúwa nuwàwàanácué pìyaca. Píacué nacái, càmìtacué piicá núa càide iyúwa piwàwàanácué piicáca núata. Achúmaca nuwàwa, isicúata abénaméeyéi péená icuísayacáca, cáudeníyeyí iicáyacacawa, caluéyeyí áibanái yáapicha, iseríeyeyí fíchawáaca, abénaméeyeyí icuíséeyeyí áibanái báawéeri tàacáisi iyú, itàaníyeyí áibanái ìwali, canúmaséeyeyí, máalfacanéeyeyí nacái imànica wenàiwica fiwitáise.

²¹ Iná achúmaca nuwàwa, nùacaalícué nupáchiaca pía, isicúata Dios ibáiniapínaca núa píacúalicu, yá nuícháanpínaca cáiwina pìwalicué, píacué imàníyeyícaté ibáyawanáwa. Yá nacái càmìta nawènúada náiwitáise casa-quèeri fíchawa, namànica nacái báawéeri nainá iyúwa, áiba báawéeri wawàsi caséerica namànica.

Pablo yàalàaca nía, yá nacái iwàwalica nía

13 ¹ Iná yácata máisiba yàawiríanápíná nupáchiacuéca pía. Piwàwalícué yái Dios itàacái fimáanáca: “Pícháawàacaalícué áiba wenàiwica, iwàwacutápinácué pìanàidaca píapichawa pucháiba, càmicaalí máisiba wenàiwica.”* ² Nùanàacaalíté pìatalécué pucháiba yàawirí, yá idécate nùalàacuéca pía. Quéwa yèepùacué càì nùumaca pírì àniawa iyúwa nùacaalí nacáita ìyacué píapicha. Iná éwita déeculéca núa pífachué, càicáaníta yèepùacué nutànàaca pírì abéta àniawa, píacué imàníyeyícaté ibáyawanáwa bàaluité, nía nacái macáita áibanáica. Iná macáita níai càmíyeyíca imàaca imànica ibáyawanáwa namàníricaté quéecha, canápináta nuíquèeri ipùalé. ³ Iná numànìciani, piwàwacáinácué nùasáidaca pírì Cristo itànica nunùmalicubàa. Quéwa yái Cristoca, yàalèripínácué pía chàinisíiri iyú yáasáidacaténácué piicá ichàiniwa. ⁴ Báisítaté machawàacaca imànica yáawawa, natàtàacaalíténi cruz ìwali. Quéwa siùcade, ìyaca Dios ichàini iyú. Iná càita nacái machawàacaca wía siùcade, càide iyúwaténi, quéwa wàyaca nacái Cristo yáapicha Dios ichàini iyú wáibaidacaténácué píapicha.

⁵ Iná piicácué píawawa quéecha, báisícaalícué manuíca piwàwa Cristo iwéré. Píalimáidacué píawawa báisíta. Iná báisícaalí manuíca piwàwacué Jesucristo iwéré, yá ìyacáinátacué piwàwalicu. ⁶ Nuwàwacué píalíacawa, wíasi idéeyeyí iicáca càinacaalí wáiwitáise ìyaca, idéca manuíca wawàwa Cristo iwéré báisíta. ⁷ Yá nacái watànica Dios yáapicha piwalicué ipíchanácué pimànica pibáyawanáwa. Quéwa càmìta wáasáidacaténá wenàiwica iicá yátái idéenaca wachàbaca, yái manuínaca wawàwa Jesús iwéré, yéewacaténátacué pimànica cayábèeri wawàsica, éwita càica naicáca wíade iyúwa níai càmíyeyíca idé manuíca iwàwa Jesús iwéré. ⁸ Wía, canácata wawàsiquéi yéewéeri wamànica tàacáisi báisírica fípunita. Iwàwacutácáita wamànica càide iyúwa tàacáisi báisíri fimáaná.

⁹ Iná píacaalícué cachàini wáicha, wíacaalí machawàanáquéeyeyí, càicáaníta, yá casímaíca wía ìwalíise. Yá nacái watànica Dios yáapicha pìwalícué yéewacaténá béeyéicuéca píiwitáise itàacái ìwali. ¹⁰ Iná nutànàacué pírì nàwali níai wawàsínáica cuyàluta írìcu, idècunitàacá nùyaca pífachué

déeculé, ipíchaná nùlàacuéca pía chàinisíri iyú, yàasu èeri nùànàaca pìatálécué, iyú yái Wáiwacali ichàini yèerica nulí, yéewacaténá píiwitáise idàwì-nàacuécawa, càmita wamàalàidacaténácué pía iyúta.

Imáalàidáaná nuwàwalicuéca pía

¹¹Nuénánái, yácata imanùbaquéera. Iwàwacutácué pìyaca casíimáiri iyú, pidàwinàacuéwa Dios itàacái iwali, pichàiniadacué píiwitáisewáaca báawéeri íicha. Iwàwacutácué abédanamacata píiwitáise píapichawáaca, pìyacué nacái píapichawáaca matufbanáita, yéewacaténá ìyacuéca píapicha yái Dios imàaquéerica wàyaca matufbanáita, cáininéerica nacái iicáca wía.

¹²Pitàidayacacuéwa píapichawáaca, písùsùacué pinànìi ìwaliwáaca cáimiétacanéeri iyú. ¹³Macáita níái Dios yàasunái wenàiwicaca, nawàwalicué pía macáita.

¹⁴Nuwàwaca Wáiwacali Jesucristo imànicuéca pírí cayábéeri mawènitá, cáininácué nacái Dios iicáca pía, Espíritu Santo ìyacaténácué nacái píapicha macáita. Càicawani.

GALATAS

Itànèerité cuyàluta:

Pablo, yácata icàlidadé iináwaná ìwaliwa, yácataté itànàa yái cuyàlutaca. Gá. 1.1; 5.2.

¿Cánápinaté itànàa yái cuyàlutaca?

Tàacáisi yàanàacaté Pablo irí, níái yeebáidéeyéica Jesús Galacia ìyacàlená irícu, nawènúadacatéa náiwitáisewa mesúnamáita íicha yái cayábéeri tàacáisica, idéericaté Pablo yéewáidaca nía ìwali, máaliacáanácáinátésa abé-naméeyéi imànica náiwitáise cachìwéeri yéewáidáanà iyú, áibéerita iicáca-náwa íicha yái idéericaté Pablo yéewáidaca nía ìwali.

Yàalàacaténáté nía pucháiba wawàsi íicha, níái máaliacanéeyéicaté imànica náiwitáise:

1) Iwàwacutá judíoca pía quéecha, yéewacaténá pichúuliacawa yùuwichàacáisi íicha.

2) Idécáiná Cristo iwasàaca wía wabáyawaná íicha, yásí yéewa wàyaca càide iyúwa cayábáanà waicáca wíawawa wàyaca Pilée. Gá. 5.1,13.

Càmita càì wawàsi ìyaná: Iwàwacutá manuícá wawàwa Jesús iwéré, yéewacaténá wachúuliacawa yùuwichàacáisi íicha. Hch. 16. 31.

Iwàwéeri yéewáidaca wía ìwali:

Yái wachúulianácawa yùuwichàacáisi íicha, Dios yèeri walí mawènitá, iwàwacutá càita manuícá wawàwa Jesucristo iwéré.

Yái Gálata yàasu cuyàlutaca yáasáidaca walí, níái yeebáidéeyéica Jesús, càmita ley ichùullà nía quirínama. Siùcade, nàyaca Jesús yáapicha casfímáiri iyú.

Versículonái máinfiyéi cawènica:

Gá. 5.1,13; Ro. 8.3-9; 2 Co. 3.17; Jn. 8.36.

Camuí itànèerité iricuni, síisàanàcaalíté nacái itànàa yái cuyàlutaca:

Pablo itànàacaténí Antioquía ìyacàlená néese, chábade camuí 48-50, asáica idénáamité Jesucristo.

Nuwàwalicué pía

1 ¹Núa Pablo, apóstol, (càmita quéwa asianái ichùuliacata, càmita nacái asianái yàasu wawàsita. Yácata Jesucristo, yái ibànùu núa, Wáaniri Dios yáapicha, yái icáucàidéericaté Jesús yéetácáisi íicha). ²Macáita níái

wéenánáica Cristo ìwalíisená, iyéeyéica núapicha cháí, nawàwalicué píá, píacué yeebáidéeyéica Jesús, iyéeyéica Galacia yàasu cáli ìinata,

³Wasutá Wáaniri Dios íicha, Wáiwacali Jesucristo íicha nacái, naicácáténá-cué pipùalé mawènitá, pìyacaténácué nacái matuíbanáita. ⁴Yái Jesucristo imàacacaté icáucawa wabáyawaná ìwalíisená, yéewacaténá ichùuliadaca wía íicha yái èri ííwítáise báawéeri wàyéerica iricu siùcade, càide iyúwaté Wáaniri Dios iwàwáaná. ⁵Yái Dios iwàwacutéerica wàaca irí cayábéeri càiripínáta. Càicawani.

Canácata áiba tàacáisi cayábéeri báisiiri

⁶Batéwa càmita núalimá nuebáidaca yái piwènúadánácuéca píiwitáise-wa mesúnamáita Dios íicha, imáidéericuécá píá, cáininéericuécá iicáca píá mawènitá Cristo ìwalíisená. Yácué peebáidaca áiba tàacáisica, yái cachiwéeyéi yéewáidéerica ìwali. ⁷Báisiita canácata áiba tàacáisi cayábéeri íicha yái wacálidéerica. Quéwa nàyaca abénaméeyéi, níái iwàwéeyéica máalíacáanáca imànicuécá píiwitáise íicha yái tàacáisi cayábéerica icàlidéerica Cristo iináwaná ìwali.

⁸Iná núumacué pirí: Abéeri wéenacaalí, càmicaalí abéeri ángel chènuní-séeri, yéewáidacué píá áiba tàacáisi cayábéeri ìwali, áiba íiwitáanáta íicha yái idéericuécá wacálidaca pirí ìwali, yá iwàwacutá Dios yúuwichàidacani quichái iriculé càiripínáta. ⁹Iná càide iyúwa wacálidáanácué pirí ìwali quéecha, siùcade, yèepùá nucálidaca pirícué ìwali àniawa: Aibacaalí yéewáidacué píá áiba tàacáisi cayábéeri ìwali, quéwa áiba íiwitáanáta íicha yái idéericuécá wacálidaca pirí, iwàwacutá Dios yúuwichàidacani quichái iriculé càiripínáta.

¹⁰Iyú yái càirica núumaca ìwali pirícué, càmita nucutáida iyú wawàsi cayábacaténá wenàiwicanái iicáca núa. Càmita. Yáta nuwàwéeri cayábaca iicáca nuíbaidacalé, yái Dios. ¡Nucutáidacaalí wawàsita cayábacaténá wenàiwicanái iicáca núa, yá càmita Cristo yàasu wenàiwica núata!

Càinacaalíté yéewaná apóstolca yái Pablocá

¹¹Píacué nuénánái, nuwàwacué píalíacawa yái tàacáisi cayábéerica nucálidéericuécá pirí ìwali, càmita aslanái íiwitáiseni. ¹²Càmitaté aslanái yàa nulí tàacáisi, càmita nacái aslanái yéewáidaté núa ìwali. Yácata Jesucristo yái yéewáidaté núa ìwali.

¹³Píacué idéeyéi yéemíaca nuináwaná ìwali, càinacaalíté núiwitáise iicácanáwa bàaluité, nùyacaalítéca numànica càide iyúwa tàacáisi ichùuliyéi íimáaná, nupíadáidacaalíté báawéeri iyú níái iwacáidéeyéicawa Jesús íipidená ìwali, nuwàwacaalíté nacái numáalàidaca nía.^a ¹⁴Nùyacaalítéca càide iyúwa judónái íiwitáise íyáaná, máinícaté nuchàbaca náiwitáise níái nuna-cáiyéica ibèeca, nùasu cáli mìnánáica. Máinícaté nuwàwaca numànica càide iyúwaté wàawirináimi íiwitáise íyáaná.^b ¹⁵Quéwa Dios iwàwacaté iníwàaca núa núatúa idéericuísetawa, yá nacái imáidacaté núa, cáininácáináté iicáca núa. Ináté yéewa iicáca nupùalé mawènitá nuíbaidacaténá irípiná. ¹⁶Iná yéewa imàacacaté núalíacawa Iiri Jesucristo ìwali, nucálidacaténá iináwaná

ìwali nálí níái càmfíyéica judíonái. Quéwa càicaalíté ichàbacawa nulí néeni-
alí yái wawàsica. Càmitaté nusutá núemiawa áiba wenàiwicata. ¹⁷Càmitaté
nacái nùawa Jerusalén ìyacàlená néréta, nutàanicaténá náapicha níatái idée-
yéicaté apóstolnáica nupíchalé. Yáté nùacáitawa mesúnamáita Arabia yàasu
cálí máisawaliri néré. Yá néeseocaté nùepùawa àniawa Damasco ìyacàlená
néré.

¹⁸Néese máisiba camuí idenáami, yá nùacatéwa àtata Jerusalén ìyacàlená
néré, nùacaténá nuicáca Pedro. Yá nuyamáacatéwa idaní pucháiba semana.
¹⁹Quéwa càmitaté nuicá níái áibanái apóstolnáica. Yátaté nuiquéeri néré, yái
Jacobo, Wáiwacali yéenasàirica. ²⁰Iná yái càì nutànàacuéca pírí ìwali, báì-
sírìta, Dios yáaliaca nacái càmita numàni nuchìwawa.

²¹Néese idenáami, yáté nùacawa Siria yàasu cálí néré, Cilicia yàasu cálí
néré nacái. ²²Quéwa níái ìwacáidéeyéicawa Jesús fípidená ìwali, ìyéeyéicaté
Judea yàasu cálí finata, càmitaté náalía naicáca nuicácanáwa. ²³Néemi-
cáitaté nuináwaná ìwali, náimacaalíté nùwali: “Yái ipìadáidéericaté wía
quéecha, siùcade, icàlidaca yái tàacáisi cayábéerica wéewáidáaná Jesucristo
ìwali, yái ìwàwéericaté imáalàidaca bàaluité.” ²⁴Yá nàacaté Dios irí cayábéeri
ìwalíse yái cayábéeri imànírica nulí.

Aibanái apóstolnáí yeedácaté yàataléwa Pablo

2 ¹Néese, idécanáamité ichàbacawa catorce camuí, yáté nùacawa àniawa
Jerusalén ìyacàlená néré,^c Bernabé yáapicha, Tito nacái áiba nuèpuní-
daté núapichawa. ²Quéwaté nùacawa Jerusalén néré, Dioscáináta yáasá-
daté nulí ìwàwacutáanáté nùepùacawa néré. Iná idécunitáacá nùyaca néré,
yáté nùwacáidacawa náapicha níái náiwitápunái caináwanéeyéica, yá nùcà-
lidacaté nalí ìwali yái tàacáisi cayábéeri nùcàlidéerica nùepunícawa nalí,
níái càmfíyéica judíonái, ipíchaná mawènica yái fíibaidacalési numànírica.
³Quéwa Tito yèepunícatéwa núapicha. Iná éwitaté griegocani, càicáaníta,
càmitaté nachùulia íiríaca ìwalíisesàì íimami ipùatawa. ⁴Càicáaníta, yáté
idéca báawéeri wawàsica ìyaca, idécáináté abénaméeyéi cachìwéeyéi ìwà-
lùacawa wéewiré ibàacanéri iyú, naicácaténá iicácanáwa wàyaca Jesucristo
yáapicha, wía càmfíyéica imàni quirínama càide iyúwa tàacáisi ichùlièyéi
fímáaná. Nawàwacáináté nachùullaca wàyaca mamáalàacata càide iyúwa
judíonái fiwitàise lyáaná. ⁵Quéwa càmitaté wamàni nalí càide iyúwa nawà-
wáaná nachùullaca wía, éwita achúmáanapiná, wawàwacáináté peebáida-
cuéca mamáalàacata yái tàacáisi cayábéerica.

⁶Níái náiwitápunáica caináwanéeyéica Jerusalén néeni, càmitaté nachùu-
lia nùcàlida wàlisài wawàsica ipùalé yái nuéwáidéerica nùepunícawa ìwali.
(Níái náiwitápunáica, caináwanéeyéicaalí nía, càmita máiní ìwàwacutáwa
nulí, abédanamacáináta wía macáita Dios ipíchalé). ⁷Níái náiwitápunáica,
náalícaté Diosca yái iníwàaté núa nùcàlidacaténá yái tàacáisi cayábéerica
nalí níái càmfíyéica judíonái, càide iyúwa iníwàanáté Pedro icàlidacaténá
judíonái irí. ⁸Náalícaté Dioscata yái yàaté Pedro irí chàinisi yéewacaténáté
fíibaidaca càide iyúwa apóstol judíonái irí. Yá nacái yácataté yaa nulí chàinisi
nufbáidacaténá nacái apóstol iyú, nalípiná níái càmfíyéica judíonái.

⁹Níái náiwitápunái, Jacobo, Pedro, Juan nacái, níacataté wenàiwicanái iiquéeyéi càide iyúwa níái ibàluèyéicawa Dios itàacái ìwali dàalanama, yá nacái neebáidacaté Dios imànica nulí cayábéeri manuúsiwata. Néese, yá náibàacaté wacáapi, Bernabé yáapicha, naicácaténá wía nàacawéeyéiná iyúwa yéewacaténá wàacawa nàatalé níái càmíiyéi judíonái, yá nacái nàapínacawa judíonái yàatalé. ¹⁰Quéwaté abéerita wawàsica yái nasutácaté wáicha. Iwàwacutápiná waicáca napùalé mayamáacata níái wéenánái catúulecanéeyéi iyéeyéica Jerusalén iricu. Yái numànfiricataté abémáidata, siùcalénama nacáide, nuwàwa yáapichawa.

Pablo yàalàacaté Pedro Antioquía néeni

¹¹Néese áiba èeri, Pedro yàanàacaalíté Antioquía iyacàlená néré, yáté nùalàacani núawáisewata, imànicáináté báawéeri wawàsica, yái càmíiripínacaté yéewa imànicata. ¹²Ipíchawáiseté nàanàca Antioquía iyacàlená néré, níái Jacobo ibànuèyéicaté néré, yáté Pedro iyáaca iyáacaléwa matufbanáita náapicha níái càmíiyéica judíonái. Quéwa nàanàacaalíté yàatalé níái abénaméeyéi judíonái yeebáidéeyéica Jesús, yáté Pedro iwènúacawa càmíiyéica judíonái fícha, cáalucáináté iicáca níái idaluéyéica ìwalíisesàì ipùata fíma-miwa. ¹³Iná níái, áibanái judíonái yeebáidéeyéica Jesús, yá nacái càicataté namànica càide iyúwa Pedro imànfíná. Yáté namèniadaca níawawa càitaté nawènuadaca Bernabé fiwítáise, yá nacái càicata imànicaté náapicha.

¹⁴Iná nuicácaalíté càmita namàni càide iyúwa fímaáná yái tàacáisi cayábéeri báisiirica, yáté núumaca Pedro irí wenàiwicanái yáacúalicu: “Ewita judíosàirica pía, ¿cáná piya càide iyúwa càmíiri Judío? Néeni ¿Cáná pichùulia chàinisíiri iyú níái càmíiyéica judíonái, nàyacaténá càide iyúwa judíonái iyáaná?”

Níái judíonái, càmíiyéi judíonái neebáidacaalí Jesús, yá nachúuliacawa yùuwichàacáisi fícha

¹⁵Quéwa wía judíonáisiwata asáicatáiseta wía, iná càmita asái wía bayáwanási yáapicha càide iyúwa níái càmíiyéica judíonái. ¹⁶Báisiíta wáaliaca càmita mabáyawaná Dios iicáca wenàiwica tàacáisi ichùulièyéi ìwalíise. Mabáyawaná iicáca wía weebáidacaalíta Jesús. Iná wía idé weebáidaca Jesús, yéewacaténá mabáyawanáca Dios iicáca wía Cristo ìwalíisená, càmita ìwalíise yátái wamànfínáca nachùullaca níái tàacáisi ichùulièyéica. Canácáináta wenàiwicaquéi mabáyawanéeripíná Dios iicáca tàacáisi ichùulièyéi ìwalíise.

¹⁷Ewita judíonáica wía, iwàwacutá weebáidaca Jesús yéewacaténá mabáyawanáca Dios iicáca wía. Iná cabáyawanáta nacái wía càitáde iyúwa níái áibanái wenàiwica fiwítáanáca. Néese, càiná wáimaca. ¿Yátásica Cristo, yái càì imàaca cabáyawanáca wía? ¿Canásíwata! ¹⁸Yá máini báawaca yái yèepùacaalí nuéwáidaca ìwali àniawa yái idéericaté numàacaca. Yásí cabáyawaná núa báisiíta.

¹⁹Quéwa núa, idécaté tàacáisi ichùulièyéi imàacaca nuétácawa. Iná idéca càica núade iyúwa yái idéerica yéetácawa nalí, quéwa yéewacaténá cáuca núa Dios irípináta. ²⁰Idéca nuíwítáise báawéeri yéetácawa abédanamata Cristo yáapicha cruz ìwali. Iná càmita quirínama nucáucaca yái càì nudèniaca. Cristo yái ìya nuwàwalicu siùcade. Iná idècunitàacá nùyaca nuinálícuwa, yá

manuïca nuwàwa iwéré yáí Dios Iiri cáininéericaté iicáca núa, yéetéericatéwa nacáí nùwaliná. ²¹Iná càmita núamàa yáí cáinináanáca Dios iicáca núa mawènitá. Quéwa mabáyawanápinácaalíté Dios iicáca wía tàacáisinái ichùulièyéi ìwalíseta, yáté canácata iwèni yátái Cristo yéetáanacatéwa wàwaliná.

**¿Cayábasica weebáidaca tàacáisi ichùulièyéi ichùuliaca,
yácaalí weebáida ìwali yáí Jesús?**

3 ¹¡Píacué Galacia mìnánáí! ¿Cánácué càmita cáiwitáise pía? ¿Cawiná-cué máalíacáaná imànica píiwitáise càmicaténácué pimàni càide iyúwa tàacáisi báisíiri fímáaná? Píacué idéeyéicaté nucàlidaca irí amalánama ìwali yáí càinácaalíté Jesucristo yéetácawa cruz ìwali. ²Nuwàwacué picàlidaca nulí abéeri wawási: Dios yàatécué pírí yàasu Espírituwa piwàwaliculé, càmita ìwalíse yátái pimáníinácuéca càide iyúwa tàacáisi ichùulièyéi fímáaná. Yàatécué pírí yàasu Espírituwa, péemiácáinátécué yáí tàacáisi cayábéerica Jesús iináwaná ìwali, yáté peebáidacuécani. ³¿Cánásicué máiní máiwitáise-ca píaca? Idàbáanáté wàlísàicuéca píiwitáise, yáté piwàwacuéca Dios yàasu Espíritu iyúudàaca pía. Néeni, ¿Cánácué piwàwa pìyaca machacàníiri iyú pichàini iyúwa? ⁴Iná meedápináta piuwichàacuécawa manuí Jesús ìwalísená. Quéwa nuyúunáida càmita máiní piuwichàacuécawa meedápináta ìwalísená. ⁵Yáí Dios, càmita yàacué pírí yàasu Espírituwa, càmita nacáí imàni pèewicué yáí càmfíríca wenàiwica idé imànica, ìwalíse yáí peebáidacáiná-cué nachùuliaca níái tàacáisi ichùulièyéica. Ìwalíseta yáí péemlanácuéca yáí tàacáisi cayábéerica ichùuliadéerica wía yùuwichàacáisica fícha, yácué peebáidacaté ìwali.

Mabáyawanáca Dios iicáca Abraham yeebáidacáiná ìwali

⁶Iná càicaté Abraham imànica: “Abraham yeebáidacaté Dios, yá ìwalíse-caté Dios iicáni càide iyúwa mabáyawanéeri.”^d ⁷Iná iwàwacutácué píalíacawa níái wenàiwica manuýéica iwàwa Dios iwéré, níacata báisíiyéi Abraham itaquénáinámica. ⁸Bàaluité idé Dios itàacái icàlidaca walí ìwali, mabáyawanápiná Dios iicáca níái càmfíyéica judfonái yeebáidéeyéica ìwali. Idé-cáináté Dios icàlidaca Abraham irí yáí tàacáisi cayábéerica quéechatàacáwa, fimacaalíté irí: “Píwalísepináta, numàni nalí cayábéeri macáita níái wenàiwica fíiwitáanáca yeebáidéeyéica nùwali.”^e ⁹Iná macáita níái yeebáidéeyéica Jesús, níacata Dios yèeyéi irí mawènitá madécaná wawási yáí namáapuèrica, càita iicacánáwade iyúwaté Abraham, yeebáidasíwéericaté Dios bàaluité.

¹⁰Iná macáita níái achúmèeyéica iwàwa imànica càide iyúwa tàacáisi ichùulièyéi fímáaná, mayamàacata nàuwichàapínáca nabáyawaná ìwalísewa. Càica Dios itàacái fimaca: “Yáí càmfíríca yáalimá imànica macáita càide iyúwa tàacáisi ichùulièyéi fímáaná, iwàwacutá yéetácawa ibáyawaná ìwalísewa.”^f

¹¹Iná idé amaláca yáí wawàsica. Canácata wenàiwicaquéi yáaliméeri mabáyawanáca Dios iicáca tàacáisi ichùulièyéi ìwalíse. Càica Dios itàacái fimaca: “Yátái yeebáidéerica Dios, yácata mabáyawanéeri Dios iicáca, yácata nacáí iyéeripíná càiripínáta.”^g ¹²Níái tàacáisinái ichùulièyéica wenàiwica, càmita

d 3.6 Gn. 15.6; Ro. 4.3. e 3.8 Gn. 12.3; Gn. 18.18; Gn. 22.18. f 3.10 3.10: Dt. 27.26.

g 3.11 Hab. 2.4.

namàaca wenàiwica yeebáidaca Dios. Càica Dios itàacái fimaca nàwali: “Yái wenàiwica imànfirica càide iyúwa tàacáisinái ichùulièyéi fimáaná, iwàwa-cutápiná imànica nachùuliaca macáita càide iyúwa náimáaná.”^h

¹³ Quéwa Cristo ipáyaidacaté wawèni yéewacaténá yeedáca wía yùuwichàacáisi íicha, yái yùuwichàidéeripiná wíata, càmicáináté wamàni càide iyúwaté tàacáisinái ichùulièyéi fimáaná. Yáté imàacaca yáawawa yùuwichàacáisi yúuwàacawa ìwali wáichawallíná. Càica Dios itàacái fimaca: “Cawinácaalí natàtàa ichanàawa àicu ìwali, yácata idéeri Dios yùuwichàidaca manuísíwata.”ⁱ ¹⁴ Iná càicaté Jesús yéetácawa, ìwalíisecaténá Dios imàni nálí cayábéeri níai càmfíyéica judíonái, càide iyúwaté idéená Dios imàacaca itàacáiwa Abraham irí bàaluité.^j Neebáidacaalí Jesús, yá imàacaca nawàwalicu Espíritu Santo, yái idéericaté Dios imàacaca itàacáiwa ìwali yàanàapináté nálíni.

**Níai tàacáisi ichùulièyéica, yái áiba Dios imàaqueéricaté
itàacáiwa ìwali yàanàapináté walíni**

¹⁵ Nuénánái, núcàlidacué pirí abéeri wawàsi ìwali càide iyúwa wenàiwica iyáaná cháí èeri iricu: “Idécaalí abédanamaca pucháiba wenàiwica iwàwa yáapichawáaca abéeri wawàsi ìwali, yá canáca yéewaná mawènica namànica quirínamani. Càmita nacái yéewa áiba imànica ipùalé quiríta.” ¹⁶ Picácué abéeri wawàsi Dios imàacacaté itàacáiwa Abraham iríta, “itaquerínámi irípiná nacái.” Càmitaté fimata: “pitaquénáinámi irípiná.” Càmita itàaní manùba wenàiwica ìwali. Itàaníca abéeri wenàiwica ìwali, fimaca, “pitaquerínámi irípiná.”^k Iná yácata Cristo yái, càité fimaca ìwali. ¹⁷ Nuwàwáaná núumaca pirícué: Yái wawàsi idéericaté Dios imànica Abraham yáapicha, yèepuèricaté itàaníca ìwali àniawa Cristo yàanàanàpinácaté, idécaté iyaca ipíchawáiseté ley yàanàaca, yàanèericaté 430 camuí idénáami.^l Iná ìwalíise, càmita yéewa ley imáalàidaca yái idéericaté Dios imàacaca itàacáiwa ìwali quéechaté. Càmita nacái yéewa mawènica imànicaní. ¹⁸ Càmita Dios imàni walí cayábéeri ìwalíise yái wamànínáca tàacáisi ichùulièyéi ichùuliaca. Càicaalítani, yáté càmita imàaca itàacáiwa ìwali quéechata. Quéwa idécaté Dios imàacaca itàacáiwa Abraham irí imànfínápináté walí cayábéeri mawènitá.

Càinácaalí nàasu wawàsi iyaca níai tàacáisi ichùulièyéica

¹⁹ Néeni. ¿Càinápiná Dios imàaca níai tàacáisinái ichùulièyéica wenàiwica? Dios imàacacaté nía, náasáidacaténá wenàiwicanái irí yái bayáwanási namànfirica, iwérépináta yàanàacaté yái Abraham itaquerínámi idéericaté Dios imàacaca itàacáiwa ìwali quéechaté. Níai tàacáisi ichùulièyéica, ángelnái yèepùadacaté nía irí, yái itàanfíricaté Dios yáapicha wenàiwicanái iwícau. ²⁰ Quéwa Dios imàacacaalíté itàacáiwa Abraham irí, càmitaté ibànua ángelnái natàanícaténá yáapicha. Yácataté Dios yái itàaníté yáapicha yáawáiseawata.

²¹ Iná càicaalí yái wawàsica, ¿Níai tàacáisi ichùulièyéica, nàasicawa fípu-nita yái idéericaté Dios imàacaca itàacáiwa ìwali Abraham irí? ¿Canásíwata! Dios imàacaalíté tàacáisi ichùulièyéi yáaliméeyéité yàaca wenàiwica ícauca càmfíri imáalàawata, yásí mabáyawanáca Dios íicáca wenàiwica nàwalíseta.

²² Quéwa Dios itàacái yáasáida walí macáita wenàiwica iyaca bayáwanási ichàini yáawibàa, yéewacaténá Dios yàaca nalí mawènitá yái idéericaté imàacaca nalí itàacáiná, yá iwàwacutá neebáidaca Jesucristo ìwali.

²³ Quéwa ipíchawáiseté yàanàaca yái weebáidéeripinacaté ìwali, yátéca tàacáisinái ichùulièyéi ichùullaca wawicáu càide iyúwa presocaalí wàyaca. Iná càicaté ibàliaca wawicáu, iwérétaté Cristo yàanàaca yáasáidacawa walí weebáidéeripinacaté ìwali. ²⁴ Iná càicaté tàacáisinái ichùulièyéi yàanàaca walí, càide iyúwa yái yèepunidéeripináca wáiwitápu iwéréta yàanàidapináca wía Cristo yàatalé, yéewacaténá mabáyawanáca Dios iicáca wía weebáidacaalí Cristo ìwali.^m ²⁵ Quéwa siùcade, idéca Cristo yàanàaca, yái weebáidéerica ìwali. Yá càmita wawàwacutá quirínama tàacáisi ichùulièyéi yèepunídaca wáiwitápu.

²⁶ Siùcade, yácué Dios yéenibeca pía macáita, idécáinacué peebáidaca Cristo Jesús ìwali. ²⁷ Iná macáita níai idéeyéica ibautizácawa Cristo ípidená ìwali, yá idéca Cristo fiwitáise iyaca nawàwalicu abédanamata yáapicha. ²⁸ Iná siùcade, abéericatacué pía Cristo yáapicha macáita, éwita judiónáica nía, càmfíyéi nacái judiónái, éwita nàasu wenàiwica, càmfíyéi nacái nàasu wenàiwica, canácata nacái asianái, inanái nacái. ²⁹ Iná idécaalícué Cristo yàasunái wenàiwicaca pía, yá nacái Abraham itaquénáinámícuéca pía, yá nacái piasunápinácuéca náapicha, yái idéericaté Dios imàacaca itàacáíwa ìwali.ⁿ

**Càmita quirínama tàacáisi ichùulièyéi yàasu
wenàiwicaca wía. Siùcade, Dios yéenibeca wía**

4 ¹ Iná nucàlidacué nacái pirí abéeri wawàsi: Idècunitàacá sùmáica yái yeedéeripináca yàaniri yàasumiwa, yá abédanamacatani náapicha níai nàasunái wenàiwicaca, éwita yàaca yàasuíri macáita yái iyéerica néeni. ² Iná idècunitàacá sùmáicani, yáca iwàwacutáca áibanái icùacani, yéewáidaca nacáini iwéréta yàanàaca yái èeri yàaniri yèepuadacatáipináca írì macáita yái yàasumicawa. ³ Iná càita nacái wawàsi ichàbacawa walí. Bàaluité càmicaalítéca wáalíawa Cristo ìwali, wàyacaté wamànica càide iyúwa èeri fiwitáise ichùulianá cháí èeri írìcu. ⁴ Quéwa idécaalíté yéenáiwaná yàanàaca yái Dios ibànùacatáipináca walí líriwa, yáté asáicani abéechúa inanái íicha. Iná asáicaténi tàacáisinái ichùulièyéi ichàini yáawibàa, ⁵ yéewacaténáté iweniaca níai iyéeyéicaté tàacáisi ichùulièyéi ichàini yáawibàa, yéewacaténá nacái yeedácaté wía írípínáwa càide iyúwa yéenibenáisiwa.

⁶ Iná siùcade, idécué Dios yéenibeca pía, idécáiná imàacaca wawàwa írìculé yái líri yàasu Espíritucawa. Yái ichùulíerica càì wáimaca: “¡Pápa, pía cáini-néeri nuicáca!” ⁷ Iná siùcade, càmita quirínama áiba yàasu wenàiwicaca pía. Siùcade, Dios yéenibecuéca pía. Iná Dios yéenibecáinacué pía, yá imàacapináca piasupinácuéca náapicha macáita yái yàasusica Cristo ìwalíisená.

Cáininá Pablo iicáca níai yeebáidéeyéica Jesús Galacia mīnanáica

⁸ Bàaluité, càmicaalítéca pialíacuéwa Dios ìwali. Yáté piyacatécué pimànica nachùullaca níai càmfíyéicaté báisí diosnáica.

m 3.24 Abéeri comparación: Bàaluité níai càasuíyéi yéenibeca, sùmanáicaalíca nía, nàasunái wenàiwicaca icùacaté nía. Níata ité nía escuela néré, èeri imanùbacata nàyaca náapicha, nacüacaté nía báawéeri íicha ipíchana áibanái yéewáidaca nía báawéeri fiwitáisesi iyú. Càicaté ley imànica wenàiwica írì ipíchawáisetéca Cristo yàanàaca. **n 3.29** Ro. 4.13.

⁹Quéwa siùcade, idécué píaliacawa Dios báisfiri iwali. Wáimasicasi machacànita, idéca Dios yáaliacawa piwalicué càide iyúwa yàasunái. Néeni, ¿cáná iwàwacutá pèepùacuéca pìyaca abéta àniawa càide iyúwa diosnái cachìwéeyéica iwàwáaná, iyúwa nacái píiwitáise bàaluisàimi iwàwáaná, canéeyéica ichàini, canéeyéica nacái iwèni? ¹⁰¿Cáná yéewa mamáalàacata caináwanáca piwacáidacuécawa àniawa, piacaténácué abénaméeyéi èri fimiétacaná, quéeri, uniabe, camuí nacái? ¹¹¡Iná achúma nuwàwa piwalicué, nuínáidaca canácata iwèni pirícué yái nuéwáidéericatécué pía iwali!

¹²Nuénánái, nusutácué pfícha wawàsi: Càide iyúwa numàacáaná núawawa nùyaca càide iyúwacué iicácanáwa pìyaca, càita nacái iwàwacutácué pimàacaca píawawa pìyaca càide iyúwa iicácanáwa nùyaca. Canácataté pimànfíricué nulí báawéeri wawàsica, nùyacaalíté pèewibàa. ¹³Càide iyúwacué pialfanáwa, cáuláicacaalíté núa néenialíté, idàbacué nucàlidaca pirí yái tàacáisi cayábérica Jesús iináwaná iwali. ¹⁴Yá nacái càmitaté píamàacué núa, éwitaté càulenáca numànicuécua pirí nuláica ìwalísewa, càicáaníta, càmitaté pichùuliacué núacawa píchata. Yácué peedácaté núa quéwanáta píataléwa càide iyúwa abéeri ángel Dios néeséeri, iyúwa nacái núacaalíta yái Cristo Jesús. ¹⁵Iná néenialíté, máinícué casímáica piwàwa, idàbacaalíté peebáidacuéca yái tàacáisi cayábérica. Néeni, ¿Aléná yàawa yái casímáinácátécué piwàwa? Núaliaca piwàwacuéca pimànica nulí càinácaalíta wawàsicani. Iná éwitaté nusutácuéca pfícha níatái pituíca, píaliméeyéipínácué pimusúadacata piacaténácué nulí níata. ¹⁶Quéwa siùcade, nucàlidacáinácué pirí yái báisfiri tàacáisica, yácué pimànicuécua piùwidewa núa.

¹⁷Abénaméeyéi asianái cachìwéeyéi máinícué achúmaca nawàwa piwalicué. Namànica nacái madécaná wawàsi cayábacaténácué piicáca nía. Quéwa càmita namànicaténácué pirí cayábéeri wawàsicata. Nawàwaca nawènúadacuéca pía wáicha yéewacaténácué piacawa náapichata. ¹⁸Cayábaca achúmaca áibanái wenàiwica iwàwa piwalicué. Quéwa namànipinácaalícué pirí cayábéeri. Quéwa càmita abéeri yàawiríata, èri imanùbacata. Càmita abéeri yaalíca, yátái nùanàacaalícué píatalé. ¹⁹Píacué nuénibenái cáininéeyéi nuicáca, siùcade, máiníca achúmaca nuwàwa piwalíná abéta àniawa, càide iyúwa achúmacaalí inanái iwàwa cáiwicaalí úa udáiwàacaténá uiriwa. Iná nuuwichàacawa piwalínácué iwéréta idécuéca pìyaca càide iyúwa Cristo ìyáaná. ²⁰Nuwàwasíwata nùyacuéca píapícha siùca èeritàta, nutàanícáténácué píapícha áiba iicácanáwa iyúta. Yácaínái wawàsi càirícuéca pimànica pìyaca siùcade, achúmaca imànica nuwàwa.

Yáasáidaca walí Agar yàasu wawàsi, Sara yáapícha

²¹Picàlidacué nulí abéeri wawàsi, píacué iwàwéeyéica imànica nachùuliaca mamáalàacata níai tàacáisi ichùulièyéica. ¿Píaliacué náimáaná níatái tàacáisi ichùulièyéica? ²²Dios itàacái íimaca, Abraham idèniacaté pucháiba yéeni-bewa: Abéeri ìiri Agar^a yáapícha úái nàasu wenàiwicaca;^b yái áibaca ìiri Sara^c

o 4.22 Agar íimáaná: Uacata dúli Sinaí, úái dúli Dios imàacacatáicaté Moisés itànàaca níai tàacáisi ichùulièyéica (ley). Iná macáita níai judíonáica néenialí, namànicaté càide iyúwa ley íimáaná. **p 4.22** Gn. 16.15. **q 4.22** Sara íimáaná: Uyaca càide iyúwa níai yeebáidéeyéica Jesús. Iná càmita umàni nachùuliaca níai tàacáisi ichùulièyéica (ley). Càita nacái wía yeebáidéeyéica Jesús, càmita weebáida (ley) ichùuliaca.

yáapicha, úái yàacawéetúasíwaca, càmfichúaca nàasu wenàiwicata.^r ²³Yái uirica, úái nàasu wenàiwicaca, asáicaténi wenàiwica fiwitaíse iyú. Quéwa yái uirica, úái yàacawéetúasíwaca, càmfichúacaté nàasu wenàiwica, asáicaténi càide iyúwaté idééná Dios imàacaca itàacáíwa nalí.^s

²⁴Yá wawàsiquéi yéewáidéeri wía ìwali yái waiquéerica watúí iyúwa, wáa-líacaténáwa ìwali yái càmfirica yéewa waicáca watúí iyúwa. Níái pucháiba inanáica, níacata pucháiba tàacáisi Dios imàníyéité yàasunái wenàiwica yáapicha.

Abéerité imàni náapicha dúli Sinaí néeni, úái dúlica, ùyaca càide iyúwa Agar. Iná níái utaquénáinami asáiyéicaté néese idénáami, macáita namànica càide iyúwaté tàacáisi ichùulièyéi fímáaná. ²⁵Uái Agar ùyaca càide iyúwa dúli Sinaí, iyéechúaca Arabia yàasu cáli finata, uásáidaca walí Agar fiwitaíse ìwali. Uacata nacái yái ìya càide iyúwa Jerusalén iyacàlená siùcade, níái ùyacàlená minanáica, macáita namànica càide iyúwa tàacáisi ichùulièyéi fímáaná.

²⁶Quéwa úái Jerusalén ìyacàlenáca chènuniréechúaca ìyaca, úacata Sara, càmfichúaca iwàwacutá áiba ichùuliaca, úacata nacái wáatúa ²⁷Càica Dios itàacái fimaca:

“¡Pía inanái càmfichúacaté idéca asáica fícha sùmai.

Pimáida cachàini, casíimáicáiná pía!

Pía, càmfichúacaté yáalíawa ìwali yái cáiwínaca abéeri sùmai.

Pimáidáida cachàini, casíimáicáiná pía!

Uacái inanái yàacawéeri imàaquéechúaca, manùbasíwapiná uénibe, uícha quiríta úái idènièchúaca yàacawéeriwa.”^{t u}

²⁸Iná píacué nuénánái yeebáidéeyéica Jesús, càica wíade iyúwa Isaac, yái asáiricaté càide iyúwaté idééná Dios imàacaca itàacáíwa Abraham irí.^v

²⁹Néenialtí, yái Ismael, Abraham ìiricaté Agar yáapicha, asáicaténi càide iyúwa wenàiwica fiwitaíse iyáaná. Yá nacái imànicaté báawéeri Isaac irí, yái asáiricaté Espíritu ichàini iyú.^w Iná càita nacái ichàbacawa walí siùcade.^x

³⁰Quéwa Dios fimacaté Abraham irí néenialtí: “Pichùulia umusúacawa pícha úái plasu wenàiwicaca, ùiri yáapichawa. Càmita ùiri Ismael yàasupiná Isaac yáapicha, yái nánirimi yàasucawa. Abéerita Isaac yái yàasupiná macáita yái yáanirimi yàasucawa, uirica úái càmfichúaca nàasu wenàiwica.”

³¹Iná nuénánái, càmita nàasu wenàiwica yéenibe wía, imàníyéicaté càide iyúwa tàacáisi ichùulièyéi fímáaná. Siùcade, uénibeca wía, úái càmfichúaca nàasu wenàiwica.

Càmita iwàwacutá pimànicuéca nachùuliaca quirínama níái tàacáisi ichùulièyéica

5 ¹Cristo idécaté iwàsàaca wía fícha yái ichùulìericaté wáiwitaíse, wàya-caténá càide iyúwa Cristo iwàwáaná. Iná iwàwacutácué piyaca ìwali

r 4.22 Gn. 21.2. s 4.23 Gn. 12.2; 15.4; 18.10. t 4.27 Is. 54.1. u 4.27 Manùbéechúapiná

yéenibe: wíacata yeebáidéeyéi Jesús, càì fimaca ìwali. v 4.28 Gn. 2.4. w 4.29 Gn. 21.9.

x 4.29 Níái iwàwéeyéica imànica càide iyúwa tàacáisi ichùulianá, báawaca naicáca wía, Dios yeedéeyéica yéenibewa càide iyúwaté idééná imàacaca itàacáíwa.

dàalanama. Picácué pèepùà pimànica ichùuliaca abéta àniawa yáì tàacáisi iwàwéerica imànicuéca pía yàasu wenàiwicaca iyúwa.

²Núa Pablo, péemiàcué nulí cayába. Ewita cué pimàacaca náiríaca pìwalíisesàì ipùata fimami, càicáaníta, càmita yéewa Cristo ichúuliadacuéca pía yùuwichàacáisi fícha ìwalíise. ³Iná nucàlidacué pirí ìwali abéta àniawa: Macáita níái aslanáì imàaqueeyéica náiríaca ìwalíisesàì ipùata fimami cayábacaténása Dios iicáca níata, iwàwacutá namànica macáita càide iyúwa tàacáisi ichùulièyéì fimáaná. ⁴Iná píacué iwàwéeyéica mabáyawanáca Dios iicáca tàacáisi ichùulièyéì ìwalíise, idécué piwènúacawa Cristo fícha, idécué nacáì déeculéca pía fícha yáì cáinináanácucáca Dios iicáca pía mawènitá.

⁵Quéwa wía, manuicáiná wawàwa Jesús iwéré, Dios yàasu Espíritu iya-cáiná nacáì wawàwalicu, yá wacùapínáca Dios iicáca wía càide iyúwa níái iyéeyéica machacàníri iyú ipíchalé. ⁶Iná idécaalí wàyaca Jesucristo yáapícha, yá càmita iwàwacutáwa walí quirínama yáì náirífanáca wàwalíisesàì ipùata fimami, éwita nacáì càmita namàni walíni. Yáta máiníri cawènica, yáì weebáidáanáca Jesús, yáì imàaqueerica nacáì wamànica cayábéeri áibanáì irí, cáinináacáiná waicáca nía.

⁷Píacué cayábéeyéité fiwítáise quéecha. Néeni, ¿Cáinácucá itàsa pía ipíchanácucá peebáidaca yáì tàacáisi báisírica? ⁸Yáì càiri wawàsica, càimírita yàawa Dios néeseta, Dioscáináta yáì imáidatécucá pía.

⁹Cayábacucá pícha. Yáì cachíwéeyéì yéewáidáanáca, càicáaníde iyúwa achúméeri levadura. Yácata yáalimá càamaca imànica abéeri íbesi, yá nacáì imùlúcáidacani.^a

¹⁰Núa quéwa manuíri iwàwa Wáiwacali iwéré, éwita cué píináidacawa méetàuculé fícha. Quéwa yáì càirica máalíacáanáca imànicuéca píiwítáise, cawínacaalíta wenàiwicacani, Dios yùuwichàidapínacani.

¹¹Nuénánái, báisícaalí nuéwáidaca mamáalàacata yátái, iwàwacutáanáca aslanáì fírfaca ìwalíisesàì fimami ipùatawa, néeni ¿Cáná judíonái imànica yùuwidewa núa mamáalàacata? Càicaalí nuéwáidacata, yá càmita iwàwacutá calúaca nía ìwalíise yátái nucàlidáanáca Cristo iináwaná yéetátécwá cruz ìwali. ¹²Yá càica nuínáidacawa, níái càiyéica yèepuníca imèniadacuéca pía, cayábasítani náiríacaalí náichawa macáita yátái nàwalíisesàicawa.

¹³Nuénánái, càicucá nutàaníca pirí, píacáinácucá Dios imáidéeyéì, pìyacaténácucá càide iyúwa iwàwáaná. Iná picácué píima piríwa, siùcade, caná-cáiná quirínama ichùulièri wía, yásí iwàwacutá wamànica càide iyúwa wáiwítáise báawéeri iwàwáaná. Quéwa píyúdàayacacucáwa ulíamaca, cáinináacáinácucá piicáyacacawa. ¹⁴Iná macáita níái tàacáisinái ichùulièyéica wenáiwica, macáita nàwacáidacawa abéeri tàacáisi ìwalita, càirica fimacade: “Cáininácucá piicáca áibanáì wenáiwica càide iyúwa cáinináanácucá piicáca píawawa.”^a ¹⁵Quéwa cayábacucá pícha. Picúsayacaalícucáwa abémáidata, pimànicaalícucá nacáì piríwáaca báawéeri, yá càmita péenánái iwacáidapínáwa quirínama píapichacucá, càita canáca níái yeebáidéeyéica Jesús ìwali.

y 5.9 Levadura: Abéeri áicu yùuwi finaná imùlúcáidéeri pan, càaméeri nacáì imànicani. Iná càita nacáì, cawínacaalí yéewáida abéeri tàacáisi áibàalé Dios itàacáì fícha, éwita achú-méericani yáalímápiná báawaca imànica madécaná wenáiwica fiwítáise. z 5.9 1 Co. 5.6. a 5.14 Lv. 19.18.

Piyacué càide iyúwa Espíritu yèepunídáanacué píiwitáise

¹⁶Núumacué pirí: Pimàacacué piawawa Espíritu Santo yèepunídaca píiwitáise, yá càmita pimànipinacué quirínama càide iyúwa píiwitáise báawéeri ichùullanacué pía. ¹⁷Yái wáiwitáise báawéerica iwàwaca wamànica yái càmírica Espíritu Santo iwàwa wamànica. Yái Espíritu Santoca càmita iwàwa wamànica yái wáiwitáise báawéeri iwàwéerica wamànica. Iná níai pucháibaca namànica náipunitawáaca ùuwicái, ipíchanacué pimàni yái piwàwéericuéca pimànica.^b ¹⁸Quéwa pimàacacaalícué Espíritu Santo yèepunídaca píiwitáise, yá càmita iwàwacutá pimànicuéca quirínama càide iyúwa ley íimáaná.

¹⁹Báisíta wáalíacawa nàwali amalánama níai wáiwitáise báawéeri imàníyéica: Wamànica báawéeri wainá iyúwa náapicha, níai càmíyéica wàcawéeyéi. Namànica nacái báawéeri nainá iyúwa níai càmíyécáwaca iya yáapichawáaca, namànica nacái madécaná casaquèeri wawàsica, namànica nacái néeninamata báawéeri nainá iyúwa madécaná yáapicha, ²⁰nàaca yéenáiwánási íimiétacaná, namàliaca, báawaca naicáyacacawa, nàuwidaca namàniyacacawa, cáudenica naicáyacacawa yàasusi cawènfíri ìwalíise, calúaca nía ráunamáita, namànica náipunitawáaca wawàsi càmícaténá abédanama náiwitáise, nàwacáidacawa náapichata níai abédanaméeyéica íiwitáise náapicha. ²¹Cáudenica naicáyacacawa, nanúaca wenàiwica, nacàmaca, camùnica máiní nía wawàsi ìwali, manuíca nayáaca nayáacaléwa, namànica nacái áibanái wawàsi càiyéita iicacánáwa. Càiyéi wawàsi fíchacué nùalàa pía siùcade, càide iyúwaté númáanacué pirí quéecha. Níai càiyéica imànica wawàsi, càmita nawàlùapínáwa aléde Dios icùacataléca yàasunái wenàiwicawa.

²²Quéwa yái Espíritu Santo imàníríca walí, càicáanide iyúwa madécaná iyacanási imusúacaalíwa abéeri yéetanáná írícúise yéewacaténá: cáinináca waicáca áibanái, casímái wawàwa, wàya matufbanáita, wàidenia yùuwichàacáisi, cayába wáiwitáise, wamàni cayábéeri áibanái írí, wàya machacànfíri iyú, manuí wawàwa Dios iwéré abémáidata, ²³càmita cawèni waicácawa áibanái fícha, wáibàa nacái wíawawa báawéeri fícha. Iná canácata áiba tàacáisiquéi yáaliméeripiná icháawàaca wía nàwalíise, wamànicaalí níai cayábéeyéi wawàsica.

²⁴Quéwa macáita wía Jesucristo yàasunái wenàiwicaca, idéca watàtàaca cruz ìwali abédanamata Cristo yáapicha yái wáiwitáise báawéerica, iwàwéerica wamànica càide iyúwa wainá iwàwáaná. ²⁵Iná idécaalí Espíritu Santo yàaca walí wacáuca, yá iwàwacutá wamàacaca Espíritu yèepunídaca wáiwitáise.

²⁶Càmita iwàwacutá canúmaséeca wía. Càmita iwàwacutá wapéliaca wáapichawáaca. Càmita nacái iwàwacutá báawaca wawàwa áibanái yàasu ìwalíise.

Piicacué áibanái ipùalé

6 ¹Nuénánái, píalíacaalícué abéeri péená imànica ibáyawanáwa, pìacué idéeyéica béeyéica íiwitáise Dios itàacái ìwali, piicacué ipùalé,

picàlidacué irí ìwali éeréeri iyú yáì imànfírìca, pèepùadacaténacué piàtaléwani. Quéwa picùacué píawawa píalimáwanama, yéewacáíná nacáì Camèniadacáiri yáalimáidaca iicáwacué pía pimànicaténacué báawéeri. ²Iná abéeri péenacaalícué achúma iwàwa ìwalíise yáì imànfírìca, iwàwacutácué piicáca ipùalé. Càicaalícué pimànica, yásì pimànicuécà càide iyúwa Cristo iwàwáaná wamànica.

³Cawínacaalí máiní canùmaséeca iicáca yáawawa, iyúunáidacáíná yáaliáwa máiní áibanáí íícha, quéwa báisíta, càmita yáalfacawa, yá imèniadacáita yáawawa. ⁴Iná iwàwacutá waicáca wáiwitáisewa wáalimáwanama càinacaalí iicácanáwa wàyaca. Cayábacaalíni, yá casímáica pía ìwalíise. Quéwa wàasu wawàsi ìwalíisetawa, càmita cayábacaténá waicáca wíawawa wàyaca áibanáí idanfàata. ⁵Iná wáalimáwanama iwàwacutá wàyaca cáalíacáiri iyú, ipichalé yáì icàlidéeripínáca waináwaná áiba èeri.

⁶Cawínacaalí yéewáidacué pía Dios itàacáì ìwali, píacué nacáì yàasupíná yééná macáita yáì wawàsi cayábéeri pidènièricuécà iwènipíná.

⁷Picácué pichíwáida píawawa. Canácata wenàiwicaquéì yáaliméeri iicáaníca Dios iquíníná. Macáita yáì wawàsi wamànífírìca wáalimáwanama cháì irícu èeriquéì, ìwalíisePINÁta Dios yàa wawèni. ⁸Níái imàníiyéica càide iyúwa náiwitáise báawéeri iwàwáaná nasímáidacaténá naináwa, yá ìwalíisePINÁcata néetáwa càiripínáta. Quéwa níái imàníiyéica càide iyúwa Espírìtu Santo iwàwáaná, yá Espírìtu yàapínáca nálí nacáuca càmfiri imáalàawa. ⁹Iná càmita iwàwacutá waméyàaca wamànica cayábéerita. Càmicaalí waméyàawa, yá Dios yàapínáca walí wawèni yàasu èeripíná yàaca walíni. ¹⁰Iná iwàwacutá wamànica cayábéeri wawàsica, èeri imanùbacata áibanáí irí. Nía máiní iwàwacutá waicáca ipùalé cachàini, níái yeebáidéeyéica Jesús.

Pablo yèepùa yàalàaca nía àniawa, yá nacáì iwàwalica nía

¹¹¡Piicácué namanuíficanama níái cuyàluta itànàa nutànèericuécà pírfí, núcàpámicata, níái càì ichanàacawa cháì!

¹²Níái iwàwéeyéica ichùuliaca pírfíacuécà píwalíisesàì ipùata fímamiwa, nawàwaca namànicanì, quéwa cayábacaténáta áibanáí judíonáì iicáca nía, ipíchaná namànica nàuwidewa nía, nacàlidacaalí ìwali yáì iináwanácaté Cristo yéetácawa cruz ìwali. ¹³Ewita idéca náiríaca nàwalíisesàì ipùata fímamiwa, quéwa càicáaníta, càmita namàni càide iyúwa tàacáisi ichùulièyéì fímáaná. Nawàwacáita pírfíacuécà píwalíisesàì fímami ipùatawa, canùmaséecaténá nía píwalíisecué, idécaalícué pidèniaca piíná ìwaliwa yáì yéenáíwanásica.

¹⁴Quéwa núa, canácata wawàsica yáì canùmaséeri núa ìwalíise. Yáta canùmaséeri núa ìwalíise, yáì Wáiwacalí Jesucristo yéetáanacátewa nùwalíná cruz ìwali, yéetáidéericatè nuícha yáì èeri fiwítáiseca. Yá nacáì idécatè nuíwítáise yéetácawa èeri fiwítáise irí.

¹⁵Iná éwita náiríaca wàwalíisesàì ipùatawa fímami, càmicaalí nacáì namàni walíni, yá canácata iwèni walí quirínama. Yáta máinífiri cawènica yáì wàlisàináca Dios imànica wáiwitáise. ¹⁶Iná macáita níái idéeyéica iyaca càì iicácanáwa, nuwàwa Dios imàacaca nàyaca matuífbanáica, iicáca nacáì napùalé mawèniita, nía nacáì Dios yàasunáì wenàiwicaca macáita.

¹⁷Iná siùcade, càmita nuwàwa áibanáì icháawàaca nuínáwaná ìwali mamáalàacata, nudèniacáíná nùwaliwa cabèesínáì yáaminá, nùuwichàanacátewa

ìwalfise madécaná yáawiría, yáasáidéeyéica Jesucristo yàasu wenàiwicaca núa.

Cuyàluta imáalàidáaná, Dios yàacué pírí cayábéeri

¹⁸Nuénánái, nuwàwaca Wáiwacali Jesucristo yàacuéca pírí mawènitá yái pímáapuèricuéca, iyacaténácué nacái píapicha píalimáwanama. Càicawani.

EFESIOS

Icàlìdacadatái cuyàluta ìwali:

Efesios yàasu cuyàluta yáasáida walí yái máiníríca cayába itàaníríca Jesu-cristo ìwali, nèewíise macáita níái áibanái cuyàluta Pablo itànèeyéicaté.

Yéewáidaca nacái, “Wía yeebáidéeyéica Jesús, wíacata Jesús iinánáiná iyúwa abéeri wenàiwica.”

Itànèerité yái cuyàlutaca:

Pablo Tarso néeséeri, Jesucristo yàasu apóstolca. (1.1)

¿Sísàanacaalíté itànàa yái cuyàlutaca?

Roma ìyacàlená néeseté Pablo itànàa yái cuyàluta Efesios, áibanái cuyà-lutanái nacái néenialí èerité, presunái icapèe irìcuíse.

Tíquico, yái itéericaté yái cuyàluta Efesios. Ef. 6.21.

Yáta nacái ité níái áibanái cuyàlutaca: Colosenses. Col. 4.7; Filemón nacái. (10-12).

Camuí itànèerité irícu yái cuyàlutaca:

Itànàacaténí chábade camuí 61-62 néenibàa, asáica idenáamité Jesucristo. Hch. 28.30; Col. 4.7-9.

Itànèeri ìwali cuyàluta irícu:

Yéewáidaca wía ìwali yái idéericaté Dios íináidaca ibàlùadaca yàabàliná bàalutésíwata, imáalàidáanápínaté nacái imànica Jesús iinánáiná wayú, wía yeebáidéeyéica ìwali.

Nuwàwalicué pía

1 ¹Núa Pablo, Jesucristo yàasu apóstol càide iyúwa Dios iwàwáaná, nuwà-wali níái Dios yàasunái wenàiwica mabáyawanéeyéica, imàníyéica nacái càide iyúwa Jesucristo iwàwáaná, iyéeyéica Efeso^a ìyacàlená irícu.

²Nusutá Wáaniri Dios íícha pìwalicué, Wáiwacali Jesucristo íícha nacái, iicá-caténácué pìpùalé mawènitá, matufbanáicaténácué nacái namànica piwàwa.

Dios yàaca walí cawèníyéi wawàsica Cristo ìwalíisená

³Nùaca cayábéeri Dios irí, Wáiwacali Jesucristo Yáanirica, idécáiná yàaca walí madécaná ííwítáaná cayábanaméeyéi wawàsica aléde chènuniré, Cristo

a 1.1 Hch. 18.19-21; 19.1.

ìwalfisená. ⁴Idécáináté Dios iníwàaca wía Cristo ìwalfisená ipíchawáisetéca idàbaca yá èriquéi, yéewacaténá yàasunái wenàiwica mabáyawanéeyéica wía, masaquèyèi nacái ìyaca yáacúalicu. ⁵Iná cáininácáináté Dios iicáca wía ipíchawáisetéca wàyaca, yá idécaté yeedáca wía yéenibenáisiwa iyúwa Jesucristo ìwalfisená. Càicaté idé Dios fináida imànica walí cayábéeri càide iyúwa iwàwáaná, ⁶càicaté Dios imànica yéewacaténáté wàaca irí cayábéeri, imànicáináté walí cayábéeri manuísíwata, mawènitá. Yá nacái yeedácaté wía yàasunái wenàiwica iyúwa, ìwalfise yái liri cáininéerica iicáca. ⁷Yá nacái iwènìacaté wía liri fíraná iyúwa, yéetácaalítéwa wáichawalfíná cruz ìwali, yéewacaténá Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná fícha, ^bmáinicáiná manuíca yái Dios iicáanacaté wapùalé mawènitá, ⁸yái yèericaté walí ichàbanamawa, macái yáalfacáisi fiwítáaná wáalfacaténá nacái wéemíaca fimáaná. ⁹Dios imàacacaté wáalfacawa ìwali yái fináidéericaté imànica, idènièricaté ibàacanéri iyú, càicaté fináida imànica walí cayábéeri Cristo ìwalfisená, yàasu wawàsitawa, ¹⁰ìwacáidacatáipínáca macáita níái wawàsináica yàasu èericaténá yéenáiwana yàanàca irí, iyúwaté idéená Dios fináida imànica. Yá imàacapínáca Cristo icùaca macáita níái idàbacaléca ìyèeyéica chènuniré, macáita nacái níái ìyèeyéica cháí cáli finata.^c

¹¹Cristo ìwalfisenáta nacái Dios imàaca wadèniaca wàasu wawàsi cawèníyèiwa, idécáináté yeedáca wía wàyáanápíná yáapícha, ipíchawáisetéca èeri ìyaca càide iyúwa fináidáaná imànica, yái imàníricaté canánama wawàsica imusúacaténáwa irí macáita càide iyúwa iwàwáaná, ¹²yéewacaténá wàaca Dios irí cayábéeri ichàini ìwalfise, wía judónái idàbéeyéicaté icùaca Cristo yàanàca bàaluité. ¹³Càita nacái ichàbacatéwa pírícué Cristo ìwalfisená, píacué càmfíyeca judónái. Péemiacaalítécué tàacáisi báisíiri, yái tàacáisi cayábéerica ichúuliadéerica wía yúuwichàacáisi fícha, idécaalíté nacái pee-báidacuéca Cristo, yáté Dios imàacacuéca piwàwa irículé Espíritu Santo, yàasunácuéca píca càide iyúwaté idéená imàacaca itàacáíwa.

¹⁴Yái Espíritu Santoca, yácataca Dios imàaquéerica walí cháí, idècunitàacá yàapínáca walí níái yàasusi cawèníyèi yèeyéipínáca walí wapíchaléwa, iwéréta idé imáalàidapínáca iwasàaca wía macáita, wía yàasunái wenàiwicaca, yéewacaténá wàaca Dios irí cayábéeri ichàini ìwalfise.

Pablo itàaníca Dios yáapícha nàwali níái yeebáidéeyéica Jesús

¹⁵Iná ìwalfise, nuémíaca idénáamita piináwanácué manuíca piwàwa Wáiwacali Jesús iwéré, cáinináanácuéca nacái piicáca macáita níái Dios yàasunái wenàiwicaca. ¹⁶Yá càmita nuyamáida nùaca cayábéeri Dios irí imanùbacata nacái nuàaníca yáapícha, yàacué nacái nuwàwalica píca, ¹⁷yéewacaténá Wáiwacali Jesucristo Yáaniri, yái Wáaniri cachàinírica fiwítáise, yàacaténácué pírí yàasu Espíritu yáalfacáíwa, píalfacaténácué fiwítáise ìwali, yéewacaténácué nacái píalfacawa ìwali cayába.

¹⁸Nusutá nacái Dios fícha yàacùacaténácué píwítáise, píalfacaténácué ìwali amalánama yái piyacatalépinácuéca imáidéericuéca píca ìwalíná. Chánácaalí nacái níái yàasunái wenàiwica cawèníyèica irí, yeedéeyéicaté ichàini iyúwa. ¹⁹Chánácaalí nacái yái Dios ichàini manuíríca canánama fícha, icuèrica iyú

wía, wía yeebáidéeyéica ìwali. Yáì ichàini cachàinírica canánama fícha, yácata ²⁰yáì imichàidéericaté iyú Cristo yéetácáisi fícha. Néese, yáté Dios imàacaca yáawinacawa inànacubàa yéewápu néeseema aléde chènuniré, ²¹nawicáubàa macáita níái espíritu cachàiníyéica, nía nacáì ichùulièyéica cháì irícu èeriquéì, irícu nacáì yáì wàlisàì èeri wayéeripináca irícu wapíchaléwa. ²²Càicaté Dios imàacaca macáita níái wawàsináica Cristo icáapi irícu icuacaténá nía. Yá nacáì Dios imàacacaténì wáiwitápupiná macáita wía yeebáidéeyéica Jesús, ²³wíacáináta macáita yáì iinánáiná. Yáì Cristo, yácata ìya wáapicha èeri imanùbaca, ìyaca nacáì wáapicha yáawáisewata wía yeebáidéeyéica Jesús.

Wachùuliawa yùuwichàacáisi fícha, Dios iicácáiná wapùalé mawènitá

2 ¹Píacué Jesucristo yèyeyíté irí icáuca, píiwitáise ìyacaalíté càide iyúwaté yéetéeyéimiwa Dios ipíchalé, càmicáináte peeabáidacué itàacáì, pimànicáinátcué nacáì pibáyawanáwa. ²Càicaté pimànicuéca quéechaté, iyúwaté èeri mìnánáì fiwítáise ìyáaná, iyúwaté iwàwáaná yáì náiwitápuca níái espíritu báawéeyéica ichùulièrica cháì cáuli irícu, yáì espíritu báawéeri ichùulièrica siùca níái càmíyéica yeebáida Dios itàacáì. ³Càicaté nacáì wáyaca náapicha macáita bàaluité. Wamànicaté càide iyúwaté wáiwitáise báawéeri iwàwáaná, iyúwaté wáiwitáise ichùulianá wamànica. Yá ìwalíseca, iwàwacutápiná Dios yùuwichàidaca wía càitáde iyúwa níái áibanáica.

⁴Quéwa éwitaté càica wía, càicáanáta, yáté Dios iicáca wapùalé manuísíwata, máinícináté cáinináca iicáca wía, ⁵éwitaté wéetácawa ipíchalé wabáyawaná ìwalísewa, yá yàacaté walí wacáuca wàlisàì abédanamata Cristo^d yáapicha. (Dios ichùuliadacaté wía mawènitá yùuwichàacáisi fícha, cáininácináté iicáca wía.) ⁶Yá nacáì imichàidacaté wía abédanamata Cristo yáapicha yéetácáisi fícha. Yá nacáì yáawináidacaté wía abédanamata Jesucristo yáapicha aléde chènuniré, ⁷yáasáidacaténá naicá áiba èeri, máinícaté cáinináca iicáca wía mawènitá, yá imànicaté walí cayábéeri manuísíwata Jesucristo ìwalíisená.

⁸Cáininácinácué Dios iicáca píá, yácué iicáca pipùalé yàasu wawàsitawa, yá nacáì ichùuliadacatécué píá yùuwichàacáisi fícha, manuícáinácué piwàwa Jesús iwéré. Quéwa càmita ichùuliadacué píá ìwalíise yáì cayábéeri wawàsi pimàníricuéca. Dios ichùuliadacué píá yùuwichàacáisi fícha mawènfiri iyú. ⁹Càmìta nacáì ìwalíise yátáì fíibaidacalési pimàníricuéca, ipíchanácué canumaseéca píá ìwalíise, áibanáì fícha.

¹⁰Iná Dios imànicaléta wía, wáyacáiná Cristo yáapicha, yá idàbaca wía Cristo Jesús ìwali, wamànicaténá cayábéeyéì wawàsica áibanáì irí, níái idéeyéicaté Dios fináidacawa ìwali wapíchaléwa yéewacaténá wamànipiná càì.

Abéeri fiwítáaná wenàiwicaca wía Cristo ìwalíisená

¹¹Iná idécué píalíacawa, píacué càmíyéica judíonáì. Píacué judíonáì fiméeyéica ìwali, càmíyeyéì náiríá ìwalíisesàì ipùata fimami. Quéwa yáì càì nadèniaca nainá ìwaliwa, niérìta imànica wenàiwica icáapi iyúta. ¹²Quéwa néenialíté càmìtaté píalíacuéwa Cristo ìwali. Iná càmìtaté pidèniacué israelnái

yáapicha wawàsi iyúwa néená wenàiwica. Càmitaté nacái píalíacuéwa ìwali yái wawàsi Dios imànfíricaté náapicha, imàccáanacaté nacái nalí itàacáíwa, yàanàapínacaté nalí yái namáapuèrica. Piyacáitécué cháí èeri írìcu. Càmitacué picúa áiba yàanàa iicáca pipùaléta, càmicáínaté píalíacuéwa Dios ìwalita.

¹³ Quéwa siùcade, idécué pìyaca Cristo Jesús yáapicha, píacué iyéeyéícaté déeculé fícha bàaluité, siùcade, idécué pidèniaca Dios yáapicha wawàsi, ìwalíse yái Cristo fíraná imusuéíricatéwa fícha cruz ìwali.

¹⁴ Yái Cristoca, yácata matuífbanáiri imànica wawàwa. Ìwalíse yái yéetáanacatéwa wáichawalíná, wayú wía pucháiba wenàiwica fíwítáanáca, yáté imànica abéeri wenàiwica fíwítáanáta. Càicaté imáalàidaca wáicha yái iyéerícaté walí càide iyúwa abéeri iwáínási, itàséericaté wía wáichawáacawa.^e

¹⁵ Càita nacái Cristo imáalàidacaté nachàini níái tàacáisi ichùuliyéíca, ichùuliyéícaté wamànica madécaná wawàsi, imànicaténá íríwa abéeri wenàiwica fíwítáanáta nayú, níái pucháiba wenàiwica fíwítáanáca, wàlìsàiyéíca fíwítáise, yéewacaténá wàyaca wáapichawáaca matuífbanáita, ¹⁶ ichùnìacaténá nacái nàasu wawàsi Dios yáapicha, níái pucháiba wenàiwica fíwítáanáca, abéericaténáta nía, iyú yái yéetáanacatéwa wáichawalíná cruz ìwali,^f imáalàidéericaté nacái iyú yái báawanacaté naicáyacacawa níái pucháiba wenàiwica fíwítáanáca.

¹⁷ Iná Cristo yàanàcaalíté írìculé èeriquéi, yáté icàlidaca yái tàacáisi cayábéerica yéewacaténá nàyaca náapichawáaca matuífbanáita níái càmfíyéíca judíonái, iyéeyéícaté déeculé Dios fícha, wía nacái judíonáica idènièyéícaté Dios yáapicha wawàsi.^g ¹⁸ Iná Cristo ìwalíisenáta, níái judíonáica, nía nacái càmfíyéíca judíonái, yá yéewaca wadèniaca Dios yáapicha wawàsi, abéerí-cáináta Espírituca yái imàaca wawàwalicu wáalimáwanama.

¹⁹ Siùcade, píacué càmfíyéíca judíonái, càmita quirínama pìyacuéca càide iyúwa áiba cáli néeséeyéi, yèepuníyéíca yàasu cáli fíchawa. Siùcade, abéeri wenàiwica fíwítáanácata wía càide iyúwa abéeri cáli mìnánái Dios idéeyéícaté iseríaca méetàucuta írípínáwa, yàasunái wenàiwicacaténá nía, yéenibénái nacái, ²⁰ níái idéeyéíca iyaca ìwali dàalanama yái tàacáisi idàbéericaté apóstolnái yéewáidaca nía iyú, profetanái nacái. Iná macáita níái yeebáidéeyéíca Jesús, càica níade iyúwa capíi icàwa ibàluèricawa íba fínata. Quéwa, yácata Cristo Jesús, yái íba máinírica iwàwacutácawa capíi yéetaná írì, yéewéerica nachanàacawa iwéré dàalanama níái áibanái íbaca. ²¹ Iná Cristo ìwalita, yá nachanàacawa dàalawaca macáita níái capíi iwáínáca, yéewacaténá nachanàidaca nàacawa níái iwáínáca, càita idécawa yái Wáiwacalí icapèe mabáyawanéerica. ²² Iná Cristo ìwalíisenáta nacái, yácué pìyaca yáapicha abédanamata píacué càmfíyéíca judíonái, judíonái nacái, yéewacaténá píacatacué Dios icapèe manuírì yàasu Espíritu iyéerica írìcu.

Dios ichùuliaca Pablo icàlidaca tàacáisi cayábéeri càmfíyéi judíonái írì

3 ¹ Iná ìwalíse, núa Pablo, yá presuca núa nucàlidacáiná píricué yái tàacáisi cayábéerica píricué, píacué càmfíyéíca judíonái. ² Càmínata idécué péemiaca nuínáwaná, Dios ichùuliacaté nucàlidaca yái iicáanacuéca pipùalé

^e 2.14 Pucháiba wenàiwica fíwítáaná: Níacata judíonái, báawéeyéícaté iicáca níái càmfíyéícaté judíonái, (wawáimi itàacái iyú, gentiles). ^f 2.16 Col. 2.14. ^g 2.17 Col. 1.20; Is. 57.19.

mawènitá, píacué càmfíyéica judíonái. ³Yá càì núumaca ìwali yái Dios finái-déericaté imànica, càmfírité imàaca áibanái yáalfacawa ìwali, yáté imàacaca núalfacawa ìwali yái idéericaté nutànàaca píricué ìwali achúmana.

⁴Iná piléecaalícué yái cuyàluta nutànèericuéca pírí, yácué píalfacawa càinacaalíté iicacánáwa núalfacawa ìwali yái Dios ibèericaté wenàiwica fícha, yáasáidéericaté nulí Cristo ìwalíisená. ⁵Yái càmfíricaté Dios imàaca náalfacawa ìwali, níái áibanái wenàiwica iyéeyéicaté wapíchalé, siúcade, Espíritu Santo yáasáidacani apóstolnái írí, níái idéeyéicaté iseríaca méetàucuta nalí nacái, níái Dios yàasu profetanáica.

⁶Yacaté Dios ibèeri wenàiwica fícha yái: Níái càmfíyéica judíonái, nàasu-pínata judíonái yáapícha abédanamata yái idéericaté Dios imàacaca itàacáiná judíonái írí, idécáiná abèeri wenàiwica íiwitáanáca nía. Yá nacái abédanamata Cristo Jesús ichúliadapínáca nía yúuwichàacáisi fícha, iyúwaté idéená Dios imàacaca itàacáíwa neebáidacaalí yái tàacáisi cayábéerica.^h

⁷Iná idécaalíté núalfacawa tàacáisi cayábèeri ìwali, yáté Dios iicáca nuphale mawènitá, nucàlidacaténá itàacái càide iyúwa iwàwáaná ichàini iyaca nùwali. ⁸Ewita núaca yái máinírica mawènica nèewíse canánama níái Dios yàasunái wenàiwicaca, càicáaníta, yáté imànité nulí cayábèeri mawènitá. Yá nacái ichùulíacaté nucàlidaca yái tàacáisi cayábéerica nalí níái càmfíyéica judíonái, Cristo yàacaténá nalí níái cawèníyeyí wawàsica namáapuèyéica, càmfíyéica wáalimá waputàaca. ⁹Yá nacái imàacaca nucàlidaca amalánama wenàiwica írí macáita yái iicacánáwapínáca imànica, yái idènièricaté ibàacanéeri iyú náicha bàaluitésíwata, yái Dios idàbáidéericaté macáita wawàsi cháí èeri írìcu.

¹⁰Càicaté ichàbacawa, Dios yáasáidacaténá yàasunái wenàiwica írìcuísewa nalí níái espíritunái íiwacanánáica, nía nacái idènièyéica ichàiniwa chènunírè, náalfacaténá cáalfacáirica canánama wawàsi ìwalita yái Dios. ¹¹Càicaté Dios fináida imànica walí cayábèeri bàaluitésíwata, èeri ipíchawáiseté Wáiwacalí Cristo Jesús ìwalíisená. ¹²Iná weebáidacáiná Cristo, manuícáiná nacái wawàwa iwéré, yá watàaníca matuíbanáita Dios yáapícha macàaluíni-náta.

¹³Iná nusutácué píícha wawàsi manuísíwata. Píacué piméyàawa ìwalíisená yái nuuwichàanácawa píwalínácué. Canùmasée càitacué pífa nùwalíisená, numànicáinácué pírí cayábèeri.

Pablo itàaníca Dios yáapícha nàwali abéta àniawa, níái yeebáidéeyéica Jesús

¹⁴Iná ìwalíise, yá nubàlùaca nùlulù ipùata iyúwa Wáanirí Dios írí, nutàanícaténá yáapícha píwalícué. ¹⁵Yái Dios yàasuíríca macáita níái madécaná íiwitáaná wenàiwica iyéeyéica chènunírè, nía nacái iyéeyéica cháí cáli finata.

¹⁶Nusutá Dios fícha píwalícué, yái manuíríca ichàini canánama fícha, yàacaténá nacái píiwitáise ichàinícué yàasu Espíritu iyúwa. ¹⁷Nusutá Dios fícha, Cristo iyacaténácué píwàwalícu, manuícáinácué píwàwa iwéré, píyacué nacái ìwali dàalanama yái cáinínáanácuéca píicáca Dios, nía nacái áibanái wenàiwicaca, ¹⁸pálimácaténácué péemiaca Dios yàasunái wenàiwica yáapícha, càinacaalí yùucu, icáalaca, idepuíwaca, ichènúníca nacái. ¹⁹Yái cáinínáanáca

Cristo iicáca wía, càmfíríca wáalíá imanuíca, ichàbéerica macáí fiwítáisesi ichàbaníse, yéewacaténacué pipuníadaca píiwítáise Dios fiwítáise iyú càide iyúwa fiwítáise cayábéeri ìyáaná.

²⁰Yáí Dios yáaliméerica imànica madécaná wawàsi quiríta fícha yáí wáí-náidacawa ìwali, wasutéerica nacáí fícha, iyú yáí ichàini iyéerica wawàwalicu. ²¹Iná Dios íríta, wàacué cayábéeri macáíta wía Jesús yàasunáí wenàiwicaca, càiripináta. Càicawani.

Níai yeebáidéeyéica Jesús, abéeri wenàiwica fiwítáanáca nía

4 ¹Núa Pablo, presuca núa Wáiwacali Jesús ìwalíisená, íná nusutacué pífícha wawàsi. Iwàwacutacué pìyaca càitáde iyúwa Dios iwàwáaná, yácáináta idécúe imáidaca pía yàasunáí wenàiwicapináwa. ²Yá nacáí càmita iwàwacutá cawènica piicácawa áibanáí fícha. Cayábacué píiwítáise áibanáí yáapícha, piideniacué yùuwichàacáisi áibanáí fícha, péemiacué áibanáí írì éwita natàanica méetàuculé, cáininacué piicáca nía.¹ ³Pichàiniadacué píawawa píalimácacaténacué abéericata pimànica píiwítáisewa Espíritu iyú, abédanamacaténacué píasu wawàsi, pìyacaténacué matuíbanáita píapícha-wáacawa.

⁴Iná càide iyúwa abéeri wenàiwica fiwítáanáta wía Jesús ìwali, càita nacáí abéericata yáí Espíritu iyéerica wawàwalicu. Abédanamata nacáí wacúaca Dios imáidaca wía iwasàacaténá wía yùuwichàacáisi fícha.

⁵Abéerita Wáiwacali, abéeri wawàsita weebáida ìwali,^j abéerita bautismo fiwítáaná, yáí ibautizéerica wía iyú. ⁶Abéerita Dios báisiiri, Wáanirica nacáí macáita, icuèrica wawicáu macáita, íibaidéerica wáapícha macáita, iyéerica nacáí wawàwalicu macáita wía yeebáidéeyéicani.

⁷Quéwa wía idéca Cristo yàaca walí abéeri chàinisi wáalimáwanama mawènitá càide iyúwa iwàwáaná, wáibaidacaténá yáapícha. ⁸Iná càicaté Dios itàacáí fimaca:

“Idécanáamité imawèniadaca yùuwidenáíwa, yáté íríacawa abéeri chènuníiri fínatalé,
yáté ichùulíaca nàacawa yáamiwáisewa níai presoíyéicaté imànica.
Yá nacáí yàacaté wenàiwica írì mawènitá níai cayábéeyéi chàinisica.”^k

⁹Quéwa, ¿càiná fimáanáca yáí tàacáisi, íríanacatéwa abéeri chènuníiri fínatalé? Iwàwáaná fimaca, idécaté iricùacawa máiní cáliuculé quéecha, fínatalé cáliquéi.^l ¹⁰Yáí Cristo idéericaté iricùacawa chènuníise, yácata nacáí yáí imichèericatéwa chènuniré macáí iwicáubàa, yéewacaténá iyaca wáapícha macáí èeri írìcu abéericuíseta.

¹¹Iná yácata Cristo yáí yàaté abénaméeyéi írì chàinisi. Yátaté ibàlùadaca apóstolnáí, profetanáí, nía nacáí icàlidéeyéica cachàini tàacáisi cayábéeri, pastornáí,^m áibanáí nacáí yéewáidéeyéica níai yeebáidéeyéica Jesús.

i 4.2 Col. 3.12-13. j 4.5 Fe fimáaná: Weebáidaca Jesús yéetacatéwa wáichawalíiná, néese, yá icàucàacatéwa yéetacáisi fícha. Iná yácata Wáiwacali, yácata nacáí ichùuliadéeri wía yùuwichàacáisi fícha. k 4.8 Sal. 68.18. l 4.9 Fil. 2.10-11. m 4.11 Pastor: Yáí icuèrica níai wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús.

¹²Yàacaté nálí chàinisi néewáidacaténá Dios yàasunái wenàiwica, màulená-caténá nía yàasu fíbaídacalési írípíná, náiwitáise idàwinàacaténáwá nacái macáita níái Cristo ìwacáidéeyéica fípidená ìwaliwa, ìyéeyéica írí càide iyúwa iinánáiná. ¹³Yéewacaténá nacái abédanamaca wáiwitáise ìwali macáita yái weebáidéerica, wáalfacaténáwá nacái ìwali cayába yái Dios Iirica. Yéewacaténá nacái béeyéica wáiwitáise Dios itàacái ìwali, wàyacaténá càì iicacánáwade iyúwa Cristo ìyáaná, canéericaté ìwali báawéeri wawàsica. ¹⁴Càmicaténá sùmanái nacái wáiwitáise quirínama. Càmicaténá nacái càì wáiwitáisede iyúwa ída achúméeri, màladàca iwesiérica alénacaalíta yàawa. Càmicaténá asianái cachìwéeyéi iwènúada wáiwitáise mesunamáita áiba yéewáidáaná iyú, níái asianái yáaliyéyica imèniadaca cachìwéeri fiwitáisesi iyú.

¹⁵Iná ipíchaná càiri wawàsi ichàbacawa walí, yá iwàwacutá wàyaca càide iyúwa tàacáisi báisíiri fíimáaná, cáininá waicáyacacawa. Yásí wadàwinà-pinácawa iwéréta càica wáiwitáise macáitade iyúwa yái wáiwitápuca, yái Cristoca. ¹⁶Yái wachanèericawa ìwali macáita wía iinanáináca, wàwaliwáaca nacái cáinináciná waicáyacacawa. Càide iyúwa wapíchunái ichanàidáaná watùcule iwéréwáacawa, nayúudàacaténá níawáacawa, yéewacaténá namànica wawàsi càide iyúwa iwàwacutáaná náibaidaca.

Iicacánáwaca iwàwacutá wàyaca, wía wàlisàiyéica fiwitáise Cristo yáapicha

¹⁷Iná nuwàwacué núumaca pírí abéeri tàacáisi Wáiwacali fípidená ìwali: Yátacué piyaca càide iyúwa níái càmfíyéica yáalíawa Dios ìwali, ìyéeyéica càide iyúwa náiwitáise mawèníiri ìyáaná. ¹⁸Níái càiyéi wenàiwicaca idéca catáca bayáwanási imànica náiwitáise. Iná máiwitáiseacáiná nía, dàalacáiná nacái nawàwa, yá nàyaca déeculé fícha yái fiwitáisesi cayábéerica Dios néeséerica. ¹⁹Iná càmicáiná cayába náiwitáise quirínama, yá mabáinicáiseca nía, yá nacái namàacaca níawawa namànica càide iyúwa nainá iwàwáaná, yá namànica abémáidata madécaná fiwitáaná casaquèeri wawàsica nainá iyúwa.

²⁰Quéwa yái càiri fiwitáisesica, càmita néewáidacué pía ìwalita, néewáidacaalítécué pía Cristo iináwaná ìwali. ²¹Báisícaalficué péemiaca Jesús iináwaná ìwali, néewáidacaalficué pía nacái tàacáisi báisíiri ìwali, càide iyúwa Jesucristo fiwitáise ìyáaná, ²²íná ìwali yái iyúwaté piyáanácué quéecha, idécué néewáidaca pía pimàacacaténácué píchawa yái pífiwitáise éwisèimica, yái idéerica báawaca iyú yái fiwitáisesi cachìwéerica.

²³Iwàwacutácué pimàaca Dios iwàlisàidaca pífiwitáise tàacáisi cayábéeri iyú piwàwalicu, ²⁴piyacaténácué nacái pífiwitáise wàlisàì yáapichawa, yái Dios fiwitáise idàbéericatécué piwàwalicu, pimànicaténácué cayábéeri báisíta áibanái írí, piyacaténácué nacái mabayawanáta.

²⁵Iná iwàwacutácué pimàacaca píchawa píalimáwanama chìwái, pitàanícué píapichawáaca yáawami tàacáisi báisíirita, abéeri wenàiwica fiwitáaná-cáináta wía macáita.ⁿ

²⁶Calúacaalficué pía ìwalíise yái bayáwanási báawéerica Dios ipíchale, càmita pimànicué píbayawanáwa. Quéwa calúacaalficué pía áiba yáapicha, yásí pimànicuéca píbayawanáwa. Iná ipíchaca èeri iwàlùacawa, yá iwàwacutá idé pichùnìacuéca plasu wawàsiwa áibanái yáapicha.^o

²⁷Picácué nacái pimàaca Camèniadacáiri írí yàalusi, imawèniadacáichacué pía.

²⁸Yái cayéedéerica, càmita iwàwacutá iyéedùaca quirínama. Iwàwacutá fibaidaca, imànicaténá cayábéeri wawàsica icáapi iyúwa, idèniacaténá wawàsi iyúudàanápíná áibanái níai imáapuèyéica wawàsi.

²⁹Picácué pitàaní báawéeri tàacáisica. Yátacué pitàaní yái tàacáisi iyúu-dèerica wáiwitáise idàwinàacawa, cayábéerica imànica áibanái iwàwa, níai yéemièyéicuéca pitàaníca.

³⁰Picácué achúma pimànica iwàwa yái Dios yàasu Espíritu Santo iyéericuéca piwàwalicu, yái idéenáca Dios yàasunáica wía, idècunitàacá wàyaca cháí iwéréta wéenáiwana yàanàaca yeedacatáipínáca wía càiripináta bayáwanási fícha.

³¹Pimàacacué pífchawa macáita yái fiwitáisesi ipisíríca, lúasi nacái. Picácué calúa pinàniacubàa. Picácué péemianíwa áibanái írí. Picácué picúsa tàacáisi báawéeri iyú áibanái. Picácué nacái pimàni macái báawéeri fiwítáaná. ³²Iwàwacutácué pimànica piríwáaca cayábéeri wawàsica. Picácué áibanái ipùalé. Pimàacacué piwàwa áibanái ibáyawana fícha càide iyúwa Dios imàacáanáté iwàwawa pibáyawana fíchacué, Cristo ìwalíisená.^p

Piyacué càide iyúwa Dios yéenibenái

5 ¹Iná iwàwacutácué pichàiniadacawa pìyacaténácué càì iicàcanáwade iyúwa Dios iyáaná, píacué Dios yéenibe cáininéeyéica iicáca. ²Cáininácué piicáyacawa càide iyúwaté cáinináaná Cristo iicáca wía. Yá nacái imàacacaté yáawawa nanúacani wáichawallíná, càide iyúwaté nanúacaalíté abéeri cuwèsi, néese, yáté neemàcani cadàiniwaca isàni Dios írí.^q

³Piacué Dios yàasunái wenàiwica méetàucuta. Iná yái wamànínáca báawéeri wainá iyúwa, càmita iwàwacutá pitàanícuéca ìwali, éwita achúmáanapíná, áiba bayáwanási casaquèeri nacái, picácué pimàni nía. Picácué nacái piwàwa pidèniaca piasuwa ichàbanamawa. ⁴Picácué nacái pitàaní báawéeri tàacáisi. Picácué pitàaní càide iyúwa máiwitáiseeyéi. Picácué pimàni piquíniwa báawanama wenàiwica ìwalíisesà ìwali. Càmita cayába pitàanícuéca càiri wawàsica. Iwàwacutácaita piacuéca cayábéeri Dios írí pinùma iyúwa. ⁵Idécué píalíacawa yái imàníríca báawéeri iiná iyúwa, càmita yàasupíná náapicha níai Dios yèeyéipínáca nalí aléde, Cristo icùacataléca yàasunái wenàiwicawa Dios yáapicha. Càita nacái yái imàníríca casaquèeri wawàsica iiná iyúwa, yá nacái iwàwéerica idèniaca madécaná yàasuwa, càicáaníde iyúwa yái yèerica yéenáiwana fímiétacaná. ⁶Picácué pimàaca áibanái imèniadaca pía tàacáisi mawèniyeyéi iyú. Càiri wawàsi ìwalíiseca yái Dios yúuwichàidapíná níai càmfíyéica yeebáida ìwali. ⁷Iná picácué piacawéerida pimànica níai càiyéica fiwitáise wenàiwicaca.

⁸Bàaluté, càmicaaalíté píalíacuéwa Dios ìwali, piyatécué càide iyúwa catéeyéi fiwitáise. Quéwa siùcade, idécué píalíacawa Wáiwacali ìwali, yá amaláca imànicuéca piwitáise. Iwàwacutácué piyaca càide iyúwa Dios yéenibe. ⁹(Idécaalí wáalíacawa Jesús ìwali, yá iwàwacutá cayábaca wáiwitáise áibanái yáapicha, wamàni nacái yáawami cayábéerita áibanái írí. Yá

nacái wàyaca càide iyúwa tàacáisi báisfiri fimáaná.) ¹⁰ Iwàwacutácué pée-wáida pimànica yái casímáirica Wáiwacali iicáca pimànicuéca. ¹¹ Picácué plàcawéerida namànica báawéeri wawàsi, níái càmfíyéica yáaliawa Dios ìwali. Pìalàacué nía ulámaca ìwalíise, náalícaténá báawéerica yái càirica namànica. ¹² Báisíta báica wataánica ìwali yái bayáwanási namànfirica ibàacanéri iyú. ¹³ Quéwa pìalàacaalícué nía Dios itàacái iyú, yásí náalíaca báawéerica yái càirica namànica ibàacanéri iyú, Dios itàacáicáiná yái yáa-sáida asáiwaca yái namànfirica. ¹⁴ Càicaté natànàaca ìwali:

“Picawàida píiwitáisewa càica píade iyúwa íméri, íná càmita pìalí cabáyanáca pía.

Càica nacái píade iyúwa yéetériimiwa,
iwàwacutá picutáidaca Dios, yásí Cristo ícaucàidaca píiwitáise.”

¹⁵ Iná iwàwacutácué picùaca píawawa cayába càinácaalícué iicácanáwa pìyaca. Picácué pìya càide iyúwa níái máiwitáiseeyéica, pìyacué cáalíacáiri iyú. ¹⁶ Iná imanùbacata ibasiadacawa èeri pimànicatáipínaca cayábéeri wawàsica, yá pimànicani. Yácaínái èeri càirica wàyaca írìcu siùcade, máiníca wenàiwica imànica ibáyawanáwa írìcu. ¹⁷ Iná picácué máiwitáise pía. Iwàwacutácué píinàidawa cayába chánácaalí yái Wáiwacali iwàwéerica pimànicuéca, yácué pimànicani. ¹⁸ Picácué picàma ìiracalési ipuiri iyú, báawacáichacué pimànica píiwitáise cayábéeriwa. Pimàacacué Espíritu Santo itéca píiwitáise íiwitápu ulámaca. ¹⁹ Pichàiniadacué píiwitáisewáaca David yàasu cancionínái iyú, áibanái cancionínái itàaníyéica Dios íiwitáise ìwali. Picàntàacué, piacué nacái cayábéeri Wáiwacali írì piwàwa yáapichawa. ²⁰ Piacué nacái cayábéeri Dios írì èeri imanùbacata macái wawàsi ìwalíseta, yái Wáanirica macáita, Wáiwacali Jesucristo ípidená ìwali.”

Pablo yàalàaca nàacawéerinái, nàacawéetúanái nacái

²¹ Iná iwàwacutácué màulenáca pía piyúdàacaténácué áibanái imànica yàasunái wawàsiwa, plàcáinácué Cristo ímíetacaná.

²² Piacué inanái càacawéeríyéica, iwàwacutácué nacái màulenáca pía piyúdàacaténácué plàcawéerináiwa nàasu wawàsinái ìwaliwa,^s càide iyúwa pìyáanácué Wáiwacali írì. ²³ Yácaínái ùacawéerica úái inanáica, yácata úíwítápu, càide iyúwa wáiwitápuná Cristo, yái ichùuliadéerica wía, wía yàasunái wenàiwica, iinánáináca nacái. ²⁴ Iná càide iyúwa wamàacáaná wíawawa Cristo ichàini yáawibàa iyúwa wáiwitápu, càita nacái iwàwacutá inanái càacawéeríyéi namàacaca níawawa nàacawéerinái ichàini yáawibàa iyúwa náiwitápu.

²⁵ Piacué aslanái càacawéetuéyéi, iwàwacutácué cáinináca piicáca plàcawéetúanáiwa, càide iyúwa cáinináaná Cristo iicáca wía, yá yèepùadacaté ícaucawa wáichawalfíná, ²⁶ yéewacaténá iseríacaté wía méetàucuta írìpínáwa iyúwa yàasunái wenàiwica mabáyawanéeyéi, íibacaténá nacái wáiwitáise itàacái iyúwa. ²⁷ Cristo iwàwacaté imáidaca írìpínátawa wía, icànéeyéica ichùnìcawa, idéeyéicaté iseríaca méetàucuta báawéeri íicha, canéeyéica ìwali

quirínama báawéeri wawàsica éwita achúméeripiná. ²⁸Iná càita nacái yái asìali càacawéetuérica, iwàwacutá cáinináca iicáca yàacawéetúawa càide iyúwa cáinináanà iicáca yáawawa. Yái cáininéerica iicáca yàacawéetúawa, yásí cáininéeri iicá yáawawa, ²⁹canácáináta wenàiwicaquéi báawéerica iicáca yáawawa. Icutáidacáita iríwa yàacàsi iiná ichàinipináwa, icùa nacái yáawawa báawéeri fícha càide iyúwa Cristo icùaná wía, wía yàasunái wenàiwicaca. ³⁰Wíacáináta iinánáiná, iiná yéená, yàapínái nacái. ³¹Càica Dios itàacái fimaca:

“Iná abéeri asìali yeedácaalí yàacawéetúawa,
yá iwàwacutá imàacaca isèená icapèewa yàacaténá iyaca
yàacawéetúá yáapichawa.
Iná níái pucháiba wenàiwicaca, yá càica níade iyúwa abéeri
wenàiwica.”^t

³²Máiní càmita wáalíá wéemlaca fimáaná yái tàacáisica. Quéwa iwàwa icàlídaca walí Cristo yàasu wawàsi ìwali, náapicha nacái níái yeebáidéeyéica itàacái. ³³Quéwa càicáanáta, iwàwacutá cáinináca asianái iicáca yàacawéetúawa náalimáwanama càide iyúwa cáinináanà naicáca níawawa. Píacué, nàacawéetúanáca, iwàwacutácué piaca piacawéeri fímiétacanáwa.

Pablo yàalàaca sùmanái, nasèenáí nacái

6 ¹Píacué sùmanáica, peebáidacué pisèenáí itàacáíwa càica Wáiwacalí iwàwaca peebáidacuéca nálí, yácáináta machacàníiri wawàsica.” ²Càica Dios itàacái fimaca: “Pia píaniri fímiétacanáwa, píatúa fímiétacanáwa nacái.” Yácata ley idàbéerité Dios imàacaca itàacáíwa ìwali nálí, imànfinápiná cayábéeri nálí níái yèeyéica isèenáí fímiétacanáwa. ³Càicáalícué pimànica, yásí cayábapínácuéca pìasu wawàsi yàacawa macái wawàsi ìwalita, yá nacái piyapínácuéca déecu èeri cháí calí íinata.”^w

⁴Píacué nasèenáica, picácué pimàni nalúa níái péenibecawa. Pidàwinàacué nía cayába. Píalàacué nía, píewáidacué nacái nía Wáiwacalí itàacái ìwali.

Pablo yàalàaca nàasunái wenàiwica, nía nacái náiwacanánáica

⁵Píacué nacái nàasunái wenàiwicaca, núumacué pirí: Níái píiwacanánáica cháí èeri irícu, peebáidacué nachùullaca cáimiétacanéeri iyú, piacué nacàaluíná piwàwa yáapichawa càide iyúwa peebáidacaalícué piyaca Cristo iríta. ⁶Píicácué píibaida cayába píiwacanánái iicáidacaalítacué pirí iyúwa níái iwàwéeyéica casíimáica wenàiwica iicáca íiwitáise. Píibaidacué càide iyúwa Cristo yàasunái wenàiwica, pimànicué piwàwa yáapichawa càide iyúwa Dios iwàwáaná. ⁷Pimànicué píibaidacaléwa casíimáiri iyú càide iyúwa Wáiwacalícaalíta ichùullacué pimànicani. ⁸Píalíacuéwa wamànicaalí cayábéeri wawàsica, yá Wáiwacalí yàapínáca walí wawèni, ìwalíise yái wamànírica wáalimáwanama, éwita nàasu wenàiwicaca wía, éwita nacái càmfíríca nàasu wenàiwicani.”^x

^t 5.31 Gn. 2.24; Mt. 19.1-6; Mr. 10.5-9; 1 Co. 6.16. ^u 6.1 Col. 3.20. ^v 6.2 Ex. 20.12; Dt. 5.16.
^w 6.3 Ex. 20.12; Dt. 5.16. ^x 6.8 Col. 3.22-25.

⁹Píacué náiwacanánái, pimànicué cayábéeri nalfí nái píasunái wenàiwicacawa. Picácué pibáulia piuwichàidaca nía. Píaliacuéwa yái Pfiwacalicuéca, yácata nacái Náiwacali píapichacué lyéerica chènuniré, yái cáininéerica iicáca macái wenàiwicata.

Iicacánáwapiná wamànica ùuwicái Camèniadacáiri fipunita

¹⁰Iná yácata numáalàidáaná nutàaníca yái: Pichàiniadacué piwàwa iyú yái Wáiwacali ichàini yèericuéca pírí, yácáináta cachàinfíri canánama fícha. ¹¹Pitàsacué píawawa nayú macáita nái tàacáisinái Dios imàaquéeyéicuéca pírí itàacái irícuwa, yéewacaténácué pibàlùacawa dàalanama Camèniadacáiri ichìwa fipunita. ¹²Wamànica ùuwicái, quéwa càmita wenàiwicanái fipunita. Wamànica ùuwicái náipunita nái càmfíyéica waicá watú iyúwa, ichùulièyéica cháí èeri írícu, cachàinfíyéica nacái. Nái catéeri fíwacanánáica. Náipunita macáita nái espíritu báawéeyéi icuèyéica chènunibàa. ¹³Iná iwalfíse, iwàwacutácué manuíca piwàwa Dios ichàini iwéré yàasu èericaténá wàuwidesàiri imànica pírícué báawéeri, yácué pibàlùacawa fipunita dàalanama. Idécanáamicué pimànica fipunita ùuwicái, yácué piyaca itàacái ìwali dàalanama abémáidata.

¹⁴Iná iwàwacutácué pibàlùacawa dàalanama piùwidesàiri fipunitawa. Pitàanícaalícué yáawami tàacáisi báisírita, càicáaníde iyúwa úwisàiri idacùacaalí ìwaliabàawa, ipíchaná ibàle dàaléeri icaláacawa fícha. Pimànicaalícué cayábéeri áibanái írí, càicáaníde iyúwa úwisàiri idacùacaalí yùucuta ibàlewa dàaléeri wawàsi iyú, ipíchaná yùuwidenái isutàacani. ¹⁵Iyúwa nacái úwisàiri ìwalicaalí izapatoníwa màulenácaténáni ùuwicái írí, càita nacái iwàwacutácué màulenáca pía, piacaténácué picàlidaca yái tàacáisi cayábéerica imàaquéeripináca piyacuéca matufbanáita Dios yáapícha. ¹⁶Quéwa macái wawàsi fícha, iwàwacutácué manuíca piwàwa Jesús iwéré. Yái yéewéerica pichàcáidacuéca iyú macáita nái Camèniadacáiri ichucùluni fíre ipucuéyécawa ichàwidéeyéica píatalécué. Càicáaníde iyúwa úwisàiri icáapícaalí itàsanáwa. ¹⁷Yái Dios ichùuliadánácuéca pía yùuwichàacáisi fícha, yápinátacué icuèri pía báawéeri wawàsi fícha càide iyúwa sìèru icàyuwaníná icùaná úwisàiri fíwita. Yái Dios itàacáica, yácata machete caserùníri Espíritu Santo yèericué pírí picùanápínácué píawawa.^v

¹⁸Picácué píimáicha pitàaníca Dios yáapícha, pisutácué fícha Espíritu Santo iyúudàacaténácué pía ìwali yái achúméericuéca imànica piwàwa. Picácué píalímá matufbanáica piyaca. Picácué pimàaca pitàaníca Dios yáapícha nàwali nái yàasunái wenàiwicaca.

¹⁹Pitàanícué nacái nùwali Dios yáapícha, nutàanícaalícaténá áibanái írí, yá Dios imàacaca nulí nái tàacáisi iwàwacutéeyécawa nucàlidaca ìwali, nutàanícaténá nacái macàaluínináta tàacáisi cayábéeri, yái Dios ibèericaté wenàiwica fícha bàaluité. ²⁰Yái Jesús imáidéericaté núa ìwalíná nucàlidacaténá itàacái, presuríca nacái núa ìwalísená siùcade. Pitàanícué Dios yáapícha nùwali yéewacaténá nucàlidaca itàacái macàaluínináta càide iyúwa iwàwacutáaná nutàaníca.

Pablo imáalàida itàaníca nalí

²¹ Yáí wéenásàiri Tíquico,^z cáininéerica waicáca, íibaidéerica nacái cayába Wáiwacali yáapicha, yápináta icàlidacué pirí càinácaalí iicácanáwa nùyaca, càinácaalí nacái numàni pífáfacaténácuéwa. ²² Iná yácata nubànùapíná pìatálécué pífáfacaténácué càinácaalí iicácanáwa wàyaca, ichàiniadacaténácué nacái piwàwa.^a

²³ Nuénánái, nuwàwaca Wáaniri Dios, Wáiwacali Jesucristo nacái, namàacacaténácué piyaca matuíbanáita, píacué cáininéeyéica iicáyacácawa, manuíféica nacái iwàwa Wáiwacali Jesucristo iwéré. ²⁴ Yá nacái nuwàwaca Dios yàaca nalí mawènitá macáita yáí namáapuèrica, níái cáininéeyéica iicáca Wáiwacali Jesucristo càiripínáta. Càicawani.

FILIPENSES

Icàlidacatái walí cuyàluta ìwali:

Filipenses, yáasáidaca walí, “Casímaíca Pablo iwàwa Jesucristo ìwalí-sená.”

Máinícaté cáinináca naicáca Pablo níái yeebáidéeyéica Jesús, abédanama-cáináté nawàwa yáapicha madécaná wawàsi ìwali, níái ìyèeyéicaté Filipo ìyacàlená ìricu, canácataté áibanái càiyéi fiwítáise iicácanáwa iyúwaté nía.

Iicácanáwa itànàacawa yái cuyàlutaca:

Yái cuyàluta Filipenses, càité Apóstol Pablo itànàaca, yácataté yáasáidacatái nalí fiwítáise cayábéeriwa, icàlidacatái nacái nalí yàasu wawàsiwa matuíbanáita, iyúwaté nacái fináidáanáwa.

Níái tàacáisinái, casímái, casímái, yèepùacué casímaíca pía abéta àniawa, wàanàaca nía madécaná yàawiría, wàanàaca nía 104 yàawiría cháí cuyàluta ìricu.

Itànèerité cuyàluta:

Yácata apóstol Pablo yái itànàaténi.
Filipenses 1.1.

Itànàacatáise cuyàluta:

Yái cuyàluta Filipenses, Pablo itànàacaténi presocaalíté namànicani Roma ìyacàlená ìricu. Fil. 1.7, 13; 4.22.

Iná presocaalíté Pablo, ìyacaté abéechúa capíi ìricu napáyaidacaté iwèni. Iyaca néeni pucháiba camuí Roma ìyacàlená ìricu. Idècunitàacá ìyacaté néeni, yáté icùaca rey César ichùnìaca yàasu wawàsi.

Camuí itànèerité ìricu yái cuyàlutaca:

Pablo itànàacaté yái cuyàluta Filipenses, chábade camuí 62 o 63 néenibàa, asáica idénáamité Cristo.

Cuyàluta icàlidéeri ìwali:

Casímaícaté Pablo iwàwa Roma ìyacàlená néeni, éwitaté càmita yéewa imusúanicawa capíi fícha.

Versículo máinfíri cawènica:

Fil. 1.21 “Quéwa nulí, idècunitàacá cáuca núa, yá nuíbaidaca Cristo írí. Nanúacaalí nacái núa, yá quéwanáta cayábacani, nùanàapinácáiná Cristo yàatalé, yá nacái yàapináca néré nuwèni.”

Pablo iwàwalica Filipo mìnánái

1 ¹Núa Pablo, Timoteo nacái, wíacata íbaidéeyéi Jesucristo irí. Watànàa-cué pírí cuyàluta, macáitacué pía iyéeyéica Jesucristo yáapicha Filipos^a iyacàlená irícu, ancianonái yáapicha, nía nacái diácononáica.^b

²Nuwàwa Wáaniri Dios, Wáiwacali Jesucristo yáapicha, namànicuéca pírí cayábéeri mawènitá, nayúudàacaténácué piyaca matufbanáita.

Pablo yàa cayábéeri Dios irí, nàwalfise níái

Filipo mìnánái yeebáidéeyéica Jesús

³Imanùbacata nuwàwalicuéca pía, yá nùaca cayábéeri Dios irí. ⁴Imanùbacata nacái nutàaníca Dios yáapicha, yá nusutáca fícha casimáiri iyú pìwali-cué macáita, ⁵piyúudàacáinácué nucàlidaca yái tàacáisi cayábéerica Jesús iináwaná ìwali. Idàbaca nacáitaté peebáidacuéca Jesús, àta siùcalénamata pimànicuécani. ⁶Siùcade, idé núaliacawa báisíta yái Dios idàbéericaté imànicuéca íbaidacalé cayábéeriwa piwàwalícu, abémáidapináta imànicani àta béeyéicataléta píiwitáisecué Dios itàacái ìwali, iwéréta nacái Jesucristo yàa-nàapináca àniawa. Yá néenialípináca àtata, imáalàida íbaidaca wawàwalícu.

Cáinináca Pablo iicáca níái Filipo mìnánáica

⁷Quéwa cayábacata nuínáidacawa càì pìwalícué, cáinináacáinácué nuicáca pía macáita. Ewita nùyaca cháì presunái icapèe irícu, imanùbacata iwàwacutá nùasáidaca, nucàlidaca nacái nacuèrinánái irí báisífrica yái tàacáisi cayábéerica. Macáitacué picàlidaca núapicha yái cáinináanáca Dios iicáca wía mawè-nita. ⁸Dios yái yáaliériwa báisíta, càmita nuchìwata ìwali yái cáinináanácuéca nuicáca pía macáita, càide iyúwa nacái cáinináanácué Jesucristo iicáca pía.

⁹Iná, yá nusutéeri Dios fícha yái nutàanícaalí yáapicha: Cáininácaténácué piicáyacacawa abémáidata cáaliacáiri iyú, píaliacaténácué nacái piicáca yái càmfírica báisí wawàsica, ¹⁰píaliacaténácué piníwàaca yái cayábasíwéerica, fícha yái càmfírica cayába, yéewacaténácué masacàaca píiwitáise, canácaténáta yáaliméeri icháawàacuéca piináwaná yàasu èeri Cristo yàanàaca àniawa, ¹¹idécáténácué pimànica madécaná wawàsi cayábéeri Jesucristo ichàini ìwalíisená, yéewacaténá áibanái yàaca Dios ímiétacaná, nàacaténá nacái irí cayábéeri.

Nulí, yái Cristoca, yácata nucáuca

¹²Nuénánái cáininéeyéi nuicáca, nuwàwacué píaliacawa níái báawéeyéi wawàsi ichàbéeyéicawa nulí nàwalíse, yá quéwanáta madécaná wenàiwica yáaliacawa tàacáisi cayábéeri ìwali. ¹³Càita macáita níái úwinái icuèyéica rey icapèe manuúri, nía nacái áibanái iyéeyéica néeni, macáita náalíaca presuca núa, nufbaidacáiná Cristo irí.^c

¹⁴Iwalíisená yái presonáca núa, yá quéwanáta nachàiniadaca nawàwa Wáiwacali iwéré níái madécaná nuénánáica Cristo ìwalíisená. Yá nacái quéwanáta nacàlidaca macàaluínináta yái Dios itàacáica.

¹⁵Númacué pirí báisíta, abénaméeyéi icàlidaca Cristo iináwaná ìwali, quéwa cáudenicáiná naicáca yái wawàsi Dios imànfirica nùwalfisená, nawàwacáiná wenàiwica yàacawa náami, càmita núamita. Aibanái nawàwa namawèniadaca núa manùbacaténá néewáidacalé nuícha. Quéwa áibanái icàlida Jesús iináwaná ìwali náiwitáise cayábéeri yáapichawa, iyúwa nacái nawàwáaná. ¹⁶Abénaméeyéi icàlida Cristo iináwaná ìwali, quéwa napéliacaténáta nuípunita, càmita báisíta, nawàwacáináta wenàiwica yàaca náimiétacaná, nayúunáidacáiná ìwalísepináca namànisa nulí báawéerita, ipùalépiná yái presonáca núa cháí. ¹⁷Quéwa níái áibanáica, nacàlidaca Jesús iináwaná ìwali, cáininácáiná naicáca núa, náalfacáiná Dios imàacaca núa cháí nucùacaténá báawéeri fícha yái tàacáisi cayábéerica.

¹⁸Quéwa càmita achúma nuwàwa ìwalfise. Iná éwita náináidaca namànica cayábéeri, báawéeri nacái, càinácaalíta náináida namànica, càicáaníta, yá nacàlidaca mayamáacata Cristo iináwaná ìwali. Yá ìwalfiseca, casímái nuwàwa. Yá nacái casímáipináca nuwàwa abémáidata.

¹⁹Núalfacawa ìwalfise yái pitàanínácuéca Dios yáapicha nùwali, yá nacái iyúudàanáca núa yái Jesucristo yàasu Espírituca, yá numusúapinácawa mesúnamáita sfísai. ²⁰Quéwa, yá máiniíri nuwàwa imusúacawa cayába, yái nuíbaidáanáca Cristo irí, ipíchaná nubáiniapinácawa ipíchalé. Nuwàwa nùaca nupíchaléwa abémáidata iyúwata quéecha, nutàanicaténá macàaluínináta, wenàiwica yàacaténá Cristo fimiétacaná ìwalfise yái iicacánáwaca nùyaca, idècunitàacá cáuca núa, éwita nacái nuétácawa. ²¹Quéwa nulí, idècunitàacá cáuca núa, yá nuíbaidaca Cristo irí. Nanúacaalí nacái núa, yá quéwanáta cayábacani, nùanàapinácáiná Cristo yàatalé, yàacatalépináca nacái nuwèni. ²²Quéwa nùyacaalíca nuiná írìcuwa mamáalàacata, yáca nuíbaidapináca Cristo irí. Quéwa càmita núalfíwa chánacaalí yái ìwàwacutéripináca nuniwàaca. ²³Máini càulenáca nuniwàaca yái nùyáanápínáca cháí, nuétápinácaalíwa nacái. Aibaalí, yá nuwàwacáita nuétácawa idécaténá nùyaca Cristo yáapicha, yásí máiniíri cayábaca fícha yái nùyáanáca cháí. ²⁴Quéwa nùyacaalíca cháí èeri írìcu, yá nacái cayábacatani, yéewacaténáca nuyúudàacuéca pía mamáalàacata.

²⁵Quéwa idé nuínáidacawa ìwali báisíta, ìwàwacutápináca nuyamáacawa píapichacué, piwàwacutácáinácué núa yéewacaténá nuyúudàacuéca pía, casímáicaténácué piwàwa, manuícáinácué piwàwa mamáalàacata Cristo iwéré, ²⁶yéewacaténácué píaca cayábéeri manuísíwata Jesucristo irí nùwalfisená, piicácaalícué yèepùadaca núa pítalécué àniawa.

Manuícúe piwàwa pìyaca Cristo iwéré

²⁷Abéeri wawàsi nusutácué pícha. Iwàwacutácué pìyaca càide iyúwa Cristo yàasu tàacáisi cayábéeri yéewáidáanácué pía. Nùacaalíténácué nuicáca pía, éwita nacái nùyaca píichacué déeculé, yá núalfíca pìyacuéca dàalanama ìwali, abéerita nacái píiwiitáisecué píapichawáaca, abédanamata nacái píiwiitáisecué pimànica ùuwicái, yéewanápiná áibanái yeebáidaca ìwali yái tàacáisi cayábéerica.

²⁸Picácué pimàaca píawawa nacalùadáidaca pía, níái yèeyéicawa píipunitacué Dios itàacái ìwalfise, iyúpinácáináta píasáidapinácué nalí Dios yúuwichàidapináca nía. Quéwa píacué, ichúliadéeyéipíná yúuwichàacáisi fícha,

Dioscáináta imàacapínacué pimawèniadaca nía. ²⁹Iná ìwalíise, Dios imàacacué pirí wawàsi peebáidacaténacué Cristo ìwali. Quéwa càmita abéeri peebáidacaténacué ìwalita, piuwichàacaténacuéwa nacái ìwaliná. ³⁰Yá nacái càipínacata namànicuéca pípunita ùuwicái, iyúwaté piiquéericué namànica nulí, siùca nacáide, mamáalàacata càica namànica núa.^d

Iwàwacutá abédanamaca wáiwitáise, càmita iwàwacutá canùmaséeca wía

2 ¹Iná idécaalí Cristo ichàiniadacuéca piwàwa, idécaalícué pichàiniadaca áibanái iwàwa cáinináacáinacué piicáca nía, idécaalícué abédanamaca Espíritu Santo imànica píiwitáise, idécaalícué cáinináca piicáyacawa, idécaalícué nacái piicáca napùalé níai imáapuèyéica wawàsi, ²yácué nusutáca píicha wawàsi, yái casímááripínáca imànica nuwàwa: Iwàwacutácué abéeritacata píiwitáise piyaca, cáininácué piicáyacacawa abédanamata, abéeritacué piasu wawàsi piápichawáacawa, abéeri wawàsi nacái píináidacué pimànica. ³Picácué pimàni wawàsi pipéliacaténacué ìwalíise, canùmaséecaténacué pía nacái ìwalíise. Pimànicaalícué wawàsi, picácué cachàini piicácawa áibanái fícha, piicácué áibanái náalimáwanama càide iyúwa cawèniyeyéicué píicha. ⁴Picácué máini picutáidaca pirípinátawa wawàsi, píináidacuéwa nacái nàwali níai áibanáica.

⁵Iwàwacutácué píináidacawa càitáde iyúwaté Cristo Jesús fináidáanáwa.

⁶Ewitaté Diosca yái Cristoca abédanaméerita Dios yáapicha, càicáaníta, càmitaté fíbàawa ìwalíise yátái Diosnàcani.

⁷Yá imàacacatéca yàasu wawàsitawa, yái iyáanacaté iyúwa Dios, yá imànicaté yáawawa càide iyúwa nàasu wenàiwica, yá nacái asáicaténi abédanamata càide iyúwa abéeri wenàiwica.

⁸Néese idécanáamité ìyaca càide iyúwa abéeri wenàiwica, yá imànicaté yáawawa càide iyúwa mawènfiri canánama fícha, yá yeebáidacaté Yáaniri ichùuliacawa, càitaté yéetácawa nanúacaalíténi cruz ìwali.

⁹Yá ìwalíisecaté, Dios imàaca írí chàinisi canánama iwicáubàa, yái chàinisi iyéerica canánama chàinisinái iwicáubàa, yàacaté nacái írí fípidená cawènfiri macái fípidená fícha,

¹⁰yéewacaténá macái wenàiwica ibàlùapínacawa yùululù ipùata iyúwa írí, yái Jesús fípidená Dios yèeripínáca írí, macáita níai ìyeyéica chènuniré, nía nacái ìyeyéica cáli finata, macáita nacái níai idéeyéicaté yéetámicawa.

¹¹Macái wenàiwica íiwitáaná icàlidacaténá inuma iyúwa, “yái Jesucristo, yácata Wáiwacali canánama”, wàacaténá nacái cayábéeri Wáaniri Dios írfwa.

Níai yeebáidéeyéica Jesús iwàwacutá nàyaca càide iyúwa camalási

¹²Nuénánái cáininéeyéi nuicáca. Càide iyúwaté peebáidáanacué yái nuéwáidéericatécué pía ìwali, nùyacaalítécué piápicha bàaluité, càita

nacái siùcade, nuwàwacué peebáidaca ìwali abémáidata, cachàini yáawanái quiríta, éwita nùyaca píchacué déeculé. Pichàiniadacuéwa, píasáidacué pìyaca áibanái ipíchalé càide iyúwa, níái idéeyéica Dios ichúuliadaca yúuwichàacáisi fícha. Píacué Dios iyéininá, piacué nacái fimiétacaná. ¹³ Yácata Dios yái camè necué imànica piwàwa yéewacaténá nacái imànica yái ìbaidacaléca càide iyúwa iwàwáaná.

¹⁴ Acaalfcué pimànìfiri ìbaidacalésica, picácué pitàanì pìwaliwáaca ìwalíise. Picácué nacái pitàanì piriwáaca chàinisfiri iyú ìwalíise. ¹⁵ Ipíchanácué áibanái itàanica piináwaná ìwali báawanama, piyacué mabáyawanáta càide iyúwa Dios yéenibe, nèewi níái wenàiwica fináidéeyéica imànica yáawami báawéerita siùcade, ichàbanaméeyéica nacái imànica báawéeri. Níái iwàwacutéeyéica piyacuéca yèewi càide iyúwa dùlupùtanái icànèeyéica catèeri èeri irícu. ¹⁶ Iná càicaalfni, picácué pimàaca peebáidaca ìwali yái tàacáisi yèerica wacauca, yàasu èericaténá Cristo yàanàca àniawa, yá casímáica nuwàwa pìwalísecué. Yá nacái nùalíaca càmita máinì mawènica yái ùuwicái numànìrica, yá nacái nuíbaidacaléca. ¹⁷ Báisíta nucùapináca casímáica nuwàwa pìwalísecué. Iná iwàwacutápinácaalí nùaca nucáucawa ipùalépiná yái pìuwichàanacuécawa, manuicáinacué piwàwa Jesús iwéré, yá numànicani casímáiri iyú. Yá nacái nuwàwaca casímáicuéca piwàwa núapicha macáita. ¹⁸ Iná càita piacué nacái, casímáicué piwàwa núapicha abédanamata.

Pablo ibànùaca Timoteo, néese ibànùaca nacái Epafrodito

¹⁹ Iná Wáiwacali Jesús iwàwacaalí càì, yá nubànùaca pìatalécué Timoteo mesúnamáita, nuwàwacáiná icàlidaca nulí piináwaná ìwali yàanàacaalí néese àniawa, yéewacaténá nacái casímáica nuwàwa. ²⁰ Canácata áiba núapicha cháì, achúmèeri iwàwa pìwalicué càide iyúwa Timoteo, báisírita achúmaca iwàwa pìwalicué càinàcaalícué piasu wawàsi yàacawa. ²¹ Níái áibanáica, macáita achúmaca nawàwa nàasu wawàsi ìwalitawa, càmita nacái achúma nawàwa ìwali yátái wawàsi cawènírica Jesucristo irí. ²² Quéwa piacué idéeyéi yáalíacawa Timoteo fiwitáise ìwali, càinàcaalíté iicacánáwa iyúudàaca nucàlidaca yái tàacáisi cayábèerica càide iyúwa abèeri sùmàì iyúudàacaalí yàaniriwa.

²³ Iná, yápiná yái nubànùacué pìatalé mesúnamáita, idéca nacáita nùalíacawa càinápínacaalí wawàsica yái ichàbawa nulí cháì presunái icapèe irícu. ²⁴ Quéwa manuica nuwàwa Wáiwacali iwéré, isicúata nacái nùalimápináca nùacawa mesúnamáita pìatalécué.

²⁵ Quéwa cayába cáminá nubànùacuéca pìatalé nacái yái nuénásàiri Epafrodito, iyúudèerica nacái nù, nùacawéerínaca numànica ùuwicái, yái pibànuericatécué nùatalé icàlidacaténaté nulí piináwaná ìwalicué, yái icutéerica nulí yái wawàsi nuwàwacutéerica. ²⁶ Nubànùacué piríni, iwàwacáinacué iicáca pía macáita abéta àniawa. Yá nacái achúmacaté máinì iwàwa yáalíacaalíté péemiacuéca iináwaná cáuláicacani. ²⁷ Báisítaté cáuláicacatèni, achúmaté yéetácawa. Quéwa Dios iicácaté ipùalé, càmítaté abèeri yácata, iicácaté nacái nupùalé áiba, ipíchanaté máinì awisica nuwàwa ipùalé yái máinínacaté achúmaca nuwàwa. ²⁸ Iná ìwalíise, yèepùacué nubànùaca pìatalé àniawani mesúnamáita, piicácaalíténacuèni, yácué casímáica piwàwa càmicaténá máinì achúmaca nuwàwa.

²⁹Iná peedácué pìataléwani casíímáiri iyú càide iyúwa Wáiwacali iwà-wáanácué pimànica irí. Iwàwacutácué piaca náimiétacaná níái càiyéica fiwítáise wenàiwicaca iyúwa Epafrodito, ³⁰achúmacáináté yéetácawa ìwalíise yáí fíibaidáanáca Cristo irí. Càita nacái achúmacaté yéetácawa nùwalíisená, iyúudàacaalíté núa ìwali yáí càmíiricuéca yéewa pimànica nulí.

Yéewacaténá mabáyawanáca Dios iicáca wía, iwàwacutá weebáidaca Cristo

3 ¹Aiba wawàsi quiríta nuénánái, iwàwacutácué casíímáica piwàwa Wáiwacali fípidená ìwali. Càmita isèiwica nulí wawàsi yáí nutànnàan-
cué pirí ìwali abéta àniawa, yáí idéericaté nutànnàacuéca pirí quéechaté. Yá
nacái iyúudàacuéca pía ipíchanácué peebáida nalí níái cachìwéeyéica.

²Piicácué píchawa cayába níái áuli nacáiyéica fiwítáise, náicha nacái níái
fináidéeyéica imànica yáawami báawéerita. Níá nacái ichùulièyéica nada-
lúaca nàwalíisesàì yéénáwa.^e

³Wíasí báisiyéita Dios yàasunái wenàiwicaca, wía yèeyéica Dios fimiéta-
caná Espíritu iyú, casíímáica nacái wàyaca Cristo ìwali. Iná càmita manuí
wawàwa wachàini iwéréwa. ⁴Núasí, yéewéeripiná manuíca iwàwa ìwalíise
yátái nùawirináimi fiwítáise, núacáinásí yáalíeriwa ìwali macáita, quéwa
càmita numànitani. Iná cawinácaalí manuíyèi iwàwa wenàiwicaca fiwítáise
iwéré, núasí yéewéeri manuíca iwàwa iwéré náicha quiríta. ⁵Núacáináté
nadaluéri ìwalíisesàì yééná idécanáamité nudèniaca ocho èeri asáica idé-
náamité núa, israelnáì yéénáca núa, Benjamín itaquérinámi.^f Hebreosàiri
mèewiséeri nacái núa, hebreonáimicáináté níái nusèenáimica. Níái tàacáisi
ichùulièyéica, nuebáidacaté nàwali macáita, fariseocáinátés^g núa. ⁶Numàni-
caté máini càide iyúwa tàacáisi ichùulièyèi fíimáaná, iyúwa nacái judfonái
fiwítáise iyáanáté. Iná ìwalíise, yáté numànica nalí báawéeri níái Cristo
yàasunái wenàiwicaca.^h Nùyacaté machacànita càide iyúwaté tàacáisi ichùu-
lièyèi fíimáaná. Ináté canácata yáaliméeri icháawàaca núa, càmita numàni
càide iyúwaté tàacáisi ichùulièyèi fíimáaná.

⁷Bàaluité néenialíté, nuyúunáidéeyéicaté cawènica macáita níái càiyèi
wawàsica. Quéwa siùcade, càmita cawèni nuicáca núa, ìwalíise yáí cáinináa-
náca Cristo iicáca núa. ⁸Yá nacái núumaca ipùalé abéta àniawa. Yáí cawè-
nirícaté nuicáca siùcade, yá mawènica nuicácani, yácáiná máini cawènica
fícha yáí nùalífanácawa Cristo Jesús ìwali, yáí Nuíwacalica. Iná Cristo ìwalí-
sená, yáté numàacaca nuíchawani macáita. Siùcade, yá mawènica nuicácani
iyúwa yáí wáuquéerica wáichawa idéerica ibadácawa, yéewacaténá idéca
nùyaca Cristo yáapícha. ⁹Yá nacái nuwàwaca Dios yeedáca núa. Nùalíaca
càmita mabáyawaná Dios iicáca núa, éwita numànica càide iyúwa tàacáisi
ichùulièyèi fíimáaná. Iwalíiseta yáí manuícaalíta wawàwa Cristo iwéré, yásí
mabáyawanáca Dios iicáca wía.

¹⁰Yácata nuwàwéeri nùalíacawa fiwítáise ìwali, yáí Cristoca. Nuwàwaca
nacái nùyaca Dios ichàini iyú, yáí icáucàidéericaté iyú Cristo yéetácáisi
fícha, nùuwichàacaténáwa nacái ìwalíná, càide iyúwaté yùuwichàanáwa,

e 3.2 Nadalúacaalí nàwalíisesàì ipùata fímami yéénáwa, yá nayúunáidaca Dios yàasunái
wenàiwicaca níata, quéwa càmita báisíni. **f** 3.5 Ro. 11.1. **g** 3.5 Hch. 8.3; 22.4; 26.9-11.
h 3.6 Hch. 8.3; 22.4; 26.9-11.

nuétácáténáwa nacái càitáde iyúwaté yéetáanáwa. ¹¹Iná càita nacái nuwàwa Dios imàacaca núcàucàacawa àniawa yéetáními yèewíise.

Pichàiniadacuéwa piyacaténacué càide iyúwa Dios iwàwáaná wàyaca

¹²Quéwa càmitàacá idéca nùlálacawa Cristo íiwitáise ìwali macáita. Càmitàacá nacái idé Dios imáalàidaca imachacàniaca nuíwítáise càide iyúwa iwàwáaná. Quéwa nuchàiniadawa mamáalàacata nudécáténá numànica macáita càide iyúwa Jesucristo iwàwáaná nùyaca, yeedácaalíté núa yàasu wenàiwicapináwa.

¹³Nuénánái, càmitàacá idé nùyaca macáita càide iyúwa Cristo ìyáaná. Quéwa abéeri wawàsi idé numànica: Càmita quirínama nuínáidacawa ìwali yái numànfíricaté quéecha. Yá nacái nuchàiniadacawa ìwali abémáidata yái iwàwacutérica nùlálacawa ìwali nupíchaléwa. ¹⁴Iná núa yèeri ipíchaléwa abémáidata, iwéréta nùanáca aléde chènuniré, Dios yàacatalépináca nuwèni, yái imáidéericaté núa ìwalíná Jesucristo ìwalíisená.

¹⁵Iná macáita wía idéeyéica béeyéica íiwitáise Dios itàacái ìwali, iwàwacutá abédanamaca wáiwitáise wáapichawáaca. Quéwa áibacaalítacué píináidacawa nuícha, yá nacái Dios yáasáidapínacata píricuéni. ¹⁶Quéwa yáta máiní cawènica, yái iwàwacutáanáca wàyaca macáita càide iyúwa tàacáisi báisíiri fímáaná, yá nacái wáináidacawa abéeri wawàsi ìwalita.

¹⁷Nuénánái, píalimáidacué pímanica càide iyúwa numànfíná cayábéeri áibanái írì. Píicacué picáuwa níái áibanái imànfíyéica càide iyúwaté naicáaná wamànica. ¹⁸Madécaná wenàiwica níái yèepuníwa chábàara, idéeyéicaté núcàlidacuéca píri íináwaná ìwali madécaná yàawiría. Siúcade, núcàlidacué píri nàwali abéta àniawa, quéwa ícháanfíri, achúmacáiná namànica nuwàwa. Càmita nàya càide Dios iwàwáaná, canáca iwèni nalí yái Cristo yéetáanacatéwa wáichawáliná cruz ìwali. ¹⁹Quéwa Dios yùuwichàidapíná nía ìwalíise, máiníicáiná náináidacawa ìwalita yái nainá iwàwéerica namànica. Canúmaséeca nacái nía ìwalíise yái báiripínáca namànicata. Yácata máiní náináidacawa ìwali yái èeri írìcuíri wawàsica.

²⁰Quéwa wía, yeebáidéeyéica Jesús, idéca wadèniaca wàyacaléwa yái ìyéeerica chènuniré, wacùcatáiseeca Wáiwacali Jesucristo yàanàca wàwalíná, yái ichúuliadéerica wía yùuwichàacáisi fícha. ²¹Iná yàasu èeri yàanàca, yá iwènúadapínáca yái wainá yéewéerica yéetácawa, yéewacaténá wadèniaca yái wainá cacamaléerica càide iyúwaté íiná imichàacaalítéwa yéetácáisi fícha. Yái ichàini icuèrica iyú nacái macáita yái wawàsi ìyéeerica macáita cháí èeri írìcu.

Casíimáicué pía Wáiwacali íipidená ìwali abémáidata

4 ¹Iná píacué nuénánái cáininéeyéi nuicáca, nuwàwéeyéi nacái nuicáca, píacatacué ísímáidéeyéi nuwàwa, píacatacué nacái nuíbaidacalé iwèni, iwàwacutácué piyaca dàalanama Wáiwacali itàacái ìwali.

²Píacué, Evodia, Síntique nacái, nusutácué pícha wawàsi manuísíwata. Iwàwacutácué pichùnica píasu wawàsiwa píapichawáacawa, abédanamacaténacué píiwitáise Wáiwacali íipidená ìwali. ³Càita nacái nusutáca pícha wawàsi, pía nùacawéerináca nuíbaidaca cayába, piyúudàacaténá níái inanái nùacawéeyéinacaté numànica ùuwicái, wacàlidacaalíté yái tàacáisi

cayábéerica, Clemente yáapicha nacái, nía nacái áibanái nùacawéeyéinacaté, idéyeyéica Dios itànàaca ípidená iricu yái cuyàluta, náipidená iyacatáica níai idènièyeyéica icáuca càmfíríca imáalàawa.⁴

⁴¡Casíimáicué pìyaca èri imanùbaca Wáiwacali ípidená ìwali! Yèepùà càì núumaca pírícué àniawa, ¡casíimáicué pìyaca! ⁵Macái wenàiwica yáalíacaténá cayábéeyéica íiwitáise pía, casíimáiyéi nacái náicha. Picácué píimáicha yái Wáiwacali Jesús yàanàanápínáca mesúnamáita.

⁶Càmítacué iwàwacutá achúmaca piwàwa. Pitàanicué Dios yáapicha, pisutácué fícha yái píimápuèricuéca, yá nacái pìacuéca irí cayábéeri ìwalíise. ⁷Yásí Dios imàacaca matuíbanáicuéca piwàwa yái cáiwitáiseéri macái ichàbaníise, icùacaténácué píiwitáise achúmacáichacué piwàwa, yá nacái píináidáanácucawa Jesucristo ìwali.

Yátacué píináidawa ìwali yái cayábéerica

⁸Iná imáalàidáaná ìwali. Nuénánái, píináidacuéwa báisíiri wawàsi ìwalita, wàacué wenàiwica íimíetacaná, wamànicué cayábéeri áibanái irí, wàyacué mabáyawanéeri iyú, cayábacué waicáca áibanái, wamànicué yái cayábéerica íináwaná wenàiwicanái ipíchalé. Wamànicue cayábéeri wawàsi wenàiwicanái íicá, yá nacái cayábéeripínáca natàaníca íináwaná ìwali. Yáta iwàwacutá wáináidacawa ìwali.

⁹Pimànicué càide iyúwaté nuéwáidáanácué pía, iyúwaté péemianácué nuéwáidaca, iyúwaté nacái píicáanácué numànica, yátacué pimàni. Yásí Dios yàacawéeridacuéca pía, yái imàaquéerica matuíbanáica wawàwa.

Pablo yàaca cayábéeri Filipo mìnanaí irí ìwalíise yái nèericaté irí

¹⁰Máiní casíimáica nuwàwa Wáiwacali ípidená ìwali, yèepùacáiná achúmacuécaca piwàwa nùwali abéta àniawa, ìwali nacái yái wawàsi numáapuèrica. Núalíaca achúmacuécaca piwàwa nùwalinama, càmicáitacué píalimáca pimànicani. ¹¹Càì núumaca, quéwa càmita numáapuàcáiná máiní wawàsita, quéwa idéca nacái nuéwanáca nùyaca càì íicácanáwa càinácaalíta íicácanáwa nùyaca, yá casíimáicata nuwàwa. ¹²Núalíacawa ìwali càinácaalí íicácanáwa wàyaca catúulécaneéri iyú, wamáapùacaalí madécaná wawàsi, wadèniacaalí nacái ichàbanamawa. Idéca Dios imàacaca nuéwanáca macáita yái wawàsica càinácaalíta íicácanáwa nùyaca, nudèniacaalí nuyáapínáwa, canácaalí nacái nuyáapíná, nudèniacaalí nacái ichàbanamawa, éwita nacái canáca nulíni. ¹³Núalimáca nuípunitáidaca macái wawàsita, Cristocáiná yàa nulí chàinisi numànfínápináni.

¹⁴Quéwa càicáaníta, idécué pimànica nulí cayábéeri, piyúudàacáinácué núa ìwali yái wawàsi numáapuèricaté.

¹⁵Quéwa píacué Filipo mìnanaíca, píatacué yái yáaliyéyiwa idàbacaalíte núcàlidacuéca pírí yái tàacáisi cayábéerica. Iná numusúacaalítéwa Macedonia yàasu cáli fícha, canátaté áibanái yeebáidéeyéi Jesús íicá nupùalé, ìwali yátái iwàwacutéericawa nulí. Píatacué abéerita íiquéeyéi nupùalé.

¹⁶Càita nacái idécaalíte nùanàaca Tesalónica/ iyacàlená iriculé, píatacué nacái ibànùaté nulí palata pucháiba yàawiría yéewacaténá nudèniaca yái

wawàsi numáapuèrica.^k ¹⁷ Còi núumaca, quéwa càmita piacaténacué nulí áiba palata àniawata. Nuwàwaca Dios yàacuéca pírí macái wawàsita ìwalíise yái piicáanacuéca nupùalé. ¹⁸ Iná nuwàwa pialíacuécawa, idécaté nuedáca macáita yái pibànuèricuéca nulí Epafrodito yáapicha, yáalimácata macáita càide iyúwa iwàwacutáanáwa nulí. Iná nudèniaca ichàbanamawa yái pibànuèricatécué nulí. Yái piyúdàanacuéca núa, càicáaníde iyúwa pumènfíri isàni cayábawaca,^l iyúwa nacái neemácaalíté cadàiniwaca cuwèesi isàni Dios irípiná, yái cayábéerica Dios iicáca.

¹⁹ Yái Dios, nuíbaidéerica irí, yàapínacué pírí macáita yái wawàsi pimáapuèricuéca, idèniacáiná ichàbanama yái yàasusi cachùtiquéerica yàapínacué píríni, ìwalíisenái yái Cristo Jesús imàníricatécué pírí.

²⁰ Iná Wáaniri Dios iríta, wàacué cayábéeri càiripináta. Càicawani.

Pablo imáalàida iwàwalica nía macáita

²¹ Nuwàwali macáita níai yeebáidéeyéica Cristo Jesús. Nía nacái nuénánái ìyéeyéica cháí, nawàwalicué pía nacái macáita. ²² Macáita nacái níai yeebáidéeyéica Jesús, nawàwalicué pía. Quéwa nía máini iwàwalicuéca pía níai fíibaidéeyéica cháí rey César icapèe irìcu.^m

²³ Iná nusutá Wáiwacali Jesucristo fícha pìwalicué, imànicaténacué pírí cayábéeri macáita. Càicawani.

COLOSENSES

Icàlidacatái iwali cuyàluta iwali:

Colosenses: Yáasáidaca walí, “yácata Cristo yái máiníiri cawènica caná-nama íicha.”

Colosas ìyacàlená ìyacadé 1.750 metros idècuni Efeso ìyacàlená íicha, Asia yàasu cáli íinata, síisìlamade èeri imusúacatáiseçawa. Yái cálica siùcade íipi-dená Turquía.

Epafras yái icàlidaté néré nalí Jesús iináwaná iwali. Càmitaté apóstol Pablota.

Itànèeri cuyàluta:

Yácata apóstol Pablo. Col. 1.1

Camuí itànèerité iricu yái cuyàlutaca:

Apóstol Pablo itànàacaténi camuí 63 néenibàa, asáica idenáamité Cristo.

¿Cánápinaté itànàa yái cuyàlutaca?

Apóstol Pablo itànàacaté Colosas mìnanaí irí yái cuyàlutaca, níacáináí yee-báidéeyéica Jesús, neebáidacaté áibanái cachìwéeyéi yéewáidáaná.

Níái càiyéicaté íiwitáise de iyúwaté níái áuli cáaluéyéi ànalima mìnanaíca. Natécaté báawéeri àyapu irìcubàa níái yeebáidéeyéica Jesús.

Nuwàwalicué pía.

1 ¹Núa Pablo, Jesucristo yàasu apóstol càide iyúwa Dios iwàwáaná, wéenasàiri Timoteo yáapicha nacái, ²nutànàacué pírí cuyàluta, píacué Dios yàasunái wenàiwicaca, càmfíyéica nacái imàaca yeebáidaca Jesús, ìyéeyéica Colosas ìyacàlená iricu:

Nuwàwa Wáaniri Dios, Wáiwacali Jesucristo yáapicha, namànica pírícué cayábéeri mawènitá matuíbanáicatenácué piwàwa.

Pablo itàaníca Dios yáapicha nàwali níái yeebáidéeyéica Jesús

³Imanùbacata watàaníca Dios yáapicha, yá wàaca cayábéeri Dios irí pìwali-cué, yái Wáiwacali Jesucristo Yáanirica. ⁴Idéca wéemiaca piináwaná manuí-cuéca piwàwa Jesucristo iwéré, yá nacái cáininácasacué piicáca macáita níái Dios yàasunái wenàiwicaca, ⁵ìwalíse yái picúanácuéca Dios yàapínaca pírícué yái wawàsi idènièricuéca pírí aléde chènuniré, yái idéeritécué píalácuécawa iwali, péemiacaalítécué yái tàacáisi cayábéerica ichúuliadéerica wía yùuwichàacáisi íicha, ⁶yái càiricaté nàanàidaca pírícué. Yái tàacáisi

naçàlitéérica nacái èeri mìnanaí irí macáita, manùba wenàiwica yee-báidéérica nacái iwali siùcade, càita nacái idàwinàacawa pèewicué. Súsàata inùmámi idàbacaalíté péemìacuécani, pee-báidacaalítécué nacái báisíta yái Dios iicáanáca wapùalé mawènitá. ⁷Càide iyúwaté Epafras yéewáidáanacué pía, yái íibaidéérica wáapicha, cáininéérica waicáca, imànírica càide iyúwa Cristo iwàwáaná yéewacaténacué iyúudàaca pía. ⁸Yácata nacái yái icàlidaté nacái walí iwali yái cáinináanacuéca piicáyacacawa càide iyúwa Espíritu Santo ichàiniadacuéca pía.

⁹Iná ìwalíisená, wía idàbaca nacáitaté wéemìacuéca piináwaná iwali, yá càmíta wayamáida watàaníca Dios yáapicha pìwalicué. Wasutáca nacái íicha yéewacaténacué:

- Dios imàacaca píalíacawa íiwitáise iwali manuí, yá nacái íináidéérica imànica,
imàacacaténacué cáalíacáica pía Espíritu Santo iyú,
¹⁰piyacaténacué càide iyúwa iwàwacutáaná Wáiwacali yàasu wenàiwica iyaca,
pimànicaténacué macái íiwitáaná cayábéeri áibanáí irí,
píiwitáise idàwinàacaténacuéwa nacái abémáidata Dios íiwitáise iwali,
¹¹Dios ichàiniadacaténacué píiwitáise ichàini iyúwa, yái idéérica yáasáidaca wenàiwica irí,
yéewacaténacué pìidenìaca macái wawàsita ééréeri iyú.

¹²Casíimáicaténacué piwàwa píaca cayábéeri abémáidata Wáaniri Dios irí, imàacacáiná wàasupínaca yàasunáí wenàiwica yáapicha yái yàasusi yèeripínaca nalí macáita, níái iyéeyéica càide iyúwa Dios iwàwáaná. ¹³Yái Dios idéericaté iwasàaca wía Camèniadacáiri ichàini íicha, íiwitáisesi catéeri wáyéericaté iricu, yá yàacaté imàacaca wía Iiri Jesús ichàini yáawibàa, yái cáininéérica iicáca icùacaténá wía. ¹⁴Yái Iiri ipáyaidéericaté wawèni íiraná iyúwa, yéewacaténá Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná íicha.

Yái Dios Iiri, cachàiníiri canánama íicha

- ¹⁵Canácata yáaliméeri iicáca Dios.
Quéwa yái Cristo, yácata Dios,
yácata idènia iicácanáwa yái Dios càmíirica wáalimá waicáca.
Yácata idàbéericaté iyaca napíchalé macáita,
níái idàbéeyéicaté ichàini iyúwa cháí èeri iricu.
¹⁶Iná ichàini iyúwa idàbaté macáita níái iyéeyéica chènuniré,
nía nacái iyéeyéica cháí calí íinata,
níái waiquéeyéica watuf iyúwa, càmíiyéi nacái wáalimá waicáca.
Ewita níacani espíritu cachàiníiyéica, nía nacái wenàiwica cachàiníiyéica ichuulièyéica cháí èeri iricu.
Macáitaté Cristo idàbáidaca nía, irípináwa nacái.
¹⁷Cristo idécaté iyaca napíchawáise macáita níái wawàsináica,
ìwalíisenáta nàya mamáalàacata macáita níái wawàsináica cháí èeri iricu.

¹⁸ Yácata wáiwitápu, wía yeebáidéeyéica ìwali,^a wàyaca nacái irí càide iyúwa iinánáiná.

Yácata idàbáidéeri macáita níái wawàsináica,

Yácata nacái idàbèerité imichàacawa yéetácáisi fícha, càmicaténá yèepùà yéetácawa quirínama,

yéewacaténá yácata máiníiri cawènica macái fíchata.

¹⁹ Cayábaté Dios iicáca yái iyáanacaté Cristo yáapicha, macái íiwitáise yáapichawa.

²⁰ Yá nacái Cristo ìwalíisenácata, Dios ichùniaté nálí wawàsi náapichawáaca macáita níái imànicaléca,

níái iyéeyéica chènuniré, iyéeyéica nacái cáli fínata.

Imàacacaté nàyaca náapichawáaca matuñbanáica,

ìwalíisená yái líri íiraná yúuquéricaté wáichawalfíná cruz ìwali.

²¹ Píacué nacái, bàaluité piyacatécué càide iyúwa níái canéeyéi yàasu cáli. Yá nacái pimànicatécué piùwidewa Dios píiwitáise iyúwa, pimànicáináté-cué yáawami bayáwanásita. ²² Quéwa siùcade, idéca Dios ichùniacuéca píapicha wawàsi, ìwalíise yái líri yàanèericaté wenàiwica iyú yéewacaténáté yéetácawa wáichawalfíná, yéewacaténá wabàlùacawa mabáyawanáta Dios íipunita yàasu èeri yàanàaca wàwalíná, càmicaténá yéewa áibanái icháa-wàaca waináwaná wamànica báawéeri. ²³ Càipiná Cristo imànica píricué, quéwa manuífcaalícué piwàwa abémáidata ìwali yái tàacáisi cayábéerica. Pibàlùacuéwa ìwali dàalanama càide iyúwa abéeri capíi, cayábacáiná icàwa. Píacué píiméyàa picùaca yái Dios yèeripínacuéca píri iyúwaté péemíacaalí-cué yái tàacáisi cayábéerica. Yái wacàlidéerica madécaná wenàiwica irí cháí èeri íricu, yái Dios imáidéericaté núa ìwalíná, núa Pabloca, nuyúudàacaténá nacàlidaca yái tàacáisi cayábéerica.

Pablo icàlidacaté Dios itàacái nálí níái càmfíyéica judfónái

²⁴ Siùcade, casímáica nuwàwa, nùuwichàacáiná nuñbaidaca píwalínacué, yéewacaténá nùuwichàacawa quiríta nuínálicuwa càide iyúwa Cristo iwà-wáaná, nàwalíná níái yeebáidéeyéica Cristo, níái iinanáináca. ²⁵ Càicaté Dios imànica yàasu wenàiwica iyúwa núa, càide iyúwaté Dios fináidáanátéwa nùwali, yá ichùuliacaté nucàlidaca yái Dios itàacáica macáita,^b ²⁶ yái Dios ibèericaté wenàiwica fícha bàaluité. Siùcade, idéca Dios imàacaca yàasunái wenàiwica yáalíacawa ìwali, ²⁷ níata Dios iwàwéeyéi yáalíacawa ìwali yái cawèníirica, cayábéerica nacái canánama fícha. Yái ibèericaté wenàiwica fícha bàaluité, nalípiná macáita níái càmfíyéica judfónái, yácata yái: Cristo ìyanáca wawàwalícu. Yácata wacuèri iyú yái ichùniacapínáca wàyaca Dios yáapicha chènuniré.

²⁸ Yái Cristo wacàlidéerica iináwaná ìwali, waléerica iyú macái wenàiwica, wéewáidéerica nacái iyú nía cáalíacáiri iyú, wawàwacáiná béeyéica náiwitáise Cristo Jesús ìwali, macáita níái yeebáidéeyéica ìwali, Dios írípiná. ²⁹ Iná yàapíná yái càí nuñbaidaca cachàini iyú, yái Cristo ichàini iyéerica nùwali, yèerica nacái nuchàini.

2 ¹Nuwàwacué píalíacawa, manuísíwata nusutáca Dios fícha pìwalicué, piacué iyéeyéica Colosas iyacàlená irícu, nía nacái iyéeyéica Laodicea iyacàlená irícu. Càita nacái nàwali macáita níai yeebáidéeyéica Jesús, càmfí-yéicáwaca idé iicáca núa núawáisewa. ²Nucàlidacué pirí ìwali, nuwàwacáiná pichàiniadacuéca piwàwawa, cáininácáténácué piicáyacacawa abédanamata iwéréta píalíacuéca péemiaca báisísíwata yái Wáaniri Dios ibèericaté wenàiwica fícha bàaluté. Yái Cristoca, ³yái Cristo idènièrica ìwaliwa macáita níai yáalfacísi cawèniyéica canánama fícha, yá nacái fiwítaisesi Dios imàaqueerica wáalfíacawa ìwali.

⁴Cài núumaca pirícué ipíchanácué áibanái wenàiwica ichìwáidaca pía tàacáisi cayábanameeyéi iyú, quéwa nachìwáidaténátacué pía.

⁵Iná éwita càmita nùyacué píapícha núawáisewa aléera, quéwa nuwàwalicué pía èeri imanùbaca. Yá nacái casfímáica nuwàwa nuémíacáiná piináwaná ìwali, abédanamacuéca píiwitáise píapichawáaca piyacaténácué machacànfiri iyú Dios ipíchalé. Yá nacái iwàwacutáca manuícuéca piwàwa Cristo iwéré abémáidata.

Wacáuca wàlisàì Cristo yáapícha

⁶Iná idécáinácué peedáca Píiwacaliwa yái Jesucristoca, yá iwàwacutá piyacuéca èeri imanùbaca càide iyúwa iwàwáaná. ⁷Piyacué dàalanama Cristo itàacái ìwali càide iyúwa àicu ibàlùanáwa dàalanama, depuíwalécáiná ipíchu ìya. Peebáidacué abémáidata itàacái ìwali càide iyúwacué néewáidáaná pía ìwali. Yá nacái piacuéca cayábèeri Dios irí èeri imanùbaca.

⁸Cayábacué pífícha. Picácué pimàaca áibanái imawèniadaca píiwitáise aslanái fiwítaise iyú, níai iyéeyéica càide iyúwa èeri mìnánái fiwítaise iyáaná, càmfíríca yátái Cristo itàacái báisíríca.

⁹Macáitaté Dios fiwítaise iyaca Cristo iiná ìwali macáita, éwitaté iyaca wenàiwica iyú cháì èeri irícu.

¹⁰Píacué nacái, piyacáinácué Cristo yáapícha, yá canácata iwàwacutéeriwa pirícué quirínama, yácáináta náiwita canánama níai ichùulièyéica cháì èeri irícu, cachàinfiyéica nacái. ¹¹Iná peebáidacaalítécué Cristo, yáté idéca piyacuéca càide iyúwa níai idéeyéica nadalúaca ìwalísesàì ipùata yééná, yá yúucacaté pífícha yái piiná cabáyawanéerica. Quéwa càmita wenàiwica imàni icáapi iyúwata. Yáta Cristo yái iseríacué pífícha yái píiwitáise báawèeri ichàinica.

¹²Ináté nabautizácaalícué pía, yá càicáaníde iyúwaté nabàlièyéi Cristo yáapícha. Néese pimichàacaalícuéwa úni yáacuise, yá càicáaníde iyúwa pimichàacaalícuéwa Cristo yáapícha càliculíi irícuise yéetácáisi fícha, wàlisàicáténácué píiwitáise yáapícha. Quéwa manuicaalítacué piwàwa iwéré, yái Dios ichàini icáucaidéericaté iyú Cristo càliculíi irícuise yéetácáisi fícha.^c

¹³Quéechaté, piyacatécué càide iyúwa yéetéeyéimiwa Dios ipíchalé pibáyawaná ìwalísewa. Piyacatécué càide iyúwa nàyáaná níai càmfíyéicaté nadalúaca ìwalísesàì yééná. Quéwa càicáaníta, Dios yàacué pirí picáuca wàlisàì Cristo yáapícha, imàacacué iwàwa pibáyawaná fícha macáita. ¹⁴Yá nacái Cristo itunúacaté wáicha wamawèniacále Dios yáapícha, càmicáinaté

wamàni càide iyúwa Tàacáisi ichùulièyéi fíimáaná. Yá Dios itunúacaté wáicha nía macáita, imáalàidacaté nacái nía wiúnamáiwaca cruz ìwali yéetácaalítéwa. ¹⁵Yá nacái imawèniadacaté níái espíritu báawéeyéica ichùulièyéica cháí, cachàiniíyéica nacái, yá ichùulliacaté nàipínaca abécatáita càide iyúwa presufyéimi, ibáiniacaté nacái nía macái wenàiwica yáacúalicu, yáasáidacaté nía idécáté imawèniadaca nía Cristo yéetácaalítéwa cruz ìwali.

Picutáidacué níái wawàsi cawèniíyéica chènuniíseeyéica

¹⁶Iná númacué pirí: Picácué pimàni áibanái ichùulliaa càinácaalí yàacàsica yái iwàwacutácué piyáaca, piiréeripinácué nacái. Càita nacái picácué pimàaca nachùulliaa pìwacáidawa camuí imanùbaca, wàlisài quéri imanùbaca, sábadò èri nacái, judíonái iyamáidéericawa írìcu.^d ¹⁷Macáita níái càiyéi wawàsica idéca nachàbacawa, náasáidacaté yéenáíwaná ipíchale, yái nacuèricaté yàanàaca. Quéwa siúcade, idéca Cristo yàanàaca, yásí idéca báisícani yái Dios fímeéricaté ìwali, yá càmita wawàwacutá quirínama níái càiyéi wawàsica.

¹⁸Picácué pimàaca naméeràidaca pía fícha yái piwèni Dios yèeripinácuéca pirí. Níái mawèniíyéica imànica yáawawa wenàiwica ipíchale, quéwa yèeyéi àngelnái fímiétacaná. Waicáca yéenáíwanási fímeeyéica yèepuní-cawa, yáta canúmaséeri nía ìwalíse yái wenàiwica fíwítáiseca. ¹⁹Níái càiyéi wenàiwicaca, càmita namàaca níawawa nàyaca Cristo yáapicha, yái wáiwítápuca, wachanèericawa ìwali, macáita wía yeebáidéeyéica ìwali iyúwa iiná-náiná. Yái yèerica walí macáita yái wawàcutéerica, iwacáidéerica nacái wía wawéréwáaca, abédanamacaténá wáiwítáise càide iyúwa wainá ichanàaná iwéréwáaca watùculenái iyú, wapichu iyú nacái, yéewacaténá wadàwinàa-cawa càide iyúwa Dios iwàwáaná.

²⁰Iná idécáináté pèetácuécawa Cristo yáapicha, yá nacái idécáté yeedácuéca pía èri fíwítáise báawéeri ichàini fícha. Néeni, ¿Cánácué pìya mamáalàacata càide iyúwa èri mìnánái fíwítáise iyáaná? ¿Cánácué peeabáida ichùulliaa mamáalàacata yái fíwítáisesi càirica fímacade? ²¹“Picácué píibàa ìwali yáara càiri wawàsica. Picácué piyáa yái càiri yàacàsica. Picácué píalimá pidunúaca ìwali yá wawàsiquéi.” ²²Níái càiyéi tàacáisica, càmfíyéita Dios itàacáita. Iná idècuni ìwali, yá nachàini imáalàapínaca yàacawa. Càmita nàypiná déecu èri, wenàiwica fíwítáiseacáiná nía. ²³Quéwa níái càiyéi tàacáisica batéwata cáalíacáica níata, néewáidacáiná wàyaca Dios itàacái ìwali. Níái wenàiwicaca náasáidaca níawawa wenàiwica iicá càide iyúwa càmfíyéi cawèni, nàuwichàida nacái naináwa. Quéwa càmita iyúdàa wía fícha yái wainá iwàwáanáca imànica macái báawéeri fíwítáaná.

Iwàwacutá Colosa mìnánái iyaca càide iyúwa Dios iwàwáaná

3 ¹Iná idécáináté pimichàacuécawa abédanamata Cristo yáapicha yéetá-cáisi fícha, peeabáidacáinácué ìwali, iwàwacutácué picutáidaca piríwa abémáidata níái wawàsinái iyéeyéica chènuniré, aléde Cristo ichùulliacatái-seca Dios yéewápu néesema.^e ²Aiba tàacáisi iyú, píináidacuéwa abémáidata nàwali, níái wawàsinái iyéeyéica Dios yáapicha chènuniré. Picácué

píináidawa báawéeyéi wawàsi ìwali, namànníyéica níái càmfíyéica yáalíawa Dios ìwali, ³idécáinácué píiwitáise báawéeri yéetácawa Cristo yáapicha. Siúcade, pidèniacuéca picáuca wàlisàíwa Cristo yáapicha, càmfíríca èeri mìnánái yáalímá iicáca piwalicué, Dios idènièrica nacái yáapichawa. ⁴Iná yàasu èeripiná Cristo yáasáidapínácawa naicá macáita níái èeri mìnánáica, yái yèericatécué picáuca, yá nacái asáipínáca naicácuéca pía yáapicha abédanamata ichàini icamalá mèlumèlúri yèewi.

Wacáuca éwisèimi, wàlisàì nacái

⁵Iná ìwalfíse, iwàwacutácué pimàaca píináidacawa nàwali níái fiwítáisesi báawéeyéica ichùulièyéica wainá imànica báawéeri wawàsi iyúwa níái: Wamànnínáca báawéeri wainá iyúwa, áiba báawéeri casaquèeri wawàsica, wáináidáanáwa madécánánama báawéeri ìwali. Wáináidáaná wamànica madécáná fiwítáaná báawéeri, wáináidáaná wadèniaca madécáná wàasuwa, càicáaníde iyúwa wàacaalí yéenáíwanásínái fímiétacaná. ⁶Nàwalfíse níái càiyéi bayáwanásica, yá Dios yùuwichàidapínáca cáíwinama níái imànníyéica càiyéi bayáwanásica.

⁷Càitaté nacái piyacuéca bàaluité, ipíchawáiseté peebáidacuéca Wáiwacali, piyacaalítécué pimànica pibáyawanáwa càide iyúwa nía. ⁸Quéwa siúcade, pimàacacué nacái píchawa níái: Lúasi, picácué calúa pía ráunamáita, picácué pimàni báawéeri wawàsica áibanái írí, picácué piwàwa báawéeri wawàsica áiba írí, picá nacái pitàanícué báawéeri tàacáisica. ⁹Picácué pimèniadaya-cawa, idécáinácué pimàacaca píchawa yái éwisèimi fiwítáisesi báawéerica, iyúwaté pimànnínácué quéecha.

¹⁰Siúcade, peebáidacáinácué Jesús, yácué wàlisàica píiwitáise. Dios idéca iwàlisàidaca píiwitáise, iwéréta abédanamaca imànicuéca píiwitáise yáapichawa, yéewacaténá píalíacuécawa fiwítáise ìwali báisíta. ¹¹Iná ìwalfíse, yá canáca judíonái iwèni quirínama, éwita nadaluéyéica ìwalfísesàì yéená nía, càmfíyéi judíonái nacái, càmfíyéica nadalúa ìwalfísesàì yéená. Ewita níacani yéewáidéeyéicawa, càmfíyéica yéewáidawa. Ewita nàasu wenàiwicani, càmfíri nacái nàasu wenàiwica. Yáta cawènfíri canánama fícha yái Cristoca, iyéerica wáapicha macáita wía yàasunái wenàiwicaca.

¹²Píacué cáininéyéi Dios iicáca, iníwèyeyéité nacái méetàucuta yàasunái wenàiwicapínáwa, iná iwàwacutácué piyaca piicáca wenàiwica itúulécana, piicácué napùalé ìwali yái namáapuèrica. Picácué canùmasée pía. Picácué nacái cawèni piicácawa áibanái fícha, piideniacué náicha macái wawàsita. ¹³Piideniacué nacái píchawáaca báawéeri wawàsi. Pimàacacué piwàwawa báawéeri fícha, yái áibanái imànnírícuéca píri càide iyúwaté Cristo imàacáanáté iwàwawa pibáyawaná fíchaté. ¹⁴Iná macái wawàsi fícha, cáininácué piicáyacacawa, yácáináta yáaliméeripiná abédanamaca imànica píiwitáise, píapichawáaca.

¹⁵Pimàacacué nacái píawawa Cristo írí matufbanáicaténácué imànica píiwitáise, idécáinácué Dios imáidaca pía yàasunái wenàiwicapínáwa, abéeri wenàiwica fiwítáanáicáinácué pía. Yá nacái iwàwacutácué piaca írí cayábéeri.

¹⁶Nuwàwa camèneca Cristo itàacái imànicuéca pía ìwali macáita yái wawàsi pimànicuéca: Péewáidayacuéwa iyú, píalàayacuéwa iyú nacái

cáalfácáiri iyú yái Dios yèrica pirícué. Picántàacué níái David yàasu cancioninái Salmonáica Wáiwacali irí, áibanái cancioninái nacái yèyèica Dios ímíétacaná. Picántàacué nía piwàwa yáapichawa piacaténacué Dios irí cayábèeri, ìwalíse macáita yái iicáanáciuca pipùalé. ¹⁷Iná macáita yái wawàsi pimànfiricuéca, pitàanfiricuéca nacái, pimànicuénì càide iyúwa Wáiwacali Jesús yàasunái wenàiwica. Yá piacuéca cayábèeri Wáaniri Dios irí Wáiwacali Jesús ìwalísená.

Níái wawàsinái iwàwacutéeyéica namànica níái yeebáidéeyéica Jesús

¹⁸Píacué inanái càacawéeríyèi, iwàwacutácué màulenáca pía pimànicaténacué càide iyúwa piacawéerinái isutáanáciu pícha wawàsi,^g càide iyúwa màulenáanáciu pía pimànicaténacué càide iyúwa Wáiwacali iwàwàaná.

¹⁹Píacué aslanái càacawéetuéyèi, cáinináciu piicáca piacawéetúanaiwa^h pialimáwanama. Picácué pitàaní ulí báawèeri tàacáisi iyú. Picácué nacái piùwichàida úa.

²⁰Píacué sùmanáica, peebáidacué pisèenái itàacáíwa macái wawàsi ìwalita, yácáiná Wáiwacali iwàwéericué pimànica.ⁱ

²¹Píacué nánirínáica, picácué pimàni nalúa níái péenibenáicawa,^j ipíchaná naméyàaca yái càináca pimànicuéca nía.

²²Píacué ífbaidéeyéica íiwacanánái iríwa, peebáidacué píiwacanánái ichùullacawa macái wawàsi ìwalita cháí èeri irícu. Càmita abèeri nàacuésenicata, natàanicaténacué piwali cayábata. Píibaidacué cayába piwàwa yáapichawa, piacáináciu Wáiwacali ímíétacaná. ²³Iná càinácaalíta ífbaidacalésica yái pimànicué, pimànicuénì macái piwàwa yáapichawa. Píacué ífbaidéeyéica cayába, píibaidacué càide iyúwa ífbaidéeyéi Wáiwacali irípiná, càmfírìta wenàiwicanái irípináta, ²⁴píalíacáináciu Wáiwacali yàapináciuca piwèni cawèníyèi wawàsica, níái idéeyéicaté icàlidaca iináwaná ìwali, yàanàpiná nía yàasunái wenàiwica iríwa, píibaidacáináciu Wáiwacali Cristo yáapicha.

²⁵Quéwa abèeri péenacaalícué imàni báawèeri, yá Dios yùuwichàidapínacani,^k yái Wáiwacalica càmita yùuwichàida abénaméeyéita wèewíse, yùuwichàidaca abédanamata wía.^l

4 ¹Píacué náiwacanánáica, iwàwacutácué picùaca cayába níái ífbaidéeyéicuéca pirí, pipáyaidacué nacái nalí machacànita náibaidacalé iwèni nàalimáwanama, idécáináciu píalíacawa càita nacái píibaidacuéca abèeri Píiwacali íyèrica aléde chènuniré.^m

²Píacué piméyaa pitàaníca Dios yáapicha. Màulenáciu piyaca píipunitáidacaténacué càinácaalíta wawàsicani. Picácué nacái piimáicha piaca cayábèeri Dios irí. ³Pitàanícué nacái wàwali Dios yáapicha yéewacaténá Wáiwacali imàacaca wacàlidaca nalí itàacái, wacàlidacaténá nalí Cristo iináwaná ìwali, yái Dios idènièricaté náicha ibàacanèeri iyú bàaluité, presuífica núa ìwalíse, nucàlidacáiná yái tàacásica. ⁴Pitàanícué Dios yáapicha nùwali yéewacaténá nucàlidaca amalánama yái tàacásica.

g 3.18 Ef. 5.22; 1 P. 3.1. h 3.19 Ef. 5.25; 1 P. 3.7. i 3.20 Ef. 6.1. j 3.21 Ef. 6.4.
k 3.25 Ef. 6.5-8. l 3.25 Dt. 10.17; Ef. 6.9. m 4.1 Ef. 6.9.

⁵Piyacué cáalíacáiri iyú napíchalé níái càmíiyéica yeebáida Jesús. Picácué píuca wawàsi nabasiadacaalíwa píricué, piyúudàacué neebáidacani." ⁶Càiri-pinátacué pitàaníca náapícha cayábéeri iyú, cáalíacáiri iyú nacái, yéewacaténá peebáca nasàna cayába náalimáwanama níái isutéeyéicuéca yéemíawa pía.

Imáalàidáaná nuwàwalicuéca pía

⁷Yái Tíquico, nuénásàiri cáininéerica nuicáca, càmíirica imàaca yeebáidaca Jesús ìwali, íibaidéerica nacái núapícha Wáiwacali írí, yàapínáta icàlidacué píri ìwali yái wawàsi ichàbéericawa nulí. ⁸Iná yàapínáta nubànùacué piatalé ipáchiacaténácué pía, yéewacaténá píalíacuéca càinácaalí wáyaca, yéewacaténá nacái ichàiniadacuéca piwàwa. ⁹Nubànùaca piatalécué Tíquico, Onésimo yáapícha, cáininéerica nacái nuicáca, càmíirica nacái imàaca yeebáidaca Jesús ìwali, piyalé minalica nacái. Níapínáta icàlidacué píri ìwali macáita yái wawàsi ichàbéericawa walí cháí.

¹⁰Yái Aristarco nùacawéerináca presuca cháí, iwàwalicué pía nacái. Marcos iwàwalicué pía nacái, yái Bernabé yéénásàirináca. Yái Marcos, idéericaté nucàlidacuéca píri ìwali, áiba èericaalí yàanàacué piatalé. Peedácué piataléwa cayábani. ¹¹Yá nacái áiba iwàwalicué pía, yái Jesús, ípidenéerica nacái Justo. Níacata abénaméeyéi judíonái yeebáidéeyéi Jesús, íibaidéeyéica nacái núapícha wacàlidacaténá iináwaná ìwali, yái Dios icuèrica yàasunái wenàiwicawa. Yá nacái níacata ichàiniadéeyéi nuwàwa. ¹²Yá nacái áiba iwàwalicué pía, yái Epafra, abéeri piyalé néeséericata, íibaidéerica nacái Cristo yáapícha, yái itàaníríca Dios yáapícha píwalicué èeri imanùbaca yéewacaténácué piyaca dàalanama itàacái ìwali, béeyéicaténácué nacái píiwitáise Dios itàacái ìwali, pímanícaténácué càide iyúwa Dios iwàwáaná. ¹³Núalíacawa ìwali yái wéénásàiri Epafra, itàanícuéca ìyaca píwali Dios yáapícha manuúsfwata, nàwali nacái níái ìyéeyéica Laodicea ìyacàlená írícu, Hierápolis ìyacàlená írícu nacái. ¹⁴Yá nacái áiba iwàwalicué pía, yái Lucas^o idèpièrica wenàiwica, cáininéerica waicáca, Demas^o nacái.

¹⁵Nuwàwali macáita níái wéénánái ìyéeyéica Laodicea ìyacàlená írícu. Nuwàwali nacái úái Nínfaca, macáita nacái níái ìwaquéeyéicawa Jesús ípidená ìwali ucapèe írícu.

¹⁶Iná idécanáamicué píléeca píriwáaca yái cuyàlutaca, yácué pichùuliaca áiba itécani Laodicea ìyacàlená mìnánái írí, naléecaténá nacái néréni, nalí níái yeebáidéeyéica Jesús. Yá nacái áiba píléecué nalí yái cuyàluta nubànùerica nalípináta.

¹⁷Iwàwacutácué píimaca Arquipo írí: "Iwàwacutá pímaníca cayába yái íibaidacalési Wáiwacali ichùulíericaté pímaníca."

¹⁸Núa Pablo, níái tàacáisi nuwàwalínácuéca pía cháí cuyàluta imáalàidáaná írícu, núacata itànàa nía nucáapi iyúwa, Iná nucáapíamicata nía. Picácué píimáicha yái nùyáanáca cháí presunái icapèe írícu. Nuwàwaca Wáiwacali Jesús imànicué píri cayábéeri, yàacaténácué píri yái píimápuèricuéca. Càicawani.

TESALONICENSES

Icàlidacatái walí cuyàluta ìwali:

1 Tesalonicenses: Yáasáidaca walí, “Jesucristo yàanàapínáca àniawa.”

Yái nadàbáanácátéwa níái yeebáidéeyéica Jesús Tesalónica írìcu, wàanàa-cani, Hch. 16. 6-10; 17.1-10. Pablo imànicanáamité pucháiba yàawiría àyapu néenibàa.

Nadàbacaté nabàlùadaca yái yàcalé Tesalónica, camuí 315, ipíchawáisetéca asáica Jesucristo.

Itànèerité cuyàluta:

Apóstol Pablo yái itànàaténì. 1.1; 2.18.

Pablo yàacawéeyéiná icàlidaca Dios itàacái:

Silas, áibaalí ípidená Silvano, abéeri judíosàiri. Hch. 16.20.

Yácataté náiwitápu Jerusalén iyacàlená írìcu níái wéenánái yeebáidéeyéica Jesús. Hch. 15.22,32,40; 1 P. 5.12.

Yá áiba yái Timoteo, abéeri asiali ùuculiiri, uirité úái abéechúa inanái judíosàatúa yeebáidéechúacaté Jesús. Quéwa yái yáaniricaté, càmfiritaté judíosàirita, griegosàirité. Hch. 16.1.

Camuí itànàacatái yái cuyàlutaca:

Apóstol Pablo itànàacaténì chábade camuí, 50-51 néenibàa, asáica idé-náamité Cristo, Corinto iyacàlená néeseté.

¿Cánaté itànàa yái cuyàlutaca?

Pablo itànàacaté yái cuyàlutaca ichùnìacaténá yái nawènúadáanácaté áiba iicácanáwa iyú, yái yéewáidáanácaté nía ìwali Jesucristo yàanàanápínáca àniawa.

Timoteo, Silas yáapicha, nàanàacaté nacàlidaca Pablo írì yái càiri tàacá-sica.

Cuyàluta icàlidéeri ìwali:

“Jesucristo yàanàapínáca àniawa.” 1 Ts 1.10; 2.19-20; 3.11-13; 4.13-18; 5.23,24.

Versículonái máiníyái cawènica:

1 Ts. 5. 23-24

Nuwàwalicué pía

1 ¹Núa Pablo, Silvano^a nacái, Timoteo yáapicha nacái, watànàacué pírí cuyàluta, píacué yeebáidéeyéica Jesús, Tesalónica^b minanáica, iyéeyéica Wáaniri Dios yáapicha, Wáiwacali Jesucristo yáapicha nacái: Nuwàwaca Wáaniri Dios, Wáiwacali Jesucristo yáapicha, namànicuéca pírí cayábéeri mawènitá matuíbanáicaténácué nacái piwàwa.

Waicácué wawicáwuwa Tesalónica minanái manuýicaté iwàwa Dios iwéré

²Imanùbacata watàaníca Dios yáapicha, yácué wawàwalica pía, yá nacái wàaca írí cayábéeri pìwallisecué macáita. ³Néeninamata wawàwalicuéca pía Wáaniri Dios yáacúalícu, manuúcaínácué piwàwa Jesús iwéré, yácué pimànica yái íbaidacalésica, cáininácaínácué piicáca áibanái. Yá nacái càmítacué piméyàawa, abémáidata picùacuéca Wáiwacali Jesucristo yàanàanápínáca àniawa.

⁴Wéenanái, wáalíaca cáinináca Dios iicácuéca pía, wáalíaca nacái yácataté iníwàacué pía írípináwa, yàasunái wenàiwipínáwa. ⁵Wacàlidacaalítécué pírí yái tàacáisi cayábéerica, càmítaté wàanàidacué pírí yáawami tàacáisita. Wáasáidatécué nacái piicá chàinisi, yái Espíritu Santo ichàinica weebáidéerica ìwali báisíta. Iná píacué yáaliéyéiwa wáiwitáise ìwali wàyacaalíté píapichacué, wamànicaté cayábéeri wawàsi pírípinácué, cáininácaínáté waicácuéca pía.

⁶Néese, yácué pimànica càide iyúwacué piicáaná wàyaca, iyúwa nacái Wáiwacali íiwitáise iyáaná. Ewítacué peebáidaca Dios itàacái manuý yúuwichàacáisi yèewi, càicáaníta, yácué casímáica Espíritu Santo imànica piwàwa. ⁷Idécáínácué naicáca naiwicáwuwa pía, macáita níái yeebáidéeyéica Jesús iyéeyéica Macedonia yàasu cáli íinata, nía nacái iyéeyéica cháí Acaya yàasu cáli íinata. ⁸Iná piináwaná ìwallisecué, yá piyúdàacuéca áibanái icàlidaca Wáiwacali itàacái áibanái írí, càmíta abéeri Macedonia yàasu cáli íinatata, Acaya yàasu cáli néeni nacái. Macái yàcalé imanùbacata wenàiwica yáalíá manuínácuéca piwàwa Dios iwéré, yá càmíta iwàwacutá wíacata icàlidaca nalíni.

⁹Iná wenàiwicata níái icàlidaté walí piináwaná ìwali, càinácaalíté peedácuéca wía pìataléwa cayába, càinácaalíté nacái iicácanáwa piwènúadacuéca píiwitáisewa yéenáiwánásínái fícha Dios írí, píibaidacaténácué Dios írí nacái, yái cáurica, báisíirica nacái, ¹⁰picùacaténácué yàanàaca chènuníse yái Dios lírica, Dios icáucaidéericaté yéetácáisi fícha, yái Jesús ichúuliadéeripínáca wía Dios ilúa fícha, yèeripínácawa néese.

Pablo íbaidacaté Tesalónica iyacàlená írìcu

2 ¹Nuénánái, píatacué yáaliéyéi wàasu wawàsi ìwali wapáchiacaalítécué pía, cayábacaté wàasu wawàsi ichàbacawa píapichacué. ²Quéwa càide iyúwacué píalfánáwa waináwaná ìwali, wàuwichàacatéwa manuúsíwata ipíchawáisetéca wàanàaca pìatalécué. Nacuísacaté wía báawanama níái Filipos iyacàle minanáica. Quéwa, yáté wàasu Dios yàaca wachàini

wacàlidacaténacué pirí yái tàacáisi cayábéeri Dios néeséerica, nèewi níai yèeyéicawa wáipunita. ³Yácáináí tàacáisi wéewáidéericuéca pía iyú, càmfirita éeru íiwitáisesicata. Càmfirita nacái casacàa tàacáiscata. Càmita nacái wàanàacué wachìwáidaca píata, ⁴yéewa càì wáimaca, idécáináta Dios yáali-máidacaté iicáwa wía wáibaidáaná írí. Iná yéewa imàacaca wacàlidaca yái tàacáisi cayábéerica. Càmita wasfímáidacaténá wenàiwicata, quéwa wasfímáidacaténá Dios, yái yáaliéerica iicáca wawàwa, cayábacanamini, báawacanámi nacáini. ⁵Píaliacuéwa nacái càmitaté watàaní pirícué cayábanamée-yéi tàacáisi iyú peebáidacaténacué walí. Càmita nacái wachìwáidacué pía weedácaténá walíwa píchacué palata. Dios yái yáaliériwa báisícata ìwali yái wawàsica. ⁶Càmita nacái wacutá wawàsi caináwanacaténá wía pipíchalécué, áibanái ipíchalé nacái. Quéwa apóstolnáicáiná wía, yá yéewapínaca wasutácuéca pícha wawàsita, quéwa càmita wamànni. ⁷Iná wàyacaalítécué píapícha, wéewáidatécué pía cayába cáininéeri iyú, càide iyúwa cáinináaná abéechúa inanái icùaca yéenibe púubanaméeeyéiwa. ⁸Iná máiníicáinácué cáinináca waicácuéca pía, yá casfímáisiwaca wacàlidacaté pirícué yái tàacáisi cayábéerica. Yá nacái wáalimácata wèepuadaca wacáucawa píwalinacué wáibaidacaténacué píapícha. Iná càì imanúfca cáininácué waicáca pía.

⁹Wéénánái, cawàwanáta piwàwalicuéca yái wáibaidáanáca chàinisíri iyú pèewibàacué èerápinama, táiyápinama nacái, ipíchaná wasutáca píchacué iwèni yái wacàlidáanáca pirícué yái Dios itàacái cayábéerica. ¹⁰Iná píacué yáaliéyíwa wàwali, Dios nacái, wàyacaalíté píapíchacué, píacué yeebáidéeyéica Jesús ìwali, wèepunícatéwa mabáyawanéeri iyú, machaníiri iyú nacái, canácatáita áibanái ícháawàa waináwaná báawanama. ¹¹Iná píaliacuécawa nacái cáinácaalíté wàalàacuéca pía càide iyúwa abéeri asíali yàalàacaalí yéenibewa, wachàiniadatécué nacái piwàwa píalimáwanama. ¹²Yá nacái wachùuliacuéca píyaca càide iyúwa Dios iwàwáaná píyacuéca, yái imáidéericuéca pía aléde icùacataléca yàasunái wenàiwicawa, icamaláná mèlumèlúri yèewiré.

¹³Iná èeri imanùbacata wàaca cayábéeri Dios írí ìwalíise yái peebáidáanácatécué Dios itàacái. Péemiacaalítécué wacàlidaca píriní, yáté peebáidacuécani. Càmita càitáde iyúwa asíanái itàacái, càitáde iyúwa Dios itàacái báisíiri iyáaná, yái íibaidéerica wawàwalicu cachàini, wía yeebáidaca Jesús ìwali.

¹⁴Nuénánái, idécué píicáca picáuwa níai Dios ìwacáidéeyéica Jesucristo ìwalíisená, iyéeyéica Judea yàasu cáli finata, níai judiónái càmfíyéica yeebáida Jesús, yùuwichàidéeyéicaté manuísíwata Cristo ìwalíisená. Càitáde iyúwacué pía Tesalónica mìnánáca, péená judiónáitacué yùuwichàida pía nacái níai càmfíyéica yeebáida Jesús. ¹⁵Níatái judiónái inuèyéicaté Wáiwacali Jesús, càitáde iyúwaté nàawirináimi inúanáte profetanáimi bàaluité. Wía nacái nachùuliyéi imusúacawa nàyacàlenái fícha. Iná càmita cayába Dios iicáca yái namànfirica. Yá nacái nabàlùacawa wenàiwica íipunita macáita. ¹⁶Yá nacái càmita namàaca wacàlidaca Dios itàacái nalí níai càmfíyéica judiónái, nachùuliacaténáwa yùuwichàacáisi fíchata. Iná ìwalíise, yá máiníca namànica nabáyawanáwa manuísíwata. Quéwa Dios ilúa yúuwàapínacawa nàwali cáiwina.

Pablo iwàwa ipáchiaca àniawa Tesalónica mìnánái

¹⁷Wéénánái, wàyacuéca píicha áibàalé, quéwa achúma èerita. Iná éwita càmita waicácué pía watuí iyúwa, càicáanáta wadèniacué pía wawàwalicuwa

mamáalàacata. Iná máadàini wamànica wawàsi wàacaténácué waicáca píata.¹⁸ Iná báisíta wawàwacaté wàaca waicácuéwa píatató. Núa Pablo, nuwàwacaté nùaca nupáchiacuéca pía núawáisewata pucháiba yàawiría. Quéwa càulenácaté Camèniadacáiri imànica wáicha wawàsi, ipíchaná wàacawa píatalécué.¹⁹ Quéwa wáalíacawa píacatacué níai ibàlùeyéicawa dàalanama Cristo ìwali. Casfímáica wawàwa píwalíisenácué. Píatacué nacái wawènipiná, canùmaséepináca nacái wía píwalíisenácué, Wáiwacali Jesús yàanàapinácaalí àniawa.²⁰ Iná báisíta píwalíisenácué, yá yéewa wayanídacawa. Iná píwalíisenátacué, yá wàaca cayábéeri Wáiwacali Jesús irí.

3¹ Iná càmicáináté wáalimá wàidenìaca quirínama yái wawàwáanácuéca waicáca pía, yáté abédanamaca wawàwa wáapichawáaca ìwali yái wayamáanápínacawa walínáamitawa Atenas^c iyacàlená néenita.² Yá nacái wabànùacaté píatalécué yái wéenasàiri Timoteo, íbáidéerica Dios yáapicha, iyúudèerica wacàlidaca yái tàacáisi cayábéerica Cristo iináwaná ìwali, ichàiniadacaténácué piwàwa, iyúudàacaténácué manuífca piwàwa nacái Dios iwéré,³ ipíchanácué piméyàacawa ìwalíise yái yùuwichàacáisica. Iná idécué píalíacawa macáita wía yeebáidéeyéica Jesús ìwali, iwàwacutá wàuwichàapínacawa.⁴ Iná wàyacaalítécué píapicha, yáté idéca wacàlidacuéca píri ìwali yái wàuwichàanápínacawa macáita. Siùcade, yá ichàbacawa macáita càide iyúwaté wáimáanácué píri.

⁵ Iná càmicáináté núalimá nuèdenìaca quirínama yái nuwàwáanáca nuicácuéca pía, yá nubànùacaté píatalécué Timoteo isutácaténácué yéemíawa pía, manuífcaalícué piwàwa mamáalàacata Wáiwacali Jesucristo iwéré, achúmacáináté nuwàwa píwalícué, isicúacáichaté idéca Camèniadacáiri yáalimáidaca iicáwa pía, pimànicaténácué píbáyawanáwa. Yásí mawènica yái wáibaidacalé wamàníiricaté píapichacué.⁶ Quéwa idéca Timoteo yàanàaca wàatalé píatanáisecué wàlísàitàacáwa. Yá icàlidacaté walí cayábéeri tàacáisi, manuífcuéca piwàwa Jesucristo iwéré abémáidata, cáininácué nacái piicáca wía. Yá nacái piwàwalícuéca wía mayamáacata cáininéeri iyú, yá piwàwacuéca piicáca wía càitáde iyúwa wía nacái.

⁷ Iná ìwalíise wéénánái, éwita wàuwichàacawa manuíf, yácué pichàiniadaca wawàwa, manuífcaínácué nacái piwàwa Cristo iwéré.⁸ Iná siùcade, idécáiná wáalíaca píyacuéca dàalanama Wáiwacali Jesús ìwali, yásí ichàiniadaca wawàwa manuísíwata.

⁹ Iná càmita wayamáidapiná wàaca Dios irí cayábéeri piináwaná ìwalíisecué, máinícaínácué písímáidaca wawàwa manuísíwata Dios yáacúalícu.¹⁰ Iná èeri imanùbaca watàaníca Dios yáapicha píwalícué, yéewacaténá wàacuéca waicáca pía, wéewáidacaténácué pía ìwali yái iwàwacutéerica pirícué quiríta, manuífcaténácué piwàwa Dios iwéré mamáalàacata.

¹¹ Iná siùcade, wasutáca Wáaniri Dios íicha, Wáiwacali Jesucristo íicha nacái, yéewanápiná imàacaca walí àyapu wàacaténá wapáchiacuéca pía mesúnamáita.¹² Wasutáca nacái Wáiwacali íicha idàwinàidacaténá wawàwalícu mamáalàacata yái cáinináanácuéca piicáyacacawa canánama Cristo ìwalíisená, áibanái nacái, càide iyúwa cáinináanácué waicáca pía.¹³ Iná càì wasutáca macáita píwalícué yéewacaténá Wáiwacali Jesús ichàiniadacuéca

piwàwa, càmicaténácué nacái pimàni báawéeri Wáaniri Dios ipíchalé, idécaténácué màulenáca pía yàasu èeri Wáiwacali Jesús yàanàpinácaalí náapicha macáita níái yàasunái wenàiwica idéeyéica iseríaca irípináwa.

Iwàwacutá wàyaca machacànfiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná

4 ¹Wéénánái, wasutácué pícha wawàsi Wáiwacali ípidená ìwali, wàlàacué pía nacái. Iwàwacutácué piyaca abémáidata càide iyúwa Dios iwàwáaná, càide iyúwaté wéewáidáanácué pía, iyúwa nacái piyáanácué siùcade. ²Iná idécué píaliacawa nàwali níái tàacáisica wéewáidéeyéicuéca pía iyú, càide iyúwa Wáiwacali ichùulianá wamànica. ³Dios iwàwaca piyacuéca mabáyawanáta. Iná iwàwacutácué piicáca píichawa déecuta yái namànfínáca nainá iyúwa báawéeri náapicha níái càmfíyéica nàacawéerinái. ⁴Iwàwacutácué píaliaca piyaca piacawéetúá yáapichawa cáimiétacanéri iyú píalimáwanama, cáaliacáiri iyú nacái càide iyúwa Dios iwàwáaná wàyaca úapicha. ⁵Picácué pibatàa máini píiná iináiná imawèniadaca píiwitáise càide iyúwa namànfíná, níái càmfíyéica yáaliáwa Dios ìwali. ⁶Càmìta iwàwacutá áiba imànica báawéeri iiná iyúwa uápicha, úái yàacawéetúaca, yái yéenasàiricawa Cristo ìwalíisená. Càmita nacái iwàwacutá ichìwáidacani. Níái imànfíyéica càiri bayáwanásica, Wáiwacali yùuwichàidapíná nía macáita càide iyúwaté wacàlidáanácué píri ìwali quéecha. ⁷Càmìta Dios imáida wía wamànicaténá wabáyawanáwa. Imáida wía wàyacaténá mabáyawanéeri iyú. ⁸Iná yái yámèerica yái tàacáisi wacàlidéerica, càmita yámàa wía, yámàaca Dios yái yèericuéca píri yàasu Espíritu Santowa. ⁹Quéwa ìwali yái cáinináanácuéca piicáca péenánáwa, càmita iwàwacutá watànàacuéca píri ìwali, idécáinácué Dios yéewáidaca pía nàwali, cáininácaténácué piicáyacacawa. ¹⁰Báisíta cáininácuéca piicáca macáita níái wéénánái Cristo ìwalíisená iyéeyéica Macedonia yàasu cáli finata. Quéwa càicáaníta, wasutácué pícha wawàsi manuúsiwata, cáininácaténácué piicáca nía quéwanáta. ¹¹Píalimáidacué piyaca matufbanáita píapichawáacawa, píibaidacué píasu íibaidacalésitawa, pidènicaténácué yái píamápuèrica càide iyúwaté wachùulianácué pía quéecha, ¹²piyacaténácué machacànita macái ipíchaléta yéewacaténácué nàaca píimiétacaná, níái càmfíyéica yeebáida Jesús, ìwalíise yái íicacánawacuéca piyaca, ipíchanácué pisutáca áibanái íicha yái píamápuèrica.

Wáiwacali yàanàpináca àniawa

¹³Wéénánái, wawàwacué píaliacawa càinácaalí wawàsica yái ichàbapináwa nalí níái idéeyéicaté yéetácawa, quéwa iiméeyéica Jesús ìwali, ipíchanácué achúmaca piwàwa càide iyúwa áibanái, níái càmfíyéica icú icáuca càmfíríca imáalàawa. ¹⁴Iná càide iyúwa weebáidáaná Jesús yéetátacéwa, yá nacái Dios icáucaìdacaténí yéetácáisi íicha. Càipinácata nacái Dios icáucaìdacata níái idéeyéicaté iimáca Jesús ìwali.

¹⁵Iná yái tàacáisi càirica wacàlidaca píricué, yácata Wáiwacali yéewáidáaná wía. Càì fimacade: Wíasa cáuyéicáwaca mamáalàacata cháì èeri irícu, iwéréta Wáiwacali yàanàpináca wàwali, càmitàacá wàpináwa napíchalé níái idéeyéicaté yéetácawa. ¹⁶Wáiwacalita yái iricùapináwa chènuníise cachàiniwaca isàna càide iyúwa Arcángel^d isàna, iyúwa nacái Dios yàasu trompeta isàna.

d 4.16 Abéeri ángel cachàinfiri, cáalfacáiri nacái ángelnái fiwitápu.

Yá nacáucàapinácawa yéetácáisi fícha níái yéetéeeyéimicawa, yeebáidéeyéicaté Cristo ìwali quéecha. ¹⁷Néese wía cáuyéicáwaca néenialí, yeedápináca nacái wía ráunamáita itecaténá wía acalèenái yèewiré abédanamata náapicha níái idéeyéica icáucàacawa, yéetéeeyéicatéwa Cristo ìwali, wáipunitáidacaténá Wáiwacaliwá cáuli iricuta. Yási wáyapináca Wáiwacali yáapichawa càiripináta.^e ¹⁸Iná pichàiniadacué piwàwawa nayú níái tàacáisináica, ipíchanácué achúmaca máini piwàwa péenánái yéetacaálícuéwa pícha.

5 ¹Wéenánái, quéwa ìwali yái èeri Wáiwacali Jesús yéenáiwana yàanàacatáipináca, càmita iwàwacutá nutànàacuéca pírí ìwali. ²Idécué pialíacawa cayába ìwali yái Wáiwacali yàanàapinàcaalí àniawa, yàanàapináca càmitatáita èeri mìnánái icúa yàanàaca càide iyúwa abéeri cayéedéeri yàanàacaalí táiyápi. ³Néenialí, càicaalí wenàiwicanái fimaca iríwa: “Idécasí matuíbanáica wáyaca siùcade, canáca quirínama ùuwicái.” Yási yùuwichàacáisi yùuwàapinácawa nàwali isicúata, imáalàidacaténá náicha yái matuíbanánáica nàyaca. Càide iyúwa cáiwicaalí ùiri isicúata úái inanái idéericuichúaca, matuíbanáichúaca ìyaca. Iná càipináta càmita náalimá nachùuliacawa níái èeri mìnánáica.

⁴Quéwa píacué wéenánáica, càimíyéita ìya catéeri irícu quirínama, ipíchanácué icaluadaca pía yái Wáiwacali yàasu èeripináca yàanàaca, càide iyú cayéedéeri yàanàacaalí iyéeduaca isicúata. ⁵Píacué idéeyéi cayába fiwitáise macáita, iná yéewa pimànicuéca cayábéeri wawàsitá càide iyúwa wáyacaalí amaléeri irícu, iyúwa nacái wáyacaalí èeríapi. Iná wía yeebáidéeyéica Jesús, càmita báawa wáiwitáise quirínama càide iyúwa níái wenàiwica ìyeyéica mamáalàacata catéeri irícu. ⁶Iná càmita iwàwacutá máiwitáiseca wáyaca, càide iyúwa níái càimíyéica yeebáida Jesús, ìyeyéica càide iyúwa iiméeyéi. Càmita iwàwacutá matuíbanáica wáyaca. Iwàwacutá wacùaca Wáiwacali yàanàaca wàwaliná. Yá nacái iwàwacutá wáyaca cáalíacáiri iyú. ⁷Níái iiméeyéica, táiyápiyéita iimáca, càita nacái níái icàméeyéica, táiyápiyéita nacái icàmaca.

⁸Quéwa wía amaléeyéica fiwitáise, iwàwacutá wáyaca cáalíacáiri iyú, idécáiná weebáidaca Jesús, yá nacái cáinináca waicáca áibanái, càide iyúwa wáyàacaalí wàwaliwa yái wàucuta ibàlianáca. Wacùaca nacái wáyaca wachúliapinácawa yùuwichàacáisi fícha càide iyúwa wáyàacaalí wáiwita ìwaliwa sieru icàyuwaniná.^g

⁹Càmitaté Dios iníwàa wía yùuwichàidacaténá yàasu yùuwichàacáisi irículéwa. Iníwàacaté wía ichúuliadacaténá wía yùuwichàacáisi fícha, Wáiwacali Jesucristo ìwalíisená, ¹⁰yái yéetéericatéwa wàwaliná, yéewacaténá wáyaca yáapicha. Iná canácata wawàsi, éwitaca cáuca wía, idécaalí nacái wéetácawa. Mayamáacata wáyapináca yáapicha yàasu èeri yàanàaca wàwaliná. ¹¹Iná pichàiniadacué piwàwawa, pichàiniadacaténácué áibanái iwàwa. Piyúchàacué nacái áibanái idàwinàacawa Cristo ìwali càide iyúwacué pimàniíná piyaca siùcade.

**Wía yeebáidéeyéica Jesús ìwali, iwàwacutá wáyaca
càide iyúwa yèeyéi Dios fimiétacaná**

¹²Píacué wéenánáica, wasutácué pícha wawàsi. Iwàwacutácué piaca náimiétacaná níái íibaidéeyéica pèewibàacué, itéeyéicuéca píiwitápu Wáiwacali

itàacái iwali, yàalèeyéicuéa pía nacái. ¹³ Piacué náimiétacaná manuísíwata, cáininácué nacái piicáca nía ìwalíse yái ìbaidacalési namànfíricuéa pèewi-bàa. Piyacué nacái matuíbanáita píapichawáacawa.

¹⁴ Wéenánái, wasutácué nacái pícha áiba wawàsi quiríta. Pìalàacué nái inuíyéica ìbaidaca. Pichàiniadacué nawàwa nái achúmèeyéica iwàwa. Piyúudàacué nái machawàaquèeyéica ìwítáise, macáitacué piideniaca píchawáaca macái wawàsi éeréeri iyú.

¹⁵ Cayábacué pícha, ipíchanácué pèepùadaca piriwáaca ípuinási báawéeri iyú. Pimànicáitacué piriwáaca yáawami cayábéerita macái wenàiwica írta nacái.

¹⁶ Casímaícué pìyaca mayamáacata èeri imanùbaca. ¹⁷ Picácué pimàaca pitàanica Dios yáapicha. ¹⁸ Piacué cayábéeri Dios írta, càinacaalíta wawàsica yái ichàbacuéwa píra, yácáináta Dios iwàwéericué pícha, piacué iyèeyéica Cristo Jesús yáapicha.

¹⁹ Picácué pimáisanía Espíritu Santo ìbaidaca piwàwalicu.^h ²⁰ Picácué píamàa yái tàacáisi Espíritu Santo yáasáidéerica nalí nái icàlidèeyéicani. ²¹ Píalimáidacué piicáwa macáita yái tàacáisi nacàlidèerica, piacué yùuwíná cayába, néese, yácué peedáca yèewíise yátái cayábéerica. ²² Píibàacué píawawa macái báawéeri ìwítáaná ícha.

²³ Watàanica Dios yáapicha imàacacaténácué pìyaca matuíbanáita, pimànicaténácué nacái abémáidata càide iyúwa Dios iwàwáaná pìyaca pícauca iyúwa, píiwítáise iyúwa, piiná iyúwa nacái macáita. Iná pìyacué abémáidata mabáyawanéeri iyú iwéréta Wáiwacali Jesucristo yàanàapínaca àniawa. ²⁴ Yái Dios imáidéericuéa pía, imànipínaca càide iyúwacué ímáaná píra. Iná báisíta imànipínaca càide iyúwa ímáaná.

Nuwàwalicué pía, Dios imànicué nacái píra cayábéeri

²⁵ Wéenánái, pitàanicué nacái Dios yáapicha wàwali. ²⁶ Pitàidacué macáita nái wéenánáica Cristo ìwalíisená. Pisùsùacué nanàni ìwali cáimiétacanéeri iyú.ⁱ

²⁷ Iná nuchùuliacué pía Wáiwacali ípidená ìwali, píléecué wéenánái írta macáita yái cuyàlutaca.

²⁸ Nuwàwaca Wáiwacali Jesucristo yàacuéca píra cayábéeri macáita. Càicawani.

h 5.19 Iwàwáaná ímaca, càimacaalí wamàaca Espíritu Santo ìbaidaca wáapicha, yá càicáaníde iyúwa wachàcáidacaalí quichái ipèrta. **i 5.26** Nái judónái, griegonái nacái, nía nacái wawáimináica nasùbaca nanàni ìwaliwáacawa, natàidacaalí néenánáíwa náasáidacaténá cáinináca naicáca nía.

2 TESALONICENSES

Icàlidacatái walí cuyàluta ìwali:

2 Tesalonicenses yáasáida walí, “Càmitàacá idé néréca èeri, Wáiwacali Jesucristo yéenáiwana yàanàacatáipináca.”

Tesalonica: Yái yàcalé Tesalónica, yácataté náiwitápu macáita níái yàcalé-náica Macedonia yàasu cáli néeni. Máinírité nacái càasuca canánama fícha.

Pablo yàanàacaté yàcalé Tesalónica iriculé, imànicaalíté pucháiba yàawiríá àyapu, icàlidacaalíté yèepunícawa yái Tàacáisi cayábéerica.

Itànèeri cuyàluta:

Yácata apóstol Pablo yái itànàaténí. 2 Ts. 1.1; 3.17.

Camuí itànèerité iricu cuyàluta:

Apóstol Pablo itànàacaténí, chábade camuí 50-51 néenibàa, asáica idé-náamité Cristo. Yái pucháibáanaca cuyàluta tesalonicensenái irí, itànàacaténí abénaméeyéi quèeri idénáami, idécanáamité itànàaca yái idàbáanéericaté itànàaca cuyàlutaca, Corinto ìyacàlená néeseté.

Níái pucháiba cuyàlutaca, níacataté idàbéeyéité Pablo itànàaca cháí Wàlisàì Testamento iricu.

¿Cánápinaté itànàa yái pucháibáanaca cuyàluta tesalonicensenái irí?

Ichùnìacaténáté yái càmíiricaté náalía néemiaca iricu yái idàbéericaté itànàaca cuyàlutaca. Iwali yái Cristo yàanàapináca àniawa.

Cuyàluta icàlidéeri ìwali:

Càmitàacá Wáiwacali yéenáiwana yàanàa, iwéréta idépináca yàanàaca yái asíali Cristo yùuwideca cháí èeri iricu.

Iricu cuyàlutaquéi wàanàa tàacáisinái ichàiniadéeyéi wawàwa, icàlidacatái amaláwaca yái Cristo yàanàanápínaca àniawa. Yàalàaca nacái nía ìwali yái áibanái imàníníaca yùuwidewa nía.

Pablo iwàwalica níái yeebáidéeyéica Jesús, Tesalónica mìnánáica

1 ¹ Núa Pablo, Silvano^a yáapícha, Timoteo nacái, watànàacué pírí cuyàluta, piacué yeebáidéeyéica Jesús ìwali Tesalónica ìyacàlená iricu, ìyéeyéica Wáaniri Dios yáapícha, Wáiwacali Jesucristo yáapícha nacái.

a 1.1 Silvano: Aibaalí nàa fípidená Silas.

²Nusutá Wáaniri Dios fícha, Wáiwacali Jesucristo yáapicha, yàacaténacué pírí cayábéeri mawèníta, imàacaténacué nacái piyaca matuìbanáita.

Pablo yàaca Dios írí cayábéeri nàwali

³Nuénánái, iwàwacutá wàaca Dios írí cayábéeri èeri imanùbaca pìwali-cué, yácáináta iwàwacutáaná wamànica manuícáténacué piwàwa Jesús iwéré abémáidata, cáinináténacué nacái piicáyacacawa macáita. ⁴Iná ìwalíse, yá casímáica wawàwa pìwalísecué, náapicha níái áibanái Jesucristo yàasunái wenàiwicaca, pìidenìacáinacué yái báawéeri namàníricuéca pírí, manuícáinacué nacái piwàwa Jesús iwéré, éwitacué namànica pírí báawéeri, áibanái yùuwichàacáisi nacái. ⁵Iná ìwalíse, yacué píasáidaca Dios imà-nipínacuéca pírí machacànita wawàsi cayábéeri iyú nacái, yéewacaténacué iicáca pía càide iyúwa níái yéewéeyépináca iwàlùacawa aléde icùacataléca yàasunái wenàiwicawa, yái piuwichèericuécawa ìwalíná siùcade.

⁶Yái Dios imànica wawàsi machacànita, iná cayábacata yùuwichàidapínaca níái imàaquéeyéicuéca piùwichàacawa siùcade.

⁷Quéwa píacué yùuwichèeyéicawa siùcade, Dios imàacacué piyamáida-cawa wáapicha Wáiwacali Jesús yàanàapínacaalí àniawa chènuníse, yàasu ángelnái cachàiníiyéi yáapichawa. ⁸Yàanàapínaca chènuníse, yùuwichàida-caténá macáita níái càmíiyéica iwàwa yáalíacawa Dios ìwali, càmíiyéica nacái iwàwa yeebáida yái tàacáisi cayábéerica Wáiwacali Jesucristo iináwaná ìwali. ⁹Yái yùuwichàacáisi yùuwichàidéeripínaca iyú nía, ìyapínaca nalí càiripínata. Yá nàypínaca déeculé Jesucristo fícha càmícaténá naicá ichàini manuírí quirínama. ¹⁰Càipínaca ichàbacawa yàasu èeri Jesús yàanàaca. Yá yàasunái wenàiwica mabáyawanéeyéi yàapínaca írí cayábéeri, nacalùadapíná nacái naicàcani, macáita níái yeebáidéeyéica Jesucristo. Píapínatacué áibanái náapicha, idécáinacué peebáidaca ìwali yái tàacáisi cayábéeri wacàlidéerí-cuéca pírí.

¹¹Iná ìwalíse, yá watàaníca Dios yáapicha èeri imanùbaca pìwalicué, wàasu Dios iyúudàacaténacué piyaca càide iyúwa iwàwáaná, píacué imáidéeyéica, pimànicaténacué macái cayábéeri wawàsica yái piwàwéericuéca pimànica. Yá nacái fíbaidalacési pimàníricuéca piyaca, manuícáinacué piwàwa Jesucristo iwéré. ¹²Watàaníca Dios yáapicha pìwalicué, yéewacaténá áibanái yàaca cayábéeri Wáiwacali Jesucristo fípidená ìwali pìwalísecué, nàacaténá nacái pímiétacanacué ìwalíse, càide iyúwa imanuíca cáinináca wàasu Dios iicáca wía Wáiwacali Jesucristo yáapicha.

Pablo ichùnia icàlidaca ìwali yái Cristo yàanàanápínaca àniawa

2 ¹Nuénánái, wawàwacué wacàlidaca pírí ìwali yái Wáiwacali Jesucristo yàanàanápínaca àniawa, yá nacái wàwacáidáanápínacawa yáapicha.^b Iná wasutacué píicha wawàsi manuísíwata, ²càmícaténacué pibatàa cachì-wéeyéi iwènúadaca píiwitáise mesúnamáita. Picacué nacái pibatàa nacalùadaca pía, éwita náimacuéca péemia espírituca yái icàlida walíni. Aiba tàacáisi iyú nacái, náimacaalícué pírí apóstolnáica níái itànàa walí cuyàluta, Wáiwacali idéénacasa yàanàaca, picacué peebáida nalí. ³Píacué pimàaca

áibanái imèniadaca pía, canásiwata. Wáiwacali ipíchaca yàanàaca, iwàwacutápiná madécaná wenàiwica yàacawa Dios ípunita. Yá nacái yàanàapínáca yái asíali máinírica báawaca ichàbanamawa Dios yùuwichàidéeripínáca càiripínáta.

⁴Yái asíalica, yàapínáca nái punita macáita níai idènièyéica Dios ípídená, nía nacái yèeyéica ímíétacaná. Càita imàlùdapínáca Dios icapèe, yá nacái iwàwapínáca imànica yáawawa càide iyúwa Dios.

⁵Iná piwàwalicué yái nùyacaalítécué píapícha, càicaté númacuécá píri ìwali ichàbàanápínáwa yái càiri wawàsica. ⁶Iná píacué idéeyéi yáaliacawa càinácaalí yái càmfíríca ibatàa yáasáidacawa siúcade, ipíchánáca yáasáidacawa ipíchawáise yái èeri Dios imàacatáica írì wawàsi.

⁷Quéwa yái íiwitáise ichàini báawéerica iyúwa íináidáaná imànica, idéca idàbacáwa ibàacanéri iyú, cháí èeri írìcu. Quéwa iyaca abéeri yái càmfírí-cáwaca ibatàa yáasáidacawa siúcade. Yàasu èeri yeedácawa síisài, yási imànica càide iyúwa iwàwáaná.

⁸Néese, yási yáasáidapínáca yái báawéri asíalica, yái Wáiwacali Jesús imàaquéeripínáca yùuwichàacawa càiripínáta èeri imáalàacaalíwa, màulenéri wawàsi iyúta, iyúwa wapùacanámi achúméeri wawàsi, yàanàapínácaalí àniawa ichàini icamaláná iyúwa.

⁹Yái asíali cabáyawanéerica, yàanàapínáca Camèniadacáiri ichàini iyú. Iná ichàini manuírì iyúpiná imàni yái càmfíríca wenàiwica idé imànica, ichìwáidacaténá iyú wenàiwica. ¹⁰Yá nacái ichìwáidapínáca nía madécaná bayáwanási íiwitáaná iyú, ichìwáidacaténá níai yúuquèeyéicawa, càmicáináté nawàwa yái Dios itàacái báisíríca, nachúulíeripínacatéwa iyú yùuwichàacáisi fíchata. ¹¹Iná ìwalíse, yá Dios ibànùapínáca nalí abéeri íiwitáisesi cachàiníri, imèniadacaténá nía yéewacaténá neebáidaca ichìwa ìwali, ¹²yéewacaténá Dios yùuwichàidaca macáita níai càmfíyéica yeebáida yái tàacáisi báisíríca, casímáiyéicaté imànica ibáyawanáwa.

**Pablo yéewáidaca càinácaalí náiwitáise iicacánáwa
nàyaca, níai yeebáidéeyéica Jesús**

¹³Quéwa wía, mayamáacata iwàwacutá wàaca Dios írì cayábéeri píwalíse-cué, píacué wéénánái cáininéeyéica waicáca. Píacué idéeyéicaté Dios iníwàaca èeri ipíchawáiseté ichúuliadacaténacué pía yùuwichàacáisi fícha. Yá nacái Espírítu imàacacuécá píyaca càide iyúwa Dios iwàwáaná, idécáinácué peeбайдaca ìwali yái tàacáisi báisíríca. ¹⁴Yáté imáidacuécá pía iyú yái tàacáisi cayábéeri wacálidéericuécá píri, yéewacaténacué nàaca píimíétacaná abédanamata Wáiwacali Jesucristo yáapícha.

¹⁵Iná píacué wéénánáica, píyacué dàalanama Dios itàacái ìwali abémáidata. Picácué píimáicha níai yéewáidáaná wéewáidéeyéicuécá pía iyú núawáise-wata, nía nacái nutànèeyéica píricué cuyàluta írìcu.

¹⁶Iná yátái Wáiwacali Jesucristoca, Wáaniri Dios yáapícha, cáininéericaté iicáca wía, ichàiniadéerica nacái wawàwa càiripínáta, wacuèrica nacái yàanàaca wàwalíná, ichúuliadacaténá wía yùuwichàacáisi fícha, ¹⁷yéewacaténá ichàiniadacuécá piwàwa, imàacacaténá imusúaca cayábaca macáita yái picálidéericuécá, píibaidéericuécá nacái.

Pitàanicué Dios yáapicha wàwali

3 ¹Imáalàidáaná, píacué wéénánáica, pitàanicué Dios yáapicha wàwali yéewacaténá wamàacaca Wáiwacali itàacái yàànàaca áibanái irí caquialénamata, yéewacaténá nacái needácani cáimiétaquéri iyú càide iyúwaté pimàníínacué. ²Pitàanicué Dios yáapicha wàwali yéewacaténá icùaca wía náicha níái báawéeyéica fiwítáise wenàiwica, iwàwéeyéica imànica walí báawéri, càmicáiná macái wenàiwica iwàwa yeebáida Jesucristo iwali.

³Quéwa Wáiwacali imànipináca macáita càide iyúwa fímáaná pirícué. Iná yácata ichàiniadapínacué piwàwa, yá nacái icùapínacuéca pía báawéri íicha.

⁴Yá nacái wàaca cayábéeri Wáiwacali irí, idécáiná wáalíaca pimànicuéca piyaca càide iyúwaté wáimáanacué pirí, iyúwa nacái pimàníínápínacué mamáalàacata pipíchaléwa. ⁵Iná wawàwa Wáiwacali iyúudàacuéca pía, píalícaténacué iwali yái cáininánáca Dios iicáca macáita, ichàiniadacaténacué nacái piwàwa, píideníacaténacué yúuwichàacáisi càide iyúwaté Cristo líde-níánáni.

Macáita iwàwacutá wáibaidaca

⁶Píacué wéénánáica, wachùuliacué pía Wáiwacali Jesucristo íipidená iwali, càmicaténacué piacawéerida níái wéénánái càmfíyéica iwàwa íibaidaca, nía nacái càmfíyéica iwàwa iyaca càide iyúwa wéewáidáanacué pía. ⁷Iná idécué píalíacawa wàwali cayába, càinácaalí iicácanáwa iwàwacutacué piyaca. Piyacué càide iyúwa wáyáaná. Wía, càmitaté wàya pèewibàacué càide iyúwa níái ínufyéica. ⁸Càmitaté nacái wayáacué píicha yàacási mawènitá. Wáibaidacaté walíwa cachàini èeríapi, táiyápi nacái, ipíchaná càulenacaté wía pirícué. ⁹Ewitaté wadèniaca wawàsi wasutácaténacué píicha yái wamáapuèrica, càicáaníta, yáté wáibaidacáita wáasáidacaténacué pirí iicácanáwa iwàwacutá wàaca, pimànicaténacué càì. ¹⁰Wàyacaalítécué píapicha, yáté idéca càica wáimacuéca pirí: Yái càmfíríca iwàwa íibaidaca, yá nacái càmita iwàwacutá iyáaca iyáacaléwa.

¹¹Idécáiná wéemiàcuéca piináwaná, nàyacuéca pèewi abénaméeyéi péená càmfíyéita iwàwa íibaidaca, éwita achúméeri íibaidacalésipiná. Caséeca nèepuníca náiyàacawa áibanái yàasu wawàsi iwali, nasèiwicaca nalí wawàsi.

¹²Iná níái ínufyéica iwàwacutá wàalàaca nía wachùulícaténá náibaidaca Wáiwacali Jesucristo íipidená iwali, namàacacaténá nasèiwicaca áibanái irí wawàsi, nàacaténá náibaidaca nalíwa yéewacaténá needáca nayáapináwa.

¹³Quéwa píacué wéénánáica, píacué piméyàa pimànica cayábéeri. ¹⁴Iná cawínacaalí càmita yeebáida iyúwa wachùulíanacué pimànica íricu yái cuyá-lutaca, yácué picàlidaca iináwaná iwali macái wenàiwicanái yáacúalícu. Píacué nacái piacawéeridani, yéewacaténá báicani ibáyawaná iwálíisewa.

¹⁵Quéwa píacué pimàni piùwide iyúwani, píalàacáitacuéni càide iyúwa wàalàacaalí abéeri wéénàsàiriwa.

Yácata imanùbaca

¹⁶Yái Wáiwacali, matufbanáirica imànica wenàiwica iwàwa, nuwàwaca imàacacuéca piyaca matufbanáita èeri imanùbaca, éwita madécaná wawàsi ichàbacuécawa pirí. Iná Wáiwacalita yàacawéeridacué pía macái èerita.

¹⁷Núa Pablo, núcáapiamicata níái tàacáisinái nuwàwalinácuéca pía. Yácata iicácanáwa nutànàaca nía macái cuyàlutanái iricubàa, níái nuchùulièyéica natànàaca nulí, píalíacaténácué nùasucata yái cuyàlutaca.

¹⁸Nuwàwaca Wáiwacali Jesucristo imànicuéca pirí cayábéeri mawènit macáita. Càicawani.

1 TIMOTEO

Icàlìdacadatái walí cuyàluta ìwali:

1 Timoteo: “Yáasáida walí ìwali, yái Icuèrica níái wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús.”

Wéemìa Timoteo iináwaná ìwali:

Yái Timoteo abéeri ùuculiiri, apóstol Pablo icuèrité yáapichawa, yéewáidéerité nacái, yácáináté idéeri yáalíacawa ícha madécaná wawàsi ìwali.

Timoteo, yàacatéwa Pablo yáapicha, yàacaalíté imànica pucháibáaná àyapu, ìyacaalítéca Listra ìyacàlená iricu, Galacia yàasu cáli néeni. Hch. 16.1-4.

Uái yáatúa uípidenáté Eunice, yeebáidéechúaté Jesús, Abéechúa judío-sàatúa. Yáanirité abéeri griegosàiri. Cámináté Pablo icàlìdaca Tàacáisi cayábéeri Timoteo írí, yéewacaténáté yeebáidaca Jesús ìwali. 1 Ti. 1.2; 2 Ti. 1.2; 1 Co. 4.17.

Níái cuyàlutanái, 1 Timoteo, 2 Timoteo, Tito nacái, Pablo itànàacaté níái cuyàlutanáica nalípiná níái icuèyéica níái yeebáidéeyéica Jesús.

Itànèerité cuyàluta:

Apóstol Pablo itànàacaténi. 1 Ti. 1.1; 2 Ti 1.1; Tit 1.1.

Camuí itànèerité iricu yái cuyàlutaca:

Pablo itànàacaténi chábade camuí 62, néenibàa, asáica idénáamité Cristo.

¿Sísàanáté itànàa cuyàluta?

Cámináté Pablo itànàacani, Macedonia yàasu cáli néese.

Cuyàluta icàlìdéeri ìwali:

Yái Jesucristo yàasu úwica, iwàwacutá imànica ùuwicái cayába yùuwidenái fipunitawa. 1 Ti. 1.18

Versículo máiníiri cawènica:

1 Timoteo 6.20.

Pablo iwàwalica Timoteo

1 ¹Núa Pablo, Jesucristo yàasu apóstol,^a ichùullaca yái wàasu Dios ichúuliadéerica wía yùuwichàacáisi ícha, Jesucristo yáapicha, yái wacuèrica yàanàaca wàwalíná.

a 1.1 Apóstol: Iimáaná, yái Jesucristo ichùullerica fíbidaca, yá ibànùaca yàawa yàacaténá icàlìdaca itàacái.

²Timoteo, piri nutànaa yái cuyàlutaca, pía nuiquéerica báisíta càide iyúwa nuirisíwa, peebáidacáiná iwali yái nuebáidéericaté: Nuwàwa Wáaniri Dios, Wáiwacali Jesucristo yáapicha, naicáca pipùalé mawènitá iwali yái pimáa-puèrica, matuíbanáicaténá piwàwa.^b

Picúa yái tàacáisi báisírica náicha níái yéewáidéeyéica áiba yéewáidáaná

³Nùcaalítéwa nùyaca Macedonia yàasu cáli néré, yáté nusutáca pícha wawàsi piyamácaténátéwa Efeso iyacàlená néenita, pialàacaténáté chàini-síiri iyú níái aslanái càmíyéica yéewáida machacànita, càmícaténá néewáida quirínama iwali, ⁴pímacaténá nalí, picácué piùca èeri péemíaca béeyéimi itàacái, síisàanacaalíté nadàbawa, càmírica wáalimá wamáalàida wáalíacawa iwali. Càiri wawàsi iwálíse wenàiwicanái icúsayacácawa. Yá càmíta wáalíawa iwali yái Dios yàasu íbaidacalésica, namànfírica níái manuíféica iwàwa iwéré. Iná siùcade, càita nuchùulia pimànica àniawa.

⁵Cài nuchùulia picàlidaca nalí yéewacaténá cáinináca naicáyacacawa báisíta, quéwa yái imusuéricawa síisài nawàwa masaquèeri irìcuíse, náiwitáise masaquèeri yáapichawa, báisícaalí manuíca nawàwa Dios iwéré.

⁶Abénaméeyéi idé iméeràacawa déeculé tàacáisi báisíri fícha. Siùcade, yá nacàlidáidaca iwali yái tàacáisi mawènfírica. ⁷Nawàwaca wenàiwica iicáidaca nalí càide iyúwa níái yáaliyéica yéewáidaca Dios yàasu ley. Quéwa càmíta náalí iwali yái néewáidéerica, càmíta nacái náalí néemíaca fímáaná yái nawàwéerica néewáidaca.

⁸Quéwa wía yeebáidéeyéica Jesús, wáalíaca cayábaca níái Dios itàacái ichùuliyéica wéewáidacaalí nayú machacànita càide iyúwa náimáaná. ⁹Wáalíacawa nacái càmítaté Dios imàaca níái Tàacáisi Ichùuliyéica nàalàcaténá níái iyéeyéica machacàníri iyú. Nàyacaté nàalàcaténá níái yáamèeyéica Dios, càmíyéica nacái yeebáida itàacái, càmíyéica imàni áibanái ichùuliaca, càmíyéica yàa Dios fimiétacaná, imàníyéica íbáawanáwa abémáidata, càmíyéica yàa fimiétacaná yái áibanái imànfírica Dios írí, càmíyéica nacái cayába iicáca Dios íbaidacale, níái inùeyéica isèenáiwa, macáita níái inùeyéica wenàiwica. ¹⁰Dios itàacái yàalàaca nacái níái imàníyéica báawéeri iná iyúwa. Nalí nacái níái iiméeyéica inacáiri asiali yáapichawa, nía nacái iwéndéeyéica wenàiwica áibanái írí nàasu wenàiwicacaténá nía, cachíwéeyéi írí nacái. Nalí nacái níái “¡báisíta Dios!” fíméeyéica, quéwa nachíwata. Nalí macáita níái yéeyéicawa ípunita yái Dios itàacái yéewáidéerica wía machacànita, ¹¹càide iyúwa fímáaná yái tàacáisi cayábéeri cachàinfírica, Dios mabáyananéeri itàacáica, yái càiri ichùuliaca nuchàlidaca áibanái írí.

Pablo yàaca cayábéeri Jesús írí, iicáciná ipùalé

¹²Nùaca cayábéeri Jesucristo írí, yái Wáiwacalica, ichàiniadéericaté nuwàwa, iicácináté núa càide iyúwa yái yáaliméeripinacaté imànica írí yái íbaidacalésica càide iyúwa iwàwáaná.

¹³Quéechaté nutàaná báawanama Cristo ípidená iwali, nupíadáidaté nacái níái yeebáidéeyéica iwali, nucuísacaté nía báawéeri tàacáisi iyú. Càicáaníta, yáté Dios iicáca nupùalé manuísíwata, numànité yái wawàsica

néenialí, càmicáináté nualí báawéericani, càmicáináté nacái nuebáida Jesús.¹⁴ Quéwaté máiní cáinináaná Wáiwacali iicáca núa, yáté imànica nulí cayábéeri mawènitá. Yáté imàacaca nuebáidaca itàacái yéewacaténá nacái cáinináca nuicáca áibanái Jesucristo ìwalíisená.

¹⁵Yácata tàacáisi báisiiri, yái yéewéeri weebáidaca macáita: Jesucristo yà-nàacaté iriculé èriquéi ichúuliadacaténá yùuwichàacáisi fícha wía cabáya-wanéeyéica. Quéwasí, núacata yái máiniiri cabáyawanáca nèewíise. ¹⁶Quéwa éwitaté càica núa, yáté Dios iicáca nupùalé manuísíwata yéewacaténá Jesucristo yáasáidaca nùwalíisená wenàiwica írí, càmita iméyàa icùaca níái yee-báidéeyéipináca ìwali, nadèniacaténá nacáuca càmfiri imáalàawa. ¹⁷Wàacué fimiétacaná yái Rey iyéerica càiripináta, càmiiricáwaca waicá. Yácata abéerita Dios báisiiri, cáalíacáiri nacái, wàacué fimiétacaná macái èerita càiripináta. Càicatáni.

Pablo ichàiniadaca Timoteo iwàwa ipíchaná iméyàacawa

¹⁸Timoteo, pía nuiquéerica nulí iyúwa, yái wawàsi càirica nuchùuliaca pimànica abédanaméerita Dios itàacái yáapicha, iyúwaté icàlidáaná piináwaná ìwali quéechaté, píibaidáanápínaté írí cáalíacáiri iyú. Iná càide iyúwa tàacáisi fímáaná piwali, yá nuwàwaca pimànica cayába ùuwicái, piùwide fipunitawa. ¹⁹Manuf piwàwa Dios iwéré. Pimàni càide iyúwa píiwitáise cayábéeri fímáaná pírí. Càmicáináté abénaméeyéi iwàwa imàni yái cayábéeri náaliéricatéwa ìwali, yáté nawènúacawa fícha yái manuínacaté nawàwa Dios iwéré. ²⁰Níacaté náapichéeyéi níái: Himeneo, Alejandro nacái, numàaqueeyéicaté Camèniadacáiri icáapi iricu yàasu èericaténá yùuwichàidaca nía, yá nàalàaca nawàwa, namàacacaténá nacuíscaca báawanama Dios.

Iicácanáwa watàanica Dios yáapicha, wía yeebáidéeyéica Jesús

2 ¹Quéechacáwa, nùlàacué pía pitàanicaténácué Dios yáapicha nàwali macáita níái wenàiwicaca. Pisutácué fícha yái namáapuèrica, yàacaténá nalíni, imànicaténá nacái nalí cayábéeri. Pitàanicué nacái Dios yáapicha piacaténácué írí cayábéeri ìwalíise yái yèericuéca pírí. ²Pitàanicué Dios yáapicha nàwali níái cáli icuèrinánái, macáita níái yàcalénái icuèrinánái, yéewacaténá wàyaca matufbanáita, wíuta nacái, wamànicaténá càide iyúwa Dios itàacái fímáaná, wàyacaténá nacái machacànita áibanái yáapicha. ³Watàanicaalí Dios yáapicha macái wenàiwica ìwali, yá cayábéeri iicáca, isíimáidéeri nacái iwàwa yái wàasu Dios ichúuliadéerica wía yùuwichàacáisi fícha. ⁴Yácáináta iwàwéeri macái wenàiwica ichúuliacawa yùuwichàacáisi fícha, náalíacaténáwa nacái ìwali yái itàacái báisiirica.

⁵Iyaca abéerita Dios báisiiri. Abéericata nacái yái yáaliméerica itàanica wawicáu Dios yáapicha, yéewacaténá matufbanáica iicáca wía. Yácata Jesucristo, yái asiali Dios néeséerica, ⁶yái yéetéericatéwa wàwalíná ipáyaidacaténá wenàiwica ibáyawaná iwèni macáita. Yáté néenialícata Jesús yàanàa, Dios yáasáidacaténá walí iwàwaca ichúuliadacaté wía yùuwichàacáisi fícha. ⁷Yéewacaténá nucàlidaca iináwaná ìwali, yáté Dios imàacaca núa apóstol iyú. Báisita càì núumaca, càmita nuchìwata. Imàacacaté nacái nuéwáidaca

níái càmfíyéica judfonái, neebáidacaténá Dios, náalíacaténáwá nacái tàacáisi báisíiri ìwali.^d

⁸Nuwàwaca aslanái itàaníca Dios yáapicha alénácaalíta nàwacáidawa. Quéwa náiwitáise masaquèrica yáapichawa, càmfíyéica calúa áibanái yáapicha, càmfíyéica nacái ipélica ùlenaméeri tàacáisi iyú áibanái ípunita.

⁹Càita nacái nuwàwaca inanái ìwalica bàlesi cayába, ibàlièrica nía cáimíetacanéeri iyú áibanái ipíchale, ipíchaná aslanái fináida iicáidaca nalf ìwalíise. Càmita nacái máini iwàwacutá nachanàidaca náiwita ichílináwá oro, perla nacái.^e Càmita máini iwàwacutá nàwalica bàlesi cawènfírira.^f ¹⁰Yási iwàwacutéeri namànica yái wawàsi iyúudèrica áibanái càide iyúwa iwàwacutáaná namànica níái inanái yéeyéica báisíta Dios fimiétacaná.

¹¹Uái inanáica, iwàwacutá uéwáidacawa masànata, uémíacaténá cayába itàacái yái yéewáidéerica, uàcáiná fimiétacaná, uebáicáiná nacái. ¹²Càmita numàaca inanái yéewáidaca aslanái yeebáidéeyéi Dios itàacái. Càmita nacái iwàwacutá uchùullaca aslanái. Iwàwacutá ùyaca matufbanáita. ¹³Yácáináté idàba Dios imànica quéecha yái Adán,^g idàbanéericaté asàlica. Néese, yáté imànica Eva,^h uái inanáica. ¹⁴Yá nacái càmitaté Camèniadacáiri imèniada Adán. Uataté imèniadéechúa, uái inanáica. Idécanaámité imèniadaca úa, yáté umànica ubáyawanáwá.ⁱ ¹⁵Quéwa níái inanáica nachùulipinácawa quéenibecaalí nàacawa, nacùacaalí cayába néenibewa, neebáidacaalí nacái Jesús, cáininácaalí naicáca áibanái, nacùacaalí nacái níawawa báawéeri fícha, nàyacaténá mabáyawanéeri iyú.

Náiwitáise iicacánáwá níái iwàwawéeyéica ancianonáica

3 ¹Yá báisírita tàacáisi quéi: Cawinácaalí iwàwa ancianoca, cayábéerica íbaidacalésica yái càì iwàwa imànica. ²Quéwa càì iicacánáwá iwàwacutá anciano ìyaca: Yái càmfírira nacháawàa iináwaná imànica báawéeri, abéechuata yàacawéetúa, yáaliérica icùaca yáawawa báawéeri fícha, fináidéeriwa cayába ipíchaca imànica wawàsi, yèeri wenàiwica fimiétacaná, yeedéeri icapèe iriculéwa wenàiwica matufbanáita, idéerica màulenáca yéewáidacaténá áibanái Dios itàacái ìwali. ³Càmita iwàwacutá anciano icàmaca, càmfíri ipélica, cáininéeri iicáca wenàiwica, càmfíri báawa iwàwa áibanái yáapicha, càmfíri nacái fináida idèniaca iríwa manuí palata. ⁴Iwàwacutá icùaca cayába níái ìyéeyéica yáapicha icapèe iricu, yéewáidéeri yéenibewa neebáidacaténá itàacái, nàacaténá nacái fimiétacaná.

⁵Yái asiali càmfírira yáalía icùaca cayába níái ìyéeyéica icapèe iricu, càita càmita yáaliápiná icùaca níái yeebáidéeyéica Jesús, Dios yàasunái wenàiwica. ⁶Càmita yéewa ancianoca yái wàlisàirica yeebáidaca Jesús, ipíchaná canùmaséecani, ipíchaná nacái Dios ibáiniadacani ìwalíise càide iyúwaté ibáiniadáaná Camèniadacáiri. ⁷Iwàwacutá nacái cayábaca iináwaná èeri mìnánái irí nàacaténá fimiétacaná, ipíchaná natàanica báawanama iináwaná ìwali, ipíchaná nacái yúuwàacawa iriculé yái Camèniadacáiri iwàwéeripináca yúuwàacawa iriculé.^j

d 2.7 2 Ti. 1.11. e 2.9 Iba cawènfíyèi: Oro: Iba cawènfíri éewéeri iicacánáwá. Perla: Iba imànichúawa iwálunái fimami iricubàa, quíramenfirí, cawènfíri nacái. f 2.9 1 P. 3.3.

g 2.13 Gn. 2.7. h 2.13 Gn. 2.21-22. i 2.14 Gn. 3.1-6. j 3.7 Tit. 1.6-9.

Náiwitáise iicácanáwa níai yéewéeyéica diáconoca

⁸ Càita iicácanáwa iwàwacutá nàyaca níai diácononáica. Iwàwacutá nàyaca machacànita wenàiwicanái ipíchale, càmfíyèi itàanì chìwái, càmfíyèi icàma mamáalàacata, càmfíyèi nacái yeedá iríwa palata mènìadacáisi iyú. ⁹ Iwàwacutá nacái namànica càide iyúwa Dios itàacái fímáaná, yái neebáidéerica ìwali náiwitáise masaquèeri yáapichawa, idéerica yáasáidaca walí siùcade, ibèericaté áibanái fícha bàaluité.

¹⁰ Quéechacáwa, ipíchaca wamàacaca nía diácono iyú, iwàwacutáca wasutá wéemiawa naináwaná ìwali. Néese canácaalí icháawèeri naináwaná namànica báawéeri, yási yéewa náibaidaca àtata càide iyúwa diácononái.

¹¹ Càita nacái níai inanáica: iwàwacutá nàyaca machacànita wenàiwicanái ipíchale, càmfíyèi itàanì báawanama áibanái ìwali, yáaliyéi icùaca yáawawa cayába, ipíchaná namànica báawéeri, imàníyèi macáita càide iyúwa náimáaná nalí.

¹² Níai diácononáica, iwàwacutá abéechúacata nàacawéetúwa náalimáwanama, icuèyèi yàacawéetúawa cayába, néenibenái, macáita nacái níai wawàsinái iyéeyéica nacapèe irícu. ¹³ Níai diácononái fíbaidéeyéica cayába, wenàiwica yàapínaca náimiétacaná manuísíwata. Yá manuípínaca nawàwa quéwanáta iwéré yái neebáidéerica ìwali yái Jesucristoca.

Pablo icàlidaca càinácaalí ìwalíse itànàa yái cuyàluta Timoteo irí

¹⁴ Iná éwita nùapínaca nupáchiaca pía mesúnamáita, càicáaníta, yá nutà-nàaca pírí níai tàacáisináica iwàwacutéeyéipínaca pimànica. ¹⁵ Quéwa isicúa-caalíta nudècuniacawa, yá idéca pialfacawa cawínacaalí iicácanáwa iwàwacutá wàyaca náapícha níai yeebáidéeyéica Jesús, níai Dios cáuri yàasunái wenàiwicaca, ibàluèyécawa càide iyúwa capíi yéetaná, yàabàlináca nacái, irí yái tàacáisi báisífrica. ¹⁶ Báisíta máiníca cachàinica yái tàacáisi báisífrica, weebáidéerica ìwali, Dios ibèericaté wenàiwica fícha bàaluité. Imàaquéerica wáalíacawa ìwali àtata siùcade:

Cristo yàanàcaté èeri iriculé càide iyúwa abéeri wenàiwica,
 Espíritu Santo icàlidacaté Cristo ìwali mabáyawanéericani,
 àngelnái yáalífacatéwa nacái ìwali,
 yéewáidacalénái icàlidacaté iináwaná ìwali èeri mìnánái irí,
 madécaná wenàiwica fíiwitáaná yeebáidacaté ìwali macáita.
 Néese yáté Dios itécani iyacàtaléwa chènuniré.

Yàalaaca wía náicha níai yéewáidéeyéica méetàuculé Dios itàacái fícha

4 ¹ Quéwa siùcade, Espíritu Santo icàlidaca walí amalánama áibanái èeri wapíchale, abénaméeyéi cachíwéeyéi wèewi nawènúapínacawa Cristo fícha, namànicaténá espíritu cachíwéeyéi ichùuliaca, neebáidacaténá nacái yái fíiwitáisesi báawéeri néewáidéerica ìwali.^k ² Níai càiyéi yéewáidáanáca, cachíwéeyéi asíanái néeséeyéi imusúacawa. Càmita náalíawa càinácaalí yái

k 4.1 Apóstatanái: Níai fíméeyéica weebáidaca Jesús, quéwa áiba èeripíná, yási nawènúapínacawa fícha natàanícáténá báawéeri tàacáisi iyú ìwali.

cayábéerica, báawéerica nacái. Idécáiná càica níade iyúwa íiwitáise idéeyéi yeemácawa ùlúleri sièru iyú, idéca náiwitáise cayábéeri yúucacawa náicha. ³Yá nacái càmita nabatàapíná wenàiwica icàsàacawa. Nachùuliapíná nacái wenàiwica íidacawa abénaméeyéi yàacàsi íicha, níái Dios idàbéeeyéicaté yéewacaténá wayáaca nía, wía yeebáidéeyéica Jesús, idéeyéica nacái yáaliacawa tàacáisi báisiiri ìwali, idécánáami wàaca írí cayábéeri nàwallíise. ⁴Macáita níái Dios idàbéeeyéicaté, cayábaca nía macáita yàacàsipíná. Iná càmita yéewa wamàaca wáichawa nía. Yéewaca wayáaca nía, wàacacáita cayábéeri Dios írí nàwallíise. ⁵Iná macáita níái Dios idàbéeeyéicaté, idécaté masacàaca nía bàaluité itàacái iyúwa, iyú nacái áiba yái wàacaalí írí cayábéeri nàwallíise.

Iicacánáwa iyaca yái fibaidéerica cayába Jesucristo yáapicha

⁶Iná péewáidacaalí macáita níái tàacáisica wéenánái írí, néenialíta, yásí fibaidéeripínáca cayába pía Jesucristo írí. Iná idècunitàacá péewáidaca áibanái, yá nacái péewáidaca píawawa iyú yái tàacáisi idéerica peebáidaca.

⁷Quéwa pimàaca píchawa níái béeyéimi itàacáica canéeyéica iwèni. Péewáidacáita píawawa èeri imanùbaca piyacaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná. ⁸Wéewáidacaalí wapianícawa èeri imanùbaca, yá cachàinica wainálicubàa quiríta. Quéwa wàyacaalí càide iyúwa Dios iwàwáaná, yásí yéewéeriwa macái wawàsi írta, iyúwa Dios itàacái íimáaná wàyanápiná déecu èeri, càmita abéeri írìcu èeriquéi, wàypínacaalí nacái yáapicha chènuniré. ⁹Iná níái tàacáisi càiyéica idé nucàlidaca pírf ìwali, níata tàacáisi báisiíyèi níara, yéewéeyéi weebáidaca ìwali macáita. ¹⁰Iná ìwallíise, yá wáibaidaca chàini-síiri iyú, wàuwichàa nacái yái wenàiwica icuísáanáca wía báawanama, idé-cáiná wacùaca Dios cáuri yeedápináca wía, yái ichùuliadéeripínáca macái wenàiwica yùuwichàacáisi íicha, quéwa neebáidacaalíta Jesús.

Iicacánáwa wacàlidaca áibanái írí, éwita ùcullirica

wía, naicácaténá nawicáuwa wía

¹¹Péewáida macáita níái tàacáisi nutànèeyéica pírf. Pichùulia nacái namànica macáita càide iyúwa íimáaná. ¹²Picá pimàaca áibanái yámàidaca pía, ùculliricáiná pía. Piya machacànita napíchalé naicácaténá naiwicáuwa pía, níái yeebáidéeyéica Jesús. Pitàaní yáawami tàacáisi cayábéerita. Piyaca càide iyúwa Dios iwàwáaná. Cáiníná piicáca áibanái. Manuí piwàwa Dios iwéré. Picùta píawawa báawéeri íicha. ¹³Idècunitàacá nùanàaca, yá iwàwacutá piléeca nalf cachàini yái Dios itàacáica nàwacáidacaalíwa. Píalàa nía, péewáida nacái nía Dios itàacái ìwali. ¹⁴Picá piimáicha pílbaidaca iyú yái chàinisi Dios yèericaté pírf, yái idéericaté icàlidaca ìwali, yàanápínaté pírf, anciononái imàacacaalíté icáapiwa píwali.

¹⁵Pimàni càitáde iyúwa núumáaná pírf. Picá pimàni áiba wawàsi yéewacaténá asái wenàiwica iicáca yái manuínáca piwàwa Dios iwéré. ¹⁶Picùta píawawa manuísíwata iicacánáwa piyaca, càinácaalí nacái iicacánáwa péewáidaca. Picá piméyàawa. Iná pimànicaalí càì, néenialíta, yá piyúdàaca píawawa, nía nacái péewáidéeyéica yéewacaténá nachùuliacawa yùuwichàacáisi íicha.

Iicacánáwa wáibaidaca náiwitáaná yáapicha níái yeebáidéeyéica Jesús

5 ¹Picá pitàaní chàinisíiri iyú béeri asiali írí píalàacaalíni. Iwàwacutá píalàacani éeréeri iyú càide iyúwa píalàacaalí píaniriwa. Níái ùculliyéica,

pialàa nía càide iyúwa péenánái. ²Níái béeyéi inanáica, pialàa nía càide iyúwa pialàacaalí piátúawa. Níái mànacanáica, pía náimiétacanà càide iyúwa pianá péenánái inanái fímiétacanáwa.

Picùacué píapichawa nía yàacawéerimi yéetéeyéimicawa

³Picàcué napùalé níái inanái báisíiyéica yàacawéerimi yéetácawa, canée-yéica yéénánái icuèyéipinà nía. Picùacué nacái nía. ⁴Quéwa udèniacaalí uénibewa, utaquénaí nacái, yá iwàwacutá néewáidaca nayúudàaca úái néenà wenàiwicacawa, nèepùadacaténá ulí cayábéeri iyúwa nasèenàimi icùanaté nía quéecha, yácaínà cayábéeri Dios iicàca namànica. ⁵Quéwa úái báisíichúacata màacawéerimica, imàaquéechúaca irínámitawa, iwàwacutá manuica uwàwa Dios iwéré, yá nacái, utàaníca yáapicha èeri imanùbaca, usutácáténá fícha yái wawàsi uwàwacutéerica. ⁶Quéwa úái imàníichúaca càide iyúwa uwàwáaná usímáidacaténá úawawa càica úade iyúwa idéechúami yéetácawa, éwita cáuca ùyaca.

⁷Iná picàlida yái tàacáisica nalí macáita níái wéénánáica Cristo ìwalí-sená, namànicaténá macáita machacànita càide iyúwa núumáaná pírí, ipíchaná áibanái icháawàaca naináwaná, càmicaalí nayúudàa néenánáiwa. ⁸Iná cawinácaalí càmita icùa cayába yéénánáiwa níái lyéeyéica yáapicha icapèe iricu, yá idéca iwènúacawa Dios fícha. Yá nacái idéca imànica ichàbaníise-nama yái càmfírira yeebáida Jesús.

⁹Níái inanái yàacawéerimi yéetéeyéimicawa, pitànàa cuyàluta iricu, nítatái idéeyéica idèniaca sesenta camuí ichàbaníise, úái abéerichúacaté yàacawéerimi, ¹⁰caináwanéechúaté imànica cayábéeri áibanái irí, udàwinàacaalíté cayába uénibenáíwa, uedácaalíté cayába áibanái wenáíwica ucapèe iriculéwa, ufbaaalíté nàabàli, níái yeebáidéeyéica Jesús,¹ uchàiniadacaalíté nawàwa níái achúméeyéica iwàwa, umànicaalíté nacái macái fiwítáaná cayábéeri wawàsica áibanái irí.

¹¹Quéwa níái mànacanái yàacawéerimi yéetéeyéicawa, càmita iwàwacutá pitànàaca náipidená cuyàluta iricu. Càmita nacái iwàwacutá piicàcuéca napùalé, nawàwacaalícáiná namànica càide iyúwa nawàwáaná, yá nawènúapínacawa fícha yái nawàwáanácaté náibaidaca Cristo yáapicha. Néese, yá nawàwaca needáca nàacawéeriwa abéta àniawa. ¹²Iná namànicaalí càì, yá cabáya-wanápináca nía, càmicáiná namàni càide iyúwa náimáaná Cristo irí quéecha.

¹³Abénaméeyéi inanái, ínuca nía. Yá nawàwacáita nàya mábaidacaléta, yá caséepínacáita nèepunícawa áibanái icapèe imanùbacata namànicaténá nèepuníca nachiwawa, náiyàacawa nacái áibanái yàasu wawàsi ìwali, yái càmfírira nàasu wawàsita. ¹⁴Iná níái yàacawéerimi yéetéeyéicawa mànacanáicáwaca, cayábaca needáca nàacawéeriwa nadàwinàacaténá néenibewa, nacùacaténá cayába níái nacapèe irícuíyéica ìyaca, càmicaténá yéewa wàuwide itàaníca nàwali báawanama. ¹⁵Cài núumaca, idécáiná abénaméeyéi fiwítáise iwènúacawa Dios fícha. Siùcade, idéca namànica càide iyúwa Camèniadacáiri iwàwáaná.

¹⁶Abéechúa inanái yeebáidéechúa Jesús, uénácaalí úái càì yàacawéerimi yéetácawa, yá iwàwacutá ucùaca náapichawa úa, ipíchaná imìlaca nalí

wawàsi níái yeebáidéeyéica Jesús, yéewacaténá nayúudàaca áibanái níái báisiyéica imáapùaca wawàsi.

Níái ancianonái fíibaidéeyéica cayába, iwàwacutá wàaca náimiétacaná, wapáyaida nacái nía cayába

¹⁷Níái ancianonái fíibaidéeyéica cayába náapicha níái Cristo ìwacáidéeyéica, iwàwacutá nàaca náimiétacaná manuísíwata, wapáyaida nacái nía iwèni náibaidaca, níái icàlidéeyéica Jesús iináwaná ìwali, yéewáidéeyéica nacái Dios itàacái. ¹⁸Càica Dios itàacái íimaca: “Picácué pidacua pacá inùma, uyáacaténá trigo ituíná icáaléeriwa, idècunitàacá ucàpucúadaca íba, ibaquíacaténá trigo ituíná.”^m Càita nacái íimaca àniawa: “Yái fíibaidéeyéica, iwàwacutèeri napáyaidaca irí, fíibaidacalé iwèni.”ⁿ

¹⁹Aiba wawàsi. Picá pimàaca nacháawàaca abéeri anciano càmicaalí pucháiba nía, máisiba nacái, níái icháawèyeyéicani, iiqueyeyéica imànica báawéeri.^o ²⁰Níái ancianonái imàníyeyéica ibáyawanáwa mamáalàacata, pialàaca nía chàinisíri iyú náacúalícu níái Cristo ìwacáidéeyéica, cáalucaténá níái áibanáica, ipíchaná nacái namànica càì.

²¹Iná nuchùulia pía Dios yáacúalícu, Jesucristo yáacúalícu, ángelnái yáacúalícu nacái, níái iníwèyeyéicaté iríwa pimànicaténá macáita yái wawàsica. Quéwa iwàwacutá pialàaca nía abédanamata. Càmita yéewa pialàaca abénaméeyéita nèewíise.

²²Càita nacái, picá pimàaca picáapiwa mesúnamáita abéeri wenàiwica ìwali, pimàacacaténáni náiwitápu iyú, ipíchaná nacái cabáyawanáca pía yáapicha. Picúa píawawa báawéeri fícha.

²³Iwalíise yái càulecanáca pidèe èeri imanùbaca, yáta píiraca yáawami únita, iwàwacutá nacái píiraca púubanama uva ituní dabépiná pirí.

²⁴Yái núuméerica pirí ìwali quéecha, ipíchawáiseca pibàlùadaca abéeri anciano náiwitáupupiná, pínáidawa ìwali quéecha cáalíacáiri iyú. Abénaméeyéi wenàiwica cáalíacáanáca namànica nabáyawanáwa, ipíchawáiseca nacháawàaca naináwaná. Quéwa áibanái, càmfíyeyéita wáalíawa ibáyawaná ìwali déecu idénáamipináta àtata wáalíacawa ìwali. ²⁵Càita nacái asáica waicáca mesúnamáita yái cayábéeri wawàsi áibanái imàníríca. Quéwa éwitàacá càmita wáalía nàwali amalánama, níái áibanái wawàsica, quéwa, càicáaníta áiba èeripiná, yá wenàiwica yáalíapínacawa ìwali.

Níái nàasu wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús ìwali, náiwacanánái nacái.

6 ¹Macáita níái yeebáidéeyéica Jesús ìwali, fíibaidéeyéica íiwacanánái iríwa, iwàwacutá nàaca náimiétacaná ipíchaná wenàiwica itàaníca báawanama Dios ìwali, ipíchaná nacái náamàaca yái tàacáisi wéewáidéeyéica. ²Nía nacái idènièyeyéica íiwacanánáiwa yeebáidéeyéi Jesús ìwali, iwàwacutá nacái nàaca náiwacanánái íimiétacanáwa, éwita néenánáica nía Cristo ìwalíisená. Quéwanátasí iwàwacutá náibaidaca nalí cayába quiríta, náibaidacáiná náapicha níái yeebáidéeyéica Jesús ìwali, cáíníneeyéica nacái Jesús íicáca. Iná càì iwàwacutá péewáidaca nía, pialàaca nacái nía.

Cayábacué pícha píacué iwàwéeyéica càasuca

³Aibacaalí yéewáida áiba wawàsita íicha yái Wáiwacali Jesucristo itàacái báisírica, yéewáidéerica wàyaca càide iyúwa Dios iwàwáaná wàyaca itàacái ìwali. ⁴Yái càirica yéewáidaca canùmaséecani ìwalíise, iyúunáidacáiná yáa-íacawa, quéwa báisíta càmíta yáalíawa, càicáaníde iyúwa cúláiquéeri íiwi-táise, caséeca icuísayacácawa tàacáisi mawènfiri ìwalíise. Yá càiri ìwalíiseca cáudení naicáyacacawa, napélia nacái, nacuísayacácawa báawanama, yá nacái nayúunáidayacácawa, ⁵napéliaca nacái náapichawáaca èeri imanùba-cata níai asianái báawéeyéica íiwi-táise, càmíiyéica yáalíawa tàacáisi báisíiri ìwali. Nayúunáidaca weedáca walíwa manuí palata wàyacaalí càide iyúwa Dios iwàwáaná. Piwènúawa náicha níai càiyéica íiwi-táise wenàiwicaca. ⁶Báisíta wàyacaalí càide iyúwa Dios iwàwáaná, yá wadèniaca madécaná wawàsi cayábéeri idècunita wàyaca, quéwa casfímaícaalíta wawàwa yáapicha yái wàasu wawàsi wadènièrica.

⁷Asáicaalíté wía cháí irìcu èeriquéi, canácataté wàanàidéeri wáapichawa wawàsica. Yàasu èeri wéetácawa, yá nacái canácata wáaliméeripiná watéca wáapichawa.

⁸Iná wadèniacaalí wayáapináwa, wabàle nacái, yá iwàwacutáca casfí-máica wawàwa ìwalíise. ⁹Níai iwàwéeyéica càasuca, nacaláacawa iriculé yái Camèniadacáiri iwàwéerica namànica, yá nacái idacùapináca náiwitáise. Madécaná áibanái wawàsi wawàwéeyéica wadèniaca máiwitáisewaca, báa-wéeyéipináca nacái imànica wáiwitáise, níai itéeyéica wenàiwica yéetácáisi iriculé, náucacaténáwa nacái. ¹⁰Iná cawinácaalí cáininá iicáca palata, yá yápináta iwacáida írì macái báawéeri íiwi-táaná. Abénaméeyéi iwàwacáinaté idèniaca manùba palata, yáté nawènúacawa íicha yái manuíficaté nawàwa iwéré, yá namànicaté nalíwa manuí yùuwichàacáisi.

Pablo imàacaca abénaméeyéi fíibaidacalési Timoteo írì imàniyèipiná

¹¹Quéwa pía Dios yàasu wenàiwicaca, iwàwacutá picùaca píawawa báawéeri wawàsi íicha. Piyacáita machacàníiri iyú, pimàni càide iyúwa Dios iwàwáaná. Manuí piwàwa Dios iwéré, cáininá piicáca áibanái. Piidenia yái yùuwichàacáisica. Picá canùmasée pía áibanái íicha. ¹²Píalimáida pimànica macái pichàini iyúwa yái fíibaidacalésica Dios írìpiná. Manuí piwàwa iwéré yéewacaténá pidè-niaca yái picáuca càmírica imáalàawa, Dios imáidéericaté pía ìwalíná, picà-lidacaalíté madécaná wenàiwica yáacúalicu yái peebáidáanacaté ìwali.

¹³Siùcade, nuchùulia Dios yáacúalicu pía, yái yèerica wacáuca macáita wía iyéeyéica cháí èeri irìcu, Jesucristo yáacúalicu nacái, yái icàlidéericaté iinàwanáwa machacànita Poncio Pilato írì. ¹⁴Iwàwacutá pimànica macáita càide iyúwa nuchùulianá pía. Picá piwènúawa fíchawa, ipíchaná nacháa-wàaca piinàwaná, iwéréta Wáiwacali Jesucristo yàanàaca, ¹⁵yái Dios imàa-quéeripináca yàanàaca quéwa yàasu èeri irìcuta.

Yái Dios icuèrica wawicáu canánama cháí èeri irìcu,
nàasu Reyca macáita níai reynáica.

Náiwacalica macáita níai ìwacáiyéica.^q

¹⁶ Yáí Dios, yácata abéerita iyéeri càiripináta,
iyéerica icamaláaná irícuwa, càmíricáwaca yáalimá wenàiwica
iicáca.

Yáí Dios, càmíricáwaca wenàiwica idé iicáca, canácáináta yéewáaná
naicácani.

¡Iná yácata wèeri íimiétacaná, yácáináta cachàiníri canánama fícha
càiripináta! Càicawani.

¹⁷Níai càasuíyéica cháí èeri irícu, pialàa nía ipíchaná cachàinica naicáca
náfawawa áibanái fícha, manuicáicha nawàwa napalátani iwéréwa, yáí imáa-
lèericawa mesúnamáita. Píma nalí manuicáténá nawàwa iwéré yáí Dios
iyéerica càiripináta, yèerica walí wawàsi ichàbanamawa, yéewacáténá
wasímáidacawa nayú. ¹⁸Pichùulia namànica cayábéeri nàacáténá áibanái
irí manùba wawàsi casímáiri iyú, màulenácaténá nacái nía naicáanápíná
áibanái ipùalé napalátani iyúwa. ¹⁹Iná càicaalí namànica, yásí nàwacáidaca
nalíwa cawèníri wawàsica áiba èeripiná chènuniré, yá nàyacasi báisíta,
nacáuca báisíri irícuwa.

Pablo ichùulia Timoteo imànica áibanái wawàsi

²⁰Pía Timoteo, picùa cayába yáí tàacáisi Dios imàaquéericaté picáapi irícu
pimànicaténáni. Piwènúawa náicha níai itàaníiyéica mawèníri tàacáisica,
yáí aslanái íiwitáise nayúunáidéerica báisica yáalíacáisica, ²¹yáí abénamée-
yéi idéericaté yeebáidaca ìwali. Yá nawènúacatéwa fícha yáí manuínacaté
nawàwa Dios iwéré. Iná nuwàwa Dios yàacuéca píri cayábéeri macáita. Càica-
wani.

2 TIMOTEO

Icàlidacatái walí cuyàluta ìwali:

Timoteo, “iwàwacutá píalimáida pimànica macáita wawàsi, píalimácáténá pianàaca ipíchawáiseca uniabe iwàlùacawa.”

Yái 2 Timoteo, yácata namáalàidáaná níái cuyàlutanái, apóstol Pablo ità-nèeyéicaté. Icàlidacatái nacái yàasu wawàsi ìwaliwa macáita, ipíchawáiseca yéetácawa.

Itànèerité cuyàluta

Yácata apóstol Pablo yái itànàaté yái cuyàlutaca. 2 Ti. 1.1.

¿Càináté irípiná itànàa cuyàluta?

Apóstol Pablo itànàacaté Timoteo irí yái cuyàlutaca, yái yèepuníricatéwa yáapicha imanùbacata imànicaté àyapu, yèepunícaalíté icàlidaca yái Tàacáisi cayábéerica, Jesucristo iináwaná ìwali. 2 Ti. 1.2.

Camuí itànèerité irìcuni, síisàanacaalíté nacái itànàa yái cuyàlutaca:

Apóstol Pablo itànàacaténi chábade camuí 66 o 67 néenibàa, asáica idé-náamité Cristo.

Roma ìyacàlená néeseté, mawiénicaalíté ipícha nanúacani.

Cuyàluta icàlidéeri walí ìwali:

Idéca apóstol Pablo yéenáiwana yàanàaca yéetacatáipinácawa.

Yàanàacaté Pablo irí yái inùmámicaté imáalàidaca íbibadacaléwa. 2 Ti. 4.6-8.

Versículonái máinfiyéi cawènica:

2 Ti. 4.17-18.

¿Càináté ìwalíise itànàa yái cuyàlutaca?

Pablo itànàaté nálí yái cuyàlutaca ichàiniadacaténá nawàwa, icàlidacaténá nacái nálí ìwali yái báawéeri wawàsi iwàwacutéeripináca naicáca náichawa.

Itànàacaté nacái Timoteo irí ichàiniadacaténá iwàwa, yàacaténátéwa yàatalé mesúnamáita ipíchatéca uniabe iwàlùacawa.

Nuwàwalica pía Timoteo

1 ¹Núa Pablo, Jesucristo yàasu apóstol càide iyúwa Dios iwàwáaná, nucàli-dacaténá ìwali yái Dios yèeripináca nálí nacáuca càmfírira imáalàawa,

Jesucristo ìwalíisená.

²Iná pirí Timoteo, nutànaa yáì cuyàlutaca, pía nuiquéerica càide iyúwa nuìri, cáininéerica nuicáca. Nuwàwaca Wáaniri Dios imànica pirí cayábéeri mawènta mamáalàacata Wáiwacali Jesucristo yáapicha, matuíbanáicaténá piwàwa.

Wacàlida Cristo iináwaná ìwali

³Nutàaníca imanùbacata Dios yáapicha èeríapi, táiyápi nacái, yá nùaca irí cayábéeri piwali. Iná càide iyúwaté níái nùawirináimica, nuíbaidaca Dios irí. Nùyaca nacái ipíchalé machacàníiri iyú siùcalénamade. ⁴Iná imanùbacata nuwàwalicaalí yáì pícháanínacaté nùwalíná namànicaalíté nulí báawéeri, yá nuwàwaca nuicáca pía, písímáidacaténá nuwàwa manuísíwata.

⁵Yá nacái nuwàwalica yáì manuínacaté piwàwa Jesucristo iwéré báisíta, iyúwaté pírumi Loida iyáanáté, píatúami Eunice iyáanámíté nacái. Yá nacái nùalíacawa manuíca piwàwa báisíta Jesucristo iwéré.

⁶Iná ìwalíise, nùalàa pía càide iyúwa wapùacaalí quichái ipucúacaténáwa. Càita nacái iwàwacutá picáucàidaca yáì chàinisi iyéerica piwali Dios yèericaté pirí, numàacacaalíté nucáapiwa piwali. ⁷Càmicáiná Dios imàaca walí espíritu machàiníiri, cáalucaténá wía. Yàaca walí espíritu cachàiníiri, cáininacaténá waicáca áibanái, wáibàacaténá wíawawa báawéeri fícha ipíchaná wamànicaní.

⁸Iná càmíta iwàwacutá báica picàlidaca Wáiwacali Jesucristo iináwaná ìwali. Càita nacái càmíta iwàwacutá píbáiniacawa nùwalíise, ìwalíisecáináta nacái yáì càì presuca núa. Càita nacái pía, iwàwacutá píideníaca yáì yùuwichàacáisica ìwalíise yáì tàacáisi cayábéerica Dios ichàini iyú, ⁹ichúulíadée-rica wía yùuwichàacáisi fícha, imáidéericaté nacái wía wàyacaténá mabá-yawanéeri iyú. Quéwa càmíta ìwalíise yátái cayábéeri wawàsi wamànírica áibanái irí. Càitáde iyúwa Dios iwàwáaná, yèericaté walí mawènta Jesucristo ìwalíisená bàaluité, ipíchawáiseté idàbaca canánama yáì wawàsica. ¹⁰Quéwa siùcade, yá idéca yáasáidacawa walí idècunitaté Wáiwacali Jesucristo iyaca cháì cáli finata, yáì imawèniadéericaté yéetácáisi ichàini. Yá nacái yáasáida-caté walí càinàcaalí wadèniaca wacáuca càmíiri imáalàawa, weebáidacaalí ìwali yáì tàacáisi cayábéerica, ¹¹yáì tàacáisi Dios imàaquéericaté nucàlidaca, núa yàasu apóstol, nuéwáidacaténá nacái níái càmíiyéica judíonái.^a ¹²Iná ìwalíiseta nacái yáì càì nùuwichàacawa. Quéwa càmíta nubáinia nucàlidaca yáì tàacáisi cayábéerica, nùalíacáiná ìwali yáì manuírca nuwàwa iwéré. Nùalíaca nacái idèniaca ichàiniwa icùanápíná yáì íibaidacalési ichúulíerica numànica iwéréta yàanàapínaca àniawa.

¹³Siùcade, píya càitáde iyúwataté nuéwáidáaná pía, péemièricaté nué-wáidaca iyú áibanái. Manuí piwàwa Jesucristo iwéré, cáininá nacái píicáca áibanái Jesucristo ìwalíisená. ¹⁴Iná iwàwacutá pidèniaca cayába yáì tàacáisi cayábéeri wéewáidéerica, iyéerica wawàwalicu Espíritu Santo ichàini iyú, yáì Dios imàaquéericaté pirí.

¹⁵Yá nacái idéca píalíacawa namàacáanacaté núa abéerita, níái abénamée-yéi Asia yàasu cáli néeséeyéica, pucháiba néená níái, Figelo, Hermógenes nacái.

¹⁶ Quéwa nutàaní Dios yáapicha Onesíforo ìwali, icapèe iricuíyéi nacái, iicácaténá napùalé, madécaná yàawirífacáináté ichàiniada nuwàwa. Yá nacái càmitatè báí ipáchiaca núa éwitaté presuca núa. ¹⁷Iná yàanàacaalíté Roma ìyacàlená iricu, yátatè yèepuníca icutáidaca núa madécanátábàa, achúma-cáináté iwàwa nùwali càita yàanàacaté núa.

¹⁸Nuwàwa Wáiwacali iicáca Onesíforo ipùalé yàasu èeripiná Dios yáali-máidaca iicáwa macáita wía yeebáidéeyéica ìwali. Yá nacái idéca píalíacawa càinacaalíté iyúudàaca wía, wàyacaalíté Efeso ìyacàlená iricu.

Jesucristo yàasu úwi fíbaidéeri cayába

2 ¹Pía Timoteo, nuiquéerica càide iyúwa nùiri, pichàiniadawa ìwali yái Cristo Jesús yèerica walí mawèníiri iyú. ²Yái tàacáisi péemièrica nuéwáidaca madécaná yàawiríca wenàiwica yáacúalícu, yáta pichùulia néewáidaca níái imànfíyéica càide iyúwa wachùullianá nía. Quéwa níatái idéeyéica yéewáidacawa Dios itàacái ìwali yéewacaténá náalíaca néewáidaca áibanái.

³Iná pía, iwàwacutá idé màulenáca pía, piuwichàanápínáwa wáapicha iyúwa Jesucristo yàasu úwi fíbaidéeri cayába. ⁴Yái úwi imànfíríca càide iyúwa fíwacali ichùullianáni, cayábacaténá iicáca fíwítáise. Càmita fínáidawa quirínama áiba fíbaicalési ìwali. ⁵Càita nacái yái ipièricawa náapicha níái ipièyécawa nasèiwicacaalí. Càmita nàa iwèni, càmicaalí napíawa machacànita càide iyúwa náimáaná nálí níái ichùulièyéica napíacawa. ⁶Yá nacái asìali ibànèerica ibànacaléwa yéewacaténá iyáaca ibànacalé iyacaná yéénáwa, quéecha iwàwacutá yùuwichàa fíbaidaca. ⁷Píináidawa nàwali níái tàacáisi-nái nuéwáidéeyéica pía ìwali. Yá nacái Wáiwacali iyúudàapínáca pía, píalíacaténá péemiàcani canánama.

⁸Picá píalimá piimáichaca càinacaalíté yái Jesucristo, yái rey David itaquè-rinámica, icáuquèericatéwa yéetácáisi fícha càide iyúwa fímáaná yái tàacáisi cayábéerica. ⁹Yái nàuwichàidéerica núa ìwalíise, nadacua nacái núa cadena iyú presunái icapèe iricu càide iyúwa abéeri cabáyawanéeri wenàiwicaca. Quéwa yái Dios itàacáica, càmita náalimá nadacúaca cadena iyú. ¹⁰Iná ìwalíisená, yá nuideniaca macáita yái yùuwichàacáisica, cáininácáiná nuicáca níái Dios iníwèyéica yàasunái wenàiwicapínáwa, yéewacaténá nacái nachúuliapínáwa yùuwichàacáisi fícha Jesucristo ìwalíisená, nàyacaténá Dios ichàini mèlumèluíri iricu càiripináta.

¹¹Yácata tàacáisi báisíiri yái yéewéerica weebáida càì fímaca:

Weebáidacáiná Jesús ìwali, yá idéca wéetácawa wabáyawanámi fíchawa,

yá nacái wàypínáca yáapicha.

¹²Wàideniacaalí nacái wàuwichàanáwa

áiba èeri, yá wacùapínáca yáapicha níái yàasunái wenàiwicaca.

Quéwa wabàacanáami iináwaná áibanái fícha,

yá nacái ibàapínácata waináwaná.

¹³Càmicaalí wamàni càide iyúwa Jesús iwàwáaná,

càicáaníta, yá imànica abémáidata càide iyúwa iwàwáaná,

càmicáiná yéewa ibàaca iináwanáwa.

Yái fibaidéerica càide iyúwa Dios iwàwáaná

¹⁴Piwàwali abémáidata wéenanái irí nái tàacáisi nuéwáidéeyéicaté pía iyú, píalàaca nía Wáiwacali yáacúalìcu ipíchana nacuísayácacawa tàacáisi mawè-níyeyí ìwalíise, nái tàacáisi báawéeyéica imànica náiwitáise nái yéemièyéica nasàna wacuísayácacawa.

¹⁵Pichàiniada, pífbaidaca abémáidata Dios irípiná cayábacaténá Dios iicáca yái pífbaidacaléca càide iyúwa yái asiali fibaidéerica, càmfírìca ibàiniawa fibai-dacale ìwalíise, yáaliéerica yéewáidaca machacànita yái tàacáisi báisírìca.

¹⁶Picá pitàaní tàacáisi mawèníyeyéica áibanái yáapicha. Iná wamànicaalí càì, yá wawènúacawa quéwanáta déeculé fícha yái wáiwitáise cayábéerica. ¹⁷Yái néewáidéerica iyú, báawaca imànica wenàiwica fiwítáise, càicáaníde iyúwa cháunási ibadáidacaalí wainá. Iná càicaté namànica nái Himeneo, Fileto nacái, ¹⁸iméerèyéicatéwa tàacáisi báisírì fícha. Náimacaté idécáinátésa ichàbacawa yái nacáucàcatáicawa nái yéetèyeyéicawa. Iná ìwalíise, yá nawè-núadacaté abénaméeyéi fiwítáise fícha yái neebáidáanacaté Jesucristo ìwali. ¹⁹Quéwa éwita càicani, yá idéca Dios imàacaca yàasunái wenàiwica yeebáidaca dàalanama yái tàacáisi cayábéerica. Iná càica fimaca nàwali: “Wáiwacali yáaliacawa nàwali nái yàasunái wenàiwicaca.” Iimaca nacái àniawa: “Macáita nái Cristo yàasuca núa fiméeyéica, iwàwacutá namàaca namànica báawéeri.”

²⁰Abéeri capli manuúri irìcu, càmita nadènià yàalusinái náfawami oro imànicanáta, plata nacái. Nadèniaca nacái áibanái àicu imànicanáca, ibái imànicaná nacái. Iná abénaméeyéi irìcuta namàni cayábéeri wawàsica. Aibanái irìcu, yá namànica báawéeri wawàsica. ²¹Càita nacái ichàbacawa walí. Cawinácaalí idé masacàa imànica fiwítáisewa báawéeri wawási fícha, yá Dios imàacaca irí fibaidacalési cayábéeri, fibaidacaténá nacái irípináta. Yá nacái idéca màulenácani fibaidáanápíná Wáiwacali irí, càita nacái màulenácani imànicaténá macái cayábéeri wawàsica.

²²Picá nacái pimàaca itéca píiwitáise yái báawéeri wawàsi isíimáidéerica ùuculiyéi iwàwa. Pichàiniadawa, pìyacaténá machacàníri iyú. Manuí piwàwa Dios iwéré. Cáininá piicáca áibanái, pìya nacái matuúbanáita náapicha nái icutáidéeyéica fiwítáise masaquèeri yáapichawa Wáiwacali. ²³Quéwa picá píyàawa nàasu wawàsi ìwali, nái iwàwéeyéica itàaníca mawèníri wawàsi ìwali, càide iyúwa nái máiwitáiséeyéica, píalíacáiná natéca wenàiwica péliacáisi iriculé. ²⁴Yái Wáiwacali yàasu wenàiwicaca, càmita cayába yèepuní ipéliaca áibanái yáapicha tàacáisi ìwalíise. Iwàwacutá cayábaca fiwítáise macái yáapichata, yáaliéri nacái yéewáidaca cayába Dios itàacái, ìideniéri éeréta yùuwichàacáisi éwita áiba ibàlùacawa fìpunita, ²⁵yáaliéri nacái yàalàaca éeréeri iyú, càmfíri cáimacái iicáca nái nái ìbàlùèyeyéicawa fìpunita. Isicúata Dios imàacaca nawènúadaca náiwitáisewa irí, yéewacaténá náaliacawa itàacái báisírì ìwali, ²⁶yéewacaténá nachúuliacawa Camèniadacáiri iyanái fícha, yái ichì-wáidéerica iyú nía yéewacaténá namànica càide iyúwa iwàwáaná.

Wenàiwica fiwítáise iyáaná ipíchawáise èeri imáalàacawa

3 ¹Yá nacái áiba wawàsi iwàwacutéeri píaliacawa ìwali yái: Ipíchawái-seca èeri imáalàacawa, yá cayéininéeri yùuwichàacáisi yàanàpináca èeri iriculé.

²Néenialípiná níái wenàiwicaca, máinípiná cáinináca naicáca níawawa áibanái fícha. Nawàwapiná nadèniaca nalíwa manuí palata, canùmaséeyéi, iyúunáidéeyéi cayába áibanái fícha, itàanfiyéipiná báawanama Dios ìwali, càmfíyéita yeebáidapiná isèenái yàalàanáwa. Càmita nacái nàapiná nalí cayábéeri. Yá nacái báawapináca namànica áibanái írí. ³Càmita cáininápiná naicáca áibanái. Càmita namàacapiná nawàwa áibanái ibáyawaná fícha, itàanfiyéi áibanái ìwali náinatawáisewa. Càmita nabàa namànica báawéeri áibanái írí. Càmita catúulécana naicáca áibanái yùuwichàacawa. Báawaca naicáca níái imàniyéica cayábéeri. ⁴Nacháawàaca naicácalénáíwa nàuwidenái íríwa. Càmita náináidawa ipíchaca namànica wawàsi, canùmaséeyéi ìwalíse náaliéricawa ìwali. Cáinináca naicáca yái nasímáidáanaca níawawa èeri fiwítaise iyú Dios fícha. ⁵Quéwa càipiná naicácanáwade iyúwa níái yéeyéica Dios fímiétacaná. Quéwa nàyaná iyú, yá náasáidaca càmita nàa Dios fímiétacaná. Iná picá píchawa níái càiyéi wenàiwicaca.

⁶Càica náiwitáise níái abénaméeyéi néenaca, iwàluèyéicawa capíi imànùbacata, namènìadacatená níái inanái càmfíyéica imàaca imànica ibáyawanáwa, imàniyéica nacái càide iyúwa náiwitáise báawéeri iwàwáaná.

⁷Níái càiyéi inanáica, èeri imanùbaquéiyéi yéewáidacawa. Quéwa càicáa-níta, càmfíyéita yéewa yáaliacawa ìwali yái tàacáisi báisírica.

⁸Yá nacái càicata níade iyúwaté Janes, Jambres nacái, ibàluèyéicatéwa Moisés fípunita.^b Níái càiyéica wenàiwicaca idéca éeruca náiwitáise, càmicáiná náalimá neebáida báisíta Dios itàacái ìwali. ⁹Quéwa càmita náalimápiná namènìadaca wenàiwica quirínama. Macái wenàiwica yáaliápinácáiná nàwali, máiwitáiseyéica nía càide iyúwaté ichàbáanáwa nalí níái pucháiba asianáica.

Pablo imáalàidaca ichùuliaca Timoteo ìwali yái imànìiripináca

¹⁰Quéwa pía, idéeri yáaliacawa nùwali cayába. Píaliacawa ìwali yái nuéwáidáanaca. Píaliacawa nacái ìwali yái iicácanáwa nùyaca. Píaliacawa nacái ìwali yái nuwàwéerica numànica, manuínaca nuwàwa Jesucristo iwéré, cáini-náanaca nuicáca áibanái, nùidenianáca éeréeri iyú madécaná wawàsi. ¹¹Píaliaca nacái càmita numéyàawa éwita napiadáidaca núa, éwita nacái nùuwichàacawa càide iyúwaté ichàbáanáwa nulí Antioquí^c iyacàlená iricu, Iconio^d néeni, Listra^e iyacàlená iricu nacái. Nùuwichàacatéwa manuí napiadáidacaalíte núa. Quéwa Wáiwacali ichùuliadaté núa náicha macáita. ¹²Báisíta wáaliacawa macáita níái iwàwéeyéica iyaca càide iyúwa Cristo Jesús iwàwáaná, iwàwacutápiná nàuwidenái ipiadáidaca nía ìwalíse.

¹³Quéwa níái báawéeyéica fiwítaise wenàiwicaca, níái imènìadéeyéica áibanái, báawapináca nàasu wawàsi yàacawa abemáidata. Iná namènìadacáiná áibanái, yá nacái áibanái imènìadapináca nía.

¹⁴Quéwa pía, yáta píya ìwali mamáalàacata, yái idéericaté péewáidacawa ìwali, píaliérica nacái báisíca. Yá nacái píaliacawa nàwali cayába níái yéewáidéeyéicaté pía.

¹⁵Yá nacái sùmàicatáiseta idé píaliacatéwa Dios itàacái ìwali, yái yéewéerica cáaliacáica imànica pía yéewacatená peebáidaca Jesucristo ìwali, yá pichùuliacawa yùuwichàacáisi fícha.

¹⁶ Macáita yái Dios itàacáica, Dios yàasu Espíritucani, yái càité imàacaca náiwita iriculé níái itànèyécani. Iná yéewa wéewáidaca iyú, yéewa yáasáidaca walí yái báawéeri wawàsi wamànfirica, yéewa wamachacàníaca wáiwitáisewa iyú, yéewáida nacái wàyaca machacàníiri iyú, ¹⁷ idécáténá béeyéica náiwitáise níái Dios yàasunái wenàiwicaca, idécáténá nacái náalíacawa macái wawàsi ìwali, náalíanápíná namànica madécaná wawàsi cayábéeyéi.

Picàlida yái Dios itàacáica

4 ¹ Iná siùcái, nuchùulia pía Dios yáacúalicu, Wáiwacali Jesucristo yáacúalicu nacái, yái icháawèeripínaca níái cáuyécáwaca, nía nacái idéeyéica yéetácawa macáita, yàanàapínacaalí iyúwa cáli icuèriná macáita. ² Iná iwàwacutá picàlidaca yái Dios itàacáica. Picàlidani èeri imanùbacata, néemiàcaténá piríni, éwita càmita nawàwa néemiàcani. Pimachacànía náiwitáise níái wenàiwicaca. Píalàa nía namànicaalí báawéeri, pichàiniada nawàwa, péewáida nacái nía éeréeri iyú. ³ Yàanàapíná áiba èeri, yái càmicatáipínaca wenàiwica iwàwa yéemiàca quirínama yái tàacáisi báisífrica. Yá nawàwacáita néemiàca yái tàacáisi caséerica néemiàca isànaná. Yá nawàcáidapínaca nalíwa níái icàlidéeyéipínaca nalí yái nawàwéerica néemiàca. ⁴ Nawènúadapíná wenàiwica íiwitáise tàacáisi báisífri íicha, néemiàcaténá yáawami béeyéimi icàlise mawèniyeyi.

⁵ Quéwa pía, picá píalimá matufbanáica pía náicha níái wawàsináica. Píidenà níái yùuwichàacáisica. Picàlida yái tàacáisi cayábéerica Jesús iináwaná ìwali. Pimàalàida pimànica macáita yái íibaidacalési Dios imàaquéericaté pirí.

⁶ Mawiénica yàacawa yái nuétácataípinácawa, nèepùadacatáipínaca nucáuca càide iyúwa nanúacaalí abéeri cuwèesi Dios irí. ⁷ Idéca nufbaidaca cachàinfiri iyú, idéca numàalàidaca yái nufbaidacalécawa. Idéca nacái nucáuca cayába yái nuebáidáanaca Jesucristo ìwali. ⁸ Iná càide iyúwa nàaná iwèni yái ipièricawa cachàini áibanái íicha, yái Wáiwacali yùuwichàidéerica machacàníiri iyú wenàiwica, yàapínaca nuwèni, nùyacáiná numànica càide iyúwa Dios iwàwáaná numànica. Quéwa càmita abéeri núapínaca yàa iwèni, nalípiná nacái macáita níái casíimáiyéica icùaca yàanàaca àniawa.

Pablo imáidaca Timoteo

⁹ Iná iwàwacutá pimàacaca abénaméeyéi èeri piàcaténá piicáca núa mesúnamáita, ¹⁰ idécáiná Demas imàacaca núa abéerita, cáinináicáiná máiní líicáca yái èeri yàasu wawàsica. Yá yàacatéwa núicha Tesalónica iyacàlená néré. Yá nacái Crescente yàacatéwa Galacia yàasu cáli néré, Tito nacái yàatéwa Dalmacia yàasu cáli néré. ¹¹ Iná abéerita Lucas yái iyamáawa núapicha. Pité píapichawa néese Marcos, yácáináta yéewéeripíná iyúudàaca núa Dios íibaidacalé ìwali. ¹² Yái Tíquico, nubànùacaténí Efeso iyacàlená néré piyacataléca.

¹³ Iná piàcanáamiwa néese, yá pitéca nulí yái nuèpùanáca núuquéeri nùwalíisewa, numàaquéericaté Troas iyacàlená néeni Carpo icapèe iricu, nía nacái nùasu cuyàlutanáica. Quéwa nía máiní nuwàwacutáca, níái natànèyéica cuwèesi íimami ìwali.

¹⁴ Yái Alejandro imàníirica wawàsinái sìeru iyú, idéca imànica nulí madécaná báawéeri wawàsica. Quéwa Wáiwacalita yái ipáyaidapíná irí iwèni yái

báawéeri imànírica nulí. ¹⁵Iná picùà píawawa ícha, madécaná yàawiríacáiná ibàlùacawa watàacái ípunita wéewáidacaalí.

¹⁶Iná idàbacaalíté nutàaníca nuwicáuwa, yáté namàacaca núa nulíwanáamitawa, macáitaté nàacawa nuícha. Quéwa càicáaníta, càmita nuwàwa Dios yùuwichàida nía ìwalíise. ¹⁷Quéwa Wáiwacalita yái yàacawéeridaté núa, ichàiniadaté nacái núa, yéewacaténá nucàlidaca nalí yái tàacáisi cayábée-rica, néemìacaténá nacái itàacái níai càmfíyéica judíonái. Yá càicaté Dios ichúuliadaca núa yéetácáisi ícha. ¹⁸Iná càipínáta nacái Dios ichúuliadaca núa àniawa macái báawéeri wawàsi ícha, icùapínáca núa iwéréta nùanàaca ìyacàle irìculé chènuniré. Iná irípináta wàa cayábéeri èeri icáalacata càiripínáta. Càicawani.

Pablo imáalàida iwàwalica níai yeebáidéeyéica Jesucristo ìwali

¹⁹Nuwàwali Priscila, Aquila nacái, macáita nacái níai ìyéeyéica Onesíforo icapèe irícu. ²⁰Yái Erasto iyamáacatéwa Corinto ìyacàlená néenita. Yá nacái Trófimoca, numàaquéerité Mileto ìyacàlená néenita, cáuláicacáinaténi.

²¹Caquialénamata pimànica wawàsi, pìacaténá néese mesúnamáita ipícha-wáiseca uniabe yàanàaca. Eúbulo iwàwali pía, Pudente, Lino, Claudia, macáita níai wéenánai yeebáidéeyéica Jesús ìwali.

²²Nusutá Wáiwacali Jesucristo ícha pìwali, ìyacaténá píapícha. Nusutá nacái Dios ícha iicácaténá pipùalé mawènta cáininéeri iyú nacái. Càicawani.

TITO

Icàlidacatái walí cuyàluta ìwali:

Tito, “yáasáidaca walí nàwali níái yeebáidéeyéica Jesús, cayábéeyéica íiwi-táise ìyaca yáapichawaca.”

Itànèerité cuyàluta:

Yácataté apóstol Pablo yái itànàani. Tit. 1.1.

Yáté cámíná yèepùadéeri cuyàluta Tito irí yái Apolos, Zena yáapicha. Tit. 3.13.

¿Càináté irí itànàa cuyàluta?

Apóstol Pablo itànàacaté yái cuyàlutaca Tito irí, abéeri wenàiwica càmiiri judío, yeebáidéerité Jesús, néese yáté icàlidaca yèepunícawa yái Tàacáisi cayábéerica Jesús iináwaná ìwali, máinírité nacái yáalíacawa Dios itàacái ìwali. Apóstol Pablo yàacawéerináté nacái íibaidaca. Gá. 2.3; 1 Ti. 1.2; Tit. 1.4.

Itànàacatáiseté cuyàluta:

Pablo itànàacaté Tito irí yái cuyàlutaca, síisàade Macedonia yàasu cáli néese, chábade camuí 65 néenibàa, asáica idénáamité Cristo.

¿Cánápináté itànàa yái cuyàlutaca?

Pablo itànàacaté Tito iríni yéewáidacaténáni nàasu wawàsi ìwali níái icuè-yéica níái yeebáidéeyéica Jesús.

1. Icàlidacaténáté ancianonái irí wawàsi càinápinácaalí iicácanáwa iwàwacutá náibaidaca náapicha níái yeebáidéeyéica Jesús.

2. Pablo ichàiniadacaté Tito iwàwa ìwali yái íibaidacalési càulenéerica, ìwali nacái yái iwàwacutáanáca Creta mìnánái ìyaca càide iyúwa níái yeebáidéeyéica Dios itàacái.

3. Pablo iwàwacaté yàanàa iicáyacacawa Tito yáapicha, Nicópolis néeni, Pablo íináidacatáica iyamáacatéwa unìabe íicha idècunitàacá nachàbacawa níái quéeri unìabecatáica. Tit. 3.12.

Versículonái máiníiyéi cawènica:

Tit. 3. 3-5.

Pablo iwàwalica Tito

1 ¹Núa Pablo, íibaidéeri Dios yáapicha, Jesucristo yàasu apóstol. Imáidacaté núa nuyúdàacaténá níái Dios yàasunái wenàiwica iníwèeyéicaté,

yéewacaténá manuúca nawàwa Cristo iwéré abémáidata, náalíacaténáwa ìwali yái tàacáisi báisírica yéewáidéerica wàyaca càide iyúwa Dios iwàwáaná. ²Wacùacaténá wàyapínáca yáapicha càiripínáta. Yái Dios idéericatè imàacaca itàacáíwa ìwali, yàanàapínátè walíni, ipíchawáiseté idàbaca yái èerica, yái Dios càmírica ichìwáida. ³Iná siùcade, idéca yéénáíwaná yàanàaca, yái fiméericatè ìwali ichùullerica nucàlidaca siùcade, yái Dios ichúu-liadéerica wía yùuwichàacáisi fícha.

⁴Pirí, pía Tito, nutànàa yái cuyàlutaca. Pía nuiquéerica nuirisíwa iyúwa, peebáidacáiná Jesucristo ìwali.

Nuwàwaca Wáaniri Dios imànica pirí cayábéeri mawènitá mamáalàacata, Wáiwacali Jesucristo yáapicha, matuíbanáicaténá nacái piwàwa.

Pablo ichùulia Tito ibàlùadaca ancianonái, yàcalé imanùbaca

⁵Numàacaté pía iwàwata Creta finata, pimáalàidacaténá pimànica yái fibaidacalési càmíricatè idé numànica, pibàlùadacaténá ancianonái yàcalé imanùbaca càide iyúwatè nuchùulianá pimànica. ⁶Quéwa yái anciano-pináca, yátái càmírica caináwaná imànica ibáyawanáwa, abéechuéricata yàacawéetúá, yéenibenái yeebáidéerica Jesús ìwali, càmíyéica nacái caináwaná imànica càide iyúwa nawàwáaná, yeebáidéeyéi isèenái itàacáíwa. ⁷Yái ancianoca iwàwacutéeri canáca iináwaná imànica ibáyawanáwa, icuèripínáca Dios yàasu fibaidacalési, càmírira canumasée, càmíri calúa mesúnamáita, càmíri nacái icàma, càmíri ipélia wenàiwica yáapicha, càmíri nacái yeedáca iríwa palata chìwái iyú. ⁸Yási iwàwacutéeri imànica ulámaca yái: casímáiri fipunitáidaca níai ipáchiyéycani, caséerica imànica cayábéeri wawàsica áibanái irí, imàníri wawàsi cáalíacáiri iyú, imànírica càide iyúwa Dios iwàwáaná, icuèri nacái yáawawa báawéeri fícha. ⁹Iwàwacutá yeebáidaca báisíta yái tàacáisi cayábéerica Jesús iináwaná ìwali càide iyúwa wéewáidáanáni, yáalimácaténá yàalàaca wenàiwica iyú yái machacàníri yéewáidáanáca, yáalimácaténá nacái imawèniadaca níai yèeyéicawa fipunita.

¹⁰Cài núumaca pirí, manùbacáiná níai càmíyéica yéemia yàalàanáwa, yéewáidéeyéica mawèníri tàacáisica, ichìwáidéeyéica nacái wenàiwica. Quéwa níata máiní càica fiwitáise, níai judíonái iwàwéeyéica “nadalúaca nàwalíise-sài ipùata fimamiwa” níai yeebáidéeyéi Jesús ìwali. ¹¹Iná picá pibatàa néewáidaca quirínama níai càiyéi wenàiwicaca, nacùalecáiná madécana caplínái fisa iméeràawa canánama tàacáisi báisíri fícha, néewáidacáiná namèniadawa nía yéewacaténá needáca náicha palata. ¹²Iná abéeri nàasu profetaté, cài fimacaté nàwali:

“Níai Creta mìnanáica, mayamáaca èerita cachìwaca nía,
cuwèsi caluéyéi nacáiyéi fiwitáise, ínuíyéi fibaidaca,
quéwa iwàwéeyéi iyáaca iyáacaléwa manuínama néeninamata.”

¹³Iná báisícata, càicatè fimaca nàwali. Iná yéewa iwàwacutá pialàaca nía chàinisi yéewacaténá neebáidaca yátái tàacáisi báisírica Jesús iináwaná ìwali, ¹⁴ipíchaná neebáida mamáalàacata judíonái icàlise mawèníri ìwali, yá nacái aslanái fiwitáise nachùulìerica iyú, níai iwènúadéeyéica wenàiwica fiwitáise méetàuculé tàacáisi báisíri fícha.

¹⁵Nalí, níái wenàiwica cayábéeyéica fiwítáise, macáita cayábaca nalí, yái wawàsi namànfirica. Quéwa níái báawéeyéica fiwítáise, càmfíyéica yeebáida Jesús ìwali, canácata wawàsiquéi cayábéerica naicáca, idécáiná báawaca náiwítáise macáita. Yá nayúunáidaca báawaca macáita yái cayábéeri wawàsica. ¹⁶Yá náimaca wenàiwica irí, wáalíacawa Dios ìwali. Quéwa nàyáaná iyú, càmita náasáida náalíacawa Dios ìwali. Namànica báawéeri wawàsica, báawéerica waicáca wía yeebáidéeyéica Jesús ìwali. Càmita nacái neebáida Dios itàacái, yá nacái càmita náalimá namànica cayábéeri wawàsica.

Yái yéewáidáaná báisíirica

2 ¹Quéwa yáta iwàwacutá péewáidaca yái yèericawa abédanamata yáapicha yái tàacáisi báisíirica, imàaquéerica wàyaca machacànita.

²Níái béeyéi asianáica, péewáidaca nía nacùacaténá níawawa báawéeri fícha, namànicáicha nabáyawanáwa, wenàiwica yàacaténá náimiétacaná. Càmita nacái iwàwacutá nàira ìiracalési, neebáidacaténá báisíta Dios ìwali yéewacaténá cáinináca naicáca báisíta áibanái, nàidenìacaténá nacái báawéeri wawàsi yàanàacaalí nía.

³Càita nacái níái béeyéi inanáica. Péewáida nía nàyacaténá càide iyúwa níái yeebáidéeyéica Jesús ìwali, càmicaténá natàaní báawanama áibanái ìwali, càmfíyéi ìira ìiracalési. Iwàwacutá néewáidaca áibanái imànica cayábéeri wawàsica. ⁴Iwàwacutá néewáidaca mànacanái níái cacàawéeríyéica, cáininácaténá naicáca nàacawéerináwa náalimáwanama, néenibenái nacái, ⁵nàyacaténá cáalíacáiri iyú, namànicáicha báawéeri nainá iyúwa, nacùacaténá cayába níái iyéeyéica nacapèe irícu, cayábacaténá náiwítáise, neebáidacaténá nàacawéeri itàacáwa, áibanái itàanicáicha báawanama Dios itàacái ìwali.

⁶Càita nacái iwàwacutá pialaca níái ùuculiyéica nacùacaténá níawawa bayáwanási fícha cáalíacáiri iyú. ⁷Píata, iwàwacutá imànica cayábéeri áibanái irí macái wawàsi ìwalita naicácaténá nawicáuwa pía. Iná péewáidacaalí, péewáida nía cáalíacáiri iyú píiwítáise masaquèeri yáapichawa, machacàníri iyú nacái, nàacaténá píimiétacaná. ⁸Pitàaní nalí yáawami cayábéeri tàacáisita, báisíiri nacái, áibanái itàanicáicha pìwali báicaténá níái ibàluèyécawa píipunita, canácatená yéewa natàanica pìwali báawanama.

⁹Níái fibaidéeyéica fiwacanánai iríwa, péewáida nía neebáidacaténá náiwacanánái itàacáwa càide iyúwa nachùullianá nía, namànicaténá nalí càide iyúwa nawàwaná macái wawàsi ìwalita, neebácáicha náiwacanánái isànwawa lúasi iyú. ¹⁰Pialàa nía nayéedùacáicha náiwacanánái yàasuwa, náasáidacaténá cayábéeyéica fiwítáise nía macái wawàsi ìwalita, wenàiwicanái yàacaténá Dios itàacái fímiétacaná, yái wéewáidéerica iyú nía, yái ichùulia-déerica wía yùuwichàacáisi fícha.

¹¹Iná idéca yàanàaca walí yái tàacáisi yáasáidéerica cáinináca Dios iicáca wía mawènita, yéewacaténá wachùuliacawa macáita yùuwichàacáisi fícha. ¹²Iná cáininácáiná Dios iicáca wía mawènita, yá yéewáidaca wía wamàacaténá yái wáiwítáisesi báawéerica, yái èeri fiwítáise, wàyacaténá cáalíacáiri iyú, machaníri iyú nacái, cháí èeri irícu càide iyúwa Dios iwàwáaná wàyaca.

¹³Idècunitàacá wàyaca, yá wacùaca casfimáiwaca yái èeri waicácatái-pináca icamalá yái wàasu Dios ichàiníirica, yá nacái Wáiwacali Jesucristo

ichúuliadéeripináca wía. ¹⁴Yái imàaquéericaté yáawawa nanúaca wàwaliná, yéewacaténá yeedáca wía bayáwanási ichàini fícha, masacàcaténá nacái imànica wáiwitáise, wía yàasunái wenàiwicaca, wía iwàwéeyéica imànica irí yáawami cayábeerita wawàsica.

¹⁵Iná yái càì nucàlidaca pírí, yáta iwàwacutá péewáidaca, pìalàa nacái nía iyú, pimachacània nacái náiwitáise, pidèniacáiná yái chàinisica, pimàníná-piná yái wawàsica. Picá nacái pimàaca náamàidaca pitàacái yái péewáidéerica iyú nía.

Iicacánáwa nàyaca níái yeebáidéeyéica Jesús iwali, nèewi níái èeri mìnanáica

3 ¹Níái wéénanáica Cristo ìwalíise, piwàwali nalí yái iwàwacutáanáca wàaca náimiétacaná níái icuèyéica wawicáu cáli, weebáidacaténá natàacái, nía nacái ichùulièyéica áibanái yàcalénái iwicáu. Iwàwacutá maulénáca nía namànicaténá yáawami cayábeerí wawàsita. ²Càmìta iwàwacutá natàaníca báawanama áibanái iwali. Càmìta nacái iwàwacutá napéliaca wenàiwica yáapicha. Iwàwacutá cáinináca naicáyacacawa, náasáidacaténá cawèniyéica nalí macáita níái wenàiwicanáica.

³Wía máiwitáiseeyéité bàaluité, càmìtaté weebáida wáiwitápu-nái ichùullacawa, Dios itàacái nacái. Waméeràacatécawa nacái fícha. Wamànicaté càide iyúwaté wáiwitáise báawéeri iwàwáaná, madécaná báawéeri íiwitáaná nacái. Wàyacaté wamànica yáawami báawéerita, wacàmìacaté áibanái yàasu. Yá nacái báawacaté waicáyacacawa náapicha. ⁴Quéwa càicáaníta, yáté Wáiwacali Dios iwàwaca iicáca wapùalé, yái ichúuliadéerica wía yùuwichàacáisi fícha, yáasáidacaté cáinináca iicáca níái èeri mìnanáica. ⁵Inaté yéewa ichúuliadaca wía yùuwichàacáisi fícha. Quéwa càmìta ìwalíise yátái cayábeerí wamàníri áibanái irí. Iwalíiseta yái catúulécanánáca iicáca wía. Yáté yèepùaca ichùnìaca wía wabáyawaná fíchawa. Yá nacái iwàlisàidacaté wáiwitáise Espíritu Santo iyú, ⁶yái Dios imàaquéericaté wawàwalícu, Jesucristo ìwalíisená, yái ichúuliadéerica wía yùuwichàacáisi fícha. ⁷Iicacaté wapùalé mawènitá yéewacaténá mabáyawanáca iicáca wía, yéewacaténá nacái imànica wía yéenibe iyúwa, wacùacaténá nacái matufbanáita yái wacáuca càmírica imáallàawa.

⁸Yácata tàacáisi báisíri yái yéewéeri weebáidaca iwali. Iná nuwàwa picàlidaca nalí iwali abémáidata, namànicaténá cayábeerí áibanái irí níái idéeyéica yeebáidaca Dios iwali. Iná namànicaalí càì, yá cayábacani. Yá nacái cayábpináca imànica walí macáita.

⁹Quéwa picùu píawawa náicha níái caséeyéica itàaníca mawèníri tàacáisi iwali, icàlidéeyéica nacái béeyéimi icàlise iwali, níái ipéliéyéica píapicha ìwalíise yái Dios tàacái ichùulièricaté Moisés itànàaca. Canácata iwèni walí wapéliacaalí ìwalíise, yá nacái càmìta iyúudàa wía.

¹⁰Yái caséerica iseríaca wenàiwica náichawáacawa tàacáisi mawèníri iyú, iwàwacutá pìalàacani pucháiba yáawírí. Càmicaalí yeebáida pírí, yá càmìta pibàtàa quirínama iwàllacawa náapicha níái yeebáidéeyéica Jesucristo iwali.

¹¹Iná idé píalíacawa yái càirica éeruca íiwitáise, idéerica iméeràacawa báisíri tàacáisi fícha, idéca imànica ibáyawanáwa. Iná ibáyawanápináta icháawàani, imàníricata iríwa.

Níái wawàsináí iwàwacutéeyéica Tito imànica

¹²Iná idéca nacáita Artemas yàanàaca pìatalé, càmicaalí Tíquico nacái, yáí nubànuèripináca pìatalé. Yáta iwàwacutá pimàni chàinisi pìacaténáwa síisàara Nicópolis iyacàlená néré, nùatalépinácawa, nérépinácáiná nuyamáawa idècunitàacá unìabe ichàbacawa. ¹³Piyúdàa nacái yáara abogado Zenas, Apolos nacái. Píà nalf yáí wawàsi namáapuèrica ipíchaná iwàwacutá-cawa nalf àyapulicubàa. ¹⁴Iná níái wàacawéeyéináca, iwàwacutá néewáida namànica cayábéeri áibanáí irí, nayúdàacaténá níái máiníyéica imáapùaca wawàsi, càicaténá néewacawa áibanáí irí ipíchaná nàyaca càide iyúwa níái canéeyéica yáaliéri imànica.

Nucàlidaca nuináwawa pírícué, Dios yàacué pírí cayábéeri

¹⁵Macáita níái iyéeyéica núapicha cháí, nawàwalica pía. Nuwàwali níái cáininéeyéica iicáca wía, manufyéica iwàwa Jesús iwéré.

Wasutá Dios íicha pìwalicué, ibànùacaténácué pírí cayábéeri wawàsica. Càicatáni.

FILEMON

Icàlìdacadatái walí cuyàluta ìwali:

Filemón: “Yáasáidaca walí ìwali, yái iwàwacutáanáca wamàacaca wawàwa áiba ibáyawaná fícha.”

Yái cuyàluta Filemón, yácata máiníri màulenáca nèewíise níái áibanái cuyàluta apóstol Pablo itànèeyéicaté. Idèniaca 334 tàacáisi, griego itàacái irícu.

Itànèerité cuyàluta:

Yácata apóstol Pablo yái itànàaténí, yáasáidacadatái nacái íiwitáiseawa amalá-nama yàacawéeyéiná iríwa. Flm. versículonái 1, 9, 19).

Néese, yáté Onésimo itécani, yèepùadaca nacáini Tíquico yáapicha, Filemón irí. Nèepùadacaté nacái áibanái cuyàluta iyúwa, Efesios, Colosenses nacái, nalí níái yeebáidéeyéica Jesús.

Camuí itànèerité irícuni, síisàanácaalíté nacái itànàani:

Apóstol Pablo itànàacaténí, Roma ìyacàlená néese, chábade camuí 61 néenibàa, asáica idénáamité Cristo. versículonái 1, 9, 10, 13, 23.

Yái cuyàluta Filemón, yácataté idàbéeri Pablo itànàaca, idàbacaalíté nacái namàacacani Abéechúa capíi irícu, càmícatáiseca yéewa imusúanicawa, Roma ìyacàlená irícu.

Iná yácata nacái idàbéerité itànàaca náicha canánama níái áibanái cuyà-lutanái Pablo itànèeyéicaté.

Néese, yáté itànàaca nacái, Efesios, Filipenses, Colosenses nacái.

¿Cánápinaté itànàa yái cuyàlutaca?

Pablo itànàacaté yái cuyàlutaca Filemón irí, iicácaténá Onésimo càide iyúwa yéenasàiri Cristo iwalfisená, yèepùadacaténá nacáini icapèe iriculéwa, síisài ichúuliacaatáisecatéwa.

Cuyàluta yéewáidéeri wía ìwali:

Abéeri wéenasàiri yeebáidéeri Jesús icàlida áiba irí ìwali yái báawéeri imànfíríca irí iimáichacaténá fíchani, yèepùadacaténá nacái báawéeri fícha yái yéenasàiricawa.

Versículo máiníri cawènica:

Filemón. 18

Iicácanáwapiná wàyaca:

Yái cuyàlutaca yáasáidaca walí iicácanáwapiná iwàwacutá wàyaca, wàacaténá wenàiwica fíimíetacaná, watàanícáténá nacái cáalíacáiri iyú. Yáasáida walí cáinináté naicáca yái abéeri nàasu wenàiwica ichúuliéricatéwa fícha yái wéénásàirica Cristo ìwalíisená. Yái idènièricaté chàinisi imànnínápináté írì cayábéeri, báawéeri nacái.

Yái cuyàluta, icàlida walí cáalíacáiri fiwítaisesi ìwali, yáasáidaca nacái walí Pablo fiwítaise ìwali, iyúwa wacuèriná, iicácanáwapiná nacái wachùnìlaca yái càulenéeri wawàsica.

Namànicaté nàasu wenàiwicawa, áiba wenàiwica, Pablo yàasu èerité:

Bàaluité, Pablo yàasu èerité, máinícaté báawaca yái càasuíyéi imànnínacaté yàasu wenàiwica áiba wenàiwica, fíibaidacaténá írì mawènitá. Yéewaté nacái nawènìlaca abéeri wenàiwica nàasu wenàiwicacaténáni, imànníripinácáita nalí wawàsi mawènitá. Yáté càmita yéewa ichùuliaca yáawawa, canácaté nacái itàacái iwèni. Yéewaté nacái fiwacali inúacani ichùuliacaalíwa fícha, iyéedùacaalí nacái yàasu.

Nuwàwalicué pía

¹Núa Pablo, presuíri nuíbaidacáiná Jesucristo írì, nuwàwalicué pía, nuénásàiri Timoteo yáapichawa, pía Filemón, cáininéerica waicáca, wàacawéerináca wáibaidaca. ²Wawàwali nacái úái wéénásàatúa Apia, cáininéechúaca nuicáca, Arquipo nacái, wàacawéerináca wáibaidaca cachàini, macáita níái Jesús ìwacáidéeyéica, ìwaquéeyéicawa picapèe írìcu.

³Nusutá Wáaniri Dios fícha, Wáiwacali Jesucristo fícha nacái, nàacaténácué píri cayábéeri mawènitá, yéewacaténácué nacái piyaca matuíbanáita.

Pablo yàaca cayábéeri Dios írì Filemón ìwalíise

⁴Imanùbacata nutàaníca nàasu Dios yáapichawa, yá nùaca írì cayábéeri píwalíise, ⁵idécáiná nuémìlaca piináwaná peebáidaca Wáiwacali Jesucristo ìwali abémáidata. Yá nacái cáinináca piicáca macáita níái yeebáidéeyéica Jesucristo ìwali. ⁶Nusutáca Dios fícha píwalíná, pía Filemón, yeebáidéerica abédanamata wáapicha, yéewáanápiná píalíacawa machacànita ìwali macáita yái cayábéerica wadènièrica weebáidacáiná Cristo ìwali. ⁷Nuénásàiri, casímáisiwata pimànica nuwàwa, cáininácáiná piicáca áibanái, pichàiniadacáiná nawàwa, níái Dios yàasunái wenàiwicaca.

Pablo itàaníca Onésimo iwicáu, Filemón yeedácaténá yàataléwani

⁸Ewita nudèniaca nuchàiniwa iyúwa apóstol, nuchùullánápiná pimànica nulí wawàsi, ⁹càicáaníta, càmita numàni yái wawàsica. Nusutácaita pícha wawàsi cáininéeri iyú. Núa Pablo, idéca béerica núa, presuca nacái núa, nuíbaidacáiná Jesucristo írì. ¹⁰Nusutá pícha abéeri wawàsi peedácaténá píataléwa Onésimo, yái càirica nuicácade iyúwa nuìri, nucàlidacaté írì tàacáisi cayábéeri Jesús iináwaná ìwali, idècunitàcá presucaté núa. ¹¹Yái canéericaté iwèni píri quéecha, ipiacaalítéwa pícha. Quéwa siùcade, yá yéewapínaca iyúudàaca pía, núa nacái.

¹²Iná yápinatá nubànua pìatalé àniawa. Peedá pìataléwani càide iyúwa núacaalíta yái càì peedáca pìataléwa. ¹³Quéwa nuwàwata iyamáacawa núapicha pìalumíseca chátái, presunái icapèe irìcu, iyúudàacaténá nucàlidaca tàacáisi cayábèeri Jesucristo iináwaná ìwalita. ¹⁴Quéwa càmita nuwàwa nuchùuliaca pimànica chàinisíiri iyú yái wawàsica, càmicaalí abédanama piwàwa núapicha ìwali, nuwàwacáiná pimànica nulí cayábèeri, quéwa pìasu wawàsitawa. ¹⁵Inaté cáminá ìwalíse, yái càité Onésimo yàacawa pìcha abénaméeyéi èerité, yéewacaténásí peedáca pìataléwani càiripináta. ¹⁶Iná siùcade, yá càmita iwàwacutá pidèniaca quirínamani càide iyúwa pìasu wenàiwica. Siùcade, cawènipiná piicáca quiríta pìasunái wenàiwica ichàbanísewani, cáininápiná piicácani iyúwa péenàsàirisíwa, càide iyúwa cáini-náaná nuicácani. Quéwa pía, cáininápiná piicácani nuícha quiríta, pìasu wenàiwicani, yá nacái péenàsàiricani Wáiwacali Cristo ìwalísená.

¹⁷Iná piacawéerinácaalí piicáca núa Wáiwacali fíibaidacalé ìwalísená, yá peedápináca pìataléwa Onésimo càide iyúwa peedácaalí núa pìataléwa. ¹⁸Imànicaalí pírí báawéeri quéechaté, imawèniacaalí nacái pìcha palata, yá pimàacaca nulíni, núacaténáta ipáyaida píríni. ¹⁹Núa Pablo, nutànàa pírí yái cuyàlutaca nucáapi iyúwa. Yá nacái núacata ipáyaidapíná pírí yái Onésimo imawèniacaléca. Quéwa picá piimáicha yái pimawènianáca nacái núa, nùwalísenácáiná yái càì pidèniaca picáuca wàlisàì càmfírìca imáalàawa, nuyúudàacáinaté peebáidaca Jesús ìwali. ²⁰Iná pía nuénàsàirica, pimàni nulí cayábèeri Wáiwacali fíipidená ìwali, pìsfimáidacaténá nuwàwa iyúwa nuicácalé, nuénàsàiri nacái Cristo ìwali.

²¹Iná nutànàa pírí yái cuyàlutaca, núalíapínácáiná pimànica yái wawàsica càide iyúwa nusutáaná pìcha. Yá nacái pimànipínáca quiríta ichàbaníse-nama.

²²Aiba wawàsi, pichùnàa nacái nulí abèeri yàalusi nùanàacatáipíná nùyaca píapichacué àniawa, nuwàwacáiná nùacawa pìatalécué càide iyúwa pìsutáanacué pìyaca Dios íícha nùwali.

Pablo iwàwali áibanái, yá nacái icàlida iináwawa nalí

²³Iná nawàwali pía, níai Epafra, yái nùacawéerináca presuca cháí, wacàlidacáiná Cristo Jesús iináwaná ìwali, ²⁴Marcos nacái, Aristarco, Demas, Lucas nacái áiba, níai iyúudèeyéica núa Dios fíibaidacalé ìwali.

²⁵Nusutáca Wáiwacali Jesucristo íícha, imànicaténácué pírí cayábèeri mawèni, iyacaténácué imànicaawa pírí càide iyúwa iwàwáaná. Càicawani.

HEBREOS

Icàlidacatái walí cuyàluta ìwali:

Hebreos, “yáasáida walí Jesucristo yácata Sacerdotenái íiwitápu canánama, máiníiri cachàinica canánama íicha macái wawàsi iwicáubàa.”

Itànèerité cuyàluta:

Yái cuyàluta Hebreos, càmítatè náalíawa cayába càinácaalítè yái itànàatèni. Abéerita Diosca yái yáalíawa càinácaalítè asàliquéi ichùulièricatè itànàacani.

¿Càinátè irípiná itànàawa?

Itànàacatéwa nalípiná níai judíonái, iwàwéeyéicatè imànica mamáalàacata càide iyúwatè Leví itaquénáinámi imànfínátè culto Dios irí. He. 13.24

Níai càiyéicatè itànàaca irí yeebáidéeyéi Jesús ìwali macáitatè. He. 3.1

Nalípiná nacái níai iwàwéeyéitè iwènúacawa íicha yái neebáidáanacaté Jesús ìwali namànicaténá càide iyúwatè judíonái íiwitáise ìyáaná. He. 13.22

¿Cánápinátè itànàa yái cuyàlutaca?

Itànàacatéwa ipíchanátè nawènúacawa tàacáisi báisfiri íicha níai judíonái iwàwéeyéicatè imàacaca yái neebáidéeyéicatè Jesús ìwali, máinícáinátè áibanái imànica yùuwidewa nía. Yá nacái nawàwacaté namànica càide iyúwatè judíonái íiwitáise ìyáaná.

Cuyàluta icàlidéeri walí ìwali:

Yái Cristoca, yácata cachàiníiri canánama íicha, profetanái íicha, ángelenái íicha, Moisés íicha, sacerdote *Aarón íicha nacái.

Yái manuínáca wawàwa Dios iwéré, wacúanáca Jesús yàanàaca wàwaliná àniawa. Yá nacái cáinináanáca Cristo íicáca wía, yá máiníiri cawènica íicha yái judíonái íiwitáiseca.

Abéerita Cristoca yái máiníirica iwàwacutácawa walí canánama wawàsi íicha.

Tàacáisinái máiníiyéi cawènica:

“Cayábéeyéi áibanái íicha.” “Cayábasíwéeri.” “Chènuniséeri.”

Versículonái máiníiyéi cawènica:

Hebreos 10.19-23.

Camuí itànèerité iricu cuyàluta:

Cáminátè natànàacani chábade camuí 65-69 néenibàa, asáica idénáamité Cristo.

Dios itàaníca walí liri iricúisewa

1 ¹Bàaluité èeri, Dios idécaté itàaníca wàawirináimi irí madécaná yàawiría, madécaná wawàsi iyú nacái profetanái iricúise. ²Quéwa siùcade, mawiénicaalí èeri imáalàaca yàacawa, yá yèepùaca Dios itàaníca walí àniawa, quéwa liri itàacái iricúisewa, yái Dios imàaquéericaté èeri íiwacalínáca macáita, ichùulièricaté nacái imànica macáita yái wawàsi iyéerica cháí èeri iricu. ³Yái Dios lirica, yácata yáasáidéeri walí càinácaalí Yáaniri ichàini imanúica. Yáasáidaca nacái walí càinácaalí Dios íiwitáise, íiwitáise iicácanáwa iyúwa. Yáasáidaca nacái walí iicácanáwa icùaca macáita yái èerica itàacái ichàini iyúwa. Néese idécanáamité masacàaca imànica wáiwitáise wabáyawaná íicha yéetácaalítéwa wáichawalíná, yá iyamáacaté yáawinacawa Yáaniri yàalubái yéewápu néesemáwa, aléde chènuniré, ichùuliacaténá Yáaniri Dios yáapichawa macáita càide iyúwa rey.^a ⁴Yá nacái máinícaté cachàinicaní àngelnái ichàbaníise, càita nacái máiníca chènunibàaca íipidená yái Dios yéerica irí, àngelnái íipidená íicha.

Yái Dios lirica idèniaca ichàiniwa àngelnái iwicáubàa

⁵Iná canácatáita Dios íimaté abéeri àngel irí:

“Píacata Nuìri,
Núacata yái píaniri siùcade.”^b

Càita nacái íimaca áiba cuyàluta iricu:

“Núapínacata Píaniri,
yá nacái píapínacata Nuìri.”

⁶Iná yàasu èerité Dios ibànùaca liri abéerisàiriwa iriculé èeriquéi, yá íimacaté:

“Iwàwacutá nàaca íimiétacaná macáita níai Dios yàasu àngelnáica.”^c

⁷Càicaté Dios íimaca àngelnái ìwali:

“Espírituca numànica níai nùasu àngelnáica,
níai íibaidéeyéica nulí càica níade iyúwa quichái ipèrù.”^d

⁸Quéwa liri ìwaliwa, yá càicaté Dios íimacade:

“Yái pichùulianáca càide iyúwa rey, pía Diosca, iyacapináca càiripináta.
Yái chàinisi pidènièrica pichùulia iyú machacànita nawicáu níai wenàiwicaca.

⁹Bàaluitésíwata pimàni cayábéeri áibanái irí,
íná càmita cayába piicáca yái báawéerica.

Iwalíise, yaté Dios iníwàaca pía, yái píasu Diosca, rey iyú,
casíimáicaténá pía.

Nachàbaníisenama macáita níai píacawéeyéináca.”^e

¹⁰Imacaté nacái:

a 1.3 Sal. 110.1; Mr. 14.62; Hch. 2.33. b 1.5 Sal. 2.7. c 1.6 Dt. 32.43. d 1.7 Sal. 104.4.
e 1.9 Sal. 45.6-7.

“Pía Nuíwacali, bàaluité pidàbáidatè úái cálica,
níái iyéeyéica chènuniré, picáapiamicata nía macáita.

¹¹ Aiba èeripiná nachalíawa,
macáita isfamipináca nía càide iyúwa bàlesi.
Quéwa pía iyéeripiná càiripináta.

¹² Néese, yá pituwiapináca nía càide iyúwa watuwiacaalí wèepùanáwa,
yá pimàacapináca náalumíseca wàlisàita càide iyúwa wàwalicaalí
áiba bàlesita.
Quéwa pía càipináta iicacánáwa pìyaca mamáalàacata,
càiripináta pìyaca.”^f

¹³ Yá nacái canácatáita Dios íimaté abéeri ángel irí:

“Píawinawa núapicha nuéwápu néese,
iwéréta idéca numawèniadaca níái piùwidenáica.”^g

¹⁴ Níái ángelnáica, macáita espírituca nía íibaidéeyéi Dios yáapicha, ibànuèyéi
nacái aléi èeri iriculé naicácaténá wapùalé wía ichúuliéyéipináca wàwawichàacáisi fícha.

Máiní cawènica yái wachúulianápinácawa yùuwichàacáisi fícha

2 ¹ Iná idécáiná Dios itàanáca walí liri itàacái irícuísewa, yái cachàinfi-
rica canánama ángelnái fícha, ìwalíse, yá iwàwacutá wàaca yùuwiná
cayába yái tàacáisi idéericaté wéemíaca ipíchaná wawènuacawa fícha mée-
tàuculé.

² Níái ley Dios ibànuèyéicaté Moisés irí ángelnái yáapicha, nadèniacaté
nachàiniwa israelnái iyacaténáté nachùuliaca machacànita.

Níái imàníyéicaté ibáyawanáwa, càmfíyéicaté yeebáida nataacái ichùu-
liaca, yátè nàuwichàidaca nía machacànita càide iyúwaté nataacáiná
íimáaná.

³ Máiní yáawanáipiná yùuwichàidaca wía quiríta, càmicaalí cawèni
waicáca yái tàacáisi cayábéeri ichúuliadéeripináca wía iwàwéerica yàaca
walí. Yái tàacáisi Wáiwacali idàbéericaté icàlidaca ìwali, néese, yátè yèepùaca
nacàlidaca walí ìwali níái yéemièyéicaté icàlidacani. ⁴ Diosta áiba yèepùaté
icàlidaca ìwali madécaná yéenáiwánásiná iyú, níái càmfíyéicaté wenàiwica
idé imànica. Yá nacái Dios yàacaté nalí Espíritu Santo níái iwàwéeyéicaté
yàaca iríni càide iyúwa iwàwáaná.

Abédanamataté Jesús imànica yáawawa yéénánái yáapichawa

⁵ Càmita Dios imàacapiná ángelnái ichùuliaca yái èeri wàyéeripináca irícu
wapíchaléwa, yái càirica watàanáca wàyaca ìwali. ⁶ Càicaté áiba wenàiwica
íimaca itànàacaté Dios itàacái irícu:

“Dios, ¿Cáná máiní pínáidacawa nàwali níái wenàiwicaca?
¿Cáná máiní cawènica pírí níái wenàiwicaca, íná yéewa càì máiní
achúmaca piwàwa nàwali?

⁷ Yái pimàaquéericaté machàinica achúma èerita ángelnái fícha.
 Quéwa siùcade, idéca rey cachàinisíwéericani macái iwicáubàa.
 Dios idéca nacái ìiyaca íiwita ìwali abéeri corona, yái
 cáimiétacanáswéerica ìwalíiseni.

⁸ Macáitaté pimàaca wachùuliaca iwicáu yái wawàsica.”^h

Iná Dios imàacacaalíté ichùuliaca iwicáu macáita yái wawàsica, yá canácata áiba wawàsiquéi càmíripiná ichùulia iwicáu. Quéwa càicáaníta, càmitàacá idé waicá ichùuliaca macái wawàsi iwicáu siùcade.

⁹ Quéwa waicáca yái Jesús machàiníricaté Dios imàacaca achúma èerita ángelnái fícha, siùcade, idéca rey cachàinisíwéericani macái iwicáubàa. Dios ìiyaca íiwita ìwali abéeri corona, yái cáimiétacanáswéerica ìwalíiseni, idéca-náamité yéetácawa wáichawallíná. Iná cáininácáináté Dios iicáca wía mawè-níta, yá iwàwacutácaté Jesús yùuwichàacawa, yéetácátéwa nacái yéewacaténá imànica cayábéeri macái wenàiwica íríta.

¹⁰ Dios ìwalíiseta, nàya macáita níai wawàsináica, yácáinátaté idàbáidéeri nía, yá nacái nàyaca mamáalàacata càita iicácanáwade iyúwata imànicaalíté nía. Iná iwàwacáináté caináwanáca macáita yáapicha níai yéenibeca ìyacàle iriculé, yá iwàwacutácaté Dios imàacaca Jesucristo ichàbacawa yùuwichàacáisi iricubàa, yéetácáisi iricubàa nacái, yácáináta ichúuliadéeripiná nía yùuwichàacáisi fícha.

¹¹ Iná yái Jesús mabáyawanéerica, nía nacái mabáyawanéeyéica imànica, manuíféica iwàwa iwéré abéericata yái Wáanirica. Iná ìwalíise, càmita báí nuénánái Jesús íimaca wàwali. ¹² Càicaté Jesús íimaca Yáaniri íríwa wàwali:

“Nucàlidapiná piináwaná ìwali nalí níai nuénánáica,
 nàwacáidacaalíwa píipidená ìwali, yá nùapináca pirí cayábéeri
 nèewi.”ⁱ

¹³ Càita nacái íimaca áiba írìcu:

“Manupíná nuwàwa Dios iwéré.”^j

Ìimaca nacái ipùalé àniawa:

“Chácata nía nùapicha níai nuénibe Dios yèeyéicaté nulí.”^k

¹⁴ Iná càide iyúwa abémisàna wenàiwica idèniáná iináwa, náiranáwa nacái, càicaté nacái Jesús imànica yáawawa iyúwa abéeri wenàiwica, yéewacaténá imawèniadaca yéetácái iyúwa yái Camèniadacáirica, idènièricaté ichàiniwa yéetácáisica ìwali, ¹⁵ iwàsàacaténá nacái yéetácáisi ichàini fícha níai wenàiwica, cáalusíwéeyéicaté iicáca yéetácáisi idècunitàacá cáuca nía.

¹⁶ Quéwa báisíta, càmitaté Jesús yàanàa iicáca ángelnái ipùalé. Níataté yàanàaca iicáca ipùalé, níai Abraham itaquénáinámica. ¹⁷ Iná ìwalíise, iwàwacutáté Jesús imànicawa abédanamata náapicha níai yéénánáicawa macái wawàsi ìwalita, yéewacaténá sacerdotenái íiwacalicaní iiquéerica áibanái itúulécana, imàníríca nacái càide iyúwa Dios iwàwáaná, yéewacaténá Dios

imàacaca iwàwa wenàiwica ibáyawaná fícha, macáita níái yàasunái wenàiwicaca.

¹⁸ Yái Jesús yùuwichàacatéwa nacái, Camèniadacáiri yáalimáidaté nacái iicáwani madécaná yáawirí. Siùcade, idènia ichàiniwa yéewacaténá iyúudàaca níái Camèniadacáiri yáalimáidéeyéica iicáwa.

Jesús cachàinfiri quiríta Moisés ichàbanfise

3 ¹ Iná píacué nuénánái, Dios iníwèyéité yàasunái wenàiwicawa, píacué Dios imáidéeyéicaté nacái náapicha chènunfise, píináidacuéwa cayába Cristo Jesús iwali, yái Dios yàasu apóstol, wáiwitápu sacerdoteca wía weebáidéeyéica iwali. ² Yái imànírica macáita càide iyúwaté Dios ichùullaná imànica, càide iyúwaté nacái Moisés icùanaté cayába níái Dios yàasunái wenàiwicaca.¹

³ Quéwa, yá máinfiri cawènica Dios imànica yái Jesús, Moisés fícha, càide iyúwa yái imànírica capii, yácata caináwanáca yái imànírica capii. ⁴ Yéewa capiínái iyaca, nàyacáináta níái imàníyéica nía. Quéwa macáita níái wawàsinái iyéeyéica cháí èeri írìcu, Diosta yái imànité nía.^m

⁵ Yái Moisés, báisítatè imànica macáita càide iyúwaté Dios ichùullaná imànica, iyúudàacaté cayába níái Dios yàasunái wenàiwicaca. Yá nacái idécaté icàlidaca wenàiwicanái írì iwali yái tàacáisi icàlìdeeripinácawa áiba èeri.

⁶ Quéwa Cristo imànica macáita càide iyúwa Yáaniri iwàwáaná. Icùaca cayába níái Dios yàasunái wenàiwicaca. Wawàwalicata yái càì fímaca, quéwa wàyacaalíta iwali dàalanama abémáidata, yái manuínáca wawàwa iwéré, casímáináca nacái wawàwa iwéré yái Dios ichùuliadánápináca wía yùuwichàacáisi fícha.

Dios yàasunái wenàiwica iyamáidacawa

⁷ Iná càide iyúwa Espíritu Santo fímaáná:

“Siùcade, péemìacaalícué Dios itàacái,

⁸ picácué dàala pimànica piwàwawa

càide iyúwaté nachàbáanáwa níái càmfíyéicaté iwàwa yeebáidaca
Dios itàacái,

yàasu èerité náalimáidaca naicáwa núa máisawalíiri yùucubàa.

⁹ Iná yéewa, yá Dios fímacaté: Néenialí níái piawirináimica

náalimáidacaté naicáwa núa,

éwitaté naicáca numànica wawàsi nuchàini iyúwa cuarenta camuí.

¹⁰ Iná iwalíise, yátè calúaca núa náapicha, níái wenàiwica iyéeyéicaté
néenialí,

yá númacaté: ‘Mayamáacata nawàwa iméeràacawa nuícha,

yá nacái càmita nadé náalíacawa nùasu àyapu iwali.’

¹¹ Iná, calúacáináaté núa, yátè númaca:

‘Níái càiyéi wenàiwicaca, càmfíyéita iwàlùapináwa quirínama aléde
nùasunái wenàiwica iyamáidacatalécawa.’ ”ⁿ

¹² Nuénánái, cayábacué píicha iyacáichacué piwàwalicu báawéeri fíwítáise-sica yái càmfírica imàaca manuíca piwàwa Dios iwéré, iwènúadacáichacué

pía Dios cáuri fícha. ¹³Pichàiniadayacacuéwa èeri imanùbaca, idècunitàacá piyacuéca siùcái, ipíchaná dàala bayáwanási imànicuéca piwàwa ichiwa iyúwa.

¹⁴Iná idécáiná wadèniaca wàasu wawàsiwa Cristo yáapicha, yá iwàwacutá wàyaca ìwali dàalanama abémáidata iwéréta wàasu èeri imáalàawa, càitáde iyúwaté manuícaalí wawàwa iwéré idàbacaalíté weebáidacani. ¹⁵Iná càide iyúwa Dios itàacái fímáaná:

“Siùcatái, péemiacaalícué Dios itàacái,
picácué dàala pimànica piwàwawa
càide iyúwaté israelnái imànicaalíté yùuwidewa Dios máisawali
irícu.”^o

¹⁶Iná, ¿Càináté níái yéemièyéicaté Dios itàacái, néese, yáté namànica nàuwidewani? Macáita níái Moisés imusúadéyéicaté Egipto yàasu cáli néese. ¹⁷Iná, ¿Càináté yáapicha calúa Dios cuarenta camuí? Náapichaté níái israelnái imàníyéicaté ibáyawanáwa, ìwalíisená, yáté néetácawa, yá nacái nabàliacaté nachéecami máisawaliri yùucubàata. ¹⁸Néeni, ¿Càiyéináté níái Dios imàaquéyéicaté itàacáiwa irí, càmfínápináté nawàlùawa iriculé yái naya-máidacatalépinácawa? Níatái israelnái càmfíyéicaté yeebáida itàacái.^p ¹⁹Iná báisíta wáalfacawa naináwaná ìwali, càmitaté nawàlùawa néré, càmicáináté neebáida Dios ìwali.

**Dios iwàwa wawàlùacawa aléde wayamáidacatalépinácawa
wía yàasunái wenàiwicaca**

4 ¹Iná ìwalíise, idècunitàacá iyaca mamáalàacata yái Dios itàacái, idéerícaté imàacaca walí itàacáiná wawàlùanápínácawa aléde wayamáidacatáipínácawa Dios idaní, iwàwacutá waicáca wáichawa cayába, isicúacáicha càmita abénaméeyéi péená iwàlùacawa néré. ²Càita nacàlidacaté walí yái tàacáisi cayábérica, càide iyúwaté nacái nacàlidáaná nalí Dios itàacái. Quéwa éwitaté néemiaca yái tàacáisica, càmitaté iyúudàaca nía, càmicáináté manuí nawàwa iwéré náapicha níái yeebáidéyéicaté ìwali. ³Quéwa wía idéeyéicaté yeebáidaca Jesús ìwali, wawàlùapínácawa néré aléde wayamáidacatalépinácawa càide iyúwa idéenáté Dios fímaca:

“Iná càicaté numàacaca nutàacáiwa, calúacaalíté núa:
‘Càmita israelnái iwàlùapínáwa quirínama, aléde
nayaamáidacatalépinácawa nudaníta.’”^q

Ewita báisícata Dios idécaté ichùnìaca macáita yái nayaamáidacatáipínacawata idàbacaalíté yá èeriquéi, ⁴càica Dios itàacái fímaca ìwali yái sietenáca èeri: Sietená èeri irícu, yáté Dios iyamáidacawa, idécaalíté imáalàida imànica macáita yái íibaidacalécawa.^r ⁵Yèepùacaté nacái fímaca àniawa: “Càmita numàacapíná nawàlùawa quirínama aléde numàacatalépináca naya-máidacawa níái nùasunái wenàiwicaca.”

⁶Quéwa càicáaníta mamáalàacata, iwàwacutá wenàiwicanái iwàlùacawa iriculé, yá nayaamáidacatáipínácawa Dios idaní. Níacáiná idàbèeyéicaté

nacàlidaca irí yái Dios itàacáica, càmítaté náalimá nawàlùawa néré, càmí-cáináté namàni càide iyúwaté Dios fímáaná nalí.

⁷Iná ìwalíise, yá Dios imàacacaté walí áiba èeri àniawa, yái èeri wàyéerica irícu siùcade. Yái èeri Dios imàaquéericaté rey David icàlidaca walí ìwali madécaná camuf idénáami, fímacaalíté:

“Iná péemiacaalfué Dios itàacái siùcade,
picácué dàala pimànica piwàwawa fícha.”^s

⁸Quéwa báisícaalíté idé Josué imàacaca israelnái iyamáidacawa matufba-náitatá,^t yá càmíta yèepùa Dios itàaníca áiba èeri ìwali àniawata.

⁹Iná siùcade, iyaca abéeri èeri àniawa, yái nayamáidacatáipínacawa níai Dios yàasunái wenàiwicaca. ¹⁰Iná càide iyúwaté Dios iyamáidáanáwa yàasu fíbaidalcalé fíchawa, càita nacái nayamáidacawa náibaidacalé fíchawa níai iwàluèyéicawa néré.^u ¹¹Iná iwàwacutá wachàiniadacawa quiríta wawàlùacaténáwa irículé yái wayamáidacatalépinácawa Dios idaní, ipíchaná abéeri wéená yúuwàacawa càide iyúwaté israelnái imàníná málisawaliri irícu, càmí-cáináté namàni càide iyúwaté Dios fímáaná nalí.

¹²Cáurica yái Dios itàacáica, cachàiníiri nacái, caserùníiri náicha quiríta níai machete caserùnfiyéica báipunitácanama. Yá nacái yáalimáca iwàlùacawa wáiwitáise irículé, wawàwa irículé, watùcule iricubàa, wabèracu iricubàa nacái, yáalimá iicáca càinácaalí wáiwitáise iicánanáwa ìyaca, càinácaalí nacái wáináidaca wawàwalicuífewa.^v ¹³Iná canácata wawàsiquéi yáaliméeri ibàacawa Dios fícha, yéénaca yái idàbéericaté cháí èeri irícu. Canácata nabàlená irí macáita níai wawàsináica, yá nacái yáacúalícuta ichàbawa amalánama yái wawàsi wamànírica, yái Dios iwàwacutéeripínaca wacàlidaca wai-náwanáwa irí áiba èeri.

Jesús yácata náiwacali canánama níai sacerdotenáica

¹⁴Iná yái Jesús, Dios lírica, yácata wàasu Sacerdote cachàiníiri, náiwitápuca canánama níai sacerdotenáica, yái imichèericatéwa chènuniré, iwàwacutá manuíca wawàwa iwéré mamáalàacata, iyúwa weebáidáaná ìwali. ¹⁵Iná wadèniaca yái Sacerdotenái líiwacalica canánama, yácata yáaliméeri iicáca wapùalé, machawàacacaalí èeri fíiwitáise imànica wáiwitáise. Yáalíacawa nacái nàwali, Camèniadacáiri yáalimáidacáináté iicáwani macái wawàsi ìwalita càide iyúwa wía, quéwa càmítaté imàni ibáyawanáwa Dios irí. ¹⁶Iná iwàwacutácué wadèniaca wàasu wawàsiwa Dios yáapícha watàacaténá macàalufínáta yáacúalícu, yái líiquéericaté wapùalé mawèniita, iicacaténá wapùalé ìwali yái wamáapuèrica, iyúudàacaténá nacái wía cháí èeri irícu yàasu èeri wawàwacutácani.

5 ¹Macáita níai sacerdotenái líiwacanánáica iwàwacutéeyéité Dios iní-wàaca nèewíise macáita níai sacerdotenáica, Dios imàacaté náiwitápuni itàanícaténá wenàiwicanái iwícau Dios yáacúalícu, yéewacaténá yàanàidaca Dios irí wawàsinái, inúacaténá nacái cuwèesinái wenàiwicanái ibáyawaná ìwalíise. ²Iná wenàiwicacáiná nacái yái sacerdoteca, yéewéeri nacái

s 4.7 Sal. 95.7-8. t 4.8 Dt. 31.7; Jos. 22.4. u 4.10 Gn. 2.2. v 4.12 Yái watùcule, wabèracu nacái, yácata càì fímaca ìwali yái wáiwitáiseca.

machawàaca èeri fiwitàise imànica fiwitàise càide iyúwa canánama wía, yá iwàwacutá yàlàaca éerénamata níai càmfíyécáwaca yáaliáwa Dios ìwali cayába, nía nacái iméerèyécawa Dios fícha. ³Iná ìwalíse, iwàwacutá nacái inúaca cuwèsinái ibáyawaná ìwalísewa, néese nabáyawaná ìwalíse nacái níai wenàiwicanáica.”

⁴Quéwa canácata yéewéeri yeedáca yáawawa yàasu wawàsítawa, yéewa-caténá fíbaídaca càide iyúwa sacerdotenái fiwacali. Yácata fíbaída yái Dios imáidéerica càide iyúwaté imàacáaná ^aAarón. ^x ⁵Càita nacái, càmitaté Cristo imàaca yáawawa sacerdotenái fiwacali iyú càide iyúwa iwàwáaná. Diosta yái fimaté irí:

“Píacata yái Nuìri.

Siùcade, núacata yái Píaniri.”^y

⁶Càita nacái fímaca áiba irícu:

“Píacata yái sacerdote càiripináta,

cài iicácanáwade iyúwaté Melquisedec ìyáaná.”^z

⁷Idècunitàacá Cristo ìyacaté iiná irícuwa cháí èeri irícu, yáté itàaníca Dios yáapícha cachàiníri iyú, fícháanínamaté isutáca fícha yái yáaliméeripínacaté ichúuliadacatani yéetácáisi^a fícha, ipíchanaté yéetácawa cruz ìwalita. Yáté Dios yéemiaca Cristo isutáaná, yàacáináté Dios fímiétacaná, yeebáídaté nacái itàacái. ⁸Iná éwitaté Ìiricani, yáté yéewáídaca yeebáídaté Yáaniri Dios itàacáíwa ìwalíse yái yúuwichàanátéwa. ⁹Iná idécanáamité imáaláida imànica macáita càide iyúwaté iwàwacutáaná imànica, yáté yácata yái yéewéerica ichúuliadaca wenàíwica yúuwichàacáisi fícha càiripináta, macáita nacái níai yeebáídeyécani. ¹⁰Néese, yáté Dios imáídacani sacerdotenái fiwacali iyú càide iyúwaté sacerdote Melquisedec ìyáaná.

Cayábacué píícha piwènúacáichacuéwa fícha yái manuínaca piwàwa Jesús iwéré

¹¹Iyaca madécaná wawàsi nuwàwéericué núcàlidaca pírí sacerdotenái fíbaí-dacalé ìwali, quéwa càulenáca wacàlidacuéca pírí ìwali, ínucáinácué péemíacani. ¹²Báísíta madécaná camúf idé ichàbacawa peebáida idénáamicué Jesús, idécatáipínacué píalíaca péewáídaca áibanáita. Piwàwacué néewáídaca pía mamáalàacata iyú yái Dios itàacái màulenéerica iyúwaté quéechacáwa. Yá càicuéca píade iyúwa yái quírasii iwàwéerica ìiraca ìinisi ituní mamáalàacata, yá nacái càmitacué píalímáca piyáaca yái yàcàsi dàaléerica. ¹³Iná yái ìiréerica mamáalàacata ìinisi ituní, càicáaníde iyúwa quírasii, càmfíricáwaca yáaliá imànica cayábéeri wawàsica áibanái irí, càinácaalí yái báawéerica, cayábéerica nacái, sùmàicáináni.^b ¹⁴Quéwa yái yàcàsi dàaléerica, nalípináta níai idéeyéica béeyéica fiwitàise Dios itàacái ìwali, yáaliyéica iicáca càiná-caalí yái cayábéeri wawàsica, báawéerica nacái.

6 ¹Iná ìwalíse, wamàacaca wéewáídaca níai tàacáisi idàbéeyéicaté néewáídaca wía ìwali, icàlidéeyéica Cristo iináwaná ìwali. Wàacué

w 5.3 Lv. 9.7; He. 7.27. x 5.4 Ex. 28.1. y 5.5 Sal. 2.7. z 5.6 Sal. 110.4. a 5.7 Mt. 26.36-46; Mr. 4.32-41; Lc. 22.39-46. b 5.13 1 Co. 3.2.

wapíchaléwa abémáidata béeyéicaténá wáiwitáise Dios itàacái ìwali. Wamàa-caca wéewáidaca nàwali níái tàacáisi idéeyéicaté wáaliacawa ìwali, iyúwa níái, wawènúadánaca wáiwitáisewa báawéeri fícha Dios irí, càmináca wáibàa wawàwa quirínama nawéré níái wawàsi itéeyéica wía yéetácáisi iriculé, yá nacái iwàwacutáanaca manuínaca wawàwa Dios iwéré, ²wéewáidánaca bautismo ìwali, wamàacáanaca wacáapiwa náiwita ìwali níái náiwitápunáipínaca, nacáucàanápinácawa yéetácáisi fícha níái yéetéeyéimi-cawa, yá nacái Dios yúuwichàidánaca càiripináta.

³Dios iwàwacanámi, yá wàapínaca wapíchaléwa abémáidata, wéewáidaca-téná níái Dios itàacái imàaquéeyéica béeyéica wáiwitáise Dios fiwitáise ìwali.

⁴Iná níái idéeyéicaté iwènúacawa Dios fícha, càulenápinaca nèepùapínacawa Dios yàatalé, níái idéeyéicaté yáaliacawa tàacáisi báisiiri ìwali, Dios yéeyéicaté nacái irí chàinisi chènunfiséeri, idéeyéicaté nacái idèniaca Espí-ritu Santo, ⁵nadécate nacái náaliacawa Dios itàacái cayábéeri ìwali, idécate nacái náaliacawa ìwali yái Dios ichùulianápinaca chàinisíiri iyú cháì èeri irícu, wapíchaléwa.

⁶Quéwa, yá yèepùacaté nacaláacawa ibáyawanási iriculé àniawa, yá nacái yèepùapínaca nawènúadaca náiwitáisewa báawéeri fícha abéta àniawa Dios irí, yá càicáaníde iyúwa yèepùacaalí natatáaca yái Dios Iirica cruz ìwali, yá nacái namàacaca áibanái iicácanica iquíniná.

⁷Píináidacuéwa ìwali: Yái cálica lírèeri unía yúuwèericawa finatabàa madé-caná yàawiría, yá nacái cayábaca bànacalé imusúacawa nalí níái ibànèeyéica ibànacaléwa néenibàa, Dios imànicáiná irí cayábéeri. ^c ⁸Quéwa cáli idàwi-nàidacaalí tuírínái, áwa yúubanái nacái, yá canácata iwèni, yá mawiénica Dios yúuwichàidacani, ^dnéese, yá nacái yeemápinácani.

Idécaalí Dios imàacaca itàacáíwa, yá báisipínacata imànicani

⁹Píacué nuénánái cáininéeyéi nuicáca, éwita càica watàanícuéca pírí ìwali yái càulenéri wawàsica, càicáaníta wáaliaca Dios yàapínacuéca pírí níái cayábasíwéeyéi wawàsica, pichúulianácuécawa yúuwichàacáisi fícha.

¹⁰Yái Diosca cayábéeri fiwitáise, ínà càmita iimáicha yái íbaidacalési pimà-níricuéca. Yá nacái píasáidánácuéca cáininánaca piicáca áibanái Dios ípi-dená ìwalíise, yái idéénácuéca piicáca napulá macáita níái Dios iníwéeyéité yàasunái wenàiwicapínáwa, iyúwacué pimànfíná nalí mamáalàacata siúcade.

¹¹Quéwa wawàwa pichàiniadacuécawa pàlimáwanama abémáidata iwéréta idéca pianáacuéca yàatalé, idécáténácué piicáca yái picuèricuéca yàanaca piwalíná àniawa.

¹²Ípíchanácué ínuca píá, iwàwacutácué pimànica ulíamaca càide iyúwa namànfíná níái manuýéicaté iwàwa Dios iwéré, iidenièyéicaté nacái yúuwichàanáwa, níacata yái Dios yèeyéipínaca irí yái imàaquéericaté itàacáíwa nalí ìwali.

¹³Dios imàacacaalíte itàacáíwa Abraham irí, canácáináté quirínama áiba cachàiníiri fícha quiríta, yáté imàacaca itàacáíwa ípidená ìwaliwata.

c 6.7 Níái béeyéica fiwitáise Dios itàacái ìwali, yeebáidéeyéica nacái báisítani, càica níade iyúwa yái cáli inísaidéerica cayábanama masicái ìwalíise yái unía Dios imàaquéerica yúuwà-cawa finatabàa. **d** 6.8 Gn. 3.17-18.

¹⁴ Càicaté ìmaca: “Báísíta numànipináca pírí cayábéeri manuísíwata, numàacapiná madécanáca pitaquénái.”^e

¹⁵ Yá càicaté Abraham icùaca ééréeri iyú, déecu èeri. Néese, yá Dios yàacaté irí yái imàaquéericaté itàacáíwa irí ìwali.

¹⁶ Níái wenàiwicaca nawàwacaalí áibanái yeebáidaca natàacái abéeri wawàsi ìwali, yá namàacaca natàacáíwa áiba ípidená ìwali, yái cachàiníiri náicha quiríta. Iná idécaalí namànica càì, yá idéca báisíca nàasu wawàsi náapichawáaca, yá nacái namáalàidaca tàacáisi.

¹⁷ Iná Dios iwàwacáinaté yáasáidaca nalí amalánama wawàsi níái yàasuíyèipináca, yái idéericaté imàacaca nalí itàacáiná ípidená ìwaliwa. Yái càimíripináca yáalimá iwènúacawa fícha, yá imàacacaté itàacáíwa báisíta ípidená ìwaliwata.

¹⁸ Nàyaca pucháiba wawàsi níái càimíyéi yéewa Dios imànica: Càmita yéewa imànica ichìwawa. Càmita iimáicha itàacáíwa. Idécaalí imàacaca itàacáíwa wenàiwica irí, yá iwàwacutá imànica càide iyúwa fímáaná nalí. Iná níái pucháiba wawàsica, yá manuíca namànica wawàwa iwéré, wía icutée-yéica Dios icùaca wía. Yá nacái nachàiniadaca wawàwa wacùacaténá mamáa-làacata yái Dios yèeripináca walí.

¹⁹ Iná weebáidaca ìwali dàalanama wacáuca yáapichawa càide iyúwa lancha icùacaalíwa dàalanama fíyaná ìwaliwa, icùacaténáwa wiúta. Yái manuínáca wawàwa Jesús iwéré, wacùanáca nacái yàanàaca wàwalíná àniawa, iwàluè-riwa ichàbaníse yái wáluma icuèricawa Dios Icapèe imàdàaná irícu, iserí-rica yá imàdàaná mabáyawanásíwéerica aléde chènuniré,^f ²⁰ Jesús iwàlùacatalécatéwa wapíchalé Dios yàatalé wàwalíná, yéewacaténaté sacerdotenái fíwacalicaní càiripináta càide iyúwaté Melquisedec yàasu wawàsi iyáaná.^h

Yái Jesús yácata sacerdote càiri iicácanáwade iyúwa Melquisedec

7 ¹ Yái Melquisedec, yácataté yàcalé Salem yàasu rey, yái sacerdote fíbai-déerica irí yái Dios chènuníseerica cachàiníirica canánama fícha. Yácataté ípunitáidéeri Abraham yèpùacaalíté yàacawa sísisàade imànicatáiseocaté ùuwicái, idécaalíté imawèniadaca níái reynáica, yá Melquisedec imàacacaté Abraham Dios icáapi irícu imànicaténá irí cayábéeri. ² Yá nacái Abraham yàacaté irí yééná macáita yái yàasusi itéericaté yàacawa, diezcatái imanù-baca, yeedéericaté náicha sísisàade imànicatáiseocaté ùuwicái.ⁱ Melquisedec fímáaná: “Rey imàníiri cayábéeri wenàiwica irí.” Yá áiba ípidená yái: Salem iyacàlená yàasu Rey, fímáaná: “Rey imàaquéeri matuìbanáica wawàwa.” ³ Yái càimírica wenàiwica yáalíawa yáaniri ìwali, yáatúa nacái. Canácataté nacái yàawirináimi. Canácataté nacái yáaliéri ìwali chácaalínaté idàbawa, chácaalínápiná nacái yéetáwa. Quéwa iyaca càide iyúwa Dios Iiri iyáaná. Iyaca nacái sacerdote iyú càiripináta.

⁴ Iná píináidacuéwa Melquisedec ìwali cayába, máinícaté cawènicani wàawirimi Abraham fícha. Inaté yéewa yàaca irí diezcatái imanùbaca yééná macáita yái nàasumica níái reynáimi imawènièdeyéicaté, aléde imànicatalécaté náapicha ùuwicái.^j

e 6.14 Gn. 22.16-17. f 6.19 Lv. 16.2. g 6.19 Mt. 27.51; Mr. 15.38; Lc. 23.45.

h 6.20 Sal. 110.4. i 7.2 Gn. 14.17-20. j 7.4 Gn. 14.20.

⁵ Quéwa iwàwacutá wáalíacawa, càinácaalíté ley íimaca.^k Níatái Leví itaquénáinámica, níacata yéewéeyéi íibaidaca sacerdotenái iyú. Níacata nacái idènièyéi wawàsi needáanápíná wenàiwica íicha yàasusi yééná diezcatái imanùbaca, éwita néenánaíca nía, éwita nacái Abraham itaquénáinámica nía.

⁶ Quéwa yái Melquisedec, éwitaté càmita Leví itaquérinàmini, càicáaníta, yáté yeedáca Abraham íicha diezcatái imanùbaca yééná macáita yái yàasusica Dios írípíná. Yá nacái Melquisedec imàacacaté Abraham Dios ícáapi írìcu imànicaténá írì cayábéeri, éwitaté idéca Dios imàacaca Abraham írì itàacáíwa.

⁷ Iná macáita wáalíacawa, yátái máinírica caináwanáca áibanái íicha, yáta yéewéeri imàacaca Dios ícáapi írìcu áiba wenàiwica imànicaténá írì cayábéeri.

⁸ Chái èeri írìcu, níái sacerdotenái levitanáica, níacataté yéewéeyéi yeedáca diezcatái imanùbaca yàasusi. Quéwaté wenàiwicata nía yéewéeyéi nacái yéetácawa. Quéwa yái Melquisedec, càicáaníde iyúwa yái Dios imàaquéericáwaca ìyaca mamáalàacata, càmicáiná wàanàa Dios itàacái írìcu yái iináwanáca yéetácawa.

⁹ Iná yéewa wáimaca, Abraham ìwalíise, yáté Leví itaquénáinámi idécaté ipáyáidaca diezcatái imanùbaca yàasusi Melquisedec írì, yéénaca yái needéericaté wenàiwicanái íicha.

¹⁰ Quéwa néenialí èeri, càmitaté idéca asáica Abraham ìiri Isaac, ínà canácatéca itaquéeri Leví, quéwa idéerité ìyaca Abraham iiná ìwalita, néenialí Melquisedec imusúacaalíté íipunitáidacani.

¹¹ Dios yàacaté israelnái írì ley, yàacaalíté sacerdote yái *Aarón, Leví itaquérinámicaté, nayúudàacaténáté nayú wenàiwicata. Quéwa càmitaté náalimá béeyéica náiwitáise Dios ìwali, iyú yái sacerdotenái íibaidáanacaté náapicha. Iná ìwalíise, yá iwàwacutácaté áiba sacerdote íiwitáanáta imichàacatéwa, quéwa càmita càitáde iyúwa *Aarón íibaidáaná, càiri iicácanáwade iyúwa Melquisedec ìyáanaté.

¹² Néese, yá Dios ícàmbiacaté sacerdotenái iicácanáwa íibaidacaté wenàiwicanái yáapicha, càita nacái iwàwacutácaté ícàmbiacawa yái leyca.

¹³ Wáiwacali Jesucristo ìwalica, yái càì Dios itàacái íimaca. Quéwa càmita Leví itaquérinámita, áiba itaquérinámi írìcuíséerita imusúacawa, càmicatáiseca sacerdotenái imusúawata.

¹⁴ Iná idé wáalíacawa amalánama yái Wáiwacali Jesucristoca imusuérítéwa Judá itaquénáinámi írìcuíse. Quéwa càmitaté Moisés icàlida walí ìwali, itàanícaalíté sacerdote íibaidacalé ìwali.

¹⁵ Yái càirica wáimaca ìwali siucade, idéeri wáalíacawa ìwali amalánama, yái wàlisài sacerdote càirica imichàacawa, Melquisedec nacáiri íiwitáise iicácanáwa, ¹⁶ càmfiricaté nabàlùada sacerdote iyú càide iyúwa ley íimáaná. Càmita nacái abéeri wenàiwica yàawírí ìwalíiseta. Ìyaca sacerdote iyú ìwalíiseta yái ícauca ichàini càmfirica yéewa imáalàacawa. ¹⁷ Càica Dios itàacái íimaca ìwali:

“Píacata Sacerdote ìyéerica càiripínáta,
càirita iicácanáwade iyúwa Melquisedec ìyáaná.”

¹⁸Iná ìwàlfiſe yá ley ichàini imáalàacatéwa, yáì idàbéericaté Dios yàaca nàlì, càmicáináté yáalimá ichúuliadaca wenàiwica yùuwichàacáisi fícha. Yá canácaté iwèni quirínama, ¹⁹càmicáináté ley yáalimá mabáyawanáca imànica wenàiwica. Iná ìwàlfiſe, yá ìwàlùacawa yáalumfiſeca yáì cayábée-rica náicha canánama, imàaquéerica wadèniaca wàasu wawàsiwa Dios yáa-picha.

²⁰Dios imàacacaté itàacáíwa báisíta fípidená ìwaliwata, imàacacaalíté sacerdoteca Jesús. Quéwa níái áibanái sacerdotenáica, Leví itaquénáinámica, càmitaté Dios imàaca itàacáíwa nàlì fípidená ìwaliwa. ²¹Quéwa yáì Jesús, idécaté Dios imàacaca itàacáíwa ìwali báisíta, fimacaalíté:

“Wáiwacali idécaté imàacaca itàacáíwa fípidená ìwaliwa,
càmíta nacáì iwènúapináwa fícha quirínama:
‘Píacata Sacerdote càiripináta,
càide iyúwa Melquisedec iyáaná.’”¹

²²Jesús imàacaté yáawawa wàwaliná imànicaténáté walí wàlisàì wawàsi Dios yáapicha, cayábéeri quiríta fícha yáì yèericaté nàlì quéecha.

²³Níái áibanái sacerdotenái Leví itaquénáinámica, manùbacaté nía néeni-alí. Quéwa néetácáináté nàacawa, yáté iwàwacutáca áiba fíbaidaca yàacawa náalumfiſeca. ²⁴Quéwa Jesús iyaca càiripináta, yáì fíbaidáanáca sacerdote iyú, càmíta ichàbapináwa quirínama áiba irí. ²⁵Yá nacáì yéewaca ichúulia-daca wenàiwica yùuwichàacáisi fícha càiripináta, níái iwàwéeyéica idèniaca yàasu wawàsiwa Dios yáapicha Jesús ìwalíſená. Yacáináta iyéeripiná càiri-pináta, yá yéewaca itàaníca wawicáu Dios yáapicha.

²⁶Yáì Jesús, yácata sacerdote iwàwacutéeriwa walí: Mabáyawanéeri, càmíri fínáidawa báawéeri ìwali, càmíri imàni ibáyawanáwa, iyéeri mée-tàucuta cabáyawanéeyéi fícha, yáì caináwanéerica máiní Dios imànica nawi-cáubàa canánama aléde chènuniré.

²⁷Yáì Jesús, càmíta càitáde iyúwaté níái áibanái sacerdotenái fíwacanánáica, iwàwacutéeyéicaté inúaca cuwéesinái èeri imanùbaca nabáyawaná ìwalíſewa quéecha, néese wenàiwicanái ibáyawaná ìwalíſeté.^m Quéwa yáì Jesús càmíta iwàwacutá imànica càiri wawàsica. Abéeri yàawiríataté imàaca yáawawa nanúacani wáichawalíiná cruz ìwali, yàapináta abéerita càiripináta.

²⁸Ley imàacacaté nabàlùadaca sacerdotenái fíwacanánái aslanái, quéwa wenàiwica cabáyawanéeyéi nacáì nía, càide iyúwa wía. Quéwa idécanaámíté Dios yàaca nàlì ley, néese, yá Dios imàacacaté nacáì nàlì itàacáíwa báisíta fípidená ìwaliwa, yàanàpináté Iiri fípidenáwa sacerdotenái fíwacali, yáì cayábasíwéerica canánama fícha càiripináta.

Jesús iwàlisàidaca wàasu wawàsi Dios yáapicha

8 ¹Péemiacué cayába. Yácata máiníri cawènica yáì watàanírica wàyaca ìwali. Wadènianáca wàasu sacerdotewa, yáì idéericaté yáawinacawa Dios yéewápu néese ma aléde chènuniré,ⁿ ²fíbaidéerica siùcade báisíri Dios icapèema irícu mabáyawanásíwéeri, Wáiwacali imàníricaté, càmírica wenàiwicanái imànita.

³ Macáita níai sacerdotenái fiwitápunáica, naníwàacaté nía cháí cáli finata yéewacaténá natéca cawèníyeyí yàasusica Dios irí, nanúacaténá nacái irí cuwèesinái. Iná yái Jesús, càita nacái iwàwacutácaté idèniaca cawèníyeyí yàasusica yèeyéipiná Dios irí.

⁴ Quéwa Jesús ìyacanáami chátái cáli finata, yá càmita íbaidapiná sacerdoté iyúta, idécáiná sacerdotenái ìyaca cháí itéeyéipináca Dios irí níai wawàsica càide iyúwa ley fimáaná.

⁵ Iná yái sacerdotenái fibaidacalécaté cháí èeri iricu, yácataté càì namànica iicacánáwa batéwa yái wawàsi ìyéerica aléde chènuniré. Càide iyúwaté Dios icàlidáaná Moisés irí ìwali, yái Dios icapèemaca, ichùuliapinácaalíté namànicani, fimacaté irí: “Péemia cayába, pimàni macáita níai wawàsináica càita iicacánáwade iyúwata iicacánáwa yái núsáidéerica pirí aléde dúli finatalé.”^o

⁶ Quéwa siúcade, idéca Dios imàacaca Jesús irí fibaidacalési máinfiri cawènica quiríta náibaidacalé fícha níai áibanái sacerdotenáimica. Yácata itàanfiri wawicáu ìwalíse yái wàlisài wawàsi Dios imànfiricaté wáapicha. Yá nacái imàacacaté walí itàacáíwa yàanàpinaté walí cayábéeyéi wawàsica.

⁷ Iná yàacaalíté máini cayábaca yátái wawàsi idàbéericaté Dios imànica israelnái yáapicha, yá càmita iwàwacutápiná imànica náapicha wawàsi abéta àniawata, yái pucháibáanàcani.

⁸ Quéwa cabáyawanácaté Dios iicáca níai wenàiwicaca, yá fimacatéca nalí:

“Yàanápiná áiba èeri,
numàacatáipináca wàlisài iyú yái wawàsica
israelnái yáapicha, Judá itaquénáinámi yáapicha nacái.

⁹ Quéwa càmfírta càì wawàsicade
iyúwaté numànfiri piawirináimi yáapicha,
yàasu èerité numusúadaca nía Egipto yàasu cáli fícha.
Iná càmicáinaté namàni càide iyúwaté numànfíná náapicha wawàsi,
yáté numàacaca nía.”
Iimaca yái Wáiwacalica.

¹⁰ “Iná yácata wàlisài wawàsi numànfiri israelnái yáapicha yái, Wáiwacali fimacaté:

Numàacapiná nawàwaca náalíacawa nutàacái ìwali.
Numàca nawàwa iriculé nutàacáíwa namànicaténá càide iyúwa
fimáaná.

Yá núapinácata nàasu Dios,
yá nacái nàpinácata nùasunái wenàiwica.

¹¹ Yá canácata iwàwacutéeripiná yéewáidaca áiba wenàiwica,
canácata nacái iwàwacutéeri fimaca yéenasàiri iríwa:

‘Iwàwacutá pàlíacawa Wáiwacali ìwali.’
Macáipinácáináta náalíacawa nùwali,
púubanaméeyéi néeseta, béeyéinái nacái.

¹² Yá nacái numàacapináca nuwàwawa nabáyawaná fícha,
yá càmita nuwàwalipiná quirínama yái nabáyawanáca.”^p

¹³Iná Dios itàanícaalí wàlisàì wawàsi ìwali, yá idécáiná éwisèimica yái quéechéerimica. Iná macáita yái wawàsi idéerica éwisèimica, yá nacái mawiénica ipícha imáalàacawa.

Yái Dios icapèema iyéerica cáli finata, yá nacái iyéerica chènuniré

9 ¹Péemiacué cayába. Yái idàbéericaté Dios imànica israelnáì yáapicha wawàsica, imàaqueericaté Leví itaquénáinámi irí, idènièrité yàasu wawàsiwa iicácanáwapináté náibaidaca iricu yái Dios icapèeca israelnáì imàníricaté cháì èeri irìcu.

²Yái Dios icapèe, ichùulièricaté namànica irí, càicaté iicácanáwade: idàbéeri imàdàanáca ípidenáté, Yàalusi Mabáyawanéeri, lámpananáì yéetaná ibàlùacatáicawa, mesa, nía nacái panináì naseriéyéicaté Dios irípiná.^q

³Iinatawáise yái wáluma cáucufrica imàdàanáca iriculéwa, yá iyacaté yái ípidenéerica Yàalusi Mabáyawanásíwéeri.^r

⁴Iriculéwa, lyaté abéeri chàwita oro yáawamita, neeméericaté finata pumè-níri. Iyacaté nacái áiba yàalusi, baulà nacáiri iicácanáwa napusuéri finatabàa oro iyú macáita. Iriculé nàyaté abéechúa yàalusi oro yáawamita, maná iyéechúa irìcu, abéeri àicu ^aAarón yàasumi, úái cáiwineechuacaté, pucháiba íba sàabadéeyéi, níái Dios itàacái itànèyeyéicatéwa ìwali níái diez leyca Dios imàníiyéicaté ìwalíise wawàsi israelnáì yáapicha.^s

⁵Unùmabàalé finata úái baulà nacáichúaca, yácata Dios imàacacatái iwàwawa wenàiwica ibáyawaná fícha, nabàlùacatáicawa báipunitácanama níái àngelnáì ípidenéeyéica querubín, níacata yáasáidéeyéi Dios iyaca néeni. Ibàlièyéi yàanabái iyúwa yàalusi inùmabàaléca. Quéwa càmitàacá iwàwacutá wataánica nàwali náalimáwanama siùcái.

⁶Iná idécanámité namàacaca Dios icapèe iriculé macáita níái wawàsináica, yáté sacerdotenái iwàlùacawa iriculé èeri imanùbaca yái idàbanéeri imàdàanáca, Yàalusi Mabáyawanéerica, namànicaténá néré wawàsi níái nèeyéipináca iyú Dios ímiétacaná.^t

⁷Quéwa iriculé yái pucháibáaná imàdàanáca, Yàalusi Mabáyawanásíwéerica, abéerita sacerdotenái íiwacalica yái iwàlùawa néré, quéwa abéeri yàawiríata camuí imanùbaca, itéeri cuwèsináì íranámi yàacaténá Dios iríni ibáyawaná ìwalíisewa, israelnáì ibáyawaná ìwalíise nacái, yái bayáwanási namàníirica càmfirica náalíawa ìwali.^u

⁸Iyú yái càirica idé wataánica ìwali, Espíritu Santo iwàwa yéewáidaca wía abéeri wawàsi ìwali. Idècunitàacá iyacaté yái Dios icapèemaca cháì cáli finata, yáté càmitàacá idé cáalífacáanaca wenàiwica irí yái àyapu itéerica wía aléde Dios icapèe mabayawanásíwéeri iriculé.

⁹Iná macáita yái wawàsi càirica wacàlidaca ìwali, yéenáiwanasita walípiná, wía iyéeyéica siùca èeride. Macáitaté níái wawàsinái nèeyéicaté Dios irí, nía nacái cuwèsináica nanuéyéicaté irí néenialí, càmitaté náalimá masacàaca namànica wenàiwica íiwitáise, níái yéeyéicaté Dios ímiétacaná néenialí,
¹⁰yáawami yàacàsícáinátani, íiracalési nacái, madécánaté nacái iicácanáwa nàapidánica náichawa yéewacaténaté masacàaca Dios iicaca nía, quéwaté

q 9.2 Ex. 26.1-30; Ex. 25.23-30; 25.31-40. r 9.3 Ex. 26.31-33. s 9.4 Ex. 26.31-33.

t 9.6 Nm. 18.2-6. u 9.7 Lv. 16.2-34.

náinatabàata yéewacaténá nacái nàaca Dios ímíétacaná. Yá nacái cawènicaté nía malééná èerita iwéréta Dios yèepùà ichùniaca nía wàlisàì iyú àniawa.

¹¹ Quéwa idécaalíté Cristo yàanàaca, yái sacerdotenái íiwacali, wadènièrica ìwalíisená macáita níai wawàsinái cayábéeyéica siùcade, wapíchaléwa nacái. Siùcade, íibaidaca Dios icapèe manuíri irícu, quéwa máiníri cayábasíwaca quiríta fícha yái náibaidéericaté irícu cháì èeri irícu. Càmfírta wenàiwica-nái imànita, càmfírta nacái chásaitái irícu èeriquéi. ¹² Càmita nacái Cristo iwàlùacatéwa néré chivonái fíraná yáapichata, becerronái fíraná yáapicha nacáita. Iwàlùacatéwa néré Mabáyawanásíwéeri irículé fíraná yáapichatawa, abéeri yàawírata càiripináta, yéewacaténá ichúuliadaca wía wabáyawaná fíchawa càiripináta.

¹³ Iná báisícaalíté chivonái fíranámi, toronái fíranámi nacái, yá nacái vaca líri iballínámica neeméericaté, nacaséeyéicaté náinatabàa níai casaquèeyéicaté, nadèniacaté nachàiniwa masacàacaténá namànica wenàiwica íiwitáise, náinatabàawa nacái yéewacaténá nàaca Dios ímíétacaná.

¹⁴ Iná báisícaalíté càica cuwèesi fíranámi imànica nalí, ¡Máiní yáawanái cachàinica quiríta yái Cristo fíranáca! Yái yèepùadéericaté yáawawa iyú, yái Espíritu íyèerica càiripináta, càide iyúwa cuwèesi mabáyawanéeri Dios irípiná, yéewacaténá masacàaca imànica wáiwitáise fícha, yái bayáwanási wamàníricaté bàaluité, yéewacaténá wàaca ímíétacaná yái Dios cáurica.

¹⁵ Iná ìwalíisená, yái Cristoca, yácata itàaníri wawicáu Dios yáapicha, yácáinátaté imàníri walí yái wàlisàì wawàsica Dios yáapicha, yéewacaténá needáca nacáuca càmfíri imáalaawa níai yeebáidéeyéica Dios, yái idéericaté imàacaca walí itàacáiná bàaluité. Cristo yéetácaalítéwa wáichawallíná, yáté ichúuliadaca bayáwanási fícha níai càmfíyéicaté yáalimá mabáyawanáca ley imànica, yái idàbéericaté Dios imànica náapicha wawàsica.

¹⁶ Iná cháì èeri irícu, yéewacaténá abéeri asíali yàaca yàasumiwa áiba írí, yá iwàwacutá itànàaca abéeri cuyàluta imàacacaténá macáita yàasumiwa irípiná. Quéwa iwàwacutá idé yéetácawa yái itànèericani, yéewacaténá cawè-nica yái cuyàluta imàacatáica áiba írí macáita yái yàasumicawa. ¹⁷ Iná caná-cata cuyàluta iwèni, cáucaalíca mamáalàacata yái itànèericani. Idécanáamita yéetácawa yásí cawènicani.

¹⁸ Iná ìwalíise, yái wawàsi idàbéericaté Dios imànica wenàiwica yáapicha, yáté iwàwacutáca nanúaca cuwèesinái, iwàwacutá nacái náiraná imusúacawa.

¹⁹ Iná quéecha, yáté Moisés icàlidaca wenàiwica írí macáita níai leynáica. Néese, yáté yeedáca becerronái fíranámi, chivonái fíraná nacái, yáté yèe-wiadicani úni yèewisá. Yá nacái yeedácaté abéeri wawàsi cachùtéeri quí-réeri, àicu Hisopo^v yàana nacái. Yá iyúcaté ichàdiadaca yái cuyàluta ley itànèericawa ìwali, wenàiwicanái ìwali nacái macáita. ²⁰ Yá ímacaté: Yá iráiquéi, yácata imàaquéeri báisíca yái Dios imàníricuécá píapicha wawàsica, yái Dios ichùulièricuécá pimànica ichùuliaca.

²¹ Yá nacái càicata Moisés ichàdiadacaté irái iyú yái Dios icapèemaca, macáita nacái níai wawàsinái náibaidéeyéicaté iyú irícu. ²² Càide iyúwa ley

v 9.19 Hisopo: abéeri àicu achúmèeri pumèníri ibáiná isàni, cachùtéeri ibáiná báipunitá-canama.

íimáaná, iwàwacutá masacàaca macáita níái yàalusináica cuwèesinái ííraná iyú, càmicaalfcáiná nanúcuwèesi, náuca nacái fícha ííranámi, yá càmíta Dios imàaca iwàwawa nabáyawaná fícha.

²³ Iná ìwalíise, iwàwacutá masacàaca cuwèesinái ííranámi iyú níái wawàsinái ìyèeyéica Dios icapèe irícu, néenáiwanáca níái wawàsinái ìyèeyéica chènuniré. Quéwa níái báisíiyéi wawàsi ìyèeyéica chènuniré, máiní yáawanéeyéi iwàwacutá masacàaca quiríta náicha níái ìyèeyéicaté cháí èeri irícu.

²⁴ Càmitaté Cristo iwàlùawa irículé yái capíima wenàiwicanái imànicaléca, yéenáiwanáca yái báisíirica Dios icapèeca. Cristo iwàlùacatéwa chènuniré Dios yáacúaliculé, itàanicaténá wawicáu Dios yáapicha.

²⁵ Càmitaté nacái iwàlùawa néré madécaná yàawiríata, càide iyúwaté sacerdotenái íiwacali iwàlùanáwa Yàalusi mabáyawanásíwéeri irículé camuí imanùbaca, áiba ííranámi yáapichata. ²⁶ Càicaalí wawàsita, yá iwàwacutá-pináca Cristo yéetácawa madécaná yàawiríata, idàbaca nacáitaté ìyaca yátái èerica.

Quéwa siúcade, èeri imáalàacaalíwa ìyaca, yáté Cristo yéetácawa abéeri yàawiríata càiripináta, yeedácáténá wenàiwicanái fícha nabáyawaná, ìwalíise yái imàacáanacaté yáawawa yéetácawa náichawalfíná.

²⁷ Iná càide iyúwa idééná Dios imàaca ìyaca yái wenàiwica yéetáanápínacawa macáita abéeri yàawiríata, néese idénáami, yá yùuwichàidapínáca níái báawéeyéica, ²⁸ càita nacái Cristo imàacacaté yáawawa yéetácawa wáichawalfíná, abéeri yàawiríata, yéewacaténáté itéca ìwaliwa madécaná wenàiwica ibáyawaná. Néese, yá yàanàapínáca àniawa, ichùuliadacaténá níái icuèyéica yàanàaca. Quéwa càmíta yàanàa yéetácawa quirínama wenàiwicanái ibáyawaná ìwalíise.

10 ¹ Yái ley, yácata yéenáiwaná samàwaca, yái cayábéeri wawàsi Dios yèeripínáca walí wapíchaléwa. Quéwa yái ley càmítaté yátái báisí-síwéerica wawàsi ìyèerica chènuniré. Yái ley càmítaté yáalimá mabáyawanáca imànica náiwitáise níái ichùulièyéicaté inúaca cuwèesi camuí imanùbaca, nàacaténáté Dios ímíétacaná. ² Iná báisícaalíté Ley yáalimá masacàa imànica wenàiwica íiwitáise nabáyawaná fíchawata, càmicaténá cabáyawaná naicáca náfawawa quirínamata, yáté namàacaca nanúaca cuwèesinái Dios íríta.

³ Quéwa ìwalíise yái nanúacaté cuwèesinái camuí imanùbaca, yá quéwanáta imàacacaté nawàwalica nabáyawanáwa.

⁴ Quéwa níái toronái ííranámica, chivonái ííranámica nacái nanuéyéicaté, càmítaté náalimá natunúaca wenàiwica fícha yái nabáyawanáca.

⁵ Iná Cristo yàanàacaalíté irículé èeriquéi, yá íimacaté Dios írí:

“Càmíta piwàwa nanúaca pírí cuwèesinái,
càmíta nacái piwàwa yàasusi cawènfíyèi nèeyéicaté pírí.
Náalumíiseeca, yá píimàacacaté nudèniaca nuináwa.

⁶ Càita nacái càmíta piwàwa neemáca pírí quirínama cuwèesinái.
Nanúaca nacái cuwèesinái nabáyawaná ìwalíisewa.

⁷ Iná yéewa núumacaté:

Pía Dios, yáca núa yái idéca màulenáca núa
numànicaténá càide iyúwa piwàwáaná,

càide iyúwaté ímáaná natànàaca nùwali irìcu yái ley Moisés itànèricaté.”^w

⁸Càicaté idàba Cristo ímaca: “Pía Dios, càmita piwàwa nanúaca pírí cuwèesinái, càmita nacái piwàwa nàaca pírí yàasusi cawèniyí. Càmita nacái piwàwa neemáca pírí cuwèesinái quirínama”, éwitaté ley ichùuliaca namànica nía.

⁹Néese, yá ímacaté àniawa: “Yáca núa yái, idéca màulenáca núa numànicaténá càide iyúwa piwàwáaná.” Yá càicaté Dios yeedáca náicha yái idàbéericaté imànica náapicha wawàsica, nanúanacaté cuwèesinái nabáyawaná ìwalíisewa. Yá iwènúadacaténí iyú yái imàacáanacaté Cristo yéetácawa wenàiwicanái fichawalíiná. ¹⁰Iwalíise yái Cristo imànínacaté càide iyúwaté Yáaniri iwàwáaná, yá idécaté mabáyawanáca imànica wía irípináwa, yéetá-cáinátéwa wáichawalíiná, abéeri yàawiríata càiripináta.

¹¹Quéechaté macáita níái sacerdotenáica náibaidacaté èeri imanùbaca, madécaná yàawiríá namànica yáasáirita wawàsica, nanúacaté cuwèesinái, níái càmfíyécaté yáalimá yeedáca wenàiwica ibáyawaná.^x

¹²Quéwa yái Cristoca, idécanáamité imàaca yáawawa nanúacani wenàiwicanái ibáyawaná ìwalíise, abéeri yàawiríataté imànicaní càiripináta. Néese, idécanáamité imichàacawa chènuniré, yáté yáawinacawa Dios yéewápu néesema ichùuliacaténá yáapicha. ¹³Siúcade, yá icùacáita iyaca yái èeri Dios imawèniadacatáipináca níái Cristo yùuwidenáica. ¹⁴Abéeri yàawiríacáinátaté Cristo imàacaca yáawawa yéetácawa wáichawalíiná, yéewacaténá idéca mabáyawanáca imànica càiripináta níái idéeyécaté iseríaca irípináwa.

¹⁵Càita nacái Espíritu Santo icàlidaca walí iináwaná ìwali. Càicaté idàba ímaca ìwali:

¹⁶“Yácata wàlisài wawàsi numàníripiná náapicha níái nùasunái wenàiwicaca wapíchaléwa.

Wáiwacalí ímacaté:

Numàacapiná nawàwaca náalíacawa nutàacái ìwali.

Numàapiná nawàwa irìculé nutàacáiwa namànicaténá càide iyúwa ímáaná.”^y

¹⁷Néese, yá ímacaté àniawa:

“Càmita nuwàwalipiná nabáyawaná quirínama, yá nacái báawéeri namàníricaté.”^z

¹⁸Iná idécanáamité Dios imàacaca iwàwa wenàiwica ibáyawaná íicha, yá càmita iwàwacutá áiba yéetácawa quirínama nabáyawaná ìwalíise.

¹⁹Iná nuénánái, Jesús íraná ìwalíiseta siúcade, idé màulenáca wawàlìacawa irìculé yái imàdàaná Yàalusi Mabáyawanásíwéerica, ²⁰wàlisài àyapu irìcubàa, cáurica nacái, yái yàacuèricaté walí iquèquénácaalíté yái wáluma imàdàaná yáawàanáca. Íimáaná: Yàacùacaténí, imàacacaalíté yáawawa nanúaca iiná wáichawalíiná. ²¹Yá nacái wadèniaca abéeri sacerdote cachàiníri, yái ichùulìerica Dios icapèe irìcu.

²² Quéwa iwàwacutá wadèniaca wàasu wawàsiwa Dios yáapicha, báisíri wawàwa yáapichawa. Iwàwacutá nacái manuíca wawàwa iwéré báisita, wáiwitáise masaquèeri yáapichawa, canácataíca bayáwanási. Iwàwacutá nacái idé wáibaca wíawawa úni cuniéri iyú.^a

²³ Iná iwàwacutá wàyaca ìwali dàalanama yái wacuèri yàanàaca wàwaliná, weebáidéerica nacái ìwali, báisípinácáináta imànica càide iyúwaté idéená imàacaca itàacáíwa walf.

²⁴ Yá nacái iwàwacutá waicáca wapùaléwáacawa cayába, cáinináténá waicáyacacawa, wamànicaténá nacái cayábéeri áibanái irí.

²⁵ Càmita iwàwacutá wamàaca wàwacáidacawa wéenánái yáapichawa^b càide iyúwa namàñíná níái áibanáica. Iwàwacutácáita wachàiniadayacacawa quéwanáta, wáaliácáiná mawiénica Wáiwacali yàasu èeri yàanàaca àniawa.^c

Wacàlida ìwali yái bayáwanási wáináidéerica wamànica

²⁶ Idéca idénáami wáaliácawa ìwali yái Dios itàacái báisírica, yá wáináidaca wamànica wabáyawanáwa mamáalàacata, yá canácata yéetéeripináwa quirínama wabáyawaná ìwalíise.^d ²⁷ Yá iwàwacutápináca wacùaca Dios yàasu yùuwichàacáisi caiyéininéeri, yái quichái ipucuéricawa càiripináta, icuèrica macáita níái Dios yùuwidenáica.^f

²⁸ Bàaluité, cawinácaalíta wenàiwicaquéi càmfirica imàni càide iyúwa ley fimáaná, yá iwàwacutátaté nanúaca yéetáwa. Quéwa natàacái ìwalíise níái pucháiba wenàiwica icháawèyeyéica iináwaná, máisiba nacái.

²⁹ Péemlàcué. Máini yáawanáipiná yùuwichàacawa yái yáamàidéerica iicáca Dios Iri, mawènírica iicáca yái Cristo íraná iwàlisàidéericaté iyú wàasu wawàsi Dios yáapicha, yéetácaalítéwa wáichawalfíná, Dios imàaca-caalíté iwàwawa wabáyawaná íicha. Icuiséerica nacái báawéeri tàacáisi iyú Espíritu Santo, yái cáininéerica Dios iicáca wía ìwalíise mawènitá.

³⁰ Yá nacái wáaliácawa Dios ímacaté: “Núacata yèepùadéeripináca nalf ípui-nási, núacata yái yùuwichàidéeripináca nía.”^g Imacaté nacái àniawa: “Wáiwacalita yùuwichàidapiná níái yàasunái wenàiwicacawa.”^h ³¹ ¡Cayéininéeri yùuwichàacáisica, iwàwacutácaalí yùuwichàidaca wía, yái Dios iyéerica càiripináta!

³² Piwàwalicué níái èeri idàbacaalítécué píaliácawa ìwali, yái tàacáisi cayábéerica Jesús iináwaná ìwali, yáté pichàbacucéca madécaná yùuwichàacáisi iricubàa, quéwa, yáté piidenlàcuécani.

³³ Abénaméeyéi yàawiriaté nacuíacué pía báawanama wenàiwicanái yáacuésemi, yá nacái namànitécué pía nàuwide iyúwa. Aibàalíté nacái piicácué áibanái ipualé, níái càyeyéicaté iicacánáwa yùuwichàacawade iyúwatécué pía.

³⁴ Càita nacái achúmacaté piwàwacué piicáca natúlulécaná níái iyéeyéicaté presunái icapèe iricu. Ewitaté nacái needácuéca píasumi, yáté casímaicáitécué piwàwa, píaliácáinácué pidèniaca píasu cawèniwa quirífta íicha yái iyéerica píricué càiripináta chènuniré.

a 10.22 Itàaníca ìwali yái bautismoca, nalf níái yeebáidéeyéica Jesús ìwali. b 10.25 Iwàwáaná fimaca: Càmicaalí áiba iwàwa imànica càide iyúwa namàñíná níái yeebáidéeyéica Jesús, yá namànica càide iyúwa judíonái íiwitáise iyáaná mamáalàacata. c 10.25 Ez. 30.3; Am. 5.18; Hch. 2.20; 1 Ts. 5.2. d 10.26 Yái bayáwanási itàanfírica iyaca ìwali, yátái iwènuéricawa Cristo íicha, càmicáiná yeebáida ìwali quirínama. e 10.26 He. 2.1-5; 6.4-6. f 10.27 Is. 26.11. g 10.30 Dt. 32.35. h 10.30 Dt. 32.36; Sal. 135.14.

³⁵Iná picácué piméyàa manuíca piwàwa Dios iwéré, pidèniapinácàinacué manuí piwèniwa. ³⁶Iwàwacutácué piideniaca madécaná wawàsi. Pimànicué càide iyúwa Dios iwàwáaná yéewacaténacué peedáca yái Dios imàaquéericaté itàacáwa ìwali yèeripinácuéca pirí. ³⁷Iná achúma èerita:

“Yá yàanàapináca irìcuta, yá èeriquéi numàacatáipináca yàanàaca.

³⁸ Quéwa yái manuíríca iwàwa nuwéré abémáidata idècunitàacá iyaca cháí, yácata mabáyawanéeri Dios iicáca nùwalíisená.

Quéwa yèepùacaalí yáamiricubàawa,
yá càmita cayábpiná imànica nuwàwa.”ⁱ

³⁹Quéwa wía, càmita néená níatái, yèepuèyèicawa ichàbaléwa náucacaté-náwa, néenáta níai manuýéica iwàwa Dios iwéré, ichúuliadéeyéica icáu-cawa.

Iicácanáwa manuíca wawàwa Dios iwéré

11 ¹Manuícáalí wawàwa Dios iwéré, yácata weebáidacaalí ìwali báisíta weedápináca yái wacuèrica yàanàaca. Yá nacái wáalíaca iyaca báisíta yái càmfíricáwa idé waicáca watuí iyúwa.

Icàlidacatái nàwali níai manuýéicaté iwàwa Dios iwéré

²Iná manuícáináté wàawirináimi iwàwa Dios iwéré, èwitaté càmita naicáni, yá cayábacaté Dios iicáca nía ìwalíise yái neebáidáanacaté ìwali.

³Manuícáiná wawàwa Dios iwéré, yá weebáidaca Dios idàbacaté itàacái iyúwa yái èerica.^j Iná macáita yái wawàsi waiquéerica siùcade, Dios idàbacatèni iyú yái wawàsi càmfíricaté asái waicáca watuí iyúwa.^k

⁴Manuícáináté Abel iwàwa Dios iwéré, yáté inúaca irí cuwèesi. Quéwa yái cuwèesi yèericaté Dios irí, máinírité cayábaca quiríta Caín ibànacalé iyacaná íicha. Yá ìwalíiseaca, mabáyawanáté Dios iicácani, yá nacái yeedácaté yái yèericaté irí. Iná éwita idécaté Abel yéetácawa, mamáalàacata yéewáidaca wía ìwali yái manuínáca wawàwa Dios iwéré.^l

⁵Manuícáináté Enoc iwàwa Dios iwéré, yá itécatèni iiná yáapichatawa chènuniré,. Yáté càmita yéetáwa, yá nacái càmitaté nàanàa quirínamani, Dioscáináté itèni. Quéwa ipíchawáiseté Dios itècani, yáté idéca cayábaca iiná-waná iyaca càide iyúwaté Dios iwàwáaná.^m

⁶Quéwa cawinácaalí càmita manuí iwàwa Dios iwéré, càmita yéewa casí-máica Dios iicáca yái imànífrica. Yái iwàwéerica idèniaca yàasu wawàsiwa Dios yáapicha, iwàwacutá yeebáidaca Dios iyaca, yá nacái iwàwacutáca yáalíaca yàapináca nawèni níai icutéeyéicani.

⁷Manuícáináté Noé iwàwa Dios iwéré icàlidacanáamité irí nàwali níai wawàsinái càmfíyèicatéca yáalimá iicáca. Yáté yàaca Dios itàacái fimiéta-caná. Yá imànicaté abéeri lancha manuíri ichúuliacaténáté yàasunái wenàiwica yáapichawa. Iná manuícáináté Noé iwàwa Dios iwéré, yá yáasáidacaté wenàiwicanái irí yái iwàwacutáanacaté nàuwichàacawa macáita, càmi-cáináté manuí nawàwa Dios iwéré. Yá nacái Dios iicácatèni mabáyawanéeri iyú.

i 10.38 Hab. 2.3-4. j 11.3 Gn. 1.1. k 11.3 Gn. 1.1. l 11.4 Gn. 4.3-10. m 11.5 Gn. 5.21-24.

⁸Manuícáináté Abraham iwàwa Dios iwéré imáidacaalíténi, yáté yeebáidaca irí yàanàpinátéwa aléde yàacatalépinácaté irí yàasu cáli. Yá yàacatéwa yàasu cáli fíchawa, éwitaté càmita yáaliáwa alénápinácaalíté yàawa.ⁿ

⁹Manuícáináté Abraham iwàwa Dios iwéré, yá ìyacaté càide iyúwa áiba cáli néeseéri, íinata yái cáli Dios imàaquéericaté itàacáiná irí. Yá nacái ìyacaté capliimanái iricubàa, Isaac yáapicha, Jacob nacái, Dios imàaquéeyéicaté irí itàacáíwa nàasunápináté yái cálica.^o

¹⁰Abraham icuácáináté yàanàca iriculé yái yàcalé ìyéerica càiripináta, yái yàcalé Dios imàníricaté iicacánáwa quéecha, yá nacái yácataté imàníriténi.

¹¹Manuícáináté nacái Sara iwàwa Dios iwéré éwitaté mawéecua úa. Yáté yàaca uiná uchàini yéewacaténáté quéenibeca úa. Yáté asáica uícha sùmai éwitaté idéca máini béerua úa, uebáidacáináté báisícata itàaníca yái càiricaté imàacaca itàacáíwa ulí.^p

¹²Ináté abéeri asiali ìwalíseta yái Abraham, éwitaté mawiénica ipícha yéetácawa, yáté yáalimáca manúbaca itaquénáinami càide iyúwa dùlupùtanái imanúbaca chènunibàa, iyúwa nacái càina imuluíná imanúbaca lamá idùlepibàa càmfíyéica wáalimá waputàaca.^q

¹³Níai wenàiwica càiyéica wacàlida ìwali, manuícaté nawàwa Dios iwéré iwérétaté néetácawa macáita. Càmitaté náalimá needáca naliwa yái Dios imàaquéericaté itàacáíwa nalí ìwali. Quéwa náalimácaté naicáca déculéta napíchaléwa yái neebáidéericaté ìwali. Yá nacái neebáidacaté áiba cáli née-séeyéica nía, yèepuníyécáitawa achúma èerita cháí èeri irícu.^r ¹⁴Iná càicáináté neebáidaca, yá náasáidaca walí amalánama nèepunícaté naicáidaca áiba cáli ta nàyacatáipináca. ¹⁵Quéwa yàacaalíté càì nánáidacawa ìwali yátái nàasu cáli nàanàcatáiseocaté, yáté náalimápináca nèepuacawa néré àniawata. ¹⁶Quéwa nawàwacaté nàyaca abéeri cáli íinata, cayábasíwéeri quiríta yái ìyéerica chènuniré. Iná ìwalíse, càmitaté Dios ibáinia yáawawa nàasu Dioscani, yá imànicaté nalí abéeri yàcalé nàyacatáipiná.

¹⁷Manuícáináté Abraham iwàwa Dios iwéré, yá yáalimáidacaté iicáwani, yáté isutáca fícha yái inúanápinácaté irí Isaac, yái lìri abéerisàirica, yái idéericaté Dios imàacaca itàacáíwa ìwali. ¹⁸Ewitaté idéca Dios íimacaté irí: “Piiri Isaac ìwalíseta, yá namusúapináca nái pitaquénáinámica.”^s

¹⁹Quéwa Abraham yáalíacaté cachàinírica canánama fícha yái Dios, yáaliméerica imichàidaca wenàiwica, éwita níacani idéeyéica yéetácawa. Càicaté Abraham yeebáidaca, yáté Dios yèepuadaca irí lìri, quéwa càiri iicacánáwade iyúwa yái idéericaté icáuacacawa yéetácáisi fícha.^t

²⁰Manuícáináté Isaac iwàwa Dios iwéré, yáté imàacaca cayábéeri wawàsica Jacob irí Dios íipidená ìwali, Esaú nacái, ìwali nacái yái nàasu wawàsi ichàbéeripináca nali napíchaléwa.

²¹Manuícáináté Jacob iwàwa Dios iwéré ipíchawáisetéca yéetácawa, yáté imàacaca nàwali cayábéeri wawàsica níai José yéenibeca Dios íipidená ìwali náalimáwanama. Néese, yáté ibàlùadaca ichaquéewa yàasu àicuwa, yá yàcaté Dios íimíetacaná.^u

n 11.8 Gn. 12.1-5. o 11.9 Gn. 35.27. p 11.11 Gn. 18.11-14; 21.2. q 11.12 Gn. 15.5; 22.17.

r 11.13 Gn. 23.4. s 11.18 Gn. 27.27-29,39-40. Gn. 21.12. t 11.19 Gn. 22.5,13.

u 11.21 Gn. 47.31-48.20.

²² Manuícáináté José iwàwa Dios iwéré ipíchawáisetéca yéetácawa, yá icàlidacaté nálí iwali yái israelnái imusúanápinácatéwa Egipto yàasu cáli fícha. Yá nacái ichùullacaté natéca níái yáapimica yàasu èeripináté namusúacawa.^v

²³ Manuícáináté nawàwa Dios iwéré níái Moisés isèenáimica asáicanáamiténi, yáté nabàacani máisiba quéeri. Yái rey Faraón, Egipto iyacàlená irícu, ichùullacaté nanúaca macáita níái sùmanái asíanái israelnái yéenibeca. Quéwa níái isèenáica, cayábacaté máini naicáca sùmai iicacánáwa, yáté càmita cáalu néemiaca rey itàacái.^w

²⁴ Manuícáináté Moisés iwàwa Dios iwéré idécanaáamité béericani, yáté càmita iwàwa Faraón fidu ìiricani.^x ²⁵ Yá iwàwacáitaté nàuwichàidacani abédanamata náapicha níái Dios yàasunái wenàiwicaca, càmicáináté iwàwa isíimáidaca iináwa maléená èerita iyú yái bayáwanásica, ²⁶ yácáináté máini cawèni iicáca yái yùuwichàanápínacawa Cristo iwalíisená, ichàbaníisenama yái Egipto mìnanaí yàasu yàasusi cawèníirica. Máinicáináté fináidacawa ìwalita yái iwèni cawèníirica Dios yèeripinácaté irí chènuniré.^y

²⁷ Manuícáináté Moisés iwàwa Dios iwéré, yáté imusúacawa yàasunái wenàiwica yáapichawa Egipto yàasu cáli fícha macàaluínináta, éwitaté calúaca yáapicha rey Faraón, iyacáináté iwali dàalanama yái yeebáidéericaté iwali, iyúwa idéca nacáita iicáca Dios, yái càmírica asái waicáca.

²⁸ Manuícáináté Moisés iwàwa Dios iwéré, yáté iwacáidaca israelnái namànicaténá Pascua, yàasu èeri yái namusúanápinácatéwa Egipto yàasu cáli fícha. Yá ichùullacaté napusúaca capíi inuma oveja ìiranámi iyú, ipíchanáté àngel inúaca níái idàbàanéeyéicaté asáica israelnái yéenibeca.^z

²⁹ Manuícáináté nawàwa Dios iwéré níái israelnáica, yáté nachàbacawa Lamá Quíréeri iwaaliabàa iyúwata wàacaalfwa chuíri cáli finatabàa. Yá nacái càicataté egipcionái iwàwaca ichàbacawa náami, yáté nàisicùmacawa úni yáaculé.^a

³⁰ Manuícáináté israelnái iwàwa Dios iwéré, yáté Jericó iyacàlená iwáiná imutúacawa, idécanaáamité israelnái icàpucúacawa itéesebàa yái yàcaléca abéeri yàawiría èeri irícu, siete èericatái.^b

³¹ Manuícáináté Rahab iwàwa Dios iwéré, úai inanái iwéndéechúacaté iináwa, yáté càmita uetáwa náapicha níái Jericó mìnanaí càmíyíicaté yeebáida Dios iwali, idécáináté uedáca ùataléwa matufbanáita níái yàanèeyéicaté iicáca ipíchaléwa yàcalé.

³² Nàyacaté nacái áibanái manuíféité iwàwa Dios iwéré, quéwa càmita nualímá núcàlidaca nàwali pirícué, iyúwa níái: Gedeón,^c Barac,^d Sansón,^e Jefté,^f rey David,^g Samuél^h iwali nacái, nía nacái profetanáica. ³³ Manuícáináté nawàwa Dios iwéré, yáté namànica cawèníiyéi wawàsica: Abénaméeyéi imawèniadacaté reynái, yáté needáca nàasu cáli, áibanái imànicaté cayábéeri áibanái irí càide iyúwa Dios iwàwáaná, áibanái yeedáté nacái

v 11.22 Gn. 50.24-25; Ex. 13.19. w 11.23 Ex. 1.22; 2.2. x 11.24 Ex. 2.10-12.

y 11.26 Quéwa néenali, càmitaté Moisés yáaliawa Cristo iwali, quéwa Cristo yàanàacaté madécaná camuf Moisés idénámi. z 11.28 Ex. 12.21-30. a 11.29 Ex. 14.21-31.

b 11.30 Jos. 6.12-21. c 11.32 Jue. 6.11-8.32. d 11.32 Jue. 4.6-5.31.

e 11.32 Jue. 13.2-16.31. f 11.32 Jue. 11.1-12.7. g 11.32 1 S. 16.1-1 R. 2.11.

h 11.32 1 S. 1.1-25.1.

iríwa yái Dios imàaquéericaté itàacáíwa nalí ìwali. Abénaméeyéi Dios icùatè cháwí caluéyéi fícha ipíchanaté nayáaca nía.ⁱ ³⁴ Aibanái manuífeyíté iwàwa Dios iwéré icùacaté nacái nía quichái manuírí fícha.^j Aibanái ichúuliatéwa ipíchanaté nàuwidenái inúaca nía machete iyú. Abénaméeyéi canéeyéité ichàini quirínama, yáté Dios yàaca nachàini, yá nacái cachàinícaté namànica ùuwicái, namawèniadaté nacái nàuwidenái áiba cáli néeséeyéiwa.

³⁵ Nàyacaté inanái bàaluité, manuífeyíté iwàwa Dios iwéré, ínáté yéewa needáca nàataléwa níai néenánái icáuquéeyéicatéwa yéetáními yèewíise. Aibanáité nàuwichàida cabèesi iyú, iwéretaté néetácawa, càmicáináté nawàwa áiba ichúuliadaca nacáucawa cháí èeri iricu, náalíacáináté nacáu-càpinácawa àniawa cayábanama Cristo yáapicha.^k

³⁶ Aibanái, manuífeyíté iwàwa Dios iwéré nàuwidenái iicánité naquíniná, nacapèedáídaté nacái nía, nadacùacaté nacái áibanái cadena iyú, áibanái naté presunái icapèe iriculé. ³⁷ Aibanáité nanúa íba iyú, nasiéráídaté áibanái iwaallabàa bálánamái, náalimáídaté naicáwa nía, nanúaté nacái nía machete iyú. Nabàanícaté nèepunícawa, oveja íimami yáawamita nàwalité, cabra íimami nacái, catúulécanácaté nía, achúmacaté nawàwa, namànicaté nacái nalí áiba báawéeri.

³⁸ Níai càiyéícaté namànica irí báawéeri, máinícaté cayábaca náiwitáise, ínáté càmita iwàwacutá nàyaca èeri minanái báawéeyéi íiwitáise yáapicha. Nèepunícáitátéwa màasucanátàbàa máisawalíri iricubàa, dúlinái íinatabàa, utàwinái iricubàa, íbanái yéecalícubàa, iricubàa nacái.

³⁹ Quéwa éwítaté cayábaca naináwaná manuíca nawàwa Dios iwéré, càicáníta, càmitaté náalimá needáca nalíwa yái Dios imàaquéericaté itàacáíwa nalí ìwali, yèeripinácaté nalíta. ⁴⁰ Idécaté Dios íináídacawa quéechawáiseté, áiba wawási ìwali máiníri cayábaca quiríta walípiná. Iwàwacaté nacái mabá-yawanáca imànica nía, quéwa abédanamata wáapicha.

Iwàwacutá waicáídacawa Jesús iríta

12 ¹ Iná ìwalíise, wía, iwàwacutá wáináídacawa ìwali cayába yái nàyáanácaté wapíchalé, níai madécaná wenàiwica manuífeyícaté iwàwa Dios iwéré. Siúcade, iwàwacutá wamàacaca wáichawa yái wawàsi càmfíríca imàaca wàaca wapíchaléwa, yá nacái bayáwanási imàaquéerica wamànica wabáyawanáwa néeninamata, iwàwacutácáiná wàaca wapíchaléwa abémáídata. ² Wáináídacuéwa Jesús ìwalita, yácáinátaté idàbèeri yái manuínápináca wawàwa iwéré, weebáidéerica nacái ìwali mamáalàacata. Yái Jesús íináídasíwacatéwa ìwali yái casífmáinápináca iwàwa, idéca idé-náamipíná nàuwichàídacani cruz ìwali, yá nacái imàacacaté yáawawa náamàídáídacani iyúwa canéeri iwèni. Néese, yáté yáawinacawa Dios yàalubái yéewápu néesema.

³ Iná iwàwacutácué píináídacawa Jesús ìwali, yái càmfírícaté achúma iwàwa íináídacawa, éwítaté madécaná wenàiwica cabáyawanéeyéi yùuwichàídacani, báawa nacái naicácani, quéwa yáté ipíchaléwa mamáalàacata. Iná càmita iwàwacutá pimèyàacuécawa, càmita nacái iwàwacutá achúmacuécwa piwàwa.

⁴Píacué imànfíyèi ùuwicái bayáwanási ípunita, quéwa càmita máiní idécué nanúaca pía ìwalfíse càide iyúwaté Jesús. ⁵Yá nacái idécuéca piimáichaca wiúnamáiwaca yái Dios yàlàanacatécué pía càide iyúwa yéenibenái. Càica Dios itàacái fímaca:

“Pía nuíríca, picá mawèni piicáca yái Wáiwacali yàlàanaca pía.

Picá nacái piméyàawa éwita yàlàaca pía cachàini.

⁶Wáiwacali yàlàaca macáita níai cáininéeyéica iicáca.

Yá nacái icapèedaca cachàini macáita níai yeedéeyéica yéenibenái iyúwa.”¹

⁷Iná piuwichàacaalícué yái Dios icapèedáanacuéca pía, piideníacué fíchani. Dios imànica càide iyúwa abéeri wániri yàlàacaalí wía, wía yéenibenáica. ¿Càina sù màiquéi iyéeri càitáde càmfíríca yáaniri yàlàà? ⁸Quéwa càmicaalícué Dios yàlàà pía càide iyúwa yàlàaná macáita níai áibanái yéenibenáicawa, yá càmitacué yéenibesíwa pía.

⁹Macáita wadèniacaté nacái wasèenáiwa cháí èeri írícu yàlèeyéité nacái wía, yá wàacaté náimiétacaná. Quéwa, yá máiníri cawénica yái weebáidáanaca itàacái, yái Wáaniri chènuníseérica yéewacaténá cáuca wía. ¹⁰Níai wasèenáimicaté cháí èeri írícu, nàlàacaté wía achúma èerita càide iyúwaté cayábáaná naicáca wawàsi. Quéwa Dios yàlàaca wía imànicaténá walí cayábéeri, wàyacaténá nacái mabáyawanáta càide iyúwa iyáaná.

¹¹Báisiíta, canácata yàlàacáisiiquéi casimáiri imànica wawàwa, cáiwicáináni idècunitáacá nàlàaca wía, achúméeri imànica wawàwa. Quéwa idé náami nàlàaca wía, yá imànica walí cayábéeri, yá nacái wàyaca matufbanáita, yá nacái wamànica cayábéeri áibanái írí.

Càmita yéewa wáamàaca Dios isàna

¹²Iná iwàwacutácué pimichàidaca píiwitáisewa abéta àniawa wàlisài iyúta, idécáinacué piméyàacawa.^m ¹³Piyacué machacàníri iyú napíchale níai iquée-yéicuéca icùawa pía, ipíchaná naméeràacawa Dios fícha càiripináta nabáyawaná ìwalfísewa.

¹⁴Píalimáidacué piyaca matufbanáita macái wenàiwica yáapicha. Píalimáidacué nacái piyaca mabáyawanéeri iyú, càmicaalícué píalimá piyaca mabáyawanáta, yá càmita piicápinácué yái Wáiwacalica.

¹⁵Cayábacué pífícha. Aibacáicha iwènúawa isicúata fícha yái cáini-náanaca Dios iicáca wía. Picácué pimàaca wenàiwica caluéyéi báawaca imànica píiwitáise, ipíchaná nacái báawaca imànica náiwitáise níai áibanáica.

¹⁶Picácué pimàaca iyaca pèewi yái imànfíríca báawéeri iiná iyúwa, yá nacái càmfíri yàa Dios fimiétacaná càide iyúwaté Esaú, yái iwéndéericaté fíchawa abéeri yàacàsi ìwalfíseta yái Dios yàanápinacaté írí cayábéeri, éwitaté yácata Jacob ibèeritatá.ⁿ ¹⁷Idécué píalíacawa áiba èerimité, yáte achúmaca iwàwa imáiwitáise ichùuliacawa. ¡licháaníté, fícháaníté manuísíwata! Quéwa càmitaté Dios yeedáni càide iyúwa nabèeri náiwitáaná írícu.^o

**Píacué càmfíyèita idé ichàbacawa iricubàa yái cayéininéeri
wawàsica piawirináimi ichàbéericatéwa iricubàa**

¹⁸ Pìanàacaalítécué Dios yàatalé wàlisàì wawàsi ìwalfíse, càmitacué idé pichàbacawa iricubàa yái wawàsi nachàbéericatéwa iricubàa níái piawirináimica dúlì Sinaí néré. Namawiénidacatéwa abéeri dúlì yàatalé càmfíricaté Dios imàaca nadùnùaca ìwali. Namawiénidacatéwa nacái abéeri quichái ipucuéri iwéré, yá catámèeri ipuníadaca nawicáulè catáwaca. Iyaté nacái cáuli cachàiníiri ipùaca, ¹⁹ néemiakaté trompeta isàna, Dios isàna nacái, yái càmfíricaté piwàwacué itàaníca pírì quirínama, yá pisutácátécué Moisés fícha wawàsi manuísíwata, càmicaténá itàanicué pírì quirínama,^p ²⁰ càmicáináté náalimá nàideniaca yái tàacáisi Dios ichùulièricaté namànica, càiricaté fimaca: “Cawínàcaalíta idunù ìwali yái dúlica, éwita cuwèesicani, iwàwacutá pinúacani fba iyú, pichàwidàacué nacáini ùlibàna iyú.”^q ²¹ Iná máiní-cáináté caiyéinináca yái wawàsi naiquéericaté ichàbacawa néeni, yáté profeta Moisés fimacaté: “Nutatácawa nùyaca nucalùniwa.”^r

²² Quéwa píacué, yebáidéeyéica Jesús, càiyéide iyúwa idéeyéi imawiénidacawa macàaluínináta dúlì Siòn iwéré, yái Jerusalén iyéerica chènuniré, Dios cáuri iyacàleca, náapicha níái manùbasíwéeyéi àngelnáica, nàacaténá cayábéeri Dios ìiri nàwalfíse abéechúanama níái yàanèeyéica nàatalé yebáidéeyéica Jesús, ²³ nàwacáidacaténáwa nacái náapicha macáita níái Dios yéeni-beca, yebáidéeyéicaté ìwali, níái idéeyéica idèniaca fipidenáwa chènuniré. Píacué idéeyéi imawiénidacawa Dios yàatalé, yái idènièrica wawàsi yùuwichàidáanápíná macáita, nacáucami iyacatalé nacái níái wenàiwica idéeyéicaté mabáyawanáca Dios iicáca, idéeyéicaté nacái canásíwaca ìwali bayáwanási quirínama, ²⁴ píacué idéeyéi imawiénidacawa Jesús yàatalé, yái Dios imànfíricaté ìwalfísená wàlisàì wawàsi píapichacué, ìwalfísená nacái yái iráì yùuquéericaté wáichawalíiná, yái iráì fíbéericaté iyú wáiwitáise cayábéerica quiríta Abel fíranámi fícha.^s

²⁵ Cayábacué píicha, ipíchanacué píamàaca yái itàanfírica walí, càmicáináté nachúuliawa níái yámèeyéicaté yái yáalièricaté nía cháì cáli finata, máiní yáawanáipíná càmita wachúuliawa wámàacaalí itàacái, yái yáalièrica wía chènuníse.

²⁶ Bàaluité, dúlì Sinaí néréte, Dios imàacaté cáli icusúacawa isàna iyúwa. Siùcade, idéca imàacaca itàacáíwa àniawa, càicaté fimaca: “Numàacapíná cáli icusúacawa abéta àniawa, càita nacái chènuniré.”^t

²⁷ Yái tàacáisi, “abéta àniawa”, iwàwáaná fimaca, macáipínáta Dios imùlimùliadaca níái idàbacalénáica. Yá nacái imáalàidapíná nía namàacaténáwa macáita níatái àibanái wawàsi iwàwacutéeyéicawa nàyacaténá mamáalàacata càiripínáta.

²⁸ Quéwa wía, idéca Dios imàacaca walí yái icùacatáica yàasunái wenàiwicawa, yái càmfírica yéewa imùlimùliacawa quirínama. Iná iwàwacutá wàaca Dios irí cayábéeri. Iwàwacutá nacái wàaca irí cayábéeri, wàacué nacái fimiétacanà càide iyúwa iwàwáaná, wàacué nacái iyéininá.

p 12.19 Ex. 19.16-22; 20.18-21; Dt. 4.11-12; 5.22-27. q 12.20 Ex. 19.12-13. r 12.21 Dt. 9.19.
s 12.24 Gn. 4.10. t 12.26 Hag. 2.6.

²⁹Yácaínái wàasu Diosca, yùuwichàidéeri wía cachàini càide iyúwa yái quichái yéewéerica macáita wawàsi wiúnamáiwaca.”

Yái iwàwacutéerica wamànica, wía yeebáidéeyéica Jesús iwali

13 ¹Píacué wéenánaíca Cristo ìwalísená, picácué pimàaca cáinináca piicáyacacawa càide iyúwa abémisàna.

²Picácué pimàaca peedáca picapèe iriculéwa casímáiri iyú níái yàanèyeyí-cuéca pìatalé. Càicaté áibanái imànica èeri imanùbaca, ínà càicáináté namànica, yáté needáca nacapèe iriculéwa ángelnái, càmfíyité náalíá ángelnáica.”

³Iwàwacutácué piwàwalica níái presunáica, piicácué napùalé càide iyúwa píacaalítacué presu náapicha. Piwàwalicué nacái níái nàuwichàidéeyéica càide iyúwa píacaalítacué nanúadáida náapicha.

⁴Macáita níái asianái càacawéetuéyéica, iwàwacutá nàyaca machacànñiri iyú nàacawéetúanái iríwa. ¡Macáita níái inanái càacawéeríyeyéica, iwàwacutá nàyaca machacànñiri iyú nàacawéerinái iríwa! ¡Macáita yéewa nàideniaca níawawa masaquèeri iyú, càmicaalí namàni báawéeri nainá iyuwa áiba wenàiwica yáapicha! ¡Diosca báisíta yùuwichàidapínáca macáita níái wenàiwicanái càmfíyeyéica yeebáida yái tàacásica!

⁵Picácué achúma piwàwa pínáidacawa iwali yái pidèñianápinácuéca manuí palata. Yátacué casímái pía yáapicha yái idéericuéca pidèniaca siùcata. Càica Dios itàacái fímaca:

“Canácatáita numàacapíná pía,
càmita nacái numàacapíná pía pirínámitawa.”^w

⁶Iná yéewa wáimaca matuñbanáita:

“Wáiwacalita yái iicápiná nupùalé,
ínà càmita iwàwacutá cáaluca núa,
fícha yái báawéeri wawàsi yéewéerica wenàiwicanái imànica nulí.”^x

⁷Piwàwalicué níái píasunái ancianonáica, yéewáidéeyéicatécué pía Dios itàacái iwali. Pínáidacuéwa iwali yái càinácaalíté náiwitáise iicacánáwa nàyaca pípíchalécué. Cayábacaalíni, yácué iwàwacutá piyaca càide iyúwaté iicacánáwa manuica nawàwa Jesús iwéré.

⁸Yái Jesucristoca, yácata yái iyéericaté bàaluité, iyéerica siùcái, iyéerica nacái càiripináta.

⁹Picácué pimàaca píawawa áibanái imèniadaca pía áiba yéewáidáaná iyú, yái càmfíricuéca píalfawa iwali. Yátacué pichàiniada píiwitáisewa iyú yái cáinináanaca Dios iicáca wía, càmita iyú yátái iicacánáwaca wayáaca wayáacaléwa, chánácaalí càmfíri yéewa wayáaca, yái càiri fíiwitáisesica càmitaté iyúudàa níái càiyéicaté imànica.

¹⁰Quéwa wía wadèniaca abéeri chàwita yái neemácatáica cuwèesi.^y Yái càmicatáiseca yéewa nayáaca níái sacerdotenái fíibaidéeyéicaté Dios ica-pèema iricu bàaluité. ¹¹Néenialí èeri, Sacerdotenái fíiwacalicata yái yéewaté itéca pírái fíranámica Dios icapèema imàdàaná mabáyawanásíwéeri iriculé

u 12.29 Dt. 4.24. v 13.2 Gn. 18.2; 19.1. w 13.5 Dt. 31.6,8; Jos. 1.5. x 13.6 Sal. 118.6,7. y 13.10 Yái chàwita, yácata Jesucristo yái càí námica iwali, yéetácaalítéwa wáichawalíiná wabáyawaná ìwalíse, yéewacaténá Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná fícha.

wenàiwicanái ibáyawaná ìwalíse. Quéwa yái pìráinái iinámica, yáté iwàwacutá neemácani méetàuculéta yàcalé fícha. ¹² Càide iyúwaté Jesús yéetáanáwa méetàuculéta yàcalé fícha, yéewacaténá Dios imàacaca iwàwa nabáyawaná fícha, níái Jesús yàasunái wenàiwicaca masaquèyécáté imànica íiraná iyúwa.

¹³ Iná iwàwacutácué wamusúacawa Jesús yáapicha aléde méetàuculé yàcalé fícha,^z wàuwichàacaténáwa nacái néré yáapicha, càide iyúwaté yùuwichàanáwa, wenàiwicanái iicànicaalíté iquíniná mabáininánamata wenàiwicanái yáacúalícu.

¹⁴ Chái írìcu èeriquéi, canácata wadènièri wàyacàlecawa iyéerica walí càiripináta, iná ìwalíse wacùaca wàyaca yái yàcalé iyéerica wapíchaléwa.

¹⁵ Iná wàacué Dios írì cayábéeri abémáidata Jesucristo ìwalísená, iyú yái wàuwichàanáca wàaca írì cayábéeri iyú nacái yái wacàlidáanáca iináwaná ìwali áibanái írì.

¹⁶ Picácué piméyáa pimànica cayábéeri wawàsica áibanái írì. Picácué nacái piméyáa piaca yéená áibanái írì yái wawàsi pidènièricuéca, càicaalí wàuwichàacawa nàwalíná, yásí cayábéeri Dios iicáca wamànica.

¹⁷ Peebáidacué piasu ancianonái itàacáíwa, pimànicué càide iyúwacué náimáaná pírì, níacáináta icuèyécué pía. Aiba èeri, yá nacái iwàwacutápiná nacàlidaca naináwanáwa Dios írì, càinàcaalíté iicàcanáwa nacùacuéca pía. Iná peebáidacué nachùuliaca yéewacaténá nacái náibaidaca casímáiri iyú, cayábéeri nawàwa yáapichawa. Canácata pimàníricué cayábéeri wawàsica, càmicaalícué pimàni nachùuliaca.

¹⁸ Pitàanicué Dios yáapicha wàwali. Wáalíaca wàwaliwa, canácata walí báawéeri wawàsica. Iná wawàwacáita wamànica yáawami cayábéerita wawàsica. ¹⁹ Iná nusutácué pícha wawàsi manuísíwata, pitàanicué Dios yáapicha nùwali yéewacaténá nùanàaca mesúnamáita pìatalécué àniawa.

Dios imànicué pírì cayábéeri, nuwàwalicué pía

²⁰ Yái Dios yèerica walí matuíbanáicaténá wáiwitáise, icáucàidéericaté Wáiwacali Jesucristo yéetáními yèewíse, yái báisíiricata icùaca macáita wía ìwalíse yái íiranácawa imàníiricaté iyú wàlisài wawàsi Dios yáapicha càiripináta. ²¹ Diosta yàacué pírì chàinisi pimànicaténá càide iyúwa iwàwáaná. Càita nacái Jesucristo ìwalísená, Dios imànicué pírì càide iyúwa iwàwáaná. Iná wàacué Jesucristo írì cayábéeri càiripináta. Càicawani.

²² Píacué nuénánáica, nusutácué pícha wawàsi manuísíwata. Iwàwacutácué peedáca pírìwa níái tàacáisinái nùlànácuéca pía achúmáanata.

²³ Nuwàwacué píalíacawa yái wéenásàiri Timoteo, càmita presu quirínamani, idéca namàacacani. Yàanàacaalí mesúnamáita nùatalé, yá núaca nupáchiacuéca pía yáapichawa.

²⁴ Nuwàwali macáita níái piasunái ancianonáica, macáita nacái níara Dios yàasunái wenàiwicaca. Níái iyéeyéica Italia yàasu cáli finata, nawàwalicué pía.

²⁵ Nuwàwaca Dios iicáca pipùalécué mawènitá ìwali yái pimáapuèricuéca yàacaténácué píríni ichàbanamawa. Càicawani.

^z 13.13 Wamusúawa yáapicha íimáanámi wamàaca wamànica yái quéechéeri wawàsi íimáanáca, yá manuísíwacata wawàwa Jesús iwéré.

SANTIAGO

Itàlìdacatái walí cuyàluta ìwali:

Santiago yáasáida walí iicácanáwaca iwàwacutá wàyaca èeri imanùbaca wía manuíféica iwàwa Jesús iwéré.

Yáasáidaca nacái walí ìwali yái manuícaalí wawàwa báisita Dios iwéré.

Yái cuyàluta Santiago, yácata máiníri itàaníca judíonái íiwitáise ìwali, cháí Wàlisài Testamento írìcu.

Itànèerité cuyàluta:

Yái itànèerica cuyàluta, abéeri judíosàiri Palestina néeséeri, ípidenéri Santiago, íbaidéeri Dios írí, Wáiwacali Jesucristo írí nacái. Stg. 1.1; 2.21.

Yái Santiago, itànèerica cuyàlutaca, yácata Jesús yéenásàiri, José íiricaté María yáapicha, asáiricaté Jesús idénáami. Lc. 2.7; Mt. 1.25; Mr. 6.3; Mt. 13.55; Jn. 2.12; 7.2-8, 10; Mt. 12.46-50.

Itànàacaténí israelnái írí, nalí níai yeebáidéeyéica Jesús, ipièyecatéwa áibanái cálré Israel yàasu cáli íícha, nàuwidenái romanonái ipiadáidacáináté nía, nanúaca idénáamité Esteban íba iyú. Hch. 7. 54-60; 11.19

Camuí itànèerité írìcuni, síisàanácaalíté nacái itànàani:

Yái cuyàlutaca Santiago itànàacaté cámináni Jerusalén iyacàlená néese, chábade camuí 48 néenibàa, asáica idénáami Cristo.

¿Càináté írìpiná itànàani?

Itànàacaté yái cuyàlutaca nalípiná níai doce Israel itaquénáinámica, icalà-lièyecatéwa madécaná cálinái finatabàa, abénaméeyéi yùuwidenái ipià-dáidéeyéité ìwalíise, yái manuícáináté nawàwa Jesucristo iwéré. Stg. 1.1

Ináté níai itànèeyecaté írí yái cuyàlutaca níawami judíonáita, yeebáidéeyéité Jesús. Imanuícatafé Roma yàasu rey ichùuliacaté yàasu cáli iwícuáwa.

¿Cánápináté itànàa yái cuyàlutaca?

Itàlìdacaténá walí: “Ewita wáimaca manuíca wawàwa Jesucristo iwéré, càmicaalí wamàni cayábéeri áibanái írí, yá canácata iwèni yái weebáidéerica ìwali.” Stg. 2.14-26.

Itàlìdaca walí ìwali yái iicácanáwapináca wàyaca èeri imanùbaca, manuí-caalí wawàwa Dios iwéré.

Versículo máiníri cawènica:

Stg. 2.26.

Nuwàwalicué pía

1 ¹Núa, Santiago,^{a b} fibaidéeri Dios yáapicha, Wáiwacali Jesucristo yáapicha nacái. Nuwàwalicué pía, piacué Israel itaquénáinámica docéeyéica fiwítáaná imanùbaca, Dios yàasunái wenàiwicaca, icàlàlièyécawa macái cáli finatabàa.

Manuicué piwàwa Dios iwéré báawéeri yáalimáidacaallicué iicáwa pía

²Nuénánái, báawéeri yàanàacaallicué pía, cawinácaalíta fiwita báawéericaní, yáalimáidacaténacué iicáwa pía, casímaicué pía, píalíacáinacué imànipináca pírí cayábéeri idénáamicué pichàbacawa yèewibàa. ³Iná idécué píalíacawa Dios yáalimáidacué iicáwa pía, yáalíacaténá báisícata manuicuéca piwàwa iwéré, yéewacaténacué píalimáca pìideniaca éeréeri iyú abémáidata yái báawéerica. ⁴Iná picacué píalimá piméyàacawa, yéewacaténacué bée-yéica piwítáise Dios itàacái ìwali, macái wawàsi ìwalita, càmicaténacué machawàca piwítáise quirínama.

⁵Iyacaallicué pèewi abéeri péená, càmfiri yáalía iyaca càide iyúwa Dios iwàwáaná wàyaca, iwàwacutá isutáca Dios fíchani. Yá Dios yàapináca irí yái isutéerica fícha. Dios yàaca macái iríta yái wasutéerica fícha. Yàaca nacái walíni iwàwa yáapichawa, yá nacái càmita ibàiniada wía. ⁶Quéwa pisutácaalí Dios fícha yái piwàwacutéerica, iwàwacutá manuica piwàwa iwéré. Càmita iwàwacutá mapùtuca piwàwa píináidacawa ìwali. Yái càirica fínáidacawa, càicáaníde iyúwa cáuli ipùacaalí lamá ìwali, yá imànica màladàca, yá nacái iwesfacani alénacaalíta yàawa. ⁷Yái wenàiwica càirica fínáidacawa, càmita Wáiwacali yàapiná irí yái isutéerica fícha. ⁸Yái wenàiwica pucháibéerica fínáidacawa. Càmita yáalimá imànica yái fínáidéerica imànica, éwita abéeripiná macái èerita.

⁹Quéwa yái wéenasàiri catúulécanéerica, mawènírica áibanái iicáca, càmita yéewa báicani. Iwàwacutácaita casímaicani, idécáiná Dios iicácani càide iyúwa cáimietacanéeri naicáca. ¹⁰Yái wéenasàiri càasuírca, iwàwacutáta nacái casímaicani. Quéwa càmita iwàwacutá canùmaséecani ìwalíise yái yàasusi idènièrica, yáalíacáiná càmita déecupiná iyaca cháí èeri irícu. Iná yéetácaalíwa, yá ichàbapínacawa càide iyúwa abéeri masicái fiwiná ichàbáanáwa mísicaalíni. ¹¹Uái èerica, umusúacawa mapisái imanùbaca. Idécaalí chènuniréca úa, yá ùuleca báawanama. Yá uemáca ucùulecaná iyúwa yái masicái cayábanaméerica iicácanáwa, yá mísicani. Yá fiwiná icaláacawa, yá nacái ichùnica ichàcacawa macáita.^c Iná càipináta càasuíri yéetápináacawa isicúata yàasu fíchawa, fícha macáita yái iwacáidéericatè iríwa.

Yái wáiwítáise báawéeri iwàwéerica wamànica, càmita yàawa Dios néese

¹²Dios imànica irí cayábéeri yái wenàiwica manuírca iwàwa Dios iwéré, càmicáiná imàni càide iyúwa fiwítáise báawéeri ichùllianáni. Iná idécanáami ichàbacawa yèewíise, yá Dios yàapináca iwèni, yátái icáuca càmfiri imálàawa, yèeripináca nalí macáita níai cáininéeyéica iicácani.

a 1.1 Mt. 13.55; Mr. 6.3; Hch. 15.13; Gá. 1.19. b 1.1 Yái Santiago: Yácata fípidenéri nacái Jacobo, yái Jesús yéenasàirica. c 1.11 Is. 40.6,7; 1 P. 1.24,25.

¹³Pfiwítáise báawéeri ichùuliacaalí pimànica pibáyawanáwa,^{de} picá píma piriwa: “Dios néeséerita cáminá yàacawa yái báawéerica.” Canácata yáali-méeri imèniadaca Dios imànicaténá ibáyawanáwa. Yá nacái càmita Dios ichùulia wàatalé báawéeri wamànicaténáni. ¹⁴Càmìta càì ìyáaná. Wamàni yái báawéerica wáalimáwanama, wamàacaalíta wáiwitáise báawéeri itesíaca wía yàatalé, yái wawàsi waiquéerica, yéewacaténá canàinaca waicàcani, càita idéca wamànica càide iyúwa wainá iwàwáaná. ¹⁵Néese yái wáiwitáise báawéerica ichùuliaca wamànica báawéeri. Iná idécanáami wamànicani, yá cabáyawanáca wía. Yá nacái bayáwanási idàwinàacawa wawàwalicu. Idècuni ìwali wamànicani, yá inúaca wía, wàuwichàacaténáwa càiripináta.

¹⁶Píacué nuénánái, cáininéeyéi nuicáca, picácué pimèniada píawawa. Càmita Dios imèniada wenàiwica namànicaténá báawéeri wawàsica. ¹⁷Macáita yái cayábéeri wawàsi Dios yèerica walí mawèni. Macáita nacái yái chàinisi yèerica walí, canéerita irí báawéeri wawàsica, chènunfíseerita yàacawa Dios néeseta, yáatanáise yái Wáaniri idàbèericaté èeri, quéeri, dùlupùtanái nacái, icanèeyéica chènunibàa. Iná nacàpucùacaalí nàacawa, yá nacamalá iwènúanicawa, natáaná nacái. Quéwa yái Diosca, càmita càini. ¹⁸Iná yàasu wawàsitawa, yáté icàlidaca walí yái itàacái báisíirica, yéewacaténá yàaca walí wacáuca wàlisài. Yá nacái wíacata idàbèeyéipiná Dios iní-wàaca nèewíise macáita níai idàbáidacaléca.

Iwàwacutá wéemiaca Dios itàacái, yá nacái wamànica càide iyúwa fimáaná

¹⁹Iná ìwalíise, píacué nuénánái cáininéeyéi nuicáca, iwàwacutácué màule-náca pía macáita, péemiàcaténácué áiba itàanícaalícué píri. Píináidacuéwa quéecha, ipíchawáiseecu pítàaníca. Píináidacuéwa quéecha ipíchanácué calúaca pía ráunamáita. ²⁰Yái caluérica iyaca èeri imanùbaca, càmita yáalimá imànica cayábéeri wawàsica, yái Dios iwàwéerica wamànica. ²¹Iná ìwalíise, pimàaacuè píchawa macáita yái fiwítáisesi casaquèerica, macáita nacái yái báawéeri wawàsi iyèerica cháì èeri iricu, peedácaténácué píriwa yái itàacáisi idéerica Dios ibànaca piwàwa iriculé. Piicácué canùmasée pía. Yái Dios itàacáica idènièri ichàiniwa ichúuliadàanápínácué pía yùuwichàacáisi fícha.

²²Quéwa piicácué càì píade iyúwa níai yéemièyécáita yái tàacáisica, quéwa càmita namàni càide iyúwa fimáaná. Iwàwacutácué pimànica càide iyúwa fimáaná. Yái càmfírica imàni càide iyúwa Dios itàacái fimáaná, yá ichìwáidaca yáawawa. ²³Yái yéemièrica Dios itàacái, càmicaalí imàni càide iyúwa fimáaná, càicáaníde iyúwa yái asiali iiquèerica inànliwa chapúalliculé. ²⁴Iná idécanáami iicáca cayába inànli iicácanáwa, yá yàacawa, yá nacái iimáichaca mesúnamáita càinácaalí inànli iicácanáwa. ²⁵Càmìta càì ìyáaná yái wenàiwica yèerica Dios yàasu ley yùuwiná, cayábéerica canánama fícha, yái iwàsèerica wáiwitáise báawéeri fícha, yái imàníirica càide iyúwa fimáaná, càmfírica iimáicha yái tàacáisi yéemièrica. Yácata Dios imàníiripiná irí cayábéeri macáita ìwali yái wawàsi imàníirica.

d 1.13 1 Co. 10.13. **e 1.13** Camèniadacáiri yàasu yanáisi, yácata tentación. Iyaca càide iyúwa waliadacaalí abéeri yanáisi cáli finata, uniaculé, yáta cubái iyáacani o cuwèesi nacái. Càicata nacái Camèniadacáiri iriadaca o yásáidaca walí iyanáwa: wawàsinái, yàacàsi, inanái, asianái, líracalési, péliacáisi, tàacáisi báawéeri, áibanái wawàsi nacái.

²⁶Iná cawinácaalí iyúunáida imànica càide iyúwa Dios iwàwáaná, quéwa itàanícaalí mamáalàacata báawéeri tàacáisica, yá ichiwáidaca yáawawa. Yá canácata iwèni yái iyúunáidéerica cawènica Dios iicáca. ²⁷Iná yéewacaténá wenàiwica ìyaca machacànìiri iyú Wáaniri Dios ipíchalé, yá iwàwacutá iyúudàaca níái sùutináica, nía nacái yàacawéerimi yéetéeeyéicawa, canácaalí yáalí iyúudàaca nía. Yá nacái iwàwacutá icùaca yáawawa báawéeri èeri fiwitáise fícha.

Càmita iwàwacutá cáininácuéca piicáca abénaméeyéita nèewíise

2 ¹Píacué nuénánái, manuíyéica iwàwa Wáiwacali Jesucristo iwéré, yái wèerica fimiétacaná, càmita iwàwacutá cayábaca piicáca abénaméeyéi wenàiwicata, náicha níái áibanáica. ²Pfínáidacuéwa ìwali yái: Abéeri asiali iwàlùacaalíwa piwacáidacatáíwa, icáapi ìwalfiri abéechúa anillo yáawami orota, yái ibàleca yáawami cawènírita. Yá nacái áiba asiali iwàlùacawa àniawa catúulécanéeri casaquèeri ibàle. ³Yá píipunitáidacuéca cayába yátái asiali cayábéerica ibàle. Yácué píimaca irí: “Quialé píawinawa cháí cayábéeri yàalubáisi fínata.” Quéwa yái catúulécanéerica, yácué píimaca irí: “Aléi píbà-lùawade, càmicaalí, yá píawinacawa cáli fínatata.” ⁴Càicaalícué pimànica, yácué càica píade iyúwa níái icháawèeyéica wenàiwica, iyúunáidéeyéica cayábaca áibanái fícha. Yá báawacuéca píiwitáise, picháawàcáinácué áibanái.

⁵Píacué nuénánái, cáininéeyéi nuicáca, péemiácué: Dios iníwàacaté níái catúulécanéeyéica canéeyéica irí wawàsi, yéewacaténá neebáidaca Jesús, nadèniacaténá báisíta nàasupináwa, nawàlùacaténáwa nacái aléde Dios icùacataléca yàasunái wenàiwicawa, idéericaté imàacaca nalí itàacáiná, níái cáininéeyéica íicacani. ⁶Quéwa idécué píamàaca níái catúulécanéeyéica. Níacata càasuíyéi, níái imàlùdacué píasumi. Níacata nacái icháawàacué píináwaná, yá nacái nachùuliacuéca píacawa chàinisíiri iyú aléde nacháawàacataléca wenàiwica. ⁷Yá nacái níacata itàaní báawanama Wáiwacali Jesucristo fipidená ìwali, yái yàasuíricuéca pía.

⁸Pimànicué cayábéerita, báisícaalícué pimànica càitáde iyúwa Dios yàasu ley fímáaná, yái wàasu rey. Càica Dios itàacái fímaca: “Cáininácué piicáca áibanái càide iyúwa cáinináaná piicáca píawawa.”^f ⁹Quéwa cayábacaalícué piicáca abénaméeyéi wenàiwicata nèewíise níái áibanáica, yá pimànicuéca píbáyawanáwa Dios irí. Yá nacái yàasu ley icháawàacuéca pía, cabáyawanacáinácué pía, càmicáinácué idé pimànica càide iyúwa itàacái fímáaná. ¹⁰Iná cawinácaalí imàni macáita càide iyúwa Dios yàasu ley fímáaná, quéwa càmicaalí imàni abéeri ley ichùllaca, mayamáacata cabáyawanácani Dios yàasu ley irí macáita. ¹¹Báisíta càicaté Dios fímaca: “Càmita iwàwacutá pimàni báawéeri piiná iyúwa náapicha, níái càmfíyéica píacawéeyéisiíwa.”^g Yá nacái càicataté fímaca: “Picá pinúa wenàiwica.”^h Iná éwita càmita pimàni báawéeri piiná iyúwa áiba inanái yáapicha, càmfíchúaca píacawéetúa, quéwa pinúacaalí wenàiwica, yá cabáyawanácata pía, càmicáiná pimàni càide iyúwa Dios yàasu ley fímáaná.

¹²Iná iwàwacutácué pitàanáica cáaliacáiri iyú, píyacué nacái machacànìiri iyú Dios ipíchalé. Piicácué píimáicha áiba èeripiná Dios icàlidacué píináwaná,

càmicaalícué pimàni càide iyúwa Dios yàasu ley ímáaná, yái iwàsèerica wía yùuwichàacáisi quichái fícha. ¹³Yái càmírica iwàwa iicáca áibanái ipùalé, càmita Dios iicápiná nacái ipùalé, yàasu èeripiná yùuwichàidaca níái èeri mìnánáica. Quéwa yái iiquéerica áibanái ipùalé, càmipináta cáaluni néenialí èeri, càmicaíná Dios icháawàapiná iináwaná.

Manuúcaalí piwàwa Dios iwéré, iwàwacutá pimànica cayábéeri áibanái irí

¹⁴Nuénánái, wáimacaalí wàwaliwa, manuúca nuwàwa Jesús iwéré, quéwa càmicaalí wamàni cayábéeri áibanái irí, yá canácata watàacái iwèni. Yái càirica iicacánáwa yeebáidaca, yá canácata yéewáanápíná ichúuliacawa yùuwichàacáisi fícha. ¹⁵Iná wáimacáita. Iyacaalí abéeri wéenásàiri, càmicaalí abéechúa wéenásàatúa nacái, canéeyéi ibàle, canéeyéi nacái irí yàacàsi nayéeripiná néenialí èeri. ¹⁶Iná abéeri péená ímacaalí nalí: “Cayábacué piacawa, piwalícué pibàlewa casalínfiri fícha, pianácué nacái piríwa yàacàsi, piyáacaténácué cadénama, máapicáichacué pía.” Quéwa càmicaalícué pía nalí yái nawàwacutéerica néenialí, yá canácata pitàacái iwèni. ¹⁷Iná càita nacái ichàbacawa irí, yái manuúca nuwàwa Jesús iwéré, íméeri ìwaliwa. Canácaalí imàníiri cayábéeri wawàsica áibanái irí, yáasáidacaténá báisícata manuúca iwàwa Jesús iwéré, yá canácata itàacái iwèni.

¹⁸Quéwa yéewa abénaméeyéi ímaca: “Abénaméeyéi manuúyéi iwàwa Jesús iwéré, áibanái nacái imàni cayábéeri wawàsica áibanái irí.” Quéwa núuma pirí, càmita yéewa píasáidaca nulí manuúca piwàwa Jesús iwéré, càmicaalí pimàni cayábéeri wawàsica áibanái irí. Quéwa núa, ìwalíse yái cayábéeri wawàsi numàníirica áibanái irí, yá núasáidaca pirí báisícata, nuebáidaca Jesús. ¹⁹Peebáida nacái abéericata yái Dios báisíirica. ¡Cayábacani! Níái espíritu báawéeyéica, neebáidata nacái abéericata Dios báisíiri. Quéwa natatéeríwa icàaluíniná, náalíacáiná Dios yùuwichàidapínáca nía.

²⁰¡Máinícué máiwitáiseca pía! Iwàwacutácué nucàlidaca pirí ìwali. Cawinácaalí manuú iwàwa Dios iwéré, quéwa càmicaalí imàni càide iyúwa yeebáidáaná, yá canácata iwèni irí yái yeebáidéerica ìwali. ²¹Piwàwalícué wàawirimi Abraham, Dios iicácaténi càide iyúwa mabáyawanéeri, ìwalíse yái imàníiricaté, isutácaalíté fícha ìiri Isaac, inúacaténáténi Dios irí, fínata yái neemácatáica cuwèsi. ²²Siúcade, idécué piicáca iyáaná yái wawàsica. Manuúcaínaté Abraham iwàwa Dios iwéré, yáté imànica abédanamata cayábéeri wawàsi càide iyúwa yeebáidáaná. Iná iyú yái wawàsi imàníiricaté, yásí yáasáidacaté cáalíacanásiwacaté yeebáidaca Dios. ²³Yá càicata ichàbacawa iyúwaté Dios itàacái ímáaná: “Abraham yeebáidacáinaté Dios ìwali, yá Dios yeedácaténi iyúwa ìiri mabáyawanéeri.”^j Yá nacái wenàiwicanái yàacaté Abraham ípidená, “Dios yàacawéeriná.”^k

²⁴Idécué píalíacawa ìwalíse yái cayábéeri wawàsi wamàníirica áiba irí, weebáidacáiná Dios. Yá Dios iicáca wía càide iyúwa níái iyéeyéica machacàníiri iyú ipíchalé. Càmita abéeri ìwalíseca, yátái weebáidáanáacáita Dios.

²⁵Càita nacái ichàbacatéwa ulí úái Rahab,^l inanái iwéndéechúacaté yáawawa. Dios iicácaté úa càide iyúwa úái iyéechúaca machacàníiri iyú ipíchalé, ìwalíse yái cayábéeri umàníiricaté nalí, níái israelnáí uedácaalíté

ùataléwa níái yàanèeyéicaté iicáca yàcalé mabàacanéri iyú. Néese, yá uchùuliacaté nèepùacawa áiba àyapulicubàata.^m

²⁶Iná càica ìyáaná. Idécaalí abéeri wenàiwica icáuca imusúacawa fícha, yá idéca yéetácawa. Càita nacái, éwita manuíca wawàwa Dios iwéré, quéwa càmicaalí wamàni cayábéeri áibanái irí, yá canácata iwèni yái weebáidéerica ìwali.

Iwàwacutá wáalíaca wacùaca watàacáíwa watàanícaalí

3 ¹Nuénánái, càmita iwàwacutá pimànicuéca píawawa macáita càide iyúwa níái yéewáidéeyéica wenàiwica. Iwàwacutácué píalíacawa, wía yéewáidéeyéica wenàiwica, càmicaalí wamànica càide iyúwa fímáaná yái wéewáidéerica, máiní yáawanáipíná Dios yùuwichàidaca wía quiríta náicha, níái càmfíyéica yéewáidaca wenàiwica. ²Báisíta macáita wía, madécaná yàawíríca wamànica manuí báawéeri áibanái irí. Cawínacaalí càmita itàaní báawéeri tàacáisica, yácata idéeri béerica fiwítáise Dios itàacái ìwali, yá nacái yáalimápináca icùaca yáawawa báawéeri fícha macáita.

³Iná wáalíacaténá weemíacani, yá watàaníca cawáyu ìwali. Yái cawáyuca, abéeri cuwèesi manuírí. Quéwa yéewacaténá yeebáidaca walí, yá wáiyàca inùmáliculé abéeri sièru achúméeri, cáiyanéeri, wáalimácaténá wachùuliacani alénacaalíta wawàwa yàacawa. ⁴Wáináidacuéwa nacái nàwali níái lancha nacáiyéi yèepuníyéicawa lámá yáacubàa. Ewita manuínaméeyéica nía, éwita nacái cáuli cachàiníri ipùaca nàwali, càicáaníta yáalimá nacàwadàaca yàapùca achúméeri téna iyú, yéewacaténá natéca lancha alénacaalíta nawàwa nàacawa. ⁵Iná càita nacái úái abéeri wenàiwica inèneca. Ewita wainá yéená achúméchúaca úa, càicáaníta úalimá utàaníca manuírí wawàsica ìwali, yái báawéeripínáca imànica áibanái fiwítáise. Píináidacuéwa abéeri yùucanási ìwali, éwita manuírícani, càicáaníta yéewa weemácani achúméeri quicháiculf iyúta. ⁶Uái wanèneca, càica úade iyúwa abéeri quichái. Yéewa umàaca wamànica madécaná báawéeri wawàsica. Uái wanèneca wainá yéénacata úa. Quéwa éwita achúmáanaca úa, úalimáca úasáidaca wadèniaca madécaná fiwítáisesi báawéeri. Yácata yùuwichàacáisi yàasu quichái yái imàaca wanèni ipucúacawa. Càita nacái umàacaca wamànica báawéeri, macái wacáuca icáalacata. Umàaca nacái báawaca wáináidacawa càide iyúwa weemácaalíwa.

⁷Wía wenàiwica, wáalimáca wáibàaca cuwèesínái, macàaluínicaténá wamànica nía, píráipíná, macái fiwítáaná cuwèesi caluéyéi, cuípíranái, àapínái, nía nacái macáita iyéeyéica lámá yáacubàa. ⁸Quéwa canácata wenàiwicaquái yáaliméeri fíibàaca inèneca itàanícaalí. Càica úade iyúwa ipuniéchúawa báawéeri iyú, mayamáaca èerita ùacawa wáipunita, càmita uyamáidawa. Iná watàanícaalí báawéeri tàacáisica, yá báawaca wamànica áibanái úiwiwítáise càide iyúwa àapi iculále inúacaalí wenàiwica.

⁹Quéwa wanèni iyúta wàa cayábéeri Wáiwacali irí, yái Wáaniri Dios. Uyúta nacái wacúisa báawanama áibanái wenàiwica, níái Dios idàbéeyéicaté, yéewacaténá nàyaca càide iyúwa ìyáaná.ⁿ ¹⁰Iná abéeri inùmasi iricuíseta, imusúawa yái wàanàaca cayábéeri Dios irí, néeseta nacái imusúawa yái

tàacáisi báawéeri wacuísáanáca áibanái. Nuénánái, càmita cayába wamànica càiri wawàsica. ¹¹ Càmita yéewa puchìchecha abéeri únibàa yééná, yá nacái ipìsica yéénáta. Càmita yéewa càica yúunidená. ¹² Nuénánái, càita nacái càmita yéewa càamatàli yéetaná yàaca camuíru iyacaná. Yá nacái emàli yéetanáca, càmita yéewa yàaca maliatái iyacaná. Càita nacái, càmita yéewa ipìsica abéeri únibàa yúunidená yéemata, yá nacái puchìchecha yéénáta.^o Càita nacái càmita yéewa watàaníca báawéeri wawàsi ìwali. Iwàwacutácàita watàaníca yáawami cayábéeri wawàsi ìwalita.

**Wenàiwica yéewáidáaná iyú, wáaliawa síisàanácaalí
yái yáaliacáisi nadènièrica**

¹³ Iyacaalícué pèewi abéeri péená cáaliacáiri, yáaliéri iyaca càide iyúwa Dios iwàwáaná wàyaca, yá iwàwacutá yáasáidaca yáawawa iyaca cáalíacáiri iyú, yácáináí cáaliacáirica càmíirita canumaséeta. ¹⁴ Quéwa pimàaca-caalícué ipìsica yúudenisi imànicuécá piwàwa, pìyacaalícué nacái pipéliaca áibanái yáapicha, picácué piyúunáida cáaliacáica pía áibanái íicha. Picácué nacái pimàni pichìwawa tàacáisi báisíiri íipunita. ¹⁵ Yái càiri yáaliacáisica, càmíirita yàawa Dios néese. Eeri mìnánái íiwiitáiseta, níái canéeyéica írì Dios yàasu espíritu. Yái càiri yáaliacáisica, Camèniadacáiri néeséerita yàacawa. ¹⁶ Yácáináí cáudenicatáica wenàiwicanái iicáyacacawa, napélicatáica nacái náipunitawáaca, càmíicatáita cáaliacáaná náiwitáise náapichawáaca, yá nacái namànica néeni madécaná íiwiitáaná báawéeri wawàsica.

¹⁷ Quéwa yái yáaliacáisi Dios néeséerica, yáawami masaquèerita. Iná níái Dios yèeyéica írì yái íiwiitáisesi cáaliacáirica, yá nàyaca matuíbanáita áibanái yáapicha, naicá nacái áibanái ipùalé. Cayábéeyéi íiwiitáise, yá namànica cayábéeri áibanái írì. Càmíiyéi nacái pucháiba íiwiitáise, càmíiyéita nacái imèniada áibanái. ¹⁸ Iná wía wachàiniadacaalíwa wàyacaténá matuíbanáita, yásí wawàwaca nayúudàaca áibanái nàyacaténá nacái matuíbanáita. Néese áibanái iicácaalí iicácanáwa wàyaca, yá nacái nawàwapináca namànica cayábéeri áibanái írì.

Pimànicuécá càide iyúwa Dios iwàwáaná, càmita píiwiitáise báawéeri ichùiliacata

4 ¹ Siùcade, nucàlidacué pírì cànínacaalí ìwalíise pipéliacué píapichawáaca. Yái íiwiitáisesi báawéeri iwàwéerica imànica càide iyúwacué piiná iwàwáaná, íyèericuécá piwàwalicu, yácata imànicuécá píipunita ùuwicái, yéewacaténá pipéliacuécá píapichawáaca. ² Píacué iwàwéeyéi idèniaca madécaná yàasuwa, quéwa càmita yéewacué peedáca píríwa yái piwàwéerica, yá ìwalíise, yácué pinúaca wenàiwica. Piwàwacué pidèniaca cáiwínama piasuwa. Quéwa canácué pírì chàinisi yéewacaténácué pidèniaca yái piwàwacutéerica. Iná yéewa calúacuécá pía píapichawáaca, càitacué pipéliaca píapichawáaca. Yá càmita píalimácué peedáca píríwa yái piwàwacutéerica, càmíicáinácué pisutá Dios íichani. ³ Iná éwita pisutácuécá Dios íichani, quéwa càmita-cué yàa pírì yái pisutéericuécá íicha, píináidacáinácué pimànica báawéeri. Piwàwacué pimànica càide iyúwa piiná iwàwáaná.

o 3.12 Griego itàacái írìcu, itàaní hígura puchìchéeri iyacaná ìwali, acèituna ìwali nacái, yái càaméerica iyacaná. Quéwa càmita wáalíca wáicáca nía.

⁴¡Píacué càmfíyéita imàni càide iyúwa Dios iwàwáaná, càide iyúwa-cué píimáaná irí quéecha! Iwàwacutácué píalíacawa abéeri wawàsi ìwali. Cawínácaalí iwàwa ìyaca càide iyúwa èeri mìnánáí fíwítáise ìyáaná, yá yùuwídeca imànica Dios. ⁵Píacué piyúunáida mawènfirica yái Dios itàa-cáica. Càica íimaca: “Cáininásíwaca Dios iicáca wía manuísíwata. Iná càmíta iwàwa wamànica báawéeri wawàsica, ìwalíisená yái yàasu espíritu imàa-quéericaté ìyaca wawàwalicu.” ⁶Quéwa Dios yáasáidacaté walí cáinináca iicáca wía manuísíwata, imànicaalíte walí cayábéeri mawènitá. Càica Dios itàacái íimaca:

“Dios ibàlùacawa náipunita níái canùmaséeyéica.
Quéwa iicáca napùalé mawènitá,
níái càmfíyéica cachàini iicácawa áibanái fícha.”^p

⁷Iwàwacutácué pimànica càide iyúwa Dios iwàwáaná. Pibàlùacuéwa Camèniadacáiri fíipunita dàalanama. Píacué pimàni càide iyúwa ichùu-lianá. Càicaalícué pimànica, yásí yàapínacawa píchacué. ⁸Pidèniacué píasu wawàsiwa Dios yáapícha, yá nacái idèniapínaca yàasu wawàsiwa píapíchacué. Píacué cabáyawanéeyéica, yátacué pimànica báawéeri wawàsica. Píacué pucháibéeyéica fíwítáise, piyacué Dios fíwítáise yáapícha. Picàlidacué píchawa Dios irí yái báawéeri pimànfiricuéca, masacàacaténacué píwítáise. ⁹Achúmacué piwàwa pibáyawaná ìwalíisewa. Pícháanícáitacué píchawa, achúmacáinacué imànica piwàwa. Yátacué piicáanica càide iyúwa níái casí-máiyéica, pícháanícáitacué, yátacué casímáica piyaca, báawacáitacué piwàwa. ¹⁰Píacué cachàini piicáca píawawa Wáiwacalí ipíchálé. Càicaalícué pimànica, yásí caináwanápináca imànicuéca pía.

Píacué pícháawàa yái péenásàiricawa Cristo ìwali

¹¹Nuénánáí, píacué pitàaní báawanama píwaliwáaca. Yái itàaníríca báawanama yéenasàiri ìwaliwa, icháawèerica nacáini, imànicáiná báawéeri, yá itàaníca báawanama Dios yàasu ìwali, yá nacái icháawàaca Dios yàasu ley. Iná báawaca nía píimacaalí nàwali, yá càmíta pimàni càide iyúwa Dios ichùu-lianá pimànica. Yá piyúunáidaca, píacata idènièri wawàsi Dios yàasu ley ìwali, piicácaténáni báawacaalíni, cayábacaalí nacáini. ¹²Iyaca abéeri Dios, yái báisíríca, imàaquéericaté yàasu leywa walí, yái yéewéerica icháa-wàaca wenàiwica, yáaliméerica nacái ichúuliadaca wía yùuwichàacáisi fícha. Yácata nacái yáaliméeripíná yúucaca wía yùuwichàacáisi iriculé. Quéwa pía, canácata imàaquéeri píri wawàsi, yéewacaténá pícháawàaca áibanái.

Càmíta wáalíawa càinápínacaalí wawàsica yái ichàbawa walí táwícha èeri

¹³Péemiacué siúcade, píacué càiyéica íimaca: “Siúcái, càmicaalí táwícha nacái, yá wàacawa aléde yàcalé iriculé, wàyacaténá néré abéeri camuí, wawéndacaténá néré wàasuwa, wawènia nacái néré, weedácaténá walíwa manuí palata.” ¹⁴Píacué, càmfíyéita yáalíawa càinápínacaalí wawàsica yái ichàbapínacuéwa píri táwícha èeri. Píináidacuéwa cayába. Canácata wéenaca

yái iyéeripináca càiripináta cháí èri irícu. Càicuéca picáuca iyacade iyúwa samàna, iyaca achúmasíwata, yá nacái ráunamáita canácani. ¹⁵Iwàwacutácué càì píimacade: “Wáiwacali iwàwacanámi wàyaca quiríta, yá cáuca wía quiríta táwicha, yá wàacawa néré, wamànicaténá yái íbaidacalési wawàwée-rica wamànica.” ¹⁶Quéwa càmítacué pimàni càì. Piyúunáidacuéca, píacata idènia íwali wawàsi yái picáucaacawa pipíchaléwa, yácué canùmaséeca pía. Quéwa canùmaséecaalí wía, yá wamànica báawéeri. ¹⁷Iná macái wenàiwica idéeyéi yáalfacawa cayábéeri wawàsica íwali, quéwa càmicaalí namànnini, yá namànica nabáyawanáwa Dios ipíchalé.

**Níai càasufoyéi yùuwichàidéeyéi áibanái canéeri wawàsi
íwalíse, Dios yùuwichàidapináca nía**

5 ¹¡Péemiácué nulí, píacué càasufoyéica! Píacué iwàwacutéeyéi fícháanica, pimáidáidacué nacái, íwalíse yái yùuwichàacáisi yèeripinácuécawa platalé. ²Yái yàasusi pidènièricuéca, pìwacáidéericuéca yáawinawa abécatalé, idéca ibadácawa píchacué. Yái pibàle cawènífrica, idéca nacái chawádule iyáaca píchani. ³Càita nacái níai píasu oronáica, palata nacái, idéca dúudeca náinata-bàa naliacawa. Iná dúudecáinácué píasu oro, pipalátani iríacawa, yá yáasáidaca Dios irí báawéeyéicuéca pía. Iná yàasu èri yùuwichàidaca níai èri mìnánica, yácué yùuwichàidapináca pía yùuwichàacáisi quichái iriculé càiripináta. Máiní-cáinácué pìwacáidaca pírfíwa madécaná yàasusi, irícu yái èri mawiénífrica imáalàacawa. ⁴¡Péemiácué! Níai íbaidéeyéicuéca pírfí pibànacalé yàaluná irícu, nacháawàacuéca pía Dios irí, càmícáinácué pipáyaida náibaidacalé iwèni. Iná càmícáinácué pipáyaida nía, yácué idéca piyéedùaca nía. Quéwa yái Wáiwacali Cachàinífrica canánama fícha, icuèrica nacái macái wawàsi iwícaú, idécaté yéemíaca nasàna, namáidáidacaalíté irí cáiwínama. ⁵Píacué idéeyéi isímáidaca yáawawa madécaná yàasusi iyú, canácata wawàsiquéi pimáapuèricuè irícu èri-quéi. Yá nacái idécuéca pimànica càide iyúwacué piwàwáaná. Càicuéca píade iyúwa abéeri cuwèsi iyéerica yàalu irícuwa, nèerica iyáa manuí iwéréta walí-bàacani, néese, yá nanúacani. ⁶Idécué picháawàaca naináwaná, níai iyéeyéica machacàníri iyú càide iyúwa níai imànníyéica báawéeri. Yá nacái idécuéca pinúaca nía. Quéwa càicáaníta, càmita napélicuè pípunita náipuináwa.

Manuícaalí wawàwa Dios iwéré, iwàwacutá wàideniaca yùuwichàacáisi

⁷Iná píacué nuénánái, píideniácué matuíbanáiri iyú yái yùuwichàacáisica àta Wáiwacali yàanàacataléta. Píináidacuéwa nàwali, níai ibanéeyéica ibànacaléwa, nacúaca matuíbanáita madécaná èri, iwéréta cáli idàwinàidaca cayábanaméeyéi bànacalé iyacanáca. Nacúaca nacái matuíbanáita, iwéréta unía yúuwàacawa, bànacalé idàwinàacaténáwa, àta idécataléta béerica bànacalé iyacaná. ⁸Iná càita nacái píacué. Iwàwacutácué pichàiniadacawa abémáidata. Picácué piméyàawa. Picúacué matuíbanáita, mawiénicáiná Wáiwacali yàanàapináca. Càmita máiní idècuniacawa.

⁹Nuénánái, picácué máiní calúaca piicáyacacawa. Càicaalícué pimànica, yásí Wáiwacali yùuwichàidapinácuéca pía íwalíse yái pimàníricuéca. Iná núumacué pírfí, yàanàapináca mesúnamáita.

¹⁰Nuénánái, piicácué picáuwa níai profetanái, càinàcaalíté nàideniaca yùuwichàacáisi, níai icàlidéeyéicaté Wacuèrinásàiri itàcái wenàiwica irí.

¹¹ Iná càì wáináidacawa, casfímáica Dios imànica níái ìidenièyèica yái yùuwichàachàacáisica.

Idécué pálíacawa Job iináwaná ìwali, càinácaalíté ìideniàca yùuwichàa-náwa. Yácué nacái pálíacawa càinácaalíté Wáiwacali imànica irí manuí cayá-béeri yùuwichàaca idénáamitéwa. Yái Wáiwacalica, báisíta cáinináca iicáca wía, yá nacái iicáca wapùalé manuísíwata.

¹² Nuénánái, nucàlidacué pírí áiba tàacáisi cawènfiri. Pitàanícaalícué abéeri wawàsi ìwali, “báisíta Dios”, picácué píma fípidená ìwali. Ewita Dios iyacàlè fípidená ìwali chènuniré, cáli fípidená ìwali nacái, áiba wawàsi fípidená ìwali nacái. Iná, ¡báisíta! pímacaali áiba irí, yá báisícáináta pímaca. “Càmita”, pímacanáami nacái, yá càmicáináta yéewa pimànica wawàsi ipíchanácué Dios yùuwichàidaca pía ìwalíise.

**Peebáidacué Dios yàapínaca pírí yái písutéerica
fícha. Píacué nacái irí cayábéeri.**

¹³ Iyacaalícué pèewi abéeri báawéeri yàasu wawàsi, iwàwacutá itàaníca Dios yáapícha, isutácaténá fícha yái iwàwacutéerica. Iyacaalí nacái abéeri péená casfímáiri iwàwa, yá iwàwacutá icántàaca canciónái Dios irípiná.

¹⁴ Iyacaalí abéeri péená cáuláiquéeri, iwàwacutá ichùulla namáidaca irí, níái icuèyèica níái iwaquèyèicawa Jesús fípidená ìwali, natàanícáténá ìwali Dios yáapícha. Yá nacái napusúacani sèenási iyú, Wáiwacali fípidená ìwali.

¹⁵ Manuícaalí iwàwa Dios iwéré, yái itàanfíríca Dios yáapícha, yá Wáiwacali ichùniapínaca yái cáuláiquéerica. Yá nacái imichàapínacawa yàalubái fíchawa. Imànicaalí nacái ibáyawanáwa, yá Wáiwacali imàacapínaca iwàwawa ibáyawaná fícha. ¹⁶ Iná ìwalíise, picàlidacué píchawa amalánama yái báawéeri pimànfírícuéca áibanái irí. Yá nacái pitàanícuéca Dios yáapícha píwaliwáacawa, yéewacáténá ichùniacuéca pía uláicái fícha. Yái wenàiwica iyéerica càide iyúwa Dios iwàwáaná, itàanfícaalí Dios yáapícha, yá yéewa ichàbacawa irí càinácaalíta wawàsica yái isutá Dios fícha.

¹⁷ Píwàwalícué yái profeta Elías, iyéericaté bàaluité. Wanacáiritaté wenàiwicaca, càiritaté nacái iicacánáwa iyacade iyúwa wía. Abéeri yàawiría, yáté itàaníca Dios yáapícha, ipíchanaté unía yúuwàacawa cáli ìwali. Yá càmitaté unía yúuwàawa máisiba camuí, áiba camuí iwalíabàa quiríta.^q ¹⁸ Néese, yáté itàaníca Dios yáapícha àniawa, yèepùacáténá unía yúuwàacawa. Yáté unía yúuwàacawa àniawa, yáté nacái cáli yèepùaca idàwináidaca bànacalénái nàyanáca yáapíchawa.^r

¹⁹ Nuénánái, abéeri péenacaalícué iwènúada íiwitáisewa fícha yái Dios itàacái báisíríca, quéwa áibacaalí itàaní yáapícha, yèepùacáténá iyaca àniawa Dios itàacái báisírí ìwali, ²⁰ iwàwacutácué pálíacawa, yái iyúudèerica cabáyawanéeri yèepùacawa àyapu báawéeri fícha, idéca ichúuliadaca cabáyawanéeri yéetácáisi fícha. Yá nacái Dios imàacapínaca iwàwawa náicha níái madécaná ibáyawaná imàníyèica.

1 PEDRO

Icàlidacatái walí cuyàluta ìwali:

1 Pedro: Yáasáida walí yái nàuwichàanácátéwa níai yeebáidéeyéicaté Jesús. “Ewitaté áibanái yùuwichàidaca nía báawanama, càicáanítaté Pedro iwàwa ichàiniadaca nawàwa náalimácaténá nàyaca machacànñiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná.”

Itànèerité cuyàluta:

Yái Pedro, yácataté néená níai Jesús yéewáidacalénáica. Iná Pedrotá yái itànàaté yéená yái cuyàlutaca Silas yáapicha. 1 P. 1.1. 1 P. 5.2; Hch. 1.20; 2.23; 4.5, 10.42.

Camuí itànèerité iricu cuyàluta:

Pedro itànàacaté cuyàluta chábade camuí 63 néenibàa, asáica idénáamité Cristo.

Camuí 67 néenibàa, yáté idéca rey Nerón imàacaca nanúaca Pedro.

¿Sísàanaté itànàa cuyàluta?

Babilonia ìyacàlená néeseté itànàa yái cuyàlutaca. 1 P. 5.13.

¿Càinaté irípiná itànàa yái cuyàlutaca?

Pedro itànàacaté nalí cuyàluta níai yeebáidéeyéicaté Jesús, ìyéeyéicaté nèewibàa yàcalé iricubàa, napiadáidacaté nía ìwalíise yái neebáidáanácaté Jesús. 1 P. 1.1; 4.12; Hch. 8.2-4.

¿Cánápinaté itànàa nalí yái cuyàlutaca?

Pedro itànàacaté nalí yái cuyàlutaca, ichàiniadacaténá nawàwa, casímáicaténá nàyaca, éwita báawaca naicáca nía, náináidacaténáwa iwicáubàa yái yùuwichàacáisi, yái càirica ichàbacawa iyaca nalí.

Cuyàluta icàlidéeri walí ìwali:

Icàlida walí ìwali yái báisínácata cáinináanáca Dios iicáca wía mawènitá, éwita áibanái imànica yùuwidewa wía ìwalíise yái manuínáca wawàwa Jesús iwéré.

Nuwàwalicué pía

1 ¹Núa Pedro, Jesucristo yàasu apóstol, nutànàacué pirí cuyàluta, píacué yéeyéica iyaca áibanái cáli ínatabàa yàasu cáli fíchawa: Ponto yàasu

cáli néré, Galacia, Capadocia, Asia, Bitinia yàasu cáli néré nacái. ²Píacué idéeyéicaté Wáaniri Dios iníwàaca bàaluité càide iyúwaté fináidáaná imànicaté píapichacué. Yáté iseríacuéca pía iríwa Espíritu Santo iyú yéewacaténacué pimànica irí càide iyúwa iwàwáaná. Yáté nacái íisapíacuéca pía Jesucristo íiraná iyú.^a

Nuwàwaca Dios yàacuéca pírí manùbanama mawènitá yái pimáapuèricuécá, piyacaténacué nacái matuñbanáita.

Wacúa Jesús yàanàaca èeri imanùbaca idècunitàacá wàyaca

³Wàacué cayábèeri Dios irí, yái Wáiwacali Jesucristo Yáanirica, iicácaté wapùalé manuísíwata. Iná yéewa imàacacaté wamusúacawa wàlisài iyú ìwàlísé yái Jesucristo imichàanacatéwa yéetácáisi fícha, yéewacaténá wacúaca yái Wáaniri Dios yèeripínáca walí áiba èeri, ⁴yái wàasupíná idènièrica walípiná chènuniré, càmfíríca yéewa báawaca, càmfíríca nacái ibadáwa, càmfíríca nacái yéewa iicacánáwa ichàcacawa, cawènfíríca càiripínáta. ⁵Píacué yeebáidéeyéi Dios ìwali, iná yéewa icùacuéca pía ichàini iyúwa yéewacaténacué ichúuliadaca pía yùuwichàacáisi fícha, idéerica màulenáca yáasáidacaténacué píriní èeri imáalàacaalíwa ìyaca.

⁶Iná ìwàlísé, yéewacué casífmáica piwàwa éwita piùwichàacuéca madécaná íiwitáaná yùuwichàacáisi, achúmèeyéica imànicuécá piwàwa, quéwa achúma èerita.

⁷Iná yái manuínáca piwàwa Jesús iwéré, ìyaca càide iyúwa oro. Yái oro náalimáida naicáwani quichái iyú namusúadacaténá néese yáawami orota. Càita nacái Dios yáalimáidapínacué iicáwa pía yùuwichàacáisi iyú idècunita piyacuéca chái èeri írìcu, píasáidacaténacué manuíca piwàwa Jesús iwéré. Idècanáamicuè yáalimáida iicáwa pía áiba èeri, yásí Dios itàanpínáca piwali cayába, icàlidapínáca nacái píiwitáise cayábèeri ìwali macái yáacúalicu, báisícata manuícúéca piwàwa Jesús iwéré, yàasu èeripíná Jesucristo yàanàaca àniawa,^b ⁸yái cáininéericuécá piicáca, peebáidéericuécá nacái ìwali, éwita càmitàacá piicácuéni. Yá nacái isífmáisíwacuéca piwàwa ìwàlísé yái càmfírícuéca píalimá picàlidaca tàacáisi iyú, máinícáiná cayábacani ichàbanamawa. ⁹Casífmáicuè piwàwa, manuícáinacuè piwàwa Jesucristo iwéré, yái ichúuliadéeripínacuéca pía yùuwichàacáisi fícha.

¹⁰Iná ìwàlísé, níái profetanái nacàlidacaté ìwali yái cáinináanápínacaté Dios iicáca wía mawènitá. Yá nacái néewáidacatéwa ìwali cayába yái Dios ichúuliadàanápínáca wía yùuwichàacáisi fícha. ¹¹Yá nawàwacaté náalíacawa ìwali yái èeri càirícaté Cristo yàasu Espíritu icàlidaca nalf ìwali, yái iyéerícaté nàwali, icàlidéerícaté nalf ìwali yái Cristo yùuwichàanápínacatéwa, nía nacái cayábanaméeyéi wawàsi ichàbéeyéipínacawa idénáami.

¹²Quéwa Dios imàacacaté profetanái icàlidaca yái tàacáisica, quéwa càmitaté náalimá néemìaca fimáaná, càmicáináté nalfpínáni, walípináta siùcade. Natàanícaté ìwali yái tàacáisi cayábèerica Espíritu Santo ibànuèrica

a 1.2 Bàaluité ipíchawáiseté Cristo yàanàaca, sacerdotenái inúacaté cuwèesínái wenàiwicánái ibáyawaná ìwàlísé. Yáté náisapiaca nía náiraná iyú náalíacaténá idéca ibàliaca Dios fícha nabáyawaná ipíchaná yùuwichàidaca nía. Siùcade wía, weebáidacaalí Jesús, yá iicáca wía càide iyúwa canéeyéi ibáyawaná quirínama Jesús ìwàlísé. Lv. 1.3-4 b 1.7 Mt. 25.21-23.

chènuníse, càiricuéca nacàlidaca pírí ìwali, yáí càmírica ángelnáí yáalíá yéemíaca ímáaná.

Dios imáidaca wía wàyacaténá méetàucuta báawéeri fícha

¹³Iná ìwalíse, ìwàwacutácué màulenáca pía, pìyacaténácué cáalíacáiri iyú. Picácué picàma, yátacué picúa yáí cayábéeri Dios yèeripínácuéca pírí mawènta Jesucristo yàanàacaalí àniawa. ¹⁴Piyacué càide iyúwa sùmanáí yeebáidéeyéí isèenáí itàacáíwa. Picácué piya quirínama càide iyúwaté píwi-táise báawéeri ìwàwáaná quéecha, càmicaalítéca pialíacuéwa Dios ìwali. ¹⁵Piyacué mabáyawanáta macáí wawàsi ìwalita càide iyúwa Dios iyáaná mabáyawanáta, yáí imáidéericuéca pía.

¹⁶Càica Dios itàacáí fimaca: “Piyacué mabáyawanáta càide iyúwa nùyáaná mabáyawanéeri iyú.”^c

¹⁷“Wáaniri”, pímacaalícué Dios ìwali, càmita iicácué pipùalé ìwalíse, icàlidapínacáiná wenàiwica iináwaná machacànita ìwalíse yáí namànfírica nálímáwanama. Iná ìwalíse, yá ìwàwacutácué piyaca cáimiétacanéri iyú idècunitàacá piyaca cháí èeri irícu. ¹⁸Idécué pialíacawa Dios idécaté yeedá-cuéca pía fícha yáí èeri fiwitáise mawènfírica, càide iyúwaté nàyáaná níai piawirináimica, yáí nachàbáidéericatécúé pírí. Quéwa càmítaté ipáyaidacué piwèni iyú yáí wawàsi imáalèeripínacawa càide iyúwa oroca, palata nacáí. ¹⁹Dios ipáyaidacatécúé piwèni Cristo íraná cawènfíri iyú, càiricade iyúwaté abéeri cordero^d wàlisàí, canéericata ìwalíse báawéeri wawàsica.^e

²⁰Yáí Cristo, idéericaté Dios imàacaca bàaluité yéetáanápínáwa èeri mìnánáí fíchawalííná, ipíchawáisetéca idàbáidaca yáí èerica. Quéwa, yáté yàanàaca yáasáidacawa pìatalécúé siuca èeride, cáininácáínaté iicáca wía.

²¹Iná Cristo ìwalíisenáta, yácué peebáidaca Dios, icáucàidéericaté Cristo yéetáacísi fícha, yá nacáí imàacacaté Cristo írí chàinisi canánama iwicáubàa. Iná ìwalíse, yá manuícúéca piwàwa iwéré, picùacué nacáí Dios imànica càide iyúwaté imàacáaná itàacáíwa walí bàaluité.

²²Iná siucade, idécáínácué pimànica càide iyúwa tàacáisi báisíiri ímáaná, yá yácata masacàacué imànica píwiwáise yéewacaténácué cáini-náca piicáca níai péenánáicawa Cristo ìwalíisená. Iná cáininácué piicá-yacacawa piwàwa yáapichawa, ²³idécáínácué pimúsúacawa wàlisáica iyú àniawa. Quéwa càmita pisèenáí irícuísewata níai yéewéeyéica yéetácawa. Iyúta yáí Dios itàacáí cáurica, yáí iyéerica nacáí càiripínáta. ²⁴Càica Dios itàacáí fimaca:

“Macáíta níai wenàiwicaca càica nfade iyúwa masicái,
macáíta yáí wawàsi nadènièrica cháí èeri irícu, càicááníde iyúwa
masicái fiwiná.

Chuicanáami yáí masicáica, yá fiwiná icaláacawa.

²⁵Quéwa yáí Wáiwacali itàacáica iyaca càiripínáta.”^f

c 1.16 Lv. 11.44,45; 19.2; 20.7; Is. 40.6. d 1.19 Cordero, oveja líiri, idènièri abéeri camuí. Yáí cordero ìwàwacutéeri masacàaca, macháunéeri nacáí yáí nanuérípínacaté Dios írí Pascua yaalí, áiba wawàsi yaalí nacáí. e 1.19 Ex. 12.5; 1 Co. 5.7; Ex. 29.38-42; Ap. 5.12; 13.8.

f 1.25 Is. 40.6-9.

Iná, yácata tàacáisi cayábéeri yái càì idé icàlidacawa pirícué.

Jesús, yácata íba cáuri, iwàwacutá yàasunáì wenàiwica iyaca mabáyawanéeri iyú

2 ¹Iná pimàacacué píchawa macái báawéeri fiwítáaná: Mèniadacáisi, chìwái, yúudenisi nacái. Pimàacacué nacái píchawa yái pitàaníná-cuéca báawanama áibanái ìwali náinatawáisewa. ²Iná càide iyúwa quíra-siinái icutáidáaná yáatúa òni ituníwa, nadàwinàcaténáwa, càita nacái picutáidacuéca yái Dios itàacái yáawami cayábéerica yéewacaténácué pidàwinàacawa, peebáidacaténácué Dios ìwali. Yásí ichúliadapínácuéca pía yúuwichàacáisi fícha, ³idécáinácué píalíaca cayábéerica fiwítáise yái Wáiwacalica, càide iyúwa cadàiníri yàacàsica.^g

Cristo, yácata íba cáuri

⁴Iná pimawíenidacuéwa Wáiwacali Jesucristo írí, yái wacáuca yàabàlináca Dios iníwèericaté yàanápíná walí wacáuca Dios yáapícha, cawènírica nacái Dios írí. Yá nacái Jesucristo iyaca càide iyúwa íba cáuri cawèníri Dios icapèe írìcu, quéwa èri mìnánái yáamàacatèni fíchawa. ⁵Iná píacué nacái, càiyéita iyúwa íba cáuyéi, Dios imànica iyaca icapèe cáuriwa yàasu wenàiwicanái iyúwa, càiride iyúwa capíi manuúri, wàlisàì nacái írípínáwa, píbaidacaténácué írìcu iyúwa yàasu sacerdotenái mabáyawanéeyéi. Iná ìwalíisená, yácué píaca Jesucristo fímiétacaná, yái Dios yeedéeripínáca casfímáiri iyú. ⁶Càicaté Dios itàacái fímaca:

“Siùcade, numàacaca Jerusalén^h néeni
yái íbaⁱ máinírica iwàwacutácawa capíi írì,
Dios iníwèericaté, yácáinátaté máiníri cawènica.
Iná cawínácaalí yeebáida ìwali, càmita ibáiniapínáwa ìwalíise yái
yeebáidáanáca Jesús.”

⁷Iná píacué yeebáidéeyéica Jesús, cawènírisíwacué píicáca.

“Quéwa mawèníri naicáca níái yáamèeyéicani.
Iná níacata yái yúuquèeyéicaté fíchawa yái íba cawènírica macái íba
fícha.”^j

⁸Iná càmicáiná neebáida yái tàacáisi cayábéerica, yá nadùdùacawa ìwalíise,

“yá náuwàacawa íba cawèníri iwéré,
nàapínácaínáwa yúuwichàacáisi néré càide iyúwaté idééná Dios
imàacaca itàacáíwa.”

⁹Quéwa siùcade, píyacuéca càide iyúwa abéeri wenàiwica fiwítáanáta Dios iníwèeyéicaté írípínáwa, sacerdotenái íbaidéeyéica Dios írí, Dios yàasunái

^g 2.3 Sal. 34.8. ^h 2.6 Sión: Itàaníca Dios icapèe ìwali, Jerusalén ìyacàlená ìwali nacái.

ⁱ 2.6 Yái íbaca, yáta Jesucristo, icàlidéerica tàacáisi báisíri. ^j 2.7 Yái íbaca, yácata Jesucristo yàabàlináca, yái Dios itàacáica.

wenàiwicaca siùcade,^k yéewacaténacué picàlidaca ichàini imanúfa iináwaná ìwali, yái imáidéericatécué pía catéeri iricuíse, piwàlùacaténacuéwa yàasu camalási cachùniqúeri iriculé.¹⁰ Bàaluité, càmitaté abéeri wenàiwica íiwi-taanacué pía, quéwa siùcade, Dios yàasunái wenàiwicacuéca pía. Bàaluité, càmitaté Dios iicacué pipùalé, quéwa siùcade, idéca iicacuéca pipùalé mawè-nita.

Piyacué càide iyúwa Dios yàasunái wenàiwica

¹¹Nuénánái cáininéeyéi nuicáca, nusutacué pícha wawàsi manuísíwata, píacué iyéeyéica áiba cáli íinatabàa yèepuníyécawá chái èeri iricu. Piibàacué píawawa íicha yái píiwiitáise báawéerica, ichùlliucuéca pimànica càide iyúwa piiná iwàwáaná, yái imànífirica ùuwicái wacáu wàlisái fipunita.¹² Piyacué machacàníri iyú nèewibàa níái wenàiwica càmfíyéica yeebáida Jesús. Iná éwítacué nacháawàacué piináwaná, pimànicasacué báawéeri, quéwa yàasu èeripiná, Dios yùuwichàidaca macáita níái wenàiwicaca. Níái càmfíyéica yeebáida Jesús, naicápinácaalí yái cayábéeri wawàsi pimànífiricuéca áibanái írí, néenialí, yá náalápináca báiscata Dios imànica machacànita wawàsi.

¹³Iná Wáiwacali ìwalíisená, yá piacuéca náimiétacaná macáita níái wenàiwica ichùlliyéica chái èeri iricu, éwita reycani, yácáináta ichùllieri nawicáu canánama.¹⁴ Níá nacái áibanái yàcalé íiwiitapunái, rey imàaqueeyéica néenibàa nàuwichàidacaténá níái imànífíyéica báawéeri, icàlidéeyéica nacái naináwaná cayába níái imànífíyéica cayábéeri.¹⁵ Iná yácata Dios iwàwéeri wamànica yái: Wamànicaalí cayábéeri áibanái írí, yásí yéewaca masànaca wamànica níái càmfíyéica yáaliáwa Dios ìwali, canácaténá yéewa náimaca wàwali.¹⁶ Piyacué càide iyúwa níái idéeyéica Jesús iwasàaca báawéeri ichàini fícha. Quéwa idécáiná Wáiwacali iwasàacuéca pía, picacué píima piríwa, yásí yéewaca wabàaca wamànica wabáyawanáwa. Piyacué càide iyúwa Dios yàasunái wenàiwica.¹⁷ Piacué náimiétacaná macáita níái wenàiwicaca. Cáininacué piicáca macáita níái wéénanáica Jesús ìwalíise. Piacué Dios iyéininá. Piacué nacái íimiétacaná yái rey romanosàirica.

Iicacánáwa wàyaca náapícha, níái wáiwacanánáica, wía Dios yàasunái wenàiwicaca

¹⁸Píacué nàasu wenàiwicaca, píacué náimiétacaná níái píiwacanánáicawa. Càmita abéeri nfacatái cayábéeyéica íiwiitáise, cayábéeyéica nacái píapíchacué, cayábatacué nacái píacué náapícha níái báawéeyéica íiwiitáise.¹⁹ Cayábaca Dios iicáca níái idéeyéica màulenáca nàuwichàanápínáwa càide iyúwa Dios iwàwáaná, éwita nàideniaca yùuwichàacáisi canéeri ìwalíise.²⁰ Quéwa canácata iwèni pirícué, nacapèedacaalícué pía, pimànicáinacué báawéeri. Quéwa nàuwichàidacaalícué pía cayábéeri wawàsi ìwalíise, píideniacaalícué nacáini, yásí cawènica Dios iicácani, cayábaca nacái iicácani,²¹ yácáináta Dios imáidéericué pía ìwalíná. Càicataté nacái Cristo yùuwichàacawa wàwalíná waicácaténá wawicáuواني, wàacaténáwa iricubàata yái imànífiricaté.

²² “Càmitaté Cristo imàni ibáyawanáwa, canásíwata.

Canácátáita nacái imèniadaté áibanái.”¹

²³ Nacuísacaalíté báawanama Cristo, càmitaté yeebá nasàna báawéeri tàacáisi iyú. Ewitaté nàuwichàidacani, càmitaté ibáulia inúaca nía. Imàacacáitaté yàasu wawàsiwa Dios icáapi iricu, yái yùuwichàidéerica báawéeyéi wenàiwica machacànfiri iyú. ²⁴ Cristo itécaté wabáyawaná iiná ìwaliwa cruz ìwali yéewacaténá wéetácawa bayáwanási irí, wàyacaténá Dios ipíchale machacànfiri iyú. Iná Cristo imàacacáinaté nàuwichàidaca iiná, yáté idéca iwasàaca wía wabáyawaná ichàini fícha.^m ²⁵ Wàyacaté quéecha càide iyúwa ovejanái iméeréeyéiwa.ⁿ Quéwa siùcade idéca wèepùacawa Ovejanái Iiwacaliná yàatalé, yái Pastor icuèrica wacáuca.

Iicácanáwa nàyaca níai idènièyéica yàacawéeyéiwa

3 ¹ Càita nacái píacué inanáica, pimàacacué píawawa pìyaca piacawéerínái ichàini yáawibàa, níacáinatá icuèyéicué píawéewacaténá yeebáidaca Dios itàacái ìwali, yái piacawéericué càmfírira yeebáida, éwita càmita picàlidacué irí Wáiwacali Jesús iináwaná ìwali. Iwalísepináta yeebáida yái iicácanáwaca cayábaca píiwitáise ìyaca, ² naicácaalí nacái ùyaca machacànfiri iyú, ùyacaalí nacái cáimiétacanéri iyú. ³ Píacué inanáica, iwàwacutácué píalíacawa chánácaalí yái cachùniqueérica píacué ìwalíse. Càmita máini ìwalíseca yátái asáirica ichànácawa pìwalicué, iyúwa pípiacaalícué píiwita ibáináwa machàbacaanánama iicácanáwa, picuàdacaalícué pìwalísewa yáawami oro imànicanáta, pìwalicaalícué nacái bàlesi yáawami cachùniqueerita iicácanáwa.^p ⁴ Yáta cachùniqueéri píacué ìwalíse yái píiwitáise cayábérica imuséericawa síisài piwàwalicuíse, yái píiwitáise cayábérica, casí-máirica, matuíbanáirica, càmfírira nacái yéewa imáalàacawa, yásí cawènfiri Dios iicáca nacái. ⁵ Càicaté namànica bàaluité níai inanái mabáyawanéeyéica, fíbèyeyéicaté iwàwa Dios iwéré, imàaqueeyéicaté yáawawa ìyaca nàacawéerínái ichàini yáawibàawa, níacáinataté icuèyéi nía.

⁶ Piicácué picáuwa úai Saraca imàaqueechúacaté yáawawa ìyaca ùacawéeri Abraham ichàini yáawibàa, yáté nacái “Nuíwacali”, úumaca irí.^q Iná pimànicaalícué càide iyúwaté Sara imànífiná, yá piyacuéca càide iyúwa uénibenái. Yá nacái canácata yéewanácué cáaluca pìyaca.

⁷ Píacué nàacawéerínáica, càita nacái iicácanáwa iwàwacutá piyacuéca piacawéetúanái yáapichawa cáalíacáiri iyú.^r Píacué uímiétacaná úai inanáica. Iwàwacutácué píalíacawa càmita udènia uchàiniwa càide iyúwacué pía. Quéwa càicàaníta, abédanamata Dios yàaca ulí piápichacué mawènitá yái ucáuca càmfírira imáalàawa. Iná piacué uímiétacaná ipíchaná càulenáca Dios yéemiaca píricué, pitàanicaalícué yáapicha.

Níai nàuwichàidéeyéi, namànicáiná cayábéeri áibanái irí

⁸ Imáalàidáaná nùalàacacuéca pía. Iwàwacutácué abédanamacata píiwitáise piápichawáaca. Péemiacué píriwáaca ìwali yái piasu wawàsi báawéericuéca imànica piwàwa. Cáininácué piicáyacacawa iyúwa yéenáiquéeyéiwa.

1 2.22 Is. 53.9. m 2.24 Is. 53.5. n 2.25 Is. 53.5. o 3.1 Ef. 5.22; Col. 3.18. p 3.3 1 Ti. 2.9. q 3.6 Gn. 18.12. r 3.7 Ef. 5.25; Col. 3.19; 1 Ts. 4.4-5.

Piicácué nacái áibanái ipùalé. Piicáyacacuéwa càide iyúwa piicacalénáisiwa.
⁹Iná cawinácaalí imànicué pirí báawéeri, picácué pèepùada irí báawéeri
 nacái. Picácué pichùulia báawacatalé níái icuíséeyéicuéca pía báawanama.
 Pisutácaítacué nàwali Dios, yàacaténá nalí cayábéeri càitáde iyúwaté Dios
 imáidáanacué pía nacái, yàacaténacué pirí cayábéeri.¹⁰ Càica Dios itàacái
 fimaca:

“Yái cáininéerica iicáca icáucawa,
 iwàwacaalí nacái ìyaca casímáita cáala èeri,
 iwàwacutá icùaca inènèwa ipíchaná imànica báawéeri áibanái irí,
 ipíchaná imèniadaca áiba itàacái iyúwa, ichiwa iyú nacái.

¹¹Piwènúada piíwitàisewa báawéeri fícha, pimàni yáawami
 cayábéerita.

Picutáida cayábéeri piyacaténá matufbanáita.

¹²Wáiwacali iicáca níái imàníyéica cayábéeri áibanái irí,
 imàníyéica nacái machacàníri iyú wawàsi.

Natàanícaalí nacái yáapicha, yá yéemíaca nalí, yàacaténá nalí yái
 nawàwacutéerica.

Quéwa ibàlùacawa náipunita níái wenàiwica imàníyéica
 ibáyawanáwa.”¹³

¹³Iná pimànicaalícué abémáidata cayábéeri áibanái irí, yá canácata
 yáaliméeripiná imànicuéca pirí báawéeri. ¹⁴Quéwa nàuwichàidacaalícué
 pía ìwalíse yái cayábéeri wawàsi pimàníricuécá áibanái irí, yá Dios isí-
 máidapínacuéca piwàwa. Iná picácué picalùadaníwa ìwalíse. Picácué nacái
 cáalu piicáca nía. Picácué achúma piwàwa ìwalíse yái piùwichàanácawa.
¹⁵Piacáitacué Cristo fímiétacaná piwàwalícuésewa, yái Píiwacalícuéca.
 Iwàwacutácué màulenáca pía mayamáacata peebácaténacué nasàna níái
 icháawèeyéicuéca pía, càinácaalí yái picùacué yàanàaca, piacué yeebái-
 déeyéica Cristo, quéwa casímáiri iyú, cáimiétacanéeri iyú nacái. ¹⁶Iná
 yái wawàsi píaliéricuécá cayábaca, yáta iwàwacutá pimànicuécá yéewa-
 caténá báipínaca níái itàaníyéica báawanama piwalícué, pèepunícáiná-
 cuéwa Cristo yáapicha.

¹⁷Iná cayába quiríta piùwichàacaalíwa ìwalíse yái cayábéeri pimàníríca
 càide iyúwa Dios iwàwáaná, fícha yái piùwichàanácawa ìwalíse yái báawéeri
 pimàníríca. ¹⁸Iná càitaté nacái,

Cristo yéetácawa, abé yàawiríata càiripínata,
 wabáyawaná ìwalíse.

Canácaté Cristo ibáyawaná,
 quéwa càicáaníta, yáté yéetácawa wàwalíná, wía
 cabáyawanéeyéica,
 itécaténá wía Dios yàatalé.

Báisíta iiná yéetácatéwa,
 quéwa icáuàacatéwa ìyacaténá espíritu iyú.

¹⁹Iná espíritu iyú, yá yàacaté icàlidaca nálí níái espíritunái presoíyéicaté iyaca,^u ²⁰càmíiyéicaté yeebáida Dios itàacái bàaluité, Noé yàasu èerimité. Níái Dios icuèyéicaté iwènúadaca íiwitáisewa báawéeri fícha déecu èeri, idècunitàacá Noé imànicaté yái lancha manuíríca. Yái Dios ichúuliadéericaté írícu ocho wenàiwica úni yéesacái manuírí fícha.^v

²¹Siùcade, yái úni yéesacái iyaca càide iyúwa wabautizácaalíwa úni yáaculé.^w Quéwa yái bautismoca càmita fíba wenàiwica isacàa. Wabautizáwa wáasáidacaténá wadèniaca wàasu wawàsiwa Dios yáapícha, idécáiná wasutáca fícha imàacacaténá iwàwawa wabáyawaná fícha, ìwalíise yái Jesucristo icáucàanacátéwa yéetácáisi fícha.^x

²²Yái imichèericatéwa chènuniré, siùcade, iyaca Dios yéewápu néesema. Iná yácata idènièri ichàiniwa nawicáuwa macáita níái ángelnáica, macáita níái espíritunái ichúulièyéica, nía nacái idènièyéica ichàiniwa.

Weebáidaca idénáami Dios, yá iwènúadaca wáiwitáise báawéeri fícha

4 ¹Iná càide iyúwaté Cristo yùuwichàaná yéetácawa iiná írícuwa cháí èeri írícu, càita nacái iwàwacutá màulenácuéca piùwichàacawa ìwalíná cháí èeri írícu, yácáináí idéerica yéetácawa. Yá càmita imàni íbáyawanáwa quirínama, ²càmicaténá piyacué quirínama càide iyúwa níái wenàiwica báawéyéica íiwitáise, imàníiyéica càide iyúwa nainá iwàwáaná. Piyacaténácué càide iyúwa Dios iwàwáaná, idècunitàacá piyacuéca cháí èeri írícu. ³Idécué piyaca déecu èeri, pimànica càide iyúwa níái càmfíyéica yeebáida Dios. Pimànicué báawéeri piiná iyúwa madécaná báawéeri íiwitáaná càide iyúwa píiwitáise báawéeri iwàwáaná. Picàmanicué nacái, pimànicué píapichawáaca madécaná báawéeri íiwitáaná. Pisíimáidacué piináwa pilabàacaalícué. Yá nacái piacuéca yéenáíwanásináí báawéeyéí íimíétacaná, yái báawéerica Dios iicáca.^y

⁴Iná ìwalíise, níái plàcawéeyéinámica ipíchatéca peebáidaca Wáiwacalí ìwali, yá nacalùadaca naicácuéca pía, càmicáinácué piacawéerida quirínama nía, ìwali yái náiwitáise báawéeri namàníirica máibàa canánama. Iná ìwalíise, yáté natàanícuéca píwali báawanama. ⁵Quéwa áiba èeri, iwàwacutá-piná nabàlùacawa Dios íipunita icàlidacaténá nálí ìwali yái namàníiricaté, idécáiná màulenàcani yùuwichàidacaténá níái cáuyéica, nía nacái yéetée-yéimicawa.^z

⁶Iná ìwalíise, yá Dios idécaté ibànùaca nálí yái tàacáisi cayábéerica Jesús iináwaná ìwali, níái idéeyéimicaté yéetácawa, plàcawéeyéinámica yùuwichàidéeyéicaté nía iwérétaté néetácawa. Quéwa cáupiná nàyaca espíritu iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná.

Iwàwacutá wáibaidaca cayába nayú níái chàinisi Dios yéeyéica walí

⁷Idéca mawíénica yái èeri yéenáíwaná imáalàacatáipínacawa macáita. Iná iwàwacutácué piyaca machacànita, cáalíacáiri iyú nacái, yéewacaténácué

u 3.19 Iwàwáaná fímaca yái versículoca: Jesús yàacaté icàlidaca nálí yái imawèniadàanáca yéetácáisi, báawéeri ichàini nacái, nálí níái ángelnái báawéeyéicaté imànica íiwitáisewa.

v 3.20 Gn. 6.1-7.24. w 3.21 Cf. Mr. 16.16; Hch. 2.38; Ef. 5.26; Tít 3.5. x 3.21 Ro. 6.3-4.

y 4.3 Ro. 1.29-31. z 4.5 Hch. 10.42; 2 Tí. 4.1.

pitàaníca Dios yáapicha. ⁸ Macái wawàsi iwicáubàa, iwàwacutácué cáininá-síwaca piicáyacacawa. Iná cáininácaalí waicáca áibanái, yá wáalimáca wamàacaca wawàwa áibanái ibáyawaná fícha. ⁹ Peedácué picapèe iriculéwa masànata níái yèepuníyíecawa déeculé icapèe fíchawa, nachàbáidacaténácué piataná catá. Peedácué piataléwa nía casíimáiri iyú.

¹⁰ Iná nèewíise níái madécaná chàinisi íiwitáanáca, yá idéca Dios yàacuéca pírí abéeri píalimáwanama, píibaidacaténácué iyú, piicácaténácué áibanái ipùalé. Píibaidacué iyú cayába yái Dios yèericuéca pírí mawènitá. ¹¹ Iná cawinácaalí yáalía itàaníca cayába, yá iwàwacutá yéewáidaca machacànita càide iyúwa Dios itàacái fímáaná. Yái caséerica iyúudàaca áibanái, iwàwacutá íibaidaca cayába yéewacaténá macái wenàiwica yàaca cayábéeri Dios írí Jesucristo ìwalfísená, yái cayábéerica, cachàiníirica canánama fícha càiripínata. Càicawani.

Níái yeebáidéeyéica Jesús, mayamáacata nàuwichàacawa

¹² Píacué nuénánái, cáininéeyéica nuicáca, piicácué picalùadawa ìwalíise yái yùuwichàacáisi piùwichèericuéca yáalimáida càitacué iicáwa pía. Picácué píináida càmfíricata iwàwacutá wàuwichàaca yái yùuwichàacáisica. ¹³ Iwàwacutácaíta casíimáicuéca pía, piùwichàacáinácué càide iyúwaté Cristo yùuwichàanátéwa, yéewacaténácué casíimáica pía yàasu èeri Cristo yàanà-pináca àniawa, icamaláná ichàini yáapichawa.

¹⁴ Iná áibanái icúsacaalícué pía báawanama Cristo ìwalfísená, casíimáicáitacué pía, Dios yàasu Espíritu cachàiníiricáiná ìyacué pìwali. [Báisíta, níacata yàasu wawàsi Cristo yáapicha yái nacúsáanáca báawanama iináwaná ìwali, quéwa píacué yéeyéi írí cayábéeri.] ¹⁵ Iná càmita iwàwacutá piùwichàacuécawa càide iyúwa inuényéi wenàiwica, iyúwa cayéedèeyéi, iyúwa nacái imàlùdéeyéi áibanái yàasu àyapulicubàa, iyúwa nacái ìyéeyéiwa áibanái yàasu wawàsi ìwali isicúata. ¹⁶ Quéwa cawinácaalí yùuwichàawa yeebáidacáiná Jesús ìwali, picácué píbáiniawa ìwalfíise, iwàwacutácaíta píacuéca cayábéeri Dios írí, pèepunícáinácué picàlidaca iináwaná ìwali.

¹⁷ Idéca yàanàaca yái èeri Dios idàbacatáipínaca yùuwichàidaca èeri mìnánái nabáyawaná ìwalfíise. Quéwa idàbapíná imàacaca wàuwichàacawa càide iyúwa wenàiwica icapèedáidacaalí yéenibewa. Iná càicaalí Dios imànica yàasunái wenàiwica íríwa, máiní yáawanáipíná yùuwichàidaca níái càmfíyéica yeebáida yái tàacáisi cayábéerica. ¹⁸ Dios itàacái fímaca walí:

“Iná achúmèeri wawàsi ìwalfísecaalíta nachúuliawa níái ìyèeyéica machacànfiri iyú,
¿Càinápínásica ichàbacawa nalí níái wenàiwica báawéeyéica íiwitáise, cabáyawanéeyéica nacái?”

¹⁹ Iná cawinácaalí yùuwichàawa, namànicáiná càide iyúwa Dios iwàwáaná, iwàwacutá namànica cayábéeri mamáalàacata. Yá nacái iwàwacutá namàacaca nacáuacawa Dios ícáapi íricu, yái càmfírica imèniada, idàbáidéericaté nía.

Pedro yàalàaca níái yeebáidéeyéica Jesús

5 ¹Iná píacué ancianonái, núa nacái ancianota náapicha. Núaca yái iiquéericaté càinácaalíté nàuwichàidaca Cristo. Iná Cristo yàanàa-pinácaalí àniawa, yá nacái nuicápinácata náapicha ichàini icamaláná ichùnìcaca, yáasáidapínacaalíwa waicá. Iná nusutácué pícha wawàsi manuísíwata: ²Picùacué cayába níái Dios yàasunái wenàiwica,^b imà-quéeyéicuéca picáapi irìcu. Picùacué nía cayába. Pimàni yái íbaidacalésica piwàwacáiná pimànicani, càmita nachùuliacáiná pía chàinisíri iyúta. Càmita nacái palata ìwalínáta, caséecáináta píibaidaca Dios irí iyúwa iwà-wáaná. ³Picácué piicá píawawa náiwacanánái iyú. Picácué nacái pichùu-lla nía chàinisíri iyú, níái Dios imàaquéeyéicuéca picáapi irìcu. Pimànicué napíchalé cayábéeri wawàsi naicácaténácué nawicáuwa pía, níái Dios yàasunái wenàiwicaca.

⁴Iná yàasu èeri yàanàaca yái Pastornái Iiwacalica, yá yàapínaca pirícué piwèni, úái corona cachùniquéechúaca, càmfíchúapínaca ibadáwa quirí-nama.

⁵Càita nacái píacué ùuculiyéica, iwàwacutácué peebáidaca natàacái níái ancianonáica. Macáitacué pía, picácué cáimacái piicáca píawawa píicha-wáaca. Píacué pímiétacanáwáaca, càica Dios itàacái ímaca:

“Dios yàacawa náipunita níái canùmaséeyéica,
quéwa iicáca napùalé mawèni níái càmfíyéica cáimacái iicáca
yáawawa áibanái ícha.”

⁶Iná picácué cachàini piicácawa Dios ícha, peebáidacué ichùuliaca yái Dios cachàinfírica. Iná yàasu èeri imànica pirícué cayábéeri, yá iicápinácuéca pía càide iyúwa wenàiwica cawèníyél.^c ⁷Iná pimàacacué Dios icáapi irìcu macáita yái wawàsi achúméericuécaca imànica piwàwa, yácáináta yáaliéri icùacuéca pía.

⁸Iwàwacutácué pìyaca cáalíacáiri iyú. Picácué pìyaca matufbanáita, yácáináta wàuwidesàiri Camèniadacáirica, yèepunícawa watéesebàa càide iyúwa cháwi caluéri fícháaná yèepunícawa, icutáidaca yèepuníca iyáa-pináwa.^d ⁹Yái iwàwacutéericuécaca pibàlùacawa fipunita, quéwa manuícué piwàwa Dios iwéré cáíwinama. Yá nacái idécué píalíacawa, càicata nacái nàuwichàacawa níái wéénánáica Jesús ìwalíisená macái cháí èeri irìcu.

¹⁰Quéwa Dios iicáca wapùalé mawèni, yái imáidéerica wía wàya-caténá abédanamata Jesucristo yáapicha càiripínáta, ìyacàle cachùniquéeri irìculé. Iná idécanáamicué piùwichàacawa achúma èerita, yá yácata, imàacacué béeyéica píiwitáise pìyacaténácué dàalanama itàacái ìwali, cachàinícaténácué nacái píiwitáise. ¹¹Iná Dioscata yái wèerica fímiétacaná, cachàinfíricáiná manuísíwatani icùacaténá macáita càiripínáta. Càicawani.

b 5.2 Jn. 21.15-17. **c** 5.6 Mt. 23.12; Lc. 14.11; 18.14. **d** 5.8 Iwàwáaná ímaca: Iwàwaca yeebáidéeyéi Cristo imànica càide iyúwa iwàwáaná, ipíchaná namànica càide iyúwa Dios iwà-wáaná.

Yácata imanùbaca nuwàwalicué macáita

¹²Nutànàacué pirí maléenéerita tàacáisica, yái nubànùacué pirí Silvano^ef yáapicha, yái núenásàiri núaliérica yeebáidaca báisíta Jesús. Nuwàwacué nuchàiniadaca piwàwa. Yá nacái nuchàlidacuéca pirí, ìwali yái Dios imànfiricuéca pirí. Iná iyú yáasáidacué pirí, báisícata, cáininácuéca iicáca pía. Iná peebáidacué ìwali mamáalàacata yái tàacáisi iicáanaca wapùalé mawènitá.

¹³Níái Jesús ìwacáidéeyéica, ìyéeyéica cháí Babilonia^g ìyacàlená ìricu, nía nacái Dios iníwèeyéicaté càide iyúwacué pía, nawàwalicué pía. Càita nacái Marcos,^h yái nuiquéerica càide iyúwa nuìri, ìwàwalicué pía nacái. ¹⁴Pitàidayacacuéwa cáininéeri iyú péenánái yáapichawa Jesús ìwalíise. Pisùsùacué nanànli ìwali nacái.

Nusutá Dios fícha pìwalicué, matuíbanáicaténácué piwàwa, píacué ìyéeyéica Jesucristo yáapicha. Càicawani.

e 5.12 Aibaalí ípidená, Silas, griego iyú, ípidená Silvano. f 5.12 Hch. 15.22,40.

g 5.13 Yácata Roma ìyacàlená yái càí Pablo íimaca ìwali, càicáináté náíwítáise níái ìyéeyéica néeni càide iyúwaté níái Babilonia minanáica. h 5.13 Hch. 12.12,25; 13.13; 15.37-39; Col. 4.10; Flm. 24.

2 PEDRO

Icàlìdacatái walí cuyàluta ìwali:

2 Pedro yáasáida walí ìwali yái Dios íiwitáise báisírica.

Néeni. ¿Càiná iicacánáwa iwàwacutá wàyaca wía yeebáidéeyéica Dios ìwali?

Itànèerité cuyàluta:

Yái Simón Pedro, fibaidéeri Dios írí, Jesucristo yàasu apóstol nacái. Píacué cáininéeyéi nuicáca, siúcade yáca pucháiba yàawiríanácué nutànàaca pírí yái cuyàlutaca.

Yácata apóstol Pedro yái itànàaté àniawa yái pucháibáanáca níai cuyàluta-náica.

Càicaté íimaca: núacata itànàa yái cuyàlutaca. 2 P. 1.1; 3.1.

Jesús icàlìdacaté írí ìwali yái yéetáanápínacatéwa mesúnamáita. 2 P. 1.14; Jn. 21.18.

Yácataté ìya náapicha néeni, Jesús ibàle icámbiacaalítéwa, inànì, macáita nacái ìwalíise. 2 P. 1.16,17; Mr. 9.5-7; Mt. 17.4,5.

Càicaté íimaca: núacata Jesucristo yàasu apóstol. 2 P. 3.2.

Camuí itànèerité iricu cuyàluta:

Cáminaté Pedro itànàaca yái cuyàluta chábade camuí 64-68 néenibàa, asáica idénáamité Cristo.

¿Sísàanaté itànàa cuyàluta?

Apóstol Pedro itànàacaténi Roma ìyacàlená néese.

¿Càinaté írí itànàa yái cuyàlutaca?

Nalípínaté macáita níai yeebáidéeyéicaté Jesús ìyeyéicaté Asia yàasu cáli finata. Pedro yéewáidacatalécaté nía quéecha.

Íricu yái idàbéericaté itànàaca cuyàlutaca, yàalàacaté nía náicha níai yèe-yéicatéwa nàatalé, yèepuniyéicatéwa natéesebàa. Chái pucháibáanáca itànàaca yái cuyàlutaca, yàalàaca nía náicha níai ìyeyéica nèewita cachìwée-yéica, yéewáidéeyéica méetàuculé Dios itàacái fícha.

¿Cánápinaté itànàa yái cuyàlutaca?

Yàalàacaté nía fícha yái cachìwéeyéi yéewáidáanáca méetàuculé Dios itàacái báisíiri fícha. Yá nacái ichùnìacaté yéewáidaca nía ìwali yái Jesucristo yàanàanápínaca pucháiba yàawiría.

Imacaté nalí: Picácué matufbanái pìyaca. Pìyacué nacái machanfiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná.

Cuyàluta yéewáidéeri wía ìwali:

Picácué matufbanái pìyaca fícha yái néewáidáanáca méetàuculé Dios itàacái fícha, níái cachìwéeyéica. Picùacué nacái èeri imanùbaca Cristo yàa-nàapináca wàwalinà àniawa.

Versículo máinfiri cawènica:

2 P. 3.11.

**Pedro iwàwalica níái itànèeyéica irí. Náiwitáise
iyáaná níái yeebáidéeyéica Jesús**

1 ¹Núacata Simón Pedro,^a íibaidéeri Jesucristo irí, yàasu apóstol nacái. Nutànàacué pírí cuyàluta, píacué yeebáidéeyéica Jesucristo càide iyúwa weebáidáaná ìwali. Yái Jesucristo wàasu Dios, yá nacái ichúuliadéeripináca wía yùuwichàacáisi fícha, yái imànfirica càide iyúwa iwàwacutáaná imànica.

²Nusutá Dios fícha pìwalicué, cáininácaténácué iicáca pía manuísíwata, iicácaténácué pipùalé mawènitá, imàacacaténá nacái matufbanáicuéca piwàwa, idécáinácué píalíacawa Dios íiwitáise ìwali, Wáiwacali Jesús íiwitáise ìwali nacái.

³Iná ìwalíse yái chàinisi Dios idènièrica, yá nacái, yácata yái yàaca walí macáita yái wawàsica iwàwacutéericawa walí yéewacaténá wàyaca càide iyúwa iwàwáaná. Càicaté imànica walí, idécáináté wáalíacawa ìwali yái imáidéericaté wía yàasunái wenàiwicapináwa, wàyacaténá íiwitáise cayábéeri yáapicha, ichàiniri iricu nacái. ⁴Iná ìwalíse yái, yá idécaté imàacaca walí nataacáiná yàanàapiná walí níái cawènfíyí wawàsica, cayábéeyéica nacái, yéewacaténá wadèniaca Dios íiwitáise, idécáináté wamusúacawa èeri báawéeri íiwitáise fícha, yái iwàwéerisíacawa wawàsi yàasupináwa.

⁵Iná idécáinácué imàacaca itàacáíwa pírí, iwàwacutácué pichàiniadacawa siùcade, pichùnìacaténácué píiwitáise. Iná idécué peebáidaca Jesús, quéwa píasáidacué nacái ipùalé píiwitáise cayábéeriwa, yá nacái píalíanácuéacawa Dios ìwali cayába. ⁶Picùacué píawawa macái báawéeri fícha. Pìideniácué éeréeri iyú píasu wawàsiwa. Piyacué càide iyúwa níái yèeyéica Dios fímiétacaná. ⁷Aiba àniawa, cáininácué píicáca níái péenánáicawa Jesús ìwalíisená, cáininácué nacái píicáca áibanái manuísíwata. ⁸Iná pidèniacaalí piwàwalicuwa níái wawàsináica, yá iwàwacutá pimànicuéca cayábéeri áibanái irí, ìwalíse yái píalíanácuéacawa Wáiwacali Jesucristo ìwali.

⁹Quéwa yái càmfirica imàni càì, yá càicáaníde iyúwa yái matuírica, càmfirica yáalimá asái iicáca déeculé, yácata idéeri fímaíchaca yái idéénacaté Dios imàacaca iwàwawa ibáyawaná fícha.

¹⁰Iná píacué nuénánáica, Dios imáidacatécué pía, iníwàacatécué pía nacái. Pichàiniadacuéwa, píasáidacaténácué pìyáaná iyúwa yái píiwitáise

cayábéerica. Iná pimànicaalfué càì, yá caná ìwalíisecata pidùdùacuéwa quirínama. ¹¹ Yásí Jesucristo itàidapínacuéca pía cayába yàasu èeri piwàlùapínacuécawa aléde Wáiwacali icùacatáica yàasunái wenàiwicawa càiripináta, yái Jesucristo ichúuliadéerica wía yùuwichàacáisi fícha.

¹² Iná ìwalíise, yá nuwàwalipínacuéca pírí nàwali abémáidata níái wawàsinaíca, éwitacué pialíacawa nàwali, éwitacué nacái piyaca dàalanama ìwali yái tàacáisi báisíríca siúcade. ¹³ Yá nacái nùalíaca nudèniaca piapichacué wawàsi, nuwàwalinápínacué pírí níái wawàsináica, idècunitàacá cáuca núa. Yá iwàwacutáca nucawàidacuéca píiwitáise, nùalàacué pía nacái, ¹⁴ idécáiná nùalíacawa mesúnamáipináta nuétácawa càide iyúwa Wáiwacali Jesucristo idééná icàlidaca nulí ìwali. ¹⁵ Iná yéewa iwàwacutá nuchàiniadacawa yéewa-caténacué piwàwalica níái wawàsináica, éwita idéca nuétácawa.

Waicácaté Cristo ichàini

¹⁶ Iná wacàlidacaalíté pírícué ìwali yái Wáiwacali Jesucristo ichàinica, ìwali nacái yái yàanànapínáca àniawa, càmitaté wacàlidacué pírí wàwawirínáimi icàlise mawènfiri ìwali. Yéewaté càica wáimacuéca pírí, idécáínátaté waicáca watúf iyúwa yái Wáiwacali Jesucristo ichàini imanuícaca. ¹⁷ Wíataté áibanái ìya néeni Wáiwacali yáapichawa, cawènicaalíté Wáaniri Dios iicáca yái Wáiwacali fibaidacaléca. Yá yásáidacaté ichàini icamaláná ichùnìcawa waicá. Yáté nacái wéemìaca Dios cachàinfiri isàna itàaníca chènunfise, càicaté fimaca: “Yácata Nuiri yái, cáininéerica nuicáca, isfimáidéerica nacái nuwàwa.”^b ¹⁸ Iná wíacataté yéemìaca isàna chènunfise idècunitàacá wàyacaté Jesús yáapicha aléde dúli finatalé, méetàuculé macái wawàsi fícha, wenàiwicanái fícha nacái, wamànicaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná.^c

¹⁹ Iná yéewa wáalíaca báisíríca yái Dios itàacái profetanái icàlidéericaté. Iná cayábacata piacuéca itàacáiná yùuwiná mamáalàacata, iyacáiná walí càide iyúwa camalási icànáaná catéeri írìcu, iwéréta amaléeri yàanàaca. Iná càita nacái Cristo yàanàapínácaalí àniawa yá icànapínáca wawàwaliculé icamaláná iyú càide iyúwa dùlupùta manuífchúa imusúacaalíwa amaléeri ipùata ìwali.

²⁰ Quéwa macái wawàsi fícha, iwàwacutacué pialíacawa ìwali yái: Chái Dios itàacái írìcu, canácata tàacáisi itànèeriwa càide iyúwa profeta fináidáanáwa. ²¹ Iná yái Dios itàacáica, càmita yàanàa walí wenàiwica fiwítáise írìcuise. Níataté icàlidaca Dios itàacái ìwali, níái asianái idéeyéicaté iseríaca. Yá níacataté icàlida yái tàacáisica càide iyúwaté Espíritu Santo imàacáanaté nacàlidacani.

Asianái cachìwéeyéi yéewáidéeyéi méetàuculé Dios itàacái fícha

2 ¹ Bàaluité, éwitaté nàyaca profetanái báisíiyéi itàaníca, nàyacaté nacái profetanái cachìwéeyéi Dios yàasu wenàiwica yéewi, càide iyúwa nàyáaná pèewibàacué siúcade. Níacata yéewáidéeyéipínacué pía ibàacanéeri iyú, éeruiri yéewáidáaná iyú, itéeripínáca báawacatalé níái yeebáidéeyéica nalí. Yá nacái namàapínáca Cristo iyú Náiwacali, yái yàanèericaté iwèniaca nía báawéeri fícha yéewacaténá nàyaca írìpiná. Quéwa càicanáami

namànica, yá namáidapínáca nalíwa mesúnamáita Dios ilúa yùuwichàidacaténá nía. ²Yá iwálíiseca, madécaná wenàiwica imànipínáca càide iyúwa náiwitáise cabáyawanéeri iwàwáaná. Yá nacái nacùalécata, yá abénamée-yéi itàanípínáca báawanama iwali yái tàacáisi báisfirica. ³Iná máinícáiná nawàwaca nadèniaca nalíwa manuí palata. Yá natàanípínácuéca píapicha cayábéeri iyúta yéewacaténá needácuéca píicha pipalátani nachíwa iyúwa. Quéwa nalí níái càiyéi wenàiwicaca, Dios idéca idèniaca yùuwichàacáisi bàaluitésíwata. Iná càmita nachúuliapínáwa fícha yái yùuwichàacáisi inuérinínáca nía.

⁴Atasí càmítaté Dios imàaca iwàwawa nabáyawaná fícha níái àngelnái imàníiyéicaté ibáyawanáwa irí. Yá yúucacaté nía quichái iriculé. Yá nacái imàacacaté nía utàwi depuíféeri catéeri iriculé, nacùacaténá néré yái èeri Dios yùuwichàidacatáipínáca nía macáita.

⁵Càita nacái càmítaté Dios imàaca iwàwawa nabáyawaná fícha níái wenàiwica iyéeyéicaté bàaluité, Noé yaalíté. Imàacacaté manuíri yéesacái imàalàidaca macáita níái wenàiwica cabáyawanéeyéica. Yátaté ichúuliada nèewíise yái Noé, áibanái siete yáapicha, yéewáidacáináté wenàiwica iyaca càide iyúwa Dios iwàwáaná.^d

⁶Càitaté nacái Dios yùuwichàidaca níái Sodoma mìnánáica, Gomorra mìnánái yáapicha. Yáté yeemáca nía iwérétaté néenáimi imàacacawa balii iyú.^e Càicaté Dios yùuwichàidaca níái yàcalénáimica, yáasáidacaténá walí càipinácata ichàbacawa nalí níái iwàwéeyéica iyaca càide iyúwa náiwitáise báawéeri iwàwáaná.

⁷Quéwa ichúuliadacaté Lot, yái iyéericaté nèewi machacàníiri iyú, achúmacáináté iwàwa iicáca èeri imanùbaca yái báawéeri wawàsi namànífiricaté níái wenàiwica cabáyawanéeyéica.^f ⁸(Yái Lot cayábéerité fiwítáise, iyéericaté nèewi. Quéwa èeri imanùbacaté máiní yùuwichàacawa, achúmacaté iwàwa iicáca yái namànífirica. Yá nacái nasànaca natàaníca báawanama níái wenàiwica cabáyawanéeyéica).

⁹Iná Wáiwacali yáalíaca ichúuliadaca, Camèniadacáiri fiwítáise báawéeri fícha, níái iyéeyéica càide iyúwa Dios iwàwáaná. Yáalíacawa nacái nàwali níái cabáyawanéeyéica, yùuwichàidéeyéipínáca macái èeri mìnánái yáapicha.

¹⁰Quéwa níái imàníiyéica mamáalàacata càide iyúwa nainá iwàwáaná, macái báawéeri fiwítáaná nacái, càmíiyéica imàni càide iyúwa Dios iwàwáaná, níacata yùuwichèeyéipínáwa quiríta áibanái fícha. Yá nayúunáidaca cachàiníca nía, yá càmita cáalu nacuíisaca báawanama níái náiwitápunáica, nía nacái àngelnáica.

¹¹Níái àngelnáica, éwita cachàiníiyéica nía cachìwéeyéi fícha, càicáaníta, càmita nacuíisa báawéeri tàacáisi iyú náiwitápunái cachàiníiyéiwa Wáiwacali yáacúalicu.

¹²Quéwa níái càmíiyéica cáalu icuíisaca báawanama náiwitápunái cachàiníiyéiwa, càmita náalí nánáidacawa. Càica níade iyúwa cuwèesinái càmíiyéi fináidawa asáiyéica néese, yá wanúaca wáucawa nía. Iná càipináta nacái cachìwéeyéi yéetácawa nabáyawaná iwálíisewa quichái iriculé. ¹³Iná namànicaalí báawéeri áibanái irí, yá nacái càipinácata nàuwichàacawa

ìwalfìse yái báawéeri namànfirica áibanái irí. Casfímáica nawàwa namànic-aalí càide iyúwa náiwitáise iwàwáaná. Iná nayáacaalí nayáacaléwa píapichacué, yá càica níade iyúwa casaquèeri ichanàcaalíwa cabalèeri wáluma ìwali. Yá nacái nabáiniadacuéca pía, yá nacái báawacuéca namànica piiná-waná macáita. ¹⁴ Càmita yéewa naicáca abéechúa inanái, yáta náináidaca namànica úapicha báawéeri nainá iyúwa. Càmita nacái chamàle namànica yái báawéerica. Nachùuliaca nacái namànica nabáyawanáwa níái macha-wàaquyéica fiwitáise. Yá nacái náalíaca namèniadaca yéewacaténá needáca nalíwa wawàsi quiríta áibanái fícha, ipùalé yái nadènièrica. Iná ìwalfìse, Dios yùuwichàidapíná nía. ¹⁵ Idéca nawènúacawa Dios fícha, idéca nacái namée-ràacawa namànicaténá báawéeri càide iyúwaté Balaam,^{g h} yái Beor ìirimicaté, caséericaté iicáca napáyaidacani imànicaalí áibanái irí báawéeri. ¹⁶ Néese, yáté Dios yàalàacani ibáyawaná ìwalfìsewa. Yáté ipìra burro itàanica irí wenàiwica isàna iyú, úái abéechúa cuwèesi fíisasi yàasunáca. Yáté càmita ubatàa imànica yái wawàsi fináidéericaté imànica máiwitáiseeri iyú.ⁱ

¹⁷ Níái cachìwéeyéica càica níade iyúwa úni yàaluma chuìri. Iná canáca yéewaná wàisàapínaca wàirawa néese úni. Càica nacái níade iyúwa acalèe-nái cachàinfiri cáuli ipuèyéica yàawa, yá càmita yéewa unía yúuwàacawa nèewíise wenàiwica ibànacalé ìwali. Quéwa níái càiyéica, Dios imàaca-pináca nàuwichàacawa aléde máinícataléca cúlica catá càiripínáta.^j ¹⁸ Níái càiyéica, natàanica cayábanaméeyéi tàacáisica yéewacaténá wenàiwica iicáidaca nasàna ìwali. Quéwa yái tàacáisi càirica natàanica, canéerita iwèni. Iná báawacáiná náiwitáise, yá nachùuliaca namànica nabáyawanáwa níái wàlisànéeyéica imàacaca fíchawa yái náiwitáise báawéerica. ¹⁹ Yá náimaca wenàiwica irí, piyacué càide iyúwa piwàwáaná. Canácata ichùulièricué pía quirínima siùcade. Quéwa nía, nabáyawaná idacùaca náiwitáise mamáa-làacata yái inuèripínaca nía. Iná càì núumaca, caséecaalí abéeri wenàiwica imànica abéeri wawàsi, yá yácata imàni ichùuliaca imawèniadacáiná fiwitáise.^k ²⁰ Iná báisicaalíté idé neebáidaca Wáiwacali Jesucristo, yá idécaté nachùuliacawa fícha yái báawéeri wawàsi ìyéerica cháì èeri irícu. Quéwa báawéeri imèniadacaalí nía mamáalàacata, yásí báawasíwapínaca náiwitáise ichàbaníise yái quéechéericaté. ²¹ Cayábaté cámíná càmita náalíacawa ìwali yátái Dios iwàwáanáca wàyaca machacànfiri iyú. Yácáiná idécaté náalíacawa ìwali, yáté yèepùaca nawènúadaca náiwitáisewa fícha àniawa. ²² Yá namànica càide iyúwaté náimáaná bàaluité: “Yái áulica, yeequitácaalí yèepùaca iyáaca yèeculèwa àniawa.^l Càita nacái yái marranuca, éwita idéca náibaca ìwalfìse masacàawaca, yáta yèepùaca italíacawa casacàali iriculé àniawa.”

Wáiwacali Jesús yàanàapínaca àniawa

3 ¹ Píacué nuénánái cáininéeyéi nuicáca, yácata pucháiba yàawirífaná nutànàacuéca pírf cuyàluta yái, pucháiba yàawirífata nacái nùalàacuéca pía yéewacaténacué pífináidacawa machacànita. ² Píacué píimáicha natàacái

g 2.15 Nm. 22–24; 31.8. h 2.15 Balaam: Abéeri profeta cachiwéeri iyéerité Madián yàasu cáli néeni. i 2.16 Jud 11; cf. Ap 2.14. Icàlidaca Balaam iináwaná ìwali (Nm 22.4–35) itàanica nàwali níái imàniyéica báawéeri nacàncaténá nalíwa palata. j 2.17 Iwàwáaná fímaca: Níái cachiwéeyéi yéewáidáaná, càmita yéewa nayúudàaca wía wàyacaténá càide iyúwa Dios iwà-wáaná. k 2.19 Ro. 6.17. l 2.22 Pr. 26.11.

níái profetanái Dios idéeyéícaté iníwàaca irípináwa bàaluité. Picácué nacái píimáicha yái Wáiwacali Jesucristo ichùulièrica wamànica, yái Wáiwacali ichùuliadéerica wía yùuwichàacáisi fícha, wía apóstolnái yéewáidéericatécué pía iyú, núa nacái.

³ Quéwa quéecha, iwàwacutácué píaliacawa abéeri wawàsi ìwali. Ipíchawái-seca èeri imáalàacawa, nàypináca wenàiwica iyéeyéica càide iyúwa náiwitáise báawéeri iwàwáaná, iicáníyépínácuéca piquíniná.^m ⁴ Náimapínácué pírí: “Píacué íiméeyéica wenàiwica irí, Jesús yàanàapínáca àniawa. Néeni, ¿cáná càmitàacá Cristo yàanàa? Idécaté wàawirináimi yéetácawa. Quéwa, yá càicata iicacánáwa mamáalàacata yái èerica càitáde iyúwataté Dios idàba-caalíténí quéecha.” ⁵ Quéwa níái iicáníyépínácuéca piquíniná nàasu wawà-sita, yá càmita nawàwa neebáidaca Dioscata yái idàbáidéerité itàacái iyúwa bàaluité níái chènuniréeyéica iyaca, yá nacái cáliquéi. Yá nacái itàacái iyúta imànité úái cálica unìacuta, yá nacái imùadacaténí ùni yáacuíseta.ⁿ ⁶ Néese, yáté ùni iyúcata Dios imàacaté nasawíacawa yéesacái manuírí iyú macáita níái wenàiwica iyéeyéimicaté néenialí èeri.^o ⁷ Quéwa macáita níái iyéeyéica chènuniré, yá nacái cáliquéi, càmitaté nacámbiawa Noé yaalíté. Nàyacáwaca mamáalàacata, quéwa Dios itàacái iyúta, iwéréta yàanàaca yái Dios yàasu èeri yùuwichàidapínáca níái èeri minanáica, yá yeemápinácawa quichái iyú. Yá nacái néenialípinácata imáalàida macáita níái wenàiwica imàníyéica báawéeri.

⁸ Píacué nuénánái cáininéeyéi nuicáca, picácué píimáicha: yái Wáiwacali Dios irí, yái abéeri èerica càmita ichàbawa ráunamáita càide iyúwa mìl camuí. Nía nacái mìl camuíca nachàbacawa ráunamáita Dios irí càide iyúwa abéeri èeri ichàbàanáwa walí ráunamáita.^p ⁹ Yái Wáiwacalica, càmita idècunìapíná yàanàaca. Yàanàapínáca àniawa iyúwaté íimáaná. Càmita càitáde iyúwa abè-naméeyéi wenàiwica fináidàanáwa. Icùaca áibanái iwènúadaca fiwitàisewa éeréeri iyú, càmicáiná iwàwa néetácawa fícha éwita abéeripíná. Iwàwaca nawènúadaca náiwitàisewa namàacacaténá namànica nabáyawanáwa.

¹⁰ Quéwa yái Wáiwacali yàanàacatáipínáca iyaca càide iyúwa abéeri cayéedéeri yàanàacaalí isicúata táiyápi.^q Iná níái iyéeyéica chènunibàa, macáita nachalíapínácawa abéeri sànasi cachàiníiri iyú. Yá nacái neemápinácawa macáita quichái iyú, cáli nacái, nía nacái iyéeyéica uínata, macáita neemá-pinácawa.

¹¹ Iná imáalàapínácaínáwa macáita yái wawàsica, yácué iwàwacutáca piyaca mabáyawanéeri iyú, pímanícué càide iyúwa Dios iwàwáaná. ¹² Picùacué piyaca yàanàaca mesúnamáita yái Dios yàasu èeripínáca yùuwichàidaca macáita níái èeri minanáica. Néenialí, yá napucúapínácawa macáita níái icuèyécawa chènunibàa, yá namáalàapínácawa. Yá nacái nawalàapínácawa macáita icùulecaná iyú. ¹³ Quéwa wía, wacùaca wàyaca wàlisàì èeri, wàlisàì cáli nacái càide iyúwa Dios imàacáanaté itàacáíwa walí, aléde namànicataléca yáawami cayábéerita wawàsica.^r

¹⁴ Iná píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, idècunitàacá picùacuéca ichàbacawa yái wawàsica, iwàwacutácué pichàiniadacawa, piyacaténácué

mabáyawanéeri iyú, áibanái icháawàacáichacué piináwaná pimànica báawéeri, piyacaténacué matuíbanáita Dios yáapicha. ¹⁵Iwàwacutácué pialíacawa yái Wáiwacalica icùaca wía déecu èeri éeréeri iyú yéewacaténá ichúuliadaca wía yùuwichàacáisi fícha. Càitáde iyúwa nacái itànàanácué pirí yái wéenásàiri Pablocá, iyúwa Dios imàacáaná yáalíacawa. ¹⁶Macáita nalicubàa níái cuyàluta Pablo itànèeyéica, itàaníca ìwali yái Jesucristo yàanàanápínáca àniawa. Yá nacái Dios yùuwichàidacatáipínáca macáita níái èeri mìnánáica. Quéwa áibaalí, nàyaca nèewibàa abénaméeyéi tàacáisi, càmfíyéi wáalía wéemìaca íimáaná. Níái càmfíyéica máiwitáiséeyéi yáalía yéemìaca íimáaná, náapicha níái machawàaquéyéica íiwitáise Dios itàacái ìwali, yá nawènúadaca íimáaná yái Pablo yéewáidáanáca, yá nacái áiba Dios itàacáica. Iná ìwalíise, yá Dios yùuwichàidapínáca nía.

¹⁷Iná piacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, idécué pialíacawa ìwali yái wawàsica. Iwàwacutácué picùaca píawawa náicha. Picácué pibatàa namèniadaca pía níái báawéeyéi íiwitáise ipíchanácué pimàacaca yái idéericuéca peebáidaca ìwali báisíiri iyú. ¹⁸Càiri wawàsi fícha, iwàwacutácué pidàwinnàacawa ìwali yái cáininánáca Dios iicáca wía mawèníta, pialíacaténacué Wáiwacali Jesucristo ìwali cayába, yái ichúuliadéerica wía yùuwichàacáisi fícha. Wàacué írí cayábéeri siùcade, càiripínáta nacái. Càicawani.

1 JUAN

**Icàlidacatái walí nàwali, níái cuyàlutanái itànèeyéicaté, níái 1 Juan, 2 Juan,
3 Juan nacái:**

Juan yáasáida walí ìwali yái wàyanáca báisíta dàalanama Dios itàacái ìwali. Yá nacái càmíta cáalu waicáca yéetácáisi quirínama, idécáiná wadè-
niaca wacáuca càmíri imáalàawa.

Itànèerité níái cuyàlutanáica:

Yácata apóstol Juan, yái itànàaténí.

Camuí itànèerité irícu níái cuyàlutanáica:

Níái máisiba cuyàlutaca, itànàacaté nía chábade, camuí 85 néenibàa, asáica
idénáamité Cristo.

Idécanáamité itànàaca yái áiba Juan yàasu cuyàlutaca, itàaníríca tàacáisi
cayábéeri Jesús iináwaná ìwali.

¿Síisàanaté itànàa níái cuyàlutanáica?

Cáminaté itànàacani síisàade yàcalé Efeso néeseté.

1 JUAN

¿Càinaté irípiná itànàa yái cuyàlutaca?

Itànàacaténí nalípinaté macáita níái yeebáidéeyéica Jesús iyéeyéicaté
macáita Asia achúméeri yàasu cáli íinata.

¿Cánápinaté itànàa yái cuyàlutaca?

Itànàacaté nalí, icàlidacaténaté nalí wawàsi níái yeebáidéeyéica Dios ìwali,
càinápinácaalí yéewaná wadèniaca wacáuca càmíri imáalàawa.

Ichàiniadacaténá nawàwa ìwali yái manuínáca nawàwa Dios iwéré, ná-
baidacaténá nacái náapichawáacawa, icàlidacaténaté nacái nalí nàwali níái
cachìwéeyéicaté, yá nacái náináidéerica néewáidaca ibàacanéri iyú.

Versículo máiníri cawènica:

1 Juan 5.13

Tàacáisi máiníri cawènica:

Iwàwacutá wáalíacawa ìwali yái weebáidéerica ìwali.

Iwàwacutá wáalíaca ìwali yái wadènianáca wacáuca càmírica imáalàawa.
Yá nacái iwàwacutá wàyaca càide iyúwa Dios yéenibe iyáaná.

Iwàwacutá nacái wàyaca machanfiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná.

Iwàwacutá cáininá waicáca áibanái.

Iwàwacutá abéericata wáiwitáise wáapichawáaca.

Tàacáisi Cáuri

1 ¹Nutànàacué pírí Jesucristo iináwaná ìwali, yái ìyéericaté bàaluité canánama ipíchalé.^a Yái wéemièricaté isàna yéewáidaca wía yéewáidacalénáica. Waiquéericaté watuí iyúwa, waiquéericaté nacái imànica macáita yái wawàsica, wáibèerité nacái ìwali wacáapi iyúwa. Yái Tàacáisi^b cáurica, yácata Jesucristo. ²Yái Tàacáisi cáurica yàanàcaté yáasáidacawa wèewiré iyúwa wenàiwica. Waicácaténi,^c Iná yéewa wacàlidacuéca pírí iináwaná ìwali báisíta. Wacàlidacué nacái pírí, yácata yái yèerica walí wacáuca càmíiri imáalàawa, yái ìyéericataté Yáaniri Dios yáapichawa bàaluité. Yái càì idé yáasáidacawa walí siúcade. ³Iná yái idéericaté waicáca, idéericaté nacái wéemiaca itàacái, yácata yái wacàlida iináwaná ìwali pírícué, yéewacaténá abédanamaca píwítáiseucé wáapicha, càide iyúwa abédanamáaná wáiwitáise Wáaniri Dios yáapichawa, liri Jesucristo yáapicha nacái. ⁴Iná càì watànàaca nàwali pírícué cháì cuyàluta iricu, yéewacaténá casímáisiwaca piwàwacué wáapicha abédanamata.

Piyacué Dios yáapicha, pimànicaténácué càide iyúwa iwàwáaná

⁵Yácata tàacáisi Jesucristo yéewáidéerité wía, walí yái càì wacàlidacuéca pírí nacái: “Yái Dios canácatáita imàni báawéeri.” ⁶Quéwa wáimacaalí cayá-baca wàyaca Dios yáapicha, quéwa wamànicaalí wèepunícawa wabáyawanáwa mamáalàacata, yá wamànica wachìwawa. Yá càmìta wamàni càide iyúwa tàacáisi báisíiri íimáaná. ⁷Quéwa wàyacaalí camalási iricu càide iyúwa Dios iyáaná camalási iricu, yá abédanamaca wáiwitáise wáapichawáaca, idé-cáiná Dios liri, Jesucristo, íibaca wáicha macáita wabáyawaná íiraná iyúwa.

⁸Iná wáimacaalí: “Càmìta wamàni wabáyawanáwa”, yá wachìwáidaca wíawawa, yá nacái càmìta watàaní báisíta. ⁹Quéwa wacàlidacaalí wanùma iyúwa amalánama Dios irí yái wabáyawanáwa wamànírica, báisíta Dios imànica càide iyúwa íimáaná, imàacapínaca iwàwawa wabáyawaná fícha, yá nacái masacàaca imànica wía macáita bayáwanási fícha. ¹⁰Canácatáita idé wamànica wabáyawanáwa wáimacaalí, yá cachìwaca wamànica Dios, yá nacái càmìtáacá idé itàacái iyaca wawàwalicu.

Cristo, yácata itàaníiri wawicáu Dios yáapicha

2 ¹Píacué, cáininéeyéi nuicáca càide iyúwa nuénibenái, nutànàacué pírí nàwali níái wawàsínáica càmìcaténácué pimàni pibáyawanáwa. Quéwa cawínácaalí imàni ibáyawanáwa, wadèniaca Jesucristo mabáyawanéeri, yái itàaníiripínaca wawicáu Yáaniri Dios yáapichawa. ²Yái imàaquéericaté yáawawa nanúaca wabáyawaná ìwalíise, Dios imàacaténá iwàwawa wabáyawaná fícha. Quéwa càmíirita abéeri wabáyawaná ìwalíisecata, wía idéeyéica

a 1.1 Jn. 1.1. b 1.1 Yái Tàacáisi íiméerica ìwali cháì, yácata Jesucristo, yái Dios yáasáidéerica yáawawa iricuése èeri mìnánái irí. c 1.2 Jn. 1.14.

yeebáidacani, nabáyawaná ìwalíisepiná nacái macáita níái èeri mìnanaí yee-báidéeyéipináca yàacawa ìwali.

³Wamànicaalí càide iyúwa Dios itàacái ìmáaná, yá wáalíaca báisícata wáalíacawa Dios ìwali. ⁴Aibacaalí càì ìmaca: “Núalíacawa Dios ìwali”, quéwa càmicaalí imàni càide iyúwa itàacái ichùulianá imànica, yá wáalíaca cachì-wéericani. Yá nacái wáalíaca càmita ìya tàacáisi báisiiri yáapicha. ⁵Quéwa yái imànírica càide iyúwa Dios itàacái ìmáaná, yácata yáasáidéeri cáinináca iicáca Dios báisíta. Yá ìwalíiseca, wáalí wáyaca Jesucristo yáapicha. ⁶Yái càirica ìmaca: “Núasí ìyéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná nùyaca.” Yá iwàwacutá ìyaca càide iyúwaté Jesucristo ìyáanaté cháí èeri irícu.

Dios itàacái wàlisài

⁷Nuénánái, càmitacué nutànàa pírí Dios itàacái wàlisài. Yácata nuèpua nucálidaca pírícué ìwali, yái Dios itàacái idàbéericaté píalíacuécawa ìwali quéecha. Yátái Dios itàacái bàaluisàimica, yái tàacáisi idéericaté péemia-cuéca ìwali bàaluité. ⁸Quéwa càicáaníta nutànàacué pírí ìwali yái abéeri tàacáisi wàlisài pimànicaténácué ichùullíaca, yái idéerica Jesús yáasáidaca pírícué ìyáaná iyúwa, idéericuéca nacái píalíacuécawa ìwali. Iná ìwalíisenáca yái càì catéeri ichàbaca yàacawa, yá nacái icànaca quèwanáta yái camalási báisiirica.

⁹Yái càirica ìmaca: “Núasí idéeri ìyaca camalási irícu.” Quéwa báawacaalí iicáca yéénàsàiriwa, yá mamáalàacata ìyaca catéeri irícu. ¹⁰Yái cáininéerica iicáca yéénàsàiriwa, yásí idéeri yáalíacawa amalánama Dios ìwali. Yá nacái canácata irí báawéeri wawàsica yéewéeripiná imànica ibáyawanáwa ìwalíiseta. ¹¹Quéwa yái báawéerica iicáca yéénàsàiriwa, ìyaca mamáalàacata catéeri irícu, yá nacái yèepunícawa catéeri irícu. Iná càmita yáalíawa aléná-caalí yàawa, idécáiná matuíca catéeri imànica fiwítáise.

¹²Píacué nuiquéeyéica càide iyúwa nuénibenái, nutànàacué pírí nía tàacáisica, idécáiná Dios imàacaca iwàwawa píbayawaná íicha, ìwalíise yái Jesucristo imàníricaté píchawalíná.

¹³ Píacué idéeyéi béeyéica fiwítáise

Dios itàacái ìwali, nutànàacué pírí,

píalíacáinácué Jesucristo ìwali,

yái idéericaté ìyaca èeri ipíchawáiseté.

Píacué ùculliyéica, nutànàacué pírí,

idécáinácué pimawèniadaca píchawa yái Camèniadacáirica.

Píacué nuiquéeyéica nuénibenái iyúwa, nutànàacué pírí,

idécáinácué pidèniaca pìasu wawàsiwa Wáaniri Dios yáapicha.

¹⁴ Píacué idéeyéi béeyéica fiwítáise Dios itàacái ìwali, nutànàacué pírí,

píalíacáinácué Jesucristo ìwali,

yái idéericaté ìyaca èeri ipíchawáiseté.

Píacué ùculliyéica nutànàacué pírí,

cachàinicáinácué píwítáise,

yá nacái Dios itàacái ìyacuéca piwàwalícu,

yá nacái idécuéca pimawèniadaca

píchawa yái Camèniadacáirica.

¹⁵ Píacué cáininá piicáca yái èeri fiwitáiseca, nía nacái wawàsinái iyéeyéica cháí èeri iricu. Cawinácaalí cáininá iicáca èeri fiwitáise, yá càmíta cáininá iicáca Dios. ¹⁶ Macáita yái wawàsi iyéerica cháí èeri irícu: cáanánáca wamànica báawéeri wainá iyúwa, wawàwáanáca wadèniaca macáita yái waiquéerica watuf iyúwa, yái canumaséenáca wía, wadèniacáiná macáita yái wawàcutéerica, càmíirita yàawa Dios néeseta, èeri fiwitáiseta. ¹⁷ Quéwa yái èerica, macáita níái báawéeyéi wawàsi iyéeyéica iricu, imáalèeyéipíná yàacawa. Quéwa yái imànírica càide iyúwa Dios iwàwáaná, iyapínáca Dios yáapicha càiripínáta.

Tàacáisi báisíiri, chiwái nacái

¹⁸ Píacué, nuiquéeyéica nuénibenái iyúwa, siùcade idéca mawiénica èeri imáalàacawa. Càide iyúwacué nacái péemianá iináwaná, Cristo yùuwide yàacawa néese. Báisíta, siùcade, madécanáca níái idé namusúacawa níái Cristo yùuwidenáica. Iná ìwalíise, yá wáaliacawa idéca mawiénica èeri imáalàacawa. ¹⁹ Níái Cristo yùuwidenáica, nàyacaté wèewita quéecha, quéwa namusúacatéwa wáicha, càmíicáináte neebáida abédanama wáapicha Jesús. Quéwa abédanamacaalíte neebáidaca wáapicha, yá nàyacata wáapichata. Quéwa namusúacatéwa wáicha, náasáidacaténá càmíta abédanama neebáidaca wáapicha Jesús.

²⁰ Quéwa píacué macáita, idécué Cristo yàaca pirí Espíritu Santo, yéewacaténacué píaliacawa ìwali macáita yái báisíirica. ²¹ Nutànàacué pirí, quéwa càmíta càmíicáiná píaliacuéwa báisíiri ìwalita. Píaliacuéca ìwali yái báisíirica. Yá nacái píaliacuéca càmíta yéewa chiwái imusúacawa yáatanáise, yái yáaliéricawa tàacáisi báisíiri ìwali. ²² Néeni, ¿Cháná yái cachiwéerica? Yátái càmíirica yeebáida Cristoca, yái Jesús. Yá nacái, yácata Cristo yùuwide, càmíicáiná yeebáida Yáaniri Dios ìwali, Dios Iirica Jesús ìwali nacái. ²³ Iná cawinácaalí yáamàa Dios Iiri Jesús, yá nacái yáamàaca Yáaniri Dios. Quéwa yái yeebáidéerica Jesús ìwali, yá nacái yeebáidacata Yáaniri Dios ìwali.

²⁴ Mamáalàacatacué peeabáidaca ìwali yái tàacáisi idéericuécá iyaca piwàwalicu dàalanama, yái idéericatécué péemiaca quéecha. Iná càica-caalícué pimànica, yácué piyaca Iiri yáapicha, Yáaniri Dios yáapicha nacái. ²⁵ Jesucristo idécaté imàacaca itàacáíwa walí, yàanápíná walí yái wacáuca càmíirica imáalàawa.

²⁶ Iná nutànàacué pirí nucàlidacaténacué pirí nàwali níái abénaméeyéi iwàwéeyéica iméeràidacuéca pía. ²⁷ Quéwa píacué, idéeyéi Jesucristo yàaca irí Espíritu Santo, yá nacái iyacuéca piwàwalicu. Iná ìwalíise, càmíta iwàwacutá áibanái yéewáidacuéca pía ìwali yái tàacáisi báisíirica. Yáicáináta Espíritu Santo yái imàacapínacué píaliacawa macái wawàsi ìwali, càmíirita chiwáita. Iná piyacué Cristo yáapicha càide iyúwacué Espíritu Santo idéená yéewáidacuéca pía.

²⁸ Iná píacué, nuiquéeyéica nuénibenái iyúwa, siùcade, iwàwacutácué piyaca dàalanama Cristo yáapicha, yàasu èericáiná yàanàaca àniawa. Yá wacùacani matufbanáita, ipíchaná báica wawènúacawa íicha yáacúalicu.

²⁹ Idécué píaliacawa Jesucristo imànica macáita càide iyúwa Dios iwàwáaná. Quéwa iwàwacutácué nacái píaliacawa, macáita níái imàníyéica càide iyúwa Dios iwàwáaná, níacata Dios yéenibeca.

Dios yéenibenái

3 ¹Piicacué yái cáinináanaca máiní Wáaniri Dios iicáca wía, iná yéewa Dios yéenibe náimaca wàwali. Báisíta Dios yéenibeca wía. Quéwa níái èeri mìnanaíca càmita náalí Dios yéenibeca wía, càmícáináta nacái náalíawa Dios ìwali. ²Nuénánái, cáininéeyéi nuicáca, siùcade, idéca Dios yéenibeca wía. Quéwa càmitàacá yáasáida walí càinápínacaalí waicácanáwa wapíchaléwa. Quéwa yàasu èeri Cristo yàanàaca àniawa iriculé èeriquéi, yá waicápinácani caitáde iyúwa iicácanáwa. Iná càipínata iicácanáwa waicácani, caitáde iyúwata iicácanáwa báisíta. ³Iná yái icuèrica Cristo yàanàaca, iwàwacutá icuaca yáawawa déecuta bayáwanási fícha, càide iyúwa càmíná Cristo imàni ibáyawanáwa.

⁴Iná cawinácaalí imàni ibáyawanáwa abémáidata, yá càmícáináta iwàwa yeebáidaca càide iyúwa Dios yàasu ley fimáaná. Yácáiná imànírica ibáyawanáwa, yàacawa Dios yàasu ley fipunita. ⁵Idécué pialíacawa Jesucristo yàanàacaalíté iriculé èeriquéi, yàanàacaté yeedáca wáicha wabáyawaná, yái canéerica ibáyawaná. ⁶Iná cawinácaalí iya Jesucristo yáapicha, yá càmita imàni ibáyawanáwa mamáalàacata. Quéwa yái imànírica ibáyawanáwa abémáidata, càmitàacá idé yáalí yéemiaca Jesús iináwaná ìwali, yá nacái càmita yáalíacawa ìwali.

⁷Píacué nuiquéeyéica nuénibenái iyúwa, picacué pimàaca áibanái imèniadaca pía. Yái imànírica cayábèeri áibanái irí, Dios iicácani càide iyúwa yái iyéerica machacàniri iyú ipíchalé, càide iyúwa Jesucristo iyáaná machacàniri iyú. ⁸Quéwa cawinácaalí imàni ibáyawanáwa abémáidata, yácata Camèniadacáiri yàasu wenàiwica, yácáináta imàniri ibáyawanáwa abémáidata ipichawáisetaté iyaca yá èeriquéi. Iná yéewa Dios ibànùacaté Iri Jesucristowa, iriculé èeriquéi, imáalàidacaténá yái Camèniadacáiri iwàwéerica imànica walí. ⁹Yái idéerica Dios ìirica, càmita imàni ibáyawanáwa mamáalàacata, idécáiná idèniaca iwàwalicuwa yái icáuca wàlisài Dios yéerica irí. Iná càmita yéewa imànica ibáyawanáwa mamáalàacata, idécáiná Dios ìiricani. ¹⁰Iyaca abéeri wawàsi yéewacaténá wáalfaca waicáca níái Dios yéenibeca, níái nacái Camèniadacáiri yàasunái wenàiwicaca. Macáita níái càmíiyéica imàni cayábèeri áibanái irí, càmíiyéica nacái cáininá iicáca áibanái wenàiwica, càmita Dios yéenibe nía.

¹¹Yácata taaçaisi idábèerité péemiacuéca yái: Iwàwacutá cáinináca waicáyacacawa. ¹²Iná càmita iwàwacutá càica wáiwitáisede iyúwaté Caín, yái Camèniadacáiri yàasu wenàiwicacaté. Inaté yéewa inúaca yéenásàiriwa. ^e¿Cánaté yéewa inúacani? Báawacáinaté fiwitáise, yá nacái imànírica. Quéwa yái yéenásàiri Abel, cayábèerité fiwitáise, yá nacái wawàsi imàníricaté, yáawami cayábèerita.

¹³Nuénánái, picacué picalùadawa báawacaalícué èeri mìnanaí iicáca pía. ¹⁴Siùcade, idéca wáalíacawa càmita wàya quirínama càide iyúwa yéetéeyéimiwa, idécáiná wadèniaca wacáuca càmíiri imáalàawa. Iná yéewa cáinináca waicáca níái wéenanáica Jesús iwalísená. Yái càmírica cáininá iicáca yéenáníwa iyaca nacái mamáalàacata yéetácáisi irícu. ¹⁵Yái báawéerica iicáca

yéenásàiriwa, càicáaníde iyúwa yái inuérica wenàiwica. Yá nacái píalíacuécawa, yái inuérica wenàiwica, càmita yéewa idèniaca icáuca càmfiri imáa-làawa.

¹⁶Idéca wáalíacawa ìwali yái cáinináanácáté Jesucristo iicáca wía, imàaca-cáináté yáawawa nanúacani wàwalíná. Néese wía, yá nacái iwàwacutáca màulenáca wía wamàacáanápíná wacáucawa nàwalíná, níái wéenánáica Cristo ìwalíisená. ¹⁷Cawinácaalí càasuíri irícu èeriquéi, éwita iicáca abéeri yéenásàiri imáapùaca wawàsi, yá càmita iwàwa iyúudàacani, yá ichìwacata yái fímáanáca Dios imàacáanácasa cáinináca iicáca áibanái. ¹⁸Píacué, nui-quéeyéica nuénibenái iyúwa, cáininácaalí waicáca áibanái, quéwa càmita iwàwacutá abéeri watàacái iyúcata. Cáininácaalí waicáca nía, yá iwàwacutá wayúudàaca nía wawàsi iyú, wáasáidacaténá nalí cáinináca waicáca nía báisíta.

¹⁹Iná càicaalí wamànica, yásí wáalíaca weebáidaca báisíta yái tàacáisi báisírica. Yá nacái matufbanáipínáca wàasu wawàsi Dios yáapicha. ²⁰Wáiwitáise éwisèimi icháawàacaalí wía mamáalàacata, ìwalíise yái wabáyawanámi wamàníricaté quéecha, idéericaté Dios imàacaca iwàwawa fícha, iwàwacutá wáalíaca manufrica yái Dios wáiwitáise éwisèimi fícha. Yá nacái yáalíacawa macái wawàsi ìwalita. ²¹Píacué nuénánái, cáininéeyéica nuicáca, càmicaalí cabáyawaná waicáca iwàlíise yái bayáwanási wamàníricaté, yásí wadèniaca wàasu wawàsiwa Dios yáapicha macàaluínínáca. ²²Iná càinácaalíta wawàsica yái wasutá Dios fícha, yá yàapínáca walíni, wamànicáiná càide iyúwa itàacái fímáaná, iyúwa nacái Dios iwàwáaná. ²³Iná yácata Dios ichùulièri wamànica yái: Iwàwacutá manuфа wawàwa Dios Iiri Jesucristo iwéré. Iwàwacutá nacái cáinináca waicáyacacawa càide iyúwa ichùulláná wamànica. ²⁴Yái imànírica càide iyúwa Dios iwàwáaná, yácata iyéeri Dios yáapicha, yá nacái Dios ìyaca yáapicha. ¿Càiná yéewaná wáalíaca Dios ìyaca wáapicha? Iwalíise yái Espíritu Santo yèericaté walí.⁸

Dios yàasu Espíritu, Cristo yùuwide yàasu espíritu nacái

4 ¹Nuénánái, cáininéeyéi nuicáca, picácué peebáida natàacái níái, wadèniaca Dios yàasu Espíritu Santo, fíméeyéica. Quéecha iwàwacutácué píalimáidaca piicáwa nía cayába, píalícaténácué báisícata itàaníca Dios fipidená ìwali, idécáiná madécaná profetanái cachìwéeyéi imusúacawa cháì èeri irícu. ²Càinácaalí yéewáaná wáalíaca nàwali níái idènièyéica Dios yàasu Espíritu. Yái wenàiwica càirica fímaca: “Jesucristo yàanàacaté báisíta càide iyúwa abéeri wenàiwica aléi èeri irículé”, yá yácata idènièri Dios yàasu Espíritu. ³Quéwa yái wenàiwica càirica fímaca: “Càmita báisíta Jesucristo yàanàacaté càide iyúwa abéeri wenàiwica aléi èeri irículé”, yá càmita Dios yàasu wenàiwicani. Yácata nacái Cristo yùuwide, yái idéericuécá péemìaca iináwaná yàanàapínáca. Siùcade, idéca ìyaca cháì èeri irícu.

⁴Píacué nuiquéeyéi nuénibenái iyúwa, Dios yàasunái wenàiwicacuécá pía. Iná yéewa idécué pimawèniadaca níái cachìwéeyéica, cachàiníricáiná yái iyéericuécá piwàwalícu, fícha yái iyéerica cháì èeri irícu. ⁵Níái cachìwéeyéica, níacata wenàiwica càmfíyéi yeebáida Dios. Iná yái tàacáisi

néewáidéerica èeri m̀nanáí fiwítáise cani. Yá nacáí èeri m̀nanáí yéemíaca nálí yáí néewáidéerica nía iyú. ⁶ Quéwa wía, Dios yàasunáí wenàiwica. Iná yáí yáaliéerica Dios ìwali, yéemíaca walí yáí tàacáisi wéewáidéerica. Quéwa yáí càmírica Dios yàasu wenàiwica, càmita yéemíaca walí yáí tàacáisi wéewáidéerica. Iná ìwalíise, yá yéewaca wáallíacawa waicáca yáí wenàiwica itàaníríca Espírítu báisíiri iyú, yá nacáí itàaníríca espírítu cachíwéeri iyú.

Dioscata yàabàliná yáí cáininánáca waicáyacacawa

⁷ Nuénánáí cáininéeyéí nuicáca, iwàwacutá cáininácuéca waicáyacacawa áibanáí yáapícha, Dioscáináta yáí imàaca cáinináanáca waicáyacacawa, yáta nacáí yéewáida wía ìwali. Yáí cáininéerica iicáca áibanáí, yácata Dios líri, yá nacáí yáallíacawa Dios fiwítáise ìwali. ⁸ Yáí càmírica cáininá iicáca áibanáí, càmítàacá idé yáallíacawa Dios fiwítáise ìwali, Dioscáináta yáí cáininéerica iicáca wenàiwica. ⁹ ¿Càiná yéewáaná wáallíaca cáininánáca Dios iicáca wía? Ibànùacáináte walí yáí líri abéerisàiríacawa aléí èeri írìculé, yéewacaténá wadènlíaca wacáuca càmíiri imáallàawa ìwalíisená. ¹⁰ Càica ìyáaná yáí cáininánáca Dios iicáca wía. Càmita wía, yáí cáininá iicáca Dios quéecha. Yácata Dios, yáí cáininá iicáca wía. Ináté yéewa ibànùaca walí líriwa, yéetácaténáwa wáichawallíná, ipáyaidacaténá ícauca iyúwa wabáyawaná Dios írí, yéewacaténá Dios imàacaca iwàwa wabáyawaná ícha.

¹¹ Nuénánáí cáininéeyéí nuicáca, iná càicaalí iicácanáwa cáinináca Dios iicáca wía, yá nacáí iwàwacutáca cáininácata waicáyacacawa áibanáí yáapícha. ¹² Canácata wenàiwicaquéí idéeri iicáca Dios ituí iyúwa, canásíwata. Quéwa cáininácaalí waicáyacacawa áibanáí yáapícha, yásí yéewa waicáca Dios fiwítáise iyaca wáapícha. Iná Dios iyacáiná wáapícha, yá wáasáidaca cáinináca waicáca áibanáí.

¹³ Yá wáallíaca wàyaca Dios yáapícha, yá nacáí iyaca wáapícha, idécáináte yàaca walí yàasu Espírítu Santo wawàwallículé. ¹⁴ Iná wía, waicácatení watuí iyúwa. Iná yéewa wacàlidaca iináwaná ìwali. Yácata Wáanírí Dios yáí ibànùacaté walí líriwa aléí èeri írìculé, ichúuliadacaténá wenàiwicanáí yùuwichàacáisi ícha. ¹⁵ Cawinácaalí icàlida inùma iyúwa wenàiwica írí, Dios lírica yáí Jesús, yácata Dios iyéeri yáapícha, yá nacáí iyaca Dios yáapícha. ¹⁶ Iná yéewa wáallíacawa ìwali, weebáidaca nacáí cáinináca Dios iicáca wía, Dioscáináta cáininá iicáca wenàiwica. Yáí cáininéerica iicáca áibanáí, yácata iyéeri Dios yáapícha, yá nacáí Dios iyaca yáapícha. ¹⁷ Iná idécáiná cáinináca waicáyacacawa, yásí idéca wéewáanáca wamànicani, ipíchaná cáaluca wáasáidaca wíawawa Dios ipíchalé, yàasu èeripíná yùuwichàidaca macáíta nfáí èeri m̀nanáí. Iná càide iyúwaté iicácanáwa Jesús iyaca, yá nacáí càicata iicácanáwa wàyaca cháí èeri írìcu. ¹⁸ Yáí cáininéerica iicáca áibanáí, càmita cáaluni. Iná idécaalí béeyéica wáiwítáise ìwali yáí cáinináanáca waicáca áibanáí, yá càmita cáalu wía náicha. Yáí cáaluíríca iicáca yáawawa Dios yùuwichàidacani, yá càmíicáinátàacá idé idàwinàacawa ìwali yáí cáinináanáca Dios iicáca yáí asíalíca.

¹⁹ Cáinináca waicáca Dios, quéwa yácáináta idàbaté cáinináca iicáca wía.

²⁰ Iná cawinácaalí càí fímaca: “Núa, cáininéeri iicáca Dios”, quéwa báawacaalí iicáca yéenasàiriwa, yá cachíwacani. Iná yáí càmírica cáininá iicáca yéenasàiriwa, iiquéerica ituí iyúwa, càmita yéewa cáinináca iicáca Dios, yáí

càmírica idé iicáca ituí iyúwa. ²¹Iná yáca Jesucristo ichùulièri wamànica yái: Yái cáininéerica iicáca Dios, iwàwacutá nacái cáinináca iicáca yéénàsà-riwa, Jesús ìwalíisená.

Weebáidacaalí Jesús, yá wamawèniadaca èeri fiwitáise

5 ¹Cawinácaalí manuí iwàwa Jesús iwéré yái Cristoca, yá yácata idéeri Dios iirica. Yái cáininéerica iicáca Wáaniri Dios, yá nacái iwàwacutá cáinináca iicáca níái yéénibeca. ²Cáininácaalí waicáca Dios, yá wamànica càide iyúwa ichùullaná wía. Yá nacái wáalíaca cáinináca waicáca níái Dios yéénibenáica. ³Iná báisicaalí cáinináca waicáca Dios, yá iwàwacutá wamànica yái ichùullerica wamànica. Yá nacái càmita máini càulenáca yái ichùullerica wamànica. ⁴Iná yái idéerica Dios iirica, yáalimáca imawèniadaca fíhawa yái èeri fiwitáise báawéerica. Iná manuicaalí wawàwa Jesús iwéré, yási wáalimáca wamawèniadaca wáichawa yái èeri fiwitáise báawéerica. ⁵Yái yeebáidéerica Dios Iirica Jesús, yácata yáaliméeri imawèniadaca fíhawa báawéeri, yái ìyéerica cháí èeri irícu.

Espíritu Santo icàlidaca Jesús iináwaná ìwali

⁶Yácata Jesucristo, yái yàanèericaté chènunfise iriculé èeriquéi, yáté Juan Bautista ibautizácani úni yáaculé. Néese yéetácaalítéwa, yáté yúucaca íiranáwa cruz ìwali. Yá nacái Espíritu Santo icàlidacaté walí iináwaná ìwali, báisícata Dios Iirica yái Jesús. Yái Espírituca, yácata càmfiri ichìwáida wía. ⁷Nàyaca máisiba níái icàlidéeyéica walí Jesús iináwaná ìwali báisíta: ⁸Espíritu, úni, irái nacái. Quéwa níái máisibaca, abédanamacata nacàlidaca iináwaná ìwali báisíta. ⁹Aibaalí weebáida báisícata yái wenàiwicanái itàcáica, nacàlidacaalí walí wawàsi ìwali, yái náaliéricawa ìwali. Máini yáawanái iwàwacutá weebáidaca yái Dios icàlidéerica walí ìwali, yácaínáta Dios yái càì icàlidaca walí Iiri iináwaná ìwaliwa. ¹⁰Iná yái wenàiwica yeebáidéerica Dios Iirica yái Jesús, yá yeebáidaca báisícata yái wawàsi càirica Dios icàlidaca ìwali. Quéwa yái càmfirica yeebáida Dios, yá iyúunáidaca cachìwaca Dios, càmicáiná yeebáida yái tàacáisi Dios icàlidéerica walí Iiri iináwaná ìwaliwa. ¹¹Iná, yácata Dios icàlidéeri walí ìwali tàacáisiquéi: Dios idéca yàaca walí wacáuca càmfiri imáalàawa. Quéwa yái wacáuca càmfirica imáalàawa, yéewa wadèniacani Dios Iiri ìwalíisenáta. ¹²Iná yái ìyéerica Dios Iiri yáapicha, idèniaca icáuca càmfiri imáalàawa. Yái càmfirica ìya Dios Iiri yáapicha, càmita idèniaca icáuca càmfiri imáalàawa.

Wáalíacawa ìwali yái wacáuca càmfirica imáalàawa

¹³Nutànàacué pírí yái cuyàlutaca, píacué yeebáidéeyéica ìwali yái Dios Iirica, yéewacaténácué píalíacawa idéca pidèniacuéca picáuca càmfiri imáalàawa. ¹⁴Yá nacái idéca manuíca wawàwa Dios iwéré. Iná wasutácaalí fícha yái wamáapuèrica càide iyúwa iwàwáaná, yási imànica walí càide iyúwa wasutáaná fícha. ¹⁵Iná wáalíacaalí imànica walí càide iyúwa wasutáaná fícha, càinácaalíta wawàsica yái wasutá fícha, yá wáalíaca yàapínaca walí báisíta yái wasutéerica fícha.

¹⁶ Cawinácaalí iicá abéeri wéenásàiri imànica ibáyawanáwa, yái bayáwanási càmíripináca Dios imàaca yéetácawa ìwalíise càiripináta, yá iwàwacutá itàaníca Dios yáapicha ìwali, imàacacaténáca cáucani. Yá quéwa càì nùumaca ìwali, yái bayáwanási càmírica Dios imàaca wenàiwica yéetácawa ìwalíise càiripináta. Iyacáiná bayáwanási yái Dios yùuwichàidéeripináca ìwalíise wenàiwica càiripináta. Yásí càmìta yéewa wataáníca yáapicha ìwali. ¹⁷ Macáita yái báawéeri wawàsi wenàiwica imànírica, macáita bayáwanásicani. Quéwa ìyaca nacái yái bayáwanási càmírica Dios imàaca wenàiwica yéetácawa ìwalíise càiripináta.

¹⁸ Idéca wáalíacawa macáita yái idéerica Dios ìirica, yá càmìta quirínama imàni ibáyawanáwa néeninamata, Dios Iiri Jesucristo icùacáináni báawéeri ícha. Yá nacái canácata yéewaná Camèniadacáiri imànica irí báawéeri. ¹⁹ Wía yeebáidéeyéica Dios, wáalíacawa yàasunái wenàiwicaca wía, éwita èeri mìnánái ìyaca macáita Camèniadacáiri ichàini yáawibàa. ²⁰ Wáalíacawa nacái Dios Iiri yàanàcaté irìculé èeriquéi, yàacaténá walí yáalíacáisi, yéewacaténá wáalíacawa ìwali yái Dios báisírica. Siùcade, idéca wàyaca Iiri Jesucristo yáapicha. Iná yácata báisíiri Diosca yái, yácata nacái yèerica walí wacáuca càmíiri imáalàawa.

²¹ Píacué, nuiquéeyéica nuénibenái iyúwa, picùacué píawawa náicha níai wawàsinái iwàwéeyéica ìyaca piwàwalicu, Dios báisíiri ícha. Càicawani.

2 JUAN

Icàlidacatái walí cuyàluta ìwali:

¿Càinápínaté írí itànàa yái cuyàluta?

“Itànàacaté nálí cuyàluta níái ìwaquéeyéicatéwa abécatáita, níái wéénánái yeebáidéeyéicaté Jesús, níái apóstol Juan iicacalénáica.”

¿Cánaté itànàa yái cuyàluta?

“Ichùniacaténaté nálí wawàsi níái yeebáidéeyéica Jesús, ìwali yái náipu-nitáidáanacaté cayába, needáanacaté nacái nàataléwa cayába níái yèepuní-yéicaté icàlidaca Dios itàacái, cachiwéeyéicaté.”

Cuyàluta icàlidéeri walí ìwali:

Wamànicaalí machacànita càide iyúwa tàacáisi báisíiri fímáaná, yá áiba-cata iicacánáwa fícha yái namànírica níái cachiwéeyéica.

Versículo máiníiri cawènica:

2 Juan versículo 9

Tàacáisi máiníiri cawènica:

“Tàacáisi báisíiri.”

Nuwàwalicué pía

¹Núa, anciano Juan, nutànàacué pírí cuyàluta, píacué idéeyéicaté Dios iní-wàaca yàasunái wenàiwicawa yeebáidéeyéica Jesús,^a cáininéeyéica nuicáca báisíta. Quéwa càmíta núa abéerita cáininácué iicáca pía. Macáita nacái níái idéeyéicaté yáalíacawa tàacáisi báisíiri ìwali. ²Cáininácué waicáca pía ìwalíise yái tàacáisi báisíiri iyéerica wawàwalicu, iyéerica nacái wawàwalicu càiripínáta.

³Nusutá Wáaniri Dios fícha, Iri Jesucristo fícha nacái, namànicaténácué pírí cayábéeri mawènita, naicácaténácué pipùalé cáininéeri iyú, matufbanáicaténá nacái namànicuéca piwàwa, namàacacaténácué pitàaníca báisíiri iyú píapichawáaca, cáininéeri iyú nacái.

⁴Casfímáicaté nuwàwa manuísíwata, yàasu èerité nùanàayacacawa abé-naméeyéi péená yáapichacué, iyéeyéicaté machacànita càide iyúwa tàacáisi

a 1.1 Uái inanái, fímáaná: (iglesia) Jesús ìwacáidéeyéi. Uénibenái, fímáaná: macáita níái yeebáidéeyéica Jesús. (Pilé versículo 13; 1 P. 5.13).

báisiiri íimáaná, càide iyúwa Wáaniri ichùulianá wàya. ⁵ Siùcade, nuénánái cáininéeyéica nuicáca, nusutácué pícha wawàsi manuísíwata. Iwàwacutácué cáinináca waicáyacacawa áibanái yáapicha.^b Quéwa càmita nutànàacué pírí wàlisàì chùuliacáisi ìwali. Yátacué nutànàa pírí ìwali, yái idàbéericaté péemiácuéca ìwali bàaluité. ⁶ Iná báisícaalí cáinináca waicáca Dios, nía nacái wenàiwicaca, yá idéca wamànica càide iyúwa itàacái íimáaná. Iná, yácaté Dios ichùulièri wamànica yái: Iwàwacutá cáinináca waicáyacacawa áibanái wenàiwica yáapicha, càide iyúwaté idéenácué péemiaca ìwali quéecha, idàbacaalíté pèepunícuéca yáapicha.

⁷ Siùcade, nàya madécaná cachìwéeyéi cháì èri irìcu. Níai càmfíyéica yeebáida Jesús yàanàacaté càide iyúwa abéeri wenàiwica. Iná níai càiyéica yéewáidaca, níacata cachìwéeyéi, níacata nacái Jesucristo yúuwidenái. ⁸ Cayábacué pícha, ipíchanácué yúucacawa pícha yái píbaidacalé iwènica, iwèni nacái yái wéewáidéerica. Pichàiniadacuéwa, yéewacaténá peedácuéca píríwa macáita yái piwènicawa. ⁹ Cawinácaalí iwènúawa méetàuculé fícha yái Cristo yéewáidéerica wía ìwali, yá nacái càmita yeebáida ìwali quirínama, yá càmicáináta idé ìyaca Dios yáapicha. Quéwa yái ìyéerica càide iyúwa Cristo yéewáidáaná, yásí ìyéeri Dios yáapicha, líri yáapicha nacái. ¹⁰ Iná áibacaalí yàanàacué pìatalé, yái càmfírica yéewáida machacànita yái Jesús yéewáidéerica wía ìwali, picácué peedá picapèe iriculéwani. Picácué nacái píima irí: “Cayába pìanàaca nùatalé.” ¹¹ Yái cayába pìanàaca nùatalé, ímèerica cachìwéeyéi irí, imàaquéerica nacái nawàlùacawa icapèe iriculé, yá imànica ìyaca náapicha báawéeri càide iyúwa namàníiná.

Nùapínácué pìataléwa

¹² Ewita nudènìaca madécaná wawàsinái níai nuwàwéeyéica nucàlidacuéca pírí ìwali cuyàluta irìcutatá, quéwa càmita nuwàwa nutànàaca pírí nía cuyàluta irìcu, nuwàwacáiná nupáchiacuéca pía, nutàanícáténáca píapicha núa-wáisewata, yéewacaténá casíimáica wawàwa wáapichawáaca macáita.

¹³ Nawàwalícué pía, níai áibanái wéénánái, ìwaquéeyéicawa nacái Dios ípídená ìwali, iníwéeyéica nacái, nawàwalícué pía macáita. Càicawani.

3 JUAN

Icàlidacatái walí cuyàluta ìwali:

¿Càináté írí itànàa yái cuyàlutaca?

Itànàacaté yái cuyàlutaca Gayo írí, yái Gayo griegonái ípidená máiniírité náalíacawa ìwali néenialí èerité.

Itànàacaté Gayo írí càide iyúwa máiniíri cáinináca apóstol Juan iicácaté. 3 Juan versículonái: 1, 2, 5, 11.

Cuyàluta icàlidéeri walí ìwali:

Yái yeebáidéerica Dios ìwali báisíta, imànipinácata càide iyúwa tàacáisi báisíiri fímáaná. Yá nacái iicápináca áibanái wenàiwica ipùalé, imànipiná nacái nalí cayábéeri.

Versículo máiniíri cawènica:

3 Juan versículo 4.

Tàacáisinái máiniíyái cawènica:

Níacaté máiniíyái itàaníca ìwali níái: Tàacáisi báisíiri. Iwàwacutá wàyaca cayába càide iyú Dios iwàwáaná. Iwàwacutá wamànica cayábéeri áibanái írí. Iwàwacutá nacái wacùca wíawawa báawéeri fícha.

Cuyàluta iicácanáwa:

Apóstol Juan yáasáidacaté íiwitáise iicácanáwa áibanái yáapicha.

Nuwàwalicué pía

¹Núa anciano Juan, nutànàa pírí cuyàluta, pía nuénásàiri Gayo,^a cáininéerica nuicáca.

²Nuénásàiri, cáininéeri nuicáca, nutàaníca Dios yáapicha píwali cayábacaténá píasu wawàsica yàacawa macáita, càmicaténá cáuláica pía, piyacaténá nacái cayába abémáidata Dios yáapicha. ³Casíimáicaté nuwàwa manuísíwata, nàa-nàacaalíté napáchiaca níái abénaméeyéi wéénánáica Cristo ìwalíisená. Yá nacái nacàlidacaté nulí piináwaná, piyacaté machacànita ìwali yái tàacáisi báisíirica. Yá nacái pimànicaté càide iyúwa fímáaná. ⁴Imanùbacata nuémíaca naináwaná, nèepunícawa machacànita tàacáisi báisíiri ìwali, níái nuiquéeyéica càide iyúwa nuénibenáywa. Yási isíimáidaca nuwàwa manuísíwata macái wawàsi fíchata.

a 1.1 Hch. 19.29; Ro. 16.23; 1 Co. 1.14.

⁵Nuénásàiri, cáininéeri nuicáca, cayábéeri fibaidacalésica yái pimàni piyaca, piicáciná napùalé níái áibanái yèepuníyéica icàlidaca yái tàacáisi cayábéerica Jesús iináwaná ìwali, éwita càmita píalíawa nàwali. ⁶Iná níái piiquéeyéicaté ipùalé, nacàlidacaté piináwaná nálí níái iwaquéeyéicawa Jesús ípidená ìwali, cáininácaté piicáca áibanái. Iná nàanàacaalí piatalé àniawa, yá piicáca napùalé ìwali yái wawàsi nawàwacutéerica, ipíchaca nàacawa áibàalé àniawa. Quéwa pimànini casímáiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. ⁷Iná nàacatéwa nèepunícaténá nacàlidaca Jesucristo iináwaná ìwali. Quéwa càmita needá náicha wawàsi níái càmíiyéica yeebáida Jesús. ⁸Iná wía yeebái-deéyéica Jesús, iwàwacutá waicáca napùalé ìwali yái wawàsi namáapuèrica, yéewacaténá wáibaidaca náapicha abédanamata ìwali yái tàacáisi báisíirica.

Diótrefes ibàlùacawa náipunita

⁹Quéchatéca nutànàa nálí abéeri cuyàluta, níái iwaquéeyéicawa Jesús ípidená ìwali, níái ìyèeyéica Gayo ìyacàle iricu. Quéwa càmita Diótrefes iwàwa yeebáidaca càide iyúwa wáimáaná, máinicáiná iwàwaca náiwitápucani, níái iwaquéeyéicawa Jesús ípidená ìwali. ¹⁰Iná nùapínacaalíwa aléera, yásí nùalàapínacani, ìwalíise macáita yái báawéeri wawàsi imànfírira. Yèepuníca itàaníca wàwali chiwái. Yá nacái càmita yeedáca yàataléwa níái wéenánáica Cristo ìwalíisená, yàanèeyéicaté néré. Càmita nacái ibatàa áibanái iyúudàaca nía. Iná níái iwàwéeyéica iyúudàaca nía, yá Diótrefes imusúadaca nía sfísai nàwacáidacatáicawa Jesús ípidená ìwali, nawàwacáiná nayúudàaca nía.

Cayábaca Demetrio iináwaná

¹¹Nuénásàiri, cáininéeri nuicáca, picá pimàni báawéeri wawàsica iyúwa namànníná níái áibanái. Yáta pimàni yái cayábéeri wawàsica. Yái imànfírira cayábéeri wawàsica, yácata Dios yàasu wenáiwica. Quéwa yái imànfírira báawéeri yáasáidaca càmitàacá idé yáalíacawa Dios ìwali.

¹²Níái iwaquéeyéicawa Jesús ípidená ìwali, macáita náimaca yái Demetrio, cayábéeri íiwitáise, ìyacáiná machacànfíri iyú càide iyúwa tàacáisi báisíiri íimáaná. Càita nacái wacàlidaca iináwaná ìwali cayába. Yá nacái píalíacué-cawa báisícata yái càináca wáimaca ìwali.

Nuwàwa nùacawa piatalé mesúnamáita

¹³Iyaca nulí madécaná wawàsi nuwàwéeri nutàaníca píapicha ìwali. Quéwa càmita nuwàwa nutànàaca píri nía cuyàluta iricu. ¹⁴Nuwàwaca nùaca nupá-chiacuécua pía mesúnamáita. Nèese idécanáami nùanàaca piatalé, yásí nutàaníca píapicha núawáisewata.

¹⁵Nuwàwaca matufbanáica Dios imànicuécua piwàwa. Macáita níái piicácalénái ìyèeyéica wáapicha cháí, nawàwalicué pía. Nuwàwali macáita níái nuicácalénáica náalimáwanama, níái ìyèeyéica píapicha aléera.

JUDAS

Icàlidacatái walí cuyàluta ìwali:

“Judas yáasáida walí ìwali yái iwàwacutáanáca wataáníca macàaluíni-náta ípunita yái náináidáanácawa níái áibanáica, ìwalíise yái manuínáca wawàwa Jesús iwéré.”

Yái Judas, yácataté cáminá Jacobo yéenásàiri, Wáiwacali yéenásàiricaté nacái. Jud. 1; Mt. 13.55; Mr. 6.3.

Camuí itànèerité irícu cuyàluta:

Cáminaté itànàacani chábade camuí 67 o 68 néenibàa, asáica idenáamité Cristo.

¿Càinaté irí itànàa yái cuyàlutaca?

Nalípinaté níái iicácalénái yeebáidéeyéicaté Jesús, ìyéeyéicaté áibanái cáli néenibàa. Jud. 3.

¿Cánaté itànàa yái cuyàlutaca?

Yàlàacaténá níái yeebáidéeyéica Jesús, náicha níái cachìwéeyéi yéewái-déeyéica méetàuculé Dios itàacái fícha.

Isutácaténá nacái náicha wawàsi, níái iléeyéipinacaté yàasu cuyàluta, nataánícaténá cachàini macàaluínináta áibanái ípunita ìwalíise yái manuínáca nawàwa Jesús iwéré, yái idéericaté nadèniaca níái Dios yàasunái wenàiwicaca. Judas 3.

Cuyàluta icàlidéeri walí ìwali:

Icàlidaca ìwali, yái iwàwacutáanáca wachàiniadacawa ìwali yái manuínáca wawàwa Jesús iwéré. Yá nacái iwàwacutá wabàlùacawa áibanái ípunita ìwalíise yái tàacáisi báisfíri weebáidéerica, icàlidéerica walí tàacáisi cayábéeri Jesús iináwaná ìwali.

Versículonái máinfiyéi cawènica:

Judas 3 o 24.

Nuwàwalicué pía

¹Núa Judas,^a íbibaidéeri Jesucristo yáapicha, núacata nacái Jacobo^b yéenásàiri. Nutànàacué pirí, píacué cáininéeyéica Wáaniri Dios iicáca,

a 1.1 Mt. 13.55; Mr. 6.3. **b** 1.1 Jacobo: ípidená nacái Santiago.

imáidéeyéicaté nacái irípináwa Jesucristo icuèyéica nacái.

²Nuwàwaca Dios iicácuéca pipùalé, matufbanáicaténácué piwàwa, cáininácaténácué nacái piicáyacacawa manuísíwata.

Yéewáidéeyéi chiwái ìwali

³Nuénánái, cáininéeyéi nuicáca, máinícaté nuwàwaca nutànàacuéca pírí ìwali yái wachúulianácawa yùuwichàacáisi fícha, yái wadènièrica wáalimáwanama. Quéwa siúcade, iwàwacutá nutànàacuéca pírí áiba wawàsi ìwalita. Nusutácué pícha wawàsi, plàlàacué cachàini macàaluínináta níara cachìwéeyéica, piácué manuýéica iwàwa Dios iwéré, yái Dios yèericatécué pírí abéeri yàawiríata, càiripináta, piácué yàasunái wenàiwicaca. ⁴Idécáiná abénaméeyéi asianái iwàllucawa pèewirícué ibàacanéeri iyú, níái idéeyéicaté Dios itàacái icàlidaca ìwali, Dios yùuwichàidapínaca nía, asianái báawéeyéi fiwitàise. Yá náimaca: “Càmita Dios yùuwichàida wía ìwalfíse yái wawàsi wamànírica wainá iyúwa, cáininácáiná iicáca wía.” Càmita neebáida abéericata yái Dios idènièrica ichàiniwa wawicáu macáita. Càmita nacái neebáida Jesucristoca, yái Wáiwacalica macáita.

⁵Nuwàwacué piwàwalica abéeri wawàsi, yái idéericuéca píalíacawa ìwali. Wáiwacali idécaté imusíadaca yàasunái wenàiwicawa Egipto^c yàasu cáli fícha. Néese, yáté imáalàidaca wiúnamáiwaca níái càmíyéicaté yeebáida ìwali.^d ⁶Piwàwalicué nacái níái ángelnái càmíyéicaté iwàwa iyaca quirínama yàalu cayábéeri irícuwa, nachùullacatáicaté. Yá namàacacaté yái nàyalé nàyacatáimicaté. Siúcade, Dios idacùaca nía cadena iyú càiripináta catéeri iriculé, iwéréta yàanàaca yái èeri yùuwichàidacatáipínaca nía quichái icàlisaníná yáaculé. ⁷Càita nacái yàcalé Sodoma mìnánáimi, nía nacái Gomorra yàcaléná mìnánáimica, nía nacái yàcaléminái iyéeyéicaté nalí mawiénibàa. Dios yùuwichàidacaté nía quichái iriculé càiripináta, namànicáinaté báawéeri nainá iyúwa. Asianái imànicaté yáapichawáaca báawéeri nainá iyúwa, càitaté nacái inanái. Iná càitaté iicacánáwa yùuwichàidaca nía àniawa, iyúwataté yùuwichàidáaná níái ángelnáimica, yéewacaténá yàalàaca wáicha yái càiri wawàsica.

⁸Iná càipináta nacái ichàbacawa nalí níái asianái iyéeyéicuéca píapícha, néewáidacáiná yái néemièricasa náamacani irícuísewa, quéwa namànicaténáta báawéeri nainá iyúwa. Càmita nawàwa Dios icùaca ichàini iyúwa nawicáu cháí èeri irícu. Yá nacái nacúsacáita báawéeri tàacáisi iyú níái ángelnáica, níái idènièyèica ichàiniwa chènuníse. ⁹Yái Arcángel Miguel,^e éwitaté ángelnái fiwacalicaní, càmítaté yáalimá icúsaca tàacáisi báawéeri iyú Camèniadacáiri, ipéliacaalíté yáapícha Moisés^f ichéecami ìwalfíse, fímacàitaté irí: “Núiwacalita yùuwichàida píá, ìwalfíse yái Moisés ichéecami.”^{g h}

¹⁰Quéwa níái asianái cachìwéeyéica, natàaníca báawanama nàwali níái càmíyéica náalimá néemiaca. Yá nàyaca càide iyúwa cuwéesinái càmíyéica

c 1.5 Ex. 12.51. d 1.5 Nm. 14.29-30. e 1.9 Dn. 10.13,21; 12.1; Ap. 12.7. f 1.9 Dt. 34.6.

g 1.9 Zac. 3.2. h 1.9 Bàaluté Moisés yéetácaalítéwa, yáté Camèniadacáiri ipéliaca Arcángel Miguel yáapícha, Moisés ichéecami ìwalfíse. Quéwa Arcángel Migueltaté ibàlia yái Moisés ichéecamica. Quéwa canáata wenàiwicaquéi yáaliériwa alénacaalíté ibàllani.

fináidawa wawàsi ìwali. Iná yái wawàsi náaliéricawa ìwali achúmana, yá yàapinácata namáalàawa iyú.¹

¹¹ ¡Catúulécánawacapínáta Dios yúuwichàidaca nía! Níai wenàiwica iyéeyéica càide iyúwaté Caín/ iyáaná, nawàwacáiná needáca naliwa palata, yá namànica nabáyawanáwa càide iyúwaté Balaam^k imànfínáté. Iná cachìwéeyéi imànicáiná úuwicái Dios ípunita,^l yá néetápinácawa méetàuculé Dios fícha càiripínáta, càide iyúwaté Coré yéetáanátéwa.

¹² Iná piicácué píchawa níai càiyéi wenàiwicaca, pìwacáidacaalícué péenánái yáapichawa piyáacaténácué, nayáacáiná nayáacaléwa píapichacué mabáiníináta, nacutáidaca wawàsi nalípinátawa. Càica níade iyúwa acalèenái canéeyéica yèewi unía, cáuli cachàiníiri ipuèyéica yàawa áibàalé. Iyúwa nacái àicunái mabáineeyéi, màyacanéeyéica camuí ipùata, càyacanácataípináca níata. Iná càica níade iyúwa àicunái yéetéeyéimiwa pucháiba yàawiría, idécáiná nacacàaca nía càide iyúwa nacacàacaalí àicunái napichu yáapichatawa.^m ¹³ Càica nacái níade iyúwa lamá imàladàcaná icàli casaquèeri. Iná yácata nabáyawaná namàníiri mabáiníinánama wenàiwica yáacuésémi. Càica nacái níade iyúwa níai dùlupùtanái ipièyéicawa ráunamáita chènuni-bàa catéeri iriculé càiripínáta.

¹⁴ Bàaluité yái Enoc, sietenácaté náiwitáaná imanùbaca níai Adán itaquénáinámica, icàlidacaté tàacáisi Dios néeséeri cachìwéeyéi ìwali, yúuwichàidáanápíná níai asianái cachìwéeyéica. Càicaté ímaca:

“¡Péemíacué cayába!

Wáiwacali yàanàapínáca yàasu ángelnái mabáyawanéeyéi manùbasíwéeyéi yáapichawa,ⁿ

¹⁵ icháawàacaténá náalimáwanama, níai wenàiwicaca nabáyawaná ìwalíisewa,

yúuwichàidacaténá nía ìwalíise macáita yái nacuísaanáca báawanama Dios ípidená ìwali.”

¹⁶ Níai càiyéi wenàiwicaca, canácata wawàsiquéi cayábéeri naicáca. Yá nacái nàyaca natàaníca wenàiwica ìwali. Nawàwacáita namànica báawéeri nainá iyúwa, càide iyúwa nawàwáaná. Cayábaca naicáca níawawa áibanái fícha. Iná natàanícaalí cayába áibanái yáapicha, quéwa needácaténáta nàasu.

Yàalàacáisi wàyacaténá machacàníiri iyú

¹⁷ Quéwa píacué nuénánáica, cáininéeyéica nuicáca, piwàwalícué níai tàacáisinái Wáiwacali Jesucristo yàasu apóstolnái icàlidéeyéicátécué pírí. ¹⁸ Iná náimacatécué pírí néeninamata: “Eeri imáalàacaalíwa iyaca, yá nàypínáca abénaméeyéi wenàiwica iicáaníyéipíná Dios iquíniná, imàníyéipíná càide iyúwa náiwitáise báawéeri iwàwáaná.”^o ¹⁹ Níacata imàníyéicúé pírí báawéeri,

i 1.10 Níai càiyéi wenàiwicaca, níacata càimíyéi manuí iwàwa quirínama Dios iwéré, canéeyéica írí Dios íiwitáise iwàwalícu, càimíyéicáwaca idé yeebáidaca Jesús. Iná canáca nawàwalícu Espíritu Santo, níacata yái càité yéewáidaca yái yéewáidáaná cachìwéerica méetàuculé Dios fícha. j 1.11 Gn. 4.3-8. k 1.11 Nm. 22.1-35. l 1.11 Nm. 16.1-35. m 1.12 2 P. 2.17; Pr. 25.14. n 1.14 Yái Enoc, yácata seisná náiwitáaná imanùbaca níai Adán itaquénáinámica. Quéwa Adán iyacáiná yáawawa néeni, yá sietecaté nía Adán iyú. o 1.18 2 P. 3.3.

yéewacaténácué piseríaca píchawáaca. Namànica càide iyúwa náiwitáise cabáyawanéeri iwàwáaná, èeri mìnánáicáiná nía. Yá nacái canáca nalí Espíritu Santo.

²⁰ Quéwa píacué nuénánáica, cáininéeyéica nuicáca, pichàiniadacué píawáacawa, piyacaténácué dàalanama ìwali yái manuínácuéca piwàwa Jesucristo iwéré. Pitàanícaalfúcué Dios yáapicha, pimàacacué Espíritu Santo yéewáidaca pía, pitàanícaténácué càide iyúwa iwàwáaná. ²¹ Iná píacué iwàwacutéeyéi iyaca mamáalàacata, píalíacáinácué idéca cáinináca Dios iicácuéca pía. Picùacué Wáiwacali Jesucristo yàanàaca, yéewacaténácué pidè-nàaca picáuca càmirica imáalàawa.

²² Níái iyúunáidéeyéica wéewáidaca chìwái ìwali, càide iyúwa cachìwéeyéi, piyúudàacué nía, neebáidacaténá báisírica yái wéewáidéerica. ²³ Níái áibanái iwàwéeyéica yeebáidaca cachìwéeri yéewáidáaná, iwàwacutácué piyúudàaca nía mesúnamáita, ipíchaná nàacawa yùuwichàacáisi quichái iriculé. Achúmacué piwàwa piicáca níái áibanáica. Quéwa báawacué piicáca yái bayáwanási namànírica, yá nacái casacàanáca náiwitáise nàyaca.

Wàa Dios irí cayábéeri

²⁴ Iná yái Dios yáaliméerica icùacuéca pía ichàini iyúwa, ipíchanácué pimànica báawéeri. Idèniacata nacái ichàiniwa imàacáanápínácué piwàlùacawa mabáyawanáta yáacúaliculé, cachùnicalaléca icamaláana casímáiri iyú. ²⁵ Yái abéeri Dios báisírica, cáalíacáirica nacái, yái ichúuliadéerica wía yùuwichàacáisi fícha, Jesucristo ìwalíisená. Yái yéewéerica wàaca irí cayábéeri ichàini manuíri ìwalíise, ichùuliacáiná èeri irícu, icùacáiná wawicáu canánama, yáaliméerica nacái imànica wawàsi yàasu wawàsitawa, yácata wàa irí cayábéeri bàaluité, siùcade, àta càiripínáta wapíchaléwa. Càicawani.

APOCALIPSIS

Icàlidacatái walí cuyàluta ìwali:

Apocalipsis yáasáidaca walí Jesús itàacái ìwali, càicaté ímaca: “¡Péemíacué, nùanàapínaca mesúnamáita!”

Yáasáidaca walí. “Jesús iyaca càide iyúwa abéeri Cháwi Manuíri, iyúwa nacái abéeri Oveja wàlisài.” Ap. 5.5-6

Apocalipsis icàlidaca ìwali yái wawàsi ichàbéeripínacawa wapíchaléwa, quéwa yácata abéerita iyaca cháí Wàlisài Testamento írìcu.

Icàlidaca nacái báinúaca wawàsi ìwali:

- 1) Icàlidaca yéenáíwanásínái iicácanáwa ìwali, yáamacanisi ìwali nacái.
- 2) Yáasáidaca Dios yàasu wenàiwica yùuwichàacawa mawènitá.
- 3) Icàlidaca nàwali níái wawàsinái ichàbéeypínacawa wapíchaléwa.
- 4) Waicáca Dios ichúuliadapínaca yàasunái wenàiwicawa, èeri ipíchaca imáalàacawa iyaca.

Itànèerité cuyàluta:

Yácataté apóstol Juan, càicaté ímaca ìwaliwa. Ap. 1.1, 4, 9; 22.8.

Yácataté nacái itànàa, yái cuyàluta Juan, icàlidéericaté tàacáisi cayábéeri, Jesús iináwaná ìwali, nía nacái máisiba cuyàlutanái púubanaméeyéica.

Camuí itànèerité írìcu cuyàluta:

Itànàacaténi chábade camuí 95 o 96 néenibàa, asáica idénáamité Cristo.

Néenialíté, Roma yàasu reynái imànité yùuwidewa macáita, níái yeebáidéeyéica Jesús ìwali.

Máisiba reynái imànité nalí báawéeri níái yeebáidéeyéicaté Jesús Néenialí èerité:

- a)- Rey Nerón, yáté idàbéeri imànica nalí báawéeri.
- b)- Rey Domiciano, ichùuliacaté nàaca ímíétacaná càide iyúwa dios.
- c)- Rey Trajano, yáté namáalàidáaná imànica nalí báawéeri.

Natàtàacaté nía cruz ìwali, neemácaté nacái nía cáuta, nacànacaténá nayú càide iyúwa lámpara. Náucacaté nacái áibanái cháwinái ibànaliculé. Nachùuliacaté nacái nanúaca níawacatawa.

Sísisàanaté itànàa yái cuyàlutaca:

Juan itànàacaténi, iwàwata Patmos ínatáise, presocaalíté iyaca néré, 57 km, idècuni iyaca Asia yàasu cáli idùlepi fícha.

Yá nérécaté, Dios yáasáida írí Cristo, yái Dios icáucàidéericaté yéetácáisi fícha, yàanàidéericaté nacái idaníbàawa chènuniré. Ap. 1.9.

¿Càináté irípiná itànàa yái cuyàlutaca?

Itànàacaténí, nalípiná níái 7 iglesianái ìyèeyéicaté Asia yàasu cáli íinata, níacataté idàbèeyéi iléeca nía. Ap. 1.4.

Idàbàanáté máiní nàyaca cayába, Pedro itànàacaalíté nalí, Pablo nacái. Quéwaté 30 camuí idénáami, yáté càaliuculéca nàasu wawàsi Dios fícha.

¿Cánáté itànàa yái cuyàlutaca?

Ichàiniadacaténá nawàwa níái yeebáidéeyéica Jesús ìwali, náalíacaténá báisícata Dios yàasunái wenàiwicaca nía. Níái namàniyéicaté nàuwidewa, báawéeyéicaté nacái irí wawàsi.

Cuyàluta yéewáidéeri wía ìwali:

Yáasáidaca walí Jesucristo íiwitáise ìwali, yá nacái fíbaidacalécasi imànfírica ìyaca siùcade, yá nacái imàníiripínaca wapíchaléwa. Ap. 1.1.

Versículo máiníri cawènica:

Ap. 1.7.

Yái cuyàluta Apocalipsis, yàacùacawa ibàliacawa nacái iyú, yái Jesucristo itàacái, càirica íimacade: “Nùanápináca mesúnamáita.” Ap. 1.1-8; 22.12-21.

Dios imàacaca Jesucristo yáasáidaca níái wawàsinái ichàbèeyéipínacawa

1 ¹Yácata Dios yáasáidacatái, yái wawàsi idènièricaté ibàacanéri iyú wenàiwica fícha, yá imàacacaténí Jesucristo irí yáasáidacaténáni yàasunái wenàiwica iríwa níái wawàsinái ichàbèeyéipínacawa mesúnamáita. Yá Jesucristo ibànùacaté yàasu ángelwa imàacacaténá yàasu wenàiwica Juan yáalíacawa ìwali. ²Yá Juan icàlidacaté ìwali báisíta macáita yái wawàsi iiquéericaté, yá nacái Dios itàacáica icàlidacaté nacái Jesucristo iináwaná ìwali.

³Casímáirica yái iléerica wenàiwica irí yái tàacáisi ichàbéeripínacawa wapíchaléwa. Casímáiyéica nacái níái yéemièyécani, nía nacái imàníiyéica càide iyúwa íimáaná, mawiénicáiná yéenáíwaná yàanàaca ichàbacaténacawa càide iyúwa íimáaná cuyàluta irícu.

Juan itànàaca nalí níái siete iglesia néeséeyéica

⁴Núa Juan, nutànàacué pírí cuyàluta, píacué yeebáidéeyéica Jesús, ìyèeyéica siete yàcalénái irícu, Asia yàasu cáli íinata:

Nusutá Dios fícha pìwalicué, iicácaténácué pipùalé mawènitá, matufbanáicatená nacái imànica piwàwacué yái Dios ìyèerica bàaluité, ìyèerica wáapícha siùcade, yàanèeripínaca nacái àniawa. Náicha nacái níái siete cáuyéica^a ìyèeyéica mawiénita Dios yàalubái irí, ⁵Jesucristo fícha nacái, yái icàlidéerica machacànita càide iyúwa tàacáisi báisíri íimáaná, yái idàbéericaté Dios

^a 1.4 Níái siete cáuyéica, itàaníca ìyaca Espíritu Santo ìwali.

icàucàidaca yéetánimi yèewiise, yái ichùullerica nacái nawicáu canánama níai reynái iyéeyéica cháí cáli finata.

Yái cáininéerica iicáca wía,
ibèericaté nacái wáicha wabáyawaná
íiraná iyúwa,

⁶ imàaquéeripináca nacái reynáica wía
wacùacaténá yáapicha wenàiwica,
imàaquéeripináca nacái sacerdotenáica wía wáibaidacaténá Yáaniri
Dios irípiná.^b

¡Iná írta wàa cayábéeri, icùacacáiná ichàini iyúwa macái iwicáu
càiripináta! Càicawani.

⁷ ¡Piicácué, Cristo yàanàapináca àniawa acalèe yèewi!^c
Macáita wenàiwica iicápinácani natuí iyúwa,
nía nacái isutéeyéicaté ibàlài iriculé ùlibàna iyú;^d

yá náicháanípináca macáita
níai wenàiwica íiwitáaná iyéeyéica cháí èeri írìcu.
Iná báisíta, càipináca ichàbacawa. Càicawani.^e

⁸ Yái Dios Wáiwacali, càicaté íimaca: “Núacata yái idàbáidéericaté macáita, imáaláidéeripináca nacáini. Nùyaca bàaluité, siuca nacáide, nùanàapináca nacái àniawa.”^{fg}

Juan iicáca yái asiali Dios néeséerica

⁹ Núa Juan, péenàsàiricué, piacawéerinácué nacái yùuwichàacawa, idéerita nacái iyaca piápichacué cháí icùacatáica yàasunái wenàiwicawa, ìidenièrita nacái yùuwichàanáwa, wàyacáiná Cristo yáapicha. Nùyaca iwàwata Patmos finata, numànicáiná càide iyúwa Dios itàacái íimáaná, nucàlidacáiná nacái Jesucristo iináwaná ìwali. ¹⁰ Abéeri domingo, yá Espíritu Santo itécaté nuíwitáise, yá nuémíacaté nuínatawáisewa abéeri wenàiwica isàna cachàiniwaca càide iyúwa abéeri trompeta isàna.

¹¹ Càirité íimacade:

“Pitànàa abéeri cuyàluta^h ìwali yái piquéerica. Néese, yá pibànùacani nalí níai yebáidéeyéica Jesús ìwali iyéeyéica siete yàcalénái írìcu, Asia yàasu cáli finata, níai: Efeso iyacàlená, Esmirna, Pérgamo, Tiatira, Sardis, Filadelfia, Laodicea iyacàlená nacái.”

¹² Néese, yá nuwènúacaté nuicáidaca nuínataléwa nuicácaténá yái itàa-níríca núapicha. Yá nuicácaté siete lámpara yéetanánái cáalanaméeyéi, níawami orota. ¹³ Iná bamuchúami nalí, níai siete lámpara yéetanánáica, yá nuicáca ibàlùacawa càiri iicácanáwade iyúwa yái asiali Dios néeséerica, ìwalíri cáaléeri bàlesica yàabàli nérénaméeri yàanàaca, idacuèri yùucutalicuwa abéeri oro iwálumalená iyú. ¹⁴ Níai íiwita ibáináca cabalèeyéi, càiyéi

b 1.6 Ex. 19.6; Ap. 5.10. **c** 1.7 Dn. 7.13; Mt. 24.30; Mr. 13.26; Lc. 21.27; 1 Ts. 4.17.

d 1.7 Zac. 12.10; Jn. 19.34,37. **e** 1.7 Zac. 12.10; Jn. 19.34,37. **f** 1.8 Ap. 22.13; Ex. 13.14.

g 1.8 Níai griegonái nàasu letra idàbacawa “Alfa” iyú, yá nacái imáalàacawa “Omega” iyú.

h 1.11 Cuwèesi íimami, nachùnièri piníwaca, yá natànàaca ìwali.

iicacánawade iyúwa cabalèeri sàwali ichùtaca, iyúwa nacái casalínfiri isialená; níái ituíca, càiyéide iyúwa quichái ipèrùu.

¹⁵Níái yàabàlica càica níade iyúwa nawáilàidéeri bronceca¹ namusúadéeri quichái irìcuíse, yá mèlumèluca ìwalfíse. Yái isànaca cachàinifiri càiride iyúwa tiríricaalí úni isàna yùucùacawa yàawaliculé. ¹⁶Iná yéewápu néesea, yá idèniaca siete dùlupùtanái icáapi irìcuwa. Yái itàacái imusuéricawa inùmalicuíse càiride iyúwa machete caserùnifiri báipunitácanama. Yái inànlica icànaca càide iyúwa èeri, icànacaalí cachàini machacànicaalí ucùacawa.

¹⁷Iná nuicácaalíni, yá núuwàaca nullacawa yàabàli néré càide iyúwa yéetèrimiwa. Quéwa ìbaca nùwali yéewápu iyúwa.

Yá ìmaca nulí:

“Picá cáalu pía. Núacata yái idàbáidéericaté macáita, imáalàidéeripinaca nacáini. ¹⁸Núacata yái yèerica nacáuca macáita. Nùetácátéwa, quéwa siùcade, yá nùyaca càiripináta. Nudèniaca nuchàiniwa yéetácáisi ìwali. Nudèniaca nacái inùma yàacùaná yái quichái yùuwichàacáisica.

¹⁹Pitànàa níái wawàsinái càiyéica piicáca, nía nacái ichàbèeyéicawa ìyaca siùcade, nía nacái wawàsinái ichàbèeyéipinácawa nadénáami níái áibanáica. ²⁰Nucàlida pirí cànínacaalí náimáanaca níái siete dùlupùtanái piiquéeyéica nuéwápu néesea, nía nacái siete lámpara yéetanánái oro yáawamica, níái siete dùlupùtanáica, níacata siete ángelenái icuèyéi níái ìwaquéeyéicawa nuípidená ìwali. Níái siete lámpara yéetanánáica piiquéeyéica, níacata ìwaquéeyéicawa nuípidená ìwali, siete yàcalénái iricu.”

Tàacáisi nalí, níái yeebáidéeyéica Jesús, Efeso ìyacàlená iricu

2 ¹Néese Jesús ìmaca nulí àniawa: “Pitànàa irí yái ángel icuèrica níái ìwaquéeyéicawa nuípidená ìwali, Efeso ìyacàlená iricu:

Yái icáapírica yéewápu néesea níái siete dùlupùtanáica, yèepuníricawa nèewi níái siete yàcalénáica, nàyacatáica níái yeebáidéeyéica Jesús, níacata nacái siete lámpara yéetanánái oroíyéica. Càica ìmacade: ²Núalíaca ìwali macáita yái piíbaidacaléca, piíbaidáanacuéca cachàini, piideniacuéca nacái piùwichàanáwa. Núalíaca nacái báawacuéca piicáca náiwitáise níái wenàiwica imàníyéica báawéeri. Yá nacái idécuéca pialimáidaca piicáwa níái Jesús ichùuliyéica wía, ìmèeyéica, quéwa càmita báisíyéi nía, yá pialíacuéca cachìwèeyéica nía. ³Núalíaca piideniacuéca yùuwichàacáisi piíbaidacáinacué cachàini nuípidená ìwali. Iná nùwalfisená yái, càicué piùwichàacawa. Yá nacái càmita pialimacué piméyàacawa.

⁴Quéwa càicáaníta, piđeniacué piwaliwa abéeri wawàsi báawéeri. Càmitacué cainíná piicáca núa siùcade, càide iyúwaté idàbacaalícué peebáidacuéca núa quéechaté. ⁵Iná iwàwacutácué piínáidacawa càníná ìwalfísecaalícué pimàni pibáyanáwa. Piwènúadacué piíwitaísewa pibáyawaná ìchawa pimànicaténacué càide iyúwaté pimànínacué quéecha. Càmicaalícué pimàni càì, yá nùacawa piatalécué, nuedacaténá níái lámpara yéetanánáica, síisài nàyacatáica/ ⁶Quéwa piđeniacué

i 1.15 Bronce: Abéeri hierro yéená, quéwa bàsabàséeri, éewéeri nacái iicacánáwa, namànírica iyú cable, yàalusínái nacái. j 2.5 Iwàwáaná ìmaca: Canácata iwacáidéeripináwa néeni quirí-nama nuípidená ìwali.

naçái piríwa cayábéeri wawàsica. Báawacué piicáca yái báawéeri namànfírca níái nicoláitanáica,^k yái báawéerica naçái nuicáca.

⁷Iná yái idènièrica yùuwiwa iwàwacutá yàaca yùuwiná yái tàacáisi Espíritu Santo icàlidéerica nalí, níái ìwaquéeyéicawa nuípidená ìwali. Yái imawènièrica fíchawa báawéeri, numàacapiná iyáaca àicu iyacanáca yéená yái ibàluèricawa bamuchúami Dios iyacàle irí, yái yèerica wacáuca càmfíri imáa-làawa.”

Tàacáisi nalí níái yeebáidéeyéica Jesús iyéeyéica Esmirna iyacàlená irìcu

⁸“Pitànàa irí yái icuèrica níái ìwaquéeyéicawa nuípidená ìwali Esmirna iyacàlená irìcu:

Yái idàbéericaté macáita wawàsi, imáalàidéeripiná naçái macáitani, yéetéericatéwa, néese, yáté icáucàacawa àniawa, yáquéi càì fimacade: ⁹Núalíacawa ìwali yái piùwichàanácúecawa, catúulécanaécúeca pía naçái. Quéwa píacué càasuýéi nuicáca, núalíacata naçái ìwali yái natàanínáca pìwalicué báawanama, níái judfónáica, wía iméyèica, quéwa càmita Dios iicá nía càide iyúwa báisiýéi judfónáica, nàwacáidacaalícáináwa, quéwa namànicaténáta càide iyúwa Camèniadacáiri iwàwáaná.^l ¹⁰Iná picácué cáalu pía fícha yái yùuwichàacáisi yèericawa pìatalécué. Péemiácué cayába yái Camèniadacáirica yúucapiná abénaméeyéi péenácué presunái icapèe irìculé, yáalimáida-caténá iicáwa píacué. Yácué piùwichàapínacawa diez èeri. Quéwa manuícué piwàwa abémáidata Dios iwéré, éwita iwàwacutápináca nanúaca píacué ìwalíise néenialíta, yá nùaca pírícué piwèni yái picáuca càmfírca imáalàawa càide iyúwa abéechúa corona.

¹¹Iná yái idènièrica yùuwiwa iwàwacutá yàaca yùuwiná yái tàacáisi Espíritu Santo icàlidéerica nalí, níái ìwaquéeyéicawa nuípidená ìwali. Yái imawèniadéerica fíchawa báawéeri, canácata yáaliméeripiná yeedácani Dios fícha quirínama. Yá naçái càmita yéetápináwa pucháiba yàawiría.”^m

Tàacáisi nalí, níái yeebáidéeyéica Jesús Pérgamo iyacàlená irìcu

¹²“Pitànàa naçái irí yái icuèrica níái ìwaquéeyéicawa nuípidená ìwali Pérgamo iyacàlená irìcu:

Yái idènièrica machete cáiréeri ipùata, caserùnfírca naçái báipunitácanama, càì fimacade: ¹³Núalíaca pìyacuéca aléde Camèniadacáiri icùacataléca yàasunái wenàiwicawa. Quéwa càicáaníta, càmitacué piméyaa pee-báidaca nutàacái, abémáidata manuícúeca piwàwa nuwéré. Ewitaté néenialí èrica nanúaté Antipas, yái icàlidéericaté nuináwaná ìwali Pérgamo iyacàlená irìcu, yái yàcalé Camèniadacáiri iyacatáica.

¹⁴Quéwa càicáaníta, nudèniacué píipunita abénaméeyéi wawàsi yái càmfírca cayába nuicáca. Pidèniacuéca pèewiwa níái yeebáidéeyéica Balaam

k 2.6 Nicoláitas: Nicolás yàasunái wenàiwicaté, abénaméeyéi asianái, yéewáidéeyéi méetàuculé Dios itàacái fícha. Cachiwéeyéi. l 2.9 Jn. 8.44. m 2.11 Wéetápinácawa cháì cáli fínata. Quéwa weebáidacaalí Jesús, yá wàacawa Dios néré. Càmicaalí weebáida, yá Dios yúucapínáca wía, yá naçái wéetápinácawa pucháiba yàawiría quichái icallsaniná yáaculé.

yéewáidáaná, yái yéewáidéericaté Balac imànica báawéeri israelnáí irí càide iyúwa nàyaanáté icùaléta iinási nanuéricaté yéenáíwanásinái irí, namàníníacaté nacái báawéeri nainá iyúwa càiná yáapichacaalítani. ¹⁵ Càita nacái nàyaca pèewicué níái yeebáidéeyéica nicoláitanái yéewáidáanáca, yái báawéerica nuicáca. ¹⁶ Iná ìwalíise, iwàwacutácué piwènúadaca píiwitáisewa báawéeri fícha macáita. Càmicaalí, yá nùanàapínaca piatalécué mesúna-máita, nuwichàidacaténá nía macáita nutàacái ichàini iyúwa.

¹⁷ Iná yái idènièrica yùuwiwa iwàwacutá yàaca yùuwiná yái tàacáisi Espíritu Santo icàlidéerica nalí níái iwaquéeyéicawa nuípidená ìwali. Yái imawèniadéerica fíchawa báawéeri, nùapínaca iyáa maná yéená yái nubèericaté áibanái fícha. Yá nacái nùapínaca irí abéechúa íba cabaléechúa, natànèechúa ìwali abéeri ípidenási wàlisài, càmfírca áibanái yáalíawa ìwali. Yápináta yáalíawa ìwali yái nèerica irí úa.”

Tàacáisi nalí, níái yeebáidéeyéica Jesús Tiatira iyacàlená iricu

¹⁸ “Pitànàa nacái irí yái icuèrica níái iwaquéeyéicawa nuípidená ìwali Tiatira iyacàlená iricu:

Yái Dios Iiri, idènièrica ituíwa càide iyúwa quichái ipèrù, idènièrica yàabàliwa càide iyúwa bronce pinírica, mèlumèluwaca, càica fímacade: ¹⁹ Nùalíaca ìwali yái píibaidacalécuéca, cáinináanacuéca piicáca áibanái, manuínáca piwàwa nuwéré, càmináca nacái piméyàacuéwa. Siúcade, nùalíaca nacái píibaidacuéca cayába quiríta fícha yái idàbacaalíté peebáidacuéca núa.

²⁰ Quéwa càicáaníta, nuicácué píwali áiba wawàsi quiríta. Pimàacacuéca ùyaca pèewi matuíbanáita úái inanái Jezabel, profetaca núa fíméechúaca, quéwa uméeràidaca nùasunái wenàiwica namànicaténá báawéeri nainá iyúwa, nayáacaténá nacái iinási nanuérica yéenáíwanásinái irí.

²¹ Idéca numàacaca ulí madécaná èeri, yéewacaténá uwènúadaca úfwitáisewa fícha, yái umàníníaca báawéeri uiná iyúwa. Quéwa càmita uwàwa uwènúadaca úfwitáisewa fícha. ²² Iná numàacapínaca ùuwichàacawa uláicái iyú, uàlubái fínatawa. Càita nacái níái yeebáidéeyéica uéwáidáaná, numàacapínáta nacái nàuwichàacawa máiní úapícha, càmicaalí nawènúada náiwitáisewa fícha yái namàníníaca báawéeri nainá iyúwa. ²³ Níái uénibeca, nunúapíná néetáwa, náalíacaténáwa macáita níái iwaquéeyéicawa nuípidená ìwali yacalé imanùbaca, núacata yái iiquéerica náiwitáise, nawàwa nacái. Yá nuwichàidapínaca nía ìwalíise yái nabáyawaná namànírica náalimáwanama.

²⁴ Quéwa piacué, yeebáidéeyéica Jesús Tiatira mìnánica, càmfíyéica yeebáida Jezabel yéewáidáaná, càmfíyéica yeebáida ìwali yái Camèniadacáiri fíwítáise càmfírca wenàiwica yáalíawa ìwali, núumacué pírf. Càmitacué nuchùulíla pimànica áiba wawàsi quirínama. ²⁵ Quéwa, yátacué iwàwacutá píyaca ìwali dàalanama, yái idéericuéca peebáidaca nutàacáica, iwéréta nùanàapínaca.

²⁶ Iná níái yeebáidéeyéica Jesús imawèniadéeyéica fíchawa báawéeri, imàníyéica nacái càide iyúwa nuwàwáaná àta néetácatalétawa, numàacapínaca nalí chàinisi nacúacaténá nawicáu macáita níái wenàiwicaca cháí èeri iricu, ²⁷ càide iyúwa nudèniáná nuchàiniwa Núaniri yèerica nulí.

‘Iná wachùulíapínaca èeri mìnánái iwicáu chàinisíri iyú.

Wamáalàapínáca nachàini, càide iyúwa ibaquíacaalí piníwaca ibái
icatùalená,
yái imànírica nía.’

²⁸Iná nái imawèniadéeyéica fíchawa báawéeri, yá nacái nùapínáca nalí
úái dùlupùta icànéechúaca cacámalaléwa. ²⁹Iná nái idènièyéica yùuwiwa,
iwàwacutá nàaca yùuwiná yái tàacáisi Espíritu Santo icàlidéerica nalí nái
iwaquéeyéicawa nuípidená ìwali.”

Tàacáisi nalí, nái yeebáidéeyéica Jesús, Sardis iyacàlená iricu

3 ¹“Pitànàa irí tàacáisi yái ángel icuèrica nái iwaquéeyéicawa nuípidená
ìwali yàcalé Sardis iricu:

Yái idènièrica nái siete espíritu Dios yàasunáica, nía nacái siete dùlu-
pùtaca, càica fímaca: Núalíaca ìwali yái píibaidacaléca. Caináwanácué pimà-
nica càide iyúwa nuwàwáaná, quéwa báisíta càmíta pimànicué nuchùuliaca
quirínama.

²Iná picawàidacué píiwitáisewa, pichàiniadacuéwa, pimànicaténácué yái
fíibaidacalési iwàwacutéerica pimànicuéca, càmícaínácué idéca pimáalàidaca
yái fíibaidacalési Dios ichùulièricuéca pimànica. ³Iná piwàwalicué yái idéeri-
cuéca píalíacawa ìwali, péemièricuéca nacái. Pimànicué càì iyúwa fímáaná.
Iná piwènúadacué píiwitáisewa báawéeri fícha. Càmicaalí picawàida píwi-
táisewa, yá nùacawa píatalé isicúata càide iyúwa abéeri cayéedéeri yàanàa-
caalí.”

⁴Quéwa nàyaca abénaméeyéi péenácué iyéeyéica Sardis iyacàlená iricu,
càmíiyéi imàni ibáyawanáwa náapicha. Iná nèepunípináwa núapicha caba-
lèeri nabàle yáapichawa, nàyacáiná càide iyúwa Dios iwàwáaná cháì èeri
iricu. ⁵Iná nái imawèniadéeyéica fíchawa báawéeri, nadèniapínáca nabàle
cabalèeriwa. Canátáita nutunúapíná náipidená iricuíse yái cuyàluta, náipi-
dená iyacatáica macáita nái idènièyéica icáucawa càmíiri imáalàawa, nua-
lidapínáca nacái náipidená ìwali Núaniri Dios iríwa, yàasu ángelnái yáacúa-
licu nacái.”

⁶Iná yái idènièrica yùuwiwa iwàwacutá yàaca yùuwiná yái tàacáisi Espíritu
Santo icàlidéerica nalí nái iwaquéeyéicawa nuípidená ìwali.”

Tàacáisi nalí, nái yeebáidéeyéica Jesús Filadelfia iyacàlená iricu

⁷“Pitànàa irí tàacáisi yái ángel icuèrica nái iwaquéeyéicawa nuípidená
ìwali Filadelfia iyacàlená iricu:

Càica fímaca yái Mabáyawanéerica, Báisírica nacái. Nùacata yái idènièrica
yàacùaná yái rey David icùacatáicaté yàasunái wenàiwicawa.^p Yái imàaquéerica
wenàiwica iwàlùacawa, yá canácata yáaliméeri ibàliacani. Ibàliacaalíni, yá caná-
cata yáaliméeri yàacùacani.^q Càica fímacade: ⁸Núalíaca ìwali yái píibaidacaléca.
Péemiácué cayába. Idéca numàacaca picàlidacuéca nuináwaná ìwali áibanái irí,

n 3.3 Mt. 24.43-44; Lc. 12.39-40; Ap. 16.15. o 3.5 Ap. 13.8. p 3.7 Quéwa siùcade, Jesús
ichùullapínáca macái èeri mìnánái iwícau. q 3.7 Is. 22.22.

íná canácata yáaliméeripiná imáisaníaca picàlidacuécani. Núalíaca càmítacué cachàini pía cayába, quéwa pimànicué càide iyúwa nutàacái fimáaná, yá nacái càmíta píbàacué nuínáwaná áibanái fícha. ⁹Nàyaca abénaméeyéi pèewicué, níai càmíiyéica Dios iicá càide iyúwa báisiyéi judiónáica, caséeyéica iwacáidacawa namànicaténá càide iyúwa Camèniadacáiri iwàwáaná, numàacapiná nabàlùacawa nàulù ipùata iyúwa pípunitacué náalíacaténá cáininácuéca nuicáca pía. ¹⁰Iná peebáidacáinacué nutàacái, píideníacué nacái piùwichàanáwa, yá nucùapínacuéca pía nacái yùuwichàacáisi fícha, yái yàanèeripináca èeri minaná iwali núalimáidacaténá nuicáwa macáita níai iyéeyéica cháí cáli finata.

¹¹Mesúnamáita nùanàapínáca. Iná peebáidacué nùwali mamáalàacata caitáde iyúwacué piyáanáca siúcade, ipíchaná áiba wawàsi yàabáca píicha yái picáuca càmírica imáalàawa Cristo yáapícha. ¹²Iná yái imawèniadéerica fíchawa báawéeri, numàacapínáca iyaca Nùasu Dios Icapèe írìcu càiripínáta. Yá nutànàapínáca iwali nùasu Dios ípidenáwa, ípidená nacái yái wàlisàì Jerusalén iyacàlenáca, yái írìcuèripínacawa chènunfise Dios néese. Nutànàapíná nacái iwali núpidená wàlisàìwa.

¹³Iná yái idènièrica yùuwiwa iwàwacutá yàaca yùuwiná yái tàacáisi Espíritu Santo icàlidéerica nalí níai iwaquéeyéicawa núpidená iwali.”

Tàacáisi nalí, níai yeebáidéeyéica Jesús Laodicea iyacàlená írìcu

¹⁴“Iná pitànàa írì nacái yái àngel icuèrica níai iwaquéeyéicawa núpidená iwali Laodicea iyacàlená írìcu:

Nùwalíisenáta Dios idé imànica macáita càide iyúwaté imàacáaná itàacáìwa bàaluité, siuca nacáide, wapíchalépiná nacái. Yái báisírìca, icàlidéerica nacái báisíta Dios iináwaná iwali, imàníricatè nacái macáita Dios yáapícha yái iyéerica canánama cháì èeri írìcu, càì fimacade: ¹⁵Núalíaca iwali yái píibaidacaléca. Càmíta peebáidacué piwàwa yáapíchawa yái nutàacáica, peebáidacuéca achúmáanatani. Cayábasítani peebáidacaalícué piwàwa yáapíchawa yátái nutàacáica, càmicaalí nacái peebáidacuétani. ¹⁶Iná càmícáinacué peebáidaca piwàwa yáapíchawa yái nutàacáica, yá núucapínacuéca pía nuíchawa. ¹⁷Yácué píimaca píwaliwa: ‘Càasuíyéica wíaquéi, canácata wamáapuèri quirínama, íná canácata wawàwacutáaná áiba wawàsi quirínama.’ Quéwa Dios iicácuéca pía càide iyúwa catúulécaneeyéi, màasuíyéi, matuíyéi, iyúwa nacái mabàléeyéi wenàiwicaca. ¹⁸Iná nucàlidacué pírí, peedácué píríwa nuícha yái càasuíripínáca iyú píacué báisíta, cawèníri quiríta fícha, yái oro idéerica nachùnìaca quichái írìcu. Peedácué nacái píríwa nuícha bàlesi cabalèeri, piwalíripínacué píbàliacaténacué iyú, yái píbàinièrica ipíchanácué báica pía. Peedácué nacái píríwa nuícha tuísì icáicha idabéná, pídepiacaténacué pítuíwa iyú yéewacaténacué asáica piicáidaca. ¹⁹Iná macáita níai cáininéeyéica nuicáca, nùalàaca nía, numachacàníaca nacái náiwitáise. Iná piwènúadacué píiwitáisewa, peebáidacué nacái piwàwa yáapíchawa macáita yái nutàacáica.

²⁰Péemiácué cayába. Idéca nubàlùacawa picapèe inùmalícu numáidaca pía. Càinácaalí yéemia nusàna, yá yàacùaca nulí capíi inùma nuwàlùacaténáwa píatalé, wayáacaténá wáapíchawáaca wayáacaléwa.

²¹ Iná níái imawèniadéeyéica íchawa báawéeri, numàacapiná nacùaca núapicha wenàiwica càide iyúwa numawèniadacaalíté nuíchawa báawéeri. Siùcade, yá nucùaca Núaniri yáapichawa macáita.

²² Iná yái idènièrica yùuwíwa iwàwacutá yàaca yùuwiná yái tàacáisi Espíritu Santo icàlidéerica nalí níái ìwaquéeyéicawa nuípidená ìwali.”

Nàaca Dios írí cayábéeri chènuniré

4 ¹ Néese idénáami, yá nuicáidaca chènuniré. Yá nuicáca abéeri capíi inúma yàacuèriwa néré. Iná yátái itàaníríricáwaca nulí quéecha, càiri isánade iyúwa abéeri trompeta, yá íimacaté nulí:

“Quialé, píiríawa aléi nùatalé, núsáidacaténá piicá níái wawàsinái ichà-béeyéipínacawa, nadénáamita níái áibanái wawàsica.”

² Yá mesúnamáita Espíritu ichàini yùuwàacawa núwali. Yá nuicácaté abéeri yàalubáisi chènuniré nachùulièrica ínatáise, abéeri yáawinéeriwa ínata.

³ Yái yáawinéericawa ínata yái yàalubáisi nachùulièrica ínatáise, càirica iicacánáwade iyúwa íba jaspe,^s iyúwa nacái íba cornalina;^t iyaca nacái yàalubáisi itéesebàa macàpucuíwaca abéeri àrawàli, càiri iicacánáwade iyúwa íba esmeralda.^u ⁴ Iná itéesebàa yái idàbéerica nuicáca yàalubáica, nàyaca nacái áibanái veinticuatro yàalubáisinái. Yá nuicáca náawinacawa náinata níái veinticuatro ancianonáica, cabalèeyéica ibàle, íiwita ìwalíiyéi coronanái níawami orota. ⁵ Iná yáatanáise yái idàbanéeri yàalubáisica, yá néeseaca abéeri camalási imusúawa melùmelùwaca abémáidata, iyúwa énu icánáná-caalí. Yá nacái casànaca tiríriwaca. Yá nacái yàalubáisi ípunitaca nabàlùawa siete lámpara ipucuéyiwa, níacata Dios yàasu Espíritu, siete namanùbaca. ⁶ Ipíchalé nacái iriatéwa abéeri úni manuíri, quéwa cuniéri báawanama.

Iná bamuchúami ìwali yàalubáisi itéesebàa, yá nàyaca níái báinúaca cáuyéica, madécanéeyéi ituí ìwalíisewa naicácaténá napíchaléwa, náinata-léwa nacái. ⁷ Yái idàbáanéerica cáurica, càiri iicacánáwade iyúwa cháwi manuíri, ípidenéerica león. Yái pucháibáanáca nía, càiri iicacánáwade iyúwa abéeri toro wàlisài. Yái máisibáanáca nía, càiri inàniì iicacánáwade iyúwa asíali. Yái báinúacáanáca nía, càiri iicacánáwade iyúwa áwa, quéwa idécaalí yáaláacawa. ⁸ Níái báinúaca cáuyéica nadèniaca seis nàanabáíwa náalimáwanama, manùbéeyéi ituí ìwalíisewa, náinatawáisewa, napíchaléwa nacái. Iná èeríapinama, táiyápinama nacái, càmita nayamáida, náimaca:

“¡Mabáyawanéeri, mabáyawanéeri, mabáyawanéeri,

yái Wáiwacali Dios, Cachàiníríca Canánama Iicha.

Yái iyéericaté quéecha, iyéerica nacái siùcade, yái yàanèeripínaca àniawa.”

⁹ Iná níái cáuyéica, càmita nayamáida nàaca Dios ímíétacaná, ichàini ìwalíisewa. Nàaca nacái írí cayábéeri, yái yáawinéericawa yàalubái ínatawa, yái iyéerica càiripínata. Iná idècunitàacá namàni càì, ¹⁰ níái veinticuatro anciano-náica, náuwàaca náawinacawa nàululù ipùata iyúwa írí yái yáawinéericawa

s 4.3 Iba Jaspe: Càiride iicacánáwade iyúwa waicáca cuniéri íba cabalèeri. Aibaalí, yá madécanáca waicáca itáaná. t 4.3 Iba cornalina: Quíiréeri iicacánáwa iyúwa írái, cuniéri nacái.

u 4.3 Iba Esmeralda: Iba ipùlèeri cuníawaca iicacánáwa.

yàalubái finatawa, nàacaténá ímíétacaná yái iyéerica càiripináta. Yá nacái naliadaca nàasu coronawa yàalubái iwéré, yá náimaca irí:

¹¹ “Wáiwacali, wàasu Dios nacái,

Píacata yái yéewéeri wàaca irí cayábéeri, ímíétacaná nacái,
píacáináta yái cachàinírica.

Píacáináta idàbéerité macáita yái wawàsi iyéerica siùcade
càide iyúwa piwàwáaná.”

Yái cuyàluta càmírica yéewa nàacùaca

5 ¹Néese yái yáawinéericawa yàalubái finatawa, nuicácaté icáapica yéewápu néesea abéeri cuyàluta natànèeri inàniwáisea, finatawáisea nacái, nachanàidéeri inùmabàa máaba ituní iyú siete yàawiría. ²Yá nacái nuicáca abéeri àngel cachàiníri itàaníca, càica íimaca:

“¿Cawínásica yái Dios imàaquéeripináca ichadàaca máaba ituníca cuyàluta inùma fícha, yéewacaténá yàacùaca níai cuyàlutanáca?”

³Quéwa canácata yáaliméeri yàacùacani, éwita níai iyéeyéica chènuniré, càita nacái níai iyéeyéica cáli finata, cáli yáapísewa nacái. Canácata yáaliméeri yàacùacani iléecaténáni.

⁴Yáté nuicháacáita manuísíwata, càmíciná náalimá nàanàaca yái idènièri wawàsi yáaliméeripináca yàacùaca yái cuyàlutaca, iléeripináca nacáini, náaliacaténá íimáaná.

⁵Yá abéeri ancianonái yéena íimaca nulí:

“Yáta pícháaca. Piicáida irí yái León, Judá itaquérinámica, rey David itaquérinámica nacái, idéca imawèniadaca fíchawa báawéeri. Iná yácata yéewéeripiná ichadàaca máaba ituní inùma fícha yàacùacaténá níai cuyàluta-náica.”

⁶Néese, yá nuicáca abéeri Cordero^v ibàlùacawa mawiénita Dios yàalubái irí, bamuchúami nalí níai báinúaca cáuyéica, bamuchúami nacái nalí níai veinticuatro ancianonáica. Cacháunéeri ìwalíise càide iyúwa idéeri nanúaca. Idènièri siete ichàlewa, siete nacái ituí, níai siete ituíca níacata Espíritu Santo, níai idéeyéica ibànùaca macái cáli finatabàa. ⁷Néese, yá Cordero yàaca yeedáca yái cuyàlutaca icáapi yéewápu iricuíse, yái yáawinéerica yàalubái finatawa. ⁸Iná idécanáamité yeedáca icáapi iriculéwani, yá náuwàaca náawinacawa nàululú iyúwa Cordero ipíchalé, níai báinúaca cáuyéica, náapícha níai veinticuatro ancianonáica, nàacaténá ímíétacaná. Yá nacái nadèniaca arpa macáita, bacàanáí nacái níawami orota, ipuniyéyiwa pumèníri ituníná iyú. Níai pumèníri itunínáca, níacata nàasu tàacáisi níai yeebáidéeyéica Jesús, natàanícaalí Dios yáapícha. ⁹Yá nacántàaca irí yái wàlísàí canción, càirica íimacade:

“Píacata yái yéewéerica yeedáca yái cuyàlutaca,
pichadàacaténá nacái cuyàluta fícha níai máaba ituníca,
píacáináta yái nanuéricaté wáichawallíná
piwèniacaténáté píraná iyúwa Dios irípiná,
macái wenàiwica íiwitáaná, áibéeyéica itàcái iyéeyéica nacái áiba
cálìbàa.

^v 5.6 Cordero: Abéeri cuwèesi, oveja aslali. Quéwa cháí Apocalipsis irícu, yácata Jesús.

¹⁰ Yá idécaté pimàacaca nalí

fibaidacalési náibaidacaténá càide iyúwa reynái, sacerdotenái nacái,
wàasu Dios irípiná.

Iná nacùapiná wenàiwicanái iwicáu cháí cáli finata càide iyúwa reynái.”

¹¹ Néese, yá nuicáca, nuémìaca nacái madécaná ángelenái isàna, càmiyéica wáalimá waputàaca, iyéeyéica veinticuatro ancianonái itéesebàa, báinúaca cáuyéica itéesebàa nacái, yàalubáisi nachùulièri finatáise itéesebàa nacái. Níai ángelnáica máiníca manùbaca nía ichàbanama. ¹² Yáté ángelnái icán-tàaca ichàini iyúwa macáita:

“Yái Cordero nanuéríté wáichawalíiná,

yácata yéewéeri nàaca irí chàinisi, yàasusi cawènfíri macáita,

yáalfacáisi, macáita chàinisi,

yéewéeri nacái wàaca fimiétacaná, cawènfírica nacái waicáca.

Iná ìwalíise, yá yéewaca wàaca irí cayábéeri.”

¹³ Néese, yá nuémìacaté nasàna macáita níai Dios idàbacalé iyéeyéica chènuniré, iyéeyéica nacái cáli finata, cáli yáapiré, iyéeyéica nacái manuírí úni yáacu. Yáté nuémìaca nasàna nacántàaca macáita:

“¡Yái yáawinéericawa yàalubái finatawa,

yá nacái Corderoca!

Níacata wàa irí canánama yái cayábéerica,

náimiétacaná nacái, wacàlida naináwaná ìwali,

nachàini ìwali nacái, càiripináta.”

¹⁴ Yá náimaca neebáca níai báinúaca cáuyéica:

“¡Càicatáni.”

Yá nayamáaca náawinacawa nàulúi ipùta iyúwa irí, níai veinticuatro ancianonáica nàacaténá fimiétacaná.

Cordero ichadàaca máaba ituní yàacùacaténá níai cuyàlutanáica.

6 ¹ Néese, Cordero ichadàacaalí yái idàbáanéeri máaba ituní ichanèerica cawa cuyàluta inùma ìwali, yá nuémìaca isàna tiríriwaca, yái néenáca níai báinúaca cáuyéica, yá fimacaté:

“¡Quialé!”

² Yá nuicáca abéeri cawayu cabalèeri imusúacawa. Yái yáawinéericawa finata idènièrité icáapi iricuwa abéeri demápu. Yá nàacaté irí abéechúa corona, idécáináté imawèniaca yùuwidenáíwa. Yáté yàacawa àniawa imawèniadacaténá abémáidata yùuwidenáíwa.

³ Néese Cordero ichadàacaalí níai pucháiba yàawirífanáca nachanàcawa cuyàluta ìwali níai máaba ituníca, yá nuémìacaté isàna itàaníca yái pucháibáanáca níai cáuyéica, fimaca nulí:

“¡Quialé!”

⁴ Yá áiba cawayu imusúacawa, quéwa quíiréeri, càide iyúwa irái. Yái yáawinéericawa finata idènièri chàinisi, càmicaténá ibàtàa nàyaca matuífbanáita níai wenàiwica iyéeyéica cáli finata, imàacacaténá nanúayacacawa, nàaca nacái irí abéeri machete manuírí.

⁵Néese, ichadàacaalí yái máisibáanáca máaba ituní ichanèericawa cuyàluta ìwali. Yá nuèmiaca isàna yái máisibáanáca níái Cáuyéica, yá ímaca nulí: “Quialé.”

Yá nuicáca abéeri cawayu cúulíiri imusúacawa.^w Yái yáawinéericawa íinata idènièri icáapi iricuwa úái náalimáidáanáca íimíaca yái wawàsi nawéndée-rica níái iwéndéeyéica. ⁶Yá nuèmiaca abéeri tàacáisi imusuériwa náatanáise níái báinúaca Cáuyéica, yá ímaca:

“Iwèni wáibaidaca abéeri èeri, yáalimápiná wawèniaca iyú abéeri kilo trigo, càmicaalí máisiba kilo cebadata. Quéwa picá piriada iwèni yái olivo iséenaca, yá nacái uva itunínaca.”

⁷Néese ichadàacaalí yái báinúacáanáca máaba ituní ichanèericawa cuyàluta ìwali, yá nuèmiaca isàna yái báinúacáaná níái Cáuyéica, yá ímaca nulí: “¡Quialé!”

⁸Yá nuicáca abéeri cawayu imusúacawa idèruíri iicacánáwa. Yái yáawinéeri-cawa íinata íipidená Yéetácáisi. Yá nacái yàacawa yáami mawiénita yái Nàaluca níái yéetánímica.^x Yáté Dios imàacaca nalí chàinisi naseríacaténá nèewi macáita níái èeri mìnánáica báinúaca íiwitáaná iyú, nanúacaténá nía ùuwicái iyú, máapicái iyú, uláicái iyú, cuwèesi caluéyéi iyú nacái, níái iyéeyéica cáli íinata.

⁹Néese Cordero ichadàacaalí yái cinconáca máaba ituní ichanèericawa cuyàluta ìwali, yá nuicáca abéeri yái neeméericaté íinata cuwèesi, yá yáawi-bàaca nuicá madécaná nacáucami, níái nanuéyéicaté ìwalíise yái nacàlídáanácaté Dios itàacái, cayábacáináté nacái naináwaná ìwalíise. ¹⁰Yá namáidaca cachàini, náimaca:

“¡Wáiwacali Wacuérinásàiri, mabáyawanéeri, báisíirica nacái, ¿Chácaalíná-piná piùwichàida níái èeri mìnánáica, nía nacái inuéyéicaté wía?”

¹¹Néese, yáté náaca nalí nabàle cabalèeri náalimáwanama, yá nachùliacaté nacàica quiríta iwéréta idéca néetácawa abénaméeyéi nàacawéeyéiná, càì namanùbacáde iyúwa nía, níái néenánái íibaidéeyéica Cristo irí, càiyéi-pináta nacái iicacánáwa yéetácawa iyúwaté nía.

¹²Néese, yá nuicácaté imàdaca yái seisnáca cuyàluta ibápi. Yáté cáli icusúacawa cachàini. Yáté catáca cúulíiwaca úái èerica càide iyúwa wáluma cúulíiri, yái nàwalíirica níái yéená yeetéeyéicawa, yá nacái quíracaté úái quéerica càide iyúwa irái. ¹³Yáté nacaláacawa chènuníise níái dùlupùtanáica, cáli íinatalé càide iyúwa higuera ìyacanáca éemíiyéi icaláacaalíwa, cachàiníiri cáuli ipùacaalí nía. ¹⁴Yá nacái èeri inànii máisawaliri ichalíacatéwa wiúnamáiwaca càide iyúwa wawawanàacaalí abéeri cuyàluta. Yá nacái nasirúacawa nàalu fíchawa macáita níái dúlináica, iwàwatanáica nacái.

¹⁵Ináté níái reynáica, nía nacái náiwitápunái cachàiníiyéica, úwinái íiwanacánái, càasuíyéi, cachàiníiyéi úwináica, macáita nacái níái nàasunái wenàiwicaca, càimíiyéi nacái nàasu wenàiwica, yáté nabàacawa utàwi irícu-bàa, íbanái yéecalícubàa dúlinái yèewibàa.

¹⁶Yá náimacaté macáita dúlinái irí, íbanái irí nacái:

“Píuwàacúewa wáinatabàa, wabàacaténáwa ituí fícha yái yáawinéeri-cawa Yàalubái íinatawa, ilúa fícha nacái yái Corderoca. ¹⁷Idéca yàasu èeri

w 6.5 Zac. 6.2,6. x 6.8 Griego iyú íipidená Hades. Hebreonái itàacái iyú íipidená Sheol. Quéwa càide iyúwaté judfonái íiwitáise íyáanáté.

yéenáiwaná yàanàaca yái yùuwichàidatáipináca wía, íná canácata yáali-méeripiná ichùuliacawa fícha.”

Níái 144.000 israelnáí itaquénáinámi

7 ¹Néese, yá nuicáca báinúaca ángelnái ibàlùacawa íinata, yái báinúaca cáli icùluwíca. Náibàaca macáita yái cáulica, ipíchaná napùaca cáli ìwali, lamá ìwali, ipíchaná nacái napùaca àicunái ìwali, éwita abéeri àicu ìwalipiná.

²Néese, yá nuicáca áiba ángel yàanàaca síisàade èeri imusúacatáiseacawa, idènièri icáapi irícuwa yái itànèeyéipináca iyú, níái Dios cáuri yàasu wenàiwicawa. Yá imáidacaté cachàini nálí níái báinúaca ángelnái, idéeyéica náaca irí chàinisí nàuwichàidáanápíná níái cáli mìnánáica, lamá nacái.

³Yá íimaca nalí:

“Picácué pimànica irí báawéeri yái cálica, lamá nacái, ànalíma nacái, iwéréta idéca watànàaca napùdalicu macáita níái Wáiwacali yàasu wenàiwicaca.”

⁴Néese, yá nuémìaca nacàlidaca, càisimalénácaalí namanùbaca níái idéeyéica natànàaca ipùdalicu: Ciento cuarenta y cuatro mil namanùbaca, nèewíse macáita níái israelnáí itaquénáinámica, iyúwa nacái nàawiría íiwitáaná imanùbaca. ⁵Iná nía natànèeyéi ipùdalicu, níái:

Judá itaquénáinámi yèewíse, doce mil,

Rubén itaquénáinámi yèewíse, doce mil,

Gad itaquénáinámi yèewíse, doce mil,

⁶Aser itaquénáinámi yèewíse, doce mil,

Neftalí itaquénáinámi yèewíse, doce mil,

Manasés itaquénáinámi yèewíse, doce mil,

⁷Simeón itaquénáinámi yèewíse, doce mil,

Leví itaquénáinámi yèewíse, doce mil,

Isacar itaquénáinámi yèewíse, doce mil,

⁸Zabulón itaquénáinámi yèewíse, doce mil,

José itaquénáinámi yèewíse, doce mil,

Benjamín itaquénáinámi yèewíse, doce mil.

Manùbasíwéeyéi wenàiwicaca cabalèeyéi ibàle

⁹Néese idécanáami nuémìaca, yá nuicáca manùbasíwéeyéi wenàiwicaca, camíiyéi wáalimá waputàaca, macái cáli néeséeyéi, áibéeyéi itàacái, áibéeyéi nacái íiwitáaná wenàiwicaca. Nabàlùacawa fipunita yái Yàalubáisica, yáacúalicu nacái yái Corderoca, cabalèeyéi ibàle, icáapi irícuíyéi wisìri nacáiri ibáiná. ¹⁰Yá namáidaca cachàini, náimaca:

“Yái wàasu Dios, yácata ichúuliadéeri wía
yùuwichàacáisi fícha.

Yái yáawinéericawa yàalubái íinatawa,
yá nacái Corderoca.”

¹¹Iná níái ángelnáica, yá nabàlùacawa macáita yàalubáisi itéesebàa, anciano-nái itéesebàa nacái, natéesebàa nacái níái báinúaca Cáuyéica. Yá nàawìadaca nàawawa cáli iwéré, yàalubáisi fipunita nàacaténá Dios imiétacaná. ¹²Yá náimacaté:

“¡Càicawani!

¡Wàasu Dios írta wàa cayábéeri iináwaná ìwalíise, yáaliácái ìwalíise,
yácáináta iwàwacutéeri wàaca írì cayábéeri,
wàaca nacái fimiétacaná, ichàini ìwalíisewa, icùacáiná wía,
íná wàaca wàasu Dios fimiétacanáwa nayú càiripináta. Càicawani.”

¹³ Néese abéeri néená níái ancianonáica, yá ímaca nulí:

“Níái càiyéica piicáca cháí cabalèeyéica ibàle, ¿sísàanásica nacái nàanàa?”

¹⁴ Yá núumaca írì:

“Núiwacali, càmita núalíawa, píata yái yáaliéricawa.”

Yá ímaca nulí:

“Níacata idéeyéi imusúacawa manuírì yùuwichàacáisi yèewíise níara,
idéca náibaca masacàawaca náiwitáisewa Cordero íraná iyú.

¹⁵ Iná siúcade nàyaca Dios yàalubái idaní.

Náibaidaca icapèe írìcu èeríapinama, táiyápinama,

Yái yáawinéericawa yàalubái ínatawa,

Yácata iyaca náapicha icùacaténá nía.

¹⁶ Iná càmita máapi nía, càmita nacái macàlaca nawàwa quirínama.

Càmita nacái èeri icamalá yeemáca nía, càmita nacái ùule nalí
quirínama.

¹⁷ Yái Cordero íyèerica bamuchúami yàalubáisi írì, yácata nàasu pastor.

Iná yápináta yàa nàira yéená yái úni cáurica,

yá nacái Dios itunúapiná náicha natuíyáa canánama.”

Nachadàaca yái sietenáca máaba ituní ichanèericawa cuyàluta ìwali

8 ¹ Néese Cordero ichadàacaalí sietená máaba ituní ichanèericawa cuyàluta ìwali. Yáté cháicháinamaca èeri írìculé, cámináta abéeri hora ìwaléta.

² Néese, yá nuicácaté siete ángelnái ibàlùacawa Dios ípunita. Yá yàaca nalí abéechúa trompeta náalimáwanama.

³ Yá nacái áiba ángel yàanàaca, yá iyamáaca ibàlùacawa ípunita yái neemée-rica írìcu pumènfíri isàni. Icáapíri, abéechúa yàalusi yáawami orota. Yáté nàaca írì manuí pumènfíri ituníná ipucúadacaténáni, abédanamata yáapicha yái natàacáica macáita níái itàaníyéica Dios yáapicha yàasunái wenàiwicaca. Yáté yeemácani ípunita yái yáawinéericawa yàalubái ínatawa. ⁴ Yá pumènfíri físalená imichàacawa yàalu írìcuísewa, yái ángel icáapíricaté, yá yàanàaca Dios yáacúalículé yáapicha yái natàacáica, níái yàasunái wenàiwicaca.

⁵ Néese, yá ángel yeedáca úái pumènfíri yàaluca, yá ipuníadaca úa quicháiculí iyú, yeedéerica sísài neemácatáica pumènfíri, yá yúucacaté nía aléi cáli ínatalé. Yáté casànaca natàaníca, tirírica nacái, mèlumèluca nacái énu, yá nacái cáli icusúacawa abé yáawíríca.

Siete ángelnái ipùliaca siete trompeta

⁶ Níái siete ángelnáica idènièyèi siete trompeta, yá idécaté màulenáca nía nasànadacaténá nía.

⁷ Iná idàbáanéeri ángel isànadacaalí yàasu trompetawa, yáté nacaláacawa cáli ínatalé níái úni íbanácaná casalíníyèi, quichái nacái, írái yèewisá. Yáté

cáli yéema yeemácawa máisibacatái imanùbaca, ànalìma nacái, macáita nacái níái masicái ipùléeyéi iyéeyéica cáli finatabàa.

⁸Néese, yáté pucháibáaná ángel isànadaca yàasu trompetawa. Yáté abéeri dúli nacáiri manuíri ipucuériwa quichái iyú, yúuwàacatéwa lamá yáaculé. Yá iráica lamá yéená máisibacatái imanùbaca. ⁹Yá nacái néená yéetácawa, níái iyéeyéica lamá yáacubàa. Càita nacái néená isawíacawa níái lanchanái yèepunfiyéicawa lamá yáacubàa.

¹⁰Néese, yá máisibáaná ángel isànadaca yàasu trompetawa. Yá abéechúa dùlupùta manuíchúa icaláacawa chènuníise, ipucuéchúawa quichái iyú. Yá úuwàacawa inanábàaná yéená yáaculé, únibàaná yéená yáaculé nacái.

¹¹Uái dùlupùtaca, ípidenéechúa Ipisíri. Yáté ipísica umànica inanábàaná, únibàaná yéená nacái. Iná ìwalíisená, yáté madécaná wenàiwicanái yéetácatéwa iyú.

¹²Néese, yá báinuácáaná ángel isànadacaté yàasu trompetawa. Yáté inúaca èeri inànli yéená, quéri nacái, dùlupùtanái nacái, yáté catáca nanànli yéemata. Iná càicaté catáca èeri ìwalé yéenáta, càita nacái catácaté táiyápi ìwalé yéenáta.

¹³Néese, yá nuicáca abéeri áwa yáaláanicawa chènunibàa, yá nacái nuémica isàna imáidaca cachàini:

“¡Yùuwichàacáisi. Yùuwichàacáisi! Yùuwichàacáisi, yái yàapináwa nàatalé níái wenàiwica cáli mìnánica. Iná idàbapinácawa nasànadacaalí nàasu trompetawa, níái máisiba ángelnái iwàwacutéeyéicawa, idéeyéica màulenáca!”

Angel isànadaca cinconá trompeta

9 ¹Néese, yá cinconá ángel isànadaca yàasu trompetawa. Yá nuicáca abéeri dùlupùta^a icaláacawa chènuníise cáli finatalé. Yá nàaca írí inùma yàacùaná, yái utàwi depuífwasíwéerica iyéerica cáli iriculé. ²Iná yàacùacaalí utàwi depuífwasíwéeri inùma, yá néeseica ísalená manuíri imusúawa càide iyúwa weemácaalí manuíri yùucaníasica. Yá ibàliaca ucamláná úái èerica, macái èeri inànli nacái. ³Yá ísa yèewíseca namusúawa níái camàapua nacáiyéica cáli finatabàapiná. Yá nàaca nalí chàinisi náucacaténá wenàiwica càide iyúwa chália yúucacaalí. ⁴Quéwa càmita iwàwacutápiná namànica báawéeri masicái írí, macái níái ipùléeyéica, ànalímanái írí nacái. Wenàiwicapináta iwàwacutá nàuwichàidaca, níái canéeyéica írí Dios ípidená napùdalicu. ⁵Iimaca nacái nalí, càmita iwàwacutápiná nanúaca wenàiwica yéetáwa, iwàwacutácáita nàuwichàidaca nía cinco quéeripiná. Yái nàuwichàidéerica iyú nía càiri ícáichade iyúwa chália ícáicha yúucaca.

⁶Iná néenialí èeri, níái wenàiwicaca nawàwapiná néetácawa, quéwa càmita yéewapiná néetácawa.

⁷Níái camàapuanáica, càica naicacánáwade iyúwa cawáyunái, idéeyéica màulenáca nàacaténá namànica ùuwicái. Natéca náiwita ìwaliwa abéeri wawàsi càiride íicacánáwade iyúwa corona, yáawami orota. Yái nanànlica, càiri íicacánáwade iyúwa wenàiwica inànli. ⁸Yái náiwita ibáináca, càiride iyúwa inanái íiwita ibáiná. Yái nayéica, càiride iyúwa cháwi manuíri iyéi. ⁹Yái nàucuta ibàlenáca, càiride iyúwa yáawami sieru icamisaniná. Yái

y 9.1 Dùlupùta: fimáaná, abéeri ángel.

nàanabáica, càiri isànade iyúwa wéemìacaalí manùbéeyéi cawáyu iwatáidaca yáamiwáisewa carreta ipíeyéiwa ùuwicái nérépiná. ¹⁰Nadèniaca nacái nasìpiwa càide iyúwa chálía isìpi, náíwi nacái. Iná náíwi idèniaca culáli nàuwichàidáanápíná wenàiwicanái cinco quéri. ¹¹Yá nacái nadèniaca nàasu reywa níai camàapuanáica ichùulìerica nía, yái ángel icuèrica utàwi depuì-wasíwéeri, ípidenéerica *Abadón,^a hebreo itàacái iyú, Apolión griego itàacái iyú nacái.^a

¹²Yá idéca ichàbacawa yái idàbáanéeri yùuwichàacáisica. Quéwa nawà-wacutáwa pucháiba yùuwichàacáisi quiríta, idénáami yái.

¹³Néese, yá seisná ángelnái isànadaca yàasu trompetawa. Yá nuémìaca abéeri tàacáisi yáatanáise, yái néenánáca níai báinúaca chàlesi nacáiyéica iicácanáwa, ibàluèyéicawa icùluwí imanùbaca yái neemácatáicaté cuwèesi, yáawami orofrica ìwalíise.^b

¹⁴Yái seisná ángel, yéemìaca abéeri tàacáisi fímaca irí:

“Pìwasàa níara báinúaca ángelnáica nadacuèyéica mawiénita irí yái inanábàa manuúri Eufrateca.”

¹⁵Yá ángel iwàsàaca níai báinúaca ángelnái idéeyéica màulenáca càiná-pínacaalí hora, èeri, quéri, camuí nacái, nanúacaténá wenàiwica yéená máisiba yáawanáita, nèewíise nía wenàiwica iyéeyéica cháí iricu èeriquéi. ¹⁶Yá nuémìaca naináwaná imanùbaca, níai úwinái yèeyéipínacawa cawáyu fínata: docientos milloneca nía.

¹⁷Iná càica nuicáca yái yéenáiwánásica, níai cawáyunáica, níai nacái yáawinèeyéicawa náinata, nadèniacaté nabàle dàaléeri nàucutabàawa, quíiréeri pucùnamáiwaca, capiraléeri cùlituníwaca càide iyúwa íba zafiro, éewéeri nacái càide iyúwa azufre. Yái cawáyunái íwítaca, càiri iicácanáwade iyúwa cháwi manuúri íwíta, yá nanùmalicuíse quichái imusúawa, ísa, azufre ùuléeri nacái. ¹⁸Iná nayú níai máisiba yùuwichàacáisi imusuéyéicawa cawayunái inùma iricuíse: quichái, ísa, azufre ùuléeri nacái, yá néetácawa wenàiwica yéená, máisiba yáawanáita nèewíise nía wenàiwica iyéeyéica cháí èeri iricu. ¹⁹Iná níai cawáyunáica nadèniaca nachàiniwa nanùma iricu, nasìpi ipùata ìwali nacái. Yái nasìpica, càica iicácanáwade iyúwa àapi, iná nasìpi íwíta iyú namàni báawéeri wenàiwicanái irí.

²⁰Quéwa níai wenàiwica càmíyéicaté idé yéetácawa cawayunái ichàini iyú, quéwa càicáaníta, càmítaté náalimá nawènúadaca náiwitáisewa báawéeri íicha. Càmítaté nacái namàaca nàaca demonionái fimiétacaná, nía nacái yéenáiwánási orofyéica, palata, bronce, íba, àicu fimiétacaná nacái, càmíyéica asái iicáidaca, càmíyéica nacái yéemí, càmíyéica nacái yéewa ìpinánáica. ²¹Yá mamáalàacata nanúaca wenàiwica, namàliaca nacái, mamáalàacata namànica báawéeri nainá iyúwa, nayéedùaca nacái.

Angel idèniaca abéeri cuyàluta achúméerfina

10 ¹Néese, yá nuicáca áiba ángel cachàiníiri iricùacawa chènuníise abéeri acalèe yèewi, idènièri abéeri àrawàli íwíta itéseebàawa. Yá inànica icànèeri càide iyúwa èeri icamalá, yái icuuchuíca yàabàlica, càiride

z 9.11 Abadón: fímáaná, yéetácáisi, imáalàidéeri wía wiúnamáiwaca. a 9.11 Job. 26.6; Sal. 88.11. b 9.13 Ex. 30.1-3.

iyúwa quichái ipucuériwa. ²Idènièri icáapi irícuwa abéeri cuyàluta achú-meéríina, quéwa yàacuèriwa. Yá ibawàaca yéewápu iyúwa lamá yáaculé, apáu iyú ibawàa chuítaliré. ³Néese, yá imáidaca cachàini, càì isànade iyúwa cháwi manuñri fícháacaalí. Iná idécaalí imáidaca, yá nuémíaca nasàna nataànica, níái siete tiríríyéica isàna càide iyúwa idunúacaalíwa. ⁴Iná idécanáami nataànica, yá nutànàapínaca yátái nataacáica. Quéwa, yá nuémíaca abéeri tàacáisi chènunfise, fimaca nulí:

“Píibàa áibáaná fícha yái nataacáica, níái siete tiríríyéica isàna. Picá pità-nàani.”

⁵Néese yái ángel nuiquérica ibàlùacawa lamá yáacu, chuítali fínata nacái, yá imichàidacaté icáapi yéewápu néeseema chènuniré, ⁶yá itàanica ípídená ìwali yái iyéerica càiripínata, idàbáidéericaté chènuniré, níái nacái iyéeyéica néré canánama, yá nacái cáliqueí, macáita nacái níái iyéeyéica fínata, lamá nacái, nía nacái wawàsinái iyéeyéica yáacubàa macáita. Yá fimaca:

“Càmita Dios idècunìapíná quirínama èeri ìwali yái namáalàacatáipínacawa níái yùuwichàacáisica.”

⁷Iná sietená ángel ipùliacaalíte yàasu trompetawa, yásí Dios imáalàidapínaca macáita yái wawàsica, yái ibèericaté wenàiwicanái fícha, càitáde iyúwaté icàlidáaná yàasunái wenàiwica iríwani níái profetanáica.

⁸Néese, yá itàanica nulí àniawa, yái nuémíerica isàna quéecha chènunfise, yá fimaca nulí:

“Pia peedáca yái cuyàluta achúméerica, yàacuèrica iríacawa icáapi irícu yái ángel ibàlùericawa lamá yáacu, chuítali fínata nacái.”

⁹Yá nùacawa ángel yàatalé, yá nusutáca fícha yái cuyàluta achúméerica. Yá fimaca nulí:

“Peedáni, yá piyáacani. Iná idècunitàacá piyáacani, yá puchìchacani pinùmalicu càide iyúwa máaba ituní, quéwa pidèe irículé, yá ipísicani.”

¹⁰Néese, yá nuedáca yái cuyàluta achúméerica ángel icáapi irícuíse, yá nuyáacani. Yá báisi puchìchacani nunùma irículé càide iyúwa máaba ituní. Quéwa idécanáami nuwetúacani, yá ipísicani nudèe irículé.

¹¹Néese, yá fimacaté nulí:

“Siúcade iwàwacutá yèepùa picàlidaca àniawa yái Dios iwàwéerica imànica nalípiná níái madécaná wenàiwica íiwitáanáca, áibanái cáli néeseeyéica, áibéeyéica itàacái, nalí nacái macáita reynáica.”

Pucháiba asianái icàlidéeyéi èeri mìnanaí irí tàacáisi Dios néeseéri

11 ¹Néese, yáté nàaca nulí abéeri iwàwi cáaléeri, nualimáidéeripíná iyú. Yá Dios fimacaté nulí:

“Pia píalimáidaca icáalaca yái Dios icapèeca, yá nacái neemácatáica cuwèsinái. Néese, yá piputàaca namanùbaca níái yèeyéica Dios ímiétacaná irículé. ²Quéwa picá píalimáida yái ibàacháwalenáca. Pimàaca iyaca càita, idécáiná yèepùadacawa nalí níái càmfíyéica judíonái, níái ichùulièyèipínaca iwícaú yái Dios iyacàle Jerusalén cuarenta y dos quéeripínata.

³Quéwa nùapíná nalí chàinisi níái pucháiba asianáica, nùasunái wenàiwicaca, nacàlidacaténá èeri mìnanaí irí nuináwaná ìwali, nacàlidacaténá nutàacái mil doscientos sesenta èeri, ìwalíyèipíná bàlesi yái nàwalírica inàacalesi yaalí.”

⁴Níái pucháiba asianáí icàlidéeyéica nuínáwaná, níacata càiyéide iyúwa pucháiba àicu olivo yéetaná, níacata nacái pucháiba lámpara yéetaná ibà-luèyéicawa Wáiwacali yáacúalicu, yái icuèrica cáli canánama. ⁵Cawinácaalí iwàwa imànica nalí báawéeri, yá quichái imusúapínacawa nanùmalícuíse, nanuácaténá náichawa nàuwidenáíwa. Iná càipíná iicacánáwa yéetácawa yái iwàwéerica imànica nalí báawéeri.

⁶Níái pucháiba asianáica, nadèniapíná nachàiniwa càmicaténá nabatàa unfá yúuwàacawa idècunitàacá nacàlidaca nuínáwaná ìwali. Nadèniapínáta nacái nachàiniwa, iráicaténá namànica úni, nabànùacaténá nacái macái íiwitáaná yúuwichàacáisi cáli ìwali, càinácaalíta yàawiría nawàwa namàni-cani.

⁷Néese, idécanáami namáalàida nacàlidaca nuínáwaná ìwali, yá caluéri cuwèesi imusúacawa depuúwéeri utàwi irícuíse imànicaténá náipunita úuwicái. Yá imawèniadapínáca nía, yá nacái inúapínáca nía. ⁸Yá yúucapínáca nachéecami iriawa yàcalé manuúri ibàacháwalená irícu, yái yàcaléca, yácata Jerusalén, natàtàatáicaté Wáiwacali cruz ìwali.

Iná níái iyéeyéica néeni, càica náiwitáisede iyúwaté Sodoma mìnánái, iyúwaté nacái Egipto iyacàlená mìnánái lyáanáté. ⁹Yá nachéecami iriá-pínacawa máisiba èeri, áiba èeri ìwaliabàa quiríta, càmfíyèita nabatàa áibanái ibàliaca. Yá áibanái yàcalé néeséeyéi yàanàaca iicáca nía, áibée-yéica nacái itàacái, áibanái cáli néeséeyéi nacái. ¹⁰Yá casímáipínáca níái cáli mìnánáica, ìwalíise yái néetánácawa, yá nàwacáidayacapínacawa, nabànùapínáca nacái nalíwáaca yàasusinái mawèniita, casímáicáiná nawàwa, níacáináí pucháiba profetamica, máinícaté nàuwichàidaca níái èeri mìnánáica.

¹¹Quéwa máisiba èeri idénáami, áiba èeri ìwaliabàa quiríta, yá Dios ibà-nuaca nalí nacáuca. Yá iwàlùacawa nàwali, yá cáuca nía àniawa, yá namichàaca nabàlùacawa. Iná níái wenàiwica iiquéeyéica nía, yá máinícaté naca-lùadacawa.

¹²Néese, yá néemiaca abéeri tàacáisi cachàiníri chènunfise, íimaca nalí: “¡Pimichàacuéwa síisàara aléi!”

Yá namichàacatéwa chènuniré acalèe yèewi, nàuwidenái yáacuesemita.

¹³Iná yáta horacani, yáté cáli icusúacawa cachàini. Yáté caplínái yéená yúuwàacawa. Yá nacái néetacatéwa siete mil wenàiwica. Iná níái cáuyéicaté néenámica, yáté máiníca naca-lùadacawa, yá náimacaté Dios:

“Pía iyéerica chènuniré, máiníca cachàinica pía.”

¹⁴Néese, yá pucháibáaná yúuwichàacáisi ichàbacatéwa, quéwa mesúna-máita yàanàaca yáami yái máisibáanáca yúuwichàacáisi.

Angel isànadaca yái sietenáca trompeta

¹⁵Néese, yá sietená ángel isànadaca yàasu trompetawa. Yáté nuémíaca manuínaméeyéi sànasica chènunfise. Càiyéité íimaca:

“Siùcade, yái èerica idéca ichàbacawa Wacuèriná icáapi iriculé, Cristo yáapicha.

Yá icùapíná nawicáuwa càiripínáta.”^c

¹⁶Néese níái veinticuatro ancianonái yáawinéeyéica yàalubái finatawa, Dios yàalubái ípunita, yá náawiadaca níawawa macáita cáli iwéré, yá nàaca Dios íimiétacaná.

¹⁷Yá náimacaté:

“Wàa pírí cayábéeri, pía Wacuèriná Dios Cachàinírica Canánama Iicha, Pía iyéericaté bàaluité, iyéerica siùcade, yàanèripináca nacái àniawa. Wàa pírí cayábéeri, píasáidacáiná waicá yái pichàini manuíríca, yá nacái pichùuliaca macái wenàiwicanái iwicáu iyéeyéica macái cáli finata.

¹⁸ Yá calúaca naicáca pía, níái càmfíyéica yeebáida pía.

Quéwa siùcade, idéca pilúa yéenáiwana yàanàaca.

Siùcade, yá piùwichàidapináca níái yéetéeyéimicawa.

Yá nacái piapináca nawèni níái líbaidéeyéica pírí, píasunái profetaca, piacaténá nacái nawèni níái píasunái wenàiwica, idéeyéicaté piseríaca píríwa,

níái yèeyéica píimiétacaná,

béeyéica, nía nacái sùmanáica.

Siùcade, yéenáiwana yàanàaca, yái

imáalàidacaténá macáita níái imànfíyéica báawéeri cáli finata.”

¹⁹Néese, yá nuicáca Dios icapèe yàacùacawa chènuníise, yá asáica uáwina-cawa úái yàalusí Dios imànicatáica náapicha wawàsi, ípidenéechúaca arca.^d Yá cáanaica mèlumèluca, casànaca nacái natàaníca, idunúacawa nacái tiríri-waca, cáli nacái icusuériwa, yá nacái úni íbanácaná casalíníri manuínamée-yéi yúuwàacawa cáli finatalé.

Abéechúa inanái, abéeri Chàwaliwàli

12 ¹Néese, yá abéeri yéenáiwanaí imusúacawa chènunibàa: Yá nuicáca abéechúa inanái yèpuèchúa yáawawa èeri iyú, ibàluèchúawa nacái quéeri finata. Udèniaca nacái úiwita ìwaliwa abéeri corona, doce dùlupùtanái ichanèyeyíwa ìwali. ²Quéwa úái inanáica idéericuíchúa, íná yéewa umáidáidaca, cáiwicáiná úa, udáiwàacaténá.

³Néese, yá áiba yéenáiwanaí imusúacawa chènunibàa: Yá nuicáca abéeri chàwaliwàli manuírí, quíiréeri, siete nacái íiwita, íná abéechúa diadema ichanàawa, abéechúa íiwitanái ìwali náalimáwanama, yá nacái idèniacaté diez ichàlewa.^e ⁴Iná isipi iyúwa, yá ìwacáidaca manùbéeyéi dùlupùta chènuníise, yá yúucaca nía cáli finatalé. Yá chàwaliwàli iyamáaca ibàlùacawa inanái ípunita, asáichúaca ìiri iyaca, iyáacaténái uícha yái ùirica, idéca nacáita asáicani.

⁵Néese, yá asáica yái ùirica, abéeri asíali, yái icuèripináca macái èeri mìnanaí iwicáu chàinisíiri iyú. Quéwa, yá needáca uícha yái ùirica, yá natécani Dios yàatalé, aléde yáawinacatalécawa yàalubái finatawa. ⁶Iná úái

d 11.19 Arca del pacto: “Dios imànicatái israelnái yáapichaté wawàsi.” Uái yàalusica, nèepuèchúa oro iyú ìwalíise, unùmabàléca yáawami orota, pucháiba àngelnái yéenáiwana íbàlùawa finata náipunitawáaca. Sacerdote yeemácaté uínata toro íiranámi, abéeri yàawiríca camuí iman-baca. Máisiba wawàsi ìya uliculé: Níái diez tàacáisi ichùuliyéica, pucháiba íba yéemaná ìwali. Abéeri áicu, Aarón yàasumi. Abéeri maná yùulená, pani nacáiri. **e 12.3** Dn. 7.7.

inanáica, yá uchúuliacawa máisawaliré, aléde idécataléca Dios ichùniaca ulí abéeri yàalusí, nérécaténá naté ùya mil doscientos sesenta èeri.

⁷Néese, yá namànica abéeri ùuwicái manuúri chènuniré: Nuicáca ángel Miguel, imànica ùuwicái yàasunái ángelnái yáapichawa chàwaliwàli fípu-nita, yàasunái ángelnái yáapichawa nacái.

⁸Quéwa, yáté ángel Miguel imawèniadaca nía, yá càmita yéewa nàyaca chènuniré quirínama. ⁹Yá náucacaté chènuníse yái chàwaliwàli manuúrica, yái bàaluitéeri àapica,⁷ ípidenéerica Camèniadacáiri, ípidenéerica nacái Wàuwidesàiri, yái ichìwáidéerica macái èeri mìnánái. Yá náucacaté chènuní-seni cáli finatalé^s yàasu ángelnái yáapichawa.

¹⁰Néese, yá nuémìaca abéeri tàacáisi cachàiníri chènuníse.

Càiri fimacade:

“Wacuèrinásàiri idéca ichúuliadaca wía yùuwichàacáisi fícha.

Yá yásáidaca walí ichàiniwa, icùacáiná yàasunái wenàiwicawa.

Càita nacái yásáidaca Cristo ichàini,

idécáiná náucaca cáli finatalé

yái icháawèerica naináwaná èeri imanùbaca, catá imanùbaca,

níái wéénánáica, Dios ipíchalé.

¹¹Idéca wéénánái imawèniadaca fíchawani Cordero íraná iyú, yái yéetéricatéwa wáichawalfíná, nacàlidaca nacái náasáidaca naináwaná ìwaliwa yàasunáica nía.

Yá nacái càmita cáininá naicáca nacáucawa,

íná càmita cáalu néetácawa ìwalíná.

¹²¡Iná casímaicué pía, píacué chènuniréeyéica ìyaca macáita!

Píacué iyéeyéica néenibàa,

quéwa yùuwichàacáisi yàanàapíná níái iyéeyéica cáli finata, úni yáacubàa nacái.

Máiníca calúaca yái Camèniadacáirica yáalíacáiná imàacacawa írì achúma èerita yái Dios imáalàidacatáipínáca fícha yái imànínáca báawéeri.

Iná yéewa máiníca calúaca iricùacawa pìatalécué.”

¹³Néese yái chàwaliwàlica yáalfacanáamité idéca náucacani cáli finatalé, yá idàbacaté iplàdàidaca úái inanái asáichúacaté ìiri asàli. ¹⁴Yá quéwa, nàaca inanái írì pucháiba yàanabáisi, càiyéide iyúwa áwa manuúri yàanabái, yéewacaténá ùalacawa chàwaliwàli fícha máisawaliré, udè-nìacataléca ùaluwa, aléde nàacatalépináca uyáa máisiba camuí, áiba camuí ìwalé quiríta. ¹⁵Yá chàwaliwàli yàapisaca uámi úni inùmalicubàawa càide iyúwa abéeri inanábàa, yéewacaténá úni yàalàaca iwatáidaca yàatalé úata.

¹⁶Quéwa, yá cáli iyúudàaca úa. Yá yàacùaca inùmawa, yá iwetúaca yái úni chàwaliwàli yáapfiséerica uámi.

¹⁷Néese, yá máiníca calúaca úapichani. Yá yàaca ipéliaca náipunita macáita níái utaquénnáinámí, imànfíyéica càide iyúwa Dios itàacái fímáaná, icàlidée-yéica nacái mamáalàacata Jesús iináwaná.

13 ¹Yá chàwaliwàli iyamáacaté ibàlùacawa lamá idùlepita.

Cuwèesi caluéri imusúacawa lamá yáacuise

Néese, yá nuicáca abéeri cuwèesi caluéri imichàacawa lamá yáacuise, sietéeri fiwita, diez nacái ichàle. Ichàle ìwali idènià abéechúa diadema náali-máwanama. Iná fiwita ìwali idènià abéeri ípidenási, icuíséeri báawanama Dios ípidená ìwali.

²Yái cuwèesi caluéri nuiquéerica, càiri iicacánáwade iyúwa cháwi, níái yàabàlica, càiyéide iyúwa sálu yàabàli, yái inùmaca càiride iyúwa cháwi manuúri inùma. Yá Chàwaliwàli yàaca írì íwiwtáise ichàiniwa, yàalubái nacái, yéewacaténá ichùuliaca manùbéeyéi wenàiwica iwícau chàinisíri iyú. ³Yá máiníca cacháunáca nuicáca abéeri fiwita, càiri cháunásicade iyúwa yéetéri-pináwa iyú. Quéwa néese, yá icháuná yáawàacawa. Yá èeri mìnánái icalùadaca iicácani macáita, yá nacái nàacawa cuwèesi caluéri yáami, ⁴yá nàacaté cuwèesi caluéri fímiétacaná, yái Chàwaliwàli yèerica ichàini.

Yá náimaca:

“Canácata áiba càiri ichàinide iyúwa yái cuwèesi caluérica, ¡Iná canácata yáaliméeri imawèniadacani!”

⁵Yá nacái Dios imàacacaté canùmaséecani, itàanícáténá báawéeri tàacáisi iyú Dios ìwali. Yá nacái imàacaca írì chàinisi ichùulliacaténá cuarenta y dos quéeri.

⁶Yá cuwèesi caluéri idàbacaté icuísaca báawanama Dios, itàaníca nacái báawanama ípidená ìwali, ìyacàle ìwali, nàwali nacái níái iyéeyéica chènuniré. ⁷Dios imàacacaté nacái imànica ùuwicái yàasunái wenàiwica ípunitawa, càita imawèniadaca nía. Imàaca nacái írì chàinisi ichùulliacaténá nawicáu macáita níái áibéeyéica íwiwtáaná wenàiwicaca, áibéeyéica itàacái, áiba cáli néeséeyéica nacái. ⁸Yá nàapínáca caluéri cuwèesi fímiétacaná macáita, níái canéeyéica ípidená itànàacawa Cordero yàasu cuyàluta írìcu, yái nanuéricaté. Yái cuyàluta natànèerica ipíchawáiseté Dios idàbaca yái èerica, náipidená ìyacatáica macáita níái idènièyéica icáuca càmfíri imáa-làawa.

⁹Iná cawinácaalí idènià yùuwiwa, yá iwàwacutá yéemiaca íríwa yái tàacáisica:

¹⁰“Yái náyèeripínáca presunái icapèe írìculé,
iwàwacutá náyàaca yáawinawa presunái icapèe írìculé.

Yái nanuéripínáca machete iyú,
iwàwacutá yéetácawa machete iyú.”

Iwàwáaná fímaca, níái Dios yàasunái wenàiwicaca, iwàwacutá nàideniaca nàuwichàanáwa, iwàwacutá nacái manuíca nawàwa Dios iwéré.

Pucháibáaná cuwèesi caluéri imusuériwa cáli fínatabàa

¹¹Néese, yá nuicáca áiba cuwèesi caluéri imusúacawa cáli fínatabàa. Pucháibéeri ichàle càide iyúwa oveja asialí ichàle, quéwa càiri isàna itàanícade iyúwa Chàwaliwàli. ¹²Yáté idàbanéeri cuwèesi caluéri, imàacacaté írì chàinisi ichùulliacaténá yáacúalícuta. Yáté ichùuliaca macái èeri mìnánái yàaca fímiétacaná, yái idàbanéeri cuwèesi caluérica, yái idéericaté icháuná

yáawàacawa. ¹³ Imànica nacái madécaná wawàsi yái càmfírìca wenàiwica idé imànica. Imàacaca nacái quichái yúuwàacawa chènunfise wenàiwicanái yáacúalìcu. ¹⁴ Iná iyú yái càmfírìcaté wenàiwica idé imànica, yáacúalìcu yái idàbàanéeri cuwèsi caluérica, yá imèniadacaté macáita níái èeri mìnánáica. Yá nacái ichùullacaté namànica yéénáiwáná, yái cuwèsi caluérica nasutéerica íiwita quéecha machete iyú, achúméericaté yéetácawa, néese, yáté idéca icháuná yáawàacawa àniawa. ¹⁵ Yá nacái Dios imàacacaté írí chàinisi imàacacaténá cáuca úái yéénáiwánáca, yái idàbanéeri cuwèsi caluérica imàacacaténá itàaníca, inúacaténá nacái níái càmfíyéica yàa fimiétacaná. ¹⁶ Yá nacái ichùullaca natànàaca abéeri yéénáiwánási macáita wenàiwica icáapi yéewápu ìwali, càmicaalí napùdalicu, éwita púubanaméeyéica nía, béeyéi, càasuíyéi, catúulécaneeyéi, máiwacalíyéi, íbaidéeyéi nacái íiwacananái íríwa. ¹⁷ Yá canácataté yáaliméeri iwèniaca, iwèndacaté nacái, canácaalí írí cuwèsi caluéri íipidená, càmicaalí yàasu número nacái.

¹⁸ Iná iwàwacutá cáalíacáica wía. Macáita níái cáalíacáiyéica, yá iwàwacutá náalíapínacawa càinacaalí íimáanaca yái cuwèsi caluéri yàasu número. Iná yái número, wenàiwica yàasu número. Yácata: seiscientos sesenta y seis.

Abéeri canción wàlisài nàasu, níái 144 mil wenàiwicaca

14 ¹ Néese, yá nuicáca Cordero imusúacawa. Yá ibàlùacatéwa dúli Sión^a finata, náapicha níái ciento cuarenta y cuatro mil wenàiwicaca, níái idéeyéica natànàaca Cordero íipidená ipùdalicu, Yáaniri Dios íipidená nacái. ² Yá nuèmiaca abéeri isàna itàaníca chènunfise, càiri isànade iyúwa úni manuúri yuucúacatáíwa, iyúwa nacái tiríricaalí. Càica nacái isànade iyúwa wéemiacaalí madécaná wenàiwica isànadaca yàasu arpawa. ³ Yá nacántàaca abéeri canción, wàlisài, Dios yàalubái íipunita, báiníaca ángelnái cáuyéica íipunita nacái, náipunita nacái níái ancianonáica. Yá càmita yéewa áibanái yáalíacawa ìwali yái canción nacántèerica. Níata yáalíawa ìwali, níái ciento cuarenta y cuatro mil idéeyéicaté iwèniaca nèewfise níái iyéeyéica cáli finata. ⁴ Níacataté càmfíyéi idé iyaca inanái yáapicha, éwita abéeri yàawiríapíná. Iná níacata yèpuníyíiwa Cordero yáapicha alénácaalíta yàawa, idéeyéicaté Dios iwèniaca wenàiwica yèewfise. Iná níacataté idàbéeyéité nàaca Dios írí, Cordero írí nacái. ⁵ Yá nacái càmitaté namàni nachìwawa, iná masacàacata nía Dios ipíchalé.

Máisiba ángelnái, nàasu tàacáisi nacái

⁶ Néese, yá nuicáca abéeri ángel yáalíacawa chènunibàa, idènièri yái tàacáisi cayábéerica íyéerica càiripínáta, icàlidacaténáni macáita nalí níái cáli mìnánáica, náiwitáaná imanùbacata iyúwa nàawiríá imanùbaca, natàacái imanùbaca, nàyacalé imanùbaca nacái.

⁷ Yá íimaca cachàini:

“Piacué Dios fimiétacaná, piacué nacái írí cayábéeri, yéénáiwáná yàanàacáiná yái yuuwichàidacatáipínaca macáita níái èeri mìnánáica. Iná piacué

h 14.1 Dúli Sión: Yácata áiba Jerusalén íipidená. Iwàwáaná íimaca: yácata Dios íyacatái yàasu-nái wenàiwicanái yáapichawa. **i 14.4** Ex. 23.19.

fimiétacaná yái idàbéericaté chènuniré, cáli, lámá, únínái íiwitami nacái macáita.”

⁸Néese, yá áiba ángel yàanàaca idénáami yái idàbánéeri ángelca.

Yá íimaca:

“Idéca imáalàacawa. Idéca imáalàacawa yái Babilonia ìyacàlená manufrica. Uyacàle mìnánái, imàacacáináté macái cáli mìnánái ìiraca ùasu uva ituní, yái caséericaté namànica ipuicáaná iyú báawéeri nainá iyúwa.”

⁹Néese, yáté áiba ángel yàanàaca, nadénáami níái pucháibaca, yá íimacaté cachàini:

“Cawinácaalí yàa cuwèesi cayéininéeri fimiétacaná, yéenáiwana fimiétacaná nacái, imàacacaalí nacái natànàaca cuwèesi íipidená ipùdalicu, càmicaalí icáapi ìwali nacái, ¹⁰yá iwàwacutápiná yùuwichàacawa Dios ilúa iyú, idènièrica írìpiná. Nàuwichàapínáwa nacái quichái iyú, azufre ipucuériwa iyú nacái, náacúalicu níái Dios yàasu ángelnáica, Cordero yáacúalicu nacái. ¹¹Yái quichái nàuwichèeripínacawa iyú, asáipínaca íisalená imichàacawa càiripínáta. Iná níái yèyèica cuwèesi fimiétacaná, yéenáiwana fimiétacaná nacái. Idènièyèica nacái íipidená napùdalicu, càmicaalí nacáapi ìwali nacái, nàuwichàapínacawa èeríapinama, táiyápinamapíná canácatáita nayamáida-pináwa.”

¹²Iná níái Dios yàasunái wenàiwicaca, iwàwacutá nàideniaca nàuwichàanáwa, níái imàniyèica càide iyúwa Dios itàacái íimáaná, yái nacái iwàwacutá manuica nawàwa Jesús iwéré.

¹³Néese, yá nuémíaca abéeri tàacáisi chènuníise càiri íimaca:

“Pitànà: ‘Casíimáica níái yéetèyèica yàacawa Wáiwacalí íipidená ìwali siùcade.’”

Yá Espíritu íimaca:

“Báisíta, siùcade càmita iwàwacutápiná nachàbacawa quirínama càulenéeri wawàsica iricubàa, quéwa càmita náimáichapínaca nía ìwalíise yái cayábéeri wawàsi namàniiricaté.”

Idéca ìyacaná idécawa yái bànacaléca

¹⁴Néese, yá nuicáca abéechúa acalèe cabalèechúa, abéeri asiali yáawinéechúawa íinata càiri iicacánáwade iyúwa yái Asiali Dios néeséerica, idènièri íiwita ìwaliwa abéechúa corona yáawami orota, yá nacái icáapica abéechúa machete macàpucuíchúaca yéecuaná. ¹⁵Néese, yá áiba ángel imusúacawa Dios icapèe iricuíse, yá imáidaca cachàini írí yái yáawinéericawa acalèe íinata.

Íimaca írí:

“Pisla pimachetani macàpucuíri iyúwa yái bànacaléca pìwacáidacaténá ìyacaná, idécáiná yéenáiwana yàanàaca yái bànacalé ìyèerica cáli íinata.”

¹⁶Néese, yái yáawinéericawa acalèe íinata, yá ipiada imachétani macàpucuíriwa cáli ìwali, yá ìwacáidaca bànacalé ìyacaná.

¹⁷Néese, yá áiba ángel imusúacawa Dios icapèe iricuíse ìyèerica chènuniré, icáapíri nacái abéechúa machete macàpucuíri, caserùniri nacái. ¹⁸Yá áiba ángel imusúacawa yáatanáise yái neemácatáica pumèniri isàni, idènièrica quichái ìwali wawàsi. Yáté imáidaca cachàini írí yái ángel idènièrica machete macàpucuíri caserùniri.

Imacaté irí:

“Piwichùà nìara uva ìyacanà ìyèyèica cáli ìinata, idécáiná béerica níái ìyacanáca.”

¹⁹Yá ángel ipiádaca imachétani macàpucuúriwa cáli ìwali, yá ìwacáidaca níái uva ìyacanáca, yá nacái yúucaca nía manuúri yàalusi iriculé, nabaquíacatáica uva ìyacanà ituní. Yái yàalusica íimáaná, yácata Dios yàasu yùuwichàacáisi. ²⁰Yáté nabaquíaca níái uva ìyacanáca méetàuculéta yàcalé fícha, yáté manuúri irái imusúacawa síisài iricuise yái yàalusi nabaquíerica iricuise nía, càita yàanàaca cawayu fiwita ichènuníca néenibàa, idepuúwaca, trescientos kilómetro nacái icáalaca iwatácawa.

Siete ángelnái idènièyèi nacái siete yùuwichàacáisi

15 ¹Néese, yá nuicáca áiba yéenáiwánási chènuniré manuúri, nucalùadéeri nuicáca: Nuicáca siete ángelnái, idènièyèi siete yùuwichàacáisi imáalàidáanápínáca. Iná idécánáami namáalàacawa níái yùuwichàacáisica, yá àtata Dios yàasu yùuwichàacáisi imáalàacawa canánama cháí èeri irícu.

²Nuicáca nacái abéeri lamá nacáiri iicacánáwa, cuniéri yáaculé yéewièriwa quichái yèewisá. Yá nacái nuicáca nabàlùacawa lamá idùlepi níái idéeyéicaté imawèniaca fíchawa yái cuwèesi caluérica, yéenáiwáná nacái, yái idènièricaté ípidenáwa número iyú. Nacáapica nacái arpanái, níái Dios yèeyéicaté nalí.

³Yá nacántàacaté yái Moisés icántèericaté Dios irí, Dios yàasu wenàiwicacaté. Yá nacái nacántàacaténi Cordero ìwalíisená.

Náimacaté:

“¡Máiní manuúca yái pidàbacaléca, cayábanaméeyèi nacái,

Pía Wacuèriná Dios, Cachàinírica Canánama lícha.

Machacànita pimànica wawàsi báisfiri iyú nacái,

Píacata nàasu rey canánama níái èeri mìnánáca.

⁴Wacuèriná, macái wenàiwica yàapínáca píimiétacaná,

Macái wenàiwica íwítáaná yáalfapínáca cachàinírica pía,

Píacáináta abéerita mabáyanéeri.

Iná ìwalíise macái wenàiwica íwítáaná yàapínacawa píatalé,

nàacaténá píimiétacaná,

náalfacáiná píacata yái imànírica machacànita wawàsi.”

⁵Néese idénáami, yáté nuicáca Dios icapèe yàacùacawa chènuniré, yái imàdàaná mabáyananásíwacatáica Dios ìyacatáica.¹ ⁶Yá Dios icapèe iricuiseca namusúatéwa níái siete ángelnáica, idènièyèica siete yùuwichàacáisi, ìwalíiyéi wáluma lino ibàlená masaquèeri, mèlumèluúri nacái, idènièri yùucutalicubàawa cintaná yáawami orófríta. ⁷Néese abéeri néená, níái báinúaca cáuyéica, yá yàacaté siete ángelnái irí abéechúa bacàa náalimáwanama yáawami oróchúata, ipuniyéiwa Dios ilúa iyú, yùuwichàidacatái báawéeri, yái Dios ìyéerica càiripináta. ⁸Yáté Dios icapèe ipuníacawa ísa iyú imusuéricatéwa Dios yáatanáise, icamaláná mèlumèluúri ìwalíise, yái Dios máinírica cachànica. Yá canácata yáaliméeri ìwàlùacawa Dios icapèe iriculé iwéréta

idéca namáalàacawa níái siete yùuwichàacáica, siete ángelnái yàanàidéeyéica.

Siete bacàanái Dios yàasu yùuwichàacáisi

16 ¹Néese, yá nuémíaca abéeri isàna itàaníca cachàini Dios icapèe iri-cuise, yá íimaca nalf níái siete ángelnáica:

“Piacuéwa, picasáacué cáli finatalé níái siete bacàa isànaca, Dios ilúaca yùuwichàidacaténá yái báawéerica.”

²Néese, yá idàbáanéeri ángel yàaca icasáaca yàasu bacàa íisawa cáli iwéré. Yá cháunási báawéeyéi, cáiwíyeyéi imusúacawa wenàiwicanái íwali, níái idènièyéica cuwèesi caluéri yàasu número, nía nacái yèeyéica yéenáiwaná ímíétacaná.

³Néese, yá pucháibáaná ángel icasáaca yàasu bacàa íisawa lamá yáaculé. Yá iráica yái yúnidenáca càide iyúwa yái yéetáními íiraná idéerica ibanácawa ibadéericawa nacái. Yá néetácawa macáita níái cáuyéica iyéeyéicaté lamá yáacubàa.

⁴Néese, yá máisibáaná ángel icasáaca yàasu bacàa íisawa inanábàa yáaculé, macái únibàa yáaculé nacái, yá iráica macáita nía. ⁵Yá nuémíaca càica íimaca irí yái ángel idènièrica ichàiniwa úni iwicáu:

“Wáiwacali, Píacata yái iyéerica siùcade, iyéericaté nacái bàaluité, iyéerica nacái càiripináta.

Píacata yái mabáyawanéerica.

Píacata nacái yéewéeri yùuwichàidaca níái imàníyeyéica báawéeri.

⁶ Níacata inuéyeyéicaté píasunái wenàiwica, profetanái nacái.

Siùcade, yá piaca nalf yái iráica nàiracaténáni.

Yácata iwàwacutáaná piùuwichàidaca nía íwalíise yái namàníiricaté.”

⁷Néese, yá nuémíaca áiba tàacáisi yáatanáise yái neemácatáica cuwèesi, yá íimaca:

“¡Báisíta, píacata Wáiwacali, yái Dios Cachàiníirica Canánama Iicha!

¡Iná píacata, yái yéewéerica yùuwichàidaca machacànita nía!”

⁸Néese, yá báinúacáaná ángel yàaca icasáaca yàasu bacàa íisawa èeri íwali. Yá imáaca èeri uemácaténá níái wenàiwicaca ùuléeri iyú. ⁹Yá neemácawa macáita ùuléeri iyú báawanama níái wenàiwicaca. Quéwa càicáaníta, yá càmita nawènúada náiwitáisewa nabáyawaná fícha, yá nacái iicacánáwa nàyaca. Càmita nacái nàa Dios ímíétacaná, yá nacuísacáita Dios íipidená íwali, yái idènièrica ichàiniwa yùuwichàacáisi íwali.

¹⁰Néese, yá cinconá ángel icasáaca yàasu bacàa íisawa, cuwèesi caluéri yàalubái iwéré, yá catáca cháí icùacatáica yàasunái wenàiwicawa. Iná yàasunái wenàiwica yaamíaca inènewa yùuwichàacáisi icáicha iyú. ¹¹Quéwa càicáaníta, yá càmita nawènúada náiwitáisewa nabáyawaná fíchwawa, yá namànica mamáalàacatani. Iná cáiwicáiná nalf nacháuná, yá nacuísacáita Dios báawanaméeri tàacáisi iyú.

¹²Néese yái seisná ángel icasáaca yàasu bacàa íisawa yáaculé, yái inanábàa manuúri íipidenéerica Eufrates, yá chuica yúunidená yéewacaténá màulenáca nalf àyapu níái reynái yèeyéicawa oriente néese.^k

k 16.12 Is. 11.15-16.

¹³Néese, yá nuicáca máisiba espíritu báawéeyéi imusúacawa, bàisi nacái-yéi iicacánáwa. Abéeri imusúawa inùmalicuise yái cuwèesi báawasiwéerica ííwitaíse, áiba imusúawa inùmalicuise yái cuwèesi caiyéininéerica, yái áibaca imusúawa profeta cachíwéeri inùmalicuise. ¹⁴Níacata espíritu báawéeyéi, níai idènièyéica ichàiniwa imàniyéica yái càmfírica wenàiwica idé imànica. Yáté namusúacawa nàacaténá nàwacáidaca macáita níai reynáí iyéeyéica cháí cáli finata, nàwacáidacaténá napéliaca iricu yái èeri Dios Cachàiníri Canánama Iicha, inúacatáipináca nía canánama.

¹⁵“¡Iná cayábacué pífcha! Nùanápínaca àniawa càide iyúwa abéeri cayéedéeri. Iná cawinácaalí yái icuèrica nùanàanáca, idéerica nacái màulenáca, yá casfímáipinacani, ipíchaná ibáiniacawa, càmicáiná fináidawa iyaca nùwali.”

¹⁶Néese, yá espíritu báawéeyéi iwacáidaca níai reynáica abécataléta, aléde íipidenácataléca Armagedón,^m hebreo itàacái iyú.

¹⁷Néese, yá sietená ángel icasáaca yàasu bacàa íisawa máisawaliri iriculé. Yá nuémíaca abéeri sànasi cachàiníri, finatáise yái yàalubáisi nachùulièrica finatáise Dios icapèeca iricuise.

Càiri íimaca:

“¡Idéca imáalàidaca macáita!”

¹⁸Néese, yá énu icànaca mèlumèluwaca, casànaca nacái madécaná wenàiwica isàna itàaníca, tiríríca nacái. Yá nacái cáli icusúacawa cachàini, quèwa cachàini náicha canánama níai waiquéeyéica icusúacawa idècunitàacá wàyaca cháí èeri iricu. ¹⁹Yái yàcalé Babilonia manuíríca, iseríaca yèewiwa máisibawaca. Yá nacái namáalàacawa macáita níai áibanái yàcalénái iyéeyéica cháí cáli finata. Iná càmita Dios iimáicha yùuwichàidaca yái Babilonia iyacàlená manuíríca. Yá yàaca líra yééná yái ilúacawa, yùuwichàidaca yái báawéerica iyú yái idènièrica ibacàale iricuwa. ²⁰Néese, yá canáca wiúnamáiwaca macáita níai iwàwatanáica, nía nacái manuínaméeyéi dúlináica. ²¹Yá nacaláacawa chènunfise wenàiwicanái finatabàa, manuínaméeyéi úni íbanacánáca, batéwa cuarenta kilonaméeyéi ímíaca náalimáwanama. Yáté wenàiwicanái icuísaca báawanama Dios, máincáiná manuíca yái yùuwichàacáisica.

Dios yùuwichàidaca úai inanái iwéndéechúaca iináwa

17 ¹Néese, yá abéeri ángel yàacawa nùatalé, néenáca níai siete ángelnái idènièyéica siete bacàanái.

Yá íimaca nulf:

“Quialé síisàara, núsáidacaténá piicá yái yùuwichàacáisi yàanèeripináca ùwali úai inanái iwéndéechúaca iináwa, yáawinéechúacawa madécaná úninái iwicáubàa. ²Iná macáita níai reynáí icuèyéica cáli, nadéca namànica uápícha báawéeri nainá iyúwa. Macáita nacái níai èeri mìnánáica, nadéca nacámaca úasu ìiracalési ipuúri, umàaquéerica nàiraca namànicaténá uápícha báawéeri nainá iyúwa.”

³Néese, iyú yái yéénaiwanási Espíritu imàaquéerica nuicáca, yáté ángel itéca núa máisawaliré. Yá nérécaté nuicá abéechúa inanái yáawinéechúawa abéeri cuwèesi caluéri quífiréeri finata, idènièri siete ííwítawa, diez nacái

ichàle. Yáí cuwèesica idèniaca madécaná ípidenási ìwàlísèwa macáita, càiri fímacade:

“Núacata Dios.”

⁴Uái inanáica ùwalica abéeri náawa cúulitunfiri, quíréeri nacái iicáca-náwa, oro yáawamita ichíliná, íba cawèníyéi, perla nacái. Udèniaca nacái ucáapi irícuwa abéechúa bacàa, oro yáawamíchúata, ipuniéchúawa iyú yái madécaná bayáwanási umànfíricaté, yá nacái báawéeri umànicaté uiná iyúwa. ⁵Iná upùdalicu, udèniaca abéeri ípidenási, càmíri wáalía càinácaalí fímaca:

BABILONIA YACALE MANUIRI,

PIWALIISENATA NAMANI BAAWEERI NAINA IYUWA, NIAI

WENAIWICACA.

YA NACAI NAMANICATE MACAI CASAQUEERI WAWASI IIWITAANA

CHAI CALI IINATA.

⁶Yá nuicáca ucàmaca úái inanáica nàiranámi iyú níái Dios yàasunái wenàiwica, níái nanuéyéicaté nacàlidacaalíte manuíca nawàwa Jesús iwéré.

Iná nuicácaalíte úái inanáica, yáté nucalùadacawa manuísíwata.

⁷Yá ángel fímaca nulí:

“¿Cáná picalùadawa? Siùcade, yá nucàlidaca pírí ìwali yái wawàsi piiquéerica, cawinácaalí úái inanáica, cawinácaalí nacái yái cuwèsi uáwinéericawa fínata, sietéerica íiwita, nía nacái diez ichàleca. ⁸Yái cuwèsi caluéri idéerica piicáca cáuca quéecha, néese, yátéca canácani.

Siùcade, mawiénica imusúacawa àniawa utàwi depuúwéeri irícuíse. Quéwa néese, yá Cristo yúucapínácani quichái iriculé càiripínáta, níái èeri mìnánái càmíyéica natànàa ípidená irícu yái cuyàluta náipidená iyacatáica, níái idènièyéica icáuca càmíri imáalàawa, èeri idàbacatáiseta ìyaca, yá nacalùadapínáca naicáca yái cuwèsi caluérica. Cáuricaté quéecha yái achúméericaté nanúaca yéetáwa. Néese, yáté yèepùaca yàanàaca àniawa.

⁹Iná iwàwacutá cáalíacáica wía wáalíacaténá wéemiaca yái wawàsica: Níái siete íiwitaca, níacata siete dúlinái inanái yáawinéeyéicawa fínata. ¹⁰Níái siete dúlináica, níacata siete reynái. Iná cinco néená níái idé yéetácawa. Abéerita néenáca yái cáu siùcade. Yái áibaca, càmíritàacá yàanàa. Quéwa yàanàacaalí, yá ichùullapínáca maléená èerita. ¹¹Yái cuwèsi caluéri cáuricaté piicáca quéecha, néese, yáté canáca àniawani, yácata ochoná níái reynáica. Quéwa néenáta níái siete reynáica, yá Cristo yúucapínácani càiripínáta quichái iriculé.

¹²Níái diez ichàleca, níacata diez reynái, canéeyéicáwaca ichàini nacùanápiná nàasunái wenàiwicawa. Quéwa nadèniápiná nachàiniwa nachùulliacaténá cuwèsi caluéri yáapicha, quéwa abéeri horapínáta.

¹³Níái diez reynáica, abédanamata nawàwa náináidacawa abéeri wawàsi ìwalita: Yái nèepùadánápináca nachàiniwa cuwèsi caluéri írí icùacaténá nacái nàasunái wenàiwica iwícau. ¹⁴Yá namànipínáca Cordero ípunita ùuwicái, quéwa Cordero imawèniápiná nía, yácáináta Náiwacali canánama, níái iwacáiyéica. Yácata nacái nàasu Rey canánama níái reynáica.

Iná níái ìyèeyéica yáapicha, níacata idéeyéi imáidaca, ínówèeyéi nacái, níacata nacái imàníyéi càide iyúwa íimáaná.”

¹⁵ Néese, yá ángel ímaca nulf:

“Níái únínái piquéeyéica inanái yáawinacawa finata úái iwéndéechúaca iináwa, níacata wenàiwicanái íiwitáaná macáita, nàawiría, natàacái íiwi-táaná nacái macáita.

¹⁶ Yái cuwèesi caluérica, nía nacái diez ichàleca, piquéeyéica ichanàacawa ìwali, yá cáudenipináca naicáca úái inanái iwéndéechúaca iináwa. Iná needá-pináca uícha yái ùasumica, yá nacái namàacapináca úa mabàleta. Yá nayáa-pináca uinámi. Néese, yá neemápináca uchéecami quichái iyú.

¹⁷ Quéwa Diosta yái càité imàacaca abédanamaca nawàwa náapichawáaca níai diez reynáica, yéewacaténata ichàbacawa càide iyúwa Dios iwàwáaná. Yá nacái nàacaté nachàiniwa cuwèesi caluéri irí, nachùuliacaténaté yáapicha iwéréta ichàbacawa macáita càide iyúwa Dios fináidáaná imànica.

¹⁸ Uái inanái piquéechúaca, yácata yàcalé manuúri ichùulìerica nawicáu canánama, níai áibanái reynái iyéeyéica cáli íinata.”

Nanúaca namáalàidawa Babilonia iyacàlená

18 ¹ Néese idenáami, yá nuicáca áiba ángel iricúacawa chènunfise, máiníri cachàinica. Yá icàna canánama cáli ìwali icamaláaná iyúwa.

² Yá imáidaca cachàini, càica ímaca:

“¡Idéca imáalàacawa!

Yái Babilonia, yàcalé manuúri, caináwanéerica, idéca nanúaca namáalàidawani!

Siùcade, espíritu báawéeyéi yàalucani,

imàacacawa abéeri yàalusí iyú nalí, macáita níai báawanaméeyéi espírituca.

Macái íiwitáaná cuipíra casaquèeyéi ipuníacawa iyú,

níai nacái cuwèesínái caluéyéi, cachèequéeyéica waicáca.

³ Uwalíisenácáiná macái èeri mìnánái ìira

yái ìiracalési ipuúri namànicaténá báawéeri nainá iyúwa.

Níai reynáica, macáita namànicaté báawéeri nainá iyúwa.

Nía nacái iwéndéeyéica, càasuca nía ùasumi cawènfíri iyú, ùacacáiná nalíni umáalécani iyúwa.”

⁴ Néese, yá nuémíaca Dios itàacái chènunfise. Càiri ímaca:

“Píacué nùasunái wenàiwicaca, pimusúacuéwa yàcalé fícha

ipíchanacué pimànica pibáyawanáwa náapicha níai yàcalé mìnánáica,

ipíchaná nacái yàanàacuéca pía yái yùuwichàacáisi yàanèeripináca nàwali.

⁵ Máinícáiná manuúca yàcalé ibáyawaná,

quéwa càmita Dios iimáicha macáita yái bayáwanási namànfirica néeni.

⁶ Iná càitacué nacái pimànica nalí iyúwaté namàníná áibanái irí.

Pipáyaidacué nalí pucháiba yàawiría yái namànínacaté áibanái irí báawéeri.

Ipuúcué pimànica pucháiba yàawiría,

yái ìiracalési namànfiricaté áibanái ìirapiná.

⁷ Iná pìuwichàidacué nía manuúri yùuwichàacáisi iyú,

máinícáináté nasíímáidaca nawàwawa iyú yái nàasu cawènírica.
 Máinícaté náimaca náináidaca nawàwa iricuísawa:
 ‘Idéca wáawinacawa wàalubái íinatawa wachùuliacaténà càide iyúwa
 nàasu reynái.
 Yá nacái canácata wáliéri wáicháaníca ìininá, càmicáináca
 wàacawéeyéi yéetáwata.’
⁸ Iná yéewa abé èri iricuta, yá yùuwichàacáisi yàanàapínáca nàwali
 macáita:
 uláicái, yéetácáisi, ìininácalési, máapicái nacái.
 Yá neemápinácawa quichái iyú,
 Wáiwacali Dios cachàiníiri canánama íicha, yùuwichàidapínácáiná
 nía.”

⁹ Iná macáita níái reynái icuèyéica cáli, macáita namànica báawéeri nainá
 iyúwa iricu yái yàcaléca. Macáita nacái càasuca nía néeseta, quéwa, yá ná-
 cháapínáca cáiwina naicácaalí ísalená imichàacawa yeemácaalíwa yái
 yàcaléca. ¹⁰ Yá nabàlùapínácawa déecuíseta uícha, cáalucáiná naicáca ùuwi-
 chàacawa. Yá náimapínáca ulí:

“¡Yùuwichàacáisi, yùuwichàacáisi manuíri pirí, pía Babilonia yàcalé
 manuíríca.
 Pía cachàiníirícaté yàcaléca,
 quéwa abéeri hora iricuta, yá yùuwichàacáisi yàanàaca pía.”

¹¹ Càita nacái náicháapínáca yàcalé ìwali cáiwina níái iwéndéeyéica
 yàasuwa, canácáiná iwèniéripíná náicha quirínama yéená yái nawáluma-
 léca iyúwa níái: ¹² Wawàsinái namàniyéícaté oro iyú, palata iyú, íba cawè-
 níyéi iyú nacái, íba perla iyú nacái, wáluma lino, wáluma cúulituníri,
 wáluma seda quíréeri. Macái fiwitáaná àicu pumèníri isàni nacái, madé-
 caná wawàsi namàníri elefante ichàle iyú, macái àicu cayábanaméeri. Macái
 wawàsi namànírica cobre iyú, siero iyú, íba napiníidéeyéi melùmelùwaca
 nacái. ¹³ Nawéndacaté nacái néré àicu canelaⁿ ímami, áiba camalaníri isàni,
 séenási pumèníri, ùlucái nacáiri, quéwa pumèníri isàni, pumèníri ituníná,
 uva ituní ipuíri, manteca, trigo ífinaná nacái. Pirái nacái: pacánái, ovejanái,
 cawáyunái, carretanái nacái. Nawéndacaté nacái wenàiwicanái, nachùulìè-
 yéipíná íibaidaca nalí.

¹⁴ Yá náimapínáca:

“¡Canáca quirínama pirí macáita
 níái cayábéeyéi wawàsica, máiníyéícaté iwàwacutácawa pirícué.
 Macáita níái cayábéeyéi, cachùniquéeyéi wawàsica, idéca canáca nía.
 Iná càiripínáta càmita wàanàa quirínama néré nía.”

¹⁵ Iná níái iwéndéeyéícaté, càasuíyéícaté nayú níái wawàsinái nawéndéeyéi-
 caté yàcalé minanái irí, yá nabàlùapínácawa déecuíseta, cáalucáiná naicáca
 yàcalémi yùuwichàacawa. Yá náicháanícáita, máiníca achúmaca nawàwa.

n 18.13 Canela: Abéeri àicu, nàiréeri ímami ituní, íbáiná ituní nacái càide iyúwa wàiracaalí
 café.

¹⁶ Yá náimaca:

“¡Piùwichàapináwa, piùwichàapináwa manuísíwata yùuwichàacáisi iyú,
pía yàcalé manuíríca!

Piyacalé mìnánái, nàwalicaté yáawami wáluma lino cayábéeri, wáluma
cúulituníiri, quíiréeri iicacánáwa nacái,
idènièyèité ichílináwa yáawami orota, íba cawèníiyéi, perla nacái.

¹⁷ Quéwaté abéeri hora irícuta, yáté imáalàacawa macáita yái yàasusi
cawèníríca.”

Macáita níái yèepunidéeyéica lancha lamá yáacubàa, nía nacái wenàiwica
nèepunidéeyéicawa, nía nacái íibaidéeyéica irícu, canánama níái íibaidéeyéica
lamá yáacubàa, yá nawesíacawa déecuta Babilonia ícha. ¹⁸ Naicácaalí
íisaléná imichàacawa, yá náimaca;

“¡Canácata áiba yàcalé caináwanéeri càiri iicacánáwade iyúwa yàcalé
manuíríquéi!”

¹⁹ Néese, yá nacasáacá náiwita ìwaliwa cáli ichùmalé, yá náimaca náicháa-
níca:

“¡Yùuwichàacáisi, yùuwichàacáisi manuírí pirí, pía yàcalé manuírí,
caináwanéerica!

Macáita níái idènièyéica yàasu lanchanáiwa, càasucaté nía ùwalíisená.

Quéwa abéeri hora irícuta, yáté imáalàacawa yái yàcalémica!

²⁰ ¡Iná casímaícué piwàwa, píacué ìyéeyéica chènuniré!

casímaícué piwàwa, píacué apóstolnái, profetanái nacái,

náapícha níái Dios yàasunái wenàiwicaca,

idécáiná Dios yùuwichàida úái yàcalé Babiloniamica,

ìwalíise macáita yái umàníricaté píricué!”

²¹ Néese, yá abéeri ángel cachàiníiri imichàidaca abéechúa íba manuíchúa
macàpucuíchúa, càichúa iicacánáwade iyú úái namuluéchúaca iyú trigo
ituíná, yá yúucaca úa lamá yáaculé, yá íimacaté:

“Càipíná imáalàacawa ráunamáita yái yàcalé manuírí, caináwanéeri
Babiloniaca.

Yá càmita waicápiná quirínamani càiripínáta.

²² Canácata nacái isànadéeripíná quirínama

yàasu arpawa irícu, flauta, trompeta nacái, canácata nacái icántèeri
quirínama.

Càmita wàanàapíná quirínama níái imàníiyéica yéewawa.

Càmita nacái wéemìapíná quirínama isàna namulúaca trigo ituíná.

²³ Càmita waicápiná quirínama

lámpara icamaláná.

Càmita nacái wéemìapíná quirínama

nasàna namáidaca níái icasèeyéicawa.

Níái iwéndéeyéica yàasuwa, níataté máiníiyéi cawènica pirí cáli finata.

Macáitaté pimèniadaca maliacáisi iyúwa, níái èeri mìnánáica.

²⁴ Babilonia ìyacàle mìnánáita, níái inúaté, profetanámica, nía nacái Dios
yàasunái wenàiwicacaté,

macáita níái wenàiwica nanuényéicaté cháí cáli finata.”

Nàaca cayábéeri Dios irí Chènuniré

19 ¹Néese idénáami, yáté nuémìaca madécaná sànasi càide iyúwa wenàiwica itàanícaalí namanùbaca iyúwa abéericuíseta aléde chènuniré, náimacaté:

“¡Wàacué Dios irí cayábéeri!”^o

Yái ichùuliadàanàca wenàiwica yùuwichàacáisi fícha,
nàanàaca ímíétacaná,
nàalíanàca iináwaná ìwali macáita,
yá nacái chàinisica, wàasu Dios yàasucata nía.

² Yùuwichàidacaalí, yá imànicani machacànita, báisíta nacái.

Iná yácata yùuwichàidaté yái yàcalé manuíríca,
yàcalé minanái icùalécáináté namàni báawéeri nainá iyúwa níái èeri mìnanaíca.

Dios yùuwichàidacaté yái yàcalé manuíríca,
yèepùadacaténáté náipuíná níái yàasunái wenàiwica nanuényéicaté néré.”

³ Yá náimacaté àniawa:

“¡Wàacué Dios irí cayábéeri!

Idécáiná uemácawa, yá nacái úisalená imichàacawa chènuniré càiripináta.”^p

⁴ Néese níái veinticuatro ancianonáica, náapicha níái báinúaca cáuyéica, yá náawiadacaté níawawa cáli iwéré, yá nàcaté Dios ímíétacaná, yái yáawi-néericawa yàalubái fínatawa. Yá náimacaté:

“¡Càicawani!

Wàacué cayábéeri Dios irí!”

⁵ Néese, yá abéeri tàacáisi imusúacatéwa Dios yàalubái yáatanáise. Càirité fimacade:

“¡Píacué Dios irí cayábéeri,
macáita wía yàasunái wenàiwicaca,

níái yèyéica ímíétacaná,
níái cachàiníyéica iicácawa, nía nacái mawèníyéica naicáca.”^q

Nàwacáidacawa Cordero yáapicha chènuniré

⁶ Néese, yá nuémìacaté madécaná wenàiwica isàna càide iyúwa úni manuírí yùucùacatáíwa, iyúwa nacái tiríricaalí manuífaca isàna.

Yá náimacaté:

“¡Wàacué Dios irí cayábéeri!

¡Wacuériná Dios idàbacáiná ichùuliaca macái wenàiwica iwicáu,
yái Dios Cachàinírica Canánama lícha!

⁷ ¡Casíimáicué wía, wayanídacuéwa,
wàacué nacái irí cayábéeri,

idécáiná yéenáíwaná yàanàaca yái Cordero icàsàacatáipinácawa.

Idéca nacái màulenáca úái yàacawéetúaca!”

⁸ Idéca Dios yàaca ulí yái wáluma lino, ùwalicaténáni, masaquèeri, mèlumèluíri nacái.”

Yái wáluma lino fímáaná: yái cayábéeri wawàsi namànfírira nái Dios yàasu-nái wenàiwicaca.

Nayáaca Cordero yáapicha aléde icàsàacatalécawa

⁹ Néese, yá ángel fímaca nulí:

“Pitànàa yái: Casíimáiyéi wenàiwicaca, nái Cordero imáidéeyéica iyáa yáapichawa aléde icàsàacatalécawa.”^s

Imaca nacái nulí àniawa:

“Níacata báisíiyéi Dios itàacáica nái.”

¹⁰ Yá nubàlúaca nùlulù ipùata iyúwa ángel irí nùacaténá fímiétacaná.

Quéwa fímacaté nulí:

“Picá pimàni càiri wawàsica, pìnacáirita nacái íibaidaca Wáiwacali irí núaquéi, iyúwa nacái nái péenánái icàlidéeyéica mamáalàacata Jesús iináwaná ìwali. Abéerita Diosca yái yéewa piaca fímiétacaná.”

Nái tàacáisi càiyéica nacàlidaca Jesús iináwaná ìwali, Dios néeséeyéita nacái yàacawa.

Yái yáawinéericawa cawáyu cabalèeri fínata

¹¹ Néese, yá nuicáca yàacúacawa chènuníse, yá imusúacawa néese abéeri cawáyu cabalèeri. Yái yáawinéericawa fínata fípidenéri:

“Imànfiri Càide Iyúwa Nachùulianáni, Báisíri nacái,” imànicáiná machacànfiri iyú yùuwichàacáisi báawéeyéi irí, càita nacái imànica náipunita ùuwicái.’

¹² Nái ituíca, càiyéide iyúwa quichái ipèrù,” madécaná diadema nacái ichanàacawa fíwita ìwali.

Abéeri fípidenási nacái ichanàawa ìwali, quéwa càmfírira áibanái yáaliawa fímáaná, yáta abéerita yáaliacawa ìwali.

¹³ Iwalica abéeri bàlesi caléeri, isàbéeri irái iyú. Iipidená nacái: “Dios Itàacái.”

¹⁴ Yaté nàacawa yáami nái úwinái chènuníiséeyéica, yáawinéeyéiwa cawáyunái cabalèeyei fínata, ìwalíiyéi wáluma lino cabalèeri cayábéeri, masaquèerica nacái.

¹⁵ Inùmalicuise imusúawa abéeri machete caserúnfiri,” yùuwichàidéeri-piná nái èeri mìnanaíca. Yá calúapiná manuísíwata yái Dios Cachàinfírira Canánama Iicha. Càipiná imànicade iyúwa nabawàidacaalí nabaquíawa uva iyacaná, ituní imusúacaténawa yàalusi iriculé. Yá ichùulìapiná nía chàini-síiri iyú.

¹⁶ Ináawani ìwali, icuuchuí ìwali nacái, ichanàawa yá fípidenásiquéi:

r 19.7 Yàacawéetú fímáaná: wíata canánama yeebáidéeyéica Jesús. Wía ìwacáidéeyéicawa fípidená ìwali. (Iglesia) **s 19.9** Mt. 22.2-3. **t 19.11** Ez. 1.1. **u 19.12** Dn. 10.6.

v 19.15 Machete caserúnfiri, yácata Dios itàacái.

“Reynái Yàasu Rey,
Náiwacanánái Iiwacali Nacái Canánama.”

¹⁷Néese, yá nuicáca abéeri ángel ibàlùacawa èeri finata. Yá imáidaca cachàini nalí macáita níái cuipìranái yáalánfiyéicawa chènunibàa, íimaca nalí:

“Quialécué, pìwacáidacuéwa, piyáacaténácué manuíri yàacàsica yái Dios yèeripinácuéca pírí, ¹⁸piyáacaténácué reynái iinámi, úwinái íiwitápunái iinámi, cachàinfiyéi wenàiwica iinámi, cawáyunái iinámi, nainámi nacái, níái yáawinéeyéimicawa cawáyu íinata. Macái wenàiwica íiwitáaná iinámi: nàasunái wenàiwica iinámi, càmíiyéi nacái nàasu wenàiwica iinámi, cainá-wanéeyéi iinámi, catúulécaneéyéi iinámi nacái.”

¹⁹Néese, yá nuicáca yái cuwèesi caluérica, nía nacái reynái icuèyéica cáli, nàasu úwinái yáapichawa, nàwacáidacawa namànicaténá íipunita úuwicái yái yáawinéericawa cawáyu cabalèeri íinata, yàasu úwinái íipunita nacái.

²⁰Quéwa, yáté náibàaca yái cuwèesi caluérica, profeta cachìwéeri yáapicha, imàníricatè cuwèesi caluéri yáacúalicu yái càmíirica wenàiwica idé imànica, ichìwáidéericatè iyú níái idènièyéicatè cuwèesi yàasu número, nía nacái yèeyéicatè yéénáiwana íimiétacaná. Yá náucacatè nía pucháibanama nacáuca yáapichatawa quichái icalisaniná yáaculé, yái ipucuéricawa azufre iyú.

²¹Níái nàasunái úwináimica, yáté inúaca nía iyú yái machete imusuéricawa inùmalicuise, yái yáawinéericawa cawáyu íinata. Iná macáita níái cuipìranáica, yáté nayáaca nayáacaléwa cadénama nainámi iyú.

Mil camuínái

20 ¹Néese, yá nuicácatè abéeri ángel iricùacawa chènuníise. Itéeri icáapi iricuwa yàacùaná, yái utàwi depuíféerica, abéeri nacái cadena manuíri. ²Yá ángel íibàacatè yái chàwaliwàlica, yái àapi bàaluisàimica íipidenéerica “Camèniàdacáiri”, íipidenéerica nacái “Wàuwidesàiri”, yáté ángel idacùacani mil camuíná. ³Yá yúucacatèni utàwi depuíféeri iriculé, yá nacái ibàliacatè néré inùma dàalawaca, ipíchaná ichìwáidaca mamáalàacata níái èeri mìnanáica iwéréta nachàbacawa níái mil camuíca. Néese mil camuí idénáami, yá iwàwacutápiná nawasàacani, quéwa achúma èerita.

⁴Néese, yá nuicácatè madécaná yàalubáisinái, yá náinatata náawinatéwa níái idéeyéicatè nàaca írí chàinisi nàuwicháidáanápíná wenàiwica cabáya-wanéeyéi.* Yá nacái nuicácatè nacáucami níái nadaluéyéicatè icanápi, nacàlidacáinatè Jesús iináwaná ìwali, Dios itàacái ìwalíise nacái, níái càmíiyéicatè yàa cuwèesi caluéri íimiétacaná, yéénáiwana íimiétacaná nacái, càmíiyéicatè natànàa ipùdalìcu, icáapi ìwali nacái, cuwèesi caluéri íipidená. Yá yèepùacatè cáuca nía àniawa nachùullacaténá wenàiwica Cristo yáapicha mil camuíná. ⁵Yácata idàbacatái nacáucaacawa àtata yéetácáisi íícha níái yéetée-yéimicawa. Níái áibanái yéetée-yéimicawa càmítatéca nacáucaawa iwéréta nachàbacawa níái mil camuíca. ⁶Casíimáica níái idéeyéicatè Dios iseríaca

méetàucuta irípináwa. Níacata idàbéeyéipiná imichàacawa yéetácáisi fícha. Níacata nacái ichúulíeyéipináwa fícha yái néetáanápínacawa pucháiba yàawiríata. Dios yàasu sacerdotenáipínaca nía, nachùuliapínaca nacái Cristo yáapícha iyúwa reynái mil camuúpiná.

Namawèniadacatái yái Camèniadacáirica

⁷Néese idécanáami nachàbacawa níai mil camuíca, yá nawasàapínaca yái Wàuwidesàirica, síisài utàwi depuúwéeri iricuúse nabàliacatalécaté inúma dàalawaca, nadacùacatalécaténi. ⁸Yá yàapínaca ichìwáidaca níai wenàiwica iyéeyéica náinata macáita níai cálináica, iwacáidacaténá nía Gog, Magog néré,^y namànicaténá ùuwicái. Iná manùbasiwápináta nàwacacawa néré níai wenàiwica càide iyúwa yái càina imulúf irièricawa lamá idulèpibàa. ⁹Yá nàapínacawa chinamáinama cáli iwali, níai Camèniadacáiri yàasu úwináica. Yá nàapínaca nayamáacawa Dios yàasu wenàiwica iyacàle itéesebàa, yái yacalé cáininéerica Dios iicáca. Quéwa Dios imàacapíná quichái yúuwàacawa chènuníise, yá yeemápináca macáita níai úwináimica.

¹⁰Yái Camèniadacáiri ichìwáidéericaté nía, yá náucapínacani quichái icalìsaníná yáaculé ipucuéricawa azufre iyú. Aléde idécataléca nacái náucaca yái cuwèesi caluérica, profeta cachiwéeri yáapícha. Yá nérépináca nàuwichàawa èeríapinama, táiyápinama nacái càiripínata.

Jesús icháawàapíná cabalèeri yàalubáisi íinatáise níai yéetéeyéimicawa

¹¹Néese, yá nuicáca abéeri yàalubáisi manuúri cabalèeri, yá nacái yáawinéericawa íinata. Yá napiacawa yáacualicuúse macáita níai icuéyéicawa chènunibàa, cáli nacái, macáita níai iyéeyéica néenibàa, yá canáca nía quirínama.

¹²Néese, yá nacái nuicácaté nabàlùacawa Dios yàalubái fípunita macáita níai wenàiwica yéetéeyéimicatéwa, càasuíyéimi, catúulecanéeyéimi nacái. Yá nàacùacaté abénaméeyéi cuyàlutanái. Nàacùacaté nacái áiba cuyàluta àniawa, yái náipidená iyacatáica níai idènièyéica icáuca càmfíri imáalàawa. Yá Wáiwacali yùuwichàidacaté nía ìwalíise yái namànfíricaté cáucaalítéca nía, càitáde iyúwa ichanàanáwa cuyàluta iricu.^z ¹³Yá lamá yèepùadacaté níai yéetéeyéicatéwa yáaculé, nía nacái yéetácáisi idènièyéicaté, nía nacái iyéeyéicaté càliculii iriculé. Yá Wáiwacali yùuwichàidacaté nía náalimáwanama, ìwalíise yái namànfíricaté idècunitàacá cáucaté nía.

¹⁴Néese, yáté náucaca yái yéetácáisica, yá nacái càliculíca, aléde quichái icalisaníná yáaculé, yái quichái icalisanínáca, yácata néetácataléwa pucháiba yàawiría.

¹⁵Iná cawinácaalí níai canéeyéica fípidená ichanàacawa iricu yái cuyàluta náipidená iyacatáica, níai idènièyéica icáuca càmfíri imáalàawa, yá náucaca nía quichái icalisaníná yáaculé.

Wàlisài èeri, wàlisài cáli nacái

21 ¹Néese núa Juan, yáté nuicáca wàlisài èeri, wàlisài cáli nacái,^a yácáinái quéechéeri èerimica, quéechéerimica nacái cálica idécaté

nachàbacawa, càita nacái canáca quirínama yái lamáca. ²Yá nacái nuicácaté yàcalé mabáyawanéeri iricùacawa chènunfise, Dios yáatanáise yái wàlisài Jerusalén,^b úái yàcaléca idéechúa màulenáca càide iyúwa idécaalí abéechúa inanái ichùnìacawa cayába àacawéeri irípináwa, ucásàacaténáwa yáapicha.^c

³Néese, yá nuémìaca abéeri itàaníca cachàini chènunfise, yá íimacaté:

“Siùcade, idéca Dios icapèe iyaca wenàiwicanái yèewi, iyacaténá náapicha. Yàasunái wenàiwicacaténá nía, iyacaténá nacái náapicha iyúwa nàasu Dios. ⁴Yá Diospinácata ichuìda náicha natuíyáa canánama. Canápináca quirínama yéetácáisi. Canácata nacái fícháaníripiná quirínama. Canáca nacái inàacalesi. Canáca nacái quirínama néré cáiwfiri yùuwichàacáisica, idécáiná nachàbacawa macáita níái wawàsi idàbéeyéicaté iyaca quéechaté.”

⁵Néese yái Dios yáawinéericawa yàalubái fínatawa, yá íimacaté:

“Siùcade, wàlisàica numànica macáita níái wawàsináica.”

Yá nacái íimacaté nulí àniawa:

“Pitànàa nía, níacáiná tàacáisi nutàanfiyéica, báisíta nachàbapínacawa càitáde iyúwa númáaná.”

⁶Yá nacái íimacaté nulí:

“Idéca numáalàida numànica macáita yái wawàsica. Núacata yái idàbáa-náwa, núacata nacái yái imáalàidáaná canánama. Macáita níái macàléeyéica iwàwa, nàapínáca nàira mawènta yáacuise yái únibàa yèerica wacáuca càmfiri imáalàawa.

⁷Níái imawèniadéeyéica fíchawa báawéeri, nàapínáca nalí macáita níái wawàsi càiyéica númaca ìwali. Yá núapínacata nàasu Dios, yá nacái níapínacata nuénibe.^d

⁸Quéwa níái cáalufyéica yùuwichàacawa nùwalíná, càmfíyéica iwàwa yee-báidaca nutàacái, casaquèeyéica fiwitáise, inuéyéica wenàiwica, imànfiyéica báawéeri iiná iyúwa, camàliquéeyéica, yèeyéica yéenáiwánásiná fimiétacaná, macáita níái cachìwéeyéica, nàapínacawa quichái icalìsaniná yáaculé, ipucuéricawa azufre iyú, yái néetacataléwa pucháiba yàawiría.”

Wàlisài Jerusalén

⁹Néese, yá abéeri ángel yàacawa nùatalé, néenáca níái siete ángelnái idè-nièeyéica siete bacàanáí írìcu, siete yùuwichàacáisi, namáalàidéeyéipínáca iyú macáita wawàsi.

Yá íimacaté nulí:

“Quialé, núasáidacaténá pírì úái Cordero yàacawéetúaca.”

¹⁰Yá ángel imàacacaté Espíritu itéca núa abéeri dúli manuírì fínatalé, chènunfiri nacái. Yá nérécaté, yáasáida nulí yái yàcalé Jerusalén mabáyawanéerica, iricuéricawa chènunfise Dios yáatanáise.

¹¹Yái yàcaléca icànéeri mèlumèluwaca Dios icamaláná iyúta, yái ucamalánáca càiride iyúwa íba cawèníchúaca icamalá, iyúwa úái íba jaspe cabalèechúaca icamalá cuníawaca, ¹²idènièri iwáiná chènunfiriwa, manuírì nacái itéesebàawa. Iwáiná ìwali idènia doce inùmawa, inùma imanùbacata ìya abéeri ángel. Yá nacái inùma imanùbacata ichanàawa yái abéeri Israel

b 21.2 Yái Jerusalén: Yácata wàlisài Jerusalén, yái Dios iyacàle, iyacataléca yàasunái wenàiwica yáapichawa. **c 21.2** Is. 61.10. **d 21.7** 2 S. 7.14; 1 Cr. 17.13.

itaquénáinámi ípidenáca, iyúwata nàawiríá imanùbaca. ¹³Máisiba inùma ìya sísiàmade èeri imusúacatáisecewa, máisiba nacái ìya sísiàmade èeri iwàlùacataléwa, máisiba nacái yéemawáise, máisibata nacái áiba yéemawáise.

¹⁴Yái yàcalé iwáiná ibàluèricawa íinata, idènièri doce íiwitáaná íbanái yàapísewa, irièyéiwa báinatácanama. Nàwali níái doce íbanáica, yá náipidená ichanàacawa níái doce apóstolnáica, Cordero yàasunáica.

¹⁵Yái ángel itàanfíríca núapícha, idènièri icáapi iricuwa abéechúa vara yáawami orota, yáalimáidacaténá uyú yàcalé macáita, inùma, iwáiná nacái.^e

¹⁶Yái yàcaléca, abédanaméerita ibàlài icáalaca, yùucu, ichènunica nacái. Yá yáalimáidacaté yàcalé icáalaca iwàwi iyú: dos mil docientos kilómetros yùucu, icáalaca, ichènunica nacái.^f ¹⁷Yá nacái yáalimáidacaté yàcalé iwáiná, sesenta y cinco metro ichènunica. Yái càiríca ángel yáalimáidacaté iyú, yátái èeri mìnánái yáalimáidáanáca yàasu wawàsiwa.^g

¹⁸Yái yàcalé iwáináca yáawami yátái íba jaspeca, yá nacái yàcalé ìyacàlénaca yáawami orota, càiri iicácanáwade iyúwa yái cuniéri wawàsica watu-núacaalí ìwalíise masacàawaca.

¹⁹Níái íbanái yàcalé iwáiná ibàluèyéicawa íinata, nachanàidéeyéi ìwalíise madécaná íiwitáaná íba cawèniyéi. Yái idàbéerica iriacawa iwáiná yáapíse, yácata íba jaspe:^h pucháibáaná zafiro, máisibáaná ágata, báinúacáaná esmeralda, ²⁰cinconá ónice, seisná cornalina, sietená crisólito, ochoná berilo, nuevená topacio, diezná crisoprasa, oncená jacinto, yái docenáca nía amatista.

²¹Níái doce yàcalé inùmabàleca, níawami íba perlata náalimáwanama. Yái yàcalé ibàacháwalenaca, yáawami orota, cuniéri yèewibàa masacàawaca.

²²Quéwa aléde yàcalé iriculé, canáca nuiquéeri néré Dios icapèeca, yácáináta capii néré yái Wacuèriná Dios Cachàiníríca Canánama íicha, Cordero yáapícha.

²³Yái yàcaléca, càmita iwàwacutá èeri icamalá, quéeri icamalá nacái icànéeyéipíná néré, Dios icamalánácáináta icàna néré, Corderoca nacái áiba icàna néré. ²⁴Iná macáita níái wenàiwica íiwitáaná idéeyéicaté ichùulliacawa yùuwichàacáisi íicha, naipínáinipínaca yàcalé icamalá irícu. Níái reynái cáli mìnánáica, nàanàidapíná nàasu yàasusi cawèníriwa néré.

²⁵Níái yàcalé inùmaca càmíiyéita nabàlìapínáwa èeríapi, canácáináta néré catá quirínama. ²⁶Yá nérépínaca naté nàasu yàasusi cawèníriwa, cayábanaméeyéi wawàsi nacái níái áiba cáli néeséeyéica.ⁱ

²⁷Quéwa càmita nawàlùapínáwa yàcalé iriculé, níái casaquèeyéica íiwi-táise, yèeyéica yéenáiwánási fimiétacaná, cachìwéeyéi nacái.

Níata iwàlùapínáwa néré, níái ípidená ìyèeyéica Cordero yàasu cuyàluta irícu, níái Dios yèeyéipínaca irí icáuca càmíiri imáalàawa.

e 21.15 Ez. 40.3. **f 21.16** Doce mil estadio fímáaná: Siùcade wàasu èeri, watàaníca kilómetro iwali. Iná yái Dios ìyacàleca idèniaca 2.200 kilómetros ibàlài icáalaca báipunitácanama, yùucu, ichènunica nacái. **g 21.17** Bàaluité, yái abéeri codo, yàacawa vacáapi ipùata néese, yàanàaca wàana iticule néré. Iná níái 144 codos, wàasu èeri siùcade, 65 metros. **h 21.19** Yái íba Jaspe, yácata nacái esmeralda, quéwa cuniéri cabalèewaca. **i 21.26** Is. 60.11.

Uni cáuri

22 ¹Néese, yá ángel yáasáidacaté nuicá abéeri úni masaquèeri, yái yèerica wacáuca càmfiri imáalàawa.^j Cuniéri yáaculé melùmelù-waca, sísèeri imusúacawade Dios yàalubái néese, Cordero yáatanáise nacái.

²Yái única, irièriwa yàcalé ibàacháwalená bamuchúamibàa. Idùlepibàa ibà-lùawa báipunitácanama yái áicu yèerica wacáuca càmfiri imáalàawa,^k docée-rica iyacaná camuí imanùbaca, abéechúata quéwa iyacaná quéeri imanùbaca. Níái ibáináca, dabépiná nálí níái macái wenàiwica íiwitáanáca.

³Aléde yàcalé iriculé canápináca néré quirínama yái báawéerica Dios iicáca,^l néenipinácáináta Dios yàalubái iya, Cordero yàalubái nacái. Níái Dios yàasunái wenàiwicaca nàapináca fimiétacaná. ⁴Naicápiná nacái inànii, yá nacái nadèniapináca fipidená napùdalicuwa. ⁵Càmita nacái catápiná quirí-nama yàcalé iricu. Iná càmita lámpara icamaláná iwàwacutáwa néré, èeri icamalá nacái, yácáináta Wáiwacali Dios yái icànapiná nálí, yá nacái nachùu-làpináca yáapicha néeni càiripináta.

Mawiénica Jesucristo yàanàaca

⁶Néese, yá ángel fimacaté nulí:

“Níái tàacáisi càiyéica nutàaníca, báisíta nachàbapinácawa càide iyúwa núumáaná. Yái Wáiwacalica, yái Dios imàaquéericaté yàasu espírituwa profetanái irí, idéca ibànùaca yàasu ángelwa yáasáidacaténá yàasunái wenàiwica iríwa níái wawàsinái ichàbéeyéipinácawa mesúnamáita.”

⁷“¡Péemiacué, nùanàapináca mesúnamáita! Casíimáirica yái imàníirica càide iyúwa fímáaná yái tàacáisi ichanèericawa cháí cuyàluta iricu.”

⁸Núa Juan, núacata yái iiquéericaté macáita yái wawàsica, yéemièricaté nacái isàna. Néese idécanáamité nuicácani, idécanáamité nacái nuémìaca isàna, yáté nubàlùaca nùulù ipùata iyúwa ángel yàabàli iwéré, nùacaténá fimiétacaná, yái yáasáidéericaté iyaca nulí macáita yái wawàsica.

⁹Quéwa fímaca nulí:

“Picá pimàni yái càiri wawàsica! Pinacáirita nacái fíbidaca Dios yáapicha núaquéi, iyúwa nacái péenánái profetanái, macáita nacái níái imàníiyéica càide iyúwa itàacái fímáaná yái cuyàluta. Yáta pía fimiétacaná, yái Diosca, núa càmita.”

¹⁰Limaca nacái nulí:

“Picá píibàa yái tàacáisi ichanèericawa cháí cuyàluta iricu, icàlidéerica yái wawàsi ichàbéeripinácawa wapíchaléwa, mawiénicáiná yái èeri ichàbacatái-pinácawa.

¹¹Cawinácaalí iwàwa imànica ibáyawanáwa mamáalàacata, pibatàa imànica ibáyawanáwa. Yái iwàwéerica casacàaca íiwitáise, pibatàa casacàaca íiwitáise. Yái iwàwéerica iyaca machacànita, iwàwacutá imànica cayábéeri áibanái irí. Yái imàníirica càide iyúwa Dios iwàwáaná, iwàwacutá imànicani abémáidata.”

¹²Yá Jesús fimacaté:

“¡Péemiacué, nùanàapináca mesúnamáita. Yá nacái nùanàidapináca núapichawa nawèni níái wenàiwicaca, nùacaténá nawèni náalimáwanama,

cayábéeri wawàsi nálí níái imàníyéica cayábéeri, yùuwichàacáisi nacái nálí níái imàníyéica báawéeri wawàsica. ¹³Núacata yái idàbáidáanáwa, núacata nacái yái imáalàidáaná. Núacata yái idàbáidéericaté macáita yái wawàsica, núacata nacái yái imáalàidéeripinácani.”

¹⁴Casíimáiyéica níái manuýéica iwàwa Jesús iwéré, imàacacáiná iwàwa nabáyawaná fícha, níacata yái idènièyéi wawàsi nayáacaténá ìyacaná yái àicu yèeripináca nacáuca càmfíri imáalàawa, yéewacaténá nacái nawàlùupiná-cawa yàcalé inùmanái iricubàa.

¹⁵Quéwa níái áulinái caluéyéi nacáiyéica íiwitáise, bàacháwáisepináta namàacawa, camàliquéeyéi, imàníyéica báawéeri iiná iyúwa, inuéyéica wenàiwica, yèeyéi yéenaiwanási íimiétacaná, macáita nacái níái caséeyéica imànica ichiwawa.

¹⁶“Núa Jesús, idéca nubànùaca nùasu ángelwa icàlidacaténácué pírí iiná-waná macáita yái wawàsica, píricué píacué yeebáidéeyéica nùwali. Núacata rey David itaquérinámi. Núacata nacái yái càiride iyúwa dùlupùta icànéerica mèlumèluwaca cacámalaléwa.”^m

¹⁷Yái Espíritu Santoca, úa nacái Cordero yàacawéetúaca, yá náimaca: “Quialé.” Macáita níái yéemièyéicani, yá nacái pímacuéca: “Quialé.” Cawinácaalí nacái macàle iwàwa, yá iwàwacutá nàacawa néese, nàiracaténá mawènitá yái úni yèerica wacáuca càmfírca imáalàawa.”

¹⁸Iná macáita níái yéemièyéica itàacáiná yái ichàbéeripináca wapíchaléwa, nutànèeyéica cháí cuyàluta irícu, nùlàacué pía fícha: Cawinácaalí itùculiada ipùalé yái tàacáisi nutànèerica, yá nacái Dios itùculiadapináca irí níái yùuwichàacáisi nutànèeyéica ìwali cháí cuyàluta irícu. ¹⁹Cawinácaalí nacái yeedá yéená yái tàacáisi nutànèerica cháí cuyàluta irícu, ichàbéeripiná-cawa wapíchaléwa, càmita Dios imàacapiná iyáaca ìyacaná yéená yái àicu yèerica wacáuca càmfíri imáalàawa. Càmita nacái imàacapiná ìyaca irículé yái Dios ìyacàle mabáyawanéerica, càide iyúwa ichanàanáwa cháí cuyàluta irícu.

²⁰Yái Jesús, yácata icàlidéeri walí nàwali báisíta níái tàacáisi ichanèeyéi-cawa cháí cuyàluta irícu, càica ímacade: “Báisíta, nùanàapináca mesúna-máita.”

Càicawani. “¡Aqualé sfisàara, Wáiwacali Jesús!”

²¹Nusutá Wáiwacali Jesús fícha, yàacaténácué pírí mawènitá yái pimáa-puèricuéca, ìyacaténácué nacái píapícha càiripináta. Càicawani.

Glosario

A

Aarón Yái Moisés yéenasàiri, yái idàbéerité íibaidaca iyúwa Sacerdotenái ííwítápu israelnái yèewi, namusúacaalítéwa Egipto yàasu cáli néese.
Ex. 4.14; 7.1-2,7; He. 5.4.

Abadón, hebreo itàacái iyú, Apolión, griego itàacái iyú Abéeri ángel camàapuanái yàasu rey, icuèri utàwi depuífweeri, yéetácáisi íiwacali nacái.

Ap. 9.11; Lc. 16.26.

Abismo Utàwi depuífweeri.

Ro. 10.7; Ap. 9.1; 17.8; 20.3.

Abogado Abéeri wenàiwica yáaliéri iicáca cayába wawàsi, chánácaalí yái cayábéerica, báawéerica nacái. Itàanfíríca nacái áiba iwícaú imusúadacaténáni báawéeri wawàsi íícha, càmicaalí, yá nacái icháawàacani, presocaténáni.

Hch. 24.1; 1 Jn. 2.1.

Abortivo / Abortado Abéeri sùmài asáiri ipíchawáise iquéere yàanàaca.
1 Co. 15.8.

Abominación Wamànicaalí báawéeri, cháí wamànicatáica cayábéeri Dios irí.

Mt. 24.15; Ap. 21.27; Lc. 16.15; 2 Ts. 2.3-4.

Abrogar Íimáaná: Wamáalàidáanácaalí o weedácaalí abéeri wawàsi ichàini.
Mt. 5.17; Gá. 3.17; He. 7.18.

Abstenerse Wáibàacaalí wíawawa abéeri wawàsi íícha ipíchaná wamànicani.

Hch. 21.25; 1 Co. 9.25; 1 Ts. 5.22; 1 Ti. 4.3; 1 P. 2.11.

Acepción Wamànicaalí cayábéeri wawàsi abénaméeyéi wenàiwica íríta, quiríta náicha níái áibanáica càide iyúwa nuwàwáaná.

Hch. 10.34; Stg. 2.1,9; 1 P. 1.17; Col. 3.25; Ef. 6.9; Gá. 2.6; Ro. 2.11.

Acusador Caséeri icháawàaca áiba wenàiwica iináwaná abéeri bayáwanási íwalíise.

Hch. 23.30; 25.16; Ap. 12.10.

Adivinación Yácata abénaméeyéi wenàiwica iwàwacatái yáalíacawa ìwali yái ííwítáisesi càmfíríca wenàiwica yáalfawa ìwali, iicáca càinácaalí wawàsica yái ichàbéeripinácawa áiba wenàiwica irí.

Hch. 16.16.

Adorar Wàacaalí ímíétacaná yái abéeri wawàsica o wenàiwica nacái, cáininásiwacáiná waicàcani.

Mt. 2.2; Jn. 4.20,24; 9.38; Hch. 10.25; 17.23; 1 Co. 14.25; He. 1.6; Ap. 4.10.

Adulterio Abéeri asiali imànicaalí báawéeri iiná iyúwa abéechúa inanái yáapicha càmfíchúaca yàacawéetúa ibàacanéeri iyú, inanái nacái áiba asiali yáapicha.

Mt. 5.27; 5.32; Mr. 10.11; Jn. 8.3; Gá. 5.19; Stg. 2.11.

Adversario Abéeri watàlima o wàuwidesàiri, icháawèerica wía èeri imanùbaca. Yácata nacái Camèniadacáiri.

1 Ti. 5.14; 1 P. 5.8; 1 Co. 16.9.

Alabar Watàanícaalí cayába áiba ìwali, o áiba wawàsi ìwali nacái. Chènunìbàacaténá wamànica iináwaná wàacatái cayábéeri Dios irí.

Lc. 16.8; 24.53; Hch. 5.13; Ro. 15.11; Ef. 5.19; He. 2.12; Ap. 19.5.

Alabastro Abéeri yàalusi namànfíricaté íba bàsabàséeri iyú, pumènfíri cawènfíri yàalupínaté.

Mt. 26.7; Mr. 14.3; Lc. 7.37.

Aleluya Wáasáidáaná casíimáica wía. Wàacatái Dios irí cayábéeri. Ap. 19.1,4,6.

Alfa / Abéechúa “A” Griegonái yàasu letra idàbáanáwa iyúwa abéechúa “A” wawáimi itàacái iyú, watàacái iyú nacái.

Ap. 1.8; 21.6; 22.13.

Altar Iba nalièdéeyéi finatabàawacawa neeméericaté finata cuwèesi, pumènfíri nacái Dios iripíná.

Lc. 1.11; Mt. 5.23; Ap. 6.9; 11.1; He. 13.10.

Apóstol Nachùulièri yàaca imànica abéeri íbaidacalési. Abéeri wenàiwica Jesucristo iníwèeri, idènièri ichàiniwa áibanái ícha, nèewi níái yeebáidéeyéica Jesús, yá ichùuliacani yàacaténá icàlidaca itàacái wenàiwicanái irí.

Mt. 10.1-4.

Arras Yácata Espíritu Santo, Dios imàaquéerica wawàwalicu idècunitàacá wàyaca cháí èeri irícu, idècunitàa nacái yàanàpináca yeedáca wía, yàacaténá walí níái yàasusi cawènfíyéica wapíchaléwa.

Ef. 1.14; 2 Co. 1.22; 5.5.

Armagedón Abéeri abédéeri cáli, camínata Israel yàasu cáli néenipíná, Dios imànicatáipíná ùuwicái náipunita macáita, imáalàidacatáipíná nacái níái báawanaméeyéica ipíchawáiseca èeri imáalàacawa.

Ap. 16.16.

Amonestar Nàalàacaalí wía ipíchaná wamànica abéeri wawàsi.

Ro. 1.14; Hch. 20.31; 27.9; 1 Co. 4.14; 10.11; Col. 1.28; 1 Ts. 5.2; 2 Ts. 3.15; 1 P. 5.12.

Ángel Dios icàlidéeri irí tàacáisi, yàacaténá icàlidacani wenàiwica irí. Abéeri Espíritucani Dios imàaquéeri nacái icùaca wía wáalimáwanama.

Mt. 1.20; 4.6,11; Mr. 1.13; Lc. 1.11; Jn. 1.51; Hch. 5.19; 10.13.

Anticristo Yácata Cristo yùuwide yèericawa Cristo itàacái ípunita.

1 Jn. 2.18; 4.3; 2 Jn. 7.

B

Baal Cananeonái yàasu dios, unía íiwacalinátésa nálí, yácata imàaquéeritésa bànacalé idàwinàacawa nálí cayába, wenàiwicanái nacái. Abéeri yéenaiwanási nèerité fimiétacaná bàaluité.

Ro. 11.4.

Bautismo Wáapúadacaalí macáita abéeri wenàiwica uníaculé. Wabautizácaalí abéeri wenàiwica uníaculé yáasáidacaténá idéca yeebáidaca Jesús ìwali.

Mt. 13.3,11,13,20,22; 28.19; Mr. 1.4; 16.16; Lc. 12.50; Hch. 1.5; 2.38.

Beelzebú Yácata áiba Camèniadacáiri íipidená.

Mt. 3.10; 12.24; Lc. 11.15.

Bendición / bendecir Watàanícaalí Dios yáapicha o wamáidacaalí Dios íipidená ìwali yéewacaténá imànica áiba wenàiwica írí cayábéeri. Càita nacái íipidená bendición macáita yái wawàsi Dios yèerica walí.

Ro. 15.29; Gá. 3.14; He. 12.17; Stg. 3.10; 1 P. 3.9

Blasfemar Watàanícaalí báawéeri tàacái iyú Dios íipidená ìwali, Dios yàasu wawàsi ìwali nacái.

Hch. 13.45; 26.11; Ro. 2.24; 1 Ti. 1.20; Tit. 2.5; Ap. 13.6; 16.9.

C

Caifás Sacerdotenái íiwacali nabàlùadéericaté níái romanonáica, Anás íisimalecaté nacái, sacerdotenái íiwacali cachàiníri yàasu wawàsi quiríta.

Lc. 3.12; Jn. 18.3; Mt. 26.3-5; Hch. 4.6-21.

Calumniar Watàanícaalí báawanama áiba íipidená ìwali, báawacaténá wamànica iináwaná.

Lc. 3.4; Ro. 3.8; 1 P. 3.16; 1 Ti. 3.11; 2 Ti. 3.3; Tit. 2.3.

Cebada Abéeri bànacalé trigo nacáiri iicacánáwa, iyúwa nacái arroz namuluérica nacái iináná namànicaténá iyú pan. Yái Cebada mawènírité quiríta trigo íicha.

Ap. 6.6; Jn. 6.9.

Circuncisión / circuncidar: Yácata náiríacaalí abéeri asíali ìwalíisesàì íimami ipùata yéená.

Hch. 7.8; Jn. 7.22; Gá. 2.3; 5.2; 6.12; Fil. 3.5; Col. 2.11.

Cizaña Masicái báawéeri, imusuéricawa bànacalé yèewibàa yái iyacanáca idènièri culáli, càmfiri yéewa wayáaca. Yácata Camèniadacáiri yàasu wawàsi imànírica nálí báawéeri níái yeebáidéeyéica Dios itàacái.

Mt. 13.25; 13.38.

Codicia / Codiciar, Envidia Yácata wawàwacaalí o canàiníacaalí waicáca máiní abéeri wawàsi o áiba yàasu nacái càmfirica yéewa wàasuca.

Mt. 5.28; Ro. 7.7; 1 Co. 10.6; Ap. 18.14.

Coheredero Wàasuca abédanamata Cristo yáapicha níái wawàsinái cawèníyéi iyéeyéica chènuniré.

Ro. 8.17; Ef. 3.6; 1 P. 3.7.

Comunión Abédanamacaalí wàasu wawàsi, wáiwitáise nacái, wáapichawáaca abéeri wawàsi ìwali, náapicha níái waicácalénái, wéénánáica, wàyaquéewéeyéi nacái.

Hch. 2.42; 1 Co. 1.9; 10.16; 2 Co. 13.13; Fil. 1.5; 1 Jn. 1.3,6.

Concilio/Sanedrín Níacata judíonái ííwítápunái idènièyéica chàinisi nachùnìanápíná wawàsi yàcalé irícu, 71 namanùbacaté.

Mt. 10.17; Mr. 13.9; 14.55; Lc. 23.50; Hch. 5.21; 22.30.

Cristo, griego itàacái iyú / Mesías, hebreo itàacái iyú Yácata Dios iníwèerité, yàacaténá imànicaté abéeri íbaidacalési aléi èeri iriculé. Jn. 1.41; 4.25.

D

Dádiva Yácata wawàsi wèerica mawènitá áiba irí.

Mt. 7.11; Lc. 11.13; Ro. 6.23; Fil. 4.17; Stg. 1.17.

Deidad Yácata Dios ííwítáise íicácanáwa iyaca. Càmita wáalimá waicáca Dios, yàasu wawàsínái nacái, iyúwa ichàini, ííwítáise nacái. Quéwa wáalimá waicáca amalánama níái wawàsi imànífíyícaté cháí èeri irícu, idàbacaalíté yá èeriquéi.

Ro. 1.20; Col. 2.9

Denario Abéechúa palata ituíná, romanonái ipalátani, napáyaidáanaté abéeri asiali iwèni íbaidaca abéeri èeri.

Mt. 18.28; 20.2; 22.19; Lc. 7.41; 10.35; Jn. 6.7; Ap. 6.6.

Diablo, griego itàacái iyú, Satanás, hebreo itàacái iyú, Arameo itàacái iyú nacái Yácata espíritu báawéeri, cacháawàacáiri, Dios yùuwide, wàuwide nacái wía yeebáidéeyéica Dios. Yácata báawéeri imànica wáiwítáise yéewacaténá wamànica báawéeri.

Mt. 4.10; Mr. 1.13; 4.15; Lc. 10.18; 13.16; 22.3; Hch. 5.4; Ro. 16.20; 1 Co. 5.5; 2 Co. 2.11; 11.14; 1 Ts. 2.18; 2 Ts. 2.9; 1 Ti. 1.20; Ap. 2.9; 12.9; 20.2,7.

Disciplina / disciplinar Yácata wàalàacaalí wéenibewa cáininéeyéica waicáca ipíchaná namànica báawéeri. Dios yàalàacaalí nacái wía ìwalíise yái wabáyawaná wamàníirica, imachacàniacaténá wáiwítáise. He. 12.5,6,9; Ef. 6.4.

Dispensación Yácata Dios ìwacáidacatáipíná macáita yái wawàsica, yàasu èeri yéenáiwana yàanàca irí, iyúwaté idéená fínáida imànica, imàacacaténá Cristo icùaca macáita níái idàbacaléca ìyèeyéica chènuniré, macáita nacái níái ìyèeyéica cháí cáli finata.

Ef. 1.10; 3.9.

Doctrina Yácata abéeri yéewáidáanási, yéewáidéerica wía Dios ìwali, itàacái ìwali nacái.

Mt. 7.28; 22.33; Mr. 1.22; Lc. 4.32; 15.9; Mr. 7.7; Ap. 2.14.

E

Enseñorear Imàníirica yáawawa náiwítápu iyú, náiwacali iyú nacái.

Mt. 20.25; Mr. 10.42; Lc. 22.25; Ro. 6.9; 7.1; 2 Co. 1.24.

Escriba Yácata itànèeri cuyàluta, ichàbáidéeri nacái Dios itàacái wàlisài cuyàluta ìwali, yáaliéri nacái ley ímáaná.

Mt. 5.20; 7.29; 8.19; 13.52; Mr. 2.16; 12.38; Lc. 6.7; 22.2; 1 Co. 1.20.

Estéril Abéechúa inanái o asiali nacái, càmfíyí yéewa quéenibeca, àicu nacái canéeri iyacaná.

Lc. 1.7; 23.29.

Eterno / Eternidad Iyéerica càiripináta, càmfíríca imáalàawa quirínama.
Mt. 18.8; 25.46; Mr. 3.29; 2 Co. 4.17,18; He. 5.9; 9.12,15; 2 P. 1.11;
Ap. 14.6.

F

Faraón Náipidená níái reynáí icuèyéícaté Egipto yàasu cáli bàaluité.
Hch. 7.10,21; He. 11.24.

Fariseo Yái wenàiwica néenacaté níái judíonái yéewáidéeyéícaté
méetàuculé Dios itàacái íicha, Cristo yàasu èerité. Cachìwéeyéité.
Imàníyéité íicáwa càide iyúwaté ley íimáaná, nía nacái áibanái ley
namàníyéité nalíwa càide iyúwaté náíwítáise iyáaná.
Mt. 3.7; 9.11; 12.14; 15.12; 16.1; 23.13; Mr. 2.18; 8.11; Lc. 5.17;
Jn. 7.32; Hch. 15.5; Fil. 3.5.

Fe Manuícaalí wawàwa Dios iwéré, weebáidacaalí weedápináca walíwa
báisíta yái wacuèrica wàyaca. Weebáidacaalí nacái báisícata iyaca yái
càmííríca wáalímá waicáca watuf iyúwa.
Mt. 6.30; 8.26; 9.22; 15.28; Mr. 4.40; Lc. 7.50; Hch. 3.16; Ro. 1.5;
1 Co. 2.5; 2 Co. 1.24; Gá. 2.16; Ef. 1.15; Fil. 1.27; Col. 1.4; 1 Ts. 1.3,8;
1 Ti. 1.2; 2 Ti. 1.5; Tit. 1.1; Flm. 5; He. 4.2; 6.1; Stg. 1.6; 1 P. 1.5;
2 P. 1.1; Jn. 5.4; Jud. 3.20; He. 11.1; Ap. 2.19.

Filactería Yácata fariseonái ichanàidéerité ipùda ìwaliwa abéechúa yàalusi
manuíchúa quiríta áibanái yàasu íicha, cuwèesi íimami ìwali, Dios
itàacái iyéerité írìcu. Aiba nacái nachanàidatè nàana ìwaliwa apáu
néesema, natàanícaalíté Dios yáapicha.
Mt. 23.5.

Fornicación Wamànicaalí báawéeri wainá iyúwa abéechúa inanái
yáapicha, càmfíchúaca wacásàawa yáapicha.
Mt. 5.32; 19.9; Hch. 15.20; Ro. 1.29; 1 Co. 5.1; 6.13,18; 7.2;
2 Co. 12.21; Gá. 5.19; Ef. 5.3; Col. 3.5; 1 Ts. 4.3; Ap. 2.14; 18.3.

G

Gamaliel Abéeri asíali cáalíacáiri, yéewáidéerité nacái Dios itàacái
wenàiwicanái írì, yáaliérítéwa nacái cayába ley ìwali.
Hch. 5.34; 22.3.

Gloria Hebreo itàacái iyú “shekinah.” Yácata Dios iyacatái, ichàini
icamaláaná imanuúca. Wàacaalí nacái írì cayábéeri, yá wáimaca,
¡Gloria a Dios! Aibaalí itàaníca wenàiwica íináwaná ìwali,
namànicaalí cayábéeri wawàsica.

Mt. 16.27; 24.30; Lc. 2.9; 14.32; Jn. 1.14; 2.11; 5.41; Hch. 12.23;
Ro. 2.7; 3.23; 8.18; 1 Co. 9.15; 2 Co. 1.14; Ef. 1.6; 3.21; Fil. 1.26;
Col. 1.27; He. 3.3; Jud. 24,25; Ap. 4.11; 7.12; 14.7; 19.7; 21.23.

Gracia Yácata Dios imànífiri walí mawèníta, éwita càmfíríca walípinátani,
cabáyawanácáiná wía. Càicáaníta, yá yàaca walíni mawèníta.
Mt. 10.18; Lc. 1.30; Jn. 1.14; Hch. 4.33; Ro. 1.5; 3.24; 1 Co. 15.10;
2 Co. 1.15; Gá. 2.21; Ef. 1.7; Fil. 1.7; 1 Ti. 1.14; 2 Ti. 2.1; Tit. 2.11;
He. 4.16; Stg. 4.6; 1 P. 1.13; 2 P. 3.18; Jud. 4.

Granizo Uni casalínfiri íbanácaná dàaléeyéi, icaléeyéiwa chènuníse.
Ap. 8.7; 11.19.

H

Hades, griego itàacái iyú / Seol, hebreo itàacái iyú Yácata utàwi depuíféeri. Yácata nacái yùuwichàacáisi quichái, nacáucami iyacataléca níai càmfiyéicaté yeebáida Jesús ìwali. Aibaalí itàaníca càlicullí ìwali.
Mt. 11.23; 16.18; Lc. 16.23; Hch. 2.27; Ap. 1.18; 6.8; 20.14.

Herencia / heredad, heredero Náaniri yàasumi imàaquéerica yéenibenái iríwa, nàwacuérípináca nàwaliwa.
Lc. 12.13; Hch. 20.32; 26.18; Ef. 1.11,14,18; 5.5; Col. 1.12; He. 9.15; 10.34; 11.8; 1 P. 1.4.

Hipócrita / hipocresia Abéeri wenàiwica càmfiiri yáasáida íiwitáisewa machacànita càide iyúwa íiwitáise iyáaná báisíta. Iyúwa nacái íináidáanáwa, iicacánáwa nacái itàaníca wáapicha, quéwa càmita báisíta. Càicáanide iyúwa wáyàacaalí wanànì ìwaliwa áiba wenàiwica yéenáiwánáwa.

Mt. 6.2,5,16; 7.5; 15.7; 16.3; 22.18; 23.13; 24.51; Lc. 13.15; 1 P. 2.1.

Holocausto Israelnáí yeemácaalíté wiúnamáiwaca yái abéeri cuwèesi, nèericaté Dios irípiná. Nanúacaalí nacái manùba wenàiwica.
Mr. 12.33; He. 10.6.

Hospedar / hospitalidad, hospedador Weedácaalí wàataléwa cayába níai wenàiwica ipáchiyéica wífa, wamàaca nacái nalí yàalusi naimácatáipíná.
Hch. 28.7; He. 13.2; Ro. 12.13; 1 Ti. 5.10; 1 P. 4.9.

Huérfano Sùmài canéeri yáaniri, yéetácáinátéwa íicha.
Jn. 14.18; Stg. 1.27.

I

Ídolo / idolatría Yácata wàacaalí yéenáiwánásináí fimiétacaná Dios íicha. Aiba wawàsi nacái máiníiri cáiníná waicáca, cayábéeri nacái waicáca.
Hch. 17.16; 1 Co. 10.14; Gá. 5.20; 1 P. 4.3; 1 Ts. 1.9; 1 Jn. 5.21; Ap. 2.14.

Iglesia Macáita níai wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús ìwali.
Mt. 16.18; 18.17; Hch. 2.47; 5.11; 8.3; 9.31; 11.22,26; Ro. 16.5; 1 Co. 10.32; 11.18,22; 12.28; 14.4; 2 Co. 8.1,23; 11.8; Gá. 1.3; Ef. 1.22; 3.21; 5.23,27; Fil. 3.6; Col. 1.18; 4.15; 1 Ti. 3.5; 3.15; 5.16; 3 Jn. 10; Ap. 1.4.

Incorruptible Yái wawàsi càmfiiripínáca yéewa ibadácawa.
Ro. 1.23; 1 Co. 9.25; 15.52; 1 P. 1.4; 3.4; 5.4.

Indigno / indignamente Càmfiirica yéewapíná numànica. Yácata wenàiwica càmfiiri yàa Dios yàasu wawàsi fimiétacaná, càmíicáiná nacái cawèni iicáca íimáaná.
1 Co. 11.27.

J

Juramento Yácata watàanícaalí Dios íipidená ìwali áiba irí, yéewacaténása yeebáidaca walí yái wawàwéerica yeebáidaca walí. Quéwa càmita cayába Dios iicácani.

Mt. 5.33; 14.9; 26.72; Lc. 1.73; He. 6.17; 7.20.

Justicia Wamànicaalí cayábéeri machacànita áibanái irí càide iyúwa iwàwacutáaná wamànica nalí.

Mt. 3.15; 5.6,20; 6.1,33; 21.32; 23.23; Lc. 11.42; Hch. 8.33; Ro. 1.17; Ef. 4.24; Fil. 1.11; Tit. 3.5; He. 1.9; Stg. 1.20; 3.18; 1 P. 2.24; 2 P. 3.13; 1 Jn. 2.29; Ap. 18.20; 19.11.

Justificación / justo Yácata mabáyawanácatái Dios iicáca wía Jesucristo iwalfíse.

Ro. 4.25; 5.16,18; 1 Co. 1.30; 2 Co. 3.9.

L

Levadura Aicu yùuwi iináná yéewéeri inísàidaca o imùlucáidaca nacái íbesi. Iimáaná nacái, áiba yéewáidáanási cachiwéeri yéewáidéeri méetàuculé Dios itàacái fícha.

Mt. 13.13; 16.6; 26.17; 1 Co. 5.6,7,8.

Leví Itaquérinamité Yái Moisés, yéenasàiri Aarón nacái, yái idàbéerité íbaidaca iyúwa Sacerdotenái íiwitápu israelnái yèewi, namusúacaalítéwa Egipto yàasu cáli néese.

Ex. 4.14; 7.1-2,7; He. 5.4.

Leví Jacob o Israel iirimité Lea yáapicha. Néese pinátaté namusúawa macáita níái sacerdotenái levitanáica íbaidéeyéica Dios icapèe iricu.

Lc. 10.32; Jn. 1.19; Hch. 4.36; He. 7.3,4,10.

M

Maldecir / maldición Wataànicaalí báawéeri tàacáisi iyú abéeri wenàiwica iwali.

Mt. 5.44; 15.4; 26.54; Mr. 11.21; Hch. 23.5; Ro. 12.14; 1 Co. 4.12; He. 6.8; 1 P. 2.23.

Maná Abéeri yàacàsi pan nacáiri iicacánáwa Dios yèerité israelnái iyáa nèepunícaalíté máisawalíri yùucubàa.

Jn. 6.31; He. 9.4.

Mandamiento / Ley Níacata tàacáisinái ichùulièyéicaté israelnái iyaca machacànita. Níacata nacái Dios yàasu ley ichùulièricaté Moisés itànàaca.

Mt. 5.19; Mr. 10.19; Jn. 12.49; Hch. 1.2; Ro. 7.12; 1 Co. 7.6; Ef. 6.2; Col. 2.22; 1 Ti. 1.5; He. 7.5; 2 P. 2.21; Ap. 14.12.

Milagro Jesús imànfíricaté ichàini iyúwa yái wawàsi càmfírica wenàiwica yáalimá imànica.

Mt. 7.22; 11.20; 13.54,58; Mr. 9.39; Hch. 19.11; 1 Co. 12.10; He. 2.4.

Mirra Aicu icáina, pumènfíri isàni, ùlucái nacáiri, cawènfíri nacái. Judíonái ipusuéríté iyú níái yéetánímica. Aiba cáli néeséeyéi needáca yái íipidenéerica Arabia.

Mt. 2.11; Mr. 15.23; Jn. 19.39.

Misericordia Catùlénácaté Dios iicáca wía, càmicáináté wáalimá wachùuliadaca wíawawa wàasu wawàsitawa.

Mt. 5.7; Mr. 1.41; Lc. 1.50; Ro. 9.15; 2 Co. 1.3; Ef. 2.4; Col. 3.12; Stg. 2.13; Jud. 21,23.

Misterio Abéeri wawàsi Dios idènièríté ibàacanéeri iyú wenàiwica fícha.

Mt. 13.11; Ro. 11.25; 1 Co. 2.7; 13.2; Ef. 1.9; Col. 1.26; 2 Ts. 2.7;
1 Ti. 3.9; Ap. 1.20.

Murmuración / Murmurar Watàanícaalí áiba wenàiwica ìwali
ínatawáise.

Hch. 6.1; Fil. 2.14; 1 P. 4.9; Stg. 4.11.

N

Neófito Abéeri wéenásàiri wàlisài yeebáidaca Jesús ìwali.

1 Ti. 3.6.

Nicolaita Abénaméeyéi wenàiwica yèeyéité yéenáiwanaási ímíétacaná, yá
nacái namànicaté càide iyúwa nainá iwàwáaná. Abénaméeyéi ímaca,
níacatatéa Nicolás yàasu wenàiwicami.

Ap. 2.6,15.

O

Obispo, griego iyú episkopos Càiri fíbaidacalé iicácanáwade iyúwa yái
anciano o pastor icuèrica iglesia.

Hch. 20.17,28; 1 P. 2.25.

Ofender / Ofensa Calúacaalí wamànica áiba, báawacaalí nacái wamànica
áiba iwàwa, watàacái iyúwa, áiba wawàsinái iyú nacái.

Mt. 17.27; Jn. 6.61; Stg. 2.10; 3.2.

Ofrenda / ofrendar Abéeri wawàsi wawàwéeri wàaca wawàwa yáapichawa
Dios irí, abéeri wenàiwica irí nacái.

Mt. 5.23; Mr. 12.41; Lc. 21.1; Jn. 8.20; Ro. 15.26; Ef. 5.2;

He. 5.1; 8.3.

P

Pacto Yácata abédanamacaalí pucháiba o máisiba wenàiwica iwàwa
yáapichawáaca abéeri wawàsi ìwali.

Mt. 26.26,27; Mr. 14.24; Lc. 22.20; 1 Co. 11.25; Hch. 3.25; Ro. 11.27;
2 Co. 3.6; Gá. 3.15; Ef. 2.12; He. 7.22; 12.24; 13.20.

Pápa Arameonái itàacái iyú Abba, ímáaná: Pápa.

Mr. 14.36; Ro. 8.15; Gá. 4.6.

Parábola Wacàlidacaalí abéeri wawàsi ìwali wenàiwica irí, náaliéricawa
ìwali, yéewacaténá náalíaca néemíaca yái wawàwéerica wéewáidaca
nía ìwali.

Mt. 13.3,13,35; 24.32; Mr. 4.11; 13.34.

Pergamino Cuwèesi ímami nachùnièri cayábawaca pinfawaca irícuíse,
ínatabàa nacái, yéewacaténá natànàacaté ìwali bàaluité.

2 Ti. 4.13; Ap. 6.14.

Pesebre Cuwèesinái iyáacàaluma yàalu càiri iicácanáwade iyúwa abéeri
cajón.

Lc. 2.7.

Potestad Abéeri chàinisi. Abéeri wenàiwica ichàini ichùulianápiná
yàasunái wenàiwica iwícaúwa.

Mt. 9.6; 20.25; Lc. 4.6; Jn. 1.12; Hch. 4.7; Ro. 8.38; Col. 2.15;
2 P. 2.10.

Predestinar / predestinación Yácata idécatái Dios imàacaca càinápínacaalí iicácanáwa ichàbaca yàacawa, yái wawàsica ipíchawáiseca ìyaca cháí èeri irícu.

Ro. 8.29; 1 Co. 2.7; Ef. 1.5,11.

Prójimo Yácata abéeri wenàiwica iyéerica walí mawiénita, wéenásàiri, waicácalé, éwita nacái áiba wenàiwica fiwítáanácani. Yácata wenàiwica iwàwacutéeri wáicha yái wawàsi imáapuèrica.

Mt. 5.43; Lc. 10.20; Ro. 15.2; He. 8.11.

Propiciatorio Yácata Unùmabàalé úái baulà nacáichúaca iicácanáwa cháí Dios imàacatáica iwàwa wenàiwica ibáyawaná fícha, pucháiba ángelnái càanabáiyéi ibàlùacatáicawa báipunitácanama, ípidenéeeyéica querubín. Níacata yáasáidéeyéi Dios icamalá ichàini. Iná nàanabái iyú nabàlia yái yàalusi inùmabàaléca.

He. 9.5.

Promesa Yácata wàacaalí wataacáíwa áiba irí abéeri wawàsi ìwali yái wèeripínaca irí, wamànnínápínaca nacái irí cayábéeri wàasu wawàsitawa.

Lc. 24.49; Hch. 1.4; Ro. 4.13; 2 Co. 1.20; Gá. 3.14; Ef. 1.13; He. 4.1; 2 P. 1.4; He. 10.23; Stg. 1.12.

Publicano Yácata abéeri wenàiwica iwacáidéeri palata Roma yàasu rey irípiná. Yácata nacái iyéeduéeri níai yéénánái wenàiwicaca, yeedácáiná náicha ichàbaníisenama.

Mt. 5.46; Lc. 3.12; 7.29; 18.10; 19.2.

Q

Querubín Níacata abéeri fiwítáaná ángelnái iyéeyéica mawiénita Dios yàalubái irí.

He. 9.5.

R

Reconciliación / reconciliar Yácataté Dios ichùnìacatái wàasu wawàsi yáapichawa líri Jesucristo ìwalíisená.

Ro. 5.11; 11.15; 1 Co. 7.11; 2 Co. 5.18; Ef. 2.16; Col. 1.20,21.

Redimir / redención limáaná: Jesucristo iwènìacaté wía fíraná iyúwa, Camèniadacáiri ichàini fícha, yéewacaténá wàyaca yáapicha, yá nacái wáibaidaca irípináta.

Lc. 21.28; Ro. 3.24; 1 Co. 1.30; Ef. 1.7; He. 9.12.

Revelación / revelar Yácata Dios yáasáidacatái yái wawàsi idènièricaté ibàacanéeri iyú, o ibèericaté wenàiwica fícha bàaluité.

Lc. 2.32; Ro. 16.25; 1 Co. 14.6; 2 Co. 12.1; Gá. 1.12; Ef. 1.17; 1 P. 4.13; Ap. 1.1.

S

Sacrificio Yácata Dios imàacacaalíté nanúaca líri Jesucristo wáichawalíiná, yéewacaténaté imàacaca iwàwa wabáyawaná fícha.

Mt. 9.13; Mr. 12.33; Lc. 13.1; Hch. 14.13; Ro. 12.1; Fil. 2.17; He. 5.1; 1 P. 2.5.

Saduceo / escriba, fariseo Níacata áibanái fariseonái íiwítáaná càmfiyéicaté yeebáida iwali yái wamichàanápínacawa yéetácáisi fícha wainá yáapichawa.

Mt. 3.7; 16.1; 22.23; Hch. 4.1; 5.17; 23.6.

Salvación Yácata wachúuliacaalíwa asáiri wawàsi fícha. Yácata nacái Jesucristo imànfirité walí mawèníta, manuícaalíté wawàwa iwéré, yáté ichùuliadacaalí wía yùuwichàacáisi quichái fícha, yàacaténá walí wacáuca càmíiri imáalàawa, wàyacaténá yáapicha càiripínáta paraíso iriculé.

Lc. 19.9; Jn. 4.22; Hch. 4.12; 8.28; Ro. 1.16; 10.1,10,11; 2 Co. 1.6; Ef. 1.3; Fil. 2.12; Tit. 2.11; He. 2.3; 2 P. 3.15; Jud. 3; Ap. 7.10; 12.10; 19.1.

Satanás, hebreo itàacái iyú, arameo itàacái iyú nacái, Diablo, griego itàacái iyú Yácata espíritu báawéeri, cacháawàacáiri, Dios yùuwide, wàuwidesàirita nacái. Yácata báawéeri imànica wáiwitáise yéewacaténá wamànica báawéeri.

Mt. 4.10; Mr. 1.13; 4.15; Lc. 10.18; 13.16; 22.3; Hch. 5.4; Ro. 16.20; 1 Co. 5.5; 2 Co. 2.11; 11.14; 1 Ts. 2.18; 2 Ts. 2.9; 1 Ti. 1.20; Ap. 2.9; 12.9; 20.2,7.

Samaritano Níacataté judiónái yéenáimi imàaquéeyéicatéwa náamiricubàa Samaria ìyacàlená iricu. Rey Sargón II itécaalíté Asiria yàasu cáli néré níái manùbéeyéicaté. Néese níái imàaquéeyéimicatéwa, yáté nacásàacawa asirionái yáapicha, áibanái íiwítáaná wenàiwica yáapicha nacái. Yáté càmíta judíosiwa nía, ínáté ìwalíise, yáté báawaca judíonáisiwa iicáca nía, nàacáinaté yéenáiwánasinái fímiétacaná.

Mt. 10.5; Lc. 9.52; 10.33; 17.16; Jn. 4.9; 4.39; 8.48.

Santificar Yácata waseríacaalí abéeri wawàsi wamànicaténá iyú abéeri wawàsi íiwítáanáta. Dios yeedácaté wía báawéeri fícha, yàasunái wenàiwicacaténá wía, wamànicaténá irí cayábéeri càide iyúwa iwàwáaná.

Mt. 6.9; Jn. 17.17; 1 Co. 6.11; Ef. 5.26; 1 Ti. 4.5; He. 2.11; 1 P. 3.15.

Santo Yácata mabáyawanéeri, masaquèeri nacái wawàsica, iyéerica méetàucuta bayáwanási fícha.

Mt. 4.5; Mr. 1.24; Lc. 1.35; Hch. 2.27; Ro. 1.7; 1 Co. 1.2; 2 Co. 9.1; Ef. 1.4; Fil. 4.21; Col. 1.12; 1 Ts. 2.10; 2 Ts. 1.10; 1 Ti. 5.10; 2 Ti. 1.9; He. 13.24; Jud. 3; Ap. 4.8.

Señor / Amo, Jesucristo, Dios, dueño Yácata Wacuèrinásàiri, yácáináta icuèri wawicáu canánama.

Mt. 4.10; 7.21; 9.38; Mr. 5.19; Lc. 1.46; Jn. 11.21; Hch. 2.25; Ro. 10.9; 1 Co. 1.31; Gá. 4.1; Ef. 4.5; Fil. 2.11; 1 Ts. 4.6; 2 Ts. 2.2; 1 Ti. 6.15; 2 Ti. 3.11; He. 8.11; Stg. 5.11; Jud. 14; Ap. 1.10; 16.5.

T

Tabernáculo Abéeri capíma nacáiri iicácanáwa, Dios yáasáidéerité yéenáiwaná Moisés irí, iicácanáwapínáté ichùullaca imànicani. Icapèená cuwèesi fímami, yéewéeripínáté nacái nacaláaca natéwa.

Jn. 7.2; 2 Co. 5.1; He. 8.2; 9.11,21; 13.10; Ap. 15.5; 21.3.

Tentación / prueba Yácata wamànicaalí yái báawéerica wáalimáwanama, wamàacaalíta wáiwitáise báawéeri itesíaca wía yàatalé yái wawàsi waiquéerica, yéewacaténá canàináca waicácani, càita idéca wamànica càide iyúwa wainá iwàwáaná.

Mt. 6.13; Lc. 4.13; 1 Ti. 6.9; He. 3.8; Stg. 1.12; 2 P. 2.9.

Todopoderoso Dios cachàiníri canánama fícha.

Ap. 1.8; 4.8; 11.17; 16.7; 19.6; 21.22.

Tribulación Yùuwichàacáisi, càmfíri imàaca matufbanáica wawàwa.

Mt. 24.9,21,29; Mr. 4.17; 13.19; Hch. 14.22; Ro. 5.3; 8.35; Ef. 3.13;

Fil. 4.14; Stg. 1.27; Ap. 1.9; 2.22; 7.14.

Tribunal Abéeri yàalubáisi chènuníri, náawinacatáicawa níai náiwitápunáica nachùnìacaténá wawàsi wenáiwica irí o nàuwichàidacaténá nía.

Jn. 19.13; Ro. 14.10; Stg. 2.6.

U

Ungido / ungir, unción Yácata Cristo, Dios iseriéricaté yàacaténaté imànica abéeri fíbaidacalési aléi èeri iriculé.

Lc. 2.26; 1 Jn. 2.20,27; He. 1.9; Stg. 5.14; Ap. 3.18.

V

Velar Càmita iwàwacutá matufbanáica wàyaca. Iwàwacutá wacùaca èeri imanùbacata yái yàanèeripináca wàwaliná.

Mt. 24.42,43; Mr. 13.37; Lc. 2.8; 1 Co. 15.34; Ef. 6.18; 1 Ts. 5.6;

He. 13.17; 1 P. 4.7; 5.8; Ap. 16.15.

Voluntad Wíacata idènia wawàsi, wáiwitáise nacái wamànínápiná, yái wawàsi wawàwéerica wamànica, càmita áibanáita, alénápinácaalí wawàwa wàacawa.

Mt. 6.10; 18.14; 21.31; Lc. 2.14; Jn. 1.13; Hch. 21.14; Ro. 2.18;

1 Co. 7.37; 2 Co. 8.12; Ef. 1.9; He. 10.7; 13.21; Stg. 1.18; 2 P. 1.21;

1 Jn. 5.14; Ap. 4.11.

Y

Yelmo / coraza, escudo, armadura Yácata càì fímaca ìwali, yái Dios ichúuliadáanáca wía yùuwichàacáisi fícha, yá yápinácata icùa wía báawéeri wawàsi fícha càide iyúwa sièru icàyuwaniná icùaná úwisàiri fíwita fímisi fícha, áiba wawàsi fícha nacái.

Ef. 6.17; 1 Ts. 5.8.

Yugo Yácata abéeri àicu nadacuèri báipunitácanama pucháiba cuwèesiná iwéré, natesíacaténá abédanamata, yái abéeri àicu cáiréeri, nacunuèripiná iyú cáli, nabànacatabàapiná bànacalé. Yácata nacái abédanamacaalí wáiwitáise, wáapichawáaca abéeri wawàsi ìwali.

Mt. 11.29,30; Hch. 15.10; 2 Co. 6.14; Gá. 5.1.

Z

Zarandear Yácata wáibàacaalí abéeri wawàsi, yá wacúsúacani, walabàtáidaca nacáini cachàini ráunamáinama.

Lc. 22.31.

Zarza Abéeri àicu manùbéeri yàanàa, catuíréeri nacái, càmfírta máiní chènuníca, yéewéeri wayáaca ìyacaná. Yácata yái Moisés iiquéericaté ipucúacawa quéecha, quéwa càmfíritaté yáalimá yeemácawa.

Mt. 12.26; Lc. 20.37; Hch. 7.30.

Zelote Abénaméeyéi judíonái capéliacáiyéi, càmfíyéité iwàwa Roma yàasu rey ichùuliaca, nàasu cáli iwicáu nacái, imáisaníeyéité yàasu cáliwa náicha.

Lc. 6.15; Hch. 1.13; 5.37.

Índice temático

Icàlìdacatái wálí nàwali níái tàacáisinái càulenéeyéica, waníwèeyéica cháí Wàlisài Testamento irícu. Waléecaalí Dios itàacái, yá iyúudàapínáca wía, yá nacái wáalíapínáca nàwali níái abénaméeyéi tàacáisi càmfíyéica wáalíawa ìwali iyúwa níái tàacáisinái càiyéicuéca watànàaca pirícué cháí.

A

Adoración

Yácata wàacatái cayábéeri Dios irí, yácata nacái wàacaalí fimiétacaná, wía imàníyéica càide iyúwa iwàwáaná.

Fil. 2.10-11

Yéewacaténá macái wenàiwica ibàlùapínáca wà yùulù ipùata iyúwa irí, yái Jesús ípidená Dios yèeripínáca irí, macáita níái iyéeyéica chènuniré, nía nacái iyéeyéica cháí cáli íinata, macáita nacái níái idéeyéicaté yéetámicawa.

Macái wenàiwica icàlìdacaténá inùma iyúwa,

“yái Jesucristoca yácata Wáiwacali canánama”

yéewacaténá nacái wàaca cayábéeri Wáaniri Dios íríwa.

Mt. 18.20; Lc. 4.8; 24.52; Jn. 4.23-24; 1 Ti. 2.8; He. 10.25; 1 P. 2.5;

Ap. 4.11; 14.6-7; 15.4.

Alabanza

Yácata wàanàa Dios irí cayábéeri, càinácaalí wawàsica yái càì wàaca iyú cayábéeri Dios irí: Cancionái iyú, sànasínái isàna iyú nacái, versí-culonái iyú nacái, watàanícaalí Dios yáapicha nacái.

Lc. 2.13-14; Ap. 4.8.

Amor a Dios

1 Co. 8.3

Quéwa càinácaalí cáininá iicáca Dios, yá idécáináta Dios yáalíacawa ìwali.

Mr. 12.12-33; Lc. 11.42; Jn. 16.27; Ro. 5.5; 8.28; 1 Co. 16.22;

2 Ts. 3.5; 2 Ti. 1.7; 1 Jn. 3.17-18; 4.12,16-21; 5.1-3; Jud. 21.

Amor de Dios

Yái Dios Wacuèrinásàirica, cáininéeri iicáca wía yàasu wawàsita wawènita, càmita nacái ìwalíse yátái cayábéeri wawàsi wamàníríca áibanái irí.

Ef. 2.4-5.

Quéwa éwitaté càica wía, càicáanáta, yáté Dios iicáca wapùalé manuísíwata, máníicáináte cáinináca iicáca wía, éwitaté wéetácawa

wabáyawaná iwálísewa ipíchale, yá yàacaté walí wacáuca wàlisàì abédanamata Cristo Col. 2.13. yáapicha. (Dios ichúuliadacaté wía mawè-nita yùuwichàacáisi fícha, cáininácáínaté iicáca wía).

1 Jn. 3.1.

Piicácué yái cáinináanaca máiní Wáaniri Dios iicáca wía, íná yéewa Dios yéenibe náimaca wàwali. Báisíta Dios yéenibeca wía. Níái èeri mìnáníca càmita náalí Dios yéenibeca wía, quéwa càmicáínata nacái náalíawa Dios iwali.

Jn. 14.21-23; 16.27; 17.10,23,26; Ro. 1.7; 5.8; 2 Ts. 2.16; Tit. 3.4-5;

He. 12.6; 1 Jn. 4.8-19; Jud. 21.

Amor a otro

Weebáidacaalí Dios iwali, cáininácaalí nacái waicáca Dios, iwàwacutá cáininá waicáca áibanái càide iyúwa cáinináaná waicáca wíawawa.

Jn. 15.12.

Iná yácata nutàacái yái iwàwacutéericué pimànica: 'Iwàwacutácué cáinináca piicáyacacawa càide iyúwa cáinináanácué nuicáca píá.'

Ef. 5.2.

Cáininácué piicáyacawa càide iyúwaté cáinináaná Cristo iicáca wía, yá nacái imàacacaté yáawawa nanúacani wáichawalíná càide iyúwaté nanúacaalíte abéeri cuwèesi, néese, yáté neemácani cadàiniwaca isàni Dios irí.

Ex. 29.18.

Arrepentimiento

Yácata wawènúacaalíwa fícha yái wáiwitáise báawéerica, wàyacaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná wàyaca.

1 Jn. 1.9.

Quéwa wacàlidacaalí wanùma iyúwa amalánama Dios irí yái wabáyawanáwa wamànírica, yái Dios báisíta imànica càide iyúwa fímáaná, imàacapínaca iwàwawa wabáyawaná fícha, yá nacái masacàaca imànica wía macáita bayáwanási fícha.

Lc. 5.32; 15.7; 24.47; Hch. 3.19.

B

Báawéeri yàanàacaalí wía

Chái Dios itàacái irícu, Dios fíma walí, níái yáaliyéicawa nùwali càinásica wawàsica yái iwàwacutá namànica báawéeri wawàsi yàanàacaalí nía:

1) Dios icàlida walí iwali càiná wawàsica yái iwàwacutá wamànica cáalucaalí wía.

Jn. 14.1

2) Dios icàlida walí itàacái irícuwa, ¿càiná wawàsica yái iwàwacutá wamànica, áibanái wenàiwica imànicaalí walí báawéeri, weebáidacáiná Jesús iwali?

Mt. 5.11-12

3) Dios icàlida walí itàacái irícuwa càiná wawàsica yái iwàwacutá wamànica mawiènicaalí wamànica wabáyawanáwa.

1 Co. 10.13

- 4) Dios icàlida walí itàacái irìcuwa chánácaalí íiwitáisesica yái imàaquéerica wamànica wabáyawanáwa.
Gá. 5.19-21
- 5) Dios icàlida walí itàacái irìcuwa càiná wawàsica yái iwàwacutá wamànica idécaalí wamànica báawéeri ipíchalé, càínásica iicáca wía.
1 Jn. 1.8-9
- 6) Dios icàlida walí itàacái irìcuwa càiná iicácanáwa iwàwacutá wàyaca yéewacaténá wasíimáidaca Dios iwàwa.
Col. 1.10
- 7) Dios icàlida walí itàacái irìcuwa càiná yéewáaná wáalíacawa báisíta ìwali.
2 Ti. 3.16-17
- 8) Dios icàlida walí itàacái irìcuwa càiná iicácanáwa iwàwacutá watàaníca yáapicha.
He. 4.16
- 9) Dios icàlida walí itàacái irìcuwa càiná iicácanáwa iwàwacutá wàyaca náapicha níái áibanái wenàiwicaca.
Mt. 7.12
- 10) Dios icàlida walí itàacái irìcuwa càiná iicácanáwa iwàwacutá wàyaca náapicha níái áibanái wéenánái yeebáidéeyéica Jesús ìwali.
Gá. 6.10
- 11) Dios icàlida walí itàacái irìcuwa ìwali yái iwàwacutáanáca wacàlidaca ìwali yái Jesucristo imichàanácátéwa yéetácáisi fícha.
1 Co. 15.1-8

Bendición

Macáita yái cayábéeri wawàsi Dios yèerica walí: wacáuca, wàacawée-túa, wéenibenái, wàasu wawàsi wadènièrica, wayáacalé, wabàle, wéenánái, madécaná áibanái wawàsinái.

Fil. 4.19.

Yái Dios nuíbaidéerica irí, yàapínacué pirí macáita, yái wawàsi pimáa-puèricuèca, idèniacáiná ichàbanama yái yàasusi cachùniquéerica yàapínacué piríni, ìwalíisenái yái Cristo Jesús imànfíricatécué pirí.

Stg. 1.12; Ap. 2.10; Fil. 1.6; 2.13; Col. 1.11; 1 Jn. 1.9.

Bondad / bondadoso

Iiwitáisesi cayábéeri. Yácata abéeri wenàiwica cayábéeri íiwitáise, imànfírica nacái cayábéeri áibanái irí.

Mt. 5.42.

“Aibacaalí isutá píficha abéeri wawàsi, pífa íríní. Yái ichàbéerica píficha abéeri wawàsi, picá pimáisaná fíchani, pífa nacái ichàbani.”
Ef. 4.32.

Iwàwacutácué pimànica piríwáaca cayábéeri wawàsica. Piicácué áibanái ipùalé. Pimàacacué piwàwa áibanái ibáyawaná fícha càide iyúwa Dios imàacáanáté iwàwawa pibáyawaná fíchacué Cristo ìwalíisená. Col. 3.13.

Mt. 5.7; 25.34-36; Hch. 20.35; Ro. 15.1-5; He. 5.2; 13.2; 1 P. 4.8.

C

Cáalucaalí wía

Dios icàlida walí itàacái irìcuwa ìwali quiríta yái cáalucaalí wía.

1) Cáalucaalí wía, Dios iyúudàapínáca wamawèniacani.

Lc. 12.32; 14.1,27; Ro. 8.15; 1 Jn. 4.18

2) Cáalucaalí wía fícha yái wéetáanápínácawa, Dios iyúudàapínáca wamawèniacani.

Ro. 14.7-9; 1 Co. 15.26,56-57; 2 Co. 5.1-10; Fil. 1.21; 1 Ts. 4.13-18; He. 2.14-15

3) Cáalucaalí wía fícha yái yéewéeripínáca inúaca wía.

Lc. 12.4-7; Ro. 8.31; He. 13.6; 1 P. 3.13-15

4) Cáalucaalí wía, báawacáiná wáamacanica.

Mr. 1.27; Ro. 8.31-39; 1 Jn. 4.1-3

5) Cáalucaalí wía, áiba wenàiwica idécáiná imànica wawàsi espíritu báawéeri ichàini iyú.

Lc. 4.33-36; Hch. 16.16-18; Ro. 8.31-39; 1 Jn. 3.8

6) Cáalucaalí waicáca espíritu báawéeyéi.

Mr. 1.27; Lc. 4.1-13; 8.27-36; 22.31-32; Ef. 6.10-18; Col. 2.15; Stg. 4.7

Cielo

Macáita yái máisawaliri iyéerica chènuniré, macáita nacái cháí èeri irìcu, acalèenái nacái. Yácata nacái Dios ìyacàle, icapèe nacái iyéerica chènuniré.

Mr. 16.19.

Néese idécanaámíté Wáiwacali Jesús imáalàidaca itàaníca yéewái-dacalénái yáapichawa, yá Dios imichàidacaténí chènuniré. Yá nérécaté yáawinawa Dios yéewápu néese. 2 P. 3.13.

Quéwa wía, wacùaca wàyaca wàlisài èeri, wàlisài cáli nacái càide iyúwa Dios imàacáanáté itàacáíwa walí, aléde namànicataléca yáawami cayábéerita wawàsica. Is. 65.17; 66.22; Ap. 21.1.

Mt. 3.17; 5.3; 6.9,20; Lc. 12.32; 16.22; 23.43; 2 Co. 12.4; 1 Ts. 4.17; Ap. 7.9; 8.1; 21.1,25-27.

Codicia

Yácata máinícaalí wawàwaca wadèniaca o weedáca walíwa yái áibanái yàasuca.

Mt. 16.26.

Ewita abéeri wenàiwica idèniaca iríwa macáita wawàsi cawènfirica cháí èeri irìcu, quéwa yéetácaalíwa, yá yàacawa yùuwichàacáisi quichái irìculé. Canácata áiba cawènfiri wawàsica yéewéeri wàaca Dios irí wawènipínáwa, yéewacaténá yàaca walí wacáuca càmíri imáalàawa.

Comunión

Griegonái itàacái iyú, “Koinonía”, yácata abédanamacaalí wenàiwica fiwítáise yáapichawáaca abéeri wawàsi ìwali. Yácata nacái

abédanamacaalí nawàwa Dios yáapicha náí yeebáidéeyéica ìwali, náapichawáaca nacái náí yeebáidéeyéica Jesús ìwali, Jesucristo ìwalíisená.

Jn. 13.34

Numàacacué pirí abéeri tàacáisi wàlisài, pimànicatécué càide iyúwa fímáaná: ‘Ìwàwacutécué cáinináca piicáyacacawa càide iyúwa cáini-náanacué nuicáca pía. Càita nacái ìwàwacutécué cáinináca piicáca áibanái.’

Mt. 18.20; Mr. 9.37; Jn. 15.4-7; Ro. 8.9; 1 Co. 3.16; Gá. 6.2; 1 Ts. 5.11; He. 10.24; Stg. 5.16; 1 P. 2.17; 1 Jn. 1.3.

Conciencia

Yácata wáiwitáise, wáináidacatáicawa wàasu wawàsi ìwaliwa, yái wamànírica, ìwàwacutéeripináca nacái wamànica. Yácata nacái imàaquéeri wáináidacawa ìwali yái wamànírica, báawéericaalí wawàsicani, cayábéericaalí nacáini.

Tit. 1.15.

“Nalí náí wenàiwica cayábéeyéica fiwitáise, macáita cayábaca nalí yái wawàsi namànírica. Quéwa náí báawéeyéica fiwitáise, càmfíyéica yeebáida Jesús ìwali, canácata wawàsiquéi cayábéerica naicáca, idé-cáiná báawaca náiwitáise macáita. Iná nayúunáidaca báawaca macáita yái cayábéeri wawàsica.”

Ro. 7.15; 9.1; Jn. 8.9; 1 Co. 8.7; 1 Ti. 4.2; He. 10.22; 1 Jn. 3.20.

Contentamiento

Ìwàwacutá casfímáica wawàwa ìwalíise yái wàasu wawàsi wadènièrica, idéerica Dios yàaca walí.

He. 13.5.

Picácué achúma piwàwa píináidacawa ìwali yái pidèniánápinácuéca manuí palata. Yátacué casfímái pía yáapicha yái idéericuéca pidèniaca siùcata. Càica Dios itàacái fímaca:

“Canácatáita numàacapíná pía, càmita nacái numàacapíná pía pirí-námitawa.” Dt. 31.6,8; Jos. 1.5.

D

Dios, Creador

Hebreonái itàacái iyú, Elohim, El, Elyon, Shadday, Yahweh. Griegonái itàacái iyú, Theos. Espírituca yái Dios, Iyéerica càiripináta, Càmfírita icámbianiwa, Wenàiwica nacáiri fiwitáise, Cáalíacáiri, Cachàiníiri, Mabáyawanéeri, Imàníiri machacànita wawàsi, Cayábéeri fiwitáise, Báisfírita itàaníca. Yái Diosca wenàiwica nacáirita fiwitáise, quéwa càmfírita asái waicáca, càmfírita nacái yéewa wáibàaca ìwalita. Yáaliéri ìwali yáawáise wata yái yàasu wawàsicawa, yá nacái imànica càide iyúwa iwàwáaná.

Yái Dios cachàiníiri canánama fícha. Yái Dios cáalíacáiri canánama fícha. Yái Dios yáaliméeri ìyaca macái cháí èri irícu abéericúseta.

Hch. 14.15

“Piacué wenàiwicanái, picácué pimàni càiri wawàsica. Wenàiwicanáita nacái wíaquéi, càiyéitáde iyúwacué pía. Càicáinácué píiwitáise, yá wàana wacálidacuéca pirí yái tàacáisi cayábéerica, pimàacacaténacué

píchawa yái píwítáise éwisèimi canéerica iwèni, piwènúadacaténacué píwítáisewa Dios cáuri írí, imànírica yá èeriquéi, cáli nacái, lamá nacái, macáita níái iyéeyéica nalicubàa.

Ef. 3.9

Disciplina

Yácata wàyacaalí machacànita, wàacawéetúá yáapichawa, wéenibenái yáapichawa nacái, áibanái ipíchalé. Yácata nacái wàalàacaalí áibanái yéewacaténá nàyaca machacànita càide iyúwa Dios iwàwáaná wàyaca. Yácata nacái Dios yàalàacaalí wía, wamáidacaalí itàacái.

Ef. 3.9; 1 Co. 5.1-5; Jn. 15.2; Ro. 5.3; Gá. 6.1; 1 Ts. 5.14; 2 Ts. 3.6; 1 Ti. 5.1-2; Tit. 3.10-11.

Discipulado

Yácata wéewáidacaalí wenàiwica Dios itàacái ìwali yéewacaténá Jesús yéewáidacalénáica nía, neebáidacaténá nacái itàacái, nàacaténáwa nacái yáami.

Mt. 4.19

Yá Jesús íimacaté nalí: “Aqualécué, piacuéwa núami,” nuéwáidacaténacué picutáidaca níái wenàiwicaca, pitécaténacué nía nùatalé, yéewacaténá nuéwáidacalénáica nía.”

Mt. 28.19.

Iná iwàwacutácué piacawa, macái wenàiwica íiwitáaná yàatalé cháí èeri írìcu, pimànicaténacué nuéwáidacalénái iyú nía. Níái yeebáidéeyéica nùwali, pibautizácué nía, Wáaniri íipidená ìwali, líri íipidená ìwali, Espíritu Santo íipidená ìwali nacái.

Mt. 10.32-39; Lc. 14.27-28,31,33-35; Jn. 21.15-17

Divorcio

Yácata abéeri asiali imàacaalí yàacawéetúawa. Quéwa umànicaalíta báawéeri uiná iyúwa áiba asiali yáapicha, o asiali imànicaalí nacái báawéeri iiná iyúwa áiba inanái yáapicha, càmfíchúacaalí nacái yeebáida Dios ìwali úa, càmfírìcaalí nacái yeebáida Dios ìwalini, yá cayábacata namàacayacacawa.

Mt. 5.31-32.

“Quéwa siùcade, núumacué pirí yéewa abéeri asiali imàacaca yàacawéetúawa, quéwa umànicaalíta báawéeri uiná iyúwa áiba asiali yáapicha. Iná imàacacaalí úa áiba wawàsi ìwalíise, yá umànipiná ubáyawanáwa icùaléta, uimácaalí áiba asiali yáapicha. Yá nacái asiali icàsèericawa úapicha, imànita nacái ibáyawanáwa, iimácáiná áiba asiali yàacawéetúá yáapicha.”

Mt. 19.3-9; Lc. 16.18; 1 Co. 7.10-17.

Duda

Yácata pucháibacaalí wáiwitáise abéeri wawàsi ìwali, wáináidacaalíwa nacái méetàuculé fícha yái báisíiri wawàsica.

Mt. 8.26.

Yá Jesús íimacaté nalí:

“¿Cánácué máiní cáaluca píá? ¿Cánácué càmita manuí piwàwa nuwéré?” Yá Jesús imichàacaté ibàlùacawa, yá yàalàacaté cáuli, màlaldàca nacái. Yáté wiúca macáita.

Jn. 20.25,27; Mt. 14.29,31; 17.14-21

E

Egoismo

Yácata máinícaalí cáinináca waicáca wíawatawa, wíata máiní imànica íríwa wawàsi, néese, yá waimáichaca nàasu wawàsi níái áibanáica.

1 Co. 10.24.

Càmíta cayába wáináidacawa máiní wàasu wawàsi ìwalitawa, iwàwa-cutá nacái wáináidaca wamànica nalí cayábéeri níái áibanáica.

Fil. 2.4,20-21; 1 Jn. 3.17; Mt. 19.21-22; Ro. 14.15; 2 Co. 5.15;

Gá. 6.2; 2 Ti. 3.2-4; Stg. 2.15-16.

Envidia

Yácata wáiwitáise báawéeri, imusuéricawa lúasi iyú wawàwalicuise, waicácaalí, wéemíacaalí nacái áibanái iináwaná idèniaca yàasuwa wáicha.

Stg. 3.14,16.

Quéwa pimàacacaalícué ipísica yúudenisi imànicuéca piwàwa, piyacaalícué nacái pipéliaca áibanái yáapicha. Picácué piyúunáida cáalíacáica pía áibanái íicha. Picácué nacái pimàni pichìwawa tàacáisi báisiíri íipunita. ¹⁶Yácaínái cáudenicatáica wenàiwicanái iicáyacacawa, napélicatáica nacái náipunitawáaca, càmícatáita cáalíacáaná náiwitáise náapichawáaca, yá nacái namànica néeni madécaná íiwitáaná báawéeri wawàsica.

Ro. 13.13; 1 Co. 13.4; 1 P. 2.1

Esperanza

Yácata wacùacaalí áiba wenàiwica yàanàaca wàatalé, wacùacaalí nacái áiba yàaca walí wawàsi.

Col. 1.5.

Iwalíise yái, picùanáuéca Dios yàapínaca pirícué yái wawàsi idènièricuéca pirí aléde chènuniré, yái idéeritécué pialíacuécawa ìwali, péemíacaalítécué yái tàacáisi cayábéerica ichúuliadéerica wía yùuwichàacáisi íicha,

Ro. 12.12; 1 Co. 15.19; He. 11.1; 1 P. 3.15.

Espíritu Santo

Yácata áiba Dios yéená máisibáanáca nía, yácata Wacuèrinásàiri Dios yàasu Espíritu. (Is. 61.1)

Jn. 15.26

“Quéwa yàanàacanáami yái ichàiniadéeripínaca piwàwacué, yái Espíritu itàaníríca báisíta Dios iináwaná ìwali, nubànuèripínaca pirícué Núaniri íipidená ìwaliwa, Núaniri néeseérica yàacawa. Yá, yácata icàlidapíná nuináwaná ìwali pirícué.

Mt. 1.18; Jn. 14.16-17; Hch. 1.5-8; Ro. 5.5; 1 Co. 3.16; Gá. 4.6;

Ef. 4.30; 1 Ts. 5.19.

F

Familia

Abéeri familia íima ìwali, níái: Abéeri náaniri ìyacatáica, náatúa, néenibenái.

Péewáidacué yái Dios itàacáica, péenibenái iríwa, pitàanicué nalí ìwali piyacaalí picapèe iricuwa, pèepunícaalíwa àyapu iricubàa, ipíchaca píimaca, picawàcaalíwa nacái. Yá nacái pitànàacani capli icàwa ìwali, picapèe inùma ìwali nacái.

Dt. 11.19-20

Ef. 5.22-24; 1 Ti. 3.2-5.

Fe

He. 11.1.

Yácata manuícaalí wawàwa Dios iwéré, yá imàacaca màulenáca wía yàanàacaténá walí yái wacuèrica wàyaca. Yá nacái imàacaca weebáidaca iyaca báisita yái camíiricáwa idé waicáca watufí iyúwa.

Mr. 11.22.

Jesús fimacaté nalfí: “Iwàwacutácué manuíca piwàwa Dios iwéré.”^a

Ro. 5.1-2; Gá. 2.16; Ef. 2.8; Mr. 9.23; Lc. 17.6; Jn. 1.7; Ro. 3.26;

Ef. 3.12; 1 Ts. 4.14; 1 Ti. 4.10; 2 Ti. 4.7-8; He. 11.1-40; Stg. 1.3;

1 P. 1.7; 1 Jn. 3.23.

Felicidad

Yácata casfímáicaalí wawàwa, o casfímáicaalí abéeri wenàiwica iwàwa ìwalíse yái wawàsi idènièrica.

1 P. 3.14; 1 P. 4.12-13.

Fidelidad

Yácata wamànicaalí macáita càide iyúwa nachùulianá wamànica.

1 Co. 10.13.

Yái Camèniadacáirica yácata yáalimáidacué iicáwa pía iyú, yái macái wenàiwica idéerica ichàbacawa yèewibàa. Quéwa mayamáacata Dios imànica càide iyúwa fimáaná walí. Iná camita imàacapiná wáuwàacawa iriculé yái camíiripináca wáalimá wàideniaca. Yàasu èeri yàanàaca wía, yá Dios yàapináca walí wachàini wáalimácaténá wàideniàcani.

G

Galardones

Yácata íbaidacalési iwèni Dios ipáyaidapináca náibaidacalé iwèni macáita níai wenàiwica, càinácaalíta wawàsica yái namànfiricaté idè-cunitàacá cáucaté nàyaca cháí èeri irìcu.

Ap. 22.12.

Yá Jesús fimacaté: “¡Péemíacué! Nùanàapináca mesúnamáita, yá nacái nùanàidapináca nùapichawa nawèni níai wenàiwica, nùacaténá nawèni náalimáwanama, cayábéeri wawàsi nalí níai imàníyèica cayábéeri, yùuwichàacáisi nacái nalí níai imàníyèica báawéeri wawàsica.

Ro. 2.10; Mt. 10.32; Ap. 2.10.

H

Hijos

Itàaníca nàwali níai wéenibenáica.

^a 11.22 Fe: Yácata manuícaalí wawàwa Dios iwéré: Iwàwacutá weebáidaca Dios báisfiri iyú wawàwallícuísewa. Yá imànica walí càide iyúwa wasutáaná ícha.

Ef. 6.1-2.

Píacué sùmanáica, peeбайдacué pisèenái itàacáíwa, càica Wáiwacali iwàwaca peeбайдacuéca nálí, yácáináta machacàníiri wawàsica. Col. 3.20.

²Càica Dios itàacái fimaca: “Pía píaniri ímíétacanáwa, píatúa ímíétacanáwa nacái.” Ex. 20.12; Dt. 5.16. Yácata ley idàbéerité Dios imàacaca itàacáíwa iwali nálí imànfínápiná cayábéeri nálí, níái yèeyéica isèenái ímíétacanáwa:

Mt. 18.4-5; Mr. 9.36-37; Hch. 2.39; Ef. 6.4; Col. 3.21; 2 Ti. 2.22.

Honestidad

Yácata wamànicaalí machacàníiri iyú wawàsi áibanái irí, wàyacaalí nacái machacàníiri iyú napíchalé. Càmita iwàwacutá wamèniadaca nía, càmita nacái wayéedua nía wawèniacaalí náicha nàasu.

2 Co. 8.21.

Wáalímáidaca wamànica machaníiri iyú macáita wawàsi, càmita abéeri Wáiwacali ipíchalécata, napíchalé nacái macáita níái wenàiwicaca.

Lc. 6.31; 1 Ts. 4.11-12; Hch. 24.16; He. 13.18.

Humildad

Yácata cài fimaca iwali yái càmicaalí cawèni waicácawa áibanái fícha, càmicaalí nacái canúmasée wía.

Ro. 12.3.

Núumacué pirí macáita: Iwalíise yái cayábéeri Dios imànfíríca nulí mawènitá, canácata iwàwacutéeri cawènica iicáca yáawawa áibanái fícha. Iwàwacutácué piicáca píawawa píalimáwanama quéecha cáalíacáiri iyú, càinácaalí imanúfíca yái chàinisi Dios imàaqueéricuéca pirí píalimáwanama.

Ro. 12.3; 1 Co. 10.12; Gá. 5.26; Stg. 4.6,10.

I

Iglesia

Iglesia fimáaná: Níái wenàiwica iwaquéeyéicawa abecatáita Jesús ípídená iwali. Níacata iglesia fíma iwali macáita níái yeeбайдéeyéica Jesús. Hch. 20.28.

Iná iwàwacutácué picùaca píawawa, picùacué nacái macáita níái Dios yàasunái wenàiwicaca, píacué Espíritu Santo imàaqueeyéica ancianonái^b iyú, picùacaténácué níái yeeбайдéeyéica Wáiwacali Jesús iwali, níái iwènièyéicaté íraná iyúwa.

Hch. 20.28; 1 Co. 12.5,28; Col. 3.11,15; Ef. 2.20-22; Col. 2.10; 1 Ts. 5.12; 1 Ti. 3.1-13; He. 13.17; Stg. 5.14-15.

Infierno

Yácata cài fimaca iwali yái abéeri yàalusi yùuwichàacáisi quichái ipucúacatalécawa càiripináta, nàuwichàacatalépinácawa níái càmfíyéica yeeбайдá Jesús iwali.

Lc. 16.23-24.

^b 20.28 Anciano fimáaná, níatái pastornáica.

“Yá yàacatéwa quichái iriculé yái asiali càasufrimica, yá idàbacaté yùuwichàacawa néré manuísíwata. Yá imichàidacaté íiwitawa, yá iicácaté déeculé Abraham, Lázaro ìyacatáica nacái yáapicha. ²⁴Néese, yá asiali càasufrimi imáidacaté cachàini, fimacaté:

‘ÌNùawiri Abraham, piicá nupùalé! Pichùulia Lázaro yáapúadaca icáapi ipùatawa úni yáaculé yàacaténá isalínidaca nunène, máinícáiná nùuwichàacawa cáiwina chái quichái ipèrùà iricu.’

Mt. 3.12; 7.13; 8.12; 16.18; 2 Ts. 1.9; Ap. 19.20; 21.8.

Ira

Yácata lúasi yái cài fimaca ìwali.

Stg. 1.19-20.

²⁰Yái caluérica èeri imanùbaca, càmita yáalimá imànica cayábéeri wawásica yái Dios iwàwéerica wamànica.

Ef. 4.26,31; Col. 3.8; 1 Ti. 2.8.

J

Jesucristo / Deidad

La Deidad de Jesucristo, íimáaná: Yái Jesucristo, yácata Dios.

Jn. 1.1.

Ipíchawáiseté idàbacawa yá èeriquéi, yá idécaté ìyaca yái Tàacáisica.^c

Yái Tàacáisica ìyacaté Dios yáapichata.

Yái Tàacáisica, yácata nacái Dios.

Mt. 1.23; 3.17; Jn. 5.17,22-23; 10.30; 20.28; Fil. 2.6; He. 1.8; 13.8; Ap. 1.8.

Jesucristo / Salvador

Jesucristo el Salvador, íimáaná: Yái Jesucristo, yácata yáaliméeri ichúuliadaca wía yùuwichàacáisi quichái fícha.

Lc. 2.11

Siùcatàacá, idé asáica pirícué abéeri sùmài, David ìyacàlemi iricu, yácata ichúuliadéeripínacué pía piùwidenái fíchawa. Yácata Cristo, yái Wáiwacalica.

Mt. 1.21; Hch. 5.31; 15.11; 16.31; Ro. 6.23; Lc. 1.68; 19.10; Ro. 4.25.

Jesucristo / Señor

Jesucristo es el Señor, íimáaná: Yái Jesucristo, yácata icuèri canánama chái èeri iricu. Iná yéewa ípidenáca Wacuèrinásàiri, yácáináta Wáiwacali canánama.

Fil. 2.11.

Macái wenàiwica íiwitáaná icàlidacaténá inùma iyúwa, “yái Jesucristo yácata Wáiwacali canánama”, wàacaténá nacái cayábéeri Wáaniri Dios iríwa.

Lc. 1.46; 2.11; 6.46; Jn. 13.13; Ro. 14.8-9; 1 Co. 1.31; 7.32; 12.3; Ef. 4.5; 6.7; 1 Ti. 6.15; 2 Ti. 4.8; Jud. 14; Ap. 4.11; 17.14.

c 1.1 Yái Tàacáisi íiméerica ìwali chái, yácata Jesucristo, yái Dios yáasáidéerica yáawawa iri-cuése èeri mìnánái irí.

Juicio

Limáaná: áiba èeri o wéetácaalí nacái wàacawa, Dios icháawàapíná waináwaná ìwalfise, yái wamànfirica idècunitàacá wàyacaté cháí èeri irícu. Wamànicanáami cayábéeri, yá imàacapínáca wàacawa cayába-catalé. Báawéericaalí wamàni, yá wàapínáca wàacawa báawacatalé.

Mt. 12.36.

Quéwa núumacué pirí. Aiba èeri, Dios yùuwichàidacaalí níai èeri mìnánáica. Macáita iwàwacutápiná wacàlidaca Dios irí néenialí, cánaté yéewa watàaníca báawanaméeyéi tàacáisica wéénánái ìwaliwa.

Mt. 25.41; Jn. 5.22; Hch. 10.42; Ro. 2.5-16; 1 Co. 3.13; 4.5; 2 Co. 5.10; 2 Ti. 4.1; 2 P. 2.4; 3.7-12; Ap. 6.15-17; 22.12.

Justicia

Limáaná: Yácata wamànicaalí cayábéeri áibanái irí, wàacaalí nalí náli-máwanama yái wawàsi iwàwacutéerica wàaca nalí.

Mt. 5.6.

“Níai iwàwéeyéica imànica yáawami cayábéerita wawàsica áibanái irí, Dios iyúudàapínáca namànicani. Iná casímáipínáca nawàwa yáapicha.

Ef. 3.17-19; Col. 1.12-13; 2 Ti. 2.22; 4.8.

L

Ley

Níacata càì fimaca ìwali, níai Dios yàasu ley. Níai diez tàacáisi Dios ichùulièyèicaté Moisés itànàaca íba sàabadéeyéi ìwali dúli Sináí ínatalé. Níai diez tàacáinái, ichùulièyèipínaté israelnái ìyaca càide iyúwa Dios iwàwáaná, iwàwacutápinaté nacái israelnái imànica nachùuliaca càide iyúwa náimáaná.

Mt. 5.17-18.

Jesús fimacaté nalí: “Picácué piyúunáida nùanàaca aléi nùanàacaténá numáalàidaca yái ley, yá nacái profetanái yéewáidéericaté wía ìwali. Nùanàaca numànica càide iyúwaté náimáaná natànàaca nùwali. Báisíta-cué núumaca pirí: “Idècunitàacá ìyaca èeriquéi, yá nacái cálica, càita nacái càmita ichàbapínáwa yái ley itàacáináca, éwita abéechúa let-rapíná, éwita nacái itàacáiná achúméeripíná, iwéréta idéca ichàbacawa macáita càide iyúwaté náimáaná.

Mt. 5.18-19; Jn. 1.17; Ro. 8.3; Col. 2.14; He. 13.4; 1 Jn. 5.3.

M

Matrimonio

Yácata càì fimaca ìwali, yái abéeri asiali yeedácaalí yàacawéetúapínáwa abéechúa inanái, ìyacaténá úapicha.

Mr. 10.6-8;

Quéwa idàbáanáté Dios imànica yái èerica, ‘Dios idàbacaté abéeri asiali, abéechúa nacái inanái.’ Iná ìwalfise, yá iwàwacutá asiali ìyaca méetàucuta isèenái íchawa, ìyacaténá yàacawéetúa yáapichatawa. Yá níai pucháiba wenàiwicaca, abéeri wenàiwicacata Dios iicáca nía.

Mr. 10.9; 1 Co. 7.1-40; 11.11; 1 Ti. 3.2; He. 13.4.

Moralidad

Yácata cài fímaca ìwali, yái bayáwanási wamànfirica wainá iyúwa. Càinacaalí nacái iicácanáwa wàyaca èeri irícu, wía yee-báidéeyéica Jesús, wàyacaalí wamànica wabáyawanáwa, càmicaalí nacái.

2 Ti. 2.21-22

Càita nacái ichàbacawa walí. Cawinácaalí idé masacàa imànica fiwítáisewa báawéeri wawàsi fícha, yá Dios imàacaca írí fíbaidacalési cayábéeri, fíbaidacaténá nacái írípínáta. Yá nacái idéca màulenàcani fíbaidàanápíná Wáiwacali írí, càita nacái màulenàcani imànicaténá macái cayábéeri wawàsica. Picá nacái pimàaca itéca píiwitáise yái báawéeri wawàsi isíimáidéerica nawàwa níai ùuculiyéica. Pichàiniadawa piyacaténá machacànfíri iyú. Manuí piwàwa Dios iwéré. Cáininá piicáca áibanái, pìyaca matuíbanáita náapicha níai icutáidéeyéica fiwítáise masaquèeri yáapichawa Wáiwacali.

Mt. 5.8; Fil. 4.8; 1 Ti. 1.5; 3.9; Stg. 4.8; 1 Jn. 1.3.

Muerte

Yácata cài fímaca ìwali, yái yéetácáisica.

Ro. 5.12.

Bàaluité, yái bayáwanásica yàanàcaté èeri iriculé Adán ìwalíisenátaté. Iwalíisená yái bayáwanásica, yá iwàwacutá wéetácawa macáita. Càicaté yéetácáisi ichàbacawa walí macáita wía wenàiwicaca, wamànicaíná wabáyawanáwa macáita.

Lc. 12.20; Jn. 11.26; 1 Co. 15.21-22,26,55-57; Ap. 20.14

Mundanalidad

Yácata cài fímaca ìwali, yái wawàsi ìyéerica cháí èeri irícu, yá nacái èeri fiwítáise wenàiwicanái imànfirica.

1 Jn. 2.15.

Picácué cáininá piicáca yái èeri fiwítáise, nía nacái wawàsinái ìyéeyéica cháí èeri irícu. Cawinácaalí cáininá iicáca èeri fiwítáise, yá càmita cáininá iicáca Dios.

Mt. 10.39; 16.26; Lc. 12.19; Jn. 5.44; 12.43; 15.19; Ro. 12.2; Col. 3.2; 1 Ti. 5.6; Stg. 4.4; 1 P. 2.11; 1 Jn. 2.15-17.

O

Oración

Yácata cài fímaca ìwali, yái watàanícaalí Dios yáapicha. Wasutácaalí Dios fícha, yái wamápuèrica, icùacaténá wía báawéeri fícha, wàacaténá nacái írí cayábéeri ìwalíise yái yèerica walí.

1 Ti. 2.8.

Nuwàwaca asianái itàaníca Dios yáapicha alénacaalíta nàwacáidawa. Quéwa náiwitáise masaquèerica yáapichawa, càmfíyéica calúa áibanái yáapicha, càmfíyéica nacái ipélia ùulenaméeri tàacáisi iyú áibanái fípu-nita.

Mt. 6.6; 7.7-8; 12.22; Jn. 14.13-14; 15.7; Ro. 8.26; Ef. 3.20; He. 4.16; 11.6; Stg. 5.17-18.

Orgullo

Yácata cài fímaca ìwali, yái canùmaséecaalí wía, cayábacaalí nacái waicáca wíawawa áibanái fícha. Isicúata wadèniaca wawàsi náicha quiríta, wasèenái ìwalísewa, wéewáidawa nacái náicha.

Stg. 4.6.

Quéwa Dios yáasáidacaté walí cáinináca iicáca wía manuísíwata, imànicaalíté walí cayábéeri mawèni. Càica Dios itàacái fímaca: “Dios ibàlùacawa náipunita níái canùmaséeyéica. Quéwa iicáca napùalé mawèni, níái càmfiyéica cachàini iicácawa áibanái fícha.” Pr. 3.34.

Mt. 23.6-12; Mr. 12.38-39; Lc. 1.51-52; Ro. 1.3,16; 1 Co. 1.29; 3.18; 4.6-10; 2 Co. 10.5; Gá. 6.3; 1 Ti. 2.9; 2 Ti. 3.2; Ap. 3.17-18.

P

Paciencia

Yácata wadèniacaalí wachàiniwa wáalimácaténá wàideniaca càulenéri wawàsica, yùuwichàacáisi nacái.

Ro. 5.3

Quéwa ìya áiba wawàsi quiríta, yéewata nacái casfímáica wawàwa, éwita wàuwichàacawa, wáalíacáiná idécaalí wachàbacawa yùuwichàacáisi iricubàa, yásí wáalíaca wáalimápináca wàideniaca madécaná wawàsi.

Ro. 8.25; 12.12; 15.4; 1 Co. 13.4; 2 Co. 6.4-6; 12.12; Gá. 6.9; Ef. 4.1-2; Col. 1.10-11; 1 Ts. 1.3; 2 Ts. 3.5; 1 Ti. 3.2-3; 2 Ti. 2.24-25; Tit. 2.1-2; He. 6.12; Stg. 1.3; 1 P. 2.19-23; 2 P. 1.5-6; Ap. 14.12.

Palabra de Dios

Yácata cài fímaca ìwali, yái Dios itàacáica, Dios ichùulìericaté profeta-nái itànàaca bàaluité yéewacaténá wáalíacawa Dios ìwali.

2 Ti. 3.16

Macáita yái Dios itàacáica, Dios yàasu Espíritucani yái càité imàacaca náiwita iriculé níái itànèeyéicani. Iná yéewa: wéewáidaca iyú, yéewa yáasáidaca walí yái báawéeri wawàsi wamànírica, yéewa wamachacàníaca wáiwitáisewa iyú, yéewáida nacái wàyaca machacànírica iyú.

Mt. 22.29; Lc. 1.37; 11.28; 24.45; Jn. 1.14; 2.22; 10.35; Ro. 1.2; 1 Co. 15.3-4; Gá. 3.8; Col. 3.16; 2 Ti. 3.15-16; 1 P. 2.2-3; 2 P. 1.20; 3.16; Ap. 22.18-19.

Pecado / Bayáwanási

Yácata bayáwanási yái càmicaalí wamàni càide iyúwa Dios ichùullianá wamànica. Macáita yái báawéeri wawàsi wamànírica wàasu wawàsi-tawa, wáináidéerica nacái wamànica, macáita bayáwanásicani Dios írí.

Ro. 5.12.

Bàaluité, bayáwanási yàanàacaté iriculé èeriquéi Adán ìwalíisenáta, càmícaínaté imàni càide iyúwaté Dios ichùullianá imànica. Iwalíisená yái bayáwanásica, yá iwàwacutá wéetácawa macáita. Càicaté yéetácáisi ichàbacawa walí macáita wía wenàiwicaca, idécáiná wamànica wabáyawanáwa macáita.

Mt. 1.21; 26.28; Gá. 6.7-8; He. 9.22; 1 Jn. 2.1-12.

Perdón

Yácata wamàacacaalí wawàwa ibáyawaná fícha yái imànírica walí báawéeri, waimáichacaténá wáichawáacawa yái báawéeri wawàsi wadè-nièricaté wáapichawáacawa.

Mt. 18.21-22.

Néese, yá Pedro isutáca yéemíawa Jesús:

“Nuíwacali, ¿Càisimaléná yàawiría iwàwacutá numàacaca nuwàwa ibáyawaná fícha, yái nuénásàiri imànírica nulí báawéeri? ¿Siete yàawiríasica?” Jesús fímacaté irí: “Càmita siete yàawiría. Iwàwacutá pimàacaca piwàwa péenásàiri ibáyawaná fícha madécaná yàawiría, setenta yàawiría siete.” Lc. 17.3-4.

Mt. 5.7; Mr. 11.25; Lc. 6.35; Ro. 12.14-21; 1 Co. 4.12-13; Ef. 4.32; 1 P. 3.9.

R

Resurrección

Yácata càì fímaca ìwali, yái yèepùacaalí cáuca wía àniawa, idéca idé-náami wéetácawa.

Jn. 11.25.

Jesús fímacaté ulí:

“Núacata yái yèepuèrica icáucàidaca níai yéetéeyéimicawa, núacata nacái yái yèerica nacáuca. Cawinácaalí yeebáida nùwali báisíta, éwita yéetácawa, yá ìyapínaca càiripínata.

Mt. 22.23-32; Lc. 20.35-38; Jn. 5.21-29; Hch. 2.26-31; Ro. 4.16-21; 1 Co. 6.14; 2 Co. 4.14; Fil. 3.10-11; 1 Ts. 4.14-16; 2 Ti. 1.10; He. 6.2; Ap. 1.18; 20.4-13.

S

Salvación

Yácata càì fímaca ìwali, yái wachúulianácawa asáiri wawàsi fícha. Dios itàacái irícu, Wáiwacali Jesucristo ichúuliadaca wía yùuwichàacáisi quichái fícha càiripínata.

Hch. 4.12.

Canácata áiba wenàiwica yáaliméeri ichúuliadaca wía yùuwichàacáisi fícha cháì èeri irícu. Abéerita Jesús, yái Dios imàacaté yéewéeripiná ichúuliadaca wenàiwica yùuwichàacáisi fícha.

Ef. 2.8.

Cáinínacáinacué Dios iicáca pía, yacué iicáca pipùalé yàasu wawàsitawa, yá nacái ichúuliadacatécué pía yùuwichàacáisi fícha, manuícáinacué piwàwa Jesús iwéré. Quéwa càmita ichúuliadacué pía ìwalíise yái cayábéeri wawàsi pimàníricuécua. Dios ichúuliadacué pía yùuwichàacáisi fícha mawèñiri iyú.

Mt. 18.3; Lc. 19.10; Jn. 3.14-17; 5.24; 6.44; Ro. 5.1-2; 11.6; 1 Co. 1.21; Ef. 2.1-9; Col. 1.19-20.

Yái Dios itàacáica yéewéeri ichúuliadaca wía yùuwichàacáisi fícha

Chái Dios itàacái irícu, càì Dios fímaca nalí níai wenàiwica càmfíyéica yáalfawa ìwali:

- 1) Níái wenàiwicaca nadéca namànica nabáyawanáwa macáita Dios irí.
Iná ìwalíise, yá canácata nalí wawàsi Dios yáapicha.
Ro. 3.23
- 2) Canácata yáaliméeri idèniaca yàasu wawàsiwa cayába Dios yáapicha.
Ro. 3.20; Gá. 2.16; Stg. 2.10
- 3) Abéerita Jesucristoca yái yáalimá ichùniaca piasu wawàsi càulenéerica,
yéewacaténá pidèniaca piasu wawàsiwa cayába Dios yáapicha.
Jn. 3.16; 14.6; Gá. 3.13; Col. 1.13-14; He. 9.28; 1 P. 2.24; 3.18
- 4) Macáita níái wenàiwicaca iwàwacutá nasutáca Dios fícha yái,
imàacáanápínaca iwàwawa nabáyawaná fícha, ìwalíise yái báawéeri
namàniirica.
Mt. 4.17; Lc. 13.3; 2 Co. 7.10; 2 P. 3.9
- 5) Macáita níái wenàiwicaca iwàwacutá manuíca nawàwa Jesucristo
iwéré, yéewacaténá Dios imàacaca iwàwa nabáyawaná fícha.
Jn. 3.15-18; 6.47; Hch. 16.30-31; Ro. 3.28; 10.9; Gá. 2.16; Ef. 2.8-9
- 6) Macáita níái wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo yéetácawa
fíchawaliná, níacata imàaquéeyéi Dios yéenibenáica.
Jn. 1.12; 3.16; 20.13; Ro. 5.6-11; 2 Co. 5.17-19; Gá. 2.21; Ef. 1.7;
1 Jn. 5.11-13
- 7) Macáita níái wenàiwica idéeyéica Dios yéenibeca, náaliacawa Dios
ìwali cayába.
Jn. 1.10-13; 3.1-21; 14.6; 1 Jn. 5.20
- 8) Càiná yéewáaná wáaliacawa abéeri wenàiwica yeebáidaca Dios ìwali.
Ro. 5.5; 8.14-16; 1 Co. 2.14-15; Gá. 5.22-24; 1 Jn. 2.3-6,20,27;
3.10,18-19,24; 5.10-12,20
- 9) ¿Càiná wawàsi ichàbacawa walí idéca idénáami manuíca wawàwa
Jesús iwéré?
Jn. 5.24; 14.27; Hch. 10.43; 13.39; Ro. 3.28; 5.1; 8.1; 1 Co. 1.30;
6.19; 2 Co. 5.17; Gá. 1.4; 4.7; Ef. 1.3-14; 2.4-6,11-13.

Santidad

Ìimáaná: iyúwa waseríacaalí abéeri wawàsi méetàucuta áiba irípiná.
Iyúwa wía, idéca Dios iseríacaté wía irípináwa, èeri íiwitáise fícha, wee-
báidacáiná ìwali. Aiba ìimáaná, mabáyawanéeri.

He. 12.14.

Píalimáidacué piyaca matuíbanáita macái wenàiwica yáapicha, píali-
máidacué nacái piyaca mabáyawanéeri iyú, càmicaalícué píalimá piyaca
mabáyawanáta, yá càmita piicápinácué yái Wáiwacalica.

Hch. 24.16; Ro. 11.16; 12.1; 1 Co. 3.16-17; 5.7; Fil. 4.8;
2 Ti. 2.19-22; 3.17; He. 12.1; 2 P. 1.5-8.

Satanás

Ìimáaná: Espíritu báawéeyéi íiwacali. Dios yùuwide, wàuwide nacái.
Chìwái yáaniri. Camèniadacáiri. Abéeri wenàiwica máiníri báawaca
íiwitáise.

Jn. 8.44.

Ef. 6.11-12.

Pitàsacué píawawa nayú macáita níái tàacáisinái Dios imàaquéeyéi-
cuéca pírí itàacái irícuwa, yéewacaténácué pibàlùacawa dàalanama

Camèniadacáiri ichíwa íipunita. Wamànica ùuwicái, quéwa càmita wenàiwicanái íipunita. Wamànica ùuwicái náipunita, níái càmfíyéica waicá watuf iyúwa, ichùulièyéica cháí èeri irìcu, cachàiníyéica nacái. Níái catéeri íiwacanánáica. Náipunita macáita níái espíritu báawéeyéi icuèyéica chènunibàa.

Mt. 12.14; 13.19,38; Jn. 12.31; 14.30; 16.11; Ro. 16.20; 2 Co. 4.4; Ef. 2.2; 4.27; 1 Ts. 3.5; 1 P. 5.8; Ap. 9.11; 12.10.

Seguridad

Iimáaná: Weebáidacáiná Jesús ìwali, yá weebáidaca nacái wàyaca yáapicha matufbanáita, yàacáiná walí wacáuca càmfíri imáalàawa, wàya-caténá yáapicha càiripináta iyacàle irìculé.

Ef. 3.12.

Iwalíise yái weebáidáanáca Cristo ìwali, yá wáalíaca wàyaca yáapicha matufbanáita, yá nacái yéewaca watàanica Dios yáapicha macàaluínináta.

Ro. 8.16,38,39; Fil. 3.21; Col. 2.2; 1 Ts. 1.5; 2 Ti. 1.12; He. 6.11,19; 12.28; 1 Jn. 3.14,19; 4.4,18; 5.13.

Sexo

Iimáaná: Abéeri asìali iimácaalí abéechúa inanái yáapicha, yá namànica náapichawáaca càide iyúwa nainá iwàwáaná.

Mt. 19.5.

Càica Dios itàacái íimaca: “Abéeri asìali yeedácaalí yàacawéetúawa, yá iwàwacutá iyaca méetàucuta yáaniri íichawa, yátúa íichawa nacái, yàacaténá iyaca yàacawéetúa yáapichawa. Níái pucháiba íiwitáaná wenàiwicaca, nàypináca càide iyúwa abéeri wenàiwicata.”

Leer el Nuevo Testamento diariamente

Enero

<i>fecha</i>	<i>selección</i>	<i>fecha</i>	<i>selección</i>
1	Mateo 1.1-2.12	17	Mateo 12.1-21
2	Mateo 2.13-3.6	18	Mateo 12.22-45
3	Mateo 3.7-4.11	19	Mateo 12.46-13.23
4	Mateo 4.12-25	20	Mateo 13.24-46
5	Mateo 5.1-26	21	Mateo 13.47-14.12
6	Mateo 5.27-48	22	Mateo 14.13-36
7	Mateo 6.1-24	23	Mateo 15.1-28
8	Mateo 6.25-7.14	24	Mateo 15.29-16.12
9	Mateo 7.15-29	25	Mateo 16.13-17.9
10	Mateo 8.1-17	26	Mateo 17.10-27
11	Mateo 8.18-34	27	Mateo 18.1-22
12	Mateo 9.1-17	28	Mateo 18.23-19.12
13	Mateo 9.18-38	29	Mateo 19.13-30
14	Mateo 10.1-23	30	Mateo 20.1-28
15	Mateo 10.24-11.6	31	Mateo 20.29-21.22
16	Mateo 11.7-30		

Febrero

<i>fecha</i>	<i>selección</i>	<i>fecha</i>	<i>selección</i>
1	Mateo 21.23-46	15	Marcos 1.1-28
2	Mateo 22.1-33	16	Marcos 1.29-2.12
3	Mateo 22.34-23.12	17	Marcos 2.13-3.6
4	Mateo 23.13-39	18	Marcos 3.7-30
5	Mateo 24.1-28	19	Marcos 3.31-4.25
6	Mateo 24.29-51	20	Marcos 4.26-5.20
7	Mateo 25.1-30	21	Marcos 5.21-43
8	Mateo 25.31-26.13	22	Marcos 6.1-29
9	Mateo 26.14-46	23	Marcos 6.30-56
10	Mateo 26.47-68	24	Marcos 7.1-23
11	Mateo 26.69-27.14	25	Marcos 7.24-8.10
12	Mateo 27.15-31	26	Marcos 8.11-9.1
13	Mateo 27.32-66	27	Marcos 9.2-29
14	Mateo 28.1-20	28	Marcos 9.30-10.12

Marzo

<i>fecha</i>	<i>selección</i>	<i>fecha</i>	<i>selección</i>
1	Marcos 10.13-31	17	Lucas 2.36-52
2	Marcos 10.32-52	18	Lucas 3.1-22
3	Marcos 11.1-26	19	Lucas 3.23-38
4	Marcos 11.27-12.17	20	Lucas 4.1-30
5	Marcos 12.18-37	21	Lucas 4.31-5.11
6	Marcos 12.38-13.13	22	Lucas 5.12-28
7	Marcos 13.14-37	23	Lucas 5.29-6.11
8	Marcos 14.1-21	24	Lucas 6.12-38
9	Marcos 14.22-52	25	Lucas 6.39-7.10
10	Marcos 14.53-72	26	Lucas 7.11-35
11	Marcos 15.1-47	27	Lucas 7.36-8.3
12	Marcos 16.1-20	28	Lucas 8.4-21
13	Lucas 1.1-25	29	Lucas 8.22-39
14	Lucas 1.26-56	30	Lucas 8.40-9.6
15	Lucas 1.57-80	31	Lucas 9.7-27
16	Lucas 2.1-35		

Abril

<i>fecha</i>	<i>selección</i>	<i>fecha</i>	<i>selección</i>
1	Lucas 9.28-50	16	Lucas 18.1-17
2	Lucas 9.51-10.12	17	Lucas 18.18-43
3	Lucas 10.13-37	18	Lucas 19.1-27
4	Lucas 10.38-11.13	19	Lucas 19.28-48
5	Lucas 11.14-36	20	Lucas 20.1-26
6	Lucas 11.37-12.7	21	Lucas 20.27-47
7	Lucas 12.8-34	22	Lucas 21.1-28
8	Lucas 12.35-59	23	Lucas 21.29-22.13
9	Lucas 13.1-21	24	Lucas 22.14-34
10	Lucas 13.22-14.6	25	Lucas 22.35-53
11	Lucas 14.7-35	26	Lucas 22.54-23.12
12	Lucas 15.1-32	27	Lucas 23.13-43
13	Lucas 16.1-18	28	Lucas 23.44-24.12
14	Lucas 16.19-17.10	29	Lucas 24.13-53
15	Lucas 17.11-37	30	Juan 1.1-28

Mayo

<i>fecha</i>	<i>selección</i>	<i>fecha</i>	<i>selección</i>
1	Juan 1.29-51	8	Juan 5.24-47
2	Juan 2.1-25	9	Juan 6.1-21
3	Juan 3.1-21	10	Juan 6.22-40
4	Juan 3.22-4.3	11	Juan 6.41-71
5	Juan 4.4-42	12	Juan 7.1-29
6	Juan 4.43-54	13	Juan 7.30-52
7	Juan 5.1-23	14	Juan 7.53-8.20

<i>fecha</i>	<i>selección</i>	<i>fecha</i>	<i>selección</i>
15	Juan 8.21-30	24	Juan 13.31-14.14
16	Juan 8.31-59	25	Juan 14.15-31
17	Juan 9.1-41	26	Juan 15.1-27
18	Juan 10.1-21	27	Juan 16.1-33
19	Juan 10.22-42	28	Juan 17.1-26
20	Juan 11.1-53	29	Juan 18.1-24
21	Juan 11.54-12.19	30	Juan 18.25-19.22
22	Juan 12.20-50	31	Juan 19.23-42
23	Juan 13.1-30		

Junio

<i>fecha</i>	<i>selección</i>	<i>fecha</i>	<i>selección</i>
1	Juan 20.1-31	16	Hechos 10.34-48
2	Juan 21.1-25	17	Hechos 11.1-30
3	Hechos 1.1-26	18	Hechos 12.1-23
4	Hechos 2.1-47	19	Hechos 12.24-13.12
5	Hechos 3.1-26	20	Hechos 13.13-41
6	Hechos 4.1-37	21	Hechos 13.42-14.7
7	Hechos 5.1-42	22	Hechos 14.8-28
8	Hechos 6.1-15	23	Hechos 15.1-35
9	Hechos 7.1-29	24	Hechos 15.36-16.15
10	Hechos 7.30-50	25	Hechos 16.16-40
11	Hechos 7.51-8.13	26	Hechos 17.1-34
12	Hechos 8.14-40	27	Hechos 18.1-21
13	Hechos 9.1-25	28	Hechos 18.22-19.12
14	Hechos 9.26-43	29	Hechos 19.13-41
15	Hechos 10.1-33	30	Hechos 20.1-38

Julio

<i>fecha</i>	<i>selección</i>	<i>fecha</i>	<i>selección</i>
1	Hechos 21.1-16	17	Romanos 4.1-12
2	Hechos 21.17-36	18	Romanos 4.13-5.5
3	Hechos 21.37-22.16	19	Romanos 5.6-21
4	Hechos 22.17-23.10	20	Romanos 6.1-23
5	Hechos 23.11-35	21	Romanos 7.1-14
6	Hechos 24.1-27	22	Romanos 7.15-8.6
7	Hechos 25.1-27	23	Romanos 8.7-21
8	Hechos 26.1-32	24	Romanos 8.22-39
9	Hechos 27.1-20	25	Romanos 9.1-21
10	Hechos 27.21-44	26	Romanos 9.22-10.13
11	Hechos 28.1-31	27	Romanos 10.14-11.12
12	Romanos 1.1-17	28	Romanos 11.13-36
13	Romanos 1.18-32	29	Romanos 12.1-21
14	Romanos 2.1-24	30	Romanos 13.1-14
15	Romanos 2.25-3.8	31	Romanos 14.1-23
16	Romanos 3.9-31		

Agosto

<i>fecha</i>	<i>selección</i>	<i>fecha</i>	<i>selección</i>
1	Romanos 15.1-21	17	1 Corintios 11.2-16
2	Romanos 15.22-16.7	18	1 Corintios 11.17-34
3	Romanos 16.8-27	19	1 Corintios 12.1-26
4	1 Corintios 1.1-17	20	1 Corintios 12.27-13.13
5	1 Corintios 1.18-2.5	21	1 Corintios 14.1-17
6	1 Corintios 2.6-3.4	22	1 Corintios 14.18-40
7	1 Corintios 3.5-23	23	1 Corintios 15.1-28
8	1 Corintios 4.1-21	24	1 Corintios 15.29-58
9	1 Corintios 5.1-13	25	1 Corintios 16.1-24
10	1 Corintios 6.1-20	26	2 Corintios 1.1-11
11	1 Corintios 7.1-24	27	2 Corintios 1.12-2.11
12	1 Corintios 7.25-40	28	2 Corintios 2.12-17
13	1 Corintios 8.1-13	29	2 Corintios 3.1-18
14	1 Corintios 9.1-18	30	2 Corintios 4.1-12
15	1 Corintios 9.19-10.13	31	2 Corintios 4.13-5.10
16	1 Corintios 10.14-11.1		

Setiembre

<i>fecha</i>	<i>selección</i>	<i>fecha</i>	<i>selección</i>
1	2 Corintios 5.11-21	16	Gálatas 2.17-3.9
2	2 Corintios 6.1-13	17	Gálatas 3.10-22
3	2 Corintios 6.14-7.7	18	Gálatas 3.23-4.20
4	2 Corintios 7.8-16	19	Gálatas 4.21-5.12
5	2 Corintios 8.1-15	20	Gálatas 5.13-26
6	2 Corintios 8.16-24	21	Gálatas 6.1-18
7	2 Corintios 9.1-15	22	Efesios 1.1-23
8	2 Corintios 10.1-18	23	Efesios 2.1-22
9	2 Corintios 11.1-15	24	Efesios 3.1-21
10	2 Corintios 11.16-33	25	Efesios 4.1-16
11	2 Corintios 12.1-10	26	Efesios 4.17-5.2
12	2 Corintios 12.11-21	27	Efesios 5.3-33
13	2 Corintios 13.1-14	28	Efesios 6.1-24
14	Gálatas 1.1-24	29	Filipenses 1.1-26
15	Gálatas 2.1-16	30	Filipenses 1.27-2.18

Octubre

<i>fecha</i>	<i>selección</i>	<i>fecha</i>	<i>selección</i>
1	Filipenses 2.19-3.6	8	Colosenses 3.18-4.18
2	Filipenses 3.7-4.1	9	1 Tesalonicenses 1.1-2.9
3	Filipenses 4.2-23	10	1 Tesalonicenses 2.10-3.13
4	Colosenses 1.1-20	11	1 Tesalonicenses 4.1-5.3
5	Colosenses 1.21-2.7	12	1 Tesalonicenses 5.4-28
6	Colosenses 2.8-23	13	2 Tesalonicenses 1.1-12
7	Colosenses 3.1-17	14	2 Tesalonicenses 2.1-17

<i>fecha</i>	<i>selección</i>	<i>fecha</i>	<i>selección</i>
15	2 Tesalonicenses 3.1-18	24	2 Timoteo 2.22-3.17
16	1 Timoteo 1.1-20	25	2 Timoteo 4.1-22
17	1 Timoteo 2.1-15	26	Tito 1.1-16
18	1 Timoteo 3.1-16	27	Tito 2.1-14
19	1 Timoteo 4.1-16	28	Tito 2.15-3.15
20	1 Timoteo 5.1-25	29	Filemón 1.1-25
21	1 Timoteo 6.1-21	30	Hebreos 1.1-14
22	2 Timoteo 1.1-18	31	Hebreos 2.1-18
23	2 Timoteo 2.1-21		

Noviembre

<i>fecha</i>	<i>selección</i>	<i>fecha</i>	<i>selección</i>
1	Hebreos 3.1-19	16	Hebreos 13.1-25
2	Hebreos 4.1-13	17	Santiago 1.1-18
3	Hebreos 4.14-5.14	18	Santiago 1.19-2.17
4	Hebreos 6.1-20	19	Santiago 2.18-3.18
5	Hebreos 7.1-19	20	Santiago 4.1-17
6	Hebreos 7.20-28	21	Santiago 5.1-20
7	Hebreos 8.1-13	22	1 Pedro 1.1-12
8	Hebreos 9.1-10	23	1 Pedro 1.13-2.10
9	Hebreos 9.11-28	24	1 Pedro 2.11-3.7
10	Hebreos 10.1-18	25	1 Pedro 3.8-4.6
11	Hebreos 10.19-39	26	1 Pedro 4.7-5.14
12	Hebreos 11.1-16	27	2 Pedro 1.1-21
13	Hebreos 11.17-31	28	2 Pedro 2.1-22
14	Hebreos 11.32-12.13	29	2 Pedro 3.1-18
15	Hebreos 12.14-29	30	1 Juan 1.1-10

Diciembre

<i>fecha</i>	<i>selección</i>	<i>fecha</i>	<i>selección</i>
1	1 Juan 2.1-17	17	Apocalipsis 8.1-13
2	1 Juan 2.18-3.2	18	Apocalipsis 9.1-21
3	1 Juan 3.3-24	19	Apocalipsis 10.1-11
4	1 Juan 4.1-21	20	Apocalipsis 11.1-19
5	1 Juan 5.1-21	21	Apocalipsis 12.1-18
6	2 Juan 1.1-13	22	Apocalipsis 13.1-18
7	3 Juan 1.1-14	23	Apocalipsis 14.1-20
8	Judas 1.1-25	24	Apocalipsis 15.1-8
9	Apocalipsis 1.1-20	25	Apocalipsis 16.1-21
10	Apocalipsis 2.1-17	26	Apocalipsis 17.1-18
11	Apocalipsis 2.18-3.6	27	Apocalipsis 18.1-24
12	Apocalipsis 3.7-22	28	Apocalipsis 19.1-21
13	Apocalipsis 4.1-11	29	Apocalipsis 20.1-15
14	Apocalipsis 5.1-14	30	Apocalipsis 21.1-27
15	Apocalipsis 6.1-17	31	Apocalipsis 22.1-21
16	Apocalipsis 7.1-17		